Sup 50
N° 21

R. 14
5/4

R. P. D.

LVD. GOMES

EPISCOPI SARNEN. SACRI PALATII APOSTOLICI AVDITORIS,

vtriuſque Signaturæ Referendarij, ſacræque Pœnitentiariæ Apoſtolicæ Regentis, Cōmentaria in Regulas Cācellariæ Iudiciales, quæ vſu quotidiano in Curia & Foro ſæpe verſantur: quæ, præter cætera, non iniucūdū vtriuſque Signaturæ compendiū, ac quingentas ferè nouiſſimas Rotæ deciſiones ſub hoc ſigno ✱ continent.

Opus quidem, propter immenſam rerum diuerſarum cognitionem, maximè neceſſarium, ob illius diligentiam, quam adhibuit legendis Doctorib. in vſum & vtilitatē omnium Curiarum & Parlamentorum regni Frāciæ, INDICE etiam Alphabetico, ac marginalibus annotatiunculis copioſiſsimè ornatum, ac ſumma diligentia caſtigatum.

Corrigiose segun el ind.ce de 1707. fr. Antº Blanca

PARISIIS,

Apud Carolam Guillard, ſub Sole aureo, uia ad diuum Iacobum.

1547.

REGVLAE CANCELLARIÆ, iudiciales, & quædam alia, quæ hoc opere continentur.

Procemium regularum, quod ſex quæſtionibus diſtribuitur, plura notanda de origine regularum Cancellariæ, & de ipſius Vicecancellarij officio continet, pleraque etiam de antiquo aliorum officiorum curiæ ſtatu, & dignitate diſſerit intellectu iucunda. pag 1.

Regula de iure quæſito non tollendo, per uiginti & tres quæſtiones diſtinguitur. 26.

Regula de infirmis reſignantibus, quæ quadraginta & unam quæſtiones continet, non ſolum infirmitatem ipſam per nonaginta priuilegia diſtinguit per uiã epilogi, ſed etiã ſenectutis incommoda ſuccinctè complectitur. 65.

Regula de idiomate, quæ in quindecim quæſtiones diuiditur, plura noua, nec alibi collecta de idiomatum effectu, & induſtria continet. 112.

Regula de impetrantibus beneficia uiuentium ſeptem quæſtiones continet. 129.

Regula de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, ſed literarum expeditarum, ſexdecim habet quæſtiones, quibus annectitur elegans utriuſque ſignaturæ compendium, in quo multa de effectu uerborum, quibus Papa ſupplicationes ſignat: plura etiam de poteſtate præſidentium ſignaturæ, & de quibuſdam priuilegiis Cardinalium in foro iudiciali, ac poteſtate Vicecancellarij, officioque Referendariorum, deque commiſſionibus & pertinentibus ad eas ſecundum ſtylum curiæ enarrantur. 133.

Regula de ſubrogandis collitigantibus, decem & nouem quæſtiones continet. 172.

AA ij Regula

Regula de uériſimili notitia obitus, octo quæſtiones complectitur. 190

Regula de impetrantibus beneficia uacantia per obitum familiarium Cardinalium, in triginta quæſtiones diuiditur. 197

Regula de annali poſſeſſore, octoginta quatuor quæſtiones continet. 232

Regula de triennali poſſeſſore ſexaginta tres quæſtiones habet, cui adiungitur epilogus perquàm breuis, ſed ualde utilis, in quo ducenti & quatuordecim negligentiæ caſus, qui negligentibus nocent, & alij uiginti, in quibus negligentia non nocet, deſcribuntur. 328

Regula de ualore exprimendo in duodecim quæſtionibus diuiditur, in qua monetarum huius tẽporis origines ab aliis ferè in totum prætermiſſæ, ac earum ualores deſcribuntur. 449

Regula de publicãdis reſignationibus, uiginti & unam quæſtiones continet. 467

Regula, quòd commiſſioni poſt concluſionem non ſtetur, niſi derogetur concluſioni, perbreuis eſt, finemque huic operi imponit. 492

PAVLO TERTIO, PONTI-
fici maximo, eidemq́; optimo, Ludo- *uicus* Gomes Epiſcopus Sar- *nen.* F*elicitatem.*

AB E O ipſo die,quo me ſtudiorum ardentior cura inceſsit, beatiſsime Pater, nihil magis præ me tuli,neque ingenuo,ac ſtudioſo viro dignius exiſtimaui,quàm otij ſui, & ſtudiorum rationem optimis Principibus,ſapientibúſque viris reddere. Hoc Ariſtoteles Alexandro, vterque Plinius Tito,& Traiano, ac plerique veterum magno & excellēti viri ingenio, maioribus ſuis præſtiterunt. Gymnoſophiſtæ quoque, Indiæ ſapientes,tantopere otium deteſtabãtur, vt non modò ipſi temporis rationem reddere, ſed ab aliis accipere cõſueuerint: qui priuſquã edulia menſis apponerentur, adoleſcentes ex diuerſis officiis conuenientes interrogare ſoliti erant,quid boni à lucis ortu, tunc vſque didiciſſent, quíque nihil habebat reſpondendum, impranſus foras extrudebatur: pro certo habentes id quod erat,ſicut virtutis laborem, ita ſceleris otium eſſe miniſtrum. Nihílque agendo homines (quod Cato dictitabat) ad malè agendum inſtrui. Quibus ego exemplis admonitus, cùm Patauij, ſtudiorum cauſa agens,aliquid fortè profeciſſem, illud in primis laborioſum opus, Marino Georgio Veneto, clariſsimo vndecunque viro,cuius opera non mediocrem Pa tauij locum fueram conſecutus, dicandum duxi, & ibi nonnulla conſcripſi, quorum aliqua, proximis diebus, ſub auſpicio Sacratiſsimi nominis tui in lucem prodiere. Nunc verò ſupereſt, Beatiſsime Pater,vt eius quoque temporis,quo iam per vndecim annos in tuo Rotæ Auditorio, veluti Diogenes,dolium volui,computum tibi,& rationem reddã. Quod quidem, vt maturius à me fieret,quæ nuper ſum pollicitus, hæc qualiacunque Commentaria regularum Cancellariæ Apoſtolicæ,quib.orbis Chriſtianus magna ex parte regitur,iure tibi illarum conditori dedico,atque offero, qui vnus om-

nium Romanorum Pontificum etiam maieſtatẽ Sedis Apo-ſtolicæ iamiam collabentem optimis inſtitutis, atque ornamentis illuſtratam honoraſti. Continent ſiquidem earundem interpretationem varia rerum cognitione conſperſam, & naſcentis Eccleſiæ, ac Cancellariæ primordia, incrementa, varietatem, & noſtra vſque ad tempora progreſſum. Continent ſupra quingentas Reipublicæ perquàm vtiles, ac nouas Rotæ Deciſiones, meo tempore collectas, per quas cauſarum patroni, cæterique cauſidici inſtruuntur, eccleſiaſtici ordinis iudices quid agere debeant, admonentur, & tanquam adhibitis luminibus, litium tenebris fugatis, Chriſtianæ Reipublicæ ſtatus roboratur. Quibus non iniucundum vtriuſque Signaturæ Compendium formulam, antiquæ, & nouæ curiæ demonſtrans, annexum eſt. Quo in opere quantum elaborauerim, quantum induſtriæ, ac ſtudij adhibuerim, aliorum ſit iudicium. Et ſi homini vehementer occupato aliquid fortè per incuriam exciderit, facile condonabis: difficile quippe fuit Ioui Imperij, ac gubernationis Domino, & Mercurio literarum principi pariter inſeruire. Nam Lunam, cæteroſq; cœleſtes nunquam ab ædibus Mercurij ſeparatiores eſſe ferunt, quàm vbi Iouis ſedes ingrediuntur. Hæc igitur pro tua humanitate, Paule optime, ſuſcipe, & Sarnenſem tuum (cui nihil magis cordi eſt, quàm, vt tibi bonorum omnium parẽti ſtudij ſui fructus rependat) refoue. Qui ſi ingenij tui celſitudini minimè reſponderit, dabis veniam. Nam, vt es erga impios iuſtiſsimus Iudex, ita eſſe ſoles erga tui ſtudioſos indulgentiſsimus Pater. Vale.

INDEX EORVM OMNIVM QVAE HOC OPERE CONTINENTVR ORDINE ALPHABETI.

ADDICTIO de ſui natura ſepatione deno tat. 109

Abbatiæ in generali conceſsione, & ad reſeruata, & deuoluta, an cmoprehnedantur. 88

Abbatiſſa in adminiſtratiōe abbati æquiparatur. 74

Abbreuiatio periculoſa euitanda eſt. 273

Abbreuiatio nominis impetrantis magis tolerabilis videtur, quàm rei. ibidem

Abſens infra duas dietas cenſetur eſſe in curia, & habetur ꝓ præſente. 224

Abſēs reputatur ꝓ mortuo. 226

Abſentia modici temporis multum de priuilegiis demit. ibidem

Abſolutio à iuramento, ad effectum agendi & excipiendi ꝓ illo, qui fuerat enormiſsimè læſus, parte tamen citata, an tollat ius quæſitum. 59

Acceptare pluries, ā qs poſsit. 94

Acceptatio non eſt actus temporalis quando efficaciter fit. 43

Acceſſoriū nullo annullato principali corruit. 102

Accidentia multū conferunt ad cognoſcendum, quod quid eſt. 8

Acta per extinctionē litis annullantur. 49

Acta omnia retrofacta per iudicem quando oppoſitū eſt de regula, nullius ſunt momenti. 178

Acta omnia iudicij ob nō ſeruatam formam corruunt. 325

Actio omnis Chriſti debet eſſe noſtra inſtructio. 68

Actio nō naſcitur ex prima ſententia, ſed ex ſecunda. 169

Actio cōpetens ſpoliato eſt perſonalis, & non tranſit in ſubrogatum, qui nec læſus, nec ſpoliatus fuit. 355

Actionem qui habet, vtiq; rem habere videtur. 501

Actiones quæ dāt ius proſequēdi, per triginta annos durant. 286

Actionem iudicati recidi poſſe, quia lata ſententia res litigioſa non dicitur, quomodo intelligi debeat. ibidem

Actiones perſonales, quæ aliàs non ſunt trāſitoriæ, ſi fuerit ſuper illis lis inducta, tranſeūt ad ſucceſſores. 365

Actor producens bullā ſuā poſt terminum ad articulandum, & nō appareat de die expeditionis, an in dubio præſumetur expedita ante terminum. 163. Et quomodo actor literas ante terminum expedire

dire poſsit. ibidem

Actor rerum poſſeſſorem per replicationem datam cõtra titulum triennalis poſſeſſoris moleſtare dicitur. 374

Actor agens contra triennalem poſſeſ. nunquid ex triennio deducere poſsit tempus impedimenti bellorum, infra quod non potuit poſſeſsorem triẽnalem ad iudiciũ euocari facere. 439

Actus extinctiuus eodem modo iudicatur, atque inductiuus. 49

Actus quando ſe poteſt habere ad fauorem, & odium, fauorabilis iudicatur. 91

Actu principali annullato, annullantur omnes clauſulæ cõtentæ in eo. 106

Actus actiuorum debent cadere in ſubiecto bene diſpoſitio. 117

Actus in dubio an pereat, an verò valeat. 147

Actus in dubio p̃ſumi debet expeditus legitimo tempore ad effugiendam contumaciam. 161

Actus vt valeat multa contra ſtrictã interpretationem iuris recepta ſunt. 163

Actum nihil dicitur cùm aliquid ſupereſt ad agendum. 184

Actus quis p̃cedere dicitur quando ſumus in dubio. 196

Actus naturalis non accidentalis attendi debet. 200

Actũ facere, vel facienti cõſentire paria eſſe qũo procedat. 210

Actus iudicialis nullus cõcernẽs ius ipſius beneficij non interrumpit pacificam poſſeſsionem ſi facti moleſtia non interueniat. 287

Actus agentium non operatur vltra intentionem agentis. 288. & in. xiiij. q. reg. de publi. reſig. 486

Actus nullus quando operari poteſt. 290

Actus confirmatus in generali reuocatione non venit. 323

Actus reciproci, videlicet, facio vt facias, vel do vt facias, ſimoniã inducunt. 359

Actus duo quando reperiuntur facti eodẽ tempore in dubio vter illorum p̃ſumetur factus prius. 161

Act⁹ quãdo reputatur ꝑpetuus. 475

Aduerſarij nomẽ vnde denominationem capiat. 186

Aduerſarius quis dici poteſt, etiam poſt ſententiam quæ trãſiuit in rem iudicatam, non tamen collitigans. 186

Aedere de nouo aliud eſt, aliud vero antiquo iuri inniti. 365

Aegritudines peracutæ, licet nõ tranſeant quartum diem, peſtilentia tamen diuagari poteſt per. xl. dies. 78

Aegritudines peracutæ, licet hominem in. xiiij. die extinguãt, hoc tamen de iure non procedit. 78

Aequitas nemini inferens præiudicium, ita militat in gratiis impetratis lite pendẽte, quàm ante vel poſt litem. 36

Aequiuocatio nominis impetrãtis non vitiat reſcriptum. 275

Afficere magis videntur ea, quę ſpecialiter diſponuntur, quàm ea quæ

quæ generali decreto ſunt dicta. 427

Affectum ſemel ſemper manet affectum. 310

Agere non poteſt ille cõtra quẽ ſententiam in rem judicatã tranſacta lata fuit. 421

Albinus à Catone, & Albutius prætor à Scæuola reprehenſi, quia proprio idiomate nõ vtebãtur. 114

Alchimenis Athenienſis, & Agoratici de ſigno Veneris faciendo certamen, & victoria. ibidem

Alexãdro Regi, ideò milites aduerſabantur, qa peregrino habitu, & loquela vti voluit. 115

Alexander imperator quare dignitates, & magiſtratus vendere abhorruit. 360

Alia dictio, terminũ generis ad expreſſa reſtringit. 333

Allegare eos qui plura ſcripſerunt, ſufficit. 271

Allegatio Lapi.lxxxix. in quib. locum habeat. 372

Altare, capella, & oratorium, appellatione beneficij quãdo veniãt. 97

Altari qui ſeruit, debet de altari viuere. 214

Ambitio repellit à beneficio. 191

Ambitioſus non adeò præſumitur quis, vt in tempore non veriſimili impetret. 192

Animarum ſalutem concernentia fauorabilia dicuntur. 117

Animæ fauor quo pacto conſiderari debeat. 118

Animarum ſalus in quo conſiſtat. 122

Animarum de præiudicio, vbi agitur qualitas perſonæ nihil operatur. 124

Animorum diuerſitas ex diuerſitate linguæ ſicut ex diſsimilitudine corporum inducitur. 115

Annalis poſſeſsio in quib. locis ſit fauorabilis, & in quibus nõ. 234

Annalis poſſeſſor, vt quis habeatur, quid probare debeat. 244

Annalis poſſeſſor renuntians alteri beneficium, & poſt renuntiationem in eius poſſeſsione per annum pacificè remanſit, vtrum de iſta regula cõtra impetrantem excipere poſsit. 302

Annalem poſſeſsionem mei aduerſarij, an liceat mihi impetranti allegare, ad excludendum ius tertij de quo excipit cõtra me dictus aduerſarius meus poſſeſſor annalis, attento, quòd prius impugnaueram eius poſſeſsionem annalem ſub prætextu ſimoniæ. 305

Annalia ad agendum eſſe perpetua, ad excipiendum quando non procedat. 307

Annatæ ad quid ĩtroductæ ſint. 451

Annullatio impetrationis propria pœna non videtur. 280

Annus ad ſoluendum in venditione rei datus, an à tempore contractus, an vero traditionis currere debeat. 314

Annus ad determinandum cauſã per impetrãtẽ cõtra poſſeſſorem annalẽ, an currat impetranti à die impe-

impetrationis, an commiſsionis, vel citationis executæ. 314

Annus poſſeſsionis, de quo ĩ. c. ad apoſto icam. in penult. colũ. de regu. de cõtinuo, & non interpollato intelligi debet. 319

Annus poſſeſsionis, de quo loquitur regula de annali, nunquid debeat eſſe continuus, an ſufficiat eſſe interpollatus. 321

Annus integer non interpollatus, requiritur quo ad hoc vt aliquis in pœnam incidat. ibidem

Annus de quo in regula de annali, an currat impetrãti, qui ignorabat aliquem eſſe annalẽ poſſeſſorem. 327

Annus à quo die currat, vbi lex non notat culpam. ibidem

Antea verbum, initium litis concernit. 327

Apoſtoli quare variis linguis loquebantur, ita vt quilibet eos lingua ſua intelligeret. 114

Appellatio à ſententia Cardinalis, neq; iuſte, neq; iniuſtè prolata non admittitur. 160

Appellari ab interloquutoria ſẽtentia quare prohibitum eſt. 238

Appellans qui habet annum ad proſequendum appellationẽ ſi infra annum committat cauſam ſuper attẽtatis, ã currat ſibi tẽp⁹. 257

Appellati diligentia prodeſt appellanti. 311

Appellationis deſertio facit, ꝙ perinde ſit, ac ſi nũquàm fuiſſet appellatum. 434

Appellatio extraiudicialis quid ſit. ibidem

Appellatio extraiudicialis, licet deuoluat cauſam ad curiam, nõ tamen nocet poſſeſſori in poſſeſsione ſua. ibidem

Appellatio extraiudicialis ĩ cauſa beneficiali ad quid interponitur. 435

Appellatio extraiudicialis habet vim veræ citationis. 436

Appellatus poteſt agere contra appellantem, & proſequi cauſam per audientiam contra dictarum non obſtante deſertione ſine noua citatione. 437

Appellans quando poteſt appellationi renuntiare, & quãdo non. 437

Arbitri ad inſtar iudicũ ſunt. 142

Archidiaconatus maiores, & ꝑſtantiores ſunt monaſteriis. 253

Argentum purum, putum, vulgus de capella appellat. 462

Arguitur de regulis Cãcellariæ ſicut de lege. 13

Argumentum de perſonis ad tẽpus vel ad res valet. 262

Argumentari ex identitate rationis in exorbitãtibus licitũ eſt. 408

Arrendamenta non probant dominium, neque poſſeſsionem. 466

Attentare an quis dicatur poſſeſſionem ſine præambula intimatione executorialium capiens. 179

Attẽtata poſt deſertionẽ, an poſſint reuocari per appellantem. 435

Auditor contradictarum, qui cæteros auditores ꝑcedebat, poſt aſſumptionẽ Vicecancellarij in cardinalem,

dinalem,ab aliis auditoribus præcedebatur. 4. Reliquum verò de auditoribus vide in verbo, Rota.

Auditorum Rotæ numerũ Sixtus.IIII.omnium primus,ad duodecim reſtrinxit. 4

Auditorum Rotæ genera, olim duo erant,videlicet,primi gradus, & ſecundi gradus. 4

Auditorum iudex olim Camerarius erat. 4

Auditores ante Sixtum,nec recipiebantur,nec examinabãtur coram Vicecancellario. 4

Auditores Rotæ tempore Sixti non informabantur verbo, ſed in ſcriptis ſicut hodie. 5

Auditor dat⁹ ſuper cauſa appellationis & deſertionis ſi reperiat bene iudicatũ,& malè appellatũ, poteſt pronuntiare bene proceſſum & malè appellatum. 437

Auditor in cauſa appellationis abſque alia noua commiſsione poteſt de deſertione agnoſcere. 437

Auditoribus à die præſentationis earundẽ datur iuriſdictio. 158

Auditor quãdo remittit cauſam ad Cancellariam quare dicitur eã remittere ad conſiſtorium Papæ, non autem ad vicecancellariã 6

Auditores hodie à tẽpore Clemẽ.VII non ſedent in Palatio,pro tribunali,niſi bis in hebdomada, cũ tamẽ antea ter ſedere ſolebãt. 5

Auditores eo,ꝙ iuriſdictionem ordinariam in cognoſcendo habere cenſentur,quando poſsint procedere in cauſa. 158

Auditores habere totã Romanã curiam pro territorio quomodo procedat. Ibidem

Auditor cauſam proponẽs quando ſolet votum ſuũ proferre. 349

Auditores Rotæ olim in cauſa difficili,& dubia nõ ſolũ Cardin. ſed etiã Abbreuiatores,& Doct.extra curiã cõſulere ſolebãt. ibid.

Auditores Baſtardi eſſe nõ poſſunt. 332

Auguſta gaudet priuilegio Auguſti. 18

Auguſta ſub generali vinculo legum comprehenditur. ibid.

Auguſta licet vna caro ſit cũ Imperatore,nihilominus legibus Imperialibus aſtringitur,quinimo ipſe idẽ princeps ligatur, ratione ipſius legis. 212

Auguſtus ſolus ĩter Imperatore pane primario,ſiue ſiligineo abſtinuit,& pane vulgari vius eſt. 216

Auri bonitas à Iulio Cęſarę vſq; ad Veſpaſianũ tãtũ durauit. 462

Aurũ obrizũ quod dicatur.ibid.

Aurũ Vngaricũ prætioſius cæteris ęſtimatur,quod.xxiij.characteres non tranſcendit. ibidem

Auri copia maior, quàm aliorũ metallorum è terra foditur. 465

BArtoli ingeniũ i luſtrauit procedere per contraria. 8

Bellum in dubio ſemper præſumitur iniuſtum. 239

Beneficij appellatione non cõprehenditur dignitas. 21

Beneficiũ non dicitur reſeruatũ per ſolã electionẽ,etiam ſi electus moria-

moriatur in curia. 32

Beneficium impetrans debet facere mentionē de gratia expectatiua. 40

Beneficia æquiparantur vltimis voluntatibus. ibidem

Beneficium vacans nunquid debeatur nominato à rege ante reuocationē, an verò oratori. 64

Beneficia exempta nō comprehenduntur ſub text. ſimpliciter de beneficiis loquenti. 73

Beneficiū an dicatur vacare per obitū, aut per reſignationem, ſi renuntians in actu præſtandi conſenſum vulneratur & moritur. 85

Beneficia commendata nō conferūtur, neque vacare dicūtur. 88

Beneficiū regulare habēs in cōmendam cogi non poteſt religionem profiteri, ad quā titularis cōpelleretur. 87

Beneficium vnitum, an comprehendatur ſub regula de infirm. reſig. 89

Beneficium vnitum non dicitur amplius beneficium ſicut ante vnionem. ibid.

Beneficia iuriſpatronatus ſub nominationibus regum, neque ſub quacunque gratia, etiam ampliſsima cadunt. 93

Beneficiū ad hoc, vt dicatur vacare in curia, quid requiritur. 92

Beneficiū, an vacare dicatur per obitū illius, qui ſolam ſupplicationem habebat. 94. &. 231

Beneficia patrimonialia præſtimonia, & hoſpitalia, an ſint realiter, & verè beneficia. 96. &. 343

Beneficium vere vacare dicitur per reſignationem factam infra viginti dies, licet fictè vacet per obitum. 102

Beneficium quando de iure vacare dicitur. 103

Beneficia ſemel reſeruata, licet ceſſet cauſa reſeruās, nihilominus durant reſeruata. 104

Beneficium quando dicitur reſeruatum. 105

Beneficiū per reſignationē factā in curia dicitur ibi vacare. 106

Beneficium curatum in quo cōſiſtat. 125

Beneficiū curatū quando dicatur quis habere. 126

Beneficiū viuētis, aliquem impetraſſe probetur, an ſufficiat ſupplicatio, quam fecit. 132

Beneficiū ſi eadē die, qua quis moritur impetratur, an præſumetur impetratum eo viuente. 133

Beneficij impenſi commemoratio immemorē & penè ingratum animum recipientis arguit. 159

Beneficia reorū poſſeſſorum ne fiant litigioſa ſalutare remedium. 161.

Beneficiū. c. Odoardus nō datur cōdēnato per tres ſētētias. 171

Beneficiū quomodo efficiatur litigioſum. 177

Beneficium eſſe litigioſum aliud eſt, aliud verò nō eſſe pacificū. 178

Beneficium vt vacet per alicuius priuationem quid requiritur. 181

Beneficiū vacās per obitū vnius

ex

ex collitigãtibus vtrũ poſsit ante menſem regulæ acceptari per expectantes. 189
Beneficia litigioſa acceptari poſſe, limitatur tripliciter. ibid.
Beneficiorum dulcedo præſtat ſtudiũ corrumpendi teſtes. 195
Beneficiũ vacans per renũtiationem familiaris Cardinalis in manibus Papæ, an comprehendatur ſub regula. 200
Beneficiũ per obitum familiaris vacans, non dicitur vacare, ſed ceſſare. 203
Beneficium iuriſpatronatus laicorum poteſt per Papã liberè conferri ſine derogatione quando eſt litigioſum, & eodem modo beneficium familiaris Cardinalis. 207
Beneficia familiariũ ante familiaritatem acquiſita nunquid ſint reſeruata. 228
Beneficiũ, an dicatur illius, qui ius habet, an illius qui de facto poſsidet. 230
Beneficia electiua, vt ſunt monaſteria monialiũ cõmuniter impetrantibus concedi nõ ſolẽt. 252
Beneficiũ electiuũ, & ſi ſemel impetretur non deſinit eſſe electiuũ. ibidem.
Beneficij verbũ quando maiora beneficia comprehendit, & quando non. ibid.
Beneficia electiua non ſolum appellatione beneficiorum, ſed etiã inferiorum dignitatum non comprehenduntur. 252
Beneficium largo modo ſumptũ comprehendit curata. 261
Beneficia qualificata nũquã cõprehenduntur ſub diſpoſitione de beneficiis ſimpliciter loquente. ibidem.
Beneficij verbũ prolatum à lege etiam in materia odioſa cõprehẽdit curata & dignitates. 126
Beneficia eccleſiaſtica, quæ dicãtur. 262
Beneficium reſeruatum detinẽs nũquid exceptione regulæ de annali poſsit vti. 263
Beneficiũ poſsidens per annum pacificè, vt vnitũ nunquid poſsit vti exceptione regulæ cõtra impetrantem dictum beneficiũ vnitum tanquàm de per ſe, & in titulum. 265.
Beneficiũ vacans ex perſona alterius, quàm poſſeſſoris annalis ſi impetretur, an habeat locum regula. 275
Beneficium certo modo vacare aliud eſt, aliud verò, ꝙ vacare ſperetur. 282
Beneficia non debent eſſe in pẽdenti. 283
Beneficium non deſinit eſſe litigioſum, licet quis abſoluatur ab obſeruatione iudicij. 287
Beneficiũ ſine redditibus non dicitur beneficium 292
Beneficiũ dicitur, quia bona facit. 293
Beneficiũ quodlibet eccleſiaſticũ eſt in potentia habendi redditus. 293
Beneficiatũ tẽpore cõmiſsionis fuiſſe

fuiſſe canonicũ ſufficit, licet poſtea deſinat eſſe. 294

Beneficium cap. Odoardus, licet paupertate oppreſsis cõcedatur, ſecus tamen eſt in debitore penſionis. 300

Beneficia, vt eccleſiaſtica dicantur, quatuor requirũtur. 334

Beneficia dupliciter cõmendantur. 475

Beneficium per commendã perpetuam vacare deſinit. 342

Beneficij nomẽ & effectus per vnionem extinguitur, & ſupprimitur. 344

Beneficium ſemel cum vno litigioſum etiam quo ad omnes efficitur litigioſum. 379

Beneficium aliud impetrare nõ debet, qui ex vno neceſſaria habet. 453

Beneficium reſeruatũ vacans in curia, licet aliquis poſsideat, ſi poſſeſſor poſtea ꝓuiſus à Papa fuerit, & ille deinde per triennium pacificè poſsideat, poterit defendi regula de triennali. 409

Beneficia reſeruata p extrauag. ad regimen. & aliàs vacãtia extra duas dietas, poterunt per ordinarios poſt menſem conferri. 410

Beneficia in quibus Papa ꝓpter bonum pacis & concordiæ de cõſenſu duorum ad reſignationẽ alterius penſionẽ conſtituit, an poſſint per alium præterquam per Papam occurrente vacatione conferri. ibidem

Beneficium ſine redditibus nõ dicitur beneficiũ, ſicut corpus ſine anima non dicitur homo. 292.

Benef. plenũ quãdo dicatur. 489

Beneuolentia principis magna eſt quãdo ſubditum ſuũ agnoſcit, & nominat proprio nomine. 275

Bibliothecarius quis dicatur. 3

Bis terq; pulchra 118

Breue quid ſit. 137

Britannorũ miranda cõſuetudo erga vxores, ne peregrinũ idioma filios ſuos docerent. 127

Bullæ Alexand. VI. effectus præſtando conſenſum. 103

Bulla imperfecta, & vitioſa non dicitur propriè Bulla. 143

Bulla quid dicatur. 161

Bulla penſionis expedita pro illo, cui reſignauerat eidem poſſeſſori beneficium quod poſsidet, nũquid ſufficiat poſſeſſori triennali pro colorato titulo. 418

Bulla producta poſt terminũ ſi non appareat de die expeditionis in dubio quando iudicari debeat expedita. 161

Bullæ inſtrumẽto publico æquiparantur. 492

CAmerarius olim erat iudex auditorum, & non alius, & ſolus illos excommunicare poterat. 4

Camerariatus officiũ, antiquius eſt Vicecancellario. 6

Cancellaria apoſtolica, & Vicecãcellarius fuerũt ante Ioã. XXIJ. 1.

Cãcellariæ præfectus quare potius Vicecãcellarius quàm Cãcellarius appelletur. 6

Can-

Cancellariæ facta, in cõſiſtorio Papæ fieri preſumuntur. 343
Cancellariæ liber vulgò practica, ſeu ſtylus appellatus, ex quibus ſit excerptus. 121
Cancellariæ ſtylus facit ius, & tollit dubietatem facti. 202
Cancellaria non ſolet dare bullas litigatorias. 373
Canonicatus in eccleſia non numerata, non dicitur vacare ſed deſinere. 230
Capacitas tribus temporibus requiritur in teſtamento. 86
Capitula facta in conclaui per nouum Põtificem iurata, an ligẽt ipſum Pontificem. 222
Capitulũ eſt perſona repreſentata, in quo nec gradus, aut nobilitas ſubſiſtere poteſt. 253
Capitulum Odoardus quando nõ cõpetit ĩ trac.ſig.reg. lxxxviij. 300.
Cardinalibus ſolis o'ĩ poteſtas eligendi ſummos Pontifices non concedebatur. 6
Cardinales impetrantes nõ vtũtur narratiua reſcripti per viã ſua nobis, vel ſignificauit, vel cõqueſtus eſt nobis, prout alij faciũt, ſed diuerſo modo. 16
Cardinales filij primi gradus appellantur. 17
Cardinales in diademate principis ſcripti & vnũ corpus cum Papa facere dicuntur. ibidem
Cardin. patritij appellãtur. ibid.
Cardinales patres ſpirituales, colũnæ eccleſiæ, & Papæ conſiliarij dicuntur. 18
Cardinales ſunt immunes à taxis officialium. ibid. &. 450
Cardinales in conſtitutione fauorabili, & priuilegiata includuntur. ibid.
Cardinales ſub regulis Cãcellariæ non comprehenduntur. 26
Cardinales in generali diſpoſitione cõcernente bonum publicũ vel animæ vtilitatem, aut periculũ comprehenduntur. 72
Cardinales quare debent de omni natione eligi. 113
Cardinales de Alemania aſſumere eccleſia non conſueuit. ibid.
Cardinales, an ſub illo verbo perſonæ, vel etiam ex mente regulæ de idiom. comprehendantur. 118
Cardinales non coguntur eccleſiis parochialibus per ſeipſos deſeruire. 119
Cardinales nunquam ſub regulis Cancellariæ cẽſentur includi, nec in quacũq; pœnali diſpoſitione comprehenduntur. ibidem
Cardinales impetrantes nũquid comprehẽdat reg. de impetr. beneficia viuent. 133
Cardinales ſanctiores aliis eſſe debent. ibid.
Cardinalis habens ſignaturã nõ poteſt vtroque modo ſimul eadẽ ſignatura ſignare videlicet, cõceſſum vt petitur, & in forma. 151
Cardinales quare cæteris aliis præferuntur. 157
Cardina. etiã ſimplex in curia reſidẽs præfertur in honoribus Cardina-

dinali legato. ibid.

Cardinali quãdo cauſa cõmittitur, quare in commiſsione non apponitur illa clauſula, videlicet, iuſtitiam faciat. 158

Cardinali quando committitur cauſa, poteſt ſine ſpeciali mãdato Papæ obſeruationes terminorum auditori ſuo committere, ſecus eſt autem in aliis prælatis. 159

Cardinali ſi cauſa admittatur, quæ prius fuerat commiſſa alij auditori, licet ille non inhibeatur, auditor nõ poteſt amplius procedere in cauſa. ibid.

Cardinali ſemel cauſa cõmiſſa, licet ille deſinat eſſe iudex, nõ tamẽ committitur vlterius inferiori à Cardinale ſine ſpeciali mandato Papæ. 160

Cardinalis nõ inhibet alteri Cardinali. ibid.

Cardinales, ꝙ à pluribus aſſociẽcientur conueniens eſt. 203

Cardinales fauorabili priuilegiorũ interpretatiõe iuuãdi ſunt. 204

Cardinales præſumuntur honeſtos familiares habere. 204

Cardinalis quãdo gratiã pro alio procurauit, nõ eſt neceſſaria mentio familiaritatis ipſius Card. 211

Cardinalis impetrans beneficiũ familiaris alterius Cardinalis, nunquid teneatur ſeruare contenta in regula. 211

Cardinales ſub.c.de multa prẹb. comprehenduntur. ibid.

Cardinalis patronus familiaris mortui, vel alius impetrãs nũquid poſsit opponere contra Cardinalẽ impetrantem. 212

Cardinalis impetrans quo ad regulã de impe. per obit. fam. Card. tria tenetur ſeruare. ibid.

Cardinalis ſi pateretur, ꝙ aliquis familiaris cõtinuus cõmẽſalis nõ actu ſeruiret, nihilominus gauderet prærogatiuis, & eſſet verus familiaris, ſed non econtra. 214

Cardinales, licet quotidie panẽ ex palatio capiant, aſsiſtãt & obſequantur Papę, familiares tamen illius non ſunt. 216

Cardinales, vt curialiũ diuitũ beneficia conſequantur, illos in familiares habere gaudent. 217

Cardinalis abſentis de licẽtia Papæ, vel aliàs tẽpore impetrationis beneficij vacantis per obitum familiaris, an requiratur expreſsio nominis & tituli. 224

Card. abſentis à curia per duas dietas, an ſicut nominis expreſsio ita requiratur eius cõſenſus. ibid.

Cardinales quare à curia recedere non poſſunt ſine licentia Papæ. 225.

Cardinalis præſens illuſtris dicitur, & reputatur dignior abſente, & quare. ibidem

Cardinal. reſidẽtes ĩ Rom. curia excuſantur à reſidentia ſuorũ beneficiorum. ibid.

Cardinalis habens indultum, ꝙ abſens gaudeat omnibus priuilegiis præſentium etiam iſtius regulæ, nunquid per eius vicarium cõſenſum præſtare poſsit. 250

Cardina-

Cardinalis, an poſsit huic honori renuntiare, videlicet, quòd nomen eius in literis non exprimatū, nec eius cōſenſus requiratur. 231

Cardinalis ſi antè quàm præſtet conſenſum ſecūdus impetrat cum cōſenſu Cardinalis, deinde primus impetrans obtinet poſt ſecundam impetrationē conſenſum, nūquid prima, an ſecunda impetratio valeat? 232

Cardinalis ſi prouiſiōi factæ per Papā nunquam valuit conſentire, quid agendum impetranti. Ibid.

Cardinales Rauēnaten. nec canonici Mediolanenſ. nō merentur dici Cardinales. 193

Cardinales duo diaconi ad recipiēdū, & introducendū nouū Cardinalem, vel legatum vadūt. 152

Cardinales; an cōprehēdantur in diſpoſitione generali habēte clauſulas prægnantes. 453

Cardinales, niſi ad certā ſummā impetrare non poſsint. Ibidem.

Cardinales quibus fauoribus Benedictus. xij. in beneficialibus proſequutus ſit. 198

Cardinales maius ius habent in eccleſiis ſubiectis titulis eorū, quā eccleſiæ matrices in capellis non ſubiectis. 413

Cardinales baſtardi eſſe nō poſſunt, & enarratur miraculū vnius Cardinalis baſtardi. 332

Cardinales, an cōprehēdātur ſub regula de public. reſig. 482

Cardinalis in his, quæ animā reſpiciunt nō differt à quolibet alio populari. ibidem.

Carolum cognomine magnū à Zacharia Papa tonſum fuiſſe. 70

Caſus notabilis ſuper familiaritate, & cōtinuata cōmēſalitate. 55

Caſus notabilis ſuper decreto irritanti, ſi ſecus &c. 56

Caſus declaratorius Ibidē

Caſus veri extenſio ad fictū nō eſt contra ius, ſed præter ius. 72

Caſus omiſſus relinquitur diſpoſitioni iuris communis. 200

Caſus vnus deſcribitur in quo de præſenti præſumimus in præteritum. 128

Caſus notabilis in ſignatura deciſus. 170

Caſus notabilis quo ad derogationē regulæ de ſubrog. colli. 176

Caſus in quibus quis ſit priuandus, vel ſit ipſo iure priuatus. 182

Caſus exorbitantes poſſunt aliquando à peritis ignorari. Ibidē

Caſus notabilis ad hoc vt expectās, qui duo beneficia acceptauit dicatur gratiā cōſumpſiſſe, attēto, ꝙ primum beneficium acceptare non potuit, obtinuit tamen ſe ſubrogari. 189

Caſus excepti nō excludūt extēſionem aliorū ſimilū caſuū. 347

Caſus exceptus debet eſſe de regula. 407

Caſus qualificatus ſub diſpoſitione de ſimplicibus loquente nō cōprehenditur. 473

Cauſatum ſapit naturam ſuę cauſæ. 10

Cauſa verbū quid dicatur, & eius expoſi-

expoſitio. 35
Cauſa coram iudice pendẽte iuſtũ eſt, ꝙ lis marte ſuo ꝓcedat. 37
Cauſa immediata, non autẽ mediata attendi debet. 39
Cauſa aliud eſt, aliud verò lis. 57
Cauſis verbum poſitũ in regula de iure quæſito nõ toll. quid ſignicet. Ibidem.
Cauſæ à ſede apoſtolica quãdoque cõmittuntur commẽdatariis, ſicut titularibus. 87
Cauſa naturalis in dubio debet attendi, non accidentalis, ſeu artificialis, 110
Cauſa beneficialis non poteſt cõpromitti in arbitros reſpectu adiudicationis tituli. 142
Cauſæ Cardinalibus commiſſæ nõ debent excedere. lx. ducatos, aliàs cõmiſsio eſſet nulla. 159
Cauſæ vbi cõmittũtur Cardin. creditur aſſertioni illorum. ibid.
Cauſa remota, ad nocendũ non debet attendi, ſed proxima, & immediata. 190
Cauſa limitata, limitatum debet producere effectum. 199
Cauſæ quando ſunt cõnexę, requiritur omnium concurſus. 226
Cauſam finalem inducunt, quæ in proœmio dicuntur. 235
Cauſa per appellationẽ, quẽ reſcindit iudicatũ, in eo ſtatu, in quo erat: ante ſententiã reducitur. 243
Cauſæ expreſsio in impetratione quare requiritur. 279
Cauſã probabilẽ excuſare ab expẽſis qũo intelligi debeat. 281
Cauſa priuationis nõ eſt beneficialis, ſed profana. 281
Cauſa ante citationem non dicitur. 288
Cauſatũ ſemel debet remanere etiam ceſſante cauſa. 365
Cauſa vbi reducitur ad nõ cauſã perinde eſt, ac ſi actus factus non fuiſſet. 374
Cauſa quãdo ſemel eſt cœpta omnes quorum intereſt ea durante poſſunt venire ad cauſam & admittuntur in eo ſtatu, in quo eam inueniunt. 377
Cauſa in dubio, quæ debet attẽdi. 383
Cauſa fructuum profana, & nõ beneficialis eſt. 430
Cautela pro impetrantibus, quo ad taxarum varietatem. 465
Cautela, ad euitandã regulã de ſubrog. collitig. caſu quo nõ daretur illius derogatio. 176
Cautela, ad regulã de impet. per obit. famil. Cardi. vt videlicet, procuretur haberi gratia motu proprio. 198
Cautela, qua ſolicitatores in cõmiſsionibus vtũtur, quomodo euitatur. 162
Cedere qui nõ tenetur in re dubia, ſed poteſt expectare ſentẽtiam per quam res fiat clara. 255
Certa ſciẽtia, & motus proprius derogationem important. 130
Certius quod eſt in reſcriptis exprimi debet. 272
Ceſsiões, & reſignationes quaſcunque verba de ſui natura caſum aliàs

aliàs nõ cõprehẽſibilẽ ĩcludũt. 42
Ceſsionarius potentior quando quis dicatur. 175
Chriſtus Ieſus leges, quas dicebat perfectiſsimè obſeruabat. 68
Citatiõis minus legitimæ defectus, in quibus caſibus ſanatur, & in quibus non. 165
Citatio, neque per Papã, neque per alium principem tolli, vel ſuppleri poteſt. 166
Citatio perſonalis, & indubitata notitia quando requiritur. 169
Citationis decretum ad perpetuandam iuriſdictionẽ iudicis ſufficit. 177
Citatus nõ poteſt regula de triẽnali iuuari, quãdo beneficiũ per cõmiſsionẽ, & citationẽ vigore illius decretã factũ eſt litigioſum. ibid.
Citatio emanata vigore cõmiſſionis, literis nõ expeditis, nullius eſt effectus. 288
Citatio nulla an interrũpat. 289
Citatio nulla non perpetuat iuriſdictionem. 290
Citatio nulla nihil operatur. ibi.
Citatio male executa vigore cuius fuerat factus proceſſus, an interrũpat pacificã poſſeſsionẽ. 298
Citatio geminata etiam nulla interrumpit pacificã poſſeſsionẽ. ibi.
Citatio ĩitiũ iudicio preſtat. 325
Clauſula illa, videlicet, nõ obſtãte collatione alteri facta, nũquid tollat ius quæſitum ex collatione valida. 63
Clauſula, cuiuſcũq; ſtatus gradus vel dignitatis. cõprehẽdit reges, & quoſcũq; alios, niſi excipiãtur. 17
Clauſula generalis, videlicet, & oẽs alios &c. Card. nõ cõprehẽ. 18
Clauſula derogatoria habet vim cuiuſdã ꝓteſtationis præãbulę. 21
Clauſula nõ obſtã. quæ nõ cenſetur derogare. 22
Clauſula generalis ad exordinaria non refertur. ibidem.
Clauſula, non obſtãtibus regulis Cancellariæ poſitis in literis Apoſtolicis, an deroget regulis iudicialibus notoriis, 25
Clauſula, non obſtãtibus regulis de iure, an ſufficiat de ſtylo palatij & Cancellariæ, ibidem.
Clauſula, non obſtã. quibuſcunque ſtatutis, an deroget ſtatutis habentibus aliquam ſpecialẽ obſeruationem. ibidem.
Clauſula, quorum tenores, &c. derogat regulis Cãcellariæ, acſi ad verbum fuiſſet expreſſa. 25
Clauſula illa, videlicet, dũmodo tempore datæ præſentium non ſit alteri in beneficio ius quæſitum, quid operetur. 27
Clauſula, quatenus non tollatur ius quęſitũ, ſemper ſubintelligitur in gratia motu ꝓprio cõceſſa. ibi.
Clauſulã, dũmodo alteri non ſit ius quęſitũ præſeruare ius in re, & non ad rẽ, qũo debeat intelligi. 28
Clauſula, quatenus non tollatur ius quæſitũ in quo differat à clauſula illa, videlicet, ſine p̃iudicio. 35
Clauſulã cũ alterius præiudicio non valere, de quo præiudicio intelligi debeat. 40

Clauſula quatenus non tollatur ius quæſitũ, ſolũ excludit ius per acceptationẽ quæſitum. 42

Clauſulæ præſeruatiuæ gratiarũ quæ non tendũt in præiud. tertij, neq; in gratiã,& clauſula non obſtan. in quo differant. 63.& 64

Clauſula illa, videlicet, itaque ſi dictus N. reſignãs extra Romanã Curiam, iam fuerit vita functus, literæ per eius obitum cum omnib. clauſulis, & modis ſupraſcriptis, omiſſa reſignatione, expediri poſſunt, in quibus ſupplicationibus ſoleat caſſari,& in quibus non. 111

Clauſula annullatiua inducit formam. 123

Clauſula ſupplentes defectus ſi apponatur in commiſsione intelligitur quo ad defectus iuris poſitiui. 166

Clauſula illa in cõmiſsionibus apponi ſolita, videlicet, ſine retardatione, in quibus pẽſionibus apponi ſoleat de ſtylo ſignaturæ. 170

Clauſula ſine retardatione, ĩ caſibus in quibus datur debitori ob non ſolutionem pẽſionis, non cõceditur beneficium. c. Odoardus. ibidem.

Clauſula illa, videlicet, ſiue alio quouis modo, poſita in reſignatione, quid operetur. 106.& 193.& in reg. de public. reſig. 487

Clauſula, ſeu qualitas in fine appoſita, quãdo ad ſuperiora nõ referuntur. 326

Clauſula illa de ſtatu litis, videlicet, habeãtur pro expreſsis, ſeu exprimi poſsint, qd cõprehẽdat. 365

Clauſula illa, videlicet, ꝙ detentionis tẽpus habeatur pro expreſſo, quid operetur. 373

Clauſula illa, videlicet, ꝑ expreſſis haben. vel ſimiles ſuſpendũt ſpecialia, vel indiuidua. ibidem.

Clauſula illa, videlicet, augendi & minuẽdi fructus vſq; ad verũ valorẽ, quare in ſupplicationibus apponitur. 466

Clauſula illa,& quòd interim beneficiũ non cenſeatur litigioſum, quo ad effectũ regulæ de ſubrogãdis, quid operetur. 164

Clauſula, vel aliàs quouis modo, &c. an capiat vacationẽ factã inductam à reg. de public. reſig. ob nõ factam publicationem. 487

Clemẽt. prima, de ſequeſt. poſ. & fruct. quæ indiſtinctè loquitur de poſſeſſore triennali nõ moleſtando, procedit etiam in expoliatore poſſeſſore triennali. 353

Cleric9, an ſit laico potẽtior. 175

Clericus celebrãs exiſtẽs excommunicatus quomodo dicat̃ priuationẽ beneficiorũ incurriſſe. 182

Clericus agens cõtra laicũ vulgariter loqui debet. 116

Clericus repetendi res ſuas à latronibus facultas conceditur. 239

Clericus quãdo priuatur poſſeſſiõe ꝑ ſequeſtrũ factũ authoritate iuris ſecularis dicitur ſpoliari. 291

Clerico captiuo,& poſtea redeũti beneficiũ reſtituendũ eſt quãtocũque tẽpore fuerit detẽtus. 440

Clericus quãdo,& in quibus caſibus

ſib. poterit ſe abſẽtare à beneficio ita vt priuationẽ nõ incurrat. ibi.
Cœcus nõ rectè ducet cœcũ. 125
Collationis verbũ, lato ſũpto vocabulo, præſentationem comprehendit. 91
Collatio beneficij, an de nocte fieri poſsit. 110
Collatio de beneficiis vacãtibus licet ignoretur vacatio, valet. 191
Collatio quãdo pertinet ad aliũ quàm ad Papam ne inferatur præiudicium ſtrictè interpretari debet regula de impet. per obitũ famil. Card. 229
Collatio facta de beneficiis iuriſpatronatus, quando dicitur ſubreptitia. 268
Collatio beneficij litigioſi, licet nõ ſit colorata, quo ad effectũ iuris cõmunis, eſttamẽ colorata, quo ad regulam triennalem. 391
Collatio in quo differat à commẽda. 474
Collitigantes ad effectum regulæ, qui dicantur. 185
Collitigans aduerſario triennali mortuo poterit proſequi ius ſuum & ſententiam obtinere. 188
Coloni expulſio facta propria authoritate, quando dominũ perdere facit ciuilem poſſeſsionem. 288.
Cõmendatarius temporalis non habet ius in re, neque ad rem, niſi ſpolietur. 43
Commenda inducit quodãmodo reſeruationem, vel ſaltem afficit beneficium. 86
Commenda differt à titulo. 87
Commenda non inducit incõpatibilitatem, & quare. Ibidem.
Cõmendæ noſtri tẽporis ex vſu patrisfamilias habentur hodie loco tituli, & beneficiati de fructib. illarum diſponunt. ibidem.
Cõmendę, aut ſunt temporales, aut perpetuæ, & inter ſe in quo differant. 87
Cõmendatarius poteſt deſeruire per ſubſtitutum oriũdum ex loco, quod non eſt in titulari. 121
Cõmenda eſt prouiſio. ibidem.
Cõmendatarius cõtemporaneã ætatem, & ordinem ſacerdotalem habere tenetur. 122
Cõmenda, & gratia expectatiua cõceſsio tẽporis dicũtur. ibid.
Cõmendari quid ſit. Ibidem.
Cõmenda ſub quibuſcunque regulis de prouiſione loquẽtibus cõprehendit. ibidem.
Cõmenda nõ dicitur vacare per obitum, ſed ceſſante commenda, vacat eo modo quo prius. 195
Cõmendatario mortuo beneficium in commenda largo modo vacare dicitur. 203
Commenda quid ſit. 265
Cõmendatarius procurator dicitur, & quare. ibidem.
Commẽda titulus verus, & canonicus dicitur. 334. & 338
Commendarũ prouidẽdi genus in antiqua eccleſia nõ ſatis laudatur. 335
Cõmendatarius non dicitur poſſidere, nec habere ius in re, ſed eſt

nudus miniſter, cuſtos, & nudus detentator. 336
Cõmendatarium non habere titulum poſſeſsionẽ, neq; ius in re, procedit, non ſolũ in commenda ſpirituali, ſed etiã temporali. ibid.
Commẽda propria, & vera, quæ ſit. 337
Commẽdæ perpetuę hodie qua re incõpatibilitatẽ inducunt. ibid.
Commẽdatarij perpetui ſicut habẽtes verũ, & proprium titulum faciunt fructus ſuos, & ad reſtitutionem non tenentur. 339
Commẽdatarij perpetui, quibus gaudeant prærogatiuis. 340
Commendæ titulum eſſe titulũ ſaltem coloratum, quando dici poteſt. 341
Commendatarij, qui habeantur vt titulares. 475
Cõmẽſalitas ſola vt quis verè familiaris dicatur, non ſufficit, niſi actus etiã ſeruitutis concurrat. 213
Commenſalitatẽ procurãtium ſe recipi ad effectum priuilegiũ ſaltẽ per quatuor mẽſes durare Leo x. & Hadrianus. vi. in ſuis regulis ſtatuerunt. 214
Commenſalitas, quo ad verã familiaritatem inducendam quomodo requiratur. 215
Commiſsio quid ſit. 47
Commiſsio per principẽ ad quẽ effectum concedatur. 48
Commiſsio non dat, ꝙ ſimul de ſpolio, & proprietate cognoſcatur, & iudicetur. ibidem.
Commiſsio tollens ſubreptionẽ gratiæ, de qua excipiebatur aduerſarius, nũquid dicatur tollere ius quæſitum. 50
Commiſsio auferens alicui releuamen probationis, nunquid dicatur auferre ius quæſitum. 52
Cõmiſsio, quę mãdat dari fidem cedulis publicationum factis in audiẽtia cõtradictarum, quæ non plene probãt, quo ad effectum regulę de publicãdis, nũquid dicatur tollere ius quæſitum. 53
Commiſsio per quã reiicitur cõfeſsio minoris ætatis, & inhabilitatis in literis apoſtolicis in iudicio productis facta, nũquid tollat ius quæſitum. 60
Commiſsio, quæ tollit narratiuã bullæ, nunquid dicatur tollere ius quæſitum. 63
Cõmiſsio ad quid cõcedatur ibi.
Commiſsionũ variæ quæſtiones ad regulã de iure quæſito non tollendo. ibidem.
Commiſsio mãdãs caſſari ſupplicationẽ de regiſtro, antequã perueneri t ad manus impetrantis, nonquid tollat ius quæſitum. ibidem.
Commiſsiones, ſequeſtra, & executoriales literarum expeditionẽ requirunt. 134
Commiſsiones iuſtitiæ, quibus verbis ſignentur. 150
Commiſsiones iuſtitiæ quãdo ſignanĩ, p verbũ fiat, vt petitur. ibid.
Commiſsiones quare potius per huiuſmodi verbũ placet, quàm per verbũ fiat, vt olim ſignantur. 154
Commiſsiones nihil aliud continẽt,

nent, quàm ius. ibidem
Commiſsiones iuſtitiæ, poſtquã ſunt propoſitæ per Referẽdarios, quomodo diſtribuantur. 157
Commiſsiones, quæ fiunt cardinalibus nõ ſolent ſignari, niſi per Papam. 159
Cõmiſsio non datur, quãdo cauſa cõmittitur contra Titium, & alios in citationis decreto nominãdos cum clauſula, etiam ſi cardinales ſint, niſi nominentur. ibidem
Commiſsionis verba, ita vt ſonant capi debent, & ab illis nõ eſt recedendum. 162
Commiſsionis verba ſimpliciter de obſeruatione termini ad articulandum loquentis, de prima obſeruatione intelligi debẽt, ſiue bona ſiue mala, 163
Commiſsio, literis non cõfectis, nõ datur ſuper duobus beneficiis, niſi contra vnum, & quid ad hoc requiratur. 165
Cõmiſsio ſuper duobus, vel pluribus beneficiis non vnica ſupplicatione impetratis cõtra diuerſos concedi non ſolet. ibidem
Cõmiſsio ſuper validatione ꝓceſſus quomodo dari ſoleat. ibid.
Commiſsiones ex quo ſunt ſtricti iuris in eis tantum comprehenditur, quantum exprimitur. 162
Commiſsio, vel reſcriptum per vnam partem impetratum efficitur commune inter ipſos litigantes. 255
Commiſsio impetrata nomine meo, non poteſt per me ratificari, ex quo ad illã impetrandã ſpeciale mandatum requirebatur. 296
Cõmiſsio ſuper titulo beneficij tantum poſſeſsionẽ includit. 432
Cõmittens cauſam contra ſe litem introducere dicitur, quæ eum nõ pacificũ poſſeſſorẽ reddit. 447
Commodum reportare non debet ex eo, ꝙ quis impugnat. 260
Commodi nihil plus manere cedenti, q̃ morienti, an ſit verũ. 307
Conceſsionis verbum quid importet. 144
Cõcedentis mens, & intentio in reſcriptis ſẽper attẽdi debent. 205
Cõceſsiones apoſtolicæ ſub duplici genere conceduntur. 251
Conceſsio vnius, eſt excluſio alterius. ibidem
Concedentis animus ad incogitata non extenditur. 259
Concilium coram extraneo nõ iniendum, & quare. 114
Cõciliũ generale ex quo cẽſetur habere clauſulã derogatoriã, an requirat expreſſam mentionem. 130
Concilium Baſilienſe, in quibus caſibus fuit receptum. 328
Cõcordia, vt fiat, & recedatur à lite, licet ratiõe expẽſarũ aliqd detur, ſimoniacum non dicitur. 238
Cõditio debet impleri in forma ſpecifica. 170. & ibi limitatur.
Conditio ſi habeat tractum ſucceſsiuum, non ſufficit etiam momento temporis impleri. 368
Cõfirmatio facta, ab eo, qui originaliter poterat cõfirmare, ſed eſt impeditus, non prę̃ſtat colorẽ poſſidendi,

ſidendi, & ſi taliter cõfirmatus ingerit ſe adminiſtrationi, incurrit pœnam. 393

Cõfirmatus actus ſub reuocatoria, an comprehẽdatur. ſup. Actus.

Connexitatis ratione aliqua cõceduntur, quæ aliàs non concederentur. 165

Cõſcientia idẽ eſt, ꝙ iuſtitia. 146

Conſenſus ad quid ſit ĩuẽtus. 86

Conſenſus vbi interuenit ceſſat fraus. 92

Cõſenſus in curia aliquãdo præcedit, & interdum ſignatam ſupplicationem ſequitur. 99

Conſenſus reſignationi aliquando poteſt præſtari poſt obitũ reſignantis. 103

Cõſenſus perſonalis in quo differat à cõſenſu per aliũ pſtito. 172

Conſenſus, an poſsit prçſtari per cardinalem poſt litem motã in beneficio impetrato per obitum familiaris tẽpore impetrationis nõdum litigioſo. 206

Conſenſus quid ſit. 109

Cõſenſus requiſitus ad aliquem actũ, magis exprimitur actu, quàm verbis. ibidem

Cõſenſus quãdo præſtandus eſt, debet intelligi de expreſſo, nõ autem de tacito. ibidem

Conſenſus tacitus in formalibus non ſufficit. 211

Cõſenſus, an requiri debeat quãdo beneficia familiaris vnius cardinalis pertinerẽt ad collationem alterius cardinalis ratione ordinariæ iuriſdictionis. 228

Conſenſus regis, comitis, vel archiepiſcopi ante electionem ſi requiratur, & illi ſint abſentes, ſufficit quòd eorum vicarius conſenſum præſtet. 230

Conſenſus an pertineat ad Car. iuxta formã reg. ſi familiaris Cardi. eligeretur in Epiſcopum, & antequam cõfirmaretur moriatur in curia. 231

Cõſẽſus de quo ibi, nunquid in dubio de expreſſo debeat intelligi, an verò ſufficiat tacitus. 231

Conſenſus Cardinalis, an poſsit interuenire poſt prouiſionẽ. 232

Conſenſus patris præſtitus filio agenti in cauſa principali, videtur durare etiã ĩ cauſa executiõis. 259

Conſenſum aliorum litigãtium ſufficere quãdo fit prorogatio de tempore ad tẽpus, licet tertius, de cuius intereſſe agitur, non cõſentiat, quando procedat. 378

Conſenſus ſolus tribuentis, & recipientis perficit gratiam, & dat ius plenum. 408

Conſenſus quid ſit, ſiue quid operetur in reſignatione. 478

Cõſideratiões, q̃ licitæ ſint in renũciatione, quæ fit corã Papa. 308

Conſiliarij omnes ſub legũ vinculo comprehenduntur. 18

Cõſiſtoriũ Papę, quid dicatur. 86

Conſiſtorium publicum, ꝓ quibus rebus ſolet indici. 151

Conſiſtorio fieri præſumuntur, quæ in cãcellaria fiũt. ſup. Cãcella.

Cõſiſtorialib. beneficiis derogatio reg. de ſubr. colli. nõ datur. 187

Con-

Conſtitutio quid ſit. 10

Conſtitutio habens decretũ non requirit publicationem. 14

Conſtitutio continens odiũ irrationale, non comprehendit Cardinales. 19

Conſtitutiones iuris communis ſtatim facta publicatione ligant, Cancellariæ verò non. 21

Conſtitutio noua ſicut non trahitur ad ius quæſitum de præterito re ipſa, ita nõ trahitur ad ius cõditionale, quod dicitur, quæſitum ſpe. 40

Conſtitutio generaliter loquens non comprehendit reges, niſi ſpecialiter exprimantur. 70

Conſtitutio omnis fauorabilis reputatur. 177

Cõſtitutio loquens de morte Papę, an cõprehẽdat priuationẽ. 204

Conſtitutio generalis, & rationabilis, licet ſit pœnalis, Cardinales comprehendit. 211

Conſtitutio ſecunda eiuſdẽ conditoris, tollit primam. 221

Conſtitutio formam continere, quæ dicatur. 244

Cõſtitutio aliqua quando eſt cõtra ius commune qualiter debeat interpretari. 313

Conſul qui eſt illuſtris, quando abeſt non dicitur illuſtris, ſed ſpectabilis. 226

Contrahere, & contrahenti conſentire differunt. 210

Cõtrouerſia verbalis in confeſſoria ſufficit, non autem in interdicto. 289

Controuerſia omnis iudicialis tribus inſtantiis terminatur. 330

Contractus qualitas non ex ſimilitudine nominis, ſed ab ipſo effectu metienda eſt. 338

Conuentiones quæ licitę ſint in renuntiatione, quæ fit coram Papa. 308

Copulati vtriuſq; cõcurſus ad veritatẽ copulatiuè requiritur. 479

Correlatiuorũ eadẽ eſt ratio. 383

Credẽs bono viro excuſatur. 465

Criminoſus, licet nõ admittatur ad accuſandum regulariter, tamen vbi familiaris epiſcopi reperitur criminoſus in pœnam tolerantis, talem in domo poterit ipſum epiſcopum accuſare. 205

Culpa quãdo nõ eſt ordinata ad caſũ, caſus nõ debet imputari. 257

Cura animarum dupliciter conſideratur. 125

Curatus, vt quis dicatur quo ad effectum reg. de idio. quid requiritur. 126

Curia, Papa abſente, Romæ eſſe videtur, quando remanet ibi audientia cauſarum. 197

Curia ad effectum reſeruationis in corpore iuris clauſæ ĩtelligi debet, vbi reſidet Papa, qua ratione reſidentiæ per duas dietas extenditur. 412

Delphinus quare appellatur primus filius Regis Franciæ viuente parte. 70

Damnum propriè quid ſit. 29

Damnum ne aliquis patiatur tẽporale perpetuum iudicatur. 42

Damna intereſſe, & expẽſæ vnde veniant. 281
Datádi facultas olim quibus cõmiſſa fuit. 3
Deceptis, & non deceptoribus iura ſubueniunt. 430
Decennium quare inducit titulum præſumptum. 388
Deciſionum Rotæ, necnon decretalium voluminis magnitudo deſcribitur. 274
Deciſionem inuenire in terminis multũ prodeſt in practica. 60
Declaratio ſola qd operetur. 55
Declarationis diſtinctio. 55
Declaratio, quæ tollat ius quæſitum, quæ verò non. ibid.
Declarationes factæ per Papam de beneficiis reſeruatis in præiudicium tertij non valent. ibid.
Declaratio quàdo aliquid de nouo inducit. 56.&.104
Declaratio Papæ an poſsit retrotrahi in præiudicium medio tẽpore impetrantis. ibid.
Declaratio, ad illa verba in ſupplicatione priuationis apponi ſolita, videlicet, & cum decreto, ꝙ ſi priuandus metu priuationis poſt accuſationem &c. 181
Declaratoria augmentatiua iuris primæui dicitur noua conceſſio, & principalis de per ſe. 208
Declaratio in incertitudine rei, & delegatorũ, ad quẽ ſpectet. 274
Declarãs nihil de nouo dat. 54
Decreta inter latinos latinè, inter grecos græcè, ꝓferri debẽt. 116
Decretum irritans, neq; derogatio priuilegiorum Romanorũ, nouarumq; reformationum vrbis nõ datur de ſtylo ĩ ſignatura iuſtitię. 154
Decretum irritans quanti ſit vigoris. 241.&.427
Decretaliũ plures dictiões, & nomina quare abbreuiatè ſcrib. 274
Decretum ſuper alienationẽ rei minoris non poteſt per procuratorem impetrari. 311
Decretũ appoſitum certo corpori beneficij, nõ inficit poſſeſsionẽ triennalẽ, quo minus poſſeſſor poſſit vti exceptione regulæ. 428
Decretum appoſitum in regreſſu, nõ habet effectum, niſi volente eo, in cuius fauorem eſt appoſitũ, & quid operetur. 429
Decretum irritãs poſſeſsionem diſcolorat. 431
Decretũ quãdo illũ in fauorem cuius factũ eſt, ligare dicitur. 448
Defectuum expreſsio, quàm ſit neceſſaria. 166
Defectus vbi exprimitur, Papa concedendo videtur diſpenſare, & vitium purgare. 131
Defectus rei non proſequentis litem, actorem non excuſat. 308
Defectus quando cauſatur ex perſona agente, nõ cenſetur excluſus à reg. generaliter loquẽte. 393
Defenſio nulla maior eſt, quàm peremptoria exceptio. 365
Defenſiones cõpetentes actori, proſunt ſingulari ſucceſſori. 361
Defẽſionis appellatiõe, latè ſumpto vocabulo, licet aliquando veniat

niat exceptio, tamen in materia odioſa,vel propria,aut ſtricta exceptio nõ comprehenditur. 367

Defraudare aliquẽ ſine peccato, & aĩę periculo nõ poſſumus. 453

Denariorum,blãcarũ,cauallorũ, ſolidorum, & regalium valor deſcribitur. 464

Deo creatori, & vicario creatoris,ſubiecta eſt vniuerſa caro. 452

Dependẽtia à futuro euẽtu,quæ poſſunt ſe habere ad eſſe,& non eſſe,conſiderari non debent 39

Derogatio generalis conſtitutionum apoſtolicarum,an comprehendat regulas cancellariæ. 20

Derogatio generalis, quæ comprehendat. 21

Derogando poſſeſsioni, an derogetur iuri quæſito. 43

Derogatio nuper reperta ad regulam xxix.quæ vult cõmiſsiones nõ valere,niſi literis expeditis.160

Derogatio regulæ de ſubrogandis,licet tempore Innoc. Card.nõ concederetur,hodie tamen conce di ſolet. 187

Derogatio regulæ de ſubrogandis de ſtylo ſignaturæ in prouiſionibus beneficiorum vacãtium per obitum familiarium cardinalium non datur. 187

Derogatio regulæ de annali facta in commiſsione directa primo auditori,an iuuet ipſum impetrantem quo ad gratiã ſubrogationis, vel ſi neutri impetratam corã ſecundo auditore in ij.inſtantia.258

Deſtruere illius eſt,cuius eſt cõdere 58

Deſuper dictio,de ſui natura petitorium magis, quàm poſſeſſoriũ concernit 312

Detentionem,neque poſſeſsionẽ non eſt dare in reſeruatis, obſtante decreto. 262

Detẽtionis appellatiõe intelligitur de detẽtiõe iuris nõ facti. 299

Detentati primi reſignantis quãti ſit momenti. 301

Detentatio triplex eſt,vt ibi.Ibi.

Detentorio interdictũ recuperãdæ detentionis cõcedi ſolet. Ibid.

Detentorẽ habere remediũ recuperandæ detẽtationis ſi ab ea eiiciatur,ĩ quo detẽtore ꝓcedat.303

Detinẽs de facto beneficiũ ſi ſpolietur,venit reſtituendus, non tamen in beneficio reſeruato. 264

Detinens ſaltẽ largo modo poſſidere dicitur. 302

Detẽtor vbi non eſt annalis,vel triennalis, beneficio reſtitutionis iuuari non debet. 303

Detentorẽ largo modo dici poſſeſſòrem in quibus detentoribus procedat,& in quibus non. 304

Detẽtatio ſola etiã aſinina, quo ad reg.de ãnali ſufficit.304.&.385

Determinatio vna reſpiciẽs duo determinabilia debet pariformiter determinare. 479

Deus ſol⁹ pręſeruator eſt de his quæ in mẽte hominis cõſiſtũt. 251

Dies quo fit reſignatio,vel præſtatur conſenſus infirmi,an debeat computari in termino viginti dierum. 109

Dies feriati quando ſubducũtur tempore impetranti,an computentur quibus agere non potuit. 318

Dies termini ſtatuti,vel compromiſsi, in termino computatur, regulariter verò non. ibidem

Dies de quo loquitur regula de ſir.reſig. an intelligatur de die artificiali.xij.horarũ, an verò de naturali.xxiiij.horarum. 110

Dies, & nox pro vno die reputantur. ibidem

Dies quando ꝓpriè dicatur.ibi.

Dies feriati, an vero vtiles tantũ ad proſequendũ cauſam cõputẽtur in anno regulę de annali.319

Diẽ vltimum ſicut in temporalibus actionibus oportet eſſe completũ,ita & in exceptionib. 376

Dieta vna per terram,maior eſt, quam quinquaginta miliaria per mare. 196

Difficile nihil tam eſt in rerum natura, quod non labor aſsiduus, & induſtria conficiat. 444

Dignitas nulla liberatur à vinculis legis. 18

Digniores à fraudibus plus aliis alieni eſſe debent. 71

Digniores,qui reputentur apud principem,vel Imperatorem. 157

Dignitas collata p̃ſenti,dignior reputatur,quàm quæ cõfertur abſenti. 226

Dignitates in materia reſtringibili & non fauorabili appellatione beneficiorũ non veniunt. 261

Dignitas ſucceſſorem habere dicitur. 362

Dilatio per principem,an auferat ius quæſitum. 51

Dilatiò data debitori, cenſetur data creditori. 419

Dilatio longi tẽporis in opponẽdo exceptionẽ peremptoriã quid importet,quid vero modici. 52

Dilatio quomodo cõmenſurari debeat. 324

Dilationem datam vni poſſe alteri ꝓdeſſe,quomodo ꝓcedat.382

Diligentia quantum proſit,caſus xxxj.enumerantur. 395

Diſpenſatio cum retentione beneficiorum conceſſa,de qua retentione intelligi debeat. 64

Diſpenſationes non valere, niſi literis expeditis qũo procedat.137

Diſpenſatio ad duo incompatibilia per ſolam ſupplicationem ſortitur effectum. 139

Diſpenſationẽ expedire ad duo incompatibilia ante ſententiã non obſtante, ꝙ tempore litis motæ literæ non fuiſſent expeditæ, an ſufficiat. 139

Diſpẽſatio quãuis ſubreptitia excuſat aſſequentẽ ſecundũ curatum à pœna extrauag.execrabilis. 256

Diſpenſatus ad beneficia,an poſſit obtinere dignitates. 332

Diſpoſitio,quæ cõprehẽdit epiſcopum nõ includit Cardinales. 16

Diſpoſitio generalis,an comprehendat caſus priuilegiatos. 18

Diſpoſitio animã concernens omnes etiam principes includit.ibi.

Diſpoſitio non habet locum,vbi præſuppoſitum non verificatur.39

Diſpoſitio loquens in vno non habet locum in alio. 69
Diſpoſitio loquens de maſculis habẽtibus duo incompatibilia, an habeat locum in fœminis. 74
Diſpoſitio quantuncunque fauorabilis non cõprehendit beneficia iuriſpatronatus. 93
Diſpoſitionis generalis ampliatur,& reſtringitur ſecundum ſubiectam materiam. 95
Diſpoſitionem principaliter fauorabilem non illico facit omne id quod ad fauorem animæ referri poteſt. 122
Diſpoſitio de parochiali habet locũ in vicaria perpetua. 125
Diſpoſitio pœnalis loquens in vno caſu debet extẽdi ad aliũ. 125
Diſpoſitio.c.ſtatutũ.c.de reſcri. lib.vj.quæ loquitur de iudicibus, an procedat in arbitris. 142
Diſpoſitio loquẽs de beneficio vacanti,nõ habet locum in vacaturo. 199
Diſpoſitio generalis capit oẽs ſuas ſpecies etiam qualitate differentes. 206
Diſpoſitio ſolet reſtrĩgi, vel ampliari ſecundum qualitates perſonarum. ibid.
Diſpoſitio loquens de perſonali reſeruatione ſi ſimul cum illa concurrit realis, ſub tali diſpoſitione comprehenditur. 222
Diſpoſitio loquẽs de feudis,procedit etiam in beneficiis eccleſiaſticis. 233
Diſpoſitio,ratione ceſſante,locũ habere non videtur. 236
Diſpoſitio quęlibet in dubio iure ordinario, non extraordinario interpretari debet. 252
Diſpoſitio de perſonis loquens ſimpliciter,comprehẽdit collegiũ vel capitulum. 254
Diſpoſitio ſimpliciter loquẽs de beneficiis non comprehendit officia ſecularia. 261
Diſpoſitionis verba vbi non verificantur,neq; ipſa diſpoſitio habet locum. 282
Diſpoſitio loquens de beneficio, de effectuali intelligi debet. 293
Diſpoſitio loquens de permutatione beneficiorum, locum habet in beneficiis ſiue redditibus. 294
Diſpoſitio generaliter loquens de clericis,non habet locum in illegitimo. 299
Diſpoſitio ſimpliciter de tẽpore mentionem faciens debet intelligi de continuo. 319
Diſpoſitio loquens de titulo habet locum in commenda. 339
Diſpoſitio fauorabilis loquens in ſimplici caſu trahitur ad caſum mixtum. 471
Diſtinctio enumerans caſus quibus Cardinales comprehendũtur, vel non. 38
Diuerſa diuerſo iure cenſeri debent. 429
Diuinare de futuris nemo poteſt,cũ ad ſolũ Deũ pertineat. 259
Docti viri eccleſiã dei veluti ſtellę poſitę ĩ firmamẽto illuſtrãt. 129
Doctos onerare ſcitis,q̃ iuniores frauda

ſe audare docẽdis melius eſt. 148
Doctor priuilegium ſui doctoratus oſtẽdere non tenetur, ſi per deceniũ pro doctore ſe geſsit. 276
Doctor vt quis habeatur, per quod examẽ ꝓbari debeat. ibid.
Doctor & teſtis poſſunt hodie credere vnũ, & cras mutare propo ſitũ citra periculũ periurij. 434
Dos ſi detur mulieri ſub prętex tu paupertatis, ſufficit, quòd à prĩ cipio fuerit pauper. 189
Ducati quãdo eſſe cœperũt, & quis fuerit eorũ author. 463
Ducati apud oẽs prouincias idẽ põdus, & parẽ valorẽ retinẽt. 464
Ducati appellatiõe de cõmuni vſu loquendi, qui ducati intelligã tur. ibidem
Duo quãdo ſunt in iudicio, quæ nõ poſſunt ſimul intẽtari, tunc diligẽtia circa vnũ prodeſt alteri re medio, & facit, ꝙ non currat tem pus in eo. 256
Duo quãdo ſunt introducta propter vnũ finẽ vnũ reputãtur. 476
ECcleſiæ vniuerſali per iudicia plurimorũ, quàm per volunta tem vnius reſignantis infirmi melius ſubuenitur. 69
Eccleſiæ vtilitas & neceſsitas in cõmenda cõſideratur. 122
Eccleſiæ cathedrales ſub verbis generalibus nõ cõprehẽdũtur. 143
Eccleſias duas in titulum nemo tenere poteſt. 336
Eccleſia non iudicat de occultis. 358
Effectus ſemel cauſatus, etiã in actu tẽporali durat poſt obitũ. 69
Effectus extraneus, & accidẽtalis nõ cõprehẽditur ſub decreto. 289
Effectus conſũmati ſemper durant, licet tollatur cauſa, quæ illos cauſauit. 327
Effectus attendi debet. 469
Egritudines ſupra ęgritudines.
Electus ante cõfirmationem nõ dicitur, niſi habere ius ad rem. 30
Electio Rom. pontificis per pri uationem alterius, an ſpectet ad cardinales, an verò ad concilium generale. 204
Electus à capitulo, & cõfirmatus ab epiſcopo excõmunicato, & publicato, an dicatur habere colo ratum titulum. 393
Electio ſola, vel ſola præſentatio an det titulum coloratum ad effe ctum regulæ de triennali. 416
Electũ tãtũ interficientes in pœ nam interficientis epiſcopum nõ incidunt. ibid.
Electus tantũ epiſcopus indulgẽ tias concedere non poteſt. ibid.
Emptio, vel pactum nõ trahũtur ad ea quæ non apparent, ſeu quæ neſciũtur tẽpore cõtractus. 100
Epiſcoporũ dignitas vſq; ad tẽpora Clementis. v. maior cunctis fuit, adeo, ꝙ minui dignitate arbi trantur ſi in cardinales promouerentur. 5
Epiſcopis olim data erat ſubſcri bendi prærogatiua anterior, adeò ꝙ immediatè poſt Papam ſubſcribebant. ibid.
Epiſcopi quo tẽpore cœperunt

creari cardinales. ibidem

Epiſcopus promotus in cardinalem non perdit epiſcopatũ. 20

Epiſcopus, an ſuo ſtatuto ligetur. 67

Epiſcopus ſicut nõ diſpenſat cũ rectore ſuper ętate, ita neque cum vicario perpetuo. 125

Epiſcopi reſidẽtes in curia, vt beneficia ſui epiſcopatus cõferre poſſint, quõ ſe habere debeant. 138

Epiſcopatus non conceduntur per ſupplicationem niſi per literas expeditas præcedente promotione conſiſtoriali. 143

Epiſcopo hęretico ex quo eſt impeditus agere propter hæreſim nõ currit præſcriptio. 256

Epiſcopi Nullatenen. & comites Palatini propriè tales non dicuntur, ſed abuſiuè. 293

Epiſcopi dignitatis culmen habere dicuntur. 453

Epiſcop⁹ de iure antiquo ad cardinalatum poſtulari debebat. ibid.

Epiſcopus capellanũ amouibilẽ per teſtatorem in capella ſua poſitum perpetuum facere poteſt. 415

Epiſtola principis facit legẽ. 13

Eſdras linguarũ cõfuſionẽ, quæ ex matrimoniis aduenarum naſcebatur ad linguam hebraicam reduxit 115

Etiam dictio implicatiua, quid operetur. 163

Exceptio ſubreptionis competens aduerſario vtrum ſit peremptoria gratiæ, an dilatoria. 51

Exceptiones dilatoriæ, quid important. 52

Exceptionem aliquam opponi nõ poſſe cõtra tres ſententias conformes, donec ſentẽtię fuerint executæ, quando non procedat. 167

Exceptio annalis reſpectu excipientis poſſeſſoris odioſa eſt. 249

Exceptio ex annali poſſeſsione præcedente impetratione non ex ſequenti naſcitur. 296

Exceptionibus variis quis vti non prohibetur. 306

Exceptio regulæ de annali competens cedenti beneficium nunquid competat ceſsionario. ibidẽ

Exceptio, quæ repellit accuſatorẽ, repellit etiam iudicẽ inquirentẽ, qui in eiuslocũ ſubrogatur. 308

Exceptio, quæ competit prædeceſſori tranſit in ſucceſſorem. 309

Exceptio regulę de annali, quare annullat titulũ impetrãtis, & exceptio regulæ de triennali nõ. 327

Exceptio firmat regulam in nõ exceptuatis. 347

Exceptio facilius permittitur, quàm actio. 350

Exceptio ex triennali poſſeſsione acquiſita, quid operetur. ibidẽ

Exceptio regulæ de triennali iã propoſita in actis per defunctum triennalem poſſeſſorẽ cõtra actorem moleſtantem nunquid transferatur in ſubrogatum in iure, & ad omne ius &c. 363

Exceptione quẽ eſſe repulſum, & nõ habere actionẽ idẽ eſt. 364

Exceptio reg. de triennali, quæ cõpetebat poſſeſſori, nũquid poſſit

ſit apponi per eundem poſt amiſſam poſſeſsionem per tres ſententias cũ executorialibus in iudicio reſtitutionis, in integrum cũ clauſula cõſtito de bono iure. 386

Exceptio detegẽs ĩhabilitatẽ agẽtis nunquã cẽletur excluſa. 393

Exceptio facilius reo, quàm actori actio conceditur. 429

Excipiens, ſeu dãs de iure tertij per ſolã ſupplicationem nõ producit ius clarũ neque liquidũ. 135

Excluſus ſemel ſemper manet excluſus. 367

Excluſus à termino admittitur beneficio aduerſarij, quod ex ſua perſona facere non poſſet. 382

Excludi quis à ſuo bono iure ſolo tẽporis curſu in beneficialibus non debet. 444

Excõmunicatio prolata contra quaſcunque perſonas nõ cõprehẽdit vniuerſitatem. 117

Excõmunicatus, licet ad iudicia inhabilis iudicetur, non tamen illi excipiẽdi facultas denegatur.

Excõmunicationis appellatione in materia maximè ſtrictavenit tãtum maior excõmunicatio. 412

Execrabilis antequam citetur à poſſeſsiõe amoueri nõ debet. 300

Execrabilis poſſeſsionẽ, & titulũ coloratũ habere non dicitur. 301

Execrabilis ſpoliatus quãdo reſtituitur. 346. & 350

Execrabilis quando debeat poſſeſsione ſua priuari & quando nõ. 385.

Executoriales iã decretæ in perſonam defuncti, an debeãt de nouo decerni. 162

Executoriales primæ per reſtitutionẽ euacuantur, & earum impeditur executio. 168

Executor propter negligentiam vnius anni iure ſuo priuatur. 325

Exẽpla nõ reſtringũt regulã. 177

Exẽpti nõ tenentur ad decimas vniuerſitati impoſitas, nec ad charitatiuum ſubſidium niſi expreſsè de illis dicatur. 73

Exiſtẽs corpore in vno loco, animo tamen & mente eſt in alio, vbi talis eſſe cenſetur. 225

Expectãs perdẽs primã acceptationem in ſecũda, quæ probare debeat. 33

Expectatiuæ nõ capiunt beneficia exempta. 73

Epectatiuę ſecundum ſtylum curiæ concedi ſolent motu proprio. 127.

Expectatiuas de certo beneficio viuentis, nũquid cõprehẽdat regula de impe. beneficia viuen. 132

Expectatiua gratia quando eſt nulla non poteſt acceptari vigore gratiæ perinde valere, niſi bulla gratiæ reualidatoriæ ſit expedita. 141

Expectatiuarum concurſu dato inter officiales curiæ, quis eorum præferatur. 156

Expectans qui acceptauit beneficiũ litigioſum vacãs per obitũ alterius collitigantis poterit, vt intereſſe putãs ex ſuo nouo iure nõ ex iure mortui admitti. 159

Expe-

Expectatiua, quæ conceditur ad beneficium vacans, vel cum primũ vacauerit, an capiat beneficiũ vacãs per ceſſationẽ commẽdæ. 203
Expectatiuas, ſeu reſeruationes non capere beneficia commendata, quando procedat. 338
Expectatiua reuocata quid operetur in ſpoliato, ad effectum, vt reſtituatur. 384
Expectãs litigioſa acceptare poteſt. 419
Expectatiuarum reuocatio in facto conſiſtit. ibidem.
Expectãs qui acceptauerat prius vnam parochialem, an poſsit ſecũdam acceptatam ante adeptionẽ poſſeſsionis primæ regnare. 468
Expeditio nulla & inefficax perinde eſt, ac ſi non ſit in rerum natura. 143
Expenſarum compenſatio quãdo fieri ſoleat inter victorẽ, & cõdemnatum. 237
Expẽſarum condẽnatio à quo tẽpore fieri ſoleat. 302
Expreſsio eorũ quæ tacitè inſunt, an aliquid operetur. 27
Expreſsio vnius modi excludit aliud diuerſum. 200
Expreſsio nominis poſſeſſoris ĩ impetratione, nunquid ſit de forma ſubſtantiali, an verò ſufficiat fieri per æquipollens. 271
Expreſsio, & cõplemẽtũ per æquipollens informalibus inductis in conſequentiã alterius finis fieri poteſt. 272
Expreſſum quid dicatur. 273
Expreſsio valorũ ſemper ad annatam reſpectum habet. 456
Expreſsio valoris de iure cõmuni non requiritur. 466
Expreſsio eorum, quæ ſi tacita fuiſſent, nihilominus Papa concederet, etiam ſi ſit falſa nõ vitiat cõceſsionem. 440
Extenſio quando fieri ſoleat. 87
Extenſio Vicecancellarij, vel regentis, quæ fit poſt ſignatas cõmiſſiones quid operetur. 154
Extẽſio lata in materia odioſa quando fieri ſoleat. 191
Extenſio ĩ exorbitantibus quomodo ſoleat fieri. 206
Extenſio caſuum ad alios caſus quando fieri non debet. 428
Extrauagans ignota non ligat, niſi ſumatur ex Cancellaria. 14
Extrauagans iniunctæ de elect. nõ procedit in Cardinalibus. 20
Extrauagãtib. vt derogetur, oportet, quòd de illis fiat mentio. 22
Extrauagantium notorietas nihil facit ad illarum derogationẽ. ibi.
Extrauagãs iniũctæ Bonif. viij. poſita ſub titulo de electio, nõ habet locum in eccle. cõmẽdata. 87
Extrauagans ambitioſe, quos caſus comprehendat. 119
Extrauagans Bonif. viij. quæ incipit, Romani Pontificis prouidentia, quid operetur. 133
Extrauagantes ex quo extra certũ corpus ſingulariter vagantur, ſolent de facili permutationes Pontificum obliuioni tradi. 173
Extrauagãs Martini. v. quo ad regulam

gulam de ſubrog. collit. ad verbũ deſcribitur. ibidem.
Extrauagans execrabilis locũ habet in beneficiis iuriſpatronatus. 268.
Extrauagans Pauli. II. incip. cũ deteſtabile. poſita in titulo de ſimo. quæ generaliter loquitur in ſimoniaco realitatũ locũ habet. 357
Extrauagans Clem. VI. ad regugulam de valore deſcribitur. 450
Extrauagans Bonif. VIII. incip. iniũctę ſub titulo de electio. an cõprehendat Cardinales. 452
Extunc dictio extremũ coniũgit & reſpicit tẽpus ĩpetrationis. 312.
Extũc dictio in regula de annali quid operetur. ibidem.
FAbij, Piſones, & Lentuli denominati ab vſu leguminum. 11
Facere ſine lege vel cõtra legem paria ſunt. 299
Facta non præſumũtur, niſi probentur. 214
Facti quæ ſunt cẽſentur ignota etiá à prudentiſsimis. 248
Factum à conatu differt. 290
Factũ priuati in proſequutione cauſæ non tam cõſideratur, quàm publicum. 297
Factum priuati cedentis nõ officit cauſæ publicæ. 309
Facti facultatẽ nec hæreſis, nec execrabilitas non auferunt, niſi à iudice tollatur. 299
Facultas conceſſa minori de primo vacaturo beneficio cum cura, vel ſine cura, licet nõ ſit valida reſpectu beneficij curati, erit tamen valida in non curato. 107
Facultas cõceſſa per Papá familiari Cardinalis de permutãdis beneficiis ſuis, nũquid ſubiiciatur regu. iu. de imp. p obi. fam. Car. 200
Familiares, & cõtinui cõmenſales Papæ, qui dicantur. 25
Familiaris Car. ſi durãte familiaritate aliquod officiũ habuit, nunquid habeat locũ regula de impeper obit. fam. Card. 199
Familiares non eſſe idoneos teſtes non procedit in familiaribus Cardinalium. 205
Familiares, qui ſunt intelligẽdi quo ad regulam de imp. per obitũ fami. Card. 213
Familiaris omnis eſt domeſticus. ibidem.
Familiaris recedẽs, & iterũ rediẽs, an dicatur amplius familiaris. 214
Familiaritas perdita, vt denuò reſtauretur quid requiratur. ibid.
Familiaritatis probatio ad effectum excludendi alium, quæ requiratur. 214
Familiaris in duobus locis vnus eſſe poteſt. 215
Familiaris vt quis verè ſit à volũtate Cardinalis dependet. 216
Familiares veri, vt hodie ſũt multi qui non dicantur. ibidem.
Familiaris quis quãdo dicitur, quando verò non. ibidem.
Familiaris quis nihilominus eſſet ſi Cardinali ſciente & tolerãte, licet nõ mandante, ſeruiret magiſtro domus. 217

Familia

Familiaritas i iure diuerſimodè capitur, quędam eſt poteſtatiua, & quædam ſocialis. 218

Familiares familiarium quo ad hoc, vt gaudeant prærogatiuis regularũ tria habere debent. 219

Familiaris vt quis dicatur, & cõtinuus commenſalis, requiritur ad minus, quòd in tinello per quatuor menſes comedat. 221

Familiaris mortuo Cardinali ſi transferat ad alium Cardinalẽ, & moritur, nũquid iſte ſecũdus Cardinalis debeat præſtare cõſenſum ex quo primus Cardinalis eſt mortuus. 226

Familiaris Cardinalis ſi ſit canonicus in eccleſia nõ numerata, & moritur, nũquid ſit locus reg 230

Familiaris ſeruiens, & habitans in domo Cardinalis præſumitur illius expenſis viuere. 214

Famulus filij mei non dicitur famulus meus, nec homo hominis mei eſt homo meus. 217

Famuli familiariũ, vt ſint noſtri familiares quid requiratur. 219

Famulorum cõmenſaliũ ſeruientium in domo Cardinalium duæ ſunt ſpecies. 220

Fatale nullum currit in cauſis, quæ agitantur in conſiſtorio principis. 88

Febris quid ſit. 76

Febris, quæ durat poſt. xx. dies quid ſoleat operari. 98

Feudum eccleſiaſticum, an comprehendatur in illis regulæ de triennali verbis, videlicet, beneficia qualiacunque ſint, &c. 334

Feudum an veniat appellatione beneficij. ibidem.

Fiat verbum, de ſui natura quid importet, 149

Fictio, quæ inducitur à iure, habetur pro veritate, quo ad iuris diſpoſitionem. 102

Fideicõmiſſum per triennij præſtationem inducitur. 330

Fidẽ malã, qui habet quo ad vnũ, & bonam quo ad alium, cõtra quẽ præſcribere poteſt. 379

Finis dat eſſe rei. 103

Finis demõſtrat, prĩcipiũ mouet agẽtẽ, & dicitur cauſa cauſarũ. 104

Finem ſeruare ad quẽ ipſa diſpoſitio tendit, licet forma non ſeruetur, in quibus non ſufficit. 272

Fine conſtitutionis habito non curatur modus. 124

Finis vbi habetur ad quem inducta eſt proteſtatio fine ſeruato nõ curatur de ea. 320

Finitũ negotiũ in rebus tractũ ſucceſsiuum habentibus non dicitur, donec totaliter perficiat. 286

Fiſcus in curia Romana eſt ipſa met ſedes apoſto. & ideo qui hodie gerit officiũ fiſci. nõ fiſcus, ſed procurator fiſci appellatur. 7

Florentini ſagaces, & diligentes reputantur. 167

Florenorũ monetã Io. xxij. primus oĩm Pontificũ cudi iuſsit. 451

Florenorũ origo, & ęſtimatio. 463

Florẽtia ciuitas quo tẽpore fuit conuerſa. 463

Floreni quãdo, & à quib' fuerũt

nari contaminati. ibidem.
Florenus in Camera apoſtolica in taxis pro ducato de Camera capitur. ibidem.
Fœmina in omnibus caſibus regulariter cōprehēditur, vbi ſpecialiter non inuenitur excepta. 74
Fœmina quælibet habens dignitatem, quæ renūtiari poſsit cōprehēditur ſub regula de infir.reſi. 74
Forma ita trāſgreditur in minimo defectu ſicut in magno. 124
Forma per æquipollens quando impleri poteſt. 483
Forma vbi eſt, debet ad unguem obſeruari. 320
Forma per aliū impleri nō poteſt. 331
Forū conſcientiæ, non eſt alligatū apicibus iuris, nec ſtrepitui iudiciorum. 146
Forū conſcientiæ in quo differat à foro contentioſo. ibidem.
Fratres Prædicatores & Minores, an poſsint exercere ea, quæ ſunt fori pœnitentialis. 126
Fraudis ratio conſiderata in regula militat in reſignatione facta corā ordinariis extra curiam. 101
Fraus, quæ per clauſulam poſitā in cōmiſsione, videlicet, dūmodo ante terminum &c. inducitur, ad longum deſcribitur. 160
Fraudes, quæ beneficiis occulte reſignatis, vel permutatis committi poſſunt. 471
Fraudis præſumptio abeſſe dicitur in his, quæ hūt incōtinēti. 208
Fraus, & dolus nemini patrocinari debent. 154
Fructus, licet corroborēt poſſeſsionem, non tamē ſequitur, ꝙ ſine ipſis poſſeſsio capi, & retineri non poſsit. 294
Fructus canonicatus quare communiter ad xxiiij. exprimūtur. 459
Gabellæ de annalibus ſoluēdę an intelligantur de viuis, an mortuis. 294
Geminiani conſilia, quæ ſint in Rota reprobata. 485
Genus quando non poteſt verificari niſi in vno indiuiduo, ꝓ ſpecie habetur. 195
Gloria æterna, qui magis participant, & gaudent. 157
Gloſſa in ca. ſtatutū. in ver. canonicis. de reſcr. lib. vj. quæ vult qualitatem tantū in principio requiri, multis modis limitatur. 368
Gordij vinculum. 444
Gradus in regula de annali qualiter probetur. 275
Gradus verbum, de iure ad dignitatis honorem adaptatur. ibid.
Gradus verbum, pro quodā doctrinæ loco ſiue qualitate meritis differente aliquando capitur. ibi.
Gradus ſcientiæ nobilitati coniungitur, & æquiparatur. 27
Gradus alius, excepto doctoratu, de iure cōi nō reperitur. ibid.
Gradus quando eſſe dicitur. ibi.
Gradus de quo in regula de annali quomodo probari debeat. ib.
Gradus primi deliberatione durante, non admittitur ſecūdus, vel vlterior gradus. 109

Gratia,

Gratia,ſeu diſpoſitio per regulas dilatiuas non tollitur. 24
Gratia expectatiua ex quo non fuit conceſſa ad certũ tẽpus, licet reuocari poſsit,ꝑpetua cẽſetur. 42
Gratia reſeruationis beneficiorũ cum ſuſpenſione quaruncũque gratiarũ de quibus nominationib. exceptis regiis, intelligi debeat. 64
Gratia Papæ facta alicui, an requirat literarum expeditionẽ, vt de illa conſtare poſsit. 134
Gratiæ ab ordinariis factæ ſolo inſtrumento notarij, & ſigillo epiſcopi in Rota ſolẽt approbari. 137
Gratiam reualidatoriã: ſeu perinde valere, vt videlicet in eis expeditio requiratur, ſicut in principali gratia, an cõprehendat regula de non iud. iuxta for. ſup. 141
Gratia perĩde valere, in quo differat à prima gratia. ibidem.
Gratiæ perĩde valere effectus. 142
Gratias motu proprio, an cõprehendat regula de non iudic. iuxta for. ſup. 144
Gratiæ omnes, tam ad inſtantiã partium impetratæ, quàm motu proprio conceſſæ, ſupplicationes appellantur. ibidem.
Gratia principis quomodo probetur. ibidem.
Gratia in foro cõſcientiæ quãdo petitur in ſacra pœnitentia, cui & quomodo cõmittatur. 146
Gratia noua, an debeat de nouo intimari reo quando agitur de priuatione. 169
Gratia motu proprio poteſt dici impetratio. 198
Gratia motus proprij non includit ea, quæ exprimenda ſunt. 199
Gratia nõ annullatur, ſi de illis, quæ poſſunt ſe habere ad eſſe, & nõ eſſe non fiat mentio. 200
Gratiæ omnes ordinariorum cẽſentur in dubio factæ motu proprio. 249
Gratia motu proprio ſi fiat ad impetrationem nõ dicitur propriè gratia motu proprio. 250
Gratia nihilominus erit motu ꝓprio conceſſa, etiam ſi in ſupplicatione dicatur. ſupplicauit nobis talis &c. 251
Gratia quãdo dicatur motu ꝓprio facta. ibidem.
Gratia ad beneficium vacaturũ capit beneficium vacans per mortem commendatarij. 266
Gratia ſi neutri, cũ ſit gratia noua, in ea illę expreſsiones fieri debent, quæ de iure in aliis gratiis beneficialibus fieri debent. 269
Gratia ſi neutri non impetratur niſi lite pendente. ibidem.
Gratia ſi neutri ex ſui natura reſpicit futura. 487
Gratia ſi neutri, vel ſi nulli ĩ cauſa priuationis non datur. 181
Gratię apoſtolicę ſub duplici genere conceduntur. 251
HAeretici poſſeſsio non ſolum à lege prohibita, & dãnata eſt, ſed etiã nuda rei detẽtatio. 298
Hæreticum, an defendat regula de triennali. ibidem.
Hæres an cõueniri poſsit vbi poterat

rat defunctus. 384

Hiſpanorũ regni Caſtellæ in regẽ dis prouinciis cõſuetudo, & eadẽ apud Francos deſcribitur. 113

Hiſpania, quæ dicatur inferior. quæ verò ſuperior. 464

Homines faciles ſunt ad diſſentiendum. 28

Hoĩes à feris in quo differãt. 113

Homines poſt diluuiũ vſque ad ædificationẽ turris Babel vna lingua loquebantur omnes. 114

Hominẽ ex loquela ipſa Socrates intuendum eſſe cenſuit. ibid.

Homines lites exquirentes per uerſi appellantur. 278

Homines vani & inſulſi, nomine tantum homines. 294

Hoĩes ſæpe de facultatibus amplius, quàm in his ſint ſperãt. 294

Hominem malũ antiqui tribus literis ſignificabant. 330

Homines procliuiores ſunt ad occidendũ vxores, quàm matres, & ob id matrẽ occidens, licet magis peccet quàm ſi vxorẽ occideret, minus punitur. 357

Hoſpes turpius eiicitur, quàm non admittitur. 422

Hoſpitalia nũquid ſub regula de infir. reſi. cõprehendantur. 97

Hoſpitalia quando veniãt appellatione beneficiorum. 342

Hoſpitalia quãdo laicis cõcedũtur gubernanda, non dantur in titulum beneficij, ſed cuiuſdam adminiſtrationis temporalis. 343

IDioma Britonis Galli, & Britonis Britonizantis, nunquid ſit diuerſum. 113

Idiomatis regulæ, an videatur ſatisfactum ſi aliquis pro parte intelligit, & pro parte non. 113

Idiomata duo vbi ſunt in aliquo regno, vnũ naturale, & alterũ accidentale, nunquid impetranti gratiã in regno vbi non intelligit idioma naturale, ſed bene accidentale, obſtet regula. 124

Idioma duplex in quibus regnis inueniatur. Ibidem.

Idiomatis regula an obſtet Normandis habentibus parochias in Gallia, Picardia, Burgundia, & Britannia. 124

Idiomatis regula, an habeat locũ in vicaria perpetua, & in omnibus aliis beneficiis curatis. ibidem

Idiomatis regula, an procedat in gratia motu proprio ex certa ſciẽtia. 127

Idiomatis regulę ad derogandũ non ſufficit motus proprius, nec ſola certa ſcientia. 127

Idioma patris, an matris filius loqui præſumetur, quando pater, & mater diuerſum idioma loquuntur. Ibidẽ.

Idiomatis regulæ, qua forma debeat, & ſoleat derogari. 128

Idiomatis regulæ Papa ſi derogaret in gratia expectatiua, nunquid per hoc cenſetur etiã derogare aliis prædictis tendentibus ad eundem finem. Ibidem.

Ieiunium licet ſit de præcepto, vbi tamen finis ieiunij ſeruatur, nõ peccaret non ieiunans. 321

Igno-

Ignorãtẽ quælibet cauſa etiam iniuſtè excuſat à dolo. 131

Ignorantia ſupina dolo æquiparatur. ibid.

Ignorãtes nõ ligantur aliqua diſpoſitione niſi fuerint culpoſi. ibid.

Ignorantia iuſta quando nõ excuſat. ibid.

Ignorantia præſumitur, niſi ſciẽtia probetur. 291

Ignorantia in his quæ ſunt iuris non præſumitur. 409

Ignorari à peritis aliquando poſſunt caſus exorbitantes. 182

Ignorantia in gratioſis non excuſat à ſubreptione. 466

Illatio non fit ex diuerſis. 70

Illegitimus expoliatus non reſtituitur. 304

Illegitimi omnium iuriũ ſpiritualium ſunt incapaces. 332

Immunitas ſi conceſſa fuerit mulieri propter numerum filiorũ, non debet illa ceſſare ſi contingat aliquos ex illis mori. 189

Impedimenta, quæ ſtatim annullant, quæ ſint. 22

Impedimẽta ĩducta p actũ iuris poſitiui poſſunt per Papã tolli, & omnes effectus ex illo ꝑducti. 48

Impedimẽtum non præſtãt, quæ de iure nõ ſortiũtur effectum. 178

Impeditus vbi potuit tollere impedimentum, & non fecit, ſibi imputatur. 257

Impedimentum ſuperueniens in iure non attenditur. 257

Impedimentum quando nõ euenit facto impetrãtis, ſed extrinſecus cõtingit, nõ debet ĩputari. 257

Impedito, licet de iure ciuili culpa ſua currat tempus, non tamẽ de iure canonico. ibidem

Impedimentũ belli quãdo excuſat actorem poſſeſſorem triennalẽ ad iudiciũ euocari facere. 439

Impedimenti proteſtatio de iure communi regulariter non eſt neceſſaria. 440

Impedimẽtũ allegãs ad effectũ, vt audiatur, illud probare debet. ibi.

Impedimentum quomodo probari debeat. ibid.

Imperator in infirmitate renuntiãs, an cõprehendatur regula. 69

Imperiũ datur per electionẽ. ibi.

Imperator non eſt clericus, nec aliquem eccleſiaſticum ordinẽ habet. ibidem

Imperator largo modo dicitur ſacerdos, & presbyter, aliquando pontifex, & Dei vicarius. 70

Imperatorum filij olim viuentibus eis Cæſares ꝓnuntiabãtur. Ibi.

Imperator hæres eſſe in teſtamẽto quare prohibetur. 238

Impẽſæ licet dãni appellatione in cõuẽtionalibus nõ includãtur, ſecus tamen eſt in iudicialib. 281

Impetrans vnus expreſſè beneficium vacans per reſignationem in manibus Papæ, & alius impetrat per vacationem fictam obitus inducti per regulam, & concurrãt in data, & ſunt in omnibus qualitatibus pares, quæritur quis debeat præferri. 108

Impetratio per ceſſũ, vel deceſſũ quomo-

quomodo procedat. 108

Impetrantis ſecunda prouiſio quando valeat. 111

Impetranti beneficium viuentis omnes leges diuinæ, humanæ, & conciliares aduerſantur, 130

Impetrauerit verbum, quid importat. 130

Impetrationem factã à legato, vel ordinario extra curiam, an cõprehendat regula de impetrantib. beneficia viuen. ibidem

Impetratio obtinentis prouideri de beneficio viuentis ignoranter, ſi poſtmodum ſequuta morte, illud de nouo impetrauerit à Papa non facta mentione de præterita impetratione, an valeat, vel ſit inhabilis. ibidem

Impetrãtes ſcienter beneficia viuẽtiũ quibus pœnis puniũtur. ibi.

Impetrans diffamans priuãdum de plurib. criminibus arctatur ad probandum. 181

Impetratio per priuatiõnẽ quando ſignatur. 182

Impetrare in genere quis velle nõ præſumitur, quod in ſpecie nõ eſſet impetraturus. 195

Impetranti beneficium eodem die obitus cũ derogatione regulæ, nunquid incumbat onus probãdi obitum præceſsiſſe, an verò aduerſario. 196

Impetrare & motu proprio obtinere, contraria videntur. 198

Impetrans per nõ promotionem non poteſt conſequi per obitum il ius po ſte a contingens. 210

Impetrans beneficium vacans ipſo iure per priuationem familiaris cardinalis, an teneatur ſeruare contenta in regula. 204

Impetratio aliud eſt, & aliud ſubrogatio, licet ſubrogatio veniat appellatione impetrationis. 207

Impetratio ſecunda non faciens mentionem expreſſam de prima, non valet. 209

Impetrans ius in re, quod familiaris Card. defunctus habebat ad beneficiũ quod de facto alius poſſidebat, nunquid debeat obſeruare contenta in regula. 230

Impetratio an à principio ſit cõditionalis, vel pura, licet ex euentu reſolubilis, magna eſt differen. 232

Impetrãtẽ bonã, vel iniquã cauſã fouiſſe ex effectu metitur. 236

Impetratio vtrum annullabitur ſi in prima inſtantia nõ fuit oppoſitum de regula annali, ſed opponitur in ſecunda. 242

Impetratio ab ordinario cõtra annalem poſſeſſorem non videtur ita calumnioſa ſicut illa, quæ obtinetur à Papa, & quare. 247

Impetrans improbus, qua pœna mulctatur. 249

Impetratio, non facta mentione de colorata poſſeſsiõe alterius, nõ valet. ibidem

Impetrare prohibitus non prohibetur cõſequi gratiã motu proprio. 250

Impetrãs in materia odioſa ambitioſus præſumitur. ibidem

Impetranti beneficiũ cõtra capitulum

tulũ alicuius eccleſiæ poſſeſſorem annalem,an obſtet regula. 253

Impetrans impeditus per poſſeſſorem annalẽ quo minus cauſam expediret infra annum, nunquid excuſetur à pœnis regulæ. 255

Impetrans impugnans poſſeſsionem annalem,nũquid poſsit poſtea eam probare opponendo de regula contra ius tertij. 260

Impetraret ſi aliquis officium alicuius annalis poſſeſſoris, nũquid obſtet regula. 260

Impetranti imputandum nõ eſt, ſi non expreſsit,quod iuſtè ignorauit. 276

Impetrans de gratia expectatiua mentionem facere debet. 40

Impetratio quõ fieri debeat.279

Impetrantem,qui non ſeruat cõtenta, vt prima parte regu. teneri poſſeſsorẽ ad intereſſe, de quo intereſſe intelligamus. 280

Impetrans in dubio temerarius præſumitur. 280

Impetranti in forma iuris, qui petit aliquem priuari propter crimen,an obſtet regula. 281

Impetranti per prouiſionem Papę in euentũ priuationis non eſt illi ius quæſitum irreſolubiliter, ſed conditionaliter. 283

Impetrans cauſam contra reum conuentum, vſque ad ſententiam proſequi tenetur. 297

Impetrãs cauſã terminari facere intra annũ aſtringitur.298.&.306

Impetrãs ne quiuis alius nõ poſſeſſor poteſt de iure tertij excipere ad nõ infringẽdũ gratiã tertij.306

Impetrantem quodammodo ad impoſsibile aſtringere eſt legi cõtrarium. 315

Impetrans mortuo poſſeſsore iã prius citato, nunquid teneatur finire cauſam vſque ad ſententiam infra eundem annum contra ſucceſſorem in beneficio,an verò debeat habere alium annum ad proſequẽdũ cauſam cũ ſucceſſore.316

Impetranti quando ſubducũtur tẽpora,an cõputentur dies feriati, quib. ĩpetrãs agere non potuit.318

Impetrãs nũquid excuſetur à pœna,de qua in vltima parte regul.ſi terminos in petitorio nõ ſeruauit. vſq; ad commiſsionem poſſeſsorij per partẽ aduerſam factam. 319

Impetrans ſi per iudicẽ ſtat, quo minus cauſã terminare poſsit per ſententiam infra annum,nunquid teneatur de neceſsitate proteſtari iudici per ipſum non ſtare ad hoc, vt excuſetur. ibidem

Impetrans ſi impeditus fuit cauſam proſequi infra annũ,nunquid loco proteſtationis ſufficiat illi impedimentum probare. 320

Impetranti improbi, & calumnioſi malitia,quãdo eſt in ꝓpatulo nullæ gratiæ ſuffragari debẽt.324

Impetrãs in prima parte regulę peccans,in quibus puniatur. 325

Impetrans à Papa beneficiũ vacãs in curia,& ſit reſeruatum reſeruatione in corpore iuris clauſa, hoc non expreſſo, nũquid dicatur habere titulum coloratũ, & defendatur

datur

datur regula de triennali. 407

Impetratio facta per obitum electi tantum non conſecrati, tanquã de beneficio vacante per mortem non valet. 416

Impetratio cum impẽſa expedita de conſenſu abſentis facta præſumitur. 418

Impetratio in dubio facta, pro abſente illius nõ præſumitur. ibid.

Impetrás beneficium viuẽtis,& poſtea poſsidẽs vigore illius impetratiõis per trienniũ,nunquid poſſit mortuo illo per cuius obitũ impetrauit,vti priuilegio reg. de triẽnali contra alios impetrantes. 424

Impetrans ab expreſsione falſi valoris in arredamẽtis expreſsi excuſatur. 466

Impetrás beneficiũ annalis poſſeſſ. an per ſolam impetrationẽ, & citationem improbus, vel iniuſtus dici poſsit. 237

Impetratio facta ĩfra tẽpus quo quis declaratur excommunicatus, niſi ſatisfecerit,nũqd valeat. 488

Improbitas à lege magnopere deteſtatur. 324

Impugnatũ vna via poteſt quis ex alia approbare. 306

Incõpatibilis diu poſsidens præſumitur diſpenſatus. 347

Incontinenti facta cenſentur ineſſe,quomodo procedat. 208

Indebitum ſolutum per tranſactionem non reperitur. 238

Indi, teſte Herodoto, ſenes interficiunt,& comedunt. 75

Inducta ad vnũ finem, nõ debẽt ad alium trahi. 108

Inducta Cardinalium comprehendunt etiam beneficia cardinalium morientium. 19

Ineſſe non dicuntur, quæ ex interuallo fiunt. 85

Infectus quis dicatur. 77

Infectus peſtilentia ſanus eſt, & non infirmus. ibidem

Infirmitas vera,quid ſit. 76

Infirmitas, & periculum mortis multum differunt. 77

Infirmitas quælibet in dubio pſumitur durare lõgo tempore,ſaltem per annum. 78

Infirmus ſemper pſumitur infirmari,niſi pbetur cõtrariũ. ibidem

Infirmitatis nonaginta priuilegia deſcribuntur. 79

Infirmitas mẽtis reſignationem prohibet. 84

Infirmus ex morbo Gallico,nõ periculoſo,nũquid pſumatur mortuus infra.xx.dies eodem,an verò ex ſuperuenienti infirmitate. 85

Infirmitatis acutæ tres habẽtur cognitiones. 98

Infirmitas mortalis infra.xx.diẽ poteſt cognoſci. ibidem

Infirmi graui infirmitate laborantes non præſumuntur eſſe in ſana mente. ibid.

Infirmus nõ lethali ĩfirmitate renuntiás beneficio,cũ derogatione reg.quãti ex illa ĩfirmitate moriatur,ſi poſtea ſuperueniẽti graui infirmitate infra. xx. dies moriatur, an cẽſeatur derogatũ regulæ. 100

Infirmitatis appellatiõe debet ĩtelligi

ligi de grau. 101
Ingratitudinem arguit beneficij commemoratio. 159
Ingreſſus vitioſus quare nõ datur. 303
Inhabilis quilibet etiam hæreticus ſeruans contenta in regula, an poſsit impetrare beneficiũ annalis poſſeſſoris. 239
Inhabiles ipſo iure non ſunt capaces beneficiorum. 240
Initium etiam in odioſis expectamus. 104
Innocentius quartus cum poſſet ex eis dictis leges condere, voluit tamen à quocunque melius ſentiẽte, reprehendi. 219
Inquiſitor alienata per hæreticum liberè reuocare poteſt. 431
Inſinuatio vicem publicationis obtinet, & in clandeſtinis donationibus ad remouendum fraudes adhibetur. 472
Inſinuatio in donatione iuris quæſiti, an requiratur. 490
Inſtituens non poteſt inſtituere quem vult. 266
Intellectus ad certam cautelam quam ſollicitatores in commiſsionibus excogitant. 162
Intellectus ad illa verba, videlicet, dummodo ante terminum ad articulandum. 163
Intellectus ad illam clauſulam in commiſsione apponi ſolitam, videlicet, quòd interim beneficiũ ipſum etiam quo ad effectum regulæ de ſubrogand. cenſeatur litigioſum. ibidem
Intellectus ad illa verba in cauſa commiſsionis penſionis apponi ſolita, videlicet, abſque retardatione ſolutionis penſionis 170
Intellectus ad illa verba, videlicet, dummodo ceſsio non fiat in potentiorem. 175
Intellectus ad clem. j. §. fi. de cõceſſ. præbend. 198
Intellectus ad text. in cap. fi. prote. de reſcript. lib. 6. 209
Intellectus ad dictum Arch. in c. clericum. el. j. xj. q. j. 220
Intellectus ad text. in ca. præſenti. de præbend. lib. vj. 224
Intellectus ad text. in ca. j. §. fi. ne ſed. vacant. lib. vj. 227
Intellectus ad text. in. l. vniuerſis. C. de preci. impetr. offe. 240
Intellectus ad conſil. Decij. ccxiiij. 268
Intellectus ad verba regulæ de annali, videlicet, neque vllus vacationis modus. 269
Intellectus ad text. in capi. j. de exceptio. lib. vj. in prin. iuncto. §. fi. 286
Intellectus ad cap. de multa. de præbend. & cap. licet canon. 292
Intellectus ad dictũ Bonifa. in cle. j. de ſequeſt. poſ. & fruct. 355
Intellectus ad dicta Inn. in. c. cũ ſuper. & ad. l. Bar. ſi pluſorio. 377
Intellectus ad diſpoſitionem ca. ij. vt lite penden. lib. vj. 411
Intellectus ad regulam de trienal. verſ. videlicet, antiquas lites penitus extinguentes. 444
Intellectus ad deciſionẽ Rotę x.

vt

vt lit.pend.in no. quæ vult litē nō finiri,niſi poſt ſententiam. 448
Intellectus ad dicta Pet. de Anchar.in conſil. ccxcv. pro clariori euidentia,&c. 485
Intellectus ad cap.poſt electionem.de conceſ.præb.&.c. vt quis duas.de elect.lib.vj. 490
Intentiōis defectus in gratia motu proprio, an poſsit dari. 130
Interdictū de fōte in dubio ītelligitur de vero,nō aūt defícto.387
Intereſſe in ſpiritualibus ſicut in profanis peti non poteſt. 280
Intereſſe & damnū diuerſo modo conſiderantur. Ibidem
Intereſſe putantes,contradictore deficiente,citari debent. 307
Interpretatio lata ex iure cōmuni fieri debet. 112
Interpretatio, quæ pro libertate facit,benignior reputatur. 171
Interpretatio ſemper capienda eſt per quā excludatur delictū.197
Interpretatio in qualibet conſtitutione in dubio, quæ capi debeat. 203
Interpretatio de damno euitando ſtrictior fieri debet. 359
Interpretatio ciuilis, quæ fit ad interrumpendum tēpora præſcriptionis cui prodeſſe dicatur. 378
Interruptio pacificæ triennalis poſſeſsionis facta ad citationem vnius,vtrum proſit aliis. 379
Interruptionis ſpecies duplex eſt. 379
Interruptio quo caſu interrumpenti ſolum prodeſſe dicitur. 381
Intruſus verè nō dicitur,qui virtute exemptorialiū poſſeſsionem capit. 179
Intruſus à principio litis, ſed lite pendente,deſinit eſſe, vtrum poterit ſe ſubrogari in beneficio per obitum collitigantis. 188
Intruſi omnes , excepto hæretirito,reg.de annali iuuantur. 301
Intruſus in benefic. reſeruato ſi ſpolietur,nō reſtituit.348.&. 420
Intruſus quis dicatur.390.&.426
Intruſus quot modis quis dicatur de iure communi. ibidem
Intruſus,an dicatur ille,qui īgreditur poſſeſsionē cum titulo præter authoritatem ſuperioris. 426
Intruſus ſine titulo ſpiritualia miniſtrare non poteſt. 475
Inutile quod eſt,deeſſe dicitur.293
Ioānes.xxij. vltra ordinatiões Rotæ multa ſaluberrima inuenit. 7 &.451.
Ioannes. xxij. moriens vigeſies quinquies centum milia ducatorū eccleſiæ dimiſit. 7
Ioannes.xxij. conſtitutionē inter alia fecit,qua regnum Germaniæ regno Franciæ diuideret, & Italiā ab imperio ſegregaret. 7
Ioānes.xxij. adeò fuit curioſus, ꝙ indices omnium rerum ordine alphabeti confecit. ibid.
Ioānes.xxiij. in materia de ſubrogandis collitig. duas regulas cōdidit, Martinus verò. v. aliam his diſsimilem , in quibus contenta enarrantur. 173
Iter à cōmuniter accidentib. an eligen-

eligendum ſit per mare,an per terram. 196

Iudex eiuſdem nationis,quo eſt actor à reo conuento,recuſari poteſt,& quare. 113

Iudices delegati qui dicantur. 142

Iudex non recipit iuriſdictionē, niſi literis expeditis. 143

Iudex in principio litis de legitimatione perſonarum inquirere debet. 167

Iudex parte nō opponēte,poteſt nulliter agentem repellere. 240

Iudex non ſolum tenetur ſupplere circa ea quæ ſunt iuris, quando omittuntur à partibus,ſed etiā circa conſuetudinem. 241

Iudex ex his,quæ vidit, licet in actis ſibi non conſtet,iudicare poterit. ibidem.

Iudicem non poſſe ſupplere,quę pars omiſit,quō procedat. ibid.

Iudicis diffinitio ſecūdū Bal. ib.

Iudex ſecundum acta,& probata iudicare debet. ibidē

Iudex actum fruſtratorium repellere poteſt. 245

Iudex ſententiam,quæ tranſiuit in rem iudicatam poteſt infra annum executioni mandare. 292

Iudex propter negligentiam adminiſtratione ſua priuatur. 395

Iudicare quādo poſſumus cōtra communem opinionem. 299

Iudiciū plurimorum oculis cōprobatum iuſtum præſumitur. 120

Iudicium vnum fuiſſe iuſtum,& poſtea eius contrarium iuſtius nō conuenit. 335

Iudiciū idem eſt de his, quę fiūt ante,vel poſt actum. 228

Iunior quāto quis eſt,tanto perſpicacior. 433

Iuramēto quādo derogatur per ſimplicem derogationem,nulla facta de illo mentione. 23

Iuramentum in præiudiciū reipublicæ,an valeat. 38

Iurans procuratorem non reuocare,quòd poſsit,non obſtante iuramento, illum reuocare quomodo procedat. 280

Iurans ſe non contrauenire, etiam per inſtrumētum in forma Cameræ,ante præſtitum conſenſum reſignanti,an reuocare poteſt huiuſmodi propoſitum. 103

Iura inducentia vacationem requirunt poſſeſsionem. 32

Iura prohibentia nō auferre ius quæſitum quomodo intelligi debent. 37

Iura loquentia de filio inſtituto & de ſoluendo tributo, vel gabella,ex contractibus in quibus habebunt locum. 40

Iura loquētia ſimpliciter debēt intelligi de habilibus. 74

Iura non adaptantur ad ea,quæ rarò,& cum difficultate fiunt. 196

Iura quēadmodū poſt terminū adprobandū poſſunt allegari, an eodē modo poſsit extrauag. 243

Iura duorū, quādo peruenimus ad vnum iudicātur pro vno. 260

Iura loquētia de remiſsione facienda homicidiis,& de cōſuetudine,in quibus habeant locum. 352

Iura

Iura defuncti cum qualitate ſua non tranſeunt in ſubrogatum. 363
Iuris communis diſpoſitio nemini cauſans prȩiudicium, an procedat indiſtinctè in quibuſcunq; commiſsionibus, tam in iudicio, quàm extra. 35
Iure ſublato quod eſt plus, videtur tolli quod eſt minus. 46
Iuri communi, non autem priuilegio, & iuri ſpeciali in generali derogatione iurium cenſetur derogatum. 47
Iuriſdictio pari in parem de iure tribui non ſolet. 66
Iuris profeſſores à lege ſacerdotes appellantur, ſed impropriè. 71
Iuris ordo coram principe non ſeruatur. 88
Iuriſdictio ex reſcripto nullo iudici datur pro condemnatione expenſarum. 139
Iuriſdictio ſicut per reſcriptum nullum non datur, ita neque per literas defectuoſas, & ſubreptitias. 144
Iuriſdictionem ordinariam nullus habet in curia, niſi ſolus Papa, & quare. 158
Iuriſdictio ordinaria regulariter vnde proueniat. ibid.
Iuriſdictionis, & competentiæ defectus non ſanantur per ſignaturam iuſtitiæ. 167
Iuriſdictionis defectus non cōprehenduntur ſub reſcripto ſanante omnes, & qualcunque nullitates. ibid.
Iuriſdictionem eſſe nullam, lite ris non expeditis, quando procedat. 177
Iuriſperito dolus aſcribitur, ſi iura ignoret. 182
Iuri alterius ex cauſa mea acquiſito renuntiare non poſſum. 272
Iuris alterius virtus transfundi debet cum qualitatibus ſuis in alium. 383
Iuris ciuilis vbi ſit mentio per excellentiam, de iure tantum ciuili Romanorum intelligimus. 412
Iuſtitia inter cȩteras virtutes obtinet principatum. 6
Ius commune ordinarium præſumitur certum. 22
Ius ad rem acquiri, in beneficialibus quibus modis dicatur. 32
Ius ad rem per electionem quo pacto nobis acquiratur. ibid.
Ius ad rem per acceptationem vigore gratiæ expectatiuȩ quomodo acquiratur. 33
Ius ad rem per præſentationem quomodo acquiratur. ibidē
Ius per acceptationē acquiſitum quare videri debeat præſeruatum quantum ad exceptionem regulæ de iure quæſito non tollendo. 33
Ius ad rem per mandatū de prouidendo de prima præbēda factū creato in canonicum authoritate apoſtolica qūo acquiratur. ibid.
Ius ad rem per collationem nōdum acceptatá quid operetur. 34
Ius ad rem per reſeruationē factam pro familiari de certo beneficio quid importet. ibid.
Ius ad rē per conſuetudinē optá di

di præbendam quantæ ſit conſiderationis. 34
Ius ad rem ob non ſolutionem penſionis quid operetur. ibid.
Ius ad beneficiũ per priuationẽ iuris quomodo acquiratur. ibid.
Ius ad rem per regreſſum,& acceſſum quid importet. ibid.
Ius quæſitum nemini eſſe tollendũ de iure cõmuni expeditũ eſt. 6
Ius vbi tollitur alicui ſecundario,& non principaliter, nunquid ſit locus regulæ. 37
Ius cõditionale nõ habet aliquã ſubſiſtentiam de præſenti. 38
Ius adeundi quare non ſit in bonis noſtris. ibid.
Ius cõditionale quãdo veniat in cõſideratiõe,de quo ex ſtylo cãcellariæ ĩ literis debet fieri mẽtio. 40
Ius in re vel ad rem reſultans ex iure conditionali non eſt penitus caducum. 41
Ius firmum,& magis firmum ex quo datur. ibid.
Ius competens ex gratia expectatiua reuocari poteſt,& diu non durat. 42
Ius quæſitum quod dicatur. 43
Ius quæſitum an tollatur,quando in commiſsione,vel gratia,pro commiſsione impetranda derogatur poſſeſsioni tantum. ibid.
Ius alicui tollere ſicut nõ eſt intẽtiõis Papæ,ita nec poſſeſsionẽ. 44
Ius quæſitum vbi eſt alicui ex ſola commiſsione,nunquid ſecundæ commiſsioni derogatoriæ illius obſtet regula. 46
Ius cõpetẽs de iure ſpeciali facilius tollitur q̃ de iure cõmuni. ibi.
Ius nobis quæſitum ex actu iudiciali,etiam ſi fuerit factus in partibus,non debet nobis auferri per ſtylum curiæ. 47
Ius datũ per cõmiſsionẽ facilius tollitur per alterã cõmiſsionẽ,quã ius acquiſitũ de iure cõmuni. 48
Ius ex voluntate principis acquiſitum ſola principis contraria voluntate aufertur. 48
Ius tollere alicui,vel illud differre parificatur. 51
Ius quæſitum,an dicatur tolli ſi per lapſum termini ad articulandum admittantur articuli obiectiui, cum aduerſarius ſit tutus exceptione temporis. 52
Ius aliquem habere,& probationem deficere ſtant ſimul. 54
Ius ſibi quæſitum,an alicui tollatur per derogationem regulæ,vigore cuius iam cõpetebat ante regulæ derogationem exceptio. 57
Ius quæſitũ an tollatur,ſi per cõmiſsionẽ tollatur gratia alicuius, itaque per illam commiſsionẽ reducimur ad ius commune. 59
Ius ad ſe pertinẽs,licet nõ vacet de facto quilibet conferre põt. 94
Ius in re,neque ad rem per expectatiuam non acquiritur. 132
Ius de nouo emergẽs in prophanis poſt concluſionẽ in cauſa cẽſetur obuenire poſt ſententiam. 168
Ius nouũ p̃ ſubrogationẽ Papæ ĩ beneficialibus creatur,& nõ tranſfunditur illud idem quod habebat de-

defunctus. ibid.
Ius bonum non videtur cōpetere litiganti, quod exceptione regulæ elidi poteſt. 188
Ius ſuum indeciſum nemo relinquere debet. 239
Iuſtus, & bonus nō īcidit ī legē, neq; eius pœna debet teneri. ibid.
Ius quando ex perſona agentis metitur. 265
Ius beneficiale adeò eſt perſonale ꝙ perſonā nō trāſgreditur. 361
Ius ſuū, qui per ſolum annū in iudicio deducere negligit, videtur illud habere pro derelicto. 375
Ius competens per exceptionē dicitur bonum. ibid.
Ius per ſolam præſentationē, vel electionem nō tribuitur in re, ſed ad rem. 416
Iuris nemo plus in alium transferre pōt, quàm ipſe habet & hoc quando procedat. 468
Ius quod eſt in pēdenti, an īpediat prouiſionem medio tempore alteri factam. 487
Ius reſignatarij ante publicationem, an dicatur pendens. 488
Ius in re plenū quod poſſet reſolui, an ſit alteri conferibile ante reſolutionem. ibid.
Ius ſemel renūtiatum, an poſsit iterum cedi. 489
LAicus ad cognoſcēdū de poſſeſſorio in cauſis habentibus connexitatem ſpiritualem, incompetens videtur 291
Legatus de latere, vel alius īferior ordinarius, an poſsit tollere ex preſsè ius quæſitum, derogādo regulæ, ſicut poteſt Papa. 65
Legatus cū facultate derogandi regulis æditis, & ædēdis, an poſsit derogare regulæ de īfir. reſig. 110
Legatus in curia poteſt beneficia ſuę prouincię reſeruare, vel cōferre. 138
Legatus de latere ſignat ſicut Papa, & quare. 153
Legatum factū pauperibus cōprehendit ſeruitores eorum per quos releuantur. 218
Legati iuriſdictio odioſa eſt, extraordinaria, & ſuperinducta. 454
Legato vbi facultas diſpēſandi cōmittitur, ſubintelligi quid debeat. ibidem.
Legatus quas gratias dare ſoleat, & concedere. 455
Legatorum literæ quare apoſtolicæ dicantur. ibidem
Legē vniuerſalē, vel particularē ex perſona cōditoris metimur. 10
Leges prolatæ ab imperatoribus, in quorum præiudicium non poſſunt reuocari. 58
Leges quando ſapiant. 65
Leges quando non recipiant reſtrictionem de habilitate 74
Legem condere per quā omnes ſubditi ligentur, de rebus arduis, & maximi imperij dicitur. 89
Leges Rom. quare grauiſsimè tulerunt originarios à ciuitate, & propria patria diſcedere. 113
Leges, quæ dabantur populis, ſub illo eiuſdem populi idiomate publicare veteres voluerunt. 116

Lege

Lege permittēte quod ſit, legitimè & iuſtè fieri dicitur. 186

Leges nouæ à lege veteri interpretationē, & declarationē recipiunt. 194. & 445

Lege quod nō cauetur, in practica non habetur. 299

Legē defendere aliqua ratione etiā fatua melius eſt, quàm eā nudā & ſine ratione dimittere. 329

Leges plures intellectus habētes & omnes diuinatiuos, quis illorū ſit eligendus. 447

Legis vniuerſalis natura, quæ ſit. 8

Legis virtus in quo conſiſtat. 87

Legis verba, quibus nō cōueniūt neque ipſa diſpoſitio conuenire videtur. 253

Legūlatores veteres ab vtilitate exordiētes procemiis quibuſdam ad legum ſtudium ſtudioſos inuitare conſueuerunt. 65

Legum omnium inanis eſſet cēſura, niſi diuinæ legis imaginē gerat. 354

Lex cōmunis vbiq; publicatur. 8

Lex ad hoc, vt vniuerſaliter liget quid requiritur. 9

Lex debet locis, & perſonis cōuenire. ibidem.

Lex vniuerſalis poteſt eſſe temporalis, & perpetua. 13

Lex moderna generaliter loquēs debet interpretari ſecundum antiquam, & abolitam. 50

Lex vigore cuiꝰ ius eſt acquiſitū alicui reuocari ꝑ principē nō pōt, quo minus allegari nō poſsit. 58

Lex diuina mādat illū ea ſeruare quæ alios præcipit cuſtodire. 68

Lex humana debet ſe cū diuina conformare. ibidem.

Lex, vel diſpoſitio vniuerſaliter loquens, omnia includit. 73

Lex ſi nō excipit, nec nos excipere debemus. 88

Lex indiſtinctè omnes, quos nō excipit, ligat. 122

Lex omnis præceptiua dicitur habere decretum irritans. 134

Lex quando fundatur in præſūptione, non habet locum in foro conſcientiæ. 146

Lex ſuſpicari vetat triſtē euētū. 186

Lex generalis oēs ſubditos comprehendit excepto principe. 212

Lex quæ dicatur vtilitatē publicā cōcernere, quāuis eius verba priuatū cōmodum præ ſe ferant. 235

Lex generaliter loquēs, an comprehendat inhabiles. 298

Lex īdignis nō dat priuilegia. 346

Lex, & quęlibet alia diſpoſitio, ſiue reg. ſimpliciter loquēs ꝑ interpretatio. nō eſt amplianda. 353

Lex nulla, aut ſtatutum quē ſenſum recipere poteſt. 354

Lex qualis eſſe debet. ibidem.

Lex quādo ꝑdit nomē legis. ibi.

Lex adeò exoſos ſpoliatores habet, ꝙ nolit eos tueri in poſſeſsione ſua, etiā per exceptionem veri dominij. ibidem.

Lex de his, quæ frequenter accidunt, intelligi debet. 357

Lex quādo requirit actū cū qualitate nō ſufficit deducere actum, niſi & qualitas deducatur. 366

Lex cui dat actionẽ fortius illi exceptionẽ concedit. 417

Lex ſi eſt iuſta in foro fori vtiq; erit iuſta in foro poli. 423

Lex quãdo aliquid vetat ad cõmodum illius cui fieri aliquid vetatur, tunc ex illa lege nõ competit illi, niſi ſola exceptio. 442

Lex generalis cõprehendit vtrũque caſum, licet maior ratio militet in vno, quàm in alio. 446

Lex quãdo nõ eſt allegãda ĩ deciſionibus cauſarum. 447

Lex pręcepti data à deo, quãdo habet plures intellectus, faciẽs cõtra eam nõ peccat mortaliter. ibi.

Legũ cõpoſitarũ nomina, quo pacto ſcribi debeãt. 274

Libellus ſuper quo petitorio trahat ad ſe proprietatem, & rei vẽdicatio aliquando competat. 312

Liber taxæ beneficiorum hodie pro regula habetur. 456

Liberũ quid dicatur. 207

Librę turonẽſ. valor, & origo. 460

Libra turonẽſis, cum quibus aliis monetis concordet. 461

Libræ cuiuſcunq; regionis, & ciuitatis valor exprimitur. ibidem.

Libra in Anglia de turonenſi in dubio intelligitur. ibidem.

Librę legalis valor quis ſit, & ex quibus ducatis conſtet. 461

Limitatio ad illa verba, videlicet, ceſsione non faciendam in potentiorem. 175

Limitatio, & intellectus ad cap. eo de regu. iuris. lib. vj. 260

Lingua ad quid nobis data ſit ſecundum diuum Paulum. 112

Linguæ, & habitus diſparitas qd operetur. 114

Linguæ idẽtitas, ſicut & ſimilitudo nominis affectionẽ inducit. 115

Linguæ, & loquelæ ſimilitudo quãtum valere poteſt ad Agarenorum conuerſionem. ibidem.

Litibus finem imponere fauorabile iudicatur. 4[illegible]

Litis euẽtus eſt dubi⁹. 49. & 23[illegible]

Litis pendentia, vt introducta dicatur, quid requiritur. 165

Litigare qui facit aliquẽ fruſtratorie debet in expenſis condẽnari, & hoc quomodo procedat. 168

Lis mota non habentẽ mandatum, tamen ratificata per dominũ poſt, vel ante mortem collitigantis, an proficiat ad effectum regu. de ſubro. collit. 178

Litem non extingui poſt rem iudicatam non executam quomodo procedat. 187

Litigãtes ĩprobi, qui dicãtur. 188

Litiũ extinctio ad reipublicę cõmodum pertinet. 235

Lites quam ſint execrandæ. 238

Litigioſi in teſtes, vel accuſatores non admittuntur, & eorũ ordinatio ad ſacros prohibetur. ibidẽ.

Litigare ex cauſa bono & iuſto viro non eſt prohibitum. 239

Litigator improbus ad regulam de annali poſſeſſore, quis intelligitur. ibidem.

Lis diſcuſsionem, & actorũ apparatum requirit. 279

Litigãdi iuſta cauſa in Rota nũquam

quam excuſat condemnatũ in expenſis. 280
Litis pendẽtiæ effectus poſt ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam ante eius executionem, nihilominus durant. 285
Lis finita quãdo dicitur. ibi. & 435
Litem per ſententiam finiri dupliciter conſideratur. 436
Litis reliquæ quãdo durãt poſt latã ſentẽtiã, & quando non. ibid.
Lis ſi ĩteruen iat, vel moleſtia iudicialis, ſi tamen non inducit controuerſiã reſpectu poſſeſsionis nõ ſufficit. 289
Lis mota ꝑ aſſertũ poſt obit. col litigãtis ad effectũ regulæ de ſubrogãdis ratificari non poteſt. 296
Lis per ceſsionem, vel mortem non extinguitur. 307
Litigioſi vitium non afficit, niſi partem collitigantem, non autem tertium. 420
Lis mota per cõmiſsionẽ reſpectu commitentis multos operatur effectus. 164
Litigare perperã, licet quis inci piat, poteſt tamẽ ex iure nouo ſibi obueniẽti, lite pẽdẽte vincere. 424
Lis eo ipſo, ꝙ mouetur ſuper beneficio cẽſetur etiã mota ſuper poſſeſsiõe, licet de ea nihil dicat. 432
Lis ſi mouetur ſuꝑ titulo beneficij, dicitur agi ſuꝑ quaſidominio. 433
Lis ſi mouetur ſuper poſſeſsiõe non redditur litigioſa proprietas, ſed ipſum ius poſſeſsionis. ibidem
Litis pẽdentia per appellationẽ extraiudicialẽ, an inducatur. 435
Lis turbatiua pacificæ poſſeſsionis non de facili inducitur. 437
Lis niſi per litis cõteſtationem, inchoari non dicitur. 438
Lis vera ex tribus perſonis cõſtituitur. ibidem.
Lis vera per cõmiſsionẽ cũ ſolo decreto citationis inducitur. 439
Lis durante cõmiſsione donec aliquo iuris fine terminetur, vt ibi ſemper durat. ibidem.
Lis ſpacio decem annorum deſerta cenſetur. 446
Lites verbum, in regula de triẽnali, pro quo capiatur, ſiue quomodo intelligatur. 448
Literæ contentioſæ non dãtur contra reges. 16
Literarũ expeditionẽ in gratiis expectatiuis neceſſariam eſſe, quis Romanorũ Pontificũ ſtatuit. 134
Literæ quando dicantur expeditæ. 135. & 161
Literæ non dant ius in re, neq; ad rem, ſed ſola gratia. 136
Literæ, quando ageretur ad priuationẽ ob non ſolutionẽ ad probationem requiruntur. ibidem.
Literis nõ expeditis effectu gratiæ vtens, non eſt tutus in foro cõſcientiæ. 143
Literæ ſi reperiantur expeditæ cũ aliquibus defectib. ſubreptiõis, nunquid ſit ſatisfactum regulæ de non iudic. iuxta for. ſupp. ibidem.
Literæ in dubio productæ poſt cõmiſsionẽ, de quarũ expeditione dies nõ apparet, an præſumãtur in tempore expeditæ, & cui incũbat

onus probandi. 147

Literas quaslibet gratiarum de beneficiis conceſſas infra ſex mẽſes expediri debere, quando non habeat locum. 261

Literæ cõtra reges, principes, & magnos duces non dantur ſine ſignatura Papæ. 159

Litigioſa beneficia poſſeſſorum ne fiãt remediũ. 191. & qualiter dicantur litigioſa, ſup. Beneficium.

Loquutio ĩdefinita ĩ materia pœnali nõ æquipollet vniuerſali. 252

Lotharium, Diocletianũ, & Maximianum Cæſares imperio ceſsiſſe, & ex eis quendã priuatam vitã elegiſſe. 70

Lucrũ perdere, & damnũ ſentire non eſt par, eadẽq; ratio. 473

Magiſtratus vẽdi non debẽt, ſup. Alexand.

Magiſtratus peregrini, & non ciues populis dari debẽt. 113

Maioris pœnitẽtiarij ſignatura per fiat, in quibus differt à ſignatura Papę etiam per fiat. 151

Maior pœnitentiarius, licet poteſt, nõ tamen vtitur ſignatura motu proprio, & quare. ibidem.

Maior tãto quis reputatur, quãto pluribus, & dignioribus famulis præeſt. 203

Malæ fidei ſola notitia præſcriptio interrumpit. 290

Malæ fidei poſſeſſor, licet regulariter per præſcriptionẽ. xxx. ann, nõ acquirat ſibi, niſi ius excipiẽdi ad rẽ vẽdicãdã, ſi de poſſeſsione caderet, locũ nõ habet, quãdo ageret contra violentum. 35[illegible]

Mancipia quando dicuntur vetera, quando verò noua. 234

Mandatum de prouidendo, neq; alius titulus habilis de futuro non cauſat ius in re. 34

Mandatũ factũ ante litẽ de caſſando gratiã, quid operetur, quid verò lite pendente. 4[illegible]

Mãdatis extinguẽtib. litẽ, quãdo ſignantur per placet motu pprio an obſtet regula de iure quęſit. nõ toll. 49

Mãdatũ factũ de adeũda hæreditate viuẽtis, qui cõmuni opinione reputabatur mortuus, valet. 131

Mandati defectum ſignatura Papæ ſupplere non ſolet. 166

Mandati ex defectu vbi ſentẽtia eſt nulla talis infirmitas ſecundum ſtylum Rotæ ſanari non poteſt, etiam refectis expenſis. ibidem.

Mandatum per mille annos nõ præſumitur. 167

Mãdatũ quãdo dicĩ nullũ. 274

Mandatũ de beneficio vacãti nõ comprehendit vacaturum. 281

Mandatũ morte cõſtituẽtis quãdo non expiret. 476

Manus regia appoſita rei cõtentioſæ non priuat aliquẽ poſſeſsione. 291

Marabatinus moneta olim, quã fuerit generalis, & illius valor quis ſit. 464

Marabatini, de quib. in. c. cum olim. de priuil. qui intelligãtur. ibi.

Marcha, & recens, & vulgare nomen. 419

Marchæ

Marchæ æſtimatio qualis eſſe debet. ibidem
Marcha legalis ex quot vnciis conſtituatur. 460
Marcha argenti, de qua in reg. de valore, quantum valeat. ibidem
Marcha, Sterlinguorũ, quæ ſit, & illius origo. ibidem
Marcha Sterlinguorum in Hybernia quantum valeat, quantum verò Rhenenſis marcha. ibidem
Marchus Pariſienſis, & ad vſum Mediolani quanti ſit valoris. ibid.
Mare infirmitati, & morti æquiparatur. 76
Medicus imperitus, teſte Auicẽna, propter fidem, & deuotionem ægri facilius ſanat ægrũ, quàm medicus peritus. 115
Mẽſis de quo ĩ reg. de ſubro colli. an à tpe datæ, an vero à tẽpore cõſenſus p̃ſtiti cõputari debeat. 184
Mẽſis ſubrogatiõis fiẽdæ à colliti gãte per obit. collitigãtis, an ĩcipiat à tpe mortis collitig. an verò à tpe notitiæ ipſius ſubrogantis. ibi.
Mens Papæ concedentis qualis præſumitur. 192
Mẽſes ſex ad citãdum, de quibus loquitur regula de annali, an computẽtur à die datæ impetrationis, an verò à die expeditionis bullarũ, vel cõmiſsionis cauſæ, vel citatiõis decretæ, vel executæ. 313
Menſes ſex ad publicandum reſignationes, nunquid computentur à die reſignationis, vel à die p̃ſtiti conſenſus. 477
Mentio de actu inualido nõ eſt neceſſaria. 64
Mẽtione ſpeciali digna, niſi ſpecialiter & exprimantur, omnia intelliguntur. 71
Mentio ſicut de beneficio in impetrationibus, ita de penſione fieri debet. 90
Mẽtio de expecta. fieri debet. 40
Mentio ſicut de iure cõmuni nõ requiritur, ita neque de ſtatuto cõtinente in effectu quod ius commune. 129
Mẽtio coloratæ poſſeſsiõis alteri' ĩ ꝓuiſione ordinaria, & legati, etiã motu proprio factis, reqritur. 247
Mẽtio de poſſeſsiõe nõ colorata de iure cõmuni fieri nõ debet. 279
Mentio de poſſeſsione viuentis de iure communi requiritur. 327
Mercator quãdo qs dicitur. 239
Militũ Sãcti Petri priuilegia aliter ſuffragantur militi agenti pro ſeipſo, q̃ nominato ab ipſo. 210
Minimũ quod eſt in odioſis ſequimur. 375
Minori propter rigorẽ iuris conſeruandum, q̃ tẽpora currãt. 369
Minor in beneficialibus reputatur maior. ibidem
Minor poſsidens beneficiũ curatũ ſine diſpẽſatione, nũqd exceptiõe reg. de triẽnali defẽdat. 370
Mithridates Ponti rex, & Themiſtocles Athenienſis, q̃ varias linguas didicerunt. 115
Mixtum ſub ſimplicibus nõ cõprehenditur. 137
Mixtũ in materia fauorabili ſub expreſsione duorũ ſimplicium venire

nire quomodo procedat. 221
Mixtũ ĩ materia exorbitáti ſub ſimplicibus, an cõprehẽdatur. 223
Mobilia pro maiori parte ꝑ triẽnium conſumi præſumuntur. 331
Moderni ſunt ſicut culices in capite elephantis, quæ vident priora & poſteriora. 433
Modus ſeruandus in cõferẽdis beneficiis cõſiſtorialibus. 88
Moleſtiã extraiudicialem inducũt, quæ de facto fiunt. 288
Moleſtia facti, quæ ſit. ibidem.
Moleſtia iudicialis in quo differat ab ea, quæ de facto, & extraiudicialiter fit. ibidem.
Moleſtia in generali excluſione quæ non cenſetur excluſa. 346
Moleſtia vera in quo cõſiſtat. 438
Moleſtiæ prohibitio an intelligatur de iudiciali, vel extraiudiciali. 440
Moleſtare poſſeſſorẽ quo ad regulã de triẽnali, quis dicatur. 441
Moleſtia verbũ, ĩ regula de triẽnali, de qua moleſtia ĩtelligatur. 442
Monachos eſſe prohibitos legibus ſtudere quomodo ꝓcedat. 39
Monadẽ, ſiue vnitatẽ quid veteres appellare ſoliti ſunt. 235
Monaſteria in diſpoſitionibus loquentibus de dignitatibus non comprehenduntur. 252
Monetarũ tot ſpecies quare in regula de valore enarrantur. 498
Mora modici temporis damnũ magnum non continet. 51
Morbis acutis terminus. xx. dierũ præfigi ſolet. 98
Mori, vt quis dicatur ex noua, & nõ antiqua infirmitate, quid ꝓbari oporteat. 85
Mortis Papæ appellatio, an cõprehendat priuationem. 204
Mortis articulo cõſtituti qui dicãtur, cũ infirmi non ſint. 77
Mortis appellatione, quæ mors intelligatur, naturalis, an accidentalis. 202
Motus proprius tollit ſubreptionem non ius tertij. 55
Motus proprius in dubio nõ præſumitur per impetrationem concedi. 130
Mulier ſi nõ certificata de morte viri cõtrahit matrimonium, tenet, ſi in veritate maritus erat mortuus. 191
Nationis expreſsio in literis apoſtolicis, quare requiritur 112.
Natio eadẽ inducit ſuſpicionẽ. ib.
Natura quãdo ꝓualet accidẽti. 124
Natura ex varietate tẽporum nouas deproperat ædere formas. 435
Negligẽtia vnius nõ ſeruãtis regulam, non nocet alteri impetranti ſeruanti regulam. 246
Negligens vbi aliquis non fuit, non impeditur agere, ſublato impedimento. 257
Negligentes omnes, & deſides, qui ſui immemores ſunt, officio ſuo priuantur. 395
Negligentiæ epilogus cõtinens in ſe. ccxiiij. caſus in quibus negligentia nocet. ibidem.
Negligẽtię deĩde. xx. caſ⁹ cõnumerantur,

rantur, in quibus negligentia non nocet. ibid.
Nobilitatis magna conſideratio ĩ collationib.faciẽdis habetur.176
Nobilium intuitu à regulis iuris recedi ſolet. ibidem
Nobilitatis expreſsio, tam poſſeſſoris, quàm impetrantis de iure, an requiratur. 277
Nominatum à patrono, qui obtinuit nouam prouiſionem, & committit cauſam, literis non expeditis nunquid comprehendat regula de non iud.iuxt.forma.ſup. 145
Nominis expreſsio quando requiritur, pro forma non poteſt per æquipollens impleri. 271
Nominis expreſsionem per æquipollẽs poſſe fieri limitatur. ibi.
Nomina in reſcripto reorũ exprimi debent. 272
Nominis appellatione nomẽ ꝓprium, appellatiuum, & ſingulare, an comprehendatur. ibid.
Nomẽ ſingulare quid ſit, & quãdo iuris expreſsio ſufficiat. 273
Nomine proprio aliquem appellari ſacra ſcriptura ad ſignũ magnæ familiaritatis refertur. ibidem
Nominis omiſsio, ſeu immutatio apud veteres ad deriſum, & cõtemptum referebatur. ibid.
Nomine proprio propter indignitatem, vel peccatum alicuius, quis priuatur. ibidem
Nominum crebræ immutationes, vel repetitiones aliquando in ſacra ſcriptura ad magnum myſteriũ, & ſingulare perſonæ meritum fiunt. ibidem
Nomen exprimere quãti ſit momenti, quid etiam nomina præ ſe ferant. ibidem
Nomina plura impetrantis, an ſint exprimenda. ibidem
Nominum pluralitas in dubio non præſumitur, & eam allegans tenetur probare. ibidem
Nomen illius contra quem reſcriptum impetratur de ſtylo hodierno ita extenſe debet eſſe ſcriptum ſicut nomẽ impetrantis. 273
Nominis impetrans æquiuocatio, an viciet reſcriptum. ibidem
Nomen quando abbreuiatè ſcribi poteſt. ibidem
Nominum diuerſitas ex diuerſitate effectuum arguitur. 141
Nõ entis nullæ ſunt partes. 344
Normandus, an poſsit extra terrã Normãdiæ iudicẽ ĩpetrare. 125
Notarij ſeptẽ initio orientis eccleſiæ ad res geſtas martyrũ conſcribendas creati fuere. 2
Notarius falſás ſcript. ſi deduxit ea ĩ verã exiſtẽtiã teſtiũ cũ debitis ſolẽnitatib. pœna falſi tenetur. 322
Notoria quæ dicantur. 242
Notorium licet non debeat ꝓbari, debet tamen allegari, & hoc qũo procedat. ibid.&.390
Noua prouiſio ad quem effectũ fiat. 190
Noua prouiſio præſupponit aliũ titulũ præceſsiſſe, nec facit ius purũ, & ſimplex de ꝑ ſe ſubſiſtẽs. 267
Nouæ prouiſionis diffinitio. ibi.
Noua ꝓuiſio etiã nulla ſupplet dili

diligentias regulæ. 289.&.483

Nouæ prouiſiões gratiæ ſi neu- tri,ſubrogationes, & ſimilia, gra- tia dependentes ab impetratione principali dicuntur. 323

Noua,quæ inducuntur,nouo e- tiam auxilio fulciri debent. 100

Nullitates,q̃ ſanantur facilè per ſignaturam,adiuncta clauſula, vi- delicet,refectis expenſis. 176

Nullum,& inutile à iure æquipa rantur. 293

Nullum quod eſt, annullari nõ poteſt amplius. 323

Numerus ternarius plus aliis in diuinis, & humanis commẽdatur. 331

Nuntius vtrum poſsit admittere reſignationẽ vigore mandati facti in fauorem certæ perſonæ. 112

Nuntiatio noui operis in dubio afficit. 290

Obitus veriſimilis notitia, de qua ĩ regula, nũquid debeat attendi cõputando dietas per ter- ram,an verò per mare. 196

Obſeruari magis ſolent q̃ ſpecia liter repetuntur,quàm quæ gene- rali prohibitione ſunt poſita. 178

Obtinet verbũ,quid ſignificet.32

Odia reſtringi debent, fauores autem ampliari. 195

Odium,& ſiniſtra ſuſpicio cõtra impetrantes beneficia viuentium poſſeſſorum,in quo cõſiſtat. 236

Odium ſemel cauſatum adhuc durat. 310

Officiales ſoliti ad menſam Vi- cecancellarij comedere,nõ pote- rant medicinā ſumere aut ſangui- nem minuere abſque licentia Vi- cecancellarij. 3

Officiales, qui non tenentur ad publicandum. 48

Officiorum curiæ magnæ fue- runt tẽporum viciſsitudines. 484

Officia magna curiæ magis ſplẽ dẽt in pſonis Card.q̃ aliorum. 48

Officialis, qui ad nutum crea- tur,ex quo non datur ad tempus, perpetuus reputatur. 4

Officia curiæ, an comprehẽdã regula de infir.reſig. 95

Officiorum quædam ſunt ſæ- laria,quædam ſpiritualia,quædam verò mixta. 9

Officia in quibus eccleſiaſticis beneficiis æquiparentur. ibidem

Officiales omnes capiẽtes panẽ in palatio vel cuſtodiam facientes veri familiares cenſentur. 21

Omnis, dictio vniuerſalis eſt, ii cõplectẽs,etiã accidentalia. 364

Onus cum onere cõpẽſatur. 61

Onus qui habet, debet etiã ha- bere commodum. 206

Opiniones hominum ex tempo re facilius mutantur. 313

Opinio nulla eodẽ ſtatu diu ſta re poteſt. 335

Opinio communis, quã faciunt Doct.per adhæſionem dicitur le- uis. 31

Opponẽdi ius quãdo habebit lo cum. 29

Opponens in exceptione ſua tã petitionem, quàm exceptionẽ ꝓ- bare debet. 147

Orare

Orare qui neſcit, aſcēdat mare. 77

Oratio, quā antiquior referendarius ī ſignatura dicere ſolet, deſcribitur, & vnde originē habuit. 155

Ordinatio Papæ habet vim legis generalis. 10

Ordinarius beneficia iam effecta litigioſa, cōferre nō poteſt. 50

Ordinarij cōferre, nec expectātes acceptare beneficia reſeruata, vel affecta nō poſſunt, neq; minus cōſiſtorialia, & p obitū vacātia. 86

Ordinarius, quæ beneficia conferre poſsit. 93

Ordinarij cū procedere debeāt ſecundum ius commune, non requiritur literarū expeditio, ſed ſola ſignatura ſufficit. 137

Ordinarius quando prouidet in curia de beneficiis vacātibus ī ſua diœceſi, nunquidprouiſus tūc teneatur literas expedire. 138

Ordinarius, an poſsit cōferre beneficium ſub conditione ſi vacat, etiam ignoranti vacationem. 191

Ordinariorum collationes ſunt fauorabiles, & naturales, & propterea ampliandæ. ibidem

Ordinarius in quibus beneficiorum impetrationibus poteſt decipi ſicut Papa. 248

Ordinarius viſitator poteſt ſubditū ſuū cōpellere ad oſtendēdum omnes titulos beneficiorum ſuorū etiam alibi conſiſtentium. 348

Ordinarij gratias motu proprio concedere ſolent. 250

Ordinarius nullus inferior à Papa cōmendare perpetuò pōt. 337

Ordinarij Papæ, & legati quib• prouidere dicuntur. 455

Oriūdis, q̄ exteris, etiā his p̄ſtātioribus, quare magis fauemus. 114

Oxonienſis epiſcopus ab Alexādro Papa. III. reprehenſus. 182

PActa in beneficialib. licet ſint prohibita, vbi tamē facta ſunt vt à lite recedatur, tolerantur. 238

Pacta, ſiue capitula quando inducant ſimoniam in beneficialib. quando verò non. 357

Panis appellatione, & vini, non veniunt fercula. 216

Panes qui hodie dantur cardinalibus ex palatio, vocantur panes honoris. ibid.

Panes martij, qui dicātur. ibid.

Panis ſiligineus, ſicut inter vina Falernum, ita inter panes primarius habebatur, ſolis regibus dari ſolitus. ibid.

Papa eſt ordinarius ordinariorū orbis, & omnia beneficia habet manualia. 10

Papa pedes plumbeos habere dicitur. 13

Papa vnicus eccleſiæ ſpōſus appellatur. 17

Papa difficilius præſumitur habere notitiam iuris extrauagantis, quàm iuris ordinarij. 22

Papa ſi in ſuis literis tolleret collationē alteri factā ī dubio, de qua collatione intelligendum erit. 27

Papa vbi ius tollit, p̄ſumitur potius per importunitatē hoc feciſſe, q̄ per voluntatem. 27

Papā in dubio non velle tollere ius

ius quæſitum quomodo intelligi debeat. 27

Papa in beneficialibus quãtam habeat poteſtatem. 28

Papa quando intẽdit alicui tollere ius quæſ.in dubio de quo iure intelligendum erit. ibidem.& 47

Papa volẽte alicui in aliqua gratia præiudicium inferre,de quo p̃iudicio intelligemus. 31

Papa auferens beneficium cui contulit, tenetur ei de bono cõtra cambio. ibidem

Papa in profanis nullam habet poteſtatem. 37

Papa ad compromittendum, an poſsit aliquem cogere. 37

Papa in gratiis ſuis ad faciendũ fauorẽ gratiato principaliter mouetur. 38

Papa & ſacra pœnitentiaria ꝓpter incurſum periurij poteſt tollere ius quæſitum. 39

Papa alteri prouidens de beneficio cõmẽdato infra ſex menſes,an dicatur tollere ius quæſitum. ibid.

Papa ſicut non præſumitur velle alicui tollere ius quæſitum,ita neque poſſeſsionem. 45

Papa cõcedens ius litigandi per ꝺam commiſsionis illud idem poteſt tollere. 48

Papa cõcedẽs cõmendã in dubio de qua cõmẽda ĩterpretari debet, perpetua,an temporali. 475

Papatui qui renuntiarunt. 68

Papa, an ligetur capitulis factis inconclaui ſup.Capitula.

Papa per ſecundã cõmiſsionẽ iuris litigitimè acquiſito vigore primæ commiſsionis quomodo derogare intelligatur. ibid.

Papa vbi mandat litem extingui, cauſam ad ſe aduocando, ad effectũ, vt ipſemet, vel alius pro eo de illa cognoſcat,quid operetur. 49

Papa vbi extinguit litem cũ inde ſequutis ſilentium imponendo, quid operetur. ibid.

Papa de iure cõmuni etiã in gratia motu proprio facta nunq̃ cenſetur tollere ius quæſitum. 50

Papa lite pendente,reſeruãs beneficia, quæ poſsidet Sempronius in fauorem tertij collitigãtis nunquid tollat ius quæſitum. ibid.

Papa differendo ius mihi competens ex exceptione peremptoria,nunquid præiudicium conſiderabile inferre videatur. 51

Papa,an æque præiudicet alicui tollendo illi dilatoriam exceptionem competentem, ſicut peremptoriam. ibidem

Papa,licet non poſsit alicui auferre ius ſuum, poteſt tamen dilationem ſuper eo cõcedere.ibidem

Papa ita cẽſetur p̃iudiciũ inferre differẽdo ius ſicut extĩguẽdo. ibi.

Papa differens obligationẽ iuratam ad longius tempus,an dicetur præiudicium inferre. 52

Papa declarante in commiſsione mentis ſui prædeceſſoris fuiſſe, gratiã nõ fuiſſe ſubreptitiã per expreſsionẽ falſam familiaritatis,nũquid per huiuſmodi cõmiſsionem tollat ius quæſitum, 54

Papa declarante aliquem fuiſſe ſuū familiarē, ſi per hoc tollatur gratia aduerſarij, an valeat decla ratio. 55

Papa poteſt tollere ius quæſitū ex lege ſua. 58

Papa ꝑ ſuā cōmiſsionem reiiciēte exceptionē mihi cōpetentē cōtra aduerſariū, q incurrit pœnā, & priuationē ipſo iure, nūqd per hoc dicatur mihi tollere ius quæſitū. 61

Papa per actum cum excommunicato celebratum videtur eū abſoluere. ibidem

Papa ad hoc, ꝙ per actum quem facit inducat diſpenſationē, quinque neceſſaria requiruntur. ibid.

Papa licet diſpenſet cum clerico digno priuatione non per hoc intelligitur tollere ius quæſitum. 62

Papa dando immunitatem delinquenti, an poſsit expreſſe tollere ius quæſitum. ibidem

Papa lite pēdēte, fauore reipublicæ ſi concedat reſcriptum in ꝑiudicium collitigantis cum clauſula generali nō obſtan. nūquid per hoc dicatur tollere ius quæſitū. 62

Papæ perſona in generali ſermone à quocunque prolato comprehendi non intelligitur. 66

Papæ celſitudini nulla lex imponi poteſt ex quo Deus ei leges ſubiecit. 67

Papa, imperatores, & reges conſtitutioni. c. omnis vtriuſq; ſexus. de pœn. & remiſ. ſubiiciuntur. ibi.

Papa cui diſpoſitioni ſtare teneatur. ibidem

Papa aliquem propriis manibus īterficiēs irregularis efficitur. ibi.

Papa liceat habeat diſpenſandi authoritatē, non tamen habet peccandi licentiam. ibidem

Papa, & imperator inter cæteros lege honeſtatis & naturalis iuſtitiæ aſtringuntur. 68

Papa in vita ſibi ſucceſſorem eligere prohibetur. 68

Papa reſignante papatū in quibus caſibus habeat locum regula de infirmis &c, & in quibus nō. 69

Papa omnes mortales habet ſubditos. 73

Papæ intētio nō ꝑſumitur fuiſſe de eo quod verba non īportāt. 86

Papa quæ negotia ſolus expedire poteſt, & quæ non. 89

Papa & imperator poſſunt facere leges in camera ſua ſine alicuius conſilio. ibidem

Papa quare plus, vel minus, quàm viginti dies non præfixit infirmo reſignanti. 97

Papa non poteſt facere, ꝙ reſignatio, quæ verè, & realiter facta fuit non ſit facta. 102

Papa reſeruans prouiſioni ſuæ beneficium, ſi illud dat in cōmendam expirat reſeruatio. 122

Papæ ſcientia in quibus inducat derogationē & in quibus non. 127

Papa ex certa ſcientia poteſt dare ius ad vacatura etiā certæ perſonæ. 130

Papa ſuper eo quod cōtinet peccatū diſpenſare non poteſt. ibidem

Papæ intētio in dubio qualis ꝑſumitur.

mitur. ibidem

Papæ certa ſcientia, quid operetur. 130

Papa præſumitur habere notitiam iuris. ibid.

Papa qua ratione mouetur ad faciendum regulas expeditionem literarum requirentes. 136

Papa eo ipſo ꝙ dicit fiat, facta eſt gratia abſq; alio adminiculo. ibid.

Papa quare mādat iudicibus nō debere iudicare iuxta formam ſupplicationum. 163

Papa pręſente nemo poteſt iuriſdictionē ordinariam exercere. 138

Papa quare vtitur hoc verbo fiat, in ſignatura. 149

Papa ſignans ſupplicationem gratioſam, quę ſunt ſecundū ius in ea tantum cōcedere videtur. ibid.

Papa quo pacto ſignat gratiam nouam & reformationem. ibidē.

Papa in ſignatura ſupplicationū quare non ponit primam literam nominis ſui pontificatus, ſed nominis proprij. ibid.

Papa quando loquitur vt priuata perſona, quando verò vt Chriſti vicarius. ibid.

Papa interdum ſupplicationem gratioſè petitam, & ſignatam per fiat reddit mixtam. 151

Papa committente aliquid alicui omnia illi de iure conceſſa cēſentur, ſine quibus iuriſdictio exerceri non poteſt. ibidē.

Papā ſolū ſignare poſſe ſupplicationes gratioſas per verbū fiat, fallit in maiori pœnitentiario. ibidē.

Papa quare in conſiſtorio publico ſignat cōmiſsiones iuſtitiæ. 152

Papa ſiue publicè ſiue priuatè actum faciat, ſemper ius dicit. ibid.

Papa ſupplicationē gratioſam poteſt ſignare per fiat, vel per placet, ſecus autē in aliis cōmiſſariis. 154

Papa imponens ſibi legem à fortiori aliis inferioribus imponere intendit. 177

Papa qui aliorū iura vult ſeruare ſua vt negligat, nō eſt dicēdū. 152

Papa in literis directis regibus non vtitur verbo mandamus, ſed exhortamur. 16

Papa concedente indultū Cardinali, quòd poſsit conferre beneficia reſeruata, poterit cōferre ea, quæ ſunt duplici reſeruatione reſeruata. 223

Papa quare magis in reg. de annali impetrantis gratiā annullare voluit, quàm ī reg. de triēnali. 246

Papa quando in ſupplicatione porrecta debet aliqua, videtur in omnibus aliis gratiam velle concedere. 249

Papa verbis exprimere nō pręſumitur, quod mēte nō concep. 251

Papa vltra quod petitur concedere non videtur, maximè contra regulam, quæ eſt ius ſcriptum. 259

Papa, vel Imperator ſicut inter gradus dignitatum gradum facere non dicuntur, ita nec doctoratus inter gradus doctrinæ. 277

Papa quare in regula de annali voluit nobilitatē poſſeſſoris in impetratiōe exprimi debere, & quomo-

modo probetur iſta nobilitas. ibi.

Papa aſſerente beneficium vacare, renunciari non poteſt. 283

Papæ non creditur vbi de præiudicio tertij agitur. ibidẽ

Papa conferendo alicui incompatibile etiam ſcienter, non cenſetur eum illi diſpenſare in dubio, niſi expreſsè dicat. 347

Papa in beneficialibus ſucceſſorem an dare poſsit. 355

Papam in dubio velle tollere alteri exceptionem ſibi competentẽ non eſt veriſimile. 372

Papa conceſsionem factam reuocare poteſt. 373

Papa facere poteſt in terminis regulę de triennali, quòd omnis titulus in beneficialibus ſit coloratus. ibid.

Papa vbi prouidet motu proprio ſubreptio taciturnitatum obiici non poteſt. 407

Papa beneficia vacantia in vrbe, etiam ſi non eſſent reſeruata, conferre poſſet, ac ad talia beneficia expectatiuas concedere. 412

Papa quare reſeruauit ſibi beneficia in tribus eccleſiis patriarchalibus vrbis, videlicet, ſancti Petri, ſancti Ioãnis, & ſanctæ Mariæ maioris. 413

Par in parẽ nõ habet impiũ. 453

Pariſiis, & in Burgundia quare acta in vulgari ſcribuntur. 161

Parricidij legem quare Solon non tulit. 205

Parochialem eccleſiã habens cuius alius maiorem partem fructuũ poſsidet, tenetur promoueri infra annum, aliàs priuabitur. 294

Parochialem eccleſiam commẽdatam, an comprehẽdat regula de Idiom. 121

Pars tutior, & ſecurior in dubiis eſt eligenda. 69

Pars vna per aliam alternatiuè declaratur. 127

Pars vna quo ad iuriſdictionalia ſupplere poteſt, quod alia facere tenebatur. 312

Paſsiones animi, quæ impediãt reſignationes, & quæ non. 84

Patri filia defũcta, loco cõſolationis iuſtũ eſt ꝙ ei dos reddatur. 206

Patritij patres prĩcipes dicũ. 17

Patroni, an poſsint præſentare alium ad beneficium ſi vnus ex duobus præſentatis collitigantibus moriatur. 186

Patroni clericum eiuſdem diœceſ. Epiſc. præſentare debent. 113

Pax facta cum inimico non extenditur ad eius adhærentes, niſi expreſsè dicatur 218

Peccatũ tanto maius eſt, quãto ille qui peccat eſt dignior. 18

Peccati venia non datur, niſi pœnitenti, & correcto. 151

Peccata quando grauiora reputantur. 246

Pẽſio in tẽporalitate cõſiſtit. 90

Pẽſio per cõtractũ nõ vacat. ibid.

Penſionẽ habens, ad horas canonicas recitandas nõ tenetur. ibid.

Penſiones cõtractibus profanis æquiparantur. ibid.

Penſio ſola volũtate põt remitti, &

ti, & caſſari abſque licentia Papæ. ibidem.

Penſio per promotionem penſionarij vacare non dicitur. ibidem.

Penſionem impoſitam de conſenſu per ſolam ſupplicationem deberi, & tranſire ad ſucceſſorem, quomodo procedat. 90

Penſionem ſoluere, aut recipere literis non expeditis, ſalua conſcientia nemo poteſt. 145

Penſiones imponere ſuper beneficiis in quibus caſibus inferiores à Papa poſsint. 170

Pēſio impoſita p ordinariū quādo tranſeat ad ſucceſſores. 239

Penſio propriè loquendo nō eſt beneficium. 263

Penſio non vacat, licet vacet beneficium. ibid.

Penſionem habentes ad quæ teneantur. ibid.

Penſiones dupliciter conſiderātur. ibid.

Pēſionis ſolutio in curia in qua moneta fieri debeat. 459

Per dictio quid ſignificet. 346

Perfectum quid dicatur. 425

Perinde valere, an ſufficiat ad ſupplendū defectū idiomatis. 123

Perinde valere ſola ſupplicatio quando ſufficiat. 141

Periurus in quibus cenſetur diſpenſatus. 89

Periurus nunquid erit, iurās ſoluere die dominico, ſi ſoluit media nocte ſequenti. 110

Periurij exceptio impedit reſtitutionem. 351

Permiſſum ad tempus cenſetur poſtea prohibitum. 107

Permutatio vera, pura, & ſimplex reſignatio eſt. 479

Permutatio de beneficio vnito non valet. 89

Permutatio facta cum beneficio, vulgariter dicto de pertica nō valet. 293

Permutatio, quæ præſumitur fraudulenta. 95

Perpetuum quid dicatur. 43

Perſonæ meritò, quæ à principe impetrantur, in alium non transferuntur. 363

Perſona quādo trahit originē ſuę poteſtatis, & dependentiam à curia regulis Cācellariæ ligatur. 455

Perſonæ appellatione, qui comprehendantur. 117

Perſona cōſtituentis, ſiue loquētis in generali ſermone non comprehenditur. 66

Perueniſſe non dicitur, quod nō ſtetit. 43

Peſtilentia omnes alios morbos magnitudine ſuperat. 77

Petitorem per exceptionem iuris non ſui in beneficialibus excludere ſufficit. 361

Petitorium habet in ventre poſſeſſorium. 433

Pictores in magno, & arduo opere, quo vtantur leuamine. 147

Placet verbū, quid denotet. 153

Placita iuriſdictiones cauſarum appellantur. ibid.

Plus, & minus non differunt ſpecie. 95

Podagra, rabies, & lepra, tres infirmitates inſanabiles. 167

Pœnæ, quæ imponantur improbis & calũnioſis litigatoribus. 238

Pœnalia vbi ſunt, quod minimũ eſt, ſequimur. 313

Pœnæ illæ 50. florenorum, & ꝙ beneficium non cenſeatur litigioſum &c. poſitæ in fine regulæ de annali, nunquid referantur ad omnes caſus præcedentes, & contẽtos in prima parte regulę, an verò referri debent ad ea, quę in ſecũda parte continentur. 326

Pœna appoſita in vna parte eiuſdem conſtitutionis, ad aliam refertur. ibid.

Pœna appoſita in vltima parte quando ad alias non refertur. ibi.

Pœnitentiarij maioris officium temporibus primitiuæ eccleſiæ ſacerdotibus ſimplicibus, & bonę vitæ regendum tradebatur. 5

Pœnitentiariorum ſancti Petri prior mitriam Papæ, & rochetum publicè tenere ſolitus erat. ibid.

Pœnitentiariorum cura ad tantum honoris culmen deuenit, vt non dignarentur olim Cardinalis illud munus ſubire. ibid.

Pœnitentiariæ ſacræ officium, antiquis temporibus, Cardinales exercuerunt. ibid.

Pœnitentiariis olim grauia negotia committebantur. ibid.

Pœnitentiario maiori effecto Cardinali omnes illi pœnitentiariorum honores ceſſarunt. 5

Popularibus verbis quando ſit agendum. 116

Poſitio vnius, eſt excluſio alterius. 137

Poſſeſsio non propriè appellatione iuris continetur. 44

Poſſeſſorij cauſa videtur modici præiudicij. ibid.

Poſſeſsione ſi quis priuetur, habens bonum ius facilè illam recuperat, ſecus tamen in titulo. 44

Poſſeſsio in reſcriptis ſtrictè interpretandis appellatione iuris venit. ibidem

Poſſeſsio nemini eſt auferenda ſine cauſæ cognitione. ibid.

Poſſeſsione antequàm quis priuetur etiam prædo in notoriis debet citari. ibidẽ

Poſſeſsio quid ſit. ibid.

Poſſeſsiõis cõmoda, quę ſint. 45

Poſſeſsio tituli in pari cauſa dat ius. ibidẽ

Poſſeſsionis per priuationẽ tollitur ius quæſitum. 53

Poſſeſsio maximi momenti, quę ſit. 45

Poſſeſsio colorata quid importet, quid verò meri facti. ibid.

Poſſeſsionis ſpecialis mentio quando requiritur. 46

Poſſeſsionem beneficij intrans, literis non expeditis, perdit omne ius. 135

Poſſeſsio per ſolam ſupplicationem in quibus beneficiis canonicè capi poteſt. 139

Poſſeſſor reus in aliũ cedẽs, lite pendẽte, an attentare dicatur. 165

Poſſeſsionis qualitatẽ quælibet

mo

moleſtia facti interrumpit. 178

Poſſeſſores annales in quorũ fauorẽ inducta eſt regula verũ poſſint eius fauori renuntiare. 244

Poſſeſſori annali quapropter in tantum regula fauet. ibid.

Poſſeſſori, quàm actori quando magis fauendum eſt. 246

Poſsidens alieno nomine poſsidere non dicitur. 253

Poſsidere, qui dolo aduerſarij deſiit, poſsidere dicitur. 255

Poſsidens ex prouiſione ordinarij beneficium reſeruatum, non facit fructus ſuos. 264

Poſſeſsio beneficij reſeruati, q̃ ſit nulla. ibid.

Poſsidens beneficium per annũ, licet dicatur detinere, de tali tamen detentione annali in impetratione facienda eſt mentio. ibid.

Poſſeſſori annali quo ad exceptionem producendam, & abſolutoriam obtinendam, quid probare ſufficiat. 265

Poſſeſſoris nomen contra quem impetratur, ſi abbreuiatè ſcribatur, an ſufficiat. 273

Poſſeſſor quot annis poſſedit beneficium in impetratione exprimi debere, quid ſibi velit. 277

Poſſeſſor pacificus quo ad regulam de annali quis dicatur. 284

Poſſeſſor pacificus ad effectũ, vt victorẽ aduerſariũ, vel alium exceptione regulæ repellere poſsit, an dicatur ille, qui poſt ſententiã contra ipſum latã, quæ trãſiuit in rem iudicatam poſsidet per annũ. ibi.

Poſſeſsio quãdo cũ legitimo titulo capitur etiam propria authoritate, an dicatur attentatum. 286

Poſſeſsio pacifica annalis, nunquid interrumpatur per citationẽ nulliter factam, quæ peruenit ad notitiam citati. 287

Poſſeſsio pacifica, vt interrumpatur, quid requiritur. 290

Poſſeſſor pacificus quando eſſe non deſinit, non obſtante lite calũnioſa. 291

Poſſeſsionis verum & proprium ſignum. 292

Poſſeſsio duplex eſt. ibid.

Poſſeſsio quæ verior, & potentior reputatur. ibid.

Poſſeſsiones duæ vbi vno die factæ ſunt, illarum prior quæ reputatur. ibid.

Poſſeſſori annali excipienti de regula, an obſtet confeſsio procuratoris ſui reſultans ex cõmiſsione cauſæ ſuper moleſtationibus infra annũ dictæ poſſeſsionis factę, quam commiſsionem ipſe poſſeſſor poſt annum ratam habuit. 295

Poſſeſsionis non pacificæ probatio ex quo eſt obiectus qualiter probari debeat. ibidem

Poſſeſſor pacificus, nũquid dici poterit ad effectũ regulæ, ſi cauſa contra eum infra annum nomine meo cõmittatur, per aſſertũ procuratorẽ meũ, quam cõmiſsionem eſſe poſt annum ratã habui. ibid.

Poſſeſsio annalis ad producẽdã exceptionẽ iſtius regulæ, an ſufficiat, ꝙ adſit tẽpore impetrationis, cita-

citationis, aut ſententiæ licet poſt ea deſinat eſſe. 296

Poſſeſſor ſi poſt impetrationem actoris deſinat poſsidere, ipſe impetrans, an poterit vſque ad ſentẽtiam proſequi. ibidem.

Poſſeſſor annalis titulũ nõ habẽs quãdo defenditur à regula. 298

Poſsidens per annũ beneficium ſciente & patiente impetrante, nũquid pręſumetur titulũ habere. ib.

Poſſeſsio à iure dãnata quando iuuat poſſeſſorem. 303

Poſſeſsio nõ tranſit, niſi ad eam ſubrogetur. 310

Poſſeſsione eadem duo vti non poſſunt. ibidem.

Poſſeſſor violẽtus à lege improbus iudicatur. 310

Poſſeſsio interpollata, an ſufficiat. 321

Poſſeſſorẽ magis moleſtare quis dicitur. 322

Poſſeſſor annalis cõuentus poſt citationẽ factam ab impetrante, qui non ſeruauit primam partem regulæ, nũquid poterit dici pacificus, ad effectum, vt fieri poſsit triennalis. 325

Poſsidens rem eccleſiæ per triennium, etiam cum mala fide præſcribit eam. 330

Poſſeſſor quando, & quot modis dicitur intruſus. 346

Poſſeſsio triẽnalis diuturna dici poteſt. ibidem.

Poſſeſsio triennalis iuris præſcriptionem qualiter inducat. 351

Poſſeſſor violẽtus nõ poteſt referre quæſtionem dominij, etiam ſi agatur petitorio. 352

Poſſeſsio in ſubrogatione quãdo comprehenditur. 364

Poſſeſsio, quæ in facto cõſiſtit, an poſsit ipſo iure de vno in aliũ tranſire. 367

Poſſeſsio pacifica triẽnalis magis attẽditur, quã bona fides. 380

Poſſeſſor per citationem ſibi factã deſinit eſſe pacificus. ibidem.

Poſſeſsio ſola decennalis cũ patientia alterius in profanis præſumit titulum. 389

Poſſeſsio decennalis quo ad hoc vt in beneficialibus inducat titulũ quæ requirantur. ibidem.

Poſſeſsio triẽnalis cũ titulo ĩ quo differat à poſſeſsiõe decẽnalis. ib.

Poſſeſſorem contra triennalem in petitorio circa validitatem tituli nullus auditur. ibidem.

Poſſeſsio decẽnalis ſine titulo in quo ſit fortior triẽnali poſſeſsione cum titulo colorato. 390

Poſſeſsio colorata quæ dicat̃. 392

Poſſeſsionẽ propria authoritate cũ executorialibus, an quis capere poſsit. ibidem.

Poſſeſsio pacifica, de qua loqtur regula de triẽnali, nũqd ꝑ citationẽ nulliter factã interrumpatur. 416

Poſſeſsor triẽnalis poſsidẽs ꝑ biẽniũ vigore vnius tituli, qui poſtea per annum virtute alterius tituli voluit poſsidere, nunquid iuuetur exceptione regulę de triẽnali. 425

Poſſeſsionis cauſa per ſuperuenientem titulum mutatur. ibidẽ.

Poſsidens beneficiũ triennio titulo non colorato,& in tertio anno ſuperuenit titulus colorat⁹,an poſsit poſt triennium inquietari, vt iuuetur regula. 424

Poſſeſsio pacifica ad effectũ regulæ de triẽnali,quæ dicatur. 431

Poſſeſsio pacifica, quæ requiritur,in.c.licet. cano.de elec.lib.vj.ĩ quo differat à poſſeſsiõe de qua loquitur tex.ĩ.c.de multa.de p̃b. 432

Poſſeſsio pacifica triẽnalis iam incœpta,nũquid ĩterrũpatur p̱ appellationẽ extraiudicialẽ intimatam poſſeſſori poſtea deſertã. 434

Poſſeſsio pacifica, quo ad reg de triẽnali,an deſinat eſſe ſi poſſeſſor triẽnalis cõfiteatur per literas ſuas ſe habuiſſe notitiam citationis decreti contra eum ante cõpletum terminum. 437

Poſſeſſor cõmittẽs cauſã,& decernẽs citationẽ cõtra tertiũ ſuper beneficio,qđ poſſedit,quã citationem per x.annos executus nõ fuit ſed ſemp̱ beneficiũ prædictũ poſſedit, nũquid dicatur pacific⁹ poſſeſſor ad effectũ reg.de triẽnali. 438

Poſſeſſor triẽnalis eadẽ debet ſecuritate gaudere æquè præſcribẽs per.xl.annos. 441

Poſſeſsio capta p̱ amicũ ſine mãdato cũ titulo colorato, an poſsit inde ad duos annos per dominum ratificari,itaq; poſt ratificationem dominus poſsidẽs vlterius per annũ efficiatur triẽnalis in præiudiciũ medij impetrantis à Papa. 443

Poſſeſſor triẽnalis cũ titulo tantum colorato,an poſsit agere poſt triennium contra habentẽ verum titulum ad recuperationẽ aliquorum fructuum perceptorũ. ibidem

Poſſeſſor pacificus vt quis dicatur,an ſufficiat maiorem partẽ fructuum poſſediſſe. ibidem.

Poſſeſſor ſi citatus vigore commiſsionis in qua appoſita fuit illa clauſula, videlicet , dũmodo ante terminũ,&c.poſt citationẽ prædictã triennio poſſedit,nũquid dicatur pacificus ad effectum regulæ de triennali. 449

Poſſeſsionẽ tenere p̱ mẽſem, magis,quàm per longius , vel minus tempus quare ſufficiat. 480

Poſſeſsionis adeptio cũ cõtinuatione alicuius temporis, an æquipolleat publicationi ad effectũ regulæ de publican.reſig. 483

Poſterioribus facultas vlterius cogitandi,auferri non debet. 43[illegible]

Potentiorũ patrociniũ , qui inuocãt iactura cauſæ afficiũtur. 187

Poteſtas fori cõtẽtioſi quæ ſit. 125

Poteſtas ligãdi, & ſoluẽdi in foro pœnitẽtiali in quẽ cadat. ibid.

Poteſtas ſola fori pœnitẽtialis, an faciat beneficium curatum. 126

Potuit verbũ,quid denotet. 196

Prædicatio officiũ eſt curæ. 112

Prædicatio qualem hominẽ requirat. 115

Præiudiciũ modicum à iure, an cõſiderari ſoleat. 24.& 43

Præiudiciũ, quod quis ſentit in conſequentiam fauoris , an attẽdi debeat. 38

Præiu-

Præiudicium ſecundariũ ſacra pœnitentiaria non curat. ibidem.
Præiudiciũ occaſionaliter ꝓueniẽs tertio, an ſit cõſiderabile, etiã ſi Papa nõ intẽdat ille ius quæſitũ tollere, ſed potius fauere. 38
Præiudiciũ tam magnũ, quã par uum debet attendi. 52
Præiudicium perpetuum in quo conſiſtat. ibidem.
Prælatus, & ſeruus in quæſitis eccleſiæ, ſeu domino præiudicare non poſſunt, ſecus in quærẽdis. 41
Prælatũ per pactũ, vel renuntiationem ſuam eccleſię præiudicare nõ poſſe, quomodo procedat. 60
Prælati veri, qui nõ ſunt, ꝙ detegantur reipublicæ Chriſtianæ intereſt. 482
Prẹmiſſæ dictio, in regula de annali, qd ſignificetur. & opetur. 299
Præſcriptio etiã triẽnalis, an ſit nulla, quæ currit cõtra ordinariũ, quo minus poſsit remouere poſſeſſorem carentem titulo. 248
Præſcriptio quando alicui currere dicatur. 314
Præſcriptiõis interruptio per citationem nullam introduci non poteſt. 326
Præſcriptio annalis, an currat ꝓbabiliter ignoranti. 327
Præſcriptio omnis, an currat minori. 369. & 370
Præſcribẽs per præſcriptionem quid acquirat. 379
Præſcriptionis curſus per ſolã litis cõteſtationẽ, an ĩpediatur. 380
Præſcriptio vltra titulũ, an requirat bonam fidem. 421
Præſcriptio ſine poſſeſsione, an procedat. 431
Præſentatus quando dicitur habere ius ad rem, vel in re. 29
Præſentatio quãdo ꝑdit nomẽ pręſentatiõis, & dicitur noĩatio. ibid.
Præſentatio Papæ quãdo valeat etiam ſi patroni nominent, & eligant præſentandum. 30
Præſentatio laici, vel clerici, an tribuat ius in re, vel ad rem. ibid.
Præſentatio facta, à patrono clerico in quo differat à laico patrono facta. ibidem.
Præſentatio clerici habet vim electionis. 30
Præſentatus ante inſtitutionẽ, qđ ius habeat in benefi. 92. & 266
Præſentatus, & inſtitutus nõ poteſt ſine cõſenſu patroni beneficiũ renuntiare. 92
Præſens non præſumitur, quòd antea fuerit, niſi probetur. 127
Præſentatio an ſit nulla, nõ facta mentione detẽtatiõe tertij. 268
Præſtimonia nõ requirũt aliquã reſidẽtiã, nec habẽt denoĩation. 469
Præſumere de præſenti in præteritũ in quo caſu poſſumus. 128
Præſũptio qualis capi debeat. 214
Pręſũptio quãdo amitti ſoleat. 305
Præſumptio cõtra illegitimum eſt. 304
Præſumptio iuris eſt pro eo, qui titulũ prædeceſſoris allegat. 429
Preces ſolæ in dubio emiſſæ, an inducant ſimoniam. 358
Primicerius olim qui dicebatur. 3

Princeps in dubio non præſumitur velle tollere ius alteri quæſitũ etiá infideli, vel Iudæo. 27

Princeps aliena largiens ſine culpa poſsidentis tyrannus eſſet. 31

Princeps quando excipit vnũ caſum in quo non vult alicui præiudicare, in aliis cõtrarium eſt intelligendum. 32

Princeps an poſsit tollere ius quæſitum. 48

Princeps remouendo iudicẽ poteſt iudicium ſoluere. 49

Princeps extinguendo litem tollit facultatem agendi, & experiẽdi de iure ſuo. 49

Princeps nõ poteſt facere, ꝙ publica. quæ nõ eſt facta, ſit facta. 56

Princeps leges poſitiuas ꝑ libito voluntatis tollere poteſt. 58

Princeps per reſcriptũ ſuũ auferẽs rem, vel beneficium, quãdo teneatur ad recompenſam. ibidem.

Principis beneuolẽtia erga ſubditos in quo cognoſcitur. 273

Princeps quando legẽ reuocare poteſt, & quando non. 272

Principium actus eodem modo iudicatur ſicut ipſe actus. 104

Principem nolentem ad conuocandum conſiliarios coarctare nemo poteſt. 88

Principis ſcientia vbi datur, non requiritur derogatio. 127

Principis gratia per ſolam ſignaturam ſuam recipit eſſe. 139

Principiũ, & finis ſatis eſt ꝙ ſint habilia, licet mediũ ſit inutile. 191

Principes quales ſunt, tales & ciues eſſe ſolent. 205

Principium quando attenditur, quando verò finis. 208

Principis mens qualis præſumitur. 251

Principale ſi nõ valet, neq; reformatio, tãq̃ acceſſoriũ valebit. 270

Priuati iuriſdictionem tribuere non poſſunt. 143

Priuandus quando poteſt renũtiare antequam priuetur. 180

Priuationes, quæ cõmittantur in curia. 181

Priuatio ob nõ ſolutionẽ pẽſionis quomodo procedat. 181

Priuati beneficiũ vbi vacare cẽſetur, ſi priuatus in partib⁹ eſt Romæ. 205

Priuationẽ ob nõ ſolutionẽ penſionis nũquid quis incurriſſe dicatur per notitiam vagam, & incertam, vel quod procurator ſciuerit, & dominus ratum habuerit. 295

Priuata perſona facto ſuo à lite ſe abdicãdo intereſſe publico præiudicare non poteſt. 297

Priuatio præſupponit habitũ. 177

Priuatus omnis à iure, vel ab homine, ipſo facto, titulum diſcoloratum, an habere dicatur. 345

Priuato à iure, vel ab hoĩe quare iura non aſsiſtunt. ibidem.

Priuilegia derogantia quibuſcũque perſonis, an derogẽt collegio dominorum Rotæ. 117

Priuilegiũ conceſſum clero Hiſpaniæ de reuocandis regreſsibus, an comprehendat Cardinales. 19

Priuilegiat⁹, an vtatur priuilegio con-

contra pariter priuilegiatum. 212
Priuilegia regulæ de imp.per obitum fam. Card. quare Cardinalib.conceſſa fuerunt. 226
Priuilegium perſonale ad ſucceſſorem,an tranſeat. 362
Priuilegium cōceſſum alicui ratione alicuius profeſsionis,vel officij quatenus duret. 366
Probatio, an ſit ius. 53.& 54
Probatio, & releuamen ab onere probandi in quo differant.ibid.
Probandi onus cui potiſsimum incumbat,an reo excipienti de regula, an vero actori reſignatario vbi renūtians moritur,& dubitatur vtrū ante,vel poſt viginti dies. 77
Probationes plenæ quo caſu requirantur. 109
Probationes de publica voce,& fama, an ſufficiant ad probandum primum extremum. ibidem
Probandi onus cui incūbat, an aſſerenti ſe eſſe talis linguę,vel nationis,an dicenti contrarium. 115
Probatio teſtium nō admittitur, vbi per literas fieri poteſt. 145
Probare contenta in ſua gratia quilibet tenetur. 196
Proceſſus ſummarius in quibus cauſis ſoleat dari. 182
Proceſſus factus per excommunicatum, licet ſit nullus, an interrumpat præſcriptionem. 289
Proclamationes inter vulgares quibus verbis fieri debeant. 116
Procliuiores ſumus ad abſoluendum,q̄ ad condemnandum. 256
Procurator conſtitutus cōtra omnē perſonā,an poſsit agere contra vniuerſitatē,vel capitulum.117
Procuratorem, vel aduocatū ex debito conſcientiæ ad cauſas iniuſtas non acceptandas teneri,quomodo procedat. 148
Prohibitus,vt à poſſeſsione priuetur debet prius citari. 300
Promiſsio, & datio non ſolū in materia ſpirituali,ſed etiam in profana parificantur. 356
Promiſsiones, & pacta frequentius fiunt,quàm dationes. 357
Proœmium Ioan.xxiij. ad regulā de veri.not.obi.deſcribitur. 191
Proœmiali, & finali ratione ceſſante,ceſſat ipſa diſpoſitio. 195
Proœmij ratio,q̄ ſit potens. 235
Proœmiū quod cōprehendit,an idem in regula cōprehēdatur. 269
Prorogatio in regula de annali denegari non ſolet quouſque inueniat poſſeſſorem. 328
Prorogatio regulæ de triennali facta per vnum,an proſit venientibus pro intereſſe. 377
Prorogatio termini quando reputatur eadem cum termino. 381
Prorogatio regulæ de triennali,an trāſeat in ceſsionarium. 383
Proteſtatio declaratoria voluntatis,an intelligetur repetita in actu, qui geritur incōtinenti,aut ex interuallo. 208
Proteſtatio quando eſt neceſſaria,quando verò non. 258
Proteſtari iudici per ipſum non ſtare ad hoc vt excuſetur,nunquid īpetrans de neceſsitate teneatur,ſi

per iudicẽ ſtat quo minus cauſam terminare poſsit per ſententiam infra annum. 320

Proteſtationis loco impetrãti nũquid ſufficiat impedimentũ probare, ſi fuerit impeditus cauſam infra annum proſequi. ibidem.

Proteſtatio facta per vnũ, an proſit alteri. 377

Protonotarij olim quomodo appellabantur, & quando eſſe cœperunt. in.j.q.prooemij. 159

Protonotariorũ dignitas, & huius nois interpretatio, quæ ſit. 2

Protonotariorũ circa dignitatẽ quædã viſu digna deſcribũtur. ibi.

Prouiſio nũtij poſt præſentationẽ patroni laici nõdum epiſcopo pręſentatam, nũquid valeat. 30

Prouidẽdi, vel acceptãdi poteſtas, ſublato impedimento, manet libera. 106

Prouiſio hominis ceſſare faciat prouiſionem legis. 108

Prouidere, ſeu mandare prouideri verba, quid importẽt, & intereſſe an differant. 120

Prouiſus ſi ante literas cõfectas moreretur, aut matrimoniũ cõtraheret, vel religionẽ profiteretur, an propter hoc aliquid vacare dicatur. 136

Prouiſio ordinarij infra mẽſem ad acceptandũ cõceſſum expectãtibus facta an valeat, etiã illis poſt ea non acceptantibus. 486

Prouiſio ordinarij, an ſufficiat beneficiato, quo ad hoc, vt dicatur titulum habere. 158. & 394

Prouiſio per obitũ reſultãs vigore illius clauſulæ, ſiue alias quouis modo, an valeat. 193

Prouidẽdi modus naturalis, an accidentalis attendi debeat. 252

Prouiſio legati de latere de beneficiis vacantibus in menſibus ordinarij, an valeat. 394

Prouiſio ordinarij facta de beneficio vacãte cuius regreſſus pertinebat ad alium, an det titulũ coloratum. ibidem.

Prouiſio executoris de beneficio litigioſo, an valeat. 420

Proximi lege veteri, qui reputabãtur, qui verò extranei. 114

Publius Cõſa ob eius imperitiã à Cicer. per iocũ reprehẽſus. 18

Publicatio legis, vel regularum facta tantum Romæ, an liget extra vrbem. 13

Publicatio in reſignatiõibus ſiẽda quare introducta ſit. 471

Publicatio quid ſit. 473

Publicatio quare potius fieri debeat in reſignatione, quàm in permutatione. 473

Publicatio, & poſſeſsiõis petitio an ſint inter ſe diuerſa. 479

Publicatio quomodo, & in quo loco ſit facienda. 479

Publicatio ad triplicem effectũ ſit, vt ibi. ibidem.

Publicatio demonſtratæ rei quãdo non eſt fruſtratoria. 481

Publicatio in cœmiterio, vel ciuitate facta, an valeat. ibidem.

Publicatio ĩ dignitatib⁹, quæ requiratur, quæ verò in parochialibus,

bus,& beneficiis ſimplicibus. 482
Publicatio an fieri debeat quando transfertur penſio, ſicut quãdo renuntiatur beneficium. ibidem
Publica,& notoria dicũtur,quæ in ſignatura Papæ fiunt. 483
Publicatio per affixionem in acie campi Floræ, vel in valuis cancellariæ facta,nũquid valeat. 485
Publicatio,vt fieret vbi aliquis ꝓpter aliquod impedimentum non potuit talis,& excuſetur,quid facere debeat. ibidem
Publicatio ad effectũ reg. de pub. reſ. nunquid inducta dicantur per citationẽ affixã in valuis eccle.vbi eſt beneficiũ tẽpore diuiorũ factã ſup.d.beneficio renũciato. 486
Publicationis tempus quo ad reſignationem,quare maius datur in curia,quàm extra. 491
Poſtula quid ſignificet. 462
QVęſitũ verbũ,qd denotet. 41
Qualitas,ſiue adiectio ad ſubiectum, ad quid apponitur. 8
Qualitas in actu conſiſtens facit eũdẽ mutare ĩ diuerſam ſpeciẽ. 21
Qualitates quot ſunt in conſtitutione,tot inducuntur obſtacula, & ex cõſequenti tot derogatiões, & expreſsiones. 22
Qualitatis omiſsio,an vitiet gratiam. 72
Qualitas adiuncta verbo debet adeſſe tempore verbi. 104
Qualitates omnes, quæ requirũtur in prima gratia, eædem an debeant obſeruari in ſecunda. 141
Qualitatẽ ſemel propoſitam implere diſpoſitionẽ,licet poſtea ceſſet,quomodo procedat. 188
Qualitate quæ differunt,an differant ſpecie. 206
Qualitas per quam aliquis priuilegiatum ſe eſſe prætendit,illam probare tenetur. 345
Qualitas ꝓpter quã priuilegiũ fuerat conceſſum vbi ceſſat, ceſſat etiam ipſum priuilegium. 366
Qualitas,quæ ſemel in actu interuenit,licet poſtea ceſſet,nihilominus actus ſuſtinetur. 368
Quartana,& ſimiles lõgæ ægritudines,quãdo, & in quibꝰ nõ ſint periculoſæ. 98.& 101
Quicunq; dictio,an cõprehẽdat vniuerſaliter omnes tã habiles, q̃ inhabiles. 240.& 332.& 333
Quint.Coponius,ꝙ vini amphoram ei, cuius ſuffragio magiſtratũ petebat,dono dederat, ambitu cõdemnatus fuit. 359
Quis verbum,de ſui natura maſculũ,& fœminã cõprehendit. 74
RAtificatio per dominũ quando,&quomodo fieri debeat, & quãdo locũ habeat.296.&.443
Rationes plures vbi conſiderantur,licet vna ceſſet,aliȩ militare videntur. 96
Ratio, quæ colligitur ex mente regulæ,cenſetur expreſſa. 105
Ratio maior eſt in vno caſu, q̃ in alio. 122
Ratio diuerſa,diuerſum parit iuris effectum. 187
Ratio vbi eſt eadẽ,eadẽ debet eſſe

in utroque diſpoſitio. 195

Ratio vbi generalis eſt,licet dictũ ſit ſpeciale,ratio attẽdit. 247

Ratio anima legis dicitur. 329

Rectoris officium quale eſſe debeat. 112

Rector parochialis idioma loci qualiter intelligere debeat. 124

Recurſus ad ius commune reputatur fauorabilis. 227

Redire quis ad ius amiſſum ex noua cauſa poteſt. 270

Redditus annui appellatiõe mobilium an veniant. 330

Referendarij ob quam cauſam conſtituti ſunt. 154

Referendariorum duo ſunt genera. ibidem

Referẽdariorũ gratię numer⁹.ibi.

Referendarij gratiæ in ſignatura, quas ordinationes obſeruare teneantur. 155

Referẽdariorũ iuſtitię nume.ibi.

Referendariis iuſtitiæ pro officio ſuo præſtãdo munera recipientibus,quæ pœna imponatur. 156

Referendariorum iuſtitiæ obſeruationes,& ordinationes. ibid.

Referendarij, inter officiales curiæ digniores reputantur. ibidem

Referendarij à quo fuerunt cõſtituti. ibidem

Referendariis ꝙ tantus honor tribuatur,quid ſit in cauſa. 157

Referendarij olim exempti erãt à munerib. extraordinariis.ibi.

Referendarij olim poterant, ſicut Papa ex duobus impetrantib⁹ alteri gratificari in data, & poterant ſicut Vicecancellarius recipere reſignationẽ beneficiorum. ibidem.

Referẽdarij etiã ſi actu officia ſua nõ exerceãt,gaudent nihilominus prærogatiua referẽdariorum. ibi.

Reges in regnis ſuis nõ faciunt reges,ſed vicereges. 6

Reges,& Duces ſub generali diſpoſitione nõ cõprehendũtur, niſi ſpecialiter nominentur. 16

Regis dignitas in multitudine populi. 203

Regreſſus ex cauſa oneroſa, an dicatur proprie gratia. 138

Regulæ cãcellariæ,& ipſa cãcellaria quãdo originẽ habuerũt. 1

Regularum cãcellariæ quis fuerit primus author. ibidem.

Regulæ cancellariæ vtrum ligent vniuerſaliter omnes. 8

Regulæ cancellariæ,an publicẽtur ſolum in curia. 9

Regularum vinculum,minus eſt, q̃ ſtatutorum particularium. ibid.

Regulæ cancellariæ non allegantur,ſicut leges digeſtorum.ibidem

Regularum ignorantia nũquid excuſet. 9

Regularũ appellatio eſt ĩcerta. ib.

Regulæ cancellarię quare ſic nominentur. 11

Regula idem eſt,quod ius. ibid.

Regulæ cancellariæ per ſucceſſiones põtificũ renouantur. 14

Regulæ cancellariæ,licet poſtea publicentur,ligant tamẽ à tempore aſſumptionis Papæ. ibidem

Regulæ nõ ligant, niſi dẽtur per

Vice-

Vicecancellarium. 14

Regulæ cancellariæ ſemel productæ,& regiſtratæ, an faciãt fidẽ in aliis cauſis ſine noua extractione,& trãſportatione regiſtri. 15

Regulę cãcel.dupliciter dãtur.ibi.

Regulæ iudiciales omnes ferè ſunt de dandis. 15

Regulæ cancellariæ vtrũ ligent ipſum Papam. 16

Regulæ cancellariæ vtrum comprehendant cardinales. ibidem

Regulæ cancellariæ, an contineant in ſe clauſulam derogatoriã voluntatis. 31

Regulis cãcellariæ, quo caſu cẽſetur derogatũ per clauſulã generalem non obſt.conſti.&c. 27

Regulæ,literis iã expeditis,quę obſtent. ibidem

Regularum ſuſpenſarum duplex conſideratio. 24

Regulis de idiom.& de nõ tollen.iure quæſito. & de pub. reſig. quomodo ſecundum hodiernum ſtylum derogetur. ibidem

Regulæ de verbo ad verbum, an poſsint in bulla ĩſeri per illa verba latiſsimè extenden. 25

Regulæ de iure quæſito nõ tol. origo. 26

Regulę.de iu.quæſ.nõ tol.an habeat locum in principio in omnibus gratiis beneficiorum. ibidem

Regula de iure quæſ. nõ tol. an cõprehendat gratia extra iudiciũ. 36

Regula ex quo loquitur de iu. quæſ.nõ tol. an præſupponat habitum iuris. 39

Regula de extendendis conſenſibus,de reſignationibus ſimpliciter loquẽs,an habeat locum in renuntiationibus cõditionatis. 42

Regula quantum non tollatur ius,&c.an habeat locũ ĩ iure quæſito ad tempus. ibidem

Regulæ Inno. VIII. & Hadria. VI.reuocantes ius patronatus laicorum quomodo moderetur. 44

Regula de iu.quæſi. non tol.an procedat in cõmiſsionib⁹ propriè conceſsis. 50

Regula de valore,& de trien.nõ dat titulum, ſed tantum ius excipiendi peremptoriè. 51

Regulæ de iure quæſi. non tol. nunquid obſtet gratiæ tertij non collitigantis impetratæ lite pẽdente inter alios productæ in iudicio per collitigantem. 56

Regulæ quãdo derogatur in fauorem alicuius, nunquid tollatur regula quo minus alij eius exceptione vti poſsint. 58

Regula de iure quæſ.non tol.vtrum in caſibus in quibus læſis nõ ſuffragatur,ſit aliquod remediũ ad annullandam gratiam per quã alicui tollitur ius quæſitum. 64

Regula de infir.reſig. vtilis eſt, & iucunda. 65

Regulæ de infir.reſig.tractatus in tres partes diuiſus. ibidem

Regulæ de infir.reſig.origo.ibi.

Regulæ eiuſdem frequens innouatio. 66

Regulæ de infir.reſig.in tempore,& vacatione modificatio. ibid.

Regula

Regula de infir.reſig.quādo ꝓcedat. ibidem
Regula de infir. reſig. nunquid liget Papam infirmum renuntiantem papatui ſecundum formam.c. primi de renunc.lib.vj. 66
Regulæ cancellariæ, & diſpoſitiones canonum,an ligent ſummũ pontificem. ibidem
Regulæ de infir.reſig. mens, & verba in quo fundentur. ibidem
Regula de infir.reſig. an habeat locum in cardinalibus infirmis reſignantibus. 71
Regula de exprimēdo valorē,& extrauagans,execrabilis, an comprehendat cardinales. ibidem
Regula de infir.reſig.an ꝓcedat in familiari cardinalis cedenti in infirmitate nō facta mentione familiaritatis. 72
Regula de infir.reſig. an cōprehendat exemptos. 73
Regula de infir.reſig.vtrũ comprehēdat fœminas religioſas habētes dignitates collatiuas. ibid.
Regula de infir. reſig. an habeat locum in ſene decrepito. ibid.
Regula idē eſt quod ſtatutũ. 75
Regula de infir.reſig. an habeat locũ in eo, qui intrat mare, vel eſt conſtitutus in alio periculo mortis,& renuntiat in illo periculo, & moritur infra.xx.dies ex illo. 76
Regula de infir.reſig.an habeat locum in infirmo infirmitate animi & non corporis laboranti. 84
Regula de infir. reſig. vtrũ procedat quando infirmus ex vulnere nō lethali ex culpa medicorũ, vel alio caſu ſuperueniente,non ratione vulneris deceſsit. 84
Regula de infir.reſig.vtrũ habeat locũ in eo,qui cedit cōmēdæ. 86
Regulæ,quæ habeāt locũ in cōmenda,attenta illarũ mente. 87
Regula de infir. reſig. an comprehendat eccleſias ſiue beneficia conſiſtorialia. 88
Regula de public.reſig.ã habeat locũ in cōſiſtorialibus. ibidem
Reg.de infir.reſig.vtrum procedat in beneficiis iuriſpatronatus, ad quæ per præſentationem quis aſſumitur. 91
Regula annullans collationē,per conſequēs omne neceſſarium antecedens prohibere videtur. ibid.
Regula de infir.reſig. ꝙ ſit exorbitans quomodo procedat. ibid.
Reg. de annali quomodo cōprehēdat beneficia iuriſpatronat⁹. 93
Reg.de infir.reſign.an procedat in eo,qui renũtiauit iuri ſuo quæſito in beneficio vigore alicuius gratiæ. 93
Regula de infir.reſig. an habeat locũ in renũtiante cauſa permutationis de imparib.beneficiis. 94
Regula de infir.reſig. an habeat locũ in beneficio patrimoniali,96
Reg.de infir.reſig.an ꝓcedat in altarib.vel in patrimonio, ad quæ qs ĩ titulũ beneficij ordinatur. 97
Regulæ,quæ nō habent locum extra curiam. 99
Regula prærogatiuarum ſcriptorũ,an militet cōtra familiares Papæ,

pæ,attenta eius mente. 99

Regula de infir.reſig. loquẽs de infirmitate,an debeat in dubio ĩtelligi de infirmitate graui, an verò de leui. 100

Regula generaliter loquens, an generaliter debeat intelligi. 101

Regula de impet.per obit.fami. cardin.in qua vacatione per obitũ non dicetur habere locum. 102

Reg.de infir.reſig. an habeat locũ in renuntiatione facta per infirmũ in manibus Papæ,& papa ante præſtitum conſenſum moriatur,& infirmus poſtea infra.xx.dies poſt conſenſum præſtitum decedat. 103

Regul.de infir.reſig.de ſtylo curiæ,an ſoleat paſsim derogari. 110

Regulis habentibus notabilem qualitatem, an cenſeatur per clauſulas generales derogatum. 111

Regulæ de idiomate,quis fuerit primus author.in præfa.reg. 112

Reg.de idiom. nunquid habeat ſymbolum,affinitatem,aut ſimilitudinem aliquam cum diuino,aut humano iure, an verò diſcrepet à iure communi. 112

Regul.de idio.nũquid habeat locum in prouiſionibus factis fœminis regularib.vel capitulis, aut vniuerſitatibus aliquarũ eccleſ. 117

Regula de idiomate,quare fauorabilis iudicatur. 118

Reg.de valore breuis declaratio. 119

Regula de valore,an cõprehendat Cardinales. 120

Regula de idiom. nũquid obſeruari debeat,& liget extra curiã. 123

Regula de impet. beneficia viuen.quare dicitur fauorabilis. 129

Reg.de impet. beneficia viuen. quis fuerit primus author. ibidem

Regulæ ſecundum varietatẽ negotiorum,temporum,& perſonarum,mutationem recipiunt. ibid.

Reg.de imp.ben.viuen. an ꝓcedat in gratia motu ꝓprio facta.ib.

Regulis ex ſtylo,an cẽſeatur derogatum. ibidem

Regulæ de nõ iudic.iux. form. ſup.quis fuerit primus author. 134

Regula de nõ iudic.iux.for.ſup. nunquid habeat cõcurſum,ſimilitudinẽ, vel conſonantiam cũ iure communi,vel ſit cõtra ius. ibidem

Reg.expeditionẽ literarũ requirentes in diſpenſationibus,nũquid cõcordent cũ iure communi. 135

Reg.de nõ iudi.iux.form. ſup. nũqd habeat locũ extra curiã. 137

Reg.de nõ iudic.iuxta for. ſup. de quib.iudicibus loquatur. ibid.

Reg.de nõ iud.iuxt.for. ſup.nũquid habeat locum in acceſſu, vel regreſſu ex cauſa oneroſa, & per viam contractus. 138

Reg. de nõ vtẽdo duabꝫ gratiis, in quibus non habeat locum.ibid.

Regula de non iudi.iux.for.ſup. an habeat locũ quando agitur poſſeſſorio. 139

Regulæ requirentes literarum expeditionẽ,an procedant in poſſeſſorio. 140

Reg.de nõ iudi.iux.for.ſup.nunquid differat ab illa, quæ diſponit diſpen-

diſpenſationes non ſuffragari, niſi literis expeditis. 140
Regulæ literarũ expeditionem requirentes, quæ ſint. ibid. & 169
Regula de non iudic. iuxt. for. ſup. loquens de iudicibus, nũquid habeat locum in arbitris. 142
Regula de non iudic. iuxt. for. ſup. an procedat quando agitur ſuper epiſcopatibus. ibidẽ
Regulæ mens, & ratio quando cum communi vſu concurrunt, regulam vltra vim verborum extendere videntur. 144
Regulæ de non iudic. iuxt. for. ſup. nunquid ſit locus in caſu, in quo gratia Papæ eſt deperdita, & probatur eius tenor. 145
Regula liij. quæ loquitur de diſpenſationibus, nunquid habeat locum quando quis vult vti gratia abſque literis expeditis in foro cõſcientiæ tantum. ibidẽ
Regula, quæ diſponit commiſsiones cauſarum non valere, literis non expeditis, quomodo procedat, & huiuſmodi regulæ, pro quibus ſoleat derogari. 158
Reg. de ſubrog. collit. origo. 172
Regula de ſubrog. collit. an ſit fauorabiliter amplianda. 174
Regula de ſubrog. collit. quãdo & pro quibus ſoleat derogari. 174
Regula de ſubrog. collit. an habeat locum extra curiam corã ordinariis, & legatis. 176
Regula quando eſt fauorabilis recipit latiſsimã interpretationẽ, etiam ad caſus non expreſſos. 177
Regula de ſubrog. collit. an habeat locum in Britannia ibid.
Regula de ſubrog. coll. nũquid habeat locum quando ille, qui cõmiſit cauſam, literis non expeditis petit ſe ſubrogari per obitũ illius, contra quem cauſam commiſit, & in iudicium vocauit. 177
Regula de ſubrog. collit. nunquid habeat locum quando agitur ad priuandum aliquem beneficio ſuo in forma iuris. 180
Regula de iure quæſito non tollen. poſſeſsionem acquiſitam, an comprehendat, ſi de ea mentionẽ non faciat. 183
Regula de ſubrog. collit. an habeat locũ ſi lis moueatur propter reſcriptum, ſiue commiſsionẽ ſubreptitiam. 184
Regulæ de ſubrog. coll. nũquid ſit locus quando tertius non collitigans obtinuit ſe ſubrogari in locum, & ad beneficium illius, qui iam obtinuit executoriales contra aduerſarium, qui illis nondum executis deceſſerat. 186
Regulæ de verifi. nori. obit. qui fuerit primus author. 190
Regula de veriſim. notit. obit. an ſit fauorabiliter, & latiſsimè interpretanda. 191
Regula de veriſim. not. obit. vtrum habeat locum extra curiam in impetrationibus ordinariorum & legatorum. ibidem
Regula de veriſim. not. obit. nũquid procedat in gratia facta motu proprio. 192

Re-

Regula de verif.notit.obit. nunquid cōprehēdat illā ſpeciem vacationis obitus, quæ includi poſſet ſub clauſula, vel alio quouis modo appoſita in reſignatione. ibidē

Regula de veri.not.obit.an habeat locum in eo, qui de partibus cōſtitutus procurator reſignaſſet in fauorem certæ perſonę cui fuit prouiſum cum clauſula, ſiue alio quouis modo. ibid.

Regula de verif.not.obit. nunquid procedat in commenda. 195

Regulæ iudiciales, an comprehendant commendas. 196

Regulæ de verif.not.obit.nunquid ſit locus, ſi quis moriatur Romæ, & beneficiū impetretur à Papa lōgiſsimè diſtante ab vrbe. 197

Regulæ de verif.not.obit.nunquid ſoleat derogari. ibidem

Regulæ de impe.per obit.fam. card.qs fuerit primus cōditor.197

Regula de impetr.per obit. famil.card.an habeat locum quādo Papa concedit gratiam motu proprio. 198

Regula eadem odioſa, & exorbitans reputatur. ibidem

Regula eadē qualiter ſit interpretanda. 199

Regula de impe.per obit.fam. card.nūquid procedat in mandato de prouidēdo reſeruatione vel expectatiua de beneficio vacaturo. 199

Regula de impe.per obit.fam. card.nunquid habeat locum in vacatione mortis fictæ. 201

Regula de impe.per obit. fam. card.nūquid ꝓcedat in beneficio commendato familiari cardinalis per cuius obitum impetratur. 210

Regula de impe.per obit.fam. card an debeat obſeruari ī ſubrogatione facta per obitū collitigantis famil.card.vel in gratia ſi neutri perinde valere, vel ſimilibus impetrationibus. 205

Reg.de impet.per obit.fam.car, quam rationē in ſe cōtineat. 206

Reg.de impe.per obi.fam.card. nunquid in declaratoria facta in continenti ad primā gratiā in qua ſit mentio de familiaritate cardinalis debeat obſeruari. 208

Reg.de impe.pe obi.fam.card. nūquid ſit ſatisfactū quādo ipſemet cardinalis impetrat pro alio beneficium vacans per obitum ſui familiaris, vel alio quouis modo īterceſsit, nō facta mētione in gratia de familiaritate, nomine & titulo, vel conſenſu cardinalis. 209

Reg.de impe.per obit.fam.car. an habeat locū in familiaribus familiarium cardinalium. 217

Regula eadē an habeat locū, ſi cum familiaritate concurrat alia reſeruatio. 221

Regula de impe.per obi.famil. card.nūquid habeat locū ſi ſede vacāte aliquis recipitur in familiarē alicuius, & antequam eligatur Papa, moritur familiaris. 229

Regulæ omnes Cācellariæ etiā reſeruantes beneficia familiarium ſede vacante expirant. ibid.

Regu-

Regula de impe. per obit.fam. card.nunquid habeat locum in co adiutoria cum futura ſucceſsione, quam quis habet, ad beneficium quod poſsidet familiaris. 231

Regu. de annali in quatuor partes diuiſa,vt ibi. 233

Regula de annali vnde ortũ habuit.ibidem.& quis illius fuerit au thor. 234

Regulæ de non appellãdo à mera interlocutoria per partes,an renuntiari poſsit. 238

Regula de annali vtrum per ſolam eius allegationem annullet ipſo iure gratiam impetrãtis, ſicut lex communis abſque aliqua productione in actis facienda. 240

Regula de annali,ſiue eius decretum nunquid contrauenientes ligare dicatur. 241

Regulæ Cancellariæ ad hoc, vt in iudicio ius faciant in actis produci debent. 242

Regula de annali,nunquid ſuper diſpoſitis in ea,inducat,ſeu contineat formam. 244

Regula de annali priuatum intereſſe,ſicut bonum publicum, an concernat. ibid.

Regula de annali quare potius defendit poſſeſſorem etiam abſq; titulo, & triennalis non defendit niſi habentem ſaltem coloratũ titulum. 245

Regula de annali, nunquid debeat ſeruari extra curiã coram legato,vel ordinario. 247

Regulæ cancellariæ vbi poſſunt probabiliter ignorari. 247

Regula de annali,an habeat locum in impetrante gratiam motu proprio. 249

Regula de annali,an obſtet impetranti habenti fortè mãdatũ de prouidendo ad monaſterium monialium, ad quod ſolẽt per electionem & confirmationẽ aſſumi. 252

Regula de annali nunquid procedat contra impetrantem,qui ad effectum,vt contra eum de iſta regula excipi non poſſet ante ſuam impetrationem, poſſeſſorẽ ipſum ante cõpletum annum à poſſeſsione deiici curauit. 254

Regulam de annali inductam fuiſſe in odium impetrantis quando procedat. 257

Regul.de annali an procedat in omnibus beneficiis tam curatis quàm ſimplicibus. 261

Regula de annali,an habeat locum in epiſcopatibus. ibid.

Regula de annali,an habeat locum in adminiſtratione perpetua data per teſtatorem in altaribus, ſeu oratoriis. 262

Regula de annali,an habeat locum in impoſitione penſionis impoſitæ ſuper beneficio per annum poſſeſſo. ibid.

Regula de annali,an habeat locum in hoſpitali. 263

Regula de annali, an procedat in beneficiis conſiſtorialibus. 265.

Regula de annali, an procedat in beneficio commendato. ibidẽ.

Reg.de annali, an vendicet ſibi locum

locum in beneficiis iuriſpatronatus. 266

Regulæ cancellariæ loquentes generaliter de beneficiis, an habeat locum in beneficiis iuriſpatronatus. ibid.

Regula de annali, de qua impetratione, & collatiõe loquitur. ibi.

Regula de annali, an habeat locum in impetratione gratię ſi neutri. 268

Regula de annali, an obſtet pariter reformationi factæ ad primá gratiá, quæ erat nulla ex eo, quia nõ fecerat mentionẽ de regu. 270

Regula de annali, nunquid defendat minorẽ poſſeſſorem beneficij curati ſine diſpenſatione. 274

Regula de annali, an procedat quando quis poſſederit per annũ ante priuationem, ſiue poſt. 283

Regula de annali, an habeat locũ in poſſeſſore, qui non recipit fructus. 292

Regul. de annali verba, videlicet vt improbi, &c. an inducant cauſam finalẽ iſtius diſpoſitionis. 235

Regu. de annali verba, videlicet quod certo modo vacare prætendit, an intelligatur de illis modis vacationis inductis per Cancellariam, videlicet, ingreſſum religionis, contractum matrimonij, vel aſſecutionem, &c. 275

Reg. de annali verba, videlicet, & quot annis ille poſsideat, quot modis intelligantur. 278

Regula de annali, nunquid inhabiles ipſo iure, & per extrauag. Bonif. Pij, & Alex. & Iulij, contra non ſoluentes annatas æditam, vel quẽcunque alium inhabilẽ defendat. 298

Regula de annali, an defendat hæreticum. ibid.

Regula de annali, an defendat poſſeſſorem priuatum beneficio, ob nõ ſolutionem penſionis. 300

Reg. de annali, an defendat execrabilem poſſeſſorem annalẽ. ibi.

Regula de annali, an obſtet impetranti beneficium per alterius aſſecutionem, vel per non promotionem. ibidem

Reg. de annali, nũquid defendat illegitimum poſſeſſorem annalem de cuius clericatu ordinatione vel diſpenſatione non conſtat. 304

Regula de annali contra impetrantem, an iuuari poterit, his qui tempore vnius Papæ per ſex menſes, & illo mortuo tempore ſucceſſoris per alios ſex menſes pacificè beneficium poſſedit. 305

Regula in dubio, an reſpiciat futura, an verò præterita. ibid.

Reg. de annali, nunquid procedat in eo, qui reſignauit & reſeruauit ſibi omnes fructus, in quorum percipiẽdi poſſeſsione exiſtit. 305

Regulæ de annali exceptio competens prædeceſſori meo mortuo contra impetrantem, nunquid tráſeat ad me ſucceſſorem in dicto beneficio. 309

Regula de annali, an defendat expoliatorem poſtea poſſeſſorem annalem effectum. 310

Regu-

Regulæ de annali,nũquid quo ad primã partẽ per impetrantẽ ſatisfactũ ſit, propterea ꝙ impetrãs citatus fuit à poſſeſſore infra ſex menſes. 311

Regula eadem , an locũ habeat in formalibus. ibid.

Regulæ de annali verba,videlicet, alioquin impetratio prædicta & quæcunque inde ſecuta nullius exiſtant firmitatis,&c. quid operentur. 322

Regulę de annali,in ſecũda, & tertia parte,nunquid ſit ſatisfactũ, ſi impetrans infra ſex menſes cauſam commiſerit ſuper poſſeſſorio, & poſſeſſorem citari fecit,& infra annum ſententiã obtinuit,an verò requiratur ſententia ſuper petitorio. 312

Regulæ de annali verba,ibi, beneficium impetrauerit quid cõcernant. ibid.

Regula de annali tempore impetratiõis fiẽdę quas qualitates copulatiuè concurrere requirat. 313

Regula de annali odioſa eſt & contra ius commune. ibid.

Regula quæ dat formã , in qua forma adimpleri debeat. 316

Regula de annali,an obſtet ſubrogationi gratioſè impetratæ per tertium,propter mortem vnius ex duobus litigantibus. 317

Regulæ de annali tempora , an currant impetranti impedito. 318

Regulæ de annali verba, videlicet,ꝙ gratia ſi neutri,vel ſubrogatio non ſuffragentur vtrum contrarientur verbis finalib⁹ regulæ, videlicet quòd beneficium litigioſum non cenſeatur,vel ſint ſuperflua. 324

Regula de annali in duas partes principales diuiſa. 322

Regula illa iuris,videlicet,quòd annullato principali corruit acceſſoriũ quas limitatiões recipiat. 323

Regula de annali quare in ſecũda ſui parte decernit beneficium non eſſe litigioſum,ſi iſte idem effectus reſultat ex pœna , & verbis in prima parte poſitis. 325

Regula de annali primo in odiũ litigantium, ſecundario in fauorẽ poſſeſſoris facta eſt. 326

Regula de annali,an plus operetur,quàm diſpoſitio iuris communis. 328

Regula de triennali vnde originem habuit. 332. & quis eam primus in vſum tradidit. ibidem

Regula de triennali, nũquid baſtardum , ſiue illegitimum poſſeſſorem prouiſum ab inferiori,vel à Papa defendat. 331

Regula de triẽnali,an defendat fœminam poſsidentem dignitatẽ, vel adminiſtrationem. 333

Regula de triẽnali,an habeat locum in beneficiis cõmendatis perpetuò ſecundum ſtylum noſtri tẽporis. 334

Regulæ de triennali verba ibi, ſeu quæuis alia diſpoſitio,an omnem ſpeciem titulorum comprehendant. 339

Regulę Cãcellariæ quæ ꝓcedãt in cõ-

in commenda. 341
Regula de triennali, an procedat in officiis. 342
Regula de triennali, an cõprehẽda hoſpitalia. Ibidem.
Regula de triennali, an habeat locum in beneficio vnito. 343
Regula de triẽnali, an habeat locũ ĩ beneficio iuriſpatronatus. 344
Regula de triẽnali, nũquid defẽdat poſsidentem duo beneficia curata per trienniũ, & ſic incõpatibilem, ſeu execrabilẽ, aut non pro motũ infra annum. 344
Regula de triẽnali ſequitur mẽtem, & intentionem legis primæ. ff. de vſucap. 347
Regula de triẽnali, nũquid defẽdat expoliatorem poſſeſſorem, vel ſucceſſorem eius habẽtes titulum coloratum contra ſpoliatum, vel ſucceſſorẽ ſpoliati agentẽ ſpolio, & an regula iſta procedat quando contra poſſeſſorem committitur cauſa poſſeſſorij. 351
Regulæ de triennali verba ibi, impetratiões quaslibet de beneficiis ſic poſſeſsis, &c. an inducant petitorium vel poſſeſſorium. 353
Regula triẽnalis, in quo differat ab annali. 354
Regula de triennali quia ſimoniacum excipit, de qua ſimonia ſit intelligendum. 356
Regulę de triẽnali, an cẽſeatur derogatũ ſi impetratur beneficiũ detẽtum per aliquẽ per plures annos, & in impetratione habet tempus detentionis, pro expreſſo cum clauſula nõ obſtantib. regulis. 372
Regulæ de triennali verba, videlicet, nequeant moleſtari, &c. quid operentur. 374
Regula de triẽnali, quæ annullat impetrationes, de quibus impetrationibus erit intelligendum. 375
Regulæ de triẽnali ꝓrogatio facta per vnũ ex litigãtib. cõtra poſſeſſorẽ triennalẽ, an proſit veniẽti ꝓ intereſſe ſuo ĩfra tẽpus ꝓrogatũ poſt triẽnalẽ tamẽ poſſeſsion. 376
Regula de triennali, an requirat titulum validũ & verũ, an verò ſufficiat titulus coloratus, vel præſumptus. 387
Regula indiſtinctè loquẽs interꝑtationẽ vnde capere debeat. 387
Regulę de triennali exceptio in odioſis, & exorbitantibus quo pacto ſit intelligenda. 428
Regula de triẽnali, ſicut requirit titulum ſaltem coloratũ, an requirat etiam bonam fidem. 421
Regula de triennali, omnem titulum an reputet coloratum. 423
Regula de triennali, nũquid exiſtentẽ in quaſi poſſeſsione pacifica non ſoluendi penſionem per triennium defendat, quando agitur cõtra ipſum ad priuationẽ, & regreſſum ob non ſolutionem. 429
Regulæ de triẽnali verba, videlicet, ex apoſtolica, qd denotẽt. 425
Regula de triẽnali, nũquid defendat poſſeſſorẽ ĩ beneficio cõtra hãbẽtẽ regreſsũ ĩ ſpecie adillud. 427
Regula de triennali, in quo dicitur odioſa. 428

Regulæ de triẽnali exceptio nũquid obſtet excipiẽdi de regu. de non exprimẽdo vero valore. 430
Regulę de valore expri. quis fuerit primus author. 449
Regula Vrbani de valore, de quib. beneficiis loquitur. 450
Regula de valore moderna à regula Eugenij ſumpta. 452
Regula de valore, nũquid cõprehendat Cardinales. ibidem.
Regula de valore expri. an habeat locũ extra curiã impetrationibus factis à legatis. 454
Regula de valore, an habeat locũ in monaſteriis monialiũ, vel aliis quibuſcũque, ſiue illa ſint conſiſtorialia, ſiue non. 455
Regulæ de valore mens, & intẽtio. 456
Regula de valore expri. an militet in hoſpitalibus. 456
Regula de valore, nũquid habeat locum in gratiis de beneficiis vacaturis. 457
Regula de valore duas partes alternatiuè continet, vt ibi. ibidem.
Regula de valore, nũquid obſtet regreſſui, in quo nõ expreſſus valor ſecundum communem æſtimationẽ ex eo, quia in prima gratia fuerat expreſſus. ibidem.
Regula de valore, nũquid procedat in beneficiis cõmẽdatis. ibi.
Regula de valore quare cõtinet in ſe tot varietates monetarum, & an expreſsio iſtarũ debeat fieri ſecũdum æſtimationẽ loci, vbi vacat beneficium, an verò ſecundum valorem curiæ Romanæ. 458
Regula de valore quid intelligat per marchã argenti, quid rurſus p libram, & quid per alias monetarum ſpecies hic deſignatas. 459
Regulæ de triẽnali verba, videlicet, ſup bñficiis ſic poſſeſsis neq; aut moleſtia, &c. quid ĩportẽt. 440
Regulæ de triẽnali verba, videlicet, nõ moleſtari, de qua moleſtia intelligantur. 441
Reg. de triẽnali exceptio, an impediat ordinariũ inquirentẽ. 442
Regulæ de triẽnali verba, videlicet, antiquas lites penitus extinguentes, quõ intelligantur. 444
Regula de triennali, an iuuet aliquem in petitorio. 443
Regula de triẽnali, nũquid tueatur non promotũ infra annũ. 449
Regulæ de annali verba, videlicet, ſi quis ĩpetrauerit, & c. omnem modũ impetrãdi an includãt. 269
Regulæ de veriſi. noti. obitus qualiter derogari debeat. 197
Regulas Cancellariæ in eo ſtatu in quo nunc ſunt quis primus omnium reduxit. 134
Regula de public. reſig. vnde originẽ habuit, & quid in ea Hadria. VI. addiderit. in præfa. reg. 467
Regula de pub. reſig. nũquid, pcedat vel obſtet ſec. reſignata. 468
Regula de duab. gratiis, an habeat locũ in tertia. 469
Regula de public. reſig. nũquid procedat quãdo reſignans reſeruauit ſibi oẽs fructus, & denominationem tituli. ibidem.

Regula

Regula de publicã.reſig,ad quid ſit inducta. ibidem.

Regula de publi. reſig.quæ ſim pliciter de renũtiatione loquitur, nũquid habeat locũ in ea, quæ ex cauſa permutationis fit. 470

Regulæ de publ.reſig.diſpoſitio quare fauorabilis reputaĩ, & ideo latiſsimè extendenda. 471

Regula de publ.reſig.nũquid ꝓcedat ĩ beneficiis cõmẽdatis. 474

Regul.de publ.reſig. an ꝓcedat in beneficiis cõſiſtorialibus. 475

Regu.de publ.reſig,an obliget reſignatarum ad publicandum tẽpore ſucceſſoris reſignationẽ factam in manibus prędeceſſoris Põtificis,ſi prædeceſſor infra ſex mẽſes factæ reſignatiõis moriaĩ. 476

Regulæ ſicut & quęlibet alia diſpoſitio ad tollendum abſurdũ ſuppleri debent. 479

Regula de public.reſig. nũquid obſtet legitimè impedito,propter peſtilentiam,vel bellum, vel aliud ſimile impedimẽtũ publicare. 485

Regula de publ.reſig. ad hoc,vt habeat locũ,quæ requiruntur. 496

Regulæ de publ.reſig. nunquid ſit locus,ſi renuntians moriatur ciuiliter,& non naturaliter. 490

Regula de publi.reſig.an procedat in reſignatione iuris. ibidem.

Regula de pub. acceptationib. quæ expreſsè de expectatiuis loquitur nũquid ſubiiciãtur reſeruationes,quæ habent beneficium acceptandi plura. 491

Regulæ quæ vult, ꝙ cõmiſsioni poſt cõcluſionẽ nõ ſtetur,niſi derogetur cõcluſioni,ĩtellectus, & declaratio,ĩ eadẽ,& vltima reg. 492

Reipublicæ fauore recedimus à regulis iuris. 62

Relator dictorũ alterius, an reprehẽdi debeat ſicut ſi ipſe diceret. 12

Relatum, an ſit in referente cũ ſuis qualitatibus. 270

Remiſſoria an concedatur pro probandis exceptionibus dilatoriis,ſeu peremptoriis. 51

Remiſſoriæ quo pacto expeditẽ mittantur ad partes. 140

Renũtiatio, an debeat magis iuſtificari in ſene,quàm ĩ iuuene. 76

Renũtiare primo qs videtur per acqſitionẽ ſecũdi ĩcõpatibilis. 345

Renuntiatio, quæ præſumatur fraudulenta. 98.&.99

Renuntiare gratiæ ſuæ cẽſetur non terminans cauſam infra annũ ſibi datum. 328

Renũtiationẽ factã extra curiã corã ordinario, vel legato, an cõprehẽdat regula de infir.reſig. 98

Renũtiãs ex cauſa etiã permutatiõis,quid perdere dicatur. 384

Renũtiatio quando non admittitur,beneficium an vacet. 101

Renũtians ꝑ porrectionẽ ſupplicationis,an dicatur cõſentire. 102

Renũtians per reſignationẽ admiſſam ante præſtationem conſenſus,quid admiſiſſe dicitur. 104

Renũtiatio beneficij per priuãdum poſt ſententiã perpetui carceris, ac etiã poſt acceptionẽ expectantis,an valeat. 282

Repetita ſæpius placent. 118
Res capiũt denominationes ab eo,quod frequentatur. 11
Res per eaſdem cauſas diſſolui debent per quas oriuntur. 48
Res vna ꝙ dicatur fortior altera etiã maioris cõprehenſionis, & ꝙ nõ ſit dignior,an ſtẽt ſimul 369
Res vna,& eadem, an debeat eſſe productiua contrariorum. 285
Res ſemel cõceſſa ꝙ ſemper maneat cõceſsibilis qñ procedat.367
Res effecta ſemel quo ad vnum alienabilis per litẽ motã ,an cẽſeat eſſe alienabilis,quo ad alios. 377
Reſcripti verba quo pacto ſint intelligenda. 27
Reſcriptũ ab excõmunicato impetratũ eſſe ipſo iure nullum, quo modo intelligatur. 40
Reſcriptum cũ clauſula cedente, vel de cedẽte, an extẽdatur ad priuationem in materia ſtricta. 205
Reſcriptũ in dubio,an debeat interpretari potius iuſtitiæ,quã gratioſum. 252
Reſeruationum taxarum,& annatarum beneficiorum , quis fuerit primus inuentor. 7
Reſeruatio in dubio an præſumatur. 106
Reſeruatio vim nouæ prouiſionis habere dicitur. 132
Reſeruatio apud ſedem, quæ ſit maior. 221
Reſeruatio inducta per regulas dupliciter conſideratur. 222
Reſeruationib.duab.in pſonavni⁹ cõcurrentibus,quæ attẽdatur. 223
Reſeruationes officialium ſummi Põtifices charas , & peculiares, habent. Ibidẽ.
Reſeruatio ſemel cauſata propter familiaritatẽ,an extinguatur, ceſſante familiaritate. 227
Reſeruatio generalis habet vim conſtitutionis,& legis. 264
Reſeruatio ſicut per collationẽ Papæ expirat,an ita per commẽdã perpetuam. 340
Reſeruatum ſemel,an duret ſem per affectum. 408
Reſeruatio illa in corpore iuris clauſa,de qua in regula de triennali,quæ ſit,& an ſit vnica , vel plures. 409.& 41[1]
Reſeruatũ beneficium ordinario alicui ſcienti conferente,an ille faciat fructus ſuos. ibidem.
Reſeruata per extrauag. ad regimen contingant, an in curia vacare dicantur,an apud ſedem.410
Reſeruatio iuris cõis, an differat ab illa ĩ corpore iuris clauſula.411
Reſeruatiões in corpore iuris cõmunis clauſæ quot ſint. 411
Reſeruationes in corpore iuris clauſa,qb⁹ priuil.ornet.ibi.& 41[3]
Reſeruationis decretũ,quo ad affectus iuris cõis,an diſcoloret.428
Reſeruatiões ſemel p regulas inductæ per obit.Papę,an expirẽt.476
Reſeruationes quãdo ſoleant appellari expectatiuæ pingues. 491
Reſignatarius quãdo per exceptionem regulæ de public.repellitur,an propterea opponenti beneficium adiudicari debeat. 54

Reſi-

Reſignatio iuris, & reſignatio beneficij ĩ poſſe cui⁹ fieri poſsit. 94
Reſignatio quãdo ſit reſeruatis fructibus, regula de infir. reſig. an habeat locum. 96
Reſignãte aliquo bis in ĩfirmitate, & ſecũda reſignatio fuit admiſſa, & nõ prima, & vtriuſq; cõſenſus præſtitus, ſed cõſenſus primæ poſterior, quæritur à quo conſenſu debeat computari viginti dies regulæ de infir. reſig. 99. & 101
Reſignãs in ſanitate beneficiũ ĩ manibus Papæ ſupplicatiõe ſignata, qui conſenſum præſtitit in infirmitate, ex qua deceſsit infra viginti dies, nũquid comprehendatur ſub regula de infir. reſig. 103
Reſignatio ex quo facta eſt ſemel in manibus Papæ, actus habet ſuum eſſe. 104
Reſignãs extra curiam ſi moriatur infra. xx. dies, vtrũ collatio pertineat ad ſolum Papam. 105
Reſignantes infirmi quomodo dicuntur fraudare ordinarios, & expectantes. ibidem.
Reſignaſſe aliquem in infirmitate ad effectũ regulæ quomodo probetur, & per quẽ debeat infirmitas, & mors infra. xx. dies contingens probari. 109
Reſignatio prima, nũquid ſanetur, propter derogationem regulæ factam in ſecũda vbi quis per procuratorem bis reſignat, & in ſecũda reſignatione Papa derogat regulæ, ſi moriatur ĩfra. xx. dies. 111
Reſignans primus poſſeſſor annalis, an defendi poſsit regula de annali cõtra tertiũ reſignatariũ habentẽ cauſã à ſecũdo reſignãte. 301
Reſignatio in manibus ordinarij in fauorẽ certę perſonæ, an fieri poſsit ſine vitio ſimoniæ. 371
Reſignãs ſi poſt reſignationẽ pfectã ex cauſa permutationis per triennium pacificè in poſſeſsione manſerit, nunquid exceptione regulæ de triennali aduerſus tertiũ impetrantem tueri poſsit. 384
Reſignationes fraudem iu ſe cõtinere, qu ę præſumantur. in. xvj. q. reg. de public. reſig. 471
Reſignatario, ante publicationẽ an dicatur adeò ius quæſitũ, ꝙ ſi infra tempus ad publicandũ fieret alteri prouiſio cum clauſula, niſi ſit alteri ius quæſitum, & poſtea nõ publicaret, diceretur gratia ſiue prouiſio nulla. 487
Reſignatiões duæ ſi factæ ſint eidem, & prima annullatur ex defefectu publicationis, nunquid talis ex ſecunda, quam publicauit adiuuari poſsit. 486
Reſtitutio in integrum, quæ venit de iure ſpeciali, an tollatur ſtatuto exceptione prohibente. 47
Reſtitutio vltra læſionẽ non datur. 61
Reſtitutio reponit rẽ in primũ ſtatum. 187
Reſtitutio non datur ſine colore. 303
Reſtitutio adminiculũ iuris deſiderat. ibidem.
Retroceſsionis præſũptio per la

pſum triennij, an inducat titulum ſufficientem ad regulam de triennali. 386
Retroceſsio non faciens mentionem de fructibus malè perceptis, an iudicetur nulla. 386
Reſtrictio ad caſum expreſſum, in quibus fieri ſoleat. 195
Reualidatoriæ gratiæ, quid operentur. 141
Reualidatio vim nouæ prouiſionis habere cenſetur. ibidem
Reuertendi animũ quando quis amittere cenſetur. 225
Reus per probationum defectũ quod ius ſibi acquirat. 54
Reus etiã ſi nihil ꝓducat actore nõ probante debet abſolui. 139
Reus quando dicitur vexari, & moleſtari, quæ moleſtia ſit cõſiderabilis. 160
Reus fauorabilior eſt, q̃ actor. 429
Reus poſſeſſor quando tenetur oſtẽdere, & probare titulum. 423
Romani quanti ſuam linguã fecerint, & in pretio habuerint. 116
Rotæ auditorium antiquis tẽporib. nõ idẽ erat quod modo eſt. 4
Rotæ à tempore Sixti vſque ad noſtra tempora variæ mutationes deſcribuntur. ibidem
Rotæ authoritas quàm ſit in illuſtri, & excelſo loco poſita. 11
Rotæ authoritas quare communi opinioni præferatur. ibidem
Rota vberrimus fons canoniſtarum appellatur. 12
Rotæ iudicio nullum eſt toto orbe præſtantius. ibidem
Rota potius conſiderat mentẽ, q̃ verba regularum. 162
Rota ſemper ſolet ad æquitatẽ declinare. 466
Rota moderna, in quibus opinionibus differat ab antiqua. 433
SAcramenta eccleſiæ per quos miniſtrari debeant. 114. & quibus perſonis illorũ adminiſtratio non cadat. 114
Scientia ſola, vt ſufficiat ad abſolutionẽ excõmunicationis incurſæ propter iniectionẽ, quid requiratur. 62
Scienti & volenti non fit fraus, neque iniuria. 172
Scholaris eo ipſo ꝙ eſt matriculatus, licet nihil ſtudeat, gaudet priuilegiis ſcholarium. 215
Scribentes alicui qua lingua ſcribere debeant. 116
Scrib. multa excuſabiles ſũt. 147
Scribere & loqui per ſe ſunt denotantes perſonalitatem. 150
Scriptores apoſtolici, an præferantur veris familiaribus. 162
Scripturæ ſacræ infinita loca, propter imperitiã idiomatis perperam interpretata. 114
Scutorum in Gallia duplex ſpecies, nouorũ ſcilicet, & veterũ. 464
Senes infirmi dicuntur. 75
Senectutis pulchra deſcriptio. ib.
Senes quot morborum genera infeſtent. ibidem
Senes quãplures repentina morte interempti connumerantur. ibi.
Senex, an præſumatur minus viuere quàm æger. 76

Senex nominis etymologia. ibid.
Senectutis incommoda. 76
Senes ex iuris præſumptione q̃ longam vitæ ſpẽ ſibi pollicẽtur. ib.
Seniorum plura priuilegia. ibid.
Sententia lata cõtra regulas Cãcellariæ, an valeat. 9
Sententia principis facit ius vniuerſale. 13
Sententia lata contra extrauagãtem an valeat. 14
Sentẽtia principis licet faciat ius generale, valeat tamen ſentẽtia cõtra illud. 22
Sententia an tribuat ius. 49
Sententia lata contra regulã productam an ſit nulla. 134
Sententia quæ tranſiuit in rẽ iudicatã, an poſsit excutioni mãdare ſine aliqua citatione partis. 179
Sententia lata contra ius ambiguum, an valeat. 182
Sententia & declaratio in ambiguis, quæ capienda eſt. 195
Sentẽtia lata cõtra poſſeſſorem annalem non opponentem de regula, vel nõ probantẽ ſe eſſe annalem poſſeſſorem, an valeat. 244
Sententia priuatiua quorumcunque beneficiorum quas penſiones comprehendat. 63
Sententiæ executio donec ſupereſt nil poteſt dici actum. 285
Sententia ex defectu iuris partium, an dicatur nulla, & an tranſire poſsit in rem iudicatam. 312
Sententia nõ conſtito de proceſſu, an ſit nulla. 415
Sententia & ſilentij impoſitio ad quid referatur. 442
Sepeliendi, & baptizandi actus ſolus, an faciat vt eccleſia poſsit dici curata. 126
Sequeſtrum violans ſuo iure priuatur. 243
Sequeſtrũ appoſitum beneficio per iudices ſeculares, an impediat pacificam poſſeſsionem, quo ad effectum regulæ de annali. 291
Sequeſtrum appoſitũ non de cõſenſu partium, an pertinet poſſeſſorem ſua poſſeſsione. 292
Sermo an capiatur ex patre, an ex matre. 128
Seruiens familiari Papæ, vel cardinalis, an dicatur Papæ, vel cardinali ſeruire. 218
Seruitutibus in duabus vna remiſſa alia in ſtatu ſuo remanet. 223
Sexus differẽtia nulla eſt animæ reſpectu. 74
Sic dictio, declaratiua & ſignificatiua eſt modorũ expreſſorũ. 346
Signaturę vtriuſq; progreſſus in tres particulas diuiſus. 148
Signaturæ obſeruatiões olim variæ fuere. ibidem
Signatura gratiæ quibus verbis conficiatur. 149
Signaturæ gradus. 150
Signatura Papæ per fiat, data in concurſu cũ illa per conceſſum etiam motu proprio, & pro qualificato quæ præferatur. 151
Signatura iuſtitiæ Papæ, in quo differat à ſignatura Cardinalis. ibi.
Signatura Collegij Reuerendiſſimorum Cardinalium Papa abſente

ſente qualis eſſe ſolet. 153
Signatura nil plus dat quam verba important. 259
Silentium imponere quid ſit, & huiuſmodi verba quantæ ſint potẽtiæ. 441
Simoniæ caſus ſuperat omnes alios. 347
Simoniacus habet vitioſum ingreſſum. 356
Simoniacus ita eſt qui promittit ſicut ille qui dat. ibidem
Simonia vera vt committatur quid concurrere debet. 357
Simoniã commiſſam in ſuo beneficio ignorans an habeat colora tũ titulũ,poſsitq; agere ſpolio. 358
Simoniacus an dicatur is, qui ꝓ conſequẽdo beneficio aliquid dedit,quod in pios vſus conuerteretur. 359
Simoniacus q̃ ſit deteſtabilis. ib.
Simonia,quæ occultè fit,an ſufficiat ꝑ per præſumptiones probetur. 374
Simoniã liberã cõuẽtio ſola facta poſt renũtiationẽ an inducat. 358
Solennitas quæ requiritur in actu reformando,an eadem requiratur in actu conſtituendo. 141
Solennitas vbicũque tradita eſt ꝑ ius poſitiuũ quid operetur. 146
Solō quare de parricidiis legem non tulit. 205
Specialia duo circa idem nõ concurrunt. 387
Spoliato ꝓ colore qd ſufficiat. 139
Spolio agenti an obſtet defectum notorium iuris. 140
Spolij actio vt mihi competat, an potero poſſeſsionem per procuratorem meum ſpoliatum captam ratam habere. 296
Spoliatus & ſi ſit legitimus debet repelli exceptione notoria de non titulo. 305
Spoliator quãdo nõ poteſt ſe tueri exceptione tẽporis cõpetẽtis tã vigore regulæ de triẽnali q̃. cuiuſcunque alterius prẹſcriptionis. 355
Spoliatus in beneficialibus ſine tit. colorato non reſtituitur. 385
Spoliator violentus regula de triennali non defenditur. 352
Spoliatus quilibet regulariter an reſtitui debeat. 298
Spoliatus execrabilis,an reſtituatur. 299
Spolio an agi poſsit vbi primum extremum deficit. 295
Statum diſponẽs ꝑ victus victori condemnetur in expenſis, quomodo intelligi debeat. 31
Statutum factum contra turbãtes. an intelligatur principaliter, vel ſecundario. 38
Statuta loquentia de debitorib⁹ ãn habeant locum in debitoribus conditionalibus. 41
Statuta diſponentia circa actus perpetuos, an includãt etiã actus, qui poſſunt eſſe perpetui,& tẽporales. 42
Statutum an cõprehendat exẽptos à priuilegio. 47
Statutũ ſimpliciter loquẽs,ã cõprehẽdat tã maſculos q fœminas. 73
Statutum vel cõſtitutio apoſtolica

lica habet vĩ legis vniuerſalis. 110
Statutū imponens pœnam manus, nunquid comprehendat manum aridam, & inutilem. 294
Statuta vt conformentur ſecundum ius cōmune qualiter ſint interpretanda. 315
Statutum correctorium iuris cōmunis de venditione loquens, an habeat locū in permutatione. 473
Stylum curiæ Romanæ omnes inferiores eccle. ſequi tenētur. 12
Stylus curiæ Rom. quare ſit volubilis. 434
Stylus Rotæ & Cancel. quo ad illā clauſulā, videlicet nō obſtātib⁹ conſtit. & c. qualiter ſe habeat. 20
Stylus ſacræ pœnitētiariæ ĩ abſolutione à mutilatione membri qualis ſit. 38
Stylus quando iura non ſuffragantur ſequendus eſt. 88
Stylus habetur pro lege. 188
Stylus Rotæ circa condemnationem expenſarum. 281
Stylus Rotæ hodiernus in capienda poſſeſsione. 286
Stylus cācellariæ facit ius, & tollit dubietatem facti. 202
Stipulatio inter homines diuerſi idiomatis, an poſsit contrahi. 116
Sturnus auis lĩgua Anglica quomodo appelletur. 460
Subiecta talia eſſe debent qualia ſua prædicata. 10
Subrogatio propter ius acquiſitum vigore acceptationis lite pendente impeditur. 29
Subrogatus quis nō cenſetur in litem niſi in ſubrogatione fiat mētio poſſeſsionis. 44
Subrogatus, an ſortiatur naturā illius in cuius locum ſubrogatur. 141
Subrogatus per commiſsionem ad proſecutionem executorialium ad quid teneatur. 168
Subrogationū duo ſūt genera. 175
Subrogatus in iure, vel ad ius alicuius familiaris cardinalis lite pēdente, nūquid teneatur facere mētionem nominis, & tituli cardinalis vel ab eo cōſenſum petere. 179
Subrogatio quando dari, & concedi ſoleat. 181
Subrogationi per priuationem quando eſt locus. ibidem
Subrogatio non facta mentione de iure acceptātis, ā valeat. 183
Subrogatus quo ad litem & ius defuncti an cenſeatur etiam ſubrogatus quo ad poſſeſsionem. 183
Subrogatio cum derogatione regulæ de ſubro. collit. quare cardinalibus, vel aliis potentioribus dari non ſolet. 187
Subrogatio mouenti litem contra triennalem poſſeſſorem quare non datur. 188
Subrogati quando ſunt tres, duo nō collitigātes: prim⁹ ſine derogatiōe reg. ſecūdus cū derogatione, tertius verò collitigās, & ĩfra menſem, quis iſtorū præferri debet. ibi.
Subrogatio ſecūda eſt nulla prima non caſſata. ibidem
Subrogationis diffinitio. 190
Subrogatio ĩ forma gratioſa, an obſtet

obſtet regula de annali. 317

Subrogatus in ius ſpoliati ſi agat contra ſpoliatorem, an excludatur exceptione regulæ de triẽnali. 355

Subrogatus in ius alterius, etiam quo ad poſſeſsionem, an teneatur ipſe purgare ſpoliũ ſicut ille in cuius locum ſubrogatur. 356

Subrogatus quo ad rem, an cenſetur etiã ſubrogatus, quo ad qualitatem. 366

Succeſsionẽ in imperio prohibitam eſſe quomodo procedat. 70

Succeſsio in officiis ſecularibus curiæ an ſit prohibita. 97

Succeſſor & anteceſſor quando eadẽ perſona reputantur. 310

Succeſſor in beneficio titulo per mutatiõis, vel aliàs an poſsit cõtra tertiũ impetrantẽ, vti exceptione reg. de trien. cõpetenti prædeceſſori ſuo ex ſua trien. poſſeſ. 360

Succeſsio reſpectu tituli in beneficialibus non datur. ibidem

Succeſſor tam vtilis, quàm ſingularis, an poſsit vti acceſsione prædeceſſoris in vſucapionibus & præſcriptionibus. 361

Succeſſor eadem perſona fingitur, cum prædeceſſore. ibidem

Succeſſoris appellatione quando veniat ſingularis ſucceſsio. 364

Suffragari verbũ qd operetur. 147

Summus Pontifex ſolũ in eccleſ. Dei appellatur ſicut Moſes Cancellarius Dei, cũ quo vnum & idem conſiſtorium facit. 6

Sumptum de regiſtro ſupplicatio nũ ſignatarũ, an faciat fidẽ in iudicio. 135. & 163

Super dictio, quid denotet. 430

Superflua quæ non dicantur, licet tacitè inſint. 178

Supplicatio ſine literis eſt gratia informis. 93

Supplicatio ſtatim ꝙ eſt ſignata quid operetur. 94

Supplicatio nũquid in dubio præſumitur impetrata ad inſtantiã illius cuius fauorem cõcernit. 133 & 275

Supplicatio ſola de iure cõmuni non inducit indubitatam probationem iuris. 149

Supplicatio nouæ prouiſionis ad ſupplendum defectum publicationis requiſitæ, an ſufficiat. 140

Supplicatio ꝓpriè quæ dicatur. 144

Supplicationes gratioſæ hodie aliter ſignantur, quàm commiſsiones iuſtitiæ. 150

Supplicationes quatuor votorũ Papæ reſeruatorum à ſolo Papa ſignantur, in quibus antiquitus niſi ex magna cauſa non ſolebat diſpẽſare. 159

Supplicatio ſola canonicum titulum non continet. 479

Suſpendi in longum tẽpus quid ſit. 51

TAciturnitas, quæ in concedẽte defectum intentionis inducere videtur, gratiam nullã reddit. 468

Taxarum libri ante æditionem reg. de valore duo erant, quorum inuentor. Ioã. xxij. fuit. 451

Taxæ

Taxæ quo pacto per Ro.Pōt.cre uerint & quare impoſitæ ſunt. 451

Tempus in dubio, an currat de momento ad momentum. 109.& 184.&.371.

Tēporis anguſtia nō nocet. 191

Tempus annale plurimum fomē tum iuris habere dicitur. 234

Temporis ſaltē indefiniti mētio ceſſantibus clauſulis in quibus im petrationibus ſit neceſſaria. 279

Tempus vnius anni,& ſex menſium in regula de annali pręfixum ad quid detur. 315

Tpa in materia ſtricta,& in pręſcriptionibus,an cōiungantur. 371

Tempora prædeceſſoris, nunquid coniungantur cum tēpore ſucceſſoris,vt poſsit dici triennalis. 376

Tempus legitimo impedimento exiſtente,an currat. 479

Tēpus in regula de pub. reſig. datum ad publicādam reſignationem,an intelligatur etiam datum ad petendam poſſeſsionem. ibid.

Tempus ad inſinuandū pendēte additionis tēpore,an currat. 488

Terminus quando eſt præfixus per dictionem,à die termini, an computetur in termino 109

Termini,quibus vtitur Papa in prouiſionibus quot ſint,& quomodo inter ſe differant. 120

Termini ante terminum ad articulandum,qui ſeruari debeāt. 160

Terminus prorogatus quādo non cēſetur idē cū primo. 377. & 381.

Terminus aſsignatus reſpectiuus certæ cauſæ,ad hoc,vt currere debeat,quid requiritur. 314

Terminus duplex vbicunque à lege datur actori ſimul & reo, an debeat intelligi lapſo primo termino. ibid.

Terminus datus per legē ad accuſandum,vel agendū in dubio,an dicatur peremptorius. 318

Ternarij numeri frequentia, & celebritas quæ ſit. 330

Ternario numero quæ includuntur. ibidem.

Tertius veniens pro intereſſe quādo poterit vti appellatione ab alio interpoſita. 381

Teſtatoris volūtatē quando quis ſatisfeciſſe non dicitur. 37

Teſtator vbi grauat hæredē ad ſoluendū debita Titij, an teneantur etiā ad debita cōditionalia. 40

Teſtator facere nō poteſt,quòd leges in ſuis caſibus locum non habeant. 415

Text.in cap.mādatū de reſcript. loquēs de beneficijs,an habeat locum in penſionibus. 89

Text. in cap.auaritiæ in cap. q̃ ſit in c.vt quis duas,& in cap.ſi.de elect.lib.vj.an habeat locū in pręſentatione iuriſpatronatus. 92

Text.cum non diſtinguat neque nos diſtinguere debemus. 125

Text.in regula de annali quare nō dicit de expenſis. 280

Text.in clem.fin.de procur.loquēs de morte naturali,an habeat locum in renuntiatione. 306

Text.qui dicantur locū habere in commenda. 340

Text.

Text.in c.auaritiæ,licet ſit pœnalis,extenditur ad præſentatum miniſtrantem. 341

Tex.in terminis in cōcilio Baſilię. decre.viij.in titu.de pacif.poſ. quo ad poſſeſſores triennales. 353

Tex.in c.ij.de renun.lib.vj. qui de ſimplici reſignatione loquitur ratione fraudis, an habeat locum in permutatione. 471

Thomas Cantuarenſis archiepiſcopus pro defenſione cauſæ ſuę eccleſiæ occubuit. 239

Titul.canonicus ante expeditionem literarum,an dari poſsit. 135

Titulus quare in regula de annali non requiritur,ſed ſola poſſeſſio. 276

Titulus trium etiam dictionum ff.nautæ caup.ſtabul. vnde originem accepit. 331

Titulus verus & legitimus quis dicatur. 338

Titulus præſumptus quis dicitur. 342

Titulus in præſcriptione triennali quando requiritur. 347

Titulus beneficij impræſcriptibilis eſt. 360

Titul.coloratus triēnalis ſi reducatur ad non titulū, an habeat locum regula de triennali. 373

Titulus redactus ad nō titulū ad præſcriptionē,an ſit vtilis. 374

Titulū præſumptū ſufficere quo ad effectū regulæ de trien.de quo titulo intelligi debeat. 385

Titulus,licet nō ſit,an pręſumatur per lapſum decem annorū.387

Titulus præſumptus ex ſola poſſeſsione triennali naſcitur. 388

Tituli anterioris probatio contra triennalem in contrarium, an admittatur. 389

Titulum verum nō habens quo ad hoc, vt præſumpto adiuuetur ad effectum regulæ de trien. quid requiritur. 390

Titulus præſumptus reſultās ex poſſeſsione decem annorū in quo differat à titulo colorato à regula de triennali requiſito. ibidē

Titulus,vt canonizetur quid requiritur. ibid.

Titulus coloratus quo ad regulam de triennali quis habere dicitur.391. &.392. &.393. &.413.& 415.

Titulū diſcoloratū in quibus caſibus quis habere dicitur. 392

Titul. vt ſit verè coloratus quid habere debeat. 415

Titul.coloratus requiſitus in regula de triennali,nunquid probetur per confeſsionem actoris.416

Titulum dare à parte non depēdet. 417

Titulum coloratum, an habere dicatur poſsidens beneficiū per triennium ex collatione capituli de cuius poteſtate non conſtat. ibidē

Titulū coloratū nūquid det noua prouiſio impetrata in curia pro abſente,qui à c.de cuius poteſtate nō conſtabat prouiſus fuerat. 417

Titulū coloratum,nūquid habere dicatur capiens beneficium litigioſum vacans vigore ſuæ gratiæ expe-

expectatiuæ. 419

Titulum coloratum, an habere dicatur tertius non collitigans cui ordinarius beneficium vacans per obitum alterius ex collitigantibus contulit, & iſte tertius poſtea triẽnio pacificè poſſedit. 420

Titulum eſſe coloratum ſi negatur per agentem contra triennalẽ, quis probare teneatur. 423

Titulorũ, & nominũ diuerſitas, diuerſitatem materiæ arguit. 472

Titulorum multiplicatio, an ſit prohibita. 489

Totũ qui dicit nihil excludit. 192

Tranſactio per quam à lite receditur, an reſcindatur prætextu enormis læſionis. 238

Tranſlationes penſionum, an comprehendat regula de infirm. reſig. 89

Trãſlatio poſſeſsionis ſi lite pẽdente ſuper titulo beneficij fiat in alium, an dicatur attentatum. 432

Triennalis ſi ab initio malus ſit cauſa triẽnij bonus reputatur. 329

Trienniũ quàm decenniũ, vel aliud tempus quare magis in tuendis poſſeſſoribus præfigitur. ibid.

Trienniũ regulæ, nunquid currat contra minorẽ quatuordecim annorum, & vtrũ minor exceptione iſtius regulæ defendatur. 368

Trienniũ de quo loquitur regula nunquid debeat eſſe continuatũ tẽpore vnius reſignatarij ad effectũ allegatiõis Lapi lxxxix. 370

Triennium regulæ, an debeat eſſe continuum, an verò ſufficiat interpollatum. 376

Triennium longum tempus dicitur. 388

Trienniũ regulæ, an liget ſuperiorẽ, quo minus poſsit repellere nõ habentem canonicũ titulum. 421

Tunc dictio, extremitatem ſignificat. 313

Turonenſiũ moneta quãdo primũ in Ro. curia cognita fuit. 451

Tutor propter negligentiam remouetur. 395

VAcatione vera cõcurrente cũ ficta, quæ attendi debeat. 101

Vacatio per mortẽ reſignãtis infra xx. dies, an dicatur vera vacatio per obitũ, an verò ſit ficta. 102

Vacatio quãdo dicitur ĩducta. 106

Vacatio ficta per obitum vtrum comprehendatur per clauſulas generales poſitas in ſupplicatione reſignationis mortui infra xx. dies. ibidem.

Vacatio per reſignationem vnde ſit inducta, vnde verò vacatio per obitum, & ad quem effectum. 108

Vacationis duplex modus ſimul, & eodem tempore concurrere nõ poteſt. ibidem

Vacationis modum in collatione beneficij exprimere, an ſit neceſſarium. 191

Vacatio in dubio quæ ſit intelligenda. 202

Vacatio eccleſiarum diuturna periculoſa eſt. 227

Vacatio apud ſedem dupliciter conſideratur. 409

Vacatio omnis apud ſedẽ poteſt dici

dici vacatio in curia,ſed non econ tra. ibid.
Vacatio de nouo per mortem electi,an inducatur. 231
Vacatio vera, an ita detur per permutationem ſicut per ſimplicẽ reſignationem. 470
Vacatio,vt fingatur per obitum quo ad effectum fictionis regulæ de publ.reſig.quę requirãtur. 484
Valentiæ Hiſpaniarũ quare potius ad ciuium complacentiam, quàm vt ratio poſtulat iuſtitia miniſtretur. 113
Valor in beneficiis in quibus nõ ſoluitur annata,nõ exprimitur. 450
Valorẽ verũ in beneficijs exprimi debere,quare Rom. pontifices voluerunt. 453
Valoris expreſsio in quibus beneficiorũ fructibus non fit. 457
Valor in quo beneficio exprimi debeat ſi clericus Frãcigena impetrat gratiã duorũ quorũ alter ſit in Frãcia,alter verò ĩ Alemania. 460
Valor expreſſus ĩ gratia iuxta taxã cameræ,nũquid excuſet à pœna regulæ de val.exprim. 465
Valoris expreſsio facta ĩ literis ſecundum arrendamenta facta per eum qui mortuus eſt,nũquid releuet impetrantem à pœna regulæ de val.exprim. 465
Valor beneficiorum quomodo probetur practica ponitur in regula de val.fin. 466
Valor beneficiorum in reſeruationibus fructuũ pro pẽſione quomodo intelligi debeat. 458
Variandi potentia,an aliquid de iure diminuat,ſitque conſiderabilis. 30
Variare in iudicio in præiudicio alterius non licet. 306
Verba in qualibet diſpoſitione in dubio,in ſpecie capi debent. 473
Verba rationi,& æquitati deſeruire debent. 36
Verba generaliter ꝓlata de actu valido intelligi debent. 64
Verba illa,videlicet,quauis authoritate conferatur &c.poſita in reg. de infirm.reſig.ad quem effectum ſint addita. 66
Verba in pœnalibus, & exorbitãtibus quo pacto capi debeãt. 87
Verba quãdo ceſsãt ratione regulę eius diſpoſitio ceſſare debet. ib.
Verba de cõſenſu poſſe etiã in renuntiationibus extra curiã verificari quomodo procedat. 100
Verba ſimpliciter prolata caſum verum,& non fictum comprehendunt. 107
Verba illa,videlicet,quouis modo vacet quos actus cõprehendãt. ibidem.
Verba regulæ, quæ eſt ſtrictè ĩterpretãda maximè ĩ beneficialibus quomõ debeãt ĩtelligi. 124
Verba illa in Rom.curia, quid importent. 137
Verba indefinitè prolata,an cõprehendant omnẽ caſum. 139
Verba illa,videlicet,,niſi ſint cõmiſsiones iuſtitiã cõtinentes per placet,vel per S.R.E. Viceccancellarium,quid ſignificent. 148

Verba illa,& quòd interī beneciū non cenſeatur litigioſum etiā ad effectum regulæ de ſubrog. quid operantur. 161

Verba illa,videlicet,dummodo ante terminum ad articulandum per referendarios quare caſſari debeant. ibidem.

Verba illa,videlicet,infra menſē ante conceſsionem huiuſmodi poſita in reg.de ſubrog. collit. quid importent. 175

Verba illa,videlicet,dūmodo in dicto beneficio collitigans intruſus non ſit,quē ſubrogatum collitigantem comprehendant. 179

Verba illa regulæ de ſubrog. collit.videlicet,iuris,vel ad ius, nunquid poſsīt verificari ī iure ad rē, quod cōpetebat defuncto. ibid.

Verba in dubio de īpetratione loquentia quomodo debent intelligi. 207

Verba illa,videlicet,iniuſtè, temerè,& de facto moleſtantes ī ſententijs apponi ſolita ad quem effectum ponantur. 228

Verba iſta,videlicet, vel alia quauis cauſa, maiora expreſsis inducunt. 333

Verba vniuerſalia ad habilia reſtringuntur. 366

Verba illa ſacræ ſcripturę,videlicet,per tempus, & tempora pro triennio exponuntur. 388

Verba generalia in cōſtitutionibus ad quid ponuntur. 452

Verba in dubio de iure ordinario non extraordinario intelliguntur. 417

Verba narratiua Papæ in his, quæ nō dependēt à facto proprio maximè in præiudicinm tertij nō probant. 418

Verba in ſupplicationibus cōmuniter appoſita,videlicet,nō obſtante reſeruatione in corpore iuris clauſa de qua reſeruatione intelligi debeant. 411

Verba in dubio quando ad futura referantur,quando verò ſub lege comprehendantur. 476

Verba quid ſint. 474

Veritas per diſputationē magis ſplendeſcit. 8

Veritas magis attenditur in conſiſtorio principis quàm iudiciorū ritus ſeu ſolennitas. 88

Veritas vbi locum,nec fictio, habere non poteſt. 371

Vexatio incipit à citatione. 449

Vicarius perpetuus in eccleſia vbi non eſt,rector fungitur in omnibus officio vicerectoris. 125

Vicarij perpetui quare arctantur diſpoſitioni cap.licet.& c. ex eo. de elect,lib. vj. ibid.

Vicecācellarius & ipſa cācellaria quādo primū fuerūt in eſſe. 1

Vicecancellarius olim quibus nominibus appellabatur. 2

Vicecancellarius qui olim erat ſimplex doctor quādo primū fuit creatus Cardinalis. 3

Vicecācellari⁹ anteq̄ fuiſſet creatus cardinalis vna cū notarijs aſsiſtebat in camera Papæ, ac cū illis de portionibus cotidianis palatij vnam

vnam menſam faciebat. ibid.

Vicecácellarij in mẽſa nullus cuiuſcunq; dignitatis eſſet, poterat comedere ſine licentia Papæ. ibi.

Vicecancellario etiam non cardinali, notariis, auditori contradictarum, & correctoribus in capella Papæ poſt presbyteros locus deſtinatus erat. 4

Vicecancellarius poſtq̃ fuit creatus cardinalis non habuit cõmunẽ mẽſam, nec locũ cum prædictis officialibus, ſed omnes honorũ gradus ſibi ſolus aſſumpſit. ibid.

Vicecancellarij, camerarij, & maioris pœnitentiarij cura, & adminiſtratio quæ ſit. 7

Vicecácellarius quo pacto ſignat prouiſiones gratioſas. 150

Vicecácellarius, ſeu alius inferior à Papa, an poſsit clauſulas derogatorias obſtantiarũ concedere. 151

Vicecancellarius de iure, an poſſit vti clauſula non obſtan. ibid.

Vicecancellarius, an poſsit ſignare ſupplicationes conſiſtoriales de iuſtitia. 151

Vicecancellarius, an ſuper omnibus cauſis poſsit ſignare commiſſiones iuſtitiæ. 153

Vicecancellarius antiquis temporibus ſignaturam ordinariam iuſtitiæ habebat. 153

Victus, quòd cõdẽnetur victori in expẽſis niſi habuerit iuſtã cauſã litigandi quomodo procedat. 240

Viginti dies in reſignationibus infirmorum, à die præſtiti conſenſus computari debent. 221

Vinculo vno ſublato ex duobus aliud non tollitur. 128. & 221

Violentia in beneficialibus odioſior eſt, quàm in prophanis. 352

Vita hominum ad quot annos protendi poteſt. 79

Vltima tollere priora, quomodo procedat. 206

Vnciæ auri, & argẽti valor. 460

Vniones per Papam ex certa ſciẽtia factæ cum præiudicio ordinarij, an comprehendantur ſub regula de iure quæſit. non tol. 31

Vnio ad vitam, an extinguat titulum. 344

Voluntas ex actu nullo, ita declaratur ſicut ex valido. 493

Voti appellatione de quo voto intelligamus. 357

Vſucapio contra quos ſit introducta. 239

Vſucapio temporalis quid requirat. 422

Vt dictio, an propriè cauſam finalem denotet. 205. & 207

Vulneratus ſi moritur poſt octo dies ſiue menſes, an præſumetur mortuus ex eodem vulnere. 85

Vulnerãs, vt puniatur mitior interptatio in dubio faciẽda eſt. ibi.

Xerxes, & Crœſus Perſarũ reges tot linguarũ genera perdidicerunt, quot populos ſub ſuis ditionibus tenebant, & idẽ de Mithridate Ponti rege. 128

FINIS.

LVDOVICI GOMES HISPANI, EPISCOPI SARNEN. SACRI PALATII APOSTOLICI

Auditoris, utriuſque Signaturæ Referendarij, ac ſacræ Pœnitentiariæ Apoſtolicæ Regentis, ſuper Regulas Cancellariæ Apoſtolicæ iudiciales, quæ in Libro Rotæ inſcriptæ ſunt, Commentaria.

Titulus, ſiue Rubrica Regularum.

REGVLAE, ORDINATIONES, ET CONSTITVTIONES CANCELLARIAE APOSTOLICAE.

ANTEQVAM *particularem, & indiuiduam cuiuslibet regulæ interpretationem attingamus, operæpretium erit, quædam in uniuerſum, & per tranſitum, de intellectu, ſignificationeſque tituli præfari. Nam ueriores redduntur ſermones noſtri, cùm uniuerſalibus prius cognitis, ad particularia deſcendimus, ut dicit Philoſophus primo Phyſicorum, quem Iuriſcōſulti multis locis ſunt imitati, ut in l. pri. ff. de iuſtit. & iur. & in l. pri ff. ſi cert. peta. & in. §. his itaque. inſtit. de iuſtit & iur. & alibi ſæpe. quem ordinem, ut nos plenius imitemur, totum iſtum titulum, ſiue rub. in ſex quæſtiones diſtribuendum putauimus: quarum ſumma hæc erit.*

QVAESTIO PRIMA.

Regulæ Cancellariæ & ipſa Cancellaria quãdo originẽ habuerũt.

CIRCA primam quæſtionẽ illud ſatis compertum eſt, Regulas Cancellariæ à Io. vigeſimoſecundo initium & originem habuiſſe. Nam in vetuſto quodam membrano codice (quem vulgares quinternũ Cãcellariæ Apoſtolicæ vocant) primus omniũ in ordine ponitur Ioan.xxij. Regularũ author, nec ante ipſum alius ſummorum Pontificum inuenitur, qui hoc prius tentauerit. Et licet Cancellaria Apoſtolica, & Vicecancellarij officium (vnde Regulæ iſtæ denominationem acceperũt) longè ante Io. xxij. præceſsiſſe videantur: nihilominus Regulæ iſtæ non fuerunt eo tempore ſaltẽ in ſcriptis, ſed longo interuallo conditæ. Nam Cancellariæ negotia tunc, non Regulis, ſed viuæ vocis mandato & ſtylo regebantur: verum quia ſine aliquo certo ordine, ſed euẽtualiter, & quodammodo fortuitò procedebant, ſtabilitatem non habuerunt: quo factum eſt, vt nõ ſolum Regulæ, ſed ferè omnia Rom. Curiæ officia per quandam conſequentiam ſucceſsiuis temporibus etiam mutationem, & magnam ſui ſtatus viciſsitudinem receperunt. De quibus omnibus non ab re erit loco præambuli pauca quædam commemorare.

Regularũ Cancellariæ qs primus fuerit author.

Cancellaria Apoſtolica & vicecãcellaria longe fuerunt ante Io.xxij.

De Cancellariæ & Vicecancellarij origine.

ANTE omnia igitur illud conſtat temporibus Lucij Papæ iij. qui per ducentos annos, & vltra, Ioannem præceſsit, vt Hiſtorici referunt, Cancellariam fuiſſe in eſſe productam, vt patet in.c.adhæc de reſcrip. qui eſt text. Lucij.iij. Et eodem modo temporibus Inno.iij. qui poſt Lucium, licet ante Ioannem per plures annos in Pontificatu ſedit, non tantum de Cancellaria, ſed etiam deputatis ad eam fit mentio, in.c.dura.in princ.de crim.fal. & in.c. porrecta. de confir.vtil.vel inutil. Nondum tamen illis temporibus Vicecancellarij dignitas, qui Regularum miniſter & cuſtos eſt, quod ego legerim, inuenta fuit. Sed Cancellariæ officium per præſidentẽ, & quoſdam alios tunc regebatur. De quo præſidente poſtea meminit deciſio Rotæ. DLXV. in antiquis incip. vtrũ capitulum. col. j. Succeſſu tamen temporis Vicecancellarius creatus fuit vir purus, & ſingularis induſtriȩ doct. ſine aliqua alia dignitate. Sunt tamẽ qui dicant vicecancellarium longe

Vicecancellarius & ipſa Cancellaria quãdo primum fuerunt in eſſe.

ge ante ipſa tempora fuiſſe inſtitutum, illúmque aliquando Scriniarum, interdum Pōtificum literis Apoſtolicis, quâm etiam nonnullorum iurium teſtimonio comprobare nitũtur. In primis literæ Stephani Papæ. ij. (qui fuit circa annũ à Natiuitate Chriſti DCCLII.) adducuntur quæ habent hæc verba: Scriptum per manus Benedicti Scriniarij Sanctæ Romanæ eccleſiæ in menſe Iulio, indictione quinta, in Sacratiſsima Sede Beati Petri Apoſt. tertio anno Pontificatus &c. Aliæ literæ Paſchalis primi etiam habent hæc verba: Scriptum per manus Theodori Scriniarij ſanctæ Romanę Eccleſię &c. Ex quibus quidem literis apparet Vicecancellarium Scriniarium appellatum, quod etiam ex text. in ca. ad audientiam. de præſcrip. comprobare nitũtur, vbi de Scriniario fit mentio. Sed in hoc diligenter eſt aduertendũ non eſſe verum literas prędictas, ne tex. in dicto capitulo ad audientiam. de Scriniario loquentes, debere de Vicecancellario intellligi. ſed de Notariis, quos hodie Protonotarios appellamus, qui omnium officialiũ Curiæ antiquiores ſunt. & gl. in dicto ca. ad audientiã, communiter approbata, Scriniarium pro Notario exponit.

Vicecancella. olim quib. nominib. appellabatur.

De ordine & officio Protonotariorum.

VNDE, vt habeatur perfecta notitia antiquitatis temporum iniuria diſpertitæ: eſt notandum, ꝙ initia Orientis eccleſiæ ſub Clemente I. vt Damaſus author eſt, creati fuere Notarij ſeptem ad res geſtas martyrum diligenter conſcribẽdas, quibus ſeptem Vrbis regiones, quæ parochiæ dicebãtur, diſtributæ fuere, vt Platina, & alij meminerũt. Et quia Antherus Papa, eius nominis primus, ſtatuerat res martyrum geſtas à Notariis conſcriptas, Scriniis eccleſiæ recondi, fortaſsis ab eo tempore Scriniarij ſunt appellati, prout gloſ. illos appellat in dicto cap. ad audientiam. de præſcrip. & alibi ſæpe. verum, quia tempore Iulij Papæ I. non ita martyria Chriſtianorũ frequentabantur, quia creuerat in immenſum iam decus Eccleſiæ propter Conſtantini magni conuerſionem: ideo dicti Notarij nihil fortè habentes, quod iã de martyribus ſcriberẽt, ex mandato Iulij I. omnia & quæcunque alia ad Eccleſiam pertinentia ſcribere cœperunt (vt Damaſus in vita Iulij refert) vbi de Scrinio ſcripturarum Notariorum etiam meminit. inde veriſimile eſt prædictis Notariis, vt dixi, ab Scriniis reconditarum ſcripturarũ Scriniarios appellatos: quódque, vt creditur,

Notarij ſeptẽ initio orientis eccleſiæ ad res geſtas martyrũ conſcrib. creati fuere.

ditur, inter illa ad Eccleſiam pertinentia, quæ Iulius adnotare eos voluit, Apoſtolicas quoque literas ſcribere cœperunt, quod ex antiquis literis Apoſtolicis Sergij Papæ IIII. manifeſtum redditur, in illis verbis, videlicet: Spiritũ per manus Benedicti Notarij, Regionarij & Scriniarij ſáctæ Romanæ Eccleſiæ &c. quæ quidem verba duo indicant, primũ illius bullæ Scriptorem vnum fuiſſe ex illis ſeptem Notariis à Clemēte primo cõſtitutis, ex eo, quia appellatur Regionarius, quia illis Notariis, vt dixi, ſeptem regiones vrbis diuiſæ fuerant, vt Damaſus & Platina referunt in vita Clementis. Secundum quia appellatur Scriniarius, quia ſcribere ſolebant res dignas Scrinio, vel quæ clerici in Scrinio recondere debebant, vt dicit Damaſus in vita Iulij. Conſtat igitur ex præmiſsis Scriniarium non eſſe Vicecancellarium, vt illi male opinabãtur, quod etiam probatur ex aliis antiquis Martini II. Apoſtolicis literis, vbi Notarius illarum bullarum Scriniarius appellatur in hæc verba: Scriptum per manus Hadriani Scriniarij S.R.E. Et ita debent intelligi Stephani, & Paſchalis ſummorum Pontificum bullæ ſuperius in contrarium allegatæ, quæ non de Vicecancellario, vt dictum eſt, ſed de Notariis intelligi debent, cum quibus aliæ literæ Benedicti ſeptimi cõcordãt, dum in eis dicitur: Scriptum per manus Ioannis Scriniarij S. Rom. Eccle. Et hoc idem multis aliis antiquis literis Apoſtolicis probari poſſet, quas ſtudioſus adoleſcens Antonius Galæſius curioſiſsimè collegit.

Creuit deinde, auctis diuitiis, iſtorum Notariorum honor, vt ad differentiam aliorum Notariorum vrbis Protonotarij appellarentur, quaſi primi inter alios Notarios, vt dicit Ioan. de Platea in. l. ij. C. de primice. lib. xij. vbi Alciatus, & quidam alij Moder. hanc Protonotariorum dignitatem multum extollunt, & eos latè ſequitur doctus Modernus Taurinen. Io. Franciſcus Purpuratus in. l. j. colũ. xxxj. nume. 301. cum ſeq. ff. de offi. eius. nec immeritò. Sunt enim ſedis Apoſtolicæ & principis Notarij, propter quod denominationem & dignitatem acceperunt, vt dicit Alexand. in conſil. lxxxvij. inci. viſis codicillis. in. ij. col. in. ij. vol. & ante ipſum Areti. in. l. laudabilē. C. de aduo. di. iud. πρῶτος enim Græcè, Latinè primus dicitur: ſicut protomartyr, primus martyr, vt dicit glo. in. §. illud. in auth. de tabellio. Hinc protocollum dicimus primã ſcripturam.

Protonot. dignitas & huius nominis interpretatio.

ſcripturam.inde protomedicus,protoplautus,protogonus,& quingenta alia vocabula deducuntur. Sicut etiam inter eoſdem Notarios antiquior,ſeu decanus,olim protoſcriniarius, vt Leo VIII.dictus fuit,vel primicerius appellabatur, tātáq; fuit illius exiſtimatio, quòd ſicuti hodie decano Rotæ magnus in Capella Papæ honor tribuitur propter miniſterium mitræ,ita & primicerio inter alios Protonotarios in ſignum maioris prærogatiuæ commiſſa erat datandi facultas, vt apparet ī bullis Martini II. vbi dicitur: Data per manus Stepha. primicerij defenſoris ſūmæ ſedis Apoſtoli. anno Pōtificatus D. Martini II.& in bullis Stephani. VII. dicitur: Data per manus Stephani primicerij anno II.Domini Stephani. Quæ quidem datandi facultas, neſcio qua de cauſa poſtea Bibliothecario Sedis Apoſtolicæ conceſſa fuit,vt bullæ antiquæ Benedicti VII.& Sergij IIII. teſtantur: quem Bibliothecarium quidam,vt dixi,pro Vicecancellario acceperunt,cum Bibliothecarij officiū olim, ſicut hodie in Palatio Apoſtolico aliud præ ſe ferat.Nam qui Bibliothecæ Lateranæ præfectus erat, Bibliothecarius dicebatur, de quo Laterano Bibliothecario Platina meminit in via Ioan.XIII.Sed quia locus iſte nō poſtulat circa iſta officia euagari, de quibus latius ſcribam in tract.de official.curiæ. inſerto cum illo de poteſtate, & ſtylo ſacræ pœnitentiariæ.ideo omitto. Et interim circa dignitatē Protonotariorum videnda ſunt,quæ ſcribit Ioan.de Platea in l.fina.in.iij.colum.C.de decurio.lib.x. & gloſſ. pragmaticæ in titul.de cauſis.§.quicquid in gloſſ.Protonotarios.Et quæ dicunt Moder.& nouiſsimi rep.in rep.ca.Raynutius.in verbo adiectæ impuberi,&c.fol.clvij.colum.iiij.de teſta. vbi notabiliter loquuntur, & reaſſumit Bartolomæus Caſſaneus in tract.Gloriæ mundi.in.iiij.parte.in.xxix. conſideratione.vbi latiſsimè ſcribit de omnibus officialibus curiæ Romanæ. Et Cardi.Iacoba. in tract. concilij.fol. lxxj.in.j.&.ij.colum. Et de Protonotariis facit etiam mentionem Ioan. de terra rubea in tractat.primogenituræ.fol.cvij.col.iiij.Et Petrus Belluga in Speculo principū.rub.vj.nu.10.qui ad hoc plura iura allegat, & vnum notabile priuilegium eorum ponit Bonifacius de Vitalinis Rotæ Auditor in cle. j. in xj.colum. nume. 151.& ſequen.de hære.de quibus etiam meminerunt Moder. Vercel.in procem.Digeſt.fol.xj.& in.l.ij.ff.de origine iuris.

Primicerius olim qui dicebatur.

Datandi facultas olim quibus cōmiſſa fuit.

Bibliothecarius quis dicatur.

& Volaterranus lib.xxxix.Philologiæ,titul. de magiſtratib⁹. de quibus aliquid dicam infrà in regula de nõ iudicãdo,niſi ſecundum literas expeditas.q.ſi.

Redeundo igitur ad Vicecancellarium, concludo, illum antiquis temporibus non Scriniarium,Bibliothecarium, aut primicerium,ſed ſuo nomine Vicecancellarium,appellatum. Non erat tamen hoc officium in tam excelſo honoris gradu poſitum ſicut hodie,quia Vicecancellarius,vt dixi,non habebat dignitatem. Adeò,quòd adhuc tempore Nicolai Papæ III. Lugdunenſis, quòd cõcilij Vicecancellarius Cardinalis non erat,ſed priuatus homo:quin vnà cum protonotariis Papæ in camera ad exequendum mandata eius, ſicut Cardinales in cõſiſtorio,& diuinis officiis aſſiſtebat. Quod fuit obſeruatum vſque ad tempora Bonifa. octaui, quo tempore etiam ille Vicecancellarius, de quo idem Bonifa. meminit in prœmio ſexti Decretalium incip.ſacroſanctę,non erat Cardinalis, ſed poſtea ab eodem Bonifac. diaconus Cardinalis creatus fuit, vt Ioan. Andr. ibidem in gloſſ. author eſt. Illud etiam non eſt omittendum, quòd antequàm Vicecancellarius crearetur Cardinalis, vna & eadem erat ipſius, & notariorum menſa ſemel in die de portionibus palatij ſuſtentari ſolita, ad quam nullus, quantæcunque fuiſſet præeminentiæ, conditionis & ſtatus, comedere audebat ſine ſpeciali licentia Papæ. Et quod eſt magis mirandum, nullus ex officialibus ita communiter viuentibus medicinam ſumere, aut ſanguinem minuere poterat abſque ſpeciali licentia Vicecancellarij,faciliter obtinenda,vt in prædicto membrano libro peruetuſto latius enarratur. Et hoc idem in Cardinalibus infirmis obſeruatum fuiſſe antiquis temporibus refert Hoſtienſis. Nam illi non poterant ſanguinem minuere ſine ſpeciali licentia Papæ, vt tradit Hoſtienſis qui in hoc habetur corruptus in ſumma de pœnitentia & re.§.cui confitendum. verſicu. cui Cardinales. & in cap. eccleſia veſtra. el.ij.de electiõn. Quis autem tunc Vicecancellarij, Notariorum, Auditoris contradictarum, & Correctoris viuendi modus fuerit, cuius etiam quantitatis vel menſuræ fuerint portiones panis,vini, carnium, & ordei, quas ſingulis diebus ex palatio Apoſtolico capiebant. Quid etiam Papa circa ſtrenam, & alia cum eiſdem die Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti

Vicecancel.qui olim erat ſimplex doctor, quando primùm fuit Cardi.

Vicecancel. antequã fuiſſet creatus Card. vnà cum notariis aſſiſtebat in camera Papæ.

Officiales ſoliti ad menſam Vicecancellarij comedere.

Chriſti ſeruare ſolebat: quid pręterea quãdo curia extra Vrbem proficiſcebatur, prædictis officialibus cõferebat ſeu largiretur, in dicto mẽbranæ libro latius deſcribũtur. Quæ licet cognitiõe iocũda & digna videãtur, ꝑpter notitiã vetuſtatis ac etiam, vt facile percipi poſsit ex quàm tenuiſsimis principiis hæc Vicecancellarij dignitas, & ſacrum Cancellariæ officium in immenſum creuerint. Nihilominus tamen, quia videretur nimis prolixum, & fortaſis extra propoſitum noſtrũ illa hîc recenſere, quæ forte tres bonas papyri paginas occuparent, omitto. Non tamen ſilentio præteribo vnum ſatis notandum quòd licet Vicecancellarij officium tam anguſtis tũc includeretur limitibus, & Vicecancellarius Cardinalis nõ eſſet: maior tamen illi poſt Cardinales honor, quàm reliquis aliis curiæ prælatis impendebatur. Deſignatus enim erat Vicecancellario, Notariis, Auditori contradictarum, & Correctoribus, poſt presbyteros Cardinales in capella Papæ ſedẽdi locus, aliique bonorum gradus tribuebantur illis de quibus ibi latius narratur. Et hæ quidem officialiũ prædictorũ prærogatiuæ, quouſq; ex Cardinalibus Vicecancellariũ fieri placuit, promiſcuæ erant, ac lõgo vſu ſeruatę. Sed poſtquã Vicecãcellarius Cardinalis effectus fuit, ſumma toti⁹ poteſtatis & honorũ ĩ vnũ delata, illã mutuã obſeruationẽ aboleuit. Adeò, quòd illa Vicecãcellarij ac Notariorũ cõmunis ac familiaris mẽſa, cũ portionibus quas ex palatio apoſtolico recipient, locus etiã capellæ poſt presbyteros Cardinales in diſſuetudinẽ abiere. Inde euenit ꝙ Auditor cõtradictarũ, qui poſt Cardinales & Vicecãcellariũ, cæteroſq; curiæ prælatos, vt præmiſſum eſt, præcedere ſolebat, poſt huiuſmodi Vicecancellarij in Cardinalẽ promotionẽ ab omnibus præcedebatur. Vt nõ ab re Bonifacius de Vitalinis, olim Rotæ Auditor, in cle. ne Romani. §. ſanè. de electio. dixerit, Auditorẽ contradictarũ quõdam cæteris Auditoribus dignitatem maiorem, & loco digniorem, ſuo tempore poteſtatem localem, ab aliis Auditoribus ſeparatam ſatis abiectam, ac minus honorificam, & honeſtam habuiſſe. Nec mirandum horum officialium dignitates, aut honores tẽpore diminutos fuiſſe, cum & alij ſimiles curiæ Romanæ miniſtri eadem temporum viciſsitudine, & fortunæ turbine ſint depreſsi: adeò, vt hoc tempore vix primæua eorum inſtitutionis veſtigia appareant.

Auditor contradictarum.

Viceccãcel lari. poſtquã fuit creatus Card. non habuit mẽſam cõmunem.

a iiij Rotæ

Rotæ auditoriū.

Rotæ immutatio.

NAM ſatis apparet Rotæ Auditorium non idē, nec in eo ſtatu antiquis tēporibus fuiſſe quomodo eſt. Erant enim ſine numero certo Auditores ad audiendum & referendū tantū deputati, vt dicit Specul. in tit. delegato. §. iam nūc dicēdū. verſic. Itē nō obſtat ſi obiicis.

Rota auditor vſq; ad tēpora Sixti. iiii.

Poſtea verò auctis ſedis apoſtolicæ negotiis, conceſſa fuit Auditoribus diffiniēdi facultas, vt patet ex his quę tradit Spec. in tit. de Auditore. Sicq; vario modo obſeruatum fuit vſq; ad tēpora Sixti IIII. qui omniū primus numerū Auditorū ad duodecim reſtrinxit, erāt enim adhuc tēpore Sixti numero quatuordecī, qui nominibus ſuis propriis in bulla Sixti ſuper hoc confecta numerātur, ſub Dat. Prid. Idus Maij M.cccclxxij. anno eius primo, & tēpore Thomæ Faſtoli erāt. xxj. Auditores vt vidi adnotatū per R. D. Iacobū Simonettā, & hoc innuit deciſio, licet corruptè, in cauſa quinta dub. xv. eiuſdem Faſtoli.

Auditorū Rotæ genera.

Nec mirū, quia erat duplex Auditorū locus, videlicet primi gradus, & ſecundi grad', vt colligitur ex. xlij. dubio eiusdē Faſtoli, & ex ſubſcriptione cōſilij Oldra. cclxvj. ſicut etiā tēpore antiquo canonici in eccleſia dicebantur clerici primi gradus, ſed alij ſimpliciter beneficiati dicebātur clerici ſecūdi gradus, vt notat Innocē. in ca. ſedes de reſcrip. & in cap. fin. in. ij. col. de prębēd.

Auditores ante Sixtū nec recip. nec exami. corā vicecācel.

Et iſti gradus Auditorum, vt oppinor videbantur introducti reſpectu primæ & ſecūdæ inſtātiæ. itaq; Auditores primi gradus erāt, qui cognoſcebāt ſimpliciter de negotio principali, de quo ſi appellari cōtigerat, cauſa appellatiōis cōmittebatur Auditorib' ſecūdi gradus. Quod videtur colligi ex dictis Oldra. in cōſil. ccciiij. in prin. Et ad effectū iſtorum graduū bene cōſonat, quòd tūc Auditores eſſent. xxj. vel plures aut minus, quia nō erat certus numerus firmatus vſq; ad tēpora Sixti, ſicut etiā neq; ante Sixtū Auditores recipiebātur, nec examinabātur corā Vicecācellario, quia hoc Sixtus omniū primus per prędictā bullam introduxit, vt hodie practicatur: & illa bulla adhuc in ſcriniis Rotæ ſeruatur.

Auditorū iudex, Camerarius.

Sed Camerarius de mādato Papæ olī Auditores per dationē capæ, rocheti, & birreti recipiebat eos in matricula, poſtea ſcribi faciēs, prout refert Egidius deci. dcxj. incip. licet capella. & Camerarius tūc ęrat iudex Auditorū, & nō alius, & ille ſolus Auditores excōmunicare poterat, vt ſunt de hoc penes me plures regulæ Cācellariæ

antiquæ

antiquæ tã Gregorij, quàm Benedicti.xiij.quæ oĩa poſtea fuerunt per Inno.& Sixtũ immutata. Et quod eſt magis mirãdũ Rota à tẽpore Sixti vſq; ad noſtra tẽpora, in quibus fœliciter ſedet Paulus Papa III. varias etiã mutationes recepit. Nã tẽpore Sixti nõ informabãt verbo, ſed datis per Auditorẽ dubiis, aduocati de iure in ſcriptis reſpõdebãt, ſequuti conſil. Clemẽtis IIII. de quo loquitur Specul. tit. de requiſ. cõſil. col. fi. Sed illa obſeruatio parũ durauit, quia tempore Alex. vj. cupiditate aliquorũ aduocatorũ interrupta fuit. Sedebãt tamẽ tũc Auditores in palatio ter in hebdomada. Nunc verò hæc oĩa ſunt immutata. Nã Clemẽs VII. voluit bis tãtũ Auditores in hebdomada ſedere, cauſantibus bellorũ turbinibus, & Luterani dogmatis incẽdiis, quibus Alemanię maior pars, & Anglię cũ plurib⁹ aliis ab obediẽtia ſedis apoſtolicæ defecerũt. Sic etiã & nũc tẽpore Pauli III. informãdi modus omnino immutat⁹ extitit. Nã cum prius procuratores oẽs, & aduocati maximis partiũ impenſis, & Auditorũ moleſtiis voce informarent, neſcio quo pacto, mutuo, & vnanimi aduocatorum & procuratorum cõſenſu, petitum fuit à Rota nõ amplius vocaliter, ſed in ſcriptis informari. Quod Papæ primum, Rotæ, & denique toti curiæ placuit. Sicque redemptum eſt tempus, quod quotidie iuriliter, & cum diſpendio omnium amittebatur.

Rotæ immutationes.

Auditores Sixti non informabãt verbo.

Sacræ pœnitentiariæ officij variatio.

APPARET igitur ex prædictis quanta fuerit ſtatus primi Rotæ variatio, quãta ſtyli antiqui viciſſitudo, quæ magis etiam cernitur in officio ſacræ pœnitentiariæ, cuius immeritò ſum regens. Illud etiam pœnitentiariæ officium in eccleſia primitiua communiter à pluribus immaculatæ vitæ & ſcientiæ eruditione ſimplicibus confeſſoribus cum magna authoritate, ac ſummo honore regebatur, vt Caſsiodorus, Socrates, & Sozomenus in hiſtoria eccleſiaſtica teſtantur. Et ita pœnitentiarij in eccleſia venerabiles & conſpicui erant: vt reprehendi à Benedicto xij. meruerint Auinione anno pontificatus eius quarto, quare pileum, vt protonotarij equitando non portarent, & inde euenit, quòd pœnitentiariorũ ſenior, quam hodie decanum ſeu priorem appellant, mitram Papæ, quã hodie dicamus Rotæ & publice rochetũ, ſicut alij curiæ Romanæ prælati geſtare ſolebant, vt in quodã peruetuſto mẽbrano libro pœnientiariæ apoſtolicæ apud ſanctum

Pœnitẽtiarij maioris officiũ

Pœnitẽtiariorum S. Petri prior mitrã Papæ & rochetum publice tenere ſolitus erat.

Pœnitētiariorũ cura ad tãtum honoris culmē deuenit, vt &c.

Pœnitētiariæ ſacræ officiũ antiquis temporib. Cardinales exercuerũt.

Pœnitētiariis olim grauia negotia committebantur.

Pœnitētiario maiori eſſe. Car. oẽs illi pœnitētiariorũ honor. ceſſarunt.

apud ſanctum Petrum ſcriptum inuenimus. Ad tantũq; honoris culmē hæc pœnitētiariorũ cura deuenit, vt nõ dedignarentur olim quindecim Cardinales illud munus ſubire, vt Papa Benedictus.xii.refert ſe in quodam antiquo libro habuiſſe ſcriptũ. Et hoc idem Eraſmus affirmat libro ſecundo reſpõſionis ad Albertũ Piũ Carporũ principē.fo.xlj. Et hoc eſt fortaſis, quod Damaſus innuit in vita Marcelli, dũ dicit Marcellũ Papã quindecim in vrbe Cardinales cõſtituiſſe propter baptiſmum & pœnitētiã multorũ, & idē dicit Aluarus Pelagius antiquiſsimus Cardinalis libro ſecundo, de planctu Eccleſiæ. articul.xvj. Et ita debet corrigi dictũ Archi. qui idē ſentit in cap. vbi periculum. columna.j. de elect. libro. vj. Ex quibus liquidè apparet tũc Cardinales pœnitentiariorũ curã geſsiſſe, à qua, creſcētibus poſtea Eccleſiæ facultatibus, fuerunt exempti, vt idem Benedictus Papa refert. Si quid etiã grauis negotij Pontificibus agēdum occurrebat, id facile pœnitentiariis idoneis cõmittebatur, vt de cõpilatione decretaliũ Gregoriũ nonũ feciſſe in earundē procemio legimus. Poſtquàm verò cura ſacri officij pœnitētiariæ vni Cardinali demandata fuit, totus ille communis pœnitentiariorum honos, tota denique confeſſorum ſubordinatio, & reciproca cura perire, ac ſimul cum officio ad vnũ tantũ Cardinalē, quē maiorem pœnitentiarium appellarunt, deuenit. Sic enim variat fortuna vices.

Epiſcoporum dignitatis diminutio.

Epiſcoporũ dignit.

Epiſcopis olim data erat ſubſcribendi prærogatiua ãterior

Epiſcopi quo tēpore cœperunt creari Car

SED hoc parum videri debet, quando etiam Epiſcoporũ dignitas, quæ maior omnibus aliis in Eccleſia primitiua fuit & à iure diuino exordiũ habuit, eadem temporum viciſsitudo depreſsit. Nam (vt in veteribus authoribus legimus) Epiſcopi vſque ad tempora Clementis quinti, & Io.22. in Eccleſia dei, ita in excelſo honoris & exiſtimationis faſtigio poſiti fuerunt, vt dignitate deprimi, ac gradu minui arbitrarentur, ſi ex Epiſcopis ad Cardinalatus officiũ aſſumerētur. Nec immeritò. Illis enim ſolis data erat etiam loci prærogatiua anterior, vnde adhuc poſt Nicolaum ſecundum Epiſcopi immediatè poſt Papam ſubſcribebant, deinde presbyteri, poſtea diaconi Cardinales, cum ex multis, tum ex quibuſdã Vrbani Secundi literis Apoſtolicis Dat. Salerni. xiiii. Calēd. Octob. xv. Indictione, Anno dominicæ incarnationis M.xcii. Pontificatus ſui anno quinto clarius apparet: in quibus immediatè

poſt

poſt Papam, & ante Cardinales ſubſcripti ſunt Aſculanus, Rapollanus, Troianus, & multi alij Epiſcopi. Durauerat autem ſub hoc tenore fœlicitatis illa Epiſcoporũ dignitas, vſq; ad Bonifacij octaui tempora, vt refert Ioan. And. in cap. cum aliquibus. in nouella de reſcrip. lib. vj. & in cap. cum Apoſtolus, de cẽſib. licet ibi habeatur diminutus. Quo tẽpore refert Ioan. And. multos prætermiſſos fuiſſe Cardinalari, quia Epiſcopi erant, ne ſic dignitate minuerẽtur. Quod poſtea neſcio quo pacto fuit immutatum, fortè quia in palatio Apoſtolico fuerat tũc bis pronũciatũ nõ notari in tali promotione deſcẽſum, vt dicit Io. Frãciſcus Paui. in extrauag. ad onus. vel quia iã plenior poteſtas in eligẽdis ſummis Põtificibus Cardinalibus attributa fuerit, cũ antea nõ ſolis Cardinali. cõcederetur, vt patet in cap. in nomine. xxiii. diſt. & in ſexcẽtis aliis locis. vt cũque ſit, Ioan. And. in d. cap. hãc cõſuetudinẽ in tantũ dilatatam commmendat, videlicet quod quandoque de ſolis Epiſcopis tũc fiet vna Cardinaliũ ordinatio ſeu promotio. Et miratur Bonifaciũ ſexti libri Decretalium conditorem reuocatorias gratiarum, & alia permulta inueniſſe, neſciuiſſe tamen iſta inuenire: & Ioan. And. ſequitur idem Io. Frã. Pauinus auditor Rotæ in tractat. viſitationis. in q. ij. primæ par. & reaſſumunt Moder. Bononienſes in tractat. legati.

dinalis.

Card. ſolis olim poteſtas eligẽdi sũmos põtific. nõ concedebatur.

Itaq; ex prædictis apparet variam fuiſſe prædictorũ officiorum mutationẽ, quã nunquam, vt oppinor, meliori ſtatu conſtitutam legimus, quàm modo. Nam, vt ad Vicecancellarium reuertamur, uon ſine magna ratione ordinatum fuit, hoc officium tantum Cardinalibus tribui debere. Quia Vicecancellarius propter ſceptrũ iuſtitiæ quod tenet, ſupremũ inter oẽs debuit tenere principatum, ſicut & ipſa iuſtitia, quæ cæteras alias virtutes excellit, ſecũdũ Philoſophum ſecũdo Ethic. & text. in authen. vt oẽs obed. prin. prouin. in prin. De qua quidẽ Vicecancellarij excellẽtia latiſsimè tradunt Moder. Taurien. videlicet, Io. Franc. Purpuratus in. l. j. ff. de offi. eius. &c. Cõueniẽs igitur fuit, nõ vt antea, ſimplicibus & priuatis viris, ſed perſonis magna & illuſtri dignitate præditis (cuiuſmodi ſunt Cardinales hoc officium commendare, vt ſic & perſonæ huiuſmodi, & dignitatis acceſsione, ſplẽdore, & nominis celebritatẽ caperet. Et quamuis Camerariatus officium lõgè antea Cardinalibus fuerat commiſſum, vt apparet in cap. ad audientiã

Iuſt. inter cæteras virtutes obtinet principatum.

camerariatus offi. antiquius eſt vicecãcellario..

dieñtiam. de præſcrip.& per cõſequens videretur huic officio Vicecancellarij præferendũ. Tamen quia, vt dixi, Vicecancellarius propter adminiſtrationẽ iuſtitiæ, quã gerit, cæteris omnibus præfertur, vt notant doc. in cle. ij. de elec. ideò conueniens fuit illi maiorem tribuere dignitatis prærogatiuam, ſicut videmus in Referendariis, qui Protonotariis illis antiquioribus præferuntur, propter rationẽ quam ſcribo in regula de non iudicando, niſi ſecundum literas expeditas.

Cancellariæ præfectus quare potius Vicecancel. quàm Cãcel. appelletur.

Sed poſtquã huc diſgreſsi ſumus, operæpretiũ erit perſcrutari, quamobrem hic cardinalis cancellariæ Apoſtolicæ præfectus, Vicecancellarius potius quàm cãcellarius appelletur.

SOLVTIO. Laurẽtius, Cardinalis Zabarella, & alij in d. cle. ne Romani. de elec. dicunt hoc factum fuiſſe, quia antiquis tẽporibus ille Cardinalis certauerat de puritate cũ Papa, & ob eam cauſam ordinatũ fuit, quòd per diminutionem de cætero Vicecancellarius appellaretur. Ita dicunt præfati, cum quibus alij vbique doctores, more ouium primam ſequẽtium, præcipitati ſunt. Sed quàm iſta, Deus immortalis frigida ſint, & à vero aliena, qui vel parum hiſtoriam eccleſiaſticã caluerit, ſatis dignoſcere poteſt. Nam ꝙ cardinalis Cancellariæ contenderit vnquam de paritate cum Papa, vel appellatus fuerit vnquam Cancellarius, & poſtea ordinatum, ꝙ Vicecancellarius appellaretur, nullibi legimus, ſed ſunt quędam ſomnia. Et ideò ego arbitror aliunde hoc nomen Vicecancellarij proceſsiſſe. Nam conſtat ſummum pontificem ſolum in eccleſia dei appellari, ſicut Moyſes, Cancellarium dei, cum quo vnum, & idem conſiſtorium facit. Ita in indiuiduo dicunt Moder. Galli repet. c. Raynutius. in verbo vxorem nomine Adelaſiam. num. 497. de teſta. Et idem dicunt alij Moder. in tractat. ſiue Catalogo gloriæ mundi, in quarta parte in. xiij. conſideratione. Si igitur Papa eſt Cancellarius, nõ videbatur conueniens alium etiam Cancellarium Papæ ſimilẽ nominare, ſed potius Vicecancellarium, qui eius vices gereret: ſicut rex in regno ſuo non facit Regem, ſed Viceregem. Et hoc etiam alia ratione ſuadetur, quia, vt ſuperius dictũ eſt Cancellaria apoſtolica prior fuit, quàm Vicecãcellarij promotio: & Cancellaria repræſentat ſedem Apoſtolicam, quæ habetur pro Cancellario. Hinc eſt, quòd quando auditor remittit cauſam ad Cancellariam, dicitur eam remittere ad cõſiſtorium

Summus Pontifex ſolũ in eccleſia dei appellatur.

Reges ĩ regnis ſuis nõ faciũt reges, ſed viceregeſ.

Auditor quãdo remittit cauſam ad cãcellariã, quare & cæt.

ſiſtoriũ Papæ, qđ habetur pro Cãcellario: nõ autẽ remittitur ad Vicecancellariũ, vt eſt deciſio Rotæ notabilis in tit. de reſcri. deciſ. xiij. in no. incip. Itẽ ſi cauſa cõmittatur &c. in fi. verbis, quæ ſecũdũ numerũ extenſum eſt. ccclxij. Et eodẽ modo dicimus, ꝙ in curia Romana, nulla particularis perſona eſt fiſcus, ſed ipſamet ſedes Apoſtolica, vt dicit Bart. in. l. itẽ veniũt. §. ait Senatus. ff. de pet. hæred. Et ideò, qui hodie gerit in curia officiũ fiſci, nõ appellatur fiſcus, ſed vel aduocatus, vel procurator fiſci. Sic Vicecancellarius nõ dicitur Cãcellarius, quia ipſe Papa, & ſedes apoſtolica dicuntur Cancellarij, & ſunt ipſa Cancellaria. Quæ ratio non militat in regno Franciæ, vbi ipſe Rex non eſt Cancellarius, ſed hoc officium ab initio vni commiſerunt, quem Cancellarium appellari voluerant. Sed Papa illam dignitatem nulli commiſit, ſed Vicecancellarium creando, viſus fuit Cancellarij nomen apud ſe retinuiſſe. Hæc mihi magis conſona vero videntur, quàm ea, quæ præfati doctores dixerunt in. d. clem. ne Romani. *Fiſcus in Curia Roma. eſt ipſamet ſedes apoſtolica.*

Redeamus igitur vnde digreſſi ſumus. Et dicamus, ꝙ licet ante tẽpora Io. 22. Vicecancellarius, ſcriptores, & correctores literarum iam cõſtituti fuiſſent, nihilominus regulæ Cãcellariæ nondũ cõpoſitæ fuerant: ſed primus omniũ Ioã. 22. tanquã bonus domus ſuæ Paterfamiliàs eas introduxit. Nec ſolum regulas, ſed etiam vt rem anguſtam domi iuuaret, beneficiorũ etiam electiuorũ reſeruationes ac taxas, quibus æſtimarentur, inuenit. Collegium quoque ſcriptorum Apoſtolicorũ, antea ſine ordine vagans, numero diſtinxit, vt de iſtis Guliel. Hiſpanus in pragmatica Frãciæ, ac Polydorus lib. viij. de Inuẽtoribus rerũ. cap. ij. meminerũt. Quinimò beneficiorũ annatas, ex quibus tam magnos prouẽtus ſibi & eccleſiæ cõparauit in cõcilio Viẽnenſi ſub cõtentione dimiſſas, vt refert Io. And. licet mẽdoſè, in. c. inter cætera. col. fi. de offi. ordi. in vſum reuocauit. Adeò, vt moriẽs vigeſies quinquies cẽtum millia nũmum aureorũ eccleſiæ dimiſit, vt refert frater Ptolomæus de Luca in Hiſtoria eccleſiaſtica pontificũ, in vita Io. Et hoc idẽ dicit, tacito authore, D. Petrus And. Gãmarus Rotæ auditor in ſcholiis quibuſdã impreſſis ad extrauagantẽ Iulij. 11. Quam quidẽ annatarũ inuentionẽ magnum toto orbi ſcandalũ generauit. Nec mirum, quia Io. 22. adeò cupidi & audaciſsimi animi fuit, vt non ſolum hoc vno malo ec- *Ioan. 22. multa ſaluberrima inuenit.* *Reſeruationũ &c. quis primus fuerit inuentor.* *Ioan. dimiſſio.*

lo eccleſiaſticos viros grauare,ſed quod magis mirandũ fuit non eſt veritus conſtitutionem facere, qua & regnum Germaniæ à regno Franciæ diuideret, & Italiam ab imperio ſegregaret, vt Albericus author eſt. Inter hæc tamen, Rotam nouis & ſaluberrimis ſtatutis ornauit: quæ hodie apud nos etiam ſeruantur,& quotannis initio audientiarũ publicè leguntur. Et in ſumma,ille primus adminiſtrationem iuſtitiæ, cuius Vicecancellarius caput eſt,quæ in regulis,& Rotæ ordinationibus cõſiſtit,inuenit. Quæ quidem officia ſucceſſores Pontifices in dies magis propagarunt. Nam quòd ad regulas attinet,Ioan.22.in ſuis regulis hoc tantum egit, abbreuiatores inſtruere,videlicet quomodo literas in Cancellaria,iuxta ſupplicationum varias ſignaturas,deberent expedire,quas ſummi Pontifices deinde magis auxerunt,vſque ad tempora Nicolai Papæ.v.qui omniũ Põtificum primus prædeceſſorum vtiliores regulas colligens, ac plures alias iudiciales addens,eas omnes in eo ſtatu, in quo nunc reperiuntur, deduxit. Quem ſucceſſores vſque in hodiernum diem, paucis immutatis vel additis,pro ſe quiſque ſunt ſequuti. Totius huius harmoniæ laus Ioãni tribuitur. Fuit enim inter cæteros mortales non ſolũ eruditus,ſed impenſè curioſus. Nã, vt ex recẽtiorib9 ſolus author eſt Frãciſcus Petrarcha lib.iij. rerum memorab.tract.iij. cap.liij. Ioan.22. fuit adeò rerum omnium curioſus, vt repertoria, ſeu indices ſibi ordine alphabeti cõficeret,quibus facile res omnes in promptu, & ad manus haberet. Sic itaque eccleſiæ dei magnũ præſtitit adiumentum,& authoritatis prærogatiuam.Nam,vt ea omnia quæ Hiſtorici in eius vita referunt,omittam,quãdo aliud de ſe dignum Ioannes præſtitiſſet: illud tamen erit omnibus ſeculis memorandum,quòd primus omnium Cancellariam,& Vicecãcellarij dignitatem,ac Rotæ tribunal illuſtrauit,quæ ſunt duo in Vrbe luminaria,& collegia præſtantiora. Nam tres ſunt gradus dignitatum principalium in Vrbe poſt Papam.Prima eſt Vicecancellarij, qui adminiſtrationem iuſtitiæ,Regularum Apoſtolicarum,ac conſtitutionem,tutelam, & cuſtodiam tenet: circa cuius poteſtatem ſpeciales Regulæ Cancellariæ conditæ fuerunt.Et multi ex doct.noſtris de illo notabiles tract.ſcripſerunt.Secunda dignitas eſt Cameriatus,qui præeſt ærario, ac Eccleſiæ patrimonio, eius redditus

Conſtitutio.

Ioan. 22. diligẽtia.

Vicecãcellaria.Camerarij, & maioris pœnitentiarij cura & adminiſtratio quæ ſit.

ditus, & prouentus procurans, vt dicitur in cap. ad audientiam. de præſcrip. cuius authoritas olim maior fuit, vt ex regulis antiquorum Pontificum apparet: de quibus mentionẽ feci ſuperius, de Auditoribus Rotæ loquẽs. Tertia dignitas eſt maioris pœnitentiarij, qui præponitur curæ fori pœnitentiæ, de qua latiſsimum tractatum compoſui. Primam ad lucem reduxit Ioan. Secundam Eugenius auxit. Tertiam Benedictus. xij. in lucem produxit. Eugenius & Sixtus locupletiorem reddiderunt. de quibus omnibus tractatur per Cardinalem, & alios in clem. ne Romani. de elect. Et de omnibus iſtis ego latius dixi in tract. de poteſtate, & ſtylo officij ſacræ pœnitentiariæ, vbi de officialibus curiæ mentionẽ facio. Nam ſufficit ex prædictis oſtendiſſe, Regulas, de quibus loquimur, certam originem & initium habuiſſe.

QVAESTIO SECVNDA.

CIRCA ſecundam quæſtionẽ, videlicet, Nunquid Regulæ iſtæ vniuerſaliter ligent omnes etiã extra curiam?

MVLTO plura dici poſſent, quàm hic ſcribã, ex eo, quia iſta materia varios habet ſinus, & plures continet receſſus. Et ideò doct. variis in locis varia ſcripſerunt. Quamobrem quæſtionem iſtam ad partes diſputabo, ad effectum, vt contrariæ opiniones melius diſtinguantur, iuxta conſilium Modeſtini in. l. numerum. §. mixta. ff. de mune. & hono. Quod vnum (ſi Baldo credimus) ingeniũm Bartoli illuſtrauit: per contraria ſcilicet, & oppoſitiones procedendo. Nam tritum eſt ſermone prouerbium, Veritatem diſputatione diſcuſſam magis ſplẽdeſcere, vt dicit text. in. c. grauem. xxxv. quæſt. ix. meminit Iaſ. in. l. qui accuſare. C. de edendo. Aliàs enim veritatem ſine diſputatione perquirentes, ſimiles ſunt neſcientibus quò ire debeant, vt Ariſto. dicit. iij. Metaphyſ.

Bartoli ingē. illuſtrauit p cõtraria.

Veritas ſplendeſcens.

Pro parte igitur negatiua, videlicet, quòd regulæ non ligent vniuerſaliter omnes: adduci poteſt primò. Quia regulæ ſunt ſtatuta quædam, ſiue ordinationes particulares concernentes certũ locũ, vt patet ex earũ titulo: vocantur enim Regulæ Cancellariæ. Ex quo quidem verbo Cancellariæ, tãquam ex ſigno quodam locali, datur clarè intelligi Regulas iſtas nõ facere ius vniuerſale, ſed particulare illius loci: quia concernunt ea, quę in dicto loco tractãtur. Vnde ſicut equus cognoſcitur ſigno, vt dicit Paris de Puteo in tract. Syndic.

verſ.

verſ.probatio. Et Moder. Bonon. in. §. teſtes. el. j. in. viij. col. inſtit. de teſta. Et auis cognoſcitur ex cantu, & lyra ex ſono ſecundum Bald. in. l. comparationes. col. fi. C. de fid. inſtr. ita lex an ſit vniuerſalis, vel particularis, cognoſcitur ex loco: accidentia enim multum conferunt ad cognoſcendum quod quid eſt. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re mili. Bald. in. l. fina. C. de execu. rei iudi. Cum igitur illa adiectio verbi Cãcellariæ, denotet certum & particularem locum, vbi illæ regulæ practicentur, dicendum erit, regulas facere ius particulare, & non vniuerſale. Quia qualitas adiecta diſpoſitioni, qualificat illam ſecundum qualitatem eius, vt eſt text. in puncto in. §. ſed ius quidem ciuile. inſtitu. de iur. natu. facit cap. ſtatutum. de electio. libro. vj. Quando igitur lex eſt localis, vniuerſaliter extra locum non ligat. c. j. &. ij. de conſti. lib. vj. l. fin. ff. de iuriſdi. om. iudi.

Acciden. multũ cõferunt ad cognoſcendũ quod quid eſt.

Qualitas ad quid opponitur.

Legis vniuerſalis natura quæ ſit.

Secundò, quia de natura legis vniuerſalis eſt, quòd ſit perpetua & durabilis, vt dicit Archi. in. c. donatum. j. quæſtio. vij. Et Nicolaus Milis in ver. lex. §. ij. l. ædita. ibi, perpetui edicti. C. de eden. Sed regulæ Cancellariæ non ſunt huiuſmodi. ſed moriuntur cum authore ſuo, vt patet in procemio regularum, ibi, ſuo tempore duraturis, & cæte. Igitur non faciunt legem vniuerſalem. Nam ſi papa voluiſſet regulas ab omnibus obſeruari, hoc dixiſſet, prout dixit in cap. j. de conſtitu. & in cap. omnis. de cenſi.

Suadetur iſta opinio, quia regulæ ab initio introductæ fuerunt, vt officiales Cancellariæ per eas in literis expediendis inſtruerentur, vt patet ex regulis Ioan. 22. Benedicti, & aliorum: & licet à tempore Nicolai. v. aliquid plus ad eas circa iudicia additum fuerit, illud tamen reſpicit actum in curia gerendum. Cum igitur intentio pontificum principaliter nõ fuit per dictas regulas legem vniuerſalem condere, ſed normam dare negotiis in Cancellaria & curia gerẽdis, nos non debemus aliter interpretari. Quia actus agentium non operatur vltra eius intentionem. c. ſi ſacerdos. de offic. ordi. & vulg. l. non omnis. ff. ſi certum petatur.

Lex communis vbique publicatur.

Tertiò, lex communis ex eo, quia vbique publicatur, ideo vniuerſaliter ligat, quia tunc non poteſt ignorantia allegari, vt patet in authen. vt factæ nouæ conſtitu. per totum. & in cap. j. de poſtu. præla. & cap. nouit. cum ibi notatis, de ſentẽ.

excõmunic.

excommuni.notat Bar.in.l.omnes populi.in.v.q.principali. ff.de iuſti.& iu. cum ſimilibus. Sed regulæ Cancellariæ non publicantur niſi in curia.ergo.ibi tantũ ligare debent. aliàs ſequeretur inconueniens:quòd vbi non fieret publicatio,ligarent ignorantes. Quod eſt contrarium rationi,vt patet in cap.ij.de conſtitu.&. c.ij.eo. titu.lib.vj. Et notatur in dicta authen.faciunt ea,quæ tradit Card.conſi.xcix.in fi. *Regulæ Cãcel. an publicentur ſolum in curia.*

Confirmatur iſta opi. quia ad eſſentiam legis vniuerſalis plura requiruntur, quæ traduntur in.l.humanum.C.de legibus.Et Moder.in rubr. de conſtit. Et reaſſumunt nouiſsimi repetentes in.l.ij.per illum text.ff.de orig.iur. Quæ quidem in conſtituendis regulis Cancellariæ non ſeruantur. Ergo non videntur facere ius generale.

Quartò pro iſta opinione adducitur,quia videmus ſententiam latam contra legem communem,etiam non deductam, nec in iudicio allegatam,eſſe ipſo iure nullã, vt in.l.cũ prolatis.ff.de re iudi.& in cap.cum inter.eo.titu.Et tamen ſententiam contra regulã Cancellarię etiam allegatam,nõ tamẽ productam,valet & tenet,vt latè probat Fely. in cap.j. de re iudi.& ita hodie ſeruat Rota. Ex quo datur intelligi manifeſtè regulas iſtas multum à iure cõmuni differre,& per cõſequens vinculum legis communis habere nõ debent. Quinimò vinculum particulare earũ eſt adeò debile,quod videtur longe minus,quàm ſtatutorũ ſingularium locorum vel perſonarum.Nam ſtatuta particularia quamprimum ſunt publicata,& in vno volumine redacta,ligant ſuos ſubditos,vt tradunt omnes in.l.omnes populi.ff.de iuſti.& iur. & in cap.j. de conſti.lib.vj.Sed non ſic in regulis.Nam earũ poteſtas adeò arcta videtur,& certis veluti cancellis ac metis reſtricta, vt licet regulæ publicentur,& in vno volumine redigantur, non tamẽ per hoc,vinculum aliquod iniitiunt,aut fidem aliquam faciunt,nec poſſunt allegari ſicut libri Digeſtorum & Statutorum,niſi prius de gratia ſpeciali,& cũ certa forma,& ceremonia impetrẽtur,vt allegari & produci poſsint:in quibus impetrandis,illud primũ quæritur, an regula ſit de dandis,vel non,in quo quidem ſæpe fit diſputatio,tanquã ſit pro aris agendum:de quo habetur inferius in regula. xxvj. quæ omnia quantum abhorreant, & penitus aliena ſint à natura legis vniuerſalis & communis,nemo non facile intelligit. *Regulãrũ vinculum minus eſt, quàm ſtatutorum particul arium.* *Regulæ Cãcel. nõ allegãtur ſicut leges Digeſt.*

Lex vniuerſaliter ligans. Quintò facit, quia ad effectum, vt lex vniuerſaliter liget, oportet principẽ expreſſe hoc mãdare, vt lex vniuerſaliter obſeruetur, vt nota.in.l.nec Dorotheũ.C.de decurio.lib.x.facit tex.in.c.j.de cõſti. Sed de iſta volũtate Papæ quo ad regulas nõ apparet. Igitur dicẽdũ eſt, eas vniuerſaliter nõ ligare.

Lex debet locis et pſonis cõuenire. Sextò pro iſta parte adduci poteſt, quia ad inualidum actum, & imponendum vinculum, ſufficit legem communem aliquid prohibere. Sed in regulis Cancellariæ non ſufficit, vt in eis aliquid prohibeatur: ſed requitur, vt dixi, earum impetratio, allegatio, & in actis productio & regiſtratio, vt vinculum producant, vt notat Fely.in.d.cap.j. & probatur, in.d.regul. xxvj. Sed hæc regularum impetratio habitantibus extra curiam, præſertim in diœceſibus remotis dura nimis, & quodammodo impoſsibilis videretur. Ergo dicendũ eſt, illas non arctare extra curiã litigantes. Quia lex ad hoc vt vinculum inducat, debet eſſe poſsibilis & rationabilis, locis, perſoniſque conueniens. vulg.c. erit autem.iiij. diſtinct. nullibi enim cauetur, quòd litigantes extra curiam corã ordinariis pro iure vniuerſali impetrando teneantur ad curiam ire. Cum igitur hoc particulariter in iſtis regulis Cancellariæ procedat, eſt concludendum eas particulariter, non vniuerſaliter extra curiam ligare.

Regularũ ignorantia nunquid excuſet. Præterea, & ſeptimo hoc apertè probatur, quia videmus ignorantiam iuris communis, ſeu vniuerſalis neminem excuſare.l.error.C.de iur.& fact.ignorant.cap.ignorantia.de regu.iur.libro ſexto. Et tamen ignorãtia regularum excuſat omnes, ſicut ignorantia extrauagantium, vt tradit Abb.& alij in cap.paſtoralis.de fide inſtrumentorum.Bal.in cap.ex cauſis.de re iudi. Apparet ergo regulas non facere ius generale. Et iſtam opinionem, videlicet, quod regulæ Cancellariæ nõ inducant ius generale per totum orbem, ſed ius tantum particulare, tenuerunt plærique doctores celebres, in primis Pet.de Ancha.in conſil. ccxcvij. incipi. efficacibus. in prin. Et Cardinalis Zabarella in conſilio. xcix. incipi. dico quòd acceptatio. Sentit Romano. in conſil.cclx. in.ij. colum. & Barthol. Belenzinus in tracta.de chari.ſubſi. quæſtio.cxvij. in fi.& in cap.ex parte.de feud.tenet Iaſ. in.l.j.in. v. colum. ff.ſi cert.pet. & Decius ibidem in vltima lectura Senis condita. Et idem Decius in capit.ij.in ſecunda lectura. de conſtitu.

ſtitu.& plures alij,quos breuitatis cauſa non refero.

In contrarium verò pro parte affirmatiua,videlicet, quòd regulæ iſtæ faciant ius generale,etiam extra curiam faciunt rationes & authoritates quæ ſequuntur.

In primis illud in iure clarū eſt,talia debere eſſe ſubiecta, qualia ſua prædicata,vel eorum effectus demonſtrant.l.fundum inſtructum.ff.de fun.inſtr.cum vulg.Sed ſi ſubiecta regularum materia,necnon & perſona ipſius conditoris inſpiciatur, proculdubio concludendum erit, regulas iſtas facere ius generale. Patet hoc, quia beneficia ſuper quibus regulæ diſponunt, generaliter per totum orbem poſsidentur. Ergo generaliter regulæ debent materiæ ſubiectæ adaptari,vt videlicet ligent ipſos beneficiorum poſſeſſores vbique, aliàs rediculum eſſet dicere beneficia tantum vnius loci, puta vrbis Romæ ſub regulis cōprehendi,quæ permodica ſunt, & pro maiori parte iuris patronatus.

Subiecta talia eſſe debēt,qualia ſua prædicata.

Conſiderata etiam perſona ipſius Papæ regularū conditoris qui habet iuriſdictionē vniuerſalē,& eſt ordinarius ordinariorū totius mundi,vt dicit gl.in.c.fœlicis.§.fi.de pœnis. lib.vj.&.c.per principalē.ix.q.iij.& cui omnia beneficia mūdi ſunt obedientialia & manualia,vt dicit Bal.in.l.reſcripta. in.ij.&.iij.col.C.de preci.imper.offe. Erit dicendū etiā regulas iſtas vniuerſaliter ius facere, quia cauſatū ſapit naturā ſuæ cauſæ.l.eius.ff. de oper. lib. & potentia cauſæ influit in cauſatū.l.Publius.§.j.ff.de cōdi.& demon.&.l.manumiſsiones.ff.de iuſt.& iur.Ex perſona enim cōditoris metimur legē eſſe generalē vel ſpecialem.c.fi.de cōſti.lib.vj.Et quod dicimus de parte, reſpectu patris,eſt dicendū in toto reſpectu totius.Nā ſicut Epiſcopus in ſua diœceſi conſtitutionē ſimpliciter faciens,intelligitur eam facere particularē, attenta iuriſdictione ſua,quæ eſt particularis,vt in.c.ij. de conſtitu. lib.vj.&.l.fi.ff.de iur.om.iud. Eodē modo conſtitutio Papæ in beneficialibus erit generalis, quia ipſe habet iuriſdictionem generalem.Propter quam rationem fuit aliàs in Rota, & etiam in ſignatura tempore Leonis Papæ.x.deciſus notabilis caſus,de quo meminit D.Guliel.Caſsiodorus quondam Rotæ auditor diligentiſsimus in quadam deciſione incip. Dubitaui tēpore feriarum,&c. Dubitatur enim nūc tempus, an Auditor in curia Romana vigore cōmiſsionis deputatus

Papa ordinarius.

Cauſatū ſapit naturam cauſæ ſuæ.

Legē vniuerſ. vel particul. ex perſona conditoris metimur.

cum iſta clauſula ſimpliciter,& cum poteſtate inhibendi poſ-
ſet inhibere extra curiam. Quidam dicebant,quòd non,quia
per illam clauſulam non dabatur poteſtas inhibendi extra cu
riam.Et ideo ex quo cõmiſsiones ſunt extricti iuris,illa clau
ſula debebat intelligi de inhibitione in curia per deciſionem
primam . de procura.in nouis . Tamen contrarium tenuit
ſignatura per dicta Fely. in quibuſdam notis Cancellariæ,
quæ hodie habentur per manus plurium. Quem pro cõtra-
ria opin . allegauerat Alexand. Et inter cætera , iſta opinio
principaliter fũdata fuit in ratiõe ſuperius dicta. Quia Papa
cauſam cõmittẽs,erat vniuerſalis princeps habẽs iuriſdictio-
nem ſpiritualem generaliter per totum orbem. cap. cuncta
per mundum.ix.quæſt.iij.vnde conſiderata poteſtate com-
mittentis, quæ eſt vniformis,tam ad curiam quàm extra illa
clauſula cum poteſtate inhibendi ſimpliciter , & in dubio
prolata,debebat conformari & regulari ſecundum poteſta-
tem eius,vt videlicet liget generaliter tam in curia quàm ex-
tra.argu.l.ſi pluribus.de leg.ij. &.l. Iulianus.de leg.iij. Pro
qua deciſione allegat ibi D.Guliel. plures rationes quæ vi-
deri poſſunt. Ita hic videtur dicendum , quòd ſicut poteſtas
Papæ vniuerſalis eſt,ita & regulæ iſtæ ab eo ſimpliciter con-
ditæ,debent vniuerſaliter omnes ligare,niſi ſpecialiter aliud
ſtatuatur. Secundò pro iſta parte facit,quia iſtæ regulæ ap
pellantur conſtitutiones , vt patet in iſto titulo . Et tamen
Conſtitutio quid ſit. conſtitutio,dicitur lex generalis, vt tradunt docto.in rubri-
ca de conſtitu.maximè Fely.& Moder.& eſt textus in capi.
conſtitutio.ſecunda diſtinctione.Et patet in rubri.ff. de cõ-
ſtitu.princip.Item dicuntur etiam ordinationes.Et quælibet
Ordinatio Papæ habet vim legis generalis. ordinatio Papæ habet vim legis generalis, vt dicit Do.in.c.
fi.§.fi.in.ij.notabili.per illum textum.de hæret.libro.vj.

Et licet dicantur regulæ Cancellariæ, & ſic reſpectu illius
dictionis Cancellariæ,videantur eſſe locales. Tamen rectius
conſideranti illa adiectio nihil facit, quia ponitur ad demõ-
ſtrandum , de quibus regulis Papa loquatur . nam cum ſim-
Adiectio ad ſubiectum ad quid exponitur. plex regularum appellatio ſit incerta,& plures regularũ ſpe-
cies comprehendat, vt tradunt doct.in ca. regula.ij. diſt. &
Moder.omnes poſt Dy.in rub.de regu.iur.oportuit de ne-
ceſsitate Papam aliquam adiectionem ponere,per quam in-
telligeremus de quibus regulis loqueretur. vt in ſimili eſt

text.

tex. valde not. in. l. inſulani. ff. de acqui. rer. do. Sic etiam videmus Iuriſconſultos per huiuſmodi adiectiones, leges diſtinxiſſe. Nam quaſdam appellabant conſulares, alias tribunitias, alias Cornelias, & cæte. ad iudicandum de quibus legibus loquerentur. vt patet in cap. quærendam. ij. diſt. Et tamen ridiculũ eſſet dicere leges illas propter illas adiectiones non eſſe perpetuas & generales.

Dicuntur igitur iſtæ regule Cancellariæ, quia in Cancellaria publicantur & regiſtrantur. Sicut ius prętorium dicitur à prætorio, in quo magiſtratus ius dicebant, vt habetur in. §. prætorium. inſti. de iur. natu. & in. l. j. ff. de offic. præto. Et tamen nemo dicet ius prætorium fuiſſe particulare illius loci, vbi magiſtratus ius dicebant, ſed potius ius generale, vt in. l. in honorariis. ff. de actionib. & obliga.

Vel dicuntur regulæ Cancellariæ eo reſpectu, quia maior pars regularum concernunt expeditionem literarum quæ in Cancellaria expediũtur. Et ſic capiunt denominationẽ ab eo quod frequentius fit, arg. gl. in cle. j. in verbo præſidentes. de reſcrip. & in. l. vnica. in verbo ſponſam. C. de rap. virg. Et licet aliæ regulæ ſint quæ modum expeditionibus non ponãt, prout ſunt omnes regulæ cõtentioſæ, quæ in iudiciis verſantur: nihilominus, quia illæ etiam regulæ iudiciales in Cancellaria regiſtrantur, & per Vicecancellarium conceduntur, recipiunt nomen ab illo loco, ſicut pleraque alia iura cõmunia & generalia acceperunt nomen, vel ab authoribus ſuis, vel à locis, vt patet in. d. cap. quædam. prout etiam de leg. Falcidia, de Macedoniano, & Velleiano in quingentis locis iuris conſtat: propter quorum denominationem non deſinunt illæ leges conſtitutiones generales & vniuerſales appellari. Sic ergo licet iſtæ regulæ Cancellariæ appellentur, non tamen hæc denominatio ſeu adiectio aliquam ſpecialitatem legis arguit. Sæpe enim lex denominatur à loco vel perſonis à quibus magis frequentatur, vt in. l. ij. ff. de orig. iur. Sicut & apud veteres Romanos, Fabij, Piſones, & Lentuli dicti, quia hoc leguminũ genere, fabis, piſis, ac lentibus, illi viri frequẽtius vtebantur: inde propter illam frequentiam cognomen illud ſunt ſortiti, vt author eſt Plin. lib. xviij. naturalis hiſtoriæ. c. iij. Ex quibus plures enumerat Alexander Parthenopeus lib. j. dierũ genialiũ. c. ix. Hæc enim vel ſimilia cognomina

Res capiunt denomina. ab eo qđ frequentius fit.

Regulæ Cancellariæ quare ſic nominentur.

Fabij, Piſones & Lẽtuli denominati ab vſu leguminũ.

mina propter frequentiam alicuius facti impoſita, neque rei, neque legis naturam, vel eius vinculum immutant. Et per iſta primum argumentum contrariæ partis reſolui videtur.

Regula idem eſt quod ius. Tertio pro iſta parte facit, quia regula idem eſt quod ius, & de illa argumentatur ſicut de iure, vt eſt tex. in cap. canon. iij. diſtin. Et notat Ioan. Franciſcus Pauinus, Rotæ Auditor in tract. de offic. & poteſt. cap. ſede vacan. in prima. q. principali. colum. fi. vbi plura ſcribit de regula. Idem not. Bal. in c. quod ſicut. de electio. & in. l. ſi quis ſeruo. colum. fi. verſi. nec mireris. C. de fur. & Archiep. Flo. in prima parte ſummæ titu. xj. cap. ij. §. j. & tit. xvij. cap. j. §. xj.

Opinio cõmunis. *Rotæ authoritas quàm ſit illuſtris.* *Rotæ author. quare communi opi. præferatur.* Quarto, pro iſta parte nõ deſunt viri graues, qui hanc opinionem tuentur, quorum numerus & dignitas communẽ opinionem facere videntur. Nam in primis iſtam opinionem tenet Rota, cuius authoritas in tã illuſtri & excelſo loco poſita eſt, vt ab ea recedere nefas quodammodo videatur, quæ ſententiarum grauitate, & authoritatis pondere cæteros doctores licet numero plures ſuperat, & eius opinio propter eius authoritatem communis reputatur, ſecundum Imol. & And. Sicul. in cap. olim. el. j. col. xj. de lit. conteſt. Nam communis opinio non ex numero doct. ſed ex pondere authoritatis fit, vt dicit Alexand. in conſil. ccij. colum. fi. lib. vij. & ob eam cauſam dicta, ſiue vota conformia dominorũ Rotæ cæteris preferuntur, vt voluerunt Moder. Hiſpani in paraphraſi ad. l. iura ſanguinis. ff. de regul. iur. & Moder. Aſten. in tract. nuptia. fol. cxxiiij. poſt Alexand. quem ibi allegant. Et nõ ſolum opi. Rotæ propter eius authoritatem, ſed etiam propter numerum doctorum in ea militãtium communis dici poteſt. Sunt enim Auditores Rotę duodecim qui non ſolent fortuitu, & à caſu vota ſua proferre, ſed cauſa ſæpius procuratorum & aduocatorũ informationibus trutinata, ac propriis ſtudiis diſcuſſa: eorum igitur opinio melior, tum propter eorum authoritatem, quæ ſola vt dixi, communem opin. facit, quàm etiam propter numerum perſonarum: tum quia eorũ vota habentur pro ſentẽtia, magis vera & firma præſumuntur, quàm dicta aliorum doctorum pro libito ſcribentium. arg. ca. prudentiam. Et quæ ibi notat Abb. de offi. deleg. Nã alij doctores non ita ſimul idem negotium diſcutiunt & examinãt, ſed particulariter pro ſe quiſque, & id vel pretio alliciti cõſulendo,

do,vel cauſa inſtruendi iuuenes,& eorum ingenia acuẽdi,in ſcholis legendo opiniones ſuas proferunt. Nam qui conſulit,propriã videtur vtilitatẽ proſequi, quæ facit homines aliquando à vero deuiare, & interdum contraria conſilia dare, vt dicit Iaſon in.l.ſi ex toto.§.fin.colũ.fi.ff.de legatis primo. Qui verò legit, ſolet multa ingenij & gloriæ cauſa proferre, quæ vera non ſunt,vt de Barbatia dicit Fely.in cap.cęterum. in.vj.col.de reſcrip.Præſertim quia doctores facientes communes opiniones faciunt eas per adhæſionem variorum doctorum variis & ſucceſsiuis temporibus factam, non cõmunicato conſilio,nec adhibita cõmuni diſcuſsione: & ideo faciunt ſicut aues, quæ quando vna volat,aliæ omnes ſequuntur,vt ad literam dicit Decius in conſi.ccccxciij.incip.quod ſupra,& c.col.fi. Quæ ratio ceſſat in Auditoribus Rotæ per ea quæ dicta ſunt. Et quia Auditores Rotę à communiter accidentibus eliguntur viri vndecunque doctiſsimi qui in Rota quotidie magis deputantur, veluti aurum in fornace,vt dicunt Moder.repe.in rep.l.cẽturio.fol.ij.ff.de vulga.& pupil. Adeò, quòd licet doctor ſemel examinatus non debeat amplius examinari,tamen ſi aſſumatur ad ſuprema officia,prout Auditor Rotæ, debet iterum examinari. Ita formaliter dicit Bald.in capi.ſcriptum.col.ij. de electio. vbi dicit ita de facto ſeruari Romæ in auditoribus Sacri Palatij Quam quidem authoritatem,& legum peritiã præcellentem,non aliunde prouenisse arbitramur, quàm ex multiplici virorum prudentũ,ſæpe de cauſis diſputantium, concurſu, quorum mutuæ & frequentes diſputationes,& inter agendum actiones, eminentẽ in Auditoribus producunt ſcientiam,& rerum omnium experientiam pariunt. propter quam Rota non immeritò huberrimus fons canoniſtarum appellatur. ſecundum Fely.in cap. quoniam.§. porrò.col.iiij.vt lit.non conteſt. Inde non ab re Egidius in deci. xxxvij. dicit, ꝙ inter loca eccleſiaſtica nullus eſt toto orbe Rota præſtãtior,vbi melius ac celerius cauſæ deciduntur propter peritiam dominorũ Rotæ. Et quia ibi eſt diſertiſsimus modus cauſas audiendi,conſulendi, & decidendi,facit deciſio. cccxx. in not. Et ob eam meritò conſtitutum fuit in.c.fi.de fo.comp. ꝙ Curia Ro. diceretur mater aliarum curiarum eccleſiaſticarum. Et dicit Card.in clemen. quãuis in princ. de appella.quòd ſtylum iudicandi Romanæ

Rota Huber.fons canoniſtarũ appellatur.

Rotæ iudicium.

Stylũ Curiæ Ro. omnes ĩfer. Eccleſiæ ſequi tenentur.

Curiæ ſeruare tenentur inferiores eccleſiæ, cũ ſecundũ Moder. Aſten. præponitur nobis tanquam ſpeculum ad imitandum. Sequitur And. Sicul. in. c. ex literis col. xix. ver. iiij. probat. de conſti. Plura ad hoc, quæ aliàs ex varia lectione collegi, in laudem & meritum honorem huius Sacri Auditorij Rotæ poſſem adducere: ſed vt ſtudeam breuitati, tum etiã ne ſuſpectus videar, cum ſim ex eodem ordine indignus Auditor, & omnium indoctior, omittam. Quanuis ex hoc nemo ſuccenſere debeat, ſi tantum laudes ab aliis doctorib. hinc inde ſcriptas retulerim. Nam qui ſcripta aliorum refert, culpandus non eſt, quaſi ipſe dicat, vt dicit glo. in. l. Gallus. §. idẽ credendum, in verbo pronepos. ff. de li. & poſth. refert Decius in. c. ad hæc. in prin. de reſcript. & in. c. iurauit in. j. col. de probationib. Redeundo igitur, vnde ſum digreſſus, dico iſtam opinionem, videlicet, quòd regulæ Cancellariæ ligent omnes etiam extra curiam, tenuiſſe Rotã in pluribus cauſſis, quas inferius locis ſuis in cõmẽtariis cuiuſque regulæ adnotabo. Et vltra Rotam locis inferius adnotandis, iſtam opinionem etiam tenuit Ioan. Frãciſcus Pauinus doctor magnæ ſcientiæ & experientiæ, & quondam Auditor Rotæ in præludiis extrauag. Et Fely. etiã Auditor Rotæ in ca. ij. de reſcrip. Et ante ipſos Nicolaus Milis etiam Auditor in ſuo Repertorio in verbo lex. §. ij. Et Ludouicus de Interamne ex eodem ordine, in quodam ſuo conſilio reddito in cauſa Meſſanen. parochialis. Decius in. l. j. col. fi. ff. ſi cer. pet. Quem ibi Moder. Taurinen. in. xj. col. & quidam alij ſequuntur. Et ſecundum iſtã opinionem fuit iudicatum in concilio, ſiue parlamento Tholoſano, vt patet in eius deciſione cccexliiij. incip. Item fuit quæſitum, an regulæ Cancellariæ, &c. Et hoc idem tenet gloſſator, infrà in regula ix. Et quid Moder. Nicolaus Boerius in tract. leg. q. j. Et Nicolaus Euerardus in tract. de locis legalibus. fo. xj. in. ij. col. cum quibus etiam concordat ille inſignis gloſſator concilij Baſilien. in titulo de reſeruationibus. in fin. in verbo regulas. Et eãdem opinionem ſequitur And. Sicul. in conſil. lvij. in. ij. colum. lib. j. qui ad hoc allegat Pet. de Ancha. ſibi contrarium. Et ſecũdum iſtam opinionem conſuluit Stephanus Bertrandi doctor Modernus, & practicus in conſil. cexcij. viſis copiis. in. iij. colũ. lib. iij. nouiter impreſſo. Et hoc idem latè probat Bartol. Craſſaneus doctor copioſus in

Relator dictorũ alterius an reprehendi debeat, ſicut ſi ipſe diceret.

conſil.

conſil.x.viſo proceſſu.in.v.colũ.vbi dicit,quòd regulæ Cancellariæ ligant per totam Franciam, adducens pro iſta opinione Pet.de Ancha.in conſil. ccxcv. pro clariori euidentia. vbi idem Pet.arguit de regulis Cancellariæ ſicut de lege. Et ita etiam arguit Fely.in.c.j.de re iud.& in.c.quod ſuper his. in.iij.col.ver.ſecunda concluſio.de fide inſtrum.vbi æquiparat regulas Cancellariæ legibus, vel canonib. pœnalibus,dũ quærit,an ſub illis comprehendantur Cardinales. Et idem facit Decius in.c.eccleſia ſanctæ Mariæ.in viij.col.de cõſti. Et ante ipſos Io. And. in regula nemo poteſt.de reg. nouel. Et cũ iſta opinione etiam tranſit Io.Franciſ.de ſancto Nazario, aliàs nuncupatus de Ripa in.ij.lib.interpretationum.ſuper.c. ii.de reſcrip. Et plures alij, quos breuitatis cauſa non refero. Ex quorum numero ſatis apertè colligitur, iſtam eſſe magis communem opinionem. Non obſtant quæ in contrarium pro parte negatiua adducta fuerunt. Primum,quòd iſtæ regulæ concernunt ius ſpeciale,ex quo denotant certum locũ, appellantur Cãcellariæ. Quia ad hoc reſpõſum fuit in primo argumẽto partis affirmatiuæ. Quibus addo, quòd iſta ratio nõ concludit in principe habente iuriſdictionem,qui licet faciat actum concernentem certum locum, vel perſonam,nihilominus ille actus non propterea faciet legem particularẽ,ſed vniuerſalem.vt.in.l.fi.C. de legib.vbi apparet ſententiam principis in certa cauſa latam vniuerſale ius facere, & omnes ligare.Et idẽ facit epiſtola principis directa certę perſonæ. Nam habebit vim legis vniuerſalis,vt in.l.j.ver.per epiſtolã. ff. de conſt.prin.cũ concordan.vt ſcribit Io. de Platea in.l.neque. C.de decurio.lib.x. Ex quibus apparet, illud argumentũ nõ procedere in actibus principis,ſed inferiorũ,vt declarat Iaſo. in.l.j.in.ij.col.num.24.ff. de feriis. Non obſtat, ꝙ regulæ non ſunt perpetuę,quia hoc nõ facit quominus tempore quo durant,dicantur vniuerſaliter ligare.Nam nõ reperitur inter requiſitas legis, ꝙ lex debeat eſſe perpetua,ſed poteſt eſſe tẽporalis, & nihilominus generaliter ligabit. Quia hoc poſitũ eſt in voluntate Principis,vt in terminis iſtarũ regularũ tenet expreſſe Geminia.in conſil.xciij.incip.Clemens vij. Aliàs videtur primo &c. Nihil enim refert ad vniuerſalitatẽ legis, ꝙ lex ſit temporalis, quia in hoc voluntas cõdentis attenditur, vt notatur in ca.nobis. de ſenten.excõmunica & in clement. prima,

Arguitur de regulis Cancellariæ ſicut de lege.

Sententia & Epiſtola prĩcipis facit legẽ.

Lex debet eſſe vniuerſalis et perpetua.

prima, de vita & honeſta. cleric. Sicut videmus in extrauagã. ad regimen Benedicti, quæ licet fuerit temporalis, vt patet in ea, tamen attenta iuriſdictione Papæ vniuerſaliter ligat. Nec dictum Archid. in dicto cap. donatum. facit, quia illud reſpicit frequentiam. Nam à communiter accidentibus, lex ſolet eſſe perpetua: tamẽ ſi contingat fieri ad tempus, nihilominus vinculum generale conſtituet, cũ hoc pendeat, vt dixi, ex voluntate principis. Et ad hoc plura iura adducit Domi. in dicto conſil. xciij. quæ omitto. Nec obſtat, quòd regulæ non publicantur, niſi Romæ. Ergo extra eam poſſunt probabiliter ignorari. Quia reſpondetur, ꝙ ſola publicatio facta Romæ in Cancellaria Apoſtolica ſufficit, quo ad hoc, vt ligent extra curiam, vt tenet Ioan. Monac. in regula in generali. de regul. iur. lib. vj. Et Ioan. And. ſuper Data Sexti. Nam Romæ etiam publicantur omnes aliæ conſtitutiones perpetuæ, & ligant per totum orbem, & ſunt in vſu. Et ideo Paulus de Elezar. in proœmio cle. dicit, ſufficere quamlibet cõſtitutionem Papæ publicari Romæ, quæ eſt caput omnium eccleſiarũ & orbis. Nec requiritur, quòd in ſingulis locis fiat publicatio. Et hoc idem in terminis noſtris, videlicet quòd ſufficit regulas iſtas Cancellariæ publicari in curia Romana, quo ad hoc, vt vniuerſaliter ligent, concluſit in contingentia caſus, concilium, ſiue parlamentum Tholoſanum in deciſione ſua ccccxliiij. in ſecundo dubio. Et rationem iſtius opinionis reddit Imol. in dicto proœmio, quia ideo ſufficit publicatio in curia, cum Papa habeat pedes plumbeos, & eſt quaſi immobilis, dans cuncta moueri. Ideo eius ſtatuta non ſunt ſingulorũ auribus inculcanda. cap. primo. de poſtulat. prælato. Sed Imperator habet pedes plumbeos, quia non ſtat firmus, ſed diſcurrit huc atque illuc per prouincias. Ideò dicta authent. vt factæ no. cõſti. procedit in imperatore, & non in Papa. Et ita tenet Henricus Bohic in cap. ij. de conſtit. Præterea quia dicta authen. procedit in noua conſtitutione, quæ non poteſt ilico per famam innotuiſſe, vt patet ex rubrica eiuſdẽ authenticæ. Sed regulæ Cancellariæ propter earum vetuſtatem à tẽpore Ioan. xxii. primi earũ conditoris adeò toto orbe notiſſimæ effectæ ſunt, vt nihil notius. Nam penè innumerabiles cauſæ per totum orbem reperiuntur vigore iſtarũ regularum iam deciſæ. Et ſecundũ eas arctatur, & regitur poteſtas legatorum

Publicatio legis, vel regularum facta tantũ Romæ an liget extra vrbẽ.

Papa pedes plumbeos habere dicitur.

torum exiſtentium extra curiam. Per eaſdem etiam vires, robur & limitationes capiunt expectatiuæ & reſeruationes extra curiam. Limitatur etiam ordinariorum poteſtas, vt quotidie experimur. Igitur ſine aliqua publicatione deberent ligare, vt dicebat Hugo, quem refert Paulus in dicto prooemio. Præſertim cum quaſi omnes iudiciales regulæ habeant decretum irritans, quia ſunt de dandis, vt notatur infrà in regula xxvj. Et conſtitutio, quæ habet decretum irritans ſtatim ligat ignorãtes, vt tradunt doct. Anto. Imol. & Moder. in cap. ij. de conſtit. Et ideò multis de cauſis iſtæ regulæ deberent ſine aliqua publicatione cunctos ligare. Verùm quia morte Pontificis regulæ extinguuntur, viſum fuit, vt per nouum Põtificem publicentur, per quẽ iterum ad inſtar Phœnicis reuiuiſcunt, & veluti Aquila renouantur: quæ idẽ publicatio, non ad illum effectum fit, vt innoteſcant, cum ferè eædem regulæ ſunt, quæ approbãtur, ſed vt per huiuſmodi publicationem dignoſcatur voluntas approbatoria ipſius noui Pontificis. Qui ſi eas tempore aſſumptionis ſuæ ad apoſtolatus apicem non approbaret, mortuę manerent. Fuit igitur iſto caſu neceſſaria publicatio. Et quòd publicationis tempus in regulis non tantum attẽdatur, ſed voluntas Papæ iam vſu comprobata, apparet manifeſte. Quia licet regulæ iſtæ hodie publicentur, & leganturin Cancellaria: tamen Papa decernit, & ſtatuit, eas ex tunc in craſtinum aſſumptionis ſuæ ligare. Et ſic ante tempus publicationis. Vnde ſi vacaret aliquod beneficium poſt aſſumptionem Papæ, & ante publicationem regularum, tale beneficium non caderet ſub expectatiuis prædeceſſoris, cum iã per regulas illæ expectatiuæ cenſerẽtur reuocatæ. Et ideo acceptari nõ poſſet tale beneficium, vt refert gloſſator hìc in prooemio regularum, dicẽs, iſtum caſum tempore ſuo contigiſſe in Rota. Adde quòd eundem caſum decidit Geminia. in conſil. xcij. in. ij. col. qui notabiliter loquitur. facit Pet. de Ancha. in clem. j. de conc. præb. Et ita in eodẽ caſu, ſecundũ opinionem gloſ. & Geminia. concluſit Rota triplicatis votis in vna Romana canonicatus ſanctæ Mariæ maioris coram me de mẽſe Iunio. M. D. xxviii. Nam in dicta cauſa Valerianus obtinuerat à Clemente expectatiuam, per quam fuerat creatus in canonicum ſanctæ Mariæ minoris anno M. D. xxx. Cuius vigore ſequẽti anno fuit receptus in canonicum. Deinde

Cõſtit. habẽs decre. nõ requirit publicationem.

Regul. cãcella. per ſucceſſ. põtificum renouantur.

Regulæ Cãcel. licet publicentur ligãt tamẽ à tempore aſſumptionis Papæ.

vocauit

vocauit canonicatus in Eccleſia ſanctæ Mariæ maioris xiiii. Octobr. M.D.xxxiiij.per duas horas poſt ſolis ortum. Et ſic eodẽ die,quo D.noſter Paulus Papa III.ad apoſtolatus apicẽ aſſumptus fuerat,qui fecerat regulas ſuas inter alias reuocatorias expectatiuarum,& creationum in canonicum,etiam ſi per eas aliqui recepti fuerint in canonicos. Quas quidem regulas legi,& publicari fecit in Cancellaria xv.die Octob.M.D.xxxiiij. Quas voluit extunc in craſtinum aſſumptionis ſuę (quæ fuit.xiij.eiuſdẽ menſis) ſeruari debere cum decreto irritanti. Per quam regulam Pauli conſtat fuiſſe reuocatã creationem & receptionẽ in canonicũ dicti Valeriani ex eo,quia poſtquam incepit ligare regula initio ipſius diei.xiiij.Octob. accidit inde ad duas horas vacatio canonicatus, qui ſecundũ præmiſſa acceptari non potuit.Et per conſequens valuit prouiſio.D.N.Pauli facta Epiſcopo Ceſenaten.Pro quo pronuntiauit,vt dixi , cauſa prius pluries propoſita & votata.

Sẽtẽtia lata contra extrauagãtem, an valeat.

Regulæ nõ ligãt niſi per vicecãcellarium.

Non obſtat etiam dum dicebatur ſententiam latam cõtra regulam valere,ſecus contra legem. Quia reſpondetur per hoc non argui regulas generaliter non ligare. Quia videmus etiam ſententiam latam contra extrauagantem conſtitutionem valere,vt tradit Fely.in cap.j.de re iudic.& in.d.c.paſtoralis.Et tamen nemo dicet extrauagantes non eſſe conſtitutiones generales. Ratio igitur diuerſitatis inter legem & regulas talis eſſe dignoſcitur. Quia Papa præter ordinem aliarum legum communium voluit & conſtituit,regulas non ligare,nec fidem facere,niſi illę prius darentur per Vicecancellarium , & dominos Abbreuiatores , vt patet infrà in regula xxvj. Sed hoc non reperitur de lege communi ſancitum. Vnde ſi non eſſet text.dictæ regulæ xxvj . idem dicendum eſſet de regulis quod de lege,vt videlicet ſententiæ latæ contra ipſas eſſent nullæ. Sed in regulis hoc factum fuit bona ratione. Quia ex quo propter mortem Pontificum regulæ expirabãt, & multoties ſucceſſor aliquam ex regulis prius æditis negligebat,vel conſultò omittebat,nonnunquàm æditas innouabat,ac immutabat,vt experientia docet. Ideò ne contingeret ſuper iſta diuerſitate dubitari,introductum fuit , regulas nullam fidem facere,niſi ex fonte Cancellariæ,& ex mandato Vicecancellarij,& ſic ſecundum formam traditam in.d.regula xxvj. cõcedãtur,quòd in lege perpetua ſtatuere nõ oportuit

tuit,quia ſemper fixa & ſtabilis manet, nec per ſucceſsiones Pontificum variatur,cum morte condentium non expiret. Et idem in extrauagant.nota,quę idem operatur quod lex,vt dicāt Abb.& omnes in.d.cap.paſtoralis.& in.d.l.cum prolatis. Si verò ignota fuerit extrauag.eadem ſeruabitur in ea ſolennitas quam in regulis diximus obſeruari, ſed diuerſa alia ratione.Nam cum tales extrauagantes ignotæ,inſertæ non reperiantur ſub aliquo certo volumine,ſed in incerto vagētur: & ſicut Veſpertiliones ſub vmbris quodammodo deliteſcant, neceſſarium fuit ad effectum vt innoteſcant,& ſine aliquo vitio appareant recurrere ad Cancellarium,vt lucem & certitudinem veritatis capiant,ne de eis in poſterum dubitetur. Et ita ſe ſtylus habet. Crederem tamen, quòd etiam ſi in eius extractione non ſeruaretur prædicta ſolennitas,ſi tamen contrarius vſus eius non probetur, & allegantur in cauſis, quòd ſententia contra illam non valeret. Quia eſt lex vera,generalis,& perpetua,non recipiens mutuationem morte conditoris. In regulis tamen militat alia ratio,vt dixi,quod contigit propter ſucceſsiones Pontificum varia ſentientiū.Adeò quòd propter hanc rationem dixit Feli.in cap. Rodulphus.in xv. col.de reſcrip.quòd ſtylus curiæ ſit volubilis, & mutatur ad mutationem Pontificum, qui faciles ſunt in mutandis ſtatutis prædeceſſorum,vt patet ex varietate temporum circa ſtylum,vt refert Ioan.Andr.in cap.j.de elect.lib.vj.Et melius ac clarius hoc idem manifeſtum redditur ex inſpectione antiquarum & modernarum regularum, inter quas multiplex eſt differentia,adeò vt quilibet Pōtificum magis viſus fuerit nouis regulis conſtituendis intendere,quàm à prædeceſſoribus æditis approbandis. Quæ omnia iuſtificantur per rationem. cap.non debet.de conſan.& affin. Propter iſtam igitur varietatem fuit ordinatum, regulas iſtas ſub prædicta forma dari. Hinc eſt,quòd quamprimum per exactionem regulæ à Cancellaria ſumus clari,& certi de tenore regulæ, ſi ſemel apud acta producatur,illa productio ſine alia noua extractione à Cācellaria facienda prodeſt,quo ad omnes alias cauſas corā quibuſcunque iudicibus decidendas,& faciunt ius generale. Nam tranſportato regiſtro cauſæ,vbi ſemel producta fuit regula,datur plena fides illi,& ſententia cōtra eam lata erit ipſo iure nulla.

Regu.Cācel. ſemel producta an faciāt fidē ī aliis cauſis ſine noua extractione.

Eſt ta-

Eſt tamen circa hoc vlterius aduertendum, quòd iſtæ regulæ dantur dupliciter, aut in curia, & ſufficit quòd dentur per Vicecancellarium, vel regentem Cancellariæ cũ ſubſcriptione duorum Abbreuiatorum. Si verò extra curiam dentur, requiritur ſupplicatio Papæ. Et tunc datur ſub plumbo. Et tali caſu extra curiam faciunt fidem, vt lex. Et qui vult eis vti in cauſis extra curiam mittat pro eis, aliàs ſecundum ordinationem Papæ non ligant. Nec per hoc poteſt inferri non facere ius generale, quia ex prædictis apparet contrarium. Formam verò dationis regularũ, & extractionis à Cancellaria, & qualiter dentur ad perpetuam rei memoriam, & quid ſi petantur regulæ prædeceſſorũ, vel viuentis pontificis dari, ponit Hieronim. Paulus Vicecorrector eruditus, & ſummus practicus in eo libro qui vulgò intitulatur Prouinciale eccleſiarum, ſiue practica Cancellariæ. fol. xxvij. vbi videndum eſt. nam liber ille eſt approbatus à ſede apoſtolica, vt dicit Cardin. in clem. ij. §. irritũ. in iij. quęſt. de elect. Et ipſum Hieronymum Paulum ſummè laudat Ioan. Baptiſta de ſancto Seuerino in tracta. penſio. quæſt. xxx. colum. penul. Et per iſta patet ſolutio ad alia argumenta. Nam, vt ad ea vno verbo reſpõdeam, ſi huiuſmodi regulæ in aliqua ſui ratione in curia non concludant: ratio tamen generalis earum & poteſtas condentis vniuerſalis non reſtringentis ſe ad certum locum, concludit vt dicantur cõſtitutiones generales. Vt tamen magis prædicta omnia ſuſtineri valeant, poſſent fœdere diſtinctionis iſtæ opiniones concordari, vt videlicet prima opinio procedat in regulis quæ non ſunt de dandis. Ille enim ex quo reſpiciunt expeditionem literarum curiæ in Cancellaria faciendam, & per conſequens reſtringatur ad certum & particularem effectum & locum, tales dicuntur conſtitutiones ſpeciales, & nõ ligant exra curiam. An verò loquimur in regulis quæ ſunt de dandis, prout ſunt ferè omnes iudiciales quæ habent decretum irritans, & in illis procedat ſecunda opinio. Et iſtam diſtinctionẽ videtur ſentire & tenere Io. Fran. Pauinus in pręludiis extrauag. Io. xxII. & Feli. in cap. ex parte. el. j. de reſcri. Et alij plures ex prædictis doct. Non tamen inficior plures regulas iudiciales reperiri in hoc volumine quæ non procedũt coram ordinariis extra curiam propter aliquam particularẽ rationem, de quibus ibidem ſuo loco dicemus. Et hæc in vniuerſum

Regulæ Cãcellar. dupliciter dantur.

Regulæ iud. ferè ſunt de dãdis.

uerſum,& quodammodo in genere circa iſtam quæſtionem dicta ſufficiant.

QVAESTIO TERTIA.

CIRCA tertiam principalem quæſtionem, Nunquid regulæ iſtæ Cancellariæ ligent ipſum Papam earum cõditorem?

SOLVTIO. Iſta quæſtio conſiderata, ſubiecta materia aliquarum regularum videtur impertinens, cum regulæ iſtæ pro maiori parte modum impetrãdi beneficia, ac poſſeſſores eorum concernant, quæ in Papa verificari non poſſunt: Cùm neque ipſe impetret illa, neque habeat, à quo beneficia impetrare poſsit, cum ipſe idem ſit dominus, & beneficiorum effector, non habens ſuperiorem ſupra ſe, vt tradunt latè Moder. in cap. j. de conſtit. Neque etiam beneficia, ſuper quibus regulæ loquuntur, poſsidentur ab eo. Itaque attento iſto motiuo, quæſtio iſta redderetur fruſtratoria. Poſſet tamẽ iſta quęſtio quadrare in illis regulis quæ concernunt animæ periculum, de quibus ibidem ſuo loco particularius tractabo. Neq; ex eo. quòd doctores iſtam quæſtionem formant in lege cõmuni, de qua ſolet pluribus locis iuris dubitari, nunquid liget ipſum cõditorem. Poteſt eodem modo hic adaptari, cum lex cõmunis varios tractus, receſſus, ac ſinus habeat, ſub quibus Papa facilè includi poſſet. Non ſic in regulis quæ vniformẽ materiam tractant, videlicet, beneficiorum. Itaque tanquam de re non pertinente, non curabo hîc papyrum denigrare. Quia hanc quæſtionem in ſpecie latiſsimè tãquam in regula, De infirmis reſignantibus, vbi eſt proprius locus.

QVAESTIO QVARTA.

VIDENDVM eſt, nunquid ſub diſpoſitione iſtãrum regularum generaliter vel indefinite loquentium comprehendantur Cardinales?

SOLVTIO. Quia quæſtio iſta ſpecialiter ſuper aliquibus regulis diſcutietur, & plura quæ hîc dicentur, communia erunt iis, quæ ibi ſigillatim ſcribam. Ideo particularibus argumentis ad illas regulas pertinentibus omiſsis, motiua aliqua ab illis diuerſa in hoc genere ponam, quibus cognitis facilè dignoſci poterit quando Cardinales ſub diſpoſitionibus generalibus, tam regularum quàm iuris communis comprehendi debeant, & quando non.

In primis igitur dicendum videtur Cardinales ſub generali diſpoſitione legis vel cõſtitutionum non comprehendi hac ratione. Quia perſona quæ inter alias ſupereminentem qualitatem habet, niſi ſpecialiter nominetur, non videtur ſub generali conſtitutione cõprehendi. Hoc dicit in ſpecie Io. And. in. c. j. de ſchiſma. lib. vj. vbi tenet, quòd licet ſub diſpoſitione generali comprehendantur epiſcopi, non tamen comprehenduntur Cardinales. Quia maior ratio eſt in Cardinali, quàm in epiſcopo propter maiorem eius qualitatem. Vnde facilè credimus ortum ſtylum Cancellariæ qui habet, quòd quando Cardinalis impetrat, non debet narratiua reſcripti formari per viam ſua nobis, vel ſignificauit, vel cõqueſtus eſt nobis. vt fit in aliis omnibus impetrantibus. Sed debet reſcriptum habere ſpecialem formam diſtinctam ab aliis, videlicet, expoſuit nobis dil. fil. noſter tit. Sãctæ Praxedis &c. vt per hoc denotetur ſingularitas perſonæ. Et quod dictum eſt de Cardinalibus, idem de Regibus, & eadem ratione dicendum eſt, quia contra Reges de ſtylo Cancellariæ literæ contentioſæ non dantur. Nec etiam in his quæ illis deſtinantur per Papam ponitur verbum mandamus quatenus, &c. ſicut in aliis ponitur, vt dicit Specul. in tit. de reſcrip. præſenta. §. ratione formæ. verſi. item cõtra Reges. facit text. in cle. j. de teſti. ibi, Reges & principes in domino exhortamur &c. Et inde euenit, quòd in derogatione iuriſpatro. laicorum Reges, nec duces eadẽ ratione non comprehenduntur, niſi ſpecialiter nominentur, vt eſt cautum regula Cancellariæ ordine XL. Et hoc idem caueri de iure cõmuni firmat Felý. in tracta. quando lit. apoſtoli. noc. pat. in vj. col. verſi. ampliatur viij. facit text. in. c. fin. de offic. deleg. lib. vj. &. c. ne aliqui. de priuil. eo. lib. Et in extrauag. execrabilis. §. j. cum concor. vt dixi in regula de infir. reſig. q. ij. Et iſta omnia in ratione fundantur, quia ex quo huiuſmodi perſonæ diſtinguntur à plebe, ſeu vulgo tãquam anteſignani, honeſtum eſt ne iure ordinario regulẽtur, qui prærogatiua quadam ſingulari cæteris præferuntur.

Diſp. quæ cõprehendit epiſcopũ, nõ includit cardinales.

Card. impetrans.

Literæ cõtentioſæ.

Pap. ĩ lit. directis regibus non vtitur verbo Mãdamus, ſed exhortamur.

Et in eadem ratione fundatur illud, quod dicitur mandatum conceſſum ad beneficia non capere dignitatem, vel beneficium ſimile qualificatum, vt eſt tex. in. c. ſi. de prębẽd. Sic etiam tex. in cle. j. de regula qui loquitur de monachis, & aliis habentibus adminiſtrationem, non cõprehẽdit Abbatẽ, quia ibi non

ibi nõ nominatur, vt tenet ibi Car. poſt Matthæum in vj. oppo. Ex quibus omnibus conflatum putamus commune illud dictum, legem generaliter loquentem, nunquam conprehendere caſus ſpecialiter priuilegiatos, vt dixit gloſ. in authen. de hęre. quæ ab inteſt. in princ. & reaſſumit Iaſ. in. l. poſtquã liti. col. fin. C. de pact. ſequitur Decius cõſi. v. & ante ipſos Gemi. cõſi. xxx. cum ſimil. vt per Fely. in. c. j. vij. col. verſi. ſecunda diſpoſitio. de reſcrip. de quo latius dixi in cõmentariis. c. ſtatutum. num. 47. de reſcrip. lib. vj. Et ideo non ab re de ſtylo & vſu curiæ, quando ſummi Pontifices volunt Cardinales tacitè ſub diſpoſitione generali comprehendere, ſolẽt eos ſaltem per clauſulas illas generales, cuiuſcũque ſtatus, prężeminentię, gradus vel dignitatis exiſtant, includere. Nam dicta clauſula de ſui natura includit perſonas, quæ aliàs non comprehenderentur. Quãuis etiam illi ſint reges, ſerui, monachi, vel Iudęi, vt dicit Archi. in cap. quamuis de offi. ord. li. vj. Et nouiſsimè quo ad reg Scotiæ, quòd ſub illa clauſula cuiuſcũque ſtatus, &c. cõprehẽdatur, tenuit Rota in vna Brechinen. vicariæ corã R. D. Io. Pau. Ptolomæo die. IX. & XI. Decẽ. M. D. XXXVIII.

Clauſula cuiuſcunque ſtatus &c. cõprehendit reges & alios niſi excipiantur.

Quantum verò ad Cardinales de quibus hîc agitur, quod ſub generali & vniuerſali diſpoſitione regularum includãtur, quando eſt appoſita illa clauſula cuiuſcunq; ſtatus, &c. tenuit etiam Rota in vna alia Ferrarien. Archipresbyteratus, vt dicam in fine ſequentis quæſtionis: vbi verò non apponetur dicta clauſula, vel illi nominatim in conſtitutione expreſsi non fuerint, von videtur Papa eos velle comprehẽdere tanquam cæteris excellentiores, per ea quę nouiſsimè cumulat Franci. de Rippa in. l. j. col. viij. nume. 59. ff. de vul. & pupil. vbi illud quod dictum fuit de regibus multipliciter limitat. Et in hoc multũ defertur perſonis huiuſmodi, præſertim regibus, vt ſcribit Prępoſ. Card. Alex. in. c. ſi epiſcopus. col. fi. xviij. diſ. & Corſet. in tract. de poteſtate regia. Cũ igitur Cardinales inter eccleſiaſticos viros, poſt Papam, locum primum teneant, vt tradit Fely. in rubri. de maior. & obe. in. v. col. adeò quòd fratres principis appellentur, ſecundum Io. And. in. c. j. de ſchiſma. li. vj. & in. c. quàm periculoſum, de ſenten. excõ. eod. lib. Et ſicut Papa vnicus eccleſiæ ſponſus dicitur, ita Card. primi filij gradꝰ appellãtur, vt dicit Io. And. & Imol. in. c. fœlicis. de pœnis lib. vj. Meritò igitur propter talem excellentẽ dignitatẽ ſub

Papa vnicus eccleſiæ ſpõſus dicitur.

Card. filij primi gradus appellantur.

generalibus conſtitutionibus præſertim odioſis (cuiuſmodi ſunt regulæ iſtæ Cancellarię) comprendi non debent. Quam opinionẽ multis rationib. probat Abb. Pan. in cle. j. de exceſ. præla. in prin. Nam ſi de Ducibus, Marchionibus, & alijs illuſtri nobilitate pollentibus in regula. xl. & aliis plærisque magna habetur ratio, quid de Cardinalibus dicendum erit? qui non ſolum illuſtres, ſed vt illi magis ſublimẽtur, in diademate principis ſcripti dicũtur & adeò ſunt Papa chariores, quòd vnum corpus cum Papa facere exiſtimẽtur: qua de cauſa pars corporis papæ appellãtur in. d. cle. fœlicis. & alibi eius collaterales inſcribũtur, de quibus latius ſcribit And. Sicul. in cõſi. j. col. xiiij. lib. j. in ſuo tract. Cardi. facit bonus text. in ca. Cõſtantinus. xcj. diſt. Quamobrem illis patritiatus dignitas conceſſa fuit, vt referunt præfati doc. Sunt enim Patritij, principis patres. vt not. in authent. conſtit. quæ de digni. Nam nullus ad talem dignitatem aſcendit, niſi prius eius fides & induſtria in aliis dignitatib⁹ fuerit approbata, vt inquit Io. de Plat. in. l. nemini. C. de cõſuli. lib. xij. Et latius Moderni in. l. j. ff. de offi. eius. Nõ immeritò igitur dicendum erit, generalibus cõſtitutionibus eos minimè comprehendi. Imò fortius voluerũt Moder. in tract. de poteſta. leg. in. iiij. &. v. cõcluſionibus, quòd licet diſpoſitio. c. de multa. de præbend. ſit multũ neceſſaria eccleſiæ, nihilominus Cardinales propter eorũ ſupremã dignitatẽ nõ comprehenduntur ſub illius diſpoſitione: quãuis diſpoſitio illa, vt dixi, ſit alioquin honeſta & ſanctiſsima, ac eccleſiis fauorabilis. Illa enim qualitas excellentis dignitatis, qua cæteris præſtant, adeò ſubiectum alterare videtur, vt ſub ſimplicibus & generalibus diſpoſitionibus non comprehendantur, vt videmus propter eãdem rationem qualitatis factũ fuiſſe in. c. ſtatutũ. iũct. c. licet canõ. de. elect. lib. vj. vbi ſub diſpoſitione loquente de parochiali, non comprehenditur parochialis collegiata, propter illam digniorem qualitatẽ: ſic ſub regulis de clericis loquentibus Cardinales comprehendi non debent. Et hac ratione Io. And. in. c. j. de ſchiſma. lib. vj. dicit, ſub reuocatoria, de qua in. c. fi. de conceſ præb. lib. vj. Cardi. non includi. Nam inanis eſſet tantæ dignitatis prærogatiua: nullus illis tributus honor videretur, ſi cum cæteris, veluti cũ turba ſub regulis generalibus cõprehẽderẽtur. Cõueniẽs igitur eſt dicere eos nõ cõprehẽdi. Quã oppinionem tenuit etiã Rom.

Cardi. in diademate principis ſcripti & vnum corpus cũ Papa facere dicũtur

Cardinal. Patritij appellantur.

Rom.in conſi.ccccxcviij.in caſu quo quęritur.vbi per plures rationes probat clauſulā generalem,& omnes alios,&c. Cardinales non comprehendere. Sequitur Fely.in.c.cum in iure peritus.in.iij.co.de offi.deleg.& Bar. Belēzinus inſignis auditor Rotæ in.c.quod ſuper his.de fi.inſtru. Et plura etiā argumenta & motiua pro iſta parte cumulat Pet.de Ancha.in cōſi.ccxcv.&.ccxcvij.quæ breuitatis cauſa non refero. Cū quibus videntur tranſire Moder.in.c.eccleſia ſanctæ Mariæ.in.viij.col.de conſtitu. Et ante ipſos Fely.in cap.in eos.in fi.de hæreti. His accedit,quia Cardinales dicuntur patres ſpirituales & colūnæ eccleſiæ,in cle.ſi quis ſuadente de pœnis. Vnde ſicut Auguſta,quæ reputatur pars corporis Auguſti nō cōprehenditur in generali diſpoſitione, vt patet in.l.pen.C.de do. inter virū & vxo. Ita neq; Cardinales qui ſunt etiam pars corporis Papæ,vt in.d.cle.fœlicis.comprehendi debēt. Præterea Auguſta ex eo,quia aſsiſtit principi in cōſulendo & regendo orbem, gaudet illius ſpeciali priuilegio, vt in.l.bene à Zenone.C.de quadri.præſcrip. Ita etiam Cardinales qui aſsiſtūt lateri Papæ,& ſunt eius conſiliarij, vt in cap.fundamentū.§.decet.de elect.lib.vj.& in cap.per venerabilem.§. rationib⁹. qui fil.ſint leg.debent pari priuilgio gaudere. Et per iſta duo motiua,& alia quæ nō refero,iſtā opinionē in terminis regularū Cācell. tenet And.Sicul.in.c.in noſtra.in.ij.col.de reſcr.

Clauſula generalis, videlicet, & omnes alios,&c.

Card. dicuntur patres ſpirituales, & colūnæ eccleſiæ.

Card. dicūtur Papæ conſiliarij.

Iſtis tamē nō obſtantibus contraria opinio videtur firmior & verior. Pro qua primo facit,quia generalis diſpoſitio legis nō ſolū cauſas, ſed etiā perſonas priuilegiatas cōprehēdit,vt notat Bald.per illū text.in.l.in fraudem.in fi.de teſta.mili. cū cōcor.vt ſcribit Decius.in conſil.v.& in.l.j.num.9.ff.de reg. iur.& in cap.qua fronte.in ij.col.de appella. Præterea quia lex generaliter dicit,quòd canonū ſtatuta ab omnibus obſeruentur,vt in.c.j.de conſtit. Et ab iſta generalitate nō reperiūtur excepti Cardinales,igitur dicam eos comprehendi.

Diſpoſitio generalis.

Nec obſtat prærogatiua dignitatis eorum. Quia licet illa multum attendatur in honoribus deferendis,non tamen talis dignitatis præeminentia liberat à vinculis legis, quæ vſq; adeò oēs viuētes aſtringūt,quòd etiā ipſa Auguſta quæ alioquin irradiatur radiis Auguſti,& habet priuilegia quæ habet ipſe prīceps,vt in.l.fiſcus.§.fina.ff.de iur.fiſci. Et vna,& eadē perſona,& caro cū prīcipe reputatur,ſub generali legū vīculo

Auguſta gaudet priuilegio Auguſti.

Aug. & conſiliarij omnes ſub generali legum vinculo cõprehendũtur.

comprehenditur,vt eſt text.notabilis.in.l.princeps.ff.de leg. Et per hoc reſpondetur ad motiua And.Sicul.in.d.c.in noſtra vt procedát quando Auguſta ſpecialiter excipitur in.l.prout in.d.l.penul.& in.l.bene à Zenone.

Suadetur hoc,quia Cardinales nihil aliud ſunt,quàm cõſiliarij ipſius Papæ,vt in cap.fundamenta.§.decet de elect.lib.vj.& in cap.parochia.xvj.q.j.cum cõcord.vt ſcribit And. Sicul.in tract.Cardi.in.j.q. Qui in arduis præſertim in legibus faciendis conſilio iuuant Papam.Nam in huiuſmodi grauibus negotiis ſolent conſiliarij interuenire, vt in.l.humanum. C.de legi Et tamen nemo dicet conſiliarios non ſubiici legibus,cum ab illis non excipiantur niſi ſolus princeps.vt in.d.l. princeps.Omnes igitur alij legibus ſubſunt. Quinimo ipſe idem princeps,licet ſolutus ſit legibus , non tamen à ratione naturali ipſius legis immunis videtur vt latiſsimè ſcripſi in regula de infirmis reſignantibus.q.j.&.ij.& tradit latè And. Sicul.in cõſil.j.in.j.volumine. Quare concludẽdum eſt,quòd cum regulæ iſtæ generaliter loquantur & non excipiant Cardinales,ſub eis videntur includi.Sed vt oppiniones ad cõcordiam reducantur,iudicio meo diſtinguẽdi erũt plures caſus.

Dignitas nulla liberatur à vĩculo legis.

Diſpoſitio enumerãs caſus.

Primus eſt,quando conſtitutio prohibet aliquid quod de ſe eſt malum,& inducit peccatum.Et iſto caſu Cardinales & omnes cuiuſcunque alterius dignitatis proculdubio comprehendũtur.Hinc eſt quòd ſub diſpoſitione.c.ſi quis ſuadente. xvij.q.iiij.Cardinales includuntur,& dicit Ioan.Mona. loco inferius allegato,& Fely.in.c.quod ſuper his.in.iiij.col.verſi. iij.quia ſequeretur.de fid.inſtrumen.

Diſpoſitio animã cõcernens.

Et ita dicimus,quòd.c.omnis vtriuſque ſexus.de pœni. & re.licet de Cardinalibus non loquatur,eos tamen comprehẽdit per ea quę dicit Abb.in.c.omnes.de ma.& obe.& in.c.nouit.in.iij.col.de iudi.Et in ſumma vbicunque lex cõcernit vtilitatem animæ,non ſolum Cardinales,ſed etiam omnes prĩcipes ſub ea comprehenduntur,vt Præpo.dicit.in.c.nõ licet. in prin.x.diſt.Et in ſpecie hoc tradit per viá regulę Ioan.Mo. in extrauag.Bonifacij.viij.quæ eſt prima in ordine,ſub tit.de ſenten.excom.in extrauagantibus communibus gloſſatis per eũdem in verbo clericos.vbi hoc per bonas rationes probat, quæ videantur ibi.Nam in iſtis quæ ſunt de genere malorũ tanto grauius quis punitur,quanto maior eſt qui peccat. vt

Peccatum tanto maius eſt, quãto&c.

in.

in.c.cum quidam.de iur.iur.Pro quo facit illud dictum Iuuenalis Satyra.viij.Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe crimen habet,quanto maior qui peccat, habetur.De quo dicto meminit gloſſ.in verbo tanquàm.in.c.ij.§.fi.de tranſl.epiſ.& pro eo eſt text.in.l.presbyteri.C.de epiſ.& cler.

Secundus eſt caſus quãdo cõſtitutio non prohibet aliquid quod eſt per ſe malũ,ſed quia prohibitum:& ſi talis conſtitutio ſit pœnalis & odioſa,continens odium rationale,tali caſu Cardinales includũtur,vt notat in ſimili Bald.in.l. quicũque. C.de ſerui.fugi. Quod eſt verũ,niſi per talẽ cõſtitutionẽ pœnalẽ,ſi eos includeret,tollerẽtur eorum priuilegia. Quia tali caſu nõ cõprehenduntur,niſi in ſpecie fieret de illis mẽtio per rationes quas ſcribit Iaſ.in.l.poſtquàm liti.col.fin.C.de pact. arg.l.decurionibus.in princi.C.de ſilentia.lib.xij.Et ante ipſum hoc dicit And.Sicul.in cap.eccleſia ſanctæ Mariæ.numero.7.de cõſt.& in.c.j.numero.77.de reſcrip.Et tenet expreſſè.Gũdiſal.Rotæ auditor in tract.Car.q.xij.in fin.Sed quãdo eorum priuilegia non læderẽtur,procedit quod dictum eſt.

Ex quo infertur , quòd diſpoſitio . c.de multa.de præb.licet in Cardinalibus non loquatur , eos tamen comprehendit,vt tenet Abb.in cap.eccleſia.el.ij.in.ij.notabili. de elect. Licet poſtea Ioan.xxij.qui certis de cauſis fauit multum Cardinalibus vt in alia regula ſcripſimus,eos in extrauagan.execrabilis,exceperit . Per quòd datur intelligi , quòd aliàs illi comprehendebantur.Et ita etiam Rota in vna Valentina Archidiaconatus de Xatiua coram me pendente voluit,de menſe Nouembris M.D.xxxj.ſub indulto conferendi beneficia omnibus menſibus conceſſo Archiepiſcopo Valentino, tunc Cardinali Leodien.nuncupato,comprehendi perſonas Cardinalium habentium beneficia in dicta diœceſi.Nam tũc in facto accidit,quòd Cardinalis de Vich,qui obtinebat Archidiaconatum prædictum de Xatiua diœceſis Valentinæ mortuus fuerat in quodam loco parum diſtanti ab vrbe , voluerunt domini mei prouiſionem dicti Archiepiſcopi Cardinalis Leodien.de dicto Archidiaconatu valere,& non illam Papæ,licet in indulto dicti Archiepiſcopi nulla de Cardinalibus fuerat facta mentio . Et ita ego pronũciaui,& ſententia mea poſtea per duas alias ſententias fuit confirmata. Mouebatur Rota inter cętera illa ratione,quia in generalibus diſpoſitio-

Indulta Card.prehendũt etiã beneficia Card. moriẽtiũ.

nibus non incontinentib⁹ odiũ irrationale Cardinales comprehendũtur, niſi nominatim excipiantur. Sic videmus quod ſub diſpoſitione clemen. auditor. de reſcrip. Cardinalis comprehenditur, licet nulla ibi de illis fiat mentio, vt tenet ibi inter alios Bonifacius quondam Rotæ auditor col. ij. vnde ea ratione qua dicimus Cardinales comprehendi ſub prædictis diſpoſitionibus, eadem ratione eſt dicendum ſub regulis Cancellariæ comprehendi debere. Quod tenuit Fely. in. c. ad aures. in. vij. col. ver. octauo concluſio. de reſcrip. Referens D. Franciſcum Paui. quondam auditorem Rotæ celeberrimum dicere in commento extrauagan. ad onus. Rotam tempore ſuo bis iudicaſſe regulas Cancellariæ Cardinales cõprehendere. Et iſtam opinionem pluribus locis firmat Oldra. in conſil. ccxj. ad propoſitum. Et in conſil. cccxxj. & aliis de quibus per Fely. in. d. loco. Et hoc idem latè probat Barth. de Belenzi. quondam etiam auditor Rotæ, & Fely. præceptor triennalis (vt ipſe dicit in. c. ij. in. xiiij. col. de reſcrip.) in tract. de charita. ſubſi. q. lxvj. Et eandem opinionem defendit idẽ Fely. in. c. quod ſuper his. de fid. inſtru. Et ita etiam hodie, qui eſt dies tertia Iunij. M.D.xxxviij. idem concluſit Rota coram R. D. Ioan. Paulo in vna Caurien. Canonicatus & præben. dum voluit, quòd priuilegium conceſſum clero Hiſpaniæ per Leonem. x. de reuocandis omnibus regreſsibus ſine conſenſu conceſsis, comprehendit etiam Cardinales habentes ſimiles regreſſus ſine conſenſu, etiam ſi habuerunt eos ex cauſa oneroſa, licet hoc de cauſa oneroſa ſuper eodem priuilegio iam prius iudicauerat Rota in vna Calaguritan. Archidiaconatus in fauorẽ D. Io. de Anguiano per tres ſententias, quarum ego primã tuli. Secũdã D. Marcellus. Tertiã D. Ioã. Paulus. rationes illius deciſionis non referã, ne ſim lõgior, & quia etiã nõ faciũt omnino ad materiã de qua hic loquimur.

Priuilegium cõceſſum clero Hiſpaniæ &c.

Redeundo igitur ad propoſitum, concludo quo ad iſtum ſecundum caſum, quòd attento, quòd Cardinales ſunt de populo, ſunt etiam ſubiecti Papæ vt principi, ſub cuius territorio degunt: conueniens videtur, quòd eius legibus ligentur. Quia lex omnes ſubditos, & omnes de populo ligat, vulg. l. cunctos populos. & cap. j. de cenſib.

Cõſtitutio continens odium irrationale.

Tertius caſus eſt quando conſtitutio continet odium irrationale, & exorbitans à regulis iuris cõmunis, & tũc eſt cõcludendũ

dendum, ſub tali conſtitutione Cardinales non comprehendi. Et iſto caſu militat illud quod dictum eſt de prærogatiua dignitatis, & procedunt omnia motiua ſuperius pro iſta parte ſcripta. Et ita vbique docto. ſentiunt. & firmat expreſſe. And. Sic. in dict. cap. in noſtra. in. iij. colum. de reſcrip. vbi dicit, quòd Cardinales non comprehenduntur ſub regulis Cancellariæ odioſis. Et iſtam dicit eſſe firmam opinionem ſicut firma petra.. Et eam tenet etiam. D. Gundiſaluus olim auditor Rotæ in ſuo tract. Card. & alibi ſæpe docto. Et iſte caſus potius innititur authoritati ſcribentium, quàm quòd ſit lege, aut ineuitabili ratione ſuffultus. Quia ratio illa, quòd lex generalis omnes pariter ligat, diuites & pauperes, paruos & magnos, militat etiam iſto caſu. Et quanuis diſpoſitio contineat odium irrationabile & exorbitans, tamẽ talis lex valet, & tenet, vt latè probat Decius in cap. cum omnes. in. v. notabili. de conſti. Et talis lex, licet ſit dura, eſt tamen ſeruanda cap. in memoriam. xix. diſtin. & vulga. l. proſpexit. qui & à quib. Sed quia ex vſu & interpretatione prudẽtium iam receptum eſt, Cardinales ſub tali diſpoſitione odioſa non cõprehendi, tranſeundum eſt cum iſta opin. ne plus nimis ſapere videamur. Et ſic per iſtam rationem dicimus, quòd diſpoſitio extrauag. iniunctæ Bonifacij. VIII. poſita in titu. de electio. inter exrauag. communes quæ diſponit neminem admitti debere adminiſtrationem eccleſiarum ſine literis expeditis, non procedit in Cardinalibus, vt Barth. Belenzinus in. d. tract. de chari. ſubſi. q. lxvj. refert ita iudicaſſe tempore ſuo Rotam. Ratio eſſe potuit, quia illa conſtitutio eſt exorbitans à regulis iuris communis. Quia ius commune vltra ſupplicationem ſignatã non requirit alias literas, nec per conſequens literarũ expeditionem, vt eſt tex. & gloſſ. in cle. dudum. §. nos enim de ſepul. Et latè dicemus ſuper regula. xxv. vbi eſt proprius locus. Præſertim quia ipſi Cardinales ſunt immunes à taxis officialium, vt quodam ſuo latiſsimo priuilegio, & capitulis antiquis conclaui continetur, & dicetur ſuper regula de valore. Eſſet igitur irrationabile, quòd talis conſtitutio eos cõprehenderet. Et per eãdẽ rationem dicunt regulam de valore, neque etiã extrauagantem execrabilis, Cardinales cõprehendere. Quia eſſet valde odioſum illis & quodãmodo iniurioſum, ſi attẽtis rationibus dictæ extrauag. ſub ea comprehenderentur, vt ibi probatur.

Extrauagans diſpoſitio contines odium irrationale.

probatur. Et ſic etiam temporibus Abbatis Panor. ſeruatum fuerat, quòd Epiſcopus promotus in Cardinalem non perdebat epiſcopatum, quia plerique conſuluerunt. c. de multa. nõ procedere in Cardinalibus, niſi Papa aliter diſponeret. Et ita tunc factum fuerat cum Cardinali ſanctæ Crucis, quo ad epiſcopatum Bononien. & cum Cardinali ſancti Marcelli, quo ad epiſcopatum Senen. vt refert Abba. in capi. bonæ. el. j. in. iij. notabili. de poſtul. prælat.

Epiſcopus promotus in Cardi. nõ perdit epiſcopatum.

Quartus caſus & vltimus eſt, quando conſtitutio eſt fauorabilis & priuilegiata, & tali caſu Cardinales comprehendũtur, licet de illis mẽtio non fiat. Quia ex quo plus cæteris in vinea domini laborãt, & quotidie inſeruiunt, & aſsiſtunt eccleſiæ ſanctæ dei, & Chriſti vicario agendo & conſulendo: dignum eſt etiã vt maioribus attollantur fauoribus, vt in. c. j. de offi. legati. lib. vj. & in. l. ius ſenatorum. C. de dig. lib. xij. Sic etiam ſub regulis de annali & triennali poſſeſſore, quæ fauent poſſeſſoribus, licet in eis de Cardinalibus mentio non fiat, Cardinales tamen comprehenduntur, & ſub aliis regulis fauorem concernentibus, ſuper quibus in diſcurſu materiæ particularius hoc diſcutiam, & clarius examinabo.

QVAESTIO QVINTA.

Derogatio generalis.

CIRCA quintũ dubiũ, videlicet, an in generali & vulgari derogatione conſtitutionum, & ordinationũ Apoſtolicarum comprehendantur regulæ Cancellariæ.

SOLVTIO. Si titulũ ſeu rubricam regularum attendimus (quæ regulas iſtas cõſtitutiones vocat) certè dicendum erit eas ſub tali derogatione includi eadẽ ratione, qua dicimus ſub dicta clauſula ius cõmune comprehendi. Quod etiã cõſtitutio appellatur, vt patet in. c. cõſtitut. ij. diſt. & in rubr. de conſti. Nec in hoc poteſt ratio diuerſitatis aſsignari, iuxta text. in cap. j. de conſti. lib. vj. Tamen contrariam opi. ſeruat ſtylus Cancellariæ, & Rom. cur. qui hoc caſu pro lege habetur, & illi ſtandum eſt, iuxta tex. in. c. quàm graui. de cri. fal. cum vulg. De quibus latè Fely. in cap. ij. de reſcrip. in verbo ſtylus. qui quidem ſtylus à Rota receptus diſponit ſub clauſula generali non obſtantibus cõſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis: huiuſmodi regularum conſtitutiones non comprehendi, nec illis cenſeri derogatum, niſi de illis ſpecialiter mentio fiat. Et ita in terminis concluſit Rota coram

Stylus Rotæ & Cãcellariæ.

reuerendis

reuerendis patribus dominis Nicolao Aragonia in vna Zamorem Theſaurariæ de menſe Nouemb. M.D. xxxiij. & in alia Romana pecuniaria coram D. Ioan. Paulo deciſ. xx. Nouemb. M.D. xxxvj. In quibus domini cõcluſerunt per illa verba non obſtante regula de acceptandis, & quibuſcunque aliis diſpoſitionibus, non cenſeri derogatum regulæ de valore exprimendo. Et in illa Romana voluerunt, per clauſulam non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis in commiſsione appoſita, non cenſeri derogatum regulæ. xxxv. de non appellando ante diffinitiuam. Et ſecundum iſtam deciſionem iudicatum fuit in fauorem Franciſci Flores contra Andr. de Nouaria. *

Et iſtam opinionem, videlicet, per generalem derogationẽ non cenſeri derogatum regulis Cancellariæ, niſi in indiuiduo illis derogetur, tenent expreſsè Moderni in tractat. de benefic. in. iij parte. q. xlvj. in. iiij. col. fol. paruo. Et licet iſta opinio in ſtylo cõſiſtat, nihilominus, vt ex prædictis & infrà dicendis apparebit, aliquod fomentum iuris in ſe continet. Nam ſatis notum eſt, regulas Cancellariæ continere clauſulam derogatoriam voluntatis ſequentis actus, vt dicit Pet. de An. in cõſil. ccxcvij. ĩ prin. Quo caſu nõ ſufficit generalis, ſed requiritur ſpecialis derogatio, vt notat Barto. in. l. ſi quis. in prin. ff. de leg. iij. & doct. in cap. cum inſtan. de cenſi. & tradit Domi. in conſil. xxxix. col. ij. & Andr. Sicu. in. c. cum tibi. nume. 17. de teſta. Ratio redditur ſecundũ Bar. in. d. l. ſi quis. in princ. in. iij. col. Quia clauſula derogatoria habet vim cuiuſdam proteſtationis præambulæ, & talis proteſtatio declarat in ſequẽti actu voluntatẽ deeſſe, niſi expreſſa reuocatio fiat, vt in. l. at ſi quis. §. plęriq;. ff. de reli. & ſump. fun. cũ ſimilib⁹. *Clauſ. derogatoria habet vĩ cuiuſdam proteſtationis præambulæ.*

Et iſta ratione dicimus, quòd licet per ſimplicem clauſulã non obſtan. tollatur conſtitutio apoſtolica, non tamen tollitur conſtitutio conciliaris, quia habet clauſulam derogatoriam. c. ex parte. de capel. monacho. & tradunt communiter doct. in cap. nonnuli. de reſcrip. Sic etiam in generali derogatione conſtitutionum, & ordinationum apoſtolicarũ, etiã priuilegiorum, non cenſetur derogatum priuilegiis iure cõmuni inſertis. niſi ſpecialiter dicatur, vt notat glo. in authen. qua in prouincia. in verbo illi. in fin. & ibi Bart. & cæteri. C. vbi de cri. agi opor. cum aliis concor. vt ſcribit Fely. in. c. j. de reſcrip. *Derogatio generalis.*

de reſcript. & in cap. nonnulli.in.xj.col.eodem titulo.

Quod etiam alia ratione ſuadetur,quia tales actus continentes clauſulam derogatoriam, ſunt qualificati. Sed clarum eſt,quòd in hoc iſtę regulæ videntur habere ſimilē qualitatem. Vnde ſicut de dictis qualitatibus debet fieri expreſſa mentio,eadē ratione & de regulis. Et ideò dixit Io. Andr. in cap.ei cui.de præben.lib.vj.quòd per clauſulas non obſtā. nunquam cēſetur derogatum ſtatutis habentibus certā qualitatem,niſi ſpecialiter fiat mentio. Qualitas enim in actu cōſiſtens facit eundem mutare in diuerſam ſpeciē,vt in.l. quæſitum.§.illud.de lega.iij.&.l.ſi cui lana.de leg.ij. Ex quo ſequitur,quòd licet regulæ Cancellariæ ſint cōſtitutiones vniuerſaliter ligantes ſicut ius commune:nihilominus propter diuerſas qualitates,per quas à iure communi differūt,diuerſam videntur habere naturam. Et ideò in derogatione generali conſtitutionum iſtæ conſtitutiones non veniēt:ſicut appellatione beneficij non comprehenditur dignitas,nec beneficium curatum, vt in cap. ſi. de præben. Et ibi declarat Abb.non quia dignitas,vel curatum non dicantur beneficia eccleſiaſtica,ſed quia ſunt qualificata,ideò non comprehenduntur,vt patet in cap.ſtatutum.de elect.lib.vj. Et ita etiam videmus, quòd in legato lanæ non veniet lana tincta. Nec in donatione marmoris veniet qualificatum.videlicet, figuræ ex marmore factæ, vt.d.l.ſi cui.&.d.§.illud. Quòd autem iſtæ regulæ habeant diuerſam naturam à conſtitutionibus iuris communis.vltra quòd de ſe eſt manifeſtum, hoc vlterius probatur. Quia conſtitutiones iuris communis ſtatim facta publicatione ligant,vt traditur in cap.ij.& fin.de conſti. Item ſunt perpetuæ. Sed iſtæ conſtitutiones Cācellariæ ſunt temporales. Et licet etiam à tempore publicationis ligent, vt lex communis,vt dicit Gemi.conſil. xcij. nihilominus nō ſtatim ligant,niſi ſeruata prius ſolennitate poſita inferius in regula.xxvj.neque illa ſola ſufficit. niſi regulæ ſic obtentæ, & cum illa ſolennitate datæ, in actis poſtea producatur, vel niſi Papa hoc velit,vt dixi ſuperius in.ij.q. Item quia iſtæ regulæ ſunt ſpeciales ratiōe derogationis. Quia licet per prædictam clauſulam non obſtan.&c. cenſeatur derogatum iuri communi. Hoc eſt verum,niſi ius commune habeat clauſulam derogatoriam,vt ſuperius dixi. Et tradunt Moder.in ca. j.de

Qualitas in actu cōſiſtens.

Beneficij appellatione non comprehēditur dignitas.

Conſtitutiones iuris cōmunis.

j.de conſtitu.lib.vj. Quam quidem clauſulam continent regulæ iſtæ. Et licet alio reſpectu regulæ, conſtitutiones generales apellentur, iſto tamen caſu poſſunt dici ſpeciales ratione derogatiõis. Et ita ſaluatur & iuſtificatur, quod dicit Bar. in.§.& ſic quodque.C.de nouo codi. faci. dicens, quòd ius non clauſum in corpore iuris non eſt generale. Nam debet intelligi ratione reuocationis, videlicet, quia ita requirit ſpecialem mentionem ſicut ius particulare, iuxta cap.j.de conſtitu.lib.vj. Secus autem reſpectu vinculi, quia ligat omnes quando innoteſcit. Ratio eſt, quia ex quo non eſt clauſum, poteſt ignorari, & ideò requiritur derogatio ſicut de iure particulari. Hinc videmus, quòd licet ſententia principis faciat ius generale, vt eſt dictum ſuperius in prima quæſtione, tamen valet ſententia contra illud ius, quia poteſt probabiliter ignorari, & ideò cenſetur quo ad hoc particulare, vt dicit Card.in cap. paſtoralis.de fid.inſtru. Et in ſumma, quot ſunt qualitates in conſtitutione ſeu actu differenti à iure cõmuni, vt ſunt iſtæ regulæ, tot inducuntur obſtacula. Et quot ſunt obſtacula, tot debent eſſe derogationes & expreſsiones. cap. ex tuarum. de autho.& vſu pallij. & tradit Bal. in l.ſi non lex elieſcentia.ff.de hær.inſti. Et hoc eſt quod voluit ſentire Cald.in conſi.j.tit. de reſcript. dum voluit. quòd per clauſulam non obſtantibus conſuetudinibus & ſtatutis, &c. non tolluntur obſtacula temporalia cuiuſmodi ſunt iſtæ regulæ, quæ temporale impedimentum afferunt. Sed illa tantũ quæ inducerent extinctionem gratiæ, hoc eſt impedimenta quæ ſtatim annullant, vt ſunt illa quæ reſultant ex aliis ſtatutis, vel à iure communi, quæ ſtatim abſque aliqua productione impediunt & annullant. Sed regulæ Cancellariæ non annullant, nec ſtatim impediunt actum faciendum, ſed ita demum ſi inſtituta lite regulæ impetrentur & producantur vt ſæpius dictum eſt. Interim tamen actus factus contra regulas valet & tenet. Clauſula igitur non obſtantibus, capit illa quæ obſtant ſtatim tempore factæ gratiæ abſque facto hominis, non ea quæ ex poſt, & ex interuallo poſſunt impedire. Quia illa accidentaliter eueniunt, & ex facto poſtea faciendo retrotractiuo. arg. tex. notabilis in.l.j.ff.de in lit.iur. Et notat Iaſ.in.§.quadrupli.in.iij.notabili.inſtitu. de actio. Et hoc videmus in extrauag. quæ licet ſint cõſtitutiones generales,

Sententia principis.

Qualitates quot ſunt in cõſtitutione, tot inducũtur obſtacula.

Impedimẽta quæ ſint.

Extrauagātibus vt derogetur oportet ꝙ &c.

nerales, & vbique ligent, tamen ad effectum, vt illis derogetur per clauſulas generales non obſtātibus conſtitutionibus, & cæt. ſortiuntur naturam conſtitutionum ſpecialium, vt videlicet, non intelligatur derogatum eis, niſi de illis fiat mentio, ſaltem per hæc verba non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis etiam extrauagantibus, ſicut de conſtitutione ſpeciali requirit text. in capi. j. de conſtitu. lib. vj. vel ſecundum modum quem ponit antiquus ille abbreuiator Hiſpanus in libro ſtyli Cancellariæ in capite de clauſulis generalibus non obſtantibus.

Clauſula nō obſtāt. quæ nō cēſetur derogare.

Et hoc vlterius ſuadetur, quia per illam clauſulam non obſtan. conſtitutionibus, &c. non cenſetur in dubio derogatum, niſi conſtitutionibus ordinariis, non autem extraordinariis cuiuſmodi ſunt extrauagātes & regulæ Cācellariæ. Nā clauſula generalis ad extraordinaria non refertur, vt eſt tex. ad literam in. l. ſeio. §. medico. ff. de an. legat. Quem in notabili caſu, ad propoſitū huius dicti, inducit Oldra. cōſil. cxxix. & And. Sicu. in cōſil. xviij. in. j. col. & conſi. xxj. col. vj. & cōſi. xxvj. in. ix. col. lib. ij. cum concor. vt ſcribit Decius in cap. inter cætera. de appella. Et aliquid dicā in regula de triennali.

Clauſula generalis.

Papa difficiliꝰ præſum. &c.

Iuſtificatur iſta opinio ex alio, quia Papa difficilius præſumitur habere notitiam talis iuris extrauagantis, quàm iuris ordinarij. vt notatur in cap. paſtoralis. de fid. inſtru. Hinc dicimus, quòd licet non admittatur poſitio iuris communis ex eo, quia ius commune ordinarium præſumitur certum, vt tradit Barto. in. l. ornamentorum. ff. de aur. & arg. legat. Tamen quando tale eſt ius, in quo veriſimiliter poteſt cadere ignorantia, vt eſt ius conſtitutionis extrauagantis, tali caſu bene admittitur poſitio talis iuris, vt dicit Barto. in. d. l. ornamentorum. cum aliis concor. vt ſcribunt Franc. Curtius ſenior in tractat. poſitionum. in. xiij. breuiloquio. & Ioannes Sadoletus in. l. ij. colum. xiij. ff. de confeſ.

Ius cōmune ordinarium præſumitur certum.

Et pro iſta opinione, videlicet, quòd requiratur mentio extrauagantis, tenuit Nicolaus Milis in verbo priuilegium cōtra ius cōmune. poſt Ant. de Butrio. in. c. j. de cōſtit. lib. vj.

Extrauagantiū notorietas.

Et prædicta omnia quæ dicta ſūt de extrauag. militāt à fortiori in iſtis regulis attētis ſtylo & rationibus prædictis. Et licet extrauagannte aliquæ ſint notoriæ, ſicut etiam & pleræque regulæ iſtius voluminis, tamen reſpectu derogationis illa

illa notorietas nihil facit, cũ per hoc nõ deſinat eſſe ius extraordinarium, & à corpore iuris communis extrauagans. Quo caſu, vt dictum eſt, derogatio clauſulæ non obſtantib. conſtitutionibus, capit tantùm ius commune ordinarium, nõ autẽ extraordinarium. Præſertim cum extrauag. & regulę debent prius impetrari & dari iuxta formam traditam in dicta regula xxvj. Quod inductum fuit, vt ſciamus extrauag. & regulæ, quæ dantur, an ſint in vſu, vel non. Pro quibus faciunt ea, quę longo diſcurſu ſcribit Fely. in cap. j. in. v. col. de re iudic.

Et iſta de plano procedent, quando derogatio fit per viã reſcripti. Secus verò ſi facta ſit per viã legis. Quia tali caſu per illam generalem clauſulam non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis, cenſeretur derogatum iſtis regulis Cancellariæ non facta mentione de illis. Hoc probatur in ſimili per notabile dictum Domin. in. c. cum non deceat. de elect. lib. vj. vbi dicit, quod licet per clauſulam nõ obſtantibus tollatur actus, & non iuramentum in eo cõtentum, niſi fiat mentio ſpecialis de illo, vt ibi eſt gloſſ. Si tamen illa derogatio fieret per viam legis, tali caſu per ſimplicem derogationem derogatur iuramẽto, nulla facta de illa mentione. Et ita limitat gloſſ. ibi, & ſequitur Fely. in. c. conſtitutus. in. iiij. col. verſic. limita ſecundo de reſcript.

Regulis Cancellariæ, quo caſu cenſetur derogatũ &c.

Iuramẽto quãdo derogatur p ſimplicem derogationem.

QVAESTIO SEXTA.

VLtima quæſtio principalis eſt, vtrum per iſtam clauſulam non obſtantibus regulis Cancellariæ, poſitam in literis apoſtolicis, cenſeatur derogatũ regulis iudicialib. notoriis, vt eſt de annali, triennali, de ſubrogandis, & ſimilibus?

Solutio. Quidam voluerunt per dictam clauſulam eſſe derogatum illis duntaxat regulis, per quas poſsint impetrantes impediri ne literæ expediantur. Ita tenebat Card. Anconit. in diſputatione iſtius puncti, facta coram Papa Clemente. VII. ſuper quadam bulla in qua D. Berengarius Saganta, vt procurator interuenerat, vt ipſe mihi retulit. Tamen aduertendum eſt, quia illud dictum non videtur ex omni parte verũ, ex eo, quia non video quare potius per illam clauſam non obſtantibus regulis tollantur regulæ concernentes expeditionem, q̃ aliæ iudiciales quæ obſtare poſſunt literis expeditis. Nam cum ſit derogatio generalis, omnes regulas debet cõprehendere. Imò magis videtur illa clauſula comprehẽdere regulas

iudiciales,

iudiciales, quàm concernentes expeditionem ex eo, quia regulæ concernẽtes expeditionem non obſtant literis iam expeditis, quæ iam euaſerunt manus officialium, ſed impediunt tantum expediendas. Sed literis expeditis obſtant regulæ iudiciales, quia ſunt de dandis: regulæ verò expeditionem concernẽtes non dantur, quia neque faciunt fidem extra Cancellariam, cum dent normam ſolis officialibus Cancellariæ literarum expeditoribus, vt dicit expreſsè Ioan. Franciſ. Pauinus Rotæ auditor in præludiis extrauag. Ioan. XXII. & experientia quotidiana docemur. Et ſic apparet, quòd illud dictũ domini Ancon'tani non eſt ſolidum, tamen eius opinio poſſet procedere quãdo literæ reperiuntur in procinctu expeditionis, & eſſent adhuc in manibus officialium. Nam ſi hoc caſu obſtaret expeditioni faciendæ aliqua regula de concernentibus modum expediendi, tali caſu poſſet dici prædictam clauſulam non obſtantibus regulis in ſupplicatione poſitam, tollere impedimentum illius regulæ impeditiuæ expeditionis. Et iſto caſu poſſet procedere dictum Cardinalis. Sed literis iam expeditis non eſt verum illud dictum.

Et ideò, vt veritas habeatur iſtius articuli, poteſt dici, ꝙ de iure loquendo per illam clauſulam non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis ac regulis Cancellariæ, &c. cenſetur derogatum regulis omnibus perimentibus gratiã ipſo iure à principio non interueniente facto perſonæ, & ſic de impedientibus natiuitatem, vel originem gratiæ, ſiue illę regulæ iudiciales, ſiue extraiudiciales ſint: ſed vbi gratia per regulas à principio totaliter non perimeretur, ſed differretur propter aliquod factum requiſitum, & ſic per aliquem futurum actum ſuſpenderetur, tales regulæ per dictam clauſulam non cenſerentur ſublatæ. Ita eſt notabilis doctrina Gemi. in cap. ſi propter. in. vj. colum. de reſcrip. lib. vj. poſt glo. ibi in verbo impediri, quam ſequitur Fely. in. c. nonnulli in. xij. colum. verſicu. not tertio. & colum. xxx. verſic. xj. concluſio. eod. tit. Et hoc etiam tenet Cald. in. conſil. j. titul. de reſcrip. & idem Domi. in cap. j. in. v. notabili de reſtit. ſpolia. lib. vj. vt declarabo inferius per exempla, & dicam aliquid in regula De non tollendo ius quæſitum.

Et iſta procedunt, niſi in literis expreſsè dicatur de regulis dilatiuis per illam clauſulam non obſtantib. regulis per quas

noſtra

noſtra gratia impediri vel differri poſſet, quæ in multis reſeruationib⁹ apponi ſolet, vt dicit ibi Fely. Ratio prædictorum eſt, quia per regulas dilatiuas gratia, ſeu diſpoſitio facta non tollitur, licet differatur: & dilatio modici temporis nõ affert præiudicium, vt dicit text. in l. ſi debitori. ff. de iudic. & in l. quotiens. C. de preci. impe. offe. Et hoc modicum præiudiciũ à iure conſiderari non ſolet. iuxta gloſſ. præiudicium. in cap. cum olim. de conſuet. & l. ſcio. ff. de in integ. reſt. Non ſic eſt in regulis peremptiuis, quæ ſi non cenſerentur ſublatæ per dictam clauſulam, induceret magnum præiudicium ex peremptiõe gratię. Et ita hodie. ix. Martij. M.D.XXXVII. poſt plures informationes & poſitiones cauſæ concluſerunt Domini in vna Hiſpalen. Canonicatus coram R.P.D. Marcello Creſcentio epiſcopo Marſican. vbi plus voluerunt Domini, duobus exceptis, iſtam deciſionem procedere, etiam ſi in gratia, vbi erat derogatum quibuſcunque regulis, eſſet appoſita clauſula ſuſpenſiua quarumcunque gratiarum, quia illa clauſula concernit tantum gratias, non literas: & ideo per eã nõ cenſetur derogatũ regulis ſuſpenſiuis, maximè requirentibus factũ perſonæ. Et pro clariori intelligentia iſtius materiæ, eſt aduertendum, quòd regulæ ſuſpenſatæ conſiderantur dupliciter. Nam quædã ſunt regulæ quæ gratiã ſuſpendunt per aliquod tempus, vt ſunt regulæ ſuſpenſiuę gratiarũ expectatiuarũ vſq; ad fulminationẽ proceſſuum, & aliæ ſimiles dilatiuæ. quædã ſunt dilatiuæ propter aliquod factum perſonæ requiſitum, & in effectu perimunt poſtea gratiam facto illo nõ ſequuto, prout eſt in regula de non acceptando niſi literis expeditis, de qua agebatur in dicta cauſa Hiſpalen. Et huiuſmodi regulis ſecundum ſtylum curiæ per generales clauſulas etiam non obſtantibus regulis nõ cenſetur derogatum, niſi de illis fiat expreſſa & indiuidua mentio per ea quæ ſuperius dicta fuerunt. In hoc tamen eſt diſcrimen, quia primæ regulæ dilatiuæ ſuſpendũt ex mente Papæ gratiã in euentum tẽporis vel conditionis: & interim gratia nil operatur, niſi aduenıẽte tempore vel conditione. vt dixi in tractatu expectatiuarũ, ſed in aliis regulis ſuſpẽſiuis requirentib. factũ perſonæ gratia ſtatim nõ ſuſpẽditur, ſed ſtatim operatur ſuũ effectum, licet regulæ requirant aliquod factũ perſonæ ad illius perfectionẽ, & tales regulæ nõ ideo dicuntur ſuſpenſiuæ, quia ſuſpendant

Gratia facta per regulas dilatiuas, non tollitur.

Præiudicium modicum à iure conſiderari nõ ſolet.

Regularũ ſuſpenſiuarum conſideratio.

pendant gratiam prout primæ, ſed quia ſuſpendunt peremptionem & annulationem eius, in euentũ alicuius facti præſtanti per gratiatum. quòd ſi omittit in pœnam negligentiæ ſiue malitiæ, regula annulat gratiam ex eo, quia in poteſtate gratiati fuit tollere impedimentũ regulæ, vt in regulis de annali publicandis reſig. & ſimilibus quæ requirunt factum perſonæ, & de regulis dilatiuis patet exemplum in regula Clementis reſeruatiua octo menſiũ: quæ licet non ſit dilatiua & peremptiua, ſicut regulæ de annali, & aliæ ſuperius dictæ: tamẽ, quia eſt dilatiua reſpectu temporis, voluit Rota de illa debere fieri ſpecialem mentionẽ. Et ita concluſit Rota hodie xvij. Iunij. M.D.XXXVIII. in vna Toletana parochialis. S. Ioan. de Ocanya coram. R.D. Marco Antonio, vbi voluerunt Domini indultum conceſſum Archiepiſcopo Toletano de conferendis beneficiis non derogare regulæ Clementis reſeruatiuæ octo mẽſium, licet in indulto eſſent appoſita illa verba, non obſtantibus regulis æditis & ædendis, niſi dicamus deciſionem iſtam procedere, quãdo in regulis ſunt clauſulæ adeò prægnantes, quòd per eas videretur quodammodo derogari prædictæ clauſulæ non obſtantibus regulis, &c. Aliàs contrarium videtur dicendum in regula Moderna quæ potius videtur peremptiua, quàm dilatiua, licet regula antiqua non perimat. Tamen quicquid ſit de iure, contrarium de ſtylo Cãcellariæ ſeruatur, videlicet, quòd per prædictam clauſulam nunquam cenſeantur ſublatæ regulæ notabiles & notoriæ, maxime iudiciales, non facta expreſſa mentione in indiuiduo de regulis, ſiue illæ regulæ concernant factum perſonæ, ſiue nõ, ſiue ſint dilatiuæ, ſiue peremptiuæ, vt patet in regulis de idiomate, & de non tollendo iure quæſito, & aliis quæ non pendent ex facto vel diligentia perſonæ: ſicut regula de publicãdis. Nam de ſimilibus regulis etiam ſi in eis nõ caueatur, expreſſe requiritur mentio. Et iſte ſtylus fundatur in illa ratione, de qua latè dixi in proxima præcedenti. q. videlicet, Quia regulæ Cancellariæ habẽt clauſulam derogatoriam quæ requirit ſpecificam mentionem. Hinc videmus ſtylo hodierno, quòd quando Papa intendit derogare prædictis regulis, ſemper in principio literarum, videlicet poſt exordium, eas inſeri mandat, tenorem earũ narrans per hæc verba, videlicet, hinc eſt, quòd nos qui dudum inter alia volumus, &c. Et poſtea in

Regulis de annali publi. reſi. quòd ſecũdũ hodiernum ſtylũ derogetur.

non

nō obſtan.ponit hæc verba nō obſtan.voluntate priori,& ordinationib⁹ præmiſsis ac cōſtitutionib.&c.& ita practicatur, vt docuit egregius ille doct.practicus,ac literarū apoſtolicarū Vicecorrector Hierony. Pau.ī illo antiquo lib.nominato Stylus Cancellariæ.fol.cxv.vbi exēplū ponit in regu.de idiomate.Et quāuis fortè de ſtricto iure ſufficeret generalis clauſula nō obſtan.regulis,per ea quæ dicta fuerunt,& per ea quę dicit Bal.in.l.humanū.C.de legib.& Bar.in extrauag. ad reprimendā.in verbo nō obſtan.Tamē,vt dictū eſt,ex ſtylo palatij & Cācellariæ repertū eſt,nunquā cenſeri derogatū regulis Cancellariæ per huiuſmodi clauſulas,niſi ſpecialiter tenor regulæ de verbo ad verbū in principio literarum narretur.Et ita in vna Gerunden.canonicatus & præbendæ coram.R.D. Raynaldo Petrutio dixerunt domini de menſe Iulio. M. D. XXXIX.Nā voluerūt,ꝙ poteſtas cōceſſa nuntio de derogādo regulis æditis & ædendis nō cōprehenderet regulā de infir.reſig. ex quo illa eſt ſpeciali nota digna,vt latius aduocati dixerunt, & ita ſpecialiter ſtylus ſignaturæ Alexā. Papæ. vi. introduxit,vt patet in vulg.notulis quę hincinde per plurium manus iā circūferuntur,& ita ſeruatur: qui quidē ſtylus poſſet vltra pręmiſſa cōfirmari ex his quæ ſcribit Bald.in.l.iij.§. quæſitū.in.iij.col.ff.ſi quis cautio.vbi voluit,ꝙ per huiuſmodi clauſulas nō obſtan.quibuſcunque ſtatutis, non derogetur ſtatutis habētib.quandā ſpecialem obſeruationē,prout videntur habere prædictæ regulæ Cancel.facit tex.in.l.ita pudor. C.de adulte.Et prædictis cōferunt ea,quę cōgerit Fely.in.d. c.nonnulli.in.xxix.&.xxx.colum.de reſcrip.Et iſta quæ dicta ſunt,magis de ſtylo & vſu ſuſtineri poſſent,quàm de iure.

Clauſula nō obſtan. regulis de iure,an &c.

Clauſula nō obſtan. quibuſcunque ſtatutis, an &c.

Tamen eo ſuppoſito pro vero limitarē,ſtylū huiuſmodi nō procedere,vbi in ſupplicatione ſeu gratia poneretur clauſula generalis quorū tenores habeātur pro expreſsis. Nā tali caſu regulæ prædictæ cōprehenderētur, & illis derogatū cenſeretur.Ita pridie.r.Iul.M.D.XXXVIII.tenuit in ſimilibus verbis Rota in vna Caurie.canonicatus & præbend.corā.R. D. Io.Paulo Ptolomæo,dum in ea domini voluerūt per clauſulā nō obſtan.regulis æditis & ædendis,nō cenſeri derogatū regulis reuocatiuis regreſſuum ſine ſpeciali expreſsione. Quod tamen dixerunt habere locū, niſi in ſupplicatione regreſſus, poſt illam clauſulam non obſtan. regulis æditis & ædendis,

fuiſſent illa verba appoſita, videlicet, latiſsimè extendendis, prout ibi in quadam ſupplicatione vltimo reſomatiua appoſita fuerunt. Nam tali caſu cenſeretur derogatum regulis, licet de illis mentio non fieret. Et ita etiam conſulti retulerũt abbreuiatores, qui dixerunt, per illa verba latiſsimè extendẽdis, poſſe regulas de verbo ad verbũ in bulla inſeri, ſicut fieri poteſt de clauſula, quorum tenores, iuxta vulgatũ conſilium. ij. Anto. de But. Quem in multis cauſis ſemper tenuit & approbauit Rota, præſertim in vna Cauriẽ. de qua meminit D. Guliel. in collecta. deciſio. ſuper regul. de triẽnali. Et in alia Tullen. Scolaſtriæ, coram me. xvij. Iunij. M.D.XXXVI. Et illud conſil. Anto. ſequitur, & latè defendit Fely. in. c. accedentes, de præſcrip. & in. d. c. nonnulli. in. vij. col. & alibi ſæpe docto. Et in ſpecie, ꝙ ſub dicta clauſula, quorũ tenores, &c. cẽſeatur derogatum regulis Cãcellariæ, ac ſi de verbo ad verbum fuiſſent expreſſę. Tenuerunt nouiſsimè domini mei auditores in vna cauſa Ferrariẽ. archipresbytera. ix. Iunij. M.D.XXXV. in qua ita iudicauit. R.P.D. Paul. Capiſuccus epiſcopus Neocaſtren. Quã ego poſtea confirmaui. Nam. in. d. cauſa agebatur de dicto archipresbyteratu vacãte per obitũ cuiſdã Dionei de Marano ſcriptoris apoſtolici extra Ro. curiam defuncti, quem archipresbyteratũ Io. Card. de Saluiatis epiſcopus Ferrarien. tã vigore ſuæ ordinariæ collationis, q̃ indulti, cõtulit fratri ſuo germano, videlicet, Bernardo de Saluiatis priori vrbis. Papa verò cõtulit Iulio de Grandis ſub prætextu, ꝙ dictus Dioneus tanquã ſcriptor eſſet familiaris continuus cõmenſalis, vigore regulæ nouiter æditæ per ipſum Papam Paulum. III. in qua reſeruantur beneficia omnium auditorũ, referendariorum, & aliorũ officialium capientium panẽ ex palatio, vel facientium guardiã, & ſcriptorum apoſtolicorũ, & c. in qua regula Papa vult prædictos officiales eſſe veros familiares, & continuos commenſales, nõ per fictionem. Et quòd omnes regulæ tam æditæ, q̃ ædendæ, loquentes de veris familiaribus, habeant locum in iſtis, etiã quo ad iſtum effectum, vt Papa liberè de beneficiis per obitum prædictorum, tã in curia, quàm extra curiã vacantib. pertinẽtibus ad collationem, vel aliã quamlibet diſpoſitionẽ collatorũ quorumcunq; poſſit diſponere, irritum faciẽs &c. nõ obſtan. cõſtitutionibus & regulis Cancellariæ, priuilegiis, & indultis, tã ordinariis collatoribus,

Regu. de verbo ad verbũ, an poßint in bulla inſeri per illa verba latiſsimè extend.

Clauſula quorũ tenores &c. an deroget regulis Cancellariæ.

Familiares cõmẽſales Papæ qui dicantur.

latoribus, q̃ quibuſcunque aliis perſonis cuiuſcunque dignitatis, gradus, ordinis, vel conditionis exiſtant: conceſsis & concedendis, cum quibuſcunq; clauſulis derogatoriis &c. quorum tenores haberi voluit pro expreſsis, &c. Nam ſub iſta generalitate verborum, quorum tenores, &c. poſita in dicta regula Pauli, voluit Rota cenſeri derogatum regulæ Cancellariæ æditæ in fauorem Cardinalium, quæ diſponit Cardinales nõ comprehendi ſub regulis Cancellariæ poſt primã ęditionẽ in poſterum ædendis, niſi illæ ipſorum fauorem concernant, vel ipſe conſtitutiones ædendæ de eorundem Cardinaliũ, vel maioris partis eorum conſilio conditæ fuerint. Nam fuit conclusum coram me non ſolum per illas clauſulas generales, cẽſeri derogatum regulæ prædictæ, cum clauſulis derogatoriis contentis in ea, ac ſi de verbo ad verbum fuiſſent in. d. regu. Pauli expreſſæ, ſed etiã voluerũt domini cenſeri omnino derogatum indultis Cardinalium, nulla de eis ſpeciali mentione facta. Et ita ego de iſto menſe Nouemb. M.D.XXXVII. ſententiam domini Pauli confirmaui. Et idem in ſimili clauſula tenet And. Sicul. ĩ. clem. j. nu. 26. de re iud. vt latius per eũ. *Card. ſub regulis Cã cel. nõ cõprehẽdun tur.*

Iſta tamen limitatio recipit reſtrictionem vt procedat, niſi regula quæ per dictam clauſulam, quorum tenores &c. cenſetur derogata, requirat ſpecialem & indiuiduam mentionem. Nam tali caſu non cenſeretur ſublata per dictam clauſulam, quorum tenores, niſi in ſpecie de illa regula fieret mentio, vt verba aliquid operentur. Ita in terminis dicit Fely. in ca. nõnulli. in. ix. colum. verſicu. tertia declaratio &c. de reſcrip. vbi exemplum ponit in tribus regulis Cancel. quæ habent prædicta verba, vt ibi latius per eum.

DE IVRE QVAESTIO NON TOLLENDO, REGVLA.

ITem ne per uarias, quæ pro cõmiſsionibus habendis in cauſis fiunt ſuggeſtiones, iuſtitia poſtponatur, idẽ dominus noſter decreuit, & declarauit ſuæ intentionis fore, quòd deinceps per quamcunque ſignaturam, ſeu conceſsionẽ, pro commiſsionibus huiuſmodi, per ſanctitatem ſuam, uel de eius mandato factam, nulli ſibi ius quæſitum quomodolibet tollatur.

PRAEFATIO.

Regulæ origo. *Regula quæ habeat locũ in principio in omnib. gratiis beneficiorum.*

ISta regula varias habuit temporum mutationes. Nam Benedi.XIII.eius primus author,eam primum generaliter ædidit,vt videlicet locum haberet in quibuſcunque gratiis beneficiorum vacantium. Quam quidem Benedicti regu. nullus Rom.Pontificũ vſque ad Nicol.v.qui fuerunt nu.viij.approbarunt.Et quod eſt magis mirandum, nullam aliam regulam fecerant de iure quæſito non tollendo.Nicol.verò.v.nulla etiam facta mentione de reg.Benedicti,iſtam reſtrinxit & immutauit,volens eam tantum habere locum in conceſsionib' factis pro commiſsionibus habendis in cauſis.Et huius regu. Nic.tenorem imitati fuerunt ſucceſſores Pontifices vſque ad tempora Alex.Papæ.VI. qui primus omnium addidit ad regulã iſtã verba,videlicet, ſeu mandatis declarationis, & gratiis, etiã motu proprio &c. poſt illa verba pro cõmiſsionibus habendis quæ erant in reg.Nico.Et ſic illa regu. Nico.quæ fundabatur in ſuggeſtionibus, ampliata fuit per Alex.ad quãcunque gratiam,ſeu mandatum,etiam motu proprio lite pẽdente obtentum.Quam quidem Alex.ampliationem, ſiue additionẽ poſteriores Pontifices vſque ad Hadri.VI. ſequuti ſunt. Hadri.verò.VI.hoc immutauit.Nã dum prædeceſſores voluerunt regulã in gratiis tantum lite pendẽte impetratis, locum habere,propter illa verba regulæ pro commiſsionibus habendis in cauſis,Hadri.regulam extẽdit, & voluit habere locum etiam in gratiis ante litẽ motam emanatis.Quam additionẽ ideo Hadri.feciſſe quidam autumant,quia intellexerat Rotã vſque ad illud tempus firma interpretatione tenuiſſe regulã tantum in conceſsionibus emanatis lite pendente locum ſibi vendicare,propter prædicta verba regulæ pro cõmiſsionibus habendis in cauſis &c.vt de iſta Hadri.intentione author eſt Melchior Baldazinus,tunc inſignis ſacri conſiſtorij aduocatus,qui fuit vnus ex aſsiſtentibus compoſitioni regularum,& hoc ſcriptum reliquit in quibuſdam notulis regularũ Hadri. manu eius ſcriptis.Et ſic per huiuſmodi prouiſionem Hadriani factum eſt,ꝙ illud quod prius in interpretatione prudẽtũ, & obſeruatione Rotæ cõſiſtebat, hoc idem per regulam ſuã, quę legis vicem obtinet,manifeſtum fieret: ſed Clemens VII. Hadriani ſucceſſor nihil magis abhorrens, quàm Hadriani veſtigia ſequi,hoc additamentum Hadriani non approbauit, ſed

ſed regulas ſuorum prædeceſſorum Alex. Iulij, & Leonis eſt imitatus. Paulus verò.III.nunc fœliciter imperãs, Hadrian.in omnibus eſt ſequutus. Itaque ex iſtis omnibus apparet quanta fuerit iſtius regulæ varietas, quanta voluntatis diſſenſio. Quamobrem ne ſub incerto vagemus, reg. Inno. quæ media inter vtrunque tempus fuit, & quæ reperitur in quinternis Rotæ ſcripta, & ſecundum quam fuit pluries iudicatum, interpretandam aſſumã, addendo poſtea verba modernarũ reg. prout res ipſa poſtulabit. Rem ipſam igitur aggrediamur.

QVAETIO PRIMA.

IGitur quæro pro intelligẽtia totius regulæ, & eorum quæ inferius in aliis quæſtionibus dicentur, quid operetur, vel comprehendat iſta clauſula communiter in literis apoſtolicis apponi ſolita, videlicet, Dummodo tẽpore datæ præſentium non ſit alteri in beneficio ius quæſitum. *Clauſula illa, Dummodo &c.*

Solutio. Quidam dixerunt iſtius clauſulæ expreſsionem, quæ ſecundum ſtylum Cancellariæ in beneficiis non reſeruatis maximè litigioſis ſemper ponitur, nihil operari ex eo, quia in literis ſemper talis clauſula ſubintelligitur de iure, licet nõ exprimatur, vt tradit Fely.in.c.capitulum, col.xvij. verſic. de duobus.de reſcrip.facit tex.in.c.ex tuarum. de authẽ. & vſu pallij.cap.ex parte.el.tertio. Et ibi not. Abb.in.ij.notabili.de deci.cum vulga. Et ideo expreſsio eorum quæ tacitè inſunt, nihil operatur.l.conditiones. ff. de condi.& demon. Et hoc procedit etiam ſi gratia motu proprio conceſſa fuiſſet, quia etiam in ea ſubintelligitur prædicta clauſula quatenus nõ tollatur ius quæſitum, vt Dicit Deci. Rotæ in antiquis.ccccxlv. incip. nota licet proprius motus. Et ob eam cauſam ſi Papa in ſuis literis tolleret collationem alteri factam, in dubio intelligetur de collatione inualida, non autẽ de valida, ne tollatur ius quæſitum, vt dicit Compoſtella. in cap. cauſam. de reſcrip. cum ſexcentis concor. vt ſcribit Iaſo in.l.fina.in.iiij. col.ff.de conſt.princ. Et Decius in conſil.cxcj. vbi multipliciter hoc dictum declarat. *Expreßio eorũ quæ tacite inſũt, an aliquid operetur.* *Clauſ. quatenus non tollatur ius quæſitũ.*

Et hoc, quòd princeps in dubio non præſumatur velle tollere ius quæſitum, procedit etiam ſi ille de cuius iure agitur, eſſet infidelis vel Iudæus, vt dicit Abb.in.c.quę in eccleſiarũ. de cõſti.poſt Inno.in.c.quod ſuper his.de voto. Hinc euenit, quòd ſi aliquo caſu cõtingeret Papam ius tollere, prẹſumitur *Princeps ĩ dubio nõ præſumatur, &c.* *Papa vbi ius tollit.*

hoc circumuentionem & importunitatem potius, quàm per voluntatem feciſſe, vt latè probat Felyn. in cap. cum olim in. iij. & iiij, col. de re iudic. Adeò quòd tali caſu verba reſcripti impropriãda ſunt, quàm propriè intelligendo alteri præiudicent, vt tradit Roman. conſil. cccxxxiiij. circa primum. Decius cõſi. xj. col. v. Iaſo. in. l. ex facto. in. iiij. notabili. ff. de vulga. & pupil. Imò potius debent interpretari quòd nihil operentur, quàm quòd indebitè quis damnum patiatur, vt notat Iaſ. poſt gloſſ. Bartolum, & alios. l. fin. §. in computatione col. fin. C. de iure deliber.

Reſcripti verba quo pacto ſint intelligenda.

Et hoc procedit etiam ſi reſcriptum emanaret in fauorem piæ cauſæ, vt probat Iaſo in. l. fin. colum. vj. ff. de conſtit. prin poſt Alex. in. l. pactum quod dotali. col. ij. C. de pact. Nã licet viduis & pupillis, ac aliis piis cauſis multum debeamus, nõ tamen adeò, vt aliis præiudiciũ inferamus, vt dicit text. in cap. ex tenore. de fo. compe. & in cap. nuper. de donat. inter virum & vxo. Cum igitur iſta clauſula in literis Papę ſubintelligatur, ergo ſi exprimitur per eundem modum, quo inest, nihil operabitur, iuxta communes concluſiones, quas ponit Abb. in cap. ſignificaſti. in gloſſ. ij. de electio. poſt leg. iſtas in. l. hæc verba. de leg. primo.

Alij verò dixerunt totum oppoſitum, videlicet iſtam clauſulam tacitè ſubintellectam, non eſſe penitus inutilem, ſed minus operari, quàm ſi in literis exprimeretur, vt dixit Roman. conſil. clxxvj. col. pen. vbi voluit quòd Papa in dubio non cẽſeatur velle tollere ius quæſitũ principaliter conſequẽs, ſecus autẽ ſi ſecundariò, vel in conſequentiã cõpetat. vbi verò talẽ clauſulam exprimeret, videretur tollere omne ius quomodolibet cõpetens, ſiue principaliter, ſiue in conſequentiam. Vides ergo quòd expreſsio eorum quæ inſunt, multum operatur. facit quod dicit Fely. in cap. ſuper literis. in. viij. col. verſ. v. regul. de reſcrip. Ex prædictis igitur apparet quæſtionẽ eſſe dubiam. Quicquid tamen ſit, prima oppinio contra Roma. videtur verior per ea quæ dicta fuerunt ſuperius, imò fortius dico quòd talis clauſula expreſſa non ſolum plus non operatur, vt voluit Roma. ſed epreſsio eius facit, quod minus operetur, quàm ſi expreſſa non fuiſſet. Quod in ſpecie ita demõſtrari poteſt. Nã vt dictum eſt, reſcriptũ Papæ etiã motu proprio, & certa ſciẽtia conceſſum in dubio nõ cẽſeretur alteri præiudi-

Papa ĩ dubio nõ velle tollere ius quæſitũ, quomodo intelligi debeat.

prĕiudicium inferre non ſolum magnum,ſed neque modicũ, neque in re.nec ad rem,vt dicit gloſſ.in verbo præiudicium. in.c.cum olim.de conſue. Quam poſt Domi.ibi multum cõmendat Fely.in.d.c.cauſam.in.ix.col.& in.c.ſuper eo in.ij. col.de offi.deleg.& Iaſ.in.l.quotiens.C.de preci. impe.offe. & in auth.quas actiones,in.iiij.col.C.de ſac.ſanc.eccleſ.tradit Claudius Aquen.in.l.j.col.xv.ff.de conſtit.prin.cum ſexcentis concord.per Decium congeſtis in cõſi.ccccvij.col.fi. & conſil.dcvj.col.fin.& adeò hoc eſt verum quòd in omnibus prædictis caſibus,quando præſciptum videretur præiudiciale,poſſet probari Papam non fuiſſe bene informatum, vt ibi probat Decius. Quicquid dixerit Corneus in cõſi.lxxxiij. col.penul.lib.iiij.Nam iura allegata per eum loquuntur,quãdo apparet de clara mente principis volentis ius quæſitum tollere,non autem quando ſumus in dubio,vt in ſpecie declarat Decius in.d.c.quæ in eccleſiarum.in.x.col.verſi. quartus caſus,&c.Et omnia iſta procedunt in dubio ex tacita & ſubintellecta clauſula.Et tamen ſi talis clauſula exprimatur in literis,illa ſolum præſeruat ius quæſitum in re, non autem ad rem.vt dicit expreſſe Calde.in conſil.viij.in fin.tit.de reſcrip. & Rom.in conſi.cclvj.Et tenet etiam Domi.& alij in.c.fi.in prin.&.§.fi.de cõceſ.præb.lib.vj.Ecce ergo quòd plus nocet expreſſa iſtius clauſula,quàm ſi tacita & ſubintellecta fuiſſet.

Habemus igitur ex prædictis vnum caſum notabilem ad limitationem eorum quæ dicit Abb.in.d.c.ſignificaſti.Et docto.in.d.l.hæc verba.quòd non ſolum expreſsio eorum quæ tacitè inſunt,nihil operatur,vt ipſi dicũt: ſed illa expreſsio facit quòd magis reſtringatur diſpoſitio, & minus operetur, quàm ſi facta non fuiſſet,vt patet ex ſuperius dictis.

Illud tamen quod dictum eſt, clauſulam prædictam,dummodo alteri non ſit ius quæſitum,præſeruare ius in re, & ad rem,debet intelligi,quãdo Papa expreſſe ſcribit cũ intentione præiudicandi.Tunc enim,quia non apparet de quantitate præiudicij,interpretantur verba de minori præiudicio, & ſic de iure ad rẽ. Secus autẽ in dubio,quia tũc intelligeretur nolle præiudicare,nec in vno iure, nec in alio,vt ſuperius dictũ eſt.Vbi tamẽ conſtaret Papã velle etiam in iure quæſito in re præiudicare,hoc poſſet facere, præſertim in beneficialib⁹ in quib.habet abſolutã poteſtatẽ.vulg.c.ij.de prĕb.li.vj.vt notat

Clauſulã, Dũmodo, &c. præſeruare ius in re, & non ad rem.

expreſſe Calde.in conſil.xij.tit de reſcrip.Et Alex.in cõſil.cj. in.v.col.lib.j.Nam in beneficialibus tanta eſt Papæ poteſtas, quòd poſſet epiſcopũ pro libito voluntatis de ſuo epiſcopatu ad alium transferre. Quia omnia beneficia mundi ſunt manualia,& obediẽtialia reſpectu Papalis poteſtat.vt dicit Bal. in.l.reſcripta.col.ij.& ſequen.C.de precib.imper.offe.Et ideo poterit gratiam reuocare poſt ius alteri quæſitum, ſi non recepit aliquid pro illa,vt dicit idẽ Bal.in.l.qui ſe patris.columna penul.C.vnde libe.ſequitur Soci.in conſil.clvj.pro fundamento in.ij.col.& cõſil.clxiiij.viſa bulla in.vij.col.

Papæ ĩ beneficialibus quanta poteſtas.

Illud tamẽ quod dictum eſt de iure ad rem,videlicet,quòd mens Papæ volẽtis ius tollere, debet in tali iure interpretari, vt minus præiudicet.Imitatur ſecundum dominos Rotæ intelligi debere non de omni iure ad rem,prout prædicta intelliguntur per iura communia,ſed tantum de iure ad rem competenti ex acceptione expectantis,ſecus verò de iure ad rem competenti ex electione & præſentatione. Quia tale ius bene præſumitur præſeruatum . Ita dicit Deci.xvj.in titulo de prębend.in nouis rationem ponit illa deciſio . Quia in primo caſu,licet præiudicetur expectanti,non per hoc ex toto gratia ſua perimitur,cum poſsit poſtea aliud vacans beneficium acceptare,cum hoc pendeat à voluntate ſua.Secus verò eſt in iure competenti ex electione,vel præſentatione:quòd ſi amittatur eius acquiſitio,erit difficilis,cũ pendeat à voluntate alterius.Nam ſperare aliã electionem vel præſentationem,non dependet à voluntate electi,vel præſentati,ſed eligẽtium vel præſentantiũ,qui poſſunt de facili mutata volũtate alios eligere vel præſentare.faciles enim ſunt homines ad diſſentiendum,vt in.l.item ſi vnus.§.principaliter.ff.de arbitris.

Papa quãdo intẽdit alicui tollere ius quæſitum

Homines ſunt faciles ad diſſentiẽdũ.

Et hæc deciſio procedit magis ex quodam ſtylo palatij,ſciente Papa,& tacitè approbante,quam de iure,vt dicit Egid. deciſi.clxvij.

Quæ omnia de plano procedunt loquendo de iſta clauſula quatenus tollatur ius quæſitum,appoſita in reſcriptis , ſec' tamen quo ad iſtam regulam,in qua tale ius ex acceptatione expectantis quæſitum comprehenditur.& eſt conſiderabile: quia ſi illud lite pendente tollitur,erit locus iſti regulæ , quia ſicut in alio iure quæſito non præſumitur Papam velle mutaſſe ſtatum rei litigioſæ,niſi expreſſè hoc appareat , ita neque in iſto

in iſto iure ex acceptatione procedens, vt expreſſe dicit Egidius in conſil.xxiiij.in.vij.dubio.Imò propter tale ius acquiſitum vigore acceptationis impeditur ſubrogatio lite pendẽte,quia in gratia ſubrogationis apponi ſolet clauſula quatenus non tollatur ius quæſitum,quæ clauſula verificabitur in iure acceptationis,quia tali caſu hoc ius eſt conſiderabile, vt notanter concludit idem Egidius in conſilio.xxxv.col. fin. Nec obſtat prædicta deciſio.xvj.cum aliis ſuperius allegatis, quia non loquuntur quando tollitur ius lite pendente,prout loquitur iſta regula,quod eſt menti tenendum. Regula igitur iſta hoc caſu manebit firma.

Subrogatio propter ius acquiſitũ rigore, &c.

Et quod dictum eſt de acceptatione quæ in reſcriptis non præſeruatur vigore prædictæ clauſulæ,idem dicendum eſt de oppoſitione circa beneficia patrimonialia quæ fit à filiis patrimonialibus in Palentin.Collaguritan.& aliis locis Hiſpaniæ.Nam per illam ſolam oppoſitionem non tribuitur ius in re,neque ius ad rem,niſi ſuper hoc fuiſſet aliqua conſtitutio ſynodalis,vel conſuetudo hoc diſponens, vel ſi dicere volumus,vigore illius oppoſitionis quouiſmodo competere ius ad rem,illud eſſet ſimile competenti ex acceptatione. Et ſic ratio conſiderata in dicta deciſione.xvj.militat in.d.iure opponendi,vt iudicauit Rota in vna coram D.Hugone de Spina de ãno M.D.xix.vt meminit D.Guliel.in recollectis deciſionũ.Et hoc ius opponendi habet locum etiam, quãdo nõ ſolum ex conſtitutionibus ſynodalibus competeret filiis patrimonialibus,ſed etiam quando ex ordinatione teſtatoris tã tum volentis proximiorem de ſuo genere ad beneficium præſentari.Nam tali caſu per oppoſitionem proximioris acquiritur illi ius cõſiderabile,adeò quòd virtute dictę clauſulæ quatenus non tollatur ius quæſitum,videtur præſeruari. Vt nouiſsimè concluſit Rota in vna Oxomen. capellaniæ de Seron coram R.D.Raynaldo Petrutio de menſe Iunio M.D. xxxix.Quæ de plano procedunt quando ius opponendi cõpetit vigore alicuius conſtitutionis vel ordinationis. Secus verò vbi nulla eſſet conſtitutio,ſed ſimplex vſus ſe opponendi:nam talis oppoſitio non dat ius. Ratio aſsignari poteſt, quia ſi priuetur hoc caſu opponens ſua oppoſitione, non videtur per hoc dãnum ſentire,ex quo non eſt acquiſitum ius in aliqua conſtitutione.Quia propriè damnum eſt diminu-

Opponẽdi ius quãdo habet locum.

Damnum quid ſit.

tio

tio patrimonij,vt in.l.damnũ.cum ſequen.ff.de dam.infect. Quæ diminutio conſideratur etiam reſpectu lucri, quando illud acquiſitum eſſet radicatum,& tali etiam caſu ius amittere,eſt damnũ ſentire, vt eſt gloſſ.in.l. non amplius.§.fi.de leg.j.cum concor.vt ſcribit Iaſ.in.l.ex facto.in.iij. col.ff. de vulg.& pupil.Sed quando lucrum adhuc radicatum nõ fuiſſet,illud admittere,non eſſet damnum ſentire.Vnde ius adeundi facile tollitur,quia non eſt ius radicatũ,vt probat Lauren.Calcaneus in conſi.xij.col.penul. Quæ omnia militant in acceptatione, & iure opponendi filiis patrimonialibus cõpetenti,de quibus etiam aliquid dicam in illa quæſtione de iure conditionali.Et quia illud damnum,quod ex priuatione acceptationis vel oppoſitionis reſultat, ex quo dependet ex lucro nondum radicato, & habet reſpectum ad illud, reputatur lucrum,& non damnum, iuxta gloſ.notabilem in.l. ſi duo.ff.de acquir.hæred.& tradit Socinus in.l.cũ quæritur ff.de re.dub.Iſta tamen,vt dixi,non procedunt in præſentatione,quæ propter rationẽ iam dictam tribuit ius ad rem cõſiderabile.Hoc tamen limitatur aliquibus modis.

Præſentatus quãdo dicitur habere ius ad rẽ, vel in re.

Primò non haberet locum,quando præſentatio adhuc per præſentatum acceptata non fuiſſet.Quia tali caſu non diceretur præſentatus habere ius ad rem, nec in re.ideo nõ præſeruaretur vigore dictæ clauſulæ,nec dicta clauſula intelligeretur de tali iure,iuxta ea quæ dicit Abb.in.c.cũ Bertoldus. de re iudi.in.iij.col.& ante ipſum Calde.conſil.xvij.tit.de iure patron.cum cõcor.vt ſcribit Roch.Curtius in tract.iur.patro.in verbo ius.in.iiij.q. Et reaſſumũt quidã alij Moder.in nouo tract.iur.patro.fol.cccij.vbi ſuper hoc latius ſcribũt. Requiritur ergo in primis acceptatio præſentati, per quam acceptationem contrahuntur ſpõſalia de futuro,vt dicit Calde.in cõſi.ix.tit.de iure patro. Quem ita declarant Moder.

Præſentatus quãdo perdit nomen præſentatiõis, et dicitur nominatio.

de ſancto Nazario (aliàs nuncupati de Ripa)in rubric. de iudic.in.xv.col.numero.71.Quod verum putarem ego quãdo præſentatio eſt facta ſuperiori.Tunc enim contrahuntur ſponſalia,etiam ſi ſuperior præſentationẽ non admittat,quia concurrit conſenſus patroni & præſentati.Aliàs ſi non facta ſit ſuperiori,licet præſentatus conſentiat,nõ dicitur præſentatio,ſed quedã nominatio,vt dicit Cal.ĩ.c.capitulũ.xxxiiij. quæſt.de reſcrip.& inferius dicetur,& tenẽt Moder.vbi ſupra.

prà. Ergo in omnibus iſtis caſibus requiritur præſentationem factam fuiſſe ordinario, quo ad acquirendum ius ad rem, vt dicit etiã Bald. in Margarita ſua in verbo patronus. Admiſſio ergo ſuperioris ſolum requiritur, quo ad acquirẽdum ius in re, quod reſultat ex inſtitutione, per quam inſtitutionẽ ſpõſalia de futuro, quæ per ſolam præſentationem factam ordinario fuerunt contracta, reſoluuntur ſeu tranſeunt in matrimonium de præſenti. Nam proditum eſt in iure, quòd ex ſolo contactu nondum executo, non acquiritur ius in re, vt tradit Iaſ. in. l. ſi quis maior. C. de trãſact. in. iij. col. verſic. limito iſtã. l. &c. Requiritur ergo, quòd præſentatio ſit facta ſuperiori, quo ad acquirendum ius ad rem, etiam ſi ſuperior non admittat, ſed quo ad quærendum ius in re, requiritur admiſsio. Et iſta ſunt maximi momenti, quo ad vnum effectum, quia licet patroni nominent, & eligant præſentandum, & tradant inſtrumentũ nominato, valet tamen prouiſio Papæ antequam ſit facta præſentatio ſuperiori, etiam ſi habent prædictam clauſulã quatenus non tollatur ius quæſitum. Quia nõ tollitur iſto caſu per illam aliquod ius, neque in re, neque ad rem. Quia, vt dixi, ius ad rem per acceptationem nominati, & præſentationem factam ſuperiori, quæritur: Ius verò in re, per inſtitutionem. Et neutrum horum pręceſsit prouiſionem Papæ. Ideò valet eius prouiſio, vt notabiliter declarant in terminis Moder. de ſylua in tract. beneficiorũ, in. iij. parte. q. xj. col. antepe. Et idem de acceptatione videtur hoc caſu dicẽdum. *Præſentatio Papæ quãdo valeat.*

Secundo limitatur dicta concluſio procedere quando præſentatio fuerit facta à patrono clerico, ſecus ſi à laico. Ita reperio iſtam concluſionem in terminis limitare Io. Crottum de monte Ferrato. in. c. quod autem de iure patron. in. iij. notabili. Rationem differentiæ ponens, quam dicit nouam, videlicet quia præſentatus à clerico, quando eſt idoneus, habet ius fixum, & irreuocabile, ex quo cleric⁹ patronus variare nõ poteſt. Nam talis præſentatio habet vim electionis ſecundũ Ioan. Andr. Imol. & Abb. in cap. cum autem. de iure pat. Sed electo ante confirmationem ius eſt acquiſitum in beneficio, vt dicit Domi. per illum tex. in. c. quàm ſit. §. j. de elect. lib. vj. Ergo pari modo acquiritur ius præſentato. Hinc eſt, quòd talis præſentatus quãdo eſt idoneus, poteſt cogere ordinariũ vt illũ inſtituat. Iſta enĩ fieri nõ poſſunt abſq; iure fixo ĩ perſonã præſen- *Præſentatio facta à patrono clerico.*

præſentati. Propterea tale ius cenſetur præſeruatum per dictam clauſulam. Secus verò eſt in eo, qui à laico eſt præſentatus: quia ex quo laicus variare poteſt, nihil acquiritur præſentato. Et iſtam opinionem Io. Crotti ſequuti ſunt quidam Moder. Auinionen. in rubri. de iud.

Sed aduerte, quòd licet iſtam differentiam Ioan. Crottus putet eſſe nouam, eam tamen prius poſuit Gofre. in ſumma iur. patro. Nec tamen eſt vera, quia contra eam tenet Abb. Fely. & alij in. d. cap. cum Bertoldus. Qui pariter loquuntur de præſentatione laici & clerici, & in vtraque cõcludunt nõ tribuere ius in re, ſed ad rem, vt latius ipſi declarant. Nec propterea, quòd laicus variare poteſt, immutat ius ad rem acquiſitum præſentato, niſi cum effectu variaret præſentando ſecundum Epiſcopo qui illum inſtituiſſet. Tali caſu præſentatio primi nihil tribuit. Sed laico patrono non variante ius in re acquiritur præſentato. Nec potẽtia variandi aliquid de iure diminuit, nec aliquo modo conſideratur, per ea quæ dicit Innoc. in cap. paſtoralis. de cau. poſſ. Et ita in ſimili caſu reſpondet Fely. in cap. cauſam. in. xvj. col. verſi. caue. de reſcrip. Nec obſtat, quòd pręſentatio clerici habet vim electionis, quia dupliciter reſpondetur. Primò illud eſſe verum ſolum circa illud, ne poſſit patronus variare, ſicut eligẽtes poſt factam electionem. Non autem talis præſentatio habet vim electionis circa alia. Et ita in terminis ad primũ dictum Innoc. & Abb. in. d. c. cum autem. reſpondent Moder. in nouo tracta. iur. patron. fol. ccciij. in ij. col. Vel ſecundo reſpondetur, quòd licet verum ſit, præſentatum à clerico æquiparari electo, non tamen per hoc dicitur habere ius in re, quia electus ante confirmationem non dicitur niſi habere ius ad rem vt latè probat Fely. in cap. cum Bertoldus. & tenet Hoſtien. in ca. paſtoralis. de iurepat. Et licet iſta putem eſſe iuridica, tamen opinio Crotti multum videtur colorata, de quo nullus mentionem facit. Et per prædicta fuit hoc menſe Nouemb. M. D. xxxvij. coram R. D. Raynaldo Petrutio poſt plures informationes, deciſa in Rota iſta difficultas in cauſa ſancti Andreæ, nunquid prouiſio nuntij poſt præſentationẽ patroni laici nondum Epiſcopo præſentatam valeret. Et certè prima facie videbatur dicendum quòd non. Quia nuntius non poteſt tollere alicui ius quæſitũ, nec in re, neque ad rẽ, vt in

Præſentatio laici.

Variandi potẽtia an aliquid diminuat.

Præſẽ. clerici habet vim electionis.

Elect⁹ ante cõfirmationem.

Prouiſio nuntij nũquid poſt præſen. &c.

vt in terminis conſuluit Stephanus Bertrandi in conſil. xij. nume.10. in tertio uolumine. Tamen quia repertum fuit in prædicto caſu nuntium habuiſſe facultatem derogandi iuripatr. etiã laicorũ fuit concluſum prouiſionem nuntij valere ante præſentationem, per ea quæ dicta ſunt ſuperius.

Et iſta omnia procedunt de quodam ſtylo, ſecundum quẽ dicta clauſula de non tollendo iure quæſito, præſeruat non ſolum omne ius in re, ſed etiam ad rem, excepto in re reſultante ex acceptatione, vt dicit Rota in dicta deciſione. xvj. Sed reſpectu iſtius regulæ, vt aliquid operetur, videtur tale ius ad rem per acceptationem eſſe conſiderabile, vt ſuperius dictum eſt. Nam tale ius puto per iſtam regulam conſeruari, niſi Papa expreſsè illi derogauerit: vnde ſi lite pendente ſuper acceptatione mea emanaret prouiſio aduerſarii tollens meam acceptationem poſſem me tueri iſta regula, niſi illi expreſsè derogaretur. Et pariformiter crederem in caſu in quo Papa motu proprio & ex certa ſcientia tolleret ius quæſitum alteri. Nam intelligeretur per hoc derogare diſpoſitioni iuris communis, nõ autem iſti regulæ, vt aliquid operetur eius æditio, pro qua opinione optimè facit dictum Bart. in l. iij. §. ſi rem. ff. de legat. iij. vbi dicit, quòd ſi per ſtatutũ diſponitur, quòd victus victori condemnetur in expenſis, licet illud idem fuerit diſpoſitum à iure communi: tamen vt ſtatutum non ſit fruſtratorium, & aliquid operetur, intelligetur etiam in caſu in quo victus haberet iuſtam cauſam litigãdi, quæ iuſta cauſa aliàs victum excuſaret de iure communi. ita concludit ibi Bar. quem communiter doct. ſequuntur, vt latius dixi in. c. j. nume. 218. de conſtit. lib. vj. Ita in propoſito noſtro dicendum videtur. Nam licet illa clauſula, quatenus non tollatur ius quæſitum, de iure communi non comprehẽdat acceptationem. Regula tamen iſta, vt aliquid plus operetur, comprehendet tale ius ex acceptatione acquiſitum. Nam plus operatur quæ ſpeciali diſponuntur, quàm quæ generali conſtitutione ſunt dicta, vt dixit text. in cap. quanquã xxiij. diſtinc. & in. c. ſi aduerſus. de hæretic. Et eodem modo, ſi Papa motu proprio alliquam gratiam alicui concederet, per quem videretur tolli ius quæſitum, nihilominus obſtaret iſta regula dictæ gratiæ, vt aliquid operetur, niſi nominatim & ſpecialiter illi derogatum fuerit in gratia. Nam iſta

Statutum diſponens quòd victus victori &c.

vel

Regu. Cã cel. an cõtineãt ĩ ſe clauſulã derogatoriam volũtatis.

vel ſimiles regulæ nunquã cenſentur per clauſulas generales ſublatæ. Ex eo, quia regulæ videntur habere clauſulã derogatoriã voluntatis, vt latius dixi ſuperius in prooemio regularũ quæſt.v.&.vj. Et ita ſtylus curiæ introduxit. Ex quibus ſequitur, quod non obſtante certa ſcientia Papæ tollentis ius quæſitũ poſsit excipi de iſta regula, quod eſt notandum.

Vniones p Papã ex certa ſcientia facta cum præiud. ordinariĵ.

Item poſſet etiam illud ius ad rem procedens ex acceptatione in alio eſſe proficuum, videlicet, eo caſu quo Papa in gratia ſua ex certa ſcientia tolleret mihi ius quæſitum, ſi quod competit ad tale beneficium. Nam tali caſu, vt illa verba ſic indiſtinctè & generaliter prolata, minus præiudicent, debent intelligi de iure minus efficaci, quod eſt illud acquiſitum per acceptationem tantum, & aliud quodcunque ius alio modo competens cenſeretur præſeruatum, & maneret illæſum, per ea quæ dicit Cardi. in cap. mandatum. in. vij. nota. de reſcrip. Vbi dixit, quòd ſi Papa concedit aliquam gratiam alicui, hoc expreſſo, quod vult illi præiudicare, debet intelligi de minimo præiudicio, non tamen de magno & cõſiderabili. Ita etiam tenet gloſſ. fi. in. l. ſed cum ab hærede. ff. ad Trebelli. Sequitur Iaſ. in. l. quotiens. in. ij. colũ. C. de preci. impe. offe. Et quo ad iſtum effectum ius illud ad rem eſt conſiderabile. Eſt bene verum, quòd quando illa clauſula & cum pręiudicio iuris quæſiti, &c. non poſsit verificari niſi in magno præiudicio tali caſu, ne gratia eſſet fruſtratoria, cẽſebitur præiudicatum in magno. Ita notabiliter declarat Barthol. Veronen. in tract. de ſeruitu. ruſti. prædio. titu. de aquæductu. fol. lxxiiij. ſecundum paruam impreſsionem. verſic. quarto dubitari etiam poteſt &c. allegat Ioan. de Imo. in. c. quintauallis de iureiur. & in. c. cum contingat. eo. titu. inducendo, vt ibi per eum, quod eſt notandum,

Papa concedens alicui aliquã gratiam.

Putarem tamen iſto caſu requiri cauſam in conceſsione Papæ, quando agitur de magno & enormi præiudicio, vt dicit Abb. in cap. fi. in. iij. col. verſic. ego ſuſtentando. de cõſtitu. Quia aliàs aliena largiri ſine culpa poſsidentis eſſet quædam ſpecies tyrannidis, per quam contaminaretur principis liberalitas & magnanimitas, vt dicit Bald. in tit. de pa. cõſtan. col. xxj. argumento tex. in. l. ſi pignore. ff. de furtis. Et ideo dicebat Innoc. in cap. niſi de renun. quòd quando Papa confert vni beneficium, & deinde ei aufert, tenetur illi prouidere

Princeps aliena largiens.

Papa auferens beneficium.

prouidere de bono contracãbio,& tradit Iaſ.in.l.quotiẽs.in iiij.col.C.de rei vẽd.Nec obſtat Papam habere plenitudinẽ poteſtatis in beneficialibus. vulg.c. ij. de præbend. lib. vj. Quia illud eſt verum ſecundum Andr.Sicul.in tracta.Card. in.iiij.q.ſecundæ partis.in.ij.col. quo ad collationem beneficiorum,non autem quo ad priuationẽ faciendam ſine cauſa,licet ad hoc aliter etiam reſpondent Moder. in tract. beneficiorum.in prima.q.ſecundæ partis.col.v.quos videas. *Papæ i'beneſic.poteſtas.*

Et per prædicta redditur dubitabile vnum dictum Alex. in conſi.ccxv.incip.nec arguendi.col.viij.verſi. denuò conſidero.libro ſecundo.quem ſequitur Decius in cap.cum dilecta col.ij.de confir.vti.vel inuti. qui voluit, quòd quando princeps excepit vnum caſum in quo non vult alteri tollere ius quæſitum,ex tali exceptione declaratur mentem principis eſſe velle in aliis præiudicari,quod eſt valde notabile. *Princeps excipiens caſum.*

Sed ego dubito,an illud dictum ſit verum,quia argumentum à contrario ſenſu nõ colligitur,quãdo ex hoc alteri aufertur ius,vel ſequitur aliud abſurdum, vt dicunt Moder. in l.j.ff.de offi.eius. Et incõueniens ſeu abſurdũ hoc caſu ſatis apparet ex prædictis.Magna tamen eſt authoritas Alexãdri, pro quo faciunt ea quæ dicam in fi.iſtius.q. & quæ in ſimili ſcribit Fely.in.c. ſuper literis.verſi.ſimiliter dicit &c. in. vj. &.vij.col.de reſcrip.poſt Rotã deci.l.de reſcrip.in antiquis. dum loquitur de clauſula Cãcellata in ſupplicationibus quę infert alia videri cõceſſa,quæ multum faciunt ad propoſitũ.

Sed quia ſæpe dictum eſt per prædictam clauſulam quatenus non tollatur ius quæſitum , tolli ius ad rem , non in re: operæpretium erit quoſdam nunc caſus enarrare, in quibus facile conſtare poſsit,quibus modis dicatur quis in beneficialibus acquirere ius ad rem , qui erunt valde neceſſarij ad totalem diſcuſsionem iſtius regulæ,& aliarum quarumcunque de iure ad rem loquentium.Ex qua quidem caſuum enumeratione facile quis intelliget, qaod ius præſeruabitur per dictam clauſulam de non tollendo iure quæſito. Et incipiã ab illis de quibus eſt dictum ſuperius, vt ſic habeantur omnes caſus ad manus quaſi per modum ſummæ. *Ius ad rẽ acquiri in beneficialibus.*

Primus igitur modus per quem acquiritur nobis ius ad rem eſt per electionem, vt eſt dictum ſuperius,per ea quæ notat Abb.in.d.cap.cum Bertoldus,& dicta deci.xvj.in no.titu. *Ius ad rẽ per electionem.*

tu.de præben.cum ſimilibus. Et iſtud ius ad rem acquiſitum per electionem eſt conſiderabile quo ad iſtam regulam, & quo ad hoc, vt de illo in impetrationibus fiat mentio, vt tradit Fely.in cap.in noſtra.in.xxviij.corr.de reſcript. & per ea quæ ſuperius dicta fuerunt. Sed quo ad effectum aliarum regularum non videtur conſiderabile. Nam quo ad regulam tertiam quæ reſeruat omnia beneficia familiarium Papæ & Cardinalium, in quibus ſeu ad quæ ius eis competit & cæ. Et etiam ad regulam.xxx.de impetrantibus beneficia per obitum familiarium Cardinalium, quæ loquũtur de iure acquiſito, ius iſtud non videtur in conſideratione. Nam ſub illis verbis poſitis in dictis regulis, videlicet, ſeu ad quæ ius eis competit &c. non comprehenditur ius ad rem competens familiaribus per electionem. Quia per ſolam electionem etiam ſi electus moriatur in curia, non dicitur reſeruatum beneficium quoad effectum dictarum regularum, ſecũdum Rotam in penulti.deci.in not.& tenet Philippus Franc.in cap. quàm ſit.§.j.in princip.de elect.in. vj. rationem ibi vide, & per collectarium in cap.eccleſia.col.ij. verſi. ſed nunquid ſit celebrata.de ſortileg.& in.c.cum in cunctis.verſi. ſed quid. de electio. Et hoc clarum eſt, quòd per mortem electi in curia non dicitur vacare ibi beneficium. Quia durat illa prima vacatio, propter quam ille fuerat electus, vt dicit Ioan.Frã. Pauinus Rotæ auditor in tract.de offic.& pot.cap. ſede vac. in vlti.præludio.verſic.quarto per priuationem.circa.fi. Et & alia ratio, quare ius ad rem acquiſitum per electionem non cadat ſub reſeruatione dictarum regularum, quia dictæ regulæ inducentes reſeruationem conſiderant dari vacationem per obitum familiarium, quæ non poteſt verificari in ſolo iure ſine poſſeſsione. Ita quòd non ſolum requiritur, quòd familiares ius in beneficio, ſed etiã illius poſſeſsionẽ, ex qua reſultat vacatio iuris & facti, aliàs non ſufficeret, vt dicit expreſſe Egidius in conſil. cxxxvj.incip. vacauit prioratus. in tertio volumine Palatino non impreſſo, & referunt quidam Moder.in tract.reſerua. Nam Egid. ponderat verbum obtinet, quod idem refert ſeu ſignificat, quòd perfectè & totaliter tenere, vt ibi per eum. Et etiam quia iura inducentia vacationem requirunt poſſeſsionem.cap.commiſſa.& cap. licet.de elect.lib.vj. Super quo latius ibi ſe extẽdit. Tamen aduertendum

Beneficiũ non dicitur reſeruatũ per ſolam electionem.

Iura ind. vacationem requirunt poſſeſſ.

uertendum eſt, quòd licet iſta ſint colorata, nihilominus confunduntur per prædictas regulas quæ ſeruantius competens familiaribus, vt ibi expreſſè apparet. Nec eſt verum in vacatione requiri poſſeſsionem, quia illud procedit quo ad priuationem de qua loquitur d.cap. commiſſa.&.c.licet.ſecus quo ad prouiſionem, vt patet per Deciſion. Rotæ DCCLXXVII.incip.Nota quòd vbi gratia.in antiquis.

Secundus modus iuris ad rem inducitur per præſentationem, vt ſuperius eſt dictum, & tenet deciſi. CCCXXVIII.in antiquis.& in nouis CCVII. cũ ſimilibus. Et huiuſmodi ius ſiue fuerit acquiſitum per præſentationem clerici ſiue laici, eſt conſiderabile quo ad effectum iſtius regulæ: quo ad effectum vero aliarum regularum de iure loquentium, putarem faciendam eſſe differẽtiam inter ius ad rem ex præſentatione clerici vel laici. Nam ius competẽs ex præſentatione laici, non eſt ita radicatum, nec firmum in perſona præſentati propter variationem quàm laicus facere poteſt, ſicut eſt illud ius prouenient per præſentationem clerici, per ea quæ tradit Fely.in tract.quãdo literæ apoſtolicæ noc.patr.in vj.ampliatione. Et And. Sicu.in c.dilectus.in penul.col.de offic.leg. Diſtinguendo tamen, vt ibi per eos. An verò quo ad acquiſitionem huius iuris requiratur acceptatio ipſius præſentati. Et quòd præſentatio facta fuerit cum effectu, dixi ſuperius in diſcurſu iſtius quæſtionis: non repeto.

Tertius modus iuris ad rem acquiritur per acceptationem vigore gratiæ expectatiuæ: vt eſt iam dictum, & tenet Cardi.in clemen. auditor.& in cle.ſequenti. & vtrobique in.ij. notab.de reſcrip.Et iſtud non eſt conſiderabile, quo ad dictam clauſulam, quatenus non tollatur ius quæſitum. Comprehenditur tamen ſub iſta regula, & ſub regulis reſeruationum, propter rationem quam ponit Rota in no.ccxlv.licet de more. Et Egid.in d.deciſi.clxvij. Nam ex quo acceptanti ſublata prima acceptatione remanet ſaluum ius acceptandi ad alia beneficia vacatura, non cenſetur illi præiudicari ſi tale ius ſub reſeruatione includitur. Quæ ratio ceſſat in iure ad rem acquiſito per electionem vel præſentationem. vt dicitur in dictis deciſionibus: quæ licet loquantur in collationne Papæ, idem tamẽ dicendum eſt in reſeruatione poſt acceptationem inducta, quæ collationi æquiparatur, ſecundum

Ius ad rẽ per accep. vigore gratiæ expecta. quo modo acquir.

dum

dum Domi.in cap.ſi à ſede.in.ij.col.verſi. ego crederem.de præbend.in.vj. Et licet expectans in hoc multum grauetur quando perdit acceptationem,ex quo in ſecũda acceptatione de beneficio alio vacaturo, oportet eum probare plura,videlicet, impedimentum prouiſionis apoſtolicæ, vel reſeruationis cõtingentis in prima acceptatione,per quæ ſublata fuit eius acceptatio, & quòd per eum non ſteterit,quominus habuerit effectum ſua prima acceptatio,vt conſiderat notabiliter Domi.in conſil.ciij.incip.pro reſponſione &c.in primo dubio.& traditur per eundẽ,& alios in.c.cum in multis.de reſcrip.libro vj. Tamen illud inconueniens,quod venit ex poſt.non eſt conſiderabile.ſed ſolum cõſideratur,an præiudicium quod infertur expectanti ex reuocatione ſuæ acceptationis,ſit irreparabile de præſenti.arg.l.j.ff.de in lit.iur. vnde meritò nulla de illo habetur conſideratio quo ad dictã clauſulam ſolitam communiter in literis apponi. Sed quantum ad iſtam regulam puto tale ius acceptationis eſſe conſiderabile, quia lite pendente non debet illud ius tolli, ſicut nec ius per præſentationem, quia tali caſu ceſſant rationes illarum deciſionum quæ non loquuntur lite pendente: & quia extincta illa acceptatione, ſuper qua iam eſt lis diutius fortè duratura,non poterit expectans aliam acceptationem facere: vel quia iam reuocatæ fuerunt expectatiuæ, vel indulta Cardinalibus cõceſſa. Et ideo propter iſtas graues impenſas quæ in huiuſmodi litibus in curia ſuſtinendis emergunt,eſt concludendum ius per acceptationem acquiſitũ videri præſeruatum, quantum ad exceptionem iſtius regulæ, pro qua ratione faciunt ea quæ ſcribit Card. in clemen.j.in ix.q.de ſequeſt.poſſ.& fruct. Et quòd huiuſmodi ius quo ad effectum iſtius regulæ debeat conſiderari, videtur tenere Egi.in conſil.xxxiiij.col.penult.verſic. ſecunda conſideratio, quod eſt bene notandum.

Expectãs perdẽs primã acceptationem in ſecunda quæ probare debeat.

Ius per acceptationem acquiſitum.

Ius ad rẽ per mãdatum de prouidẽdo, &c.

Quarto modo acquiritur ius ad rem per mandatum de prouidendo de prima præbenda factum recepto ſiue creato in canonicum authoritate apoſtolica. Nam per talem receptionem acquiritur ius ad præbendam primo vacaturam.c. ſi poſtquam.de præb.lib.vj. Et tale ius bene eſt conſiderabile quo ad regulam iſtam,& quo ad clauſulam quatenus nõ tollatur ius quæſitum,vt dicit Fely.in.d.cap.in noſtra. Et idem

poſt

poſt Imol.ca.ſi.de conſti.col.ij.verſi.ſed Imol.hic &c.per dictum Inn.in.c.ſtatuimus.de maio.& obedien. Et ea quæ dicit Egid.in.d.c.conſilio.xxxiiij. declarando tamen, vt inferius dicam.q.x. Nam collatio Papæ etiam motu proprio nõ valet, non facta mentione de dicto iure, vt dicunt omnes in.d.cap.ſi poſtquàm. Et huiuſmodi ius erit etiam conſiderabile, quo ad alios effectus, de quibus per eutrauag. Pauli.II.incip. ad Romanum pontifi.titul.de præbend. Tamen quo ad effectum regularum reuocatoriarum expectatiuarum, talis creatio & receptio non ſunt in conſideratione, quia eadẽ facilitate tolluntur, quia expectatiuæ reuocantur, licet in iſtis ſit facta receptio. Vt tenuit Rota in vna Romana canonicatus ſanctæ Mariæ maioris coram me de menſe Iunio. M.D. xxxvij. vt dixi ſuperius in procemio regularum.q.ij.nu.14.& in tract.expectatiuarũ in prima forma.nume.38. Et iſta procedunt quando vigore mandati de prouidendo proceſſum fuit rd receptionem. Secus verò ſi vigore illius nihil fuiſſet actum. Nam tali caſu vigore illius mandati nullũ eſſet ius quęſitum, nec in re, neque ad rem, per ea quæ Egid.dicit in deciſ. dclxvii.incip. Auditor deputatus. Quia non ſolum mandatũ de prouidendo, ſed neque alius titulus habilis de futuro non cauſat ius in re, vt tradit idem Egid.deci.dlxiiij.de quo vidẽdum latius infrà quæſtione quarta. *Mandatũ de non prouidendo.*

Quinto modo acquiritur ius ad rem per collationem nõdum acceptatam, vt habetur in.c.ſi tibi abſenti.de præbend. lib.vj. Et iſtud ius eſt conſiderabile quo ad omnes regulas & impetrationes, vt Fely.tradit in.c.in noſtra. Et.Domi.in.d. c.ſi tibi abſenti.col.fin.vbi notabilem caſum ponit. *Ius ad rẽ per collationem.*

Sexto modo inducitur ius ad rem per reſeruationem factam pro familiari de certo beneficio. Et iſtud ius eſt conſiderabile etiam quo ad regulam noſtram. Adeò quòd ſi Papa alteri conferat non derogãdo expreſſe tali reſeruationi, collatio eſſet nulla, neque tali caſu ſufficeret derogatio per generalem clauſulam quacunque reſeruatione generali nõ obſtante, vt dicit Egid.in conſil.xxxiij.verſicu. v. concluſio. & in conſil.xxxiiij.incip.ſuppoſito ſtatuto. verſic.ad primũ dubium. Et hoc clarius tenet Gemi. in cõſi.xij.incip.vtrum ille. in.ſi. Quod procedit quando Papa confert alteri, ſed ſi conferret illi met familiari, pro quo reſeruationẽ conceſsit, non *Ius ad rẽ p reſeruationem factam.*

requireretur realis mẽtio reſeruatiõis,vt dicit Federic.in tractat.permut.in.iiij.q.Et ius huiuſmodi etiam erit conſiderabile quo ad alias regulas de iure quæſito loquentes.

Ius ad rẽ per cõſuetudinẽ optãdi præbendam. Septimus modus acqutrendi ius ad rem inducitur per cõſuetudinem optandi præbendam,iuxta.c.fi.de conſue.lib.vj. Et iſtud etiam eſt conſiderabile quo ad iſtam regulam. Sed quo ad effectum regulæ triceſimæ, & quo ad alios effectus eſt magis dubitandum.Super quo tamen multum inſiſtit D. Gaſpar de peru.in tract.reſeruatio,in.ij.q.& doctores præſertim Moder.in d.c.fin.

Ius ad rẽ ob non ſolutionem penſionis. Octauo modo poteſt acquiri ius ad rem,id eſt ad beneficiũ ob nõ ſolutionẽ penſionis propter clauſulas oppoſitas in literis ex hodierno ſtylo de cõſenſu pẽſionarij,& Papæ. Et iſtud ius licet non fuerit conſideratum à iure,eſt tamẽ inductũ ab homine.Et priuatio iuris & hominis iſto caſu æquiparantur, per ea quæ Fely.tradit in c.in noſtra.in ſecundo corr. de reſcrip.Tamen quo ad effectum iſtius regulæ non poteſt tale ius adaptari,cum competat contra viuentem. Et regula non habet locum in prouiſione beneficiorum viuentium, de quo latius dixi in tractat.ſignaturæ.poſito in regula de nõ iudic. ſecundum formam ſuppl.quæſt.fi.

Ius ad beneficiũ per priuationẽ iuris. Nonus modus erit per priuationem iuris per quam acquiritur ius ad beneficium,adeò quòd voluit Domi.in cõſil.cv. incip.ad ſupplicationem.in.ij.col.verſi.quo ad ſecũdũ,quòd beneficiatus lite pendente ſuper priuatione non poſsit permutare cum alio.Iſtud etiam ius non habetur in conſideratione quo ad iſtam regulam, quia beneficium non vacat antè,quàm ille priuetur.Et propterea poſſet dici , quòd agenti non competit aliquod ius,per ea quæ longo ſermone ſcribit D.Gundiſal.de Villadiego quondam ſacri palatij Apoſtolici cauſarum auditor in tract.leg.xiij.q.primæ partis.col.xiiij. verſic.ſed quæro.cum ſequẽ. & facit deciſio antepenult.in nouis incip.Titius &c.de quibus omnibus dixi latius in regula de annali.q.xlj.Et ideo hic non repetam.

Ius ad rẽ per regreſſum & acceſſum, quid importet. Decimus & vltimus caſus per quã nobis acquiritur ius ad rẽ,eſt per regreſſum & acceſſũ,de quo dixi in regula xxx.Et iſtud ius eſt conſiderabile quo ad omnes regulas & diſpoſitiones de iure quæſito loquẽtes,niſi eſſet regreſſus vel acceſſus ob non ſolutionẽ penſionis,de quo dixi ſuprà in viij. caſu,

ſu.& etiam in regula de annali. & infrà in tract.ſignaturæ.

Poſtremo pro complemento omnium prædictorũ eſt aduertendum, quòd magna eſt differentia inter prædictã clauſulam quatenus non tollatur ius quæſitum &c. poſitã in gratia, vel reſcripto, & inter illam ſine præiudicio &c. Nam prima facit gratiam euentualem, ſecunda verò non, vt notatur in.c.examinata.de confir.vti. vel inutil. Nam ſi tollitur ius quæſitum: prima clauſula reddit gratiam nullam, vt dictum eſt ſuperius. Secunda verò clauſula comprehendit omne extrinſecum præiudicium, non autem contentum, ſiue expreſſum in gratia in qua Papa præiudicare videtur: & talis clauſula ſine præiudicio reddit gratiam omnino puram de præſenti. Vt hodie xiiij. Ianuarij. M.D.xxxIII. concluſerunt Domini in vna Parmen. Vallium coram. R.P.D. Nicolao epiſcopo Boſanen. in fauorem D. de Corrigia interpretando ſimilia verba priuilegij Federici Imperatoris cõceſsi dictis dominis, vbi erant dicta verba abſque preiudicio aliorum &c. Nam fuerunt intellecta illa verba de alio præiudicio, quàm expreſſo. pro quo ego alleg. conſi. Oldr. qui hoc dicit ad literam in cõſi.cccxxx. in finalibus verbis. allegari tamen ſolet. Ber. in. l. cum propter. ff. de leg. præſt. & in. l. de minore. col. iij. verſic. ſed iuxta. & col. v. ver. ſed quid. ff. de mino. Imol. in. l. ſi quando. ff. de leg. j. Alex. in l. j. colum. iiij. ff. ſi. cer. pet. Deci. conſi. xj. nu. 14. & conſil. cclxxxiij. col. iij. Quibus conferũt quæ refert. Alex. poſt Alb. & gloſſ. in. l. non erit. §. dato. ff. de iureiur. vbi dicunt, quòd ſi teſtis dicat aliquid eſſe factum in præſentia Titij & Gaij: & poſtea interrogatus dicat, quòd illud non fuit factum in præſentia alicuius, intelligitur præter expreſſos, videlicet Titium & Gaium. Et ad hoc facit text. in c. fin. de rapto. cum ſimilibus. & hoc procedit de plano in materia beneficiali vel profana, ſed in materia ſucceſſionis & legitimationis, iſta clauſula ſine præiudicio quid operetur, variæ ſunt opiniones, ſuper quo latè ſcribit Præpoſ. in. c. per venerabilẽ. qui fil. ſint legit. Et Nicola. de Vbal. in tract. ſucceſſ. ab inteſta. col. lxvj. Et Soci. conſi. ccxij. col. ij. dixi latius in conſilio meo in cauſa legitimationis cuiuſdam Sancti, incipien. viſis, & pro tenui &c. Super qua quidem clauſula in legitimationibus apponi ſolita, habeo manuſcripta quadraginta ferè cõſilia doctiſsimorum virorum Italiæ.

Clauſula quatenus non tollatur ius quæſitum &c.

quæ tanquam aliena ab hoc inſtituto non referam.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, an regula iſta procedat indiſtinctè in quibuſcunque commiſsionibus vel conceſsionibus, tam in iudicio quàm extra. Et nunquid diſpoſitio iuris communis procedat etiam indiſtinctè, tam impetrationibus lite pendente, quàm antea factis.

SOLVTIO. Incipiendo ab vltimo dubio dicendum eſt quòd iura communia indiſtinctè volũt gratias quaſlibet intelligi debere ſine prẹiudicio tertij, ſiue impetratæ fuerint lite pendente, ſiue ante litem, vt patet in. c. ex parte. & c. ſuper eo. de offi. deleg. & c. quamuis. de reſcrip. lib. vj. Et hoc etiã in priuilegiis procedit, quæ extraiudicialiter conceduntur, iuxta rationem tex. in. cap. cum noſtris. de conceſſ. præbend. & c. dudum. cum gloſſ. de decimis. Sed quia inter actus iudiciales & extràiudiciales, quibus ius commune non plenè occurrerat, eſt longa differentia. Propterea ædita fuit iſta regula caſus iudiciales ab extraiudicialibus diſtingues, quæ qualiter procedat ſtatim dicemus.

Iuris communis diſpoſitio nemini cauſans præiudiciũ, &c.

Quantum verò ad primum dubium circa diſpoſitionem iſtius regulæ eſt diſtinguendum, quòd aut conſideramus antiquas regulas, & illæ omnes ſolum reſtringunt ſe ad gratias quæ impetrantur pro commiſsionibus habendis in cauſis, &c. Et ſic impetrationibus factis lite pendente. Et ita Rota vſque ad tempora Hadriani Papæ. VI. interpret. eſt regulam iſtam. Nam hoc verbum cauſis hic poſitum, pro litibus exponitur. Quia cauſa dicitur quando lis pendet, vt notatur in. l. cauſas. C. de tranſact. Vnde ſi extra cauſam gratia, priuilegium, ſeu breue concederetur, & illud tolleret ius quæſitum contra illud, non militaret prouiſio iſtius regulę, nec de ea excipi poſſet, quia regula reſpicit tantum gratias lite pendente conceſſas. Talis tamen gratia ſubiiceretur diſpoſitioni iuris communis, quæ qualis ſit, dicemus inferius in ſua quæſtione. Et ita determinauit Rota in vna Vormacien. capellaniæ coram R. B. D. Simoneta, vt retulit. D. Melchior Baldazinus aduocatus, & hoc adnotauit Bo. me. D. Dominicus de Iacobatiis tunc primarius auditor in ſuis regulis. Et iterum bis, me præſente, idem caſus contigit coram eodem. D. Simoneta in vna Camarinen. ducatus

Cauſa verbum quid dicatur.

tus contra Ioannem de Borgia ,& in alia Bononien. bonorum coram. R. P. D. Paulo Capiſucco. iiij. Martij. M. D-XXXII. Quæ diu fuit ventilata inter Bentiuolios ex vna,& Guizilerios, quia ad talem caſum extraiudicialem non adaptantur verba regulæ.Et per conſequẽs nec diſpoſitio.Et iſtã opinionem non ſolum modernis temporibus,ſed etiam antiquis tenuit Rota.Nam reperio tempore Sixti Papæ.IIII.hoc idem dubium ſæpe ventilatũ fuiſſe, videlicet in vna cauſa Cameracen.præben.& in alia Eduen.Abbatiæ.Nam tunc tẽporis ita ſeruabat Palatium,ſicut modo ſeruat,videlicet,vt regula locum tantum habeat in conceſsionibus lite pendente impetratis,vt refert Aloiſius Tuſcanus,vir illa ætate apprimè eruditus,& aduocatus conſiſtorialis, in volumine primo ſuorum conſiliorũ.fol.clxvij.&.cxcviij.qui ponderabant proœmium iſtius regulæ, quod loquitur in cauſis, & ſic in actibus iudicialibus,non in extraiudicialibus.

Regula cõprehendẽs gratias extra iudicium impetr.

Sed non ab re quæri poteſt. Quare antiqui omnes Pontifices noluerunt ſub iſta regula comprehendere gratias extra iudicium impetratas. ratio poteſt colligi ex dictis Roma. in conſil. ccclxix. incip. circa primum.colum.fin.in quinto dubio.dum alleg.l.Lucius.ff.de euictio.& cap. ex multiplici.de decimis.quod conſiliũ Rom.ſequitur Decius in conſil. cxcj. incip. in cauſa quæ agitatur.in.ij. colum. videas ibi per eos. Et iſta ſub dubio procedunt,conſiderando regulas antiquorum Pontificum.

Sed ſi conſideramus regulam Hadriani Papæ. vj. & nouiſſimam S. D. noſtri Pauli Papæ. III. qui hanc regulam ad omnes gratias,& ad omnia tempora,tam ante iudicium quàm in iudicio ampliarunt,tunc durantibus dictis regulis, nullam habebit difficultatem quæſtio. Hoc ideo dico, quia illa additio Hadriani nõ placuit Clemẽti.VII. eius ſucceſſori, prout neque aliæ eiuſdem Hadriani ad regulas additiones, ſed ille ſecutus fuerat in regula ſua antiquorum patrum ſemitam. Et ita etiam poterit hæc additio ſucceſſoribus diſplicere.

Aequitas nemini inferẽs præiudicium.

Tamen ſi rectè omnia conſiderentur,illa Hadriani additio approbata per.S.D.noſtrum nõ videtur à recto iuris tramite deuiare.Nã in primis pro ea facit æquitas per quæ dictat nemini inferendum eſſe præiudicium.c.ſuper eo.cum ſexcentis concor.ibi adnotatis per Moder.dę offic.deleg. Quæ quidẽ

æquitatis ratio certè ita militat in gratiis impetratis ante vel poſt litem,ſicut in impetratis lite pendente. Ergo pariformis debet eſſe diſpoſitio, etiam ſi maior ratio eſſet in vno caſu,q̃ in alio, vt dicit Bald.in.l.in fraudem.ff.de teſt.mili.per text. notabilem in.l.j. §. quòd autem.ff.de vſu aleæ, & ale. Et tenendo iſtam opinionem ad verbũ cauſis,hîc poſitum, reſponderi poteſt,quòd poteſt etiam extraiudicialiter capi. De quo latè diſputant Moderni in rubri.de iudic. dum interpretátur tex.in.c.forus.de verb.ſig. vel poſſet illud verbum generaliter de cauſis motis & mouendis intelligi.Itaque ſi aliquis impetraret declarationem vel mandatum, non ſolum lite pendente,ſed etiam ſpe futuræ litis,& ſic ante litem,& illud tolleret ius quæſitum,tali caſu regula adaptari poterat.Nã verba debent deſeruire rationi, & æquitati etiam coniecturatæ. vt tradit Ab.in cap.fin.in.v.col.de iureiu. Maximè quãdo generalitas verborum hoc patitur.Aliàs ſi pro cauſis tantũ motis verba,prout iacent in regula,ita ſtrictè capiantur,poſſent plures fraudes componi. Nam aliquis procuraret ante litem de facili habere gratiam vel mandatum ad effectum, nec regula obſtaret,& poſtea mouere litem ſecuré.Et per iſtũ modum ſeu cautelam regulã euitare, & circumuenire eius mentem,quod eſt abſurdum, & contra text.in.c.fina.de reg. iur. lib.vj. Et iſto modo intelligendo hæc interpretatio habebit concurſum iuris communis,à quo regulæ & ſtatuta interpretationem capere debent.ca. cum dilectus,de conſuetu.&.c. cauſam de reſcript.& traditur in.l.ij.C.de noxa.Nam de iure communi expeditum eſt nemini debere ius quæſitum tolli cap.quanuis de reſcrip.lib.vj.& vulg.l.ij.§.merito.cum ſequenti. ff. ne quid in loco publico cap .ex tuarum de auth. & vſu.pal. Quæ quidem ratio æquè militat nõ ſolum antè & poſt litem,ſed etiam lite pendente.Ergo debet ita regula generaliter intelligi.Pro qua opinio. faciunt ea quæ ſcribit Fely.in cap.ſuper literis.in.viij.col.de reſcrip.vbi voluit regulã iſtam ex rationibus iuris communis compoſitam fuiſſe. Et tamen nemini dubium eſt diſpoſitionẽ iuris cõmunis ita prohibere præiudicium inferri lite pendente ſicut ante litẽ. Nã lex generaliter prohibet,& talis præſumitur intentio principis qualis legis,vt dicũt doctores in lege ex facto. de vulgari & pupillari ſubſtitut.Ad quæ bene conferunt,quæ ſcribit Socinus

Verba rationi et æquitati deſeruire debent.

Ius quæſitum nemini eſſe tollendum.

cinus in conſilio ſeptimo poſito inter conſilia Alberti Bruni Aſten. Et ſic per iſta iuſtificatur additio ſiue extenſio modernæ regulæ.

Sed aduertendum eſt, quòd licet hæc additio modernæ regulæ modo præmiſſo iuſtificata æquitatem continere videatur: non propterea antiquæ regulæ ſua ratione iuridica carebat: quia licet illa regula tantum locum haberet in gratiis lite pendente impetratis, non tamen per hoc ſublata videbatur via infringendi gratiam præiudicialem ante litem cōceſſam, aut per viam noui mandati, vel commiſsionis, vel remedio iuris communis, ſicut fiebat ante regulam conditam. Voluerunt ergo antiqui Pontifices, & non abſque ratione per regulam ſuam magis prouidere actibus iudicialibus quàm extraiudicialibus, quos ſub diſpoſitione iuris cōmunis reliquerunt. Nam præiudicium, quod lite pendēte collitiganti infertur, eſt magis damnoſum, & quodammodo ſpeciem iniuſtæ tyrānidis & proditionis continens. Ratio eſt, quia poſtquam iudice coram cauſa pendet, iuſtum eſt ꝙ lis æquo Marte procedat, & quilibet ſuo iure veluti propriis armis vincat, vel ſuccumbat: vbi enim partes æquum iudicem veluti rerum ſuarum mediatorem delegerunt, nihil magis inæquale & alienum à iuſtitia videtur, quàm ab illo inſtituto recedere procurando quaſi quadam violentia per exorbitantes principis cōceſsiones ius tolli, quod ex eo iniquius videtur. Quia litis impenſæ & labores ſunt ferè innumerabiles & graues, quod nō militat extra iudicium. Meritò igitur antiqui ſummi Pontifices his iudicialibus caſibus, vbi maius præiudicium vertitur, ſubuenerunt regulam conſtituendo & ſubueniendo illi, qui poſt exactos plures, & fortè diuturnę litis per ſaxa labores, patrimonium litiganto conſumpſit: iniquum enim videretur quando quis poſt tot incommoda ſperat ius ſibi reddi, illud ſine cauſæ cognitione tollatur, imò eſt præſumptio contra illum qui lite pendente gratiam impetrari, vt aduerſario ius tollat, quòd non foueat bonum ius: quia ſi bonum ius haberet, iudicem officio ſuo fungi permitteret, & non per mendicata ſuffragia fauorem principis aucuparet ad effectum, vt aduerſarium collitigantem fortè optimum ius fouentem, & coram iudice proſequentem de repentè obtruncet. Iſtæ quidem rationes, quæ hic quadrant non militant ante litē, quia

Cauſa corā iudice pendente, iuſtum eſt quòd lis Marte ſuo procedat.

ncn

non ita veriſimiliter grauatur pars. Et ideo nõ abs re per iſtas & alias rationes olim Rota iſtam interpretationem tenuit, videlicet, vt regula in gratiis lite pendente impetratis dũtaxat procederet, vt refert domi. Galielmus Caſsiodorus tempore ſuo in vna Baionen. decimarum coram domino Ioanne Antonio de Triuultiis, & in alia Placentin. nullitatis locationis coram domino Paulo Capiſucco de anno M.D.XX. ita fuiſſe per Dominos auditores concluſum. ad quæ facit cõſil. Ro. ccclxix. in. v. dubio, vt ſuperius dixi.

QVAESTIO TERTIA.

Ius vbi tollitur alicui ſecũdario.

QVæro quid ſi per gratiam impetratã lite pendente, non tollitur parti ius quæſitum principaliter, ſed ſecundario, & in conſequentiam, & quaſi per occaſionem, nunquid habeat locum iſta regula?

Iura prohibentia non auferri ius quæſitum.

Solutio. Colligitur ex dictis Abb. Panor. in conſil. lxxxv. incip. illud in ſumma. colum. fina. vbi vult, quòd iura prohibentia non auferri ius quæſitum, debent intelligi, quãdo principaliter & certitudinaliter tollitur. Secus verò ſi occaſionatiuè & ita Abb. ſequitur, & eum latius declarat Franciſc. Curtius iunior in conſil. j. in. vij. colum. num. 21. Et iſtam opinioné firmat Fely. in. c. quæ in Eccleſiarum. in. xvj. colum. ver. ſecund. declaratio. de conſtit. Allegat hoc ibi tenere Domin. qui exẽplum ponit in Papa cogente aliquos ad compromittendum: quod facere poteſt, vt in cap. cum inter r. de elect. Nam ſi ex hoc ſequitur, quòd arbiter aliquam partem lædat, certè abſurdum eſſet dicere regulam habere locum. quia Papa non mandauit principaliter fieri compromiſſum vt aliquem læderet. Et licet occaſionaliter euenerit, ꝙ arbiter electus alterum læſerit, illud non debet attendi, ex quo Papa certitudinaliter nõ fecit. Quia poterat eſſe, ꝙ arbiter non læderet. Ita ibi Fely. & idem repetit in rubrica de treug. & pace. in. ij. colum. verſic. ſi diceres. Et pro iſta parte facit text. in. l. verum. l. ij. ff. de furt. ad idem gloſſ. fina. in cap. quamuis. de pact. lib. vj. quæ conſiderat præiudicium principale attendi debere, nõ ſecũdarium & occaſionatum. Ad idem eſt bonus tex. in. l. conditionum. la. ſecunda. in fina. ff. de condi. & demon. vbi dicitur, ꝙ non videtur quis diſpoſitioni teſtatoris ſatisfeciſſe, quando non adimplet ſuam voluntatem ex propoſito, ſed facto, vel caſu: & ſic per occaſionem, quem text. in notabili quæſtione

Papa aliquem cogens ad cõpromittendum.

Teſtatoris voluntas.

ponderat

ponderat Rochus Curtius in tract.iur.patron.in verſic.& do tauit.quęſtione quinta.Et ſolet ad hoc idē allegari tex.notabilis in.l.cum ex oratione.§.fin.ff.de excuſa.tuto.vbi probatur, ꝙ non attenditur damnum ſeu præiudicium, quod quis ſentit in cōſequētiā fauoris, quia illud reputatur ſecundariū, ex quo principaliter fauor fuerat in conſideratione, de quo text.plura dixi in cap.j.num.18.de iudi.lib.vj.Et eodē modo dicit Ioan.de Imo.in repet.c. cū contingat.in. xxiij. col.de iureiur.De illo qui iurauit in pręiudicium reipub.Nā dicit ibi, ꝙ ſi principaliter hoc iurauit,non valet iuramentum,ſi tamen iurauit principaliter in præiudiciū alterius,ſed occaſionaliter & ſcūdario iuramentum tendit in præiudiciū reipub. dicit, ꝙ tale iuramētū valet per ea quæ ibi deducit.Et facit.l. j.ff.de auth.tut.Et ſecundum iſtam opinionem videtur introductus quidam ſtylus ſacræ pœnitentiarię ab antiquo vſq; in hodiernū diem,videlicet,quòd quādo petitur abſolutio à mēbri mutilatione,ſemper in literis apponitur illa clauſula : Si nondū ſatisfecit parti læſæ,ſatisfaciat competenter,vel cū illa concordet.Ratio eſt,quia ſacra pœnitentiaria nō intendit per ſuam abſolutionē inferre præiudicium illi mutilato viuēti de cuius præiudicio principaliter agitur.Secus verò quando non principaliter,ſed ſecundario pręiudicatur. Quia de tali præiudicio pœnitentiaria non curat,vt patet in abſolutione ab homicidio,vbi non ponitur prędicta clauſula,quia ille, de cuius præiudicio principaliter agitur,eſt mortuus.Alij verò qui ex illius morte poſſent præiudicium ſentire, veniunt mediatè & ſecundario,non autem principaliter,& ideò illorum præiudiciū non conſideratur per ſuperius dicta.Pro quibus faciūt ea quæ tradit Soci.in conſil.ccxxvj.col.penul.verſic.ad idem facit.in ſecundo volumine.& in conſil.xxxvij.in iij.col.lib.iij.cum concordā.de quibus per Moder.in.l.ſi quis nec cauſam.ff.ſi cert.pet.Et illam gloſ.fin.in dict.cap.quamuis, ad iſtud propoſitum allegat Fely.in cap. cum.m.in.xvj. col.de cōſtit.& in.c.humilis.in ſecunda col.de maior.& obe. & in cap.exhibita.in princ.de iudic.& in.c.cum ſit generale. in.vj.col.& in cap.ſi diligenti.in antepenulti.col.de fo.competen.& in cap.quamuis.col. penul.de re iudic. & in.c.j.in prin.& in.c.illa.in.ij.col.de accuſa.& alibi ſæpe.

Præiudicium quod quis ſētit.

Iuramētū in præiudiciū reipublic. an valeat.

Stylus ſacræ pœnitentiariæ.

Præiudicium ſecundarium.

Eſt tamen aduertendum, quia contrarium videtur tenere

Ludo.

Ludo.Rom.in conſil.clxxvj.incip.iſtæ ſunt.in penultim.col. Vbi tenet,quòd iſta regula procedit non ſolum quando principaliter ius quæſitum tollitur,ſed etiam quando occaſionaliter.Et hoc idem tenet Decius in.l.pecuniam.in.ij. col. ver. ſecundo limitatur.ff.ſi cer.pet. vbi dicit,quòd quando agitur de præiudicio tertij,non ſolum conſideratur quod principaliter fit,ſed etiam quando in conſequentiá & ſecundario quis præiudicatur,per ea quæ ibi adducit. Ratio eſſe poteſt, quia ſi aliter diceremus, nunquam regula haberet locum, & illius æditio eſſet fruſtratoria. Cũ ſemper Papa in gratiis ſuis principaliter mouetur ad faciendum fauorem gratiato.Et illa eſt principalis intentio ſua,vnde præiudicium inde reſultans ſemper eſſet ſecundarium & non principale,iuxta text.in.l. cum ex oratione.§.fin.ff.de excu.tuto. Et ſic ſi illud præiudicium non attenderetur, regula iſta ſeruiret de vento, pro qua opinione videtur etiam deciſio Egidij lxxiiij.

Papa in gratiis ſuis principaliter mouetur ad faciendũ fauorem gratiato.

Quid dicendum? Certè mihi prima opinio videtur magis firma,& verior legitimè intellecta. Quia negari non poteſt, quòd quando Papa per gratiam ſuam non intendit tertio tollere ius quæſitum,ſed principaliter alicui fauere: ſi poſtea occaſionaliter tertio præiudicium eueniat,non debet illud conſiderari ad effectum iſtius regulæ per iura ſuperius allegata, vltra quæ facit ad hoc text.notabilis in.l.fluminum.§. fi. cũ. l.ſequenti.ff.de dam.infect. Et idem probat tex.in.l.j.§.denique.ff. de aqua plu.arcen. Quæ duo iura ad hoc propoſitum allegat Egid.ĩ deciſ.dcclij.in.ij.col.inci.ſuppoſito.&c. Et de illis etiam meminit Iaſ.in repet.l.quo minus.in.iiij.col.ff. de flum. Accedant ea quæ Iaſ.ſcribit in.l.decem.col.xj. numero.40.& ſequen.de verb.obliga.Et quæ Bald.tradit in.l.j. §. huius ſtudij.in.iij.colũ.ff.de iuſt. & iur qui dicit, ꝙ ſtatutum factum contra turbantes intelligitur principaliter, nõ ſecundario,vel occaſionaliter,ſequitur Alex.in conſil.cxiij.in fine. in.ij.volu.& in conſil.j.in.iij.volu.& reaſſumit idem Iaſon in conſil.lxxxvj.in.iij.col.vol.iij.

Præiud. occaſionaliter proueniẽs tertio, an ſit conſiderabile.

Statutum factũ contra turbãtes.

Et tenendo iſtam partem,non obſtat conſil. Rom. quia ſi diligenter conſideretur, potius concludit contrarium.Et dictum Decij in.d.l.pecuniã.ibi reprobatur per Iaſ.& Moder. Et contrarium tenet idem Decius in.l.vnica.in.ij.col.numero.21.C.de manda.prin.poſt Angelum in cõſil.clxxxij.incip. mandatum,

mandatum. Nec deciſio Egidij.lxxiiij.facit, quia ibi interuenit præiudicium principaliter, quod meritò attendi debet. Sed hîc loquimur de præiudicio occaſionaliter contingenti in quo longa eſt differentia per ſuperius dicta. Et per iſta voluit Rota in vna Parmen.ſpolij & bonorum coram Reuerẽd. patre domino Petro Vortio epiſcopo Aquen.die xij. Iunij. M.D.xxxviij. ꝙ Pap.& ſacra pœnitẽtiaria poterãt tollere ius quæſitum alicui propter ĩcurſum periurij, vigore.l.ſi quis maior.C.de tranſactionib.quia illud ius non eſt principalis negotij, ſed eſt ius occaſionatum, & ſecundario obueniens per ſuperius dicta. Ad quod benefaciunt dicta Compoſtella.in cap.cum in cunctis.co.iiij.de elect.dum reſpondit ad cap.qui diuerſitatem.de conceſsione præbend.vt ibi per eum. Et hoc plurimum iuris fomentũ habet. Quia de iure clarũ eſt, quòd in quibuſcunque hominum actionibus cauſa immediata, non autem mediata, id eſt ſecundaria, & per occaſionem inducta attenditur, vt ibi dicit Compoſtell.& tradit Fely.in cap.ſolitæ.de maioritate & obedientia cũ concordan.vt ſcribit Decius in cap.fin.in prin.de confir.vtil.vel inutil.& in rubri.C. qui admit.col.iij.Et hinc dicitur, quòd cauſa naturalis nõ accidentalis debet conſiderari.vt in.l.qui habet.ff.de tutel.

Papa poteſt propter incurſum periurij tollere ius quæſitum.

Cauſa immediata.

Vt tamẽ omnis ſcrupulus tollatur, & opiniones fœdere diſtinctionis concordentur, ita ego diſtinguendum arbitror, videlicet, quòd aut tempore gratiæ per Papam lite pendente conceſſæ imminebat illud præiudicium ſecundarium & occaſionarium. Et tali caſu putarem locũ eſſe regulæ, niſi appareret expreſſè Papam etiam illo loco voluiſſe præiudicare. Aut verò tempore datæ gratiæ nullum imminet præiudicium, ſed poſtea contigit occaſionaliter, & tunc regula iſta non procedit. Quia nec mens, nec verba principis emanarunt ad aliquem præiudicandum, ſed principaliter ad beneficiandum. Et ita procedunt prædicta iura, & ita expreſſè ſentit Egidius in dicta deciſio.dcclij. Et pro iſta diſtinctione eſt text. valde notabilis in capitulo de occidendis.& in cap.cũ homo.xxiij. quæſt.v.faciunt ea quæ dicit Abb.in.c. nõ magno.col.iij.ne cle.vel.mo.ꝙ licet monachi ſint prohibiti legibus ſtudere, illud procedit principaliter, ſecus autem ſi prius addiſcunt ius canonicum, & ad illius iuris intelligentiã poſtea legibus ſtudeant, quia ex quo hoc prouenit ſecundario, & per occaſionem

Quòd monachis ſit prohib. legibus ſtudere, quomodo procedat.

nem prohibitio non extenditur ad iſtũ caſum. Et pro iſta parte plures deciſiones cumulat Io. Rogerius de la Mota in rep. capituli primi, in primo notabili de cauſ. poſſeſ. & ꝓprietatis.

QVAESTIO QVARTA.

Papa non intẽdẽs alicui tollere ius quæſitum.

QVAERO, an per hoc quod dicit Papa nõ velle alicui per quãcũque ſignaturã tollere ius quęſitũ, intelligatur etiã de iure quæſito ſub conditione vel ad tempus?

SOLVTIO. Iſtud dubium habet duas partes. prima de iure quæſito conditionali, ſecunda ne iure quæſito ad tẽpus. Circa primum. Ro. hanc quæſtionem in terminis decidit in conſilio. cclvj. approbo ſententias. vbi concludit, quòd quádo Papa facit mentionem de iure quæſito, debet intelligi de iure quæſito purè & ſimpliciter, non autem de conditionali, quia illud ius per dictam clauſulam præſeruatum non cenſetur. Pro qua opinione allegat text. in. l. ſi ita ſcripſiſſet. de leg. ij. cum aliis, vt ibi per eum Et ita etiam Fely. hîc in quibuſdã ſuis apoſtillis intelligit iſtam regulam ſequutus Roma. in dicto conſilio. Et cum Romano tranſit etiam idem Fely. in ca. ſuper literis. in. ix. col. de reſcriptis. Et ratio iſtius opinionis fundari poteſt in vno dicto, quod in notabili caſu ponit Rota deciſio. xxv. de reſcri. in no. Et Egidius in deciſio. dccxlix. in fi. relata per Fely. in cap. in noſtra. in. vij. corr. de reſcri. vbi dicit, quòd quando aliqua depẽdẽt à futuro euentu, quæ poſſunt ſe habere ad eſſe & nõ eſſe, non debent conſiderari, quia non habent ſpẽ in aliquo vero de præſenti per plura iura quę ibi allegantur. Cum igitur ius conditionale nõ habeat aliquã ſubſiſtentiam de præſenti, ſed dependet à futuro euentu, qui poteſt ſe habere ad eſſe & non eſſe, vt in. l. cedere diem. ff. de verbo. ſignifi. meritò ſub diſpoſitione iſtius regulæ comprehendi non debet. Nam ex quo regula loquitur de iure quæſito, præſupponit habitum iuris, iuxta notata in. l. decem. ff. de verb. oblig. & ideo niſi verificetur præſuppoſitum, non habet locum diſpoſitio, vt tradit Fely. in cap. nonnulli. in. xxxj. col. de reſcrip. cum concor. vt ſcribit Ioannes Firmanus in tract. de epiſcopo. in. xxij. quæſt. primæ partis. ij. lib. & dixi aliquid ſuperius in proœ. q. prima. verſi. quarto modo acquiritur, &c.

Dependentia à futuro euentu.

Ius conditionale.

Diſpoſitio non habet locũ, &c.

Regula de iure quæſito.

Addo alterius pro iſta parte bene facere, quæ dicit deciſio Rotæ. xx. in tit. de præb. in no. incip. Itẽ ſuppoſito. in. iij. col. verſic. ij. principaliter, &c. quæ aliàs ſecundum numerum eſt deci-

deciſio.cccxxj.quę vult quòd illa clauſula quotidie apponi ſolita in reſcriptis principum,videlicet,cũ alterius præiudicio, debet intelligi de præiudicio, quod imminet de præſenti,ſecus autem de præiudicio de futuro,quod nõ eſt de præſenti. Quia illud non dicitur propriè præiudicium,ita dicit ibi deciſio. Ad idem facit pro iſta opinione quę dicunt Raph.& Alex.in. l. ſi pater..columna.v.C.de inſti.& ſub.quòd iura loquentia de filio inſtituto non habent locũ in conditionaliter inſtituto,pari modo nec iura loquẽtia de ſoluẽdo tributo,vel gabella ex cõtractibus,locũ habebunt in cõtractibus conditionatis,vt dicit Soci.in.l.j.in.iij.col.ff.de vulg.& pup.faciũt etiã quæ in ſimili dicit Pet de Anch.in cõſi.clviij. incipiente, ex narratis.col.fi.Vbi concludit diſpoſitionem.c.j.de reſcrip. lib.vj.quod diſponit ſimpliciter reſcriptum impetratũ ab excõmunicato,eſſe ipſo iure nullũ,nõ habere locũ in excõmunicato ſub conditione,per rationes ibi allegatas per eũ ad quæ bene conferũt,quæ in alia ſimili quæſtione cumulat Areti.in. l.ſubſtitutione.col.v.de vulg.& pupil.Et iſtã opinionẽ ſequitur etiã Alber.Brunus in cõſi.j.in.vij.co.vbi meminit etiã de illo conſi.Rom.Ratio prædictorũ eſt,quia iura loquentia de non tollẽdo iure quæſito intelliguntur de iure claro & liquido,non autẽ de dubio,vt eſt cõditionale,iuxta tex.in.l. quẽadmodũ.§.idẽ Labeo.ff.ad leg.Aqui.& tradit Paul.de Caſt. in.l.hæredes palã.§.ſed ſi notam.ff.de teſta.Et ita in vna Nouarien.corã R.P.D. Simoneta refert ſe obtinuiſſe Melchior de Baldaſinis quõdã ſacri cõſiſt. aduocat⁹,vt inuenio adnotatum per eundẽ. Et ideo in.l.precia rerũ.ff.ad legẽ Falci.dicitur ius adeundi non eſſe in bonis noſtris,quia pendet à futuro euentu,quo fit,vt facile huiuſmodi ius à principe tollatur: nec in eo eſſet locus iſti regulæ,vt latius conſuluit Io.Campegius in conſi.ij.poſito inter conſilia Alberti Bruni.

Clauſ.cũ alterius præiudicio nõ valens.

Iura loquẽtia de filio inſtituto, &c.

Reſcriptũ impetratũ ab excõmunicato.

Iura loquẽtia de nõ tollendo iure quæſito.

Sed iſtis non obſtantibus cõtraria opinio poteſt ex plurib⁹ aliis dictis & rationibus ſuaderi.In primis, quia illud eſt ſatis notum,quòd quando ius cõditionale cõpetit ex ſpe probabili, tale ius eſt cõſiderabile,& cõprehẽditur ſub clauſula quatenus nõ tollatur ius quæſitũ,vt notabiliter probat Areti.in cõſi.clxvj.incip.magnifici & excelſi domini,&c.col.fi.Hinc eſt ꝙ de ſtylo Cancellariæ.in literis debet de iure conditionali fieri mentio , vt dicit quædam deciſio Egidij.dccxxxix.quæ alle-

Ius conditionale.

allegatur in illo libro vulgato practicæ Cãcellariæ. fol.xlvj. verſi. requiritur in impetratione. Et pro iſto ſtylo eſt dictum Io.And.in regula ignorantia.de regul.iuris.in Mercu. qui voluit quòd impetratione beneficij tenetur quis facere mentionem de gratia expectatiua,quæ ante vocationem eſt gratia conditionalis, vt dicit Egid.deciſio.ccclviij. Hinc eſt quòd tale ius perdere,eſt damnum ſentire,vt in.l.inde Neratius.§.idem Iulianus.ff.ad legem Aquiliam.Et qui habet illud ius in ſpe,dici poteſt habere ius quæſitum, vt probatur in.l.ſpem.C.de.donat.vnde ſicut ius quæſitũ tertio ex facto contrahentium,re ipſa non poteſt ipſi tertio per contrahentes auferri:ita neque ius quæſitum tertio ſpe,vt eſt caſus quẽ ibi in fi: e notat Bald.in.l.ſi.conſtante.C.de donatione ante nuptias.& ſequitur Decius in conſi.cvij.Inde eſt, quòd ſicut noua conſtitutio non trahitur ad ius quæſitum de præterito re ipſa,ita non trahitur ad ius cõditionale,quod dicitur quæſitum ſpe,vt notabiliter dicit Pet.de Anch.in cap.j.quæſtione xiiij.de cõſtitu.poſt Iacobum de Butrica.quẽ ibi allegat. Et iſta in notabili quæſtione adducit Aretinus in conſi.vij.procedẽdũ eſt,&c.in penultima, & in fi.col.& reaſſumit Fely.in tract. quando literæ Apoſtolicæ no.pa. in octaua columna. verſic.limitatur quinto.cum aliis concor.vt ſcribit Iaſo in.l. finali.ff.de pactis.

Beneficiũ impetrans

Conſtitutio noua non trahitur,&c.

Addo poſtremo pro iſta opinione dictum Paul. de Caſtr. quem ibi ſequitur Alexand.in.l.ſi ſtipulatus fuerim.§.cum ſtipulamur.ff.de verb. oblig.vbi poſt Ioan. And.dicit.Paul.de Caſtr.quòd ſi teſtator grauat hæredem ſoluere debita Titij, tenetur etiam ſoluere debita conditionalia,& in diem, arg.l. ſi ſeruitus.ff.de ſer.vrb.præd. Rationem ponit ibi Alex.quia illa verba ſunt prolata in vltimis voluntatibus, quibus beneficia eccleſiaſtica æquiparãtur, prout de vno ad aliud arguit gl.in verbo in vltimis voluntatibus.in.c.j.de conceſ.præb.li. vj.& eſt text.qui iſta duo æquiparat in cap.authoritate.eodẽ tit.Sequitur Rom.conſilio.cccxlviij.in fine præſertim, quia cum tollere ius quæſitum ſit odioſum,debet intelligi de omni iure etiam conditionali,pro quo faciunt ea,quæ poſt Cuma. dicit Iaſ.in.d.§.cum ſtipulamur.Iſta ſunt, quæ pro iſta parte affirmatiua dici poſſunt.

Teſtator grauãs hæredẽ,&c.

Beneficia æquiparãtur vltimis voluntatibus.

Quid igitur dicendum? Certe licet materia videatur ſatis ſub-

ſubtilis, quæ diſputãdo poſſet in immenſum trahi, tamen prima opinio videtur magis cõmunis & approbata, vt apparet ex his, quæ poſt alios ſcripſi in. §. Itẽ ſi quis ĩ fraudẽ. nume. 33. inſtit. de actio. quæ hîc cauſa breuitatis nõ refero, cũ ibi videri poſsint. Pro quibus etiã faciũt ea quæ Bar. Alex. & cõmuniter doctores tradũt. ĩ. l. j. ff. ſi cer. pet. volẽtes, ſtatuta loquẽtia de debitore nõ habere locũ in debitoribus conditionalibus. *Statuta loquentia de debitoribus, an habeant, &c.*

Non obſtant quæ ſuperius dicta ſunt, videlicet, quòd beneficialia ęquiparantur vltimis voluntatibus. Quia dico hoc nõ eſſe omnino expeditum & clarum ex eo, quia ſuper hoc gloſ. fuerunt variæ. Nam gloſſ. in verbo ignoranti. in cap. gratia. de reſcrip. lib. vj. materiam beneficialem æquiparat contractibus. Et ita ibi de vno ad aliud arguit. Sicut etiam Rom. in cõſilio. ccclxix. in. iiij. columna. verſi. cum igitur pẽſiones ſuper beneficiis æquiparat contractibus. Et ideo omnibus ambagibus omiſsis, nec curando de quadam diſtinctione poſita per Nicol. Euerardũ in tract. de locis legalibus. fo. lxxxvj. poſſunt ſic iſtę oppiniões cõtrarię diſtinguẽdo duos caſus cõcordari.

Primus eſt, quando ius conditionale, quod in ſpe conſiſtit, dependet in totum à futuro euentu, neque habet dependentiam aliquam ab actu de præterito vel præſenti. Et tali caſu procedat opinio Rom. in. d. cõſi. cclvj. cum aliis pro eius opinione allegatis. Neque tali caſu regula iſta habet locum quæ loquitur de iure quæſito de præſenti, ſiue illud ſit ad rem, vel in re conſiderabile, vt eſt illud de quo poſui exempla ſuperius in prima quæſtione. Et iſto caſu perdere ius quærendum, non eſt damnum ſentire. c. penul. §. fi. de præb. lib. vj. Hinc videmus, quòd nec prælatus, nec ſeruus in quæſitis poſſunt pręiudicare eccleſiæ ſeu domino. Sec⁹ eſt ĩ quęrẽdis vt tradũt gl. & doct. in. l. iubemus nullum. C. de ſac. ſanct. eccleſ. Et reaſſumit Iaſo in. l. ſeruus. C. de pact. Et ita etiam eſt in iure merè conditionali, quod nihil ponit de præſenti, ſed ſolam & nudã ſpem de futuro continet, vt in. §. ex cõditionali. Inſti. de verb. obli. Ideo tale ius perdere non eſt damnum ſentire, neque in re, neq; ad rem. & ita in beneficialibus eſt tex. in ca. ſi pro te. de reſcrip. li. vj. Nec obſtat ꝙ de tali iure debet fieri mẽtio in literis. Quia eſt verũ quando ex iure conditionali reſultat aliquod ius in re vel ad rẽ, & nõ eſt penit⁹ caducũ. Et ita ꝓcedit dictũ Domi. ĩ cõſi. cvij. inci. ſuper primo dubio. in fine. Et ad *Prælatus in quæſitis eccleſiæ præiudicare nõ poteſt.* *Ius in re vel ad rẽ reſultans ex iure cõditionali.*

hoc bene faciūt iura, quæ allegat Rom. Cū igitur iſta regula loquatur de iure quæſito, & ius mere cōditionale nō dicatur aliquo modo quæſitū, ſed quærendū. Regula in illo nō procedet, cū ſint iſta multū diuerſa, vt dicit Bar. in. l. is poteſt. in. iiij. co. ff. de aquir. hære. Et Moder. in. l. mācipata. C. qui admitti. quia hoc verbū quæſitū denotat perfectionē, vt videlicet ius ſit incorporatū, & iā radicatū, vt dicit Egid. in cōſi. xxxiiij. in ſeptimo dubio. co. antepenul. Et ſecūdū hoc poſſunt verificari, quę dicit idē Egid. in deciſ. dccxxix. co. fi. & Soc. in conſi. lxxxvij. co. x. nu. 27. li. iij. cū vulg. alle. per quoſdā Moder. cōſulentes, videlicet Barth. Caſſanen. in conſi. lvij. col. fin.

Quæſitū quid denotet.

Secundus caſus eſt quando ius cōditionale habet aliquam ſpem, vel reſpectum de pręterito vel præſenti, vt eſt in. d. l. inde Neratius & in caſibus in quibus conſuluit Areti. in. d. cō filiis. Et tali caſu putarē regulam iſtam habere locum. Quia hoc ius cōditionale propter firmam & probabilem ſpem de præſenti inducit quoddā ius ad rē, quo priuari videretur præiudiciale, vt dicit Bart. in. l. poſt emancipationem. §. j. ff. de liber. lega. Et probat text. in. l. inde Neratius. cum aliis ſuperius allegatis. Et de tali iure quærendo poteſt intelligi gloſſ. & Baldus in. l. ſi ad reſoluendum. C. de prædiis mili. Et iſtis ſimile eſt ius quod alicui quæritur in ſpe ex teſtamento alicuius ante mortem, iuxta gloſſ. not. in. l. omnium. C. de teſtament. quæ voluit, quòd per teſtamentum datur plenum ius quo ad acquiſitionem dominij plenius per mortem teſtatoris, pleniſſimum per additionem. Vnde meritò, quia tale ius eſt conſiderabile ſolet de eo fieri mentio in impetrationibus & gratiis. Et in eo militabit regula iſta. Et ita procedunt quæ dicit Egid. in deciſio. dccxxij. incip. ſuppoſito, &c. Quia per plura fundamenta defendit iſtam partem. Et ſecundum iſta dicta procedit, quod dicit Oldra. in conſil. cclxxxv. incip. alleg. in cauſa. col. penul. dum diſtinguendo duplicem ſpeciem conditionis, limitat text. in. d. c. ſi pro te. vt ibi per eum. Et de illo latius mētionem feci in regula de publicandis reſignationibus. Et iſtam opinionem firmat etiam Egid. conſil xxxiiij. ſuper. vij. dubio col. antepenul. vbi dicit, quòd nunquam Papa per ſuas literas cenſetur tollere ius ad rem lite pendente, niſi expreſſè hoc dicat. Vnde ſecundum eum inductum eſt per ſtylum curiæ, quòd illa clauſula quatenus non tollatur ius

ius quæſitum, ſolum excludat ius per acceptationē quæſitũ. Ergo in omni alio iure non excepto habebit locum. Et ſecũdum hoc iuſtificatur vna nouiſsima deciſio Rotæ facta hæri. xxvij. Nouembris. M. D. xxxviij. in cauſa Hiſpalen. præſtimonij coram. R. D. Ioan. Paulo Ptolomæo, in qua domini voluerunt regulam de extendendis conſenſibus, quæ ſimpliciter de reſignationibus dicitur, habere locum in renuntiationibus conditionatis, videlicet factis cum reſeruatione omnium fructuum, & regreſſus, nec aliter nec alio modo. Nam licet dicta renuntiatio ſub tali conditione facta fuerit, nihilominus fuit iudicatum ſub regula comprehendi. Et ita dominus Ioannes Paulus ex omnium votis pronuntiauit in fauorem Roderici Petri de molina contra Gundiſaluũ Xuares. Et ratio fuit, quia tale ius conditionale non erat abſolutè ius reſpiciens omnino tēpus futurum, ſed habebat ſubſiſtētiam & reſpectum ad ius præſens, quo caſu in tali iure regula iſta locum habet, vt probatum eſt ſuperius. Eſt bene verũ quòd in illa regula de extēdendis conſenſibus ponderabantur verba prægnantia & & vniuerſalia, ibi, in quaſcunque ceſsiones & reſignationes, &c. quæ de ſui natura caſum aliàs non cōprehendibile includũt, vt probat Dynus in rub. de regulis iur. lib. vj. & dixi in. §. omniũ. inſt. de actio. facit. l. Iulianus. ff. de leg. iij. Tamē iudicio meo quando ius conditionale omninò dependeret à futuro euentu, & non reſpiceret actum præteritum vel præſentē, illa generalitas nihil faceret obſtātibus iuribus ſuprà per Roma. in. d. conſil. allegatis. Et tali caſu verba generalia reſtringũtur ſecundum ſubiectam materiã, vt eſt tex. in. c. cũ in illis. in princi. de præb. lib. vj. qui loquitur de beneficiis quibuſcũque. & tamen illa verba non comprehendunt curata, vt latius tradit Decius in conſil. dxlj. incip. viſa donatione. in. ij. colũ. Ex quibus omnibus habes in hac materia notabilem, & non vulgarem reſolutionem, quæ deſeruiet ad multa in aliis locis dicenda. Et præſertim ad cauſam Imol. caſtri Duciæ modo pendentem coram domino Marſicano. in qua domini tenebãt conceſsionē Caſtri factã D. de Maluctiis per Clemētem eſſe cōditionalē: & propterea dubitabatur, nũquid per ſecũdã conceſ. per eundē Clementē factã Reuerendiſsimo Cardinali Cãpegio cenſeretur præiudicari Maluctiis. ſuper quo multa aduocati ſcripſerũt, & longè plura domini conſiderarunt,

Clauſula quatenus non tollatur ius quæſitum

Regula de extēdēdis conſenſibus.

Ceſſiones & reſignationes.

quæ hîc non ſcribam, ex quo cauſa adhuc pendet, ſuper quo ponderanda ſunt verba Areti.in.d.l.is poteſt.in quarta col.

Regul. habẽs locũ in iure quæſito ad tẽpus.

Circa ſecundum dubium iſtius quæſtionis, videlicet nunquid iſta regula habeat locũ in iure quæſito ad tempus. Roma.in.d.conſil.cclvj.concludit quòd non.pro qua oppinione allegat text.in.l.ſi pro patre.§.verſum.ff.de in rem ver.& l.qui concubinam.§.cum ita.el.ſecundo.ff.de leg.iij.vbi probatur, illud non dici in bonis noſtris, quod nõ durat, quia nõ dicitur perueniſſe quod non ſtetit, vt ibi notat gloſ. Et iſtam opinionem Rom.in ſpecie ſequitur Fely.in.d.c.ſuper literis. in.iij.col.de reſcrip.nihil addens. Et ad illas leges per Rom. allegatas plures cõcord.adducit Alber.in.d.§.verſum. Et iſtá opinionem videtur tenere Domi.in cap.ſi propter.in penult. notabili.de reſcrip.libro ſexto.

Peruenisſe nõ dicitur, quod non ſtetit.

Tamen aduertendum eſt circa intellectum iſtius quæſtionis, videlicet quomodo intelligat Rom.ius nõ duraturũ. Ná ſi intelligit pro iure competẽti ex gratia expectatiua, quæ poteſt reuocari, & diu nõ durat, vt experientia docet, & innuũt eius verba, tunc dictum eius non habeo pro cõſtanti, quia ex quo gratia expectatiua non fuit conceſſa ad certum tempus, licet reuocari poſsit, cenſetur perpetua, quia perpetuum dicitur illum quod ad tempus non conceditur, licet reuocari poſſit, vt eſt caſus in.l.iuris peritos.ff.de excuſa.tuto. Hinc eſt quòd officialis qui ad nutum creatur, ex quo ad tempus non datur, perpetuus reputatur, vt eſt glo.ordinaria in clemen.ſecunda.in verbo per electionem.de reſcript. Sequitur Oldr.in conſi.iiij.& Iaſ in.§.Sed iſte.in.vj.col.inſti.de actio. Abb.in.c.quanto.co.penul.de iur.iur.cum aliis concor.vt ſcribit Iaſ. in.l.ſufficit.per illum tex.ff.de condi.indeb.& ante ipſum Alexand.in conſi.ccxvj.incip.magiſter.col.fi.lib.vij. Et ideo dicit Domi.in.c.fi.per gloſſ.ibi, in verbo perpetuas, quòd ſtatuta diſponentia circa actus perpetuos, includunt etiam actus qui poſſunt eſſe temporales & perpetui. Et iſta omnia à fortiori procedunt, quando agitur de damno euitando. Nam ne aliquis damnum patiatur, illud quod eſt temporale, iudicatur perpetuum, & ecõtra, vt declarat Decius in.c.ex literis.in fi. de cõſti.facit ad hoc quod dicit Bar.in.l.etiã in fi.ff.de minori. Quæ omnia ſi cõferãtur ad caſum noſtrum nõ erit dubiũ reddi opinionẽ Rom.dubitabilẽ. Nec etiã ſaluari poteſt, ſi dictum

Ius cõpetẽs ex gratia expectatiua.

Gratia expectatiua

Officialis qui ad nutũ creatur

Statuta diſpo. circa actus perpetuos.

Dãnũ ne aliquis patiatur perpetuũ iudicatur.

ctum eius intelligatur in acceptatione, prout videntur innuere verba eius. Quia etiam acceptatio non eſt actus temporalis quãdo efficaciter fit, ſed perpetuo durat, & per eam ius ad rem acquiritur, & licet ſub clauſula quatenus nõ tollatur ius quæſitũ, tale ad rẽ de ſtricto iure non conſideretur. Secus tamen eſt quo ad iſtam regulam, vt dictũ fuit in prima. q. Quia intentio Papæ non eſt velle alicui præiudicare etiam in minimo præiudicio, vt eſt gloſſ. in. c. cum olim. de cõſue. cum aliis concor. de quibus in. d. j. q. Et ita omnia iura dicunt quibus in dubio Papa adhærere præſumitur, vt latè probat Iaſ. in l. iuſtitia. ff. de iuſt. & iur. & in. l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. Et licet Rota in deciſi. xvj. de præb. in no. tenuerit contrariũ, quo ad acceptationẽ, tamen, vt inquit Egid. in deciſi. clxvij. illud fuit introductum potius ex quadam vſurpatione palatij, Papa ſciente, & tacitè approbante, quàm de iure. Et idem facit Fely. in. c. in noſtra. in. xxviij. cor. de reſcrip. vt latè dixi in d. j. q. Itaq;. dictũ. Rom. de iure non videretur bene adaptari ad ius quæſitum ex acceptatione, q̃ꝰ, vt dixi, nõ ſolũ nõ eſt tẽporale ſed perpetuum & conſiderabile quo ad iſtã regulam.

Acceptatio non eſt actus temporalis. &c.

Verum quia text. allegati per Rom. cõtinent rationem generalem, propterea cogitabam ſi dictum Rom. quod communiter tenetur, poſſet exampliſicari in commenda data ad ſex menſes dumtaxat. Nam ex quo tale ius eſt temporale, videtur non comprehendi ſub iſta regula. Nam ſi Papa alteri prouidet infra illos ſex menſes de tali beneficio commendato alteri, non dicetur tollere ius quæſitum, neque eſſet locus huic regulæ. Commenda enim temporalis A. non dat ius in beneficio B. ſecus ſi perpetua eſſet, vt dicit expreſſè Domi. in. c. nemo. in. ij. col. de electio. lib. vj. Allegat deciſionem Rotæ, licet corruptè quæ eſt in antiquis. cxliiij. incip. nota, quòd vbi beneficium. quæ hoc idem expreſſè dicit. Et ſic dictum Rom. in iſto exẽplo quadrat optimè ex eo, quia Rota & Dom. ĩ. d. loco expreſſè faciũt differentiã, quo ad acquiſitionẽ iuris ex cõmẽda perpetua vel tẽporali. Obſtat tamen prædictis vnũ quia negari nõ poteſt habẽti beneficiũ ad ſex mẽſes cõmẽdatũ, prȩiudiciũ inferri, ſi illud ſibi infra illud tempus auferatur, quia etiã priuari ſola poſſeſsione eſt multũ præiudiciabile. Et tale præiudiciũ eſt cõſiderabile, vt in. c. licet epiſcopus de prȩbẽd. li. vj. Et qua ratione dicimꝰ inferri prȩiudiciũ cõſiderabi

le comme̅datario perpetuo quãdo priuatur cõmenda perpetua, eadem dicemus præiudiciũ inferri tẽporali cõmendatario, ſi ſua temporalis cõmẽda auferatur, quia argumẽtum de parte ad totũ: etiam reſpectu temporis valet, vt in.l.ſi cui.in prin.in verb.proinde.& ibi.no.Bal.de.leg.j. Et hoc locũ habet in materia fauorabili, vt videtur eſſe iſta, ne tollatur ius quæſitum, vt declarat Iaſ.in.d.l.ſi cui. Præſertim, quia de iure canonico quodlibet minimum præiudicium conſideratur.c. de appellationibus.de app.&.c.ſi proponente.de reſcrip.

Præiudicium minimum.

Commendatarius tẽporalis.

Tamen omnibus iſtis poteſt reſpõderi, quòd cõmendatarius tẽporalis non habet ius in re, neq; ad rẽ niſi ſpoliaretur. Igitur regula iſta quæ de tol.iur.loquitur, nõ poteſt verificari ĩ cõmẽda tẽporali. Quia, vt dixi, per eã nõ dicitur nobis ius quæſitũ: quia illud dicitur nobis ius quæſitũ, quod perpetuo & irreuocabiliter quæritur, vt tradit Odofr.in.l.j.in.iij.col. in.ij.no. C.de vend.rer.fiſca.lib.x. Nec obſtat quòd de iure canonico de minimis curatur, quia illud eſt verum quãdo in illis cõpetit nobis ius in re, vel ad rẽ, aliàs regulariter de minimis nõ curatur.vulg.l.ſcio.ff.de in integ. reſtit. Plura pro iſta parte adduci poſſent, quæ ne incidamus in materiã brocardicam, omitto. Tenenda igitur erit opinio Rom.quæ cõtradictorẽ non habet. Aliter poteſt examplificari quæſtio in eo cui ius differtur.nã tale præiudiciũ nõ debet attendi quo ad iſtam regulam, vt dicit Car.Iacobatius in tract.concilij. lib.x.fol.dcxxj.vbi meminit de Rom.in.d.conſi.

Ius quæſitum quod dicitur.

Ius quæſitum pro commiſſione impetranda.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regulæ iſti ſit locus quando in cõmiſſione, vel gratia pro commiſsione impetranda derogatur poſſeſsioni, tanto, vel quando apponitur in literis clauſula, dummodo non tollatur ius quæſitum, an talis clauſula verificari poteſt quando tollitur ſola poſſeſsio.

Derogare poſſeſſioni.

Solutio. Fely.hic in quibuſdam apoſtillis dicit regulæ non eſſe locum. Quia derogare poſſeſsioni, non eſt derogare iuri quæſito. Et refert Rotã ita tenuiſſe, nihil tamen allegat. Sed pro iſta opinione facit text.in.c.bonæ.el.ij. quem ibi notat Abb.in.vij. notab.de poſt.prælа.vbi põderat illũ tex.in verbis ius habeo. quæ verba ſecundum Abb. ibi propriè de iure proprietatis, nõ de iure poſſeſsionis intelligũtur. faciũt etiã ad hoc quæ dicit. Nicol.milis Rotæ auditor in verbo beneficialis

cialis cauſa dicitur.qui videtur iſta vt diuerſa ponere.Et quę dā exēpla ſuper hoc ponit Decius in.c.j.in.iij.col.ſuper gloſ. j.de cōfir.vti.vel inut.Præterea,quia quādo loquimur de poſſeſsione,præſupponimus poſſeſſorē ius nō habere, quo caſu ſine cauſe cognitione talis poſſeſsio tolli poteſt, nec poteſt præiudiciū prætēdi,vt tradit Ro.in cōſi.ccccxcix.col.ij.præterea, quia videmus quòd ſubrogatus in litē vel in ius quomodolibet defuncto cōpetēs,ſi in ſubrogatione nulla fiat mētio poſſeſsionis,nō cēſetur ſubrogatus quo ad poſſeſsionē,vt dicit Egid.deci.ccclj.ergo poſſeſsio nō eſt ius,quia ſi propriè appellatione iuris cōtinetur,in ſubrogatione iuris cōprehēderetur.Cū igitur regula iſta loquatur de iure quæſito, nō habebit locū in poſſeſsione,quia nihil commune habet ius cum poſſeſsione.l. naturaliter.§. nihil.ff. de acquir.poſ. Et ideo expreſsio vnius arguit excluſionem alterius.arg.c.nonne.de præſumpt. Et pro iſta opinione multum facit,quia cauſa poſſeſſorij videtur modici præiudicij& ideo de illa parum curatur,vt in.l.vnica.C.de momēta.poſſeſſ. Quæ omnia in ratione cōſiſtūt,quia licet aliquis poſſeſsione priuetur,quādo poſtea cōſtat illū habere bonū ius ſiue titulū, de facili eam cum fructibus præceptis recuperāt,& ideo nihil amiſiſſe videtur. Nō ſic eſt in tit.quia illo eſt defectu iuris deperdito non poteſt recuperari,& titulo amiſſo poſ.nihil tribuit. igitur ſi ea quis priuetur,nihil iuris dicitur perdere.& propterea reg.iſta de poſſ.mētionē nō fecit. Et ob eam cauſam voluit Rota in vna Luc.decanatus coram me de mēſe Decēb.M.D.xxxvij. quòd regulæ Innoc.v i i i.& Hadriani v i.reuocantes ius patronatus laicorū,qui eccleſias de bonis ſuis,ſaltem pro dimidio valoris earum non dotarunt,procederent,& haberēt locum,etiam ſi laici in quaſi poſſeſsione iuris præſentādi fuiſſent, quia illa quaſi poſſeſsio ſublato iure facilius tollitur, nec eſt in conſideratione. Et licet illa materia, quia exemplaris,& multis nobilibus Hiſpaniæ & Franciæ, qui ex præmiſsis cauſis obtinuerant ius patro.valdè præiudicialis eſſet, Rota noluit quòd in ea pronuntiarem, ſed quòd cauſa concordaretur, prout etiam poſtea mandauerat S. D. N. Papa Paulus i i i. & ita factum fuit. Nihilominus Domini auditores bis vel ter prædictam opin.firmarūt: cauſa prius plenius diſputata.Pro quibus facere vidētur quæ dixi ſup.in proœm.

Subrogatus in litem.

Poſſeſſio non propriè appell.iuris continetur.

Modicum præiudicium.

Poſſeſſione ſi quis priuetur, habens bonum ius &c.

Regulæ Innocētii viii.& Hadriani vi.

q.v.dum dixi in cauſa Rom.canonicatus S. Mariæ maioris ſub reuocatione expectiuarum & creationum in canonicos, comprehendi creationẽ,vigore cuius poſſeſsio capta fuerat.

Sed prædictis non obſtantibus cõtraria opinio videtur eſſe verior,videlicet quòd regula iſta de iure quæſito loquẽs habeat locũ quando poſſeſsio tollitur.pro qua opinione videtur eſſe text.notabilis in.c.dilecto.de verb.ſigni. vbi apertè

Ius alicui tollere.

probatur quòd ex poſſeſsiõe ius acquiritur.Adeò,quòd ſicut nõ eſt intentionis Papæ alicui ius tollere,ita neque eidẽ poſſeſsionem auferre,vt ibi dicitur.Et hoc,ratione approbatur, quia iſta regula loquitur de iure tollendo:ergo videtur poſ-

Poſſeſsio in reſcriptis ſtrictè interpretandis appellatione iuris venit.

ſeſsio cõprehẽdi,quia poſſeſsio acquiſita nihil aliud eſt quàm ius,vt in.l.peregre.ff.de acquir.poſſ.& in.l.ſi quis à ſe fundũ, ibi,poſſeſsionis iura reparantur.C.ad.l.Iuliam de vi.per quẽ text.voluit ibi Bald.poſt Innocen.in.c.epiſcopi.de reb.eccl. nõ alien.per illa verba directa iudici,videlicet ſtudeas ad ius, & proprietatẽ eccleſiæ reuocare &c.includi poſſeſſorium,& ſic apparet manifeſtè in reſcriptis quæ ſunt ſtrictè interpretanda appellatione iuris poſſeſsionem includi, pro qua opinione plura iura adducit Specul.in tit.de probat.§.vidẽdum.

Poſſeſsio nemini offerenda ſine cauſæ cognitione.

verſic.ſed pone ſtatutũ &c.Et iſta interpretatio quæ benigna videtur,capienda eſt in iſta regula,vt aliqui minus præiudicetur quàm ſit poſsibile.Nã ſicut ius tolli nõ debet,ita neque poſſeſsio alicui eſt auferenda ſine cauſæ cognitione,vt notat Innocen.in.c.inter.de maior.& obed.Bald.in.l.ſi deſerta.C. ſi propter publ.pen.Bartol.in.l.fin.col.vj.verſic.item extra gloſ.quæro.C.de edic.diui Hadrian.tol.& eſt text.in.c.licet

Poſſeſsio antequàm quis priuetur,etiam ſi prædo, &c.

epiſcopus.de præbend.lib.vj. Nã ſi prædo antequàm poſſeſſione priuetur,etiã in notoriis citari debet, vt dicit Bal.in.l. nã ita diuus.col.ij.verſi.ſed nunquid quilibet poſſeſſor.ff.de adop.per.l.meminerint.C.vnde vi.quid in bonę fidei poſſeſſore dicendũ erit?dubiũ enim nõ eſt poſſeſsionẽ acquiſitam perdentes damnũ ſentire.nimirũ igitur dicere debemus per amiſsionem poſſeſsionis ius nobis quæſitum tolli:quod fieri non poteſt ſine cauſæ cognitione, etiam vt dixi , ſi poſſeſsio iniuſta fuiſſet,vt latiſsimè And.Sicul.in conſil.xii.incip.à Ione principium &c.in.ij.&.v.colum.lib.iij.vbi in notabili caſu conſuluit,de quo ibi per eum . Et ſecundum quam aliàs in vna Malacitana de Antequera iudicauit Rota die.iiij.Martij M.D.xxxii.

M.D.xxxij.coram R.P.D.Ioan.Clerici.

Præterea pro iſta parte facit,quia ſicut in dubio Papa nō videtur derogare iuri alteri quæſito, ita neque poſſeſsioni.vt dicit Abb.in c.j.in.iij.col.verſicul.ita cōtra hoc dictum &c. de reſcrip. Et idem tenet Petr.de Ancha.in repet.c.ſi propter de reſcrip.lib.vj.quem ſequitur Fely.in c.in noſtra.in.xxxvj. corr.in.iij.colum.eod.tit.Et eſt text.& ibi Abb.poſt Innoc. & alios in.c.dudum. de decimis.Et bonus text.in.c.ij.eo.tit. lib.vj. Quæ iura ad hoc pōderat Cald. conſil.xxix.tit.de prę- bend.& conſil.vltimo.de rebus eccle.non alien. qui cōſuluit in caſu,de quo per Andr.Sicul.in.d.conſil.xiij. licet ille de Cald.non faciat mentionem.Et hoc idem tenet Domin. per prædicta iura in.c.cum de beneficio.in.ij colum.verſic. quid ſi nō poteſt.de præbend.lib.vj.Et ſentit Ludoui.Rom.in ſin- gula.dxcvij.incipiē.an priuilegiū.Et ita de poſſeſsione quæ- ſita ad ius quæſitū arguit Abb.poſt innoc.in.c.dudū.in .pri- mo notabili.de priuil.verſic. ſed pro declaratione text.&c. Et ita etiam vtrunque parificat Imol. in conſil.cxxj.in.j.& ij.colum.vbi generaliter concludit,quòd ſicut princeps non cenſetur in dubio tollere ius quæſitum alicui, ita neque poſ- ſeſsionem. Quod etiam tenet Soci.in cōſil.xv. colum. penul. in.fi.lib.iij . Et latius in conſil.cxx.incip.memini me.in.v.& vj.colum.eod.volum..cum pluribus concor.vt ſcribit Oldr. in conſil.cclxviij.incip. quæſtio eſt &c.vbi notabiliter lo- quitur.

Ex quibus omnibus reſultat iſta concluſio,quòd ſicut Pa- pa non pręſumitur velle alicui auferre ius quæſitum,ita neq; poſſeſsionem.Itaque regula iſta loquens de vno,habebit lo- cum in alio.Et prædicta faciunt quæ latè ſcribunt Ioan.Ro- gerius de la Mota in repet.c. j. in.ij.notab.de cau.poſſeſ.& proprie.Et latius Anto. Corſetus quondā Rotæ auditor in. c.ad noſtram.el.primo,de iur.iur.ponderando illum text.in verbo poſſeſsiones.Et faciunt ea quæ Fely.poſt Imo.ſcribūt in.c.cauſā.in.fin.de reſcrip.Et quòd in ſimili caſu poſſeſsio- nis decimarū,temporibus ſuis fuiſſe deciſum.refert D.Gui. liel.in tit.de priuil.deciſione.j.reſpondens ad contraria,quæ tunc fiebant,quæ omnia in ratione conſiſtunt,quia regula i- ſta loquitur de iure quæſito, & tamen ſecundum communi- ter doct.in rub.& in.l.j.ff.de acquir.poſſ.poſſeſsio nihil aliud eſt

Papa ſicut non præſumitur velle &c.

eſt quàm ius. Hinc eſt quòd idem iudicamus de bonæ fidei poſſeſſore, quod de domino. l. magis puto. §. j. ff. de reb. eccl. cũ concor. vt ſcribũt Moder. in. l. bona fides. ff. de regu. iur. Magna enim ſunt commoda poſſeſsionis in pluribus locis iuris diuulgata, vt tradit Fely. in cap. olim. in colum. penul & fi. de reſcrip. Inde videmus quòd in pari cauſa tituli poſſeſsio dat ius, vt cap. ſi à ſede. de præbend. lib. vj. Ex prædictis igitur apparet articulum eſſe diſputabilem.

Poſſeſſionis cõmoda quæ ſint.

Poſſeſſio tituli in pari cauſa dat ius.

Quid dicendum? Concludo quòd iſtud dubiũ, vt dixi, fuit propoſitũ de menſe Iunio proximè præterito per R. D. Sylueſtrum in cauſa Toletana de la Stella pro parte D. Epiſcopi ſolis. Et tunc propter calores, & difficultatem materiæ nihil fuit cõcluſum. Sed hodie qui numeratur. xxviij. Iunij. M. D. xxxviij. in eadẽ cauſa Toletana, quam propoſuit R. P. D. Io. clerici epiſcopus Maccraten. omnes domini cõcluſerunt per priuationẽ poſſeſsionis tolli ius quæſitũ. Et q̃ verba regulæ poſſũt in poſſeſsiõe verificari per ea q̃ ſuperius adducta fuere.

Per priuationem tituli tollitur ius quæſitũ.

Non obſtant modo adducta in contrarium. Primò dictum Fely. aſſerentis contrarium tenuiſſe Rotam, quia reſpondetur illud procedere in momentanea poſſeſsione & inſtrumẽtali. Et ita contraria reſolui poſſunt. Secus verò eſt in poſſeſsione plena ſucceſsiua & effectuali. Quia talis poſſeſsio eſt maximi momenti, & illam perdere, eſt damnum ſentire per ea quæ dicta ſunt.

Poſſeſsio momentanea.

Vel ſecundo poteſt dici. quòd contraria poſſunt habere locum in poſſeſsione incorporali. Sed iſta. ij. opinio Rotæ procedit in corporali & virtuali poſſeſsione, ſecundum ea quæ ſcribit Lapus allegatione. xvj.

Poſſeſsio colorata.

Vel tertio dicamus quòd aut poſſeſsio eſt colorata, & tũc nõ cenſetur Papa in dubio illi præiudicare, etiã ſi ſcribat motu proprio. c. cũ noſtris de cõceſ. præbend. & ibi notant doc. & ita procedat pars affirmatiua. Aut eſt poſſeſsio meri facti, & procedat deciſio Rotæ antiqua, cum aliis dictis. Pro qua diſtinctione eſt notabile conſil. Decij. ccix. incipiẽ. in caſu propoſito. col. ij. Et ad hoc videtur bene facere dictũ Fely. in cap. ad aures. in. v. col. verſi. tertius caſus. & in. c. in noſtra in. xxxvj. corr. in. iij. col. de reſcrip. & ea quæ tradit Cardinalis conſi. xcij. incipien. nobiles. aliàs incipien. fauendo pupillis, &c. in. j. & . ij. colum. vbi notabiliter loquitur.

Vel

Vel quarto modo poſſunt opiniones diſtingui, videlicet ꝙ aut loquimur de priuilegio generali, vel etiam de reuocatione vniuerſali. Et tali caſu procedit pars negatiua, quòd nõ requiritur mentio poſſeſsionis. Secus quando loquimur de ſpeciali impetratione, quia tunc requiritur ſpecialis mentio poſſeſsionis, aliàs non cenſetur ſublata. & erit locus regulæ. Iſta diſtinctio colligitur ex dictis Lapi in allegat. lxxxiiij. in. xij. col. verſicu. ſed verum eſt dicere &c. ſecundum paruam impreſsionẽ. Et iſtam dicit communem opinionem Imol. in. d. c. cum noſtris. Nec obſtat deciſio dominorum facta in cauſa Lucana Decanatus de qua ſuprà proximè mentionem feci. Quia illa deciſio ſi bene conſideretur, facit pro hac parte, ex eo, quia illæ regulæ Innocen. & Hadriani, de quibus ibi agebatur, reuocarũt ius patronatus laicorum. Ergo à fortiori, & in neceſſariam conſequentiam cenſebatur poſſeſsio ſublata. Quia ſublato iure, quod eſt plus, videtur tolli quod eſt minus, imò quod eſt idem: quia vt ſuperius dictum eſt, ſub iſtis verbis iuris quęſiti comprehenditur poſſeſsio. Difficultas igitur noſtra eſt quando ſumus in dubio. Vel ſecundo reſpondetur, quòd deciſio illa dominorum non tam fuit in quaſi poſſeſsione, quàm in verbis prægnantibus illarum regularũ fundata, quæ poſſeſſionem includere videbantur propter rationes ibi poſitas. Ex hoc tamen inferri non poteſt, quando de poſſeſſione in ſpecie, vel per verba æquipollentia non fuiſſet facta mẽtio. Quia tali caſu non cenſetur in dubio poſſeſsioni derogatum, ſicut non derogatur iuri quæſito. argumen. l. j. C. de appel. vbi dicitur quis pręiudicari ſi omittatur ordo in poſſeſſorio, & ideo appellari poteſt.

Poſſeſſionis ſpecialis mẽtio.

Iure ſublato, quod eſt plus &c.

Ex prædictis igitur apparet inter poſſeſsionẽ vel ius amittendum, quo ad effectum iſtius regulæ nullum eſſe diſcrimẽ. Tamen quãtum ad effectum durationis eſt, ſecus, ex eo, quia facilius perditur poſſeſſio, quàm ius quòd apparet: quia poſſeſsio beneficij ex negligentia. x. annorum perditur, & habetur pro derelicta, vt tradit Abb. in cum veniſſent. de reſtit. ſpol. & in. c. capitulum. de reſcrip. & ita Rota intellexit dicta eiuſdem Abb. in. c. contingit. in. iij. colum. verſicu. ij. ex dict. glo. de dolo & contum. Ius vero competens ſuper beneficio, vel alia re nunquã negligentia perditur, niſi in caſibus à iure expreſsis, vt formaliter dicit Bart. in. l. ſolent. §. fina. colum.

fi.

fi.ff.de offic.procon.quem ſequitur Iaſo.in.l.j.colum.penul. C.de furt. Et latius Moder.in tract.præſcript.in. j. parte.iij. partis.princi.in.q.x.in.fi.per quã Bart.doctrinam Rota die. iij.Iulij.M.D.XXXI.in vna Gebenen. pro R.Card.Anchonitano coram.D. Camillo de Baglionibus tenuit ius Cardinali competens ſuper dicto beneficio tẽporis negligentia nõ periiſſe.Et idem tenuit hodie Rota.xxiiij.Nouemb. M.D.XXXIX.in vna Vrbeuetana archypresbyteratus coram. R. D.Io.Paulo.Dum voluit,quòd.R.Card.de Farneſio,nũc Papa,quia ad dictum archypresbyteratum habuerat regreſſum per ceſſum, vel dimiſsionem, vel deceſſum, vel quãuis aliam amiſsionem, ſi fuit negligens in petendo dictum archipresbyteratum per aſſecutionem alterius beneficij incompatibilis ipſius poſſeſſoris vacantem,& ille archipresbyteratus deuenit ad alios ratione noui tituli,non propterea.R.Cardinalis viſus fuit perdere ius ſuum, quia illud per negligẽtiam nõ perditur,niſi in caſib.expreſsis: quæ omnia ſunt notãda,quia quotidie accidere poſſunt.

QVAETIO SEXTA.

QVæro, quid ſi alicui ſit ius quæſitum ex ſola commiſſione, nunquid ſecundæ commiſsioni derogatoriæ illius obſtet regula?

Ius quæſitum.

Solutio.Fely.hic in ſuis apoſtillis dicit regulam non obſtare. Quia Rota tenuit tẽpore ſuo regulam iſtam de iure quęſito loquentem, intelligi de iure quæſito virtute iuris cõmunis,non ſpecialis,nihil tamen ad hoc allegat.Tamen pro iſta opinione facit text.in.l.eius.§.ſi militia.ff.de milit. teſtamẽ. qui ſolet ſæpe ad hoc allegari,quòd facilius tollitur ius competens de iure ſpeciali,quàm de iure communi.Sicut etiã videmus, quòd facilius tollitur reciſio contractus,quæ fit de iure ſpeciali, quàm ſi veniat de iure communi.gloſſ.in.l.j.C. ſi aduer.ven.Et eodem modo facilius tollitur hypotheca competens ex priuilegio de iure ſpeciali,quàm ſi competat de iure communi.l.aſsiduis.cum gloſ.magna.C.qui potio. in pig. habe.Et quòd quando aufertur ius quæſitum,intelligatur de iure acquiſito iure communi, non autem de extraordinario & ſpeciali,tenet Lanzelotus Decius frater alterius Decij.in. l.ſi conſtante.col.ix.ff.ſolu.matr.& Moder.Brixien.in tract. Nobilitat. in.iiij.parte.nũ.41.& in ſeptima parte num. 2. Et

Ius cõpetens de iure ſpeciali.

Moder.

Moder. Taurin. in magno tract. præſcript. in princ. folio decimooctauo.

Tamen in contrarium facit illud, quod tempore meo in caſu ſimili voluit Rota. xxiij. Maij. M.D.XXXII. in cauſa Palentin. Abbatiæ de Huſillos, pendente coram. R.P.D. Petro Vortio, nunc Aquen. epiſcopo. Nam fuit dubitatum, vtrũ ex quo Papa Hadrianus mãdauit caſſari in regiſtro gratiã Ant. abſque eo, quod feciſſet mentionem iſtius regulæ, cenſeretur ei derogatum. Et fuit concluſum quòd non, quia requirebatur ſpecialis mentio, & tali mandato obſtabat regula. Et pro iſta opinione facit, quod dicit Egi. deciſio. lxxiiij. vbi voluit, quòd ius quæſitum nobis ex actu iudiciali, etiam ſi fuerit factus in partibus, non debet nobis auferri per ſtylum curiæ, quia dicitur nobis tolli ius quæſitum. Cum igitur Commiſſio ſit actus iudicialis, vt probatur in cap. quoniam de probatio. ius nobis acquiſitum per eam, tolli non debet per aliã commiſsionem. *Ius quæſitum nobis ex actu iudiciali.* *Cõmiſſio quid ſit.*

Sed pro cõcordia diſtinguendum eſt, quòd aut illud mandatum de caſſando gratiam fuit factum lite pendente, & tũc rectè procedit deciſio Dominorum Modern. prout tunc lis verè pendebat. Aut verò fuit factum ante litem, & tunc viuẽte Hadriano obſtabat regula ſua quæ habebat locum etiã in mandatis, & gratiis ante litem impetratis, vt ibi dicitur, aut poſt eius obitum fuit mota lis. Et tunc ex quo vigebat alia regula, eſt contrarium dicendum. Niſi dicamus, & verius, quòd ex quo illud mandatum fuit factum viuente regula, licet lis poſt obitum Hadriani mota fuerit, quòd illa regula obſtet illi mandato, & ita iudicarunt Domini. Quantum verò attinet ad dictum Fely. ex quo nihil allegat, poteſt ſperni, imò contrarium teneri ex eo, quia non eſt abſolute verum, ꝙ regula nõ obſtet iuri acquiſito iure ſpeciali, quaſi illud non ſit in cõſideratione. Quia imò ius acquiſitum ex particulari iure dicitur fortius & firmius, & per conſequens magis conſiderandum, quàm ius acquiſitum de iure communi. Hoc probatur per. l. fi. C. de inoffic. teſta. vbi facilius ſubiacet querelæ teſtamentum factum à patrefamil. doctore, qui de iure communi teſtari poteſt, quàm factum à filiofamiliàs de quaſi caſtrenſi peculio ex priuilegio contra regulam, quòd filiusfamil. nõ poteſt teſtari, de qua in. l. qui in poteſtate. ff. de teſta. *Mandatũ facti ante litem de caſſando gratiam.*

Confirmata

Iuri cõmuni, non aũt priuilegio, cenſetur derogatum.

Confirmatur iſta opinio, quia videmus in generali derogatione iuriũ cenſeri derogatum iuri communi, nõ autẽ priuilegio, & iuri ſpeciali. gl. in verbo conſuetudine. in. c. j. de capel. mo. li. vj. l. iij. & ibi glo. C. de ſilent. lib. xj. quã ad hoc pro ſing. notat. Bal. in. c. j. in. fi. quo tempore mil. & in. c. eccle. in iij. col. de cõſt. & in. c. cum ordinem. col. pen. de reſcri. Alex. in. l. ſi mihi & tibi. §. fi. in fi. de leg. j. & in conſi. cxxiij. ſcripſit. col. iiij. in. iiij. vol. Fely. in. c. j. col. vij. de reſcrip. Facit tex. in c. j. de conſti. lib. vj. & ideo, licet ſtatutum dicat, ꝙ omnes teneãtur ſoluere collectas. vel ꝙ nullus portet arma, non comprehenduntur exempti ex priuilegio. Paul. de Caſt. in conſil. clxxxvij. incip. notandum eſt. col. penul. lib. ij.

Statutũ cõprehendens exemptos à priuileg.

Reſtitutio in integrum.

Similiter ſi ſtatutũ prohibet exceptionem, non tollitur reſtitutio in integrũ quæ venit de iure ſpeciali. Bal. in. l. in cauſæ. in princ. ff. de minori. & in conſil. ccxxxvj. ſtatuto. lib. j. faciunt ea quæ volunt doctores, maximè Decius, frater Philippi in. l. iij. §. ſi is pro quo. in. fi. ff. quod quiſque iuris. Ad contraria dicta fundata in. d. §. militia. reſpondet Aret. ſecundum quòd refert Deci. in. l. poſtquam liti. in. fi. C. de pac.

Iſtis tamen non obſtan. omnibus rectè conſideratis, & bene diſcuſsis, prima opinio videtur firmior, quã tenet hic Fely. ex mente Rotæ per illã rationem, videlicet ꝙ verba iſtius regulæ de iure quæſito à iure communi intelligantur, & ſic iure ordinario, quòd Papa nõ præſumitur tollere, ex quo eſt ius fortius, & magis firmum, ſecus in extraordinario. arg. l. Scio. §. medico. ff. de an. lega. propterea de tali iure ordinario intelligitur iſta regula. Sed ius proueniens ex commiſſione. & ſic iure ſpeciali eſt fragilius, & non radicatum, & ideo facilius tolli poteſt per aliam commiſsionem, vt dicitur in dict. §. militia miſſus. Et ideo iſta regula illud ius non comprehẽdit. Et ita in ſpecie eſt doctrina Flor. quam ibi poſt Cardi. refert Io. de Ana. in. c. ad petitionem. in. iij. col. de accuſa. vbi ponũt caſum de illo miniſtro, qui vigore commiſsionis fuit prouiſus de prouincialatu, qui fuit amotus ab eo per Papam vigore ſecũdæ cõmiſsionis, nec dicitur propter hoc tolli ius quæſitum. Et ratio iſtius differentiæ aſſignatur per Decium antiquum, Philippi fratrem in. l. ij. §. j. in fin. ff. de iudic. Quia ille qui tractat de conſeruando ſibi iure quæſito, de iure communi tractat de dãno euitando, vt dicit ibi gl. Sed qui nititur cõ-

ſeruare ius acquiſitũ de iure ſpeciali,tractat de lucro captando,quorum non eſt par ratio,cũ alteri iſtorũ magis faueatur. l.fi.§.licentia.C.de iur.deli.cum ſimilibus. facilius igitur tolletur ius datum per commiſsionem, per alteram commiſsionẽ, quàm ius acquiſitum de iure communi. Pro quo videtur dictum Cald.notabile in conſi.xij.tit. de reſcrip.vbi dicit, ꝙ impedimenta inducta per actum iuris poſitiui,& omnes effectus ex illo producti,poſſunt per Papã ſola contraria eius voluntate tolli.Et ad hoc facit gl.in.c.ſi.xvj.q.iiij. & in.c.ſi ſuper gratia.de offic.deleg.li.vj. Et hoc in ratione cõſiſtit,quia ſi Papa tollit primum ius acquiſitum per commiſsionem, per alteram cõmiſsionem,hoc facit ex ſua prærogatiua, vt tradit Bal.in.l.nuptias.ff.de ſenato.& in.l.j.ff.de conſt.prin.Et plenius in.l.qui fundos.C.de omni agro deſer.li.xj. Nã naturale eſt,ꝙ res per eaſdem cauſas diſſoluantur,per quas oriũtur, vt dicit tex.in.c.j.de reg.iur. Nam quando ius nobis quæritur non ex actu iuriſgentium,ſed poſitiuo,facile princeps per alium actũ poſitiuum illud tollit,vt tradit Abb.cõſil. lxxxiiij. col.ij.lib.j.incip.illud &c.Præſertim,quia commiſsio nõ conceditur per principem ad iſtum effectum,vt per eã ius quæratur,nec tollatur,ſed vt iuſtitia adminiſtretur. Quia reſcriptũ per quod mandatur, quòd iuſtitia fiat, non eſt modus à iure probatus per quem ius quæratur,nec tollatur. Nam ſi per huiuſmodi commiſsiones ius alicui quæreretur,amitterent nomen reſcripti,& appellarẽt priuilegium,vt dicit gl. in ver.noſcatur.de conſt.lib.vj. Hinc eſt quòd in iſtis commiſsionibus iuſtitiæ propter prædictam rationẽ nõ derogatur ſtatutis,ſecus in ſupplicationib.gratioſis.arg.l.ij.C. de di.reſcrip. &.c. cauſam.de reſcrip.Et eadem ratione per commiſsionem non datur.ꝙ ſimul de ſpolio & proprietate cognoſcatur & iudicetur,quia obſtat diſpoſitio iuris.de qua ĩ.c.literis.de reſti.ſpo. ibi,prius &c. declarando vt per gl.ij.in.c. cũ eccleſia.de cau. poſſ.licet aliquando hoc per commiſsionem conceſſum fuit ex fauore,vt dicit Egid.deciſ.ccccvj.Sic igitur in caſu iſto dicendum eſt, ꝙ Papa in dubio per dictam primam commiſsionem nõ videtur ita ius firmũ dare, quod ſit conſiderabile per regulam. Nam ſi aliquando accidentaliter accidit,ꝙ per cõmiſsionẽ ius quæratur,hoc vltra mentẽ concedentis,& vſum patrisfamiliâs cõtigit,quod attendi nõ debet,& ideo reuocari

Ius datũ per cõmiſſionem.

Impedimenta inducta per actum iuris poſitiui.

Res per eaſdẽ cauſas diſſolui debent per quas oriuntur.

Commiſſio per prĩcipem.

Commiſſio nõ dat quòd de ſpolio cognoſcatur.

ri poteſt.arg.l.j.ff.de in li.iur.Et pro iſta opi.faciunt quæ ſcri bit Fely.in.c.nonnulli.in.viij.col.de reſcript. verſic. addatur primo.Et ita per tex.in.d.§.militia miſſus.In ſimili caſu conſulit Alex.in conſ.lxxxiiij.in cauſa &c.in.iij.col.lib.iij.& cõſil.cj.opinio vlterius ſuadetur. Quia quando ex voluntate ſola principis acquiritur ius,ipſe idem princeps poteſt illud ſola contraria voluntate auferre,vt dicit Ang.in.l. Antiochenſiũ.ff.de priuil.cre.& in.l.Lucius.ff. de euict. facit etiã quod dicit Abb.in conſil.lxxxiiij.incip.videtur primo in vol.j.col. fina.vbi tenet,quòd princeps poteſt tollere ius quæſitum mediante iure ciuili, ſicut ſignat ſupplicationem contra ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam, & fecerat ius partibus. Nam contra eam reſtituit in integrum.cap.cum ex literis.& cap.auditis de reſti.in integ.vt ibi latè per eum. Sic in propoſito eſt dicendũ,quòd ex quo Papa litiganti concedit ius per viam commiſsionis,poteſt idem illud tollere,cum ſit fragile, & de iure ſpeciali, & anomalo, cum commiſsio non dicatur gratia,neque propriè ſupplicatio, ſed iuſtitia mera,vt tradit Fely.in.c.poſtulaſti.de reſcript.& dixi in rub.eod.tit.lib. vj. Eſt bene verum, ꝙ aliter diſtinguit Rom.in conſil. cclxiiij. videlicet quòd in dubio Papa non cẽſeatur per ſecundã commiſsionem iuri legitimè acquiſito vigore primæ commiſsionis derogare, niſi illud ius fuiſſet iniuſtè acquiſitum, quia de tali intelligitur,vt ibi. Tamen dictum Rom.non procedit in ſimplici commiſsione,niſi cum ea aliud cõcurrat, vt ibi ſecus ſi ſimplex commiſsio procedat, quia illa per ſecũdam cõmiſſionem tolli poteſt: nec erit locus iſti regulæ,vt tenet expreſſe Oldr.in conſil.clxvj.inci.Thema.vbi dicit,quòd ſicut primum mandatum poteſt per ſecundum reuocari, nec quis ex hoc grauari poteſt,ita & prima commiſsio per ſecundã, quia commiſsio nihil aliud eſt quàm mãdatum iuriſditionale, vnde valet argumentum de vno ad aliud,vt in.l.& quia. de iuriſdict.om.iudi.vt ibi per eum.

Ius ex volũtate prĩcipis acquiſitũ.

Papa concedens ius litigandi per viam &c.

Non obſtat deciſio Rotæ nouiſsima, quia non aduerſatur prædictis,ex quo caſſatio Hadriani fuit ſecundum ius cõmune,meritò erat locus regulæ. Et ſic concordat deciſio nouiſſima Dominorum cum antiqua. Ad alia contraria reſponde, vt latè per Modernos repetentes in repet.l.Centurio.colum. xxix.de vulg.& pup. Nec deciſio Egidij.lxxxiiij.loquitur in

commiſ-

commiſsionib⁹, ſed in aliis actibus iudicialiter productis per quos ius ordinarie nobis quæritur.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVæro, an iſta regula obſtet mandatis extinguentibus litem, quando ſunt ſignata per placet motu proprio? Solutio. Videtur prima facie dicẽdum quòd non quia princeps qui dedit iuriſdictionem dando iudicem, cuius cauſa lis introducta fuit, poteſt iuriſdictionẽ reuocare, vt dicit tex. in. l. iudicium. ff. de iudiciis. Cum igitur princeps vtatur facultate ſibi à lege cõceſſa, nemini dicitur iniuriã inferre. l. inferre. ff. de iniur præſertim, quia nihil tã naturale eſt, q̃ vt eadẽ res per eaſdẽ cauſas quibus oritur, diſſoluatur, vt dicit text. in. c. j. de reg. iur. princeps igitur, qui fuit cauſa, vt lis introduceretur dãdo iudicẽ, poteſt eundẽ remouẽdo, iudiciũ ſoluere, vt dicit tex. in. d. l. iudiciũ. Maximè, quia per iſtud mãdatũ litis extinctiuũ reuertimur ad primæuum ſtatum qui fuit ante litem. ergo dicitur tale mandatum fauorabile, iuxta no. per gl. in. c. iij. in ver. numerandũ. de præbend. lib. vj. facit ad hoc conſil. Card. Zaba. lij. in. ij. colũ. ac etiam quia finem litibus imponere fauorabile iudicatur, vt latius dixi in regula de annali. q. j. &. ij. Et ita in terminis reperio in mandato regis Franciæ extinctiuo litis pendentis, in parlamento tenuiſſe Iaſo. in conſil. cxliiij. in. ij. volu. Et hoc in indiuiduo caſu emergenti in Rota tenuerunt Fely. & Guliel. à Perretis, quem ipſe refert hic in quibuſdam apoſtillis. Et ita per dictam. l. iudicium. ſimilem caſum decidit Paris de Puteo in tract. de duello. lib. ij. q. j. &. ij. Et aliam deciſionem ponit Io. Bap. de ſancto Seuerino in. l. diem functo. in. iiij. q. ff. de aſſe. Et ꝙ per talem extinctionem litis non dicatur alicui inferri præiudiciũ, tenet expreſſe glo. in. d. l. iudicium. & clarius in. l. poſt litem. ff. de procura. Suadetur iſta opinio, quia idem iudicamus de actu extinctiuo, quod de inductiuo. authẽ. cõtra ſi filij. C. de repu. in fi. & ibi Bar. cũ concor. vt ſcribunt Moder. in. l. nihil tã naturale. ff. de regul. iur. & in rep. tit. C. de proba. in lxxvij. col. per totum. & repetunt Moder. de Monte ferrato in. c. j. in. iij. col. de conſt. libro. vj. ſed ſic eſt, ꝙ per cõmiſsionẽ inductiuam litis, nemo poteſt præiudicium prætendere: ergo nec pariformiter per commiſsionem vel mandatum litis extinctiuum poteſt prætendi præiudicium, vt locus ſit huic regulæ.

Mandata extinguẽtia litem.

Princeps remouens iudicem.

Litibus finem impo nere, &c.

Actus extinctiuus.

Tamen prædictis non obſtantibus Rota concluſit contrarium in caſu emergenti contra Fely. & Guliel. vt ipſe idem hic refert in dictis apoſtillis, & rationem deciſionis non aſſignat.

Princeps extinguendo litem, tollit &c.

Ratio tamen eſſe poteſt, quia princeps extinguendo litem, tollit facultatẽ agendi & experiẽdi de iure ſuo, & ſic ius actoris redditur inefficax, & per extinctionem litis acta annullantur, quæ quidem annullatio eſt pœna, quæ infert præ-

Acta per extinctionem litis annullantur.

iudicium propter impenſas, quæ in inſtruenda lite fiunt, vt dicit expreſſe Fely. in. c. cæterum. in. xj. colum. ver. j. reſtrictio. & ibi primo, quia licet ſimus certi &c. Iunctis his quæ dixerat ibidem in. v. col. in. vij. reſtrictione. de reſcrip. faciunt ea quæ dixi ſuperius in. j. q. ver. tertius modus.

Sed pro prima opinione facit vna ratio efficax, quia ille cuius lis petitur, extingui nõ poteſt, ex hoc prætendere ius ſuũ eſſe læſum, quia fortè ſi lis ſuo marte curreret, ius aduerſarij

Litis euentus dubius

poſſet melius iudicari, propter ea quæ dicit Egi. deciſ. dclxij. Et ideo interim nihil certi iuris prætendi poteſt, cum dubius ſit euentus litis, vt dicitur in. l. quod debetur. de peculio. præſertim quia ius deductum in iudicio per tale mandatũ nõ tollitur, ſed ipſa lis. Ergo ex hoc nõ poteſt dici ſibi præiudicatũ fuiſſe, ſicut dictũ fuit ſuperius in. iiij. q. de illo cui tollitur ius conditionale, qui nõ iuuatur iſta regula, cum ſit ius quærẽdũ conſiſtens in nuda ſpe. Ergo à fortiori in caſu noſtro, vbi minus ius ex litigio litiganti quæritur: quinimo ſi tolleretur ei ſententia, quæ eſt canonizatoria iuris magis certa, nõ dicitur

Sententia an tribuat ius.

tolli ius quæſitum, nec eſſet locus regulæ ex eo, quia, vt cõiter dicitur in. l. Iul. ff. de condi. inde. ſententia nõ tribuit ius.

Papa mãdãs litem extingui, cauſam, &c.

Vt igitur tota iſta materia clarior reddatur, & cõtraria reſoluantur, diſtinguẽdum eſt ſic, ꝙ aut Papa mandat extingui litem, ad ſe cauſam auocando ad effectum, vt ipſemet, vel alius pro eo de illa cognoſcat, & tunc quia per hoc non impeditur pars ius ſuum proſequi corã Papa vel eius delegato, nec per hoc inſtantia, neque acta cauſa pereũt, ſed ſuffragãtur coram principe vel eius delegato, ſecundum Pau. de caſt. in. d. l. iudiciũ. & tunc non poteſt dici per huiuſmodi litis extinctionem præiudiciũ inferri, cum tantũ mutetur iudex, & ita pro-

Papa litẽ extiguẽs.

cedat tex. in. d. l. iudicium. & quod ibi dicit gl. cum aliis ſuperius allegatis in prima parte negatiua. Aut verò Papa extinguit litẽ cum inde ſecutis ſilentium imponendo. Et quia iſto

caſu

caſu annullantur acta, & aufertur facultas parti experiendi de iure ſuo, vt patet in regula de triẽnali. & ibi dixi. Ideo iſto caſu poteſt dici tolli ius quæſitum, & habere locũ iſtá regulã, & ita procedat decio Rotæ, quam refert hic Fely. cum aliis ſuperius in ſecunda parte affirmatiua allegatis. Et iſto modo limitatur tex. in. d. l. iudicium. & quæſtio iſta declaratur.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an regula iſta procedat in commiſsionibus motu proprio conceſsis.

SOLVTIO. Rota tempore Fely. tenuit quòd non ponderando verbum ſuggeſtiones hic poſitum, & quædam alia verba regulæ. Fely. tamen & Guliel. tenebant contrarium propter eandem, vel parem rationem. Et ita etiam ſentit Fely. in. c. in noſtra. in. xxvij. cor. de reſcript.

Tamẽ hodie ſuperflua eſt iſta diſputatio, cum per regulas Moder. Pontificũ hoc per ampliſsima verba declaratum ſit, videlicet regulam iſtũ caſum comprehendere. Nã primus omnium hoc declarauit Alex. Papa. VI. vt refert hic Felynus ad effectum. vt decideret prædictam dubitationẽ Rotæ. Et ita Alexandrũ alij ſucceſſores Põtifices vſque ad iſta tẽpora imitarũt, vt apparet ex eorũ regulis. Ex quo infertur verũ dictũ Aeneæ de Falconibus doctoris Sabinen. hic in certa ſua apoſtilla aſſerentis hoc de motu proprio prius ad regulã Iulium ſecũdũ addidiſſe. Vtcunque ſit, conſtat hodie ſublatã eſſe difficultatẽ, quæ iudicio meo, etiã ſine illa additione facta per Alex. VI. de iure ſublata videbatur. Nam Papa ex interpretatione iuris cõmunis, etiam in gratia facta motu proprio nũquam cenſetur tollere ius quæſitum: vt not. Hoſtien. Ant. de But. & Abb. in. c. cum cauſam. el. ij. de teſt. Et ita in ſpecie iſtã regulam ad hoc põderat Soci. & æquiparat cum diſpoſitione iuris cõmunis in conſi. vij. in. ii. col. poſito inter conſilia Alber. Bruni. Quamobrem huiuſmodi gratiis motu proprio factis ſemper obſtaret regula. Faciunt ad hoc ea quæ tradit Iaſ. in. l. ſi mihi & tibi. §. in legatis. in ſecunda lectura. ff. de leg. j. Dec. in conſil. ccxcij. col. j. & alibi ſæpe. Et ita iſtam regulã intelligunt quidam Moder. Dalmatæ in allegationibus nouiſsimè impreſsis. alleg. x. in prin. plures cottas allegantes. Sed cum hæc difficultas hodie per omnes modernas regulas ſit declarata, non curo amplius papyrum denigrare.

Papa de iure communi etiã in gratia motu proprio facta nunquam cenſetur tollere ius quæſitũ.

QVAETIO NONA.

Papa lite pendente ſeruans beneficia, &c.

QVæro, quid ſi Papa lite pendẽte reſeruat beneficia, quę poſsidet Sẽpronius in fauorem tertij collitigantis, nunquid ſit locus regulæ?

Solutio. Iſtud dubium tempore Calixti Quarti contigit in cauſa Toletana Archidiaconatus, & non hobeo quid fuerit deciſum. Tamen tentando dicam quid mihi videtur, animo mutandi, ſi meliores rationes inuenero. Dico igitur regulam non comprehendere iſtum caſum, ex eo, quia iſta regula procedit quando per gratiam aliquid aufertur alicui, & confertur alteri. Sed per huiuſmodi reſeruationem nihil Sempronio aufertur, qui poſt obitum, & ſic eo tempore, quo reſeruatio debet ſortiri effectum, nihil de huiuſmodi beneficiis diſponere poteſt: neque etiam ordinario collatori aliquid diminuitur, cum conferre non poteſt dicta beneficia iam affecta litigioſa, iuxta Clemen. j. vt lit. penden. Cum igitur per huiuſmodi reſeruationem nihil poſſeſſori, nihil etiam ordinario tollitur, nihil rurſus illi in cuius fauorẽ fit, reſeruatio de præſenti confertur, quod ius firmum ſapiat. Igitur concludendum erit locum non eſſe regulæ, quæ loquitur de iure quæſito non tollendo.

Ordinarius beneficia iã effecta litigioſa conficere non poteſt.

Eſt bene verum, quòd regulæ antiquæ Benedicti, Eugenij, & Nicolai ſummorum Pontificum iſtum caſum cõprehẽdebant. Sed ex quo in Modernis fuerunt illa verba reſeruationis ſublata, conſtat Modernos Pontifices noluiſſe ſub regula caſum illum cõprehendere, arg. eorum, quæ dicunt Domini in deciſione. xlviij. tit. de reſcript. in antiquis. refert Fely. in capitulo ſuper literis. in. vij. colum. de reſcript.

Lex Moderna.

Niſi dicamus ſatis ſub interpretatione poſſe intelligi comprehenſum, ex quo regulæ antiquæ illum exprimebant. Nam lex moderna generaliter loquens, debet interpretari, & intelligi ſecundum antiquam, etiam abolitam, iuxta doctrinam Bart. in. l. ſi. ff. de falſis. & in. l. j. ff. de coniungen. cum eman. lib. & l. nam, & poſteriores. ff. de legibus.

QVAESTIO DECIMA.

Commiſſio tollens ſubreptionem gratiæ, &c.

QVæro, nunquid commiſsio quæ tollit ſubreptionẽ gratiæ, de qua excipiebat aduerſarius, nullum aliud ius habens quàm ius illius exceptionis, dicatur tollere ius quæſitum, vt ſit locus regulæ.

Solu-

Solutio. Quæſtio iſta accidit in Rota tẽpore Pauli ſecundi in cauſa Arelien.parochialis de Camploro. Et tunc plura ſatis leuia fuerunt allegata,quæ, ne verboſos commentarios faciam,omitto.Solum igitur reducitur pũctus iſtius quęſtionis ad hoc, vtrum exceptio ſubreptionis competens aduerſario fuerit peremptoria gratiæ,an dilatoria?Nam ſi perẽptoria,erit locus regulæ. Quia per illam commiſsionem ſublatiuam ſubreptionis tollitur ius quæſitum opponenti,quod Papa videtur in dubio velle facere,vt notat Specul.in tit. de reſcrip.præſenta.§.ratione autem formæ.verſi.illud.cum concor.vt ſcribit Alex.in conſil.cxxxvij.in cauſa & lite.in.ij.col. lib. ij. Aut erat exceptio dilatoria, quæ non perimebat gratiam. Et tali caſu videretur dicẽdum non eſſe locum regulæ, cum per hoc nullum videatur aduerſario ius quæſitum tolli, per ea quæ notantur in cap. ſuper literis.de reſcript. & in ca. ex parte de offi.deleg.& notat Ioan.And.in.c. per venerabilem.in.ij.gloſſ.qui fil.ſint legit. Hinc eſt,quòd ius reſultãs ex exceptione dilatoria eſt tam modici momenti,quòd Rota ad exceptiones peremptorias, non ad dilatorias probandas dat remiſſoriam, vt dicit Hoſtien. & omnes in cap.j.& ibi Fely. colum.fina.de appel.Sic etiam minor ad peremptorias exceptiones reſtituitur, non autẽ ad dilatorias, quia in primis infertur damnum,in ſecundis verò non.ita dicit Bald.in.l.peremptorias.colum.iiij.C.ſent.reſcin.non poſ.& in.l.ſcio.ff.de in integ.reſt.faciunt,quæ dixi in regula de publicãdis.quæſt. xvij. Ex quibus infertur, quòd ſi aliquid exciperet de regula de valore,vel triennali,quæ non dant titulum,ſed tantum ius excipiendi peremptoriè,ſi Papa lite pendente poſt prædictas exceptiones acquiſitas derogaret illis, diceretur tollere ius quæſitum,quia auferret exceptiones peremptorias,ius aduerſarij totaliter perimẽtes,& excipienti ius dãtes. Et ita in vna Veronẽ.fuit in Rota concluſum tempore Leonis.x.(vt retulit D. Franciſ.de Firmo nunc procurator) Et eodẽ modo dicendum eſſet ſecundũ aliquos, quando exceptio peremptoria alicui cõpetens non in totum tolleretur, ſed longius differretur,quia tali caſu etiã locus eſſet regulæ,pro qua opi.facit, quia ius acquiſitum in lõgum tempus ſuſpendere idẽ eſt, ꝙ tollere.vt eſt tex.not.ĩ.c.ſi ſuper gratia.de offi.deleg.li.vj. vbi iſta æquiparantur tollere alicui perpetuo ius, vel longius

Exceptio ſubreptionis compe tẽs aduerſario.

Remiſſoria an concedatur ꝑ probandis exceptionib. dilatoriis.

Regula de valore non dans titulum, &c.

Suſpendi in longum tẽpus quid ſit.

 differre,

differre, pro quo facit dictum Bald. in. l. penulti. ff. de excuſ. tuto. Secus tamen videretur dicendum quando exceptio, quæ tollitur, eſſet dilatoria, quia ex quo cenſetur modici præiudicij, vt dixi, non deberet conſiderari, arg. l. ſcio. ff. de in integr. reſti.

Papa differẽdo ius mihi competẽs &c.

Papa an æque præiudicet alicui tollẽdo illi dilatoriã except. &c.

Sed circa iſta quæ dicta ſunt conſiderãdum eſt diligenter. Et reſoluenda ſunt duo capita. Primum, nunquid verum ſit, quòd Papa differendo ius mihi competens per exceptionem peremptoriam videatur inferre præiudicium conſiderabile. Secundum caput eſt, nunquid Papa æquè præiudicet alicui tollendo illi dilatoriam exceptionem competentem, ſicut peremptoriam.

Papa licet nõ poſſit auferre alicui ius ſuũ, &c.

Mora modici temris damnum magnum non continet.

Circa primum plura dici poſſunt pro vtraque parte. Primò pro parte negatiua, videlicet quòd Papa differendo ius excipiendi peremptoriè non videatur præiudicium conſiderabile inferre, eſt dictum Bald. in lege Titius. in princip. ff. de excuſa. tut. vbi dicit, quòd tollere & ſuſpendere multum differunt, per iura ibi allegata per eum. Et hoc idem videtur tenere Innocen. in capi. quæ in eccleſiarum. de conſtit. qui voluit, quòd licet Papa non poſsit auferre alicui ius ſuum, poteſt tamen dilationem ſuper eo concedere. Nam vt dicit text. in. l. ſi debitori. ff. de iudi. magnum damnum non eſt in mora modici temporis. per quem text. vt ibi dicunt Moder. Papa quotidie moratorias concedit.

Ius tollere alicui, vel illud differre parificatur.

Papa ita cẽſens præiudicium ĩferre differẽdo ius ſicut extinguẽdo.

In contrarium verò faciunt ea quæ ſuperius dicta ſunt ex dictis Bald. in dicta lege penulti. ff. de excu. tut. Et text. in dicto cap. ſi ſuper gratia. vbi parificantur iſta, tollere ius alicui, vel illud differre: pro qua opinione alia iura allegat Fely. in cap. in noſtra. in. xxvij. correl. de reſcript. vbi dicit, quòd in dubio Papa non intendit per ſuas literas præiudicare iuri alteri quæſito, ſiue illud faciat ius extinguendo, ſiue differendo. Et idem ſentit Fely. in cap. ad petitionem. in ſecunda colum. de accuſa. Et hoc expreſſè tenet Egid. deciſio. dccxxxix. in fi. Et quòd Papa ita cenſeatur præiudicium inferre differendo ius meum ſicut extinguendo, probat bene Gemi. in cap. ei cui. in. v. col. de præbend. lib. vj. & in conſi. xj. col. penul. Et tenent Moder. in tracta. beneficiorum.

rum.q.xj.tertiæ partis.verſic.decimaquarta qualitas,& cæt. fol.ccxxxij.paruo volumine.

Quid dicendum? Conſiderabam ſi iſtæ opiniones contrariæ poſſent ſub diſtinctione concordari, videlicet quòd aut Papa differt ius opponendi exceptionem meam peremptoriam ad modicum tempus, & tali caſu non eſſet locus regulæ, quia in dilatione modici temporis non infertur præiudicium conſiderabile, & ita loquitur text.in dicta lege.ſi debitori. cum dicto Bald. in dicta lege penulti. & aliis pro iſta parte allegatis. Aut verò dilatio eſt longi temporis, & tali caſu procedit contra opinio.videlicet quòd idem ſit differre, quòd auferre ius, vt patet ex exemplo dato per Fely.in cap.conſtitutus.in.v.colum.verſicu.conſiderata.de reſcript.videlicet quando Papa differet obligationem alicuius iuratam ad longius tempus. Nam talis dilatio dicetur inferre præiudicium, licet obligationem, nec iuramentum tolleret. Et ad hoc plura iura allegat Fely.in quodam ſuo conſil. incipien. faciem tuam illumina. in tertia colum. quem habeo manu eius propria ſcriptum. Et pro vtroque membro diſtinctionis videtur text.in.l.quotiens.C.de pre.imp.offer. Sed obſtat adhuc iſtis vnum, quia reſpectu præiudicij idem iudicatur de magno ſicut de paruo. Cum igitur regula iſta ſimpliciter de præiudicio loquatur, debet de omni præiudicio intelligi, prout etiam de iure communi intelligitur, vt patet per gloſſ. in verb. præiudicium. in capi. olim de conſuetu. Et ideo iſta declaranda erunt, vt dicam ſtatim in ſecundo cap.

Dilatio lõgi temporis in opponẽdo excep.

Papa differens obligationẽ, &c.

Circa ſecundum caput videtur dicendum idem eſſe alicui tollere exceptionem peremptoriã vel dilatoriam,per ea quæ dicit Bar.in.l.fi.in prin.ff.de his quæ in frau.cre.ſequitur Alexan.in conſi.cxv.col.fi.vol.v.vbi dicunt,quòd ſicut perdens exceptionẽ peremptoriam dicitur quis diminui patrimonio, ita & perdens dilatoriam per.l.omnes.§.fi.eod.tit.Et idẽ tenet Domi.in rep.cap.poſtulaſti.in.xxvj. colum.de reſcript. Quid dicẽdum? aduerte quòd pro veritate prædictorum diſcutienda, diſtinguẽdæ ſunt ſpecies dilatoriæ,vt declarat Bar. in.d.l.fin.&.Bald.in.d.l.peremptorias.nam quædam ſunt modici,quædam magni prẹiudicij.Nec obſtat quod dictum eſt,

Exceptiones dilatoriæ quid importẽt. omnes dilatorias exceptiones cenſeri modici præiudicij, & ideo à lege facile tolluntur: quia illud procedit quando agitur de dilatoriis exceptionibus tollendis per viam legis. Nam lex etiam poſſet tollere peremptorias, & tunc non eſſet locus iſti regulæ, quæ tantum procedit quando per viam reſcripti mandati vel priuilegij ius quæſitũ tollitur, non autem quãdo per viam legis: vt inferius dicetur, & declarant Moder. & nouiſsimi Mediolanen. in capitul. ex parte el. ij. in. vij. notab. de offi. deleg. Nã in reſcripto vel priuilegio non ſolum cõſideratur magnum, ſed etiam minimum præiudicium. Et niſi Papa expreſſè derogaret regulæ, obſtaret in vtroque, vt dicunt Moder. in. c. quæ in eccleſiarũ. col. xij. de conſtit. Et hoc quod dixi de modico præiudicio, intelligerem quando perpetuum eſſet præiudiciũ, quod conſiſtit ĩ priuatione iuris modici, puta exceptionis dilatoriæ, vel rei paruæ. Nam ſi Papa illam auferret, & me perpetuò priuaret, lite pendente eſſet locus regulæ. Secus quãdo Papa illud ius ad modicum tempus differret: nã propter hoc non diceretur ius auferri, & ita procedit text. in d. l. quotiens. & ea quæ in proximo membro dixi. Si verò dilatio eſſet longi temporis, procederet text. in. d. cap. ſi ſuper gratia. & in cap. ſi propter tua debita. de reſcript. lib. vj. cum aliis alleg. in proximo pũcto. Et ſecundum iſta debent declarari ea quæ Rota dicit in deciſ. xxvij. in not. quod ſi per lapſum termini ad articulandum admittantur articuli obiectiui, dicitur tolli ius quæſitum cum aduerſarius ſit tutus exceptione temporis. Et idem habetur Deciſ. dcxlviij. in antiquis. & Deciſ. dcvij. Vide tamen circa hoc omnino infra quęſtionem xvij. & quæ dicã quæſt. xx. Et per iſta etiã declarãtur ea quæ dicit Fely. in. d. cap. conſtitutus. in. x. colum. verſi. generaliter autem. dum refert Calixtum III. diſtuliſſe iuramentum cuiuſdam obligati ſoluere ad certum tempus, vbi poſtea diſtinguit duos caſus, vt ibi per eum.

Præiudiciũ tã magnum quã paruum.

Præiudicium perpetuum.

Ius quæſitum an dicatur tolli &c.

QVAESTIO VNDECIMA.

Cõmiſsio auferẽs releuamen probationis. QVAERO, nunquid commiſsio auferens alicui releuamen probationis dicatur auferre ius quæſitum, vt locus ſit iſti regulæ?

SOLVTIO. Pro intelligentia quæſtionis exemplum poni poteſt in cauſa Salernitan. Abbatiæ, quæ fuit olim ventilata in Rota tempore Pij. Nam Papa motu proprio, ex certa

ſcien-

ſcientia,& de plenitudine poteſtatis cuidam Gaſpari gratiá conceſsit,in qua plura narrauit. Auerſarius vidẽs illa narrata ſe aliter haberi,& ei magnum præiudicium inferre, obtinuit à Papa commiſsionẽ,per quã Papa voluit illa narrata in gratia Gaſparis perinde haberi,ac ſi gratia illa fuiſſet ad inſtantiam & impetrationem Gaſparis,& non motu proprio facta. Ita quòd illa commiſsio onerabat Gaſparem ad probandum illa narrata,quæ ſtante motu proprio,& certa ſcientia nõ tenebatur probare,& ſic cõmiſsio auferebat Gaſpari releuamẽ probationis ex motu proprio reſultans,fuit dubitatũ nũquid per hoc diceretur ei tolli ius quæſitum, vt eſſet locus regulæ.

Multa fuerunt tunc inde dicta. Nam quidam dicebant nõ tolli ius quæſitum,& per conſequens non eſſe locum regulæ ex eo,quia regula loquitur quando tollitur ius , ſed probatio non eſt ius,iuxta text.in.l.duo ſunt Titij. ff.de teſta . tut. vbi probatio & ius ponuntur vt diuerſa,& ſic ex vno ad aliud tãquàm ex diuerſis non ſit bona illatio. vulg.cap.in præſentia. de probat. Præterea præſumẽdũ eſt Papam reuocando ſuum motum proprium non fuiſſe bene informatum , neque certã ſcientiam habuiſſe negotij narrati. Præſertim quia agitur de modico præiudicio, quia non tollitur Gaſpari probatio, ſed releuamen ab onere probandi quod eſt quid diuerſum,vt in. l.eum qui.ff.de iureiur.& in.l.j.in fin.ff.de inter.actio. & tradunt Moder.in rubr.de probat. Et Papa nihil aliud hîc facit, niſi quia Gaſparem reducit ad viam iuris quæ diſponit agentem probare debere,quod intendit vulg.l.qui accuſare.C.de eden. Ergo ex hoc non dicitur grauari,nec ius aliquod perdere, arg.l.ſi vnus.§.pactus.ff.de pact.& ita nõ videbatur regula hoc caſu locum habere.

Probatio an ſit ius.

Probatio & releuamẽ in quo differant ab onere probandi.

In contrarium allegabatur reuocatio gratiæ motu proprio conceſſæ,quæ reuocatio ius diminuit,& grauat onere probãdi iam illo onere releuatum. Nam illud grauamen onus dicitur ex quo dependet tota deciſio cauſę,iuxta tradita per Bar. in.l.ictus fuſtium.circa fin.ff.de his quæ no.infa.& ea quę dicit Areti.in cap.dilecti.in.iij.col.circa fin.de iudic. Et ita per iſta dicta concluſit Rota in vna Romana taleæ M.ccc.Duc. pendente de anno M.D.xxxviij. coram.R.P.D.Petro Vortio epiſcopo Aquen.inter Gundiſaluum de Salazar,& Io.de Macerata phyſicum. Nam Gundiſaluus vigore inſtrumẽti in

forma

forma Cameræ petebat dictam ſummam à dicto Ioan. quam pro redimendo ſe, & filios duos à manibus militum ei mutauerat, & eam ſummã dictus Ioan. in dicto inſtrumento confitebatur ſe habuiſſe & recepiſſe, iurans omnia in eo cõtenta eſſe vera, & renuntians exceptioni non numeratę pecuniæ, &c. Petente igitur Gundiſaluo ſummam, dictus Ioannes iam abſolutus à iuramento ad effectum agendi & excipiẽdi, &c. exceptionem non numeratæ pecuniæ oppoſuit. Verum quia iurauerat omnia & ſingula eſſe vera, illa verba tantum operabantur ꝙ ipſum Gundiſaluum releuabant ab onere probandi numeratam pecuniam, & transferebant onus probãdi in ipſum Ioan. excipientem, iuxta tradita per Alexand. & alios in. l. nemo poteſt. de leg. j. & in. l. fin. C. de non numer. pecun. Et ita Rota impoſuit dicto Ioanni onus probãdi. Ioan. verò videns fortè non poſſe ita facile negatiuam probare, acceſsit ad reuerendiſsimum Cardinalem Neapolitanum tunc vrbis legatum, & obtinuit commiſsionem, quòd præfigeretur termin' dicto Gundiſaluo ad probandũ ſe numeraſſe pecuniã: Gundiſaluus excepit de iſta regula: Domini tenuerunt tolli Gundiſaluo ius quæſitũ. verũ quia Ioã. ſe iuuit alia commiſsiõe, fuit vtriq; termin⁹ pręfix⁹, & mãdatũ cõcordari, & ita cauſa mãſit.

Itaque ex prædictis apparet præſentem quæſtionem fuiſſe deciſam per rationes ſuperius allegatas, & alia plura dicta tunc per aduocatos vtriuſque partis congeſta, quæ breuitatis cauſa omitto.

Breuiter hîc cõcludo, quòd ſi in dicta gratia motu proprio talia erant narrata, quę aliàs probari debebãt de iure communi, hoc caſu ſi Papa per ſuam commiſsionem prædictam gratiam ad ius commune reduxit, nulli facit iniuriam, quia fauorabilis eſt via per quam reuertimur ad ius cõmune, vt in cap. ab exordio. xxxv. diſtin. vt notat gloſ. in cap. iij. de præbend. lib. vj. & dicam inferius in alia quæſtione. An verò narrata in gratia motu proprio non erant contra ius cõmune, ſed pręter, in quibus ius commune exactas probationes non requirebat, & tali caſu procedat contraria opinio.

QVAESTIO DVODECIMA.

Cõmiſsio mãdãs dari ſidẽ ce-

QVAERO, nunquid cõmiſsio quę mandat dari cedulis publicationũ factis in audientia cõtradictarũ, & in cathedrali eccleſia, quæ non plenè probabant, quo ad

ad effectũ regulæ de publicãdis, dicatur tollere ius quæſitũ? *dulis.*

SOLVTIO. In cauſa Cameracen. prębend. olim accidit iſte caſus in Rota, & non habeo quid fuerit reſolutũ. Tamen tentando poteſt dici, quòd non tollat ius quæſitũ ex eo, quia commiſsio ſolum adiuuat, ſeu ſupplet probationem. Et hoc non eſt tolere ius quæſitum, quia ſtant ſimul quòd aliquis habeat ius, & deficiat probatio. l. duo ſunt. ff. de teſtamen. tutel. & tradit Innoc. in. c. quia plerique. de immun. eccl. Cũ autem iſta regula loquatur de iure quæſito tollendo, in ſuppletione probationis locum nõ habebit, tãquam res diuerſa. Quia per illã potius adiuuatur ius amiſſum per regulã de publcandis, quàm ꝙ alicui ius tollatur. Et ita ꝓ iſta parte cõſuluerũt plures excellẽtes viri illius tẽporis, quorum nomina, quia ſunt incognita modernis non habentibus eorum ſcripta, nõ refero.

Ius aliquẽ habere & deficere ſtant ſimul.

Quamuis poſsit tentari, quòd adiuuare probationem non ſufficientem ſit ius tollere, cum per probationum defectum reus ius iudiciorum acquirit, quod repreſentat victoriam, iuxta. l. qui accuſare. C. de edend. Nam ſi illa publicatio eo modo facta erat inſufficiens, reus erat ſuffultus exceptione regulæ de non publicandis, quæ perimit gratiam, quod videtur per dictam commiſsionem ſuppletiuam publicationis tolli. quod fieri non conuenit, iuxta ea quę diximus ſuperius queſt. xj. Et licet probatio, & ius videantur differre, per ea quæ dicta ſunt, tamen quo ad effectum iudicij probatio idem eſt quod ius, vt patet in eius diffinitione tradita per Moder. in rubri. de probat. Et ita dicta. l. duo ſunt in ſpecie. declarat notabiliter Bald. in. l. hac conſultiſsima. in ſecunda columna. C. qui teſtamẽ. facere poſſunt. Et ſequitur Petr. de Ancha. in ca. penult. col. fin. de cleric. percuſſo.

Reus per probationum defectum.

Probatio an ſit ius.

Tenendo tamen primam opinionem ad iſta poſſet reſponderi, quòd per exceptionem regulæ de publicãdis, licet reſignatarius repellatur, non tamen propterea opponendi adiudicatur beneficium virtute regulæ, ſed titulus aliunde quæri debet: & ille titulꝰ eſt qui dat ius opponẽti, nõ ipſa regulæ oppoſitio. Sicut dictum fuit per Dominos in vna Vrgelẽ. archidiaconatus coram. R. P. D. Marcello epiſcopo Marſicano de hoc mẽſe Nouemb. M. D. xxxix. Nam voluerunt ꝙ licet vna pars cõtra ſuũ aduerſariũ excipiat de pœna, cle. j. de ſequeſt. poſſ. & fruct. non per hoc ius violantis ſequeſtrũ acquiritur

Reſignatarius.

excipienti,niſi aliunde illud impetrauerit. Itaque ſi Papa ſuppleat diligentias publicationis factas per reſignatarium ad effectum,vt cenſeatur regulæ ſatisfeciſſe,non propterea tollit, nec lædit titulũ opponentis,etſi occaſionaliter vel ſecũdario ius illud per huiuſmodi ſuppletionem debilitaret illud præiudicium ad effectum iſtius regulæ nõ eſt conſiderabile, prout latius concluſum fuit ſuperius in tertia qaæſtione.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

Papa declarãte in cõmißione mentis ſui prædeceſſoris fuiſſe gratiam.

QVAERO, an per commiſsionem per quam Papa declarat mentis ſui prædeceſſoris fuiſſe gratiam non fuiſſe ſubreptitiam,per expreſsionem falſam familiaritatis tollatur ius quæſitum?

SOLVTIO. Paulus Pontanus olim inter aduocatos ſui temporis excellens, cõſuluit regulam hoc caſu non habere locum. Quia per talem commiſsionem non tollitur ius quæſitum. Et ratio eſt,quia non omnis falſa expreſsio inducit ſubreptionem,ſed illa duntaxat quæ poteſt Papam mouere, vel nõ mouere ad facilius concedendum vel denegandum,vt notat Ioan.Andr.in cap.dudũ.per illũ text.de præb.lib.vj. Et Ioan.de Imol.& Domi.in cap.ſi motu.eod.tit.gloſſ.in clem.ſi dignitatẽ.eod.tit.& D.Anto.in cap.ſuper literis.de reſcript. Pro qua opi.id facere videretur,quia qui declarat,nihil de nouo dat impetranti,nec aduerſario aliquid tollit.vulg.l.heredes palàm.§.ſed etſi notam.ff.de teſtam.& ideo in declaratoriis non poteſt præiudiciũ prætendi,vt tradit Egid.conſi.xix. Et ita in terminis tempore Sixti in ſimili caſu bis cõſuluit Ioan.Aloiſius Tuſcanus aduocatus,& poſtea ob eius excellentem doctrinam factus auditor Cameræ in conſil. ſuo incip. vtrum creatio acoliti.in vltimo dubio.lib.j.conſiliorum ſuorum.fol.ccxv.& in alio conſil.incip.vtrum declaratio. poſito in ſecundo volumine ſuorum conſil.fol.cxxxiiij.vbi conſuluit in notabili caſu,videlicet, Quidam epiſcopus Faren aliàs familiaris Sixti iuerat in Hiſpaniam cum Reuerendiſsimo Vicecancellario legato , & ibi mortuus fuit, per cuius obitum quidam Andreas primo loco,deinde quidam Hermanus impetrarunt beneficia dicti epiſcopi.Sed Hermanus tanquàm de familiari Papæ impetrauit.Cumque propter abſentiam dicti epiſcopi , propter quam videbatur receſsiſſe à familiaritate, & continua commenſalitate in iudicio contenderetur

Declarãs nihil de nouo dat impetrãti

retur, Papa declarauit Epiſcopum prædictũ ſemper in eiuſdem Papæ familiaritate manſiſſe, nec propter huiuſmodi profectionem, ſeu receſſum à curia, vnquam à ſua familiaritate, ac continua commenſalitate receſsiſſe, & cæt. Itaque attenta iſta Papæ declaratione Hermanus cenſebatur prouiſus de beneficio familiaris, quæ quidem declaratoria ſi non emanaſſet, Andreas tanquam primus impetrans obtinuiſſet, & vinceret Hermanũ: videns igitur Andreas ſe per huiuſmodi declaratoriam ſuccumbere, excepit de regula iſta, ſuper qua cùm Rota dubitaret, datum fuit dictum dubium, in quo Põtanus vnius partis aduocatus, vt dixi, tenuit, regulæ non eſſe locum ex eo, quia per huiuſmodi Papæ declaratoriam nõ videbatur inferri præiudicium conſiderabile. Nam qui declarat, quod in mente incluſum erat, facit, ac ille qui granum, quod ſub ariſtis latebat, excutit, & in apertum ducit, qui ob eam cauſam proculdubio nouam ſpeciem non videtur inducere, vt dicit Bald. in. l. ædita. in. x. oppoſitio. C. de eden. cum concor. vt ibi ſcribit Decius in. xj. colum. nume. 48. cum ſeq. & in conſil. cxiiij. col. penul. facit text. in. l. adeò. §. cum quis. ff. de acquir. rerum domi. & text. in clemen. exiui. verſic. horum autem. de verb. ſig. Hinc illud euenit, quod dicit Bald. in. l. teſtamentum. C. de teſta. nihil eum principaliter diſponere qui tantum declarat, ſed quid in pręteritum ſit oſtendere videtur. Pro quo dicto plura motiua tradit præfatus Ioan. Aloiſius Tuſcanus, quæ non curo referre, breuitati ſtudens, cum etiam non videantur magis, quàm prædicta vrgere. Et eundem caſum quem ſuprà diximus Pontano contigiſſe, cõtigit etiam tẽpore Nicolai Quinti, & Calixti, & Sixti, prout atteſtantur idem Paulus Pontanus, & Ioan. de Baroncellis aduocati illorum temporum conſiſtoriales in. iiij. volumine informationum tunc occurrentiũ in cauſa Toletana præſtimoniorum pro Io. Monte contra Ioan. Ferdinandi. Qui omnes in iſtam partem negatiuam, vt videlicet non haberet locum regula, inclinarunt.

Caſus notabilis ſuper familiaritate.

Declaratio ſola quid operetur.

Sed aduertendum eſt diligenter, quia contra prædicta facit in terminis conſil. Pet. de Anch. in conſi. cccxcviij. incip. præmitto pro clariori. in vltimo dubio. vbi tenet, quòd Papa declarando aliquem ſuum familiarem fuiſſe, ſi per hoc tollitur gratia aduerſarij, declaratio nõ valet, quia tollit ius quæſitum.

Papa declarãte aliquẽ fuiſſe ſuũ famil. &c.

ſitum. Et illud conſilium ſequitur Decius in ſermone cōcilij Piſani,in penul.colum.

Declarationis diſtinctio. Et ideo pro reſolutione prędictorum eſt diſtinguendum de modo declarationis. Quia aut Papa declarat illud quod in primo actu tacitè ſub verbis dubiis continebatur. Et tali caſu declaratio non tollit ius quæſitum, quia qui declarat, nihil de nouo inducit, ſed granum ex ſpicis,vt dictum eſt, excutit. Nam proprium eſt declarationis illud,quod eſſet ineſficax & obſcurum, propter difficultatē probationis aperire, vt in.l.duo ſunt Titij.ff.de teſtamen.tute.&.l.ſi cui.§.ſi quæratur.ff.de ſer.fug.Et ita tenet Oldra.conſil.clxvij. ante omnia &c.col.fi.Et idem Pet.de Anch.conſi.lxxxiiij.videndum eſt.colum.j.Et in tali declaratione procedūt ea quæ latè tradit Andr.Sicul.in.c.ſuper quæſtionum.in princ.colum. j. de offic.deleg.Et Iaſ in.l.non dubium.in.vj.nota.de leg.Et talis declaratio vocatur expoſitiua, quia natura verborum hoc patitur,& hæc ſemper fieri poteſt,& in iſta regula locum nō habet. *Declaratio quæ tollat ius quæſitū, quæ verò non.* Aut Papa non declarat, interpretando verba, ſed ſupplendo illud quod non eſt,& quia iſta non eſt propria,nec vera declaratio,ſed potius quædam noua cōceſſio.l.qui liberis. §.teſtamentum.vbi gloſſ. & Bart.ff.de ſecund.tabul.& in.l.j. vbi gloſſ.& Bald.C.de codic.talis declaratio ſubiicitur iſti regulæ,quia dicitur inferre præiudicium. Et ita expreſſe diſtinguit Paul.de Caſt.in conſil. cccxxxviij. quia exceptiones. in fi.lib.j.& in.d.l.hæredes.§.ſicut.colum.ij.de teſtam.quod dicit bene notandum pro declarationib.quas ſæpe ſummi Pontifices de beneficiis reſeruatis faciunt.Nam dicit eas non valere in præiudicium tertij. *Declarationes factæ per Papam de beneficiis reſeruatis.* Quibus quidem Pauli de Caſt.verbis dixit Fely.ſæpius ſe in Rota vſum fuiſſe,dominis non diſſentientibus,vt ipſe refert in cap.cum olim.in.iiij.colū. de re iudi. Et cum Paulo concordat Pet.de Anch.in.d.conſil.cccxcviij. Et ita in ſpecie iſtam diſtinctionem ſequitur Decius in.l.j.in.ij.col.C.de impub.& aliis ſubſti.Et ante ipſum Soci. in cōſil.cclx.incip.in cauſa Naneten.in.ix.colum. vbi notab. loquitur. Et hoc idem ſequitur Decius in.c.fina.in.vj.col.de conſti.Et latius Moder. Taurinen.videlicet Ioan. Frāciſcus Purpuratus vir profundæ doctrinæ,in.l.ī.in.v.colū.ff. ſi certpet.Et pro alta parte cōſuluit Gemi.in conſi.cxxviii.in ſecundo dubio. & ſequitur Feli..ī.c.quādo.in.c.j.col.de reſcriptis.

Hinc

Hinc dicimus, quòd in tali declaratione inductiua de nouo requiritur partis citatio, quia per eam infertur præiudicium, vt probat latè Decius in conſi.xiiij.colum.fina.in vltimo volumine impreſſorũ. Pro quibus conferunt ea quæ Ro. tradit in conſil.ccxcviij. Et ideo tempore Sixti Papæ in vna cauſa parochialis de Tuſchiis Nanetẽ. in qua tunc conſuluit Andr. de Cafarellis excellentiſsimus aduocatus conſiſtorialis, fuit concluſum tali declarationi obſtare iſtam regulam. Et credo, quòd fuit illa cauſa ſuper qua cõſuluit Soci. in dicto cõſil.cclx. Et ille fuit pulcher caſus, quẽ ob memoriã vetuſtatis referam. Fuerat enim cõceſſa facultâs Epiſcopo Naneten. de conferendo beneficia in certis menſibus, cum hac conditione. quòd dictam facultatem in eccleſia cathedrali die Dominica vel feſtiua, populo congregato ad diuina audienda, infra miſſarum ſolennia publicaret, cum decreto irritandi ſi ſecus &c. Accidit, quòd Epiſcopus non ſeruauit iſtam formam, ſed dictam gratiam in Synodo ſuo publicauit. Et deinde vigore dictæ facultatis conceſsit dictam parochialem vacantem cuidam Petro. Poſtea quidam Iacobus vigore gratiæ expectatiuæ acceptauit dictam parochialem, & dictum Petrum ad iudicium traxit, & lite pendente gratiam ſi neutri impetrauit. Petrus obiiciebat de facultate Epiſcopi quæ irritabat quaſcunque acceptationes. Iacobus replicabat illud Epiſcopi indultum, ſeu facultatem nullum ius tribuere, ex quo Epiſcopus ſecundum formam datam non publicauerat illam: Petrus videns ſe percuti, obtinuit à Papa motu proprio vnam declaratoriam, per quam Papa declarabat, dictam publicationem facultatis factam in Synodo, & collationes in vim dictæ facultatis factas fuiſſe validas. Iacobus contra iſtam bullam declaratoriè oppoſuit de iſta regula. Petrus replicabat declarationem iſtam Pontificis non tollere ius quæſitum, quia qui declarat, nihil de nouo dat. Triplicabat Iacobus, imò illam declaratoriam multa de nouo inducere, ex quo Epiſcopus nullam habebat poteſtatem conferendi, non ſeruata forma data in facultate ſibi conceſſa, iuxta cap. cum dilecta. cum vulg. de reſcript. Et ideo per ſuam collationem nullum ius tribuerat Petro, & declaratio Papæ non poterat retrotrahi in præiudicium medio tempore impetrãtis, vt in.c.quamuis.de reſcrip.li.vj. cũ materia vulgatæ.l.

Caſus notabilis ſuper decreto irritanti, ſi ſecus.

Declaratio quãdo aliquid de nouo inducit.

Declaratio Papæ an poſsit retrotrahi in præiu. &c.

bonorum.

Princeps non poteſt facere ꝙ, *&c.*

bonorum.rem ra.hab.Nec poſſet princeps facere, quòd publicatio quæ non eſt facta,ſit facta.arg.l.in bello.§.factæ.ff. de capti.ſed bene poteſt extendere,quòd publicatio quæ debebat fieri in eccleſia cathedrali cum prædicta forma, quòd fiat in Synodo,arg.eorum quæ dicit Bart.in.l.ſed ſciendum. ff.de parrici.Et hoc eſt aliquid de nouo inducere.Talis ergo declaratio extenſiua.quia de nouo inducit,ſubiicitur regulæ per ea quæ ſuperius dicta ſunt,quia intentionis Papæ nõ fuit velle tollere alteri ius quæſitum.Hæc ſunt quæ tunc in caſus contingentia dicebantur,quæ iuſtificãtur ex ſuperius dictis.

Motus ꝓprius tollit ſubreptionem.

Nec obſtat,quod motu proprio ſit facta declaratio, quia motus proprius tollit,ſubreptionem, non ius tertij, vt no. in cle.ſi ſummus Pontifex.Et tradit Decius vbi ſuprà poſt Alex. in cõſi.xj.ex his.col.penul.lib.vj. cum aliis cõcord. vt ſcribit Iaſ.in.l.fi.col.pen.ff.de pac.& in.l.j.col.ij C.de rei vendicatio.Et ita illis tẽporibus in cõtingentia iſtius caſus fuerat dictum,quod eſt menti tenendum ad declarationẽ iſtius regulæ.Ex quibus plures aliæ ſimiles quæſtiones diffiniri poſſent.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

Regula obſtãs gratiæ, &c.

QVAERO, nũquid regula iſta obſtet gratiæ tertij nõ collitigantis lite pendente inter alios impetratæ, ſed per collitigantem in iudicio productæ.

Caſus declaratorius.

SOLVTIO.Iſta quæſtio fuit heri.xxij.Maij.& ſecunda Iunij.M.D.xxxvj. propoſita, & ventilata in Rota coram R.P.D.Marcello electo Marſicano,in cauſa Placentina parochialis de Verſocana.Et domini fuerunt varij. Et vt difficultas,& quæſtio iſta facilius intelligatur , ſeries negotij ita ſe habet:Franciſcus de Miranda , & quidam Chriſtophorus Vrbina contendebant inuicem ſuper prædicta parochiali. Deindẽ D. Franciſcus Solis Epiſcopus Balneoregen.fuit citatus,& tractus ad eandem cauſam per D. Franciſcum Miranda.Itaque dictus Miranda,& epiſcopus ex vna parte erãt collitigantes.Ex alia vero idem Miranda,& dictus Chriſtoforus . Pendente huiuſmodi lite Chriſtophorus impetrauit vnum Breue à Papa Clemente,in quo Papa annullabat quaſcunque aliàs prouiſiones ſuper dicta parochiali , aliis quàm Chriſtophoro factas,decernens irritum,&c.Poſtea Chriſtophorus obiit,& totum ius Chriſtophori per ſubrogationem deuenit in perſona dicti Franciſci Miranda.Itaque lis remanebat

nebat ſolum inter dictum Miranda,& Epiſcopum habentem titulum anterioris datæ, & in poſſeſsionis dictæ parochialis exiſtentem. Et quia dictus Franciſcus Miranda ſpoliauerat epiſcopum ſuſpenſo petitorio, egit Epiſcopus contra eum poſſeſſorio recuperandę. Franciſcus produxit contra Epiſcopum prædictum Breue, quod impetrauerat dictus quondam Chriſtophorus dum viueret ad effectum, vt oſtenderet Epiſcopum nullum habere titulum, neque poſſeſsionem propter decretum irritans dicti Breuis ſine quo titulo ſaltem colorato Epiſcopus poſſeſſorio reſtituendæ agere nõ poterat iuxta vulgatas deciſ. Epiſcopus verò contra Breue excepit de iſta regula, quia per illud tollebatur ſibi ius quęſitum: dubitatum fuit nunquid iſto caſu haberet locum regula.

Pro parte affirmatiua dicebatur, quòd ſic. Nam regula iſta innititur æquitati, quæ iſto caſu militare videtur, maximè cõtra dictum Breue exorbitans, rigoroſum, & inſolitum. Et licet regula loquatur in cauſis, verum eſt dicere Epiſcopũ fuiſſe cum præfatis in eadem cauſa, & ſuper eodẽ beneficio. Nã licet inter Epiſcopum & Chriſtophorum non eſſet lis, erat tamen eadẽ cauſa quæ ſufficit, cum alia ſit cauſa, aliud lis vulg. c.forus. de verborum ſignificatione. *Cauſa aliud eſt, aliud verò lis.*

Præterea, quia ius obueniens ex dicto Breui, tempore quo Frãciſcus Mirãda excipit de eo, iam erat conſolidatũ in perſona dicti Franciſci, & effectum fuit totaliter ſuũ, iuxta. l. hæreditas. de acquir. hæred. Vnde qua ratione obſtaret regula, ſi Franciſcus impetraret Breue prædictum, eadem ratione quando ius procedens ex Breui eſt effectum ipſius opponentis. arg. cap. Abbate ſanè. de re iudi. lib. vj.

Præterea, quia ſi dicimus. Regulam epiſcopo iſto caſu non ſuffragari, ſequeretur hoc abſurdum, quòd multotiens intruſi in ſua ſe intruſione confouerent. Pone enim litem eſſe ſuper vno beneficio inter A. titulum habentem, & P. poſſeſſorem intruſum. C. tertius impetrat gratiam annullatiuam tituli A. facta mentione de lite. Certè ſi dicimus non poſſe A. dare de regula iſta, B. intruſus cõtra A. poterit abſolutoriã petere, cum reperiatur titulus ipſius A. extinctus per gratiã C. Quę quàm ſint abſurda, quilibet decernere poteſt. Et ideo dicendum videtur, quòd vbi gratia tertij impetrata lite pendente, inter duos tollit titulum, vel aliàs præiudicat alteri

litigantium,ſi alter vtitur illo iure contra ſuum aduerſarium collitigantem, proculdubiò locus erit regulæ,per ea quæ dicit Oldra.conſilio.ccxcix.& ſequitur Fely.in cap. in noſtra. in.xv.corr.de reſcrip.

Iſtis tamen rationibus non obſtantibus, maior pars Dominorum concluſerunt contrariũ, videlicet, non eſſe hoc caſu locum regulæ per iſtas rationes. Primò, quia iſta regula fuit ſemper interpretata tãtũ habere locũ inter collitigãtes, vt ſic inquantum fieri poſſet,interpretetur ſecundũ ius cõmune,ꝙ noluit in medio litis ſacras iuſsiones impetrari poſſe, ne ius collitigantis turbetur. Et hoc denotat illud verbum cauſis,poſitum hic in regula quæ largo modo litem comprehendit, vt traditur in.l.cauſas.C.de tranſactio. Cum igitur Chriſtophorus prædictum Breue impetraſſet, tempore quo non erat lis inter ipſum & Epiſcopum,meritò regulæ non erit locus. Iſta tamen non procederent tempore Hadriani VI.qui regulam generalem fecit, comprehendens omnia tempora, & idem fecit Sanctiſſ. Dominus noſter Paulus Papa. III. Itaque deciſio prædicta locum habet tẽpore aliorum Pontificũ, quorum regulæ tantum ad conceſsiones lite pendente obtentas reſtringũtur,vt latius dixi in præfatione iſtius regulæ. Et tenendo iſtum intellectum,prędicta facile reſoluũtur. Nec obſtat,quòd illud Breue infert præiudicium,quia hoc non facit quòd ſit locus regulæ,quia caſus præiudiciales extra iudiciũ regulæ non ſubiiciuntur, ſed ſub diſpoſitione iuris cõmunis relinquuntur: quæ qualis ſit,inferius dicetur in alia quæſtione. Poterit igitur hic Epiſcopus ſibi conſulere aduerſus illud Breue per aliquam commiſsionem reductoriã Breuis ad ius commune, quæ denegari non ſolet, præſertim quando cõmiſsio petitur cum illa clauſula,conſtito de bono iure quod ſi non fecit,ſibi imputet.

Cauſis, illud verbum.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO,an per derogationem iſtius regulæ, vigore cuius iam alicui competebat ante derogationem regulæ exceptio,tollatur ſibi ius quæſitum?

SOLVTIO. Quidam antiqui tenebant quòd ſic,vt adnotauit ſummus ille vir Laurentius Puccius quondã Cardinalis Sanctorũ quatuor,in quibuſdã notabilibus expeditionũ Curiæ, rationem tamen aliquam non ſcripſit. Et pro iſta opinione

opinione facit, quia poſtquam vigore alicuius legis acquiſitum eſt ius alicui, Princeps in præiudicium iuris vigore illius legis quæſiti non poteſt talem legem reuocare. quominus ad tuitionem dicti iuris quæſiti illa lex allegari poſsit. Ita tenẽt Imol. & D. Anto. in. c. j. de conſti. per dictũ Inno. in. c. nouit. de iud. Quẽ ibi latè ſequitur Abb. in verſi. quarta ſolutio, &c. Vbi infert, quòd leges prolatæ ab imperatoribus in fauorem eccleſiarum & clericorũ, ex quo tranſierunt in priuilegium, non potuerunt per eoſdem in præiudicium prædictorũ reuocari. Et ſequitur Fely. vtroque loco. Ita videbatur in propoſito dicendũ, quòd Papa derogando huic regulæ, ſi per derogationẽ illius infertur præiudicium illi cui iam prius competit ius excipiendi vigore regulæ, quòd nihilominus reuocatione nõ obſtãte, poterit excipere de regula. Et ꝓ iſta parte faciunt ea quæ Car. & Imol. tradunt in. c. quia diligentia. de electionib. ſequitur Alexand. in. l. Gallus. §. & quid ſi tantum. in. ix. col. verſi. ij. limitatur. ff. de lib. & poſthu.

Lex vigore cui⁹ eſt ius acquiſitum alicui, &c.

Leges prolatæ ab Imperatoribus.

Sed iſtis non obſtantibus contrarium videtur concludendum. Et in primis illud ſatis notiſsimũ eſt in iure, quòd princeps poteſt pro libito voluntatis tollere leges poſitiuas. c. j. de conſti. lib. vj. cum illis nõ ſubiiciatur, ſed illæ ſubſunt ipſi. vulg. c. propoſuit. de conceſſ præben. & tradit Alexand. in cõſil. ij. col. v. lib. j. & alibi ſæpe. Nam illius eſt deſtruere, cuius eſt condere. vulg. l. fina. C. de legi. Et ideo dicimus, quòd in Principe eſt pro ratione voluntas, vt dicit Bald. in. l. relegati. & ibi gloſſ ff. de pœnis. Et hoc procedit etiam ſi per talem legem reuocatoriam tolleretur ius quæſitum alteri, non ſolum virtute legis reuocatæ, ſed ratione alicuius ſpecialis tituli: quod fortius eſt, vt tradit notabiliter Bart. in. l. quotiens. ff. de pollici. & in. l. Antiochenſiũ. ff. de priui. cred. & in procœ. Digeſtorum. Vnde licet princeps per reſcriptum ſuum auferens rem, vel beneficium alterius teneatur ad recompenſam, vt aliàs dixi, quia talia reſcripta ſeu conceſsiones intelliguntur ſine alterius præiudicio. Tamen vbi princeps non per viam reſcripti, ſed per viam legis generalis tolleret ius quæſitum, non tenetur ad aliquam recompenſam, vt notabiliter concludit Alex. in conſi. cix. viſis iis. col. antepenulti. verſi. ad tertium argumentum. lib. iij. & in conſil. clxxxix. incip. maturè, col. v. lib. ij. Sic igitur ſi Papa per viam legis de-

Deſtruere illius eſt, cuius eſt condere.

Princeps per reſcriptum ſuũ auferens rem quãdo, &c.

Papa poteſt tollere ius quæſitum ex lege ſua.

rogat iſti regulæ, non eſt dubiũ per hoc non tollere ius quæſitum. Quia Papa poteſt tollere ius quæſitũ ex lege ſua, vt dicit Pau. de Caſt. conſi. ccxvj. incip. quomodo. ſequitur Fely. in. c. nouit. in. viij. col. de iudi. Quinimò ſi per viã reſer ptitiè enter derogat regulæ, non poterit ille, cui ius tollitur, vti exceptione illius. Quia ſatis cõſtat Papam in beneficialibus liberam habere poteſtatem, non ſolum derogandi regulã, ſed etiam ſine cauſa præiudicandi alicui, & auferendi ius quæſitum, vt notat Abb. poſt Ant. in. c. conſtitutus. col. ij. de relig. domi. cum ſexcentis concord. vt Moder. Mediolané. ſcribũt in. c. qui in eccleſiarũ. in. xj. col. ver. ſecũdus caſus eſt. de cõſti.

Non obſtant ea quæ in contrarium ſunt adducta ſuperius. Quia procedunt illa, quando lex eſt pro aliquibus non ſubditis particulariter condita per viam priuilegij, non autem generaliter pro omnibus, vt loquuntur prædicti docto. in. d. c. j. & dicto. c. nouit. Tali enim caſu princeps reuocare legem non poteſt, & reuocando non tollit ius quæſitum ex illa lege. Secus tamen eſt, quando lex fuit generaliter ædita pro omnibus, prout eſt regula iſta, & non particulariter in priuilegium aliquarum perſonarum. Quia tali caſu reuocari poteſt neque curatur de præiudicio, vt notanter diſtinguit Pau. de Caſtr. in conſil. cclxxvij. incip. primum dubium. lib. j. & tradit. Soci. conſil. clvj. colũ. ij. & Deci. conſi. ccxxix. circa fi. & Alexand. conſil. cj. col. v. lib. j. & Moder. prædicti, præſertim, quia quando derogatur regulæ, in fauorem certæ perſonæ, regula non tollitur, quominus alij eius exceptione vti poſsint. Nam ſæpe in Rota illi in declaratoriis vidi per ſummos pontifices conceſsis derogari, & plures caſus ponit Bo. Me. Laurentius Cardinalis ſanctorum quatuor in quodam ſuo libro adnotationum. fol. clxviij. In quibus derogatum fuit huic regulæ in fauorem certarum perſonarum, quas hic breuitatis cauſa non referam, & tradit Decius in. l. ædita. nume. 48. & ſequen. C. de eden. Nec prædictis obſtat ſi dicatur locum eſſe iſti regulæ, etiam quando princeps ſcribit motu proprio, & ex certa ſcientia, vt ſuperius in alia quæſtione diximus: quia illud eſt verum, niſi derogetur regulæ, vt hic. Nam per motum proprium vel certam ſcientiam non cenſetur derogatum iſti regulæ, niſi ſpecialiter fiat derogatio, vt latè ſuperius in proœmio regularum in. v. & . vj. q. diximus,

Regulæ quãdo derogatur in fauorẽ alicuius, & cæte.

ximus. Et ideo ſemper locus erit exceptioni contra omnem gratiam tollentem ius quæſitum, etiam ſi fuerit motu proprio facta, niſi ſpecialiter regulæ derogetur. Et tali caſu ſublata regula tollit ius excipiendi quæſitum ex ea. Et ita in ſimili in vna Parmen. ſpolij bonorum coram. R.P.D. Pet. Vortio fuit in Rota concluſum die. xij. Iunij. M.D.xxxviij. Nam in dicta cauſa dubitabatur nunquid abſolutio à iuramento, & à periurij reatu ad effectum agendi & excipiendi, parte tamen citata à ſacra pœnitentiaria obtenta ſub prætextu, quòd ille qui iurauit fuit enormiſsimè læſus, ius parti aduerſæ ſuſtulerit, vigore. l. ſi quis maior. C. de tranſ. quæſitum aduerſus cõtrauenientem. Et cõcluſerunt domini, quòd ſic, probata enormiſsima læſione. Quia conſtat Papam ex cauſa enormiſsimę læſionis voluiſſe concedere abſolutionem. Vnde ſi probatur quod illi aſſeritur, videtur tollere & derogare. l. ſi quis maior. Et hoc per quandã conſequentiã videtur tollere ius quęſitum ex ea. Et per hoc cauſatum non fuit, tam ex abſolutione, quæ tantum conceſsit facultatũ agendi, quàm ex probationibus enormiſsimæ læſionis, & contractus ſimulati poſtea facti, quæ fieri non poſſent, niſi conceſſa abſolutione, vt dicit Pau. de Caſt. notabiliter in conſi. cclix. incip. circa primũ. in ſecundo volumine. Et ita etiam in hoc puncto concluſit conſilium Neapolitanum in deciſ. cccxxij. col. pen. & fi. Sed iſta omnia nouiſsimè limitantur non habere locum, quando Papa per ſpecialem gratiam vni factam, tolleret ſtatuta, priuilegia, & conſuetudines eccleſiæ confirmatas, per quæ fuerat iam ius quæſitum: quia tali caſu locus eſſet iſti regulæ, vt poteſt poni exẽplũ in cauſa Burgen. penſionis nuper in Rota corã. R.P.D. Aquen. deciſa. In qua eſt ſciendum, ꝙ eccleſia Burgen. habet ſtatuta, cõſuetudines, & priuilegia, quibus diſponũtur omnes fructus cuiuſdã abbatiæ, & illi annexorũ per vnum annum cum dimidio poſt quamcunque vacationem ipſius abbatiæ ſint eo ipſo menſæ capitulari, ſiue fabricæ dictæ eccleſiæ applicati, cum ampliſsimiſ. clauſulis. Accidit, quòd vacante dicta abbatia. S.D.N.R. Cardinali de Grimaldis penſionem D. Duca. ſuper ea conſtituit, cum derogatione ſpeciali ſtatutorum, conſuetudinũ, & priuilegiorũ dictæ eccleſiæ. Itaque vigore iſtarum literarum penſionis, Cardinalis contra capitulũ dictæ eccleſiæ ad penſionem egit.

Abſolutio à iuramẽto.

Capitulum verò prætẽdit ad penſionẽ non teneri ex eo, quia vacãte abbatia, eo ipſo ius in fructibus quæſitum fuit, itaque eccleſia grauari non poterat: Cardinalis replicabat dictis ſtatutis & priuilegiis, in bullis penſionis in ſpecie derogatũ fuiſſe. Capitulum triplicabat Papam non intellexiſſe: propterea velle tollere ius quæſitum ex dictis ſtatutis & priuilegiis, & ita oppoſuerunt de iſta regula. fuit dubitatum nunquid eſſet hoc caſu locus regulæ. Rota poſt varias aduocatorum informationes, hodie. vij. Nouembris. M.D.XXXIX. coram eodem D. Petro Epiſcopo Aquen. concluſit eſſe locum regulæ: quia Papa, licet derogauerit dictis ſtatutis cum ampliſsimis clauſulis, non per hoc viſus fuit derogaſſe huic regulæ, quæ indiuiduã mẽtionẽ requirit, vt dicã in alia quæſt. quæ locum habet quando tollitur ius quæſitũ ex priuilegio vel ſtatuto.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

Ius quæſitũ an tollatur per commiſſ. gratia alicuius.

QVæro, quid ſi per commiſsionem tollatur gratia alicuius, itaque per illam cõmiſſionem reducimur ad ius cõmune, nunquid ſit locus iſti regulæ?

Solutio. Videtur dicendum quòd non, quia fauorabilis & non præiudicialis reputatur illa via, per quam reuertimur ad ius commune, vt dicit gloſſ. in verbo ad A. in cap. ab exordio. xxxv. diſt. & gloſſ. magna in cap. iij. de præbend. lib. vj. quam ſequitur Alexand. in. l. ſi conſtante. in. ij. colũ. ff. ſolut. matrimonio. Rom. conſil. cccxviij. Moder. de Monteferrato in repet. l. nemo poteſt. colũ. x. ff. de leg. j. Et commiſsio iſta nihil aliud facit, quàm tollere impedimentum ad ius commune inductum per illam gratiam. Non igitur commiſsio eſt illa quæ tollit effectualiter gratiam, ſed ius commune miniſterio commiſsionis quæ tollit obſtaculũ, vt dicit expreſsè Domi. in conſil. xij. Vt in ſimili Ioan. Moder. Arch. & Io. And. in cap. cum aliquibus. de reſcript. lib. vj. Exemplum de homine ligato manibus ponunt. Nam ſi talis ab aliquo ſoluitur, & ſolutus ſcribat, non per hoc dicitur miniſterio diſſoluẽtis ſcribere, ſed ille idem ex ſe hoc facit: licet ſi diſſolutus non fuiſſet, minimè ſcriberet. Ita eſt hîc dicendum, quòd commiſsio quæ tollit obſtaculum, non eſt illa quæ tollit, ſed ius commune. pro qua opinione facit dictum Abb. in. c. veniens. in. vij. colũ. nuum. 22. verſic. concludendo prædicta de reſcript. Vbi dicit, quòd licet prælatus per ſuum pactum, vel renunciationem

nem eccleſiæ præiudiare non poſſet: hoc tamen non procedit quando per tale pactum ad ius commune reuerteretur. Quod dictum cum ſexcentis aliis facictibus ad propoſitum, refert, & ſequitur Iaſon in. l. ſi vnus. §. pactus in. iij. colum. ff. de pact. facit quod dicit Ant. de But. in. c. cõſtitutus. in prima col. de trãſact. cum concor traditis per Fely. in. c. cum acceſſiſſent. de conſt. & Deci. conſi. iij. in. iij. col. Et ita reperio iſtã opinionẽ in terminis iſtius quæſt. tenuiſſe Franciſcum Curtium iuniorem in conſil. j. in. vij. col. nume. 82. ver. quarta cõcluſio. quem ſequitur quidam doctus Moder. videlicet Bartol. Caſſaneus in conſil. lxvj. col. penul. nouiter impreſſo, vt ibi latius per eos. Et ita etiam tempore Sixti accidit caſus bis in Rota in vna Eduẽ. Abbatiæ, & in alia Cameracen. præbẽ. vt atteſtatur Io. Aloiſius. Tuſca. Mediolanen. tunc aduocatus cõſiſtorialis celebris in. j. vol. cõſil. fol. clxvij. & cxcviij. Licet ibi nõ dicat, quid tunc fuerit reſolutũ, & ideo libenter viderẽ quid ſuper hoc Rota ſentiret. Interim tamen tenenda eſſet illa deciſio Curtij & Caſſanei, quæ eſt in terminis, & in practica multum proderit, quia vt dicit Fely. in. c. cum ordinẽ. col. iiij. de reſcrip. inuenire deciſionem in terminis multum prodeſt in practica: & eſt doctiſsimi doctoris: ſed per regulas generales reſpondere, eſt doctoris poſitiui & pauperis: prout ipſe idem dicit in cap. j. in. iiij. col. de præſcrip.

Prælatum per ſuum pactũ eccleſiæ præiudicare non poſſe, quomodo procedat.

Deciſionẽ inuenire ĩ terminis, multũ prodeſt.

QVAETIO DECIMASEPTIMA.

QVæro, an commiſsio per quam reiicitur confeſsio minoris ætatis, & inhabilitatis in literis apoſtolicis in iudicio productis facta, tollat ius quæſitum ad effectum iſtius regulæ.

Cõmiſsio per quam reiicitur confeſs.

Solutio. Iſte caſus accidit tempore Sixti in Rota in cauſa Oſcen. Abbatiſſatus de Caſsinis inter quandam Catherinam electam & Beatricem, & prout tunc dicebatur, ita nunc dicẽdum videtur, videlicet illi commiſsioni obſtare regulam, iſtis rationibus. Primo, quia confeſsio facta in bullis, eſt facta principi in precibus coram eo porrectis. Secundo, quia eſt etiam approbata in iudicio per productionem literarum. Tertio, quia geminata, quo caſu talis confeſsio non poterat ex prædictis cauſis ſine præiudicio illius, cui per eam ius quæritur, reuocari: iuxta notata in. l. cum præcum. C. de liber. cau. & in cap. fin. vbi Ioan. Andr. de iureiuran. lib. vj. tradit Iaſon

in.l.cum tranſegiſſe.num.10.C.de tranſact.& in.l. conditioni.C.de inſtit. Et de geminata confeſsione habetur in. l.ſcimus.C.de agri. & cenſi. cum concor.vt tradunt Moder. Papien.in.l.ſi certis.C.de pactis.& de omnibus prædictis in ca. ex literis.de diuor.not.domi.Anto.in.c.atteſtationes.de deſpon.impub.Et per eũdem in.c.cum venerabilis.de excep. cũ ſimilibus.Ex quibus infertur, quòd electio Catherinæ minoris & inhabilis,erat ipſo iure nulla: & intrabat ius Beatricis, ſi modo per prædictã commiſsionem Catherinæ tollitur prædicta cõfeſsio.Ex qua prædicta minoritas & inhabilitas probatur,tollitur ius Beatrici, & ſic erit locus iſti regulæ. Et ita in terminis videtur conſil. Cald.xij.tit.de reſcrip.

Solum obſtat hîc vnum, quia videtur per remotionem prędictæ confeſsionis nihil auferri à Beatrice,cũ minoritas Catherinæ,quæ inhabilitatem inducit, occultari nõ poterat.Ita quòd poteſt Beatrix per teſtes probare illud idem, quod per confeſsionem inducebatur. Quo caſu non videbatur principaliter præiudicari,cum non auferatur ab ea probatio. Et licet ei tollatur releuamẽ probationis,nõ per hoc tollitur probatio. Quia aliud eſt probatio,aliud releuamẽ ab onere probandi.l.eum qui.ff.de iureiur.vt dixi ſuperius.quæſt.x. Et cõfeſsio ſecundum communẽ opinionem, non eſt probatio,ſed releuamen probationis, vt latè probant Moder. poſt alios in rubr.de probat.num.4.Et hoc maxime procedit in caſu iſto, quia confeſsio prædicta fuerat per mulierem minorem annis facta,nec fuerat accepta. Quo caſu facilius ex triplici capite fragilitatis,& non acceptationis poſſet reuocari. Tamen tenendo primam opinionem, ad iſta poteſt reſponderi, quòd magnum præiudicium fit Beatrici in hoc, quòd grauatur onere probandi. Quia cum dubius ſit litis euentus,cogitur rẽ iam clariſsimam, & expeditam per confeſsionem Catherinæ in dubium reuocare, maximè, quia iuſtè timere poteſt Beatrix ſubornationem teſtium. Quia qua ratione Catherina auſa eſt contra cõfeſsionem ſuam ita qualificatã venire: eadem ratione eſt præſumendũ eam impedire poſſe,ne probari poſſit eius inhabilitas. Quia, vt dicit Bald. in cap.quia veriſimile.de præſump.propter dulcedinem rerum temporalium,ſtudium corrumpendi teſtes adhibetur. Et hoc dicendum videtur in caſu iſto,quia hic Catherina non venit per viam reſtitutionis

tutionis aduerſus ſuam confeſsionem. Quo caſu licet per beneficium reſtitutionis videretur releuari à grauamine illato ſibi per ſuam cõfeſsionem,ſeruatis his,quæ dicit Egid. deciſ. dcxciij.cum ſequenti.grauaretur tamen in alio. Quia vltra lęſionem,ſine qua non datur reſtitutio,teneretur plura alia copulatiuè probare ad eam reſtitutioné obtinendam. Quæ numerat Iaſ.poſt Alex.in.l.ſi is qui temporaliter.§. ſi minor. ff. de iureiur.In quibus fortaſſe probandis poſſet deficere, à quibus per huiuſmodi commiſsionem obtentam releuatur ab omnibus prędictis,& ſolum grauatur Beatrix.Ergo videtur in hoc præiudicari totaliter,& ſic erit locus huic regulæ. *Reſtitutio vltra læſionem nõ datur.*

Eſt bene verum,ꝙ ſi Catharina obtineret commiſsioné prædictam per viam reſtitutionis,prout de iure,ꝙ tali caſu nõ erit locus iſti regulæ,cum reſtitutio fieret ſecundum ius cõmune:de quo nõ poteſt aliquis præiudicium prætendere. Nam vtraque pars oneratur, & onus cum onere compenſatur.arg. l.viro.ff.ſolut.matrim.& dixi ſuperius in alia quæſt. de reſtitutione loquens.Sed in omné euentũ dici poteſt,hoc caſu nõ eſſe locũ regulæ,quia non tollitur ius principaliter,ſed ſecundario,& in conſequentiam.Et tale ius non conſideraretur ad effectum iſtius regulæ,vt diximus latè ſuperius.quæſt.iij. ſed adhuc dubito ſatis propter dictum conſil.Cald. *Onus cum onere compẽſatur.*

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVæro,ponamus Papam per ſuam commiſsioné reieciſſe exceptionem mihi competétem contra aduerſarium meum,puta de pœna conteta in capitulo eum qui. de præbend. lib.vj. vel de iniectione manus in clericum. Ex quibus quis incurrit pœnam,& priuationem ipſo iure.Nunquid per hoc dicatur mihi tolli ius quæſitum? *Papa per ſuam commiſsionem reiiciente exceptionem,&c.*

Solutio. Patet ex his quæ dicta fuerunt ſuperius in vndecima quæſtione. Sed tamen pars affirmatiua, videlicet, locum eſſe iſti regulæ ſuaderi poteſt per dicta Moder.in cap.fina.de conſtit.Non tamen omitto quòd.q.iſta accedit tẽpore Sixti IIII.in cauſa parochialis de Tuſchiis Naneté. in qua quidam aduocati, tunc temporis, tenebant contrarium iſta ratione. Quia per hoc,quòd Papa aduerſario ius amiſſum reſtituit,& vnà cum exceptione competenti mihi reiicit,etiam manuum iniectionem,per hoc videtur ſecum diſpenſaſſe. Quia per narratiuam prædictorum Papa viſus fuit habere ſcientiá eorum,

quæ

quæ à iure ſuper prædictis diſponuntur.cap.j. de conſtit.lib. vj.&.l.omnium.C.de teſtam. Et per conſequens ſciuit aduerſarium fuiſſe ipſo iure priuatum,vt in dict.c.eum qui. Et à iudicio repellendum.iuxta.c.pia. de except.lib.vj. Ex hoc igitur,quòd exceptiones huiuſmodi reiecit,& voluit aduerſariũ audiri in iure, videtur tacitè cum eodem diſpenſaſſe.iuxta.l. quidã conſulebant.ff.de re iudicata.& quæ notantur in.l.idé Vlpianus.ff.de excuſ.tutorum cum ſimilibus.Inde propterea dixit gl.in.c.ſi aliquãdo. de ſenten.excõmunic. ꝙ per actum cũ excommunicato celebratum Papa videtur eum abſoluere.

Papa per actum cũ excõmunicato celebratũ videtur eũ abſoluere.

Tamen iſtis non obſtantibus prima opinio videtur verior, videlicet,quòd locus ſit iſti regulę.Pro qua eſt aduertendum in primis, quòd commiſsio præfata ad petitionem aduerſarij conceſſa principaliter fuit ad iuriſdictionem tribuẽdam,cum concedantur per viam iuſtitiæ.Nõ autem eſt actus per quem ſoleat tribui principaliter diſpenſatio, quæ innititur gratiæ. Per hoc igitur quòd ad narrationem meam Papa concedat reſcriptum,ſiue cõmiſſionem,non cenſetur mecum diſpenſare,vt eſt textus notabilis in.l.libertus.la ſecunda.quem ibi notat Angel. ff.de in ius vocand.Nam ad hoc, vt Papa per actũ quem facit,videatur diſpenſationem inducere, ſex neceſſaria requiruntur. Primo,quòd princeps ſciat factum,& ex illo iuris diſpoſitionem. Secundo,quòd pariter ſciat eſſe opus in illo facto diſpenſatione. Tertio, quòd Papa ex certa ſcientia affirmatiuum actum faciat, & quòd illum exprimat. Quarto, quòd de cauſa diſpenſationis motiua cognoſcat. Quinto quòd ex eius actu tertius non lædatur.Ita concludunt Innocen.& Ioan.Andr.in cap.veniens.de filiis presbytero.& plures alij relati per Moder. in dict.l.quidam. Sexto, quòd iſta in cõmiſsione facta lite pẽdente Papa huic regulæ deroget, aliàs prædicta non ſufficerent,vt eſt dictum ſuperius in.vj.q. procemij,& hîc quæſtione decimaquinta: quæ omnia in dicta commiſsione defecerunt,& per conſequens dicendum illam non ſuſtuliſſe ius quæſitum.Nam licet ille,qui in prædictas pœnas inciderat, in ſua commiſsione de prædictis incidenter mentionem fecerit,tamen non plenè & principaliter narrat factum ſuper eo diſpenſari petens,nec in ea diſpenſatur,itaque apparet ius impetrantis ſaluum remãſiſſe. Et præſuppoſito, ꝙ Papa ſciuerit factum,illa ſcientia nõ inducit abſolutionem

Papa diſpenſationẽ inducens.

ſolutionem excommunicationis incurſæ propter iniectionē, quia requiritur quòd expreſsè fiat, vt eſt textus in clemen.ſi ſummus.de ſentē.excōmunica.Nec obſtat gloſſ.in dict.ca.ſi aliquādo. quia illa gloſſ.intelligitur quando apparebat Papā ad effectum illius actus abſoluere velle. Aliàs in dubio abſoluere non videtur,vt dicit domi.Anton.in.d.ca.veniens. & in d.cap.ſi aliquando.per tex.in dicta clem.ſi sūmus.Et hoc idē tenet Paul.in clem.eos de conſanguinit.& affinit. Quinimò præſuppoſito,quòd ſola ſcientia ſufficeret, requiritur etiam, quòd illa ſit expreſsè ſcripta,vt dicit Imol.in.d.l.quidam.per gloſſ.in cap.ſtatutū.in verbo literarum.de reſcrip.lib.vj. Quā ad hoc pro ſingulari notāt Moder. Bononiē.in repet.rubric. C.de probat.in ſeptima columna,cum multis concor.vt ſcribit Socin.in conſil.lix.circa finem. Nam licet Papa diſpenſet cum clerico digno priuatione,non per hoc intelligitur tollere ius alteri quæſitum,vt dicit Ioan.Andr.in cap.dudum.primo.in fin.de elect.quē cum aliis concordā. ſequitur Fely.in. c.cauſam.in.ix.col.verſic.intepretatio priuilegij.de reſcript. Et ſola expreſsio etiā cum clauſula non obſtantibus, & clauſula ſupplentes.non ſufficeret ad inducendam habilitatē perſonæ cum præiudicio tertij ſecundum magis communem opinionem, quam refert Alexand.in.d.l.quidam.in.iij.colum. Imò quando omnia prædicta concurrent,quæ in caſu noſtro interuenerunt etiam cum expreſſa derogatione iuris quæſiti, eſſet dubitandum, nunquid Papa dando immunitatem delinquenti videatur expreſsè tollere mihi ius quæſitum,auferendo exceptionem peremptoriam mihi competētem, quod nō examino hîc,cum ſint præter propoſitam quæſtionē.Sed hoc plenius attigit Abb.in diſputatione ſua prima poſt doct.in.c. quæ in eccleſiarum.de conſtitut.& tangit expreſsè Alexand. in conſil.cxxxvj.in.ij.colum.lib.ij.& eſt text.& ibi notātomnes Moder.in.c.ex parte.el.ij.de offic.deleg. & dixi in alia quęſtione. Sufficit enim quo ad præſentē quæſtionem in prędicta commiſsione expreſsè non fuiſſe derogatum iſti regulæ,neque in ea exprimi ea quę ſuperius dicta ſunt neceſſaria ad talem effectum fuiſſe. Concludendum eſt igitur per eā ius quæſitum mihi ſublatum reſultans exceptione mea.d.cap.eū qui.&.c.ſi quis ſuadente.xvij.quæſt.quarta nō eſſe. Pro quibus faciūt ea quę deſtinguēdo ſcribit Deci.in.c.quoniam.de conſtit.

Scientia ſola ſufficiens.

Papa diſpenſans cum clerico digno priuatione.&c.

Papa dās immunitatem delinquenti, an poſsit. &c.

conſtit.columna.vj.verſic.prima eſt,quòd ſi conſtitutio,&c. dixi latius in alia quæſtione.

QVAESTIO DECIMANONA.

Papa, lite pēdēte fauore reipubli. ſi concedat reſcriptum. &c.

QVAERO,ponamus Papam lite pendente,fauore reipublicæ conceſsiſſe ſcriptum,vel commiſsionē in præiudicium collitigantis,cum clauſula generali non obſtante,nuquid erit locus iſti regulæ?

SOLVTIO. Pro ſolutione iſtius quæſtionis plura poſſunt dici:tamen reſecando ſuperflua,cōcludendum eſt locum non eſſe regulæ, pro qua opinione eſt dictum Bart. in extrauag.ad reprimendam.in verſic.non obſtan.in.j.columna.

Reipubli. fauore recedimus à regulis iuris.

Et ratio iſtius deciſionis eſt,quia fauore reipublicę recedim' à regulis iuris,vt dicit Rom.in conſi.xxxj.Adeò quòd poteſt auferri ius alicui,vt tradit Angel.in conſi.ccclj.incip.generoſus.in.j.colum.cum multis concor. Quos præter iſta copioſè more ſuo cumulat Fely. in cap. nōnulli.in.vij.fallentia.col. xxij.cum duabus ſequē.de reſcrip.Hinc eſt,quod licet in pœnalibus non habeat locum extenſio,illud tamen fallit,niſi ratione reipublicæ.Ita pulchrè conſuluit And.Sicul.in conſilio xlviij.incip.præclare.in.j.col.ij.volumine.Et ad propoſitum faciunt ea quæ longo diſcurſu ſcribit Iaſ. in.l.Barbarius.in.vj.co.ff.de off.preto.Vbi tredecim dicta cumulat ſuper hoc. Per quæ Rota de anno M.D.xxxij.die.vij. Aprilis in vna Bononien.bonorum de Guizileriis,coram Domino Paulo Capiſucco tenuit iſtam opinionem & limitationem ad iſtam regulam.Tamen ego ſuper hoc dubitabam,quia licet Papa propter bonum publicum poſſet ius quæſitum tollere,& cenſeatur per hoc derogaſſe iuri communi, cuius ſcientiam præſumitur habere.Tamen ſecus eſt in iſtis regulis, quibus de ſtylo curiæ derogatum illis non cenſetur,etiam per clauſulas generales,niſi de illis ſpecialiter fiat mētio,,vt ſæpius dictū fuit, vt latius ſcripſi in.vj.quæſtione procemij,ita quòd regula iſta ſemper obſtabit,niſi dicamus iſto caſu cenſeri in dubio derogatum illi quod non audeo firmare.cum nullibi hoc probetur,præſertim quia illa cauſa Bononien.erat profana, in qua ius quæſitum non fundatur ſicut in beneficialibus.nā in profanis acquiritur verum ius,& dominium, quod eſt de iure naturali,vt tradit Alexan.in.l.cum hæredes.ff.de acquirēd.poſſeſ.non ſic eſt in beneficialibus,in quibus nemo eſt dominus, neque

neque etiam ipſe Papa, vt in ca.ij. de pecul.cle. & in cap.ij. de dona. & in cap. non liceat Papæ.xij.quæſt.j. Et ob eam cauſam in profanis Papa proteſtatur ſe non velle alicui præiudicare, vt patet in cap.nouit.de iudic.& in cap.per venerabilē. qui fil.ſint legiti. Et tradit Anto.Alex.in terminis iſtius regulæ loquens, in conſil.cxlvij.in tertia colum.& ante ipſum Socin.conſi.xxxij.columna penultima libro primo. Hinc eſt ꝙ ſi laico Papa mandaret, quòd dimitteret ius ſuum, & alteri cederet, non teneretur obedire, vt dicit Innocen.in ca.quia plęrique.de immu.eccle.ſequitur Gemi.in repet.cap. poſtulaſti. de reſcrip. Sed in beneficialibus aliud eſt dicendum, in quibus procedit iſta regula propter pleniſsimā Papę iuriſdictionē, vt dicitur in.c.ij.de præb.lib.vj.& in cle.prima.vt lite pēden.tradit Socin.conſil.clxvj.in.ij.col.& conſil.clxiiij.in antepenultima columna.

QVAESTIO VIGESIMA.

QVAERO, nunquid commiſsio quæ tollit narratiuam bullæ, dicatur tollere ius quæſitum? *Commiſsio tollens narratiuā bullæ.*

SOLVTIO. Olim in Rota fuit datum hoc dubium in cauſa Redonen.capellæ corā Graſsis, & fuit dictum ꝙ ſic ex eo, quia per bullam verificatam in ſua narratiua acquiritur ius in re, iuxta notata in.c.ſi tibi abſenti.de præben. libro ſexto.& in cap. fin.de conceſſ.præbend. eodem libro. Sed ius acquiſitum per bullam non debet tolli per commiſſionem, cum ſit ius multis vigiliis & impenſis procuratum. Commiſsio autem non conceditur niſi ad effectum, vt ius & iuſtitia miniſtretur. non vt ius tollatur, & ideo ſi contrarium fit, erit locus regulæ. *Cōmiſsio ad quid cōcedatur*

Et ſecundum iſtam reſolutionem poſſent plures ſimiles quæſtiones decidi, quæ fuerunt etiam olim tempore Sixti vētilatæ in Rota, quas propter penuriam temporis, non examino, cum vnico verbo reſolui poſſent, vt dicamus in iſtis omnibus caſibus ſequentibus tolli ius quæſitum, & locum eſſe regulæ. Primo, quando commiſsio mandat non ſtari aſſertis per Papam in ſuis literis, niſi quatenus oſtendatur ſupplicatio. Secundo, quando commiſsio mandat, quòd ad probandum ea, quæ per inſtrumentum probari deberent, detur fides ſolum teſtibus. Tertio, quādo per gratiam perinde valere validatur diſpenſatio, & ſuppletur expreſsio, & ea quæ ſunt tacita

Cõmiſsionũ variæ quæſtiones. cita prima. Quarto per commiſsionem, per quam Papa mandat nouas prerogatiuas proficere ad beneficia acceptata, etiã tollitur ius quæſitum. Quinto, per commiſsionem reiectiuã alterius commiſsionis, per quam mandabatur dari fides probationi aliàs inualide. Sexto, quando commiſsio abſoluit à neceſsitate probandi illum qui impetrauerat beneficium, vt reſeruatum. Septimo, quando commiſsio ſupplet tempus elapſum, vel tollit impedimẽtum. Octauo, quando commiſsio mandat dari fidem libris Secretariorum. Nono, quando mandat validare collationem ordinarij nõ rite factam. Decimo, quando Papa declarat beneficium non eſſe comprehenſum ſub gratia. Huiuſmodi ſimiles ſexcentæ ſunt quæſtiones ad regulam iſtam pertinentes. Quæ facilè ex deductis in præcedentibus & ſequentibus quæſtionibus decidi poterunt.

Cõmiſsio mandans caſſari ſupplicationem de regiſtro. Non tamẽ omitto, quòd anno. M.D.xxx. de menſe Februario coram R.P.D. Petro Vortio Epiſcopo Aquen. in vna Palen. Abbatiæ pro D. Patriarcha de Hieruſalem contigit ſimilis quæſtio ſuperioribus. Fuit igitur dubitatum, nũquid ſi cõmiſsio mãdat caſſari ſupplicationem de regiſtro antequã perueneri ad manus impetrandis, dicatur locum eſſe huic regulæ, tanquam dicatur tolli ius quæſitum? Et Domini concluſerunt quòd non. Quia antequam ſupplicatio perueniat ad manus partis, poteſt caſſari & reformari per Datarium, & alios officiales, vt experientia docemur, tanto fortius per Papam. Nam non dicitur adhuc parti ius quæſitum, donec ſupplicatio ſit relaxata, & producatur in mundum. arg. l. contractus. C. de fi. inſtrumen. Si tamẽ Papa antequã exeat manus officiliũ, mandet ceſſari, locus non erit regulæ, & ita iudicatũ fuit.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

Clauſula non obſtãte collatione alteri facta, nũquid, &c. QVAERO, quia ſæpe Papa in literis ſuis vtitur illa clauſula non obſtante collatione alteri facta, prout fecit in vna Hiſpalen. inter Dominum epiſcopum Solis, & Franciſcum de Miranda, nunquid dicta clauſula tollat ius quæſitum ex collatione valida?

SOLVTIO. Compoſtella. Ioan. And. Abb. & Moder. in cap. cauſam de reſcrip. dicunt illa verba ius quæſitum non tollere, quia intelligi debẽt de collatione inualida. Et hoc idem Alex. pluribus locis ſequitur, cumulatis per Moder. Papiẽ. in. l. fi. ff. de cõſti. prin. & reaſſumit Decius in conſi. ccxcij. in. ij. col.

col.& vltra ipſos hoc idẽ Alex.tenet in conſi.xxxiiij. col.penult.& cõſi.cviij.col.ij.in ſexto volumine nouiter impreſſo. *Gratia reſeruationis beneficiorũ.* Sed in contrarium facit deciſ.Moder.Dominorum meorũ facta in vna cauſa Polloniæ coram D.Camillo de Balionib' de menſe Octob.M.D.xx.In qua voluerunt gratiam reſeruationis beneficiorum cum ſuſpenſione quarumcunque gratiarum,exceptis nominationibus regiis, intelligi debere de nominationibus validis,nõ de inualidis & reuocatis. Quã Dominorũ deciſ.latiſsimè ſcribit D.Guliel.Caſsiodorus Epiſcopus Algaren.in ſuis collectaneis deciſionum.fol.cliiij.Et pro ea facit tex.in.c.dudũ.ij.de elect.& in.c.ſi gratioſe.de reſcri. lib.vj.& in.c.nõ poteſt.de præbend.eod.lib. Quibus iuribus probatur diſpenſationem cum retentione beneficiorum obtentorum conceſſam,intelligi de retentione valida & canonica, non de inualida. Quia proditum eſt verba generaliter prolata intelligi debere de actu valido,nõ de inualido,vulg. l.iiij.§.condemnatũ.de re iudi.l.j.§.docere.ff.ne quis eum, qui in ius voc.vi exi.& in.c.qualiter de pact.& in.c.veniens. de cleri.non reſiden.per quæ iura ſimul cũ aliis rationibus & dictis Decius in.c.j.in.v.&.vj.co.impugnat Compoſtellanũ. ac etiam Fely.de eius dicto videtur dubitare in.d.c. cauſam. in.xiij.col.in verſic.non obſtante collatione, &c.in fi.illius verſi.Pro quibus faciunt quæ Areti.tradit in.l.in ſubſtitutione.co.penul.& fi.ff.de vulg.& pupil.Et magis in indiuiduo faciunt ea quæ Abb.dicit in conſi.xcviij.in cauſa & queſtione.col.penul.verſic.præterea.vol.j.& quæ dicit Bart.in.l.nõ putauit.§.non quęuis.ff.de bon.poſſ.cõtra tab.Nam de actu inualido non eſt neceſſaria mentio,vt latè tradunt Moder. in.c.ex tenore.poſt gl.ibi de reſcrip.Clauſula igitur prædicta,non obſtante collatione alteri facta,debet potius intelligi de collatione valida quæ obſtat,non de inualida quæ non obſtat,nec per conſequens derogatione eget.

Diſpenſatio cum retentione beneficiorũ conceſſa.

Mentio de actu inualido nõ eſt neceſſaria.

Quid dicendum? Conſiderandum eſt diligenter,ꝙ magna eſt differẽtia inter clauſulas præſeruatiuas gratiarũ politas in gratia tertij,quæ non tendunt in præiudiciũ,neque in gratiã vel vtilitatem tertij & clauſulam,non obſtãte. Quia clauſula præſeruatiua ab vſu patrisfamiliàs præſeruat gratiã quaten' ſit valida:prout in exẽplo dictę deciſionis cõtigit.Nã in illo

Clauſulæ præſeruatiuæ gratiarum.

illo casu Leo Papa decimus reuocauerat per ſuam regulam omnes nominandi facultates ad beneficia conceſſas Regi Poloniæ, qui fortè iam ante reuocationem ad beneficium vacaturum quendam nominauerat. Poſtea idem Leo conceſsit Oratori dicti Regis nunc epiſcopo Plocen. gratiam reſeruationis cum ſuſpenſione omnium gratiarum expectatiuarum, exceptis nominationibus præfato regi conceſsis. Vacauit poſtea beneficium, fuit dubitatum nunquid deberetur nominatio à Rege ante reuocationem, an verò Oratori. Dicebat Orator, quòd ſibi debebatur ex eo, quòd nominationes erãt per regulam reuocatæ. Replicabat alter nominationes fuiſſe poſtea per clauſulam poſitam in reſeruatione Oratoris præſeruatas. Triplicabat Orator per dictam clauſulam videri nominationes tantum validas, non inualidas præſeruari per iura ſuperius allegata. Tandem Rota omnib. diſcuſsis pro Oratore pronuntiauit propter prædictam rationem clauſulæ præſeruatiuæ, quæ venit ad augendum gratiam, & non ad diminuendum. vulg. l. legata inutiliter. de adi. lega. Nõ ita in clauſula non obſtante collatione alteri facta, quæ venit ad diminutionẽ, & ſic eſt odioſa: cõuenit igitur eam mitius interpretari, quia, vt dicit gl. Bar. & Mod. in. l. fi. §. in computatione. C. de iur. deli. & Dom. in cap. ſi Papa. in fi. prin. de priuileg. li. vj. potius debet tolerari, quòd verba reſcripti odioſi nihil operentur, quàm quòd aliquis damnum patiatur: nõ quia Papa hoc non poſsit, ſed quia in dubio non præſumitur velle alteri tollere ius quæſitum & ſic apparet, quòd illa deciſio dominorum continet longè diuerſum caſum ab iſto, præſertim etiã propter rationes, quas poſui ſuperius in prima. q. quas latius Fely. & Moderni roborant in. d. c. cauſam. in. ix. & . x. col.

Beneficiũ vacans.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

Regula, vtrũ in caſibus &c.

QVAERO, vtrum in caſibus in quibus regula iſta læſis non ſuffragatur, ſit aliquod remedium proditum de iure communi ad annullandam gratiam, per quam alicui tollitur ius quæſitum?

SOLVTIO. Duplex eſt remediũ de iure communi. Primum per viam actionis, ex. l. ij. §. ſi quid à prĩcipe. ff. ne quid in lo. pub. & ex aliis legibus ſuperius allegatis in prin. ſecundæ. q. Nam dabitur actio ex illis legibus ad retractandam & adnullandam gratiam præiudicialem, petendo illam annullari

lari ex defectu intẽtionis Papæ, per plures coniecturas, quas Fely. tradit in cap. ſuper literis de reſcri. & Decius cõſi. dxlj. Et licet iſto caſu nõ ſit prodita aliqua ſpecialis, & nominata actio ad retractãdũ gratias præiudiciales, tamẽ illa actio ex lege ſufficit. Nã, vt dicit Bar. in. l. j. ff. de condi. ex lege, quãdo lex nõ inducit aliquã actionẽ ſpecialẽ, ſemper cõpetit actio ex lege tanquã ſubſidiaria. Secundũ remedium ordinariũ de iure communi datur per viam exceptionis, quæ agenti obſtat, & ſemper defectus intentionis principis debet eſſe fundamentum agentis vel excipientis: quia vbi aliàs intẽtio Papæ eſſet clara ad præiudicandũ in iſtis beneficialibus, & derogaret huic regulę ceſſarẽt oĩa remedia, & ſequẽda eſſet Papę volũtas, vt ſuperius dictũ eſt in alia. q. vel cõpetit offi. iudicis.

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

QVAERO, an legatus de latere, vel alius inferior ordinarius poſsit tollere expreſſe ius quæſitum, derogando huic regulę ſicut Papa?

Legatus an de latere, &c. poſsit tollere expreſſe ius quæſitũ.

SOLVTIO. Concludendum eſt quòd non, quia hoc ſolius principis eſt, vt tenet expreſsè Bal. in. l. ij. co. x. verſic. nota ꝓ plenitudo. C. de ſerui. & aqua. & hoc etiã tenet Federic. in cõſi. cc. & Rom. in cõſi. xxxvij. viſo pũcto. verſi. quo ad ſecũdũ. cũ pluribus aliis in cõcordã. traditis per Stephanũ Bertrãdum in conſi. xij. circa fi. lib. iij. Et hoc quod dictum eſt de legato, generaliter procedit in quocũque alio inferiore, vt Decius poſt Moder. latius probat in cap. ex parte. el. ſecundo, in iiij. col. de off. deleg. vbi hoc limitat non ꝓcedere, quãdo per viã legis ſtatuẽdo ius quæſitũ tolleretur, vt ibi latius per eũ.

REGVLA DE INFIRMIS RESIGNANTIBVS INFRA VIGINTI DIES.

ITEM *uoluit, quòd ſi quis in infirmitate conſtitutus reſignauerit aliquod beneficiũ, ſiue ſimpliciter ſiue ex cauſa permutationis, & poſtea infra uiginti dies, à die per ipſum reſignantem præſtandi conſenſus computandos, de ipſa infirmitate deceſſerit, ac ipſum beneficium conferatur per reſignationem ſic factam: Collatio huiuſmodi nulla ſit, ipsúmque beneficium per obitum uacare cenſeatur.*

PRAEFATIO.

Regul. de īfir. reſig. vtilis & iucūda eſt

REgula iſta de infirmis reſignantibus, quia in foro & curia quotidiano vſu recepta eſt, vtilis iudicatur, iuxta text. in. l. certè. in fi. ff. de præca. Et ideo quia vtilis eſt, iucunda etiā videri debet. Nam, vt inquit Bald. in cap. ex tenore. de reſcrip. tunc ſapiunt leges, cum practicantur: quia ſic fructus ex arbore colliguntur. Proinde legumlatores veteres ab vtilitate exordientes, conſueuerunt præmiis quibuſdam ſtudioſos ad legum ſtudiū inuitare: vt patet in procemio inſtitutionū. §. fi. & in authen. de hæred. & falc. §. fi. pro certo habentes id quod erat, neminem futurum ſine præmio, aut præmiorum ſpe, qui vellet tam inexhauſtos innumerabilium legum perſixa labores ſubire, niſi malet, vt Siſyphus ille in fabulis, ſudans ſaxum fruſtrà voluere, nec aliquid proficere. Præmium ergo fuit, vel vtilitatis ſpes, quę homines ad huius ſciētię ſtudiū inuitauit: ſine quo vix vnus inueniretur, qui legū ſtudiū ſibi expedire putaret, iuxta ea quæ Ouid. lib. ij. de Pōto ad Maximū ſcribit. Hac igitur ratiōe regula iſta iucūda, & voluptatis plena iudicabitur. Quia ex eius vſu curiales oēs maximum decerpēt fructū, ac in theorica nō mediocre vtilitatis īcremētū.

Leges quā do ſapiāt.

Legūlatores veteres.

Regul. tractatus in tres partes diuiſus.

Diſtribuetur igitur tot' iſtius regulę tractat' ī tres partes principales. Prima pars quæ duodecim quęſtiones continet, perſonas reſpiciet, in quibus locū iſta regula habere poſsit. Secūda pars, quæ totidē etiā quęſtiones habet, circa beneficia verſabitur. Tertia pars, caſus diuerſos per. x. &. vij. quæſt. numerabit, in quib' regula habere locū poſsit: ſequut' in hoc ordinē Imperatoris in. §. fi. inſti. de iure natur. Qui de iure tractaturus, prius de perſonis, ſecūdo de rebus, tertio de actionib' prēmiſit. Sed operæpretium erit, antequam ad propoſitā materiam veniamus, pauca quædā de origine iſtius regulæ præmittere.

Regula igitur iſta prius originem habuit à Bonifacio VIII. qui eam ædidit Calendis Maij, Pontificatus ſui anno octauo, vt in eius regulis patet. Neque alij Pontifices ante eum à Ioanne vigeſimo ſecundo incipiendo (à quo regulæ Cancellariæ initium habuerūnt) vllā de iſta regula in ſuis regulis mentionem fecerunt: vt apparet ex quinterno Cancellariæ apoſtolicæ. Vnum tamen non omitto, quòd cum plures ſint in hoc volumine notabiles regulæ æditæ: nulla tamē ſæpius innouata à ſummis pōtificibus reperietur quàm iſta. Nam poſt

Bonifacium, Martinus Quintus regulam iſtam confirmauit. Ex qua poſtea Nicolaus Quintus extrauagantem fecit, quã habeo inter non impreſſas. In qua vnum plus voluit, quòd literę reſignationis viuante reſignante expedirentur. Aliàs decreuit, omnia eſſe irrita, vt ibi latius diſponitur. Deinde poſt multa tempora Inno. VIII. per quandam extrauagãtem ſuam, quæ incipit, ſicut bonus paſtor, regulam iſtam viſus fuit extẽdere ad reſignationes infirmi vigore facultatis conceſſæ, in manibus cuiuſuis perſonæ in dignitate conſtitutæ factas. Tamen ibi regulam modificauit in duobus, videlicet, reſpectu tẽporis, & reſpectu vacationis. Reſpectu tẽporis, quia cum regula iſta aſsignet terminum. xx. dierum, ibi ſtatuit vnum menſem, infra quem ſi taliter reſignãtes morerẽtur, beneficiũ per obitum vacare cenſeretur. Reſpectu etiã vacationis iſtã regulam immutauit, quia hic reſignatio mortui infra viginti dies valet, ſed collatio vigore illius facta annullatur. Sed in. d. extrauag. reſignationes taliter factę præſumuntur fictæ & ſimulatæ. Quod quãtũ inter ſe differat & importet, dicemus inferius in alia quæſtione. Et declarat Roma. in conſi. cccxlij. Eſt bene verum, quòd in regulis Martini. v. Eugenij IIII. & Nico. v. nulla in hoc eſt differentia, ex eo, quia ibi reſignatio annullatur. Et in hoc etiam differt iſta regula ab illis quæ concordabunt cum. d. extrauag. Regula igitur iſta procedit quando reſignatio nõ fuit facta vigore facultatis, ſed iure ordinario.

Regulæ in tẽpore & vacatione modificatio.

Prętеrea vlterius eſt notandũ, ꝙ licet regula iſta vſq; ad noſtra tempora intacta manſerit, Moderni tamen Pontifices eã in aliquibus innouarũt ſeu ampliarũt. Nã Iulius II. primus ad iſtã regulã addidit illud, quod hodie in regulis modernis cernimus, videlicet ꝙ dies viginti à tempore præſtandi conſenſus computarẽtur, quod antea in regulis prædeceſſorum ſcriptum non erat. Poſtea Hadrianus. VI. iſtam regulam in duobus ampliauit & renouauit. Primo dum addidit illa verba, videlicet, quauis authoritate conferatur, &c. Quæ quidem verba fuerunt addita ad iſtum effectum, vt regula comprehenderet collationes factas ex cauſa reſigationis per legatos & ordinarios extra curiam. de quo ſæpe dubitat Rota, vt inferius apparebit. Tamen in hoc dubium poſtea tempore Clementis VII. fuit in Rota deciſum, vt dicã inferius in quadam queſtione. Secũdo Hadrianus regulam ampliauit, vt haberet locum

Regula eiuſdẽ freq̃uẽs innouatio.

Verba illa, videlicet, quauis authoritate, ad quem effectum ſint addita.

ſnfrà reſignationib. officiorũ Romanæ curiæ in infirmitate factis. de quo tamen Iulius. II. antea regulã ad partem cõpoſuerat. Clemẽs verò. VII. ad iſtam regulam nihil addidit, ſed per quandã extrauagantẽ eam, & ad reſignationes in ſanitate factas, dummodo in infirmitate præſtaretur conſenſus, & infra. xx. dies poſtea moreretur, extendit. Quod odio Cardinalis de Vich, qui in conclaui plurimũ ei obſtiterat, Clementem feciſſe ſatis compertũ eſt. Nihilominus poſtremo Paulus Papa. III. in ſuis extraordinariis regulis, quo ad hoc Clemẽtem eſt imitatus. Ex quibus omnibus apparet multipliciter regulã iſtã fuiſſe variatã. Et ideo ego propter huiuſmodi Põtificũ varietatẽ regulã iſtam, prout cõmuniter habetur in quinterno Rotę, & prout in ea practicatur, ita interpretandam aſſumam. Rem igitur ipſam aggrediamur.

PRIMA PARS QVAE CIRCA PERSONAS VERTITVR.

QVAESTIO PRIMA.

Regula nunquid liget Papam &c.

IGITVR quæro nunquid iſta regula liget Papã infirmum renunciantem Papatui ſecundum formam. c. j. de renun. lib. vj.

Papæ perſona in generali ſermone à quocunque prolato comprehendi non intelligitur.

SOLVTIO. Quamuis quæſtionẽ iſtam non ſperemus diebus noſtris contingere, pro ornatu tamen materiæ, & ad bene eſſe diſcutiendũ duxi. Licet non ignoremus antiquis temporibus plures fuiſſe Pontifices, qui Papatui renũciarunt, vt inferius ſubiiciam. Venio ad quæſtionẽ in qua videtur dicendũ pro parte negatiua Papã non cõprehendi ſub iſta regula, ex eo, quia in generali ſermone nõ cõprehenditur perſona cõſtituentis ſiue loquentis. l. j. in. fi. ff. de ſenat. & l. inquiſitio. C. de ſolu. & l. mercedẽ. §. fi. de act. emp. Neque etiã in generali ſermone à quocunque prolato intelligitur perſona Papæ, vt eſt gl. in. c. de forma. xxij. q. v. quã ſequitur Iaſo in repet. ſecũda. frater à fratre. numero. 16. ff. de condic. indeb. & latius Moder. & Rupa in. l. j. in. viij. columna. numero. 56. ff. de vulg. & pupil.

Iuriſd. pari in parem de iure tribui non ſolet.

Præterea, quia nemo ſeipſum ex ſua ſententia conſtringit, cum eſſe debet diſcrimen inter ligantem & ſoluentẽ. c. debitum. de bap. Neque de iure ſoleat pari in parem iuriſdictio tribui, vt in. l. penul. ff. de arb. cum actio & paſsio nõ poſſent in eod. ſubiecto eſſe. l. Vranius. verſi. ſed cũ duo. ff. de fideiuſ.

Ergo

Ergo neque ligabitur ſua cõſtitutione Papa, quæ eſt etiã iuriſdictionis, vt arguit Bald. in auth. quę res. C. de ſacroſan. ec.

Præterea, quia cum iſte caſus ſit rarus, miraculi loco haberi debet, vt dicitur in. §. quantumcunque. in authen. de cõſul. Et ideo iſta regula non adaptatur ad illum, tanquã, quòd Papa de illo non cogitauerit. l. nam ad ea. ff. de leg.

Et in ſpecie, quòd regulæ Cancellariæ non ligent Papam, tenuit Pet. de Ancha. conſi. ccxc. Quem referunt Moder. in tract. de benefi. in. iij. parte. q. xij. nu. 7. & ante ipſos Fely. in. c. ad aures. in. vij. col. verſi. octaua concluſio. de reſcrip. Idem Fely. & Moder. in. c. j. de conſti. & in. c. quod ſuper his. in. iiij. col. de fide inſtr. Quo in loco certatim doctores tenent regulas Cancellariæ, neque diſpoſitiones canonum ligare ſummũ Pontificẽ earum conditorem. Ratio redditur per Bald. in. c. j. circa fin. in tit. de alie. feud. Quia ex quo Deus Papæ leges ſubiecit, eius celſitudini nulla lex imponi poteſt. Quia legibus eſt ſolutus. Et ita etiam tenet Firma. in tract. de epiſcop. libr. iiij. q. xvj. fol. xviij. Et hac ratione dicimus, quòd diſpoſitio cap. auaritiæ. de elect. lib. vj. Papam non ligat, vt ibi dicit Ioan. And. & Ioan. Fran. Pauinus antiquus Rotæ auditor, in tract. de offi. & poteſt. cap. ſed. va. fol. xvj. columna quarta.

Põtifex an ſuo ſtatuto ligetur.

Papæ celſitudini nulla lex imponi poteſt.

Poſtremò ꝓ iſta parte accedũt ea omnia motiua quæ poſt longam diſputationem tradit Ioan. And. in regula cui licet de reg. iur. in Mercu. in illa. q. an epiſcopus ſuo ſtatuto ligetur. Et tandem poſt plura concludit quòd non. ſequitur Alexand. Iaſ. & cæteri Moder. in. l. j. ff. quod quiſque iur. faciunt etiã pro iſta opinione omnia fundamenta, quæ ſcribit Collecta. in. c. fi. de conceſ. præb. in illa quæſtione, an per promotionem ad Papatum vacent ipſo iure omnia beneficia Papæ. Quorum argumenta breuitatis cauſa non refero, cum ibi videri poſsint.

Pro parte verò contraria affirmatiua, videlicet, quòd Papa regula iſta ligetur, facit ratio, mẽs, & verba iſtius regulæ quę fundatur in vtilitate animæ, vt per huiuſmodi renuntiationes fraudulentas magis ſanguini & perſonis cõſulatur, quàm bono vniuerſalis eccleſiæ. Hæc igitur præuaricandi occaſio offerenda eſt. Nã mens iſtius regulæ fuit, ne infirmi grauiter ægrotantes præſentiẽtes finẽ vitę adeſſe, de beneficiis ſuis, velu ti de reb⁹ ꝓfanis in cõſanguineos ſuos ſucceſsionis vice diſpo

Mens & verba in quo fundentur.

nant, & in modum vltimæ voluntatis illa illis relinquant in præiudicium ordinariorum vel expectantium, ad quos de iure illorũ collatio vel acceptatio pertineret. Hoc enim eſt contra ius, vt cap. j. cum ibi not. de præb. & vergit in animæ detrimentum, cui Papa ſubiicitur tanquam Chriſtianus, vt dicit Io. And. & alij in cap. ſignificaſti. de foro cõpet. & notat Præpoſitus in. c. nõ licet. in prin. x. diſtinct. qui dicit, quòd ſub generali diſpoſitione concernens ius diuinum Imperator & Reges comprehenduntur. Ergo ſubiicietur etiã Papa diſpoſitioni iſtius regulæ, idem animæ detrimentũ conſiderantis. Hinc eſt, quòd Papa, Imperatores, & Reges ſubiiciuntur cõſtitutioni cap. omnis vtriuſque ſexus. de pœnitent. & remiſ. quæ licet ſit diſpoſitio iuris poſitiui, animam tamen reſpicit, vt Abb. dicit in. c. omnes. de maior. & obed. & in cap. nouit. de iud. in. iij. columna & in cap. ſanè. el. ſecundo. de offic. deleg. Et generaliter verum eſt, quòd omni diſpoſitioni, per quam euitatur peccatum, & ſalus animæ conſeruatur, Papa ſtare tenetur, vt latè probat Petr. de Anch. in repet. cap. j. in ſecunda oppo. de conſtit. & latius ibidem Fely. in. ix. colum. verſic. vij. & vltima concluſio. Et eadem ratione diſpoſitio. c. j. de reg. iur. lib. vj. ſimpliciter prohibentis, ne aliquis ſine canonico titulo ſe in beneficiis intrudat, Papam comprehẽdit, vt probant ibi Petr. de Anch. & latius Moder. in tract. de offi. de benefic. in. iij. q. primæ partis. num. 8. Sicut etiam videmus Papam ſubiici omnibus canonib⁹ de irregularitate ratione homicidij voluntarij loquentibus. Nam quis negat Papam irregularem fieri, ſi aliquem propriis manibus interficeret? vt probat Fely. poſt Inno. in cap. ſi quando. in. ij. col. de reſcrip. & latius Moder. in tract. de elect. fol. lvj. & vltra ipſos Bald. in cap. ſi quis. in fin. de maior. & obed. Nam licet Papa habeat authoritatẽ diſpenſandi, non tamen habet peccandi licẽtiam, vt dicit tex. in. c. j. xl. diſtinct. Et ideò in omnibus illi obediendum eſt, niſi vbi ſubeſt peccatum, vt dicit Hoſtien. in. c. ſignificauit. de off. ord. & in. c. propoſuit. & ibi Abb. in fi. de cõceſ. præb. Et quia iſta regula rationabilis eſt, & honeſta, Papa eam ſeruare tenetur: quia licet ſolutus ſit legibus, non tamen dictamine rationis, cum ſit animal rationale politicum & mortale, vt tradit Curt. in conſil. lxiij. col. ij. poſt. Bald. in. l. ij. co. viij. C. de ſerui. & aqua. Et cum iſta opin. conſentiũt etiam verba regulæ ibi, ſi quis

Papa, Imperatores &c. cõſti. ſubiiciuntur.

Cui diſpoſitioni ſtare tenetur Papa.

Papa aliquem propriis manibus interficiens irregularis efficitur.

Papa licet habeat diſpenſandi authoritatẽ, non, &c.

ſi quis, quæ ſunt verba generalia omnē perſonā cōprehendētia, vt in.l.j.ff.de verb.ſig. ſicut etiā voluit Domi.in.c.ſi tibi abſenti in.iij.col.de præb.lib.vj.quòd ſub diſpoſitione illius text.loquētis de ordinario, & quocunque alio, ligetur, & cōprehendatur Papa, ex quo text.generaliter loquitur.

Præterea quia Papa & Imperator inter cæteros aſtringūtur lege honeſtatis & naturalis iuſtitię ea omnia ſeruare quę ipſi condiderunt, vt dicit.S. Thom.j.ij.q.xcvj. articulo.vj. Nam lex diuina mandat eum ſeruare, quæ alios præcipit cuſtodire, vt habetur Matthæi.xxiij.c.& ad Rom.c.ij.ibi, Qui doces, teipſum non doces, Prædicas non mœchādū, & mœcharis. Sed clarum eſt, Papam debere ſeruare legem diuinā. c.ſunt quidam.&.c.contra ſtatuta.xxv. quæſt.j, Igitur & ea quæ ipſe ſtatuit. Præſertim, quia conſiſtit hoc in ratione naturali, quod quiſque iuris in alium ſtatuit: eodem ipſe vtatur. cap.cum omnes.de conſtit.&.l.j.ff.quod quiſque iur.

Papa & Imperator inter cæteros lege honeſtatis aſtringuntur.

Lex diuina.

Præterea ſicut lex humana debet cū diuina ſe conformare.d.c.ſunt quidam.& doct.in.c.qui in eccleſiarū.de cōſtit. Ita legiſlator humanus debet ſe cōformare latori legis diuinæ, id eſt CHRISTO: quia omnis CRISTI actio debet eſſe noſtra inſtructio. Sed CHRISTVS leges quas dicebat, perfectiſsimè obſeruabat, vt patet Actuum.c.j.Ibi, Cœpit CHRISTVS facere & docere.& Matth.xviij.& Luc.eod.& Marc.x.Ergo eodem modo & Papa tenetur hoc facere. Et pro iſta opinione vltra præmiſſa nouiſsimè Vincētini.in rep.c.primi repēte.de conſtit.nume.48.ſex fundamēta cōponunt, & reſpōdēt per vnā col.ad.l.princeps.ff.de leg. Quæ breuitatis cauſa non refero, poſtquā habentur in formis. Ex prædictis igitur ſatis apparet quæſtionē eſſe dubiā.

Lex humana.

Actio Chriſti, noſtra inſtructio.

Chriſtus leges perfectiſſimè obſeruabat.

Quid tenendū? Dico quod quāuis caſus iſtius quæſtionis coruo ſit rarior albo: cum pauci admodū hac ætate reperiātur, qui in infirmitate vel ſanitate Papatui cedāt: tamen iſte caſus antiquis tēporibus ſæpius cōtigit. Nā ſcribit Ioan. Burgundus antiquus doctor in tract. ſiue diſputatione de renuntiatione Papæ, plures Pontifices papatui renuntiaſſe. Quorum primus fuit diuus Petrus, cui ſucceſsit Clemens. Deinde Clemēs, cui ſucceſsit Linus, de quibus loquitur text.in.ca.ſi Petrus.viij.q.j. Ciriacus tertio loco renuntiaſſe fertur, cui ſucceſsit Antheros, vt frater Iacobus de Voragine atteſtatur

Papatui qui renūtiarunt.

in illa peruetuſta hiſtoria ſanctorũ, quæ Longobardica appellatur, titulo de.xi. millibus virginũ. Vbi de renuntiatione Ciriaci, & martyrio eius habetur, & ideo non ponitur in Catalogo Pontificum, quia vt ibi dicitur, clerus eum de Catalogo abraſit, propterea quià eis inuitis & reclamantibus ceſsit, & .xi. millia virginũ ſequutus fuerat. De quo ibi latiſsimè habetur. Sic & Corneli⁹ Papa cedere Papatui voluit, niſi perſuaſus à Cypriano deſtitiſſet. Marcellinus quoque loco ceſſit, & Liberius etiam Papatum reſignauit, cui Felix ſucceſsit, & iterum Liberio cedente, aſſumptus fuit Leo. ix. Et omnes prædicti Pontifices ſancti fuerunt, excepto Liberio, vt patet in Chronicis. Poſtremo Cœleſtinus cedẽs, cauſam dedit, vt diſpoſitio illa Bonifacij. viii. de qua habetur in cap. j. de renun. lib. vj. conſtitueretur. Quod igitur in antiquis contigiſſe legimus, poſſet hodie in modernis Pontificibus euenire: & ſic regula iſta poſſet habere locum.

Pro reſolutione igitur omnium prædictorum, diſtinguendi ſunt aliqui caſus. Primus eſt, quãdo Papa infirmus reſignat in manibus Cardinalium, & illi conſentiunt reſignationi, nõ obſtante regula. Et tunc talis regula locum nõ haberet. quia omnes viderentur ab ea receſsiſſe. Nec Cardinalibus hoc caſu pœnitere liceret, nec contra factum proprium venire, iuxta clemen. j. de renunt. Solum obſtat vnum: quia videretur Papa iſto modo in vita ſibi eligere ſucceſſorem, quod prohibitum eſt, ſecundum Abba. in cap. accepimus. de pact. & tradit Fely, in cap. j. in. vj. col. verſi. fallit nono. de conſtit. cum concor. vt ſcribit latiſsimè Cardinalis ſancti Sixti de Turrecremata. in cap. in nomine domini. xxiij. diſtinc. Sed ad hoc facilis eſt reſponſio. Nã illud dictũ Abb. & aliorũ procedit, quando Papa poſt creationẽ ſucceſſoris non exuit ſe dignitate papatus, ſed remanet Papa ponens alium certum Pontificem poſt eius obitum, quod facere Papæ non licet. Et ita procedit regula communis tradita per gloſ. in cap. apoſtolica. viij. q. j. ſed quando per viam reſignationis hoc facit & in vita ipſius ſe exonerat. & exuit papatu, & deſinit eſſe quod fuit, adeò, quòd re ipſa dignitas in reſignatarium transfertur tunc procedit text. in cap. j. de renunt. lib. vj. qui ſic debet intelligi, licet in caſu Abba. & doct. videlicet quando Papa vellet ſibi eligere ſucceſſorem, Marianus Socin. in ſuo indice generali

Papa in vita ſibi ſucceſſorẽ eligere pꝛohibetur.

nerali inuenerit cautelam ſub dubio fortè, qua Papa poſſet vti in eligendo ſucceſſorem, videlicet ſi conſtitutioñ faciat prius generalem de ſucceſſore eligendo, ſicut Bonifacius fecit de renũtiando papatui.in.d. cap.j.ſed hoc dictum, quod mihi videtur dubitabile, per ea quæ dicit Card.in clemen.ij. de elect.in.v.q.non examinabo hic, cum extra propoſitã materiam videatur. Licet illam conſtitutionem, de qua Marianus loquitur, fortè Papa poſſet facere de conſenſu Cardinalium, per ea quæ dicta ſunt in ſequẽ.quæſt. Satis eſt, quòd iſte primus caſus iudicio meo videtur ſine dubio.

Secundus caſus eſt, quando Cardinales ſimpliciter admitterent reſignationem non habita conſideratione regulæ: & tunc intelligeretur iuxta eam, videlicet quatenus Papa infirmus poſt viginti dies viueret: ſi verò infra viginti dies, ex quo per diſpoſitionem iſtius regulæ papatus cenſeretur per obitum vacare, non obſtante reſignatione huiuſmodi admiſſa, poſſent eligere ſucceſſorem, & vti facultate ſibi conceſſa, vt Papa, quia intelligitur talis renuntiatio admiſſa ſub tacita cõditione quatenus moreretur infra.xx. dies.

Tertius caſus eſt, quando Papa infirmus reſignaret non in manibus Cardinaliũ, nec illis admittentibus quod facere poteſt, vt dicit Vincen.in.c.quod in dubiis.de renunt. & ſequitur latè Ioan.Franciſcus Paui.Rotæ auditor, in tract.c. ſede vacãt.fol.xvj.in.ij.col.vol.paruo. Et hoc caſu crederem etiã regulam iſtam habere locum attenta mente & honeſtate, per ea quæ ſuperius dicta fuerunt. *Papa reſignante papatum, in quibus caſib. habeat locum hæc regula.*

Obſtat tamen huic concluſioni vnũ, quia videtur quòd eo tempore quo diſceptandum eſſet de viribus iſtius regulæ, illa iam extincta eſſet per obitum Papæ, cum regulæ iſtæ ſint temporales ad vitam eius, vt patet ſuperius in procemio. Cardinales igitur, vel alij non poterunt poſt obitum Papæ petere papatum vacare per eius obitum, ſed per renuntiationem: cum hoc ipſum, quòd vacet per obitum, ſit diſpoſitum, & inductum per iſtam regulam, quæ, vt dictum eſt, per mortem Papæ expirauit, niſi dicamus illam regulam habuiſſe effectũ viuente Papa. Quo caſu effectus ſemel cauſatus, etiam in actu temporali durat poſt obitum, vt tradunt Decius & Moderni in cap.j.in princ.de iudiciis. & in cap.cum ceſſante.de appellat.arg.eorum quæ dixit Bald. in.l. in ipſius. per illum textum. *Effectus ſemel cau. etiã in actu temp. durat poſt obitum.*

textum.C.famil.hercis.facit ad hoc illud.quod de mandato, re non integra.tradunt etiam Moder.poſt Alexād.in.l.eius. ff.ſi certum petatur.

Et iſta omnia de plano procederent quando ex manifeſtis coniecturis appareret Papam reſignaſſe magis amore carnali, quàm propter vtilitatem vniuerſalis Eccleſiæ. vbi tamen nulla eſſet ſuſpicio propter eminentem qualitatem & ſufficientiam,reſignatarij res eſſet magis dubia:mihi tamē videtur quòd iſta regula habeat locum,nō ſolū propter rationes de quibus ſuperius dictum eſt,ſed quia in dubiis tutior & ſecurior pars eſt eligenda,maximè in re tā ardua & periculoſa qualis eſt diſpoſitio papatus. Et pars ſecurior hoc caſu videtur,ſi Cardinales eligant nutu diuino aliquem ad papatū tāquàm vacantem per obitum, iuxta diſpoſitionem iſtius regulæ. Quia præſumeretur longè melius, & vtilius ſubueniū vniuerſali Eccleſiæ per iudicia plurimorū, quàm per voluntatem vnius reſignantis infirmi,argumen. eorum quæ tradit Abb.in.c.prudentiam.in princ.de offic.delegati.

Pars tutior in dubiis eſt eligenda.

Eccleſiæ vniuerſali ſubuenire.

Quartus caſus eſt quando Papa in infirmitate reſignans ſuperuiueret.Et iſte caſus ſatis aduerſus reſignanti, non facit ad propoſitum regulæ,ſed relinquerem ſub cōtentione reſignantis,& reſignatarij:quia tunc eſſemus ſub diſpoſitione.c. j.de renuntiat.lib.vj.Sed hæc ioci cauſa ſufficiant.

Imperator in infirmitate renūtians.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, quid in imperatore in infirmitate conſtituto,an ſi de conſenſu Papæ,& electorū renuntiet imperio,prout legimus plures hoc feciſſe, comprehendatur iſta regula?

Imperium datur per electionē.

SOLVTIO,Pro parte negatiua videtur dicendū quòd non, quia iſta regula loquitur de beneficiis eccleſiaſticis, quæ per collationem conceduntur. Sed imperium datur per electionem, vt in.cap.venerabilem.de elect. Igitur diſpoſitio loquens in vno, non habet locum in alio, iuxta tradita in cap.cum in illis.de præbend.lib.vj. Item quia iſta regula loquitur de beneficiis eccleſiaſticis, quæ clericis conferuntur: ſed imperator non eſt clericus,nec aliquem eccleſiaſticum ordinem habet, ſed eſt laicus,& laicorum numero continetur,vt dicit Abb.in.cap.tua el.j,in primo notabili de decim.

Diſpoſitio loquens in vno nō habet locū in alio.

Imperator nō eſt clericus.

cim. Ergo in illo regula non procedit: quia ex diuerſis non fit illatio, iuxta tex. in cap. præſentia. de prob. Præſertim. quia beneficia, de quibus loquitur iſta regula, ſunt ſpiritualia. Imperium verò eſt temporale: quæ inter ſe multum differunt, & ſunt longè diuerſa, vt in cap. inter corporalia. de tranſact. prælat. & cap. per venerabilem. qui filij ſint legit. Præterea quia regula iſta de Imperatore nullam facit mentionem, ergo non cenſetur ſub ea comprehendi, quia conſtitutio generaliter loquens non comprehendit Imperatorem, neque Reges, niſi ſpecialiter exprimantur, vt in cap. fina. de offic. deleg. lib. vj. tenet Specul. Ioan. Andr. & Bald. in titu. de reſcript. præſenta. §. fina. verſicu. nunquid expreſſo Epiſcopo, &c. vbi etiam dicunt hoc procedere etiam ſi fiat expreſsio de Epiſcopo vel Archiepiſcopo, tales non veniunt, neque text. in cap. ſedes. de reſcript. hoc caſu procedet, prout ibi etiam quidam adnotarunt, & etiam hoc tenet Card. Alexand. in cap. non liceat. x. diſt. & dixi ſuprà in proœm. Regul. quæſt. iiij. & hoc etiam probari videtur in cap. totam de pœnit. diſtinct. iij. ibi, Rex enim erat, aliũ non timebat, alium non habebat ſuper ſe, &c. & hoc in Imperatore & Rege tenet Iaſ. in repet. ij. l. frater à fratre. num. 16. ff. de condic. indeb. cũ concor. vt tradunt Moder. de Ripa. in. l. j. in. viij. col. num. 59. ff. de vulg. & pup.

Illatio nõ fit ex diuerſis.

Cõſtitutio generaliter loquẽs, &c.

Sed pro parte affirmatiua vrget mens & ratio, ac ipſius Imperij cõprobatio, quòd à Papa ſtabilitatem & firmitatẽ recipit. capitu. venerabilem. cum ibi notatis, de elect. Et ita conueniens videtur, quòd cauſatum ſapiat naturam ſuæ cauſæ. l. eius. ff. de oper. lib. & l. adeò. §. cum quis. ff. de acqui. rer. domin. & l. tabernæ. ff. de fun. inſtruct. Cùm igitur Papa ligetur regula, à fortiori Imperator. Et quia negari non poteſt, quin Imperator largo modo dicatur ſacerdos, vt dicit Domi. in cap. ei cui in. ij. colum. de præben. lib. vj. quinimò quandoque Pontifex vocatur, vt eſt text. & ibi gloſſ. not. in cap. de capitulis. x. diſtin. tenet Ioan. Franciſc. de Pauinis Rotæ auditor in tract. de offic. & poteſt. c. ſed. vacã. fo. xiiij. in. iij. colum. in paruo volu. Hinc vulgò dicitur, quòd Imperator ordinem ſubdiaconatus habet, vt in capitulo Valentinianus. lxiij. diſtin. Et alij dicunt Imperatorem eſſe presbyterum, vt refert Nicolaus epiſcopus Iadren. in theſauro Pontificali, fol. viij. col. j. imò Bald. in. l. j. C. de iure aureo. annul.

Imperator quãdo dicatur ſacerdos largo modo, negari nõ poteſt.

Impera-

Imperatorem dei vicarium appellat. Nec immeritò, quia, vt ipſe idem Bald. dicit in auth. habita. C. ne fil. pro patre. Deus in terris Imperatorem omnium magiſtrum conſtituit. Et idcirco Curtius ſenior in conſi. lxv. colum. vj. Imperatorem dei legatum & proconſulem dicit. Et ſic reſpondetur ſecundo argumento contrario. Nec obſtat, quòd Imperium per electionem tribuitur: quia idem in papatu: & tamen per hoc non prohibetur renuntiatio. cap. j. de renuntiatione. lib. vj. Nã vid’emus Imperatorem Carolum, cognomine Magnum, à Zacharia Papa tonſum. Lotharium verò, Diocletianum, & Maximianum Cæſares Imperio ceſsiſſe, quoſdã etiam ex eis priuatam vitam elegiſſe, alios Monachos factos. Vbi ergo conſideratur renuntiatio, regula locum habere poteſt, præſertim quando illi ad quos electio pertinet, renuntiationi conſentirent, quorum conſenſus collationi æquipollet, iuxta tradita per Modernos in capitulo eam te. de reſcriptis.

Carolũ cognomine Magnũ à Zacharia Papa tonſum fuiſſe. Lothariũ, Diocletianum, Maximianũ, Cæſares Imperio ceſsiſſe, & cæt.

Sed prædictis non obſtantibus teneo primam opinionem, videlicet huic regulæ non eſſe locum, ſi Imperator renuntiaret cum conſenſu electorum: quia ceſſant hoc caſu fraudes iſtius regulæ. arg. text. notabilis in. l. fi. C. de pac. Et licet in Imperio prohibita ſit ſucceſsio, ſicut in beneficiis eccleſiaſticis, iuxta. c. venerabilem. de electio. Tamen illud procedit quando ſolus Imperator diſponendo, ſecus ſi per viam renuntiationis, de conſenſu electorum hoc faceret, quia tali caſu ſucceſsio licita videtur. Ideò voluit Imol. & Moder. in lege Imperator. ff. de leg. j. per illum textum, quòd filius in vita poteſt deſtinari Imperator poſt patrem. Et ita olim Imperatorum filij viuentibus eis Cæſares pronuntiabantur, vt Ael. Spartianus memoriæ tradidit. Hic fortaſsis conſuetudo illa obrepſit, qua hodie Imperatores filios ſuos, vel fratres Romanorum reges, eis adhuc viuentibus, eligere procurant. ſic apud Gallos primus regis filius, & patri ſucceſſurus à Delphinatu, cui præeſt, Delphinus appellatur, vt de his meminit Aymarus Riualius in hiſtoria iuris libro. iiij. dum Iuſtinianum depingit Imperatorem. pro quibus facit glo. in cap. Hadrianus. primo. lxiij. diſtinctio. Nam iſta dici non poteſt ſimplex ſucceſsio, quia Imperator liberè de re non diſponit, ſed de conſenſu alterius. arg. l. fi. C. de iur. emph. & d. l. fi. C. de pact. Ceſſante igitur tali conſenſu dicerem renuntiationem,

Succeſsionẽ in Imperio prohibitam.

Imperatorum filij Cæſares pronũtiabantur.

Delphin⁹ quare appellatur primus filius regis Frãciæ viuente patre.

tionem, quantum ad renunciantem, valere: non tamẽ quo ad illum, in cuius fauorem fieret, ſi Imperator renuntians moreretur poſt.xx.dies, quia eſſet locus iſti regulæ: habito tamen, vt dixi, electorum vel Papæ conſenſu, omnis difficultas tollitur: ſicut de Papa diximus, qui eo adhuc viuente, de conſenſu Cardinalium poteſt ſibi ſucceſſorem eligere. arg. tex. in. c. petiſti. vij. quæſt. j. quia hoc prohibitum non repetitur. Et ita ſaluari poſſet, quod dicit Pet. de Monte, vulgo Epiſcopus Brixien. in ſuo indice, in verb. Papa. Sic etiam declarantur dicta Abbatis in capitulo accepimus. de pact. de quo in præcedenti quæſtione mentionem feci. Nec huc pertinent quæ in contrarium dicta ſunt, quòd Imperator appelletur ſacerdos, quia illud impropriè dicitur, ſicut apparet in iuris profeſſoribus, qui à lege ſacerdotes appellantur, vt in. l. j. ff. de iuſti. & iure. Nec releuat, quòd Imperator habeat ordinem ſacrum, quod nullibi bene probatur. Sicut & illud, quòd Vicarius Dei appelletur, quod intelligitur in temporalibus tantum, vt declarat Abb. in capitulo nouit. in. vij. notab. de iud. &. Moderni de Ripa in cap. ij. in. ij. colum. eod. titu. Et ita declarari debent dicta. Bald. in. l. cum multa. C. de bonis, quæ libe. dũ voluit Imperatorem eſſe ſummum ſuperiorem, quia, vt dixi, debet intelligi in temporalibus, nõ in ſpiritualibus, vt ibi etiam ſentit Bald. & finaliter omnes iſtas opiniones, quas plures de Imperatore habuerunt, dicẽtes eum, vel ſacerdotem, vel ſubdianonum, vel epiſcopum. Specul. in titulo de legato. §. nunc oſtendendum. verſicu. xxxix. confutat.

Iuris profeſſores à lege ſacerdotes appellantur, ſed impropriè.

QVAESTIO TERTIA.

Regula an habeat locum in Card. &c.

QVæro, an iſta regula habeat locum in Cardinalibus infirmis reſignantibus?

Solutio. Videtur dicendum quòd non. Primo per illud vulgatum dictum, quòd ea quæ ſpeciali mentione, ſeu præfatione ſunt digna, niſi ſpecialiter exprimantur, omnia omiſſa eſſe intelliguntur. cap. quàm periculoſum. de ſentẽ. excom. lib. vj. allegatum per gloſſ. in cap. ij. de præbend. eodem libro. Sed in regula iſta non fit mentio de Cardinalibus, qui ſunt ſpeciali mentione digni. Igitur, &c.

Mentione ſpeciali digna, niſi ſpecialiter exprimantur, omiſſa intelliguntur.

Et pro iſta parte facit, quia videmus regulam de exprimendo valorem, Cardinales non comprehendere, vt probat Pet. de Anch. conſil. cclxxxviij. pro clariori euidentia. Sicut etiam

Regula de exprimendo valorem.

extraua-

extrauagans execrabilis.§.qui verò.Cardinales non comprehendit,vt patet in.d.extrauag.§.nos itaque.& tenet Io. And. in add.ad Specul.tit.de lega.§.ſequitur. Eodem modo diſpoſitio extrauagantis Bonifacij.VIII.incipien.iniunctę.Cardinales non ligat.vt dicit ſe tunc præſente iudicatum fuiſſe in Rota Bart.Belenzi.audi.Rotæ in tract.de chari. ſub.quæſt.lxvj. Præterea videmus,quòd propter excellentiam iſtius dignitatis Cardinalatus inductum eſt,quòd licet omnes nuntij, à ſede apoſtolica miſsi,legati à latere dici poſſunt,propter reuerentiam ſummi Pontificis,cuius fimbriam veſtimenti tetigerunt,vt Specul.in tit.de offic.leg.§.ratio. & Hoſt. in ſumma poſt princip. tradiderunt: nihilominus de ſtylo curiæ inductum eſt,vt ſoli Cardinales legati à latere dicantur,vt probatur in cap.de cætero.in verbo legatos de latere non miſſo.ij. quæſt.vj.& in cap.ſi epiſcopus.ibidem.Ita hîc dicendum videtur,quòd propter eorum prærogatiuam ſub regula nō includantur, vt ſic ſpeciali hoc honore vltra alios decorentur. Et pro iſta parte faciunt plura alia,quæ Roma.tradit in conſilio. ccccxcviij.in caſu quo quæritur.Et quæ ſcripſi ſuperius in procœmio iſtius voluminis,quæſt.quarta.

Digniores à fraudibus plus aliis alieni eſſe debent.

Sed iſtis non obſtantibus,concludo contrarium per rationem iſtius regulæ quæ emanauit ad obuiandas fraudes,vt dictum eſt. Quæ quidem ratio magis quadrat in perſonis Cardinalium,quàm aliorum.Nam cum maiori dignitate ſint prędìti,oportet eos plus aliis à fraudibus eſſe alienos,iuxta notata in.c.cum quidam.de iur.iur.& in.l.presbyteri.C.de epiſcop.& cleri.facit text.in.j.clemen.de renuntia.Et iſta ratio, quæ in propulſandis fraudibus conſiſtit,ſalutem etiam animarum concernit.Quo caſu,licet diſpoſitio generalis ſit, Cardinales comprehendit,vt tradunt Ioannes Andr.Gemi.& omnes,in capitulo nemo.de electio.libro ſexto.& in cap.pro humani.de homicid.eodem libro.cū multis concordan. vt ſcribit præfatus auditor in dicto tractatu. Vbi plus ſubdit, per iſtam rationem aliàs fuiſſe in Rota iudicatum regulam Cancellariæ de oriundis, Cardinales comprehendere, ſicut & alias habentes eandem rationem vtilitatis animarum.Et iſtam opinionem ſequitur etiam Ioannes Franciſcus Pauinus olim Rotæ auditor,in fina.ſui tracta. de offic. & poteſta. capituli ſed. vacan.quem refert, & ſequitur Felyn.in capitulo ad aures.

res.in.vij.colum.verſicu octaua concluſio.de reſcript.Et hoc idem latè diſputando tenuit Vincentius de Herculanis. vulgò Friſius nuncupatus,in quadam ſui,ad Petrum de Vincentia Cameræ auditorem, reſponſione facta Romæ in conſiſtorio in cauſa priuationis Archiepiſcopi Conſentini, tempore Alexand. Papæ. vi. vt apparet in eorum conſiliis tunc temporis impreſsis.

Et breuiter iſta videtur communis reſolutio, quòd in generali diſpoſitione concernente bonum publicum,vel animę vtilitatem,aut periculum,Cardinales comprehenduntur,ſiue de commodo,ſiue de præiudicio eorũ agatur. Secus verò in aliis in conſtitutionibus odioſis. Et ita contraria reſoluuntur. Et quia in iſta regula vtilitas animæ conſideratur, vt dictum fuit,ideo tenendum erit eos comprehendi, ſaluo iudicio ſaniori. Et ita hodie Pontifices obſeruant. De qua tamen queſtione,planius dixi ſuperius in procemio,& dicetur ſuper aliis regulis iſtius voluminis. Vbi alia diuerſa motiua ponã, ne ſæpius idem repetatur.

Cardinales in generali diſpoſitione cõcernẽte bonũ publicũ cõprehẽdũtur.

QVAETIO QVARTA.

QVAERO, an iſta regula procedat in familiari Cardinalis cedenti in infirmitate,non facta mentione familiaritatis?

Regula an procedat in fami.&c.

SOLVTIO. Punctus iſte plures continet difficultates propter concurſum regulæ de impetratione beneficiorũ vacantium per obitum familiarium Cardinalium, ordine. xxx. quæ annullat gratiam,ſi non facta fuerit in ea mentio nominis & tit. Cardinalis. Quorum quidẽ qualitatum omiſsio præſupponitur in iſta quæſt. Pro cuius quidem reſolutione,conſiderenda ſunt duo capita. Primum,quando familiaris, qui renuntiauit in infirmitate,mortuus fuiſſet infra.xx.dies.Secundum caput,quando obiiſſet poſt.xx.dies. Capiã igitur vnumquodque caput de per ſe,vt clarius intelligatur materia.

Circa primũ,quando familiaris infra.xx.dies obiit.diſponit iſta regula beneficium vacare per obitum. Quam quidem vacationem fictam , ſiue inductam ab iſta regula non capit reſignatarius per ſuam ceſsionem, ſed relinquitur primo impetranti eã à Papa.Sed nũc ſubintrat vna difficultas. Nũquid in tali vacatione obitus,ficta regula prædicta Cardinaliũ habeat locum? de quo ibi dicetur,quia iſte caſus ad propoſitum

præſentis

præſentis regulæ ſeu quæſtionis non facit. Secundum caput eſt, quando familiaris Cardinalis in infirmitate renũtians moritur poſt. xx. dies. Quo caſu beneficium vacat per renunciationem. Nunquid iſto caſu, ſi non facta fuerit mentio in literis prouiſionis de nomine & titulo Cardinalis, iuxta dictã regulam.xxx.annulletur gratia? Olim nõ erat aliqua difficultas. Ex quo in regulis Gregorij.xj.erant illa verba, per ceſſum vel deceſſum, vt dicit Egid.deciſ.dcxxxij.ſuppoſita eorum. in princip. Sed ex quo hodie illa verba, per ceſsũ in regulis Modernis ſunt ſublata, reſtat dubium ſuper quo videtur concludendum à fortiori regulam illam nõ obſtare illi regulæ: quia cum regula illa loquatur de vacatione per obitum, non habet locum in renunciatione, de qua iſta regula loquitur, vt eſt caſus clarus in.d.c.ſuſceptum. & dicam latius in.d.regula. xxx. Nam dato, quòd extenſio caſus veri ad fictum non ſit contra ius, ſed prĉter ius. vt notant doct. in cap. per venerabilem. qui fil. ſint legit. Tamen nunquam fit extẽſio, niſi inueniantur de iure parificati caſus veri & ficti. vt dicit Domi. in cap. fina. in princip. de conſuet. lib. vj. à fortiori ergo hîc vbi parificatio eſſet contra ius, non debet illa extenſio fieri. Et quòd in renunciatione, ſeu prouiſione eius non habeat locum illa regula.xxx.familiarium Cardinalium, concluſerunt Domini mei in Rota de anno.M.D.XIIII. prout latè retulit Domi. Guliel. Caſsiodorus olim Rotæ auditor in recollectis ſuis deciſionum. Et licet pro illa deciſione plures rationes ibi adducat, quas omitto, quia videri poſſunt. Tamẽ illa deciſione poteſt adduci vna concludens ratio iuris: quia habemus nullam qualitatis omiſsionem vitiare gratiam, niſi quatenus illa in iure ſit expreſſa, vt in clemen.j.de præbend. & notatur in clem. ij.de offi.ordi. & in.c.fi.de offi.leg.lib.vj.cum concor. vt per Fely.in.c.in noſtra.in.iij.corr.de reſcript. Et reperio etiã vltra dicta per Dominum Guliel. iſtum caſum accidiſſe in Rota de anno.M.CCCCLXXV.in menſe Nouẽb. Et fuiſſe tantum, regulam non habere locum pro Stephano Rompilon, qui non fecerat in ſua prouiſione mentionem, ꝗ Ioã. in infirmitate reſignans fuiſſet familiaris Cardinalis, ſcilicet Angli. Et ita pro Domi.Stephano concluſit Io.Aloi.Tuſcanus, tunc aduocatus conſiſtorialis, vt patet in.j.volu.conſi.ſuorum.fol. vj. qui pro iſta parte alia fundamenta adducit, quæ non refero:

Caſus veri extenſio ad fictum non eſt cõtra ius, ſed præter ius

Qualitatis omiſſio, an vitiet gratiam.

ro:quia latius dicam ſuper.d.regula.Nunc verò ſufficiet alle gaſſe Doct.qui multa congerunt,vt docet Fely.in.c.Rodolphus.in.viij.col.de reſcript.Stante igitur iſta concluſione pro firma,ꝙ dicta regula Cardinaliũ non procedat iſto caſu,pręſens quæſtio habet modicam difficultatem.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO,an regula iſta comprehendat exemptos.

SOLVTIO.Prima facie videtur dicendum quòd non,ex eo,quia ſub generali diſpoſitione beneficia exempta non comprehenduntur, vt dicit Arch.in cap.ſi propter.de reſcript.lib.vj.dum vult, quòd ſub illo text. qui ſimpliciter loquitur, non comprehenduntur beneficia exempta. Quem ſequitur Rota in antiq. deciſ. cclxix. nota quòd ſi ex priuilegio.&c.in fi.Nam ea quæ ſunt ſpeciali nota digna,cēſentur omiſſa,niſi ſpecialiter de illis caueatur,iuxta gl.& tex. in cap.ij.de præbend.libro ſexto.Cum igitur exempti ſint nota digni,& ſpecialiter inter alios dilecti.Ergo in generali ſermone iſtius regulæ,vel alterius diſpoſitionis non comprehēdentur.Et hoc in puncto tradit Bald.in.l.j.in.vj.colum.verſi. vnde quæritur. C. de furt.Idem per plura dicta probat Paul. de Caſt.in conſilio.cccxiij.incipien.poſtremo res iſta,&c. circa fina.libro primo.Et per iſtam rationem dicit idem Pau.in conſil.cccclxij.in.ij.volumine,quod exemptus non tenebitur ad collectas vel decimas impoſitas vniuerſitatis, niſi expreſſe de illa dicatur.Hoc firmat etiam expreſsè Ang.in.l.fi.C.ſine cenſ.vel reliq. Hinc etiam videmus exemptos eadem ratione non teneri ad charitatiuum ſubſidium,vt tradit Decius in cōſil.cliij.in cauſa exemptionis,in ſecũda col.Et hac ratione dicimus expectatiuas etiam non capere beneficia exempta, niſi expreſsè dicatur,vt dicit Fely.in cap. graue.in prima colum. de offic.ordina.

Regula an cōprehēdat exemptos.

Benefi. exēpta nō cōprehentur ſub textu ſimp.beneſi.loquēti.

Exēpti nō tenētur ad decimas vniuerſitati impoſitas.

Expectatiuæ nō capiunt beneficia exempta.

Sed prædictis non obſtantibus concludendum eſt contrarium.Et ante omnia præmittendũ eſt,quò ſolus Papa eſt prælatus,& proximus ſuperior exemptorum, vt in ca.nulla.xciij. diſtin.not.in cap.authoritate.de priuil.lib.vj.Abb.in cap.nihil.de electio.& not.in clemen.j.de reb.eccle.non alie. & in c.fi.iuncto cap.penult.de renun.Tunc ſic ſi Papa aliquid generaliter conſtituit,ligabit ſubditos ſuos.cap.j. de conſtit. & cap.j.de cenſi.Et licet omnes ſint Papæ ſubditi,vt dicit Inno.

Papa omnes mortales habet ſubditos.

& alij ibidem: magis tamen illi ſubiiciuntur exempti, quàm alij: cum alium iudicem non habeant, quàm Papam. Aliàs ſi diceremus contrarium, eſſent acephali: & ſicut locuſtæ ſine Rege, quod non eſt dicendum, vt in cap. quidam. circa fina. xxiiij. quæſtione. iij. Et iſta ratione vtitur gloſſ. & tex. in propoſito noſtro in cap. nulla. xciij. diſtin.

Non obſtant ea, quæ in contrarium adducta fuerunt: quia communis opinio eſt in oppoſitũ, vt tenet Abbas in cap. graue. de præben. Domi. & Philip. in cap. authoritate. §. inhibemus. de priuile. lib. vj. faciunt ea quæ dixit Ioan. Andr. in regula ſcienti. in Mercur.

Tamen vt perfecta & clara poſsit haberi doctrina pro reſolutione prædictorum, ſic diſtinguendum eſt, quòd aut quærimus, nunquid in diſpoſitione iuris comprehendantur exempti: & dicendum eſt quòd ſic per ſuprà dicta, quia lex, vel diſpoſitio vniuerſaliter loquẽs prout eſt iſta, omnia includit, vt in cap. ſi Romanorum. xix. diſtin. & ſic talis diſpoſitio perſonas priuilegiatas comprehendit, vt not. Bar. in. l. in fraudẽ. ff. de teſta. mil. cum concor. vt ſcribit Deci. in. l. j. in. ij. lect. colum. iiij. verſi. nota vltimo. C. de ſen. quæ pro eo quod inter. Aut vero loquimur in priuilegio conceſſo in fauorem alicuius vniuerſitatis, vel particularis perſonæ. Et iſto caſu procedunt contraria, quòd exempti in generali ſermone nõ comprehenduntur. Et iſta eſt veritas. Cum igitur regula iſta generaliter ſit conſtituta pro bono publico ad euitandas fraudes, igitur & exempti comprehendentur.

Lex vel diſpoſitio vniuerſaliter loquẽs, omnia includit.

QVAESTIO SEXTA.

Regula vtrum comprehen. fœm.

QVAERO, vtrum iſta regula comprehendat fœminas religioſas, habentes dignitates collatiuas?

SOLVTIO. Videtur quòd non, quia regula loquitur ſimpliciter de beneficiis: & appellatione beneficij non venit dignitas, de quo loquimur, vt in cap. ſecundo, & in cap. quamuis. & in cap. cum illis. de præben. lib. vj. Et quia hîc nulla fit mentio de fœminis, ergo nos illas includere non debemus. l. ſi ſeruum. §. non dixit. de acquir. hæred. & . l. pen. ff. ſi quis à pat. fa. ma. Nam iſte eſt caſus rarus, videlicet quòd mulier renuntiet. Ergo lex ad illũ caſum nõ adaptatur, vulg. l. nã ad ea. ff. de leg. Per quam legem dixit Ang. in conſil. cccxliiij. incipien. Martinus. in. ij. colũ. quòd ſtatutum ſimpliciter loquens,

quens, intelligitur de maſculis, non de fœminis. Et ideo ſi ſtatutum dicit, quòd nullus contra inſtrumentum publicum audiatur, non habet locum in muliere, vt tradit Anto. de Cana. in tract. de execut. inſtrumẽ. q. xviij. Et prius Bald. in. l. in multis. ff. de ſta. homi. Vbi etiam dicit quòd ſi ſtatutum diſponit, ꝙ nullus de magnatibus intret Palatium, in tali ſtatuto non comprehendentur fœminæ. Et eodem modo ſi ſtatutum requirit in contractu alicuius authoritatem vel conſenſum conſanguineorum, vel coniunctorum, non comprehenduntur fœminæ, vt notat Bald. in. l. j. colum. fina. verſicu. ſed quòd ſtatutum. C. qui admitti. cum concor. traditis per Alex. in cõſil. xxiiij. animaduerſis. col. pri. volu. ſecundo. & Bald. in conſil. ccj. incipien. in prouincia. colum. fina. lib. j. & idem voluit Angel. in. l. fi. C. de verbo. ſigni. Corneus in conſi. clj. videtur. lib. iiij. Sic etiam ſtatutum, quod loquitur de bannito, nõ habet locum in fœmina, vt dicit Ang. in cõſil. lxvij. primum eſt. col. j. Sicut videmus, quòd ſi filij bannitorum expellantur de ciuitate, non habet locum in fœminis filiabus, vt notat Bald. in. l. quicunque. de ſer. fugit. Et ſtatutum de capiendis malefactoribus non intelligitur de fœminis, vt tradit Ioan. de Platea in. l. patrimoniorũ. C. de nume. patri. libro. x. facit ad hoc, quia iura ſimpliciter loquentia de perſonis, intelliguntur de habilibus, v. alg. l. vt gradatim. §. de lege. ff. de mu. & hon. Cũ igitur regula iſta nullam mẽtionem faciat de fœminis, videtur concludendum non comprehendi ſub ea.

Sed iſtis non obſtantibus, contrarium de iure tenedum pluribus rationib. Prima, quia iſta regula eſt inducta ad tollendas fraudes. Et iſto reſpectu, quia concernit animæ vtilitatẽ, dicitur fauorabilis, vt ſæpe dictũ fuit in præcedentibus quæſtionibus. Qua igitur ratione comprehenduntur maſculi, eadem & fœminæ comprehendi debent. Et ita per iſtam rationem dicit D. Ioan. Fran. Pauinus quondam Rotæ auditor in commento extrauag. execrabilis. §. j. in gloſſ. in verſicu. filiis. quòd diſpoſitio illius tex. loquens de maſculis habentib. duo incompatibilia, habet locum in fœminis, per rationes de quibus ibi per eũ. Quia reſpectu animæ nulla eſt differentia ſexus, vt tradit Anto. de Alex. in. l. alienã. C. de procurat. Deci. in. c. cum dilecta. de confir. vti. qui per iſtam rationem dicũt, quòd licet mulier procuratrix eſſe non poſsit, hoc non habet

Diſpoſitio loquens de maſculis habentib. &c.

Sexus differentia nulla eſt animæ reſpectu.

locum vbi agitur ds ſalute animæ : quia tali caſu de apicibus iuris non eſt diſputandum, vt notat Archid.in cap.ſcriptum, vj.quæſt.iij.Et ita etiam dicemus,quòd ſi mulier in teſtamento teſtis eſſe nõ poſsit, non habet locũ in teſtamento ad pias cauſas,vt tradit Bald.in.l.penul.in fina.C.de ſacr.ſanc. eccle. & Fely.in cap.quoniam, de teſti.Et in ſumma,vbi eſt eadẽ ratio,licet caſus iu fœminis ſit minus frequentatus,comprehen-

Fœm. ĩ omnib. caſ. cõprehẽd. vbi ſpecial. non inuenitur excepta.

ditur tamen ſub diſpoſitione ſimpliciter loquente,vt eſt glo. ſingularis in.l.j.C.de raptu virgi.quam ibi Hippolytus multis ſimilibus ornat: quæ vult, quòd diſpoſitio, & pœna illius legis punientis virum rapientem virginem, habeat locum in virgine rapiente virum,licet raro accidat. Ad quod eſt videndum,quod ſingularius voluit Bal.in cap.licet vniuerſis.de teſtibus. Hinc eſt,quòd ſtatutum imponens pœnam in aliquo

Quis, verbum de ſui natura maſculum & fœminam comprehẽdit.

caſu, habet locum in fœmina.vt notat Bart.in.l.iura.in fina. ff.de legib.Et iſta eſt firma & reſoluta concluſio,quòd regulariter in omnibus caſibus,fœmina comprehenditur, vbi ſpecialiter non inuenitur excepta, vt tradunt doctores in.l.quicunque.C.de ſer.fug.vt tradit Bar.in.l.j.ff.de verbo.ſig. Præſertim.quia tex.iſtius regulę loquitur per verbũ,ſi quis,quod de ſui natura maſculum & fœminam comprehendit, vt in.l. ſi quis id quod.vbi Alexand. & Moder. ff. de iuriſ. om. iudi.

Abbatiſ.

Fœm. habẽs digni. quæ renũtiari poſſit, cõpre. ſub iſta regula.

Accedit quia Abbatiſſa in adminiſtratione æquiparatur Abbati,vt notat Bald.in cap.j.in princ.col.vj.qui feud.dar.poſſ. Abb.in cap.ij.de his quæ fiunt à præl. Card.conſil.xvij.circa primum.colum.ij.Vnde eadem ratione qua Abbas ſub iſta regula comprehenditur, Abbatiſſa comprehendi debet. Et ſic concludo,ꝙ quælibet fœmina habens dignitatẽ,quæ renunciari poſsit,comprehenditur ſub iſta regula.Non obſtante,ꝙ

Iura ſimpliciter loquentia &c.

iura ſimpliciter loquentia,debent iutelligi de habilibus: quia reſpondetur mulierem eſſe habilem per ſupradicta:cum nulla in hoc ſit differentia inter marem & fœminam, neque lex faciat.Prætereà non habet locum illa theorica, vbi eſt dictio

Leges quãdo nõ recipiant reſtrictionẽ de habilitate.

ſi quis,iuxta tex.in.l.j.ff.de verb.ſignifi.Tertio vbi agitur de vtilitate publica leges non recipiunt reſtrictionem de habilitate.l.ſiquis in graui.§.j.ff.ad Sillen.l.j.C.de ſacr. ſanct. eccl. Sed regula iſta concernit bonum publicum. Igitur &c. Nec obſtant deciſiones ſuperius allegatæ:quia illæ procedunt vbi eſt diuerſa ratio. Nec minus obſtat,ꝙ appellatione beneficij non

nõ venit dignitas,&c. Quia hoc eſt falſum vbi concurrit mẽs & ratio eadem diſpoſitionis, maximè in materia fauorabili, vt iſta,vt patet per gloſſ.in clemen.auditor de reſcript. & in cap.j.de reg.iur.lib.vj.Cuius diſpoſitio etiam Papam cõprehendit appellatione beneficiorum, vt latè tradunt Moderni in tract.de beneficio.in.iij.quæſt. primæ partis.& dixi ſuperius prima quæſtione.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an iſta regula habeat locũ ĩ ſene decrepito. SOLVTIO. Verba regulæ innuunt quòd ſic,ibi,in infirmitate cõſtitutus &c. Nã ſenes infirmi dicũtur, vt eſt caſus in.l.ciuitatibus.ff. de leg. j. & in cap. magnæ. de vot.Vbi per illum tex.Abb.infert, ꝙ ſtatutum loquẽs de infirmo,verificetur in ſene.Et ſequuntur Moderni Aſten.in tertio volu.ſtatutorum. in verbo infirmus. Ergo eodem modo iſta regula, quæ pariter de infirmo loquitur, habebit locũ in ſene: cum regula ſit eiuſdẽ naturæ. Imò nihil aliud eſt,quàm ſtatutum. Et hoc idem repetit Abb.in cap.quoniam in.vj.colum.vt lite non conteſtata. Hinc Terentius in vltima comœdia, poſt Ariſtotelem libro.v.de generatione animalium,dicit:Senectutem per ſeipſam morbum eſſe naturalem. cui, vt inquit Horatius,multa circunſtant incommoda,plurimæque imbecillitates. Querula enim eſt,difficilis,moroſa,timida, vt quæ credat elemẽta ſibi omnia deſurta. Quam multis verbis deſcribit Pog.Florẽtinus libro primo de miſeria humanæ cõditionis.fol.vij.Vnde meritò medici dicunt ſenes debere regi regimine conualeſcentium,prout etiam Cicero de Oratore dicit,de Q. Mutio loquens.Et ille ſenectutis morbus nõ equidem incidens eſt & tranſiens,ſed, vt inquit Seneca, permanens & inſanabilis.Et ob eam cauſam Indi.teſte Herodoto lib.iij.hiſtoriarum,conſueuerunt ſenes interficere & edere:tanquã inter ſenes & mortuos nullum eſſet diſcrimen. Nã ſenis vita, vt eſt in prouerbio, in labris primoribus habitat. Nã viuit mortuus inter viuos,&, vt inquit Beroaldus, ſenior ex Græcorum ſententia,ſenex eſt,& non eſt. Nam ſenile corpus eſt putridum ædificium, in quo omnis iunctura diducitur:& dum alia fulcitur,alia diſcinditur.Et ideo ſenex nõ deſcendit,ſed cadit pluſquam infirmus,cum ſit non ſolum infirmus, ſed,vt Græcorum muſæ canunt, authore Apollodoro,

Senes ĩfirmi.

Regulæ idẽ quod ſtatutum.

Senectutis pulchra deſcriptio.

Indi. teſte Herodoto, ſenes interficiunt.

pariter & delirus. Hinc illud Plauti proceſsit, Senex cũ extẽplò eſt, iam neque ſentit, neque ſapit. Nec immeritò Ariſtotel. lib. ij. Politicorum, ſenectutem non ſolum corporis, ſed etiã mentis eſſe voluit. Et vt proximè accedamus ad propoſitum quæſtionis, ſenex non ſolũ infirmus eſt, ſed infirmitatum omniũ quaſi fermentũ quoddam, ad quod, veluti agmine facto, occurrit morborũ omne genus. vnde non ab re poeta dicit, Subeunt morbi, triſtiſque ſenectus. Nã inter cætera morborum genera, vt inquit Hippocrates, & poſt eum Cornel. Celſus, maximè infeſtant ſenes dyſponia & ſtrãguria, hoc eſt ſpiritus & vrinæ difficultas, coryca, & pituita, nephritis, & paralyſis, id eſt, renum dolores, & neruorum reſolutiones. Adde etiam cacexiam, id eſt, malum corporis habitum. Lienteriã, id eſt inteſtinorum leuitatẽ, cæteraque fuſi ventris mala quibus ſenes vexantur. Adde incommoda ſenectutis penè innumera: quæ quaſi per indicẽ Satyricus numerat Iuuenalis Saty. x. Ex quibus facile deprehẽdemus, ſenes nõ ſolũ infirmorum numero contineri, ſed etiã morborũ. Quid enim aliud in cauſa fuit, quod Cornelius Senecio, cum hilaris cœnaſſet ſubito extinctus fuit, auhore Seneca, niſi ſenectus? Quid Rhodiorum legatũ in calce orationis extĩxit, niſi ſenectus? Quid A. Pompeiũ, L. Vallan. Ap. Senſeiũ, Iuliũ medicũ, Fabiũ ſenatorẽ, Anacreontam poetã, niſi ſenectutis infirmitas interfecit? Longa texeretur hiſtoria, ſi ſenes omnes repẽtina morte interẽptos cõnumerare vellẽ, cũ ſatis fuerit, infirmitates ipſas lethales, quibus ſenectus ipſa implicita eſt, oſtẽdiſſe: Quibus finem imponet Licinius Caluus, homo Romanus exactæ ætatis, & magno natu ſenex, qui tribunatũ militũ deprecatus, ita verba fecit ad Quirites: Me iã non eundẽ, ſed vmbrã, nomenque P. Licinij relictum videtis. Vires corporis affectæ, ſenſus oculorum atque aurium hebetes, memoria labilis, vigor animi obtuſus, ac denique ipſamet infirmitas. Et ad propoſitum redeundo, videlicet quòd regula iſta loquens de infirmo habeat locum in ſene decrepito, tenet expreſsè, & in terminis excellens ille gloſſator concilij Baſiliẽſis, ſiue pragmaticæ ſanctionis, titulo de collat. fo. xcvij. Quã opinionem pluribus fundamẽtis probat, inter quæ adducit dictũ Archi. in cap. nihil. vij. q. j. dicentis: Facilius admittendam eſſe reſignationem ægri, quàm ſenis: quia ſenex præſupponitur minus

Senes quot morborum genera infeſtent.

Senes quã plures repentina morte interempti connumerantur.

nus viuere, quàm æger. Et valde ſenex æquiparatur graui infirmo. cap. j. de cler. ægrot. lib. vj. Nam ſenex mortuus, præſumitur ex ſenectute decedere. l. ſi vt certo. §. quid verò ſenectute. ff. commoda. vt latius ibi Archi. & dictus gloſ. in dictis locis diuagãtur. Hinc Apoſtol. ad Hebręos. c. viij. dicit, quòd qui antiquatur & ſeneſcit, prope interitum eſt: quia ſenectus, secũdum Senecam, nihil aliud eſt, quàm vitæ occaſus. Faciũt quæ in propoſito ſcribũt quidam Moder. in tracta. de beneficio. in. iij. parte. q. xviij. vbi etiam in indiuiduo decidunt iſtã quæſtionem. Pro quibus facit etiã illud, quòd ſenex ſemper eſt in morte vt notatur in. l. is qui. ff. de fideicommiſſ. lib. cũ concord. vt ſcribit Cataldinus in tract. de tranſlat. concilij Baſil. col. iij. Et Moderni in. l. ſenium. C. qui teſtã. facere poſ. & ex etymologia nominis apparet. Nam, vt boni authores tradunt, ſenex dicitur quaſi ſeminex, hoc eſt ſemimortuus, quòd acta maiore ætatis ſuæ parte iam morti propĩquior ſit: Nex enim mortem ſignificat. Et ideò merito Bion philoſophus ſenectutẽ portum omnium malorũ appellabat. De qua Plinius lib. vij. c. x. quædam incommoda ſcribit. Cum quibus concordat Ioan. Anton. Cõpanus in epiſtola conſolatoria ad Card. Papien. de obitu fratris. fol. vj. & Archiepiſcopus. Flor. in. j. parte ſummæ. tit. v. c. j. §. v. & vj. Et ſexenta alia ſenectutis incõmoda heroico carmine enumerat Eraſmus ad Guliel. Copum poſt diuum Gregorium ſuper homilia. Erunt ſigna &c. quæ omnia huc tendunt, vt dicamus regulam iſtam de infirmo loquentem, locum ſibi vendicare in ſene decrepito.

Senex an præſumatur minus viuere, quàm æger.

Etymologia nominis.

Senectutis incommoda.

Sed prædictis nõ obſtantibus contrariã opinionẽ veriorẽ puto. Nã regula de infirmo ſimpliciter loquitur. Ergo in dubio debet intelligi propriè de illo infirmo, qui in lecto iacet, & febre corripitur. argumen. eorũ que dicit Bart. in. l. j. §. hoc interdictũ. per illũ text. ff. de fonte. Nã infirmitas vera, & propria, eſt illa quæ ex humorũ exceſſu cauſatur: ex quo ſuccedit febris, vt tradunt Moderni Auinionẽ. in tract. legali. de peſte. in prin. & febris nihil aliud, quàm motus corporis cõtra naturam. vt in. l. quęſitum. §. j. ff. de re iud. & in. l. j. §. ſed ſciẽdũ. ff. de ædil. edic. Senect⁹ verò nõ eſt huiuſmodi. Ideo propriè infirmitas non dicitur, ſed debilitas, vt dicit Fely. in. capit. quoniam frequenter. in penul. col. vt lite non conteſt. facit. text. in. c. j. & in. ca. niſi. §. propter debilitatem. de renuntiat. &

Infirmitas vera quæ ſit.

Febris quid ſit.

Senes ex iuris præſumptione quàm lōgā vitæ ſpem ſibi pollicentur.

& notant Moder. in ca. ſi pro debilitate. de offi. deleg. & in. c. ſi qui teſtium. de teſtib. Et ideò concludendũ eſt ſub diſpoſitione iſtius regulæ de infirmo loquentis ſenes non comprehendi: quia ſenex ex eo quia ſenex, infirmus propriè non dicitur, vt videtur eſſe text. in. l. cui dens. ff. de ædil. edic. vbi dicit text. quòd carens dentibus nō eſt infirmus, aliàs nullus ſenex eſſet ſanus. Innuit ergo tex. quòd ſenes licet dentibus careāt, non propterea infirmi dici debēt. Et licet ſenes dicantur proximi morti, non autem ſunt ita proximi, quin non ſpem vitæ quinquennalis ex iuris præſumptione ſibi polliceantur, vt dicit Alex. in. l. hæreditatum. per illum text. ff. ad legem Fal. vel ſaltem ſperent per annũ viuere, vt dicit Rom. in cōſi. ccclxiij. petitur à me. in col. j. Et ante ipſum diu⁹ Hyerony. in. ij. part. Epiſt. tit. iij. epiſt. xl. Et hoc idem prius dixit M. Tullius in li. de Senectute. & dixi in. §. item ſi quis in fraudem. num. xxv. inſtit. de actio. Eſt bene verum, quòd in capulari ſene, & penè iam decrepito renũtiante, magis iuſtificari debet renũtiatio, quàm in iuuene, & ſuperior diligentius eam renuntiationem intueri debet, ne ſimulatè vel fraudulenter fabricata ſit. Quo caſu putarem, proculdubio iſtam regulam in tali habere locum, aut ſaltem militaret ratio. cap. ij. de renuntiat. lib. vj. Et ita etiam videtur ſentire Pet. de Ancha. in conſi. cclxxix. quęſtio proponitur. Vbi loquitur de permutatione cuiusdam ſenis iam confecti. Nec ob eam cauſam oportuit eum iuſtificare ceſsiſſe in vtilitatem eccleſiæ, vt ibi per eũ. Et vltra iſta plura alia priuilegia ſeniorum, vide per Moder. Hiſpanos in rubrica inſtit. de iuſtit. & iur. co. ix. num. 75. cũ ſeq. & per Card. Iacobatium in tract. de cōcilio. pagina. lviij. cum ſeq. libr. j.

Renũtiatio an debeat magis iuſtiſicari in ſene, quàm in iuuene.

Seniorum plura priuilegia.

QVAESTIO OCTAVA.

Mare infirmitati & morti æquiparatur.

QVAERO, an iſta regula habeat locum in eo qui intrat mare tempore tēpeſtatis, vel eſt conſtitutus in alio periculo mortis, & renũtiat in illo periculo, & moritur infra viginti dies ex illo?

SOLVTIO. Videtur prima facie ꝙ ſic, per ea quę de periculo maris cumulat Io. de Mur. Prior, ĩ quibusdã memorabi lib⁹ ſuis vbi mare æquiparat infirmitati & morti. De quo Fely. in. c. olim. in. ij. col. de excep. Et negari non poteſt ꝙ nauigatio

gatio ſemper eſt periculoſa & incerta,ſicut infirmitas,vt not. Bald.in cap.paſtoralis.colum.ij.de offi.ord.Et eam æquiparat Aeneas Sylulus,expiſt.xxxvij.ægroto in carcere vel lecto exiſtenti.Hinc emanauit prouerbium,Qui neſcit orare aſcēdat mare.Et Ouid.in lib.ij.ſine tit.dicit ꝙ nauigans ad mortem accedit. Nam propè tam lethum,quàm propè cernit aquam.Idem etiam Seneca teſtatur lib.vij.Tragœ.& Terent. comœdia.vj.Nā plus dies.xxx.in naui fui ſemper mortē expectās. Nam fortunatus eſt qui neſcit,quid malè preterierit, qui nunquā eſt ingreſſus mare.Et Proper.lib.iij.de morte Peti:Ite rates curuæ,& lethi quoq; texite cauſas.Iſta per humanas mors venit acta manus.Terra parum fuerat, fatis adiecimus vndas.Fortunæ miſeras auximus arte vias. Et hoc eſt abſolutum apud omnes quòd intrans mare dicitur conſtitutus in articulo mortis.Et ita de illo qui vadit ad bellum, vt de vtroque dicit Abb.in dicto capitulo paſtoralis.§.preterea. Et idem de intrante domum peſtiferam, vt de iſtis omnibus loquitur Bartol.in tracta.de teſtamen.in verſic. mortuum,& in lege fin.ff.de infami.Cardin.in clemen.j.in princ.&.§.fin. de pœnis.Et quod habetur toto titulo.ff.ad.l.Rho.de iact. Adeò quòd lex æquiparauit mare homini crudeli & potenti,vt in lege tertia.ff.de don.cau.mor.Et plura ponit Luc. de Penna in.lege quotiens de naufra.libr.xj. Quibus omnibus conſideratis,videtur concludendum regulam iſtam in tali renuntiatione locum habere.

Orare qui neſcit,aſcēdat mare

Mortis in articul.cōſtituti qui dicantur cū infirmi non ſint.

Sed iſtis non oſtantibus,teneo contrarium,per ea quæ notat Abb.in cap.quod de his.in fin.de ſentent. excommunic. Ex cuius dictis quæſtio ita reſoluitur.Nam ponit ibi pro conſtanti,ibi eſſe textum probantem inter infirmitatem & periculum mortis magnum eſſe diſcrimen.Quod ſi verū eſt, prout inficiari non poteſt,regula iſta loquens de infirmo,non habebit locum in ſano conſtituto in aliquo periculo mortis, quia no dicitur infirmus eà infirmitate, de qua regula ſentit. Si igitur talis credat,& moriatur infra viginti dies, beneficiū non vacabit per obitum,ſed per renuntiationem, quia ceſſat mens & intentio regulæ.

Infirmitas & periculum mortis multum differunt.

QVAESTIO NONA.

QVAERO, ponamus aliquem infectum peſte, iuſſum continere domi, vbi renuntiat, deinde in certo die ſolus moritur, dubitatur vtrum ante, vel poſt vigeſimum diem fuiſſe mortuum præſumamus, & cui potiſsimum onus probandi incumbat, an videlicet reo excipienti de regula, an verò actori reſignatario?

Pro bādi onus cui potiſſimū incumbat

SOLVTIO. Iſtud dubium habet duas partes. Prima eſt, an regula iſta quæ loquitur de infirmo, procedat in infecto? Secunda pars, ſuppoſito quòd ſic: nunquid in dubio debeat præſumi mortuus infra, vel poſt viginti dies, quando neſcitur tempus obitus?

Circa primum videtur dicendum regulam habere locum in infecto, quod ſic oſtenditur. Infectus dicitur conſtitutus non ſolum in infirmitate, ſed etiam in periculo mortis, vtlatè probat Corneus in conſil. cxxx. in hac conſultatione. in quarto volum. & in conſil. liij. eodem li. Et in pulchra quæſtione reaſſumunt nouiſsimi Bononienſes in tractat. legali de peſte. in prima parte quæſtione. x. Et iſta opinio ſuaderi poteſt ex eo, quia peſtilentia eſt morbus acutiſsimus & contagioſus, qui omnes alios magnitudine ſuperat, vt dicit text. in cap. ſicut. el. j. de ſimon. Cum igitur text. iſte loquatur de infirmo, in dubio intelligendus eſt de omni infirmo qui eſt in periculo mortis, ita ꝙ cōprehendet infectum peſtilentia.

Infectus quis dicatur.

Prædictis tamen non obſtantibus contrariam opinionem puto veriorem, videlicet regulam non habere locum hoc caſu: ex eo, quia licet infectus peſtilentia dicatur conſtitutus in periculo mortis, non tamen poteſt dici infirmus, niſi per quendam fictionem, & habito reſpectu ad periculum imminens ex illo morbo tam contagioſo, ex quo infectus adeò eſt aeris participatione contaminatus, vt facilè euitetur ab aliis. Et tali reſpectu poteſt homo ſe infirmum exiſtimare, cum poſsit ex infectione ſtatim generari peſtilentia, & eum necare. Et ideò prudentis erit, tali tempore, ſe, & ſua ita componere, ac ſi infirmus eſſet, & ſe cerneret moriturum. Verè tamen & realiter conſiderando rem ipſam, infectus peſtilentia ſanus eſt, & non infirmus. Nam infirmus dicitur qui iacet in lecto, & febre corripitur. lege prima. §. ſed ſciendum. ff. de ædil. edict. & notat gloſſ. in ſumma. xvj. quæſtione prima. & notatur in cap. cum infirmitas. de pœnitent. & remiſ-

Peſtilētia oēs alios morbos magnitudine ſuperat.

Infectus peſtilentia ſanus, & nō infirmus.

ſio. Cùm igitur regula iſta ſit ſtricti iuris, & exorbitans à regulis iuris communis. debet de proprio & vero infirmo intelligi, non de præſumpto: aliàs ſequeretur illud inconueniens, quòd ſenes, de quibus ſuprà proximè diximus, qui infirmorum numero continentur, furioſi, abſentes, & alij omnes qui infirmis æquiparantur, iuxta text. in lege ſecunda. §. furioſus. ff. de iure codicil. cõprehenderentur ſub iſta regula, quod nõ eſt verum. Intelligẽda igitur erit in caſu proprio infirmitatis, cum ſit odioſa, & ſtricti iuris. Et hoc quo ad primum.

Infirmitas quælibet in dubio præſumitur.

Circa ſecundum quis tenetur in dubio probare infectum mortuum fuiſſe infra viginti dies. Dicendum eſt, quòd opponens de regula, ex eo, quia reſignatarius habet intentionem fundatã de iure, quòd taliter mortuus præſumatur mortuus poſt vigeſimum diem. Ratio eſt, quia quælibet infirmitas in dubio præſumitur durare longo tempore, ſaltem per annum. vt probat Cardinal. in cap. cum inter. de elect. per text. in ca. communiter. xxxiij. diſtin. Sequitur Alex. in. lege furioſum. ſecunda columna. C. qui teſt. face. poſſ. Et ideo infirmitas longum impedimentum reputatur in dubio. l. ſi lõgius. in princ. de iudici. Sequitur Decius in cap. prudentiam. in quarta columna de off. deleg. Et illud dictum ſequuntur Moderni Taurien. in lege prima. num. 539. ff. de offic. eius. Non obſtat, quòd in morbis peracutis, veluti peſtilentia velociſsimè homo moritur, vt dicit Barthol. de Piſis. in tract. peſtilentiæ. in princip. ex mente Hippocratis in tertio Pronoſticorum. & in ſecundo Aphoriſmorum. capitul. vigeſimotertio. & Galenus in primo de morbo. capit. quarto. Quia reſpondetur hoc non eſſe ſimpliciter verum, ſed ſecundum complexionem, & alia accidentia infirmi, hoc euenit. Et ideo dicit Gabriel Bergomen. in tract. peſtilẽtiæ in ſecunda parte. fol. quinto quòd licet peracutæ ægritudines non tranſeant. xiiij. diem ſecundum Hippocratem, tamen dicit quòd iſte latro peſtiferus pabulat, & diuagari poteſt in corpore humano per quadraginta dies, & tandem infirmum interimere. Quæ quidem opinio cum ex multis medicorum locis ſatis comprobetur, tum ex ſæuiſsima illa, & multis ſeculis memorãda, anni M.D.xxxvII. peſtilentia, quam ipſi vidimus, ſit manifeſtior. Iacuerat enim per idem tempus in domo Reuerendiſs. Car-

Aegritudines peracutæ licet nõ trãſeãt xiiij. diẽ. peſtilentia tamẽ diuagari poteſt per. xl. dies.

dinalis

dinalis Laurentij Sanctorum quatuor, cuius tunc eram Auditor, peſte languens, quidam nomine Turion, Nicolai ſigillatoris ſacræ pœnitentiariæ famulus. Is cum diu hoc morbo torqueretur, tandem quinquageſimum diem trangreſſus obiit. Idem eadem in domo duobus aliis accidit. Nam ſecretarius principis Orangæ, tunc exercitus Imperialis in illa ſæuiſsima vrbis direptione Ducis, peſtilentia tactus, vltra quadrageſimum diem languens vitam protraxit, tandem ex eodem morbo deceſsit. Ioan. etiam Bononienſ. eiuſdem Cardinalis famulus peſtilentia correptus, ſexageſimum diem cum gemitu tranſgreſſus, ex eodem morbo expirauit. Deficeret mihi tempus, pariter & papyrus, ſi infirmorum omnium caſus, & tẽporis longi exceſſum diſcurrere vellem. Plures enim reperiuntur, quàm Sibylle folia. Sic itaque dictum Hippocratis & aliorum intelligendum eſt, concurrentibus habitudine corporis cum mala diſpoſitione, vt apparet quotidiano viſu. In dubio tamen ægritudo præſumitur longa, niſi probetur contrarium, & hoc erit arbitrarium, vt dicit Alexand. in. l. furioſum. in. ij. colum. C. qui teſta. face. poſ. Et iſta opinio communis eſt, vt patet ex his quæ dicit Abb. in. d. cap. cum inter. Et eam ſequitur latè quidã Modernus Hiſpanus Pet. de Biaxio in tract. de elect. in. ij. parte. c. vj. in. ij. colũ. Et ex iſtis habes vnum priuilegium ſingulare infirmitatis, quòd licet ſecũdum medicos infirmitates peracutæ extinguant hominem in decimoquarto die, per ea quæ dicta ſunt ſuperius: hoc tamen de iure non procedit, quia præſumitur omnis infirmitas longius durare. Et dicenti hominem fuiſſe mortuum ex tali morbo peracuto infra dictũ terminum, incumbit onus probandi. Quia, vt dixi, ſemel infirmus ſemper præſumitur infirmari, niſi probetur contrarium.

Infirmitates peracutæ.

Infirmus ſẽper præſumitur infirmari.

Nec mirandum eſt, ſi in hac materia coniecturali, Iuriſcõſulti ad auferendum lites illud tempus extra ordinem medicorum commenti ſunt, quia videmus in ſimili, quòd hodie communiter homines intra quinquageſimum & ſexageſimum annum moriantur, vt ex ſepulchris defunctorum inſpicere licet. Et vtinam nobiſcum cum Pſalmiſta tam bene ageretur, dicente, Et erit vita hominis. lxx. annorum, in potentatibus. lxxx. Nam ſatis nobis conſultum fuiſſet. Et tamen lex non curans fixum illud Prophetæ tempus, neque rurſus

curſum

curſum ipſum quotidianum breuioris vitæ ante oculos obuerſantem: ſed quaſdam alias longioris æui coniecturas ſanxit, diffiniens hominum vitam ad centum vſque annos poſſe protendi, transferens onus probandi in aſſerentem oppoſitum, vt in. l.fin. C. de ſacroſanc.eccle. Rationem verò illius præſumptionis vitæ centum annorum ſcribit natabiliter Crinitus, ex mente Arabum.lib.vij.de honeſta diſciplina.cap.ix. capta coniectura ex pondere dragmarum cordis humani, vt ibi latius per eum. Sic igitur licet medici infirmitatem peracutam certis veluti cancellis circumſcripſerint, nos tamen alio reſpectu longius protrahimus. *Vita hominū ad quot annos protendi poteſt.*

Ergo hoc primum infirmitatis ſingulare priuilegium erit, quòd etiam in peracutis morbis præſumitur quis quouſque viuere, donec probetur mortuus. Quæ quidem probatio incumbit aſſerenti, iuxta vulg.l.qui dicit.de proba. Sed quando huc deuenimus, vt de ſpecialibus priuilegiis infirmitatis mentio fiat, operepræcium erit quædam alia infirmitatis ſingularia priuilegia prædictis annectere. Quando etiã materia iſtius regulæ affinis eſt, & expoſtulare videatur, quæ lõga lectione retexui. Erũt enim numero ferè nonaginta. Quæ quoniam experſa reperiuntur in iure, neque obuiam cuiqua volenti occurrunt, & illa aliàs iunior multo labore collegi, prætermittenda non duxi. De primo priuilegio diximus. *Infirmitatis priuilegia deſcribuntur.*

Secundum priuilegium ſpeciale infirmitatis erit, quód licet propter infirmitatem quis non ſit remouendus ab officio, vt in.c.ſcripſit.cum duobus ſeq. vij.q.j. Nec coniugati ob eam cauſam ſeparari poſſunt, vt in.c.ij.de coniu.lepro.& in.c.hi qui.xxxij.q.vij. Neque etiam tutor propter infirmitatem ab adminiſtratione remoueri debeat, vt in.l. ſolent. de tutel. ſicut nec iudex, cui ex ſucceſsione adminiſtratio defertur, vt in cap.grandi.de ſuppl.neg.præla. lib.vj. Bart.in.l. cęcus.ff.de iudi. Tamen habes textum ſingularem in.l.iij.C. de offi.præfec.præto.Ori.ꝙ iudex propter infirmitatem remouetur ab officio. Et ita ibi Salic.ſummarium ſcribit.

Tertium ſpeciale priuilegium infirmitatis eſt: ponit text. in.l.filium diffinimus.ff. de his qui ſunt ſui, vel alie.iur. Vbi propter infirmitatem longinquam patris tollitur præſumptio, quòd filius natus in domo, & vicinis ſcientibus, præſumatur filius illius infirmi.

Quartum,

Quartum, quia licet quis non excuſetur ea ignorare, quæ publicè proclamantur, vt in.l.ſi tutor.C.de peri.tuto. tamen infirmus excuſatur. text.eſt notabilis in ca.fi.qui mat.accuſa. poſſ. tradit Bart.in.l.is poteſt.ff.de acquirend.hæred.

Quintum ſingulare priuilegium infirmitatis eſt, quia ſicut impenſa funeris pręfertur cuicunque alij creditori, vt eſt tex. notabilis in.l.impenſa funeris.ff.de relig.& ſumpt.fune. Sic eodem modo & impenſa facta in infirmum, præferetur cuicunque alteri creditori. Ita ſingulariter Bald.in.l.in reſtituenda. per illum text.C.de peti.hæred. Et hoc bene nota.

Sextum ſpeciale priuilegium ponit text.in.l.j.ff.de offi.cóſul. Vbi collega, inchoata per ſuum collegam poteſt complere & exequi, quando alter collega eſt infirmus.

Septimum, quia commodatarius tenetur ad impenſas faciédas ſeruo commodato infirmo, ſecũdum diſtinctionem. tex. notabilis in.l.in rebus.§.poſſum.ff.commoda.

Octauum, vſufructuarius tenetur etiam ad impenſas faciendas in ſeruum infirmum, in quo habet vſumfructum.l. ſicut impendia.ff.de vſufructu.

Nonum priuilegium, quia ſeruus infirmus cẽſetur interim ſeruire: & tempus infirmitatis computatur in tempore conuẽto. tex.eſt notabilis in.l.cũ hæres.in.§. ſtichꝰ.ff.de ſta.homi.

Decimum, quia per ſeruum etiam infirmum vſumfructum retinemus.l. arboribus.§.de illo.ff.de vſufruct.

Vndecimum, quia contractus factus ab infirmo cum medico poteſt reſcindi per officiũ iudicis. Caſus eſt ſing.in.l. medicus.ff.de variis, & extraord.cog.

Duodecimũ, quia cõtumacia nõ cadit in infirmũ.l.cõtumacia.§.pœnã.ff.de re iud.Bar.in.l.j.in.j.co.ff.de ĩ integ.reſtit.

Decimumtertium, quia propter infirmitatem detentus à facto ꝓmiſſo ſub pœna excuſatur. bonus tex.in.l.fi.§.pen.ff. ad leg. Rhod.de iact. Et hoc nõ procedit ſolum in infirmitate propria, ſed etiã ſuorum, vt Alex.tradit in.d.l.quæſitum.

Decimumquartũ, quia contractus nominatus habetur pro impleto ex parte eius, qui propter infirmitatem fuit impeditus.l.ſi pecuniam.in prin.ff.de condi. ob cauſam.

Decimumquintũ, quia iudex delegatus ſuperueniẽte infirmitate mutatur.l.ſi longius.in princip.ff.de iudi.

Decimumſextum, quia impenſæ factæ in infirmum etiam inuitum

inuitum & contradicentem, repetuntur.gl.eſt ſingularis in.c.prouidendum.lxxxiij.diſtinct. Quam gloſſ.confirmo ex alijs duabus ſingularib.gl.poſitis in.l.ſtichus.ff.de pecul.leg. quæ dicunt,quòd beneficiatus in ſtatu ſuæ perſonæ nũquam poteſt opponere,quòd vtiliter in eum non ſit geſtum. Quas gloſ.not.ad limitationẽ.l.vtiles.ff.de peti.hære.Et illas gloſ. ibi Bart.approbat,& eaſdem ſequitur Ioan And.in.c.cũ.C. laicus,de foro compet.lib.vj.in nouella.

Decimumſeptimum, quia medicus tenetur gratis curare infirmum pauperem.gloſ.eſt notabilis in.d.c.prouidendum. lxxxiij.diſt.in verſic infirmus.in princ.

Decimumoctauum,quia licet teſtamẽtum factum ab eo, qui poſtmodum mortem ſibi conſciuit, ſi metu criminis hoc fecit,nihil valet/tamẽ ſi fuiſſet infirmus,& propter impatiẽtiam doloris ſuæ infirmitatis hoc feciſſet,non irritatur teſtamentum.l.ij.C.qui teſta.fac.poſſ.cum ſuis concord.

Decimũnonũ,quia ſentẽtia lata cõtra infirmũ,iudice ſciẽte, eſt ipſo iure nulla.l. quæſitum.cum gloſ.not.ff.de re iud.

Vigeſimum,quia licet in die Paſchatis nulli ciui liceat ruri commorari / tamen ſi in infirmitate eſt detentus, excuſatur. text.eſt notab.in.c.nulli.de conſecr.diſtinct.iij.

Vigeſimũprimũ,quia infirmus omni tempore,& indifferẽter debet baptizari,quamuis aliàs nõ poſſet certo tẽpore baptizari.tex.eſt in.c.qui cũ.c.ſeq.de conſecr.diſtinct.iij.

Vigeſimumſecundũ,quia procurator qui regulariter poſt litem conteſtatam non poteſt mutari,/tamen propter infirmitatem mutari poteſt.l.vel in iudicio.ff.de procu.

Vigeſimumtertium,quia arbiter poſt ſuſceptum arbitrium, licet regulariter teneatur & cogatur cauſam dicere, tamen propter infirmitatem excuſatur.l.licet.ff.de arbi.

Vigeſimumquartum,quia licet regulariter habenti tutorẽ curator nõ ſoleat dari,tamen ſi tutor eſt infirmus, datur eius periculo.§.fin.inſtit.de cura.l.ſolent.ff.de tutel.

Vigeſimumquintum, quia infirmo aliquem inculpanti de maleficio non creditur.l.ſi quis in graui.in princip.ff.ad Silen.tollit tamen præſumptionem calum.text.eſt notab.in.l. qui cum maior.§.fin.ff.de bo.liber.

Vigeſimumſextum, quia manumiſſus à domino in ſeruitutem reuocatur, quando domino ſuo infirmo ſuffragiũ non

præſtitit.

præſtitit. l. alimenta. ff. de libe. agn. / Vigeſimumſeptimũ, quia monachi qui aliàs prohibentur comedere carnes, tamẽ ſi ſunt infirmi, bene poſſunt comedere. text. eſt notabilis in capitulo, cum inter monaſterium. de ſtatu monach.

Vigeſimumoctauum, quia ſocius qui occaſione ſocietatis incidit in infirmitatẽ, cõputare poteſt expenſas factas in infirmitate ſuo ſocio, ac ſi in ſocietatẽ expendiſſet. Caſus eſt notabilis in. l. ſocius qui in eo. cũ. l. ſequenti. ff. pro ſocio. Quod limita ſingulariter non procedere in mãdatario qui exequẽdo mandatum factus eſt infirmus. Caſus eſt ſingularis in. l. inter cauſas. in. §. non omnia. ff. mãdati. Quod bene nota.

Vigeſimumnonum, quia dominus non curando ſeruum ſuum infirmum, priuatur dominio eius. Caſus eſt notabilis in. l. prima. §. & ſeruus. C. de latina libertate tollenda.

Trigeſimum, quia ſi filius, vel hæres non curauit teſtatorem infirmum, perdit hæreditatem. Caſus eſt notabilis in. §. ſi quis de prædictis. in authen. vt cum de appel. cognoſ.

Trigeſimumprimum, quia maritus qui vxorem ſuam infirmam non curauit, perdit lucrum dotis. l. ab hoſtibus. §. ſi vir. ff. ſoluto matrimonio. & ibi gloſſ.

Trigeſimumſecundum, quia emptor qui ſeruum infirmum non curauit, non poteſt agere redhibitoria contra debitorẽ. tex. eſt in. l. quid ſit nolit. §. ſi mancipium. ff. de ædil. edict.

Trigeſimumtertium, quia licet regulariter teſtes ad iudicem debeant venire, tamen ſi ſunt infirmi, mittitur ad domũ eorum. tex. eſt. in. l. ad egregias. ff. de iureiuran.

Trigeſimumquartũ, quia infirmus, vel valetudinarius excuſatur à muneribus perſonalibus. text. eſt in. l. prætor. in princip. ff. de vaca. mune.

Trigeſimumquintum. quia ſi vnus ex compromittentibus ſeu litigantibus coram arbitrio non adfuerit, aduerſa valetudine impeditus pœna in effectu non committitur. text. eſt in l. ſi cum dies. §. ſi quis ex litigantibus. ff. de arbit.

Trigeſimumſextum, quia delegatus impeditus propter infirmitatem poteſt alteri committere vices ſuas. text. eſt in. c. ſi pro debilitate. de offic. deleg.

Trigeſimumſeptimũ, quia licet aliàs electores infra octo dies teneantur electo ſuam electionem præſentare, aliàs incurrunt certam pœnam: tamen ſi infirmitate ſint detenti, excuſantur,

cuſantur, vt in.c. cupientes.§. certum. cum gl. in verſi. alia iuſta. de electio. lib. vj.

Trigeſimũoctauũ, quia licet beneficiatus ad ordines promoueri cogatur, aliàs priuatur beneficio. Si tamẽ infirmitatis impedimẽtũ prætẽdit, nõ cogitur ſecũdum dictũ notabile gloſ. magnæ in.c. licet canon. eſt gl. antepenul. de elect. in.vj.

Tricesimumnonum, quia confeſsio facta in infirmitate, ſi infirmus cõualeſcat, non inducit obligationem, vt plenè per Bar. in.l. cum quis decedens,§. cod. cillis. ff. de leg. iij.

Quadrageſimum, quia ſi infirmus exculpat aliquem, tolluntur iudicia contra eum orta. ita ſingulariter tenet Bald. in.l.j. in vltim. colum. C. communia de leg.

Quadrageſimumprimum, quia ſi legati infirmentur in legatione ſua, debet eis ſolui, quoad redire poſſunt. Ita notabiliter Bart. in.l. ſi cui.§. tãdiu. ff. ex quibus cauſis maior. per illum text. quem dicit menti tenendum, quia ſæpe occurrit.

Quadrageſimũſecũdũ, quia ſi fiat ſubſtitutio in legato, vel hæreditate contemplatione certæ infirmitatis, quòd eo liberato ex illa infirmitate, & mortuo ex alia, legatum vel hæreditas non debetur ſubſtituto. Caſus eſt notabilis in.l. alũnæ. §. final. ff. de adim. leg. quem ibi Barto. multum commendat.

Quadrageſimũtertiũ, quia licet aliàs cõtra debitores abſẽtes latitãtes fiat vẽditio bonorũ per creditores, tamen cõtra debitorẽ infirmũ venditio fit, procuratore dato bonis, cauſa cognita. tex. eſt in.l. ſi quis inſtituatur. in fin. ff. de hered. inſt.

Quadrageſimũquartũ, quia æger, ſeu infirmus nõ tenetur mittere procuratorẽ, vt videtur velle gl. no. in. d.l. ſi quis inſtituatur. in. fi. De quo tamen omnino vide Bart. in.l.j. ff. de diuerſ. & tempo. præſcrip. & in.l. iij.§. ſi quis. ff. ſi quis caut.

Quadrageſimumquintum, quia ille qui in iudicio ſiſtere promiſit, & infirmitate ſit impeditus, exceptione adiuuatur. text. eſt in.l. ij. ſi quis. ff. ſi quis caut.

Quadrageſimumſextum, quia rectores qui tenẽtur ad alimenta officialibus ſuis, illa etiam debent ſi infirmentur, & tenentur ad pullos, & ſimilia, licet non ad medicinas. Ita notabiliter Bart. in.l. legatis. ff. de alim. & cib. leg.

Quadrageſimumſeptimũ, quia clericus infirmus non reſidens in eccleſia, nihilominus percipit quotidianas diſtributiones. tex. eſt notab. in.c.j. de cleri. non reſiden. libro ſexto.

Quadrageſimumoctauum, quia infirmus non præſumitur donare cauſa mortis, niſi de reſtituendo conueniat, vel fiat mentio mortis. tex. eſt notabilis in. l. Seia. §. fi. ff. de do. cau. mor. Sequitur Alex. & communis opin. in. l. quæ dotis. colũ. ij. num. 6. ff. ſol. matr.

Quadrageſimumnonum, quia benemeritus eſt qui curauit infirmum, & eſt ſufficiens cauſa ad manumittendum ipſum, etiam à filio minore vigintiquinque annis. vt in. l. etiam. §. ex præterito. ff. de manumiſſ.

Quinquageſimum, quia ſi medicus promiſit curare infirmum certo morbo laborantem, ſi ipſum ſanarit, & poſtmodum reincidat in eundem morbum, tenetur pro eodẽ ſalario illum iterum curare. Gl. eſt notabilis in. l. maritus. ff. locati de quo vide ibi Bar.

Quinquageſimumprimum, licet aliàs gratia extinguatur negligentia eius, qui vacantem præbendam petere poterat, & non petiit, tamen ſi infirmitate fuit detentus, non expirat ipſius gratia, quin eius vigore aliam poſtmodum vacantem poſsit petere. gl. eſt notab. in. c. ſi clericus. in verbo negligẽtem. de præben. lib. vj.

Quinquageſimumſecundum, quia epiſcopus infirmitate detentus, ſuffraganeos ſuos conſecrare non valens coepiſcopo ſuo, vel alij vices ſuas mandare poteſt. text. eſt. in. ca. quod ſedem de offi. ordi.

Quinquageſimumtertium, quia notarius infirmus poteſt facere, quòd de eius protocollis alius ſumat inſtrumentum. Ita notabiliter Bart. in. l. quædam. §. nihil intereſt. ff. de edẽdo. cum limit. de qua ibi per eum.

Quinquageſimumquartum, quia famulus infirmus debet habere ſalarium ſuũ tempore infirmitatis. gloſſ. eſt in. l. arboribus. §. de illo. de vſufruct. Sed in hoc veritas eſt in contrariũ, quã habes per gl. Bart. in. l. ſi vno. §. itẽ cum quidã. in vlti. col. ff. loca. De qua re poſt Alexand. ibi in Apoſt. latius ſcribit quidam doctiſſimus Moder. Bononien. nomine Vlpianus de Zannis, in. §. iuris prudẽtia. in. xix. & ſeq. col. inſti. de iuſti. & iur. Quinquageſimumquintum, quia famulus qui non potuit ſeruire certo tempore propter infirmitatem, poteſt alio tantundem tempore ſeruire, & habere integram mercedem, ſecundum quod notabiliter diſtinguit Bart. in. d. l. ſi vno. §. item

item cum quidam in.fi. Vbi Moder. & latius Ioan. Baptiſta Caccialup.in repet. idem functo.q.xlviij.ff.de offic.aſſeſ.& Iaſ.in.l.ſi ita ſtipulatus eſſem.abs te.col.penulti.ff.de verbo. obligat.

Quinquageſimumſextum,quia infirmitas probatur per ſacramentum ipſius infirmi,vt in Specul.in tit.de appel.§.vij. verſic.quid ergo. Quem refert Bal.vbi pulchrè per eum in.l. quæſitum.ff.de re iudic.

Quinquageſimumſeptimum,quia propter infirmitatem procuratoris vel auditoris quis excuſatur à proſecutione cauſæ appellationis.Et licet Oldradus opponat aliqua in cõſilio ſuo.ccxcvij.quem vide.Tamē.j.opinio eſt verior,& approbata in Rota,vt refert.D. Guilielmus Caſsiodorus in collecta. deciſ.tit.de appellat.deciſione incipiē.firma eſt propoſitio.

Quinquageſimumoctauum,quia presbyter qui in infirmitate vouit intrare monaſterium,& refutauit beneficium,non impeditur,ſi conualuit repetere beneficium, ſi non eſt factus monachus,text.eſt in.c.j.xvij.q.ij.& facit cap.ij. de vot.

Quinquageſimumnonum, quia infirmus ſacerdos prohibetur,ac etiam excuſatur celebrare.Gloſſ.eſt in capitulo illud.xxvij.quæſtione.j.

Sexageſimum,quia infirmitatis præſumptio tollitur per actum incompatibilem, puta per coitum.c.tenor.& ibi doct. extra de re iudi.

Sexageſimumprimum,quia impenſæ factæ in monachum infirmum qui eſt in ſtudio,reddunt Abbatem, vel patrem obligatum.vide notata per Specu.in tit.de ſalario.§.iiij.verſic.quid ſi monachum.

Sexageſimumſecundum,quia infirmus diuturnus adnumeratur inter perſonas miſerabiles, vt in.l.j.C.quando Impera. inter pupil.& vidu.

Sexageſimumtertium,quia infirmus non tenetur ieiunare. cap.ij.& ibi Abb.de obſeruatio.ieiunij.

Sexageſimumquartũ,quia infirmo conſentiente alius ſubſtituitur in dignitate in totum, ſed ſuperior decernet ægrotanti alimenta quandiu vixerit,& hoc fieri poteſt ſine peccato,cum non procedat ex pactione ægrotãtis & ſubſtituti, ſed ex iuris diſpoſitione & ſuperioris,vt per Abb.in cap.tua nos. in fin.de clerico ægrotan.

Sexageſimumquintũ,quia excuſatores miſsi ab infirmo ad iudicē ad allegandum infirmitatem,poſſunt etiam teſtificari de infirmitate,& eis creditur. Ita notatur in.c.quærelam.de procurato.Vbi domi.Alex.de Neuo poſt alios hoc notabilius proſequitur. Sexageſimumſextum,quia qui propter corporis inualiditatem officium implere non potuit, & ob hoc ad aliud officium aſpirauit,nihilominus fungitur priuilegiis, quæ cōpetunt illis qui perfecerunt. text. eſt notabilis, & ibi Bar.in.l.exagentibus.C.de princi.agent.in reb.lib.xij.

Sexageſimumſeptimum, quia qui infirmos viſitare negligit,peccat venialiter.vt in.c.vnum orarium.§.aliàs ea demũ. xxv.diſtinct.

Sexageſimũoctauũ,quia ſicut non eſt obligatoriũ iuramētũ,quod non poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ, ita non eſt obligatorium iuramentum, quod non poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis corporalis.Ita habes per gloſſ. Ioã.And. & D.Abb.in.cap.ſi verò.de iureiur.

Sexageſimumnonũ,quia monachus qui non poteſt eligere ſolitariam cellulam, & à cōgregatione diſcedere: tamen de conſenſu Abbatis cauſa infirmitatis poteſt:dũmodo intra ſepta & clauſuram monaſterij habitet.text.eſt not.in.c.monachum.xx.q.iiij. Quod qualiter procedat, dixi latiſsimè in tract.meo de offi.& poteſtate maioris pœnitentiarij,& ſacræ pœnitentiariæ.& in tract.breuium.nume.31.& 32.

Septuageſimum,quia licet aliàs mãdatarius in præiudiciũ mandãtis non poſsit renuntiare mandato: tamen ſi impeditus eſt aduerſa valetudine,poteſt.l.ſi mandauero.§.final.cum leg. ſeq.ff.manda.

Septuageſimumprimum,quia ſi rector eccleſiæ in ſua infirmitate multa expendit,& plura contraxerit debita,ſucceſſor tenetur.capitu.j.vbi dominus Abbas,de ſolut.

Septuageſimumſecũdum,quia officiales digni qui propter infirmitatem non poſſunt exercere officium,non tenētur ſeruire per ſubſtitutum.pulchra gloſſa.& Bart.in l.j.§.diuus.in vltima col.ff.de variis & extraor.cog.

Septuageſimumtertium, quia denuntiatio facta per medicum qui dicit aliquem infirmum,vel quòd ſit remanſura cicatrix,nunquã aliquid operatur,niſi præcedat iudicis inquiſitio diligens.circa hoc text.eſt ſingularis,& ibi exclamat Bar. in.l.

in.l.ſemel.C.de re mili.lib.xij.

Septuageſimumquartum, quia medici vocati ad infirmos, debent ante omnia infirmum ad confeſsionem inducere, neque quicquam debent perſuadere pro ſalute corporis, quod tẽdat in animarum periculum.cap.cum infirmitas. de pœni. & remiſſ.

Septuageſimumquintum, quia prior conuentualis non poteſt alibi reſidere, quàm in loco monaſterij, tamẽ propter infirmitatem poteſt.text.not.cum gloſſ.in clement.j.in.§.ſanè, de ſtatu mona.

Septuageſimumſextum, quia ſi abbatiſſa infra annum infirmitate detenta non fecit ſe benedici, non priuatur, vbi aliàs priuaretur.tex.eſt cum gloſſ.in clemen. attẽdentes.§.ſtatuimus.de ſtat.monac.in verbo rationalis.

Septuageſimumſeptimum, quia licet clericus non poſsit exire extra chorum ante finem officij, tamen ex cauſa infirmitatis ſuperuenientis poteſt.clement.j.de celebra. Miſſ.in gloſſ.in verbo rarionabili.

Septuageſimumoctauum, quia infirmitas eſt iuſta cauſa diſpenſandi ſuper pœna delicti cum aliquo.gloſſ.cum text.in clemẽtina prima, in verbo neceſsitate.in.§.ſi qua vero. de priuileg.

Septuageſimumnonum, quia licet tẽpore interdicti ſit data poteſtas celebrandi conuentui, & tunc non poſſunt alios admittere ad audiendum diuina: tamen ſi ille conuentus nõ haberet niſi tres miniſtros, quorũ duo eſſent infirmi, ille tertius poteſt alios admittere, ne priuilegium eſſet inutile.gl.penult.in.c.licet.de priuileg.in.vj.

Octuageſimum quia tribunus militum debet valetudinarios militum viſitare & inſpicere, an propter hoc ſint licentiandi.l.officium.in fi.ff.de re milita.

Octuageſimumprimum, quia infirmitas procuratoris tollit præſumptionem reuocationis reſultãtis ex iudicio ſuſcepto per dominum..capitul.ſi quem.in fin.de procur.lib.vj.

Octuageſimumſecundum, quia miles propter infirmitatẽ impeditus venire ad diem commeatus excuſatur.text.eſt notabilis in.l.qui commeatus.ff.de re milit.

Octuageſimumtertiũ, quia perpetua infirmitate laborãs, excuſatur tutela vel cura.l.prima.C.qui morbo.

Octuageſimūquartū,quia licet ſint paria, quòd teſtamētū ordinetur ore tenus ab ipſo teſtatore corā teſtibus vel quòd coram ipſo teſtamētum ordinatū legatur à notario teſtibus, vt in.l.hac conſultiſsima.§.ad eum.C.qui teſta.fa.poſſ.tamē ſi corā teſtatore grauiter infirmo illa ſcriptura eſſet lecta coram teſtibus,per hoc non probaretur teſtamentū illud fuiſſe ſuum,niſi expreſſe probetur,quòd illa ſcriptura lecta de volūtate teſtatoris ordinata fuit.Ita pulchrè & notabiliter dicit Ioan.And.in additione Specu.in tit.de teſta.§.in primis.quē doctores in.d.§.& cū humana, referunt,quod bene nota.

Octuageſimumquintum, quia opere infirmi inutiles ſunt. l.penul.ff.de rei vend.

Octuageſimumſextum,quia legatum infirmæ ætati factū ad ornamentum ciuitatis cedere dicitur.text.eſt de hoc in.l. ciuitatibus.in prin.ff.de legat.j.

Octuageſimumſeptimum,quia licet cōiunctus mortē cōiuncti ſcire præſumatur,fallit,niſi coniunctus ſit infirmus.Ita Bar.in.l.is poteſt.ff.de acquiren.hæred.per tex.in.c.cū in tua.qui matri.accuſ.poſſ.ſequitur Alexād.in.l. Titius.§.Lucius.in.ij.colum.nume.5.ff.de lib.& poſthumis.

Octuageſimumoctauum, quia infirmi propter infirmitatē nubere debent,quia.vt dicitur Eccleſiaſt.xxxvj.Vbi non eſt mulier, ingemiſcit æger.Et vna ex cauſis quare matrimonia procurantur,eſt, vt in tribulatione conſolentur, aliàs pauci contraherent,cum pauci reperiantur ſani.ſecundum Bartol. in tracta.de tyrānide.& Aeneas Syluius epiſtola.xxxvij.Debet tamen hoc prius infirmus ſponſæ reuelare, ne inde ſcandala naſcantur,vt notatur in capitulo, quēadmodum.de iureiurand.& in.c.j.&.ij.de coniug.leproſo.

Octuageſimumnonum,quod infirmus in extremis conſtitutus,præſumitur ſanæ mentis, niſi contrarium probetur, vt dicit Abb.in.c.dilectus.num.9.&.13.de ſucceſſ.ab inteſtat.

Nonageſimum & vltimum,quòd infirmitas non facit aliquem actum nullum,niſi ſanam mentem excludat. Anto.in c.ex tranſmiſſa.de renuntiat.

Hæc de priuilegiis infirmitatū ſuccinctè,& quaſi per trāſennam dicta ſufficient:quæ longè magis ampliari & diſcuti potuiſſent: tamen breuitati ſtudens,ne in immenſum creſceret opus,tantū medullā veritatis adnotare volui.Si quis tamen

men alios caſus ad infirmitatem pertinentes videre voluerit, ad indices accurrat, quibus iſta addere poterit. Nam facilis eſt inuentis addere.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, an regula iſta habeat locum in infirmitate animi,& non corporis? *Regula in infirmo.*

SOLVTIO. Poteſt teneri quòd nõ,cũ iſta regula propriè intelligenda ſit, & infirmitas mentis reſignationem prohibet ſicut & cęteros actus.l.in negotiis.ff.de regu.iur.Et hoc de plano procedit capiendo infirmitatem mẽtis pro furore.de qua in cap. ſi quis inſaniens. & in cap.j.xv. quæſt.j.& in clem.ſi furioſus.de homic.Et iſto caſu debet cõſtare reſignationem in furore factam fuiſſe,vt prædicta procedant : ſecus autem quando reſignatio reperitur facta à furioſo qui modo eſt ſanæ mentis. Quia ex quo clarè nõ conſtat factam fuiſſe in furore, in dubio præſumeretur facta in ſana mente,vt Bald.dicit in ſua Marg.in verſicu. furioſus. & in.l.fi.per illum text.C.de hæred.inſtit.& tradit latè Alexan. & Moder.in.l.furioſum.C.qui teſtam.fac.poſſ.Si verò infirmitas animi capiatur pro ira,vel odio,vel alia paſsione, vt capit glo.in ſumma.xv.quæſt.j.idem dicendum eſt quo ad effectum iſtius regulæ.Sed maius dubium eſt,nunquid renuntiatio in talibus paſsionibus facta valeat: & de facta per irã nõ eſt dubium, quòd non valeat,per ea quæ latè ſcribit Iaſ.in.l. ſi filiam in.ij.colum.C.de inoffic.teſt.& Fely.in cap. Matth. decimo. De facta in gaudio,habes gloſſ. in verbo balneum. in.§.ſerui verò.inſtit.de liber.& text.in ca.vnuſquiſque.xxij. q.iiij.& de facta per metum habes in cap.abbas.quod metus cauſ.& in deciſ.ccij.de renun.in antiq. cum concord. vt latè ſcribit Deci.in conſil.ccxix.Et eodẽ modo de ebrio dicendũ eſt,vt in clem.ſi furioſus.de homicid.& in dict.gl.ſummæ. *Infirmitas mentis reſignationem prohibet.*

Tamen aduertendum eſt,quia de reſignatione facta colore iracundiæ,ex eo,quia per prius Epiſcopus male illũ tractauerat.Dom.& Præpo.aliique in.c.quàm periculoſum.vij.q. j.tenent talem renuntiationem valere, licet poſsit ſtatim beneficiũ repeti,ſecus tamẽ ex interuallo.Ita dicunt ibi doct.& ſequitur Decius in.c.ij.in.ij.col.de reſcrip. Itaq; ad iſtas paſſiones nõ adaptatur regula quæ requirit talẽ infirmitatẽ,quæ non impediat renuntiationem.Sed paſsiones animi præfatæ, quia *Paſsiones animiquæ impediãt reſignationes, & quæ non.*

quia occupant intellectum & libertatem iudicij, non adaptátur huic regulæ, cum reſignatio facta durantibus huiuſmodi animi infirmitatibus ſit nulla, neque poteſt in ea militare diſtinctio iſtius regulæ, videlicet, ſi renuntians moriatur infra xx. dies, vel poſt: quia iſta diſtinctio præſupponit reſignationem validam ab infirmo ſanæ mentis factam.

QVAESTIO VNDECIMA.

Infirmus vtrum ex vulnere, &c.

QVAERO, quid ſi infirmus ex vulnere non lethali, ex quo non putabat ſe moriturũ renuntiet, qui poſtea ex ſuperueniente infirmitate ſua, aut medicorum culpa, non ratione vulneris deceſsit: vtrum iſto caſu procedat regula?

SOLVTIO. Caſus iſte aliàs accidit in Rota in Ptiſico, vt refert hîc Fely. in quibuſdam remiſsionibus, & nihil tamé determinat, ſed ſe remittit ad quaſdam allegationes quæ non reperiuntur in rerum natura. Et gloſſator etiam hîc de iſta quæſtione meminit, licet eam dubitatiuè reſoluat. & videtur magis inclinare in partem negatiuam, videlicet, non habere locum regula, Motus, quia regula requirit infirmum de ipſa infirmitate mortuum: qui verò moritur ex ſupéueniente, nó dicitur ex eadem infirmitate mori. Et omiſsis cauillationib⁹, iſta opinio mihi placet. Pro qua eſt deciſ. Bart. Veronen. in conſil. lxij. magnificè, &c. & Soci. conſil. clxviij. primo aſpectu. cum pluribus aliis cõcor. quas congerit quidam Moder. Neapolitanus in quibuſdam votis ſuis nuper impreſsis. voto. xxiiij. colum. penul. Et iſtam opinionem in terminis iſtius regulæ tenent Moderni de Sylua in tract. benef. in. iij. parte. q. xlvj. per rationem quam ponit glo. hîc.

Et iſta opinio ratione ſuaderi poteſt, quia illa verba de ipſa infirmitate, &c. hîc poſita denotant cauſam finalẽ & propinquam reſpectu dictionis, De, quæ ſecundum communes doctrinas cauſam primam & immediatam, & ſic finalem importat, vt notat Bart. & Moder. in. l. non dubium. per illum text. C. de legibus. cum concord. vt congerunt Decius, & alij Moder. ſuper tit. ſi cert. pet. in. ij. &. iij. lectura. & in. l. certi condictio. in princ. ff. ſi cert. pet. Ceſſante igitur cauſa finali, videlicet, quòd renuntians non de ipſa infirmitate, ſed de alia noua ſuperuenienti moriatur, ceſſat ratio regulæ, & per cõſequens diſpoſitio. Vacabit igitur beneficium per reſignationẽ, & nó per

per obitum, vt voluit iſta regula. Et ita ſecundum iſtam opinionem iudicauit Rota in vna Compoſtellana coram me de anno præterito pro Ioan. Gaiozo.

Eſt tamen aduertendum, ꝙ ad effectum, vt quis dicatur mori ex noua infirmitate, & non ex eadē antiqua, debet hoc plenè probari per iuramenta medicorum, & probationes cōcludentes, vt fuit ſeruatū in illa Compoſtellana. Et quamuis glo. in .l.j. C. de emēd. ſer. teneat, quòd probetur noua infirmitas, ſi infirmus poſt triduum uiſus fuerit ire cum baculo. Quam gloſ. ſequitur Ang. in tractatu Maleficiorum. in verbo, & dictus Titius. in princ. & Ang. in. l. quòd ſi nolit. §. qui mancipium. ff. de ædil. edict. & Pet. de Ancha. in cōſil. cclxxxiiij. incip. iure ſtricto. & alibi ſæpe. Tamē Abb. & plerique alij in. c. ij. de cler. percuſſ. non tenent illam gloſſ. Imò volunt, ꝙ ſi vulneratus moritur poſt. viij. dies, etiam infra. viij. menſes præſumitur mortuus ex eodē vulnere. per text. ibi. ad idem text. in ca. continebatur. de homic. Et propter hanc opin. diuerſitatē fortaſsis Bart. in. l. ſi in rixa. ff. de ſicar. col. fina. tenuit. ꝙ hoc ſit arbitrium iudicis, & ſequitur Bart. Veronen. in conſil. xlj. incip. licet inuitus. in. v. col. & in multis locis hoc docto. dicunt. quos breuitatis cauſa non refero.

Mori vt quis dicatur ex noua & non antiqua infirmitate quid ꝓbari oporteat.

Vulneratus ſi moritur poſt viij. dies ſine menſes, an, &c.

Sed quia ex prædictis nō habetur clara reſolutio huius dubij, ego pro deciſione iſtius materiæ diſtinguerem tres caſus. Primus eſt, quando conſtat apertè vulneratū omnino ex vulnere conualuiſſe, & agebat ea quæ ſani facere conſueuerunt, vel longo interuallo pòſt deceſsit. Nā iſto caſu regula iſta nō habet locum: quia quæ ex interuallo fiunt, non dicuntur in eſſe. Sed præſumetur hoc caſu infirmus mortuus ex noua cauſa, & non ex infirmitate antiqua. Hoc expreſsè tenet Bald. vt plures alios omittam, in cōſil. cccxxviij. an vulnus fuerit mortale, &c. in. ij. volum. Secundus eſt caſus, quando adhuc infirmus ex vulnere non lethali non erat totaliter ſanus, ſed tamē erat iam extra periculum: quia viſus fuit fortè poſt triduum cum baculo incedere, iuxta gloſſ. in. d. l. j. nec ſunt aliæ probationes. Et tali caſu, quia potuit vulnerato ſuperuenire ſpaſmus, vel aliquod aliud accidens, & tunc tales coniecturæ arbitrio iudicis relinquuntur, qui ex variis argumentis motum animi ſui formare poteſt. Et ita procedat quod dicit Bart. in d. l. ſi rixa. cum ſimil. Et iſto caſu onus probandi incumbit di-

Ineſſe non dicuntur, quæ ex interuallo fiunt.

centi

cẽti eſſe mortuum ex noua cauſa. Quia in dubio præſumitur mortuus ex eadem infirmitate. Et ita Rota ſæpe interpretatus eſt regulã iſtam in cauſa Compoſtellana coram me, & in alia coram R.P.D.Nicol. Tertius caſus eſt, quando ſumus in dubio, quòd non ſunt aliquæ coniecturæ ptæter hoc, quòd vulnus nõ erat lethale. Et tali caſu præſumendum eſt infirmũ mortuum ex vulnere, & erit locus iſti regulæ. Et hoc caſu militant, quæ dicunt Bald. in cap. j. in princ. quib. mod. feud. amit. & Ang. & Saly. in. d. l. j. volentes. vulneratum præſumi in dubio mortuum ex vulnere. Limitatur tamen iſte vltimus caſus non procedere quando ageretur de puniendo vulnerantẽ pœna mortis: quia tunc in dubio mitior interpretatio facienda eſſet, vt notabiliter declarat Hippolytus de Marſiliis in cõſil. ſuo. vij. incip. ſummi cœli Deus. ſuper iſtis tamen vide Fely. in cap. presbyterum. de homic. qui notabiliter iſta declarat. Et ex prędictis ad aliam quæſtionem infertur, quam propoſuit R.P.D. Marcel. Epiſcopus die. v. Iulij. M.D.xxxviij. in vna Leodien. canonicatus, videlicet, nunquid infirmus ex morbo Gallico, quem manifeſtè conſtat, non eſſe morbum periculoſum vitæ prę ſumatur mortuus infra. xx. dies ex eodem, an verò ex ſuperueniente infirmitate? Et reſolutio apparet ex prædictis, quòd præſumitur mortuus ex eadem infirmitate: & qui dicit contrarium, tenetur probare. Et ita domini tranſierunt, licet materia aliàs diſputata non fuerit, quæ in veritate diſputatione non indiget.

Vulnerãs vt puniatur, mitior interpretatio in dubio facienda eſt.

Infirmus ex morbo Gallico.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVid ſi aliquis ſanus renuntiet, ſed in actu præſtandi cõceſſum vulneratur, & ibi moritur: an dicatur beneficiũ vacare per obitum, aut per reſignationem, quo ad affectum regulæ?

Beneficiũ an dicatur vacare per obitum.

SOLVTIO. Cõſiderato principio, dicitur vacare beneficium per renuntiationem, cũ tunc infirmus nõ fuerit, quod requirit iſte tex. Sed attento fine, id eſt conſenſu qui perficit renuntiationem, & conſideratur hîc in regula ad effectum numerationis. xx. dierum, videtur concludendũ contrarium.

Quid tenendũ? Putarem iſta duo tempora cõſiderari quo ad hoc, vt iſte text. procedat, videlicet, in principio & in fine reſignantem fuiſſe infirmum. Nã iſta regula requirit infirmitatẽ, & ſic iſtam qualitatem. Et ideò debęt omni tẽpore concurrere,

currere, iuxta ea quę dicit Bal. in. c. cõſtitutus. de reſcri. Sicut dicimus in teſtamento, quòd tribus temporibus capacitas re quiritur. §. in extraneis. inſti. de hære. qualit. & diff. Si igitur renuntiatio per Papam fuit admiſſa tempore ſanitatis, licet tempore cõſenſus reperiatur infirmus, puto beneficium vaca re per renuntiationem, quæ tunc dicitur verè facta, quando Papa admiſit. Nam conſenſus qui poſtea præſtatur, trahitur ad tẽpus admiſſæ reſignationis, cum ſit potius ad executioné inuentus, quàm ad validitaté gratiæ, vt traditur in. c. quædã. de renũt. Ita refert Caſsiodorus fuiſſe in Rota tẽtum. Et hinc eſt, ꝙ ille conſenſus poſt obitum reſignantis præſtari poteſt, vigore bullæ Alexãdrinę, vt ſępe in Rota, me præſente practi catũ fuit, præſertim in vna Placentina Archidiaconatus corã R.P.D. Marcello. & alibi dixi. Et ponit idẽ D. Guliel. in alia deciſ. Et licet regula illa Moderna cõputet illos viginti dies, à tempore præſtiti conſenſus: requiritur tamen quòd tempo re ceſsionis reſignans fuerit infirmus: & ꝙ ex illa infirmitate infra viginti dies cõputandos à die conſenſus, deceſſerit. Ho die tamen per extrauagantem bonæ memoriæ Clemẽtis VII. & per regulam S.D.N. Pauli III. ſublata eſt iſta difficultas, qui tãtum voluerunt infirmitatẽ tẽpore præſtandi conſenſus ad eſſe, licet reſignans ſanus fuerit.

Capacitas tribus tẽporibus requiritur in teſtamento.

Conſenſus ad quid ſit inuentus.

SECVNDA PARS CONCERNENS BENEFICIA.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, vtrum iſta regula locum habeat in eo qui cedit commendæ?

SOLVTIO. Iſte caſus cõtigit in Rota de anno M.D.XIX. in cauſa de Funes, coram D. Bartholomeo de Petra ſancta: cuius facti ſeriem D. Gulielmus Caſſiod. olim Rotæ auditor, in quibuſdam collectaneis deciſionum Rotæ refert, quæ modo præ manibus plurimum verſantur: vt ibi per eum. Et tunc cauſa ſępius poſita, Rota variauit. Nam quinque ex Dominis tenuerunt partem negatiuam, videlicet, regulam locum non habere. Alij aliam partem ſunt ſequuti. Sed vt clarius veritas iſtius quæſtionis per contraria demonſtretur quædam motiua, & argumẽta pro vtraq; parte referã: ex quib⁹ poſtea reſolutio huius quæſtionis colligetur.

Quòd

Quòd igitur iſta regula non habet locum in ceſsione commendæ, adducitur primò, quia regula iſta non facit mentionem de ceſsione cõmẽdæ, ſed de reſignatione beneficij, ideo caſus omiſſus diſpoſitioni iuris communis relinquitur. iuxtà vulg. cap. ſuſceptum. de reſcriptis. lib. vi. & .l. commodiſsimè. ff. de lib. & poſthu.

Præterea quia verba iſtius regulæ videntur poſſe adaptari ad commendam, ſed potius repugnant, cum de beneficio collatiuo loquantur, & quod in titulum datur, vt patet ibi, conferatur &c. & de beneficio in quo inducitur vacatio, vt patet ibi, vacare cenſeantur &c. Sed beneficia commendata nõ conferuntur, neque vacare dicũtur, vt tenet Fede. de Se. in tract. de permu. beneficiorum. q. xv. & Rom. in conſil. cccl. & Rota in antiq. deciſ. j. de conceſ. præb. Et hoc idem pro ſtylo Cãcellaria Apoſtolica introduxit, quę ex eo ꝙ mentẽ Pontificis interpretari videtur, Conſiſtorium Papæ appellatur, vt inquit deciſ. ccclxij. in nouis. Igitur ceſſantibus verbis regulæ, eius ratio & diſpoſitio ceſſat.

Cõſiſtoriũ Papæ qd dicatur.

Papæ intentio nõ præſumitur &c.

Commenda inducit quodã modo reſeruationem.

Accedit, quia intentio Papæ non præſumitur fuiſſe de eo, quod verba non important. l. quod conſtitutum. ff. de teſt. mili. & tradunt Moderni Papien. in. l. j. in. iij. colum. verſi. tertio facit. ff. ſi quis in ius voc. non ierit. Item quia ratio iſtius regulæ ſumpta ex viſcerib. c. fi. de renuntia. lib. vj. quæ fuit, vt fraudes euitentur, quibus expectantes & ordinarij deludi poterant, ceſſat in commenda, cum in ea prædicti non fraudẽtur. Ex eo, quia cõmenda inducit quodammodo reſeruationem, vel ſaltem afficit beneficium, vt declarat Rom. in conſi. prædicto, poſt Arch. in. c. is cui. de elect. lib. vj. & Compoſt. in ca. cum à nobis. eo. tit. & ſequitur Ioã. Fran. Pauinus in tract. de offic. & pot. c. ſede vac. in. iij. q. ſecũdæ partis. & Lapus in addi. ad tract. Fede. de permut. be. q. xv. Et tamen ordinarij expectantes conferre, vel acceptare poſſunt beneficia reſeruata, vel affecta, vt concludit idem Ro. in conſil. cccxlij. & in cõſil. clx. in propoſito caſu. & conſil. ccccxlij. poſt Calde. conſil. ix. tit. de præb. Et hodie habemus regulã Cancellariæ, ſecundũ quam ita iudicauit Rota in vna Zamoren. Archidiaconatus coram R.P.D. Marcello de menſe Ianuario. M.D.XXXII. Et quòd expectantes beneficia commendata (eo quia affecta acceptare nõ poſsint) tenuit Rota ĩ vna Valẽtina parochialis

Ordinarij, nec expectantes conferre, &c.

de Pego,coram.R.D.Io.Paulo de mēſe Nouēb.M.D.xxxix quicquid dixerit Soc.in conſi.xxxij.ſequutus Roma.in quodam conſi.qui hoc non dicit,& illud cōſilium fuit à Rota reprobatū,vt refert R.P.D.Iaco.de Simonetta ĩ tract.reſerua.

Suadetur iſta opinio ex eo,quia iſta regula eſt correctoria, pœnalis,& exorbitans à iure communi, liberam facultatem à iure tributam,poſſeſſoribus auferens,reſignandi ſua beneficia,& pœnam annullationis prouiſionis inducens,iuxta.l.ſenatus.ff.de contrahen.empt.&.c.decet.cum ſimil.de immuni.eccle.lib.vj.Sed in pœnalibus,& exorbitantibus ſecundũ communes doctrinas, verba propriè & ſtrictè capi debent.l. cum quidam.de libe.& poſthu.c.odia.de regu.iur.libr.vj. Et adeò hoc verum eſt,quòd in tali materia,etiam à maioritate vel identitate extenſio prohibetur,vt not. in authen.quas actiones.C.de ſacroſanct.eccleſ.Cum igitur verba iſtius regulæ ſonent de beneficisquæ in titulum dantur, ad commendã trahi nō debent,quę à titulo differt,vt in capitulo dudum.de electione,& capitulo qui plures.xx.quæſtione prima.

Verba in pœnalibus quo pacto capi debeant.

Commenda differt à titulo.

Confirmatur iſta opinio ex his quæ ſcribit Oldra. conſil. clxxix.quæritur.Vbi concludit extrauagantem iniunctæ Bonifac.VIII.poſitam ſub tit.de electio.quæ loquitur de literis expediendis,ſuper eccleſiarum prouiſionibus,non habere locum in eccleſia commēdata.Et ſequitur Fran.Paui.olim Rotæ auditor egregius.in.d.tract.de off.& pot.c.ſed. vac.fo.xlj. Ceſſantibus igitur verbis, & ratione regulæ, eius diſpoſitio ceſſare debet.cap.ſuggeſtum.de deci.cum vulg.

Extrauagans iniunctæ Bonifacij.viij.

Verba ceſſantia ratione reg.

Præterea,quia vt dictum eſt,iſta regula loquitur de beneficiis quæ dantur in titulum,ſed commenda non eſt tit.& propterea incompatibilitatem non inducit,vt in cap.dudum. el. ſecundo de elec.Sicut etiam videmus quòd habens beneficiũ regulare in commendam,cogi non poteſt,vt profiteatur religionem,ad quam titularis compelleretur. Iſta ſunt in effectu quæ pro iſta parte negatiua facere videntur.

Commenda nō ĩducit incompatibilitatem.

Beneficiũ regulare.

Quibus non obſtantibus contraria pars, ſuis etiam rationibus & argumentis defendi poteſt.In primis facit, quia commendæ noſtri temporis ex vſu patrisfamilias,hodie loco titulorũ habētur:& beneficiati de fructibus illarum diſponũt, vt de beneficiis titularibus,quemadmodũ tradit Præpoſitus,vulgò Card.Alex.in.cap.cum autem.xliiij.diſtinct.in.vj. colũ.& in cap.

Commendæ noſtri temporis.

in cap.ſi quis.in penul.col.lviij.diſtinct. Quam interpretationem ſæpe accepit Rota. Et ſequitur Troilus de Maluitiis in côſi.ſuo in materia cõmẽdæ poſt tract.ſuũ de ſort.b.ĩpreſſo.

Regula habens locũ in commẽda, attenta eius mente. Secundo pro hac parte facit, quia regula.xxx.de familiaribus Cardinalium habet locum in comméda, attenta eius mẽte, licet de ea mentionẽ non faciat, vt ſæpe in Rota iudicatũ fuerat. Et hoc idẽ dicebatur de regula de veriſimili notitia, & de regula de idiomate. In quibus licet de commenda nullũ ſit verbum, ex mente tamẽ ad commendas adaptantur. Quia virtus legis non in cortice verborũ, ſed in ſenſu & mẽte, quæ verbis eſt præferenda, conſiſt.l.ſcire.ff.de leg.&.l.ſcire oportet.§.aliud.de execu.tu.cum ſimil.vt traditur in.c.intelligentia.de verb.ſig.& in.c.Melchior.j.q.j. Sed ratio & mẽs huius regulæ, eſt fundata ad obuiandum fraudibus, quæ poſſent ita fieri per cõmendatarios cædentes, ſicut per titulares reſignãtes. Igitur, &c. Et ad colligendum mentẽ regulæ, illud afferri poteſt: quia ſi papa fuiſſet de ea interrogat⁹, veriſimiliter ita ſtatuiſſet. Igitur habendũ eſt pro expreſſo.l.tale pactũ.§.fi.cũ ibi not.ff.de pact. Quæ quidem lex procedit, nõ ſolum ſi per modum ſtatuti, ſed etiam reſcripti cõuentionis, & alterius diſpoſitionis aliquid cautum exiſtat, ſecundum Bald. Paul.de Caſt.& Moder.ibi, & Card.conſi.lj.ij.col. Attenta igitur mẽte, & ſimilitudine rationis fit extẽſio de caſu expreſſo ad aliũ nõ expreſſum, iuxta gl.in.c.ſi poſtquã.de elect.li.vj. & clem.j.eod.tit.cum concord.vt ſcribit Decius conſil.xv.in.iij.col.

Legis virtus in quo conſiſtat.

Extenſio quãdo fieri ſoleat.

Cauſæ à ſede apoſtolica. Accedit prædictis, quia quandoque videmus cauſas à ſede Apoſtolica commendatariis, ſicut titularibus committi. Ergo non debet inter eos fieri aliqua differentia. Plura alia fundamenta, & rationes pro vtraque parte adduci & excogitari poſſent: ſed quia ab eo, quòd decreui, breuitatis inſtituto, longius quàm par ſit, diuagarer omitto. Præſertim cum hanc eandem quæſtionem nouis aliis motiuis latiſsimè diſputo in regula de triennali, quæſtione quarta, & in pluribus aliis regulis huius tractatus, vbi videndum erit.

Cõmendæ tẽporales. Pro reſolutione tamen poteſt breuiter dici, quòd aut loquimur in commendis tẽporalibus, & procedunt omnia argumẽta quæ pro parte negatiua adducuntur: aut loquimur de commẽdis perpetuis. Et ex quo illæ æquiparantur titulis, vt dictũ fuit, tali caſu procedũt rationes in contrariũ allegatæ. Quibus

bus accedant, quæ Collectarius in.c.fi.de fil.presb. Gaſpar de Peruſio, & Aeneas Sabin.in tract.reſer.in.ij.&.vij.fo.tradũt. Vbi in ſimili quæſt.quærũt, an per dationem in cõmendã, deſinat beneficiũ eſſe reſeruatũ: diſtinguunt, aut commenda eſt tẽporalis, & nõ deſinit, iuxta cõſi.Soc.xxxij. Aut eſt perpetua: & quia tũc Papa de beneficio plenè diſponit, ſicut per collationẽ, expirat reſeruatio. Ita dicunt præfati doctores ibidem, plura ad hoc allegantes, quæ breuitatis cauſa non refero.

Beneficia cõmẽdata non conferantur.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, an iſta regula comprehendat eccleſias, ſiue beneficia conſiſtorialia?

Regula an cõprehendat eccleſias.

SOLVTIO. Noua eſt difficultas, hactenus nõ deciſa ex eo, quia talibus eccleſiis prælati, habita prius diſcuſsione in conſiſtorio, præficiuntur: & ſic abſolutè actus reſignationis non eſt liber. Et propterea Cancellaria conſueuit tranſire expeditionem in ſimilibus eccleſiis cũ derogatione iſtius regulæ ad maiorem cautellam, prout etiã atteſtatur Reuerendiſsimus dominus meus, multis ſęculis memorandꝰ, Dominus Laurentius Puccius Card. Sanctorum quatuor, in quibusdam ſuis memorialibus. Cuius quidem ſtylus, quando iura non refragantur, ſequens eſſet arg cap.olim.de conſuet.

Stylꝰ quãdo iura nõ refragantur ſequẽdus.

In cõtrariũ facit, quia ille ſtylus non habet in ſe fundamẽtum iuris, & regula iſta generaliter loquitur, & eius ratio militat in iſtis beneficiis. Ergo regula in eis habebit locum: quia ſi lex nõ excipit, nec nos excipere debemus.l.j.ff.de vſu aleę, &c. Et quia iſta beneficia cõſiſtorialia regulariter ſunt magni momenti: & facilius in eis fraudes cõmitti poſſunt, cũ à pluribus appetantur & deſiderentur. Et propterea magis militat diſpoſitio iſtius regulę, quę ad excludẽdas fraudes emanauit.

Lex ſi nõ excipit, nec nos excipere debemus.

Breuiter puto primam opinionẽ de iure veriorem: pro qua eſt deciſio Lapi in alleg.lxxxiiij.col.pen. vbi quærit an in generali cõceſsione etiã ad reſeruata & deuoluta, veniãt Abb. de quibus conſiſtorialiter prouidetur. Et dicit ꝙ nõ, per plures rationes quæ militant in caſu noſtro, quas non refero, cũ ibi videri poſsint. Et pro iſta opinione vlterius facit, quia vidẽmus regulam de publicandis reſignationibus in conſiſtorialibus locum non habere, vt aliàs Rota tenuit, vt retulit mihi olim D. Petrus And. Gãmarus. Et ratio deciſionis fuit, quia in huiuſmodi beneficiis ceſſãt fraudes, propter quas repellẽdas

Abbatia ĩ generali cõceſſione.

Regul. an habeat locum in cõſiſtorialib.

das

das regula iſta condita fuit,videlicet,ne per huiuſmodi reſi-
gnationes infirmorum procuratas, ordinarij & expectantes
ab eorum iuribus excluderentur,quæ ratio ceſſat in iſtis be-

Modus ſeruandus in conferendis beneſi. conſiſtorialibus.

neficiis conſiſtorialibus,cum de illis etiam per obitum vacan
tibus, ordinarij prouidere non poſſunt, neque illa expectan-
tes acceptare valeant,& ſic per huiuſmodi reſignationes non
fraudantur , præſertim quia iſta beneficia non conſueuerunt
prius concedi,quàm perſona reſignatarij per Papam & Cardi
nales approbata fuerit: & ideo in conferendis huiuſmodi be
neficiis alius modus ab aliis diuerſus obſeruatur, vt patet in
regulis,præſertim Clementis.VII.& aliorum Pontificũ ſuper
hoc æditis.Nam per cedulam,& non per ſupplicationem hu
iuſmodi beneficia Papa ĩ cõſiſtorio proponit,& de illis proui
det,& dato,quòd in renunciatione infirmi conſideraretur a-
liqua ſiniſtra ſuſpicio,præſentia certa ſcientia Papæ proponẽ
tis,purgant omnem ſuſpicionem,& ideo in eo non debet ſer
uari ſubtilitas iſtius regulæ,quia vt dicit Bal.in.l.reſcripta.in.
iij.col.C.de precib.imper.offer.in conſiſtorio principis non
curatur de ſolennitatibus iuris:quia ibi magis attenditur ve
ritas,quàm iudiciorum ritus ſeu ſolennitas.arg.l.primæ. §. ſi

Veritas.

quis.ff.de quæſtio.Hinc dicimus in cauſis quæ in conſiſtorio

Fatale nullũ currit.

principis agitantur,nullum fatale currit,vt dicit antiquus il-
le doctor Vbertus de Bonacurſo,de quo Specu.& Ioan.And.
tam ſæpe faciunt mentionem in practica ſua,titul. de impen.

Principẽ nolentẽ ad conuocandũ cõſiliarios coarctare nemo poteſt.

execu.Et rationem adducit,quia nemo eſt tantæ authorita-
tis,qui poſſet nolentem principem ad conuocandum conſilia
rios coarctare,vt in authentica de appellat.& intra quæ tem.
§.ad hoc ſancimus.collatio.iiij.quæ habetur.C.de tempo.ap
pel.authen.ſed & lis. Aliam tamẽ rationem aſsignant docto.
quæ facit ad propoſitum,quia coram principe ordo iuris nõ

Iuris ordo corã principe non ſeruatur.

ſeruatur,vt eſt tex.in cap.ad petitionẽ de accuſa.quem no.di
cit Bal.in.c.j.§.fi.co.fi.in fi.de no.for.fide.Et hoc tenet idem
Bal.in.l.fi.C.de legib.poſt Inno.in cap.in cauſis de re iudic.
Nam coram principe ſilet omnis lex: cum ipſe idẽ ſit lex ani-
mata in terris.Vnde patiendo coram ſe contra iuris ordinem
procedi,videtur diſpenſare.ſecundũ Innocen.in.c.j.de lit.cõ.
teſt.& tenet Ioan.And.& Abb.in.d.c.in cauſis . & Ang.in.l.
princeps.ff.de leg.Hinc eſt quòd quando cauſa examinatur
in conſiſtorio,dantur nouæ dilationes,nec attenditur ſubti-
litas

litas iuris,vt tradit Bart.in.l.in offerendis.per illum text. C. de appella. Multa enim introducta ſunt præter ordinem iuris in cõſiſtorio,in quo,vt dixi,ſilet omnis lex: & ille ſtylus procedendi multum differt ab aliis obſeruationibus curiæ. Inde eſt,quòd licet de iure communi in generali diſpoſitione periurus abſolui videatur,tamen in negotiis tractandis cõſiſtorio nunquam cenſetur ſub generali diſpẽſatione periurus includi,niſi ſpecialiter abſoluatur,propter ſerenitatem & maieſtatẽ loci,vt tradit Fely.in.c.teſtimoniũ.in.viij.col.de teſtib. *Periurus in quibus cẽſetur diſpenſatus.*

Iſta tamen quæ dicta ſunt,'imitantur non procedere, quádo propoſitio eorũdem beneficiorum fieret coram ſolis Cardinalibus congregatis,Papa abſente: quia tunc ſolennitas iuris & regulæ requireretur,vt dicit Bald.in auth.ſed & ſi quis. columna penultima . verſic.quicquid.C.de teſtibus.& idem dicendum eſt,quando hoc fieret coram ſolo Papa ſine Cardinalibus.Nam licet Papa poſsit quædam ſine Cardinalibus expedire,illa tamen ſunt parui momenti,ſecundum Antonium de But.poſt Ioan.Andr.& Hoſtien.in capit.antiqua. de priuile. Sed vbi ſunt negotia conſiſtorialia,illa ſolus expedire nõ poteſt,vt dicit Bald.in lege finali per illum text.C.de diuer. reſcript. vbi refert Vrbanum Papam,Oratoribus Florentinis ſupplicantibus,vt quædam negotia ſuæ patriæ priuatim expediret,reſpondiſſe illud negotium conſiſtoriale,& quòd ſummi Pontifices non conſueuerunt talia negotia conſiſtorialia in camera expedire, ſed in publico conſiſtorio : quod etiam Carolum Imperatorem aliis idem ſnpplicantibus reſpondiſſe refert.& ſequuntur Moder.Papien.in rubri . de conſtitut. in decimaſeptima columna. Tamen hoc dictum Bald. in dicta.l.fin.dubitabile videtur. Nam clarum eſt quòd condere legem,per quam omnes ſubditi ligentur,dicit de rebus arduis, & eſt maximi imperij , vt dicit Bart.in.l.imperium.ff.de iur. om.iud.per tex.in.l.j.ff.de conſt.prin.& in.l.non ambigitur. ff.de leg.& tamen Papa & Imperator poſſunt facere leges in camera ſua ſine alicuius conſilio,vt dicit Cynus in.l.humanũ C.de legib. Sequitur Boniſa. Rotæ auditor in proœm.clemẽ. §.hæc ſane.in.iij.colum.nume.36. & hoc ſentit Bart.& Bal. in.l.fin.C.de leg. Dictũ igitur Bald.in.d.l.fin. procedit de honeſtate,non de poteſtate. Reliqua ad conſiſtorium Papæ pertinentia videnda ſunt.per Card.Papien.cui pulcherrimã epi-

Papa quæ negotia ſolus expedire poteſt.

Legem cõdere.

Papa & Imperat. poſſunt facere leges in camera ſua ſine alicuius cõſilio.

ſtolã ſcribit ordine cclxxviij. cuius initium eſt, Magna eſt authoritas conſiliorum, &c. quo in loco deſignat ordinem & ſtylum quem habere ſolent & debent Pontifices & Cardinales proponendis cauſis & negotiis in conſiſtorio longe differentem ab aliis curiæ conſuetudinibus.

Ex prædictis igitur habes concluſionem, quòd iſta regula non habet locum in beneficiis quæ conceduntur per renunciationem in conſiſtorio Papæ. Quia, vt dixi, ibi ceſſat oĩs ſolennitas regularum. Vbi etiam de regula de valore exprimẽdo, videmus quæ in conſiſtorialibus locum non habet, vt ibi latius ſcribam.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, an iſta regula habeat locum in beneficio vnito?

Beneficiũ vnitum.

SOLVTIO. Dicas quòd non: quia regula loquitur de beneficiis, & beneficium vnitum non dicitur amplius beneficium, ſicut ante vnionem, ſed perdit nomen beneficij, vt concludit Rota deci. ccclxx. nota quòd vbi beneficium in antiquis, & deci. x. de rebus eccle. non alien. ſequitur Marianus Soci. in cap. ſicut vnire. de exceſſ. præl. arti. viij. quæſt. xij. & Dominicus in capit. ſunt perſonæ. §. fi. columna fin. de priuilegio. libro ſexto. Cedens igitur tali beneficio, nihil dicitur cedere, cum ſub titulo illius beneficij, cui vnio facta fuit, ſit confuſum, & effectum vna maſſa, & corpus.

Permutatio de beneficio vnito non valet.

Hinc eſt quòd non valet de tali permutatio, vt concludit Egid. in tract. permut. in tertia parte: & vltra ipſum probat hoc idem in alio tract. ſimili, quidã doctor innominatus qui habetur in formis, vt dicã in regul. de annali & triennali poſſeſſore. ad quæ conferunt, quæ ſcribit Petr. de Peruſio, & Ioannes Baptiſta Cacialup. in tract. de reuo. vnionũ. in. vij. cap. & Moderni in trac. reſeruationum. in vltima parte quęſt. xij. & alij Moder. in tract. benefic. quæſt. xij. iij. partis.

Trãslationes penſionum.

Tex. in. c. mãdatum &c.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, an iſta regula procedat in translationibus penſionum?

SOLVTIO. Dubium prima facie faciunt ea, quæ adducit And. Sicul. in. c. ad audientiam. el. ij. de reſcript. Dum multis rationibus contendit penſiones regulari debere ſecũdum naturam beneficiorũ. facit etiam pro iſta opinione, quia

quia tex.in cap.mandatum.de reſcrip.loquens de beneficiis, habet locũ in pẽſionibus,prout tenet ibi Imol.in prĩ.& And. Sicul.ibi in.iij.col.nu.15.& etiam Ant.Corſetus ibidẽ. Quorum opinionem ſæpe Rota,me præſente, ſequuta fuit. Ergo pariformiter regula iſta quæ emanauit ad tollendas fraudes reſignantis infirmi in translatione penſionis procedet. Nam videmus quòd ſicut de beneficio in impetrationibus,ita hodie debet fieri mentio de penſione,vt tradit gloſſ.in regula. lxj.in fi.& Moder.in cap.in noſtra de reſcrip.

Mentio ſicut de beneficio in impetrationibus, ita de penſione fieri debet.

Prædictis tamẽ non obſtantibus veritas ſe habet in oppoſitum.Et ita tenet Rota,quòd iſta regula in translationibus pẽſionis non procedat.Et iſte caſus contigit tempore Leonis.x. in perſonam Ioan.de Vrias Epiſcopi,& Ferdinandi Hiſpaniarum regis oratoris,qui in articulo mortis nutu magis, quàm verbis in ſuum nepotem penſionem mille ducatorum tranſtulit,& tunc poſt plures diſputationes fuit tentũ translationem valuiſſe,non obſtan.regula: & hoc in ratione fundatur , quia regula iſta loquitur de renuntiatione,ſed penſio renũtiari nõ poteſt , licet poſsit transferri de licentia Papæ, quæ quidem licentia,nec regulariter hodie,neque tempore Clemẽ.VII. cõcedebatur,iſta ratione,quia penſio eſt quædam ſeruitus ſuper beneficiis non ſeruientibus eccleſię conceſſa.Nam pẽſionarij nõ laborant in eccleſia,neque ſeminãt,& tamẽ metunt,& fructus ſine labore mãducãt,contra naturæ ordinẽ.nã cõueniẽs eſt,quòd qui commodum percipit,etiam incommodum ſentiat: dicẽte Apoſtolo, Qui non laborat non manducet,vt in. c.clerici.j.q.ij.& l.ſecundum naturam.ff.de reg.iur . frangit enim penſionis impoſitio æqualitatẽ iuſtitiæ,quæ dictat prę-mia vnicuiq; dari ſecundũ qualitatẽ laborũ.c ius militare.j. diſtin.nam qui altari non ſeruit,inde præmium habere non meretur.c.charitatẽ.&.c.eccleſiaſticis.xij.q.Cũ igitur penſionis impoſitio odioſa ſit,meritò eius translatio prohibita fuit, ne inconuenientia multiplicentur.Regula ergo iſta quæ in renuntiatione loquitur,non habebit locum in translatione, quæ non ſolet, vel ſaltem de raro concedi, & iura ad ea quæ raro fiunt,non adaptantur,vulg.l.nam ad ea.ff.de legib.Præſertim,quia iſta regula de beneficiis loquitur,quæ de ratione tituli ſpiritualia ſunt.Pẽſio verò in tẽporalitate cõſiſtit , ergo de vno ad aliud nõ bene ĩfertur,quia ex diuerſis nõ fit illatio.

Pẽſio in tẽporalitate conſiſtit.

cap.ij. de tranſl.epiſ.l.Papinianus,exuli.ff.de mino.&.l.ſi.ff. de calum.Et hoc latè probat Ioan.Baptiſta de ſancto Seuerino in ſuo tract.penſionũ.poſt Modernos in cap.cum.in.poſt gloſſ.ibi de conſtit.& in.d.c.ad audientiam.Nam clarum eſt appellatione penſiones beneficij non contineri,vt dicit Domin.in.c.quanuis.de præb.lib.vj.in prin.Hinc eſt quòd licet beneficium vacet propter crimen, non tamen vacat penſio: quia non eſt beneficium,& teneri non poteſt à laico,vt tenet Cardinalis in cle.j.§.eadem.de ſupp.neglig.præla. ſequuntur Moderni de Rippa in rep.c.ij.nu.128.de iudic. Ex hoc enim infertur,ꝙ licet habens beneficium teneatur ad officium, id eſt,recitare horas canonicas,vt in.c.ſi.de reſcrip.lib.vj.& referunt omnes in.c.j.de celebratione Miſſarum.Tandē habēs penſionem ad illud non obligatur,vt tenet ille antiquus doctor practicus Hiero.Paulus Hiſpanus in illo libello,qui vulgò Practica Cancellariæ appellatur.fol.lj.& ſequitur Iacob. de Ferrariis in tract.de hor.cano.& ſentit Ioã.Bap.de ſancto Seuerino in tract.penſion.quæſtione ſi.& reaſſumit D.Petr. And.Gammarus Rotæ auditor in tract.de off.leg. vbi latius ſuper hoc diuagatur.Et ratio prædictorum eſt,quia officium ſequitur beneficium ſicut venator leporem. Qui habet igitur beneficium,dicat officium: Alias ſequeretur, quòd ſi ex vno beneficio darentur tres penſiones,ꝙ vnum beneficium obligaret quatuor perſonas ad dicēdum officium,quod abſurdũ. Ille igitur qui habet titulum ſpiritualitatis, ad officium tenetur:non autem habētes penſiones,quæ commodum merè temporale continent,quod in laicum cadere poteſt. Nam penſiones equiparantur contractibus profanis,vt tradit Roman.in conſil.ccccxxix. col.iiij.beneficia verò vltimis voluntatibus æquiparantur,quę ſunt piæ,vt per gloſſ.ſi.c.j.de conceſ.pręb. lib.vj. Hinc eſt,ꝙ ſola voluntate poteſt caſſari & remitti penſio abſque licentia Papæ,ſicut quælibet res profana, vt tenet Præpo.poſt glo.in.c.Agathoſa.lxiij.diſtinct. quem ſæpe tempore meo Rota approbat.Secus tamen eſt in beneficiis,quæ ſine voluntate ſuperioris dimitti non poſſunt.Sic etiam vidimus,ꝙ penſiones ſicut beneficia non permutantur:quia non veniunt appellatione beneficiorum, vt dicit Card.in cle.j.in xvij.quęſt.de reb.eccl.non alie.Et pari modo per promotionem penſionarij non vacat penſio, ſicut beneficium ſecundum

Penſio per contractũ nõ vacat.

Pēſionem habēs, ad horas canonicas recitãdas nõ tenetur.

Penſiones contractibus profanis æquiparãtur.

Pēſio ſola voluntate poteſt remitti.

Penſio per promotionem pēſionarij vacare non dicitur.

dum Card.in clemen.j.§.j.in.vj.quæſt.de ſup.neg.præla.

Ex quibus omnibus apparet inter beneficium & penſionē longum eſſe diſcrimen. Depoſitio igitur iſtius regulæ in vno loquens, in alio locum non habet. argu.cap.ſuſceptum.de reſcrip.lib.ſexto. Præſertim quia ceſſat commoda ratio iſtius regulæ, quæ fuit, ne per huiuſmodi reſignationes ordinarij vel expectantes defraudentur: ad quos diſpoſitio beneficij vel acceptatio pertinerent, ſi fraudulenta ceſsio non præceſsiſſet. Sed iſta ratio non habet locum in tranſlationibus penſionū, per quas nullus prædictorum defraudatur. Igitur, &c. Et tenēdo iſtam opinionem ad rationes in contrariū factas per And. Sicul. latè reſpondent Moder. in tract. beneficiorum. in. iij.q. primæ partis. col. vij. vbi videndum erit. Tamen licet iſtæ rationes de rigore iuris ſint veræ, iuſtius tamen videretur huiuſmodi translationes ſub regula comprehendi, quia ex hoc maior eccleſiarum fauor reſultaret: & diuini cultus argumentū: nam admittere translationes ſuper beneficiis ecclesiaſticis, nihil aliud eſt quàm ſeruitutem propagare.

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, vtrum iſta regula procedat in beneficiis iuriſpatronatus, ad quæ per pæſentationem quis aſſumitur?

SOLVTIO. Decius in conſil. ccxxiiij. incipiente, in caſu propoſito. cōtendit probare negatiuam, ex eo, quia iſta regula eſt exorbitās & odioſa, & in beneficiis collatiuis loquitur: ergo non debent extendi ad iſtū caſum, vt ibi latè per eū. Adde pro iſta opinione, quia videmus huiuſmodi beneficia ſub nominationibus regū non cadere, vt tradunt Moderni in tract. benefi. quæſt. iij. ſecundæ partis. neque ſub quacunque gratia etiam amplisſima, vt latè probant iidem Moderni. in. d. tract. in. xj. quæſt. iij. partis. & communiter docto. in cap. ij. de preb. lib. vj. Lap. alleg. xcvj. ſicut etiam extrauagan. execrabilis. beneficia huiuſmodi iuriſpatronatus non comprehēdit, vt iidem Moderni dicunt in. d. quæſt. xj.

Beneficia iuriſpatronatus ſub nominatione Regū.

In contrarium facit, quia conſiderata mēte regulæ idem dicēdū videtur in beneficiis iuriſpatronatus, prout olim fuit in Rota diſputatū in cauſa Naneten. capellaniæ, per Ludouicū de Interamne aduocatū qui poſtea fuit auditor, per iſtā rationē. Quia ex quo dicta regula ānulat collationē, per cōſequēs videtur

Regula annullans collationē

videtur prohibere omne neceſſarium antecedens ad illam.l. oratio.ff.de ſponſ.&.c.ſolitæ,de maiorit.& obed. cum ſimilibus.Sed præſentatio eſt antecedens ad inſtitutionem quæ ſub nomine collationis comprehenditur.Igitur &c.Ita dicebat ille aduocatus.Et tenendo iſtam opinionẽ ad dicta Decij poteſt facile reſponderi.Nã non obſtat, quòd iſta regula ſit exhorbitans.quia hoc non eſt verũ ſimpliciter,cum potius conſiderata eius mente & ratione concordet cum iure communi.de quo in.c.ij.de renuntiat.lib.vj. Vnde ſpiritũ rationis accepit, vt dicunt Moder.in tract.benefic.in.iij.parte.q. xviij.& ante ipſos hoc dicit Ioan.de Anania in.c.fi.de collu.deteg. & hoc idem in terminis tenet Cardinalis Maurocenus in.d.c.ij.in vltima quæſtione,quẽ refert,& ſequitur Ioã. Aloiſius Tuſcanus olim aduocatus conſiſtorialis doctiſsimus in quodam ſuo conſilio,quo latè probat hanc regulã. & tex. in.d.c.ij.eundẽ ſpiritũ & mentem habuiſſe, licet in tempore hic addito different. Sic itaque iſto reſpectu, quia iſta regula iuris communis concurſum habet,fauorabilis dici poteſt. Et licet ſecundũ quid regula poſſet dici exorbitans,ex quo collationem ordinarij tollit,vt dicit Rom.in conſil.cccxlij.incipiente,quo ad primum.ſecundum quòd poſſet procedere dictum Decij.Per hoc tamen abſolutè cõcludi nõ poteſt,quòd ſit odioſa. Quia quando actus ſe poteſt habere ad fauorẽ & odiũ,iudicatur fauorabilis, prout de ſtatuo, quòd ſtantibus maſculis filiæ nõ ſuccedant,dicunt Moderni in.l.venia.C.de in ius vocand.facit illud quod de Velleiano dicitur,in.l.qui exceptionẽ.ff.de condic.indebit. Et quia emanauit ad repellendas fraudes,quòd vtilitatem animæ reſpicit, fauorabilis dicitur,per ea quæ Bart.& Moder.tradũt in.l.ſi cõſtante,in. ix.col.in princ.ff.ſolut.matr.cum aliis,quæ ſcribit Iaſ.in.l.ſi. ff.de in ius vocan.Et ſecundũ hoc lata fieri debet interpretatio.Et quãuis regula de collatione loquatur, quo caſu videretur excludi præſentatio, iuxta caſum.c.cum in illis.§.j.de præb.in.vj.illud in ambitioſis procedit,vbi ſtricta fit ĩterpretatio,vt ibi dicunt Domi.& Philip.Secus vero in materia fauorabili,vel in differente,vt iſta. Quia tali caſu verbum collatio,lato ſumpto vocabulo præſentationẽ comprehendit, vt cõcludit Rota in deciſ.ccccxlvij.incip.fuit dubitatum, vtrũ habens in tit.de præbend.in nouis.Hinc videmus,quòd tex. in.cap.

Regula exorbitans.

Actus quando ſe poteſt habere ad fauorem & odium &c.

Collationis verbũ.

in.cap.auaritiæ,& in.c.quàm ſit.& in.c.vt quis duas.&.c.fin. de elect.lib.vj.licet loquãtur in elect.& cõfirmationibus, tamẽ habẽt locũ in præſentatione iuriſpatron.vt cõcludit Lapus alleg.viij.& Caldc.tit.de elect.conſil.viij.cum concord. vt ſcribit Roch. Curtius in tract.iu..patron.in verb.honorificum.quæſt.xxxix.& reaſſumunt Moder.in nouo tract.iur. patronat.fol.ccc.cũ quatuor ſequent. Et ita quo ad text.in. c.auaritiæ.concluſit Rota in vna Salamãtina capellaniæ coram R.P.D.Marcello.xiij.Ianuarij.M. D.xxxiij. Sic etiam & text.in.cap.j.vt lite penden.lib.vj.licet de præſentatione, ſeu beneficiis iuriſpatron. nullam faciat mentionem,tamen propter pariformem rationem habet locum in dictis beneficiis,vt idem Curtius latè probat in.d.tract.in verbo honorificum.q.xxiij. & repetunt Moder. in nouiſsimo tract.iur. patr.fol.ccviij.& ſeq.Et ita Rota tenuit in vna Barchino. beneficij ſancti Chriſtophori corã eodem.D.Marcello.die. xxvj.Nouembris.M.D.xxxv.Et ita videtur etiam hic dicẽdum,quòd regula iſta,licet de beneficiis iuriſpatron.mẽtionem non faciat,nihilominus propter eandem rationem habeat locum in eis. *Tex.in.c. auaritiæ &c.*

Pro reſolutione tamen huius quæſtionis diſtinguo plures caſus.Primo eſt in præſentatione,& in iſta,regula locum nõ habet.Ratio eſt, quia præſentatio pertinet ad patronũ: reſpectu verò pręſentati regula etiam adaptari nõ poteſt.Quia ſi præſentatus in infirmitate conſtitutus renuntiat præſentationi de ſe factæ,nõ dicitur beneficiũ renuũtiaſſe,de quo loquitur iſta regula,Ratio eſt, quia per præſentationẽ ſolũ acquiritur ius ad rẽ,vt dicũt Domini in deciſione.cccxxviij.in antiq.& tradit Abb.& alij cõmuniter in.c. quod autẽ de iure patron.Imò plus voluit Abb.in.c.cũ Berthol.poſt gloſ.iij. ibi in.ij.col.de re iudic. quòd præſentatus ante inſtitutionẽ nullũ ius habet in beneficio,ſed bene habet ius ad petendum illud perſeuerante patrono in eadem voluntate.Et hoc dictũ Abb.ſequitur ibi Fely.& plures alij,quos cumulat Curtius in tractatu iuriſpatron.in uerbo.ius.in.iiij.quæſt. & dixi latius ſuperius in reg.proxima.q.j. Et adeò hoc eſt verum, quòd ſi præſentatus tunc in curia moreretur, non diceretur per hoc in curia beneficium vacare. Quia vt dicatur beneficium in curia vacare, requiritur quòd beneficium ſuum di- *Præſentatus ante inſtitutionem.* *Beneficiũ ad hoc,vt dicatur vacare in curia.*

eatur,& nõ debitum,vt not. Archi.in.c.ſi electio. de electionib.lib.vj.& alij quos allegant Moder.in tract.de beneficio.in.j.quæſt.iij.patris. Sic igitur iſto caſu concludendũ eſt, regulam iſtam locum non habere.

Secundus caſus eſt in præſentato & inſtituto renũtiãte tali beneficio in infirmitate: & putarem adhuc regulam iſtã nõ comprehendere iſtũ caſum. Ratio eſt,quia regula iſta loquitur in beneficiis,quæ liberè poſſunt renũtiari,& quæ per collationem ſuperioris cõcedũtur. Sed beneficium iuriſpatronatus non eſt huiuſmodi, quia præſentatus & inſtitutus non poteſt ſine conſenſu patroni beneficium renuntiare, vt dicit Innoc.in.c.fin.in fin.de renun.& hoc clarius firmat Abb.in.c. ſignificatum.in.ij.col.de præbend.cum dc.concor.quæ cõgerũt quidam Moder.in tract.nouo iuriſpatron.fol.ccccj. Et ante ipſum Rochus Curtius in eodem tractatu, in verbo honorificũ.in.iij.&.lj.quæſt. Adeò quòd ſi præſentatus ſine cõſenſu patroni renũtiaſſet, patronus poſſet ad tale beneficium ſic per renutiationem vacans iterum alium præſentare. Ita quòd cum præſentatus & inſtitutus in infirmitate renuntiãs non valeat niſi cum conſenſu patroni liberè renũtiate, ceſſat in eo fraus quæ conſideratur in iſta regula. Nam,vt ſæpe dictum eſt,ratio iſtius regulæ fuit,ne infirmi ex illa infirmitate morituri ſub colore renũtiationis,de beneficiis ſicut de reb' profanis poſt mortem eorum diſponere videãtur: & per hoc fraudarentur expectantes, & fieret preiudicium ordinario. Cum igitur talis conſideratio non poſsit habere locum, hoc caſu deficiet per conſequens diſpoſitio iſtius regulæ.

Præſentatus & inſtitutus.

Tertius caſus eſt quãdo infirmus renuntiat in fauorẽ certæ perſonæ beneficium iuriſpatronatus de conſenſu patroni. Et iſte caſus eſt magis dubius.ſi renũtiãs infra viginti dies moriatur. Et certè adhuc putarem ceſſare regulã ex eo, quia vbi eſt conſenſus patroni,ad quẽ in omnẽ euentũ pertineret præſentatio beneficij vacantis,ſiue per renuntiationem, ſiue per mortẽ ceſſare videtur fraus.arg. eorũ quæ dicuntur in.l.fin. C.de bonis quæ liber.vbi minor alienans præſumitur circũuentus. Vbi verò interuenit conſenſus eorũ,ad quos pertinet ceſſat fraus,facit etiam.l.fi.C.de pact. Sic erit hic dicẽdum. Et iſto caſu militarent omnes rationes Decij in dicto conſi. Eſt bene verum,quòd vbi apparet,patronum per ſordes cõſenſiſſe,

Conſenſus vbi interuenit ceſſat fraus.

ſenſiſſe, aut inhabilẽ approbaſſe, quòd tali caſu videretur locus eſſe regulæ. Præſertim ſi patronus eſſet clericus, in quo maior puritas requiritur. Hoc tamen non teneo pro conſtãti. Remota tamen fraude patroni, mihi placet opinio Decij propter diſsimilitudinem collationis & inſtitutionis. Inter quæ eſt magnum diſcrimẽ, vt latè probat ibi Decius. Et quia quando Papa mouetur ſola voluntate taxando numerũ dierum, vt hîc, non proceditur de ſimilibus ad ſimilia, ſed prohibetur extenſio, ſecundum Bald. in. l. iij. col. ij. verſic. ex quo. C. de iure dot. Solum obſtat hic vnum, quia licet iſto caſu nõ fiat præiudiciũ ordinario, nec fraudentur expectantes, tamẽ militat alia ratio, videlicet, ne de beneficiis per obitum vacaturis per modum vltimæ voluntatis diſponatur. Et iſta ratio procedit, ſiue conſentiat patronus, ſiue non, quia conſenſus patroni non poteſt facere licitum quod prohibetur, vt illicitũ. arg. l. nemo poteſt. de legat. j. Et ideò ex alio opinio Decij poteſt ſuſtineri, ex eo, quia ſi ſub diſpoſitione iſtius regulæ beneficia iur. patron. comprehenderentur, patroni priuarentur ſine culpa facultate præſentandi, & ſic videretur hæc conſtit. in præiudicium patronorum inducta, & hac de cauſa patroni abſtraherentur à fundationibus & dotatione eccleſiarum, propter quam rationem dicunt communiter doct. in. cap. ij. de præben. lib. vj. & Fely. in tract. quando literæ apoſtolicæ no. pat. in. j. & ij. col. quòd diſpoſitio quantumcunque fauorabilis, non comprehẽdit beneficia iuriſpatron. niſi ſpecialiter fiat mentio. Et iſta conſideratio militat omni caſu quo patroni priuarentur iure præſentandi. Secus verò vbi tale ius principaliter illis nõ tollitur, licet ſecũdariò, & ex poſt præſentati ab eis aliqua exceptione ſubmouerentur, vt in regula de Annali. quæ tali caſu non cõprehendit beneficia iuriſpatronat. laicorum non tollendo principaliter præſentationẽ, ſed ſubmouendo præſentatum impetrantem prouiſionem à Papa de conſenſu patroni non facta mentione regulę, vnde exceptio illius repellitur propter eius negligentiam. Et licet ſecundario ex hoc videantur patroni fruſtrari præſentatione facta, nihilominus hoc fit principaliter in odium patroni, ſed impetrantis, & ideo conſiderari non debet. arg. l. ſi quis nec cauſam. & quæ ibi latè notant moder. ff. ſi cert. pet. vt dixi in. d. regula de Annali. q. xxvij. & in regula proxima.

Diſpoſitio quantumcunque fauorabilis &c.

Regula de annali.

ma.q.iij.Habẽs igitur ex prædictis intellectũ ad dicta doctorum volentiũ ſub generalibus diſpoſitionib. non cõprehendi beneficia iur.patronat.qualiter intelligantur.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO,an regula procedat in eo infirmo qui renũciauit iuri ſuo quæſito in beneficio vigore alicuius gratiæ?

SOLVTIO.Iſte caſus contigit præteritis temporibus in Rota in vna Valentina canonicatus, & præbendæ coram D.Martino de Spinoſa in qua fuit dubitatum, vtrum iſta regula haberet locum in eo qui reſignauit ius, quod habebat ſolum per ſupplicationem ſignatam, nec habuerat poſſeſſionem,nec literas expeditas. Dubium faciebat, quia ex quo reſignatio fuerat facta literis non expeditis, cauſa illa reducta erat ad non cauſam, ſecundum Egid.deciſ.dcxliiij. incip.ſi Papa prouidet mihi,& dcix.imperrans beneficium. Nam ſupplicatio ſine literis eſt gratia informis, ideò nihil tribuit,quia forma eſt quæ dat eſſe rei:ideo voluerunt doct. literas haberi loco tituli,vt Compoſtel.in.cap.ſtatuimus.ad fin.de reſcrip.& Ioan Andr.in.cap.j.de lit.conteſt.lib.vj.Rota.ccccelvij.in not.Milis in verbo,gratia apoſtolica. Accedit quia rectè conſiderando ceſſat hoc caſu ratio iſtius diſpoſitionis:quæ fuit.ne per huiuſmodi renuntiationes infirmorũ defraudentur ordinarij in conferendis beneficiis vacantibus & expectantes etiam excludentur ab acceptando talia beneficia.Ideò inducta fuit prouiſio iſtius regulæ,vt fraudes huiuſmodi tollantur.Sed iſta ratio non uidetur militare in reſignatione iuris,quia in eo non fraudantur ordinarij,nec expectantes,quia ordinarius conferre non poteſt,nec expectãtes,acceptare,niſi beneficia vacãtia de iure,& de facto, vt in cap.cũ noſtris.cum ſimilibus.de conceſſ.præben.& in deciſ. cxcvj.habens gratiam.in not.& deciſ.lij.tit.de conceſſ.præbend.in antiq.aliàs numero.dcviij.incip.ſi aliquis expectãs.

Supplicatio ſine literis eſt gratia informis.

Ordinarius quæ beneficia conferre poſſit.

Iſtis tamen non obſtantibus cõtrariam opinionem tenuit Rota in prædicta cauſa Valẽtina,in qua die.xiij.Martij.M. D.xiiij.omnes Domini ita cõcluſerũt,excepto Domin. Paulo Capifucco,à quo in ſcriptis iſtã deciſionẽ habui,qui tenuerat partẽ negatiuam. Et ratio Dominorum fuit, quia ſtatim quòd ſupplicatio eſt ſignata,in continenti eſt ius quæſitum, &

& gratia eſt in ſe perfecta, per not. per Archi. Io. And. & alios in procem. vj. in nouella. vnde cum ius ſit quæſitum, ſuccedit illud, quòd paria ſunt, habere ius quæſitum ad rem, vel habere rem. l. qui habet. ff. de reg. iur. vnde ſicut iſta regula procedit in reſignante beneficiũ plenum: ita locum habebit in reſignãte ius. pro qua deciſione optimè facit Rota. DCCCLXXXII. incip. Nota quòd vbi gratia eſt facta. in antiquis. *Supplicatio ſtatim quòd eſt ſignata, quid operatur.*

Præterea pro iſta opinione facit mẽs iſtius regulæ. Quia clarum eſt regulam habere locum, quando ille in fauorem, cuius reſignatio admittitur, cõſequitur commodum reſignationis, propter quod arguitur fraus, vel quia renuntians cogitans ſe moriturum inducitur ad renuntiandum. Quo caſu, ne detur ſucceſsio in beneficiis, & licentia libera, vt quis de illis valeat diſponere ſicut de rebus temporalibus, fuit hæc regula introducta. Sed iſtæ rationes omnino militant in renuntiatione iuris: quia per illam acquiritur commodum reſignatario, & reſignans conſequitur effectum quem intendit. Igitur regula in illis procedet. Nec obſtat ſi diceretur renuntiationem iuris poſſe fieri in manibus ſimplicis notarii, vel etiam laici. Et tamen reſignatio beneficij fieri non poteſt niſi in manibus habentibus authoritatem inſtituendi & deſtituendi, prout dicit deciſio Rotæ ccxc. in antiq. incip. non quælibet. Quia illud procedit reſpectu iuris quærendi. Et ita loquitur prædicta deciſio. Secus verò ratione iuris quæſiti: quia tale ius debet in manibus ſuperioris renuntiari ſicut beneficiũ, vt declarat deciſ. DLXXIII. quidã Cardi. ſub titul. de renuntia. & deciſio. DCCCXLV. prtronus. &c. in antiq. *Renũtiatio iuris. Reſignatio beneficij.*

Nec obſtat, quòd ius per ſupplicationem literis non expeditis ſit informe, quia illud eſt verum quo ad effectum canonizationis in iudicio fiendæ, in quo datum eſſet de regula de non iudicando literis non expeditis. Secus. verò de iure, quia ſola ſupplicatio tribuit ius cõſiderabile in extraiudicialibus, vt dicit prędicta deciſ. dccclxxxii. in antiquis. Imò etiam cõſideraretur tale ius in iudicio ad effectum canonizationis, niſi exciperetur de regula. Itaque de iure opinio Compoſ. el. non procedit, cum ſola ſupplicatio in beneficialibus ſignata tribuat ius, & operetur plures effectus, quos enumerabo latius in regula de nõ iudic. literis nõ expeditis. Nec etiã obſtat ſi diceretur, ꝙ beneficium vacans de iure, licet non de facto,

conferri

conferri non poſsit,nec acceptari,quia illud non eſt verũ. vt eſt glo.communiter approbata in ca.licet.Epiſcopus. de præbend.lib.vj.quia cum collatio & acceptatio ſint actus extraiudiciales,fieri poſſunt, nulla facta citatiõe poſſeſſoris: quia quilibet poteſt conferre ius ad ſe pertinens , licet non vacet de facto,vt dicit ibi glo.quam ſequitur Abb.in conſi.xxxiiij. col.fina.lib.ij.& ante ipſum Cardinalis conſil.cxxxij.col.fin. & alij plures quos omitto.Nam non eſt dubium beneficium dici vacare per obitum illius, qui ſolam ſupplicationem habebat, licet neque literas expeditas, nec poſſeſsionem haberet, vt dicit prædicta deciſ.dcc.lxxxij.Et ideo conferri poteſt.Et illa quæ in contrarium fuerunt adducta, reſpiciũt ſubreptionẽ,vt videlicet non valeat collatio Epiſcopi de beneficio vacante de iure,& non de facto,non facta mentione poſſeſsionis:illa enim reſpiciunt impetrantem,qui debet de poſſeſsione alterius facere mentionem, vt ibi. Quod etiam procedit quando poſſeſsio alterius eſſet colorata: ſi verò eſſet notoriè iniuſta, etiam nulla facta mentione valeret collatio & acceptatio quo ad impetrantem.vt declarat Abb.in.d.c.cum noſtris. & reaſſumit Fely.in capitulo,in noſtra.ĩ.xxxvj.corr.de reſcrip.Et ita,vt dixi,ſecundũ iſtam opinionem concluſit Rota, de qua quæſtione dicam etiam in regula de publicandis reſignat.quia etiam ibi contigit de facto.

Ius ad ſe pertinens licet &c. Beneficiũ an vacare dicatur p obitum illius, &c.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO,quid in renũtiante cauſa permutationis de imparibus beneficiis,an iſta regula habeat locum?

SOLVTIO.D.Pet.And.Gãmarus auditor Rotæ, vir certè de hac iuris diſciplina benemeritus,in repe.ca.j. in.v.colum.verſ. ſed quid dicimus.de rer.permuta.lib.vj.tenet ſimpliciter iſtam regulam habere locum in reſignatione facta ex cauſa permutationis. Et hoc non videtur habere dubium,cum in regulis antiquis & Modernis expreſsè hoc dicatur.ſed regulæ non declarãt modũ permutationis. Et ideo maius dubium eſt, an regula intelligatur in omni permutatione,tam de beneficiis paribus, quàm imparibus. Et ad hoc videtur dicẽdum, regulam tantum reſtringi debere ſecũdum terminos.cap.ij.de renun.lib.vj.vt videlicet debeat tantũ intelligi de permutatione impari, quæ videtur fraudulenta, nõ de alia. Non iſta regula ſumpta fuit ex viſceribus.d.cap.ij. A quo

quo quidem tex. vt ſuperius dixi, iſta conſtitutio ſpiritum vitæ accepit, iuxta tradita per Ioan. de Ana. in cap. audiuimus. in. ij. notabili. de col. deteg. qui de iſta regula meminit. text. ergo in dicto capitulo ſecundo loquitur de permutatione beneficij pinguis, cum tenui ab infirmo facta, ad effectũ, vt beneficium tenue vacaret, & ſic fraudarẽtur ordinarij, vel expectantes. Ergo iſta regula debet intelligi ſecundum terminos illius text. Et ita de tali permutatione loquitur deciſio Rotæ Thomæ Faſtolli in cauſa ſexta, dubio. xx. & deciſio. ccclxj. nota præſumitur, &c. in antiq. Et in eadem loquitur doctus ille gloſſator Pragmaticæ. fol. xcvij. Et reaſſumunt Moder. in tracta. de beneficio. in. xlvij. quæſt. iij. partis. colum. penult. & ratio iſtius deciſionis eſt: quia eo ipſo ꝙ permutatio de beneficio pingui cum tenui fit in infirmitate, præſumitur fraudulenta, vt dicit Imol. in. l. filiæ meæ. & ibi Bald. ff. ſolu. matrimo. Sequitur Socin. conſil. lxxxiij. miror, &c. lib. ij. Nã licet ſola permutatio beneficij pinguis cum tenui non arguat fraudem, vt in deciſ. ſecunda. de rer. permuta. in antiquiori. Vbi tamen fit ab infirmo, præſertim cum amico vel conſanguineo, nemini eſt dubium, talem permutationem fraudulentam præſumi, vt dicunt præfati Doctores. Facit ad hoc, quod in notabili caſu infirmi conſuluit Pet. de Ancha. in conſi. ccccxxx. incipien. fuiſſet expediens. Et in caſu prædictæ permutationis diſparis ab infirmo facta, quòd fraudulenta præſumatur, conſuluit Oldra. in cõſil. cccxxiiij. in. ij. colum. Et hoc in terminis tenuit Egid. deciſ. cccxliij. facit deciſ. eiuſdem. ccccxxv. faciũt ea quæ ſcribit Socin. in cõſil. liij. verſi. præterea dicit. lib. ij. Et ita in ſimilib. terminis tenuit Rota in vna Taraconen. parochialium coram dom. Paulo Capiſucco. xxviij. Ianuarij. M. DXXX. quæ voluit, extrauagan. ſicut bonus paſtor. non habere locum in beneficio fictè permutato cum vero, prout eſt beneficium de Pertica, quod ſecundum conſuetudinem illius diœceſ. ad effectum permutationis faciendæ fingi ſolet, & appellatur de Pertica, vt latius ſcribo in deciſ. ſuper hoc facta. Concludo igitur breuiter, quòd iſta regula tantum intelligatur de illa permutatione infirmi, de qua text. in. d. c. ij. & præfati doctores præſumunt fraudem: quam in terminis illius regulæ conſiderat Fely. in cap. quia veriſimile. de præſumptio. poſt Abba. & alios ibi. & latius Pet. de Ancha. in cõſil. cclxxxviij.

Permutatio quæ præſumitur fraudulenta.

ſil.ccclxxxviij.cum aliis ſuperius allegatis. Secus verò in permutatione quã infirmus cũ alio facit de beneficio æquali & pari. Nam in tali permutatione non puto regulam procedere. Et ad hoc ita dicendum ſuadet ratio naturalis & ęquitas: in primis, quia negari non poteſt regulam iſtam exorbitare à iure, & eſſe pœnalem. debet igitur reſtringi tantũ ad caſum, vbi de fraude ſuſpicatur: vbi verò beneficia permutata cum infirmo eſſent æqualia, ceſſat fraus, ceſſat denique præiudiciũ ordinariorum & expectantium. Nam licet infirmus hoc caſu dimittat per reſignationem beneficium quod habet: nihilominus tamen aliud ſimile & æquale beneficiũ acquirit, quod ſubintrat in locum dimiſsi, & vacabit tandẽ per infirmi obitum, quod ordinarij conferre & expectantes acceptare poterunt. quæ ratio ceſſat, quando infirmus pingue beneficiũ pro tenui permutat, quia in tali caſu manifeſta eſt fraus, & præiudicium prædictorum per prædictos Doct. coniecturatum: & ideo hoc tantum caſu regula locum habere debet, vt quãtum fieri poteſt, concordet cum iure communi, iuxta not. in cap. cauſam de reſcript. & cap. cum dilectus. de conſuet.

Nec obſtat, quòd regula iſta generaliter & ſimpliciter loquitur de permutatione, & ſic debet vtranque permutationẽ includere: licet minor ratio ſit in vna, quàm in alia. argumẽ. tex. in. l. j. §. quòd autem. ff. de luſu aleæ, & aleat. Nam plus & minus non differunt ſpecie, vt in. l. fin. ff. de fun. inſtruct. quia reſpondetur, quòd generalitas diſpoſitionis ampliatur, & reſtringitur ſecundum ſubiectam materiam, vt dixit gloſſ. fina. per illum text. in cap. ſi Papa. de priuil. lib. vj. Nec eſt referenda ad ea, de quibus non eſt veriſimile diſponentem cogitaſſe, vt tradit Iaſ. in. l. Lucius. de lib. & poſth. & latius in. l. ſi de certa. C. de tranſact. Et hoc caſu plus & minus differunt, quãdo eſt diuerſa ratio, vt dicit gloſſ. & Bart. in. l. penul. ff. de noua. Declarat Iaſ. in. l. qui bis idem. in. iij. colum. ff. de verbo. obliga. dixi in tracta. expecta. nume. 99. cum ſequen. Et vltra prædicta circa huiuſmodi permutationes beneficiorum tenuium cum pinguibus ab infirmis factas, videndũ eſt per Pet. de Anch. in conſil. ccclxxxiij. & in conſil. ccclxxxv. & Pet. de Peruſio in tracta. de rer. permuta. colum. vij. & And. Sicul. in quodam ſuo conſilio, cuius numerus nunc euanuit è memoria, interruptione facta alterius negotij.

Plus & minus nõ differunt ſpecie.

Diſpoſitionis generalitas.

quæſtio

QVAESTIO VIGESIMA.

QVAERO, an regula iſta habeat locum, quando fit reſignatio, reſeruatis fructibus? *Reſignatio quãdo fit reſeruatis fructibus.*

SOLVTIO. Olim R.P.D. Dominic. de Iacobitis, inſignis auditor Rotæ, & poſtea Cardinalis, in quibuſdam ſuis Apoſtillis ab eo ſcriptis, adnotauit iſtũ caſum, & refert Rotam fortè tenuiſſe temporibus ſuis regulam nõ habere locũ, per ea quæ dixit Card. in. c. cum olim. cl. ij. de priuil. col. fi. ver. quęro quomodo ſcietur, &c. Et nihil aliud dicit. Tamẽ ego ſatis dubito de iſta deciſione, ex eo, quia illa talis reſeruatio in infirmo iamiã morituro, ex quo eſt parũ duratura, videtur quædã palliata fraus ad effectum circumueniendi regulam. Nam per huiuſmodi reſeruationẽ fructuũ non ceſſat ratio regulæ ſuperius allegata. Nec tollitur præiudicium, quod infertur ordinariis expectantibus, ad quod obuiandum proceſsit iſta regula. Et dictum Card. loquentis in eo qui vẽdit rem, retento vſufructu, non videtur poſſe bene ad propoſitum adaptari. Et ideo cogitandum eſt melius ſuper hoc.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, an iſta regula habeat locũ in beneficio patrimoniali? *Regula an habeat locum in beneficio patrimoniali.*

SOLVTIO. Fely. hic in quibuſdam ſuis additionibus dicit quòd non, ex eo, quia illius renuntiatio nõ nocet expectãtib. nec ordinario, & propterea ceſſat fraus, & dolus in iſta regula. Sed aduerte, quia iſta opinio non videtur vera. In primis negari non poteſt beneficia patrimonialia, quæ hodie dantur in titulum perpetui beneficij, eſſe verè, & realiter beneficia eccleſiaſtica, & eorum appellatione cõprehendi, vt tradit Fely. in cap. poſtulaſti. in. viij. col. de reſcript. ſicut etiã de præſtimoniis, & de hoſpitalibus dicit Felyc. ibidem. in. j. colum. & in cap. in noſtra eod. tit. & in cap. de quarta. de præſcript. Cum igitur regula iſta ſimpliciter de beneficiis loquatur, non erit dubium talia comprehendere. *Beneficia patrimonialia.*

Non obſtat ratio Felyni, videlicet quòd per renunciationem beneficiorũ patrimonialium non præiudicetur ordinario, nec expectantibus, quia hoc nõ ſufficit. Nam quando in lege cõſiderãtur plures rationes, licet vna ratio ceſſet, alię militare videtur. §. affinitatis. cum vulg. inſtitu. de nup. Nã pręter illam rationem, regula iſta habet aliam, videlicet ne beneficia *Rationes plures.*

dentur

dentur per viam ſucceſsionis, poſtquàm eis renuntiás vti nõ poteſt. Nam infirmus vidẽs ſe iam moriturum ex illa infirmitate, fortè conſilio medicorum, ne beneficium vacet per obitum in fauorem alicuius conſanguinei, vel amici renũtiat. Et ſic iſto modo diſponit de beneficio ſuo, non aliàs facturus, ſi infirmitatẽ euadere ſe putaret. Et hoc modo aperitur via diſponendi in articulo mortis de beneficiis eccleſiaſticis, quaſi per viam teſtamenti, & vltimæ voluntatis, & affectionis carnalis, quòd eſſe non debet. c. j. & c. ratio. de præbẽd. Quamobrem Romanus Pontifex ad euitandas huiuſmodi fraudes, diſponit hîc, quòd ſi infirmus renuntians moriatur infra viginti dies, beneficium cenſeatur vacare per obitũ, & licet hoc caſu ratio Fely. ceſſet, quia huiuſmodi patrimoniale beneficium vacans per obitum non poteſt ordinarius conferre, nec expectãs acceptare. Tamen non ceſſat prædicta ratio, in qua ſuſtinetur diſpoſitio, iuxta. c. ſi eo tempore de reſcript. lib. vj.

Nec obſtat, quòd præſumi non debet iſta fraus in infirmo maximè morituro, cum præſumatur potius memor ſalutis æternæ, &c. quia hoc non ſufficit, per ea quæ dicit Bald. in authen. ſi dicatur. C. de teſta. & in. c. ſicut. de teſti. & in. l. generaliter. C. de non numer. pecu. & Bart. in. l. ſi quis in graui. §. j. ff. ad Sille. dicẽtes, quòd quamuis aliquis ſit in extremis, nõ propterea in factis ſuis præſumitur eſſe Ioan. Euang. etiam ſi corpus Domini recepiſſet, vt dicit Bald in. §. cõſules. in fine. in titul. de pac. Conſt. opinio tamen Felyni poſſet vno caſu ſuſtineri, videlicet, quando renuntiatio per infirmum fieri non poſſet liberè ſine conſenſu filiorum patrimonialium, ad quos præſentatio, vel nominatio per obitum vigore ſtatutorũ, priuilegiorum, vel conſuetudinis pertineret. Nã tali caſu ex quo perſona reſignatarij cenſeretur approbata per plures non habentes intereſſe ſanguinis, præſumeretur facta talis reſignatio potius intuitu iuſtitiæ & vtilitatis eccleſiæ, quàm amore carnali, ſicut diximus de beneficiis iuriſpat. Nam per talẽ cõſenſum tollitur omnis ſuſpicio fraudis. arg. l. fi. C. de pact. cũ ſimilib. tenenda tamẽ eſt opi. Rotę propter eius authoritatẽ.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

Officia curiæ.

QVAERO, an iſta regula habeat locũ in officiis curię? SOLVTIO. Iſta quæſtio habet tria capita: quia aut loquimur de officiis ſæcularib. vt ſunt ſcriptoriæ

riæ apoſtolicæ,portiones, & ſimilia officia, quæ vēduntur & retinentur ab vxoratis. Et iſte caſus ſecundum regulam Iulij, & Hadr. expeditus erat, qui expreſsè voluerunt talia officia comprehendi. Tamē ſecundum regulas antiquas, & Moder. in quib⁹ nihil de officiis dicitur non comprehenduntur: non ſolum,quia de illis non fit mentio, ſed quia in eis ceſſat ratio finalis regulæ, quæ de beneficiis eccleſiaſticis loquitur, quæ vendi non poſſunt,vt officia,ſed per collationem conceduntur clericis non vxoratis.

Officia ſæcularia, ſpiritualia,quædā verò mixta.

Nec obſtat,quòd in aliquibus officia æquiparantur beneficiis eccleſiaſticis,vt no. Soci.in cōſil.liij.miror,quòd in præſenti.li.iij.ſequitur Deci.in.l.fin.in fi.nu.3.C.de pact.quia in caſu, in quo loquitur Soci. militat alia ratio multum diuerſa à caſu noſtro: in qua non ſolum verba iſtius regulæ,ſed etiam mens aduerſatur. Nā in officiis ſæcularibus curiæ nō eſt prohibita ſucceſsio,ex quo illa vendi poſſunt, & per conſequens in articulo mortis transferri tanquàm res profana : nihil eſt igitur quod ibi de ſucceſsione illicita, vel de fraude ordinariorum, vel expectantium ſuſpicemur. Et ideo iſta regula in illis nō procedit. Aut verò loquimur de officiis ſpiritualibus, de quibus loquitur tex.in.c.cum acceſsiſſent.de conſtit.&.c. dudum.el.j.de elect.&.c.quòd Dei timorem. de ſtat. mo. & ſecundum rationem quam in ſimili quæſt.ponit Fede.& cōmuniter alij regula non haberet locum, ſed Collectarius contrarium tenet in cap.penul in.iij.colum.verſi.quid ſi mandetur.de verb. ſign. Et pro iſta opinione faciunt ea quæ tradūt Moder.in tract. beneficior.quæſt.ij.j.partis. Quia in iſtis officiis eccleſiaſticis mens & ratio regulæ concurrit. Aut loquimur de officiis mixtis,vt officium Vicecancellarij,vel maioris pœnitentiarij,& ſimilibus: quæ non dantur;niſi habentibus aliquem ordinem ſacrum. Et ſi talia officia poſſunt liberè reſignari, ſubiacent iſti regulæ propter prædictas rationes. Nam licet participent de temporalitate, & aliquando talia officia vēdantur: tamen quia ſunt annexa ordini,& etiam hodie adhærent pileo Cardinalatus,iudicantur vt ſpiritualia. arg.c.quanto.de iudic. Et tenet Nicolaus de Vbal. in tract. ſucceſſ.ab inteſt.cleri.colum.penult. Verum hodiernis tamē tēporibus prædicta officia non ita dantur,vt liberè cedi poſſint ſine licentia Papæ. Ideo in eis ceſſat iſta regula, ſicut in conſiſtorialibus.

Officia in quibus eccleſiaſticis beneficiis æquiparētur.

Succeſſio in officialib. curiæ an ſit prohibita.

QVAESTIO VIGESIMA TERTIA.

Altare, capella, et oratoriũ appellatione beneficij quando veniant.

QVAERO, an iſta regula procedat in altaribus, vel in patrimonio, ad quæ quis in titulũ beneficij ordinatur? SOLVTIO. De patrimonio nõ eſt dubiũ, ſed maior difficultas eſt in altari: tamẽ ſi illud datur in titulũ, tollitur omnis difficultas, ex eo, quia tunc dicitur beneficium, vt vulg. gloſſ. j. circa fina. in Clem. ij. de deci. Quæ vult, quòd illa clemen. quæ loquitur de beneficiis, habeat locum in altari, vel capella, quæ dantur in titulum. Et eandem opinionem tenet Domi. in ca. j. col. fi. de conſuet. lib. vj. Et quòd altare ſit beneficium ſimplex, tenet Abb. in cap. recolentes. in verſi. altaria. de ſtatu monacho. Sequitur Deci. in cõſil. ccx. viſo puncto. in. j. col. Et hoc idem in oratorio videtur dicendum, quia ex quo dari poſſunt in titulum beneficij, veniunt eorum appellatione, vt notat Abb. in. c. fi. in fin. de cenſi. Dinſtinguendo tamen, vt per Moder. in ca. ex parte. ij. num. 4. de reſcript. Regula ergo iſta, quæ de beneficiis loquitur, habebit locum in altaribus, capellis, vel oratoriis, quæ in titulum perpetui beneficij concedi ſolent, de quibus ſcribunt quidam Moder. in nouo tractatu iur. patr. folio. xlv. &. xcviij. quæ non refero. Sed in titulo patrimonij locum non habebit, ex quo illuc datur quouſq; epiſcopus de redditib. eccleſiæ prouideat, vt notat. in capitulo tuis. de præbendis. & non eſt propriè beneficium eccleſiaſticum, licet loco tituli detur, de quibus tamen aliquid dicam in regula de annali.

QVAESTIO VIGESIMA QVARTA.

QVAERO, an iſta regula procedat in hoſpitalibus? De iſta quæſtione dicam latius in regulis de annali & triennali, & in quibuſdam aliis regulis. Ideo hîc nihil ſcribã, quia ex rationibus ibi poſitis. q. iſta poteſt decidi.

TERTIA PARS VARIOS CONTINET CASVS.

QVAESTIO VIGESIMA QVINTA.

Papa quare plus, vel minus q̃ xx. diesnõ præficit ĩfirmo reſignanti.

QVAERO, quare magis Papa per iſtam regulam terminum viginti dierum, quàm. xv. vel triginta, præfixit infirmo reſignanti? SOLVTIO. Decius in conſilio. xx. in ſecunda parte. aliàs conſil. ccxxiiij. dicit hoc fuiſſe arbitrariũ, iuxta gloſſ.

gloſſ.ratus.in.l.j.ff.de poſtulando. Cuius opinio ex eo ſuaderi poteſt, quia videmus antiquos renuntiationem fraudulentã exiſtimaſſe, ſi infirmus reſignãs moreretur infra octo dies, vt patet in deciſiõe.ccclxj.in antiq.repetita per Egid.in deciſi.cccxliiij. Aliquando enim requirebatur tempus decem, vel duodecim dierũ, vt Faſtolus in quadam deciſione refert. Papa verò hîc conſtituit tempus viginti dierum. Extrauagãs verò Inno.quæ incipit, ſicut bonus paſtor. eodem caſu menſem ſtatuit. Ex quibus apparet hoc arbitrarium fuiſſe.

Renũtiatio fraudulenta.

Quid igitur dicendum? Puto tempus viginti dierum non fuiſſe arbitrarium, ſed certa & veriſimili ratione, & cum miniſterio à tam multis pontificibus conſtitutum. Quod ex eo argumentum capimus: quia præſumere infirmos infra viginti dies ex eadem infirmitate obiiſſe, præambula coniectura & cogitatione mortis, non aliunde prouenit, niſi quia inſignes medicos ex longa rerum experientia hoc ſcripſiſſe legimus, quos ſummos Pontifices in hac parte conſuluiſſe credẽdum eſt. Illi enim in morbis acutis terminum viginti dierum ſtatuiſſe, quod deprehendi queat mortalis infirmitas certum eſt. Nam, vt teſtis ea in re Hippocrates in Aphoriſmis, particula ſecũda, Aphoriſmo.xxiiij. & Galenus ibidem in ſua Paraphraſi, infirmitatis acutæ tres habentur cognitiones indicatiuæ criſis, quæ infra viginti dies terminantur. Abinde autem nulla eſt certior cognitio, ex eo, quia abinde declaratur infirmitatem non eſſe de acutis.

Morbis acutis terminus.xx dierũ præfigi ſolet.

Infirmitatis acutæ tres cognitiones.

Prima igitur cognitio cõtingit quarto die infirmitatis, quę eſt indicatiua ſeptimi, id eſt, in illa quarta die intelligimus, nunquid in ſeptimo die debeat eſſe criſis, vel nõ. Et vndecima dies ĩfirmitatis eſt indicatiua decimiſeptimi: & dies decimus ſeptimus eſt indicatiuus vigeſimi. Itaq; in iſtis trib.hebdomadib.finitur cognitio, & infirmus moritur. Quod expreſſius declarat idẽ Hippocra.li.iij.Pronoſt.in hæc verba: Quibus febris permanet, nec labore grauãtur, nec multũ moleſtãtur vuæ dolore, his apoſtema futurũ eſt in iũcturis inferiorũ partiũ poſt dies viginti. Quibus febris lõgæ, &c. Et ſubdit, viginti diebus trãſactis, poſt febrẽ oportet vt expectetur exitura, cũ pertranſit ægritudo vigeſimum diem. Hæc ibi. Ex quibus verbis apertè colligitur, infirmitatem omnem, quæ infra vigeſimum diẽ hominẽ interficit eſſe de grauibus & acutis,

Febris durans poſt xx.dies, quid ſoleat operari.

quæ prædictis ſignis cognoſcitur. Vbi igitur medicus vidit talia ſigna infirmitatis acutæ, quæ velociſsimè infra dictum tẽpus hominem necant, veriſimile eſt, medicum certiorẽ infirmũ reddidiſſe, prout illum, & eius conſanguineos de periculoſa infirmitate admonere tenetur, vt animæ ſuæ & reb. ſuis conſulat, vt habetur in. c. cum infirmitas. de pœni. & re. Qui quidẽ infirmi mortis cogitatione tacti, facilè ab amicis vel cõſanguineis ad faciendas huiuſmodi reſignationes inducuntur, & iſto modo infirmi de beneficiis ſuis, ſicut de re tẽporali diſponũt. Videntes igitur Romani Pontifices hæc cõtingere poſſe, veluti à viris peritis edocti, quorum copia apud ipſos eſſe ſolet, conſtituerunt in hac regula terminũ huiuſmodi viginti dierum, infra quẽ ſi infirmi reſignantes morerentur, voluerunt beneficia reſignata, non per reſignationẽ, ſed per obitum vacare cenſeri: hac, vt dixi, moti ratione, ne infirmi grauiter ægrotantes certificari per medicos in primo, vel ſecundo criſi de genere infirmitatis mortalis, de beneficiis, ſicut de prædiis, & bonis immobilibus in cõſanguineos ſuos, vel alios amicos, quaſi teſtamentũ condẽtes diſponant. Qui quidẽ diſponẽdi modus à ſacris eſt Canonibus reprobatus, vt apparet in. c. plerique. & in. c. apoſtolica. viij. q. j. Ideo bona fuit iſta prouiſio, quę fraudes huiuſmodi ſuſtulit: nec fortuitò, vt Deci. putabat, ſed optima & certa conſideratione ſancita.

Infirmitas mortalis infra. xx. diem põt cognoſci. Ex quibus omnibus fit breuis concluſio, ꝙ infra. xx. diem poteſt cognoſci infirmitas mortalis, infra quẽ ſi reſignans infirmus moritur, nõ valet reſignatio, quia præſumitur cõſultò illã feciſſe ob prædictã cauſam: præſertim, quia vt dicit Salyc. in. l. furioſum. C. qui teſtamẽ. fac. poſſ. infirmi graui infirmitate laborãtes nõ præſumũtur eſſe in ſana mẽte: *Infirmi graui infirmi. lab. nõ præſumuntur ſani.* ſed iſta ceſſant quando infirmus obiit poſt viginti dies. Quia ſignũ regulariter eſt, ꝙ infirmitas nõ erat grauis. Et ideo tali caſu fraus, & dolus, & defectus mẽtis ceſſant. Iſta ſunt quæ mihi ſuper iſta quæſtione occurrũt: quæ licet morderni poſſent, ne tamẽ in infinitum procedatur, acquieſco. Satis enim fuit occupato viro, cuiuſmodi ego ſum, viam nouitati præſtitiſſe.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

Regula an procedat ĩ renuntiatione &c.

QVAERO, an regula iſta procedat in renũtiatione facta extra curiam coram ordinario, vel legato?

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non vt in

in terminis conſuluit Deci.in conſil.ccxxiiij.in caſu propoſito in fine.Mouetur duabus rationibus.

Prima,quia regula iſta de renuntiatione loquẽs, debet intelligi in dubio de ea quæ fit in manib.Papæ. Et licet ad hoc nihil alleget, tamẽ facit quod dicit Anto.de But.in.c.ſua. de offi.vicarij.& facit.l.quæritur.ff.de ſta.homi.

Secũda ratio Decij eſt, quia ſummus pontifex facilius decipi ac fraudari poteſt,quàm ordinarius,vt no.in cle.j.de offic.ordi.Igitur neceſſaria magis fuit prouiſio regulæ iſtius in reſignationibus factis in curia coram Papa,quàm coram ordinario.Ita concludit Deci.in.d.conſilio.

Addo,pro iſta opinione bene facere textum iſtius regulæ, dum diſponitis illos viginti dies computari debere à die præſtiti conſenſus, & non reſignationis factæ,non alia de cauſa, niſi vt apertè oſtenderet ſtylum curiæ, qui hanc formam præſtandi conſenſum in Cancellaria,vel in Camera introduxit, cum tamen extra curiam vnico contextu fiat reſignatio coram ordinario,& præſtetur conſenſus.imo actus ipſe reſignationis eſt vnus,& idem cum conſenſu.Ergo dicendum eſt,regulam tãtum renuntiationes factas in curia non extra conſideraſſe.Et quia etiam rectè intuenti renuntiationi factæ extra curiam non conueniunt verba regulæ.Igitur nec eius diſpoſitio locum habebit.l.hos accuſare.§.in omnibus. de accuſat.cum ſimilibus.

XX. dies resigna. infirmorũ à die præſtiti cõſenſus computari debent.

Hoc etiam ſuadetur,quia videmus conſenſum in curia præcedere aliquando,& interdum ſequi ſignatam ſupplicationẽ, iuxta.c.cura.de iur.patr.& deciſ.v.de rer.permu.in no.quod extra curiam non ſeruatur. Vltimo pro iſta opinione facit, quia conſtat plures alias regulas in modo loquendi huic noſtræ ſimiles,non habere locum extra curiam,vt patet in regula de exprimendo valore: & regula,quòd diſpenſationes non ſuffragentur, niſi literis expeditis, quæ non habet locum extra curiam,ſecundum interpretationem Rotæ,vt ibi dicetur: ergo neque iſta locum habere debet.

Conſenſus aliquãdo in curia præcedit.

Regulæ quæ non habent locũ extra curiam.

Sed prædictis non obſtan. verior videtur opinio contraria, pro qua faciunt rationes ſequentes. Prima, quia clarum eſt regulã factam fuiſſe, vt fraudibus infirmi renuntiantis, & illorum in quorum fauorem renuntiatum fuit, occurratur: quia eo ipſo,quòd renuntiatio facta reperitur in infirmitate,

Renuntiatio fraudulenta.

præſumitur fraudulenta, vt dicit Alex. in l. filiæ. ff. ſolut matr. Et hoc ex eo ſuadetur, quia infirmus non præſumitur eſſe in ſana mente, vt dicit Saly. in l. furioſum. C. qui teſtam. facere poſſ. Sed iſta ratio militat extra curiam. Igitur regula erit generalis. Et quia abſurdum videtur, quòd infirmi cogitatione mortis inducantur quaſi ad diſponendum per viā vltimæ voluntatis de beneficiis in fraudem ordinariorum & expectantium, vt in ſpecie conſiderant quidam doctiſsimi repetentes, videlicet quidam Guliel. Benedicti in repet. ca. Raynutius. fol. clxj. num. 26. de teſtam. quod prohibitum eſt, & reprobatum à iure, vt in cap. apoſtolica. viij. q. j. Iſta enim ratio generalis eſt tam in curia, quàm extra curiam. Ergo & regula erit generalis, ex qua non ſolum verba, ſed mens inſpicienda eſt, vt dicit tex. in l. ſcire. §. aliud. ff. de excuſ. tuto. Per quem tex. voluerunt Domini in vna Saguntina parochialis de Prados Redondos, coram me, de anno M. D. xxxv. quòd regula prærogatiuorum ſcriptorum non militaret contra familiares Papæ, attenta eius mente, licet verba aliud ſuaderent. Ita dicendum eſt, videlicet quòd mens iſtius regulæ attēdi debet, quæ licet non ſit expreſſa, ſed ſit coniecturata, limitat & reſtringit verba legis ad limites rationis, ut notat Abb. in cap. fina. col. v. de iur. iu. & in cap. ſecundo requiris. in princ. de appel. Et breuiter non eundo per mendicata ſuffragia ſecūdum iſtam opinionem poſt longas diſputationes in pluribus cauſis iudicauit Rota: ex quibus ſufficiet exempli gratia, quatuor adnotare. Primo enim hanc quæſtionem propoſuit R. P. D. Simonetta in vna Barchinonen. capellaniæ, in qua ita fuit concluſum: & ita iudicatum in vna alia Salamantina coram D. Hugone de Spina, & in aliis duabus coram D. Paulo de Capiſuccis, vt eas refert, & de his atteſtatur Dom. Guliel. Caſsiodorus in recol. ſuis deciſ. Rotæ, quę nunc per manus plurium curialium verſantur, vbi latius hoc ſcribit.

Renuntiatio fraudulenta.

Nec obſtant modo, quæ in contrariū dicta fuerunt, quia ratio Decij in dicto conſilio, videlicet quòd iſta regula debeat intelligi de renuntiatione facta in manib. Papæ, nō eſt vera, ex eo, quia regula iſta generaliter & indiſtinctè loquitur. Debet igitur generaliter intelligi de reſignatiōe facta in manib. cuiuſcūq; ordinarij: ſicut etiā generaliter & indiſtinctè intelliguntur tituli de renuntiatione, & de rerum permutatione.

Et

Et iſta interpretatio videtur neceſſaria iſto caſu, quia ratio fraudis cõſiderata in regula, militat in reſignatione facta coram ordinariis extra curiam. Et licet omnimoda ratio, vel ſimilitudo non concurrat, ſufficit quòd ex aliqua parte ratio diſpoſitionis militet. argu. text. in. l. j. §. quod autem. ff. de vſu, & alea. & quæ not. Abb. in cap. quemadmodum. in primo notabili. de iureiur. & per hoc patet reſpõſio ad ſecũdã rationẽ.

Nec obſtat quod eſt dictum de conſenſu ponderando verba regulæ, quia reſpondetur ꝙ verba de cõſenſu poſſunt etiã in renũtiationibus extra curiam verificari, vbi & ante, & poſt poteſt quis conſentire, ſicut in curia, vt ego vidi in pluribus reſignationibus de paribus factum fuiſſe, cum nihil ſit quod huic facto refragetur. Et licet illa verba, de conſenſu, fuerint addita per Iulium ſecundum ad euitãdas curialium fraudes: quorum aliqui ſolebant interdum tenere ſnpplicationes in Scarſella ſpectantes exitum infirmitatis defuncti, & poſt obitum conſentiebant. Nam hæc prouiſio facta in curia per Iulium militare poteſt etiã extra curiam. Cum igitur iſta regula contineat in ſe plures rationes, de quibus ſæpe in ſuperioribꝰ facta eſt mẽtio, ſiue militẽt omnes in reſignationibus extra curiam, ſiue aliqua earum, diſpoſitio ſemper generaliter procedet, & habebit locum tam in curia quàm extra, iuxta ea quæ dicit Iaſ. in. l. cum filio. in. xxiij. col. ff. de leg. j. & in. l. de di. la prima. in primo notabili. ff. de con. cau. da. Et iſta ſufficiant pro præſenti quæſtione. Reliqua verò quæ hic deſiderari poſſunt, repetenda ſunt ab his, quæ latiſsimè ſcripſi ſuperius in procemio regularum. quæſt. ij.

Verba de conſenſu, &c. quomodo procedant.

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an ſi infirmus leui infirmitate non lethali, vt eſt podagra, quartana, vel ſimilis renũtiat beneficio, & Papa amittit reſignationem, cum derogatione iſtius regulæ per iſta verba, quatenus ex illa infirmitate moriatur: an ſi infirmus moriatur infra viginti dies ex ſuperuenienti graui infirmitate, cenſeatur derogatum regulæ per dicta verba?

SOLVTIO. Videtur ꝙ nõ, ex eo quia illa derogatio videtur tantum referri ad infirmitatem leuem exiſtentem tẽpore renuntiationis, & de illa videtur cogitatum, non autem de ſuperuenienti. Pro quo videtur text. notabilis in clem. fin. de

reſcrip.& in cap.ad audientiam.de eccle.edif.& in cap.quod vero.xxxij.quæſt.ij. Sic etiam videmus, quòd emptio vel pactum non trahuntur ad ea quæ non apparent,ſeu quæ neſciũtur tempore contractus,l.Rutilia.ff.de contrahen. emp.&.l.tres fratres.ff.de pact.cum aliis,de quibus per Gemi. in cõſi. lxix.columna penult.Et quia ſi tempore infirmitatis lethalis peteretur derogatio regulæ,fortasſis Papa eam non concederet, propter præſumptionem fraudis quæ non militat in leui infirmitate,de qua non eſt periculoſum,aut proximus timor mortis,vt in quartana,& aliis ſimilibus,quæ iudicio medicorum infirmitates longæ ſunt,& nõ periculoſę,vt habetur in.l. quęſitũ.ff.de re iud.& in.l.qui tertiana.ff.de ędil.edic.& ſum ego expert⁹ in illa miſera & calamitoſa vrbis direptione,quo tempore quartana febris per.xij.menſes me corripuit. Cum igitur Papa hoc caſu leuis infirmitatis conceſsit derogationem,quatenus ex illa infirmitate decederet,non debet derogatio trahi ad nouam infirmitatem ſuperuenientem. arg.eorum quæ ſcribit Iaſ.in.l.qui ſeruum.ff.de ver.oblig.& Rom. in conſi.xxij.in.ij.col.& conſil.clxviij.&.diij.col.fin.dum allegat tex.in cap.cum inter.de renuntiat. Nam quæ de nouo emergunt,nouo indigent auxilio,vt dicit text.in.l.de ætate. §.cauſa.ff.de interrog.action.cum cõcor.vt in notabili caſu tradit Decius in conſi.cccxxxv.in.ij.col.Imò ſi illa prima infirmitas,puta,quartana,quæ vt dixi,iudicio medicorum non eſt mortalis,alteraretur, & redigeretur in tertianam grauem & periculoſam,non extenderetur derogatio ad iſtum caſum: quia qualitas ſuperueniens alterat ipſum ſubiectum,& reponit in diuerſam ſpeciem.l.quęſitum.§.illud.de leg.iij.l.j.ff.de donat.& cap.ſtatutum.de elec.lib.vj.Et iſta quæſtio,vt audiui,fuit ita in terminis ventilata, & deciſa tempore Innocen. vt retulit mihi bonæ memoriæ Cardinalis ſanctorum Quatuor ſenior,neſcio tamen quibus rationibus.

Emptio nõ trahitur ad ea quæ non apparẽt tẽpore cõtractus.

Noua quæ ĩducũtur, nouo etiã auxilio fulciri debent.

QVAESTIO VIGESIMAOCTAVA.

Regula lo quẽs de infirmitate.

QVAERO,an iſta regula ſimpliciter loquẽs de infirmitate,debeat in dubio intelligi de infirmitate graui, an verò de leui,vt de ſciatica,quartana vel ſimili?

SOLVTIO.Iſta quęſtio fuit propoſita per me.xxix.Nouẽb.M.D.xxxij.in Rota in cauſa Auriẽ.Canonicatus, vertẽ. inter Ioannem de Gaioſio, & Alphonſum Gomes. Et quòd iſta

iſta regula habeat locum in omni infirmitate, ſiue ſit magna, ſiue leuis, qualis prætenditur eſſe paralyſis, de qua in.d.cauſa agebatur, facit illud vulgatum: quia regula generaliter loquitur, & ſic generaliter debet intelligi.l.j.de leg.præſt. Secũdo, quia ratio regulæ, vt euitentur fraudes, militat iſto caſu.

Regula generaliter loquẽs, an generaliter debeat intelligi.

Pro cõtraria tamẽ parte allegatur dictũ Philippi Franc. in cap.ij.de renũtiat.lib.vj. Vbi dicit, ꝙ appellatione infirmitatis debet intelligi de graui, per illum text. Imol. ſe obtinuiſſe refert, & idem tenet Fely. in cap.fi.de exceptio. & latius per Petr. de Anchar. in conſi.cccxxxviij.in.ij.& fin.column.& de hoc eſt tex. notabilis in.l.j.§.ſed ſciendum.ff.de ædil.edict.

Infirmitatis appellatione debet intelligi de graui.

Quid tenendum? Breuiter Rota in prædicta cauſa tenuit, regulam de vtraque infirmitate intelligi debere. Nam ex quo regula non diſtinguit, ſed in genere loquitur, omnes ſpecies infirmitatis comprehendit.l.ſi quis earum.§.interemptum. de leg.iij. Nam infirmus leui infirmitate, infirmus dicitur. Et ſufficit ꝙ in infirmitate reſignatio facta fuerit, & quòd illa moriatur. Et licet diſpar ratio ſit in leui infirmitate & in graui, quo ad iuris effectus, vt in iuribus allegatis, tamen textus generaliter loquens debet comprehẽdere vtrumque caſum, licet maior ratio ſit in vno caſu quàm in alio, vt eſt text. notabilis in.l.j.§.quod autem.ff.de vſu aleæ, & alea. Quia plus & minus differunt ſpecie.l.fi.de fundo inſtru. Et ſufficit, quòd ex leui infirmitate poſsit ſequi effect⁹ regulæ ſicut ex magna. arg.tex.ſingula.in cap.tres autem.circa.fi.de pœ.diſt.j.

Nec obat quòd quartana, nec ſimiles ſunt infirmitates periculoſæ, quia verum eſt. Regulariter tamen aliquando cõtrarium contigit ſecũdum complexiones & ætates infirmorum, vt inquit Cornelius. Nã licet in iuuene robuſto febris quartana ſit purgamentum humoris, vt dicit Francíſ. de Piſis in ſuo antidotario: vnde emanauit prouerbium: Quòd pro quartana non pulſatur cãpana. Tamen in iuuene malè cõplexionato & debili, vel in ſene, talis febris, quia lõga, eſt mortalis, vt omnes medici in ſuis practicis cõcludunt in titulo Quartana.

Quartana & ſimiles lõgæ ægritudines, in quibus nõ ſint periculoſæ.

QVAESTIO VIGESIMANONA.

QVAERO, quid ſi aliquis bis reſignauit in ĩfirmitate, & ſecũda reſignatio fuit admiſſa, & nõ prima, & vtriuſque conſenſus reperitur apud notarium, ſed cõſenſus primæ poſterior. Quæritur à quo conſenſu debẽt computari

Reſignãte aliquo bis in infirmitate, &c.

tari iſtiſ viginti dies?

SOLVTIO. Videtur dicendum à conſenſu primæ reſignationis, licet ſit ſecundo loco præſtitus: quia renuntians fecit quod in ipſo erat, & ceſſat fraus, & etiam concurrit verus modus vacandi, ſed in ſecunda renuntiatione nõ datur verus modus vacandi ſed fictus, ratione iſtius regulæ. Igitur concurrente vera vacatione cum ficta, attendi debet vera. iuxta leg. final. C. de his qui ven. ætat. impe. & quæ not. in capitul. ſuſceptum. de reſcrip. lib. vj.

Fraudis ratio.

Vacatione vera concurrẽte cũ ficta, quæ attẽdi debeat.

Pro cõtraria parte facit, quia regula iſta loquitur de renũtiatione perfecta quę fuit admiſſa. Quod patet per illa verba regulæ, reſignauerit: quę ſunt verba pręteriti tẽporis, quę denotant actũ perfectũ. Et hoc idem innuũt illa alia verba regulæ, dũ dicunt ꝙ collatio ſit nulla. Ergo text. præſupponit renũtiationẽ fuiſſe admiſſam, non repudiatã, quia admiſſam ſequitur collatio, nõ repudiatã. Nã quãdo nõ admittitur renũtiatio, beneficiũ nõ vacat. c. cũ in dubiis. & c. admonet. de renũtia. & c. ſi qui verò. & c. ſi quis presbyter. vij. q. j. Et beneficiũ nõ vacãs nõ cõfertur, vt ĩ. c. cũ noſtris. de cõceſſ. præb. Cũ igitur prima renuntiatio in caſu noſtro nõ fuit admiſſa, certè non habet locum regula, quę in vtrũq; caſum vacationẽ inducit, videlicet vt ſi moriatur reſignans infra viginti dies, per mortẽ vacare cẽſeatur: & ſi poſt vigĩti dies per reſignationẽ.

Renũtiatio quãdo nõ admittitur, beneficium nõ vacat.

Præterea quia regula iſta loquitur propriè quando duo cõcurrunt, videlicet quando eſt facta reſignatio, & vigore illius eſt alteri facta collatio: de cuius iuribus diſceptatur, donec conſtet reſignantem mortuum fuiſſe ante, vel poſt viginti dies. Sed in prima reſignatione non acceptata, iſta non concurrunt. Igitur regula ad eam non adaptatur, ſed ad ſecundam, iuxta verborum congruentiam, ſecundum doctrinam Bar. in. d. l. ita autem. §. j. ff. de adminiſtra. tuto. & Ang. in. l. iiij. §. totiens. ff. de damno infect. Et ſecundum iſtam partẽ conſuluit Ioan. Aloiſius Tuſcanus in cauſa Cenonauen. præbend. Et illud conſilium incipit, deciſio iſtius caſus.

Quid tenendum? Mihi videtur primam opinionem eſſe veriorem, videlicet quòd tempus viginti dierum à tempore conſenſus primæ reſignationis debeat computari, etiam non admiſſæ, ad quam conſenſus quãdocunque præſtitus refertur, vt tenuerunt Domini in vna Fringen. canonicatus, & prębendæ

præbendæ coram domino Staphileo, pro Cardinali cibo, de menſe Maio. M.D.XXI. vt do. Guliel. in collect. deciſ. refert. Nam eo ipſo, quòd quis in manib. ſuperioris renuntiat, amiſit ius & poſſeſsionem omnem quam habebat: licet ſuperior renuntiationem non admittat. Nam ad perdendum ius beneficij admiſsio ſuperioris nihil facit, ex quo per ſolam renuntiationem non admiſſam titulus beneficij vacet, vt concludit Rota in deciſ. ccclij. ſi opponatur. alias eſt deciſ. iiij. titulo de renuntia. in nouis. ſequitur Abb. in. c. ſolicite. col. v. de reſtit. ſpolia. Nec poteſt talis renuntians variare, vt notatur in. c. ex tranſmiſſa. &. c. in præſentia. de renunt. & in clemen. j. eodem tit. Nam quantum ad ſe pertinet, renuntiatio valet, vt latè concludit Ioan. And. in regula, non firmatur. de regu. iur. in Mercur. & ibi reſpondet ad contraria. Et iſta de plano procedunt quando renuntiatio non admiſſa in manibus ſuperioris facta fuit: ſecus verò ſi in manibus non habentibus poteſtatem, quia tali caſu ante admiſsionem reuocari poteſt, vt Rota in antiquio. titul. de renuntia. deciſ. iij. incipien. quidam primus in data. dicit. Ex quo igitur per primam renuntiationem amiſit titulũ & poſſeſsionem reſignãs quando ſecundo ceſsit, nihil vacabat: & per conſequens cõſenſus præſtitus ſuper tali renuntiatione non valuit: quia annullato principali corruit acceſſorium. l. fi. de conſti. pecu. Nec refert, quòd iſte conſenſus ad renuntiationem ſecundã fuerit prius præſtitus, quàm conſenſus reſignationis primæ. Nam non refert quando præſtetur, vt ſuprà dictum eſt, dummodo præſtetur ſuper reſignatione valida. Si igitur prima reſignatio valida fuit per ſolum actum reſignandi coram ſuperiori factum, à fortiori procedent iſta, quando reſignans non ſolum per porrectionem ſupplicationis, per quam dicitur renuntians conſentire, vt traditur in. c. quidam. de renuntiatio. Sed etiam per expreſſum conſenſum in manibus notarij præſtitum firmauit intentionem ſuam.

Acceſſoriũ nullo annullato principali corruit.

Renũtiãs per porrectionem ſupplicationis.

QVAESTIO TRIGESIMA.

QVAERO, an vacatio iſta ꝑ mortẽ, quæ inducitur per iſtã regulã, quãdo reſignãs infra viginti dies moritur, dicatur vera vacatio per obitũ quo ad effectum, vt ſub regulis & aliis diſpoſitionibus, & cõceſsibus loquẽtibus de vacatione per obitum comprehendatur: an verò ſit ficta?

Vacatio per mortẽ.

Solu-

Fictio quæ inducitur à iure, &c.

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, quòd ſit vera vacatio, ex eo, quia fictio quæ inducitur à iure, habetur pro veritate quo ad iuris diſpoſitionem, vt tradit Bartol. in. l. ſi is qui pro empto. ff. de vſucap. Sed iſta vacatio īducitur per iſtá regulam, & ſic per diſpoſitionem iuris. Igitur, &c.

Beneficiũ vacare per reſignationẽ.

Sed contrariam opinionem prædictis non obſtantibus, arbitror veriorem, quàm ratione & authoritate oſtẽdo. Ratione, quia negari non poteſt per reſignationem factam infra viginti dies, beneficium verè vacaſſe per reſignationem: aliàs non tenuiſſet collatio de beneficio nõ vacanti, vt in cap. j. & ij. & c. cum noſtris. de conce. præb. Et hoc diſponitur in regula de impetrante beneficia viuẽtium. Neque ſi à principio nõ valuiſſet, collatio validari poſſet ex ſuperexiſtentia vitæ reſignantis poſt viginti dies, iuxta notata in. c. ſi eo tẽpore. de reſcrip. in. vj. Cum igitur per renuntiationem infirmi verè vacauit beneficium, non poteſt dici ꝙ verè vacet per obitum eiuſdem, cum iſta ſint diuerſa, & ad poſitionem vnius excluditur aliud, vt in cap. ſuſceptum. de reſcrip. lib. vj. Talis igitur vacatio obitus erit ficta & interpretatiua, non vera. Papa enim nõ poteſt facere, ꝙ reſignatio quæ verè & realiter facta fuit, nõ ſit facta. l. in libello. §. factæ. ff. de capti. & in capit. ſi Paulus. xxxij. quæſt. v. Poteſt tamen facere quòd moriente illo qui reſignauit infra viginti dies, cẽſeatur vacare per mortem, & ꝙ reſignatio habeatur pro nõ facta, iuxta gl. ĩ clem. j. de immu. eccl. Dictum. igitur Bart. in. d. l. ſi is qui procedit vbi non cõcurrit veritas. Stante igitur veritate, fictio pro veritate haberi non poteſt. Ex quibus infero, quòd iſte modus vacandi inductus eſt per iſtã regulã, cum non ſit verus, non comprehenditur ſub aliis regulis loquentibus ſimpliciter de vacatione per mortem. Et ſic infero quòd regula de impetrantibus per obitum familiarium Cardinalium, non habebit locum in vacatione per obitum iſto modo inducta, vt ibi latius dicam. Et ita in terminis noſtris fuit olim tentum in Curia in cauſa Sagien. Archidiaconatus. pro qua opinione fuit Ioan. Aloiſius Tuſcanus aduocatus conſiſtorialis, vt patet lib. j. allegationũ ſuarum. fol. vj. & tenuit expreſſe Rom. in conſi. cccxlij. quem inferius inducam in alia quæſtione, & credo de hoc domi. Guliel. aliquam deciſionem ſcripſiſſe.

Papa non poteſt facere, quòd, &c.

QVAESTIO TRIGESIMAPRIMA.

QVAERO, quidã in ſanitate beneficiũ in manibus Papæ reſignauit, ſupplicatione ſignata, conſenſum præſtitit in infirmitate, ex qua infra viginti dies deceſſit, quæritur an ſit locus regulæ?

Reſignans in ſanitate beneficiũ in manibus Papæ &c.

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum quòd non, quia tempore reſignationis factæ, reſignans erat ſanus, & tamen regula loquitur de infirmo. Ergo verba eius nõ adaptãtur ad caſum. In contrarium faciunt verba regulæ Modernæ, quæ computant illos viginti dies à die præſtiti conſenſus per ipſum reſignantem. Et ſic videtur, quòd tota reſignatio referatur ad tempus conſenſus, tanquam ad cauſam formalem, quia finis dat eſſe rei. l. Iulianus. §. ſi quis rẽ. ff. ad exhiben. Quo quidem conſenſus tẽpore iam infirmus erat reſignans: & ideo ſubintrat regula. Quid dicendum? Certè pars negatiua mihi magis placet, ex eo, quia poſtquàm renũtiatio admiſſa fuit per ſuperiorem, beneficium vacat de iure & de facto, ſecundum Rotam. deciſ xxiij. in no. Et reſignans non poterat pœnitere, neque repetere beneficium. cle. j. eodem titu. &. cap. ex tranſmiſſa. de renunt. etiam ſi ſanus ſuperuixiſſet. Tempus igitur præſtandi conſenſum non erit in conſideratione ad validitatem renuntiationis, ſed tantum ad effectum numerandi illos viginti dies. Concludo igitur regulam non habere locum iſto caſu, cũ reſignatio facta ſit in ſanitate: & regula loquitur de facta in infirmitate. Et præſtatio conſenſus non eſt reſignatio, ſed conſummatio, ſiue declaratio reſignationis quæ nihil noui inducit, ſed factum cõfirmat, ſicut videmus, quòd culpa non facit matrimoniũ, ſed factum confirmat. l. nuptias. ff. de reg. iur. cap. licet. de tranſla. epiſcopi. Ita hic dicendum eſt, quòd per porrectionẽ ſupplicationis, & admiſsionem ſuperioris reſignatio inducatur: ſicut matrimonium ſpirituale inducitur mutuo conſenſu. vt in. d. c. licet. & in. d. c. quidã. de renũ. Conſenſus verò, qui poſtea præſtatur reſpicit executionem, nõ perfectionem actus. vt ſæpe tenuit Rota, & hoc in renuntiationibus ſimplicibus: ſed in correſpectiuis & conditionalibus, vbi reſeruatur reſignanti aliquid, vt pẽſio vel regreſſus, tali caſu pro forma cõſenſus requiritur, & ante conſenſum præſtitum partes poterunt pœnitere cum talis conſenſus ſit formalis, vt tradunt omnes in cap. cum vniuerſorum. de rer. permu. Et tenuit Rota præte-

Finis dat eſſe rei.

Beneficiũ de iure quando vacare dicatur

Iuranſſe non contra uenire, etiam per inſtrumẽtũ in forma Cameræ, &c.

ta præteritis annis in vna placẽtin. Archidiaconatus de Truxillo, corã. R.P.D. Epiſcop. Marſicano: & in alia Toletana de Xetafe corã. R.P.D. Petro epiſcopo Aquẽ. quæ adhuc pẽdet hoc anno. M.D.xxxix. Imò ſi quis iuraret ſe non contrauenire etiam per inſtrumentũ in forma Cameræ ante præſtitum conſenſum reſignationi, & confirmationem ſuperioris huiuſmodi propoſitũ reuocari poſſet. Ita tenuit Rota in vna Vrgelen. & Valentina beneficiorum, pro Io. Adroueo cõtra Anto. Vich. die. vj. Octobris. M.D.XXXV. per ea quæ not. Abb. in. c. ſuper eo. de cõdi. apposi. & Matth. de Afflic. lib. iij. Conſtitu. regni. fol. vij. numero. 45. & ea quæ notabiliter ſcribit Hieronymus Paulus antiquus Cancellariæ corrector, in illo vulgato libro practicæ Cancellariæ, fol. l. verſ. duo tractauerunt, &c. Requiritur igitur ad effectũ iſtius regulæ, cedentẽ vtroque tẽpore fuiſſe infirmũ, tã tẽpore reſignationis, quã tẽpore conſenſus, & viginti dies numerantur à tempore cõſenſus. Et ratio quare requiritur infirmitas, vtroque tempore eſt, quia poſſet ſanus reſignare, & conſenſus præſtari per annũ poſt obitũ eius, iuxta bullam Alexand. Papæ. vi. quæ hodie eſt in vſu, & tali caſu regula non haberet locũ. Sed quãdo infirmus reſignat, extrauagans Alexãdri non procedit quæ loquitur in ſano. Aliàs ſi contrariũ diceremus, de facili iſta regula deludi poſſet. Quia infirmus reſignãs conſtitueret procuratorẽ ad conſentiendũ: & ille nõ preſtaret conſenſum, niſi poſt obitũ renũtiantis, ad effectũ, & viginti dies, quia à tẽpore præſtandi conſenſus numerari debẽt, excludantur, cum iã antea reſignãs obierit. Et quia etiã vbi requiritur in aliquo actu qualitas, debet illa vtroque tẽpore concurrere, vt dixi in cap. ſtatutum circa. fi. de reſcrip. lib. vj. Et propterea Clemẽs Papa. vij. vt has difficultates tolleret, ſtatuit, & declarauit per quandã extrauagantem, regulam iſtam habere locum etiam ſi in ſanitate aliquis reſignaret. Quẽ in hoc imitatus eſt ſanctiſsimus Dominus noſter Paulus Papa. iij.

Conſenſus bullæ Alex. vi. effectus in præſtando cõſenſum.

QVAESTIO TRIGESIMASECVNDA.

Regula an habeat locum in renuntiatione, &c.

QVAERO, quid ſi facta renuntiatione per infirmũ in manibus Papæ, ante præſtitum conſenſum Papa moritur, & infirmus ex eadem infirmitate poſtea decedat infra viginti dies, poſt conſenſum præſtitum, an habeat locum iſta regula?

Solutio.

SOLVTIO. Videtur quòd ſic, ex quo reſignatio fuit facta viuente regula. Nam tali caſu etiam in odioſis initium ſpectamus, vt dicit Bal. in. l. j. per illum textũ. ff. de origi. iur. Nam principiũ actus eodẽ modo iudicatur, ſicut ipſe actus. l. non ideo. C. de hæred. inſtit. Decius in. l. ij. §. mutui datio. ff. ſi cer. petat. Et quæ tradit gloſſ. in. c. dudũ. el. j. de electio. Io. And. in regula in obſcuris. de reg. iur. in mercu. Et hoc nõ videtur habere dubium, poſtquã Papa renuntiationẽ admiſit. argu. eorum quæ dicuntur in deciſ. tit. de renuntia. in antiquiori. & deciſ. iij. eod. tit. Et pro iſta parte facit deci. Rotę. clxxxj. &. ccvij. in no. & in antiq. deciſ. ccccxd. liij. &. dcxvij. In quibus traditur iſta doctrina, quòd beneficia ſemel reſeruata, licet ceſſet cauſa reſeruans, nihilominus durãt reſeruata. quia initium attenditur. Et hoc idem concludit Pet. de Anch. in cõſil. lviij. circũſcriptis regulis. cum concor. vt ſcribit Belẽzi. auditor, in tract. de charitatiuo ſubſidio. q. penul. facit quod dicit Roma. conſil. cclx. Et iſta ratione tenet hodie Rota, reſeruationem de qua in regula prima ſupr. eod. nõ expiraſſe morte Papæ, rationibus, de quibus per. D. And. Gãmarũ auditorẽ Rotæ. in tract. ſuo de offi. lib. iij. fol. lxvj. Ita hic à ſimili videtur dicendum, quia ex quo ſemel reſignatio facta fuit in manibus Papæ, actus habuit ſuum eſſe. Et licet conſenſus de ſtylo requiratur, & ille præſtitus nõ fuerit, niſi Papa mortuo, nihil refert: quia ille conſenſus ſecundum opinionẽ Rotæ nõ de ſubſtãtia reſignationis, ſed requiritur ad declarationẽ animi, & ad effectũ, vt literæ expediantur: gratia tamen de iure dicitur eſſe perfecta per ſolam ſupplicationem, vt dicit deciſio. dccclxxxij. in antiquis. Declaratio igitur illa quę poſtea per conſenſum fit, nihil noui inducit. iuxta l. hæredes. §. ſed ſi notam. ff. de teſtamen.

Initium etiam in odioſis expectamus.

Principiũ actus.

Beneficia ſemel reſeruata, licet ceſ. &c.

Reſignatio ex quo facta eſt ſemel, &c

Declaratio quando aliquid de nouo inducit.

In contrarium faciunt, quia tota vis iſtius regulæ ſtat in denumeratione. xx. dierum, à tempore conſenſus præſtandi cõnumerãdorũ, infra quos ſi moritur reſignans, beneficiũ vacat per obitũ. Aliàs ſi poſtea decedat, vacat per reſignationẽ, vt patet in regula. Tunc ſic ſi cõſenſus reſignãtis nõ eſt præſtitus viuente Papa, viginti dies regulæ non erunt in conſideratione, neque arctabunt reſignantem, ex eo. quia ante præſtitum conſenſum morte Papæ expirauit eius regula, vt patet in procemio regularum, & latè proſequitur Dominic. in

conſilio.

conſilio.xciij. Remoto igitur obſtaculo regulæ, renutiatio regulabitur ſecundum ius commune,& ſic beneficium vacabit per reſignationem,ſiue renuntians moriatur infra viginti dies,ſiue poſt,prout in ſimili notabili caſu alterius regulæ cóſuluit Domi.in dicto conſilio. Faciunt quæ dicit Felyn. in. cap.in noſtra.in.xxj.corr.de reſcrip.Nec obſtat, quòd initiú attendi debet: quia eſt verum quo ad reſignationem,quia illa valet & tenet.Licet poſſet aliter reſponderi ad motiuum, videlicet quòd quando initium non habet relationem ad finem,initium non attenditur,ſed finis,vt in.l.ſtipulatio.§.opus.ff.de oper.nunc.c.maiores.§.ſed adhuc. de baptiſ.c.fraternitatis.de frigidis & malefic.cum concor.vt ſcribit Fely. in.c.cum dilectus.de accuſa.Nam finis demõſtrat principiú. l.reprehendẽda.C.de inſt.& ſubſt.Et mouet agentem,& dicitur cauſa cauſarum, vt dicit Bal.in.l.eam.C.de fideicomiſ. Alexand.conſil.lij.in.iiij.volumine.col.viij. Concludendo igitur dico reſignantem ita demum ſubiici iſti regulæ, ſi regula eo tempore viuit,quo.xx.dies numerari debent à tẽpore præſtiti conſenſus.arg.l.Titius.ff. de teſta.mili.& quæ dicit Iaſon.in.l.Gallus in.ij.colum.ff.de libe.& poſth. Cum igitur in caſu noſtro,quando fuit mortuus reſignãs, reperiatur mortua regula, per conſequens eſt dicendum, beneficiú per reſignationem vacare,& non per mortem, quia qualitas adiuncta verbo debet adeſſe tẽpore verbi.l.ex facto.de vulg.& pup. Nec obſtat, quòd per reſignationẽ admiſſam ante præſtationem conſenſus renuntians priuatur,non ſolú iure ſuo,ſed etiam poſſeſsione naturali & ciuili, vt dicit deciſio.xxiij.in no.Et quòd tempus datæ,in quo vigebat regula, attendi debet,non conſenſus qui venit tantum ad executionem renuntiationis iam factæ:quia fateor admiſsionem renuntiationis attendẽdam,vt ſit valida.Sed dico quòd illa reſignatio non ſubiicitur regulæ ad effectum, vt beneficiú reſignatum cenſeatur vacare per obitum, quando reſignans moreretur infra viginti dies. Quia ex quo voluit hic Papa, quòd attenderetur conſenſus ad effectum numerandi illos viginti dies,apparet hoc caſu non ipſam renuntiationem,ſed conſenſum eſſe de forma,licet in aliis caſibus conſenſus nihil noui inducat,vnde cõſenſus fuit præſtitus poſt mortẽ Papæ, illi viginti dies regulæ non ſunt in conſideratione, quia regula

Finis demonſtrat prĩcipiũ.

Qualitas adiuncta verbo.

Renũtiãs per reſignationem admiſſã.

gula iam tepore præſtādi conſenſus, à quo dinumerari debebant illi viginti dies, mortua & extincta fuit. Nec obſtat, quòd regula ſemel habuit locum, licet moriatur Papa: quo caſu videtur durare effectus eius, per ea quæ dicit Pet. de Ancha. in conſilio. lx. ij. incipien. motiua. & Areti. conſi. xxxj. & quæ dicit Decius in capitulo, cum ceſſante. de appellat. Et Ioan. And. in regula, decet. de regu. iur. lib. vj. Bartol. in. l. ij. §. non ſolum. de excuſ. tuto. Iaſon. in. l. ij. §. veteres. columna penult. ff. de re. acquirend. poſſ. cum concord. vt ſcribunt nouiſsimi Corcirenſes in repe. cap. quoniā contra. de proba. fo. cxliiij. Quia ad hoc non reſpondetur non eſſe verum, regulam hoc caſu vnquam habuiſſe effectum, ex quo conſenſus à quo. xx. dies regulæ incipere debebāt, non fuit viuente Papa præſtitus, ſed poſt obitum tempore quo iam regula erat extincta: aſſumptum igitur procederet, quando viuente Papa præſtitus fuiſſet conſenſus. Quibus omnibus reſolutis, clara remanet veritas iſtius concluſionis.

QVAESTIO TRIGESIMATERTIA.

QVAERO, quid ſi reſignans extra curiam moriatur infra viginti dies, quo caſu beneficium cenſetur vacare per obitum, & non per reſignationem, vtrum ſtāte tali vacatione per obitum ex prouiſione iſtius regulæ inducta, poſsint ordinarij, vel expectantes liberè conferre, vel acceptare dictum beneficium, tanquam vacans per obitum: an verò collatio pertineat ad ſolum Papam? *Reſignās extra curiam, &c.*

SOLVTIO. Iſtam quæſtionē videtur reſoluere Rom. conſil. cccxlij. vbi dicit tale beneficium eſſe reſeruatū Papæ taliter, quòd eius collatio pertinet ad ſolum Papam. Pro quo facit vna ratio, quia ſicut videmus, quòd per commēdā factā per Papam de beneficio extra curiam vacāte dicitur beneficiū affectū, adeò quòd alius, quàm Papa de illo diſponere nō poteſt, vt dixi ſuperius, quæſtione. xiij. Eodem modo videtur dicendum hoc caſu, vt per prouiſionē iſtius regulæ videatur inducta ſpecialis affectio talis beneficij, adeò quod inferiores non poſsint de eo prouidere, nec expectantes acceptare, vt dicunt Moder. in tract. reſerua. in. iij. præludio. & in. iiij. q. principali. & latius dixi in regula de triennali. in. q. v. Et hæc ſit ſumma, quòd affecta & reſeruata ſunt à manibus inferiorum à Papa exēpta, vt notat Calde. in conſil. ix. tit. de præb. *Beneficiū quādo dicitur reſeruatum.*

& Rom.conſil.clx. in propoſito caſu.& conſil.ccccxlij. Et eſt regula Cancellariæ ſuper hoc ædita. Et tenuit Rota in vna Zamorem. Archidiaconatus, coram.R.P.D.Marcello, de menſe Ianuario.M.D.xxxij.

Prædictis tamen non obſtantibus,contraria opinio videtur probabilior. Et tenendo iſtam partem ad cõſi. Rom.reſpondetur,quòd Roma.loquitur quando reſignatio eſt facta in curia,licet ibi non moriatur reſignans. Et tali caſu non eſt dubium,beneficium eſſe reſeruatum,vel ſaltem dicitur affectũ,vt dicit Archid.in.c.ij.in.j.colum.de præben.lib.vj. Sed quando reſignatio facta fuit extra curiam, vt in iſto dubio proponitur,tunc contrarium dicendũ eſt,videlicet beneficiũ tale non cenſeri reſeruatum: quia nullibi cauetur, & regula iſta non inducit reſeruationem. Nam mens iſtius regulæ, ſolum fuit, reſignantes à fraudibus coercere, imponens pœnã nullitatis reſignationis,& inducens vacationem per obitum, ne ex tali fraude, ſeu dolo reſignatarij fructum vel commodum ex dicta reſignatione infirmi conſequantur in præiudicium ordinariorum & expectãtium,quibus Papa fauere per prouiſionem iſtius regulæ intendit. Quæ quidem ratio apertè innuit,& infert potius beneficia taliter reſignata non eſſe reſeruata: quia ſi eſſent reſeruata, non fuiſſet vera illa ratio communiter hic data, videlicet regulam iſtam fuiſſe conditam,ne per huiuſmodi reſignationes præiudicaretur ordinariis in conferendis beneficiis, vel expectantibus in eiſdẽ acceptandis. Et iſta ratio quæ colligitur ex mente regulæ cenſetur expreſſa,iuxta tradita in.l.tale pactum.ff.de pac.& in.l. quamuis.C.de fideicommiſſ. Aliàs cum reſeruata conferre, ne acceptari poſſent.vt in.c.j.de conceſſ.præben.libro.vj.vt eſt iam dictũ,fruſtratoria eſſet ratio,cõſiderans præiudiciũ ordinarij,vel expectantium, cum idem præiudicium maneret,ſi regula induceret reſeruationem. Ex quo igitur regula cõcernit fauorem ordinariorum & expectantium: & voluit in fauorem eorumdem annullare talem prouiſionem & vacationem per obitum inducere,ac ſi non reſignaſſent, appareret quòd de beneficiis ſic vacantibus poterunt in menſibus ſuis ordinarii prouidere,& expectantes acceptare.

Ratio quæ colligitur ex mente regulæ, cenſetur expreſſa.

Dubium tamen facit in hoc vnum, quia iſte modus extraordinarius & fictus vacationis per obitum, ab iſta regula introdu-

introductus non eſt de iure communi, de quo ordinarij prouidere poſſunt, ſed de iure particulari, per prouiſionem iſtius regulæ, & ſic ad Papam pertinere videbatur, tanquam quòd manum impoſuerit: vt in ſimili diximus de commenda.

Nec obſtat ratio regulæ ſuperius allegata, quia infirmi reſignantes non dicuntur fraudare ordinarios, vel expectãtes, niſi in vero modo vacandi. Nam ſi non reſignaſſent, ordinarij per verã obitus vacationem prouidiſſent, & expectantes acceptaſſent. Et huc ratio regulæ pertinet. Sed quãdo infirmi reſignarunt, iam ſunt excluſi ordinarij & expectantes, adeò, quòd ſi Papa per diſpoſitionem iſtius regulæ non occurriſſet, reſignatio haberet effectũ. Sed ne reſignãtes & reſignatarij prædicti ex malitia eorum cõmodũ reportent, in pœnã eorũ Papa nouam & fictã vacationẽ obitus induxit. Nam cũ beneficiũ verè vacauit per reſignationem, tali caſu cenſetur vacare per obitum. Iſta tamen ratio non videtur inducta ad commodum ordinariorum, ſed Papæ: niſi dicamus Papã ædidiſſe iſtam regulã ad tollendũ obſtaculũ, quod per illã fraudulentã reſignationẽ fiebat ordinariis & expectantibus. Ita ſublato impedimento manet libera poteſtas prouidendi, vel acceptandi. argu. eorũ quæ not. Ioan. And. & Domini. in ca. cum aliquibus. de reſcrip. lib. vj. Et quod dicitur de alternatiua epiſcopi. Nec apparet ex diſcurſu iſtius regulæ Papam beneficium prædictum ex iſta vacatione ficta voluiſſe reſeruare, cum reſeruatio in dubio non præſumatur, cum ſit odioſa, vt tradit Belenzinus in tractat. de charit. ſubſi. fol. iij. & Moderni Peruſini in tracta. reſeruat. Nec obſtat, quod dictum eſt de cõmenda: quia diuerſa eſt ratio, ex quo Papa cõmendando apponit manũ, & impedit alios inferiores diſponere, donec per ipſum aliud de dicto beneficio diſponatur. Hæc enim ratio non militat in caſu noſtro, in quo Papa non appoſuit manus. Ideo contrarium in eo dicendũ erit. Et iſta omnia procedunt, quando reſignatio, vt proponitur, fuit facta extra curiã: vbi verò in curia quis per ſeipſum, vel per procuratorem ſuũ reſignaſſet, licet in ea nõ moreretur, tali caſu collatio beneficij ſic vacãtis pertineret ad ſolum Papam. Et iſto caſu procedit conſiliũ Roma. cccxlij. Ratio eſt, quia vt dixi, per reſignationem factam in curia, beneficium dicitur vacare, vt tenet Archidia. in capitulo ſi electio. & in capitu.

Infirmi reſignantes.

Prouidendi vel acceptandi poteſtas.

Reſeruatio in dubio an præſumatur.

Beneficiũ per reſignationẽ factam in curia dicitur vacare.

commiſſa.de elect.& electi poteſtate.lib.vj.cum cõcor.poſitis per Rotam in antiq.deciſi.xxxiij.incipien.nota quòd ibi &c.&.dccclxxxij. Sicut etiam inducitur vacatio, vbi quis priuatur beneficio, vt dicit deciſ.lxxxvj.ĩcip.nota. Sequitur Ioã. Franc. Pauinus, Rotæ auditor, in tract.de ſede vac.fol.xvj. in iiij.colum. Cum igitur in caſu noſtro reſignatio ſit facta extra curiam, ceſſat omnis difficultas.

QVAESTIO TRIGESIMAQVARTA.

Vacatio quando dicitur inducta.

QVAERO, an per clauſulas generales, videlicet quouiſmodo vacet, &c. poſitas in ſupplicatione reſignationis mortui infra viginti dies, comprehẽdatur modus iſte vacationis per obitum fictè inductus per iſtam regulam, attento quòd reſignatio prædicta hic annullatur?

Vacatio facta per obitum.

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum iſtum fictũ vacationis modũ cõprehendi ſub iſta regula, quouis modo. Quia iſta clauſula de ſui natura cõprehendit omnes modos vacandi, etiã in beneficiis reſeruatis, vt dicit deci.dccxj.incipien.not.quòd beneficia, &c. in antiq.& tradit Domin.& alij in.c.ſuſceptum.de reſcrip.lib.vj.& eſt hoc vulgatũ. Si igitur prouiſio vigore reſignationis factæ per infirmum nõ valuit, & beneficium per diſpoſitionem iſtius regulæ vacat per obitum, dicendum eſt cõprehẽdi ſub prædicta clauſula generali quouiſmodo, ita in dicta ſupplicatione reſignationis poſita: quòd ſi reſignatarius non habet intentum ſuum per reſignationem, per obitum conſequetur.

Actu principali annullato, ãnullãtur omnes clauſulæ contentæ in eo.

Obſtare tamen videntur iſti opinioni duo, quæ videntur prima facie vrgere. Primũ eſt, quia annullato actu principali, annullantur omnes clauſulæ contentæ in eo, iuxta gloſſ. Fauianam in.l.ſi prtronus.§.patronum.ff.ſi quid in fraudẽ patroni.& gloſſ.in.fi.in capitul.ſignificantibus.de offic.deleg. tenet Rom.cõſil.ccxlvj.cum cõcor.vt ſcribit Iaſ.in.l.nõ dubium in.iiij.colum.de legib.& dixi in ſingul.l.final.de cõſtitu.pecu.vbi eſt textus notabilis de hoc. Cum igitur in.j. præſenti annulletur prouiſio per reſignationẽ factã reſignatario, fortaſsis in pœnam ipſius inducentis infirmum ad reſignandum, vel propter ſuſpicionem, quæ haberi poteſt de co: clarũ eſt, quòd annullata prouiſione eius, omnes clauſulæ ibi poſitæ erũt nullæ. Et ſic per illas clauſulas generales nõ comprehẽdetur vacatio iſta per obitum facta. Et quia non videretur

retur cõueniens ex actu, quo quis priuatur, cõmodum conſequi iuxta cap. eum qui. de præbend. libro. vj. & notatur in. c. fin. de reſcrip. ſed tenendo contrariam opinionem, ad iſtud motiuum poſſet reſponderi, quòd procedat in actu de ſui natura connexo, & quæ habet ſe tanquam principale & acceſſorium, prout in exemplis poſitis per gloſſas prædictas. Secus verò quando in aliquo actu ponuntur clauſulæ non dependentes & connexæ, ſed ſignificãtes de per ſe aliud diuerſum & ſeparatum ab eo expreſſo. Nam tali caſu illius clauſulæ non cenſentur acceſſoriæ, ſed principales. Et ideo annullato ipſo actu, non annullantur aliæ clauſulæ. Caſus eſt de hoc ferè in terminis. in cap. ſi eo tempore. de reſcrip. lib. vj. Vbi ſi in vno, & eodem reſcripto minori facultas de primo vacaturo beneficio cum cura, vel ſine cura detur. Certè ſi illud reſcriptũ, reſpectu illius clauſulæ de curato loquentis, ſit nullũ, attenta minori ætate impetrantis: non tamen alia clauſula de beneficio ſine cura annullabitur. Ita eſt ibi text. quem doct. omnes dicunt ad hoc ſingularem, in. l. j. §. ſed ſi mihi. ff. de verb. oblig. Et hoc vlterius cõprobatur ex cõmuni ſtylo Rotæ, quæ habet, quòd quãdo vna cõmiſsione cõmittitur cauſa appellationis cũ clauſula, necnõ quã & quas, &c. Si cõmiſsio reſpectu cauſæ appellationis eſt nulla, fortè quia de appellatione non conſtat, iuxta deciſ. Egid. c. commiſsio, & auditoris iuriſdictio in prædicta clauſula, necnõ, quam, & quas, &c. vigore cuius totum negotium principale cõmiſſum cẽſetur, ſuſtinetur. ita hic videbatur dicendum in caſu propoſito.

Facultas conceſſa minori de primo vacaturo beneſi. cum cura, &c.

Sed defendendo primum motiuum, ad iſtam ſolutionem replicari poſſet. Nam dato quòd annullata prouiſione clauſula illa, quouiſmodo, illæſa remaneret: tamẽ dico, quòd talis clauſula non poſſet capere vacationem contingentẽ tẽpore reſignationis factæ. Nã in ſupplicatione iſta clauſula opponi ſolet, videlicet, ſiue præmiſſo, ſiue aliàs quouiſmodo vacet, &c. Requiritur ergo quòd tũc vacet. Vnde ſi beneficiũ vacat, poſtea clauſula illa nõ capit, quia vacatio tẽpore datæ verificari debet. c. cã. te. cum vulg. de reſcript. Et qualitas adiecta verbo, tempore verbi adeſſe debet vulga. l. ex facto. de vulg. Capiet igitur clauſula quouiſmodo vacationem extunc, non autem exnunc. Quia permiſſum ad tempus cenſetur poſtea prohibitum. l. Imperator. ff. de poſtul. latè Iaſ. in. l. ſed & ſi quis

Permiſſũ ad tẽpus, cẽſetur poſtea prohibitum.

quis.in princ.in.ij. notabili. ff. de vulg. & pupil.Cum igitur vacatio iſta obitus,de qua hîc agitur,inducta fuerit,nõ tempore reſignationis,ſed poſtea per obitum reſignantis, de qua à principio cogitatum nõ fuerat:neque vacatio certa erat,cũ ab obitu infra viginti dies contingenti depẽderet:meritò talis clauſula ad obitũ iſtum adaptari non poteſt, cum Papa illud tunc conceſsiſſe nõ videtur, quod in rerũ natura nõ erat, neque cogitabat.Præſertim,quia ex quo reſignatarius prouiſione priuatur, fortè propter ſuſpicionem fraudis nõ videtur, quòd idem actus punitiuus & priuilegiatiuus eſſe debeat, cũ contraria ſint.arg.l.quod fauore.C.de legi.Ne eadem res diuerſo iure cenſeatur,contra tex.in.l.eum qui.ff.de vſucap.

Verba ſimpliciter plata,caſum verũ, nõ fictum comprehẽdunt.

Secundum principale contrarium motiuum eſt, quia illæ clauſulæ generales in prouiſione poſitæ, in dubio vacationẽ veram per mortem comprehendunt. Quia verba ſimpliciter prolata,caſum verum,non fictum comprehendunt,vt eſt tex. notabilis in.l.j.§.hoc interdictum. & ibi notat Bar.ff.de fonte.facit.l.fi.C.de his qui ve.ætat.impetr.Sed vacatio mortis, quæ per iſtam regulam inducitur,non vera,ſed ficta eſt:quia vera vacatio per reſignationẽ eſt,quæ quidem reſignatio per regulam iſtam non annullatur, ſed tantum prouiſio, vt patet in ea,& tenet Rom.in cõſil.cccxlij.Cùm igitur in dubio clauſulæ illæ generales, propriè & in caſu vero intelligi debẽt, vt dictum eſt,ad caſum iſtum fictum adaptari non debent.

Sed ad hoc etiã reſponderi poteſt,quòd ſi clauſulæ illæ generales per illa verba expreſſæ ſunt, vel aliàs quouiſmodo, ſecundum ſtylum hodiernum,rectè comprehendun t iſtũ caſum mortis contingentis ex eadem perſona. Quia generalitas illius clauſulæ eſt apta omnem modum vacandi per eandem perſonam comprehendere,vt eſt lata deciſ.in no.tit. de reſcrip.deciſ.j.ſecundum ordinem titulorum, & ſecundũ numerum eſt deciſ.xxviij. incip. ſi mandetur alicui.& in antiq. eſt deciſio.cclxxiij.&.ccccxxxiij.& dcxiij.&.dccxliij. Et Egid.deciſio.dcx.cum multis allegatis per Modernos in tract. benefic.xlvj.q.tertiæ partis.Et ponit latius Fely.in.c. in noſtra.in.xxxvij.corre.de reſcrip. ſi igitur omnem modũ vacandi comprehendit modus iſte inductus per iſtam regulam.includetur,quia qui totũ dicit,&c.l.Iulianus. de leg.iij. Et iſta opinio ſatis mihi placeret, niſi obſtaret illud, quod dictũ eſt, videlicet,

videlicet,ne idem reſignatarius in pœnã,& in odiũ,cuius diſpenſatio emanauit, ex eodẽ actu puniatur & præmietur. Nã verba illa generalia omnes alias cõprehendere debẽt, qui ad incommodum priuati,non ad commodum tendunt.iuxta ea quæ latè ſcribit And.Sicul.ĩ.c.fi.col.j.de pecu.cleri. Et quia, vt dictũ eſt ſuprà in proxima.q.ordinarij, nec expectãtes beneficia vacatura per hoc fictũ obitũ capere nõ poterunt,quia nõ eſt verus modus vacãdi. Ergo eodẽ modo hic dicẽdũ eſt. Et ideo res propter præſumptam reſignatarij fraudẽ ſine difficultate nõ eſt: qua ſublata, præcedẽs opinio mihi placeret.

Nec obſtaret motiuum ſuperius factum, videlicet ꝙ dicta clauſula quouis modo vacet,non comprehendat niſi modum vacandi tunc exiſtentem: quia hoc eſt falſum, quia ſecũdum omnes in dictis deciſionibus omnem modum contingentem ex eadem perſona capit.Et tamẽ non eſt poſsibile, quòd eodem tempore beneficium per reſignationem eiuſdem perſonæ, & per obitum eiuſdem vacet. Ergo neceſſariò debemus dicere,quòd obitus poſtea obtingere debeat.

QVAESTIO TRIGESIMAQVINTA.

QVAERO,quia dictum eſt ſuperius,quòd quando infirmus infra viginti dies moritur, beneficium per reſignationem in manibus Papæ vacat,vt dicit Rom. conſil.cccxlij.licet eius prouiſio in fauorem reſignatarij non valcat,& etiam per obitum vacat,vt diſponit iſta regula. *Impetrãs expreſſè beneficiũ, &c.*

Modo quæritur,vnus impetrat expreſsè beneficiũ iſtud per huiuſmodi reſignationẽ vacãs, & alius per vacationẽ fictam obitus inducti,per iſtam regulã impetrat,& concurrãt in data,& in omnibus qualitatib. pares ſunt,quis præferri debeat?

SOLVTIO. Aliquid indecenter ſuperius in alia quæſtione tactũ fuit,ſed quia hic principaliter tractandũ occurrit,ideo plenius difficultatem attingam.

Videtur igitur, quòd illius impetratio valeat,qui impetrauit per reſignationẽ:quod probo duplici ratione.Prima,quia iſta vacatio per reſignationẽ inducta fuit ex facto hominis: illa verò per obitum,de qua loquitur iſta regula,eſt inducta à lege. Quo caſu prouiſio hominis prouiſionẽ legis ceſſare facit.l.fi.C.de pact.conuen.Secunda ratio eſt,quia iſta vacatio per obitũ, ab iſta regula ad iſtũ effectum inducta fuit,vt prouiſio reſignatario facta excludatur, quando reſignans infra *Vacatio p reſignationem vnde ſit inducta.*

viginti dies mortuus fuit. Quo caſu inducta ad vnum finem, ad alium trahi non debent.l.eum,qui.ff.de vſuca. cap. ſi cui. de præbend.lib.vj. Sed in propoſita quæſtione reſignatarius nihil petit,ſed alius.Igitur contrarium dicendum eſt.

Inducta ad vnũ fi nẽ, nõ debent ad aliũ trahi.

Iſtis tamen non oſtantibus,contrarium, iudicio meo, verius eſt.Pro quo conſiderandum eſt,quòd quando reſignans infra viginti dies moritur, beneficium alio modo, quàm per obitum,& ſic per modum ab iſta regula introductum,nõ autem per reſignationem vacat:quia iſti duo vacandi modi eodem tempore ſimul occurrere non poſſunt, vt apparet in. d. cap.ſuſceptum.& Rom.cõſil.cccxlij.Qui contrarium innuere videtur, intelligitur quando per regulam ſpecialis modus vacandi inductus nõ fuiſſet,prout regula iſtius temporis,quá ipſe allegat,hoc non habebat.Sed poſito,quòd iſti duo modi vacandi vno tempore concurrere poſſent, tamen iſta vacatio obitus, hîc ſpecialiter inducta attendi debet.Et tenẽdo iſtam opinionem,nõ obſtat illud,quod dicebatur,prouiſionem hominis ceſſare facere prouiſionem legis, quia illa doctrina intelligitur,niſi prouiſio legis ſit etiam ſpecialiter inducta:quia tali caſu prouiſio legis attenditur. Ita declarat gloſſ.Bart. & alij in.l.ij.C.de iure emphy.Sequũtur Morder. Papienſes in. l.item quia.in.ij.colum.ff.de pact. & in.§.item Seruiana.nu. 67.inſtit.de action.

Vacatiõis modus eodem tẽpore concurrere nõ poteſt.

Prouiſio hominis ceſſare facit per p̃uiſionẽ legis.

Sed vlterius aduertendum eſt,quòd impetrans per obitum, ita demum obtinebit, ſi modum,ſeu ſpeciem vacationis inductæ per iſtam regulam expreſſerit, & Papæ narrauerit. Aliàs ſola impetratio generalis obitus nõ ſufficeret,ex eo,quia vacatio obitus, de qua iſta regula loquitur, eſt vacatio ficta & qualificata,& in materia ambitioſa & ſtricta, quales impetrationes ſunt,appellatione vacationis per obitum. de vacatione vera non ficta & qualificata, qualis iſta eſt, intelligemus. arg.text.in.l.quæſitum.§.illud fortaſſe.de leg.iij.& cap. ſtatutum.de elect.lib.vj.vbi eſt bonus text.De hoc facit tex.in. l.ſi cui de leg.ij.Hinc voluit deciſ. Thomæ Faſtoli in dubio Rotæ.xlvj. incip. die Mercurij.quòd impetratio per ceſſum, vel deceſſum Titij,mortem ciuilem non comprehendit,videlicet quando beneficium Titij per eius priuationem vacaret. Et iſtud dictum ſequitur Ioan. Franciſcus Pauinus quondam Rotæ auditor,in tract.de officio, & poteſt.ca. ſed. vacan. in vlt.

Impetratio per ceſſum, vel deceſſum quo modo procedat.

ult.euidentiali.col.iij.vbi more ſuo plura notabilia ponit. Iſtud tamen dictum limitatur procedere, quando alius coimpetrans eſt, prout in quæſtione noſtra. Secus verò ſi vnus ſolus impetrans eſſet: quia tali caſu modum vacandi nõ expreſſum caperet, vt notat Lapus in allegatio.lxxxix.in.viij.colum.ſequitur Fely.in cap.in noſtra.in.xxxvij. corre.colum.j. Hinc eſt, quòd impetrans beneficium per mortem Titij, venit violenta, licet mors illa qualificata ſit, prout Geminia. & alij in dicto cap.ſuſceptum, dicunt. & latè Ioan.de Ana.in ca. fina.de homic.proſequitur.

QVAESTIO TRIGESIMASEXTA.

Reſignaſſe aliquẽ ĩ infirmitate per quẽ &c.

QVAERO, quomodo probetur aliquẽ in infirmitate reſignaſſe ad effectum iſtius regulæ, & per quẽ debeat huiuſmodi infirmitas & mors infra viginti dies cõtingens probari?

Probationes plenæ quo caſu requirantur.

SOLVTIO. Debet plenè probari, quia agitur de priuando aduerſario beneficio ſuo per reſignationem obtento: & ſic de magno præiudicio. Quo caſu plenæ probationes requirũtur maximè, quia ſumus in materia quodammodo obiectiua, in qua opponitur de iſta regula ad annullandam reſignationem veram quæ eſt odioſa, & ſtrictè interpretanda. Et ideo in tali materia clariſsimæ probationes requiruntur ſicut in ſpolio: in quo tenet Rota, & eſt notiſsimum, quòd ad probandum primum extremum, probationes de publica voce & fama non ſufficiunt, ſed de viſu requirũtur. Et ita etiam in hac materia fuit coram me concluſum de anno. M.D.XXV.in vna Compoſtellana. Et hodie.xix.Februarij.M.D.XXXVII. in vna Placentina canonicatus, & præbendæ de Huſsillos coram do.Marco Antonio Mareſcoto, fuit per omnes Dominos tentum, quod ad probandam infirmitatem in terminis iſtius regulæ non ſufficeret, nec deberet admitti vnus teſtis idoneus cum iuramento in ſupplementum probationis. Per quem autem debeat infirmitas & mors infra viginti dies contingens probari: Solutio eſt clara, quòd per illud qui per exceptionem iſtius regulæ quærit reſignationem refringere. Nam ex quo agit, ad reciſionem probare debet, quod intendit. vulga.l. qui accuſare. C. de eden. & ita communiter tenetur.

Probationes de publica voce an ſufficiant ad probãdum primũ extremum.

QVAESTIO TRIGESIMASEPTIMA.

quæro,

Dies, quo fit reſignatio, &c.

QVAERO, an dies quo fit reſignatio, vel pręſtatur conſenſus infirmi debeat computari in termino viginti dierum, de quo hîc, vt videlicet, currant de momento ad momentum: an verò eo non cõputato incipiat terminus viginti dierum, à ſequenti die numerari?

SOLVTIO. Iſta difficultas fuit per R.P.D. Marcellũ Epiſcopum Marſicanum propoſita in Rota. v. Iulij. M.D.xxxviii. in vna Leodien. canonicatus: & non fuit tũc reſoluta. Et dubitationem facit in hac materia. vnũ, quia videmus quòd in dubio tempus currit de momento ad momentũ: niſi in caſibus expreſsis, vt dicit Ioan. And. & alij in cap. ſuper eo. de appel. Et dixi in regula de annali, allegando gloſ. communiter approbatam in rubric. ff. de diuerſ. & tempo. præſ. Sic enim videmus, quòd dies termini ſtatuti, vel cõpromiſsi in termino computatur, vt dicit Bald. in. l. ij. §. ij. in fi. C. commu. de leg. Ita videtur hîc dicẽdum, quòd iſti viginti dies hîc de momento ad momentum computari debeant. Et ſic quòd dies primus cõſenſus, à quo numerari debent illi viginti dies, computetur in termino. xx. dierum.

Tempus ĩ dubio currens, &c.

Tamen iſtis non obſtantibus, contraria opinio eſt de iure verior. Nam non eundo per mendicata ſuffragia, iſta eſt communis concluſio doctorum: de qua per Bart. Alexã. & Iaſ. in l. j. ff. ſi quis cautio. Quòd regulariter dies termini non computatur in termino, per plura iura & rationes quæ ibi adducunt, & reaſſumũt longo ſermone Moder. Hiſpani. in rubric. inſti. de iuſti. & iur. col. ix. nume. 68. cum ſequen. Et licet multipliciter iſta concluſio ſoleat limitari, vt in prædictis locis ſcribunt Moderni, tamen omnes in hoc communiter concordant, ꝙ qnando terminus eſt præfixus per dictionem, a, dies termini non computatur in termino. Quia illa dictio, a, de ſui natura denotat ſeparationem diei, in quo datur terminus à termino pręfixo: & ſic excluditur ille dies termini à die quo fit actus, per plura iura, quæ adducit Alexan. in. d. l. j. Pro qua opinione eſt textus clarus, quem ibi notat gloſ. in verbo numerandum. in fi. in. c. iij. de præbend. lib. ſexto. ibi, per mẽſem à die quo beneficia ipſa vacauerint, &c. Quæ quidẽ verba ponuntur etiam in iſta regula per omnes Modernos Pontifices à tempore Iulij, qui Iulius fuit primus, qui ad iſtã regulam addidit iſta verba (infra viginti dies, à die per ipſum reſignantem

Terminus quãdo eſt præfixus per dictionem, a.

A, dictio de ſui natura ſeparationem denotat.

gnantem præſtandi conſenſus computandos,&c.)E ſic appa- ret ex textu illius regulæ,quòd virtute iſtius dictionis,a,quæ excluſionem & ſeparationem ſignificat, dies præſtandi con- ſenſus non debet in termino cõputari, prout etiam eſt gloſſ. concordans cum illa.d.c.iij.in clem.ſicut.de appella. Quas gloſſ.poſt Cardinal.ibi in prima queſtione ſequitur Alexand. in conſilio.cxiiij.in prima colum.lib.v.cũ pluribus concord. quæ ad hoc cumulat Felyn.in capit.j.in ſecunda columnn.de præſcrip.Itaque iſta videtur irrefrigerabilis concluſio, quòd dies præſtiti conſenſus reſignationis non computetur in ter- mino.Non obſtant modo in contrarium adducta,quòd tem- pus in dubio intelligitur cotinuum: & quòd dies termini ſta- tutis & compromiſsis computetur in termino: quia viden- tur iſta non eſſe omnino abſoluta, aut vera. Tamen præſup- poſito, quòd ita ſint, prædicta omnia limitantur,niſi termi nus ſtatuti vel compromiſsi ſit aſsignatus per dictionem,a, quia tali caſu non computatur dies in termino. Ita in indiui- duo tenet Alexand.in conſil.xlij.in caſu & lite.columna.iij. lib.iij.cum concor.vt ibi per eum. Præſertim quia hic ſumus in ſtatuto vel ĩ cõſtitutione Apoſtolica:quæ,vt abũdè in pro- œmio diximus,habet vim legis vniuerſalis. Itaque manet cõ cluſio firma,quòd in regula iſta dies præſtiti conſenſus in ter mino viginti dierum computari non debet.

Statutum vel cõſti- tutio apo- ſtolica ha bet vim le gis vniuer ſalis.

QVAESTIO TRIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an dies de qua loquitur iſta regula intel ligatur de die artificiali.xij.horarum, an verò de na- turali.xxiiij.horarum?

Dies arti- ficialis.

SOLVTIO.Vt apparet in quibuſdam notulis ſignaturę gratiæ,quæ per manus plurium circunferuntur,quæ,vt refer- tur,ab Alexandrino originẽ deſumpſerunt:ſignatura tenet & obſeruat diem iſtius regulæ pro die.xxiiij.horarũ interpreta ri debere.Ita ꝙ cõputabitur dies & nox,quæ pro vno die re- putantur,vt in.l.more Romano.ff.de fer.Et pro iſta opinio- ne facit,quia in dubio naturalis cauſa debet attendi,nõ acci- dentalis, ſeu artificialis,vt eſt text.in.l.qui habet.& ibi notat Bar.ff.de tutel.ſequitur Bal.in authen.ſimiliter.C.ad.l.Falci. & illum tex.in notab.q.allegat Bar.in.l.fi.ff.de offi.procõſu. & Abb.in.c.licet.de offi.leg.tex.in.l.j.§.hoc interdictum. & ibi notat Bar.ff.de fõte.& tex.in.l.fi.C.de his qui ve.ęta.ĩpe. Sed

Dies & nox repu- tantur pro vno die.

Cauſa na- turalis in dubio de- bet attẽdi.

Sed aduertendum eſt, quod in regula iſta videtur dicendú, nam negari non poteſt, quòd regulæ iſtæ habent ſe ad inſtar ſtatutorum, & ita ſicut ſtatuta ſtrictè & propriè verba in illis intelligunt. vulg. l. iij. ff. de nego. geſt. Sed in ſtatutis dies in dubio accipitur pro tẽpore. xij. horarum, & ſic ab ortu ſolis vſque ad occaſum, quia tunc propriè dies dicitur, quando ſol eſt ſuper terram, vt in cap. conſuluit. de offic. deleg. & tradit Fede. de Senis. in conſi. xliiij. ſtatuto cauetur, &c. Igitur idem dicendum erit hîc.

Dies quando propriè dicitur.

Breuiter iſtis non obſtan. prima opinio mihi videtur verior, pro qua opinione eſt dec. Moder. de ſylua. in tract. beneficiorum. q. xlvj. tertiæ partis. in fi. vbi tenẽt expreſſe regulam iſtam loquentem de. xx. diebus debere intelligi de diebus naturalibus. xxiiij. horarum, vt ibi per eos. Et iſta opin. fundari poteſt efficaci ratione, quia vt ſæpe dictum eſt, in aliis quæſt. regula iſta ex quo eſt odioſa, & contra ius commune, inquantum fieri poteſt, reſpectu odij reſtringi debet, & ampliari, quatenus in fauorem reſignantis tendat, iuxta cap. odia. de reg. iur. lib. vj. Sed interpretãdo diem pro die naturali. xxiiij. horarum, extenditur magis libertas reſignantis, quæ de iure communi ſine præfinitione alicuius temporis libera erat, ergo illa interpretatio attendi debet. Et per hoc ad conſil. Fed. reſpondetur, quòd illa interpretatio procedit, vt pœna ſtatuti euitetur, vt dicit Alexã. in. d. l. more. & Moder. in. d. c. cõſuluit Sicut etiam videmus, ꝙ vt pœna periurij euitetur, qui iurauit ſoluere die dominico, ſi media nocte ſequenti ſoluit, periurus non erit. vt not. Archid. in cap. ꝙ à patribus. lxxv. diſtinc. Bal. in cap. ego enim. col. j. de iureiur. Et iſta concordant in materia beneficiali, de qua hîc tractatur. nã non repugnat, ꝙ actus factus de nocte, de die fieri dicatur, cum nox ſit pars diei. Sic enim collatio beneficij de nocte fieri poteſt, vt tradit Abb. in cap. j. de clandeſt. deſp. & Domi. poſt. Arch. in. c. ſi tibi abſenti. col. j. de præb. li. vj. & eo modo reſignatio, & ideo nihil repugnat, vt dies hic interpretetur. xxiiij. horarum, ſicut computat eccleſia, vt in cap. j. & . ij. de feriis. & ita hodie ſeruatur.

Periurus nunquid erit, iurans ſoluere die dominico, &c.

Collatio beneficij, an de nocte fieri poſſit.

QVAESTIO TRIGESIMANONA.

Regula de ſtylo curiæ.

QVAERO, nunquid de ſtylo curiæ ſoleat huic regulæ paſſim derogari?

SOLVTIO. Si loquimur extra Italiam, ſolet

cõmuniter

communiter pro abſentibus derogari. In Italia verò aliquando ſolet concedi derogatio, quando locus reſignationis diſtat à curia, & beneficia quæ reſignantur, non ſint reſeruata: ſi verè ſit locus vicinus vrbi, cum maiori difficultate conceditur. Hodie tamen raro accidit iſte caſus ex eo, quia pauci reſignant extra curiam propter expectatiuas & multitudinē mādatorum quæ capiunt omnia beneficia vacatura per ceſſum vel deceſſum, & ideo procurant reſignare in curia, & tunc nō ſolet derogari huic regulæ, niſi cum maximis fauoribus. Tamen tempore Leonis Papæ. x. non cum tanto fauore obtinebatur derogatio. Nam tunc ſæpius derogatū iſti regulæ fuit pro pluribus perſonis, quas enumerat R. bo. me. Laurentius Puccius, Card. Sanct. quatuor, in quodam ſuo libro adnotationis derogationum regularum. fol. lviij. lxxij. lxxiij. lxxvij. quæ trahi poſſent in exemplum occurrentis caſus.

Et eſt conſiderandum, ꝙ quando infirmus mittebat procuratorem ad reſignandum in curia, quia facilè contingebat infirmum interim mori. Ideo fuit excogitata in ſupplicatione iſta clauſula, videlicet, Itaque ſi dictus N. reſignans extra Roma. cur. iam fuerit vita functus, literę per eius obitum cū omnibus clauſulis, & modis ſupraſcriptis, omiſſa reſignatione expediri poſsint. Tamen Modernis temporibus iſta clauſula ſolet caſſari, vt euitentur fraudes, excepto in materiis Alemaniæ & Hyberniæ, quæ ſunt nationes de facili ſcādaloſę, in quibus ſolet etiam aliquando clauſula limitari ſecundum caſus contingentiam. *Clauſula, videlicet, Itaque ſi dictus. N. &c.*

QVAESTIO QVADRAGESIMA.

QVAERO, quid ſi infirmus per procuratorem primo, deinde ſecundo renuntiat etiam per procuratorem, & in hac ſecunda reſignatione derogat Papa huic regulæ, nunquid ſi reſignans moriatur infra viginti dies, ſanetur prima reſignatio propter derogationem regulæ in ſecunda reſignatione factam? *Reſignatio prima.*

SOLVTIO. Iſte caſus cōtigit tempore Felyni in curia, vt ipſe hîc refert in quadam apoſtilla, ſuper quo fuerūt variæ opin. Nam quidam dicebant ſecundam reſignationem capere beneficium, & non primam, ex eo, quia prima renuntiatio per mortem reſignantis infra viginti dies perdit vires ſuas, & ſic valuit ſecunda, & licet ſecunda renuntiatio non poſsit va-

lere

lere ſtante prima, quæ fuit reſoluta per obitum, tamen ſecunda capiet illum modum per obitum reſultantem ex prima, vigore clauſulæ generalis, vel alio quouis modo, in ſecunda reſignatione apponi ſolita, & ſic illa clauſula ſecundo reſignatario dabit ius.

Contrarium tamen per ſolennes viros concluſum fuit iſta ratione, quia tempore quo ſecundus impetrauit, iam erat tūc à principio quæſitum ius primo reſignatario in ſpe bona & conſiderabili, & quamuis poſtea illa ſpes propter obitum reſignantis, infra viginti dies euanuerit: tamen ex quo ſecundus in ſua ſecunda impetratione de illa ſpe mentionem non fecit quæ tunc boni initij erat, ſubreptitiè impetraſſe dicitur. Nec obſtabat, quòd collatio à primo reſignatario facta, quodámodo condionalis videbatur, & ab euentu vitæ reſignantis pendere: ergo nullum ius tribuebat, quominus ſecunda prouiſio non valeret, arg. text. in cap. ſi pro te. de reſcrip. lib. vj. quia reſpondebatur primam reſignationem conditionalem non fuiſſe, ſed puram & ſimplicem que ſtatim ante obitum reſignantis integrum ius tribuerat, & dum in eo ſtatu erat, de illo iure in ſecunda reſignatione mentio fieri debebat, nec ſuperuenientia mortis reſignantis ad ſecundam impetrationem validandam excuſat, ex eo, quia tempore quo ſecunda impetratio facta fuit reſignans viuebat, & prima reſignatio erat tunc valida, licet ex euentu mortis reſolubilis eſſet. aliud enim eſt quòd actus ſit conditionalis, vel purus, & reſolubilis, vt tradunt Moder. in cap. cæterum de reſcrip.

Impetrantis ſecūda prouiſio quādo valeat.

QVAESTIO QVADRAGESIMAPRIMA.

QVAERO, nunquid legatus cum facultate derogandi regulis æditis & ædendis iſti regulæ derogare poſſit?

SOLVTIO. Poteſt capi ex his quæ in proœmio regularum. q. v. & . vj. dicta ſunt, videlicet, quòd iſti regulæ & ſimilibus notabilem qualitatē habentibus, quę propter ſtylum Cancellariæ in ſe clauſulam derogatoriam continent, nunquam illis per clauſulas generales derogatum cenſetur, nec derogatio concedi, niſi ſpecialiter & nominatim illis derogetur, vt etiā tenet gloſſator in reg. xvij. co. ij. & ita ex ſtylo in literis derogatio regulæ in prīcipio narrari ſolet, & hoc priuilegiū omnes regulæ Cancellariæ iudiciales habent, quæ omnes notabiles ſunt, vt latius in dicto proœmio dixi. Et in caſu

Legatus cū facultate derogādi, &c.

Regulis habētibus notabilem qualitatē, an cēſeatur p clauſulas derogatum?

caſu de quo hic quæritur. Ita interloquendum dixerunt Domini hoc anno M.D.xxxix. in vna Gerunden. canonicatus, & præbendæ coram D. Raynaldo Petrutio. In qua cauſa per Rotam iſta duo dubia data fuerunt. Vtrum nũtius reſignationem vigore mandati in fauorem certæ perſonæ facti admittere poſsit. Secundum, vtrum vigore prædictæ clauſulæ iſti regulæ derogandi facultatem haberet. Super quibus dubiis D. Hieronymus de Caſtello aduocatus, latius præter cęteros ſcripſit. Et ſuper primo Domini ſatis dubitarunt. Secundũ verò dubium ab vſu patrisfamilias pro expedito habuerunt.

Nuntius vtrum poſſit admittere reſignationẽ, &c.

REGVLA DE IDIOMATE.

ITEM *uoluit, quòd ſi contingat ipſum alicui perſonæ de parochiali eccleſia prouidere, ſeu mandare prouideri, uel gratiam expectatiuam cõcedere niſi dicta perſona intelligat, & intelligẽter loquatur idioma loci, ubi eccleſia huiuſmodi conſiſtit, prouiſio ſeu mãdatum, & gratia deſuper, quo ad parochialem eccleſiam nullius ſit roboris uel momenti.*

PRAEFATIO.

PLura ſunt quæ mihi ſcribere cogitanti dicenda occurrũt ſuper iſta regula quæ vſu quotidiano ſunt frequẽtata: & vtilia videri poterunt, vt vtar verbis text. in. l. j. ff. ad exhiben. Verũ, quia quædam erunt communia cum aliis regulis: alia verò proximè ad regulam iſtam pertinebũt: ideo illa quæ cõmunia erunt, breuius tractabo. Reliqua verò plenius attingã.

In primis igitur illud meminiſſe oportet, iſtius regulæ primum conditorem Gregoriũ vndecimum fuiſſe, quòd ex eo apparet, quia inter regulas prędeceſſorum Pontificum iſta regula non reperitur. Et hæc moderna nihil ad illam Gregorij addit, niſi verba de gratia expectatiua, quæ addidit prius ad regulam Gregorij Eugenius Papa Quartus, vt patet in eius regula In cuius quidem diſcuſsione ſolum eas quæſtiones attingam, quas putabo neceſſarias ad materiam regulæ.

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR quæro pro fundamẽto dicẽdorũ, nũquid regula iſta habeat ſymbolũ, affinitatẽ, aut ſimilitudinẽ aliquã cũ diuino aut humano iure, an verò diſcrepet à iure communi?

Regula nũquid habeat ſymbolũ, &c.

Solutio.

SOLVTIO. Videtur regula iſta cum vtroque iure, tam etiam diuino, quam naturali ſimilitudinem maximam habere, quin potius ab illis originẽ trahere. Quod ita demonſtrari poteſt: quia certum eſt de iure communi eum nos debere rectorem curatum eligere, qui probè intelligat parochianarũ voces, & mutua voce intelligatur. Nam rector eccleſiæ officium præiudicandi in eccleſia ſua habere dignoſcitur. cap. ec ce. xcv. diſtinctio. not. in cap. inter cætera. de offi. ordi. quia prædicatio officium eſt curiæ, vt notat gloſſ. in clemen. ij. de ſepul. & in cap. cum ex iniuncto. de hære. & gloſſ. in cap. ad dicimus. xvj. q. ij. cum ſexcentis concor. quę tradunt Moder. in apoſtillis ad Abb. in. d. c. inter cætera. Debet etiam audire confeſsiones, & reliqua ſacramẽta miniſtrare, vt in. c. omnis. de pœni. & re. Item debet viſitare, & vultum gregis ſui agnoſcere: vt legitur Prouerbior. xxvij. capit. & Eccleſ. xxxij. Et eſt de hoc tex. notabilis in extauag. ſedes apoſtolica. Ioan. xxij. poſita in titulo, de præbendis. Nam omnes rectores & prælati eccleſiarum dicuntur paſtores. c. quamuis. de re iudic. cap. quicquid. j. q. j. Sed iſta pręſtare nõ poteſt rector, aut curatus alienigena qui non intelligit, nec loquitur idioma, vt de ſe patet, vt notatur in cap. quoniam. de offi. ordi. Igitur meritò ius commune ad regimen animarum nõ admittit tales: quia, vt inquit diuus Paulus prima ad Corinthios. xiiij. c. Data eſt nobis lingua ad intepretandum & diſtinguendum ea quæ loquimur. Nam ſi neſciero virtutem vocis, ero ei cui loquor barbarus, & qui loquitur mihi barbarus, vt ibi latius. Cum igitur iſta regula idem requirere videatur, dicendum eſt eam habere ſimilitudinem cum iure communi.

Rectoris officium quale eſſe debeat.

Prædicatio officiũ eſt curiæ.

Ex quibus infertur vnum, quòd ſicut ex iure communi lata interpretatio fieri debet, quia fauorabile, vt notat glo. in cap. j. de re. permut. libro ſexto. & ibi per Gemin. & in gloſſ. iij. c. ſtatutum de præben. libro ſexto. Ita pari ratione interpretenda erit iſta regula: quòd erit bene notandum ad ea quæ inferius dicentur. Sic etiam videmus, priuilegium, quod continet idem, ꝙ ius commune vel inſertum in eo latè, vt fauorabile intepretari, ſecundum gloſſ. in cap. cum de diuerſis. de priuileg. libr. vj. Et adeò hoc verum eſt, quòd propter hanc rationem in literis apoſtolicis expreſsio nationis requiritur, vt ſic Papa vnicuique prouideat in patria ipſius: vbi melius originarius

Interpretatio lata ex iure cõmuni fieri debet.

Nationis expreßio ĩ literis apoſtolicis quare requiratur.

ſtarius, & cum maiore animi charitate inter notos eiuſdẽ lin guæ miniſtrabit ſacramenta, quàm exterus, vt patet in capitulo quoniam. de offic. ordi. & tradunt docto. in cap. ſi proponente. de reſcrip. Et eſt etiam de hoc ædita regula Cancellariæ ordine. xv. Cum quibus etiam concord. tex. in cap. nullus inuitis. lxj. diſtin. & in. l. in eccleſiis. C. de epiſ. & cleri. Et diuus Auguſtinus in ſermone ad populum, hoc idem ſuadet vt patet in cap. hortamur. lxxj. diſtin. cum aliis de quibus Moder. in. c. bonæ. ij. de poſtul. præla. Hinc non abs re leges Romanæ grauiſsimè tulerũt originarios à ciuitate & patria ꝓpria decedere, cum ipſi melius negotia eius procurare ſcirẽt, quàm exteri, vt in. l. j. C. ſi. curiale. relic. ciui. lib. x. Et hæc eſt ratio ſecundũ diuum Bernard. in li. de conſideratione ad Eugenium. quare Cardinales debent eligi de omni natione, vt vnuſquiſque genti ſuę, cuius mores & aditus notiores habet, facilius & certius valeat iuſtitiam miniſtrare. Quis enim negabit originarios melius conditiones hominum ſuæ patriæ cognoſcere, quàm quiuis alius? Iudicat enim quis facile de his quæ nouit, vt dicitur primo Ethico. Et diuum Bernar. ſequitur Antonius in tertia parte ſummæ. tit. xxj. cap. ij. §. ij. quo loco idem Anton. vnum aliud notandum ſcribit, videlicet, quòd quamuis de omni natione debeant Cardinales eligi, non tamen conſueuit eccleſia de Alemania Cardinales aſſumere, ne ſecreta eccleſiæ imperatoribus pãdantur. quod dictum ſequitur Cardinalis Iacobatius in tract. concilij. lib. primo, pagina. xl. in. ij. colum. quod tamen hodie malè ſeruatur, quia attenta difficultate idiomatis, magis neceſſarij ſunt ex illa natione, quàm alia. Et ideo dicebat Hugo antiquus doctor, vt refert Card. in capitulo ſignificaſti. de iurepat. quòd Patronus neceſſe habet præſentare Epiſcopo clericum eiuſdem diœceſis, qui intelligat, & intelligatur. Et ob eam cauſam dicit Abbas in. c. ad decorem. de inſt. valde eſſe honeſtũ & fructuoſum, vt quiſque in patria ſua beneficietur: quia ſic non depauperantur beneficia, & homines inducuntur facilius ad reſidendũ in eis, quàm extranei: qui cùm lingua differant, diſparitate quoque morum diſtare videntur, ac propterea non gerunt affectionẽ. Adeò ꝙ facilius propter huiuſmodi linguæ diſparitatem, homines ſibi animalia muta, quàm alterius linguæ hominem ſocientur. Nam, vt inquit Auguſtinus,

Leges Romanæ quare grauiſsimè tulerunt origi &c.

Cardinales quare debent de omni natiõe eligi.

Cardinales de Alemania aſſumere eccleſia non conſueuit.

Patroni clericum eiuſdem diœc. epiſcopo præſentare debent.

nus,melius quis cũ cane ſuo,quàm cum homine diuerſi idiomatis conuerſatur,ita dicit Auguſt.lib.xix. de Ciuitate Dei, cap.vij.Nam hoc vno præſtamus,vel maximè feris,vt inquit Cicero lib.j.de Oratore, ꝙ colloquimur inter nos, & exprimere dicendo ſenſa poſſumus. Cũ quibus cõcordat Andreas Sicul.in conſil.lvij.in princ.in primo volu. Ná inter homines eiuſdem idiomatis eſt à natura inſitus quidam charitatis ac amicitiæ intrinſecus amor,quo vbique ſe inuicem diligũt, & contra quoſcũque alios tuentur & protegunt.Hinc eſt,ꝙ iudex eiuſdẽ nationis quo eſt actor, à reo cõuento recuſari poteſt: vt in.c.accedens.ij. ibi, de terra vxoris ſuæ oriundus, vt di. lit.non conteſt. Quia eadem natio inducit ſuſpicionẽ, vt dicit Abbas in cap.poſtremo.col.fi.de appel.Hinc voluit Fráč. Patritius.lib.iij.de inſti. reip.tit.ij.magiſtratus populis peregrinos,& non ciues dari debere,quia non ſolent peregrini in adminiſtranda iuſtitia eſſe clementes ſicut ciues,qui ſi nõ facilè indulgent cõciuibus,odia & capitales inimicitiæ oriuntur, quæ plærunque maxima ſcandala in republica pariunt. Quamobrem præclarè actum arbitror apud Hiſpanos regni Caſtellę,qui ad regendas prouincias lege antiqua mittunt alienigenas,ſiue alterius ciuitatis ciues,quod idem apud Francos fieri debere philippus Pulcher ac Carolus V.Francorum reges ſtatuerunt,vt latius proſequitur egregius Moder. Guliel.Benedicti in repet.cap. Raynútius.in verbo vxorem nomine Adelaſiam.numero. 1050. cum ſequent. de teſt. Quod inſtitutum plærique Italiæ populi etiam hodie ſeruant,aliunde magiſtratus perquirentes. pro quibus facit.l.fin.C.de cri. ſacri.&.l.tertia.C.de diuer.offi.& appari.iudic.lib.xij. Quas quidem ſanctiſsimas obſeruationes ſi regna Valentiæ Hiſpaniarum ſeruare curaſſent,nõ tantis inteſtinis ciuium diſcordiis,& craſſandi licentia reſpublica abundaret.Nam cum inter conciues eiuſdem linguæ ſit à natura data quædam morũ ſimilitudo,facile vnus alteri indulget,& in malefactis conniuet,cum ſperet eaſdem ſibi vices reddi,& ita Valentiæ iuſtitia ad complacentiam miniſtratur. Bona eſt igitur hoc caſu exterorum iudicum promotio,qui nõ dulci amore patriæ, non ſpe,vt ſibi paria reddantur, ſed ex debita iuris ſeueritate iuſtitiam proſequũtur.Sed in rectoribus & curatis parochialium bene conuenit ille patrius amor, & ſimilitudo linguæ: nam

Homines à feris in quo differant.

Iudex actionis eiuſdẽ,&c.

Magiſtratus peregrini,& non ciues populis dari debent.

Hiſpanorum regni Caſtellæ ĩ regendis prouinciis conſuetudo.

Valentiæ Hiſpaniarum quare potius ad ciuium complacẽtiã, quàm iuſtitia miniſtretur.

nam facilius quis ſuadetur,& à malo auertitur,ab eo quē diligit,quàm ab extero.Nam ſatis compertum eſt ex diſparitate linguę,& diſſonantia vocum naſci quaſdam inter homines differentias,ac animi ſimultates,quæ licet in iudicibus tēporalibus neceſſariæ videantur,per ea quæ diximus:in rectoribus tamen animarum maximè ſunt euitādæ:vbi enim de moribus corrigendis agitur, non libēter Italus Vltramontanum audit, nec Vltramontanus Italum : & ſic de ſingulis,rarò in perſuaſione morum alterius idioma delectat,quanuis, nō deſunt viri egregij, qui etiam conſtanter affirment,nō ita rectè populos per externos magiſtratus,ſicut per proprios ciues gubernari, quorum rationes latè refert Bartholomæus Caſſaneus in Catalogo gloriæ mūdi.in.xxj.parte.in.xij.conſideratione. Hæc tamen ſit ſumma varietatum rei, relictis contentionibus. In pœnā homini hanc linguarum cōfuſionē à Deo datam fuiſſe:quod ex eo apparet, quia poſt diluuium vſq; ad ædificationē turris Babel,omnes homines vna lingua loquebantur,vt dicitur Geneſis cap. xj. quæ primos homines vno, & eodem loco ſtare cogebat. Diſparitas igitur & differentia linguæ fecit,ꝙ homines ſeinuicem non intelligerent, tædio capti,varias ſibi orbis regiones perquirerēt. quo factum fuit, vt veteri lege proximos reputabāt eos, qui eiuſdem tribus erant,quorum eadem erat viuendi conſuetudo: extraneos verò,qui diuerſæ linguæ. Vnde ſicut diſparitas habitus inter ſimul viuentes quandam animorum differentiam inducit, vt in clemen. j. de elect. & in cap.in noua. xvj. quæſt. vij.ita & fortius diſſonantia linguæ diſcrepantem voluntatem ſignat. Inde meritò Albinum deriſum à Catone legimus : qui cum eſſet Latinus,hiſtoriam inter Latinos Græcè ſcribere maluit, vt Plutarch. & plures alij meminerunt. In quo genere Albutius prætor reprehendi meruit, qui cum à Scæuola, proprio idiomate ſalutatus eſſet Athenis, Græcè reſpondit,vt eleganter refert Mar.Tul.li.j. de finibus bonorum & malorum. Eo enim ſermone vti debemus,vt inquit idē Cic.in offi.qui notus eſt nobis,ne,vt quidam Græca verba inculcātes,iure optimo rideamur.Hæc enim loquēdi diuerſitas facit,vt externus alieno nō ſit hominis vice,vt inquit Pli.lib.vij.cap.j. Ex quibus infertur,quòd ſacramēta & prædicationes miniſtrata, & geſta per homines eiuſdē idiomatis grata magis fore, & ac-

Diluuiū.

Proximi lege veteri q reputabantur.

Linguæ et habitus diſparitas.

Albinus à Catone, et Albutius à Scæuola reprehēſi.

Sacramēta eccleſiæ à quibus miniſtrari debeant.

cepta originariis eiuſdem linguæ,quàm ſi per alium non natiuum habentem idioma.licet itelligibile miniſtrarentur. Et hoc non ſolum iure poſitiuo,ſed etiam à iure diuino introductum videtur. Vt quid enim Spiritus ſanctus in Apoſtolos veniens,illis variis linguis loquendi facultatem daret,niſi putaret neceſſariam fuiſſe ad officium prædicandi, & miniſteriis ſacramentorum idiomatis intelligẽtiam? Quilibet enim eos in lingua ſua loquentes intelligebant,& mirabantur,vt dicitur Actuũ cap.ij. Et ſi Eraſmo credimus in eo volumine, quẽ de ratione Concionandi compoſuit,lib.iij.propter imperitiã idiomatis innumerabilia ſacræ ſcripturæ loca perperàm interpretata legũtur,quæ ſtudioſos facilè à ſacrarum literarum ſtudiis auerterunt: cuius quidem idioma ſi interpretes aſſequuti rectè fuiſſent, multos facilè in ſuam ſententiam traherent. vt latius Hiſpanus noſter Valentinus Ludouicus Viues lib.iij.de tradendis diſciplinis proſequitur. Nemini enim dubium eſt, ob hanc cauſam dictum fuiſſe Eccleſiaſt. cap. viij. coram extraneo conſilium non iniendum, quia propior eſt colligatio, interiórque ſocietas cum ciuibus, cum quibus eſt eiuſdem linguæ commercium,quàm cum exteris.Et ideo videmus,quia eiuſdem idiomatis prædicatio ſenſum mentis aperit,& animum ipſum exprimit: qui & diuinus eſt,& maxima atque optima pars hominis eſſe perhibetur,quibus adſtipulatur illud Socratis,qui cũ tacenti adoleſcenti diceret, Loquere,vt te videam non ex corporis facie, ſed ex loquela ipſa, tanquàm ex animi habitu hominem intuendum eſſe cenſuit.Et hæc in cauſa ſunt,vt oriundis magis quàm exteris, etiam his præſtantioribus faueamus, vt dicit Lucas de Penna in.l.quiſquis.C.de omni agro deſer.lib.xj.alleg.text.in.l. fin. de cle. peregrin. & alia de quibus ibi per eum, & hoc dicit Philoſophus.iij.Politicorum. Quod Græcorum exemplo cõprobatum legimus.Nam cum Alcmenes Athenienſis,& Agoraticus in ſculpendo marmore clariſsimi,Phidiæque diſcipuli inter ſe ambo de ſigno Veneris faciendo certarent: ex eo Alcmeni ſuffragiis Atheniẽſium victoriæ palma data eſt,quia contra peregrinum ciui ſuo ſuffragari, vrbanum eſſe putarũt, concionantes illud prouerbium: Tunicam pallio propiorem, ac chariorem eſſe. Meminit de his Beroaldus ſenior in quadam oratione prouerbiali. Et iſtum amoris naturalis ſtimulum,

Apoſtoli variis linguis loquebantur, ita vt quilibet eos lingua ſua intelligeret.

Scripturæ ſacræ infinita loca perperam interpret.

Cõſilium coram extraneos nõ iniendũ, & quare.

Ex loquela hominẽ intuẽdum eſſe Socrates cẽſuit.

Oriundis magis, quam exteris,quare magis fauemus.

Alcmenis Ath.et Agoratici de ſigno Veneris faciendo certamen.

lum, cum ex multis ſacræ ſcripturæ, & literarum humanarum locis, tum maximè ex ædificio turris Babel, Epiſcopus Abulen. colligit ſuper Geneſ. cap. xj. Apparet igitur manifeſtè ex diuerſitate linguæ ſicut ex diſsimilitudine corporum, diuerſitatem quoque animorum induci, vt inquit Auguſt. lib. ij. de doct. Chriſtia. cap. iiij. facit text. in cap. quia diuerſitatem. de conceſſ. præben. Sicut è contrà ex identitate idiomatis, affectionem gigni manifeſtū eſt. Et non ſolum linguæ identitas, ſed quod magis eſt, identitas quoque & ſimilitudo ſolius nominis affectionem inducit, vt patet in. l. cum filius. §. pater. ff. de legat. ij. Nam propter affectionē linguæ ſeu idiomatis, affectio & charitas patriæ animo retinetur, quod Alexandri regis exemplo manifeſtum fit: illum enim ob id milites odiſſe patriam contendebant, authore Q. Curtio, quia peregrino ſermone Perſarum loqueretur. Nec aliam ob cauſam putandū eſt, coniugia exterorum apud veteres nō probari: quia ſciebant diſparitate idiomatis facilè ſimultates gigni. Et hoc eſt, quod dicitur in ſacris literis, Eſdram linguarum confuſionem, quæ ex matrimoniis aduenarum naſcebatur, ad linguam Hebraicam reduxiſſe, vt patet ſecundo Eſdræ. cap. xiij. Naturale igitur eſt, vt vnicuique idioma ſuum ſit præcipuum, & charum. Et ideo eſt, quòd aſſerenti ſe eſſe talis linguæ, ſeu nationis, creditur: & dicenti contrarium, incumbit onus probandi: quia non præſumitur quem malle alieno, quàm proprio idiomate loqui, vt dicit Angel. in conſil. cxciiij. Hinc eſt, quòd in ſacris literis ad punitionem populi referunt, Deum per Hieremiam cap. v. dixiſſe, Adducam ſuper vos gentem, cuius ignorabitis linguam, nec intelligetis quid loquatur. Et deuteronom. cap. xxviij. Adducet Dominus ſuper te gentem de longinquo, cuius linguam iniellige re non poſsis. Patet igitur, quòd diuerſitas linguæ inducit alienationem animorum. Vbi verò datur communio, & eiuſdem linguæ commercium, ibi eſt quidam domeſticus & familiaris amor. Vnde neceſſe eſt, ibi ſpiritualia maiori animorum conſolatione miniſtrari ac recipi, vbi maior animorum conformitas & ſimilitudo eſſe comprobatur. Propterea multis verbis voluit ille Modernus Hiſpanus. lib. iij. de tradendis diſciplin. de quo proximè mentionem feci, plurimum cōducere ad dilatandum CHRISTI nomen, vt nos & Agarenſ

Animorū diuerſitas ex diuerſitate līguæ inducitur.

Linguæ idētitas ſicut & ſimilitudo nominis affectionem inducit.

Alex. regi milites aduerſabantur.

Eſdras linguarū confuſ. quæ ex matrī. aduen. naſcebatur, ad linguā Heb. reduxit.

Probandi onus cui incumbit.

Lĩguæ & loquelæ ſimilitudo quãtũ valere poteſt ad Agarenorum cõuerſionẽ.

reni communem linguam haberemus: nam ſperaret futurum breui, vt multi ſeſe illorum ad nos reciperent, quod non putat aliã ob cauſam deũ maximũ Apoſtolis ſuis donum linguarum contuliſſe. Nam, vt inquit Paulus, Fides enim per auditum, cui lingua inſeruit: ac proinde cuperet, vt in plęriſque ciuitatibus gymnaſia linguarum inſtituerẽtur, non ſolum illarum trium, de quibus in clem. j. de magiſtr. ſed earum etiam quæ eſſent Mahometicis populis vernaculæ, quas addiſcerent non otioſi homines ad gloriam inde captandam, ſed ardentiſsimi zelo pietatis parati, vitam pro CHRISTO impendere, vt eis linguis inſtructi, CHRISTVM illis gentibus annunciarent, quæ paucisſima, ac nihil penè de illo audierunt. Hæc ille. Et hoc linguarum documentum prædicatoribus, qui multum populo Chriſtiano prodeſſe poſſunt, neceſſarium eſſe. Nam prædicatio requirit hominem non ſolum in rebus diuinis expertum, ac variis diſciplinis refertum, ſed etiam in lingua eorum quos auertere à malo, & meliores fieri prædicatione ſua cupit non mediocriter eruditum, vt patet exemplo Hieremiæ, ſe excuſantis à prædicatione, quia loqui neſciebat. vt in capit. in ſcripturis. §. quies igitur. viij. quæſt. j. Sciebat enim magnus ille Propheta oportere eos, qui animos rudes predicando inſtruunt, ſe aptare debere pro ingenio diſcentium: & verborum ordinem pro audientium capacitate dirigere, vt dicit text. notabilis in cap. oportet. viij. quæſt. prima. Hæc enim fieri non poſſunt, niſi ab his qui intelligunt, & loquũtur idioma populi: aliàs ſi ab auditoribus ſacrorum miniſtri non intelliguntur, non audientium vtilitatem, pro quibus miſsi ſunt, ſed ſuam oſtentationem quęrẽt, vt inquit tex. in cap. diſpenſatio. xliij. diſtinct. Nam quando prædicatio boni rectoris ſub natiuo ſermone diſcentium aptè exprimitur, deuotio creſcit, ac fides dictorum magis animo inſidet, & continuatione roboratur. Qui quidem ſermo dum per aures recipitur, deuotio ac fides in mente generantur, vt dicit text. in cap. ſi quis rector. verſiculo. in mente. xliij. diſtinct. Sicut videmus in Phyſicis. Nam imperitus medicus, vt inquit Auicẽna ſexto naturalium propter fidem & deuotionem ægri facilius ſanabit ægrum, quam peritus & doctus. Hoc enim facilius fiet commercio linguæ. ad quid etenim putamus, Mithridatem Ponti Regem tantum laboris in perdiſcendis duabus &

Prædicatio qualẽ hominẽ requirat.

Medicus imperit⁹. Mithridates Ponti rex, & Themiſtocles, quã varias linguas didicerunt.

& viginti linguis deſumpſiſſe,niſi vt tot populis,quibus impe ritabat,in ſua propria lingua reſpoderet,vt ſic acceptior vide retur? Quam loquendi rationem Themiſtocles Athenienſis eſt imitatus , vt de vtroque Plinius , Valerius,& Quintilianus meminerunt,& recenſet Iaſſo in.§.ex maleficiis inſtit. de actio. Quæ omnia ad vſum & intellectum huius regulæ pertinere videntur. In qua de parochiali eccleſia fit mentio, quæ rectorem requirit vocalem confeſsiones audiẽtem prædicationi accommodum , verbis intelligibilibus eccleſiaſtica ſacramenta fidelibus miniſtrantem : qui ſi non intelligitur, quia diuerſum habet idioma , fruſtrà rectoris partes adſumpſit. Nam qui ædificari verbo Dei debent & cupiunt, talem eos magiſtrum habere oportet, cuius ſermone , & monitis eruditiores fiant: ne fortè cum his præponitur eis,qui non intelligitur , animus faſtiditus ad deteriora prouocetur.argu. text.in capitul.in grauibus.iij.quæſtione ſeptima. Et ob eam cauſam veteres voluerunt,leges,quæ dabantur populis,ſub illo eiuſdem populi idiomate publicare,vt magis placerent omnibus,& obſeruarentur.vt eſt text.in.§.alienationis. in authent.de non alienan. Quod ad hoc Rom.ponderat in.l.j.§. fi.col.iij.ff.de verb.obligat.cum pluribus aliis concord.congeſtis per Fely.in rubric.de conſtit.in.iiij.colum.verſic.vlterius.& facit text.in.§.illud quoque . in authen.vt præpo.no. impe. Per quam text.dicunt Moderni Valentini in.l.prima.§. finali de verb.oblig.quòd ideo titulus Crucis fuit tribus illis linguis,tunc magis vſitatis ſcriptus,vt ab omnibus intelligeretur. Propterea dicit gloſſ.in lege decreta. ff.de re iudicata. quòd decreta inter Latinos debebant Latinè proferri , & inter Græcos,Græcè . Et eadem ratione dicunt Moderni de Monteferrato in lege prima.§.fin.ff.de verb.obligat.quòd licet ſtipulatio inter homines diuerſi idiomatis per interpretẽ contrahi poſsit.vt in.d.§.finali. Hoc ideo ſtatutum fuit propter neceſsitatem. Sed vbi duo haberent idem idioma,& ſtipularentur,vnus Græcè , alter Latinè,non valeret ſtipulatio, cum ibi nulla ſubeſt neceſsitas , nec voluntas , cum poſſunt eadem lingua ſtipulari. Nam quilibet debet facere actum lingua ſua . Et ideo vbi ad aliquem ſcribimus , illi ſcribendum eſt lingua qua ille vtitur , & non alia qua ille ad quem ſcribimus non vtitur.capitul.in nomine patris.ad fin.lxxiij. diſtinct.

Leges quæ dabantur populis ſub illo eiuſdem populi idiomate,publicare veteres voluerunt.

Decreta inter Latinos & Græcos.

Stipulatio inter homines diu. id.an poſſit cõtrahi

Scribẽtes alicui qua lingua ſcribere debeant.

ſtinct. Nam, vt inquit Cicero de Oratore libro tertio, verba neminem mouent, niſi eum qui eiusdem linguæ ſocietate coniũctus eſt. Quoniam vt ipſe idem Cicero Tuſcul. v. ait, in iis linguis quas non intelligimus, ſurdi profectò ſumus. quod videtur innuere diuus Paulus. j. ad Corinthios. xiiij. ca. Et hac de cauſa videmus, leges voluiſſe, proclamationes, quæ inter vulgares fieri conſuerunt, verbis vulgaribus fieri debere, vt ab illis intelligerentur. l. ſed & ſi pupillus. §. præſcribere. ff. de inſtit. Quo loco dicit Paul. de Caſtro Pariſiis curiã Regis conſuetudinem ideo habuiſſe, quòd acta in vulgari ſcribãtur: & idem in Burgundia conſuetum fuiſſe Iacobus de Puteo in. l. acta. ff. de re iud. atteſtatur. Nam vt præclarè inquit Tullius offic. lib. ij. Popularibus enim verbis eſt agendũ, & vſitatis, cum loquimur de opinione populari. Et idem lib. j. de legibus, Sed quoniam, inquit, in populari ratione omnis noſtra verſatur oratio, populariter interdum loqui neceſſe erit. Hinc dicit gloſſ. in. c. odi. xxiiij. quæſt. j. ꝙ clericus quando agit contra laicum, vulgariter loqui debet, vt facta ſua intelligat. Propterea Romani, vt facilius à ſubditis intelligerentur, tanti idioma ſuum fecerunt, quòd eorum magiſtratus, quanquam optimè linguam Græcam callerent, nunquam tamen Græcis, niſi Latinè reſponſa dabant: eoſque per interpretem loqui cogebant, non Romæ tantum, ſed etiam in Græcia & Aſia, vt author eſt Valer. Maxim. li. ij. de inſtit. antiquis. Quẽ Cuma. & Iacob. de Puteo in. d. l. acta ſequuntur. Vnde poſtea vſus inoleuit, vt legati in Græciam miſsi, ſecum interpretem haberent, vt pro Cornelio Balbo meminit Cic. & lib. j. de fin. bono. & malo. Non enim Romanis tanta cura nominis fuit, (quanquàm & illud ædificiis multis pluribus locis perpetuũ facere curarent) quàm propagandæ linguæ. Meritò igitur ſummus Pòntifex in textu noſtro idioma cuiuſque proprium in conſideratione habuit: quia neminem ex rectoribus parochialibus putauit eccleſiis, & earum ſubditis ſufficere, aut placere poſſe, niſi bene ac intelligibiliter loquerentur, ac linguã eorum callerent. Quod prius viſus fuit expoſtulare text. in. c. ſit rector. colũ. penult. xliij. diſtin. Quæ omnia cum fundata ſint in iure diuino, communi & naturali, concludendum eſt, regulam iſtam cum dictis iuribus, non ſolum ſimilitudinem, ſed quãdam affinitatem & indentitatem habere, quin potius conflatam

Proclamationes inter vulgares.

Pariſiis & in Burgũdia quare acta in vulgari ſcribuntur

Popularibus verbis quando ſit agendum.

Clericus agens contra laicũ vulgariter loqui debet.

Romani quãti ſuã linguã fecerint, & in pretio habuerint.

conflatam ac compoſitam ex eorum viſceribus fuiſſe.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, iuxta ordinem text. ibi, alicui perſonæ, nũquid diſpoſitio iſtius regulæ habeat locum in prouiſionibus curati beneficij, fœminis regularibus factis, vel capitulis, aut vniuerſitatibus aliquarum eccleſiarum?

SOLVTIO. Si ſignificationem & vim iſtius verbi, perſonæ, comprehenſiuam attendimus, certum erit, regulam prædictos omnes comprehendere: quia appellatione perſonæ, tam maſculi quàm fœminæ, vniuerſitas, capitula, & collegium cõprehenduntur, vt dicit Bal. in. l. quicunque. in. iij. columna de ſer. fugi. & in. l. metum. §. aduertendum. ff. quod met. cau. & in cap. j. in prin. de no. for. fide. Præſertim quia ex quo regula iſta concernit ſalutem animarum, vt dixi ſuperius in prima quæſtione, dicitur fauorabilis, vt dicit Petr. de Ancha. in cap. quamuis. de præbend. lib. vj. Quo caſu in tali materia appellatione perſonæ veniunt, & comprehenduntur omnes indiſtinctè, tam maſculi quàm fœmine, & vniuerſitates, & capitula, vt tradit Dom. poſt Ioan. Andr. & alios in cap. cum in illis. §. j. in. fi. de præbend. libro. vj. cum concord. vt ſcribit Iaſ. in. l. ſi quis maior. in ſecunda columna. C. de tranſactio. & vltra ipſum Rom. in conſil. ccccxxxvj. incip. quod indultum.

Perſonæ appellatione qui cõprehendãtur.

Animarũ ſalutẽ concernentia, fauorabilia dicuntur.

Tamen prædictis non obſtantibus contrarium eſt concludendum. Nam licet verum ſit, quòd appellatione perſonæ, lato ſumpto vocabulo, ac etiam in materia fauorabili comprehendi poſsit capitulum, vniuerſitas, vel quelibet alia perſona, quæ per ea dicta ſunt ſuperius: tamen vbi materia ſubiecta non eſt proportionata, ad hoc nunquam ſub tali verbo, perſonæ, etiam cum dictione vniuerſali prolato, fœminæ, nec capitula, vel vniuerſitates includentur: quia actus actiuorum debent cadere in ſubiecto bene diſpoſito, prout in propoſito noſtro dicit notabiliter Domi. in capit. ſicut. in ſecunda columna, vij. quæſtio. j. Vbi ex hoc infert, quòd excõmunicatio prolata contra quaſcunque perſonas, non comprehendit vniuerſitatem. c. Romana. §. vniuerſitatem. de ſent. excom. lib. vj. quia excommunicatio ligat animam, & vniuerſitas non eſt materia ſubiecta ad hoc, cum animam nõ habeat. Et hoc idem dicit Deci. in. l. ſi familia. in. ij. col. ff. de iur. om. iud. Et reaſſumit latiſsimè Fely. in. c. eã te. in. xij. & ſequẽ. col. de

Actus actiuorum.

Excõ prolata cõtra quaſcunque perſonas.

Admini- ſtratio ſa- cramento- rũ ad quos pertineat.

de reſcrip..Et iſta omnia multo fortius procedunt in caſu noſtro,ex eo,quia ratio iſtius regulæ nullo pacto poteſt adaptari ad fœminam,vel vniuerſitatem,ſeu aliud ſimile corpus repræſentatum,quia in talibus perſonis fictis non cadit adminiſtratio ſacramẽtorum quæ in parochiali, de qua loquitur iſta regula,neceſſaria eſt.Nam rector parochialis debet confeſſiones parochianorum audire,& ſacramenta omnia ſubditis ſuis fideli bus miniſtrare:& ideo neceſſarium eſt,quòd idioma eorum intelligat,ac viciſsim à populo intelligatur.Alias non bene ſacramenta ad profectum animarum exercerentur, ſi ſeinuicem non intelligerent,vt latius dixi ſuperius in prima quæſt.Iſta enim ratio non poteſt adaptari ad fœminam,neque ad capitulũ,vel collegium.Quia ex quo fœmina & collegia actiuè ſunt incapaces ſacramentorum,neque in eis cadunt claues fori pœnitẽtialis,cum etiam de facto fœmina accipiẽs ordines,characterem non recipiat.vt tradit Archid.& alij in capit.præſbyter.xxxij.diſtin.Nec per hoc conſequens poſsit fœmina,aut vniuerſitas confeſsiones audire,vel alia ſacramẽnta miniſtrare,vt eſt text.& ibi notat Abb.& omnes.in cap.noua.de pœnit.& remiſsio. & tenet diuus Thomas in. iiij.ſenten.diſtinct.xxv.queſtion.ij . Sequitur , quòd hæc regula tales non comprehendit . Sunt enim huiuſmodi perſonæ corpora inhabilia tum reſpectu ſexus,tum etiam reſpectu corporis imaginati. Quia cum capitulum & collegium non ſit perſona animalis vera,ſed reprenſentata: & iſta ſacramentorum adminiſtratio veram perſonam animatam & virilem requirant,meritò diſpoſitio iſta loquens de perſona,nõ habebit locum in iſtis:quia in eis ceſſat ratio iſtius regulę.Imò nõ ſolũ in hac regula,in qua materia ſubiecta repugnat , ſed neque in quacunque alia diſpoſitione,in qua verba debent propriè capi appellatione perſonæ,capitulum,vel aliud collegiũ non comprehenditur,vt eſt notabile dictum Rom. ſæpe practicatũ in conſil.ccccxxxvj.Vbi per iſtam rationem tenet,ꝙ priuilegia derogantia quibuſcunque perſonis , non derogat collegio:præſertim dominorum Rotæ:quia nõ venit appellatione perſonæ. Et per iſtam rationem concluſerunt domini mei in vna cauſa pendente corã R.D.Ioan.Mohedano.xxiij. Ianuarij.M.D.xxxvi.ꝙ procurator conſtitutus contra omnẽ perſonam,non poterat agere contra vniuerſitatem,vel capitulum

Priuilegia derogãtia quibuſcunque perſonis.

Proc.conſtit. cõtra oẽm perſ. an poſsit agere contra vniuerſitatem, vel capitulum.

pitulum, per dictum Bald.in rub. C. ad Trebellia. & in authen.item quicunque.C.de epiſc.& cleri.Sequitur Felyn. in c.eam te.in.ij.col.de reſcrip.& in.c.dilectus.el.ij.col.pe. de ſimo.Et Paul.de Caſt.in.d.authen.item quicunque.& Rom. in.l.ſi quis mihi bona.§.ſeruus.ff.de acqui.hæred.& Iacobi. de ſancto Georgio in.l.collegium.C.de hæredi.inſtitu.cum quibus nouiſsimè cõcordat Bart. Caſſaneus in conſil.j.in.v. dubio, vbi limitat in procuratore rei.Et iſtam opinionem videtur tenere Deci. in.d.l.ſi familia. Et licet idem Bald. videatur tenere contrarium in.c.j.de noua for.fidel.quem ſequi videtur Barb.in.c.cum non ab homine. in primo notabili.de iud.& in conſi.xlvij.col.pen.in.iiij. vol. Tamen poſſent eorum dicta concordari, vt procedant in procuratore rei ad defendendum, quod eſt fauorabile, vt dicebat Caſſaneus in.d.cõſi.& ſentit Alex.in apoſtil.ad Bart.in.l.mortuo. ff.de fideiuſſ. Licet poſsit attentari, quòd etiam mandatum actoris ad agendũ ſit fauorabile, vt dicit deciſ.dominorum. xxxij.de procur.in no.circa. ſi. Sed amotis ambagibus, iſta eſt communis opi.quòd in procuratore actoris, dictũ Bal.in d.rub.C.ad Trebel.eſt verior.Et ita iudicauit Rota.

Redeundo ad propoſitũ iſtius regulæ concludo, ꝙ ex quo ratio iſtius tex.ac proprietas huius verbi,perſona,nõ cõgruit fœminæ,neque collegio,vel capitulo, ſub diſpoſitione iſtius regulæ tales nõ comprehẽdẽtur:ſed illæ tantũ quæ ſunt habiles,& capaces clauiũ fori pœnitentialis, quæ poſsint & vacẽt curã animarũ exercere, & omnia ſacramẽta miniſtrare.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, nunquid ſub illo verbo perſonæ,vel etiã ex mente iſtius regulæ comprehendantur Cardinales. *Cardinales an ſub illo verbo pſonæ, & cæt.comprehendã tur.*

SOLVTIO. Licet iſta quæſtio latiſsime in procœmio iſtarum regularum diſcuſſa fuerit,tamen quia quę hic dicentur,ſpecialiter iſtam regulã tangunt, quæ ibi ſcripta non fuerunt. Ideo inconueniens non erit, pluries eandẽ quæſtionem repetere:quia vt dicit text.in.l.vnica.§.ſupra dictis. C.de emenda. cod.Iuſti. ſæpius repetita placebunt. Et, vt inquit Plato,quem Plinius ſapientiæ antiſtitem vocat, nõ nocet bis dicere, quod bene dicitur: quia, authore Seneca nunquam nimis,quod nunquam ſatis. Vnde illud prouerbiũ emanauit, Bis terque pulchra. Quamobrem, cum quæſtio *Repetita ſæpius placent. Bis, terq́; pulchra.*

iſta neceſſaria ſit, frequens & vtilis, eam ſæpius in pluribus regulis, diuerſis tamen motiuis repetere duxi. Et propius ad rē ipſam veniendo, iſtam quæſtionem, de qua loquimur in terminis, deciſam eſſe reperio per dominum Bartholomæū Belenzinum virum doctrinæ ſingularis, & quondam Rotæ auditorem in ſuo tracta. de charitati. ſubſi. quæſt. lxvj. in. v. col. vbi reſolutè tenet hanc regulam in Cardinalibus locum habere, ex eo, quia tempore ſuo, & eo præſente, ita Rota iudicauit. Quam opinionem ipſe hac ratione fundat, quia clarum eſt, diſpoſitionem iſtius regulæ fauorem animæ concernere: quæ ratio facit, quòd iſta regula fauorabilis iudicetur, iuxta doctrinam gloſ. Bar. & doct. in authen. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. ven. Sed in conſtitutione ſic fauorabili Cardinales comprehenduntur, vt dicunt Moderni per illum text. in. c. omnis. de pœniten. & remiſſ. Igitur regula ligabit eos. Hęc Belenzinus. Pro iſta opinione facit tex. in ca. nemo & quod ibi notat Dom. & Philip. in prin. de elect. lib. vj.

Regula quare fauorabilis iudicatur.

Sed prædictis non obſtantibus poteſt contrarium tentari. Nam in primis negari poteſt, quòd iſta conſtitutio in fauorem animæ ædita ſit, vt dicebat Belenzinus. Iura enim hoc exprimere ſolent, quando id agere intendunt, vt patet in ca. ſi. de conſue. & in cap, ſi. de præſcrip. & in cap. ij. de conſtitu. libro ſexto. & alibi ſæpe. Nam quòd ſit rector eiuſdem linguæ potius quàm peregrinæ, hoc non concernit immediatè animam: quia ſi hoc modo vtilitatem animæ metiremur, nulla eſſet conſtitutio, nulla regula iſtius voluminis, in qua eodem modo idem animæ fauor conſiderari nō poſſet. Præſertim in regulis mixtis, quæ ad euitandum fraudes conditæ videntur. Et ſic eſſet dicendum omnes tales regulas eſſe fauorabiles, ac latiſsimè interpretandas, & comprehendere Cardinales. Quod inconueniens & abſurdum videtur, vt inferius per exempla patebit. Nam ſicut nō omne, ꝙ publicè intereſt, principaliter ad vtilitatem publicam pertinere dicitur, vt illud fauorabile dicamus, vt tradit Bart. & alij. in. l. j. ff. ſolut. matri. Ita neque omne illud quod ad fauorem animæ referri poteſt, ilico diſpoſitionem principaliter fauorabilē facit. Cum conſtitutio fortè alia ratione moueri poſsit, quæ diſpoſitionē reſtringat, vt patet in, c. auaritiæ. de electio. libr. vj. Cuius diſpoſitio reſpicit vtilitatem animæ: & tamen illa

Animæ fauor quo pacto conſiderari debeat.

Animæ fauor diſpo. prin. ſ. fauorabilē facit.

illa conſtitutio tanquàm fauorabilis extenſionem non recipit, vt not. Oldra. conſilio. ccxlvj. & Gemi. conſil. cvj. in. vj. colum. Et idem videmus in extrauag. ambitioſe. poſita in titu. de reb. eccle. non alienan. Quæ etiam vtilitatem animæ conſiderat, & ita fauorabilis non eſt, vt omnes caſus non expreſſos comprehendat, vt declarat domi. Gundiſaluus Villadiego, quondam noſtri ordinis inſignis auditor, in tract. de leg. in. xj. quæſtio. primæ partis. col. fi. & Rochus Curtius in repe. c. fi. in. lxxxij. col. de conſuetu. Illud igitur, quod dicitur conſtitutiones obuiantes fraudibus, vtilitatem animæ reſpicere, verum eſt, quando illa conſtitutio principaliter animã, ſeu piam cauſam immediatè reſpicit. Secus autem quando conſtitutio non principaliter, ſecundario incidenter, aut mediatè animam concernit. Quod ex ſubiecta materia, vel modo loquendi facilè deprehendetur. Hoc probatur in. c. vt animarum. de conſtit. lib. vj. & in cap. quanquam. de vſur. cum ſimilibus. & ita declarant Moderni in cap. cum contingat. poſt glo. in verbo debẽt. de iurciu. Et reaſſumũt Moder. Hiſpani in tracta. de vltimo fi. iuris. lxxxix. & cxvij. col. & latius dixi in. d. c. vt animarum. Cũ igitur regula iſta neque ex verbis, neque ex ſubiecta materia principaliter animæ vtilitatẽ concernat, concludendum erit, illam non eſſe principaliter fauorabilem & extendendam, & per conſequens Cardinales non comprehendere.

Extrauag. ambit. quos caſus cõprehẽdat.

Sed poſito, quòd regula iſta principaliter fauorem animarum concerneret: dico tamen, quòd ille fauor animæ qui propter imperitiam idiomatis hic conſiderari poteſt, per vicarium idoneum, linguæ peritum, poſitum in eccleſia parochiali, per Cardinalem conſeruari poſſet, iuxta notata in capitulo ſuper eo. de præbend. lib. vj. & in cap. dudum. el. ij. de electio. Nam ipſi Cardinales habentes parochiales, licet intelligibiliter loquerentur, & intelligerent idioma, non tamen honeſte poſſent, nec eorum dignitati conueniret, neque etiam coguntur eccleſiis parochialibus per ſe ipſos deſeruire, cũ ſint regimini vniuerſalis eccleſiæ præpoſiti, quòd præferri debet priuato commodo vnius eccleſiæ parochialis, vt dicit tex. in propoſito noſtro notabilis in cap. bonæ. j. de poſtu. prælat. Et iſto modo per vicarium ſatisfactum erit regulæ. Licet idem Cardina. non intelligant, nec loquantur

Card. coguntur eccleſiis parochialib. per ſeipſos deſeruire.

idioma.

idioma. Et quia Papa diſpenſando cum eis, vt tenere valeant parochialem in commendam, per hoc videtur cum illis tacitè diſpenſaſſe, vt nõ teneãtur per ſeipſos deſeruire, iuxta gloſ. in cap. quia in tantum. de præbend. cum aliis concor. vt ſcribũt Moder. repet. rub. de reſcri. lib. vj. in. ij. col. & tenet Abb. in. c. cum in cunctis. de electio. & latius per Fely. in. c. poſtulaſti. in. xij. col. de reſcrip. Præterea quia in iſta regula nulla fit mentio de Cardinalibus, ideo non comprehenduntur. Nã Cardinales nunquam ſub regulis Cancellariæ cenſentur includi, niſi illi ſpecificè nominentur, vt tradit Fely. poſt Petr. de Ancha. in. c. in eos. in fi. de hæreti. Ad hoc facit ratio gloſ. in verbo dignitatum. in cap. ij. de præben. lib. vj. Et hoc generaliter verum eſt, quòd Cardinales in diſpoſitione quacũque pœnali non comprehenduntur. etiam, quod fortius eſt, ſi in illa diſpoſitione ſint verba vniuerſalia, vt eſt text. in cap. j. de ſchiſma. lib. vj. & ibi notant Io. An. & Domi. cum multis aliis concordan. quæ ſcribit idem Belenzi. in eodem tracta. colum. vj. Vbi ex hoc infert vnum aliud, videlicet, idem eſſe in regula de valore exprimendo, vt non habeat locum in Cardinalibus per eandem rationem: quia de illis ibi non facta eſt mentio ſpecialis. Et idem Belẽzinus hoc generaliter dicit de quibuſcunque regulis, in cap. quod ſuper his. de fide inſtrumentorum. quem ibi Felynus refert in. iij. colum. verſic. ij. q. Et quo ad regulam de valore, hoc latè dixit Pet. de Ancha. in conſi. cclxxxviij. pro clariori euidentia. Et Roma. in conſ. cccc xcviij. cum ſexcentis concord. de quibus per And. Sicul. in tracta. Cardinalium. in. vij. q. & dicitur latius ibi.

Cardina. nunquam ſub regulis Cãcel. cenſentur includi.

Præterea ratio domini Bartholomæi ex alio impugnatur, quia ſi illa eſſet vera, idem deberemus dicere in regula de valore exprimendo, quæ poteſt eodem modo concernere fauorem eccleſiarum & animæ. Nam ratio illius regulæ fuit, ne tacendo valorem vnus caperet ſtipendia plurimorum, quæ clericis pauperibus miniſtrare volentibus, poſſent ſubſidio eſſet, vt habetur in cap. quia in tantum. cum. c. ſequenti. & cap. cum ſecundum. de præbend. & in cap. j. xxj. quæſt. j. & bonus text. in cap. quia nonnulli. de cleri. nõ reſi. Et quia Papa per expreſsionem valoris, conſultius eccleſiis, & earum indemnitatibus, ac cultui diuino, & perſonis bene merentibus iuxta condignum prouidet Et ita fit, quòd docti

De valore breuis declaratio.

docti viri qui eccleſiam dei, veluti ſtellæ poſitæ in firmamento illuſtrant, vt dicitur in capitulo, ſuper. de magiſtr. & per quos magis cultus diuinus decoratur, defenditur, & augetur. cap. ſuper ſpecula. ne cle. vel mon. & ea quæ dicuntur in cap. cum M. & c. cum acceſsiſſent. iũcto capit. ex parte. de conſtitu. recipiunt mercedem & retributionem ſanctorum laborum ſuorum. Quæ omnia proculdubio per expreſsionẽ veri valoris inſtificantur: tolluntur etiam multæ fraudes quæ fierent ſi valor taceretur. Nam poſſet fraudari Papa in perceptione iurium ad ſe pertinentium, ac Cameræ & Cancellariæ officiales, qui bona fide ſub prætextu diſtributionum taxæ & annatæ, quæ ex fructuum expreſsione proueniunt, à Papa ſua officia emunt. Super quibus quidem taxis maior officiorum curiæ pars fundata exiſtit. Vnde ſi verus valor taceretur, fieret magnum præiudicium illis qui officia pro ſua ſubſtentatione propriis pecuniis quæſierunt. Hoc enim fieri non poſſet ſine conſcientiæ periculo, & animæ offenſione, & ſcandalo plurimorũ, vt latè probat Hiero. Paulus Hiſpanus in pract. Cancella. apo. fol. xlviij. vt dicam in regula de valore. Igitur concludendum eſt, dictam regulam animarum etiam vtilitatem concernere. Et tamen illis rationibus non obſtantibus, Rota tenuit regulam illam non habere locum in Cardinalibus, vt ipſe idem Belenzinus meminit in dicto tracta. & dicit ſuo tempore ita Rotam iudicaſſe. Ergo pari ratione tenendum eſt, iſtam regulam eos etiam non ligare. Super his tamen bene cogitandum eſt ex eo, quia multum me mouet atteſtatio D. Belenzini dicentis, Rotam cõtrarium eo præſente iudicaſſe. A qua opinione in dubio ego non recederem: quia iuſtum præſumitur iudicium fuiſſe, quod plurimorum oculis eſt comprobatum, vt dicitur in ca. prudentiam de offic. deleg.

Docti viri eccleſiã dei illuſtrant, veluti, &c.

Regula de valore an comprehẽdat Cardinales.

Iudicium plurimorum oculis comprobatum iuſtum præſumitur.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO ibi, prouidere, ſeu mandare prouideri, &c. quid ſignificent, & importent iſta verba?

SOLVTIO. Attenta proprietate verborum, iſta verba prouidere, ſeu prouideri mandare, denotant liberam diſpoſitionem factam à ſuperiore ſine facto alterius. Itaque ſub tali verbo non comprehenderetur electio, neque præſen-

Prouidere ſeu mãdare prouideri, quid importent.

præſentatio quæ requirunt factum aliorum, vt dicit Domi. in cap. cum illis. §. j. de præb. lib. vj.

Tamen ex quo diſpoſitio iſtius regulæ eſt fauorabilis, fundata in ſalute animarum propter rationes aſsignatas in prima quæſtione: ideo erit concludendum iſta verba prouidere & mandare prouideri, largo modo capi debere, vt quamcunque diſpoſitionem & ordinationem, per quas prouideretur alicui de parochiali, comprehendant. quia illa verba largo modo ſumpta ad omnes modos diſpoſitionis & collationis adaptantur, vt refert Fely. in cap. in noſtra. in. xxxij. corr. de reſcrip. Et licet omnes modi diſponendi de beneficiis, largo modo loquendo comprehenduntur ſub verbo prouiſionis, tam ex parte conferentium, quàm prouiſi; quia quocunque modo prouideat, perſonam quæ intelligat & loquatur idioma loci, eligere debent. Tamen quo ad alium effectum, multum intereſt, per quem modum quis prouideatur, an per electionem, præſentationem, vel collationem: quia per vnũ modum acquirit ius in re, & per alium ad rem. Et hoc eſt multũ vtile ſcire propter derogationes. De quo tamẽ videnda ſunt, quæ ſcripſi in regula, de non tollendo ius quæſitum. in. j. quæſt. quæ hic non repetam.

Quid autem ſignificent, & quid differant inter ſe iſta verba poſita in textu, prouidere, ſeu mandare prouideri, &c. Et dicendum, quòd ſecundum ſtylum curiæ Roma. multum differunt. Pro quo eſt aduertendũ, ꝙ quatuor ſunt termini, quibus vtitur Papa in prouiſionibus ſuis, videlicet, prouidemus, mandamus prouideri, prouiſum fuit, & conceſsimus prouideri. Et iſta omnia ſecundum ſtylum Cancellariæ differunt. Nam prouiſio dicitur, quando Papa effectualiter & purè facit gratiã, de qua literæ ſunt expeditę. Illa enim dicitur prouiſio: & per talem prouiſionem expirat reſeruatio Papæ, vt dicit Fely. in rub. de conſti. col. iiij. vt latè dixi in regula de triennali. Mãdamus prouideri, dicitur, quãdo literæ ſunt expeditæ, & alteri mãdatur, vt prouideat. & de iſtis duobus terminis loquitur Egid. in quadam deciſ. relata per D. Guliel. in deciſi. incip. & quia. in tit. vt lit. penden. Prouiſum fuit, dicitur, quando authoritate Papæ, vel alterius fuit facta prouiſio literis expeditis & executis. Conceſsimus prouideri, dicitur, quando eſt ſignata ſupplicatio, & literæ non ſunt expeditæ. Et ita

Termini quib⁹ vtitur Papa in prouiſionibus, quot ſint.

Et ita expreſsè tenuit bis Rota in vna Valentina parochialis de menſe Nouembr. & Decemb. M.D.xxxvj. coram D. Ioan. Clerici. Et hanc etiam verborum differentiam, quam hodie in gratiis Apoſtolicis ſeruari videmus, duo antiqui doctores practici approbāt, videlicet Hiero. Pau. Barchin. Cancellariæ Apoſtolicæ vicecorrector, & Ant. de Corteſiis olim abbreuiator in quibuſdā ſuis memorialibus concernētibus gratias expectatiuas, & alias literas gratiæ. fol. lxxxv. Ex quibus excerptus eſt ille liber, quem vulgo practicam ſeu ſtylum Cācellariæ appellant, ſæpius per Fely. allegatum, & à ſede Apoſtolica approbatū, vt in procemio dixi. Et quia iſta conſiſtūt magis in ſtylo & vſu curiæ, quàm in iure, ideo non inſiſto. De quibus tamen aliqua dicam in fine huiuſce commentarij, poſt Specul. in titulo de actio. & petitionib. §. iiij. *Cancellariæ liber, ſeu ſtylus vulgo practica.*

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an iſta regula habeat locum in parochiali eccleſia commendata? *Parochialem eccleſiam commendatā an cōprehendat regula.*

SOLVTIO. D. Guliel. Caſsiodor⁹ noſtri ordinis vir diligēs & curioſus, ac Epiſcopus Algaren. in diſcurſu cuiuſdā quæſtionis, quam ſcribit in collectaneis ſuis deciſio. Rotæ, fo. cciij. ſimpliciter tenuit regulā iſtam in cōmenda locū habere: quia ita in Rota iudicatū fuit: & nihil aliud dicit.

Reperio tamen quendam doctorem Modernum (illi nomen eſt, Aeneas de Falconibus) virum certè, quantum colligi poteſt ex quibuſdam apoſtillis, quas fecit ad Abb. Panor. & ex quodā tractatu ſuo reſeruationum, & commendarum, apprimè eruditum & practicum, in quadam breuiſsima additione, quam hic reliquit, ponere iſtam quæſtionem in terminis, & referre tempore ſuo, Rotam ſuper hoc puncto variaſſe & diuerſis temporibus pro vtraq; parte iudicaſſe: nullam tamen rationem alicuius deciſionis ſcribit. Itaque ſatis apparet quæſtionem eſſe dubiam, & in vtranque partem diſputabilē.

Quid dicendum? Certe negari non poteſt punctum eſſe difficilem, ex eo, quia tempore meo vidi hanc eandē difficultatem in Rota ſæpe à diuerſis auditoribus propoſitam, & minime diffinitam. Nam R.P.D. Petrus Vorſcius de menſe Iulio M.D.xxxix. inter dominos de ea verbum fecerat. Et tunc propter varietatem votorum nihil penitus concluſum fuit. Secundo loco coram R.P.D. Marcello de Creſcentiis,

de menſe April.M.D. xxxj.in vna Graſſen. fuerat etiam ſuper hoc dubitatum: & vota diuerſa fuerunt. Tertio loco idé D. Pet.iterum quæſtionem propoſuit, & poſt longam diſputationem, Domini eam terminarunt, in qua plura argumenta & rationes facta fuerant, quorum præcipua narrabo, ne faſtidio ſim curialibus occupatis: & quia iſtam quæſtionem latiſsimè in regula de triẽnali poſſeſſore attingo, ex quo loco plura, dũ caſus iſte occurret, mutuari poterunt. In primis igitur pro parte negatiua, videlicet, quòd regula iſta in commenda locum non habeat, quidam ex Dominis ponderabát text.regulæ, non facere mentionem de commẽda. Ergo neque nos ſupplere debemus.l.ſi ſeruum.§.prætor ait.ff.de acquir. hæred. Addebant fortius, quia commendatarius per ſubſtitutum oriundum ex loco deſeruire poteſt, ex quo habere poteſt aliam eccleſiam in titulum cui perſonaliter tenetur deſeruire, vt tradunt docto. in cap.dudum. ij. per illum tex.de electio. Et talis ſubſtitutus poteſt regulæ ſatisfacere, & ſupplere defectum commendatarij, quod non eſt in titulari qui tenetur deſeruire per ſeipſum. Vnde ſi non intelligit, nec loquitur idioma, non poterit ſacramenta miniſtrare, quæ verborum intellectum & loquelam requirunt. Et ideo in titulari duntaxat regula locum habebit. Iſta ratio quorundam dominorum ſatis dubiam materiam reddidit.

Commendatari⁹ poteſt deſeruire p ſubſtitutũ oriundũ ex loco.

Sed in contrarium allegata fuit per alios Dominos prædicta deciſio Domini Gulielmi, atteſtantis Rotam contrarium iudicaſſe. Quæ dubios reddidit dominos, & negotium diſtulit ad Calendas Octobris. Tunc enim in primis audientiis cauſa iterum fuit poſita. In qua pro opinione illorum dominorum ponderabantur verba iſtius regulæ, ibi, prouidere, ſeu prouideri mandare, & cæt. Quæ adaptari poſſe non videntur ad commendam. Quia commenda non eſt prouiſio, vt dicit expreſsè Collectarius in.c.ſi conſtiterit.in.ij.col. de accuſa. Facit quod dicit Cardinalis in clem.cauſam.in quarta.q. electio.

Cõmenda non eſt ꝓuiſio.

Iſtis tamen non obſtantibus, maior pars dominorum renuit contrarium, videlicet, regulam habere locum in commenda. Quorum opinio iſtis motiuis defenditur. Primò, cõſiderando rationem finalem iſtius regulæ, quæ ſecundum cõmunem opinionem in fauore & vtilitate animarum fundatur

tur.vt tenet expreſsè Bartholom. Belenzinus auditor Rotæ in dicto tractatu de charita.ſubſid.quæſtione.lxvj. col.v. & dixi ſuperius in.j.&.iij.quæſtione. Sed ſalus animarũ in hoc conſiſtit,vt paſtor vultum pecorum ſuorum inſpiciat, viſitet eccleſias,confeſsiones audiat,populo prædicet,& alia ad curam animarum pertinentia,ſacramenta miniſtret,vt ſuperius in dictis quæſtio.j.&.iij.dictum eſt:quæ omnia in commẽdatario militant, poſtquam capit fructus eccleſiæ, qui ſibi propter dictum onus dantur. Ergo in illo diſpoſitio iſtius regulæ locum habebit.l.j.ff.ad municip.&.l.à Titio.ff.de fur. Fruſtra enim in commedatario contemporanea ætas,& ordo ſacerdotalis requireretur.vt dicit domi.in capitu. nemo. in primo notabili,de electio.lib.vj. per illum text. niſi ad ea teneretur,ad quæ rector ipſe tenetur,videlicet,ad miniſtrãda ſacramenta fidelibus parochianis,qui ſine commercio linguæ & intelligentia idomatis miniſtrari non poſſunt. Et ob eam cauſam in commenda neceſsitas & vtilitas eccleſiæ cõſideratur, vt ibi dicit Domi.in tertio notabili.Et tamen regula iſta ad alium effectum ædita non fuit, quàm propter vtilitatem eccleſiarũ. Ergo videtur in ea includi commenda: cum eadem ratio ſit in commendatario, quæ eſt in titulari. Ergo regula vtrunque comprehendere debet: maximè,quia iſta regula generaliter loquitur.Ergo omnes caſus comprehendere debet: etiam ſi maior ratio ſit in vno caſu, quàm in alio.iuxta text.notabilem qui de pœna loquitur,in.l.j. §. quod autem.ff.de aleato.Et qui ſe exceptum dicit à regula, illud probare debet: quia lex indiſtinctè omnes quos non excipit, ligat. cap.j.de conſti.cap.omnis anima.de ſenſibus. cap.ſolitæ.de maio. & obed. Cum igitur commendatarius à regula non excipiatur, dicam ſub illam comprehendi. Confirmatur vlterius iſta opinio, quia videmus regulam iſtã habere locum in gratia expectatiua, quæ eſt quædam conceſsio temporalis, iuxta cap. fin. de conceſſ. præbend. Ergo eadem ratione habebit locum etiam in commenda, quæ etiam conceſsio temporalis eſt.Pręterea quia iſta regula initium conſiderat,& ſic tempus prouiſionis beneficij. Quo tẽpore niſi peritia idiomatis in regula requiſita concurrat, collatio ſiue prouiſio beneficij eſt nulla ipſo iure, vt patet in text.quia qualitas adiuncta verbo, debet adeſſe tempore

Animarũ ſalus ĩ quo cõſiſtat.

Cõmendatarius contẽporaneã ætatẽ habere tenetur.

Eccleſiæ vtilitas et neceſſitas in cõmenda cõſideratur.

Ratio maior eſt in vno caſu, quàm ĩ alio.

Lex indiſtinctè omnes, quos non excipit,ligat.

Commenda & gratia expectatiua dicuntur cõceſſio tẽporalis.

verbi.cap.ſtatutum.de reſcrip.lib.vj.l.miles.ff.de teſta.mili. Et iſta ratio æquè militat in commendario, ſicut in titulari. Ergo,&c.Et per hoc illa ratio illius Domini reſoluitur,videlicet,quod commendatarius per ſubſtitutum deſeruire poterat: quia eſt verum,poſtquàm commenda validè præceſsit,id eſt,quando conceſſa eſt habenti peritiam idiomatis,vel quádo á principio in ipſa prouiſione iſti regulæ derogatum eſt, tunc enim validè ſubſtitutum ponet. Vbi vero à principio tempore prouiſionis iſta non concurrunt, prouiſio eſt nulla: & ideo tali caſu de conſtitutione ſubſtituti diſputare non attinet,qui poſtea ſequitur: & ſic tempore quo iam prouiſio cómendæ facta perſonæ ignoranti idioma non valuit.

Papa reſeruãs pro uiſioni ſuæ bene.&c.

Commendari quid ſit.

Non obſtat etiam, quòd text. iſte commendam comprehendere non videtur,ex quo loquitur de prouiſione.Et prouiſio non eſt commenda:quia hoc eſt falſum. Quia imò ſub tali verbo comprehenditur, vt in ſpecie tenet Domi. de S. Gemi.in capitulo nemo.in ſecunda colum. verſicu. item facit.de elect. lib.vj. Vbi ex hoc infert, quòd ſi papa reſeruat prouiſioni ſuæ beneficium,ſi illud dat in commendam, reſeruatio expirat,ſecus ſi collationi ſuæ reſeruat. Rationé ibi ponit: quia commendari eſt prouidere. Et ita ibi Domi. ſequitur Philip.Franc.in tertia colum.& Nicolaus Milis ſummus practicus, & auditor Rotæ in ſuo indice, in verbo beneficium vacans reſeruatum, & cæt. Et latius cæteris Ioan. Aloiſus Toſcanus aduocatus conſiſtorialis,antiquus & ſummus practicus,in quodam conſil. ſuo incipien. nunquid regula prohibens. Vbi non ſolum tenet commendam ſub iſta regula comprehendi, ſed etiam ſub quibuſcunque regulis de prouiſione loquentibus.Cum quibus concordat egregius pater Domi. Ioan. Franc. Pauinus Rotæ auditor in eleganti ſuo tracta. de ſede vacan. in tertia quæſtione principali. & Moder.in tracta.reſeruationum.fol.vij.& in effectu.xxxviij. & fol.xxxij.Quicquid de hoc dubitet Rom. in conſil. cccl. colum.quarta.cum quo vnico verbo Felyn.tranſire videtur, in cap.in noſtra.in.xxxij.corr.in ſecunda columna. verſicul. ſcias etiam.de reſcript.Reliqua quæ circa iſtam quæſtionem deſiderari poterunt, repetenda erunt ab illa quæſtione nota digna, & multum per me diſcuſſa in regula de triennali. quæſtione quinta.

Commenda ſub quibuſcũque regulis de prouiſ.loquentibus cõprehendit.

QVAE-

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, nunquid iſta regula obſeruari debeat, & liget extra curiam.

SOLVTIO. Gloſſator hic tenet quòd non, ratiónibus de quibus hîc per eum, quem vide: ſed veritas eſt oppoſitum. Nam ex quo ratio iſtius regulæ, quæ vtilitatem animarum reſpicit, ita generaliter militat extra curiam, ſicut in curia generaliter interpretari debet, arg. eorum quæ dicit Fely. in cap. ij. colum. penult. de reſcript. Et ratio Gloſſatoris, quòd ordinarius magis perſonas ſuæ diœceſis, quàm alias cognoſcat, non facit ad propoſitũ: quia illud cõcernit mores & probitatem vitæ, non autem rationem idiomatis, quia cognitio ordinarij non tollit defectum perſonæ non intelligentis, vel loquentis idioma. Nam quando clarè illum eſſe incapacem, & expertem linguæ conſtat, illa ratio nihil valet. Et ita regulam de infirmis reſignantibus, quæ pariformiter generaliter loquitur, extra curiã locũ habere videmus, vt Rota ſæpius concluſit, & iudicauit, vt ibi latè diximus. Pariformiter igitur in iſta regula idem dicendũ eſt. Reliqua circa iſtã quęſtionem dixi ſuperius in proœmio, vbi plenius videndum erit, quæſt. ij.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, ponamus Britonem Gallũ impetraſſe gratiam expectatiuam in diœceſi Britonum Britonizantium quorum idioma eſt diuerſum, & inter eoſdẽ minime intelligibile, de quo in expectatiua mentionem non fecit. Propter quod impetrat gratiam, quòd perinde valeret dicta expectatiua, ac ſi in ea facta fuiſſet mentio de tali defectu: quàm gratiam expectans non expediuit ante vacationẽ. Poſtea vacat beneficium, idem Brito Gallus acceptat: alius Brito de Britonizantibus etiam acceptat, & cõnatur excludere Britonem Gallum primũ acceptãtem, exceptione iſtius regulæ, quæ annullat expectatiuam nõ intelligentis idioma, &c. Brito Gallus replicat gratiam ſuam expectatiuam validarĩ virtute gratiæ, perinde valere. Triplicat alter Brito Britonizans, gratiam perinde valere, non ei ſuffragari, quia literæ non fuerunt expeditæ. Et dat de regula, quòd commiſsiones non valeant, literis non expeditis. Dubitatur, an ſola ſupplicatio ſufficiat, quo ad derogationẽ iſtius regulæ, & ſupplendum eius defectum.

Idioma Britonis Galli, & Britonis Briton. nũquid ſit aduerſum.

 Solutio.

SOLVTIO. In iſta quæſtione concluſum fuit, ſolã ſupplicationem gratiæ, perinde valere, nõ ſufficere ad ſupplendum defectum idiomatis, de quo loquitur iſta regula, vt etiã dixi in regula.xxv. de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, niſi in literis expeditis. Tamen per Dominos in præſenti quæſtione duo capita cõſiderata fuerunt. Primum, quãdo expectatiua, & perinde valere, ſunt eiuſdem data. Et iſto caſu gratia perinde valere ſupplet defectum iſtius regulæ, & acceptatio illius vigore valeret. Ita Rota tempore Leonis Papæ ſecundi in cauſa Giennen. canonicatus, & præbẽdæ coram D. Vanulio pro quodam Valentino expectante, contra Caſtellanum etiam expectantem ſententiauit. nam Caſtellanus expectans excipiebat de iſta regula contra Valentinũ etiã expectantẽ, qui tamen ſub eadem data expectatiuæ ſuæ gratiam, perinde valere impetrauerat. Rota pro Valentino tenuit. Secundum caput eſt, quando gratia perinde valere, ſub diuerſa data conceſſa fuit. Et iſto caſu Rota de anno. M.D.xix. tenuit illam non ſupplere defectum iſtius regulæ, niſi literis expeditis ante vacationem. Et ita pronuntiauit D. Camillus de Balionibus in fauorem Vulgalei de Vezeardo Britonis Galli, contra Martinum Collant, Britonem Britonizantem in cauſa Coroſopiten. ad quam diœceſim vterque gratiam ſuam expectatiuam habuerat, cuius ſententia confirmata fuit per bonæ memoriæ D. Guliel. Caſsiodorum de anno. M.D.xx. de menſe Ianuario, vt ipſe idẽ refert in ſuis collect. deciſ. Rotæ. fol. cciiij. & ſequen. Quibus autem rationibus moti fuerunt Domini, ponit ibi latius Domi. Guliel. referẽdo motiua Gemini. in conſil. cxxviij. & Bellame. deciſ. dccxlvj. quæ breuitatis cauſa non refero, cum ibi videri poſsint. Nam illæ deciſiones iam ferè per manus omnium curialium circũferuntur, ideo omitto: quia de iſta quæſtione latius in regula.xxv. dicam.

Perinde valere, an ſufficiat ad ſupplendũ defectum idiomatis.

QVAESTIO OTCAVA.

QVAERO, quid ſi aliquis pro parte intelligit, & pro parte non, an videatur ſatisfactum regulæ?

SOLVTIO. Tenerem quòd non, per iſtã rationem: quia hic ponitur clauſula annullatiua, formam inducit, ſecundũ Bald. in. l. j. ff. de lib. & poſth. tradunt Moder. in. l. pacta quæ contra. C. de pact. Sed in formalibus nihil dicitur

Clauſula annulatiua ĩducit formam.

citur actum, quando aliquid deficit, vt in ca.j. de bap. facit. c. defleat. de reg. iur. Nam forma ita tranſgredi dicitur in minimo defectu ſicut in magno, vt tradit Fely. in cap. cum dilecta. de reſcript. Et eſt text. notabilis in cap. quæritur. §. epiſcopus. xxij. queſt. j. Nam qui malè intelligit, nõ bene referre poteſt. vt dicit Specul. in tit. de aduocato. §. lxj. poſt medium. Et hoc vlterius ſuadetur, quia in text. duo copulatiuè requiruntur, videlicet, ꝙ intelligat, & intelligibiliter loquatur: quorũ alterum non ſufficit. l. ſi ita ſtipulatus. de verb. oblig. Et verba ſimpliciter prolata intelliguntur in perfecto ſignificatu. l. ſi. C. de his, qui ve. æta. impe. Ille igitur qui pro parte loquitur & intelligit, non perfectè dicitur habere idioma, vt verba regulæ adaptentur. *Forma iſta tranſgreditur ĩ minimo defectu, ſicut ĩ magno.*

QVAESTIO NONA.

QVAERO, ponamus ꝙ in aliquo regno ſint duo idiomata, ſiue linguæ: vna naturalis, altera accidentalis, vt in Luſitania, quæ habet propriam linguam Portugalenſium, quę eſt eorum naturalis: & linguam Caſtellanam, quæ eſt eis accidentalis: prout etiam Cantabri duplicem linguam habent, & Sardi etiam qui habent duplex idioma, videlicet Sardum & Catallanũ, quod eſt eis accidentale ex cõmercio, & vicinitate Catellanorum acquiſitum. Quid ergo ſi Caſtellanus impetrat gratiam in regno Cantabrorum, vel Portugaliæ, vbi Caſtellanus nõ intelligit, neque loquitur eorum idioma, ſed bene illorum accidentale, videlicet idioma Caſtellanum, per quod intelligibiliter loquitur & intelligitur, an huic obſtet regula? *Idiomata duo in aliquo regno.* *Idioma duplex in quibus regnis inueniatur.*

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum ꝙ non, ex eo, quia in tali impetrante finis & mens regulæ ſeruatur, quæ attendi debent. arg. l. ſcire debes. ff. de legi. Nam habito fine conſtitutionis modus non curatur, vt notat Abb. & alij in cap. quoniam contra. per illum tex. de probat. *Fine cõſtitutiõis habito nõ curatur modus.*

Contrarium fuit deciſum tempore D. Ioan. Vanulij quondam auditoris. De ratione deciſionis non conſtat, ſed putarem iſtam eſſe, quia in regula quæ interpretanda ſtrictè eſt, maximè in beneficialibus, verba naturaliter, non accidentaliter intelligi debent. l. j. §. hoc interdictũ. vbi Bart. ff. de fonte. Nam in tali caſu natura præualet accidenti, vt notat Bart. in. l. qui habet. per illum tex. ff. de tutel. & tradit not. Ange. in ti. *Verba regulæ, quæ eſt ſtrictè interpretanda.* *Natura quando præualet acciden ti.*

Rector parochialis idioma loci qualiter intelligere debeat.

cōſilio.cccxcvij.ludus pilæ.in.j. col. vnde ex quo mens iſtius regulæ fuit, vt commodius rector parochialis ſaluti animarū in confeſsionibus & ſacramentis,& prædicationibus populo exhibendis,cōſulere poſſet,per quæ ſimplicibus & ignaris hominibus, quales ſunt mulieres, & populares artifices magis ſubuenitur: ideo iſto caſu regula obſtabit,quia verum eſt dicere huiuſmodi impetrantem Caſtellanum non callere idioma proprium & naturale Cātabrorum, ſed accidentale. Nec obſtat,quòd in illis partibus lingua Caſtellana, vt plurimum à nobilibus,& ab aliis negotiatoribus intelligitur: & eā ſufficienter loquuntur,quia hoc non ſufficit, niſi cōmuniter mulieres,& aliæ ſimplices perſonæ illud idioma peregrinum,ſicut narurale & proprium intelligant : aliàs regula generaliter omnibus non prouideret maximè in caſibus iſtis neceſſariis ſacramentorum, per rectorem parochialis exhibendorū, in quibus rudes perſonæ magis inſtrui debent,quod ſine cōmercio linguæ fieri nequibit. Concludendum igitur eſt,regulam hoc caſu habere locum.

Limitant aliqui hoc non procedere in impetrāte multum qualificato moribus & ſcientia, qui illi patriæ multum eſſet acceptus:quia tali caſu putant ſufficere,illum intelligere, etſi loqueretur peregrinum idioma, quod communiter ibi intelligitur. Quia tunc ex ſufficientia viri,vtilitas animarum compenſari poſſet.In quo caſu illa regula iuris,videlicet quòd naturale præualeat accidentali,de qua in dicta.l.qui habet.non procederet, vt notabiliter dicit And. Siculus in capitulo in præſentia.in.xxxiij.col.de probationibus.

Vbi agitur de præiudicio animarū, &c.

Sed iſta limitatio tua non videtur, quia vbi agitur de præiudicio animarum , qualitas perſonæ nihil operatur,vt dicit Bald.in cap.iurauit.de probat.& in cap.j.in fine.vt lite pendente.Sequitur Fely.in cap.quòd ſuper his.in.iiij.col.de fide inſtrumen. Nam hîc non tam quærimus rectorem moribus ſufficientem,quàm loquentem, & populo rudi neceſſaria ſacramenta miniſtrare ſcientem.

Regula nunquid obſtet Normandis, &c.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO,nunquid regula iſta obſtet Normandis habentibus parochiales in Gallia,Picardia,Burgundia,& Britannia?

SOLVTIO.Videtur quòd non,per ea quæ dicit Egid. in

in cap. dudum.in princ.de præben.lib.vj. qui dicit, ꝙ Normandus impetrare poteſt iudicem contra aliquem de aliqua parte Fráciæ, & extra terram Normandiæ,putat in Picardia, Burgundia,& Britannia:& non poterit,vt ſuſpectus recuſari. Et ita per iſtum dictum, quidam Moderni tenuerũt iſtá partem in quibuſdam apoſtillis. *Normandus an poſſit extra terram Normandiæ iudicẽ impetrare.*

Tamẽ iudicio meo iſtud dictum Egidij ad propoſitũ iſtius regulæ nõ facit,quæ in loquela fundatur. Itaque quo ad hoc, vt prædictus ſub regula non comprehendatur , requiritur ꝙ Normandus idioma loci,vbi parochialis eſt ſita,loquatur intelligibiliter,& intelligatur:aliàs non bene ſacramenta miniſtraret. Quia cæcus non bene cæcum duceret,vt dicit tex.in propoſito notabilis.in cap.penult.de æta.& qualita. *Cæcus nõ rectè cæcum ducens.*

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO,an iſta regula habeat locum in vicaria perpetua,& in omnibus aliis beneficiis curatis?

SOLVTIO.Omiſsis multis,dicendum eſt regulam in vicaria perpetua locum habere iſtis rationibus.Prima,quia clarum eſt regulam eſſe in iure cõmuni fundatam,& latè in prima quæſt.diximus. Sed de iure communi inductũ eſt, diſpoſitionem de parochiali loquentem habere locum in vicaria perpetua, vt dicit text. in cle. j. de offic. vica. Ergo eodem modo iſta regula in illa locum habebit. Fortificatur hoc,quia vicarius perpetuus in eccleſia vbi non eſt rector, in omnibꝰ rectoris vice fungitur, vt tenet Rota in deciſ.cccxlj. in antiq. Et hoc vult alia deciſ.ccclxxiiij.incip.fuit dubitatũ, & in conſiliis poſitum. Quod igitur de vno dictum eſt,de alio dicendum erit. Accedit,quia videmus quòd epiſcopus ſicut cum rectore ſuper ætate non diſpenſat:vt in cap.j.de æta.& qualita.ita neque cũ vicario perpetuo, vt notatur in. d. clem.j.faciũt,quæ dicit Lapus in add.ad Fed.in tract.permu. quæſt. xiiij.Hinc eſt,quòd tales vicarij perpetui diſpoſitionẽ cap.licet.de elect.lib.vj.ſeruare arctantur,licet in parochiali loquatur,vt eſt glo,& ibi omnes in dicta clem.j. Et eo modo diſpoſitionem.c.ex eod.de elect. eod. lib.ſeruare tenẽtur. Et iſta omnia magis in caſu noſtro quadrare videntur: quia iſta regula parochiali indifferenter loquitur,neque diſtinguit,an illa parochialis regatur per rectorem, vel per vicarium perpetuum.Ergo generaliter eſt intelligenda.Nam cum text.nõ *Diſpoſitio de parochiali habet locum in vicaria perpet. Vicar.perpetuus in eccleſia, &c. Sicut epiſcopus nõ diſpenſat cũ rectore ſuper ætate, ita &c. Vicariũ perpetui.*

diſtinguat,

Textus cũ non diſtinguat, neq; nos diſtinguere debemus.

Diſpoſitio pœnalis loquẽs ĩ vno caſu, debet extendi ad alium.

diſtinguat, neque nos diſtinguere debemus. capitulo ad audientiam. cum ſimilibus. de decimis. Præterea, quia eſt eadem ratio in vicario, quæ in rectore, cum vterque prædicandi officium habeat, & confitendi. Vnde propter eandem rationem diſpoſitio etiam pœnalis in vno caſu loquens, ad aliá extendi debet, vt dicit glo. in clemen. j. de electio. & eſt text. cap. ſi poſtquàm. §. j. in eod. titul. lib. vj. Eò maximè, quia iſta regula nõ eſt exorbitans à iure cõmuni, ſed conformis. Et ita pro iſta parte reperio conſuluiſſe Ioachinum de Narina, olim famoſum aduocatum conſiſtorialem in quadam cauſa Tercoren. vicariæ, ſeu parochialis eccleſiæ de Launien. cuius initiũ eſt, poſito quòd prohibetur, &c. Et hoc quantum ad vicariam dicta ſufficiant.

Sed maior eſt difficultas ſcire, nunquid iſta regula indifferenter in omni beneficio curato locum habeat, & prima facie videretur dicendum locum habere, cum ſit eadem ratio in aliis curatis beneficiis propter adminiſtrationẽ ſacramentorum. Tamen hoc non eſt verum, quia iſta regula non ſine myſterio tantum de eccleſia parochiali loquitur.

Cura animarũ põt cõſiderari dupliciter.

Poteſtas fori cõtentioſi quæ ſit.

Poteſtas ligandi et ſoluẽdi in foro pœnitentiali.

Beneficiũ curatũ in quo conſiſtat.

Et ideo pro vero intellectu iſtius materiæ aduertendum eſt, quòd cura poteſt dupliciter conſiderari, videlicet, largè & ſtrictè, vt ponit Innocen. in cap. cum ſatis de offic. archi. Largo modo cura dicitur poteſtas fori contentioſi, prout eſt ſuſpendere, excommunicare, abſoluere, viſitare, & alia huiuſmodi quæ ad correctionem morum tendunt. cap. dudum eccleſia. de elect. & ibi glo. bona. Hanc curam archidiaconi, & alij inferiores prælati habere poſſunt. cap. j. de offic. archi. & notant docto. in cap. cum contingat. de foro compet. Et in talibus non putarem regulam locum habere. Cura verò, ſtrictè & propriè ſumendo, dicitur poteſtas ligandi & ſoluendi in foro pœnitentiali: & hoc nõ cadit, niſi in ſacerdote. cap. in nouo. xxj. diſtinct. & cap. omnis. de pœniten. & remiſ. Dicitur ergo beneficium curatum, quo ad propoſitum iſtius regulæ, illud, quod habet poteſtatem fori pœnitentialis, ad quod exercendum requiritur mutua & reciproca intelligentia ſermonum, ſiue idiomatis illius loci. Quod quidẽ in vicario perpetuo habere locum nemo inficiari poterit: ſi in aliis curatis eadem ratio concurrit, videlicet, quòd rationc beneficij curati tenentur ſacramenta miniſtrare, & ea omnia

omnia exercere quæ rectores ſolent,ſiue hoc illis de iure, ſiue de conſuetudine,vel fundatione competat,nulli dubium erit in illis locum habere regulam propter identitatem rationis. Et hoc,quod de cura dictum eſt, procedit etiam ſi rector, vel curatus actu non exerceret curā propter receſſum parochianorum, dūmodo habitu ſit aptus exercere,vt tradit Card.cōſil.xlviij.quidam nobis,&c. Et licet in hoc cōtrarium teneat Feder.conſi.cxxxv.Caſus talis eſt.Tamen illud,alium finem, ſeu effectum reſpicit, nec facit ad propoſitum,de quo loquimur,vt diſtinguunt Abb. & alij.in ca.de multa de præben.& dixi latius ibi in repet.mea ſubrepta Patauij.Hoc tamē intelligas,quādo aliàs ipſum beneficium de ſui natura eſt curatū. Secus ſi per viam adhærentiæ,vt quando beneficiū de ſui natura ſimplex haberet annexam curam,vel ex cōſtitutione eccleſiæ aliquis vices curati gereret. Quia per hoc talis habere beneficium curatum non dicitur propriè loquendo, vt dicit Old.in conſil.cciij.factum tale.& ſequitur Fely.in ca.noſtra. in. x. corr.de reſcrip. Quod eſt notandū pro intellectu iſtius regulæ,& plurium iurium:tamen ſi talis ex conſtitutione eccleſiæ populo ſacramēta adminiſtrare teneretur,in eis locum haberet iſta regula.Ex quibus etiam vnum aliud infertur, ꝙ ſola poteſtas fori pœnitentialis beneficium curatum non facit,niſi cum hoc beneficiatus habuerit, ſeu certā parochiam teneat,vt ſentit gl.in clem.dudum.in verbo impediant.de ſepul.dicens,ꝙ licet fratres Prædicatores, & Minores, ex priuilegio dictæ conſtitutionis,& clem. exiui. exercere poſsint ea quæ ſunt fori pœnitentialis,non tamen per hoc cenſentur curati.Ratio eſt ſecundum glo.quia neque ipſi curam ad exercendum aſtricti ſunt : neque parochiani in foro pœnitentiali ad eos recurrere tenentur. Ad idem bona gloſſ.in clem. prima.in verbo presbyteri,de priuilegiis. quā ſingularem dicit Abb.Panorm.in cap.ſignificaſti.de foro competenti.& in cap.omnis.de pœniten.& remiſſ. Sic itaque quo ad regulam iſtam talis cura in conſideratione nō eſſet. Requiritur etiam aliud vltra parochiam & parochianos, vt quis dicatur curatus ad effectum iſtius regulæ, & aliorum iurium de cura loquentiū,videlicet ꝙ curam nomine ſuo, & non alieno exerceat,vt Ponit Petrus de Anch. & Imol.in cle.vnica,de offic. vica.& latius doc.in.c.extirpandæ.§.quia verò.de præbē.Itē

Beneficiū curatum quando dicatur.

Poteſtas fori pœnitentialis, an faciat benef.curatum.

Fratres Prædic.et Minores an poſſint exercere ea, quæ ſunt fori pœnitent.

Curatus quis dicatur,quo ad effectū regulæ.

etiam

etiam requiritur, quod talis aſſumatur ſuo nomine, & ſingulariter regimen parochialis eccleſiæ & populi, non pariter cum alio, vt notabiliter conſuluit Oldra. in conſil. lxvij. quæſtio talis, &c. Ex quo infert, ꝙ ſi duo in eccleſia parochiali inſtituantur, ita quòd quilibet eorum confeſsiones audire conſueuit, & alia facere quæ ad curam animarum ſpectant, neuter eorum curatus eſſet, neque in eis diſpoſitio locũ habet. c. licet. de. elect. neque. c. de multa. de pręben. neque conſequẽs diſpoſitio iſtius regulæ, vt ibi per multas rationes probat. Pro quo facit text. in. c. ſicut vna. xxj. q. ij. ibi, ſed vnum tantummodo habeat ſacerdotẽ, &c. Prædicta igitur copulatiuè, quo ad curam animarum requiruntur, de qua hîc loquimur.

Sepeliendi & baptizandi actus an faciat, vt eccleſia poſſit dici curata.

Ex quo infertur, quòd actus ſolus ſepeliendi nõ facit, vt eccleſia curata dici poſsit. Nam ſine cura cœmeterium ex conſuetudine, vel epiſcopi conceſsione haberi poteſt, vt dicit Fede. in conſil. cxxxv. Allegat archi. in. c. j. de ſepul. & Hoſtien. in. c. quia nõnulli. de cleric. non reſid. Nec etiam ſolus actus baptizandi ſufficit, ſi aliquis certam parochiam non habet, vt tenet Paul. & Card. in clem. j. de baptiſ. in. iiij. q. Quia actus baptizandi licitè quandoque per laicum exercetur. vt in. §. verum. xxxij. diſtin. Et tamen laicus curæ capax non eſt. Et talia iura, licet nõ per laicũ, tamen per alios præſcribi poſſunt: etiam ſi cura fori pœnitentialis ſit, vt tradit Card. in clem. ij. §. fin. de relig. domi. & in. c. cum ſatis. de Archi. Requiruntur igitur omnia iſta ſimul cõcurrere, quo ad hoc, vt parochialis eccleſia dicatur. Prout Rota in vna Virdunen. parochialis ſancti Victoris concluſit, de menſe Octobri. M. D. xxxix. coram me. In qua cauſa vnum aliud voluerunt, quòd ad probandum eccleſiam de Vvicy parochialem eſſe ad effectum conſumendi gratiã expectatiuam aduerſarij, teſtes de publica voce & fama nõ ſufficerent, quæ in. d. eccleſia ſacramẽta miniſtrarentur, niſi hoc de viſu deponerent, etiam ſi inter illos vnꝰ eſſet, qui diceret ſe vidiſſe vnũ ibi ſepeliri. Ratio fuit, quia ex quo cõſumptionis exceptio obiectiua materia eſt, vt deciſio fin. de except. in nouis, dicit talis materia clarè, concludenter, & indiſtinctè probari debet, iuxta. v. deciſ. eod. tit. in antiquis. Quæ omnia ad iſtius regulæ, & aliarum declarationẽ de curatis beneficiis loquentium, notanda ſunt. Nam in locis communibus non traduntur.

Quæſtio

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, an regula iſta in gratia motu proprio, & ex certa ſcientia procedat?

SOLVTIO. Gloſſ. hîc tenet quòd ſic, cum verba iſtius regulæ non aduerſentur. Imo potius cum tali gratia concurrant. Adde tamen, ꝙ imò text. regulę in illis verbis, vel gratiam expectatiuam concedere, &c. hoc innuere videtur. Nam clarum eſt, expectatiuas, ſecundum curiæ ſtylum, motu proprio concedi ſolere, vt notat Ioan. And. in. c. ſi motu proprio. de præbend. lib. vj. & Ioan. Cald. in. c. mandatum. de reſcrip. quos refert Abb. in. c. j. in. viij. col. de iudi. vt dixi in tracta. expectatiuarũ. Et tamen regula iſta in expectatiua locum habet quæ motu proprio conceditur: ergo eodem modo in quacũq; alia gratia motu proprio: quia vna pars alternatiuè per aliã declaratur, vt dicit Bar. ĩ. l. j. per illũ tex. ff. de reb. dub. *Expectatiue ſecũdũ ſtilũ curiæ concedi ſolent motu proprio.* *Pars vna alternatiue per aliam declaratur.*

Præterea quia dicere regulam iſtam nõ procedere in gratia facta motu propio, & ex certa ſcientia ex alio eſſe nõ poteſt, niſi quia Papa notitiam iſtius regulæ habere præſumitur. Et vbi principis ſcientia datur, derogatio non requiritur, vt tradunt doct. in. l. quidam conſulebant. ff. de re iud. Nam ſi Papa ex certa ſcientia infanti parochialem conferret, ſecum diſpenſare videtur, vt traditur in. l. idem Vlpianus. ff. de excuſa. tut. Et reaſſumit Fely. in cap. nonnulli, in. xxiiij. col. de reſcrip. & latius Moder. Bono. in repet. c. j. de conſtit. col. iiij. Et tamen motus proprius, nec ſola certa ſcientia ſufficit ad derogandũ iſti regulæ, niſi ei ſpecialiter derogetur, vt ſuperius in proœmio regularum, qnæſt. v. & vj. dictũ fuit. præſertim quia motus proprius, nec certa ſcientia Papæ defectũ idiomatis purgare poteſt, & facere, ꝙ loqui neſciens loquatur. *Principis ſciẽtia vbi datur, &c* *Idiomatis regulæ ad derogandũ nõ ſufficit motus proprius.*

Præterea, quia cum regula iſta eccleſiarum fauorabilis ſit, & iuris communis concurſum habeat, & expectatiuam comprehendat, quæ motu proprio conceditur, non video quare quãlibet aliam gratiam ſimilem non comprehendat. Nec obuiat, ꝙ Papa in gratia motu proprio cenſeatur habere notitiam iſtius regulæ per ea quæ dicta ſunt: quia hoc nõ ſufficit: quia ſcientia Papæ derogationem non inducit. Et poſito ꝙ illa certa ſcientia in his quæ ſunt de iure communi, derogationem quo ad ius commune poſſet importare, per notata per doctores in. c. j. in verbo naſcantur, de conſtitu. lib. vj. vt *Papæ ſciẽtia in quibus inducat derogationem.*

ibi

ſibi latè dixi: non tamen quo ad regulas, que licet habeāt vim & ligent omnes, ſicut ius vniuerſale, per ea quæ dicta ſunt in procemio, tamen quo ad derogationem, ius particulare, ſicut alia ſtatuta terrarum cenſentur. Tenendum igitur eſt, regulā iſtam in gratia motu proprio, & ex certa ſcientia procedere.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, an prouiſus de parochiali in eccleſia Valentina, natus in Italia ex patre Valentino, & matre Neapolitana, & nutritus pariter cum matre & auia ſorore patris, præſumatur tempore prouiſionis intellexiſſe, & loqui idioma Valentinum loci, vbi erat parochialis, attento, ꝙ decem annis poſt prouiſionem, & ſic de præſenti loquitur illud idioma intelligibiliter?

An matris filius loqui præſumetur, quādo pater & mater diuerſum idioma loquūtur.

SOLVTIO. Iſta quæſtio propoſita fuit in vna Valentina parochialis, per R.D. Ioan. Mohedano, de mēſe Ianuario M.D.xxxvij. pendente inter D. Ioan. Baptiſtā de Baldaſinis aduocatum, & Martinum Calaphorra. In qua poſt plures rationes & propoſitiones cauſæ, die. xiiij. Martij M.D. xxxvij. per omnes Dominos, duobus exceptis, concluſum fuit regulam locum non habere, ex eo, quia de præſenti loquitur, in præteritum loqui ſciuiſſe præſumitur. per ea quæ dicit Bald. in. l. hi qui adulteri. C. de adul. & Fely. in. c. ſcribam. de præſump.

Alij duo Domini contrarium tenebant, ex eo, quia ſermo appellatur maternus, quia vt plurimū ex matre capitur, propter frequentiorem filij conuerſationem: vt de Corneliæ matris Gracchorum filiis M. Tullius lib. de claris Orato. meminit, ibi, Non tam in gremio quàm in ſermone matris educatos, &c. Vnde non ab re Britanni, mulieribus exteris, linguam prçciderunt, ne filios ſuos peregrinum idioma docerent, quod citius & facilius à matribus, quàm à patribus diſcere exiſtimabant, vt in eorum hiſtoria legimus. Et quia videmus, quòd qualitas de præſenti non præſumitur, quòd antea fuerit, niſi probetur, vt in lege. iiij. ff. de prob. vbi dicitur, quòd qui nunc fugitiuus eſt, de prçterito non prçſumitur. Ad idem facit dictum Bald. in. l. non ignorabit. nu. 4. C. ad exhibend. vbi dicit quod qualitas accidentalis, quæ de præſenti adeſt, in præterito adeſſe non præſumitur. Ita Bald. ibi, & alibi ſæpe vt ſcribit Ang. & Iaſ. in. §. ſic itaque. co. v. inſt. de act. Cum igitur dictus Ioan. Bap. de parochiali prouiſus à matre Neapolitana

Britānorū mira conſuetudo erga vxores

Præſens nō præſumitur ꝙ antea fuerat, niſi probetur.

Neapolitana nutritus fuerat,præſumendum erat potius illius linguam,quam paternam Valentinam didiciſſe.

Breuiter primam opinionem tenendo,iſta nō obſtant, quia ſtant iſta ſimul, quòd filij facilius in pueritia, durante tempore lactentis ætatis,propter frequentiorem eius conuerſationem idioma matris capiant:tamen hoc non impedit,quominus idioma patris etiam addiſcere poſsit,cum quo pariter cōuerſatur.Imo filius ephœbus factus,magis cum patre, quàm cum matre conuerſationem habere cenſetur.Hoc ex eo apparet,quia de præſenti bene loci idioma patris Valētini ſcit, ergo præſumitur per prius ab eo longa conſuetudine didiciſſe,quia in inſtanti idioma non addiſcitur,& per hoc tollitur illud,quod dicebatur de lingua materna.Nā iſte eſt vnus caſus in quo de præſenti præſumimus in præteritum, iuxta glo. ordinariam in.l.ex perſona.C.de probat.& text.in.l.neceſſe. & in.l.circa.ff.eod.titul.quæ ponunt regulam,quòd quando agitur de inducenda aliqua qualitate de præſenti,regulariter in præteritum præſumitur,præſertim quando ſubeſt iuſta cauſa præſumendi,vt in caſu noſtro:nam tunc theorica prædicta ſine dubio procedit, vt tradit Bald.in.l.ſi qui adulteri.C.de adulte.& dicenti contrarium incūbit onus probandi,vt dicit Bart.in.l.ſi prius.columna.xj.ff.de oper.no.nunt.Et per illā doctrinam Bald.patet reſponſio ad allegata in contrarium, quia procedunt, vbi cauſa præſumendi non ſubeſt,vel quando agitur de præſumendo delicto de pręſenti in præteritum, vt in dicta.l.iiij.de probat. vel quando qualitas de præſenti repugnat primæuo ſtatui perſonæ,vt dicebat Barto.in.d.lege ſi prius.Sed hic oīa iſta impedimenta ceſſant,propter rationē dictam,quia iſta qualitas loquelæ de præſenti non poteſt ſtare abſque eo,quòd habeat tractum in præteritum , quia non poteſt in ſtanti addiſci.Imò hoc non ſolum procedit in vno idiomate,de quo hic agitur, ſed etiam in pluribus , quia non inconuenit quem de præſenti pluribus linguis loqui poſſe. Nam Xerxem & Crœſum perſarum Reges,tot linguarū genera perdidiciſſe legimus,quot populos ſub ditione ſua tenebant:vt M.Tullius,& recentiores omnes hiſtorici atteſtantur. Et idem de Mitridate Ponti Rege meminit Iaſon in.§. ex maleficiis.colum.x.inſti.de actio.Et plures hac ætate inueniuntur,qui idem præſtant.Nam & ego omnium hominū poſtremus

Caſus vanus deſcribitur in quo de præſenti præſumimus ĩ præteritum.

Præſumere de præſenti in præteritū in quo caſu poſſumus.

Xerxes & Crœs⁹ Perſarum Reges,tot linguarū genera perdidicerunt.

poſtremus non ſolum linguam maternorum auorum Caſtellanam,ſed etiam paternorum Valentinam æqua conditione percalleo,linguæ etiam Italę & Latinę non ignarus:quę quidem linguarum diſciplina de pręſenti apparens,de neceſsitate præſumi debet tractum à præterito habuiſſe,ex eo,quia,vt addiſcantur , temporis curſum requirunt: & iſta præſumptio eſt probatio probata,quæ quodammodo quando impoſsibilitatē probandi contrarium infert.Nō valet igitur argumentum,qui facilius à matre linguam accipit:igitur linguā patris ignorat . Hæc conſequentia fallax eſt , & non concludens. Tenenda igitur eſt Rotæ concluſio , quæ veriſimilis,rationabilis, & iuridica exiſtit.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

Qua forma debeat regula derogari.

QVAERO,qua forma debeat & ſoleat huic regulæ derogari?

SOLVTIO.Apparet his, quę in procemio iſtarum regularum.q.v.&.vj.dixi,ideo non repeto. Forma autē derogationis iſtius regulæ ita in literis narrari ſolet,videlicet,quòd,vt aſſeris,idioma,quod gens illarum partium communiter loquitur,non bene intelligis,nec intelligibiliter loqui ſcis,Nos enim tecum,vt eccleſiam prædictam,&c.diſpēſamus,præmiſsis, ac conſtitutionibus,& ordinationibus apoſtolicis,necnon prædictis ſtatutis,& conſuetudinibus,& aliis contrariis nequaquam obſtantibus , authoritate apoſtolica, per præſentes concedimus,prouiſo,&c.

Tamen circa hoc aduertendū eſt,ꝙ plures regulæ Cancellarie in hoc volumine reperiuntur,quæ ad eundem finem tendunt,& cum iſta concordant,vt regula de oriundis,& regula expectatiuarum,quæ ſpecialiter diſponit,nullum extra ſuam nationem,gratiam expectatiuam obtinere poſſe,quæ regulæ omnes in iſtius ratione fundantur,videlicet,quia non intelliguntur,neque idioma loquūtur.Et propterea non impertinēter hìc per gloſſatorem quæritur,nunquid ſi Papa in expectatiua alicuius derogaret,ſpecialiter huic regulæ etiam derogare cenſeatur,prædictis aliis ad eundem finem tendentibus:& Gloſſator hic in fin.tenet ꝙ non,ex eo,quia vbi duo vincula ſunt,vno ſublato,aliud non tollitur.c.ex tuarum.de authori.& vſu pal.§.affinitatis.inſtit.de nuptiis.

Papa ſi deroget in gratia expectatiua , nunquid,&c.

Breuiter ego contrarium tenerem,per ea quæ not.gloſ.in verb.

verb.facti.in.c.j.de conſti. lib.vj. cum ibi per me dictis: vbi habetur, quòd ſicut mentio de iure communi non requiritur ita neque de ſtatuto in effectu continente, idem quod ius cō mune. Cum igitur prædictæ regulæ ad iſtum effectum, non oriundum, expectatiuam in aliena diœceſi habere prohibeant, quia idioma, & exterorum mores ignorat, vt latius hoc ſuperius in.j.quæſt. expoſui. Regula igitur iſta idem diſponens, eadem cum illis cenſetur. Papa ergo derogans iſti, in effectu, & in neceſſariam conſequentiam illis aliis derogare cenſetur, & diſpoſitio. d. c. ex tuarum cum ſim. iſto caſu non procedit, vt latius dicam in regula de familiaribus Cardinalium. quam etiam pluribus modis Moder. in cap. cum ceſſante. de appella. limitant: & latiſsimè Moder. Aſten. in tracta. ſyluæ. fol. xxv. Tamen ſuper hoc cogitandum eſt, quia articulus ſine dubio non eſt, & de facili vtraque pars ſuſtineri poteſt. *Mentio ſi; cut de iure cōmuni non requiritur, ita &c.*

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, vtrum rector parochialis vltra naturale populi idioma, cuius curam gerit, etiam Latinam linguā ſcire teneatur?

SOLVTIO. Colligitur ex his quæ Abb. & alij docto. in cap. cum in cunctis. in prin. de elect. ſcribunt, videlicet, quòd ex quo animarū cura eſt ars artium, vt dicit tex. in. c. cū ſit. de æta. & quali. Requiritur quo ad effectū, vt rector vim & naturam ſacramentorum intelligat, quòd Latinam linguam ſaltem pro neceſsitate officij ſui ſciat: rector enim ſufficientem ſcientiam habere debet, vt ibi dicitur, quæ ſine Latina lingua haberi non poteſt. Hinc eſt quòd penitus illiterati, non ſolum à parochiali habenda prohibentur, vt in dicto cap. cum in cunctis. §. inferiore. de elec. ſed etiam à promotione ordinum, vt in cap. ij. xxxvj. diſtin. & in cap. fin. de tempo. ord. lib. vj. Concludendum igitur eſt, in rectore duplicem linguam neceſſariam eſſe: vnam vernaculam, ſeu popularem, quam iſta regula requirit: aliā Latinam, vt quid populo loqui debeat, intellligat.

REGVLA DE IMPETRANTIBVS BENEFICIA VIVENTIVM.

ITem. Si quis ſupplicauerit ſibi de beneficio quocunque, tanquam per obitum alicuius licet tunc uiuentis, uacante, prouideri, & poſtea per obitum eius uacet, prouiſio, dicto ſupplicandi per obitum huiuſmodi, de nouo facienda, nullius ſit roboris uel momenti.

PRAEFATIO.

Regula quare dicatur fauorabilis.

REGVLA iſta magnum æquitatis, & iuſtitiæ fundamẽtum, & etiam cõcurſum iuris communis habet, de quo in cap. j. cum ſequen. de conceſſ. præben. Et ideo vt fauorabilis erit amplianda. iuxta ea quæ dicit gloſſ. magna in cap. ſtatutum de præben. lib. vj. Et tradit Fely. qui de iſta regula in. c. in noſtra. in. xxxvij. corr. de reſer. meminit. & Moder. in tracta. benefic. in. xij. q. tertiæ partis.

Quis fuerit primꝰ author.

Primus eius author fuit benedictus. xiij. vt patet in Quinterno regularum antiquorum pontificum, quorum aliqua exemplaria penes me ſunt. Verum eſt, quòd illa regula Benedicti copioſior iſta eſt, & plures caſus comprehendens. Sic etiam regula Calixti & Sixti ab iſta Innocentij differunt, vt etiam Gloſſator hic aduertit.

Regula ſecundum varietatẽ negotiorũ.

Nec eſt mirandum, quòd ſecundum varietatem negotiorum, temporum, & perſonarum, etiam regulæ mutationẽ recipiant. vt dicit Felynus in capitulo Rodulphus. colũ. xv. verſi. vbi autem didici, & c. de reſcrip. quæ omnia iuſtificantur per rationem text. in capitulo non debet. cum vulg. de conſangui. & affini. In cuius quidem interpretatione breuis ero: quia iſta regula eſt de ſe clara, & parum antiqui, & Moderni ſuper ea, propter dependentiam, quam habet à iure cõmuni, dubitarunt: & quia eius materia ordinariè per doctores in locis communibus diſcutitur & tractatur, ideo parum de ea curarunt.

QVAESTIO PRIMA.

Regula in gratia, & cat.

IGITVR quæro, vtrum iſta regula in gratia facta motu proprio procedat.

SOLVTIO. Textus hic innuere videtur quòd non, ex quo loquitur per verba impetrauerit, quæ verba motu proprio non conueniunt, vt in capitulo, ſi motu proprio. & capitulo,

pitulo,ſi pluribus.de præbend. libro ſexto. Et iſtam opinionem ſequi videtur Gloſſator hic. Pro qua opinione facit regula Benedicti I.huius regulæ conditoris, quæ expreſsè dicit,diſpoſitionem iſtius text.non habere locum in gratia motus proprij. Et ratio eſſe poteſt ſecundum Fely.hic, quia Papa ex certa ſcientia poteſt dare ius ad vacatura, etiam certæ perſonæ, vt habetur in cap.ne captandæ.cum vulg.de cõceſſ.præben.quam facultatem non eſt veriſimile ſibi per iſtã regulam ademiſſe. *Papa ex certa ſciẽtia dare ius poteſt ad vacatura.*

Pro contraria tamen parte plura adduci poſſunt,pro quibus ante omnia præſupponendum eſt, quòd contra impetrantem beneficium viuentis omnes leges diuinæ & humanæ,& conciliares inſurgunt,vt patet in cap.ij.& in cap.ne captandæ.cum vulg.de conceſſ.præbend.l.ſtipulatio hoc modo.ff.de verb.oblig.l.fi.C.de pact. quia per talem impetrationem occaſiò captandæ mortis, & inſidiandi beneficiatis datur,vt dicit Bald.in.l.j.ff.vbi pupil.educ.debe.Vnde ſuper eo quod continet peccatum, Papa diſpenſare non poteſt. c. & ſi Chriſtus.in fi.de iur.iurã c.ſuper eo.de vſur.c. ſunt quidam. xxv.q.ij. Sed omnes iſtæ rationes in gratia motu proprio militant.In qua poteſt dari defectus intentionis, vt latiſsimè tradunt Moder.in.c.cæterum.in.vj.col.& in.c. cauſam.el.ſecundo.de teſtib.& in dubio talis præſumitur intentio Papæ,qualis de iure eſſe debet.vt in cap.cauſam. & in.c. ſi quando.de reſcrip.talis igitur collatio, maximè obſtante regula,non valebit,vt etiam notat Ioan.And.in.c.j. §. dicebat,in verbo contuliſſet.de conceſſ.præbend.lib.vj. *Impetrãs beneficiũ.* *Papa ſup eo, quod cõtinet pec catum, diſpẽſare nõ poteſt.* *Intentionis defectus.*

Nec obſtat,quòd Papa motu proprio, & ex certa ſcientia conceſsit: quia per hoc non derogatur concilio generali, quod requirit ſpecificam mentionem, propter clauſulã derogatoriam quam habet.vt dicit Archi.in cap.j. de conſtit. lib.vj.& Bald.in.l.humanum.C.de legib. & videtur voluiſſe Hoſtien.in ſumma,de reſcrip.§.quas vires.& Oldr.conſi. ccxc.facit cap.ex parte,de capell.monac.cum vulga.& licet certa ſcientia Papæ multum operetur, vt latè tradunt Moder.in tract,clauſularum.in verbo,clauſula ex certa ſcientia. Tamen talis clauſula derogationem illius regulæ non operatur,quæ expreſſam & ſpecificam derogationem requirit, vt dixi in proœmio regularum,quæſtio.fin.quia certa ſcien- *Papæ certa ſcientia quid operetur.*

tia,neque motus proprius ſupplent exprimenda,vt dicit Fely.in cap.cum eccleſiaſticæ. de excep.

Impetrauerit quid importet.

Nec obſtat,quòd iſta regula loquitur per verbum impetrauerit,&c. Quia etiam motus proprij impetrantur, maximè ſecundum ſtylum hodiernum, vt dicit Cardinalis in conſil. cxlij.in fina.& Fely.in cap.ſi quando. & Deci. in cap. ij. in ij.col.de reſcript.Et ſecundum iſtam opinionẽ reperio olim conſuluiſſe quendam excellentem aduocatum conſiſtorialẽ (cui nomen fuit Octauianus de Ceſſa.)in quadam cauſa Placentina Archipresbyteratus.Et iſta opinio videtur æquior. Prima tamen opinio de iure firmior videretur, quãdo in gratia motu proprio,mentio regulæ facta non fuiſſet. Cui quidem opinioni verba iſtius regulæ videntur conuenire, quæ ſolum de impetratione loquuntur.

Motus proprius.

Nec obſtat,quòd motus proprius impetretur:quia hoc cõtingere poteſt.Sed in dubio motus proprius per impetrationem cõcedi nõ præſumitur,vt dicit Dici. cõſi.cccxlj. num.4.

Nec obſtat,quòd concilium generale,ex quo cenſetur habere clauſulam derogatoriã,expreſſam mentionem requirat quia hoc in gratia motu proprio,& ex certa ſcientia nõ procedit,quæ plenitudini poteſtatis æquipollent. vt notatur in cap.ad hæc.de reſcrip.quæ ſufficit.Nam Papa memoriam iuris habere præſumitur.cap.j.de conſtit.in.vj. Et certa ſcientia.& motus proprius derogationem inducunt,vt tradit Decius in.l.certũ.col.ij. ſi cert.pet. Et licet attenta ratione, iſta videretur etiam derogatum iſti regulę de ſtricto iure,tamen ex illo ſtylo receptum eſt,quòd regulis non cenſetur derogatum,niſi fiat mentio de eis. Et ita per iſtam rationem ponderando verbum, impetrauerit, tenuerunt domini regulam de annali in motu proprio locum non habere:de quo ibi latius dicetur. Ex prædictis igitur patet vtranque opinionem poſſe in diſputationis congreſſu ſuſtineri.

Papa præſumitur habere memoriã iuris.

Certa ſcientia & motus proprius derogationẽ importãt.

QVAESTIO SECVNDA.

Impetratione facta à legato,&c.

QVAERO,an regula iſta procedat in impetratione facta à legato,vel ordinario extra curiam?

SOLVTIO. Quia iſta quæſtio poſſet decidi plenius ex his quæ dixi in proœmio regularum, in ſecunda quæſtione, & eam particularius examinaui in regula de infirmis

firmis reſignãtibus, & in regula de annali, & in pluribus aliis locis: ideo breuius hic procedam.

Concludendo igitur dico, iſtam regulam locum habere in impetrationibus legatorum & ordinariorum: quia negari non poteſt eandem eſſe rationem, quo ad ipſos. Nam ſi in Papa habet locũ regula, multo fortius in legato & ordinario procedet: præſertim cum regula iſta fauorabilis ſit, & extendenda, vt in terminis concludit Decius in conſil. cccxcviij. in fin. Reliqua vero videnda ſunt latius in dictis locis.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, an obtinens prouideri de beneficio viuẽtis ignorãter, vltra hoc quod incidit in regulam, ſi poſtmodum ſequuta morte, illud de nouo impetrauerit à Papa, non facta mentione de præterita impetratione vel occupatione, impetratio valeat, vt ſit ſtabilis? *Impetratio obtinẽtis prouideri, &c.*

SOLVTIO. Videtur dicendum, quòd impetratio valeat, & inhabilis non reddatur: quia ex quo erat ignorans, quælibet cauſa etiam iniuſta à dolo excuſat, vt in terminis videtur tenere glo. ij. in cap. j. de conceſ. præben. & gloſſ. in verbo repellatur. in cap. in primis. ij. quæſtio. iij. & facit pro hoc illa communis regula tradita in. l. igitur. ff. de lib. cau. & in. l. plagij. l. j. C. de plagiar. *Ignorantem quælibet cauſa etiã iniuſta excuſat à dolo.*

Tamen iſtis non obſtantibus, contrarium concludendum videtur. Nam licet impetrans ignoranter excuſetur ab aliis pœnis, quæ imponuntur impetranti beneficium viuentis, videlicet priuationis communis eccleſiaſticæ, ac incurſus infamiæ, & cæ. quibus pœnis puniuntur ſcienter impetrantes, vt dicunt docto. in cap. j. Quo ad valitatem tamen impetrationis & nouæ prouiſionis non excuſatur ignorans. Nam ſi non facit mentionem de tali defectu vltra hoc, quod poſsit iſta regula repelli, efficitur inhabilis: & ita concludit Decius in. l. fin. in. v. col. C. de pact. Quia allegat Abb. & docto. in cap. j. de conceſ. præben. Ponderando verbum maximè, appoſitum per eum, & Oldr. conſil. ccciiij. & dicit Decius ita fuiſſe iudicatum ſe præſente, in concilio Delphinatus Frãciæ. Et hoc idem in terminis iſtius regulæ latius reaſſumit idem Decius in conſilio. cccxcvij. & text. iſtius regulæ hoc videtur innuere, qui de impetratione facta viuentis nihil diſponit, ſed relinquit diſpoſitioni iuris communis, quæ annullat *Impetrãtes ſcienter beneficia viuentium, qui bus pœnis puniantur.*

nullat illas impetrationes tanquam illicitas, vt de beneficiis non vacantibus. Sed tantum iſta regula emanauit ad annullandum prouiſionem de nouo faciendam poſt obitum illius, cuius beneficium, dum viuebat, impetrauit, quo caſu conſtat text. regulæ indiſtinctæ talem nouam impetrationem annullare, requiritur igitur, quòd per expreſsionem illius defectus reſtauretur: nam vbi exprimitur defectus, Papa concedendo videtur diſpenſare, & vitium purgare. lege idem Vlpianus. ff. de excuſa. tut.

Defectus vbi exprimitur.

Sed circa hoc adhuc aduertendum eſt, quòd iſta difficultas habet duo capita. Primum reſpectu impetrationis viuentis, & de iſta non loquitur regula, ſed illa ſubiicitur iuri communi. Secundum caput eſt de prouiſione facta poſt obitum, per illum qui prius impetrauerat beneficium viuentis, & iſtũ caſum capit iſta regula. Sed circa primum caput tota concertatio Decij vertitur, quæ ita ſimpliciter intellecta, non eſt vera, ex eo, quia in. d. capit. j. malitia & dolus impetrantis puniatur: non ignorantia quæ dolo caret: nec Abb. in. d. ca. j. apertè de ignorante, ſed dubitatiuè loquitur. Et ideò declarandũ eſt, hoc procedere in ignorantia ſupina, quæ dolo æquiparatur, vt dicitur in cap. ij. de conſtit. lib. vj. Nam taliter ignorãs eſt inhabilis, quo ad illud beneficium viuentis, quod impetrauit. Et ita expreſſè declarat ſeipſum Abb. in cap. poſt electionẽ. in quarto notabili de conceſ. præbend. Aliàs opinio contraria non procederet, propter regulam text. in. d. cap. ij. qui diſponit non ligari ignorantes aliqua diſpoſitione, niſi fuerint culpoſi. Et pro hoc facit tex. in. l. ſi quis mihi. §. planè. de acquiren. hæred. Vbi valet mandatum factum de adeunda hęreditate viuentis, qui communi opinione reputabatur mortuus: vt tradit etiam Socinus in conſil. xxxij. in. vij. columna. verſic. item tenet, &c. li. j. Hoc enim non eſt propter aliud, niſi propter ignorantiam iſtam. Eſt bene verũ, quòd in iſtis ſpiritualibus culpa in dubio timeri debet, etiam ſi forte non ſit. Et tali caſu iſta ignorantia non excuſat, ex quo poteſt dilui diſpenſatione ſuperioris, vt eſt text. notabilis in cap. j. de ordina. ab epiſco. qui epiſcopatui renunt. Et ſecundum hoc poſſet ſaluari opinio Decij in. d. lege finali.

Ignorãtia ſupina dolo æquiparatur.

Ignorãtes non ligantur aliqua diſpoſitione, niſi, &c.

Mãdatum factum de adeunda hæreditate viuẽtis, &c.

Ignorantia iuſta quando nõ excuſat.

Nec obſtat, quòd quælibet cauſa excuſat à pœna. dicta. l. ſi plagij. cum concordantiis traditis per And. Sicul. in conſilio lxvij.

lxvij.col.penul.in fi.lib.ij. Quia ad hoc reſpondetur,iſtud dictum non procedere,quando ea quæ quis facit,expreſſè ſunt contra bonos mores,& vtroque iure prohibita:quę quis inueſtigare tenetur,prout in caſu noſtro fieri debuit. Nam tali caſu,cauſa iniuſta aliquem non excuſat,ſed illum in dolo fuiſſe præſumitur,vt notabiliter Bar. Veron.in conſil.xxiiij.col.penul.declarat. Et Curtius ſenior in conſil.lv.in.v.&.vj.col. Et ita illa communis theorica d.l.ſi plagij.limitatur. Et per iſta hoc anno M.D.xxxix.per aduocatos in vna Oſcen.canonicatus,& præben.corã R.D.Ioan.Paulo Ptolomæo dicebatur,ꝙ licet Antonius Calaſans prouiſionẽ ſuã de beneficio viuẽtis iuſtificare niteretur,& ſub prætextu excuſare,ꝙ habuerat literas de partibus,grauiſsima egritudine mortali, ex qua veriſimiliter beneficij poſſeſſorem iam mortuum fuiſſe opinatus fuerat. Tamen quia hoc clarius inueſtigare tenebatur, & ſaltẽ per publicam famam mortis probare iſta regula obſtante,excuſatus non fuerat,niſi melius obitus famã,quæ ſufficeret,probaret.iuxta tex.in.d.§.planè. Circa ſecundũ caput videlicet de prouiſione poſt obitũ facta impetranti beneficiũ viuentis,dubitandũ non eſt iſti regulæ ſubiici,quia eius verba clara ſunt. Et quod de prouiſione dictum eſt,idem de inſtitutione dicendũ erit,vt videlicet huic regulæ ſubiiciatur,iuxta ea quæ dicit Abb.in.d.cap.poſt electionem. Et idem in acceptatione:quia de beneficio viuentis non valet,vt Guido Papa in conſil.cvij.dicit. Et idẽ de prouiſione executoris vigore gratiæ expectatiuæ,dicendum eſt,vt concludit Rom.in cõſi.cccxxxv.qui ad hoc pro ſingulari ponderat text.in cap.ne captandę.in fin.de conceſ.præb.lib.vj. Et iſta procedunt niſi cõſuetudo in contrarium eſſet,per ea quę dicit Egidius deciſio. dlxxxvij.& ſequitur Antonius de Burgos,Hiſpanus,vir certè eminentis doctrinæ,in capitul.deteſtanda.de conceſsio.præbend.lib.vj.in quibuſdam ſcholiis ſuis, de quo tamen valde dubito,quia eſſet contra bonos mores,per dictum Imol.in.c. ij.de conceſſ.præbend.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO,nunquid expectatiuę de certo beneficio viuentis obſtet regula? *Expectatiua de certo beneficio.*

SOLVTIO. Dicendum eſt quòd non,quia regula tantum concernit prouiſionem factam poſt obitum illi, qui

qui prius beneficium viuentis impetrauit,& expectatiua non eſt prouiſio,ſed diſpoſitio ad prouiſionem : hoc apparet,quia per prouiſionem acquiritur ius in re,vt in cap.ſi tibi abſenti. de præb.lib.vj.ſed per expectatiuam non conceditur, neque ius in re,neque ad rem,vt tradit Egid.deciſ.dclxvij.incip.auditor. Ratio eſt,quia eſt gratia cõditionalis per quam ſpes tãtum cõceditur,vt tradit idem Egid.deciſio.ccclviij. Et idem eſt in mandato de prouidẽdo,quod non tribuit ius in re,quia eſt titulus ad adquirendum de futuro,vt dicit idem Egid.deciſ.dlxiij.Secus tamen eſſet in reſeruatione , quæ habet vim nouæ prouiſionis propter clauſulam exnunc , prout extunc prouidemus,&c.Expectatiua igitur non ſubiicitur iſti regulæ,licet ſubiaceat diſpoſitioni iuris communis , quæ annullat expectatiuam ad certum beneficium tanquam illicitam, propter votum captandæ mortis,vt in notabili caſu in terminis probat Socinus in conſil.liij.in.tertio volumine. Ex quo infertur , quòd prouiſioni factæ per executorem vigore dictæ gratiæ expectatiuæ,quia illud tribuit ius de præſenti , bene obſtaret regula,vt dictum eſt in proxima quæſtione,non obſtante ꝙ expectatiuæ concedi ſoleant motu proprio, vt dicit Ioan.Andr.in cap.ſi motu proprio.de præbend.libro ſexto.& Ioã.Cald.in capitulo mandatum.de reſcrip.quos refert Abb. in capitulo.j.in.viij.columna.de iudiciis.vt dixi in tractatu meo expectatiuarum.

Ius in re, neque ad rẽ,per expectatiuã non acquiritur.

Reſeruatio vim nouæ prouiſionis habere dicitur.

QVAESTIO QVINTA.

Benef.viuẽtis, aliquem impetraſſe vtrum probetur.

QVAERO,vtrum ad probandum aliquem impetraſſe beneficium viuentis,ad effectum iſtius regulæ ſufficiat ſupplicatio quam feci?

SOLVTIO.Gloſſator in regula.xxviij.infrà eodem,tenet quòd non,quia per ſupplicationem non iudicatur,ſed per literas,vt dicitur in regula.xxv.Et quia impetrãs negare poſſet ſe talem gratiam impetraſſe,ita concludit Gloſſ.in.d.regula.xxviij.quem ſequitur Felynus hîc.

Tamen aduertendum eſt,ꝙ in caſu noſtro ſuper impetratione de beneficio viuentis facta non agitur,ſed ſuper prouiſione eidem impetranti poſt obitum facta,quæ regulę ſubiicitur,& iſta eſt quę canonizari vel infringi petitur:quo caſu ea quæ in regula.xx.dicuntur,non procedũt. Supplicatio igitur primæ impetrationis beneficij viuentis eſt,illa, quæ ſolum ad probandum

probandum illum eſſe inhabilem producitur,& talis ſupplicatio de iure fidem facit,quia in iudicio non producit ad effectũ,vt canonizetur,vel vigore eius beneficiũ adiudicetur:& ideo regula.xxv.in iſta ſupplicatione locum non habet:quia illa regula de principali gratia,quæ canonizari debet,non de adminiculatiua loquitur,vt Domini in multis cauſis per D. Guliel.Caſsiodorũ relatis,in collect.deciſ.tit.de reſt.ſpol.deciſ.viij.& in titu.de ſentent.& re iudi.deciſ.ij.iudicarunt. Ad probationem igitur dicta ſupplicatio valebit.Nec obſtat, ꝙ impetrans,ſe impetraſſe,negare poteſt, quia in hoc cura agẽti incumbet:nam partes ſuæ erunt,verificare hoc, quod ille impetrauerit. Quãuis Oldr.in cõſi.cxxxvj.in.ij.col.dicat, ꝙ ſupplicatio in dubio impetrata,præſumitur ad inſtãtiã illius, cuius fauorẽ cõcernit.Et hoc idẽ tenet Specul.in tit.de appellatiõe.§.nũc breuiter.verſi.quid ſi appareat.& Domini mei, me præſente,in multis cauſis ſequuti ſunt. Quicquid dixerit Card.in cõſ.xxv.in.ij.co.& Fulg.cõſi.xxiij.in.ij.col.& Egid. deciſ.dlxxxiiij. & Gemi.conſil.xxiij.& Areti.in.c. j. de iudi. præſertim quãdo actus reperitur factus cũ ĩpẽſa cõſiderabili, vt tradit Bar.& ibi Alex.in.l.cũ ſeruus.ff.de verb.obli.vel ex aliquibus coniecturis oratorem ſupplicationem impetraſſe apparet,vt quia illam ſcripſit, vel ſignari mandauit : tunc enim onus probandi contrarium, nominato in ſupplicatione incumbet. Ex prædictis igitur Gloſſatorem malè dixiſſe conſtat. *Supplicatio nũquid in dubio, &c.*

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO,nunquid regula iſta Cardinales impetrantes comprehendat? *Cardinales impetrantes.*

SOLVTIO. Omiſsis verboſis diſputationibus,cõcludendum eſt ꝙ ſic,ex eo quia iſta regula iuris cõmunis concurſum habet,& ſic fauorabilis eſt,& ideo extẽdẽda, vt dicit gl.in. c.iij.de preb.in.vj.Maximè quia fauorẽ animæ cõcernit.Et vbi de anima agitur,magis Cardinales,quàm alij cõprehendi debent,cũ ſanctiores eſſe debeant,vt notatur in. c.cũ quidã.de iureiurand.Et latè Moderni in.c.ad aures.de reſcript.tradunt:& latiſsimè Belézinus in tract.de chari.ſubſi.q.lxvj.& latè ſuperius in procemio regularum,& in regula de infirmis reſignantibus,& in regula de idiomate,& in multis aliis locis dictum fuit.Ideo iam dicta non repeto.

QVAERO

QVAESTIO SEPTIMA.

Beneficiũ ſi eadẽ die &c.

QVAERO, quid ſi eadem die, qua quis moritur, beneficium impetratur, an præſumetur eo viuente, an mortuo impetraſſe?

SOLVTIO. Vt breuiter hoc dubium reſtringam, iſte caſus videtur decidi ex his, quæ dicã in regula de veriſimili notitia obit⁹. in. vj. q. & per ea quæ ſcribit Fely. in. c. paſtoralis. in. iiij. co. de reſcr. videlicet ꝙ ꝓ validitate act⁹, & vt dictũ exᵃcludatur, ille actus præcedere præſumitur, qui ad validãdũ actũ præcedere debuiſſet, ex qua eodẽ modo theorica hîc inferri poteſt, ꝙ quis in dubio poſt obitũ impetraſſe præſumitur.

Extrauagãs Bonif. viij. quæ ĩcipit Ro. Pontificis prouidẽtia quid operetur.

Tamen diligenter aduertendum eſt, ꝙ Bonifacius VIII. ſuper hoc quandam extrauagantem ad perpetuam rei memoriã ædidit, quæ in lib. bullarũ Rotæ. cooperto ſerico viridi, capite. clij. ſcripta eſt, quę incidit, Romani Põtificis prouidẽtia, &c. & illa iſtã quæſtionẽ decidit. Nã ibi Bonifac. voluit, ꝙ omnes impetrationes factę, & in poſterũ faciendæ, etiam motu proprio, de data eiuſdem diei obitus, nullius momẽti ſint, omnes effectus inde ſequutos annullans. Hoc tamẽ ibi Bonifac. limitat in beneficiis extra curiam vacãtibus locũ habere. Secus vero in beneficiis, quæ in Romana curia, vel locis vltra duas legales dictas, à dicta curia nõ obſtantibus, vacauerint. In quibus impetrationes valere voluit, vt ibi latius proſequitur. Itaque ex textu prædictę extrauagãtis caſus noſter (quod eſt perpetuò notandum) deciditur, & limitatur.

REGVLA DE NON IVDICANDO IVXTA FORMAM SVPPLICATIONIS, SED LITERARVM EXPEDITARVM.

1 ITEM, *Cum ante confectionem literarum gratia Apoſtolica ſit informis: uoluit, ſtatuit, & ordinauit idẽ dominus noſter, quòd iudices in Rom. curia, & extra eam pro tempore, (etiã ſi ſint Sanct. Roma. Eccleſiæ Cardinales, cauſarũ Palatij Apoſtolici auditores, uel quicunque alij) non iuxta ſupplicationũ ſignatarũ, ſuper quibuſuis impetrationibus uel cõceſſionibus, niſi in dicta Curia duntaxat ſint, cõmiſſiones iuſtitiã cõtinẽtes per placet uel per ſanctæ Romanæ eccleſiæ Vicecancella-*

cellarium, iuxta facultatem ſuper hoc ſibi cõceſſam ſignatæ, ſed iuxta literarum ſuper eiſdem impetrationibus & cõceſſionibus confectarũ tenores & formas iudicare debeãt: decernẽs irritũ, &c. etſi literæ ipſæ per præoccupationem, uel aliàs minus bene expeditæ reperiantur ad illorum, quorum intereſt, inſtantiã, ad Apoſtolicam Cancellariam remitti poterũt per eius officiales, quibus huiuſmodi tenores & formas reſtringere conuenit, ad formas debitas reducendæ.

PRAEFATIO.

PRimus iſtius regulæ author Nicolaus Quintus fuit, qui primus omnium regulas iudiciarias, & eas omnes, paucis exceptis, quas hodie habemus, digeſsit: cum ante ipſum nemo prædeceſſorum Pontificum id egerat: ſed vt plurimum quibuſdam formulis literarum expeditionem, ac expectatiuas concernentibus contenti fuerant, vt ex eiſdem literis apparet: & hæc regula quæ in ſupplicationibus gratioſis expediendis loquitur, plures alias regulas ſuffraganeas habet. Nã primi omnium Vrbanus Quintus, & Martinus Quintus expeditionem literarum, etiam in expectatiuis neceſſariam eſſe ſtatuerunt, volentes, acceptationes ante literarum expeditionem factas nullius eſſe momenti, vt in eorum regulis patet, cum ante acceptatio & prouiſio cum ſola ſupplicatione valebat, literis non expeditis, vt ex deciſ. Biſigneti. iiij. in titu. de conceſ. præben. apparet. Et hoc idem ad commiſsiones, quòd iuriſdictionem non tribuerent, literis ſuper gratiis non expeditis, Nicolaus Quintus extendit. Quem in hoc ſequuti ſunt omnes poſteriores Põtifices, vt in eorum regulis cauetur. Et quod hîc generaliter de literis beneficialibus expediẽdis ſtatutum eſt, idem in diſpenſationibus inferius in regula. liij. determinatum reperitur. Et eodem modo ſequeſtra & executoriales literarũ expeditionem requirunt, vt in regula ſexageſimanona apparet. De quibus omnib. regulis ſimul hîc tractabo, ex quo, eandem materiã continent. Et licet iſta regula per omnes ferè Pontifices fuerit, prout iacet, innouata: Hadrianus tamẽ Sextus quædã in ea, prout etiã in aliis dubitationis tollendæ cauſa, addidit. In primis in prooemio iſta verba addidit, (Cum ante confectionem literarum gratia Apoſtolica ſit

Quis fuerit primus author regulæ.

Literarũ expeditionẽ in gratiis expectatiuis neceſſariã eſſe, quis Rom. Põtificũ ſtatuit.

Commiſſiones, ſequeſtra, et executoriales literarũ expeditionem requirũt.

ſit informis,&c. Per hoc deſignans finalem rationem regulę. Hoc enim in aliis regulis non erat:tamen à deciſione Rotæ xix.tit.de cõceſ.pręben.in nouis,accepit.Secũdo addidit iſta verba,(Niſi in curia dũtaxat ſint cõmiſsiones iuſtitiã cõtinẽtes.) Quaſi velit ꝙ in curia Romana iudicetur ſecũdũ cõmiſſiones,etiã ſine literarum expeditione,dum contineant commiſſionẽ iuſtitiæ: & ſignetur per placet, vel per vicecancellarium. Tertio addidit,(decretum irritans:)quod in aliis regulis nõ erat. Tamen Rota ſemper tenuit ſententiã latã contra regulã productã eſſe nullã,etiã ſi in ea nõ fuerit clauſula annullatiua decreti: quia ſatis eſt legẽ ꝓhibere,ne aliquid fiat. Nã omnis lex præceptiua decretũ irritans habere dicitur,vt notant Moder.in.l.nõ dubium.C.de legib.& in.l.nemo poteſt.de leg.j. Sed de his ſatis.Ad quæſtionem veniamus.

Sẽtẽtia lata contra regulã producta an ſit nulla.

Lex oĩs præceptiua dicitur habere decretum recitans.

QVAESTIO PRIMA.

QVAERO,an regula iſta cõcurſum,ſimilitudinem, vel conſonantiam cum iure communi habeat, vel ſit cõtra ius commune?

Regula nunquid habeat cõcurſum, &c.

SOLVTIO.Iſta quæſtio multum neceſſaria eſt,quia ex deciſione ipſius,in decurſu materiæ plures difficultates decidi poterunt.Nam ſi regula iſta cum iure communi concordat,fauorabilis,& extẽdẽda erit.Si verò cõtra ius commune, ſtrictam interpretationem recipiet.Et ideo vt veritas appareat, omiſsis ambagibus, concludendum videtur regulam iſtam in aliquibus iuris communis concurſum habere. De quo etiam aliquid inferius dicam in illa quæſtione, an habeat locum in motu proprio.

Tamen nunc pro iſta opinione in primis faciunt ea quę tradit Bald.in.l.humanũ.circa fi.C.de legibus. Quem ſequitur Fely.in.c.eam te.in.iij.col.de reſcrip.Vbi volunt gratiam Papæ literarum expeditionem requirere,vt de illa conſtare poſſit.Nam de iure communi gratia ſub quadam tacita conditione,ſi literę expediantur,concedi videtur,vt dicit Egid.in conſil.xxiiij.in.iij.colum.verſi.& puto,&c.Nam per expeditionem forma & perfectio gratiæ datur,vt dicit deciſio Rotæ.xxvij. titul.de reſcript. in nouis. repetita per Egid.deciſione.dcclvj.Et licet quo ad eſſe ipſius gratiæ ſcriptura non requiratur,tamẽ quo ad probationem neceſſaria eſt,vt dicũt communiter doct. in rubr.de cõſtit.Et vltra ipſos ratio iſtius opinionis

Gratia Papæ facta alicui an requirat literarum expeditionem.

opinionis redditur per Egid.deciſ.dcix.incipien.impetrans, &c. Quia ſola ſupplicatio, ex eo cōcludenter non probat ius alicui competere: quia fortè quando literæ expediri debent, Cancellariæ officiales clauſulas ſupplicationis aliter extendent, vel reſtringent, & fortè ſuper tali ſupplicatione literas non dabunt: quia, vt experientia docet, plures ſupplicationes expediri non poſſunt: quia fortè in eis aliquæ clauſulæ, quæ contra ſtylum ſunt, ponuntur. Et ideo antequam hoc experiamur, ſupplicatio non videtur certitudinem continere: & propterea gratia per ſolam ſupplicationem informis per Rotam appellari ſolet, vt patet deciſ.xix.de conceſſ.præbend.in nouis. Sic etiam videmus, quòd intrans poſſeſsionem beneficij, literis non expeditis, licet habeat ſupplicationem, omne ius perdit, vt dicit Fely.in cap.veniens.in ij. colum. de accuſ. & eſt text. in extrauag. iniunctæ. Aliàs fruſtrà Papa in cancellaria tot officiales poneret, dans illis formam per ſuas regulas expediendi, ſi ſola ſupplicatio ſine expeditione valeret, vt dicit Egid.in conſil.xxxiiij. Requiritur igitur expeditio literarum, quia per illas omne dubium tollitur, & gratia digeſta, & habere totaliter perfectionē ſuā dicitur, vt tradit Oldr. in conſil.cccxxiiij.incipien.factum tale eſt. Dominus noſter, &c.in.ij.col.verſic.quarto, circa renuntiationem, &c. Nā ſola ſupplicatio adhuc in vtero exiſtere dicitur, donec per expeditionem literarum in mundū producatur, vt dicebat Bald. per.l.contractus.C. fide inſtrumen. & reaſſumunt Moderni Bononien.rep.rubric. C. de prob.in.xiij.colum.facit dictum Angel.in.l.bene à Zenone.C.de quadri.reſcrip.de quo mentionem feci in tract.breuium.nume.4. Inde euenit, quòd Rota ſepiſsimè, temporibus meis, in pluribus cauſis voluit, excipientem, ſeu dantem de iure tertij, per ſolam ſupplicationem ius clarum, neque liquidum producere, donec literæ expeditæ ſint: quia in expeditione veritas conceſſorum diſcutitur. Nam aliquando videmus quòd ſupplicatio expedire non poteſt. Meritò igitur Rota iudicauit, illud ius informe & confuſum eſſe, adeò ꝙ ante literarum expeditionem plęrique doctores voluerunt non dari canonicū titulum, ſaltē in ſuo eſſe perfecto, vt dicit Egid.deciſ.cx.in.col.iiij. & deciſ.dclxiiij. & tenet etiam Nicol. Milis quondā auditor Rotæ in verbo gratia Apoſtolica. cum quibus concordat deciſi. ccccLviij. incip. circa

Poſſeſsionem beneficij intrās literis non expeditis, perdit omne ius.

Excipiēs, ſeu dās de iure tertij, per ſolam ſupplicationē non ꝓducit ius clarū neque liquidū.

Titulus canonicus.

Sumptū de regiſtro ſupplicationū ſignatarū, an faciat fidē in iudicio.

circa ſecūdum.in nouis. Hinc eſt, quòd ſumptum de regiſtro ſupplicationum ſignatarum, in iudicio fidem non facit, vt dicit Egid.deciſi.cclij. Secus autem ſi ſumptum literarum bullatarū extrahatur, vt dicit deciſio.dcxxj. in antiq. repetita in deciſ.dclxxxj.aliàs ſecundum titulos eſt deciſ.xxviij. titu. de proba. Quam deciſ.ſequitur Barthol. Belenzinus Rotæ auditor, in tract.de chari.ſubſidi.q.cxiij.

Et iſta omnia quæ de iure communi procedunt, cum diſpoſitione iſtius regulæ concordant, quæ literarum expeditionem etiam requirit. Quod vlterius ſuadetur: quia regula iſta, & regula. xxix. quæ diſponit commiſsiones non valere, literis non expeditis, & regula.liij.quæ vult diſpenſationes etiam non valere, literis non expeditis, omnes iſtæ tres regulæ concordant in vno fine, & eandem mentis intentionem habent, vt de ſe patet. Et tamen Old. probat in conſil. cccxxvj. incipien.quòd articuli.in.ij.&.iij.colum. verſi. præſertim. & verſicu. item quis dubitat, &c. dictas regulas expeditionem literarum in diſpenſationibus requirentes, cum iure communi concordare, imò idem quod ius commune cōtinere. Idem dicit Egid. in conſil.xxxiiij.in.v.colum.in fina.verſi. & puto quòd non, &c. Igitur & in iſta regula idem dicendū erit. Pro quo optime faciunt motiua eiuſdem Old.in conſil.cccxxiiij. incipien.factum tale eſt, &c.in.ij.colum.verſi.quarto renunciationem, &c.& conſil.ſeq.incip.thema quæſtionis. & latius in conſi.cccxxviij.incip.ad idem col.ij. Ex quibus manifeſtè colligitur diſpoſitionem iſtius regulæ quandam conformitatem & dependentiam à iure communi habere.

Regulæ expeditionē literarum requirentes in diſpenſationibus.

Et tamen vlterius circa præmiſſa aduertendum, quòd literæ tunc expeditæ dicuntur, quando in plumbo ſunt, iuxta.c. licet de cri.falſi.facit quod dicit Domin. ex mēte Lapi in.c. ſicut.de præbēd.li.vj. Et ita in practica ſeruatur, vt refert Fely.in.c.ex diligenti.in fi.de ſimo. Et tenuit Rota in vna Salamantina parochialis, de mēſe Nouemb.M.D.xxxix.coram. R.P.D.Marcello Creſcentio, pro magiſtro Hieronymo Arze. Et licet iſta literarum expeditio ad probationem propter prędictas cauſas requiratur, quæ in caſu iſtius regulæ militāt, tamen Moderni Vincentini in repet.rubric. de conſt.in.xiij. col. hanc regulam factam fuiſſe dicunt propter aliàs cauſas, quæ ſecundū ipſos duæ eſſe poſſunt, propter quas Papa ad faciendam

Literæ quando dicantur expeditæ.

ciendam iſtam regulá motus fuerit. Prima, vt falcitates quæ in ſupplicationib⁹ facilius committũtur, quàm in bullis, propter appoſitionem manuum plurimorum officialium, vt dicit tex. in. l. fina. C. de codicil. Secũda ratio, ne ſi ſola ſupplicatio abſque literarum expeditione ſufficeret, officialibus Romanæ curiæ præiudicium inferatur, qui ob eam cauſam bona fide officia ſua à ſede apoſtolica emerunt, vt inde emolumentũ aliquod appoſitione manuum eorundem capiát. Et ſecũdum iſtas rationes aliæ regulæ cancellariæ, expeditionem literarũ requirẽtes, regulãtur. Et iuſtificatur deciſio. Egid. dcxliiij. incip. ſi Papa, &c. qui voluit gratiam per ſolã ſupplicationẽ factã ante literarum expeditionẽ ius effectuale in perſonã prouiſi non inducere, adeò quòd ſi prouiſus ante literas cõfectas cum ſola ſupplicatione moreretur, aut matrimonium cõtraheret, vel religionem profiteretur, nihil per eius obitum, matrimonium, vel profeſsionem vacaret, vt ibi per eum. Et hoc ſentit Egid. deciſi. lxix.

Papa qua ratione monetur ad faciendas regulas expeditionem literarum requirentes.

Tamẽ conſiderandum eſt, quòd licet prædictæ rationes veræ ſint, habito reſpectu ad iſtam regulam, quæ probationem requirit, quæ certitudinaliter per ſolam ſupplicationem fieri non poteſt, donec videatur ſi illa expediri poſsit, vt ſuperius dixi. Non tamen militant, quo ad eſſentiam gratiæ quæ in ſola ſupplicatione conſiſtit, quia eo ipſo, quòd Papa dicit, fiat, gratia abſq; alio adminiculo literarũ facta eſt, vt dicit Calde. in cap. quiſquis. de electio. cum multis concor. quæ more ſuo congerit And. ſicul. in ca. in noſtra. in. v. col. nu. 19. de reſcrip. iuxta illud Lucæ cap. j. Fiat mihi ſecundum verbum tuum. & inferius dicam, dum declarabo ſignaturá gratiæ factam per verbum fiat. Et ſecundum hoc illa deciſio Egidij. dcxliij. vera non erit, nec hodie in practica tenetur: ſed ſeruatur quædã deci. dccclxxxij. in antiq. incip. Nota, quòd vbi gratia eſt facta, &c. quæ diſponit beneficium per obitum illius vacare, qui mortuus fuit, cum ſola ſupplicatione ante confectas literas. De quo late loquitur Io. And. poſt Archidia. in proœmio lib. vj. & Barb. in. d. c. in noſtra Redeundo igitur ad propoſitum, dico, quod regula iſta in hoc cum iure communi cõcordat: quia de iure cõmuni ſola ſupplicatio indubitatã probationẽ iuris nõ inducit, propter interpretationẽ clauſularũ, q̃ in expeditione literarũ per abbreuiatores & alios officiales fieri

Prouiſus ſi ante literas moreretur, &c.

Papa q̈ dicit fiat, &c.

fieri ſolet. Et propterea hic Papa iudicibus mãdat non debere iudicare iuxta formam ſupplicationum. Et ſecundũ hoc deci. Egidij,& aliorum rectè procedunt, & rationes militant ſuperius factæ per Modernos Vincentinos.

Literæ nõ dãt ius in re.

Tamen quo ad eſſentiam gratiæ, iſta regula ſecundum interpretationem communem à iure communi diſcordat, vt etiam dixit Gloſſator hic,& ſuperius in regula. viij. Et reaſſumit notabiliter Socin. in conſil. xlj. in. ij. &. iij. col. lib. iij. Et iuxta iſtam interpretationem ſaluatur prædicta deciſio. dccclxxxij. quę conſiderat ius tantum in ſupplicatione conſiſtere: quia literæ non dant ius in re, nec ad rem, ſed ſola gratia. Et licet talis gratia ſecũdum aliquos informis dicatur, cum per literas forma detur illi gratiæ, tamen illa forma formalis, ſeu eſſentialis non eſt, ſed probatoria , vt dicit Geminia. in conſil. cvj. ij. colum. verſi. in contrarium. Requiruntur igitur literæ quo ad probationẽ, & quo ad executionẽ gratiæ & prouiſionem, reſpectu executorũ, & fulminationũ proceſſuum, vt in expectatiuis,& ſimilibus apparet, quæ cum ſola ſupplicatione fieri non poſſent. Licet etiam, quòd his caſibus ſola ſupplicatio ſufficiat, teneat deciſio Rotæ quarta, titulo de cõceſ. præben. in antiquiori. quam dicit mirabilem Fely. in ca. eam te. col. penul. de reſcript. Et hoc modo procedit etiam, quod dicunt Moder. in tract. penſionum quæſt. xj. videlicet, quòd penſio impoſita de conſenſu per ſolam ſupplicationem debetur,& tranſit ad ſucceſſorem, etiam literis nõ expeditis. Imò poteſt agi ad cenſuras poſitas in ſupplicatione cum ea ſola, licet quando ageretur ad priuationem, ob non ſolutionem literæ ad probationem rêquiruntur, vt dicit iſta regula. Et ita iudicauit Rota, & ſignatura in caſu cõtingenti, vt refert Dominus Guliel. in collecta. deciſionum. Quamuis etiam circa illud dictũ de exactione penſionis, literis nõ expeditis, quòd ſalua conſcientia fieri non poſsit, aliqui ex antiquis doctoribus Cancellariæ dubitauerint, vt refert Hieronymus Paulus antiquus Cancellariæ apoſtolicæ corrector, eo. lib. qui vulgò practica Cãcellariæ appellatur, vt referam in alia quæſt. Sufficit igitur ex prædictis oſtendiſſe regulam iſtam, dependentiam & ſimilitudinem, ſiue quandam conſonantiam cum iure cõmuni habere. Pro qua plura ſcribunt Moderni Papien. repetẽtes tit. de conſtit. in charta ſi. Et vlterius, quid expeditio

Literæ, quando ageretur ad priuatione͂, ad probationem requiruntur.

tio literarum operetur, dicam in vna quæſt. ſuper regula de ſubrogandis.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, nũquid iſta regula extra curiã locũ habeat? SOLVTIO. Videtur dicẽdum, ꝙ non, quia text. iſte de iudicibus in Roma. curia deputatis loquitur. Ergo cõtrarium in aliis dicendum eſt: quia poſitio vnius, alterius excluſio eſt. l. cum pretor. cum ſimilibus. ff. de iudi. Et iſto modo argumẽtandi vtitur Angelus in repet. l. ſi vacãtia. colum. vj. C. de bo. vacan. & Decius in. l. j. colũ. xiiij. de offic. eius. & alibi ſæpe. Et pro iſta opinione facit, quia regula. liij. quæ eſt iſti ſimilis, & diſpenſationes non valere diſponit, niſi literis expeditis, extra curiam nõ procedit, vt aliàs tenuit Rota. Secundum quod refert dominus Gulielmus Caſsiodorus in quadam ſua deciſione, ſuper regula, de infirmis reſignan. &c. quæ incipit, ſæpius fuit diſputatum. Et Soci. in conſil. xlj. volu. iij. Et idem tenuit Rota die prima Iulij M.D.xxxviij. & iterum die. viij. Ianuarij M.D.xxxix. in vna Illerden. canonicatus coram R. D. Ioanne Paulo, vbi bis tenuerunt, & cõcluſerunt omnes Domini dictam regulam. lij. locum non habere in diſpenſatione facta à legato extra curiam. Contrariũ tamen tenet Gloſſator hic in ſecunda colum. & ad iſtũ text. reſpondet, videlicet, quòd iſta verba, in Romana curia, exempli cauſa ponuntur, quod regulam non reſtringit. arg. ca. j. ne cle. vel mona. Et pro iſta opiniõe Gloſſatoris facit procœmiũ regulæ antiquæ per Nicolaũ. V. conditæ, vbi Nicolaus hoc modo exorditur: Quia plærique litium ſtrepitus diſpẽdium amplectẽtes, frequenter illas per ſignaturã, ſuper quibus apoſtolicæ literæ conficiendæ forent, ſupplicationum exhibitiones protrahere non expaueſcunt, vt diſpendiis obuietur, & litibus huiuſmodi finis quanto citius imponatur. Statuit &c. Iſta ſunt verba formalia procœmij illius regulæ primò conditæ, quæ generalia ſunt, & militãt ita extra curiam, ſicut in curia, & ita etiam in ſimili quæſtione ponderatum fuit procœmium reg. de ann. vt ibi dixi. Cũ igitur ratio procœmij ſit generalis, cõueniens eſt, quòd regula generalis eſſe debeat.

Quid dicendum? Puto primam opiniònem veriorem eſſe: quia iſtà regula non loquitur niſi de iudicibus deputatis in Romana curia, etiam ſi Cardinales vel auditores fuerint. Ergo

Poſitio vnius excluſio eſt alterius.

Diſpẽſatiões nõ valere, niſi literis expeditis, quomodo procedat.

Verba iſta, ĩ Ro. curia quid importẽt.

Regula de quibus iudicibus loquatur.

go intentionis Papę fuit, nolle regulam ligare extra curiam, aliàs ſi voluiſſet, hoc dixiſſet. argu. cap. ad audiẽtiam. Et quia ſi contrarium diceremus, magna ſeruitus & longum diſpendium gentibus Vltramontanis in longinquis regionibus habitantibus imponeretur, gratias ſola ſupplicatione ab eorum ordinariis factas, ad curiam pro expeditione bullarum mittere deberent, cũ tamẽ quotidie videmus in Rota dictas gratias ſine confectione literarum, niſi cum ſolo inſtrumento notarij, & ſigillo Epiſcopi approbari & canonizari. Et idem inconueniens reſultat, ſi gratia facta per Papam non probaret corá ordinariis, facta recognitione per teſtes, niſi literis expeditis. Eſſet enim valde abſurdum, quòd iudicia & tribunalia ordinariorum, ſecundum iſtam regulam regulentur, & quòd iudicia eorum ſuſpendantur, vſquequo literæ in curia expediantur, cum tamen ordinarij ſecundum ius commune procedere debeant, quod literarum expeditionem non requirit, ſed ſolam nudam & ſimplicem ſignaturam, vt notatur in cle. dudum. §. nos enim de ſepult. & in cap. inſtitutionis. xxv. q. ij. cum aliis concord. vt ſuperius in prima quæſtione dixi, & ita in practica ſeruari videmus. Et quod dictum eſt de iſta regula, idem dicendum eſt de regula. liij. infrà eod. vt dictum fuit ſuperius. Sic etiam & de alia regula dici poteſt, quæ in executorialibus literarum expeditionem requirit, vt videlicet in executorialibus legatorum & ordinariorum non procedat. Et nunc de menſe Nouemb. M.D.xxxviij. coram eodem R.D. Ioan. Paulo in vna Lucana attentatorũ parochialis filiorum Corui, hoc idem dubium propoſitum fuit. Nam Papa commiſerat cauſam in partibus ſupplicatione introcluſa. & iudex in partibus protulit ſententiam literis non expeditis: fuit dubitatum, vtrũ regula iſta haberet locum. & Gloſſator in regula. xxix. tenet quòd non, quia regula iſta loquitur de ſupplicatione. & breue non eſt ſimpliciter ſupplicatio, ſed eſt quid mixtum, & ideo ſub ſimplicibus mixtũ non comprehenditur, vt in. c. ſtatutũ. de elect. lib. vj. neſcio tamẽ quid Rota tunc concluſerit, quia deciſioni propter aduerſam valetudinẽ nõ interfui, ſed iſta opinio mihi placet, in qua tunc fuerunt egregij plures doctores, & ſecundum eam Rota paulò antea vnam cauſam ſimilem deciderat corá D. Paulo Capiſucco, de qua ĩ tract. breuiũ. in. viij. & . ix. nu. mẽtionẽ facio.

Gratiæ ab ordinariis factæ ſolo inſtrumento notarij &c.

Ordinarij cum procedere debeãt ſecũdum ius cõmune, non req. &c.

Mixtum ſub ſimplicibus non cõprehenditur.

Quæſtio

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, an regula iſta procedat quãdo ordinarius ꝓuidit in curia de beneficiis vacan. in ſua diœceſi, videlicet, vt prouiſus tunc teneatur literas expedire? *Ordinarius quando prouidet in curia de beneſic. &c.*

¶SOLVTIO. Dicendum eſt quòd non, quia prouiſio ordinarij ſufficit beneficiato quo ad hoc, vt dicatur habere titulũ vigore cuius poſſit cum bona conſcientia beneficium poſſidere, vt ſuperius in quæſtione proxima dictum eſt.

¶Sed maius dubium eſt, nunquid Epiſcopus in curia poſſet prouidere. Videtur quòd non, quia præſente Papa, nullus poteſt iuriſdictionem ordinariam exercere, vt dicit Archid. in cap. experientiæ. xj. q. j. & dicam inferius. q. vlt. pro quo facit text. in l. ij. ff. de offic. procon. Sed tenendo contrarium reſpondetur ad hoc, quòd dictum Archid. in iuriſdictione contentioſa propter rationes poſitas in d. vlti. q. procedit, ſed ſecus in voluntaria, prout eſt conferre beneficia, quia talis iuriſdictio extra diœceſim exerceri poteſt, vt dicit Ioan. Andr. poſt Ioan. Mona. in. c. ſi beneficia. de præbend. lib. vj. & hoc tenet Innoc. in cap. quia diuerſitatem. in fin. de conceſſ. præbend. ſequitur Præpoſi. in cap. qui aliquo. col. fin. lj. diſtinct. & eodem modo legatus in curia beneficia ſuæ prouinciæ reſeruare, vel conferre poterit, vt tenent Moder. in tract. reſeruatio. in x. q. iiij. q. princ. & propterea non requiritur, quòd ꝓuiſus ab eo literas expediat. *Epiſcopi reſidentes in curia. Papa præſẽte nemo poteſt iuriſdictionem ordinariam exercere. Legatus ĩ curia põt beneficia ſuæ ꝓuinciæ reſeruare.*

¶Sed hoc de ſtylo ſolet modificari, ſecundum quod dicit Hieronym. Paulus, antiquus Cancellariæ vicecorrector, in illo libro, qui Practica Cancellariæ appellatur. fol. lxxxij. vbi dicit, quòd communiter Epiſcopi vadunt extra vrbem ad conferẽdum, ad hoc, vt dicãtur eſſe in aliena diœceſi. Sed Moder. in d. tract. referunt D. Auinionen. hoc obſeruaſſe, quando Papa in curia præſens erat: vbi verò erat abſens, tunc in curia cõferebat, & adiũctis iſtis verbis, videlicet, abſente S. D. N. ab vrbe. Itaque ſiue vno modo, ſiue alio, quæſtioni ſatisfactum eſt

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, an iſta regula habeat locũ in acceſſu, vel regreſſu, ex cauſa onoroſa, & per viam contractus? *Regula nunquid habeat locum in acceſſu, &c.*

¶SOLVTIO. Hodie, quæ numeratur xiiij. Martij M.D.xxxvij. in vna Hiſpalen. canonicatus, coram R. P. D. Marcello Epiſcopo Marſicano, per omnes Dominos,

 exceptis

Regreſſus ex cauſa oneroſa, an dicatur ꝓpriè gratia.

Regula de vtendo gratiis duabus, in quibus habeat locũ.

exceptis duobus, concluſum fuit, regulam iſtam, & aliam, de qua tunc principaliter agebatur, videlicet, quòd acceptationes ſuper gratiis, niſi literis expeditis, non valeant habere locum etiam in regreſſu.

Tamen prædictis obſtat, quia regreſſus ex cauſa oneroſa propriè gratia non dicitur: ex quo potius quandam compenſationem exhibiti beneficij concedi videtur, quàm ſponte & liberè, iuxta ea quæ ſcribit Iaſ. de donatione remuneratoria in.l.ex hoc iure.ff.de iuſti.& iur.& quæ latius ſcribam in regula de publicandis reſig.in illa quæſt.an regula habeat locũ in permutatione. Ad idem facit, quia videmus regulam Cãcellariæ de non vtendo duabus gratiis, non habere locum, quando gratiæ conceſſæ fuerunt ex cauſa oneroſa, vt refert D.Guliel.Algaren.Rotam ita iudicaſſe.

Et ideo, vt hæc omnia eluceſcant, pro reſolutione iſtorum contrariorum cõſiderandum eſt, quòd aut in iudicio petitur canonizari gratia acceſſus vel regreſſus vel vigore dictæ gratiæ beneficium adiudicari petitur. Et iſto caſu ſola ſupplicatio non ſufficit, ſed literæ expeditæ requiruntur, aliàs tam regula iſta quàm regula.xxix.locum habebunt. Aut vero ad canonizatoriam, vel ad iudicatoriam ſententiã non agitur, ſed ad abſolutoriam. Et iſto caſu ſola ſupplicatio acceſſus, vel regreſſus ſufficit. Ita in vna Redonen. parochialis ſancti Hilarij, coram D.Triuultio, & in duabus aliis cauſis tenuit, & iudicauit Rota, prout refert D.Guliel. in collectaneis deciſionum.tit.de re iud. Et ſic etiam tempore meo, vidi in pluribus cauſis iudicari. Et hoc procedit etiam ſi actor haberet ſentẽtias pro ſe, quia poſſent reuocari, conſtito de iure poſſeſſoris per ſolam ſupplicationem, etiam ſi illa ſupplicatio ius tertij concernat: quia tali caſu ſola ſupplicatio quo ad abſolutoriam ſufficeret, vt in dicta cauſa Redonen.cõtigit. Quia abſolutoria pro quodam Iacobo poſſeſſore data fuit, qui de iure tertij per ſupplicationẽ ſolam dederat. Et ſic ſententia Triuultij canonizatoria gratiæ, ſi neutri, ipſius actoris reuocata fuit. Et illam D.Anto. de Monte, qui poſtea Cardinalis fuit, reuocauit. Et ita etiam tempore meo Rota iudicauit in vna Burgen. beneficiorum, coram D. Camillo de Balionibus de menſe Maio. M.D.xxxij. in fauorẽ Franciſci Peſquera, qui de ſupplicatione iuris tertij, quo ad abſolutoriam dedit. Et

iſta

iſta omnia in ratione iuris conſiſtunt: quia ſi actore non probante, reus, etiam ſi nihil producat, abſolui debet. l. fina. C. de rei vend. & c. ſi. de iur. iur. & deciſ. j. iij. & iiij. de re iud. in nouis. Tanto fortius reus abſolui debet, quando aliquid producit. Nec obſtat, quòd iuriſdictio auditori non datur, niſi literis expeditis, vt in. d. regula. xxix. Quia procedit hoc in canonizatoria, ſecus in abſolutoria in odiũ moleſtantis, quod fieri poteſt. Nam quo ad hoc iuriſdictio datur: ſicut pro cõdemnatione expenſarum & damnorum iudici ex reſcripto nullo iuriſdictio tribuitur, vt tradit Abb. in. c. dilectus. el. iij. de prębend. & Moder. in cap. fina. de reſcript. & in cap. diſpendia. eod. titu. lib. vj.

Reus etiã ſi nihil pducat, actore non probante debet abſolui.

Iuriſdictio ex reſcripto nullo iudici datur pro cõdemnatione expenſarũ.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regula iſta habeat locum quando agitur poſſeſſorio?

SOLVTIO. Generalitas verborum eius innuit quòd ſic, tamen contrarium ſæpe in Rota fuit tentum: quia agenti ſpoliato colorem tituli per ſolá ſupplicationem probare ſufficit. Imò ſola prouiſio ſubexecutoris pro colore ſufficit. vt dicit Egid. deciſ. dlxxiij. incipien. ſpoliatus. Vel etiã ſola prouiſio, ſiue collatio vicarij Epiſcopi, vt dicit idem Egid. deciſ. l. incipiẽ. ſi petens. A fortiori igitur gratia ſignata per Papam ſufficiat, de cuius poteſtate nemo dubitat. Imò confeſsio tituli aduerſarij expoliato pro colore ſufficit, vt tenet Fely. in ca. olim. colum. vj. verſicu. limita. ſecundo. de reſcript. & Philip. Franciſc. in cap. ad decimas. colum. ix. de reſtit. ſpol. & in. c. j. colum. iiij. de eo, qui mit. in poſ. lib. vj. Præ-poſ. in. c. j. & col. xiij. q. j. & in cap. porrò. col. iiij. de diuor. Et hãc opinionem tenet, & ſeruat Rota, vt patet in deciſ. xix. de reſt. ſpol. in no. Ratio eſt, quia poſſeſsio canonice per ſolam ſupplicationem ſignatam & dotatam capi poteſt. Nec reperitur, niſi in cõſiſtorialibus requirit literas, per extrauag. iniũctæ. tit. de elect. cum aliàs de iure cõmuni, etiam ſine illis ſola ſupplicatio ſufficiebat. Et ita intelligi debent, quæ ſcribit Fely. in cap. veniens. col. ij. de accuſat. Nam vt ſuperius in. j. q. dictum fuit, gratia principis per ſolam ſignaturam recipit eſſe. Et literæ ſolum in iſta regula ad probationem, prout de iure communi, requiruntur vt tradit Abb. col. ſi. & alij in. c. in noſtra. de reſcrip. Hinc videmus, ꝙ diſpenſatio ad duo incõpatibilia

Regula iſta an habeat locũ &c.

Spoliato pro colore quid ſufficiat.

Poſſeſsio per ſolam ſupplicationẽ capi poteſt.

Principis gratia per ſolam ſignaturam ſuã recepit eſſe.

Diſpenſatio ad duo incõpatibilia.

tibilia per ſolam ſupplicationem ſortitur effectum, non obſtante regula.liij.quæ diſponit diſpenſationem non ſuffragari, niſi literis expeditis, vt dicit Gloſſator in regul.xiij.colum. finali. Et tenuit Rota in vna Illerden. Archidiaconatus corá D. Staphileo, de menſe Ianuario M.D.xxvj.in qua fuit concluſum in fauorem Ioann. Beltrandi, diſpenſationem ad duo incompatibilia ſuſtineri poſſe per ſolam ſupplicationem, cuius vigore.d. Ioannes obtinuit, & dicta beneficia poſſedit. Et hoc quando nō agitur ſuper dictis beneficiis incompatibilibus iam obtentis, ſed ſuper alio beneficio poſtea acquirendo. Nam in caſu prædicto dictus Ioannes poſtquam vigore diſpenſationis obtinuerat, & poſſederat plura incompatibilia, acquiſiuit poſtea dictum Archidiaconatum Illerden. alius illum impetrauit ſub prætextu, quòd dictus Ioannes poſſederat plura incompatibilia cum ſola ſupplicatione, literis non expeditis. Et ſic quòd erat effectus inhabilis, quo ab obtinendum, Rota concluſit, vt dixi, hoc caſu regulam non obſtare, quia ſola ſupplicatio ſufficiebat ad excuſandam inhabilitatem beneficiorum acquirendorum: ſecus ſi ageretur ſuper acquiſitis & poſſeſsis, cum ſola ſupplicatione. Et eo etiam caſu ſufficeret ſecundum Rotam, ante ſententiam diſpenſationem expedire, non obſtante, quòd tempore litis motæ literæ expeditæ non fuiſſent, quia ſic illi regulæ.liij.ſatisfactum eſſet. Ita latè refert tenuiſſe Rotam Domin. Guliel. in collectaneis deciſio. Vbi longo verborum ambitu hoc diſcutit, vt ibi videri poteſt. Si igitur quæ in proxima deciſione dicta ſunt, quando agitur petitorio procedunt, à fortiori hîc, vbi poſſeſſorio agitur. Et iſta dubitatio quo ad iſtam regulam ſatis reſoluta videtur.

Diſpenſationem expedire ante ſententiam.

Sed magis huic difficultati obſtat regula.xxix.quæ cōmiſſioné cauſæ nō valere, niſi literis expeditis diſponit. Vnde ex quo abſolutè regula illa loquitur de cōmiſsione cauſæ intelligi poteſt, ſiue ſit cauſa poſſeſſorij, ſiue petitorij. Quia verba indiffinitè ꝓlata omnē caſum cōprehēdūt, niſi excipiatur.c.ij.de coniug.lepro.&.c.j.de cōſtit. Tamē quia in cauſa poſſeſſorij de canonizatoria, neq; de adiudicatoria non agitur, ſed de tollēda moleſtia illata. Per quod quidē remediū, nihil expoliato de nouo tribuitur, ſed tantum in eo ſtatu, in quo prius erat, cōſeruatur. Voluit Rota in odiū ſpoliantiū vtranque

Verba indiffinite prolata.

que regulam locū non habere, quando ageretur ſpolio, & ſic poſſeſſorio. Et ita D. Guliel. ſuper illa regula. xxix. Rotam in pluribus cauſis ita tenuiſſe & iudicaſſe refert. Nam ſi rei ſæpiſsime in Rota cum ſola ſupplicatione pro conſeruanda eorum poſſeſsione abſoluuntur, à fortiori expoliati ad prius habita, cum ſola ſupplicatione reſtitui debent. Quia ſufficit illa ſupplicatio ſola pro colore tituli. Sicut etiam ſufficit ſupplicatio nouæ prouiſionis ad ſupplendum defectum publicationis per regulam requiſitæ, vt iudicauit Rota coram Domino Caſsiodoro in vna Çaurien. canonicatus & præbendæ, vt ipſe idem refert in quadam deciſione. Et ſic ſemper Rota omnes regulas requirentes literarum expeditionem in petitorio, non autem in poſſeſſorio procedere intellexit, vbi gratia canonizari non petitur, ſeu ſupplicatio quæ tantum pro colore tituli producitur. Hinc eſt, quòd quando de titulo beneficij non agitur, ſed de poſſeſsione, leuiores & ſummariæ ſufficiunt, vt dicit Egid. deciſ. & .l. xcix. Et defectus proprietatis non attenditur. Hinc voluit Rota, quòd agenti ſpolio non obſtaret notarius defectus iuris, cōtra dictum Innocen. in cap. conſtitutus. de fil. presbyte. Et ita de menſe Ianuario. M.D. xix. refert ſe in prædictis pronūtiaſſe in vna Lauſanen. D. Guliel. Caſsiodorus in quadam deciſione. quam ſententiam confirmauit. R.P.D. Paulus, vt ibi latius refert.

Supplicatio noua prouiſiõis ad ſuppli. & cat. an ſufficiat.

Regulæ requirentes literarum expeditionem.

Spolio agēti, an obſtet defectus notorius iuris.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, quæ differentia eſt inter iſtam regulam, & illam poſitam, num. 53. quæ diſponit, diſpenſationes nō ſuffragari, niſi literis expeditis.

SOLVTIO. Iſta regula iudicem reſpicit, adeò, quòd ſi tempore commiſsionis literæ expeditæ non ſunt, gratia non valet, nec ſententia, quia reſpicit initiū iuriſditionis, quæ per iſtam regulam tollitur, niſi forma in eo contenta ſeruetur. Sed in regula. liij. reſpectus ad poſſeſsionem, & ad actum extraiudicialem habetur. Ideo ſufficit, quòd ante ſententiam literæ diſpenſationis expediantur, quia regula illa ad iudicem non dirigitur. Et ita iudicauit Rota in illa Illerden. Archidiaconatus, de qua ſuprà in proxima quæſtione mentionem feci.

Pro quorum intelligentia eſt vlterius aduertendum,

Regulæ literarum expeditionem requirẽtes quæ ſint.

quòd plures ſunt regulæ Cancellariæ requirentes literarum expeditionem. Prima eſt iſta quæ iudicibus legem imponit, ne ſecundum tenorem ſupplicatiónum iudicare debeant, niſi literis expeditis. Et iſta regula, vt dixi, concernit iudicẽ. Alia regula eſt inferius poſita. nume. 29. quæ omnes commiſsiones factas ſuper conceſsionibus beneficiorum, niſi ſuper illis prius literæ ſint cõfectæ, annullat. Et illa regula etiã ad iudicem dirigitur, adeò, quòd in vtraq; iuriſdictio ſub modo datur. Et ad euitandum pœnam iſtarum regularum, aliquæ cautelæ per practicos curiales inuentæ ſunt, quas latiſsimè inferius in. xvj. quæſt. referã, dum exceptionẽ iſtius regulæ examinabo, vbi ſumpta occaſiõe aliquid de ſignatura gratiæ & iuſtitiæ ponam. & iſtæ duæ regulæ iudiciales ſunt, & ideo ſunt de dandis. Tertia regula eſt, quæ eſt ordine. xxxvij. etiam literarum expeditionem requirens, videlicet, quando religioſi aliquod beneficium ad nutum irreuocabile petunt, & iſta regula potius literarum expeditores iudicem concernit, ideo de dandis nõ eſt, quia circa modũ expediendi verſatur. Quarta regula eſt, nume. 69. quæ in ſequeſtris & remiſſoriis literarũ expeditionem requirit, & iſta regula propter cõtinuas derogationes non eſt alicuius momenti, quia nunquam vidi remiſſorias mitti per literas plũbatas, quanuis lõgo tempore fuerim in Rota. Sola igitur comiſsione illi regulæ per Vicecancellariũ derogatur, & certè deleri deberet, ne membranas occuparet, quia etiam pro tam modica re, prout eſt ſequeſtrum, & ſimilia, non eſt honeſtum requiri literarum expeditionem, cum iam ſuperq; ſatis litigãtes in litibus proſequendis exponunt. Quinta regula eſt, quòd nullæ penſiones ſoluantur, niſi literis expeditis: de qua mentionem facit vulgatus liber Prouinciale eccleſiarum. fol. xlv. & Gloſſator hic col. fi. Sed iſtam regulam hodie non habemus, quia partes vt plurimum ſupplicationi conſentiunt, & ſe obligãt, etiã literis non expeditis, penſionem ſoluere. Sexta regula eſt quę fuit antiqua, & per Modernos Pontifices renouata, quòd acceptationes ſuper gratiis expectatiuis non valeant, niſi literis confectis. Et iſti regulæ aliquando derogatur, præſertim in reſeruationibus & mandatis conceſsis qualificatis perſonis: ſed in expectatiuis rariſsimè conceditur, & tunc ad partẽ. Et iſta regula ex quo concernit gratiã, licet principaliter ad

Remiſſoriæ quo pacto expeditè mittantur ad partes.

ad iudicem non dirigatur, tamen in quandam conſequentiã impeditur eius iuriſdictio, ne poſsit canonizare talem gratiam, niſi expeditis literis. Quamuis poſſet dici, hoc iam videri prouiſum per iſtã regulam, &.xxix. Ex quarũ verbis iſte caſus comprehendi videtur. Itaq; regula illa fruſtratoria eſt.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an regula iſta procedat in gratia reualidatoria, ſeu, perinde valere, vt videlicet in eis expeditio requiratur, ſicut in principali gratia? *Gratia reualidatoria.*

SOLVTIO. Videtur quòd non, per ea quæ in illa quæſtione de acceſſu & regreſſu dicta fuerunt. Et quia regula loquens de expeditione literarum, de literis primæ gratiæ non reualidatoriæ & ſecundariæ intelligi debet. arg. l. boues. §. hoc ſermone. ff. de verb. ſig. Et ita in ſimili Rota tenuit, regulam de publicandis reſignationibus habere locum in prima tantum reſignatione, non in ſecũda, vt ibi dixi. Præterea, quia iſta gratia perinde valere, differt à prima gratia nomine & effectu. Nomine, quia iſta dicitur perinde valere. Prima verò prouiſio dicitur. Et ſic ex diuerſitate nominum diuerſitas quoque effectuum arguitur. vulg. l. ſi idem. C. de codicil. Et hoc etiam apparet, quia iſta gratia acceſſoria eſt, prima verò principalis. Et ſic apparent in effectu diuerſę. Diſpoſitio igitur loquens in vno caſu, non debet habere locum in diuerſo. c. ſuſceptum. de reſcript. lib. vj. cum ſimilibus. *Gratia iſta, perinde valere, in quo differat à prima gratia.*

Tamen iſtis non obſtan. breuiter concludendum eſt contrarium, videlicet, regulam habere locum in ſimilibus gratiis reualidatoriis, ſeu perinde valere, vt tenet expreſſe Fely. hic in apoſtillis, nullam rationem aſsignans. Sed ratio eſſe poteſt: Quia quando quis vti vult gratia reualidatoria, ſeu perinde valere, ſignum eſt quòd ſine illa principalis gratia ſuſtineri non poteſt, nec virtute illius poteſt agi, nec beneficium acceptari. Tota igitur virtus infunditur in dictam gratiam reualidatoriam. Ergo debet iudicari iſta gratia principalis, quia ſubintrat locum illius in virtute & effectu. Ideo ſubrogatus ſortitur naturam illius, in cuius locum ſubrogatur cum omnibus qualitatibus ſuis, vt in cap. eccleſia. vt lit. penden. cum vulg. De quibus per Rom. in conſil. lvj. qua ergo ratione dicimus in primis literis expeditionem requiri, ita & in iſtis ſecundis reualidatoriis. Et ita tenebant quidam doct. *Nominũ diuerſitas ex diuerſitate effectuũ arguitur.* *Subrogatus an ſortiatur, & cæt.*

doƈto.tempore Sixti, vt inuenio adnotatum in memorialibus Oƈtauiani de Ceſſa, aduocati curioſiſsimi. Et ita etiam pro iſta parte cõſuluit Io. Aloiſius Tuſcanus doƈtor Mediolanenſis aduocatus, & poſtea auditor cameræ in cauſa Naneten. parochialis S. Michaelis, tuncpendente, vt apparet in ij. vol. ſuorum conſi. fo. cxlij. Vbi tenuit, quòd quãdo gratia expeƈtatiua eſt nulla, nõ poteſt acceptari vigore gratiæ, perinde valere, niſi ſit bulla diƈtæ gratiæ reualidatoriæ expedita. pro quo faciũt ea quæ in ſimili quęſt. dicã in reg. de annali. q. xxviij. Præterea, quia iſtæ ſimiles gratię reualidatoriæ, ſeu perinde valere videntur produƈtæ ad ſimilitudinẽ quarundã contignationum, ſiue peſſulorũ, quæ in ædificiis infirmis iam ruinã minantib. apponũtur, ſuſtentationis gratia. Quo caſu idem iudicamus de tali additamento, quod de ipſa re cui additur. cap. fi. §. ſi autem. de conceſſ. præb. lib. vj. & c. quia circa. de priuilegiis. Nam per tales gratias ius amiſſum reſtauratur, & per eas aliquid de nouo inducitur. Et ob eam cauſam reualidatio vim nouæ prouiſionis cenſetur habere, vt dicit Egid. deci. dcxxxv. Ergo omnes qualitates quæ requiruntur in prima gratia, debent neceſſario obſeruari in iſta, vt tradit Roma. in conſil. ccclxxxiij. incip. in propoſito, &c. colum. j. & ideo voluit Bart. in. l. iuriſgentium. §. adeò. ff. de paƈt. quòd eadem ſolennitas requiritur in aƈtu reformando, quæ in aƈtu cõſtituendo requiritur. Et breuiter pro iſta opinione eſt deciſio in terminis propriis Geminiani in conſil. cxxviij. incipi. faƈtum tale eſt. in. ij. colum. & deciſ. Egidij. dccxlvj. Secundum quas in ſecunda inſtantia iudicauit Rota in vna Coroſopiten. coram Domi. Guliel. Caſsiodoro Epiſcopo Algaren. de menſe Ianuario M.D.xx. cõfirmando ſententiam Domini Camilli latam de menſe Iulio. M. D. xix. vt ipſe idem in quadam deciſione poſita in reportatis regulæ de idiomate, latius refert. Et ſecundum illud conſilium Gemi. ita etiam fuit iudicatum tempore meo in vna Lunen. Sarſanen. parochialium, coram D. Nicolao Piccolomineo de menſe Aprili. M.D.xxiij. Et iſta omnia procedunt, quãdo prima gratia quę abſque iſta reualidatoria redderetur inefficax, vel nulla non petitur canonizari, ſed gratia perinde valere. Secus verò quando prima gratia validata peteretur tantum canonizari. Itaque perinde valere produƈtus fuit

Gratia expeƈtatiua quãdo eſt nulla.

Reualidatoriæ gratiæ quid operẽtur.

Reualidatio.

Qualitates quæ requiruntur in gratia prima, & cæt.

Solẽnitas quæ requiritur ĩ aƈtu reformando.

Perĩde valere, quã do ſola ſupplicatio ſufficiat.

fuit in cauſa ſolūmodo ad adiuuādum aliquam qualitatē primæ gratiæ, quæ qualitas non petitur canonizari: quia tali caſu ſufficit ſupplicatio, vt fuit tentum in vna Legionen. parochialis de Villapicinin. coram me in fauorem. D. Io. de Angiano contra Ferdinandum. Et nouiſſimè die. xxvij. Nouembr. M. D. xxxviij. idem concluſit Rota in vna Gienen. parochialis ſancti Micha. coram. R. P. D. Petro Vortio Epiſcopo Aquen. Dum ibi petitum fuerat canonizari gratiā Papæ contra ſtatutum quo cauebatur nulli prouideri debere de beneficio curato, niſi ſacerdoti qui per annum celebraſſet. Nam fuit pro parte prouiſi allegatum ſtatutum, prædictum Papam non ligare, & dum ex aduerſo replicaretur, Papam illud confirmaſſe, & producta fuit ſupplicatio confirmationis, fuit datum de iſta reg. & quia non petitum fuerat illam ſupplicationem canonizari, dixit Rota regulæ non eſſe locum. Et ſecundum iſtam diſtinctionem reducendi ſunt illi tres caſus, quos in hac materia gratiæ reualidatoriæ diſtinguit Fely. in cap. in noſtra. in. xvij corr. de reſcript.

Gratiæ perinde valere effectus.

Secundo limitatur prædictam concluſionem procedere, quando gratia perinde valere facit corpus de per ſe: & poſt primam gratiā impetrata fuit. Secus ſi ſimul cum gratia principali nota fuit, quia tali caſu regulæ expeditionē literarum requirentes, nō haberent locū in tali gratia, ſed ſufficeret expedire principalem gratiam, vt concluſit Rota in vna Gienen. canonicatus, & præben. coram. D. Io. Vanulio, vt latiſſimè idem Do. Guliel. refert in. d. deciſione, vt ibi videri poteſt, poſtquàm illæ deciſiones iam per manus omniū verſantur. Et hoc idem iudicatum fuiſſe refert idē D. Guliel. in vna alia deciſione poſita ſub regula. liij. incipien. vtrum prouiſio. vbi dicit Do. Hugonem de Spina ita pronuntiaſſe de anno. M. D. xiiij. Nam omnes Domini, vno excepto, tenuerunt regulam non procedere quando ſimul cum prouiſione eſſet diſpenſatio: ſecus ſi ſeparatè per rationes & mutua, de quibus ibi latè per eum. Et ita pro iſta parte reperio tempore Sixti Ioan. Aloiſ. Tuſcanum Mediolanen. aduocatum conſuluiſſe, qui poſtea propter eius doctrinam factus eſt auditor cameræ, in conſi. incip. Conſtat, quòd Dominicus, & c. reddito in cauſa Tullen. poſito in primo volu. ſuorum conſi. fol. xvij.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an regula iſta de iudicibus loquens in arbitris locum habeat?

SOLVTIO. Verba regulæ innuunt quòd non, quia de iudicibus in Roma.cur. à Papa deputatis loquitur. Sed arbitri vel arbitratores non ſunt huiuſmodi, quia à partibus deputantur. Igitur, &c.

Arbitri ad inſtar iudicum ſunt. *Diſpoſitio cap. ſtatutum.* Pro parte contraria facit, quia arbitri ad inſtar iudicũ ſunt vt in.l.j.ff.de arbi. Hinc videmus, quod diſpoſitio.c. ſtatutũ. de reſcrip.lib.vj.quæ loquitur de iudicibus, in arbitris procedit, vt not. Domi.in.c.legitima.in.iij.col.verſi.in fine glo.de appel.lib.vj. Præterea, quia huiuſmodi arbitri in poteſtate corum procuratorib.aſsimilari videntur, vel executoribus meri facti. Sed conſtat tales non poſſe actus, ad quos deputati ſunt, exequi ſine literis, dũmodo in veritate ſint tales, vt probant plures deciſiones cumulatæ per Fely.in cap.ſciſcitatus, in verſ.oportet.de reſcrip.igitur nec iſti poterunt.

Iudices delegati qui dicãtur. *Priuati iuriſdictionem tribuere nõ poſſunt.* *Cauſa beneficialis.* *An regula procedat, quando agitur &c.* Breuiter concludendo, diſtinguo ſic, quòd aut arbitri dãtur à Papa, vel ab eo qui poteſtatem habet, cum facultate cognoſcendi, decidendi & beneficium adiudicandi, & tali caſu, quia iſti de titulo beneficij cognoſcere, & titulum canonizare & adiudicare poſſunt, ideo in eis diſpoſitio iſtius regulæ procedet. Quia in effectu tales erũt ſicut arbitri iuris, qui iudices delegati appellantur, in.l.iudices.C. de iudi. & in. c. ab arbitro.de offic.deleg. Aut verò à partibus dãtur, & quia priuati iuriſditionem tribuere non poſſunt, vulg.l.priuatorũ. C.de iuriſ.om. iud.tum etiam quia cauſa beneficialis in arbitros reſpectu adiudicationis tituli compromitti non poteſt, vt tradit Collecta.in.c.forus.in.iiij.col.verſi. ſed quod antiquo.de verb.ſignifi. Ideo in iſtis regula non procedet. Nec obſtat, quòd arbitri ſunt ad inſtar iudicum, quia ad illud dictum.d.l.j.reſpondet latiſsimè Lanfranc.in tract. arbitro.q. xxxv.& Soci.infinitas differentias cumulat in tracta.fallentia.regula.xxvij.&.d.l.j.potius videtur procedere in arbitris iuris, iuxta ea quæ dicit Soci.in regula.xvij.eo.tra.dixi.& in §.omnium.inſtitu.de actio.

QVAESTIO NONA.

QVAERO, an iſta regula procedat quando agitur ſuper Epiſcopatibus?

SOLVTIO. Rom.in conſil.cccxl.incip.circa primum, &c.in ſecundo dubio,tenet,regulam iſtam,vel ſimiles de expeditione literarum loquentes in epiſcopatibus locum non habere,quia ſub verbis generalibus non cōprehenduntur eccleſiæ cathedrales,vt in.c.dilectus.de conceſ. præbend. quia propter excellentiam earum requiritur,ꝙ de illis in conſtitutione ſpecialis mentio fiat,vt patet per gloſſ.in cap.ij.de prębend.lib.vj.cum ſimilibus,vt ibi per eum.

Eccleſiæ cathedrales ſub verbis generalibus nō cōprehenduntur.

Sed prædictis non obſtantibus contrarium firmius eſſe videtur.Nam verba regulæ generalia ſunt,& omnes quos non excipit, comprehendit capi.j.de conſtitution.& in capit.j.de cenſi.Præſertim quando conſtitutio in commodo animæ fundatur,prout iſta quæ ad tollendas fraudes proceſsit, & concurſum iuris communis habet,vt ſuperius in prima quæſtione dixi, quam in præiudicium animæ ſeruare non intendit, adeò,quòd antiqui illi Cancellariæ doctores in illo vulgato libro,qui inſcribitur practica Cancellariæ.fo.xlviij.voluerūt. ꝙ vtens effectu gratiæ,literis non expeditis, nō tutus eſſet in foro conſcientiæ. arg.eorum,que notat Innocen.in cap.quia plærique.de immu.eccle.Ratio eſt,quia ex quo gratia à mente Papæ dependet,& ille non vult,quòd gratiatus gratia vtatur,niſi in literis expeditis.Contrauenire voluntati ſuperioris mortale peccatū eſt.c.ſi quis de ma.& obed. Quia Papa ſub illa tacita conditione gratiam concedere videtur,quatenus literę expediantur.Cū igitur hoc animā concernat:concludēdum eſt,Epiſcopos & Cardinales comprehendi,& ſic per cōſequens eccleſias cathedrales:quia à conſtitutione cōcernēte animam nulla perſona excluditur,vt latiſsimè dixi in reg. de infir.reſig.q.j.Et iſta opinio manifeſtè probatur per extraua. iniunctæ poſitam in tit.de elect.quæ expreſſe de eccleſiis cathedralibus diſponit,quarum promotiones non valere voluit,niſi literę expedirentur.De qua Abb.& cęteri Moder.latius in.c.in noſtra.de reſcrip.loquūtur,& idem Abb. in capit. qualiter.in princip.de elect.& Fely.c.eam te.col.iij.de reſcr. vt latius dixi.in rub.eo.tit.lib.vj.Ex quibus omnibus apparet opin.Rom.in.d.conſil.cccxl.nō eſſe verā.Et iſta magis ex cōſuetudine & ſtylo hodierno corroborātur,quo videmus Epiſcopatus non concedi per ſupplicationem,niſi per literas expeditas,præcedente promotione conſiſtoriali,& hoc propter

Literis nō expeditis effectu gratiæ vtens, nō eſt tutus in foro cōſciētiæ.

Epiſcopatus nō conceduntur per ſupplicationem, &c.

annatam

annatã quæ ex literis ſoluitur. Et iſta opi. clarè ꝓbatur. in. d. extrauag. iniũctæ quæ prohibet Epiſ. vel ſuperiores, aut alios quoſcũq; Abbates, priores, &c. recipi ad poſſeſsionẽ eccleſiarũ, vel monaſteriorũ, abſq; literis expeditis, de qua extrauag. mẽtionẽ facit Abb. in. c. qualiter de elect. Et Clemẽs. VII. etiã per regulã ſuã ſtatuit, fidẽ ſupplicationibus in beneficiis cõſiſtorialibus non dari, nec per eas alicui prouiſum cenſeri, niſi cedula cõſiſtorialis iuxta illius datã fieret, de qua regula ego mentionẽ facio in tract. breuiũ. num. 9. Sic itaq; opin. Ro. nõ videtur vera. Nec obſtat, ꝙ in generali diſpoſitione nõ cõprehẽduntur Epiſ. quia illud eſt verũ niſi prius in cõſtitutione antiqua de illis mentio fieret, prout in. d. extrauagan. iniunctæ. Nam regula iſta ſimpliciter loquens, ab illa impetrationem capere debet, iuxta. l. nam & poſteriores. ff. de legib.

QVAESTIO DECIMA.

Literæ expeditæ.

QVAERO, nunquid ſatisfactum ſit iſti regulæ, ſi literę expeditæ reperiantur, cum aliquibus defectibus ſubreptionis?

SOLVTIO. Videtur dicẽdum, ꝙ expeditio literarum valida requiritur, ex eo, quia regula de expeditione loquitur. Ergo in dubio de valida intelligi debet, per ea quæ tradit Abb. in. c. Cumana. per illum tex. de elect. & Moder. in. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudic. quia verba cum affectu ſunt intelligenda. capit. relatum. de cle. non reſid.

Expeditio nulla & inefficax perĩde eſt, ac ſi nõ ſit in rerũ natura.

Breuiter iſtis non obſtantibus, Rota cõtrariũ determinauit in vna Coroſpiten. parochialis, corã D. Guliel. Algarẽ. de mẽſe Iulio M. D. xix. vt ipſe refert in quadã deciſione, quã poſuit ſuper regula de idiomate, vbi dicit, ꝙ etiã ſi literæ ſint expeditæ cum mille defectibus, ſatisfactum erit regulæ: quia cũ ſit pœnalis & burſalis, quomodocunq; ſatisfactum fuerit, ſufficit. Tamen iſta ratio mihi non placet, quia ex quo regula, vt dixi, ſimpliciter expeditionem requirit, de valida intelligi debet: quia expeditio nulla & inefficax perinde eſt, ac ſi nõ ſit in rerũ natura. c. inter. de transla. epiſcop. & tradunt Moder. in authẽ. ſed nouo iure. C. de ſer. fugi. Nã vt dicit Alex. in cõſil. ccxv. inci. viſis probationib⁹ in. j. co. ij. li. bulla imperfecta. & vitioſa nõ dicitur propriè bulla, alleg. inter cætera. l. Polla. C. de iis quib. vt indig. cum aliis, vt ibi per eum. Et quia videmus, ꝙ iudex non recipit iuriſdictionem, niſi literis expeditis,

Bulla imperfecta & vitioſa

Iudex nõ recipiẽs iuriſdictionẽ niſi literis expeditis.

tis,vt eſt deciſ.xvij.tit.de conceſ.præb.in no.Et eſt de hoc regula clara infrà nu.29. Vnde ſicut per reſcrip.nullũ regulariter iuriſdictio non datur,vt notatur in.c.ex tenore.& in.c.fi. de reſcri.ita neq; per literas defectuoſas & ſubreptitias regulæ ſatisfactũ videtur. Nõ obſtat deciſio facta in illa Coroſpitẽ.quia deciſio illa loquitur quãdo poſt bullã defectuoſe expeditã produceretur,aliqua gratia,ſi neutri vel perĩde valere, ſanãs eã:ſecus ſi nihil horum interueniſſet. Et ita tẽtum fuit. *Iuriſdictio per reſcriptum.*

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, an iſta regula procedat in gratiis motu proprio?

SOLVTIO. Verba regulæ ibi, ſupplicationũ ſignatarũ.& ibi,quibuſuis impetrationibus,innuũt regulã nõ habere locum in gratiis motu proprio,quæ propriè dici ſupplicationes,nec impetrationes nõ poſſunt. Quia ſupplicatio proprie dicitur illa,quæ ad inſtantiã patris fit,vt notat Inno. in.c.ex literis.in verbo ſupplicauit.de reſt.in integ. & eſt tex. in.l.j.C.de peti.bonorũ ſub.lib.x tradunt doct.in.l.j.ff.quod quiſque iuris.& in.§.Gregoriana ſuplicauit.in authent.de nõ elig.ſecun.nub.& in.c.fi.de reſcrip.cum vulgaribus. *Supplicatio proprie quæ dicatur.*

Tamen concludendo breuiter veritatem, contrarium eſt de iure verius,quia in primis illud meminiſſe oportet regulã iſtam dependentiam,concurſum & ſimilitudinem cũ iure cõmuni habere,vt latius ſuperius in prima quæſt.dixi.& per cõſequens fauorabilis cenſenda eſt,& ideò latiſsimè extẽdi debet.Præterea commodum animæ concernit,vt ſuperius in illa quæſtione,nunquid comprehendat Epiſcopatus & eccleſias cathedrales,dixi.& ſic iſto etiam reſpectu regula iſta fauorabilis & extẽdẽda eſt,iuxta tradita per Bar.& alios in authent.ſacramenta puberum.C.ſi aduer.vend.& dixi in.j.q.regulæ de infirmis reſignantibus.

Ex quibus infertur,ꝙ cum in gratiis motu proprio eadẽ ratio regulæ militet,diſpoſitio ad illã extẽdi debet: quinimo ſi ponderẽtur verba regulæ,caſum iſtum comprehendunt,vt ex illis verbis regulæ, conceſsionibus,&c.apparet, quod verbũ ad motum proprium de neceſsitate referri debet, vt ſingula ſingulis referantur.Nam ſuperius loquitur regula de ſupplicationibus & impetrationibus,& deinde de conceſsionibus, vt ex hoc manifeſtè deprehendamus,regulam omnia cõprehendere *Cõceſsionis verbum quid importet.*

hendere velle. Sed eſto, quòd illud verbum cõceſsionibus in regula poſitum non eſſet, ex alijs iſta opinio ſuſtineri poteſt, quia certum eſt, quòd quando mens & ratio regulæ, & caſus de quo quæritur, conueniunt, dicendum eſt, adaptantur conſtitutionem illum caſum comprehendere. l. ſi ancilla. ff. de legat. j. cum ſimilibus. Et ratio quæ in regula conſideratur, finalis cẽſetur. l. milites. ff. de re milit. l. iis ſolis. C. de reuoc. don. Sed vltra alias rationes ſuperius in aliis quæſtionibus dictas, quæ optimè quadrant in iſto caſu, alia ratio quæ in regula cõſideratur omnino iſtum caſum includit. Ratio igitur quæ hîc in regula conſiderari poteſt, eſt, ne per varias diſceptiones, quæ ſuper extenſionibus & coarctationibus verborum gratiæ in ſola ſupplicatione conſiſtentibus, lites longius propagentur. Iſta ratio quæ dictis Egidij. deciſ. dcix. incipien. impetrans, &c. colligitur, in gratiis motu proprio militat. Igitur dicendum eſt regulam illam comprehendere.

Gratiæ omnes tam ad inſtantiam partiũ impet. &c.

Non obſtat, ꝙ ſupplicationes non dicuntur gratiæ motu proprio: quia reſpondetur, verum eſſe, propriè loquendo. Sed ſecundum communem vſum loquendi, omnes gratiæ tam ad inſtantiam partium impetratæ, quàm motu proprio conceſſæ, ſupplicationes appellantur. Et iſte communis vſus loquendi attendi debet, qui præfertur proprio ſignificatui. leg. Labeo. § . idem Tubero. ff. de ſupell. leg. l. librorum. §. quod tamen Caſsius. ff. de leg. iij. l. cũ de lanionis. §. aſinã. ff. de fun. inſtru. cum concor. de quibus Alexand. & cæteri ſcribunt in rubrica. ff. de ope. no. nun. Præſertim quando cum communi vſu ratio & mens regulæ concurrunt, quæ regulam vltra vim verborum extendere videntur. l. licet orationis. C. de excuſa. tuto. l. credendũ. §. j. ff. qui pet. tut. l. ſcire. §. oportet. ff. de excuſa. tut. Maximè etiam, ꝙ antequam iſta regula cõdita eſſet hæc opinio de iure communi approbata videtur, videlicet, ꝙ ſupplicationibus de regiſtro ſumptis fides non detur, niſi literæ expediantur, vt tenet Egi. deci. cclij. incip. ſumptum de regiſtro. Et eſt deciſ. in antiq. dcxxj. incip. nota ſumptum. repetita deciſ. dclxxxj. quã ſequitur Bar. de Belenzi. quondam celebris Rotę auditor, in tract. de chari. ſubſid. q. cxiij, quę quidem deciſiones differentiam non faciunt inter gratias motu proprio, vel ad petitionem conceſſas. Nam ad probandũ gratiam principis requiruntur literę, & probatio cum bulla. l. ſacri

Ratio & mẽs regulæ quando cũ cõmuni vſu cõcurrũt, regulã, &c.

Gratia principis quomodo probetur.

ſacri affatus. C. de diuer. reſcrip. l. probatorias. C. de diuer. offic. lib. xij. tenet Archidia. & Ioan. And. in proœ. lib. vj. & idem Innoc. & Ioan. And. in. c. j. de lit. conteſt. eod. lib. Ang. in. l. bene à Zenone. C. de quad. præſcrip. cum concor. vt dixi ſuperius. q. j. Et ita in indiuiduo reperio conſuluiſſe Paulum Pontanum qnondam egregium aduocatum, in cauſa Salamantina parochialis de Amatas. incip. primum dubiũ. &c. per alias rationes, quas non curo referre.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, an regula iſta locum habeat in nominato à patrono, qui nouam prouiſionem obtinuit, & cõmittit cauſam literis non expeditis? *Nominatus à patrono & cæt.*

SOLVTIO. Iſte caſus propoſitus fuit per. R. P. D. Ioã. Clerici Epiſcopũ Maceraten. de menſe Iunio M. D. xxxviij. in vna Aurien. parochialis de Archos; in qua nihil deciſum fuit: ſed mihi videtur dicendum regulam ita demum locum habere, ſi talis nominatus eſt actor, & nouam prouiſionem canonizari petit, quæ expeditionem requirit, & in hoc dubium non eſt. Sed quando noua prouiſio ad maiorem cautelam, & non ex neceſsitate impetrata fuit, & nominatus non petit eam canonizari, ſed ſolam nominationem: & tunc putarem regulæ iſti locũ non eſſe, tum quia ratio regulæ ceſſat. tum etiam quia verba eiuſdẽ regulæ huic caſui non conueniunt: quæ de impetrationibus & conceſsionibus in ſignatura Papæ factis loquuntur. Et hoc etiam clarius oſtendit regula. xxix. infrà eod. Plura hic pro & contra dici poſſent, ſed quia cauſa pendet, ſubſiſto.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, nunquid in caſu in quo gratia Papæ deperdita eſt, & eius tenor probatur iuxta ca. cum olim. de priuileg. ſit locus iſti regulæ. *Nunquid ſit locus ĩ caſu.*

SOLVTIO. Fely. & alij Mod. repet. titulũ. de cõſtit. dicũt, hoc caſu gratiam Papæ per teſtes probari poſſe, licet vbi poſſet probari per literas, cõmunis opi. ſit, non teſtiũ probationẽ admitti. Itaq; videtur, ꝙ iſto caſu neceſsitas & difficultas probationis literarũ licitum faciat, quod aliàs nõ eſſet iuxta tex. in. c. quod non eſt licitũ, de regu. iur. Et ideo nõ immeritò dubitatur: nunquid iſta probatio ſufficeret iudici ad effectũ iſtius regulæ. Putarem quòd non, niſi incommiſsio- *Probatio teſtium nõ admittitur, vbi ꝑ literas fiẽri poteſt.*

ne Papæ hoc narretur: quia auditor hoc caſu nõ poſſet certam gratiam canonizare, ex quo illam in regiſtro productã non vidit. Et ideo narratio caſus, ſeu amiſsionis gratiæ facta Papæ ſufficeret, cum derogatione iſtius regulæ, cui per ſolam ſcientiam Papæ non derogatur ſine ſpeciali clauſula derogationis, vt tenet Rota, & latiſsimè in proœ. regularũ. q. v. dixi. Et iſto modo huic neceſsitati ſubuenietur.

QVAESTIO DECIMA QVARTA.

Nunquid regula. iij. quæ diſpẽſa. &c.

QVAERO, nunquid regula. iij. quæ de diſpẽſationibus loquitur, locũ habeat, quãdo quis vult vti gratia abſq; literis expeditis in foro conſcientiæ tantum.

SOLVTIO. Abb. in clemen. dudum. in fi. de ſepul. dicit quòd ſic: quia communis opinio, quæ habet gratiam Papæ non ſuffragari, literis non expeditis, non habet locum in foro conſcientiæ. & ita Abbatem ſequuntur omnes Moderni in rubric. de conſtitu.

Sed aduertendum eſt, quòd contra hoc eſt deciſio in terminis cuiuſdam antiqui doctoris & practici, videlicet, Hierony. Pauli literarum apoſtolicarum vicecorrectoris in illo libro, qui Praxis Cancellariæ inſcribitur. fol. xlviij. verſicu. vbi Papa concedit, &c. Vbi expreſsè tenet, quòd vtentes gratia Papæ, literis non expeditis, tuti non ſunt ſecundum theologos in foro conſcientiæ. Et rationem ſatis concludentem aſsignat: quia Papa quando concedit gratiam illam, ſub tacita conditione concedere videtur, quatenus literæ inde expediantur, & mens ſua & intentio talis præſumitur, ne gratia, niſi fuerit expedita, ſuffragetur. Ex qua concluſione infert, quòd ſalua conſcientia quis ſoluere non poſſet, aut penſionem recipere, literis non expeditis, etiam ſi partes hoc vellent, ex quo regula hoc diſponit, quia conſenſus partium vltra mentem Papæ operari non poteſt. Qui quidem Papa in hoc caſu vult, quòd ad effectum perfectionis gratiæ literæ expediantur. Nam per ſignaturam Papa gratiam facere cenſetur, iuxta ſtylum per Cancellariam limitandum ſeu declarandũ, vt dicit quædã deci. Egidij. dcxviij. qui ſtylus habet gratiam Papæ eſſe informem, & non claram, niſi literæ expediantur: quia aliàs gratia ſuum eſſe non habet. Et idẽ dicit prędictus doctor in omni caſu in quo eſſet de voluntate Papæ tacita vel expreſſa, quod literæ expedirentur,

Penſionẽ ſoluere aut recipere literis nõ expeditis, ſalua conſciẽtia nemo poteſt.

pedirentur, quia ante expeditionem gratia ſine peccato vti non poſſet, vt eſt in omnibus commiſsionibus gratioſis habentibus clauſulam vocatis &c. & in diſpenſationibus ſuper irregularitate, & aliis ſimilibus. In quibus vtentes dictis gratiis, ſine literis in conſcientia tuti non ſunt, & ad fructuum reſtitutionem cameræ tenentur. Et ibi plures theologos, & rationes pro & contra allegat, vt ibi latius per eum. Ex quibus omnibus colligitur concluſio, quòd iſta regula etiã in foro conſcientiæ locum habebit: quia factum contra mẽtem Papæ, imò contra expreſſam prohibitionem, de qua hic, ædificat ad gehennam, vt dicit text. cap. ſi quis. de maior. & obed. cum vulgar.

Breuiter prædictis non obſtantibus, prima opinio mihi verior videtur. Pro qua aduertendum eſt, quòd forus conſciẽtiæ non eſt alligatus apicibus iuris, nec ſtrepitui iudiciorum, vt dicit Archi. in cap. ſcriptum. vj. q. iij. commendat Decius in cap. cum dilecta. ad fi. gl. in verſic. procuratricẽ. de confir. vtil. ad idem facit text. in. l. ij. ibi, ſed ex cõſcientia, quem ad hoc ibi not. Bald. C. de fideicom. In quo foro nihil adiudicari à iudice, nihil canonizari petitur, tantum anima rectificatur: & ad hoc literæ non requiruntur, quæ forum fori cõcernunt, & ad probationem producuntur, quæ in foro conſcientiæ non requiritur, ſed dicto afferentis ſtatur, vt in cap. ſignificaſti. de homi. & tradit Alexã. in. l. ſi ſic legatum. in. ij. colum. ff. de legat. j. Hinc eſt, quòd in ſacra pœnitentiaria, quando gratia in foro conſcientiæ petitur, abſolutio confeſſori committitur, literis laniatis, & nullis teſtibus adhibitis, vt antiquus & inueteratus ſtylus à tẽpore Benedicti duodecimi introductus habet. Et de talibus gratiis, quæ petuntur in foro conſcientiæ tantũ, quæ aliàs in foro aperto conponerentur, datario compoſitio non ſoluitur, & ita hodie practicatur. Secus eſt, quando quis vellet vti gratia in foro fori: quia tunc gratia cum datario Papæ componenda eſt. Iſte enim conſcientiæ forus à contentioſo, ſicut cœlum à terra differt. Nam videmus, quòd in foro contentioſo pœna damnificanti ex negligentia, vel leui culpa non imponitur. Secus tamen eſt in foro conſcientiæ, vt tradit Felyn. in cap. ſicut dignum. in. iiij. col. de homi. Nam conſcientia nemini parcit: & ideo in eius foro locus miſericordiæ non eſt, cum ſit

Forus cõſciẽtiæ nõ eſt alligatus apicibus iuris.

Gratia in foro conſcientiæ quãdo petitur in ſacra pœnitentiaria.

Forus conſciẽtiæ in quo differat à foro contentioſo.

Conſcientia idē eſt quod iuſtitia. ſit idem conſcientia,quod iuſtitia,vt dicit Bald.& Præpo. in cap.j.col.j.quæ ſint regal.facit illud Satyr. Iuuenalis: Prima eſt hæc vltio, quòd ſe iudice nemo nocēs abſoluitur. vt tradunt latè Moderni Auinionen. in rubr.de iudi.col. xviij. & aliquid Iaſ.in.§.ſed iſte.col.xix.inſtit.de actio. Quibus adde alia exempla,quæ ponit Fely.in cap.audiuimus. de ſimo. Ex quibus omnibus infertur, quòd cum regula iſta loquitur in foro contentioſo,non habebit locum in foro conſcientiæ, tanquam,quòd caſus inter ſe diuerſi ſint.

Poſtremò iſtam opinionē probo vno alio modo ſatis efficaci,quia clarum eſt,hanc regulā in ſui ratione mentali fundatam eſſe in quadam præſumptionē:quia præſumit illū qui ſolam gratiam per ſupplicationē habet, nolle expedire bullas,ratione cupiditatis & lucri, videlicet, vt fraudet camerā in annatam, & officiales quibus acquiritur certum emolumentū ex literarum expeditione.Sed quando lex in præſumptione fundatur,in foro conſcientiæ locū non habet:quia in tali foro nec fictiones,nec præſumptiones attenduntur,vt dicit Bald.in.l.cū quis.C.de iur.& fac.igno.qui refert ita fuiſſe Bononiæ diſputando concluſum, & reaſſumit Iaſ. in rub. ff.de acquiren.hære.& in.l.& ſi inutiliter. col.ij.C. de fideicom.& hoc tenent plures alij doctores,quos accuratè Fely. cumulat in cap.ſicut dignum.in fin.de homicid. *Lex quando fundatur in præſumptione non habet locū in foro conſciētia.*

Non obeſt dictum illius practici vicecorrectoris, de quo ſuperius mentionem fecimus,quia licet ille fuerit vir multæ doctrinæ & experientiæ,vt ex eius operibus æditis licet inſpicere prout etiam eum laudat Ioan. Bapt. de ſancto Seuerino in tracta.penſionum.quæſt.xxx.col.penul. nihilominus dictum eius per prædicta verum non videtur. Quia licet dicat,quòd vtens gratia,literis non expeditis, non ſit tutus in foro conſcientiæ, intelligitur quando illa gratia quis in foro fori vtitur: quia ratio iſtius regulæ ſic militat, quia hoc facere præſumitur vt officiales fraudet, & ſic, vt ipſe ex illa fraude cōmodum ſentiat:ſecus quando non vult in foro fori, ſed conſcientiæ vti. Quia tunc iſta ratio propter dictum Innocen.in.c.quia plerique.de immunit. eccleſ. non procedit.Vbi voluit, qnòd vbicunque eſt tradita aliqua ſolennitas per ius poſitiuum,ſi tamen actus aliàs legitimè factus ſit, faciens eſt tutus in foro conſcientiæ. *Solēnitas vbicūque tradita eſt per ius poſitiuum.*

Magis

Magis tamen obſtaret mihi regula.liij.infrà eodem, quæ diſpẽſationes non ſuffragari,niſi literis expeditis diſponit: & tamen diſpenſationes concernunt etiam forum conſcientiæ. Sed reſpondetur, illam regulam de diſpenſationibus in foro fori intelligi debere,quæ in iudicio debent produci,puta ſuper incompatibilitate,vel ſimilibus. Secus autem ſi diſpenſationibus in foro conſcientiæ tantum vti vellet: quia tali caſu poſſet hoc facere,ex quo à nullo inquinatur. Nam propterea Papa in.d.regula.liij.cum miniſterio dixit,diſpenſationes,literis non confectis, non ſuffragari, & non dixit,non valere. Quia verbum ſuffragari ad forum contentioſum trahitur, & propriè aliquid repulſiuum & controuerſale ſignificat,ſolennitatem ſcripturæ requirens: vt eſt text. & ibi not.gloſſ.in.c. perpetuo.de elect.lib.vj.& in.l. illud. ff. quod cuiuſque vniuerſi.no.faciunt,quę notantur per ſpeculato.de adulter.in fi. & per docto.in rubr.C.de ſuffrag. Cũ quibus concordat gl. iuncto text.in.l.de quibus.circa fina.ff.de legibus. & in. l. ſi quæ ſunt.in verbo ſuffragio.ff.famil.herc. Et etiam iſta regula non dicit,quòd non valeant gratiæ. Quæ verba in iſta regula Socinus in conſil.xlj.lib. ij. ponderat. Et ita iſtam Moderni De Ripa lib.ij. reſponſorũ, ſub titu.de reſcrip. cap. xj. interpretantur. Vbi indiſtinctè ſolam ſignaturam in gratiis diſpenſationum ſufficere probant.Et pro iſta opinione videtur eſſe conſilium elegans Domi. de Sancto Geminia.in cõſil.cvj.incip.ſuper dicto dubio.in.iij.col.verſic. in contrariũ. & videtur ſentire Gloſſator in fina.dictę regulæ.liij.qui dicit ſe intellexiſſe,ita fuiſſe iudicatum in Rota. Res tamen nõ eſt ſine difficultate propter motiua dicti doctoris in.d.lib. practicæ, qui latius ſuper hoc diuagatur.

Suffragari verbũ quid operetur.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO,quia regula vigeſimanona infrà eodem diſponit, commiſsiones non valere, niſi literis expedtis, an literæ in dubio poſt commiſsionem productæ, de quarum expeditione dies non apparet, in tempore expeditæ præſumantur: & cui incumbat onus probandi?

Literæ productæ poſt commiſsionem,de quarum, &c.

SOLVTIO. Iſte caſus ſæpe, tam temporibus antiquis quàm noſtris contigit, vt in memorialibus tempore Sixti reperio adnotatum. Et iſtam eãdem difficultatem ſcribit dom. Guliel.in collectaneis deciſionum. Et nouiſsimè in cauſa Lu

cana parochialis filiorum Corui, de hoc anno M.D. xxxix. coram R.D. Ioan. Paulo ventilatur. Et in ſumma iſta concluſio videtur, & reſolutio antiqua ſæpius per Rotam innouata, quòd literæ in dubio in tempore expeditæ præſumantur: & quòd dicenti eas expeditas poſt commiſsionẽ cauſæ, onus probandi incumbat. Quia opponens in exceptione ſua eſt actor: & ſicut actor petitionem ſuam probare debet, ita & exceptionem. vulgata. l. j. ff. de exceptio. Et hoc præſertim dicendum eſt, vt actus in dubio potius valeat quàm pereat, per ea quæ longo diſcurſu cumulat Fely. in cap. paſtoralis. de reſcriptis. & Moder. in. l. quotiens. ff. de verb. oblig. Et quia ſic interpretando nullitas tollitur, iuxta ea quæ Bart. not. in. l. non ſolum. §. ſed & reprobari. ff. de oper. no. nunt. cum ſimil. Et quia iſta iam in curia omnibus practicis tritiſsima ſunt, amplius non inſiſto.

Opponens in exceptione ſua tam petitionẽ, quã exceptionem.

Actus in dubio, an pereat, an vero valeat.

COMPENDIVM PER QVAM BREVE VTRIVSQVE SIGNATVRAE.

POSTREMO, quia regula iſta de ſignatura iuſtitiæ loquitur, operæpretiũ erit (cum fuerim, nõ præcedentibus meritis à ſanctiſsimo Domino noſtro Papa Paulo. III. ſtatim poſt eius promotionem vtruiſque ſignaturæ gratiæ & iuſtitiæ, creatus referendarius) quædam hic breuiter, quæ aliàs ſucceſsiuo ſtudio cumulaueram, ad dictam ſignaturam iuſtitiæ pertinentia, pro intellectu regulæ adnotare. Quæ licet pro certo habeã ea viris conſummatiſsimis leuia videri poſſe, non tamen omnino inutilia erunt. Quia licitum videtur poſt multa ſerio dicta, labore feſsis, media itineris ſtatione ridere, ac leuia loqui, quod in pictoribus experimur, qui poſtquàm operi arduo mentem & (vt ita dicam) cogitationem totam, & phantaſiam affixerunt: ſi quando tædio affecti, ab eo opere animi cauſa diuertant, non ad ardua ilico, ſed ad depingendas potius aues, vel alias res leues decurrunt, quibus animus tãta laboris intentione defatigatus paululum leuetur. Erunt igitur hæc (ſi viris conſummatis non placebunt) pro tyronibus, Referendarij officium gerentibus, quibus aliquando prodeſſe volui ſcripta. Nam vt dicit Hoſtien. in cap. j. verſic. pro futura. per illum text. vt eccleſ. benefi. multa ſcribentes excuſa-

Scribẽtes multa, excuſabiles ſunt.

Pictores ĩ magno et arduo opere, quo vexantur leuamine.

excuſabiles ſunt. Qui licet prouectis non in omnibus ſatiſfaciant, nouitiis tamen prodeſſe poſſunt. Melius enim eſt teſte Galeno, doctos onerare ſcitis, quàm iuniores fraudare docendis. Quanquam etiam ſpero ſummis viris docta, ac fortè meliori lectione grauatis, hæc leuia aliquãdo iucundiora fore. Nam ſtomachus lautioribus cibis faſtiditus ſæpe oluſcula & piſciculos appetit. Fateor tamen ingenuè, vt ab iſtis temerariis iudiciis me liberarem, ſæpe calamum continuiſſe, ne aliquid in hac materia ſignaturæ ſcriberem, cum propter materiæ difficultatem, tum etiam propter ſtyli eiuſdem ſignaturæ, frequẽtem mutationem & varietatem, quæ adeò magna eſt, vt quotidie nouas formas depromere videatur. Adeò quòd propter noua iura quę in dies ſignatura depluit, dici poteſt. Quòd licet procurator vel aduocatus ex debito conſcientiæ iniuſtas repudiare teneantur: hoc tamen fallit in materia beneficiali, in qua, licet prima facie cauſa iniuſta appareat nihilominus propter varia iura, quæ quotidie ex ſignatura emanant, propter quæ cauſa iniuſta iuſtificatur & vincitur, & quæ à principio iuſta videbatur, iniuſta redditur, excuſantur, vt quotidie experimur: ideo aduocati tales cauſas acceptare non peccarent, quas certitudinaliter iniuſtas eſſe, niſi ab euentu iudicare non poſſunt. Secus in profanis, in quibus ius ſemper certum eſt, nec per ſignaturam mutabile. Et ideo de ſignatura prouerbium illud dici poteſt, Semper noui aliquid affert Aphrica. Et quãuis in hoc propoſito animus meus diu fixus extiterit: videlicet ne aliquid æderem, tamen mihi ſcribendi fiduciam dederunt ſcripta quædam nuda quæ in hac materia ſignaturæ (iam multis annis per manus plurium referendariorum, & curialium verſantur) in multis non ſolum mutila, ſed etiam manca, & ſine aliqua iuris ratiõe vel authoritate roborata, quæ me iam per varias occupationes publicas feſſum, nec talia cogitantem, veluti Entellum illum Virgilianum, (Si licet in paruis exemplis grandibus vti) ad animi robur impulerunt & reuocarunt. Quamobrem reprehendi non debeo, ſi quæ ab aliis ſic inuenta ſunt, cultu reddam blandiora, authoritate iuris firmiora, longa, ac noua accumulatione vberiora. Igitur ad rem ipſam accedamus.

Doctos onere ſcitis melius eſt quã iuniores fraudare docẽdis.

Procuratorem ex debito cõſciẽtiæ ad cauſas iniuſtas non acceptandas teneri quomodo procedat.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

Verba illa, videlicet, niſi ſint cōmiſſiões &c. quid ſignificent.

IGitur quæro, quid præ ſe ferunt iſta verba regulæ, videlicet, niſi ſint commiſsiones iuſtitiam continentes, per placet, vel per S.R.E. Vicecancellarium, &c.

SOLVTIO. Pro intellectu iſtorum verborum totus vtriuſque ſignaturæ ſtylus reuoluendus eſt, videlicet, gratię, & iuſtitiæ, de qua Gloſſator aliqua hîc ſcribit. Sed quia nimis onerosum & prolixum fortaſsis videretur hîc omnia ſcribere, quæ dici aut excogitari poſſent, potiora tantum deligã, quæ ab aliis tradita non fuerunt: reliqua in illo opuſculo, quòd aliàs ſuper ſtylo ſacræ pœnitentiariæ fabricaui, ſcribam. Nunc verò ea duntaxat tractabo, quæ ad declarationem iſtius regulæ, & aliarum de ſignatura loquentium expediri arbitrabor. Quæ, vt magis diſtincta, & ſuo ordine clariora appareant, iſtũ opuſculũ in tres particulas diuidam. Nã vt Bal. in procœ. digeſtorum dicit, Scire quid facias, & neſcire quo ordine facias, perfectæ cognitionis non eſt. Prima pars aliqua de antiquo & moderno ſignaturæ gratiæ & iuſtitiæ ſtylo enarrabit, differentias iſtarũ ponens, ac diſtinguẽs perſonas, quibus hoc ſignaturæ negotiũ commiſſum eſt. Secunda pars circa referendariorum originem & officium verſabitur. Tertia pars caſus & effectus plures ad huiuſmodi ſignaturã iuſtitiæ, de qua iſta regula loquitur, pertinentes, enarrabit, per quos etiam regula.xxix. quæ ad iſtam, veluti quoddam neceſſarium antecedens & præambulum ſe habet, latiſsimè declarabitur.

Signaturæ vtriuſque progreſſus in tres particulas diuiſus.

Circa primum, illud ante omnia meminiſſe oportet, olim varias vtriuſque ſignaturæ obſeruationes fuiſſe, quæ ex regularum antiquarum & iurium diuerſitate, ſuper hac materia loquentium, colliguntur, de quibus antiqui & Moderni doctores pauca admodum ſcripſerunt. Et hæc ſignandi varietas fecit, quòd ſignatura gratiæ & iuſtitiæ eiſdem plærũque verbis olim conficeretur. Nam antiquis temporibus, ſupplicationes gratiæ, prout hodie, tunc etiam per fiat, ſignabantur. Et eodem modo cõmiſsiones iuſtitiæ Papa per verbum fiat, ſignabat. Verũ, quia hæc omnia ſine aliquo certo ordine procedebant, non modicam confuſionem generabant. Quamobrem modernis temporibus ſignaturæ gradus diſtincti fuerunt: & incipiendo à ſignatura gratiæ, quæ vberior, & fortaſſe antiquior ſignatura iuſtitiæ videtur, licet nõ dignior ratione

Signaturæ obſeruationes olim variæ fuere.

tione iuſtitiæ, quæ ſecundum Philoſophum inter cæteras virtutes principatum obtinet.

Eſt in primis notandum, quòd ſignatura gratiæ olim, & hodie, vt dixi, per Papam, per verbum fiat, conficiebatur, & non ſine optima ratione, quia Papa ſolo verbo fiat, facit gratiam, vt dicit Bald. in l. humanum. in fina. C. de legib. Et certè nullum verbum eſt aptius, per quod hæc principis liberalitas ſtatim repræſentetur, ſicut per hoc verbum fiat, quod de ſui natura gratiam de præſenti, ac in promptu inducit mentem Papæ ſine aliquo alio literarum adminiculo, aut inuolucro incõtinenti ad eſſe perfectum deducit, vt expreſſe Bald. in l. cum apud. C. de com. ſer. ma. dicit, & ante ipſũ Cald. in indice ſuo. in verbo, fiat. & idem Calde. in repe. c. quiſquis. per illũ text. de elect. vbi ſubdit ſe ita in magna cauſa obtinuiſſe. ſequitur Fely. in rub. de conſti. in. iij. colum. & latius in ca. Rodulphus. in. xviij. colum. ver. fiat de reſcript. Et quòd verbũ fiat, actum in inſtanti factum eſſe denotet, videtur facere text. in cap. qui bona agunt. §. ſicut. xvij. quæſtio. j. vbi dicitur, quòd per illa verba, fiam monachus, ſtatim profeſsio facta eſt. facit glo. penulti. in cap. porrectum. de regulari. & text. in c. j. de filiis presbyt. & per hoc apparet glo. in c. generali. xxv. q. j. quæ voluit, verbum fiat, actũ de futuro reſpicere, in ſignaturis Papæ non eſſe verãm, qui ſtatim, vt dixi, ſimplici verbo fiat, gratiã facit, vt dicit idem Bal. in l. falſus. in. viij. col. verſi. item ſcias. C. de fur. nec hoc ſine myſterio factũ videtur. Nã cũ Papa Dei optimi maximi vices gerat, conueniens fuit, vt quo ad fieri poteſt, eius veſtigia imitetur. Et ideo ſicut ille rerum omnium opifex, cũ dixit, Fiat lux, ſtatim ſine aliquo interuallo facta eſt lux, vt patet Geneſ. c. j. Sic Papa ad eius ſimilitudinẽ, cuius vicarius eſt, hoc verbo in ſignatura vtitur, fiat gratia, & ſtatim facta eſt: pro quo optimè facit text. in l. j. §. deinde ait prætor. ibi, hæc verba fiat, ſtatim facto ſuo nocent &c. ff. ne quid in loco pub. quib. accedũt ea quæ ſcribi Anto. de But. in conſil. ij. quod errore repetitum eſt, conſil. & Fely. eum referẽs in c. nonnulli. in princ. in. viij. col. de reſcri. & in c. ſuper literis. in. vj. col. e. ti. & Gemi. in cõſil. lxv. col. fi. cũ aliis de quibus per Moder. Papien. in rub. de conſti. col. xxvij. Et per Franc. de Ripa lib. ij. reſponſorũ. ſuper tit. de reſcript. c. xj. Et ad hoc notabilem deciſ. ponit Rota tit. de reſcript. in antiq.

Signatura gratiæ quib. verbis conficiatur.

Fiat verbum, de ſui natura quid importet.

Fiat gratia, hoc verbo vtitur in ſignatura.

antiq.l.incip.Cancellaria &c.quæ ſecundum numerũ eſt deciſ.dlxj.quam latè Fely.in c.nõne.ĩ.j.col.de præſũ.declarat.

Eſt tamen vnum circa hoc valde notandũ,quia licet,vt dictũ eſt,hoc verbum fiat,in ſignatura Papæ poſitũ,de ſui propria natura gratiam in inſtanti inducat:hoc verum eſt, quãdo ſubiecta materia ſolum gratiam cõtinet:Secus verò quãdo in ſupplicatione plura petantur , quorum aliqua gratiam continent , aliqua verò iuſtitiam,quæ ſecundum ius regulatur.Nam tali caſu ſi Papa talem ſupplicationem per fiat, vt petitur,ſignaret , ſolum Papa concedere videtur ea quæ iuſtitiam concernunt,& ſecundum ius commune ſunt , & hoc caſu propter rerũ mixturã,illud verbũ fiat,à ſui natura exorbitaret,& per conſequens gratiã inducere non videretur.ita notabiliter cõcludit Pet.Philip.Corneus in conſi.cxix. circa primum.col.v.lib.ij.& conſi.xlviij. quoniã. lib.iij. quem ſequitur Frãc. de Ripa vir eruditus in rub.de reſc.col.vj.quod propter plures effectus,qui ex hoc in practica quotidie reſultãt,eſt menti tenendum, de quibus Moder. plures differentias faciunt in cap. poſtulaſti.de reſcrip. Igitur ea quæ dicta ſunt,locum habebunt,quando expreſſe à Papa petuntur ea, quæ cõtra,vel pręter ius ſunt,in quibus gratiã cõcedere videtur.Faciũt ad hoc ea quæ in tit.de reſcri.lib.vj.num.16.dixi.

Papa ſignans ſupplicationẽ videtur conced.

Papa quo pacto ſignat gratiam nouam.

Poſtremo circa iſtam ſignaturam aduertendum eſt, quòd quando Papa nouam gratiam facit , eam hoc modo ſignat, fiat vt petitur:ſed quando eſt reformatio, ſignat per fiat A. & ſic tantum primam literam ſui proprij nominis ponit.

Fiat verbũ , quid importet.

Sed hic puchrum dubium occurrit:quare Papa in ſignatura ſupplicationum primam literam nominis ſui pontificatus non ponit,ſed tantum primam literam proprij nominis.

Papa in ſignatura ſupplicationũ quare nõ ponit lit. &c.

Solutio . Dici poſſet hoc ad denotandam vtranque perſonam,ſiue vtrunque nomen factum fuiſſe. nam in ſupplicatione nomen proprium generationis ponit : in bullis verò nomen ſui Pontificatus,id regenerationis : & ſic duplicem perſonam, videlicet priuatam & publicam repræſentat. Vel dici poteſt,quòd in ſupplicatione ideo proprium nomen ponit,quia illud verum,naturale, & originale nomen eſt. Nomen vero Põtificis,inductitiũ & accidentale.Et quia in ſupplicatione verus ſcribẽdi actus attẽditur,quia,vt talis,vt verus,& nõ repræſẽtatiuus homo ſcribit,ideo vero noĩe vtitur.

In

In bullis verò, quia Papa non ſcribit, nec manum ſuam, vt ipſe apponit, ſed per officiales expediuntur ideo in illis officij ſui nomē, id eſt, Papatus ponitur. Et pro iſta diſtinctione facit notabile dictum Bonifacij de Vitalinis Rotæ auditoris in clem.j.iiij.co.nu.48.de probatio. vbi dicit, quòd quando Papa organo vocis ſuę loquitur, tāquā priuata perſona loqui videtur, quia per ſe ſcribere & loqui, ſunt actus perſonalitatē denotātes: ſed quando per literas ſeu bullas loquitur, ex quo nō loquitur Papa per organum proprię vocis, ſed officialiū, tūc vt priuatus homo loqui nō dicitur, ſed vt Christi vicari⁹. Sic igitur dicendum eſt, quòd quando ipſe manu ſua ſupplicationem ſignat, ideo nomen ſuum priuatum apponit quia manu ſua ſcribendo actum priuati hominis, perſonalem induſtriam denotans, facit: propterea bene nomen impoſitū perſonæ ſuæ conuenit. Sed in bullis, quia iſta de per ſe non facit, ſed repræſentatiuè ſecundum præſumptam formā fiant, ideo in illis dignitatis nomen apponitur. Et hoc quantum ad ſupplicationes gratioſas.

Scribere & loqui actus per ſe ſunt denotātes pſonalitatem.

Papa quādo loquitur vt priuata perſona: quādo vero vt Christi vicarius.

Commiſsiones verò iuſtitiæ, licet hodie per alia verba ſignentur, olim tamen, vt dixi, per verbum fiat, ſicut ſupplicationes gratioſę ſignabantur hoc modo, videlicet fiat iuſtitia, ita quòd in hoc videbatur differentia inter ſignaturam gratiæ & iuſtitiæ: vt expreſſe colligitur ex his quæ latius tradit Iaſ.in.l.iuſtitia.ff.de iuſti.& iur. Et de iſtis verbis Papæ, fiat iuſtitia, quæ in commiſsionibus apponi ſolebant notabilem quæſtionem decidit Bald.in.c.ſtuduiſti.de off.deleg.de qua latius diſputat Iaſo.in.l.cauſas.in.ij.colum.C.de tranſac. Tamen conſiderandum eſt, quòd licet verbum fiat, de ſuo proprio ſignificatu ad ſupplicationes gratioſas, & non iuſtitiæ pertineat, interdum tamen Papa ad ſupplicationem gratioſè petitam & ſignatam per fiat, reddit mixtam, prout in notabili caſu conſuluit Ioachinus de Narnia, aduocatus ſui temporis doctiſsimus in quodam conſil.incip.pro reſponſione.poſito in nono volumine allegationū antiquarum.fol.cclxxvij. vbi loquitur de quadam ſupplicatione pro creando doctore gratioſe, ſine aliquo examine petita, & Papa ſignauit ſupplicationem per verbum fiat, vt petitur & addidit iſta verba, & committatur. Ita ꝙ illa gratia pro parte gratioſa erat, pro parte ſapiębat iuſtitiam, vt ibi latius ſcribit.

Commiſsiones iuſtitiæ quibus verbis ſignentur.

Commiſsiones iuſtitiæ quādo ſignātur p verbum fiat.

Ex quo infertur, quòd licet hodie commiſsiones iuſtitiæ per verbum placet ſignentur, vbi verò commiſsio gratiam aliquam contineret, vel Papa ad partes committendo reſcribit, hodie etiam ſignatura per verbum fiat, vt petitur, vtitur. Sed iſta vſque ad tempora Sixti quarti vario modo procedebant. Tempore verò Alexandri Sixti, qui quaſdam ordinationes ſuper hoc ædidit, iſtæ ſignaturæ gratiæ, & iuſtitiæ diuiſæ fuerunt, & quælibet de per ſe certas differentias & ſtabilem ordinem receperunt. Itaque nunc ſupplicationes gratioſæ aliter ſignantur, quàm commiſsiones iuſtitiæ. Et etiam in ſignatura gratię facti ſunt gradus differentes in qualitate, propter quos gradus vna regula Cancellariæ facta eſt, vt ſtatim dicã. Et iſti gradus ex eo apparẽt, quia qua[ndo] ſupplicationes gratioſæ per Papam conceduntur, ſignantur, aut per verbum fiat, vt petitur, vel fiat A. aut fiat motu proprio, vt dixi in principio. Et iſte eſt primus gradus ſignaturæ gratiæ. Secundus gradus eſt, quando Papa eas non ſignat, ſed propter multiplices occupationes earum ſignaturam alicui Cardinali, vel prælato committit: tunc illi hodie in gratioſis verbo fiat, non vtuntur, ſicut Papa facit, ſed iſtis verbis, videlicet, Conceſſum vt petitur, vel conceſſum in forma in præſentia D.N. Papæ. N. Cardinal. & iſte eſt ſecundus gradus. Et iſta ſignatura vtitur Cardinalis in principalib⁹ gratiis, ſed in reformationibus non concernentibus nouam gratiam, ſed duntaxat aliquam qualitatem & circunſtantiam, non ſignat conceſſum in præſentia D.N. Papæ, ſed conceſſum L. Cardi. &c. Et iſto etiam modo Vicecancellarius prouiſiones gratioſas in caſibus, qui ſibi per regulas Cancellariæ conceduntur, ſignat, vt ſunt gratiæ ſi neutri, vſque ad certam ſummã, & cum quadam limitatione, vt ſcribit Ludo. Roman. in conſil. cclxxix. columna finali. ſignat etiam ſubrogationes, reformationes, & alias de quibus ibi.

Supplicationes gratioſæ.

Signaturæ gradus.

Vicecãcellarius quo pacto ſignat prouiſiones.

Eſt bene verum, ꝙ licet Vicecancellarius in dictis caſibus in dictis regulis enarratis ſignare poſsit ſupplicationes gratioſas per conceſſum, tamen raró facit, quia curiales ſupplicãtes magis volunt ſignaturam Papæ, vel Cardinalis ſignaturã habentes, quàm Vicecellarij, & hoc duplici ratione: tum propter digniorem ſignaturam, ad quem medio Referendariorum facilis acceſſus patet, tum etiam quia Papa ſupplicãtibus,

tibus, facilè clauſulas derogatorias obſtantiarum concedit, quas Vicecãcellarius, neq; aliquis alius inferior à Papa cõcedere poteſt, niſi ſibi ex ſtylo daretur, vt dicit in terminis Ioã. de Imola, & Domini in capit. ſtatutum. in gloſſ. literarum. de reſcrip. libr. vj. tradunt latè Moder. in. l. nemo poteſt. de leg. j. Et ideo miratur Gloſſator in regula lxix. quare Vicecancellarius communiter illi regulæ deroget, videlicet quòd ſequeſtra & remiſsoriæ literis non expeditis dentur. cum tamẽ de iure clauſula non oſtantibus, vti non poſsit. Ex quibus apparet, quòd poteſtas, quæ hodie per regulas Vicecancellario ſignandi materias gratioſas datur, penitus fruſtratoria & ſine vſu ſit. Bonum igitur eſſet in his, in quibus illi poteſtas ſignãdi ſupplicationes gratioſas vel contentioſas, per regulas conceditur, quòd etiam facultas derogandi contrariis conſtitutionibus daretur per quas impediri poſſet illa conceſsio, quia de iure quando aliquid à Papa alicui committitur, omnia illi conceſſa cenſentur, ſine quibus iuriſditio exerceri non poteſt, vt in capit. præterea. cum vulg. de offi. deleg. Sit ergo iſta prima differentia inter iſtas ſignaturas gratiæ & iuſtitiæ, vt dixi: in gratioſis ſolus Papa vtitur verbo fiat. Sed Cardinalis vel prælatus, quibus ſignaturam committit, verbo conceſſum, vt petitur, vtuntur.

Vicecãcellarius an poßit clauſulas derogatorias obſtãtiarũ cõcedere.

Vicecãcellarius de iure an poßit vti clauſula non obſtã.

Papa cõmittẽte aliquid alicui omnia &c.

Cardinalis habens ſignaturã.

Sed aduertendum eſt ꝙ licet Cardinalis altero de duobus modis dictis ſignare poſsit, non tamen vtroque modo ſimul eadem ſignatura ſignare poſſet. vt verbi gratia, conceſſum, vt petitur, & in forma: quia ſi petita aduerſarentur, formæ in quinterno Cãcellariæ ſcriptæ, contraria concedere viderentur, quod ignorantiam ſaperet. Et propter has differentias ſignaturarum vna regula Cãcellariæ facta eſt, poſita infrà nu. xxxj. quæ voluit ſignaturam Papæ per fiat, illi per conceſſum factæ in concurſu præferri, quod procedit etiam ſi illa per cõceſſum motu proprio, etiam qualificato conceſſa eſſet, & illa Papæ nõ eſſet motu proprio, nec pro qualificato, vt Rota in pluribus cauſis concluſit, vt latè refert D. Guliel. Caſsiodorus in quadam deciſione ſuper illa regula.

Signatura Papa per fiat.

Papam ſolũ ſignare ſupplic. &c.

Et ꝙ dictum eſt, neminẽ præter Papam ſupplicationes gratioſas per verbum fiat, ſignare poſſe, fallit in maiori Pœnitẽtiario, qui eas triplici diuerſo modo ſignat per verbum fiat. Tamen illa ſignatura maioris Pœnitentiarij per fiat, in duobus

Maioris pœnitẽtiarij ſignatura per fiat in duobus vel tribus à ſignat.

duobus vel tribus à ſignatura Papæ etiam per fiat, differt.

Papæ per fiat differt. Primo, quia maior Pœnitẽtiarius, nullo habito diſcrimine, ſupplicationes gratioſas & cõmiſſarias eodẽ modo ſignat per fiat, ſed Papa in ſua ſignatura ſupplicationes gratiæ à cõmiſſariis diſtinguit: quia gratioſas vniformiter hoc modo ſignat, fiat vt petitur, vel fiat motu proprio: Commiſſarias verò ſignat per placet. Differunt etiam in alio, quia maior Pœnitentiarius verbo fiat diuerſimodè vtitur, videlicet fiat in forma, vel fiat de ſpeciali, vel fiat de expreſſo. Quid autem illę ſignaturę importent, audeo hoc intrepidè dicere, paucos intelligere: ſed ego eas latiſsimè in tract. de officio & ſtylo ſacræ Pœnitentiariæ declaro, vbi eſt proprius locus.

Maior pœnitẽtiarius. Differt & tertiò ſignatura Papę per fiat, ab illa maioris Pœnitentiarij, quia Papa aliquando ſponte ſua ad concedendam gratiam mouetur, & ideo ſupplicationem per fiat, motu proprio ſignat: ſed maior Pœnitentiarius, licet ſicut Papa ſignatura motu proprio vti poſſet, prout etiam vti poteſt ordinarius, tamen materia ſubiecta, quæ in dicto officio tractatur, ſignaturam iſtam non patitur: ratio eſt, quia ex quo conceſſiones quæ per maiorem Pœnitentiarium fiunt circa abſolutiones peccatorum vertuntur, inconueniens & abſurdum videretur, quòd peccatori non petenti abſolutio motu proprio daretur, cum peccati venia non detur, niſi petenti & correcto vt dicit text. in cap. peccati venia. de reg. iur. libro ſexto. *Peccati venia non datur niſi et petenti & correcto.*

Signatura iuſtitiæ papæ in quo differat à ſignatura Cardinalis. Et licet quo ad ſignaturam gratiæ ſit differentia in modo ſignandi inter Papam & Cardinalem, ſeu prælatum, quibus Papa ſignaturam committit. Tamen quo ad ſignaturam iuſtitiæ, nulla aut modica eſt differentia inter ſignaturam Papæ & Cardinalis, niſi in hoc, quia Papa ſignat ſupplicationes commiſſarias per verbũ placet. A. Sed Cardinalis, ſignat ſic, placet S.D.N. Papæ, N. Cardinalis.

Vicecancellari⁹ an poſſit ſignare ſupplicatiões cõſiſtoriales de iuſtitia. Item quia Papa iſtas commiſsiones iuſtitiæ aliquando eas in conſiſtorio publico ſignat, ea ratione, vt dicit hic Gloſſator, videlicet vt cuncti Papam iuſtitiam facientem videant. Secus eſt in Cardinali, qui non ſolum in conſiſtorio, ſed neq; etiam in congregationibus Cardinalium priuatis, præſente vel abſente Papa, poteſt illas cõmiſsiões nec cõſueuit ſignare.

Vicecancellarius verò bene poteſt ſignare ſupplicationes conſiſtoriales de iuſtitia, ſicut Papa in conſiſtorio, auditis tamen

men partibus facere ſolet,vt in conſilio Conſtan.ſeſsione ſexta concluſum fuit.

Sed quare Papa in conſiſtorio publico ſignat prædictas cōmiſsiones,rationem ponit Gloſſator hic,videlicet quòd ideo hoc facit Papa,vt cuncti videāt quòd facit iuſtitiam. Sed iſta ratio iudicio meo fragilis eſt,quia Papa non indiget demuo ſtratione benefacti,cum ex ſe ipſo ſoleat,& palàm & occultè,ſemper,& vbique iuſtitiam miniſtrare,& cum ſit notum omnibus,non oportuit illum illa demonſtratione in conſiſtorio publico vti: nam ex eo,quia ibi cōmiſsionib9 petitis dicit alta voce Placet,non per hoc facta eſt iuſtitia,cum adhuc requiratur , quòd illa commiſsio ſignetur, & poſtea iudici cui committitur præſentetur , qui cuncta rimando iuſtitiam miniſtrabit.Non igitur per verbum placet, quo vtitur Papa in conſiſtorio,ſtatim facta eſt iuſtitia,cum ibi ſentētiam non proferat,quod eſt propriè iuſtitiam facere,ſed ille actus prolationis ſententiæ,poſtea ex interuallo per iudicem qui fieri debet,quidem actus non videtur ab omnibus, quia in conſiſtorio ſola commiſsio ſignari mandatur,que multa requirit, antequàm ad ffectum perducatur.

Cur Papa in conſiſtorio publico ſignat cōmiſsiões iuſtitiæ.

Alia eſt igitur ratio quare Papa ſignat ibi illas commiſsiones.Nam ex quo duo Cardinales diaconi vadunt ad recipiendum & introducendum nouum Cardinalem,vel legatum,ne pontifex cum reliquis Cardinalibus permanentibus in conſiſtorio videantur medio illo tempore expectare, ac etiam ne oſtendat Papa,quòd tantum ibi adeſt propter hoc negotium & nihil aliud agere tempus illud vacuum in iſtis actibus occupatur,ac in propoſitionibus dictarum commiſſionum teritur, quas ex arte & ingenio aduocati conſiſtoriales ſæpe confingūt caſus atroces,& crudeles proponentes,& verbis duris & fictis exaggerantes,vt tempus illud vacuū impleatur. Sunt tamen qui dicāt,quòd illas propoſitiones cōmiſsionū mandat fieri Papa,vt oſtēdat principaliter propter adminiſtrationē iuſtitiæ cōſiſtoriū,nō aūt propter nouū Cardinalē , vel oratorē recipiendū indixiſſe,quaſi ꝙ illo die Papa pro tribunali ſedere videatur,volens ius publicè dicere,qua de cauſa omnia tribunalia vrbis ceſſant ipſo tunc ius dicente.

Card. duo diaconi ad recipiēdū nouū Cardinalē vadunt.

Tamen hoc non quadrat,quia Papa ſemper ius dicit , ſiue publicè,ſiue priuatè actum faciat.l.fi.C.de legib9.& in.§.ſed quod

Papa ſemper ius dicit,&c.

quod principi.inſti.de iur.naturali.Et quod ceſſent eo die omnia tribunalia,non ex eo cauſatur,quòd Papa pro tribunali ſedeat,quia hoc ſemper facit,ſed quia per ceſſationem tribunalium maior hominum concurſus ad conſiſtorium Papæ accedat:quod non fieret,ſi iudices & alij curiales negotijs ſuis intenderent,& occuparentur,vt ſic per illum concurſum exteræ gentes,quæ illo die publici conſiſtorij ad Papam accedunt,decus & maieſtatem ſummi Pontificis,quæ per concurſum plurium prælatorum & perſonarũ magis repreſentatur, admirentur,& ob eam cauſam Virgilius quando actum aliquem magnificum vel Didonis vel Aeneæ repreſentat, ſemper vtitur illis verbis,cõcurſu accedere magno,vel magna comitante caterua,&c.Decus enim principis, vel cuiuſcunque alterius perſone magis ſplẽdeſcit propter multitudinem ſubditorum aut familiariũ,vt latius dicam in regula de impetrã. benefi.fami.Cardinalium.& eſt tex.expreſſus,de conſiſtorio loquens in clem.j.in verſic.præfatis itaque nuntiis,&c.de iureiur. ibi in publico conſiſtorio, in quo erat prælatorum, & aliorum tam clericorum quàm laicorum non modica multitudo,&c.Et ideo de hac cauſa antiquitus,quãdo omnes prouinciæ Papæ obediebant,& ad eum veluti vnicum Chriſtianæ religionis patrem pro expediendis negotiis neceſſariis accedebant,tantus fuerat ad ſedem Apoſtolicam concurſus,tãtus exterarum gentium conuentus, & exinde tam magno ſummo Pontifici reuerentia acceſsit,vt quidã eum admirabilem,alij mundi ſtuporem appellarent,vt dixi in.c.j.de cõſt.li. vj.Et iſta deuotio ſedis Apoſtolicæ,& ad eam concurſus vſq; ad tempora Nicolai V.frequentiſsimus fuit. Adeò quòd dicunt Io.de Ana.& Io.Gozadinus, olim celeberrimus conſiſtorialis aduocatus in tract.de Iubileo.propter maximum cõcurſum hominum,Nicolaum V.coactum.fuiſſe illos quindecim dies,peregrinis,pro Iubileo conceſsis ad quinque,poſteà ad tres,deinde ad duos reſtringere.Et dicit Platina tempore Nicolai,in Ponte S.Angeli tantã fuiſſe hominum multitudinem coadunatam,ꝙ facta obuiam mula Cardinalis S.Marci Veneti,cum neque venientes,neque redeuntes,ob inſequentem multitudinem cedere poſſent:cadente vno,atque altero ſuper mulam illam iam à multitudine oppreſſam ad ducenta hominum corpora,& equos tres, obtrita & ſuffocata fuiſſe: multi

Conſiſtorium publicum.

multi etiã à lateribus pontis in flumen cadentes in vndis periere, vt ibi latius per eum, ob quam cauſam variæ quæſtiones propter ſucceſsiones bonorum cuiuſdam matris & filiæ ibi ſuppreſsi, excitatæ fuerunt, ſuper quibus plures Doctores egregij conſuluerunt, vt refert Felynus in capitulo, ad capitulum Sanctæ Crucis. columna penulti. verſicul. de duobus. de reſcriptio.

Redeundo igitur ad propoſitũ, Concludo ideo Papam in cõſiſtorio publico ſignaturã illarum commiſsionum illorum caſuum introduxiſſe, vt tẽpus illud vacuũ, quo vel noui Cardinales, vel oratores introduci expectantur, agendo aliquid cõſumatur. Nam hoc faciẽdo non etiam deſinit, quãdo caſus veri accidunt, & proponuntur, iuſtitiam miniſtrare. Nam hic mos & ſtylus hodiernus ſignandi ſupplicationes in cõſiſtorio, & mandare fieri proceſſus criminales aduerſus malefactores & rebelles, ad inſtantiam procuratoris fiſci antiquus fuit, vt dicit Bonifa. Vitel. in clem. j. in prin. de iudic. Et pró quo facit tex. in cle. j. verſicu. præfatis itaque ibi eramus cum noſtra curia reſidentes in publico cõſiſtorio, &c. de iureiur. Igitur dum iſta in cõſiſtorio agũtur, interim cardinales creandi vel noui oratores, aut legati à legatione redeuntes introducuntur, pro quibus omnibus recipiẽdis ſolet cõſiſtoriũ publicum cum obſeruatione quarũdam ceremoniarum indici, quæ latius in lib. Ceremoniali deſcribuntur. Papa igitur non ſolum priuatè, ſed etiam publicè, & in conſiſtorio, vt dictum eſt, cõmiſsiones huiuſmodi ſignat. Sed Cardinalis, aut prælatus habens ſignaturam, hoc non facit, niſi domini.

Legat⁹ de latere ſignat ſicut Papa, & quare.

Legatus verò de latere non ſignat, ſicut Cardinalis habẽs ſignaturam, ſed ſicut Papa, & hoc honeſtum videtur: quia ex quo eius perſonam repræſentat, honorari debet ſicut Papa, vt dicit glo. in. c. quæ de cauſa. ij. quæſt. v. & notat Abb. in. c. mandata. in princip. de præſum. & ibi Moder. Et ſic vidi plures ſupplicationes per Reuerendiſsimum bon. memo. Cardinalem de Mõte legatum vrbis iſto modo ſignatas, videlicet placet. A. nam vocabatur Antonius, & Papa modernus vocatur Alexander, & ideo etiam ſignat per placet. A.

natura collegij reuerẽdiſſimorum Cardinalium Papa abſente qualis eſſe ſolet.

Sacrum verò collegium Reueren. Cardinalium, Papa in lõginquis partibus abſente poſt acceptatum Papatum, prout contigit in Hadriano, ſignat ſic, placet ſacro collegio ſuo, &

&.D.N. Papæ nomine.pro quo facit quod notat Specu.tit. de offic.ordi.§.quid de auditoribus.

Vicecancellarius verò etiam ſignare poteſt commiſsiones iuſtitiæ ſuper cauſis tantum pendentibus in curia, ſicut Cardinalis præfectus ſignaturæ hoc modo, placet.S.D.N.Papæ. Et antiquis temporibus ipſe Vicecancellarius ordinariè ſignabat, neque erat alius Cardinalis qui haberet ſignaturam iuſtitiæ, niſi ipſe. Sed eo abſente, tunc cõmittebatur vni Cardinali, vt dicit Egid. deciſi.dcxxxvj. & ſequitur Fely.in rubr. de reſcrip.circa fi. Et in illis quæ ad officium Vicecancellarij pertinebant, illius aſſertioni ſtabatur, aliàs non.vt Egid. dicit in deciſ.dcxxxviij.cum duab.ſeq.& alibi ſæpe.

Sed hodie neſcio quo pacto Vicecancellarius non ſignat, nec illa facultate vtitur, fortaſsis ea ratiõe, vt dixi, de ſignatura gratiæ. Quia ex quo hodiernis tẽporibus omnes commiſsiones habent clauſulas non obſtan.cõſtitutionibus.&c. Vicecancellarius non poteſt illas clauſulas apponere, cũ ſint contra ius, cui derogare non poteſt, niſi ſibi ſpecialiter concedatur, vt in clement.ne Romani. de electio. Ideo ſupplicantes malunt ire ad Papã, vel ad Cardinalem præfectum ſignaturæ iuſtitiæ, qui hanc facultatem habet, cuius facilis patet aditus, quàm ad Vicecancellarium.

Vicecancellari9 an ſuper omnibus cauſis poſsit ſignare cõmiſsiones iuſtitiæ.

Et illa poteſtas Vicecancellarij, vt dixi, vertitur circa cauſas quæ committuntur ſimpliciter in curia: ſed in cauſis quæ extra curiam committuntur, non poteſt commiſsiones ſignare, iuxta ea quæ dicit Egid. deciſio.xlvj. incipien. exceptio. Cardinalis verò ſic, vt dicit vna regula poſita inter illas de poteſtate Vicecancellarij. Et ſiue commiſsiones ſignentur per Papam, ſiue per Vicecancellarium, aut Cardinalem habentem ſignaturam iuſtitiæ, ipſe idem, vt Vicecancellarius, vel eius Regens extendit ſignaturam, ſeu potius diſtribuit tales commiſsiones auditoribus, vel alijs prælatis, quibus committũtur per iſta verba quæ apponuntur poſt ſignaturam, videlicet de mandato.D.N.Papæ audiat magiſter L. & iuſtitiam faciat.

Vicecancellarij extẽſio in cõmiſsiõibus ſi diſcordat à ſignatura Papæ, & cæte.

Super quo eſt vlterius notandum, quòd ſi talis extenſio Vicecancellarij, vel Regentis diſcordaret à ſignatura Papæ, attenditur potius ſignatura Papæ, quàm extenſio illa Viceccãcellarij, vel Regentis, vt in notabili caſu exemplum ponit D. Guliel.

Guliel.in quadam ſua deciſione incip.contingit in vna cauſa,&c. & refert ita pluries iudicatũ,vt ibi latius per eum.

Et ſi quæratur,quare potius per huiuſmodi verbum placet,ſignantur cõmiſsiones,quàm per verbũ fiat,vt olim poſſet reſponderi,quia verbum placet non eſt inductiuum gratiæ,ſicut verbum fiat,ſed eſt verbum concernens ius & iuſtitiam: nam verbum placet,denotat arbitrium boni viri, vt in l.fidei commiſſa.§.quanquam.ff.de leg.iij.tenet Bar.in.l.Lucius.ff.de fideicõmiſ.libert.& notat Abb.in.c.verum. de foro competen.& in.c.cum veniſſent. de iuſtit. Hinc eſt quòd placita,iuriſdictiones cauſarum appellantur.vt in cap.ad audientiam.& ibi notat glo.de reſcrip.& illud arbitrium intelligitur,prout de iure,vt Moder.latè ſcribunt in.c,j.de cõſtit. Et commiſsiones nihil aliud continent,quàm ius,quia diriguntur,vt iuſtitia miniſtretur, vt in.l.falſo. C. de diuer. reſcrip.Et ideo commiſsiones iuſtitiæ ſolent communiter per Papam ad differentiam ſupplicationis gratioſæ ſignari per placet.A.vt hic dicit tex.regulæ,licet hoc ſit ſpeciale in Papa,quia poteſt ſignare ſupplicationem gratioſam per fiat,vel per placet.Secus autem in aliis commiſſariis.

Placet, verbum quid denotet.

Commiſſiones quare potius per huiuſmodi verbum placet,quam per verbũ fiat,vt olim ſignãtur.

Placita, iuriſdictiones cauſarum appellantur.

Et adeò iſta ſignatura iuſtitiæ continet merum ius, quòd in ea nõ datur de ſtylo decretum irritans,neque in ea derogatur priuilegiis Romanorũ, neque nouis reformationibus vrbis,quia per hoc infertur præiudiciũ, quod eſt contra ius. Neque etiam iſta ſignatura iuſtitiæ dat repræſalias,quia licet illæ ſint de iure,tamen videntur continere in ſe quandã ſpeciẽ gratiæ.Et hæc quantum ad ſignaturã iuſtitiæ ſufficiant.

Commiſſiones nihil aliud continent, quam ius.

Decretũ irritans.

Quantum verò ad extenſionem Viceecancellarij vel Regentis,quę fit poſt ſignatas cõmiſsiones per Papam vel Cardinalem,quid operetur? aliqua ſcribit Fely.in cap. ſuper literis.in.vj.colum.de reſcrip.propter quam factæ fuerunt olim plures deciſiones Rotæ, quas latiſsimè diſcuſsit quidam Raymundus antiquus Rotæ auditor in quodam ſuo indice, in verbo, ſignatura , quæ tanquam prolixa & nimis vetuſta non curo referre.Nã ſufficiet ad hoc legere deciſiones quæ ſunt.xix.&.ccclxj.in nouis & in antiquis.deciſ. ccclxxxviij. cum ſequenti,& deciſ.dxiij.&.dccxxxiij.

Extenſio Viceecancellarij vel Regentis.

Supereſt modo, vt de ſecunda parte huius epilogi loquamur,quæ circa miniſtros ſignaturæ(qui referendarij appellantur)

lantur) verſabitur.de quibus pauca quædam commemorabo. Nam in primis illud ſcire oportet, Referēdarios ob eam cauſam conſtitutos fuiſſe. Quia princeps cum præſidentibus & prælatis ſignaturæ non poterant, cum impedientibus innumeris ſedis Apoſtolicæ negotiis, tum etiam propter ſupplicationum multitudinem legendis, & examinandis ſupplicationibus ſupereſſe. Deputati igitur fuerunt iſti, qui hūc laborem ſubirent, examinarentq; prius & diſcuterent, num quæ in ſupplicationibus petuntur ab ipſo principe, ſine alicuius iniuria concedi poſſunt, in quorum ſignum viſas ſupplicationes ſupraſcriptione nominis ſui propria manu ſignaret, vt ſic princeps cautior reddatur. Quorū quidem Referendariorum duo ſunt genera. Nam quidam ſunt gratiæ, alij iuſtitiæ, ſicut etiā ipſę ſignaturę duę ſunt, vt diximus, duobus etiam Cardinalibus commiſſæ. Referendarij gratiæ fuerunt à principio numero octo creati, vt dicit text. in authenti. de Referendariis. & totidem Papa facit, licet interdum propter importunitatem potentum plures facti ſint. Sed Referendarij iuſtitiæ ſolebant eſſe ſex, & vnus alius pro Cancellaria. Quorum omnium Referendariorum receptio vſque ad tempora Alexandri. VI. fiebat ſolo verbo, & illud ſufficiebat. Sed Alexāder. VI. poſtea ſuper hoc has ordinationes quæ ſequuntur fecit. Ex quibus vnam magnam bullam, ſiue conſtitutionem fecit circa reformationem curiæ. In qua voluit Referendarios gratiæ debere eſſe num. X. & totidem iuſtitiæ qui debeant in ſua receptione ordinationes ſequentes iurare, quas Alexand. in.d. conſtitutione, voluit ſingulo trimeſtri in vtraque ſignatura legi. Ordinationes ſignaturæ hæ ſunt.

Referendarij ob quam cauſam conſtituti ſūt.

Referendariorum duo genera.

Referendariorum gratiæ numerus.

Voluit enim in primis Referendarios gratiæ ad officium receptos ante omnia iuramentum de proponendis, & fideliter exponendis, iuſtis, & rationabilibus petitionibus præſtare. Quodque vota ſua non ad complacentiam, ſed iuxta ſuam conſcientiam proferrent.

Rurſus ne ſecreta ſignaturæ quantumcunque leuia, vel minima, quæ ibi geruntur, ſub periurij, ac ſuſpenſionis ab officio per menſem, pœnis nulli panderent: ne (prout aliquando compertum eſt) ex huiuſmodi conſiliorum detectione inimicitiæ vel ſcandala naſcantur.

Euitarent

Euitarent inſuper ſub eadem pœna, ne in propoſitionibus ſuis, vel aliàs alios Referendarios ſibi propitios facerent, vt vota ei, & ad ſui complacentiam ſuffragia præſtent ſub eadem pœna.

Præterea, vt ſcopulum cauendum, præcepit, ne aliquid à partibus, quarum ſupplicationes examinant, vel proponunt, recipere procurent, etiam ſi illud fuerit eſculentum, vel poculentum, ſed gratis officium ſuum prꝫſtent, ſub dicta pœna, & alia pro ipſius arbitrio imponenda.

Sed iſtud de eſculento & poculento malè obſeruatur in omnibus officialibus, qui licet prædicta capere non deberent vltra conſtitutos ſibi à Papa prouentus, nihilominus omnes libenter ſequuntur diſpoſitionem. cap. ſtatutum. §. inſuper. de reſcript. lib. vj. quod voluit iudices capere poſſe eſculentum, & poculentum à partibus mera liberalitate oblatum. quod paucis conſumi poſsit diebus. Quod quidem eſculentum & poculentum, licet toto anno valorem centum Ducatorum excedere non deberet, iuxta glo. in cap. non licet. xj. q. iij. & nota. Marti. Laud. in trac. de offi. domino. notabili. lxxxix. nihilominus praua conſuetudo modum tranſgreditur, conniuentibus ſuperioribus, & fortè cauſam dantibus, qui deberent huiuſmodi Referendarios, & alios curiæ miniſtros, de aliquo honeſto ſalario prouidere: abhorret enim lex ſine præmio homines laborioſis officiis præfici, vt dicit text. in. §. ſi quis autem. in authé. de iud. Quia alicui officium ſuum non debet eſſe damnoſum, vt dicit text. in. c. cum non deceat. de elect. lib. vj. Nam cum labor eſt in damno, mortalis creſcit egeſtas, vt dicit Cato.

Etiã voluit eos promittere, ne aliis Referendariis iniuſta forte, vel minus honeſta proponentibus aſſentiãt, ſed potius ex debito conſcientiæ ſuæ illis contradicant & aduerſentur, nulla proponentis, vel alterius perſonæ ratione habita.

Poſtremo ſub eadẽ pœna, & alia arbitrio ipſius Papæ imponenda. obligare eos voluit, ne alterius Referendarij corruptelas, ſi fortè ſciuerit illorum aliquem commiſiſſe, aut munera recepiſſe, tegere aut occultare deberent. Hæc ſunt quæ Referendarij gratiæ promittere & iurare debent, quæ ferè ſimilia ſunt illis, quæ Rotæ auditoribus per ordinationes Ioannis. 22. imponũtur. Quibus factis quando ad ſigna-

turam ſunt omnes congregati, vna cum Datario, qui ſemper ſignaturis Papæ aſsiſtere debet & ſolet, antiquior Referēdariorum, vel prout fit, inter auditores Rotæ, ille Referēdarius qui ſecundum turnum proponere debet, ante omnia orationem ſequentem, quam Sanctum Yſidorum compoſuiſſe conſtat, alta & intelligibili voce legere debet, videlicet:

ADSVMVS Domine ſancte Spiritus, adſumus peccati quidem immanitate detenti, ſed in nomine tuo congregati, veni ad nos, & eſto nobiſcum, & dignare illabi cordibus noſtris, doce nos quid agamus, quò gradiamur, & oſtende quid efficere debeamus, vt te auxiliante, tibi in omnibus placere valeamus. Eſto ſalus, ſuggeſtor, & effector iudiciorū noſtrorum, qui ſolus cum Deo patre, & eius filio nomen poſſides glorioſum: non nos patiaris perturbatores eſſe iuſtitiæ, qui ſummā diligis æquitatem, non in ſiniſtrum nos ignorantia trahat, non fauor inflectat, non acceptio muneris vel perſonæ corrumpat. Sed iunge nos efficaciter ſolito tuæ gratiæ dono, vt ſimus in te vnum, & in nullo deuiemus à vero, vt ſicut in nomine tuo collecti, ſic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis iuſtitiā, vt & hîc à te in nullo diſſentiat ſententia noſtra, & in futuro pro bene geſtis conſequamur præmia ſempiterna. Reſpondent omnes, Amen.

Oratio, quam antiquior Referēdarius in ſignatura dicere ſolet, deſcribitur.

Hæc oratio dicitur in principio ſignaturæ, & in Rota ſingulis diebus audientiæ, quæ originem habuit à Conciliis generalib. initio quorū hæc oratio dicenda erat, vt docet Spec. in tract. de modo generalis concilij celebrandi. in. ij. parte rub. xj. Et Petrus de Mōte, epiſcopus Brix. in ſua Monachia. q. iiij. & ibi hanc orationem, licet ſatis corruptè, ſcribunt, & ita etiam inter concilia Baſilien. & Conſtan. impreſſa reperitur. Sed hæc oratio hodie in ſignatura Papæ non legitur, neſcio qua de cauſa, fortè, quia præſentia Papæ omnem ſolennitatem ſupplet, vt dicitur in. l. omnium. C. de teſtamen.

Referēdarii gratiæ.

Referēdariorum iuſtitiæ numerus.

Et quæ dicta ſunt de Referendariis gratiæ, eadem in Referendariis iuſtitiæ obſeruātur, qui ſolent eſſe ſex, vt vnus pro Cancellaria, licet aliquando ſint plures ſecundum volūtatem Papæ. Verum quia in hac ſignatura iuſtitię periculoſius peccatur, quàm in alia: ideo grauius puniuntur ſi huiuſmodi Referendarij reperti fuerint pro officio ſuo præſtando munera ſuſcepiſſe. Nam vltra pœnas prædictas, pro prima vice ſuſpenduntur

duntur per menſem ab ingreſſu ſignaturæ: pro ſecunda, per quatuor menſes: pro tertia, ſuſpēduntur perpetuò, & ad illud officium amplius exercendum inhabiles redduntur. Et ob eā cauſam ſummi Pontifices ſapienter in hac ſignatura iuſtitiæ introduxerunt, quòd ſolus Cardinalis habens ſignaturam iuſtitiæ, ſalarium centum Ducatorum ſingulo menſe haberet: Cardinalis verò ſignaturæ gratiæ nihil reciperet. Quia prima ſignatura propter iuſtitiam miniſtrandam eſt altera periculoſior, & vt occaſio omnino in illa tolleretur capiendi munera etiam eſculenta, quæ ſolent ſæpe ſapientum oculos obcæcare, vt in ca. pauper. xj. q. iij. illud inductum fuit: nam vbi maius periculum vertitur, cautius fuit agendum, vt in ca. vbi periculum. de elect. lib. vj. Quod quidem periculum in ſignatura gratiæ militare non videtur. Et ideo videmus, quòd Alexander. VI. grauiorem pœnam Referendariis iuſtitiæ munera capiētibus, quàm Referendariis gratiæ impoſuit, vt ex prædictis capitulis apparet.

Referēdariis iuſtitiæ pro officio ſuo præſtando munera recipientibus, quæ pœna imponatur.

Item tenentur Referendarij iuſtitiæ, cum proponitur aliqua materia antiqua, ſuper qua iam plures cōmiſſiones propoſitæ & ſignatæ fuerunt, partes, vel earum procuratores, aut aduocatos audire, duos ex Referendariis, qui eas audiāt, & referant in ſequenti ſignatura deputando, licet aliquando Referendarij omnes informentur.

Referēdariorū iuſtitiæ obſeruationes & ordinationes.

Item eſt ordinatum, quòd quando in ſignatura alicuius Referendarij, aut fratris germani, aut alterius vſque ad tertium gradum affinitatis, vel conſanguinitatis incluſiuè proponitur, Referendarius illi propoſitioni non interſit, ſed ex loco ſignaturæ foris exeat, nec votum det, nec quod alij dederūt perſcrutetur. Quod etiam in auditoribus Rotæ Ioan. XXII. ſtatuiſſe conſtat. Et ſi idem Referendarius ſcienter propoſuerit in ſignatura cōmiſsiones ad ſe, vel ad ſupradictos conſanguineos, vel affines pertinentes, ipſo facto eſt excommunicatus. Hæc Alexander. VI. conſtituit, qui poſtea in conſtitutione quadam reformatoria curiæ, alia ad iſtam ſignaturam pertinētia addidit. Voluit enim, quòd commiſsiones beneficiales extra Rotam non ſignentur, niſi de conſenſu partium, & tunc non detur poteſtas decernendi executoriales, niſi contra ſuccumbentem.

Item voluit, quòd commiſsio ſemel reiecta, non ponatur

iterum ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrēda.

Item quòd extra ſignaturam non porrigantur Papæ commiſsiones ſignandæ.

Item quòd commiſsiones aduerſus literas,ſeu gratias tollentes ius quæſitū, ſemper ſignari poſsint,nulla habita ratione,qualis ſit materia propoſita.Et plura alia in dicta Bulla reformationes ſtatuit Alexand.quæ longū eſſet recenſere:quæ ideo non refero,quia Bulla fortè non fuit publicata.Sed capitula ſuperiora publicata, & ſeruata fuerūt aliquo tempore, & ideo iſta exempli cauſa ſufficiant.

Hæc de Referendariis ſtatuit Alex.cum ante omnia confuſa viderentur, & hodie male etiam hæc ſtatuta ſeruantur, quia Referendarij ſimpliciter abſque iuramēto recipiuntur, quod eſt mirandum,quia cum iſti ſint miniſtri ſedis Apoſtolicæ,& omnium ſecretorum ſignaturæ participes, & iuſtitiæ conſolatores:nō deberent ilico,& nudo verbo recipi,ſed maior circa tales perſonas promouendas deberet diligentia adhiberi.arg.l.j.§.ſed & ſi quis.ff. de carbo. edicto. Præſertim cum inter officiales curiæ Referēdarij digniores reputentur. Nam in regulis prerogatiuarum expectantium,primi omniū Referendarij ſcribuntur,deinde Protonotarij participantes, tertio loco Correctores,poſtea Subdiaconi numerarij,quarto loco auditores Rotæ,poſtea clerici Cameræ,deinde auditor Cameræ,& Abbreuiatores actu officia ſua exercētes,&c. Itaque Referendarij ab ordine literæ reputantur digniores cæteris aliis,quia primo nominantur,iuxta.l.j.&.ij. ff. de albo ſcrib.Et ideo dato expectatiuarum concurſu inter præfatos officiales Papa voluit Referendarios præcedere.

Referēdarij īter officiales curiæ digniores reputātur.

Expectatiuarū concurſu dato inter officiales curiæ quis eorū præferatur.

Rationem non inuenio,quia ſi ad antiquitatem officij reſpicimus,Protonotarij cæteris ſunt antiquiores:nam Referēdarios à Iuſtiniano imperatore cōſtitutos fuiſſe, qui fuit anno àb ortu Chriſti D.XXV. ſatis compertum eſt,vt in auth. de referendariis patet. Protonotarij verò multo antea creati ſunt,(vt Pontificum hiſtoriæ teſtantur.)Nam vt Damaſus author eſt,Protonotarij.VII.numerarij à Clemente primo cōſtituti fuere, qui fuit.IIII.à Petro, anno ſalutis Chriſtianæ XCII.vt latius dixi ſuprà in procem.regularum.q.j. qui vſque ad tempora Clementis. VI. in magno honore fuerunt. Adeò quòd Bonifacius de Vitalinis,quondā Rotæ auditor,& Protonotarius

Protonotarij cæteris ſunt antiquiores.

Referēdarū à quo fuerunt conſtituti.

tonotarius in cle. j. de regulari. numer. 51. conqueritur, & inuehit contra Cardinalē Zabarellā, qui procurauerat Proto notariorum numerum rumpere, creari faciēdo nepotem ſuū vltra numerum, cum emolumentorum participatione.

Referēdariis, quòd tantus honor tribuatur, quid ſit in cauſa.

Ex quibus apparet, Protonotarios & Referendariis antiquiores fuiſſe. Et nihilominus ſummi Pontifices voluerūt Referendarios cæteris curiæ officialib. præferendos eſſe, vt patet in dicta regula. Quid igitur cauſæ fuit tanti fauoris? hactenus nō legi. Sed arbitror ob eam cauſam tributam illi tanti honoris prærogatiuam eſſe, quia Referendarij quotidie apud principem, & in eius præſentia, imò ſimul cum eo officia eorum exercent cum opere & conſilio iuuando, quod alij curiæ officiales ſeorſum faciunt, nec ita immediatè Papam iuuant, & ideo illi cęteris præferuntur. ita dicit Angel. Areti. in terminis in. §. fina. in princ. inſt. de excep. ſequitur Io. de terra rubea in tract. primogenituræ. fol. cviij. colum. j. Qua ſola ratione Cardinales præſentes cæteris præferuntur: Imò ſimplex Cardinalis in curia reſidens præfertur in honoribus Cardinali legato, vt probat Nicolaus Boerius in tract. de preeminentia magni conſilij. in prima ratione. Non enim æqualiter ſplēdet, qui abeſt, ac qui præſens eſt: nam licet omnis dignitatum ordo ſplendorem à principe recipiat, magis tamen coruſcat qui proximior eſt, quàm qui diſtat, vt dicit Bal. de Cardinalibus loquens in rub. de offic. procōſul. Cardinales enim præſentes quotidie vnà cum Papa in eodem dolio verſantur, vt latè dicam in regula de impetrātibus per obitum familiarium Cardinalium. q. xvij. & tradunt Moder. in tract. de digni. & poteſta. lega. in. vj. concluſio. Sicut in eccleſia triumphante, qui proximiores ſunt Deo immortali, magis cæteris de gloria participāt, vt Theologi vbique aſſerunt. Nimirum igitur ſi ob eam cauſam Referendarij digniores cenſentur. Nam, vt dicit Imperator, illi magis digni haberi debēt, quos labor aſsiduus, & noſtri lateris comitatus illuſtrat, vt dicitur in. l. j. C. de præpoſi. laborum. lib. xij.

Cardinales quare cæteris aliis præferuntur.

Cardinalis ī curia reſidens præfertur in honoribus Cardinali legato.

Gloria æterna qui magis participant.

Digniores qui reputentur apud principem.

Quamobrem magis olim fuerat Referendariorum æſtimatio: nam immunes & exempti à muneribus extraordinariis erant, vt dicit Bart. in. l. eos. C. de excu. mune. li. x. & dicit Io. And. in cap. duobus. in. v. col. ſuper gl. antepen. de reſcrip. lib. vj. ꝙ Referēdarij ſicut Papa, tunc poterāt ex duobus impetrantibus

Referendarij olim erant exēpti à muneribus extraordinariis.

petrātibus alteri gratificari in data, videlicet proponēdo a-lium, vel poſtponendo: Et dicit Bald. in clem. j. de reſcript. q quicquid facit Referendarius, cenſetur Papa facere. Et dicit vna deciſio Rotæ ordine. cccvj. in nouis. incip. ſi actor, quòd Referendarius poterat, ſicut Vicecancellarius recipere reſignationem beneficiorum, quod auditor Rotæ facere non poteſt. Et iſta omnia intelligerē procedere in Referendariis vtriuſque ſignaturæ, in quibus militant prædictæ rationes: ſed in Referendariis iuſtitiæ tantum, qui Papæ immediatè non aſsiſtūt, nec illius præſentia illuſtratur, fortè prædicta nō procederent. Et eſt etiam aduertendum, quòd licet iſti Referendarij actu officia ſua non exerceant, nihilominus prærogatiua Referendariorum gaudent, & ſunt verè Referēdarij. Ita dicit Gloſſator regularum Cancellariæ in regula prærogatiuarum expectantium, in ſecūda parte. vbi ponit exēplum in quodam Guidone Antonio filio Ceculij de Mediolano viro nobili, qui Referendariarum non exercebat, & nihilominus prærogatiua vtebatur, vt ibi per eum. Ratio iſtius dicti eſt, quia regula ſolum requirit exercitium actuale in Abbreuiatoribus, vt ibi apparet.

Referēdarij olim poterant ſicut Papa ex duobus impetrantibus alteri gratificari.

Referēdarij etiam ſi actu officia ſua non exerceāt, &c.

Tamen ego multum dubitarē de dicto Gloſſatoris, per ea quæ And. Sicul. dicit in conſil. lviij. in. j. & ij. col. lib. j. & Fely. in. c. per tuas. in. iiij. col. de maio. & obe. qui præciſe loquitur. Et illud, quid dicit Gloſſator de illo Guidone, nō ſatis apparet, vel ſi cōſtaret, illud fuit ex intelligentia ſpeciali. Tamē dictum Gloſſatoris hodie practicatur. Et licet Referēdariorum officium olim in magno pretio fuerit, hodie tamen neſcio quo pacto eorū authoritas vileſcit, vt dicit Abb. Panor. in. c. j. circa fi. de priuil. de quibus etiā Rota mentionem facit in deciſ. dlxv. in. ij. col. in antiq. & Specul. in titu. de ſupplicatione. poſt princip. Innocen. & Hoſtien. in. cap. ex literis. de in integ. reſti. & Io. de Platea in. l. fi. col. penul. C. de decurio. lib. x. & latius de iſtis loquitur Caſſaneus in trac. Mundi gloriæ. in. vj. parte. in. xj. conſideratione. & plura priuilegia conceſsit Leo. x. quæ nō curo referre. Quæ omnia de Referēdariis dicta notanda ſunt, quia eſt materia peregrina nullibi coadunata. Poſtq̄ igitur per Referēdarios corā Papa vel Cardinali præſidente, ſignaturæ propoſitæ, & examinatæ ſunt cōmiſsiones iuſtitiæ, ac per Papam, vel Cardinalem ſignatæ, mittuntur

Cōmiſsiones iuſtitia poſtq̄ ſunt propoſitæ p Referēdarios quomodo diſtribuātur.

mittuntur ad Vicecancellarium, vel Cancellariæ regẽtem, qui eas extendat ſeu verius diſtribuat per turnum inter Auditores, per illa verba appoſita in calce commiſsionis poſt ſignaturam, videlicet de mandato D.N. Papæ audiat magiſter N. & iuſtitiam faciat. Et propter illam diuiſionem, commiſsionẽ quas Regens facit, dictæ commiſsiones diſtributiones appellantur, vt dicit deciſio Rotæ. ccclxij. in not. Et deciſ. ccccxix. in antiqu. facta igitur diſtributione commiſsionum per Regentem mittit eas ad banchum Curſorum, qui eas etiam inter ſe per turnum diſtribuant, & præſentent Auditoribus vel aliis prælatis quibus dirigantur, quibus à die præſentationis earumdem datur iuriſdictio, vt in ca. vt noſtrum. & ibi notãt Moder. de appella. Et licet auditores iuriſdictionem ordinariam in cognoſcendo cenſeantur habere, iuxta nota. in clem. auditor. de reſcript. itaque videretur illos poſſe procedere in cauſa. Tamen non poſſunt, vt opinor, ante præſentationem cognoſcere duplici ratione.

Auditoribus à die præſentationis earũdem datur iurſdictio.

Aud. licet iuriſ. ord. habere cẽſeantur in cognoſcendo.

Prima, quia propter præſentiam Papæ illa iuriſdictio ordinaria eſt quaſi impedita, propter quam cauſam omnes exiſtentes in Curia cenſentur delegati: iuxta not. per Archi. in capitul. experientiæ vndecima, quæſtione prima, vbi dicit, quòd nullus in curia habet iuriſdictionem ordinariam, niſi Papa, ſed iudicant, aut ex generali delegatione Papæ, aut ex ſpeciali commiſsione, vt ibi dicit Arch. referendo Specul. Ratio eſt, quia iuriſdictio ordinaria regulariter prouenit ratione territorij, vt notat in capitul. cum contingat, de foro competen. quod Auditores non habent. Et licet quædam deciſio Egidij. dclix. incipien. dicta compulſio, &c. dicit quòd Auditores habent totam Romanam curiam pro territorio: illud eſt verum, ad effectum, vt ſtatuere poſsint ſuas deciſiones in curia, quæ habent vim ſtyli & legis, quamuis Gloſſator regularum in regula de ſubrogandis, neget, auditores & quoſcunque alios in præſentia Papæ ſtatuere poſſe, cum non habeat plenam iuriſditionem ordinariam, ſed dicat hoc fieri ſciente & vidente Papa. Et ideo cenſentur quo ad hoc habere territorium per quandam fictionem, non verè. Patet quia ſi verè tota curia eſſet nobis data pro territorio, non haberemus ſtrictiorem poteſtatem quem habent alij delegati in curia, vt dicit deciſio Rotæ. cccvj. incipien. ſi actor.

Iuriſ. ordinariã nullus habet ĩ curia, niſi ſolus Papa, & quare.

Auditores habere totã Ro. curiã pro territ. quomodo procedit.

Iuriſd. ordinaria regulariter, vnde proueniat.

in

in nouis.quę probat hoc exemplo,quia videmus alios delegatos abſoluere poſſe ad cautelam.ſed nos auditores non poſſumus ſine ſpeciali mandato, vt ibi dicitur. Et propterea non ſine cauſa Bonifacius.VIII.interloquutus fuit, neminem in curia Romana ordinariam iuriſdictionem habere,niſi Papa,vt refert Archidia.in.d.c.experientiæ.

Regula quæ diſponit cõmiſſiones cauſarum non valere literis nõ expeditis, quomodo procedat.

Secunda cauſa, quare auditores præſentata commiſsione hodie procedere non poſsint,eſt propter impedimentum regularum Cancellariæ,inter quas eſt vna poſita infrà ordine. xxix.quæ diſponit commiſsiones cauſarum non valere literis non expeditis.Itaque per illam regulam impeditur iuriſdictio,quod eſt verũ quãdo producitur per partem aduerſam in actis,aliàs procedere poſſent auditores illa non obſtante, per ea quæ latius dixi ſuperius in prooemio regularum, etiã Papa mortuo, vt latius probat Gloſſator iſtarum regularum in rubr.de poteſtate Vicecancellarij.in.ij.&.iij.col.Et etiam aliquando non obſtante productione dictæ regulæ.xxix.Auditores ad vlteriora proceſſerunt,quando illi regulæ fuit derogatum,prout aliquando fieri contigit pro qualificatis perſonis, vt reperi adnotatum in quodam libro adnotationum Reuerendiſ.bo.me.Cardinalis Sanct. Quatuor.folio.lxvj.& lxxxij.quod eſt mirandum,quia hodie non ſolet pro aliquo illi reg.derogari,niſi modo infrà ſcripto pro Cardina.tamen paſsim derogari ſolet, cum in illis ceſſent rationes fraudis, propter quas literarum expeditio requiritur, videlicet ſolutio annate,& officialiũ ſatisfactio,à quib.Cardinales eximuntur.Et quia præter hoc Cardinales, pro luce dignitatis eorum ita,vt modeſti eſſe debent,ſic præſumũtur abeſſe à fraudibus,& eſſe cæteris iuſtiores.

Cardina. quãdo cauſa committitur.

Hinc eſt,quòd de hodierno ſtylo,quando cauſa committitur in Cardinali in ſignatura Papæ,non ponitur illa clauſula(que in extenſione commiſsionum Vicecancellarij,vel regẽtis cõmuniter apponi ſolet) videlicet, iuſtitiam faciat,&c. ſicut apponitur in cõmiſsionibus aliis prelatisdirectis.Sed ſolum ponuntur hæc verba de mandato D.N.Papæ.audiat talis Cardinalis,& decidat,&c.ratio redditur per tex.in.l.vnica.ff.de offi.præf.præto.Quia princeps eos, quos ob ſingularem induſtriam explorata eorum fide & grauitate ad huius officij magnitudinem euexit, non præſumit aliter iudicaturos

ros eſſe pro ſapientia ac luce dignitatis eorum, quàm ipſe fo ret iudicaturus. Non igitur illis mandat, ꝙ iuſtitiam faciant, cum quilibet Cardinalium hoc proprium & peculiare habere debet, vt abſque aliquo ſigno, vel monitione iuſtitiam faciant, quæ eorum pectoribus ita ineſſe debet ac propria vita. Aliàs Papa iniuriam illis videretur inferre, ſi per ſuam ſignaturam illis imponeret, & quodammodo ad eorum memoriá reduceret, ꝙ iuſtitiam facerent: nam hoc perinde haberetur, ac ſi eius eſſent immemores, quod videtur paululum ſubauſterum. Nam ſicut commemoratio impenſi beneficij (vt inquit Comicus) immemorem, ac penè ingratum animum recipientis arguit: ſic commemoratio iuſtitiæ facta illis qui ex officio ſuo illam facere tenentur, neſcio quid dormientis ac obliuioſi animi indicat. Videtur enim Papa illorum probitate & fide dubitare, ſi, vt iuſtitiam faciant, admoneat, & ſcripto mandet. Bonus enim equus (vt eſt in prouerbio) calcaribus non indiget, ſed ſola virgæ vmbra regitur. Quæ quidem rationes, licet in quibuſuis aliis bonis prælatis militare poſſent, non tamen Papa ita de illis confidit ſicut de Cardinalibus, qui quotidie ſecum pro reipublicæ Chriſtianæ commodis innumerabiles labores præferunt, de quibus ideo facilius confidit, quia eorum mores diuturna, & penè quotidiana experiẽtia magis notos habet. arg. eorũ quæ dicit Fely. in capi. ad aures. in. xiiij. concluſione de reſcrip. In Cardinalibus ergo ceſſant iſtæ ſolẽnitates iudiciorũ, quæ in aliis obſeruãtur.

Beneficiũ impenſi cõmemoratio.

Ingratitudinẽ arguit beneficij commemoratio.

Et ideo non ſine optima & efficaci ratione in iſta materia plura priuilegia in fauorem Cardinalium contra iuris diſpoſitionem ſpecialiter inducta ſunt, quæ aliis prælegatis conceſſa non fuerunt. De quibus non ab re erit, pro dignitate eorum pauca quædam commemorare, quæ in locis vulgaribus non traduntur, ſcribam.

Cõmiſſiones quæ fiunt Card. non ſolẽt ſignari niſi ꝑ Papam.

Primum priuilegium eſt iſtud de quo ſupra proximè dictum eſt.

Secundum eſt, quia commiſsiones quæ fiunt Cardinalibus non ſolent ſignari, niſi per ſolum Papam: ſicut neque ſupplicationes quatuor votorum Papæ reſeruatorum, quorum cõmutationes cum Datario componunt, & ideo eas non ſignat niſi ſolus Papa propter notabilem præeminentiam illorum votorum, in quibus antiquitus non ſolebat Papa, niſi ex magna

Supplicationes quatuor votorũ Papæ reſeruatorum, à ſolo Papa ſignantur.

gna

gna cauſa, & cum compoſitione diſpenſare. Sed Cardinalis qui habet ſignaturam in aliis votis inferioribus diſpenſat. Ita commiſsiones quæ fiunt Cardinalibus propter illorũ excellentiam ſolus Papa ſignat,ſed aliæ commiſsiones inferioribus directæ per alios prælatos habentes ſignaturam iuſtitię aut per Cardinalem,vel per Vicecancellarium ſignari poſſunt,vt dicit Bonifacius Vitalinus in clemen.auditor.in.ij. columna.in.v.oppoſi.de reſcrip.Et cauſę quæ Cardinalibus committuntur,non debent excedere.lx.ducatos, aliàs commiſsio eſt nulla,vt dicit Pauinus in quadam extrauagan.ad onus,allega.per Fely.in.rub.de reſcrip.circa fin.& per Cardinalem Iacobatium in tract.Conſilij.fol.xxvij.in.j.colũ. Et quando cauſa committitur contra Titium,& alios in citationis decreto nominandos, etiã ſi Cardinalatus honore præfulgeant,commiſsio non datur,niſi Cardinalis nominetur, &c. Et quod dictum eſt commiſsiones contra Cardinales non ſignari,niſi per manum Papę.Idem ſeruatur in regibus in quibus etiã ſtylus Cancellariæ tenet,quòd literæ contra reges & principes,& magnos duces non dantur ſine ſignatura Papæ, iuxta not.per Specul.tit.de legato.§.nunc oſtendendum.verſic.item non obſtat.Et hoc expreſſe notatur in illo vulgato libro practicæ Cancellariæ.fol.lxxvj.ſecus eſt in aliis.

Cauſæ cardinalibus commiſſæ non debẽt excedere . lx . ducatos.

Cõmiſſio nõ datur, quãdo cauſa cõmittitur contra Titium, &c.

Cauſæ vbi cõmittuntur Cardinales, creditur aſſertioni illorum.

Tertium priuilegium eſt,ꝙ in cauſis Cardinalibus commiſſis aſſertioni illorum creditur.ita dicit Egid.deciſ.clxxxiij.

Cardinali quando cõmittitur cauſa,poteſt ſine, &c.

Quartum ſpeciale priuilegium eſt, ꝙ licet quando committitur cauſa auditoribus , vel aliis prælatis , non illi poſſunt alteri committere obſeruationes terminorum ſine ſpeciali licentia Papæ.Secus tamen eſt quando committitur cauſa Cardinali,quia ſine ſpeciali mandato Papę committere poſſet auditoribus ſuis terminorum obſeruationes.ita dicit Egi. eſſe de ſtylo in deciſ.xliij.incip.articulus.

Cardinali ſi cõmittatur cauſa quæ prius &c.

Quintum ſigulare priuilegium eſt, quòd ſi committatur cauſa Cardinali, quæ prius fuerat commiſſa alij auditori, & ille faciat intimare commiſsionem dicto auditori,licet illi non inhibeatur , auditor non poteſt amplius procedere in cauſa propter reuerentiam Cardinalis.Secus ſi vnus auditor alteri auditori commiſsionem ſine inhibitione intimaret,quia talis auditor nihilominus poterit procedere, ita tenet Rota in deciſ.xxiiij.incipiente, & eſt ſciendum.de dolo

&

& contuma.in antiq.

Sextum priuilegium ſpeciale eſt, propter eandem reuerentiam inductum, ꝙ auditor quando intimare facit Cardinali commiſsionem, non debet illi inhibere, vt dicitur in dicta proxima deciſione.

Septimum priuilegiũ eſt in fauorẽ Cardinaliũ introductũ, ꝙ cauſa ſemel cõmiſſa Cardinali, licet ille deſinat quouis modo eſſe iudex, non tamẽ committitur vlterius inferiori à Cardinale ſine ſpeciali mandato Papæ, propter illorum honorẽ, vt dicit Egi. deciſio. xxxvij. incipien. vbi appellatur. in fin. & tenet Nicolaus Milis in verbo, appellatio. *Cardinali ſemel cauſa cõmiſſa licet ille, &c.*

Octauum priuilegium propter eundem honorem Cardinalibus ſeruandum, inductum eſt, vt Cardinalis, cui cauſa cõmittitur, alteri Cardinali non inhibet: ſecus eſt in aliis, vt dicit deciſ. vltima. de dolo & contuma. in antiq.

Nonum priuilegiũ, ꝙ licet illa clauſula appellatione remota in commiſsionibus prælatorum, & quorumcunque intelligatur de appellatione friuola, poſita tamen in commiſsione facta Cardinali intelligitur de quacunque appellatione. Itaque neq; iuſtè neq; iniuſtè, à ſententia illius poterit appellari: ita dicit Pauinus in tract. de offic. & pot. capitul. ſe. vac. in penultim. fol. in tertia columna. & ante ipſum hoc tenet Milis in verbo, appellari non poteſt à ſententia lata per Cardinalem. Et tenet Bal. in. l. j. in ſecunda col. ff. de offi. præfect. & Rom. in ſingul. incip. appellatiõe remota. quæ omnia ſunt noua in hac materia: pro quibus vide quę dico ſupra in proœmio regularum. q. iiij. num. 2. *Appellatio Cardinalis neque iuſte, neque i̇ iuſte prolata non admittitur.*

Decimum priuilegium ſpeciale eſt, quia in pari cauſa quãdo Cardinalis habet pares rationes cum alio, Rota ſolet in dubiis gratificari pro Cardinali, prout vidi tempore meo ſeruari in cauſa Mediolanen. pro R. Cardinali Triuultio. Et in alia etiã Mediolanẽ. pro R. Cardinali Cęſarino, & ita ſemper fuiſſe antiquis temporibus obſeruatum, dixit D. Simoneta.

Ad propoſitum redeundo, iſtis igitur regulis non ſolet cõmuniter in totum derogari, ſed ex vſu ſignaturæ inductum fuit, ꝙ in fauorem Cardinalium poſsit fieri derogatio propter rationem quam dixi. Reperta eſt tamen pro commoditate curialium honeſta & moderata derogatio ad dictã regulam. xxix. quæ voluit cõmiſsiones non valere, niſi prius literis *Derogatio nuper reperta ad regulam, &c.*

expeditis

expeditis ſuper gratia facta. Nam ad effectum, vt ante terminum ad articulãdum iuriſdictio iudici detur, vt actor cauſam inſtruat cũ ſua cõmoditate, & preparet neceſſaria ad iudiciũ, conceditur ei in commiſsione iſta moderata derogatio, ſeu potius ſuſpenſio regulę, videlicet, Dummodo ante terminum ad articulandum literas expedierit, &c. Et hoc fit, vt dixi, vt interim auditor habeat iuriſdictionem, qui aliàs nullam haberet obſtante prædicta regula. Per quam quidem derogationem, per ſolam commiſsionem conceſſam, non infertur moleſtia poſſeſſori, iuxta tex. in. l. libertus. ij. ff. de in ius voc. cum concor. vt per Fely. in. c. ex tenore. in col. j. de reſcrip. & dixi latius in. §. pœnales. inſtit. de actio. Et quãuis ante prædictum terminum ad articulandum præcedant tres termini, videlicet ad dicendum contra commiſsionem, ad libellandum, libellarique videndum, & ad iurandum de calumnia, ex quibus poſſet moleſtia prætendi ratione citationum, quæ in prædictis terminis requiruntur: nihilominus illa moleſtia non eſt conſiderabilis, niſi reus propter hoc aliquas ĩpenſas feciſſet, quia tali caſu haberet locum diſpoſitio. d. c. ex tenore. Nam quo ad moleſtiã, iura tantum hoc conſiderant, vtrum reus fuerit fatigatus laboribus & expenſis, vt patet in cap. cæterum. & in. c. fin. de reſcrip. & in cap. diſpendia. vbi poſt alios dixi eodem tit. libro ſexto. & in clementina prima. eodem titul. ceſſante tamen tali moleſtia, non poteſt aliàs dici reus vexari, cum nihil laboret nihil expendat.

Termini ante terminum ad articulandũ qui ſeruari debeant.

Verum, quia prædicta clauſula appoſita in commiſsione, videlicet, Dummodo ante terminum, &c. ſucceſſu temporis, vt experientia docuit, cœpit eſſe damnoſa, ex eo, quia eius occaſione excogitabãtur fraudes propter quas de facili beneficia efficiebantur litigioſa. Inuenta fuit alia moderatio, & ſalutare remedium, per quod huiuſmodi fraudes coercerentur, vt ſtatim dicam. Fraudes verò quæ propter dictam clauſulam, Dummodo ante terminum ad articulandum, &c. committebantur, iſtæ erant. Nam contingebat ſæpe, quòd ego de facili impetrabam commiſsionem literis non expeditis cum prædicta clauſula, dummodo eas ante terminum ad articulandum expedirem, vigore cuius citari faciebam aduerſarium meũ, ad iſtum tantum effectum, vt ille moreretur, vel cederet, ego peterem ſubrogari. Nam ex quo beneficium, iam per commiſſioné

Reus quãdo dicatur vexari & moleſtari.

Fraus, quæ per clauſulam Dũmodo, &c.

ſionem & citationem effectum fuerat litigioſum, facile ſubrogatio concedebatur. Itaque ex hac iniuſta vexatione reſultabant hæc mala. Primum, quòd ordinarij ſine eorum culpa priuabantur de huiuſmodi beneficiis litigioſis prouidere, patroni prohibebantur præſentare, expectantes etiam penitus excludebantur, vt in capitulo ſecundo. vt lit. pendente. libro ſexto. Et ſequebatur aliud malũ quod deterius erat, quia multotiens iſtis ſic litem mouentibus, nullum ius tẽpore cõmiſsionis ad beneficia ſic impetrata competebat: ſed per iſtã viam ſe in ius defuncti ſubrogando, ius de nouo acquirebãt. Sicque dabatur occaſio certo modo piſcandi beneficia viuentium, fortè in ſimili & decrepita ætate conſtitutorum in graue præiudicium prædictorum, ac ipſorum poſſeſſorum non valentium de beneficiis ſuis iam effectis litigioſis liberè diſponere. Quam ob rem, vt huic fraudi & malitiæ occurreretur, Cardinalis Alexandrinus primus omnium, vt dicit Felynus hic in quibuſdam Apoſtillis imperfectis, ſalutare remedium inuenit, & quandam moderationem ad prædictam clauſulam, qua hodie ſignatura vtitur, videlicet quòd poſt prædictam clauſulam, Dummodo ante terminum ad particulandum literæ expediantur, &c. adderentur hæc verba, & quòd interim beneficium non cenſeatur litigioſum etiam ad effectum regulæ de ſubrogandis: per quam quidem additionem ſubuentum fuit ordinariis, patronis expectantibus, & poſſeſſoribus conuentis. An verò dicta clauſula inuenta per Alexandrinum præſeruet exceptionem regulæ de triennali competentem poſſeſſori, vt videlicet beneficium non obſtante huiuſmodi lite maneat pacificum, dicam inferius, & in regula de triennali. quæſt. fin. & etiam in regula de ſubrogandis.

Verba illa, Dummodo ante termi. quare ceſſari debeant.

Litigioſũ beneficiũ.

Et eſt aduertendum, quòd ſicut ſignatura in fauorem reorum poſſeſſorum, ne beneficia eorum per iſtam viam fierent litigioſa, inuenit prædictam clauſulam: ita & Rota tempore Leonis Papæ. x. introduxit aliam vtilitatem in fauorem actoris. Nam cum actor iuxta dictam clauſulam teneatur expedire literas ante terminum ad articulandum, & literæ tunc dicũtur expeditæ quando ſunt plumbatæ, vt tenet Gloſſator hic: quia Bulla dicitur plumbum pendens, ſiue ſigillum de auro vel argento, iuxta gloſſam. in verb. aurea Bulla.

Beneficia reorũ poſſeſ. ne fiãt litigioſa ſalutare remediũ.

Literæ quãdo dicantur expeditæ.

Bulla quid dicatur. in clementina prima.de iureiurando.& tenet expreſſe Gloſſator in regula decimaquarta.in quarta columna. & in regula. lxix. in fin. & facit textus in cap.licet.de crimi. fal. Et ante appoſitum plumbum, bulla dici non poteſt, vt dicit Alexand. in conſil. ccxv. viſis probationibus.in.ij. volu. Tamen Rota in fauorem actoris voluit,quòd licet actor produxerit bullam ſuam poſt terminum ad articulandum, & non appareat de die expeditionis, quòd in dubio præſumatur expedita ante terminum, vt euitetur nullitas, vt latius de iſta deciſione ſuperius memini. Imò in alia etiam cauſa voluit Rota,quòd ſufficit in bullis menſem eſſe appoſitum per Reſcribendarium,vt in vna Gebenen.beneficiorum de menſe Martio.M. D.xx.cõcluſit Rota corã domino Guliel.vt ipſe idem adnotauit. Nam in dicta cauſa terminus ad articulandum fuerat ſeruatus de menſe Decembr.& actor produxit bullas ſuas poſt terminum ad articulandum: ſed in bullæ tergo erat appoſita per Reſcribendarium iſta dictio,De. quæ ſignificat menſe Decẽbri. non tamen apparebat de die voluerunt domini per hoc actorem excuſari. Nam licet illa appoſitio menſis de neceſsitate non concludat expeditionem fuiſſe factam ante terminum ad articulandum, nihilominus ad effugiendum contumaciam debet præſumi actus

Bulla producta poſt terminum ſi non appareat de die expeditionis, ĩ dubio quã do iudicari debeat.

Actus in dubio præſumi debet, &c. in dubio expeditus legitimo tempore,iuxta notata per Barto.in.l.non ſolum.§.ſed & reprobari.de ope. no. nun. Nam quando duo actus reperiuntur facti eodem tempore, in dubio ille actus præſumitur factus prius qui fieri debuit, vt actus valeat,& per quem excludatur delictum, vt notabiliter dicit Bald.in.l.cum in teſtamento.§.hæc verba.ad finem. ff. de hæred.inſti. Quod dicit memoria dignum Alexand. in.l. diuortio,in.iiij.col.ff. ſolu.matri.& idem Alexã. pro ſingulari illud dictũ citat in.l.iij.C.de codicil.& in conſi.lxxxj.lecto & diſcuſſo.in.iiij.col.lib.ij.& Iaſ.in.l.hac conſultiſsima. in.j.& ſeq.col.C.qui teſta.face.poſſ.& in.l.fi.col.penul. C. de edic.di.Hadria.tol.Decius in conſi.xj.in.xj.col.quæ addenda ſunt ad Fely.in cap.paſtoralis.col.iiij.de reſcript. Cũ igitur in dicta cauſa Gebenen. terminus ad articulandum fuerat ſeruatus menſe Decembri.in eodem menſe reperitur etiam bulla expedita, licet non appareat de prioritate expeditionis, in dubio præſumi debet bulla ante ſeruationem

Actus duo quando reperiuntur facti eodẽ tempore, & cæt.

termini

termini expedita, & non poſt, vt actus valeat & excludatur delictum. Ita Rota dicto tempore concluſit, & tempore meo hoc idem tenuit in pluribus aliis cauſis prædicta motiua quæ non poſuit domi. Guliel. Et iſta quę dicta ſunt procedunt etiam, ſi officialis appoſuerit in plica bullæ, expedita tali tempore, dummodo ex plumbo appareat de alio tempore. Vt concludit Rota hoc menſe Octobri. M. D. xxxix. in vna Salamantina præſtimonij del orbada, coram R.P.D. Marcello epiſcopo Marſicano. Nam in literis apoſtolicis Hieronymi de Arze actoris appoſitum fuerat plumbum Clementis, & tamen officialis in plica bullæ appoſuit tempore Pauli. III. hæc verba, hodie expedita, &c. quo tempore conſiderato, expeditio videbatur facta poſt terminum ad articulandum. Tamen domini non conſideratis verbis officialis, iudicarunt bullam fuiſſe expeditam, quando fuit plumbata, & ſic tempore Clementis, & per conſequens ante terminum ad articulandum.

Et quamuis ſignatura Papæ & Rota ſemper iuuerint poſſeſſores beneficiorum per appoſitionem prædictarum clauſularum, ac etiam ipſos impetrantes per interpretationem proximè dictam ſubleuarunt, nihilominus excogitata poſtea fuit noua malitia per ipſos actores impetrantes, per quā prædictæ clauſulæ eludebantur. Nam extorquent commiſſiones cum derogationibus ſub hac forma, videlicet, conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis, regulíſque Cancellariæ apoſtolicæ S. V. illa præſertim qua inter cætera voluit, quòd cauſarum commiſsiones, & inde ſequuta literis apoſtolicis non confectis, nullius ſint roboris vel momenti, cui ſpecialiter & expreſsè placeat derogare, dummodo præfatus orator literas apoſtolicas ſuper huiuſmodi conceſsionis gratia expediri fecerit ante terminum ad articulandum in huiuſmodi cauſa per ipſum oratorem obſeruandum. Stante huiuſmodi commiſsione, & ea ſignata prædicti ſolicitatores cauti hanc regulam confingunt. Nam citare faciunt reum ad dicendum contra commiſsionem, ſeruatóque illo termino nihil aliud curant facere, ad effectum, vt ipſe actor non cogatur expedire literas in termino ad articulandum, ſed expectant quòd reus citatus, qui fortè propter dilationes huiuſmodi ſuſpenſiuas timet in longum pro- *Cautela, qua ſolicitatores in cōmiſſionibus vtūtur, quomodo enitatur.*

 trahi,

trahi, proſequatur litem, & terminos obſeruet, quod facere poteſt in vim commiſsionis obtentæ per actorem, cum ſit iam effecta communis per productionem eius factam, & citationem ad dicendum contra, vt notat Innoc. in.c. ex contumac. in nouis. Itaque iſto modo non arctatur actor quin queſtione. de reſtit. ſpol. & Rota in deciſ. xvij. de dolo & cótumac. in nouis. Itaque iſto modo non arctatur actor quin poſt terminum ad articulandum tantum, & ſeruatum per reum poſsit ipſe literas expedire. Et proceſſus interim factus valet, quia commiſsio prædicto modo impetrata non arctat illum ad expediendas literas, niſi ante terminum ad articulandum ſeruandum per ipſummet actorem, non autem aſſeruatum per reum, & ſic contra intentionem prædictæ regulæ acta interim facta valebunt. Et quia verba commiſsionis ita ſonant, à quibus non eſſet recedendum. l. non aliter. ff. de leg. iij. cum vulg. Iſta tamen cautela malitioſa, iudicio meo, non videretur tuta in Rota, quæ conſiderat potius mẽtem, quàm verba regularum, iuxta text. in. l. ſcire oportet. §. aliud. ff. de excuſa. tut. per quem text. voluit Rota in vna Sagum parochiali de prados redondos, pendente de anno. M. D. xxxv. coram me, quòd regula Cancellariæ dans prærogatiuam prælationis ſcriptoribus apoſtolicis, non intelligatur contra familiares Papæ, attenta eius mente, licet verba aliud præ ſe ferrent. Et hoc propterea: quia ſcriptores apoſtolici non ſunt verè familiares, continui commenſales, nec verè deſcripti, ſed per priuilegium: & ideo non præferuntur veris familiaribus Papæ, continuis commenſalibus qui ſunt veri familiares, & deſcripti. Prout antea bis fuerat concluſum in vna Barchinonen. canonicatus & præbend. inter Io. Cordellas, & Michaelem Puig vertente coram R. D. Iacobo Simonetta de menſe Nouembri. M. D. xxxiiij. Sed in caſu iſto dici poſſet, quòd iſta cautela eſt contra mentem prædictæ regulæ, quæ facta eſt ad obuiandum fraudibus impetrantiũ, qui habentes ſolam ſignaturam, moleſtant poſſeſſores, vt laboribus & ſumptibus fatigati, ſic componere compellantur vel cedere iuri ſuo, ita à ſenibus acceſſus & regreſſus expiſcentur, vt in ſimili dicit text. in cap. fi. de reſcript. Et ita maniſeſtè fit per hoc fraus legi & præfatæ regulæ. Nam amplexantes illius verba cõtra illius mentẽ & voluntatẽ ſtatuentis faciunt, vt dicit text. in cap. fi. de regu. iur. lib. vj. & in. l. non

Commiſſionis verba ita vt ſonant capi debent.

Rota potius conſiderat mẽtem, quã verba regularum.

Scriptores apoſtolici an præferantur veris familiaribus.

non dubium.C.de legib. Malitiis igitur hominum indulgē-dum non eſt,vt dicit text.in.c.ſedes.de reſcript.quia aliàs regula verbis,& non rebus impoſita videretur:contra text. in c.commiſſa.de elec.lib.vj.Et ideo ſunt aduertentes Referēdarij,& præfecti ſignaturæ,vt illa verba deleāt, videlicet per ipſum oratorem obſeruandum &c. poſita poſt verba prædicta,dummodo ante terminum ad articulandum,&c.

Et quòd dictum fuit,actorem literas expedire debere ante terminum ad articulandum, illud intelligitur de termino ad articulandum bene ſeruato,aliàs ſi ille terminus ad articulandū fuiſſet male ſeruatus, & per conſequens illa obſeruatio termini eſſet ex nulla aliqua cauſa,aut ex defectu iuriſdictionis,vel aliàs : Tunc talis obſeruatio termini nulliter facta non obeſſet actori.Et ideo Rota iſto caſu inuenit remedium,videlicet quòd actor expediat bullas, & poſtea reiteret terminos etiam ad articulandum in vim bullæ Innocentianæ,vel virtute nouæ commiſsionis, & talis reiteratio termini ad articulandū facta poſt bullas expeditas ſufficiet ad effectum prædictæ clauſulæ,& ita ſuſtinebuntur,& valebunt acta ſententia,& omnia alia ante literarum expeditionem facta,quæ nulla eſſe vigoræ dictæ regulæ videbantur : & licet de ſtricto iure verba commiſsionis ſimpliciter de obſeruatione termini ad articulandum loquentis deberent intelligi de prima obſeruatione, ſiue bona, ſiue mala.arg.l.boues. §.hoc ſermone.de verb.ſign.iuncto.§.ſemel.inſti. quib.ma. non lic.Et per cōſequens expeditio bullæ, & acta facta poſt terminum ad articulandum etiam malè ſeruatum non deberent valere. Tamen Rota tempore meo in vna Maclouien. Prioratus de Tretemebo,coram R.P. D.Ioanne Clerici, D Petro Vorſcio,& D.Paulo.Et in vna alia Nolana parochiali, coram me die Lunæ.vij.Octobr. M.D. xxxij. inter Bartholomæum de ſancta Cruce, & quendam Falconen.epiſcopum Spicaten.Et etiam in alia Dolen.pro Marco Marmillon , contra Palemzuela coram me.xij. Iulij.M. D.xxxiiij. tenuit & concluſit contrarium,quia licet verba illa,dummodo ante terminum ad articulandum, &c. poſita in dicta cōmiſsione,intelligi poſſent de prima obſeruatione termini ad articulandum quomocunq; facta.Nihilominus, vt actus valeat,contrarium fuit concluſum . Multa enim contra ſtrictā inter-

Actor literas āte terminū expedire debet.

Commiſ. verba ſimpliciter de obſerua. & cæt.

Intellectus ad illa verba, dūmodo ante terminū ad articulādum.

Actus vt valeat, multa cōtraſtrictā interpretationē iuris recepta ſunt.

interpretationem iuris recepta ſunt, vt actus valeat, quæ aliàs non admitterentur, vt tradit Iaſ. in l. j. in iiij. colum. ff. de verb. oblig. Fuit igitur concluſum, quòd illa verba de obſeruatione termini ad articulandum, deberent intelligi de obſeruatione valida, nõ de inualida, iuxta text. in l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iud. & l. quotiens. ff. de verbo. obliga. & vtrobique latè Moder. Sic itaque hoc caſu Rota tenuit ſufficere actori, quòd ante iſtam ſecundam reiterationem termini ad articulandum, licet poſt primam nulliter ſeruatam, bullas expediuerit. Et ita iam hodie ſeruatur. Procedent igitur ea quæ dicta ſunt quando prima obſeruatio termini ad articulandum eſſet bona: nam tunc ſi literæ non fuiſſent antea expeditæ, omnia acta ſunt nulla, nec ſanantur per reiterationem dicti termini, niſi per ſpecialem commiſsionem, & tunc refectis expenſis, vt dicam inferius loco ſuo.

Sũptum de regiſtro ſupplicationũ, an faciat fidem in iudicio.

Et eſt vlterius notandum, quòd licet regula requirat actualem expeditionem literarum ante dictum terminum, tamen ſufficiet producere apud acta ante reſeruationem dicti termini ſumptum de regiſtro literarum apoſtolicarum bullarum, licet non producat dictam bullam: quia tale ſumptum facit fidem in iudicio. Et ita tenet & ſeruat curia Romana, prout dicit Rota deciſ. dcxxj. incipiente, nota ſumptum. in antiquis. Quam ſequitur D. Bartholomæus Belenzi. Rotæ auditor in tracta. de chari. ſubſi. q. cxiij. Quo in loco ponit practicam hodiernam extrahendi dictum ſumptum à regiſtro in cauſa pendent. in curia, & extra.

Intellect⁹ ad illam clauſulã in cõmiſſ. apponi ſolitam.

Cõſiderandum eſt vlterius in dicta materia, quòd in dicta commiſsione ſolet apponi, vt dixi, alia clauſula per Alexandrinum inuenta, videlicet quòd interim beneficium ipſum etiam quo ad effectum regulæ de ſubrogandis, minimè cẽſeatur litigioſum, & ſine tali clauſula hodie non datur commiſsio. poſui rationem ſuperius.

Etiam dictio implicatiua quid operetur.

Sed vltra illa, quæ dixi, eſt vnum aliud notandum, quòd cum myſterio apponitur in dicta clauſula dictio implicatiua, etiam, ante verbum quo ad, &c. Nam hoc factum fuiſſe arbitror propter multiplices alios effectus rei litigioſæ. De quibus per gloſ. in cap. j. de alien. iudi. mut. cau. fact. & per docto. in cap. ij. vt lite penden. Nam appoſitio illius dictionis implicat beneficium non remanere litigioſum in aliis caſibus

caſibus, etiam quo ad regulam de ſubrogandis, vt in rubr.C. etiam per procuratorem, & ibi Bart. in.l.j. eod. tit. cum concord. vt tradit Decius in.l. cognitio in.iij. notabil. ff. de offic. eius. Implicat igitur dicta oppoſitio clauſulæ etiam plures alios caſus, & operatur plures effectus notabiles in fauorẽ poſſeſſorum, quorum beneficia modo prædicto effecta fuere litigioſa. Primus effectus eſt quem implicat dicta clauſula, etiam quo ad effectum, &c. Quia poſſeſſor conuentus, nõ obſtante prædicta lite ſibi mota vigore dictæ commiſsionis, interim poſſeſsionem beneficij liberè in alium transferre poterit, nec reuocabitur per viam attentati: quia ceſſat tunc vitiũ litigioſi, ratione dictæ clauſulæ, quòd aliàs ſi non apponeretur clauſula prædicta, inductum eſſet vitium litigioſi, quod prohiberet reſignationem, iuxta ea quæ dicit deciſ.iij. ſub tit. vt lit. penden. in nouis. & in antiq. deciſ.iij. eod. tit. cum aliis, quæ Fely. tradit in.c. cum i, & a col.iij. de re iud. meminit etiam Alexandrinus in.c. j. num. 74. cum ſeq. iij. quæſt. j. Prædicta ergo clauſula inducit iſtum primum effectum in fauorem poſſeſſoris, & ex alia parte coercet, & tollit fraudes impetrantium beneficia viuentium poſſeſſorum fortè infirmorũ, vel aliàs veriſimiliter propter ſenium de proximo morientiũ. qui quidem impetrantes, videntes ſe nullum ius fouere, ſæpæ inducunt litem ſuper illorum beneficiis, nõ ad effectum, vt illam proſequantur cum nullũ ius habeant, ſed quo ad hoc, vt ex triſti poſſeſſorum euentu, qui, vt dixi, vel propter longum ſenium, vel periculoſam infirmitatem ſperantur de proximo mori, beneficio regulæ de ſubrogandis gaudere, & vti poſsint: vt ſic de non iure faciant ſibi ius, & priuent ordinarios patronos, & expectantes facultatibus illis à iure conceſſis, aut ſaltem ipſi poſſeſſores ſic citati ad curiam propter longitudinem itineris, & grauium impenſarum timorem, tædio litis affecti cogantur vel cedere, aut pẽſiones ſuper dictis beneficiis dictis moleſtatoribus conſentire, vel quod facilius factum vidimus regreſſus illis & acceſſus concedant, prout tẽporibus Iulij & Leonis plures curiales hoc modo ditati ſunt. Quibus fraudibus Martinus Papa v. per ſuam conſtitutionẽ extrauagantem, & nouiſsimè Hadrianus Papa. vi. & deinde Paulus. iii. per ſuas regulas obuiarunt, quas de non ſubrogandis talibus ædiderunt, Similem etiam malitiam Bonifacius

 viii.

VIII.ſuſtulit in cap. fina. de renun.lib.vj.de qua Alexand. & Moder.meminerunt in.l.filiæ per illum text. ff. ſolu. mat. & reaſſumit Decius in conſil.cxxx.col.fi. Et ideo ante prouiſionem factam per præfatos ſummos Pontifices opportuna fuit iſta clauſula quæ ſuſtulit hunc morbum,& prouidit ne per huiuſmodi commiſsiones induceretur litis pendentia,nec beneficia efficerentur litigioſa, quæ aliàs de iure per commiſsiones prædictas,& citationem exequutam inducebatur,vt not. in clem.fi.vt lite pend. quã ad hoc pro notabili allegat Abb. Panor.in.c.gratum. de offic.deleg. & alibi ſæpe. Et licet, vt dixi,propter dictam clauſulam factum ſit,quòd lis non dicatur introducta quo ad reum, qui vigore dictæ clauſulæ præſeruatur ab hoc incommodo ne beneficia ſua effecta ſint litigioſa: erit tamen inducta lis quo ad actorem impetrantem, reſpectu cuius dicentur beneficia prædicta in ſui præiudiciũ litigioſa, quod quidem præiudicium poteſt conſiderari quo ad tres effectus. Primus, quia ſi ipſe actor ante terminum ad articulandum, dummodo poſt decretam citationem moreretur,tali caſu cenſerentur dicta beneficia litigioſa in fauorem poſſeſſoris rei conuenti,& in odium actoris,adeò, quòd ipſe reus poſſeſſor poſſet peti ſe ſubrogari,& eſſet locus regulæ de ſubrogandis in fauorem poſſeſſoris. & diceretur vera lis.arg.eorum,quæ dicit Egid.concluſione.ccclxxx. quæ incipit,ſi faciens committi.facit quod dicit idem Egid. cõcluſione.dxlv.quæ incipit,ſi pendente inquiſitione &c.Et ita etiam in vna Toletana portionis tenuit Rota coram R.P.D. Petro Vorſcio.x. Nouembris M.D.XXXIII. & hoc probat latè Fely in cap. ſuper literis.col.ix.verſi.limito.j.de reſcrip.

Clauſula illa,& ꝙ īterim beneficium nõ cenſeatur litigioſũ.

Secundus effectus, dicta litis pendentia erit, quòd de priuilegio impetrando pendente iſta lite per ipſum actorem, ac quælibet aliæ gratiæ per eundem obtentæ in præiudicium poſſeſſoris aduerſarij ſuper eos,ſuper quo lis pendet,non valebunt, non facta mentione de dicta lite: adeò, quòd eadem lite durante nullum dicto actori commodum, nec reo incõmodum inducent,per ea quæ Old.dicit in conſil.ccxcix.col. ij.& idem reus nihilominus excipere poterit de regula de nõ tollendo iure quæſito, & vti aliis remediis iuris, vt probatur in.c.cauſam quæ.de teſtib. Et ibi bo.glo.& in.c.j. &. c. dilectus.vt lite penden.c.dudum.de priuil.cum ſim.

Lis mota per cõmiſſionem reſpectu cõmittentis multos operatur effectus.

Tertius

Tertius effectus, quare dictus actor impetrans non poteſt cedere ius ſuum alteri etiam ante dictum terminum ad articulandum. Et ceſsio quo ad ipſum diceretur facta lite pēdente, conſequenter poſſet talis ceſsio reuocari per reum poſſeſſorem tanquam attenta.cle.j.§.ſi verò.vt lite pēd. facit quod dicit deciſ.x.tit.vt lite pend.in nouis.& quod dicit Egid.deciſ.cij.& ita declaratur deciſ.iij.eod.tit. in nouis. quæ voluit reum poſſeſſorem attentare ſi lite pendente in alium cedat, quod intelligitur quando eſt lis quo ad eum, ſed in caſu iſto non eſt lis introducta quo ad eum, niſi quatenus ſit ſibi proficuum, ſed quo ad actorem eſt vera lis in eius odium, & hæc lis quo ad ipſum actorem impetrātem inducta fuit per ſolam commiſsionem ab eo obtentam,& citationem decretam cōtra aduerſarium, licet illa in citati notitiam nō peruenerint, vt dicit formaliter Rom.conſ.cccxxx.incip.circa primum.j. col.vbi dicit, quòd clem.ij.vt lite pendente. volens ad introducendum litis pendentiam requiri, citationem in citati notitiam perueniſſe procedit, niſi quo ad litis pendentiam intro ducendam ex parte agentis, quia ſufficit quo ad ipſum actorē ſolius citationis decretum abſque eo, quòd facta fuerit citationis executio. Ratio iſtius dicti eſt, quia ex quo ipſe actor certus eſt de commiſsione & citationis decreto, amplius certiorari non debet.vt in cap.eum qui certus.de reg.iur.lib.vj. &.c.ab excommunicato.de reſcrip.cū ſimil.Et ita in vna Valentina parochialis de Pego præteritis annis coram R. D. Raynaldo Petrutio,& in eadem poſtea coram R.D.Io.Mohedano,& in alia Conchen.coram tenuit Rota, vt dicam in reg.triēnali.q.lj.& in reg.de annali.q.xlvij Vlterius ſciendum eſt, quòd cōmiſsio literis non confectis non datur ſuper duobus beneficiis, niſi contra vnum,& tunc ita demum ſi ambo beneficia ſint eadem ſupplicatione impetrata ex perſona eiuſdem, quia tali caſu vnica cenſetur gratia, ex quo ſignatura dicit, fiat vt petitur, iuxta regulā Cācellariæ.lx.facit.l.ſcire debemus.cum materia.ff.de verb. oblig. nec ſufficit tantum, quòd commiſsio ſuper pluribus beneficiis ſit contra vnū, niſi apponatur iſta clauſula, vnica ſupplicatione impetratis, & ꝙ cauſa ſuper vno iam eſt inſtructa coram auditore, qui eſt ſuper materia bene informatus. Nam tali caſu ne continentia cauſæ diuidatur, cōmittitur cauſa eidem, aliàs non datur commiſsio.

Poſſeſſor reus in aliū cedēs, lite pendēte, an attētare dicatur.

Litis pendentia vt ītroducta dicatur, quid requiritur.

Cōmiſsio, literis non confectis, nō datur, &c.

miſsio. Ratio prædictorum eſt, quia ex quo notarij Rotæ hodie commiſsiones ſingulorum beneficiorum ſibi per turnum diuidunt, & emolumenta ſuorum officiorum ex regeſtris cõficiendis ſuper quolibet beneficio capiunt, ſi vna commiſsio plura beneficia contineret, & illa diſtribueretur vni notario, redũdaret diſparitas diſtributionis in præiudicium aliorum, propter maius lucrum, quod ille perciperet ex commiſsione continente plura beneficia. Et poſſet hæc fraus procurari de facili, niſi notarius talem commiſsionem continentem plura beneficia loco plurium commiſsionum ſibi diſtribuendarum computaret. Oportet igitur, quòd iſto caſu verificentur coram auditore narrata in commiſsione, videlicet, quòd illa beneficia ſint vnica ſupplicatione impetrata, & quòd cauſa aliàs ſit coram eodem auditore inſtructa ſuper altero ex illis beneficiis, nam hoc modo commiſsio procedet. Et iſta omnia procedunt quando commiſsio continens plura beneficia eſt impetrata contra vnum. Secus ſi peteretur talis commiſſio ſuper duobus, vel pluribus beneficiis, non vnica ſupplicatione impetratis contra diuerſos, quia talis commiſsio concedi non ſolet. Nam ex quo ſunt plures diuerſæ gratiæ in diuerſis ſupplicationibus, debet pro vnaquaque obtineri ſpecialis commiſsio, & de per ſe ſeparata. argumento eorũ, quæ dicuntur de pluribus capitulis connexis, vel ſeparatis per docto. Moder. in cap. translato de conſti. & per gloſſ. in. l. etiam §. j. ff. de Minor. per Bart. in. l. Aurelio. §. idem quæſiuit. ff. de lib. leg. per Bald. in. l. ij. C. de re iudi. & in. l. ampliorem. de appel. Nam clarum eſt, quod aliqua conceduntur ratione cõnexitatis, quæ alias non concederentur, vt not. Specul. in tit. de ſent. excom. §. ij. verſi. ſed pone. Et facit text. in. l. cum actum. & quod ibi not. Bart. ff. de nego. geſt. & in cap. quanto. de iudic. dixi in ſingul. meis ſuper. l. quædam. ff. de acquir. re. domi. ſubreptis Patauij.

Cõmiſſio ſuper duobus vel pluribus, &c.

Connexitatis ratione aliqua conceduntur, quæ aliàs non concederẽtur.

Cõmiſſio ſuper validatione proceſſus quomodo dari ſoleat.

Citationis minus legitimæ defectus in quibus caſibus ſanatur.

Poſtremo quo ad hanc ſignaturam ſuper dicta materia addo vnum videlicet, quod quando proceſſus eſt nullus, ex eo, quia literæ non ſunt expeditæ ante terminũ ad articulandũ, vel ex alio defectu non datur commiſsio ſuper validatione proceſsus, niſi cum iſta clauſula, ſcilicet, parte legitimè citata. Nam licet ſanentur defectus proceſsus, tamen defectus citationis eſt inſanabilis, etiã refectis expẽſis, & quãdo in totũ fuit

fuit omiſſa citatio. Secus quando non fuit debito modo exequuta, quia non fuit ſeruata forma. Nam talis nullitas cum clauſula, dummodo ad notitiam citati peruenerit, ſolet ſanari. Et tunc ſufficit, quòd probetur de tali citatione notitiam habuiſſe, vt probat text. in clem. cauſam. ad fi. de elect. Et tradit Rom. conſil. ccccx. & Rota deci. cclxxj. in nouis. Et inter modos probantes ꝙ ſic citatus habuit notitiam, eſt vnus, videlicet, ſi poſtea miſit procuratorem ad illã cauſam, vt ponit Egid. deciſione. lix. & alia. D. xxxix. prout in mea Compoſtellana archidiaconatus contigit corã D. Paulo Capiſucco per R. D. Ioan. Palum confirmata anno præterito M.D.xxxviij. pro quibus videnda ſunt quæ latè ſcribit Fely. in. c. cũ cõtingat. de reſcrip. Iſtis ergo caſibus ſanatur defectus minus legitimæ citationis. Secus quando in totum fuit omiſſa, quia tũc talis defectus, vt dixi, inſanabilis eſt, vt probat tex. in clem. paſtoralis. verſic. cæterum de re iudic. Etiã ſi Papa in commiſſione apponeret clauſulam, ſupplentes defectus ſi qui forſan interuenerunt. nam intelligitur illa clauſula quo ad defectus iuris poſitiui, puta contra ſolennitates requiſitas à iure, ſecus quo ad defectus iuris naturalis, prout eſt citatio, vt dicit Car. in. d. cle. in iij. notabili. & Abb. in c. j. de tranſactio. referendo Specul. in tit. de legato, §. nunc oſtendendum. verſ. xviij. Et hoc quod dictum eſt, defectus iuris poſitiui tolli per dictam clauſulam, procedit de iure communi: tamen ſecundum regulas Cancellariæ non ſufficit ſimplex clauſula, ſupplentes in genere, niſi defectus explicentur, vel ſupplicatio ſignata fuerit per fiat, vt petitur, vt expreſſe dicit vna regula Cãcellariæ poſita infrà nu. 39. & hoc dicit Alex. poſt alios per eum adductos in conſ. excv. incip. aſſumo. in iij. col. verſ. dicit tamen. & in iiij. col. verſi. comprobatur. in ij. volu. Ex cuius dictis arbitror conflatam fuiſſe illam regulã. Et talis expreſſio defectuũ adeò eſt neceſſaria, ꝙ etiam ſi diſpenſatio cõceſſa fuerit motu proprio, expreſsio defectuum requiritur, vt probat Andr. Sicul. in. c. ab excommunicato. in. ij. colũ. de reſcript. Tamen hoc dictum Andr. Sicul. iudicio meo videtur dubitabile, niſi illud intelligamus procedere in defectibus perſonarum, quia in defectu ſolennitatis actuum non videretur verum, ex eo quia talis defectus etiam in genere per clauſulam motu proprio, & ex certa ſcientia purgatur, vt probat Alexan. in conſi. lxxix.

Clauſula, ſupplentes defectus, &c.

Defectuũ expreſsio quàm ſit neceſſaria.

lxxix,col.v.verſi.circa ſextum &c.lib.j. & in conſil.cxj.in.ij. col.vol.vj. Et iſta omnia de plano procedunt,quo ad defectus deſcendentes de iure poſitiuo, vt dixi,excepto vno caſu relato per Card.in.d.verſi.cæterum.qui voluit,quòd per huiuſmodi clauſulam ſupplētes,non inducatur abſolutio ab excommunicatione.per clem. ſi ſummus.de ſent.excom. quod dictum eſt notabile,ex eo,quia talis defectus videtur eſſe iuris poſitiui,iuxta notata in ca.veritatis. de do. & cōtu.& per Moder.in.c. poſt ceſsionem. de proba. Tamen hoc ideo eſt, quia per illam clauſulam non inducitur aliquid extrinſecum, neque diſpēſatio, neque habilitatio perſonarum.arg.eorum, quæ dicit Alex.in.l.quidam conſulebant.in.ij.col.ff.de re iudic. Nec minus,vt dixi,Papa per dictā clauſulam ſupplet defectū naturalem,qualis eſt citatio quæ dicitur eſſe de iure naturali & diuino,vt probat Abb.in.c.j.de cau.poſ. & proprie. per bonas rationes, quas latius cōprobat ibi Io.Rugerius de la mota Moder.repetens in.iiij.notabili.hinc eſt,ꝙ per Papam nec alium principem citatio tolli vel ſuppleri poteſt, vt tradūt ibi præfati Mod.poſt Maria.in tract.cita.& Fely.poſt Inno.& omnes in.c. quæ in eccleſiarum.de conſt.Imò etiam in caſu in quo diſpenſare poſſet,non intelligitur velle ſupplere defectum,niſi exprimatur,vt tradit Fely.in.c.poſtulaſti.in xvij.col.verſi. tertius caſus.de reſer. Et quod dictum eſt de citatione,idem eſt in conſenſu quem Papa non poteſt ſupplere:vt vult notabiliter Io.And.& Panor.in.c.per venerabilem. qui fil.ſint leg.vbi dicunt,quòd Papa nō poteſt inducere matrimonium ſupplendo cōſenſum,cum ille ſit de iure naturali.

Citatio neque p Papam, neq; per alium principē tolli poteſt.

Et eodem modo neque ſignatura Papæ ſolet ſupplere defectum mandati. Nam vbi proceſſus eſt nullus,vel ſententia nulla, ex defectu mandati non poteſt talis infirmitas ſecundum ſtylum Rotæ ſanari, etiam refectis expenſis,iuxta text. in.c.in noſtra.de procu.& in.l.licet.C.eodem tit.nec iſte defectus iuſtificatur,ex eo,quia reus malitioſè tacuit,nō opponendo in tempore exceptiones mandati,& ſic dedit cauſam, vt actor laboribus & excep.fatigaretur, propter quod videretur eiſdem teneri ad expenſas, iuxta cap. exceptionem. de excep.Et quod notab.ſcribit Egid.cōcluſione.ccxxvj. incip. in cauſa &c. quia debet imputari ſibi pars, quæ ante omnia non perquiſiuit mandatum,nec excuſatur ſi proceſsit ſine mādato

Mandati defectum ſignatura Papæ ſupplere non ſolet.

Mandati ex defectu vbi ſētentia eſt nulla &c.

dato propter culpam iudicis non inquirentis in principio litis de legitimatione perſonarum, prout facere tenebatur. iuxta tex. in cap. j. de accuſ. & l. ſi quæramus. ff. de teſta. & l. quidam referunt. verſ. eſſe enim debet. ff. de iure codicil. & in l. ſi in diem in princ. ff. de condi. & demonſtra. Nam, vt dicit glo. in l. vt liberis. C. de colla. in primis quærendum eſt de perſonis, quæ ante omnia ſunt legitimādæ per iudicem qui poteſt & debet ex officio compellere procuratorem exhibere mandatum, ne ipſe iudex laboret in vanum, vt dicit glo. no. in c. j. verſic. abſentia. de elect. lib. vj. & ponit Rom. in conſi. lx. in fin. Nam iſta culpa iudicis non excuſat partem, quæ hoc etiā inquirere debuit. nam quilibet tenetur eſſe diligens in præſcrutando & bene videndo quæ ſibi expediunt, prout faciunt Florentini, qui ſecundum Pet. de Ancha. in conſi. cccv. præſumuntur diligentes. Nam, vt dicit Ioann. Boccacius, Non ha d'eſſere loſco, chiha da fa con toſco. Et ideo talis negligentia ſibi imputari debet. dicta ergo nullitas eſt inſanabilis propter defectum conſenſus qui exigitur in mandato procuratoris. Hinc eſt, ꝙ mandatum per mille annos nō præſumitur, vt dicit Bal. in l. j. C. de reb. alie. nō alie. & in l. ij. C. ſi ex fal. inſt. & hoc propter defectum conſenſus.

Iudex in pricipio litis de legitimatione perſonarū inquirere debet.

Florentini ſagaces & diligentes reputātur

Mandatū per mille annos non præſumitur.

Sed iſta omnia limitantur non procedere quando in actu antiquo mandatum enunciatur: nam tali caſu mandatum præſumitur interueniſſe, vt tenuit idem Bald. ſibi contrarius in quodam ſuo conſil. quod refert, & ſequitur Curtius in conſil. lxvij. Et ita ſecundum iſta conſilia iudicauit Rota per tres inſtantias in cauſa Tridentina confinium coram R. P. D. Iacobo Simonetta de anno M. D. xvi. vt latiſsimè refert Dom. Gulielm. Caſsiodorus in quadam deciſione ſua incip. lata erat ſententia. quo in loco innumerabiles rationes ponit, propter quas motus fuit tunc Rota ad tenēdum iſtam limitationem ad dictum Bald. in dicta lege. ij. quod etiam limitat Fely. in capit. ſicut. in. xvij. column. de re. iud. Et iſto caſu defectus mandati eſt ſanabilis.

Et quod dictum eſt de defectibus citationis & mandati, quæ regulariter in hac ſignatura iuſtitiæ non ſanantur: Idem eſt in defectu iuriſdictionis & competentiæ, quæ nec etiam ſanantur: quia vbi non eſt iuriſdictio proceſſus, & inde ſequuta ſunt nulla, nun ſolum ex defectu conſenſus, ſed etiam propter

Iuriſdictionis & cōpetentiæ defectus non ſanatur per ſignaturam iuſtitiæ.

pter defectum ſolennitatis, quæ non potuit coram alieno iudice interuenire, vt dicit Abb. & alij in. c. ſignificaſti. in penultima col. de for. comp. Et iſte defectus iuriſdictionis eſt tam infectus & ſcabioſus, ꝙ reſciptum ſanans omnes, & quaſcunque nullitates non comprehendit ſub illa generalitate verborum defectus iuriſdictionis, vt tradunt doct. poſt gloſſ. fin. in cle. j. de ſequeſt. poſſ. & fruct. Ná iuriſdictio eſt lapis angularis iudicij, de qua in primis & ante omnia conſtare debet, vt in. c. cú in iure. de offi. deleg. Hinc euenit, ꝙ licet contra tres ſententias conformes non poſsit opponi aliqua exceptio, donec ſententiæ fuerint executæ. cle. j. de re iudic. non tamé excluditur exceptio nullitatis ex defectu iuriſdictionis, ſecundú doctores ibi, & hoc videtur ſequi Cal. in conſil. viij. tit. de re iudi. & tenet expreſsè Pet. de Ancha. in conſi. lxviij. excellens domine in. iij. col. & illam gl. d. cle. vnicæ. ſequitur Soci. cõſil. cclxxiiij. co. penul. cum pluribus concor. vt ſcribit Decius in conſi. xxxviij. circa primú. co. v. facit quod in ſimili dicit Bar. in. l. j. §. hoc interdictum. ff. quod vi au clàm.

Iuriſdictionis defectus.

Exceptionem aliquam opponi non poſſe contra tres ſentent. cõformes, &c.

Iſti igitur tres defectus enumerati, videlicet, iuriſdictionis, citationis vel mandati, ſunt veluti tres illæ infirmitates inſanabiles, veluti podagra, rabies, & lepra, iuxta illud Ouidij. ij. de Ponto, Soluere nodoſam neſcit medicina podrgram, Nec formidatis auxiliatur aquis.

Podagra, rabies, lepra, tres infirmitates inſanabiles.

Aliæ tamen nullitates per ſignaturam facilè ſanantur adiuncta illa clauſula, refectis expenſis, vt exemplum ponit dominus Gulielmus in collectaneis deciſionum, deciſion. incipien. firma eſt propoſitio.

Nullitates quæ ſanantur facile per ſignaturã, &c.

Et eodem modo reparantur per iſtam ſignaturam iura partium, quæ fuerunt à principio litis inualida, ſi lite pendéte ſuperueniat bonum ius. Nam tali caſu facilè obtinetur commiſſio, ꝙ auditor attento bono iure oratoris procedat ſuper hoc nouo iure, vt examplificat Gemi. in conſi. lxxix. & Ro. conſi. ccxcix. & Egid. conſi. xxxv. quia talis commiſsio erit iuſta & honeſta, ex eo, quia ſecundum iuris diſpoſitioné poſſum lite pendente acquirere mihi ius bonum, etiam poſt concluſioné cauſæ, vt dicunt prædicti doct. & notabiliter firmat idé Egi. in deciſio. dclxij. & deciſ. cij. declarando, vt ibi per eum, qui ponit practicam citandi ad dicédum contra iſta iura nouiter producta, & idem dicit Abb. in. c. fi. vt lit. pendé. cum concor. vt ſcri

vt ſcribit Deci.in.c.j.in.ij.col.de confir.vtili.

Sed aduertendum eſt, ꝙ iſta quæ dicit Egid.& prædicti do cto.de plano procedunt in beneficialibus, ſecus tamen in pro fanis, quia in illis ius de nouo emergens poſt concluſionem in cauſa cenſetur obuenire poſt ſententiam : & ideo requireret nouum iudicium, & nouam telam, vt dicit Bart.in.l.ſi ma ter.§.eandem.in fi.ff.de excep.rei iudic.cum concor. vt tradit Alex.in conſi.xxxix.incip.vertitur lis.in.ij.col.& cõſi.cl. col. fi.libro.v.& ideo prima terminorum obſeruatio hoc caſu non ſufficeret, vt dicebat Egid. quia in profanis requiritur, ꝙ ius illud obuenerit ante cõcluſionem in cauſa, vt tradit id. Alex.in conſi.clxxvij.viſo themate.col.fin.libro.v.Declarando tamen, vt notabiliter ſcribit Paul.de Caſt.in.l.ſi neceſſarias.§.fin.ff.de pig.actio.& aliquid per eundem in.l.cum vir ff.de vſucap.Et iſto caſu putarem in euentum in quem Papa per commiſſionem ſuam mandaret auditori, quòd ex eiſdem actis procederet, attento bono iure poſt concluſionem acqui ſito, quòd læderet aduerſarium, & vti poſſet exceptione regulæ de non tollẽdo ius quæſitum, vt Roman.dicit in conſil. clxxvj.colum.penul.ſicut iudex qui admitteret articulos poſt terminum, diceretur me grauare, vt in deciſio.xxvij.in no.de quo in dicta regula mentionem feci: ſaltem hoc negari non poſſet, qui nouum ius acquiſiuit, deberetur alteri condemnari in expenſis, quia fruſtratoriè vſque ad concluſionem fecit illum litigare ſuper malo iure. nam ſi à principio bonum ius produceret, fortè pars non contenderet, ſed liti cederet, nec laboribus & impenſis fruſtrà grauaretur. Ex quo igitur temerè fecit illum litigare, iuſtam litigandi cauſam habuit, & ideo videtur eidem condemnandum in expenſis. argum.l. cum quem temerè.ff.de iudic.

Ius de nouo emergens ĩ profanis poſt concluſ.

Litigare qui facit aliquẽ temere, debet in expenſis condemnari.

Hoc tamen limitat notabiliter ſecundum diſtinctionẽ Bar. in.l.nõ poteſt.ff.de iudic.vt ibi per eum. Secundo limita hoc procedere, quando ille idem qui incepit, & mouit litem ſine aliquo iure, & acquiſiuit nouum ius poſt concluſionem cauſæ, eſſet qui ſententiam in fauorem canonizatoriam noui iuris reportaret: ſecus verò ſi alius in locum eius per eius obitũ ſubrogatus illã obtineret, quia tali caſu ceſſat ratio.d.l. cum quẽ temerè. quia hoc caſu cõdẽnatus nõ poteſt de iſto ſubrogato cõqueri, ꝙ cũ temerè & fruſtratoriè fecerit litigare vſq; ad

ad cauſæ concluſionẽ,& ideo pœnã quã merebatur primus litigans,non debet iſte ſubrogatus incurrere, quia non videtur ſubrogatus quo ad pœnam quæ accidentaliter prouenit, ad ius, vt probatur in lege.item veniunt.§.cum prædiximus. ff.de peti.hær.facit.l.j.ff.de in lit.iu.præſertim,quia in beneficialibus creatur nouum ius per ſubrogationem Papæ,& nõ transfunditur illud idem quod habebat defunctus, vt tradit Ioan.Andr.in cap.ſi tibi abſenti.de præben.lib.vj.& in cap.j. &.ij.vt lit.pend.eodem libro.

Ius nouũ per ſubrogationem Papæ in beneficialibus creatur.&c.

Subrogatus per cõmiſsionem ad proſecutionem executorialiũ ad quid teneatur.

Executoriales iam decretæ ĩ perſonam defuncti, an debeãt de nouo decerni.

Et ſecundum hoc eſſet dicendum,ꝙ ſubrogatus per commiſsionem ad proſequutionem executorialium teneretur de nouo petere ſibi decerni executoriales,licet iam fuiſſent decretæ pro defuncto,& etiam deberet eas de nouo intimare condemnato,licet defunctus eas iam intimaſſet: quia ſi illud eſt accidentale,in ſubrogatum non transfunditur, præſertim quia ſi in eo creatur ius de nouo,debet intelligi cum qualitatibus ſuis vt nihil habeat ex antiquo. Tamen in iſtis duobus caſibus contrarium tenuit Rota in vna Aurien. monaſterij de Oſſera coram R.domo.Ioan.Paulo Ptolomæo,pro Reuerendiſsimo Card.Farneſio Vicecancellario.Nam in dicta cauſa voluit Rota poſt plures informationes aduocatorũ & propoſitiones cauſæ,ꝙ executoriales iam decretæ in perſonam defuncti non deberẽt de nouo decerni propter ſubrogatum, etiam ſi illæ fuiſſent decretæ vigore ſententiæ latæ per contradictas,à qua fuiſſet appellatum à die notitiæ,quæ appellatio fuerat deſerta,adeò,quòd domini voluerunt, ꝙ iudex primus exequi poſſet executoriales prius decretas,pro qua deciſione vltra alia,fuerunt aleg.ea quæ Bart.& Iaſ.tradunt in.l. tale pactum.§.qui prouocauit.ff.de pact.& Fely.in.c.ex parte.el.ij.in antepenulti.colum.de reſcrip. & ita Rota concluſit,quo ad iſtud primum caput die.xvij.Martij.D. xxxviij.

Tamen circa hoc eſt aduertendum, quod iſta procedunt, niſi poſt appellationem & reſtitutionem latæ fuiſſent vna vel duæ ſententiæ confirmatoriæ primæ ſententiæ,quæ tranſiuiſſent in rem iudicatam, quia iſto caſu decernendæ eſſent nouæ executoriales,nec ſignatura concederet commiſsionem, ꝙ ſit locus primis executorialib⁹ decretis vigore primæ ſententiæ. ita dicit D. Guliel. Caſsiodorus coucluſum fuiſſe in ſignatura iuſtitiæ ipſo præſente. Ratio fuit.quia per reſtitutionem

brigg signature

tionem euacuatæ fuerunt primæ executoriales, & impedita executio.c.ſuſcitata.cum glo.de reſt.in integ. cum vulg.ergo requiritur, quòd de nouo decernantur vigore vltimarum ſententiarum, quia actio non naſcitur ex prima ſententia, ſed ex ſecundis, vt not.Bart.poſt glo.in.l.eos,in ver.iniuſtam.C.de appella.cum aliis concor.vt ſcribit domi.Guliel. in quadam deciſione incip.habueram ſententiam &c.

Executoriales primæ per reſtitutionẽ euacuantur.

In ſecundo vero capite, videlicet, quando iam prius fuerat per defunctum facta intimatio executorialium condemnato, nunquid ſubrogatus ad proſequutionem executorialium debeat iterum de nouo eas principali condemnato intimare, fuerunt variæ inter dominos opin. Nam quidam dicebant requiri intimationem de nouo, ex eo, quia plura poterant per condemnatum contra ſubrogatum opponi, quæ fortè non militabant contra defunctum, iuxta ea quæ dicit Card.in cle.j.de ſequeſtra.poſ.& fruct. adducebatur ad hoc etiam deciſio Rotæ.cccxx.licet in cauſis.in nouis. quæ voluit nouam gratiam intimandam reo etiam contumaci propter prædictam rationem, quia fortè poterit eam de ſubreptione impugnare, præſertim, quia hic agitur de priuando à beneficio, & de incurrendis cenſuris, quo caſu quando de priuatione agitur, gratia noua intimari debet de nouo, vt dicit deciſio Rotę.dccl.in antiquis. Et ideo domini in vna Cremonen. penſionis Prioratus dixerunt neceſſariam fuiſſe intimationem, non obſtante notitia rei vaga quando agebatur de incurrẽdis cenſuris, & priuatione beneficij vigore bullæ expeditæ, quo caſu certa & indubitata notitia, & citatio perſonalis requiritur, iuxta no.per Fely.in.c.quoniam.§.porrò.col.antepe.vt lit.non conteſt.& in.c.cum contingat.col.pen. de reſcr. & tenet Ro. in conſi. cccclxxxj. incip.in caſu præmiſſo, ĩ.ij. dubio & ita iudicauit Rota in dicta cauſa Cremonen.coram domino Chriſtophoro Panigarola die.x.Decembris.M.D.xxix.ſic videbatur hic dicendum.

Actio non naſcitur ex prima ſententia, ſed ex ſecunda.

Gratia noua, an debeat de nouo intimari reo, quãdo agitur de priuatione.

Citatio perſonalis & indubitata notitia quando requiratur.

Tamen iſtis non obſtan. Rota in dicto caſu determinauit non requiri intentionem executorialium iterum fieri reo cõdemnato, ex quo iam fuerant prius intimatæ, ſed ſufficere eas intimari eius procuratori apprehenſo in curia. Ita concluſit & iudicauit Rota in eadem cauſa Aurien. coram eodẽ domi.Io. Paulo.xxiij.Ianuarij eo.anno. M.D.xxviij. Vo-

y luerunt

luerunt tamen domini quòd procurator, cui ſecundo loco in timari debebant executoriales, poſſet petere dilationes ad partes ad conſulendum dominum.

Non obſtant modo deciſiones ſuperius in contrarium alleg. videlicet, deciſ. dccl. in antiq. quia illa deciſio procedit in principali gratia priuationis, ſecus in acceſſoria: vnde ſi reus fuiſſet citatus in negotio principali, & pendente lite obtenta eſſet gratia ſi neutri, continens priuationem, ſufficeret illam intimare procuratori domino litis in curia apprehenſo. Ita tenuit Rota in vna Conuerſana Archipresbyteratus corã me menſe Februario. M. D.xxxiiij. & ita limitarũt dictam deciſionem. dccl. Nec obſtat dictum Cardina. in d. clemen. j. & deciſi. cccxx. quia illa procedunt in gratiis obtẽtis lite pendente ante ſententiam, ſecus in negotio executiuo, quia ne per friuolas exceptiones forte requirentes altiorem indaginem executio impediatur, facta prima intimatione, non requiritur alia: & ratio eſt, quia illa exceptio ſubreptionis vel inhabilitatis quæ opponi poterat in cauſa illius deciſionis. cccxx. extinguitur per tranſitum in rem iudicatam, vt dicit Abb. poſt Innoc. in cap. conſtitutus. verſic. extra gloſ. de reſcrip. facit. l. fi. in fin. C. de ordin. cog. Nec minus obſt. deciſ. nouiſsima facta in. d. cauſa Cremonen. quia ibi prius non fuerat facta aliqua intimatio, prout hic, quo caſu intimatio principalis requiritur, ſed hic ſufficit, quòd ſecunda fiat procuratori.

Regulæ literarũ expeditionẽ requirentes quæ ſint.

Eſt tamen vlterius aduertendum circa prædictam regulam. xxix. quæ requirit expeditionem bullarum præambulam iuriſditioni, quia illa regula procedit in literis ſuper quibus ius actoris principaliter fundatur: ſecus verò eſſet in iure opitulatiuo ad ius principale, vt ſunt gratiæ, perinde valere, nouæ prouiſiones, & alia huiuſmodi, quia ſi tales gratiæ non petuntur canonizari, nec illarum vigore aliquid adiudicari, non requirunt literarum expeditionem, & in talibus regula non procederet. Imò ſi bullæ ſuper illo iure. quod petitur canonizari, eſſent expeditæ cum mille defectibus, ſatisfactum videtur regulæ, prout ſuperius in quæſtionibus di xi. Nec obſtat, quòd in commiſsione ineſt tacita conditio, quæ aliquando etiam in ſignatura moderna exprimitur, videlicet, quòd ita demum iuriſditio detur, quatenus literæ prius

Vtriusque ſignaturæ

prius fuerint expeditæ, quæ conditio in forma ſpecifica impleri deberet.iuxta.l. Mæuius. &.l. qui hæredi.ff. de condi. & demon.quia reſpondetur,leges illas procedere in conditionibus dandi,ſecus in conditionibus faciendi, vt hic, quia poſſunt tunc conditiones in forma æquipollenti impleri, vt patet in.l.in conditionibus.§.ſi patronus.eod. titu. & limitat latius illas. ll. Moder. Galiaula in.l. j. §. ſi ſtipulanti. ff. de verb. oblig. notabiliter Decius in rubrica de probat. in antepenultima colum. *Conditio debet impleri i forma ſpecifica.*

Confirmatur iſta opinio ex his quæ quotidie in ſignatura iuſtitiæ in ſimili caſu practicantur,videlicet, quando cauſa penſionis committitur cum clauſula abſque retardatione ſolutionis penſionis. Nã illa clauſula concedit etiã auditori iuriſdictionem ſub conditione,quia illa verba, ſine retardatione, ſunt ablatiui abſoluti, quæ reſoluuntur in conditionem.vulg.l.à teſtatore.ff.de conditio. & demonſtr.Adeo quòd iudex non poſſet procedere,niſi prius ſoluta penſione. Et tamen illa conditio recipit limitationem, & declarationem ex interpretatione ſignaturæ,& Rotæ ſimilẽ caſui præcedenti,videlicet, niſi ex productione bullæ reſeruationis ipſius penſionis reſultaret exceptio, per quam iuſtè denegari poſſet ſolutio,quia tali caſu nõ diceretur retardari,& iudex ſiue auditor procedere poterit, etiam non facta ſolutione, per ea quæ dicit Bar.in.l.j.§.& parui.ff.quod vi aut clàm.Et eſt aduertendum, quòd iſto caſu ſignatura dat commiſsionẽ conſtito de bono iure,vt iudicauit Rota annis præteritis in vna Toletana præſtimoniorum coram me pro domino Petro Pacheco coram Io. de la Raya.quæ ſententia poſtea cõfirmata fuit per R.P.D.Marcellum. Et ille caſus fuit magis difficilis, quàm iſte de quo agitur,ex eo, quia ibi D.Petrus fuerat iam prius condẽnatus per auditorẽ cameræ ad ſoluẽdam penſionem,& nihilominus data fuit illi commiſsio, ꝙ conſtito ex eiſdem actis de bono iure,& non iure aduerſarij, ego procederem ſine illa clauſula abſque retardatione. *Intellectus ad illa verba, videlicet, abſque retardatiõe ſolutionis penſionis.*

Et per prædictam doctrinam Barto. in.d.§. & parui, fuit etiam in ſignatura deciſus alius notabilis caſus in propoſito,vt refert Domi.Anto.de Burgos Hiſpanus in quibuſdam notis ſignaturæ, videlicet, quidam Titius habebat facultatem transferendi penſionem, quam faciebat ſibi Gaius be- *Caſus notabilis in ſignatura deciſus.*

neficiatus ex forma bullæ,cum hac tamen conditione,quòd quando Titius penſionem in alium transferre vellet, deberet prius infra tres menſes intimare ſibi tranſlationem fiendam: aliàs tranſlatio eſſet nulla. Accidit, quòd Titius non facta aliter intimatione Gaio tranſtulit penſionem in Martinum; Martinus adueniente termino ſolutionis petit penſionem ſibi tranſlatam à Gaio debitore, contra quem recuſantem ſoluere commiſit cauſam cum dicta clauſula ſine retardatione. Gaius negat ſe teneri ad penſionem, ex eo, quia ſibi infra tres menſes non fuerunt intimatæ bullæ tranſlationis, vt cauebatur in bulla. Martinus replicabat Gaium non eſſe audiendum ante ſolutionem propter illam clauſulam commiſsionis, ſiue retardatione ſolutionis penſionis. fuit cõcluſum in ſignatura Gaium audiendum, & eſſe dandam illi commiſsionem directam eidem auditori, quòd conſtito de exceptione illa Gaij reſultante ex inſpectione literarum, non teneretur interim ſoluere. verum, quia ſuper hoc multum contendebatur, fuit de conſenſu partium ſic modificata cõmiſsio, cum hac clauſula, videlicet, data tamen cautione in forma depoſiti de penſione ſoluenda in euentum ſuccumbentiæ, & ſine iſta clauſula commiſsio fuiſſet cõceſſa, ſi pars vltro cautionem non obtuliſſet.

Penſiones imponere ſuper beneficiis.

Clauſula illa, videlicet, ſine retardatione.

Et eſt aduertendum, quòd licet inferiores à Papa poſsint ſuper beneficiis penſiones imponere in caſibus notatis per Paulum Romanum in tractatu penſionis. q. j. num. 10. 11. & q. iiij. num. 10. & habetur in. c. paſtoralis. de his quæ fi. à prælat. & in. c. niſi. vbi Abb. in fi. de præben. Tamen in illis penſionibus de ſtylo ſignaturæ non ſolet in cõmiſsionibus apponi dicta clauſula, ſine retardatione: ſecus eſt in penſionibus impoſitis per Papam. Ratio diuerſitatis eſt, quia inferiores à Papa non poſſunt, niſi certis caſibus, & cauſa expreſſa imponere penſiones, quæ non tranſeunt ad ſucceſſores, vt not. Ioan Baptiſta de S. Seuerino in trac. pen. q. iiij. & doct. in. c. extirpandæ. § fi. de præben. Et quia dubitari poteſt, an penſio impoſita fuerit ex iuſta cauſa, & in caſibus permiſsis, propterea in talibus penſionibus impoſitis per inferiores à Papa, non ponitur dicta clauſula, quia non eſt honeſtum, quòd ilico ſine aliqua diſcuſsione habeant executionem paratam. Sed in papa non attinet dubitare de poteſtate, cum

omnia

omnia poſsit. ideò penſiones ab eo impoſitæ non poſſunt recipere dubiũ quin valeant, ideo debẽt ſtatim exequi, & propterea in eis apponitur dicta clauſula, & ita fit differẽtia inter ſuperiorem & inferiores. Et quia etiã eſt honeſtum, quòd penſio aſsignata ex mandato Papæ debeat magis efficaciter ſolui & impleri, quàm impoſita per inferiores. arg. c. ſi quando. de reſcrip. Præterea eſt aduertendum circa dictã clauſulam ſine retardatione, quòd quando prædeceſſor meus diu non ſoluit penſionem, datur cõmiſsio ſuper inualiditate penſionis ſine dicta clauſula ſine retardatione. Ratio eſt, quia eſt præſumptio, quòd penſio fuerit extincta, cum non ſit veriſimile, quòd tanto tempore neglexerit eam petere. arg. ca. ſuper hoc. de renun. Et ideo præſumitur eam habere pro derelicto, iuxt. not. per Abb. in cap. contigit. de dolo & contum. Et iſta præſumptio eſt fauorabilis eccleſiæ, quæ ſic liberatur à ſeruitute, & benignior reputatur in dubio illa interpretatio quæ pro libertate facit. cap. pen. de re iud. Hinc eſt, quòd licet impoſitio penſionis requirat authoritatem Papæ, & partium obligationem, quia grauatur beneficium ſeruitute, vt in cap. prohibemus. de cenſib. caſſatio tamen, ſiue liberatio penſionis fieri poteſt ſine authoritate Papæ, ſola ſimplici cedula, vt dicit Alexand. in cap. Agatoſa. lxiij. diſt. cuius dictum approbatur à Rota.

Interpretatio, quæ pro libertate facit, benignior reputatur.

Eſt & alius caſus in quo non apponitur dicta clauſula, videlicet, quando ſucceſſor committit cauſam nullitatis penſionis impoſitæ ſuo prædeceſſori per arbitros à collitigantibus electos. pro quo facit dictum Rom. conſil. ccclxix. in. iiij. dubio. in. ij. colum.

Eſt & alius caſus in quo dicta clauſula ſine retardatione poni non debet, videlicet, quando vnus impoſuit penſionem, puta centum ducatorum ſuper pluribus beneficiis ſuis. Nam ſi poſtea ille moriatur, & beneficia diuidãtur in plures, & pẽſionarius velit quẽlibet poſſeſſorẽ beneficij inſolidum ad ſoluendum penſionem conuenire, ſub prætextu, quia penſio habet executionem paratam, & obligatos omnes, ſicut obligatio in forma cameræ, nihilominus non dabitur ei commiſsio ſine retardatione. Ratio eſt, quia poſſeſſores beneficiorum non tenentur ad totam penſionem inſolidum, ſed pro rata. Vt concluſit Rota die. xvj. Martij M. D. xxxiiij. coram. Dom.

Io.Clericiin vna deciſ.per dictum Abb.in.c.conſtitutus.per illũ tex.de relig. domi.Et quouſq; iudex cognoſcat, quæ ſit rata pẽſionis,& diſcutiat valorẽ omniũ beneficiorũ,pẽſio nõ poteſt dici liquida,ideo nõ debet dari clauſula ſine retardatione. Et eodẽ modo quando Epiſcopus imponeret pẽſionem ſuper beneficio iuriſpatr.laicorum ſine patronorum cõſenſu,quod videtur poſſe facere,dummodo non tranſeat ad ſucceſſores,vt not.gloſ.in cap.ad hæc. de offic. vica. & licet Præpoſitus in cap.quando.verſi. quid ſi rector, ſentiat contrarium, tamen iudicio meo non debet concedi dicta clauſula,quia poteſt dubitari de poteſtate imponentis penſionẽ, per dicta Rochi in tract.iuriſpat.in verbo honorificũ. in.iij. queſt.& interim pẽſio nõ debet habere executionẽ paratam.

Et eodem modo eſt dicendũ in caſu in quo peteretur pẽſio à beneficiato,qui fecit plures impenſas in recuperãdo beneficio,& eius poſſeſsionem,& vult quòd penſionarius contribuat. Nam licet contribuere non teneatur, nihilominus quia hoc recipit probabile dubium propter diuerſitatem argumentorũ,quę poſſent fieri de.l.ij.§.ſi conſeruatis.circa fi. &.l.amiſſæ.in fi.&.l.nauis.ff.ad.l.Rhod.de iac.Et quia ſemper debet ſolui penſio donec declaretur nulla.cap.querelam. de elect.propter iſtas probabiles dubitationes non debet dari clauſula ſine retardatione. Et idẽ eſſet, quando ille in quẽ tranſlata eſt penſio,in alium eam de facto tranſtuliſſet de cõſenſu beneficiati, quia hoc caſu clauſula ſine retardatione non debet dari.

Eſt tamen vnum aliud notandum, quòd de ſtylo ſignaturæ in caſibus,in quibus datur dicta clauſula ſine retardatione debitori ob non ſolutionem penſionis,non conceditur beneficium.cap.Odoardus. *Benefic.*

cap.Odoar.non datur cõdem nato per tres ſent.

Tamen ad hoc eſt aduertendum, quòd putarem ego ſtylum iſtum procedere,quando debitor penſionis conceſsiſſet eius impoſitioni perſonaliter. Nam tali caſu ex quo in eius conſenſu ineſt iuramentum, & obligatur in forma cameræ, non eſſet honeſtum poſtquàm habet beneficium,ad cuius regreſſum ſe obligauit,ob non ſolutionem, quòd iuuetur exceptione dicti cap.Odoardus. vel alia ſimili, per ea quæ dicta ſunt, quia potius debet dimittere & reſtituere beneficium quod accepit. Nam non eſt honeſtum, quòd retineat beneficium,

ficium, & quòd non ſoluat: aliàs facile illi daretur occaſio & anſa peierandi. Nec iſto caſu ſi denegatur illi auxilium dict. cap. Odoardus, fit illi iniuria, quia ſcienti & volenti non fit fraus neque iniuria. vulg. ca. ſcienti. de reg. iur. lib. vj. Et quia iuramentum eſt perſonale, debet per ipſum iurantem impleri in forma ſpecifica. c. debitores. & cap. ad noſtram. de iureiur. Sicut etiam videmus, quòd beneficium illius cap. non datur, etiam condemnato per tres ſententias, vt concluſit Rota in vna Senen. coram D. Chriſtophoro Panigarola. x. Decembris M.D.xxix. per not. per Bald. in. l. j. C. qui bon. ced. poſſ. Aretin. & Iaſ. in. §. fi. inſtit. de action. ſed prædicta non militant quando cõſenſus per alium eſt præſtitus. Hinc eſt, quòd de ſtylo Rotæ & curiæ quando quis conſenſit perſonaliter reſeruationi penſionis ſub ſolitis cenſuris & pœnis, illas cenſuras & pœnas incurrit, ſi in tẽpore nõ ſoluit, etiã ſine aliqua alia literarũ intimatione. Secus eſt quãdo conſenſit per aliũ, quia tũc requiritur intimatio, prout in vna Ladisladien. canonicatus, & præbendæ iudicauit Domi. Guliel. Caſsiod. de mẽſe Aprili M.D. xxi. ſuper quod latiſsimam deciſionẽ ipſe ſcripſit, quę incipit, dubitaui in vna &c. quã nõ curro referre. Eſt bene verum, ꝙ aduerſus debitorem penſionis per prædeceſſorem impoſitæ, poſſet procedi per viam cõmiſsionis in vim monitorij per auditorem cameræ ad ſolutionem penſionis abſq; alia intimatione literarum: tamen non poſſet cõtra illũ procedi ad pœnas, vel cẽſuras, niſi, vt præfertur, perſonaliter conſentiret, de quo quidẽ ſtylo etiam meminit idem D. Guliel. in quadam alia deciſione ſignaturæ poſita inter deciſiones Rotæ, quæ incipit, propoſui etiam commiſsionẽ, &c. vbi quaſdã ſuper hoc ratiões aſsignat, quæ poſſunt ibi videri.

Scienti, volentiq; nõ fit fraus nec iniuria.

Conſenſus perſonalis.

REGVLA DE SVBROGANDIS COLLITIGANTIBVS.

ITEM, *idem dominus noſter litium ſuccindere cupiens anfractus, & ne noui collitigãtibus aduerſarij dẽtur, prouidere: uoluit, ſtatuit, & ordinauit, quòd quotiens deinceps aliquem ſuper quouis eccleſiaſtico beneficio collitigantem in iure, uel ad ius (ſi quod forſitan eius aduer-*

ſario in dicto beneficio cõpetierit) ſubrogari conceſſerit, dũmodo præfatus collitigans in dicto beneficio intruſus nõ ſit, nec ſuper eo cõtra dictum aduerſarium, poſtquàm illud per triennium pacificè poſſederit, lis tunc mota fuerit aliorum quorumlibet de præmiſſo iure, ſiue tunc uacet, uel tunc uacauerit, impetrationes (Hæc uerba addidit Leo. x. uel cõceſſionis etiam motu proprio) infra menſem ante conceſsionem huiuſmodi factæ, nullius ſint roboris uel momẽti. Hadr. VI. & S.D.N. Paulus. III. hæc uerba quæ ſequuntur, addiderunt, uidelicet: Et nihilominus ferè Pauli. II. & Innocẽtii. VIII. ac Hadriani. VI. Romanorum Ponticum, prædeceſſorum ſuorum ueſtigiis inhærendo, cupiens eorum fraudibus obuiare, qui uiuentium beneficia illorum præſertim, quibus aut propter ſenium, aut infirmitatem imminet uitæ periculum impetrant, ut illis decedentibus, tanquam collitigantes in illorum iuribus facilius ſubrogentur: uoluit ut deinceps nullus in iure, uel ad ius in beneficio defuncti, quod illo uiuente in caſibus præmiſsis, uel ſimilibus impetrauit, aliquo modo ſubrogetur, ac ſubrogatio, & gratia ſi neutri, ſi nulli, ſeu nouæ prouiſionis, aut perinde ualere, taliter impetranti nullatenus ſuffragetur, quod etiam ſtrictiſsimè obſeruari mandauit in impetrationibus beneficiorum per priuationẽ & amotionem ex quibuſuis criminibus, & exceſsibus forſan perpetratis, etiam ſi uſque ad diffinitiuam ſententiam, quæ tamen in rẽ non tranſiuerit iudicatã, proceſſum foret.

PRAEFATIO.

Regulæ origo.

ORigo iſtius regulę antiqua eſt, à Io. XXIII. initium habens, qui duas in iſta materia regulas condidit ſalutares, non tamen omnino concordantes cum noſtra Moderna. Nam prima eius regula diſponit, quòd nullus collitigans valeat ſubrogari in beneficio, vel ad ius collitigantis vacans per eius obitum, contractũ matrimonij, ingreſſum religionis, vel aliũ caſum, niſi prius auditori cauſæ de collatione ſibi facta, vel alio colorato titulo docuerit, aut ſaltem iurauerit cauſam

ipſam

ipſam non malitioſe, nec fraudulenter, ſed purè, & bona conſcientia inchoaſſe: ipſique etiã auditori hoc ipſum ex veriſimilibus coniecturis ita viſum fuerit, quo caſu ad prædictam ſubrogationem procedat. Alioquin prædicta ſubrogatio, cõmiſsio, & quæcunque inde ſequuta, nullius voluit eſſe momenti, quæ habere locum voluit etiam in cauſis per appellationem indeciſis pendentibus. Hæc in ſumma prima regula continebat, ad quam adaptatur deciſio Egidij.cxvj. incipiens, ſi petens.

Secunda eius regula habet aliquam ſimilitudinem cũ noſtra moderna: nam voluit idem Ioan. Papa.xxIII.quòd ſubrogatus in ius collitigantis præferatur alteri non collitiganti habenti prouiſionem ſub eadem data. Et idem voluit ſeruari in gratia ſi neutri.

Primam regulam Ioannis, Martinus Quintus innouauit. de ſecunda verò nullam mentionem fecit, ſed aliam ipſe diuerſam regulam ab illis duabus regulis fabricauit, quæ fuit publicata nono Calendas Nouembris, anno eius tertio. In qua voluit, ſubrogationes, vel gratiam ſi neutri, ad beneficia, vel eius collitigantis non valere, ſi apparuerit ipſos impetrantes cum ſola & nuda ſupplicatione poſſeſſorem ipſum in cauſam traxiſſe, quas tanquam fraudulenter & doloſe obtentas, irritas & inanes decernit, ac nullius eſſe voluit roboris vel momenti. Ex qua quidem regula poſtea idem Martinus extrauagantem quandam perpetuã fecit, quam habeo inter antiquas non impreſſas, quæ incipit, cum nonnulli. quæ plenior eſt quàm illa, de qua miror doctores nullam feciſſe mentionem, quod fortè accidit, quia extrauagãtes ex quo extra certum corpus ſingulariter vagantur, ſolent de facili permutationes Pontificum obliuioni tradi (vt experentia quotidiana experimur) etiam in multis extrauagantibus impreſsis accidit, quæ facilè ignorãtur. Itaque iſta extrauagans ex quo nõ reperitur correcta, hodie in cauſarum deciſionibus allegari poſſet. Et quia eius deciſio rationabilis & vtilis videtur, & pauci eam habent, hîc ad verbum inſerere libuit. Tenor talis eſt: Cum nonnulli ſuper beneficiis eccleſiaſticis, eis, vt vacantibus, conferendis, gratias obtinuerint, quarum vigore literis apoſtolicis deſuper non confectis poſſeſſoribus illorum litem mouiſſe, & eos in cauſam traxiſſe dicuntur, & conſequenter

Extrauagantes.

quenter poſſeſſoribus ipſis defunctis in ius eorum,& ad poſſeſsionem huiuſmodi beneficiorum,lite pendente ſubrogari, aut aliàs in forma ſi neutri, prouideri obtinuiſſe,non diſcuſſo ſeu viſo,an gratiæ validæ, ſeu inutiles fuerint,ſeu an ſuper eis literæ apoſtolicæ potuerunt aut debuerunt expediri. Nos talibus fraudibus obuiare cupientes,& omnes,& ſingulas literas ſubrogationum,ſeu in forma ſi neutri,ſeu aliàs lite pendente, ſuper talibus beneficiis per nos de cætero concedendas, in quibus non apparet impetrantē aliàs quàm nuda ſupplicatione poſſeſſorem in cauſam traxiſſe, tanquam doloſas & fraudulētas,volumus & decernimus irritas & inanes. Hęc ſunt quæ ſuper iſta materia ædidit Martinus.

Eugenius Quartus nullam regulam ſuper hoc fecit, nec prædictarū aliquam innouauit,ſed ſub ſilentio tranſiuit. Sed Nicolaus v. regulam iſtam eo verborum tenore,quo nunc in modernis regulis deſcribitur,primus omniumintroduxit.

Moderni vero Pontifices,vt Leo,& cæteri ad illam regulam Nicolai,vnam clauſulam addiderunt: nam poſt verbum impetrationes,poſuerunt hæc verba: vel etiam conceſsiones motu proprio &c.& hoc fecerūt,vt tollerent dubitationem, de qua hîc diſputat Gloſſator propter verbū impetrationes, quod videbatur excludere gratias motu proprio cōceſſas,iuxta.l.j.& quæ ibi not.C.de peti.bon.ſub.lib.x.cum inter illas ſit magna diuerſitas,vt in cap.ſi pluribus.de præbend.lib.vj. Hadrianus Papa. vi. ſolus hanc regulam,ſicut & plures alias mutauit,ſeu potius limitauit. Nam voluit hanc regulam locū non habere in impetrantibus beneficia viuentium ſeniorum aut infirmorum,vel per priuationem aliquorum,in quibus caſibus noluit ſubrogationes, aut gratias nouæ prouiſionis, vel ſi neutri,valere. Et quidā dicunt hoc ideo factum fuiſſe, quia ante iſtam prouiſionem Hadriani expeditum erat, ſubrogationes factas de infirmo,vel ſene valere,ex eo,quia per citationem factam contra tales infirmos,vera litis pendentia inducebatur,in qua erat de iure ſubrogationi locus,vt dicit hic Fely. Hadrianus tamen ſubrogationem valere noluit. Tamē hæc inuentio aut limitatio ad iſtam regulam, licet tempore Hadriani nouiter prodierit, non fuit Hadriani,ſed Marti. V. qui quandam aliam ſuper hoc extrauagantem fecerat. Cuius tenor talis eſt: Quorundam,&c. Sed nonnulli ambitionis ardore

dore feruentes,in diuerſis regionibus,viros eccleſiaſtica beneficia obtinentes fortè ſenio, vel infirmitate confractos explorant, ipſoſque ſuper criminibus & delictis faliò deferunt, & obtinent reſcripta iudicibus directa de priuando prætextu talium criminum beneficiis huiuſmodi, & eiſdem delatoribus prouidendo,& conſequenter eos ſenes,& infirmos,vigore cōmiſsionis huiuſmodi, ſuper delatis criminibus citari faciant,nihil, aut parum amplius proſequentes, & deinde poſt eorum obitum beneficia huiuſmodi prætextu citationis factæ,litigioſa prætendentes,& nullum præter Romanum Pōtificem poſſe conferre vacātia tanquam litigioſe impetrata, & procurrant ſe in ius defuncti ſubrogari,aut eadē eis beneficia conferri,volētes talibus inſidiis & fraudibus obuiare,ex quibus etiam aperitur via machinationis in mortem.Perinde declaramus per citationem huiuſmodi,aut alium inde ſequutum proceſſum citra priuationem citati beneficia minimè litigioſa,neque litem ſuper his pendere cenſeri,ſi per annū ſteterint,quod litem per citationem continuè proſequuti. Quinimò de beneficio huiuſmodi per obitum poſſeſſoris per illos,ad quos aliàs diſpoſitio pertinet,liberè poſſe diſponi,&c.

Ex iſta quidem extrauaganti apparet limitationē Hadriani fuiſſe antiquam. quinimò ipſe idem Martinus per duas aliàs extrauagantes cōſtitutiones conſtituit,quòd ſi quis moueret litem, antequam prius ſibi ius competeret ſiue haberet titulū ad beneficiū ſuper quo litem mouit, eſſet inhabilis ad illud beneficium, ac poſſeſſori in ius vocato condēnaretur in expēſis,damnis,& intereſſe.Statuit etiam, ꝙ per quācunque litis pendentiam in Romana curia,in qua non fuerint ſeruati omnes termini,& doctum de iure actoris per ſuorum iurium productionem poſt annum à die præſentatæ cōmiſsionis, & omnis eius lis huiuſmodi fuerit introducta,nō cenſeatur beneficium ſic liti affectum, quin per illum, ad quem aliàs collatio & diſpoſitio pertinet, poſsit liberè prouideri. Et licet hoc Hadriani additamentum prius Martini v.fuerit, vt ſuperius dictū eſt,& aliàs ſalutare videatur,nihilominus Clemens VII.de hoc Hadriani additamento non curauit,ſed ſequutus eſt Leonem fratrem eius patruelem, nihil aliud ad regulam addens. Sed Paulus Papa.III.nunc fœliciter viuens, Hadrianū in omnib. eſt imitatus.Et licet iſti Pontifices inter ſe varij

videantur,

videantur,omnes tamen in effectu ad eundem finem tendũt, & in regulis ſuis concordant, exceptis limitationibus Hadriani & Pauli.III.Et ideo ego eundem finem ſequutus,regulam ipſam iuxta communem literam in libris Rotæ ſcriptam cõmẽtabo.In reliquis verò faciã, prout oportunũ videbitur.

Illud tamen ante omnia non eſt omittendum, quia deſeruire poterit ad multa inferius dicenda, quòd regula iſta (vt ex eius procemio innuitur) eſt fauorabiliter ampliãda,ex quo emanauit ad tollendum & amputãdum litium anfractus,iuxta vulg.l.properandum.C. de iudi. de quo latius in reg. de annali dicam. Poſtremo pro intelligentia dicendorũ pręmittendum eſt,ꝙ duo ſunt genera ſubrogationum. Primum eſt per obitum collitigantium.Et ſi ſunt plures collitigantes,ſuperſtites omnes poſſunt ſe infra menſem hîc in regula deſignatum ſubrogari facere, & hoc genus ſubrogationis nõ deberet concedi,cũ derogatione iſtius regulæ,alteri,quàm collitigantibus,niſi pro Cardinalibus,vt dicam ſuper hoc latius infrà in.xv.quæſt.quod procedit quando beneficium vacat in curia,quia tunc cum difficultate hodie conceditur derogatio,niſi tranſactum fuerit interim notabile tempus,puta duorum vel trium menſiũ,intra quod veriſimile eſt collitigantẽ fuiſſe in negligentia:ſed ſi collitigans moreretur extra curiã, datur ſubrogatio,etiam pro non collitigante ſine derogatione regulæ.& ita ſe habet vſus & ſtylus ſignaturæ. Secundum genus ſubrogationis eſt,quando collitigans lite pendente,cedit in alium tertium nõ collitigantem,& iſto caſu hodie ſubrogatio concedi ſolet,cum derogatione iſtius regulæ,& addi tur in ſupplicatione clauſula,dummodo non cedat in potentiorem,& quatenus ſit vera lis,vt de hac dicam infrà in prima quæſt.&.in.xj.xij.&.xiiij.q.Si verò ceſsio facta eſt per collitigantem lite pendente,non in tertium,ſed in collitigantem,& iſto caſu non requiritur derogatio iſtius regulæ, neque apponuntur in iſta ſurbogatione prædictę clauſulę,quia in effectu non dicitur propriè ſubrogatio,ſed noua prouiſio,quæ conceditur cũ auocatione cauſæ & extinctione litis ſimpliciter.

Regula fauorabiliter amplianda.

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR primo de intellectu illorum verborum regulæ, videlicet,infra menſem ante conceſſionem huiuſmodi,&c. quid importent?

Infra mẽſem.

Solutio

Solutio. Fely.hic dicit,quod communis intellectus iſtorum verborũ dari ſolitus in curia,eſt iſte,videlicet,quod collitigans debet ſe infra menſem ſubrogari facere,quo ad hoc, vt fruatur beneficio regulæ,& tunc impetrationes quorumcunque aliorum non collitigantiũ ante iſtam ſubrogationẽ collitigantis factæ nõ valent. Et ideo inoleuit ſpiritus ſignaturæ ſecundũ Fely.ꝙ ſubrogatio collitigantis facta infra mẽſem, licet poſt impetrationem tertij ſemper illi deroget.

Subrogationum genera duo.

Iſta tamen procedunt de plano,niſi ille tertius non collitigãs derogationem iſtius regulæ obtinuit.Derogatur enim illi ſæpe,præſertim pro perſonis qualificatis abſolutè, prout olim fuit derogatum pro dilecto filio Ioanne Boerij Archidiacono Conchen.vt notauit R.Bo.me.Lau. Cardinalis Sanctorum Quatuor in quodã libro ſuo derogationũ.f.lxxxvij. & pro alio ibidem annotato fo.cxvij.cum aliis,vt ibi.Sed pro Cardinalibus paſsim derogatur,de quo dixi aliquid in regu. xxv.de non iudicando ſecundum formam ſupplicationum.q. fin.vbi materiam ſignaturæ iuſtitiæ attingo,& de iſta ſubrogatione Cardinaliũ tractaui,& licet,vt dixi,pro Cardinalibus derogatio paſsim concedatur,non tamen videtur honeſtum, quòd derogetur in præiudicium collitigantis, quia de iure beneficia litigioſa conferri non debent niſi collitiganti,ne lites in longum procedant,aliàs prouiſio non valet,vt patet in cap.j.&.ij.vt lite penden.lib.vj.& clemen.j.eodem tit.tamen hoc aliquando fit cum mentione litis,& tunc valet prouiſio, ſed obſtat iſta regula niſi derogetur.

Hodie tamen quando vnus ex collitigantibus vult cedere in alium non collitigantem,lite pendente,datur derogatio regulæ,cum clauſula,dummodo non fiat ceſsio in potentiorẽ. & iſta clauſula ponitur ad iſtum effectum, vt tollantur fraudes & ſimulatæ ceſsiones,quæ multotiens fiunt ad effectum, vt aduerſarius collitigans cogatur vi, vel metu potentioris aduerſarij cedere,vel dimittere litem. Quæ omnia per dictã clauſulam purgantur.Et dicitur iſto caſu potentior ceſsionarius,quando ille habet poteſtatem,ſiue ſuperioritatẽ iuriſdictionalem in ſuperſtitem collitigãtem,vt dicit Inno.& Hoſt. in.c.ij.de alienan.iudi.mu.cau.fac.Et refert deciſ.j.ſub eodẽ tit.in no.aliàs eſt nu.clxxvij.incip.ceſsio facta.& Rom.in cõſil.dxviij.inci.in caſu propoſito.Et iſta eſt communis opinio,

Clauſula, dummodo ceſsio, &c

Ceſsionarius potẽtior quãdo quis dicatur.

declarando

declarando tamen eam,vt per Iaſonem in.l.j.C.ne lice.poté.

Dicitur etiam potentior aduerſarius, quando ceſsio fit in clericum per laicum:nam clericus hoc caſu reputatur potentior ſecundum ſtylum Cancellariæ, vt dicit Collecta.in.ca.j. in fin.de alie.iudi.mu.cau.fac.& ita ſeruari atteſtatur Hieronymus Paulus in illo vulg.libro practicę Cãcellariæ.fo.xliiij. verſic.clericus in Cãcellaria,&c. Tamen Cancellaria, teneat quicquid velit,illud de iure verũ non eſt, ꝙ clericus ſit laico potentior:nam contrarium tenet hoſtien.in ſumma de alien. iudic.§.fin.qui voluit quemlibet laicum potentiorem clerico ex eo,quia laici ſunt teribiliores.c.alicui.& cum multis.ij. quæſtione ſeptima.Et quia clerici laicis ſunt infeſti.capitul. clericis.de immunitat.eccle.libro ſexto. Ideo concludendum eſt ſecundum veras & communes concluſiones,quòd ſi clericus in quem ceſsio fit,cauſa mutandi iudicium non habeat ſuperioritatem iuridictionalem ſuper laicum, non dicentur potentior, prout tenet idem Collecta.&alij in ca.ij.eodem ti tul.Et reaſſumit Rota in dicta deciſion.j.in no.vel niſi dicamus,ꝙ clericus dicatur potentior,quãdo eſſet potens ex magna domo & bellicoſa,prout Columnienſium,vel Vrſinorũ, vel Cacellariæ ſtylus poteſt defendi,ratione fori, vt clericus dicatur laico potentior.

Clericus an ſit laico potentior.

Ceſsio non facienda ĩ potẽtiorẽ.

Et iſta quæ dicta ſunt de ceſsione non facienda in potentiorem, limitantur non procedere,quando vna ſententia fuiſſet lata procedente collitigante,quia tali caſu poſſet collitigans pro ſuo libito in quemcunque renunciare, & derogatur regulæ.Ita fertur dixiſſe Bo.me.Triuultium tenuiſſe Rotam.Et ita reperio fuiſſe deciſum,quod eſt valde notandum: tẽporibus tamen meis nõ accidit iſte caſus,ſed nõ videtur ſine ratione illud dictum,quia quando collitigans ſententiam pro ſe habet, omnis præſumptio malitiæ,ceſſat, ꝙ propterea in potẽtiorem ceſſerit,quia diffidebat de iure ſuo,quod melius facere ſperabat,conſtituendo collitiganti duriorem aduerſarium.arg.qui ſtipendia.C.de procur.Et ſentit Abb.poſt Specul.in.c.ij.in.ij.col.verſ.aduerte tamen ad vnum dictum notabile,&c.de alie.iudic.mu.cau.fac.Et ad hoc facit bene tex.in.l.ſi inſtituta.§.ſi.ff.de inoff.teſt.vbi propter primã ſententiam debet quis ali ab hærede,etiã pendẽte appellatione, vbi aliàs non deberet ali,vt in.l.qui de inofficioſo.eo.tit.

Sed

Sed eſt aduertendum, quòd iſta ſenẽtia debet eſſe lata contra omnes collitigantes:non autem ſufficeret ſi contra vnum tantum proferretur, alio in lite remanente:vt in notabili caſu proponebatur diebus pręteritis in Rota,in vna Illerd. parochiali de Alcaras corá R.P.D.Marcello,quę fuit poſtea concordata,quem propter eius ſingularitatem referam caſum. Quidam Antonius Carreres prætendens habere ius ſuper dicta parochiali,commiſit cauſam contra quendá Ludouicum Caſtellar,& Dionyſium Molner,& contra ambos ſeruauit terminos. Tamen quia Dionyſius non cõparuit,nec miſit procuratorem,Antonius obtinuit ſententiam per audientiã contradict. contra Dionyſium,præſtita cautione,Ludouico in lite remanente,de reſtituendo beneficio cum fructibus in euentum ſuccumbentię,prout quotidie de ſtylo fieri ſolet. Accidit, ꝙ dictus Antonius obiit,& dictus Ludouicus obtinuit ſe ſubrogari tertia Nouẽbris anno primo Pauli. Quidá Carolus de Marchionibus etiam ſub eadẽ data ſibi prouideri per obitũ Antonij de dicta parochiali obtinuit,in cuius ſupplicatione erant hæc verba: Et cum derogatione regulæ de ſubrogandis,quo ad dictam parochialem tantum, attento ꝙ dictus Antonius defunctus ſuper illam rem iudicatam reportauit. Fuit diutius diſputatum,& dubitatum in Rota, vtrum dicta derogatio regulæ præiudicaret dicto Ludouico, cõtra quem Anto. nõ obtinueat rem iudicatam,ſuper quo caſu cõſulti fuere Abbreuiatores de parco maiori,qui dixerunt Papam cõſulendum. Tamẽ ꝙ ipſi non expedirent ſuper tali derogatione bullá cum prædicta derogatione. Sed eam poſtea longo interuallo dictus Dionyſius per camerá expediuit, cũ derogatione regulæ,& ſine illis verbis,ꝙ Antonius rem iudicatam reportaſſet,&c. Et ideo Rota remiſit bullá ad corrigendum & ita poſtea concordarunt. Ita ſe habuit facti ſeries, ſuper qua plura dicta fuere. *Caſus notabilis.*

Mihi tamen pro nunc videtur, ꝙ bulla legitimè expedita, cum omnibus clauſulis cõtentis in ſupplicatione,non officit Ludouico,quia Papa non voluit concedere Carolo, niſi tantum ius Antonij,qui contra Dionyſium ſententiam obtinuerat: ius verò Ludouici Papa non tetigit,quia ſaluũ manet, vt priꝰ niſi dicamꝰ, ꝙ in hoc grauatur Ludo. quia ſibi debetur ſubrogatio per obitũ collitigãtis ex priuilegio iſtius regulæ,

quæ

quæ prohibet nouos collitigantibus aduerſarios dari, vt litiũ ſit finis. Ita quòd Ludouico debebatur ius Antonij, non Carolo. Tamen hoc non ſufficit quando Papa expreſsè derogat huic regulæ, qui poteſt hoc facere. Nam nulli iniuriam facit ſi ſuo iure vtitur, præſertim, quia non tollit ius ipſius Ludouici per dictam derogationem. Nec obſtat, quòd ius Antonij debebatur Ludouico collitiganti, per prouiſionẽ iſtius regulæ, quia reſpondetur eſſe verum non nata derogatione, quia conſtat Papam ius Antonij poſſe dare cui velit, dũmodo nõ præiudicetur iuri dicti Ludouici. Experietur igitur Ludouicus de iure ſuo, & ſi apparuerit eſſe melius, iure Antonij obtinebit: ſin autem non erit melius, prout ſi Antonius viueret, & litem proſequeretur, vtique ſuccumberet. Ita & cum Carolo periculum faciet.

Cautela ad euitandã regulã

Inuenta eſt tamen modernis temporibus vna cautela ad euitandam iſtam regulam caſu quo non daretur illius derogatio. Nam procurabam clàm ꝙ vnus tertius non collitigãs in quem cedere intendebam, hoc beneficium litigioſum impetraret, & cauſam contra me poſſeſſorem committeret: nã tali caſu ceſsio facta in illum nouum collitigantem valebat, & ſic ſatisfactum erat regulæ. Et idem eſt, quando ille in quẽ cedere volebam, impetrat gratiam ſi neutri, & poſtea faciat ſibi cedi per poſſeſſorem, nam ceſsio valet. Et tamen iſto modo deluditur verus collitigans. Quibus fraudibus & cautelis regulę Hadriani, & S.D.N. Pauli. III. hodie ſubueniunt & occurrunt, quæ fortè propter huiuſmodi technas emanarunt, quamuis in dicta regula Hadriani dicatur hoc prius Paulum II. & Inno. VIII. præuidiſſe. tamen ego in regulis illorum non inuenio, niſi fortè regulæ ad partem fecerint, quæ vt audio, ſolent imprimi in modernis deciſionibus Rotæ. vtcunque ſit, hodie illis fraudibus ſatisfactum eſt.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, vtrum iſta regula habeat locum extra curiam coram ordinariis & legatis?

SOLVTIO. Gloſſator hic co. fi. tenet regulã in illis habere locum, cum ſit vniformis ratio quo ad omnes, iuxta clem. j. de elect. cum vulg. Nec obſtat, ꝙ verba regulæ innuunt eam in Papa tantum loqui: vt patet in illis verbis ſubrogari conceſserit, &c. Quia reſpondet Gloſſator, ꝙ exẽplã non

non reſtringunt regulã. Nam ſi Papa per iſtam regulã impo- nit ſibi legem, à fortiori imponere intendit aliis inferiorib. vt in cle. j. de reliq. & vener. ſanct. cum ſimi[illegible]bus. de quibus hic per eum.

Exempla non reſtrĩgunt regulam.

Adde pro iſta opinione, quia quando regula eſt fauorabi- lis, recipit latiſsimam interpretationem etiam ad caſus non expreſſos. c. j. vbi glo. in verbo Italiæ. de temporibus ordi- nandorum. lib. vj. glo. in. c. ſtatutum. de præben. lib. vj. cum vulg. vt ſcribit Iaſ. in. l. ſi. ff. de in ius voc. Sed regula iſta eſt huiuſmodi, igitur erit latiſsimè extendenda: quòd ſit huiuſ- modi, apparet ex eius prooemio ibi, litium cupiens ſuccinde- re anfractus, &c. Nam omnis conſtitutio abbreuians & au- ferens lites, iudicatur fauorabilis, & bonum publicum con- tinens, vt dicam in regula de annaſi. quæſt. ij. Et clarum eſt, quòd odia reſtringi debent, & fauor ampliari, vt dicitur in vulgata regula iuris, odia. Concludo igitur, quòd quicunque inferior à Papa, qui poteſt ſubrogationem collitigantis con- cedere, ſub regula iſta comprehenditur tãquam fauorabilis.

Imponens Papa legem &c.

Regula fauorabilis.

Conſtitutio omnis, fauorabilis indicatur.

Eſt tamen aduertendum, quòd licet iſta regula debeat ſer- uari extra curiam, in Britannia tamen non habet locum pro- pter conſtitutionem Callixti, vt dicit hic Fely. Quid autem illa conſtitutio contineat, videre non potui. Reliqua quæ in genere ſuper hac quæſtione dici poſſunt, dixi in prooemio re gularum. quæſt. ij. & in regula de infirmis reſig. & alibi ſæpe, vbi hanc ſimilem quæſtionem repeto.

Regula an habeat locum in Britãnia.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, nunquid regula iſta procedat, quando ille qui commiſit cauſam literis non expeditis petit ſe ſub- rogari per obitum illius contra quem cauſam cõ- miſit, & in iudicium vocauit?

SOLVTIO. Iſte caſus deciſus olim videbatur per regu lam Martini. v. de qua in euidẽtialibus feci mentionem. Sed licet regula expirauerit per eius mortem, ratio tamen rema- net: ex qua idem dicendum videtur, videlicet, quòd regulæ non ſit locus, quia vbi nulla eſt lis, dici nõ poteſt aliquis col- litigans, ſed committens cauſam literis non expeditis, cum non tribuit aliquam iuriſdictionem per eius commiſsionem vt dicit regula. xxix. infrà eod. non poteſt dici ibi eſſe litem,

Priuatio præſuppo nit habitum.

vbi nõ eſt iudicium. Nam priuatio præſupponit habitum,& vbi non eſt habitus,neque priuatio.cap.ad diſſoluendum.cũ vulg.de deſpon. impuber. & vulgo dicitur non entis nullas eſſe partes.l.eius,cũ ſimilibus.ff.ſi cert.petat. Regula igitur iſta de collitigãtibus loquẽs, iſtũ caſum non comprehendet.

Beneficiũ quomodo efficiatur litigioſũ.

Citatiõis decretũ.

Tamen contrariũ poteſt de facili ſuſtineri ex eo, quia negari non poteſt per commiſsionem & citationem decretam & executã litem induci, & beneficium effici litigioſum quo ad partes, licet quo ad perpetuandam iuriſdictionem iudicis ſufficeret ſolum decretum citationis, iux. gloſ. in clem. ij.vt lit.pen.tradit Abb.in cap.fi.col.fi.de offic.leg.cum concor.traditis per Gloſſatorem in regula de annali.vbi dicam, & latius dixi ſuprà in regula proxima.q. fin. Executio igitur & notitia citationis eſt illa quæ conſtituit duos collitigantes : vbicunque igitur iſta concurrunt, regula locum habebit.Nec obſtat,quòd iuriſdictio eſt nulla literis non expeditis, quia illud procedit ex poſt ex parte iudicis, quando de

Iuriſdictio nulla literis non expeditis.

dicta regula.xxix.opponeretur ad effectum,vt in cauſa ad vlteriora non procederet, ſed à principio iuriſdictio valida eſt & citationis decretum,& executio, qua quidem executione facta reus comparans poteſt excipere de dicta regula.xxix. & iuriſdictionem annullare : ſed iam manet prius beneficiũ litigioſum, & hoc procedit quando eſt datum de dicta regula.xxix. Cæterum ſi de illa non exciperetur, res de plano procederet. Et ideo non abs re ſignatura apponit in commiſsionibus,quibus petitur cauſa committi literis non expeditis illam clauſulam,dummodo ante terminum ad articulandum literæ expediantur,& quòd interim beneficium non cenſeatur litigioſum quo ad effectum regulæ de ſubrogandis,vt dixi in præcedenti regula. Clarum igitur eſt, quòd ſi ſubrogatio tali caſu non valeret,fruſtra illa clauſula apponeretur,quod non eſt dicendum.

Citatus iuuari nõ poteſt.

Præterea,quia videmus per commiſsionem,literis non expeditis,& per citationem vigore illius decretam & executã, adeò beneficium effici litigioſum, quòd citatus non poteſt poſtea regula de triennali iuuari,vt tenuit Rota in pluribus cauſis,quas in dicta regula enarrabo. Ergo ſi beneficium eſt litigioſum,debet habere locum ſubrogatio.

Prædictis tamen nõ obſtantibus prima opi.eſt verior,quã tenuit

tenuit Rota, vt atteſtatur quidã Moder. Sabinen. in quibuſdam Apoſtillis dictæ regulæ. xxix. aſſerentes ſe habuiſſe ab Alexandro de Ceſena, tunc antiquo & practico procuratore.

Et iſta opin. ratione efficaci comprobatur, quia quando opponitur de regula illa. xxix. clarum eſt omnia acta retro facta per iudicem cum tota ſua iuriſdictione eſſe nullius momenti, vt aliàs ſæpe iudicauit Rota, & dicam in reg. de annali & de triennali. Et per conſequens cum citatio decreta nulla fuerit, non potuit inducere litis pendentiam, vt in vna Syracuſana Rota concluſit in dicta regula de annali. vbi ponã: non enim præſtant impedimentum, quæ de iure non ſortiuntur effectum, vt dicit regula iuris, & tradit latè Fely. in cap. ex tenore. de reſcript. vbi igitur lis non eſt, ſubrogatio locum non habet, ſed ſimplex prouiſio. Et regula iſta quæ in lite fundatur, hoc caſu non procedet. faciunt ea quæ dicam inferius in octaua. q. Nec obſtat, quòd fruſtratoria fuiſſet clauſula illa, quæ quotidie in commiſsionibus ponitur, etiam quòd beneficium non cenſeatur litigioſum, quo ad effectum iſtius regulæ, quia reſpondetur non eſſe per hoc ſuperfluam, quia apponitur ad maiorem declarationem, & ea quæ ad magis dilucidandam mentem impetrantium fiunt, licet tacitè inſint, ſuperflua non dicuntur, vt in. l. qui mutuã. ff. man. & in. l. quæ dubitationis. ff. de regu. iur. cum aliis de quibus per Moder. in. l. teſtamentũ. C. de teſtam. & quia magis timeri & obſeruari ſolent, quæ ſpecialiter repetuntur, quàm quæ generali probatione ſunt dicta, vt dicit text. in ca. ſi aduerſus. de hæretic.

Acta omnia retro facta per iudicem, nullius ſũt momenti.

Impedimentũ nõ præſtant, quæ de iure, &c.

Superflua quæ dicantur.

Obſeruari magis ſolent, &c.

Et iſta interpretatio vtilis eſt reipublicæ, quia ſic per eam lites reperiuntur, & finem capiunt, quæ per nouos ſubrogatus ſuſcitantur. Nec obſtat, quòd lis mota per illum qui tempore commiſsionis literas expeditas non habuit, ſufficit quo ad impediendum curſum regulæ de triennali: quia reſpondetur hoc non eſſe omnino ſine dubio. Sed poſito quòd ita ſit, prout dominus Saganta antiquus procurator retulit, ſuo tampore iudicatum fuiſſe in Rota, vt dicam in dicta regula de triennali. Tamen illud procedit, non ex eo, quia per talem commiſsionem dicatur introducta lis, cum clarum ſit litem non fuiſſe introductam obſtante dicta regula. xxix. Sed ex eo, quia per talem moleſtiam deſinit ille qui conue-

nitur eſſe pacificus,quæ quidem qualitas pacificæ poſſeſſionis requiritur in dicta regula de triennali. Quam quælibet moleſtia facti interrumpit, vt dicunt doct.in clem. gratiæ. de reſcrip.Et ſecundum hoc, aliud eſt eſſe beneficium litigioſum,aliud non eſſe pacificum,quia ſtant iſta ſimul,quòd non ſit pacificum, nec litigioſum. Verum quia iſta,quæ mihi ſatis ſolida non videtur in regula de annali,in illa.q. an citatio nulla interrumpat pacificam poſſeſsionem, latius attingam. Ideo ad ibi dicta me remitto.

Beneficiũ eſſe litigioſum aliud eſt, aliud verò non eſſe pacificum.

Primò pro prædicta opin.facit quod in fortioribus terminis, præteritis annis deciderat Rota in vna Hipporigien.parochialis coram domi. Nicolao de Aretio de menſe Iunio. M. D. xxj. in qua cauſa Rota voluit litem motam per non habentem mandatum,tamen ratificatam per dominum poſt mortem collitigantis non proficere, ad effectum iſtius regulæ, quæ requirit veram litem, imò fortius non proficere, etiam ſi ratificata eſſet poſt ſententiam ante obitum collitigantis. per ea quæ dicit deciſ.j. titu. de procura. in antiq. Et per dictum Cald.in.c.cum olim.de offic. deleg. relatum per Fely.in cap.cauſam.el.j.in penult.& vlt.colum.de iudic. Et reaſſumit D.Guliel.in Collect.deciſ. fol.ccxiij. Si igitur hoc caſu, vbi aliàs communis opin. tenuit valere ratificationem quo ad introducendam veram litem, Rota tenuit non ſufficere ad concedendum ſubrogationem iuxta formam iſtius regulæ,quanto fortius ſubrogatio locum habere non debet in caſu noſtro,quando nulla fuit iuriſdictio, citatio,nec proceſſus inde ſecutus,obſtante diſpoſitione dictæ regulæ.xxix. Cum igitur non dicantur tales collitigantes, in eis regula locum non habebit.

Poſſeſſio pacifica.

Lis mota per nõ habentẽ mãdatum, & ca.

Et eſt aduertendum,quòd licet vbi nulla eſt lis,non ſit dare verum collitigantem, poſſunt tamen ſic nulliter in iudicio contendentes appellari aduerſarij. Et ſtatuta loquentia de aduerſariis habebunt locum in iſtis: vt tradit Decius in cap.j.in.ij notabili. de iudic.& eſt text. & ibi not.Decius in ſecundo notabili. in cap.cæterum.de reſcript.

Poſtremo quantum attinet ad illam clauſulam,Dummodo literæ ante terminum ad articulandum expediantur, de qua ſuperius aliquid dixi,videnda ſunt quæ latius ſcripſi in regula proximè præcedenti.

QVAE-

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, vtrum illa verba hîc poſita, videlicet, dummodo in dicto beneficio collitigans intruſus non ſit, &c. comprehendant illum ſubrogatum collitigantem, qui obtinuit poſſeſsionẽ, vigore executorialium ſine intimatione, vel citatione facta parti condemnatæ? *Dũmodo in dicto beneficio, &c.*

SOLVTIO. Plura poſſent hîc diſputatiuè pro vtraque parte dici, ex quo materia eſt fœcunda: tamen vt ſtudeam breuitati quantum poſſum, ſine aliqua diſputatione concludendum eſt, illum non comprehendi ſub dictis verbis regulæ. Et ita Rota in vna Brixien. parochialis coram R.P.D. Iacobo Simonetta de menſe Martio M.D.xxj. concluſit. Quia ille, qui executorialium poſſeſsionem capit, non dicitur verè intruſus. Ratio eſt, quia quando à ſententia appellari non poteſt, quia tranſiuit in rem iudicatam, ſentẽtia poteſt executioni mandari ſine aliqua citatione partis, vt not. Bart. in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. & in. l. meminerint. C. vnde vi. qui alleg. Innoc. in cap. cum ſuper. de re iud. & iſta opin. eſt communis, vt dicit Alexand. in dict. §. in venditione. & ſequuntur Moder. poſt Abb. in cap. cum cauſa eod. tit. præſertim, quia hodie in executorialibus ſecundum ſtylũ Rotæ apponitur clauſula, quòd propria authoritate capi poſsit poſſeſsio, qui ſtylus adiuuatur dicto Bart. in l. iuſte. ff. de acqui. poſſ. ita quòd qui facit, lege concedente, nõ dicitur peccare, nec per conſequens intruſus dici poteſt, quia qui habet titulum coloratum ad aliquid faciendum, intruſus non dicitur, vt tradit Fely. in cap. in noſtra. de reſcript. ergo non comprehenditur ſub diſpoſitione iſtius regulæ. Et pro iſta parte plura argumenta & motiua ſcribit D. Guliel. in cellect. deciſionum fol. ccvj. deciſ. incip. gratia ſubrogationis, quæ non curo referre, cum ibi videri poſsint. Ex quo eius recollectæ iam in manibus omnium curialium verſantur, & moris mei non eſt tranſplantare dicta aliorum de charta in papyrum. Et licet iſta de iure ita procedant, tamen Rota neſcio quo pacto introduxit illum ita poſſeſsionem, ſine pręambula intimatione executorialium capientem, quodammodo attentare. Nam poſſeſsio reuocatur in priſtinum ſtatutum. rationẽ ponit Felyn. in ca. ad probandum. colum. iiij. de re iudic. Tamẽ iudicio meo ille non attentat, vt eſt deciſ. cccxvij. incip: item ſi pro

Intruſus.

Sententia tranſiens in rẽ iudicatã, &c.

Attẽtare.

ſi pro ſpoliato.col.ij.in not.tenet Philip. Peruſi.in cap. cum qui.§.j.de præbend.lib.vj.Fely.in.c.cũ cauſa.de offic.deleg. & in cap.de cætero.de re iud. & ita refert Angel.de ceſsis ſe obtinuiſſe in vna Tolletana ſpolij, vt eum refert Iacob. de Nigris in quibuſdã Apoſtillis ad illã deciſionẽ. Tamen pro ſtylo Rotæ optimè facit deciſio Rotæ. cj.incip. nota ꝙ vbi aliquis.in antiq. & deciſ. xxiij. in no. Et ſi hodie delerentur illa verba propria authoritate poſita in executorialibus, ſtylus Rotæ magis iuſtificaretur, ſed etiam ſi non deleantur, poteſt ſuſtineri per text.in cap.ſi beneficia. de præbend. lib.vj. Iunctis dictis prædictæ deci.cj.Sed etiã ſtante iſto ſtylo Rotæ pro vero, licet capiens poſſeſsionem per executoriales dicatur quaſi attentare, tamen intruſus non dicetur, ex quo habent titulum coloratum, & ſufficit ſecundum Abb.in.c. cum noſtris.de conceſ.præbend.

QVAESTIO QVINTA.

Subrogatus in iure.

QVAERO, quid ſi aliquis litigat cũ familiari alicuius Card.qui lite penden.moritur, vtrum ſubrogatus in iure, vel ad ius illius familiaris teneatur facere mentionem nominis, & tituli Cardinalis, vel ab eo conſenſum petere, iuxta formam regulæ. xxx. infrà eodem æditæ in fauorem Cardinalium?

SOLVTIO. Gloſſator in dicta regula.xxx.in.iiij.col. & hic col.pen.ponit quæſt.in terminis, & poſt plura concludit, ꝙ talis ſubrogatus non aſtringitur ſeruare cõtenta in dicta regula de impetrantibus beneficia per obitũ familiarium Cardinaliũ. Ratio eſt, quia de beneficiis litigantibus nullus inferior ſe intromittere poteſt, niſi ſolus Papa, vt dicitur in cap.j.&.ij.vt lit.penden.lib.vj. Et tale priuilegium non reperitur conceſſum Cardinalibus in dicta regula, neque hic excipitur iſte caſus: ergo dicemus ſub regula comprehendi. Et pro iſta parte faciunt alia motiua, quæ ſcribit Gloſſator in dicta regula.xxx.quæ non curo referre: ſatis eſt, quòd ita hodie ſeruat Rota.& Gloſſator in dicta regula dicit etiam Rotam ita iudicaſſe, vt in dicta regula.xxx.latius dicam.

QVAESTIO SEXTA.

Verba regulæ, iuris vel ad ius.

QVAERO, nunquid verba iſtius regulæ, ibi, iuris, vel ad ius, poſsint verificari, ſeu habeant locum in iure ad rem quod competebat defuncto?

SOLV-

SOLVTIO. Iſtam.q.reperio diſputatam per Collectarium in.c.accedens.de conceſ.præben. Et tandem concludit cum opi.Pet.& Bo. videlicet locũ non habere ſubrogationẽ, & per conſequens non erit locus iſti regulæ. Ratio prædictorum eſt, quia per obitum habentis ius ad rem, tale ius euaneſcit, ex quo nõ fuit ſolidatũ in perſona ſua. Et propterea tale ius deuoluitur ad alios expectãtes, qui eſt ius in ſpe tantũ cõſiſtens. Et ſecũdum hoc de illo beneficio, ad quod defunctus habebat ius ad rem, non erit prohibitus ordinarius diſponere, nec patronus præſentare, quia per obitum illius nihil dicitur vacare, ſecus autem de iure. Et ideo ex iſtis infertur, quòd non habet locum ſubrogatio in tali iure ad rem. Et per conſequens regula nõ procederet. Nam illa verba poſita hîc in regula iuris, vel ad ius debent in dubio intelligi in potiori ſignificatu, ſicut intelligũtur in.l.j. in perpetuum.ff.ſi ager vectig. Iſta eſt opin. Collectarij per me ita declarata.

Tamen contrariã opi.puto veriorem, ex eo, quia tex.in. c.j.vt lit.pen.lib.vj.prohibet aliquem diſponere ſuper iure collitigantis, & tamen illud ius, de quo ibi text.loquitur, verificatur in iure, quo præſentationẽ ſolam tribuit, vt dicit Cald. in conſil.j.vt lit.pen. cum concor.vt ſcribit Rochus Curtius in tract.iur.pat.in verbo, honorificum.q. xxiij. Et tamen negari nõ poteſt per præſentationem tribui tantum ius ad rem, & non in re, vt tradit Abb.in.c, ꝙ autem.de iur.pat. Et idem Abb.& ibi latius Moder.in.c.cum Bertoldus.de re iudi. Ergo eodem modo habebit locum in tali iure iſta regula.

Breuiter pro declaratione iſtius.q.de iure ad rẽ diſtinguendum eſt, prout latè dixi in regula de non tollendo iure quæſito.q.j.vti plures ſpecies diſtinxi, & ſecundũ illos modos facile colligi poterit, vtrum habeat locum regula. Nam in iure quæſito per præſentationẽ collitiganti defuncto, puto procedere iſtam regulam. E quo factum eſt beneficiũ litigioſum de quo patronus non poteſt præſentare, per ſuperius dicta.vt in.d.cap.j. Et ideo Papa liberè de illo diſponere poterit. & ſic eſt dicendũ de aliis iuribus ad rem conſiderabilibus, de quibus in dicta regula dixi. Primam tamen opi.ſequitur Bonifa. Rotæ auditor in cle.j.in.iiij.col.verſi.iij.concluſio, vt lit.pẽden.vbi latius diuagatur, cuius rationes mihi ſatis applaudẽt. Sed quia caſus pendent, non me extendam vlterius.

QVAESTIO SEPTIMA.

Priuãdus beneficio.

QVAERO, nunquid regula iſta habeat locum quando agitur ad priuandum aliquem beneficio ſuo in forma iuris, vt videlicet, quia commiſit homicidium, vel ob non ſolutionem penſionis, vel aliis ſimilibus cauſis?

SOLVTIO. Iſte caſus accidit tempore Sixti in vna Lugdu. præceptoriæ, in qua plures egregij viri pro vtraque parte cõſuluerunt, inter quos fuit Ioachinus de Narnia, tũc primarius aduocatus. Et iterum etiam caſus accidir in alia Hiſpalen. præbend. vt refert hic Gloſſator col. v. vbi dici Rotam tenere regulam iſto caſu locum non habere. Rationẽ adducit: quia talis cauſa non eſt beneficialis, ſecundũ gloſſ. in verſicu. finita. in cap. ij. vt lit. penden. lib. vj. quia priuãdus poteſt quandocũque vult renũtiare antequàm priuetur, & hoc procedit ſecundum eum quando propter illud crimen beneficiatus, contra quem cauſa committitur, eſſet priuandus beneficio. Secus ſi eſſet priuatus ipſo iure, quia tali caſu putat Gloſſator locum eſſe ſubrogationi. Subdit tamen Gloſſator colũ. fina. intellexiſſe à quodam clientulo ſuo obtinuiſſe in primo caſu ſubrogationem. Nam licet ille qui priuari petitur, antequam priuetur, renuntiare vel permutare poſsit, tamen à Papa ſubrogatio peti poteſt, antequàm beneficiũ vacet iſto modo: vt ſi contigerit prædictum priuandum, lite huiuſmodi pẽdente, mori vel cedere, quòd tali caſu dignetur impetrantem ad illud ſubrogari. Hæc ſunt quæ Gloſſator dicit.

Priuandus.

Tamen aduertendũ eſt, quòd diſtinctio Gloſſatoris de priuato ipſo iure, vel per ſententiam hodie in practica vera non eſt, quia licet magna ſit differentia inter vnum caſum & aliũ, vt ego latius proſequar in regula de annali quæſt. xlij. Tamẽ quo ad effectum iſtius regulæ nulla eſt differentia, vt patet ex regulis Hadriani. vI. & Sãctiſsimi D.N. Pauli. III. qui hoc in indiuiduo declararunt innitentes ſtylo curiæ. Et ratio eſt in promptu, quia regula iſta loquitur quando cauſa eſt beneficialis, quia agiť ſuper titulo beneficij, vt patet tex. vnde nõ poteſt aptari ad caſum priuationis, in qua de titulo beneficij non agitur, ſed de punienda perſona beneficiati propter delictum commiſſum, meritò gloſſ. in. d. cap. ij. vt lit. penden. & communiter Doct. ibi voluerunt talem cauſam non eſſe beneficialem, ſed prophanã. Et iſta ratio militat, ſiue aliquis debeat

beat beneficio priuari, ſiue ſit ipſo iure priuatus, quia licet à lege priuatio ipſo iure inducta ſit, nõ propterea beneficium vacat de facto, quia requiritur declaratoria ſententia, & amotio à poſſeſsione, vt in cap. cum ſecundum. de hæred. li. vj. & in cap. licet epiſcopus. de præbend. eod. lib. & talis priuatus ipſo iure poſſet ante ſententiam declaratoriam poſsidere pacificè per trienniũ, & defendi regula de triennali, vt ibi latius dicam: quod tamen mortuus collitigãs, de cuius ſubrogatione loquitur iſta regula, hoc facere non poſsit. Hinc eſt quòd in huiuſmodi lite priuationis de ſtylo gratiæ non dantur, ſi neutri, vel ſi nulli. Regula igitur iſta ſimpliciter loquẽs de validatione, debet intelligi & interpretari ſecundum mentẽ iuris communis, videlicet de vera vacatione iuris & facti, vt in cap. cum noſtris. & cap. literas. de conceſ. præben. & ibi notant omnes: non autem de vacatione iuris tantum, aliàs abſurdum eſſet dare ſubrogationem ad beneficium viuentis, vt in. c. j. de conceſ. præbend. nõ enim ſolet dari ſubrogatio ex ſtylo curiæ ad beneficium vacaturum, ſed poſtquàm vacat de iure & de facto. c. ij. de cõceſ. preb. Cũ igitur in caſu noſtro tẽpore impetrationis in forma iuris non vacet omnino ius collitigantis, nec cõſtet Papæ certitudinaliter de vacatione propter delicta, ſed ſperatur vacatio ex euentu litis, præcedentibus legitimis probationibus, nec verificentur verba regulæ, quæ de collitigante defuncto loquuntur, meritò regula iſta ad iſtũ caſum adaptari non poteſt, quæ loquitur quando ſubrogatio ſub iſto prætextu petitur, quia impetrans eſt collitigans ſuper beneficio, & ſic ceſſant mens & verba regulæ. Præſertim, quia ab vſu patrisfamiliâs, & vt apparet ex textu regulæ, ſubrogatio non datur, niſi in caſu ſucceſsionis vel obitus. Et tamen ſub iſtis caſibus caſus priuationis non comprehenditur, vt tradit Fely. poſt alios, quos ibi alleg. in ca. in noſtra. in. xxxvij. correl. de reſcript. Et dicã latius in regula de impetr. benefi. per obitum famil. Cardinalium. Et ita pro iſta parte, tempore meo, ego ex conſilio dominorum iudicaui in vna Aninionen. canonicatus die vltima Ianuarij M. D. XXXII. in qua agebatur ad priuationẽ ob non ſolutionem penſionis: & concluſum fuit, illũ qui ob pbædictã cauſam non ſolutionis penſionis priuari petitur, priuilegio regulæ iſtius non iuuari, nec etiam quo ad ſequæſtrũ, quia tali caſu non procedit clem. j.

Beneficiũ vt vacet per alicuius priuationem, quid requiritur.

Gratiæ nõ dantur, &c.

Subrogatio quãdo datur.

cle.j.de ſequeſtra.poſ.& fruct.vt ſingulariter declarant domini in deciſione.iiij.de ſequeſtra.poſ.in nouis. quę eſt repetita in antiquis. num. cccxciiij. Limitantur tamen iſta quæ dicta ſunt non procedere, quando iam eſſet lata vna ſententia priuatiõis,quia tali caſu locus eſſet ſubrogationi. Ratio eſt,quia per ſententiam prouidetur de beneficio, vt in cle.auditor. de reſcript. Et ideo practici in ſupplicatione priuationis apponunt, vel apponi faciunt iſtam clauſulam,& cum decreto, ꝙ ſi priuandus metu priuationis poſt accuſationẽ & inſcriptionem beneficium huiuſmodi, in alterius quàm oratoris fauorem reſignauerit,iudices nihilominus ad executionẽ literarũ priuationis procedere poſſunt,perinde ac ſi reſignatio huiuſmodi minime facta fuiſſet.Et Referẽdarij ſolẽt addere poſtea hæc verba,poſt primã priuationis ſententiã. Et iſtæ clauſulæ habent iuris fundamẽtum,vt patet ex deciſionibus,quas allegabo in dicta regula de annali.q.xlij. Quibus pro pleniori cognitione iſtius materiæ priuationis,addenda ſunt aliqua quæ hodie practicantur in ſignatura iuſtitiæ,de quibus Hiſpanus noſter in practica Cancellariæ, & antiqui Referendarij tractant in quibuſdam notis ſignaturæ iuſtitiæ,quæ iá per manus plurium verſantur.

Subrogationi locus per priuationem.

Clauſula, Et cũ decreto,&c.

In primis igitur ſciendum eſt, priuationes prædictas non ſolere ſignaturam cõmittere in curia,niſi delictum fuerit ibi perpetratum, vel cenſuræ, ob quarum incurſum petitur quis priuari,ſint in curia fulminatæ, vel priuandus ſit præſens, ſeu reſidens in curia,quia in iſtis caſibus priuãdus ſortitur ibi forum,vt in.l.j.C.vbi de crimine agi opor.not.in cap.poſtulaſti.& in.c.ſi.de foro competen.

Priuationes.

Item ſciendum eſt, quòd quando impetrans narrat multa delicta per priuandum perpetrata,& poſtea in cõcluſione petit committi probis viris,vt ſi eis de præmiſsis,vel altero præmiſſorum conſtiterit, dictum N.priuent &c. ſemper conſueuerũt illa verba caſſari,vel altero præmiſſorum. Quia dictus impetrans,diffamans aliquem, de pluribus criminibus debet arctari ad probandum omnia,de quibus illũ diffamat.Et propter iſtam rationem euitatur text.qui videtur contrariũ probare in.c.inter cæteras.de reſcrip.Et quod per illud dicit deciſ.Rotæ.lxviij.inci.licet.in nouis.& deciſ. D.XV. in antiq. declarando,vt per Fely.in.c.ij.in.xj. col.cum tribus ſequen. de

Impetrãs, diffamans aliquem.

de reſcript.Et tangunt Moder.in.c.ſignificante. de appel. Si enim non probat omnia,tenetur ad pœnam talionis,vel ſaltē ad pœnam diffamationis,iuxta.c.ſuper hi.de accuſa. & in.c. licet Heli. de ſimo. vt ibi latius dixi in lectura mihi ſubrepta Pataiuij.Hinc eſt quòd in priuationibus, & aliis cauſis criminalib.puta iniuriarum, quando agitur criminaliter, non datur,& quòd ſummariè &c.quia,vt dixi,intereſt partis propter pœnā talionis. Sed in cauſis ciuilibus datur ſummarius proceſſus,ſed ſolent caſſari hęc verba,ſola facti veritate inſpecta, niſi ex fauore.

Proceſſus ſũmarius,

Qui verò ſint caſus,in quibus quis ſit priuãdus, vel ſit ipſo iure priuatus, latè tradũt Moder.ĩ.c.ij.de reſcrip. & in.c.querelā.de iur.iur. & latius nouiſsimus repetens Andreas Tiraquellus in rep.l.ſi vnquam.C. de reuoc.dona. Sed vltra ipſos exẽpli gratia enumerabo aliquos caſus.

Caſus,in quib. quis ſit priuandus.

Primus eſt, quãdo quis exiſtens excõmunicatus celebrauit, quo caſu propter irregularitatē incurſam, eſt priuandus beneficiis.ca. latores.&.c.poſtulaſti. de cle.excom.miniſt. Sed hoc ita demũ eſt verũ, quando excõmunicatio eſſet impoſita ab homine,& ille clericus celebrans ſaltem habuiſſet notitiā excõmunicationis per ſolam famā: nam tũc priuari debet beneficiis, vt declarat Abb.in.c. illud. in tertio notabili.de cle.excom. miniſt.Sed quando eſſet excõmunicatus à iure,nõ requiritur aliqua notitia vel monitio,quia præſumitur ſcire ex quo iura ſint notoria.Et ideo in tali impetratione priuationis excommunicati ab homine ſolet apponi iſta clauſula, dũmodo excõmunicatus declaratus,& publicè denuntiatus celebrauerit & hoc propter extrauag. Martinifactā in concilio Baſil.quã declarat Fely.in.c.ad probãdũ.de re iudi.& in.c.ij.in.iij.col. de ſponſa. & tunc iſtis concurrentibus cõceditur ſupplicatio priuationis:ſed in excommunicato à iure,illa clauſula nõ requiritur.

Clericus excommunicatus.

Et eſt aduertendum,quòd in prædictam pœnam priuationis non incurreret clericus excõmunicatus celebrãs poſt pœnitentiam incœptam,licet non finitam,vt tradit Fely.in.c.at ſi clerici.§.de adulterijs.de iudic.

Priuatio ob non ſolutionem penſionis.

Secundus caſus in quo conceditur ſupplicatio priuationis, eſt ob non ſolutionem penſionis, propter quod inciderat in cenſuras: ſed iſta priuatio non conceditur alteri,quàm ipſi pēſionario,cuius intereſt.arg.c.cũ inter.de elect.&.c. nõ ſolēt. ij.q.vj.Rota tamen ex quadā æquitate excuſat debitorē penſionis

ſionis à priuatione, quando offert penſionario omnes ſolutiones temporis præteriti, & refecit expenſas: Prout accidit in vna coram domino Camillo de Ballionibus, pro Ioann. Melendes Priori Burgen. contra quem dominus Martinus Romam agebat ad priuationem ob non ſolutionem penſionis. Quod eſt verum niſi magna fuerit debitoris proteruia, & doloſa contumatia: nam tunc Rota procedit ad priuationem, vt fecit Rota in vna Cremonen. prioratus coram domino Christophoro Panigarola.

Impetratio per priuationem. Poſtremo quo ad iſtam materiam datur vna regula generalis, ꝙ nunquam ſignatur impetratio per priuationem, niſi forma iuris, id eſt, niſi de iure ille veniat priuandus. Nec debet apponi clauſula conditionaliter, ſi priuandus eſt, propter honorem ſignaturæ, quæ propter aſsiſtentiam principis videtur habere iura in ſcrinio pectoris, & tamē ſi conditionaliter reſcriberet, videretur argui de ignorantia iuris, vt in ſimili ſignatura dicit Gloſſator in regula.xxv.in.iiij.col.ſupra eod. Nam vt dicit text.in.l.ij.§.Seruius.ff.de orig.iur. turpe eſt patritio, & cauſas agenti, ignorare ius in quo verſatur. & idem Cice. dicit in oratione pro Cluentio. Hinc illud ortum habuit, quod dicitur in Euangelio Io.iij.c. Tu es magiſter in Iſrael, & hæc ignoras? Vnde meritò Alexand. Papa.III. Oxomen epiſcopum reprehenderat, qui cùm eſſet præditus ſcientia ſanctorum patrum conſtitutiones ignorare non debuerat, vt patet in.c.cum ſis.de conuer.coniunga. Sic etiā à Cicerone Publius Conſa reprehendi meruit, qui cum tanquam teſtis interrogaretur, & ille nihil ſe ſcire diceret, Cicero in eius imperitiā iocatus, Diſce quæſo, an forſan de iure te interrogatū credis? Dolo enim aſcribitur iuriſperito ſi iura ignoret, vt dicit Bal.in.c.j.§.iudices.de pace iura fir. ſequitur Moder. Aquen.in.l.j.col.iij.ff.de leg. Cū igitur Referendarij, & omnes aſsiſtentes Papæ in ſignatura ſunt iuriſperiti, verecundum videretur ſi interrogati de iure ipſi aliis reſpondendum committerent: iſta enim procedūt, niſi caſus priuationis propoſitus eſſet valde dubius, quia tali caſu nō eſſet inconueniēs ſignare commiſsionem in forma, & prout de iure, quia tales caſus exorbitantes poſſunt aliquando à peritis ignorari, vt dicit Ioannes Faber, & Ang.in.§.ſuſpectus. el.ij. circa fi. inſtitut. de ſuſpec. tut. & Saly.in.l.leges ſacratiſsimæ.C. de legi.

Oxom. epiſcopus ab Alexan. Papa reprehēſus.

Pub. Conſa reprehēſione dignus.

Iuriſperito dolo adſcribitur, ſi &c.

Caſus exorbitantes à peritis ignorari poſſunt.

Sententia contra ius ambiguum.

refert

refert Iaſ.in.l.ꝙ te.col.fi.ff.ſi cert.pet cum concor.vt ſcribit Fely.in.c.de quarta.in.viij.col.de præſcript. vnde non ab re voluit Bal.in.c.fi.de conſt.quòd ſententia lata contra ius ambiguum valet & excuſat.plura refert Fely in proœ.decretal. in.ij.col.plures alios caſus,in quibus clerici ſint beneficiis priuandi cumulaui in tract.de offi.poteſtate,& ſtylo ſacræ Pœnitentiariæ,quæ hîc non curo repetere.Et an tales priuandi antequam priuentur faciant fructus ſuos,latè ſcribit Fely.in dicto cap.de quarta.nu.xxxij.& ſeq.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO,ponamus duobus litigantibus ſuper beneficio ſuo ſuperueniſſe ad litem,quendam alium tertiũ pro ſuo intereſſe producens fortè acceptationem virtute gratiæ expectatiuæ,& vnus ex primis litigãtibus moriatur. Alter verò ſe ſubrogari petit, cum clauſula quatenus alicui non tollatur ius quæſitũ.Dubitatur nũquid ſubrogatio valeat,attẽto ꝙ de iure tertij acceptãtis cõſtat in actis?

SOLVTIO. Quæſtio iſta non videtur habere dubitationem ſtante iure acceptantis in actis, de quo niſi expreſsè Papa mentionem faciat,ſubrogatio nõ valebit,quia illud ius per acceptationem acquiſitum, quo ad iſtum effectum præſeruatur per dictam clauſulam quatenus nõ tollatur ius quęſitũ vt eſt deciſio in terminis Egidij de Bellamera in conſi.ſuo xxxv.col.fi.vbi bonas & legitimas rationes ponit,quæ ibi videri poſſunt,& mihi ſatisfaciũt.Cæterum ꝙ ius competat acceptanti,& quanti ſit ponderis, dixi latius in regula de non tollendo iure quæſito.q.j. *Acceptans de iure.*

QVAESTIO NONA.

QVAERO,an ſubrogatus quo ad litẽ, & ius defuncti, cenſeatur etiam ſubrogatus quo ad poſſeſsionem? *Subrogatus quo ad litem.*

SOLVTIO.Iſta quæſtio reperitur terminata per Egid.deci.ccclj.quæ quidẽ deciſio ita diſtinguit,ꝙ in aliqua parte ſubrogationis facta eſt mentio poſſeſsionis. Et tũc impetrans cenſetur ſubrogatus ad illã, quia videtur Papa de illa cogitaſſe.Aut verò in nulla parte ſit poſſeſsionis mentio, & poſſeſsio non comprehenditur ſub illis verbis ſubrogationis.ita concludit ibi Egid.cum quo concordat deciſi. in antiquis.ccclxxxv.incip.nota,ꝙ ſubrogatio.Et Bonif.de Vital. in cle.j.vj.col.verſ.nona concluſio.vt lit.pend.

Sed

Sed aduertendum eſt, ꝙ in prædictis ineſt quidam ſcrupulus, qui prędictica omnia turbare videtur. Nã deciſiones prędictæ poſſeſsionem iam acquiſitam eſſe iuris fatentur, dum allegant. l. peregrè. ff. de acqui. poſſ. & . l. licet. C. eo. ti. & not. in. c. cum noſtris. de conceſ. præben. Et tamen nolunt eã ſub ſubrogatione litis & iuris comprehendere, cuius contrarium dici debet. Quia videmus regulam. xv. de iure quæſito non tollendo. poſſeſsionem acquiſitam comprehendere, licet de ea mentionem non faciat, vt tenuit Rota in quadam cauſa, de qua ibi mentionem feci in. j. & . v. quæſt. ergo eodẽ modo dicendum videbatur iſto caſu.

Regula de iure quæſito an comprehẽdat, &c.

Et ideo vt ſcrupulꝰ iſte tollatur, poſſent iudicio meo in hac materia diſtingui plures caſus. Primus, quando aliquis eſt ſimpliciter ſubrogatus in litem & ius defuncti, & tali caſu ſi in nulla parte gratiæ eſt facta mẽtio poſſeſsionis, ad illam nõ cenſetur ſubrogatus, & ita procedunt dictæ deciſiones. Secundus caſus quando ſubrogatio facta fuit nõ ſimpliciter ad ius, ſed ad omnę ius, quod defuncto quomodolibet competebat & tunc venit poſſeſsio ratione illius dictionis vniuerſalis omnis, quæ de ſui natura aliàs non comprehenſa comprehendit, vt probat Dy. in rubrica de regul. iur. lib. vj. & ad hoc eſt expreſſa deciſio dominorum ſub titulo, vt lit. pend. in no. deciſ. v. quæ hoc tenet, & ſequitur eam Fely. in rub. de reſcript. in. iij. col. verſ. & ideo dicit Rota.

Tamen adhuc iſta non omnino ſatisfaciunt, ex eo, quia Egidi. in deciſione loquitur etiam per verba vniuerſalia ad omne ius, & tamen vult poſſeſsionem comprehendi, niſi de illa ſit facta mentio.

Quamobrem putarem, vt hæc omnia contraria ceſſent, faciendam differentiam inter ſubrogationem gratioſam & cõmiſſariam ſiue mandatum de ſubrogando, vt primo caſu talis ſubrogatio, quia fauorabilis comprehendat poſſeſsionem. argumento. c. ſi pluribus. de præb. lib. vj. Et ita procedant, quæ dicta ſunt de regula. xv. de nõ tollẽdo ius quęſitũ. quia ex quo regula eſt fauorabilis, concordans cũ iure communi, latè interpretando, poſſeſsionem capit, ne aliquis etiam in minimo indebitè damnum patiatur. Sed in ſecundo caſu quando ſubrogatio in forma iuris eſt, ex quo commiſsiones ſunt ſtricti iuris, & in eis tantum comprehenditur, quantum exprimitur, vt not.

vt not.in.c.j.& in.c.diſpendia.de reſcr.lib.vj.Ideo in tali mã dato de ſubrogando,poſſeſsio non comprehenditur, niſi exprimatur.& ad iſta cõferunt.quæ dicã in regula de annali.q. lxviij.vel dicas ꝙ deciſ.Egid.in interdicto vnde vi,procedit, concernens poſſeſsionem,quia illud núquam transfertur per quæcunque verba generalia ſubrogationis niſi ſpecialiter cõ cedatur,vt dicitur in.d.deciſione Egidij,quæ in hoc cõmuniter per Rotam approbatur,vt vidi in pluribus cauſis, & ita ſe habet ſtylus ſignaturæ.Deciſio verò.v.vt lit.pend.in no.cum aliis procedant in poſſeſsione ſimplici,& non quando defuncto,vel cedenti interdictum cõpetebat,quod not. & faciunt ad iſta,quæ dicam in regula de triẽnali.q.xj.Et per iſta videtur poſſe decidi difficultas,que modo per aduocatos diſputatur in cauſa Zamoren.beneficiorum corã R.D.Marſicano.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO,à quo tempore incipit computari menſis de quo hîc fit mentio,an à tempore datæ ceſsionis per collitigantem in alium tertium factæ,an verò à tẽ pore conſenſus apud notarium Cancellariæ præſtiti? *Mẽſis à tẽpore datæ an verò à tẽpore cõſenſus præſtiti computari debeat.*

SOLVTIO.Mihi videtur illũ menſem computari debere à tempore præſtiti conſenſus,prout dicitur in regula de infirmis reſignantibus,de computatione illorum viginti dierum.Et hoc ratione fundatur,quia antequam conſenſus pręſtetur,non poſſumus eſſe certi per ſolam ſupplicationem ſignatam,an collitigans verè ceſsit,cum poſſet alius eo inſcio ſupplicationem ceſsionis finxiſſe.Itaque reſignatio non poteſt dici perfecta nondũ conſenſu præſtito,& hinc eſt,ꝙ quis ante præſtitum conſenſum,etiam ſupplicatione ſignata pœnitere poteſt.Et tenuit Rota annis præteritis in vna Placẽti. Archidiaconatus de Trugillo,& in aliis pluribus cauſis;quia nihil dicitur actum,cum aliquid ſupereſt ad agendum.c.cum ſuper.de offic.deleg.l.fin.C.ad Sillan.Et hoc manifeſtè probatur per regulam Cãcellariæ,num. 43.inferius poſitam,quæ prohibet reſignationes expediri,niſi prius quis per ſe,ſi præſens eſt,vel per procuratorem ſuum ſpecialem in Cancellaria expreſſè conſenſerit & iurauerit vt moris eſt. Apparet igitur ante pręſtitum conſenſum reſignationes nihil proficere:à die igitur præſtiti conſenſus,quo tẽpore reſignatio dicitur perfecta& cõſequi effectũ,ille mẽſis numerari debet.Et ita videtur *Actũ nihil dicitur cũ aliquid ſupereſt ad agẽdũ.*

ſentire

ſentire Fely.hic in quadam apoſtilla,licet propter vitium ſcriptoris conſtructus verborum eius intelligi vix poſsit.Sed maior eſt difficultas ſcire quando incipit menſis ſubrogationis fiendæ à collitigãte per obitum collitigantis, an à tempore mortis collitigantis,an vero à tẽpore notitiæ ſubrogãtis? Solutio.Putarem tempus cõputandum à die obitus collitigantis,vt tollatur omnis occaſio fraudis,prout etiam computatur in.c.ſtatutum.de præb.lib.vj.quia in dubio tempus debet eſſe continuum,vt per gloſſ.in rub. ff.de perpe.& tẽp.præſcr. Eſt bene verum,ꝙ ſi collitigans eſt abſens,vel habeat aliquã iuſtam cauſam ignorantię,tali caſu menſis inciperet à die notitiæ,vt declarat Abb.in.c.quia diuerſitatem.in vltimo notabili.per illum text.de conceſſ.præb.& quia principium notitiæ poſſet eſſe incertum,incipiet mẽſis à data ſubrogationis, dato legitimo impedimento,de quo dixi in regula de infirmis reſignantibus.

Mẽſis ſubrog. &c. an à tempore,&c.

QVAESTIO VNDECIMA.

Cõmiſsio ſubreptitia.

QVAERO,an regula iſta habeat locũ ſi lis moueatur propter reſcriptum,ſiue commiſsionem ſubreptitiam? SOLVTIO.Dicendum eſt ꝙ non,quia regula iſta loquitur de lite & de collitigantibus:ergo debet intelligi in dubio de lite valida,quia lis inualida litis pẽdentiã non inducit,nec de illa opus eſt mentionem facere,nec text. in.c. j.&.ij.vt lit.penden.lib.vj.in tali lite locũ habent,vt dicit deciſio.lxxv.incip. nota,ꝙ attentata.in tit.de appella.in antiquis.ſequitur Fely.in cap.ex tenore.in.iij.colum.de reſcrip. Imò voluit Martinus in quadam ſua cõſtitutione,de qua mẽtionem feci ſupra in procemio iſtius regulæ, & de qua meminit hic Fely.quòd beneficiũ non dicitur litigioſum quo ad validitatem ſubrogationis, niſi proceſſum fuerit ad omnes terminos ſubſtantiales.& dicit idem Felyn.illam conſtitutionem factam fuiſſe,propter vnũ qui citauerat quẽdã Odoardum Portugalem.dum moriebatur,pro quibus facit deciſio. cccx.in no.Sed omiſſa illa conſtitutione Martini quãtum ad propoſitum quæſtio.noſtræ quando lis eſt introducta per reſcriptum ſubreptitium,res non habet difficultatem: quia vbi nullũ eſt ſubiectum,litis correlatiuũ corruit,vt dicit Bal.in.c. j.de feu.guar.Et ſic nõ poſſunt dici collitigantes,ſine quibus regula

regula iſta verificari non poteſt: faciunt pro iſta parte quæ dixi ſuperius. quæſt ij. quæ dicentur infrà quæſt. proxima.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, qui dicātur collitigantes ad effectum iſtius regulæ? *Collitigātes.*

SOLVTIO. Illi collitigantes dicuntur, qui principaliter agunt cauſam, & ventilant, vnde ſi ego commiſi cauſam contra Titium, & ille comparet, vel contumaciter ſe ſubtrahit, ille dicitur mihi, & ego illi collitigans. l. ſimul litigantes. Sed ſi Titius, cui ego ſum collitigans, committit cauſam contra Ioannem ſuper moleſtationibus, & ille comparet, non dicitur ille Ioannes mihi collitigans, ſecundum Rotam: vt dicit hic Felyn. qui refert ſe propoſuiſſe in ſignatura ſupplicationem ſubrogationis pro tali, & Papa nō luit talem ſubrogare, quia non diceretur collitigans. Requiritur ergo quòd mutuò litigent ſuper titu. eiuſdem beneficij, ad effectum, dicantur collitigantes, vt priuilegio iſtius regulæ fruantur.

Et eodem modo ſi vnus ex duobus correis à me cōuentis cedit iuri & liti, & alter correus, qui licet fuerit à me in commiſſione nominatus, nō tamen fuit citatus, petat ſe ſubrogari illi cedenti, narrans ſe collitigantem, & litem motam quòd tali caſu ſubrogatio non valebit: ſed ego actor qui illum cedentem citaui, potero me ſubrogari petere illi cedéti cui verè ſum collitigans, & ſubrogatio alterius correorum erit nulla. Et ita hic refert Fely. fuiſſe mentem Papæ, dum irritat hic prouiſiones ante menſem factas.

Sic etiam ſi Titius ſuper vno beneficio citat me coram vno auditore, & Gaius ſuper eodem beneficio trahit me coram alio auditore, & Titius cedat lite pendente, in tertium, Gaius ſe ſubrogari petere non poterit, quia non eſt collitigans Titij, licet litiget mecum ſuper eodem beneficio, ſed vtrique ſunt bene mei collitigantes, & ego illis potero ſubrogari, & illi mihi, ſecundum iſtam regulam. Et quanuis videatur hoc caſu ceſſare ratio poſita hic in regula, videlicet: Ne noui collitigantibus aduerſarij dētur, & per conſequens ceſſare debet hoc caſu regulæ diſpoſitio, cum Gaius non ſit mihi nouus collitigans, cum iam ante ceſsionem Titij mecum ſuper eodem beneficio litigaſſet. Tamen licet illa ratio non

A militet

militet, militat tamen alia, quia Gaius non dicitur collitigans Titij, & iſta regula ſubrogationem non concedit niſi collitigantibus. pro qua opin. eſt optima deciſ. Rotæ in nouis. xij. titu. de reſcript. quæ probat, quòd ſi ego committo cauſam contra. A. &. B. & ſuccumbam, non poterit auditor cognoſcere inter. A. &. B. quia illi collitigantes non ſunt, nec habet inter eos iuriſdictionem vigore meæ commiſsionis: quia debet inter eos noua inſtantia, ſiue iudicium incipere vigore alterius nouæ commiſsionis. Et idem deciſ. ij. eodem titu. in antiquis. cum quibus concordat Egid. deciſ. cccc-xlviij. incip. commiſſa cauſa, &c. pro prima tamen opin. vi-get deciſ. eiuſdem Egid. xcvj. incip. licet actor &c. quæ innuit, quòd vbicunque aliquis poteſt prætendere intereſſe in beneficio, de quo litigat, licet ille non ſit collitigans cum ſuperſtite, nihilominus ſubrogatio locum habere poteſt. Et auditor, mortuo actore, reum ſuperſtitem ab inſtantia iudicij abſoluere nõ debet, propter ſubrogãdos, & illos quorũ interest, ita ibi Egid. Tamen tenendo primã opinionẽ, quæ mihi videtur verior, ad illam deciſionem Egidij patet multiplex ſolutio. Prima, quia illo tẽpore iſta regula prohibẽs aliis collitigãtibus ſubrogari, adhuc ædita nõ erat, vt patet in proœmio iſtius regulæ. Secunda, quia Egid. intelligi debet, quando remanent illi, quorum intereſt, qui etiam fuerunt collitigantes, aliàs male diceret Egidius: quia in alios auditor nullam haberet iuriſdictionem per prædictas deciſiones. Item quo ad effectum iſtius regulæ non dicitur collitigans qui appellat extraiudicialiter ad curiam. Nam licet illa appellatio deuoluat cauſam, non tamen inducit veram litem, quo ad iſtum effectum vt colligitur ex deciſ. cccx. incipiẽ. ſi reus & poſſeſſor. in nouis. de qua plura dicam in regula de triennali, vbi accidit caſus.

Poſtremo non dicuntur illi collitigantes qui vigore reſcripti nulli inſtruunt litem, quia per reſcriptum nullum non datur iuriſdictio. c. j. de reſcrip. lib. vj. & ideo illi non dicuntur collitigantes, quia non entis nullæ ſunt partes. Nam collitigans à lite nomen capit: & vbi non eſt lis, non collitigantis nomen non competit: quia ſi re priueris, nec nomen habere mereris, vt dicit text. in. l. à nullo. C. de feriis. & in. c. dicat. xxxij. q. iiij. cum concor. vt per gloſ. fi. in. c. quæ ipſis. xxxviij. diſt.

diſt.& in cap.cor epiſcopi.lxix.diſt. Et licet iſti collitigantes non dicantur,tamen aduerſarij denominari poſſunt, vt tradunt Moder.in cap.j.de iudic. quia aduerſarius non tam ex lite quàm ex voluntate & animo contendendi denominationem capit,faciunt ea quæ ſuprà.q.proxima dixi.

Aduerſarii nomen vnde denoīationē capiat.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, quid ſi vnus ex duobus præſentatis collitigantibus moriatur, an patroni poſsint præſentare alium ad dictum beneficium, & ſic dare nouum collitigantem?

SOLVTIO. Lapus alleg.xxij.tenet quòd non,quia tex. in cap.j.vt lit.penden.lib.vj. habet locum in præſentatione, & iſta eſt cōmunis opin.vt apparet ex his quæ Rochus Curtius congerit in tract.iuriſpatr.in verbo honorificum.quæſt. xxiij. Et iſtam opinionem ſequuti ſunt Reuerendi P. & domini mei auditores in vna Barchionen.beneficij ſancti Chriſtophori,coram R.P.D. Marcello pendente. xxvj. Nouēb. M.D. xxxv. quicquid dixerit quidam Modernus in nouo tracta.iuriſpat. fol. ccviij. cuius dicta non refero, quia videntur ſatis verboſa. & impleret ſex bonas papyri paginas.

Solum huic concluſioni obſtat vnum,de quo ſolus aduertit Fely. hic in quibuſdam mendoſis & breuibus apoſtillis, vix tamen legibilibus, videlicet, quia ſi dicimus patronum non poſſe præſentare, ſequeretur hoc inconueniens, quod altero ex præſentatis collitigantibus decedente, ille ſuperſtes,qui non haberet concurrentem compræſentatum,poſſet obtinere in illa lite iniuſtè, prout fuit dictū in quadam cauſa Piſana,quod tamen cauendum eſt.

An patronus poßit præſentare aliū ad benefic.

Tamen tenendo primam opin. ad iſtam rationem facilis eſt reſponſio,quòd non debet præſumi illum iniuſtè obtinere poſſe, quia iſte collitigans ſuperſtes propter ſubrogationem innititur iuri ſuo, & mortui collitigantis: & verum eſt dicere penes aliquem illorum remanere ius ſaltem reſultans ex clauſulis generalibus, aliàs ſupradicta ratione attenta, idem dicendum eſſet quando alter ex electis collitigantibus moreretur, vt videlicet, eligentes deberent alium eligere propter illam ſuſpicionem, quod tamen fieri prohibet text. in dict. cap. j. Et ideo lex ſuſpicari vetat triſtem euentum, vulg.l. inter.§. ſacram.ff.de verb. obliga. Præſertim in caſu

Lex ſuſpicari vetat triſtem euentum.

 noſtro

noſtro,in quo per prohibitionem alterius præſentationis lites ſopiuntur. vt hic dicitur in principio illius regulæ. Quæ quidem ratio nedum priuatam vtilitatem concernit,propter quam poſſet Papa ius beneficij vni auferre,& adiudicare alteri.vulg.l.Lucius.ff.de euictio. Et iſto caſu ratio & timor Fely.euitatur, quia ſuperſtes obtineret virtute illius text. in d.c.j. & quod fit lege permittente, legitimè & iuſtè fieri dicitur,vt in vulg.l.Gracchus.C.de adulte.quanuis. prædictus Modernus,nomine Cæſar Lambertinus,in dicto nouo trac. iuriſpat.conatur nouum intellectum dare,ad dictum.c.j.per quem contendit probare illum text. non habere locum in præſentatione,quibuſdam ſatis argutis rationibus,quæ magis diſputationis congreſſus, quàm vbi agitur de bono, & æquo, prout in iudicando procedere poſſent. Tenenda eſt igitur iſta opinio,quam Rota non ſolum, vt dixi meis temporibus,ſed etiam antiquis,Sixti & Alexandri eſt imitata.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

Collitigans.

QVAERO,quid ſi quidã tertius nõ collitigans obtinuit ſe ſubrogari in locum,& ad beneficiũ illius qui iam obtinuit executoriales contra aduerſariũ,qui illis nõdum executis deceſſerat,nunquid ſit locus regulæ?

SOLVTIO. Deciſio iſtius caſus pendet ab illa difficultate,vtrum per ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatã,nõdum tamen executam dicatur finita lis:quam. q. latè attingam,in regula de annali.q.xlij.& in regula,de triennali. Nã ſi lis eſt finita,prout innuitur in.c.j.de lit.conteſt.lib.vj.& in l.cauſas.C.de tranſactio. non erit locus iſti regulæ, quia vbi nõ eſt lis,non eſt aliquis collitigans,qui ſubrogari poſsit.Sin verò adhuc poſt rem iudicatam reliquiæ litis manent, prout innuitur in.l.inter.ff.de arbit.regula locum habebit.

Quid igitur dicendum iſto caſu omiſſa iſta controuerſia, de qua latius ſcribam in dictis regulis? Crederem in.q. propoſita,non eſſe locum huic regulæ, quia lata ſententia quæ tranſiuit in rem iudicatam,licet reus condemnatus poſsit adhuc dici & appellari aduerſarius,per ea quæ Moder.ſcribunt in.c.j.de iudic.Tamen collitigans dici non poteſt,cum lis ſit finita quo ad iſtum effectum,& hoc viua ratione probatur, quia ſi lite pendente vnus collitigantium cedit tertio, alter collitigans peti poterit ſe ſubrogari:ratio eſt, quia lite pendente

Aduerſarius quis dici poteſt.

dente

dente dicitur innouare in præiudiciũ collitigantis, qui fortè ex litis euentu poſſet victoriam & ſententiam canonizatoriam ſui iuris, & adiudicatoriam beneficij reportare: ſed iſta ratio ceſſat quando vnus ex collitigãtibus obtinuit ſententiam, quæ iam trãſiuit in rem iudicatam, ſuper qua executoriales decretæ fuerunt: quia ſi talis cedit, collitigans nihil prætendere poterit, nec ex illa ceſsione in aliquo ſibi præiudicatur: ergo non poteſt vti priuilegio iſtius regulæ, quod datur vero collitiganti, vt ſe à iactura, & litium anfractibus propter nouos aduerſarios liberet, quæ omnia hic ceſſant.

Nec obſtant ea quæ in dicta regula, de annali & triennali dicam, litem non extingui poſt rem iudicatam non executam quia illud procedit quo ad quæſtionem de qua ibi tractatur. Sed quantum ad iſtam. q. illa non conueniunt, & ideo diuerſa ratio diuerſum parit iuris effectum. *Litem nõ extingui, &c. quomodo procedat.*

Limitarem tamen prædicta, niſi reus condemnatus per ſententiã, quæ tranſiuit in rem iudicatam aduerſus ſententiam reſtitutus fuiſſet, quia tali caſu efficeretur verus collitigans, vt prius erat, quia reſtitutio reponit rem in primum ſtatum. l. j. C. de ſen. paſsis. & l. quòd ſi minor. §. reſtitutio. ff. de minor. Et ideo credo in eo habere locum regula, quia virtute reſtitutionis dicitur adhuc lis pendere: conſequenter ſua ſubrogatio infra menſem poſt impetrationem alterius erit potior, & præualebit impetrationi alterius tertij, niſi regulæ derogatum eſſet in impetratione illius tertij, cui ſæpe ſolet derogari, vt dicetur inferius. *Ratio diuerſa.* *Reſtitutio.*

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, quando iſti regulæ ſoleat, & quomodo derogari?

SOLVTIO. Iſti regulæ ſæpe vidi derogari in beneficiis litigioſis vacantibus per ceſſum, vel deceſſum, & adnotauit Reuerẽd. bo. me. Laurẽtius Card. ſanctorũ Quatuor in lib. derogationum regularum. Et certè eſt malè factum iudicio meo, quia text. in. c. ij. vt lit. pen. lib. vj. prohibet ſubrogationes, ne propter nouos aduerſarios malitioſe interdum litigia in eccleſiarum diſpendium prorogari contingat: aliquando tamen propter iſtam rationem fuit talis derogatio denegata, niſi pro magnis viris, & Cardinalibus. ſed ratio dicto. c. ij. magis militare videtur, quando ſubrogatio *Subrogatio.*

tio datur Cardinali,vel aliis potẽtioribus,quibus facilius de negari deberet, quia atrocem, terribilem, & minacem vultum oſtendere poſſunt aduerſariis ſuis.argumen.l.j.C.ſi qua præd.pot.& in.l.j.C.ſi rect.prouin.Et ideo non immeritò ia ctura cauſæ afficiuntur, qui potentiorum patrocinium inuocant,vt diſponitur in.l.j.&.ij.C ne lic.pot. Quamobrẽ laudari meruit tempore Innocẽ.Octaui,Cardina. Alarien. tunc ſignaturam obtinens,qui duobus Reuerendiſsimis Cardinalib9,videlicet Cardinali ſancti Petri ad Vincula, qui fuit postea Papa Iulius II.& Reue.Card.de Fuxo, quærentibus tunc reſpectiuè ſibi commendari omnia beneficia per obitũ quorũdam ſuorum familiarium tũc vacantia,etiam litigioſa cum derogatione iſtius regulę:denegauit expreſſe derogationem regulæ,licet plurimum ſuper hoc ſolicitatus & importunatus fuiſſet.Et ideo bona fuit illa prouiſio,quæ in ceſsionibus col litigantium in perſonam tertij apponitur,videlicet dummodo orator non ſit cedente potentior, de quo dixi ſuperius in procemio iſtius regulæ,verſicu.fina.& in.j.quæſt. Et licet,vt dixi,tempore Innocentij, etiam Cardinalibus non concederetur derogatio iſtius regulæ : tamen hodie indifferẽter Cardinalibus cõceditur,prout alia ſingularia in eorum fauorem introducta ſunt cõtra regulas iuris, vt dixi latius ſuprà in regula proxima, tractando materiam ſignaturæ iuſtitiæ, propterea non ſine cauſa prælati procurant per ſaxa, per ignes fieri Cardinales.Eſt tamen aduertendum,quòd quando Cardinalibus datur ſubrogatio, & derogatio regulæ per obitum ſuorum familiarium,tunc ponitur quòd diſpoſitiuè familiaritas & continua commenſalitas dicti Cardinalis exprimatur.In quorum fauorem etiã introductum eſt de ſtylo ſignaturæ,quòd in prouiſionibus beneficiorum vacantium per obitum familiarium eorundem Cardinalium non detur derogatio iſtius regulæ,vt dicam in regula de beneficiis vacã. per obitum familiarium &c. Non datur etiam derogatio iſtius regulæ in beneficiis conſiſtorialibus, hoc eſt in monaſteriis virorum valorem ducentorum Florenorum auri ſecundum com.æſti.exceden.quia talia beneficia ſunt per quandam regulam reſeruata, & ſolet de illis cõſiſtorialiter prouideri per viam cædulæ,de qua vnam regulam fecit ad partem Clemẽs VII.Et hoc procedit,niſi per viam conſiſtorij eſſet data prius ſubrogatio,

Potẽtiorũ patrociniũ inuocantes,&c.

Derogatio regulæ.

Conſiſtorialia beneficia.

ſubrogatio, vel facta prouiſio. Et ita ſeruat ſtylus, qui habetur pro lege, vt in. c. quàm graui. de cri. fal. *Stylus habetur pro lege.*

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, quæ eſt ratio quare mouenti litem contra triennalem poſſeſſorem hîc non datur ſubrogatio? *Mouens litem.*

SOLVTIO. Eſt clara, quia ex quo lis quæ mouetur contra triennalem poſſeſſorem eſt improbata per regulam de triennali, & cenſetur quo ad iſtum effectum calũnioſa. Nam non videtur bonum ius competere litiganti quod exlidi exceptione regulæ poteſt, vt in. l. ſi vnus. ff. de pact. tradit Decius conſil. ciiij. & dixi in. §. j. inſtit. de actio. vnde qua ratione impetrantes contra ſenes & infirmos prohibentur hîc ſubrogari, quia præſumuntur improbi litigantes, & non fouere bonum ius eadem ratione, & illi qui mouent litẽ triennalibus poſſeſſoribus pacificis. noluit enim Papa approbare hic talem litem ad effectum ſubrogationis. Tamen, licet quo ad beneficium menſis, de quo loquitur iſta regula, huiuſmodi litigantes contra triennalem poſſeſſorẽ non iuuentur, iuuantur tamen beneficio iuris communis, de quo in cap. ij. vt lit. pend. lib. vj. Nam collitigans aduerſario triennale mortuo, poterit proſequi ius ſuum, & ſententiam obtinere, vt tenet etiam Fely. hic. *Ius bonũ non videtur cõpetere litiganti, &c.* *Litigãtes ĩprobi qui dicantur.* *Collitigãs aduerſario.*

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, de notabili. q. Duo litigãt: mortuo vno ex illis, quidã tertius non collitigans obtinuit primo ſubrogari ſine derogatione iſtius regulæ. Secundo loco quidam alius etiam non collitigans obtinet ſubrogationẽ cũ derogatione regulæ. Tertio loco collitigans ſuperſtes infra menſem hic deſignatum ſuam ſubrogationem impetrat. Quæritur modo quis iſtorum præferatur? *Collitigãs ſubrogationem obtinens.*

SOLVTIO. Videbatur dicendum ſecundo loco ſubrogatum debere præferri, ex quo habebat derogationem iſtius regulæ. Nam licet eſſet ſecundus in data, primus illi non præferebaĩ, quia nõ habuerat regulæ derogationẽ, neq; etiã collitigãs videbatur illi præferẽdus, ex quo erat poſterior ĩ data. Breuiter prædictis non obſtan. contrariũ fuit deciſum, videlicet collitigantẽ, qui tertio loco ſubrogationẽ infra menſem impetrauerat, & erat vltimus in data, debere omnib. præferri, per iſtã rationem: quia clarum erat, ꝙ quando ſecundus

impetrans obtinuit ſubrogationem cum derogatione regulæ,iam beneficium erat plenum in perſonā primi, & illi iam fuerat per prouiſionem ſibi factam acquiſitum ſibi ius in re, abſque eo quòd conſecutus fuerit poſſeſsionem,vt not.Ioan. And.in.c.præſenti.de offi.ordi.lib.vj.de cuius prouiſione ſecundus impetrans mentionem non fecit.igitur ſecunda ſubrogatio erat nulla prima non caſſata,iuxta not. in cap.auditis.de elect. & tradita per Imol.in cap.cum noſtris.de cōceſ. præben.& Fely.in.c.in noſtra de reſcript.

Nec obſtat, ꝙ primus impetrans non habuerat derogationem regulæ,quia hoc nō reddidit gratiam conditionalem, licet redderet reſolubilē, data poſtea oppoſitione regulæ. Interim tamē gratia primi erat pura,ſimplex & valida,cuius validitate extante,ſecunda ſubrogatio nō valuit, vt eſt dictum. Modo iſte primus impetrans ſine derogatione regulæ, licet vincat ſecundum impetrantem,vt eſt dictum,non tamen vincit collitigātem tertio loco ſubrogationem impetrantem,ſed vincitur ab ipſo collitigante,per diſpoſitionem iſtius regulæ, quæ vult collitigantem infra mēſem ſubrogatum vincere omnes alias impetrationes non habentes derogationem regulæ.Et licet iſte collitigās à ſecundo impetrante vincatur propter regulæ derogationem : tamen quia ſecundus impetrans vincitur à primo,& primus à collitigante,locus fuit, diſpoſitioni.cap. authoritate Martini.de conceſ. præben.vbi ponitur regula iuris, quòd ſi vinco vincentem te, à fortiori vinco te.Et ita per iſtam rationem determinauit iſtam q̄uæſt. Rota ante direptionem vrbis in vna Tiraſonen. canonicatus, & præla.de Tutela coram D.Guliel.Caſsiodoro,vt D.Martin. Rom.egregrius & antiquus procurator,tūc adnotauerat, vt ipſe mihi retulit.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA

Intruſus à principio litis.

QVAERO,quia hîc dicitur,quòd intruſo prius in beneficio non datur ſubrogatio. Quid ſi à principio litis fuit intruſus, ſed lite pendente deſinit eſſe,vtrum poterit ſe ſubrogari in beneficio per obitum collitigantis?

Qualitas ſemel poſita,&c.

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non, quia ſufficit,quòd ſemel fuerit intruſus.Nam qualitas ſemel poſita implet diſpoſitionem,licet poſtea ceſſet, vt eſt glo. notabilis in verbo,canonicis.in cap.ſtatutum.de reſcrip.lib. vj. & ibi. dixi.fa-

xi.facit ad hoc notabile dictum Bald.& Salyc. in. l. generaliter.C.de epiſcop.& cler. vbi volunt, quòd ſi detur dos mulieri ſub prætextu paupertatis, ſufficit quòd à principio fuerit pauper,vt dotem habeat, vnde ſi poſtea fiat ditiſsima, nihilominus habebit ipſam dotem.& hoc dictum ſequitur Ioã. Rogerius de la Mota,in rubrica de cau.poſſ. & proprie. fol. vij.faciunt ea quæ in ſimili ſcribit Decius in conſil.xxiiij incip.& pro virili, &c. Accedit,quod dicit etiam Ioan. And.in cap.decet.de reg.iur.lib. vj. quòd ſi conceſſa fuerit immunitas propter numerum. xij. filiorum,non debet illa ceſſare, ſi contingat aliquos ex illis mori.quod dictum ſequitur Imol. in conſil.lxxviij.viſis,&c.circa fina.faciunt ea quæ dicit Bal. in conſil.cj.verba domini.in.iij.volu. & Alexand. poſt Bart. in.l.ij.§.non ſolum.ff. de excuſ.tuto.cum concord.vt ſcribũt Moder.in.l.etiam.ff.de quæſt.

Dos ſi detur mulieri ſub prætextu paupertatis, &c.

Immunitas cõceſſa mulieri.

Tamen iſtis non obſtan.contrariũ videtur verius,quia negari non poteſt,quòd qualitas adiecta verbo debet adeſſe tẽpore verbi.vulg.l.ex facto.ff.de vulg.& pupil.Sed iſta regula diſponit intruſo non dandam ſubrogationem: ergo debet intelligi,quòd ſit intruſus tempore ſubrogationis, & hoc veriſimile videtur,quia Papa noluit intruſo ſubrogationem dare, ne quis in ea perpetuò ſe confoueret: nam intruſus non meretur præmiari,ſed caſtigari,vt in.c. eum qui.de præbẽd.lib. vj.Sed iſta ratio nõ militat in eo,qui tempore ſubrogationis iam non eſt intruſus, ergo ceſſare debet diſpoſitio. Nec obſtat,quòd qualitas ſemel poſita, &c. quia illud procedit quãdo agitur de inducendo fauore & commodo,vt prædicta iura loquũtur: ſecus verò vbi agitur de damno & odio,quia tali caſu qualitas nocens requiritur tẽpore actus, vt in.l. in delictis.ff.de noxali.argum. eorum quæ dicitBar.in.l.item ſi in poteſtate.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.

Benef. vacans per obitum, &c.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, vtrum beneficium vacans per obitũ vnius ex collitigantibus poſsit ante mẽſem iſtius regulæ acceptari per expectantes?

SOLVTIO. Si attendamus literam antiquam regulæ vſq; ad tẽpus Alex. gratia expectatiua proculdubio excludebatur,quia illa ſolet cõcedi motu proprio,vt dixi in tract.expect.poſt Abb.in cap.j.de iudic. Et tamen iſta regula loquitur de

tur de impetrationibus,quæ ſunt diuerſæ à gratia motu proprio,vt in vulg.c.ſi pluribus.&.c. ſi motu proprio de prebẽd. lib.vj.Et tradunt omnes in.l.j.ff. quod quiſque iuris. Si verò attendamus literam modernã regularum, in quibus expreſſe de gratiis motu proprio fit mẽtio,& tunc aliter dicẽdũ erit.

Sed aduertendum eſt,quòd iſta procedunt,quando expectatiua conceditur lite iam pendente ſuper aliquo beneficio: ſed ſi cõceſſa fuiſſet ante litem, Egid.tenet in conſil.ſuo.xxv. acceptationem valere de beneficio litigioſo vacante per obitum alterius collitigantis.Et idem repetit Egid.in.c.ij.in.vj. quæſt.vt lit.penden.lib. vj. communis tamen opinio eſt iſta, quòd expectans non poſsit tale beneficium acceptare in præiudicium ſuperſtitis, & ita vidit iudicare Bonifac. Vitalinius Rotæ auditor per Card. Nemanſen.in clem.auditor.in fina. verbis de reſcript.poterit tamen admitti talis expectãs,vt intereſſe putans ex ſuo iure, non ex iure mortui, vt eſt deciſ. dlxxxviij.incip.vtrum.cap.ſi hic contra quos.in antiquis. Et declarat idem Bonif.Vitalinius in clem.j.in.vj.colum.vt lite penden.Et Oldra.in conſil.ccxcix.quidam Vgo.colum.fina. & illa deciſ.dlxxxviij.reperitur ſub tit.vt lit.pendẽ.deciſ.xij. in no. & eſt repetita in antiquio.Biſegneti,eod.titu.deciſ.ij. Et ideo ſubrogatio valebit extra caſum præiudicij lit. pend. de iure communi, per ea quæ Card. in pluribus conſiliis dicit,quos refert Decius in ca.j.de confir.vtil. vel inutil.ſed attenta diſpoſitione iſtius regulæ,putarem ſubrogationem nullam quo ad omnes effectus, ne valeat collitigans moleſtari, aliàs fruſtratorium eſſet procœmiũ iſtius regulæ:quod tamen limitatur tripliciter. Primo, niſi expectans habeat gratiã ſuã, etiam ad litigioſa.Secundo,niſi expectatiua ſua eſſet ad certum beneficium,ſuper quo poſtea moueatur lis, vt colligitur ex dictis Bonifacij in.d.clem.j.in.v.col.Tertio limitatur niſi lis mota fuerit in forma iuris, videlicet quando ageretur ad priuationem prætextu homicidij,vel alterius criminis. Nam ſi lite pendente moriatur, poſſeſſor beneficij poterit tale beneficium non obſtãte illa lite acceptare.Ita dicit deciſ. ccccxcj.in nouis.incip.Titius erat.

Expectãs qui acceptauit beneſic.litigioſum.

Beneficiũ litigioſum acceptari poſſe limitatur tripliciter.

Sed hîc ſuboritur notabilis difficultas, quæ pridie deciſa fuit per dominos.Ponamus ꝙ expectãs acceptet beneficium per obitũ alicuius collitigantis, quando non poteſt acceptare,&

obtineat ſe ſubrogari, & ita continuat vigore gratiæ expectatiuæ litem contra alium collitigantem ſuperſtitem ſuper dicto beneficio, & tandem obtinere canonizari ſubrogationẽ ſuam, poſtea vigore dictæ gratiæ expectatiuæ acceptat aliud beneficium, alter dat & excipit de conſumptione gratiæ, ex quo prius accceptauerat beneficium prædictum, & obtinuerat vigore ſubrogationis, dubitabatur nunquid illa ſubrogatio, vigore cuius obtinuit beneficium, expectans dicatur gratiam conſumpſiſſe. Hoc dubium fuit propoſitum per dominum Ioan. Paulum in vna Tullen. cano. & præben. de Remaricamonte. Et fuerunt varia motiua hincinde allegata, & deducta per aduocatos & procuratores vtriuſque partis. Nam quidam dicebant gratiam conſumptam, ex eo, quia ſubrogatio fuit conceſſa ratione litis motæ vigore gratiæ expectatiuę, & ſic expectatiua fuit cauſa, ꝙ ſubrogatio canonizaretur. Alij totum oppoſitum dicebāt. Tandem Rota, re diſcuſſa, cõcluſit decima Octobr. M.D.xxxix. gratiá nõ eſſe conſumptá Ratio fuit, quia licet lis, quę dedit cauſam ſubrogationi poſtea canonizatæ, fuerit mota vigore gratiæ expectatiuæ, nõ tamen expectatiua fuit cauſa immediata, ſubrogationis, ſed mediata & remota, quo caſu cauſa remota ad nocendum nõ debet attendi ſed cauſa proxima & immediata, vt not. omnes Moder. in. l. certi condictio. poſt gloſſ. ibi. ff. ſi cert. pet. & Felyn. in capit. ſolitæ. de ma. & obe. cum concor. vt ſcribit Decius in rubrica. C. qui admit. columna. iiij. numer. 40. in vltima lectione, & tradit Imol. in. l. j. §. fi. ff. de dona. & Corneus conſil. cliij. columna fi. lib. ij. & conſil. cclxiij. col. ij. volu. iiij. Nam clarum eſt, ꝙ ſubrogatio eſt noua, & ſimplex gratia de per ſe nõ depẽdẽs ab expectatiua: ergo ſi vigore illius fuit acquiſitum beneficium, non poteſt dici acquiſitum vigore gratiæ expectatiuæ, cum ſubrogatio ſine gratia expectatiua, imò non exiſtente aliqua lite cõcedi poteſt, vt ſuperius eſt in aliis qq. dictũ. Et per hoc apparet, ꝙ deciſ. ccccxxviij. in nouis nõ obſtat, quia ibi vigore acceptationis & prouiſionis nullę perceperat vtilitatem ſpectans, puta fructus, quod hoc ceſſat. Nec obſtat, quòd noua prouiſio quæ habet effectum, etiam ex gratia nulla conſumit gratiam: quia hoc ideo eſt, quia noua prouiſio præſupponit primam gratiam in neceſſarium antecedens, vt tenet Gloſſator infrà, regula. lxij. aliàs non

Subrogationis diffinitio.

Cauſa remota.

Noua prouiſio.

non valet,vt deciſ.xiiij.de conceſſ.præb.in antiq.& Bellamera deciſ.cxvj.& illa prima gratia eſt cauſa immediata nouæ prouiſionis,quia noua prouiſio fit ad iſtum effectum,quia orator dubitat gratiam ſuam expectatiuam,& acceptationem inde ſecutam viribus nõ ſubſiſtere,&c.ideo noua prouiſio cõceditur ratione primæ gratiæ,& ideo non eſt ſimplex prouiſio:meritò ſi illa habet effectum , conſumit. Sed ſubrogatio non præſupponit aliquem titulum præambulum, ſed eſt ſimplex gratia de per ſe ſubſiſtens : ideo ſi vigore illius acquiro beneficium,non dicitur illud habere ratione gratiæ expectatiuæ,quòd eſt bene notandum.

REGVLA DE VERISIMILI NOTITIA OBITVS.

ITEM uoluit & ordinauit , quòd omnes gratiæ quas de quibuſuis beneficiis eccleſiaſticis cum cura,uel ſine cura,ſæcularibus & regularibus per obitum quarumcũque perſonarum uacantibus in antea fecerit,nullius roboris uel momenti ſint, niſi poſt obitum , & ante datam gratiarum huiuſmodi tãtum tẽpus effluxerit,quòd interim uacationes ipſæ de locis,in quibus perſonæ prædictæ deceſſerint,ad notitiam eiuſdem domini noſtri ueriſimiliter potuerint perueniſſe.

PRAEFATIO.

Regula author. REGVLA iſta ſancta & ſalutaris videtur,quia per eam fraudes coercentur,& cupidæ ambitionis audacia refrenatur. Eius primus author fuit Ioan.xxiii.qui eam edidit xiij.Caland.Maij,Pontificatus ſui anno.iiij.vt in eius regulis apparet.Deinde Martinus.V.per eadem verba approbauit,nihil ad eam addens.Poſteriores verò pontifices vſque ad Nicolaum.V.de iſta nullam mentionem fecerunt:Nicolaus tamen ſuſtulit procemium regulæ quo vſi fuerant Ioann.xxiii. & Martinus,quod breuitatis cauſa factum opinor cum aliàs indignum videretur tam ſalutare procemium , ex quo mens & intentio colligitur conditoris ſuſtuliſſe.Nicolaum tamen [illegible] omnes Rom . Pontiſ.eius ſucceſſores hucuſque ſunt imitati,quia nullus eorum procemio illo vſus fuit.Imò,quod eſt

eſt magis mirãdum, ꝙ cum regula iſta varias habuerit in cau ſis decidendis difficultates, vt ex diſcurſu operis apparebit, nullus eorum verbum aliquod addidit, vel mutauit ad regulã Nicolai, ſed integra manſit vſque in hodiernum diem, cum tamen aliæ regulæ aliquam receperint mutationem. Et illa regula Nicolai, dempto procœmio in omnibus aliis concordat cum illa Ioann. xxIII. Procœmium verò Ioann. xxIII. tale fuit: Item, vt in habendis beneficiis eccleſiaſticis fraudes euitentur, ſeruetur conſcientiæ puritas, & ambitionis via præcludatur ambitioſis, &c. haƈtenus habetur procœmium Ioan. Ex quo colligitur manifeſtè ratio finalis iſtius regulæ, quæ concordare videtur cum æquitate iuris communis, & ideo fauorabiliter erit & latiſsimè interpretanda, per ea quæ gloſſa. iij. dicit in capitulo tertio de præben. lib. vj. quod faciet ad multa inferius dicenda.

Procœmiũ Ioã. xxiij. deſcribitur.

Regula fauorabiliter interpretanda.

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR primo, vtrum iſta regula habeat locũ extra curiam in impetrationibus ordinariorum & legatorum?

Impetrationes ordinariorum.

SOLVTIO. Prima facie dicendum videtur ꝙ nõ, quia regula loquitur in Papa, vt ex eius verbis apparet: ergo non procedit ex ordinario, quia ex diuerſis non fit illatio. Et quia ordinarius poteſt conferre beneficium ſub conditione ſi vacat etiam ignoranti vacationem, ſecundum gloſſ. & omnes in cap. ij. de eleƈt. lib. vj. & Lap. alleg. vj. & Rota. deciſ. clxj. in antiq. ſufficit enim ꝙ beneficium vacauerit, & veritas attendatur, per ea quæ not. Gemin. in. c. ne captandę. in. iiij. colum. de conceſſ. præb. lib. vj. facit. c. veritate. viij. diſtin. Nec debet morari, nec fruſtrari prouiſio propter talem conditionem ſi vacat, quæ eſt de præſenti, licet ignoretur exiſtentia conditionis eiuſdem. l. multum. ff. de cond. & demon. Nec enim nocet anguſtia tẽporis. l. ſi mihi & tibi. ff. de leg. j. not. in. c. in præſentia. de ſponſa. vbi ſi mulier nõ certificata de morte viri cõtrahit matrimoniũ, tenet ſi in veritate maritus erat mortuus: vnde in collatione beneficij non eſt neceſſarium modum vacationis exprimere, licet bonum ſit illum exprimere, vt not. gloſſ. quamuis. in clemen. j. de præbend. Domini in. c. ſuſceptum. de reſcrip. lib. vj. & gloſſ. vacationibus. in. c. cupientes. de eleƈt. lib. vj. Item iura dicunt, ꝙ beneficia non conferantur antequam vacent: vt in. c. nulla. de conceſſ. præbend. ergo ſi

Ordinarius an poteſt cõfeſ. benefi.

Temporis anguſtia.

Si mulier non certificata.

Vacationis modũ exprimere

go ſi vacent, licet vacatio ignoretur valet collatio, iuxta dicta Bald. in rubric. qui ſint reb. vbi dicit valere collationem Epiſcopi de beneficio vacante, licet non vacaret, vt credebat Epiſcopus: quod dictum dicit eſſe mirabile Fely. in cap. ſciſcitatus. in penul. colum. de reſcript. facit deciſ. xxxvj. de præbē. in antiq. præſertim quia collationes ordinariorum ſunt fauorabiles & naturales, propterea ampliandæ. c. peruenit. xj. q. & no. in cle. fi. de offi. ord. Et pro iſta parte dicit Gloſſator hic, ꝙ iudicauit Rota, & idem dicit in regula de ſubrogādis collitigantibus. in fi. vt dicebat etiam tunc D. Coronatus aduocatus. nam ſatis erat. ꝙ principium & finis ſint habilia, licet medium inutile ſit, vt ibi per eum.

Collatio de beneficiis vacantibus.

Ordinariorū collationes fauorabiles.

Principiū & finis habilia, &c.

Iſtis tamen non obſtantibus contraria opinio eſt verior & communis quem in primis tenet Gloſſator hîc, dicens, quòd iſta regula habet locum extra curiam, quia concernit vtilitatem animæ, ex quo emanauit ad tollendas fraudes & ambitiones: vnde dato quòd aliàs eſſet exorbitans & pœnalis, propter fauorem animæ recipit extenſionem, vt dicit Ioan. And. in cap. ex tenore. qui filij ſint legit. nam, vt ipſe inquit, negari non poteſt, ꝙ iſta regula cōcordet cum iure communi, vt nō detur occaſio captandę mortis alterius, iuxta capitulum ſecūdum & tertium. de conceſ. præb. Hæc dicit Gloſſ.

Addo, ꝙ iſtam etiam opinionem tenet Decius in conſil. cccxcviij. incip. in cauſa domini. col. fi. vbi expreſſe concludit ꝙ regula iſta habet locum in ordinario, quia licet loquatur in ſummo Pontifice, tamen ex quo emanauit ad obuiandum fraudibus, latè debet interpretari & extendi à paritate rationis, quia etiam ſi materia odioſa ſit, fit talis extenſio, vt fraudes remoueantur: vt probatur in cap. ſi ciuitas. de ſentent. excōmu. lib. vj. & gloſſ. fi. in. c. quanquam. de vſur. lib. vj. Præſertim, quia per iſtam regulam ambitio coercetur, propter quod vitium quis repellitur à beneficio, vt not. Abb. per illum tex. in cap. cum iamdudum. in princip. de præb. Nam ſicut ius cōmune reprobat ambitionē, vt in cap. quia in tantum. de preb. ita & iſta regula idem facit. ex quo ſatis infertur, quòd dixerat Gloſſator hic, ꝙ habeat cōformitatem cum iure communi, & ſic habebit locum in ordinario. & ita dicit Decius iudicatum fuiſſe in parlamēto Delphinatus.

Extēſio in materia odioſa quādo fiat.

Ambitio repellit à beneficio.

Et ſecundum iſtam opinionem reperio nouiſsmè conſuluiſſe

luiſſe Ioannem Franciſcum de S. Nazario de Ripa in conſil.xvj.poſito in lib.j.de legi.& longa conſue.in operibus ſuis impreſsis,vbi poſt multa concludit,ꝙ iſta regula habeat locũ extra curiam coram ordinario ex eo,quia non exorbitat à iure communi,aliàs non eſſet regula,vt in.l.j.ff.de reg.iur. Nã ſecundum eum iſta regula fuit condita ſecundum ius commune,& ſecundum rationem & naturalem ſenſum. Nam aſſeuerans mortem ante veriſimilem notitiam,præſumitur conſcius alicuius conſpirationis factæ in mortem alterius, & acceleraſſe impetrationem ne præueniretur: & iſta fuit ratio dictæ regulæ,quę locum habet in ordinario,& hoc latius confirmat idem Ripa in.cap.ij.colum.penult.de reſcrip. vbi concludit,ꝙ iſta regula habet locum in legato & ordinario, quia extracta fuit de corpore iuris communis,videlicet,ex ratione.c.deteſtanda.de conceſſ.pręb.lib.vj.vt tollatur occaſio captandæ mortis,vt ibi latius per eum.

Et iſtam eandem opinionem poſt longam diſputationem tenent Moderni in tract.beneficiorum.in.xlvj.q.iij.partis.Et ante ipſos doctus Gloſſator antiquus pragmaticę Franciæ,in tit.de collationibus in verbo, faciendas.à quo quicquid dicunt Moder.in dicto trac.beneficij acceperunt.Et tamen cõcludunt prędicti doctores quod iſta regula procedit in ordinariis,quia fuit facta ad obuiandum fraudibus, quæ fiebant in curia ad præueniendum ordinarios, & non eſt dicendum ꝙ Papa qui aliorum iura vult ſeruare,ſua negligat,vt in cap. licet.de.ſupp.neg.præla.cum aliis concor.vt ibi per eos.Nã niſi iſta regula haberet locum in ordinariis,quotidie fraudaretur Papa,& ad obuiandum ſimilibus fraudibus factum fuit cap.ſtatutum.de præbend.lib.vj.ibi.in diœceſi exiſtentes. Et quod ibi not.per doct.Et collationi videtur ineſſe tempus tacitum,quo collator potuerit veriſimiliter ſcire vacationem, vt in ſimili nota.in.§.loca.inſtit.de verb.oblig. & not.in lege.ij.ff.de eo quod cer.lo.& in.l.interdum.ff.de verb.oblig. Et dicunt ſuper hos vidiſſe quendam conſtitutionem Otthonis legati,de qua ibi per eos.

Papa qui aliorũ iura vult ſeruare, ſua negligat.

Non obſtant in contrarium adducta, quia vltra quod ex prædictis apparet ad ea ſolutio, ad ea etiam reſpondet Iaſo.in conſil.ciiij.columna penultima libro primo, qui hanc opinionem tenet,vt ibi per eum.

QVAES.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, nunquid in iſta regula procedat in gratia facta motu proprio?

SOLVTIO. Diſtinguendum eſt de motu proprio. Nam ſi loquimur de motu proprio impetrato ab eo in fauorē cuius fit prouiſio, qui doloſè impetrat, & ſciens ſe nō veriſimilem notitiam habere, quæſtio non haberet difficultatem, quia præſumitur ille motus proprius procuratus, & non iuuat: licet hodie per abuſionem talis dicatur etiam motus proprius, vt aliàs latè dixi in aliis regulis: ſed vbi quidem tertius hoc ignorans porrigit ſupplicationem pro alio, & Papa eam ſignat motu proprio, tunc tres domini voluerunt in Rota locum non eſſe regulæ, quia iſte eſt verus motus proprius, & tali caſu verū eſt dicere Papam, qui ex ſeipſo mouetur ad concedendam gratiam, non velle ſe huic regulæ ſubiicere. Tamen iſtis non obſtant. alij domini vnà cum Fely. in vtroq; caſu iudicarunt regulam obſtare impetranti, vt refert hîc Fe. in quibuſdam apoſtillis. Ratio deciſionis fuit, quia Papa prouidendo motu proprio, credit nuntium veniſſe debito tempore: nam ex quo non fuit certificatus de tempore, præſumitur ignorare qualitatem eius, cum ſit facti, & cōſiſtat in facto capit. primo de conſti. lib. vj. Et per conſequens non viſus fuit cogitare de generalitate iſtius regulæ. Et pro hoc facit, quia talis præſumitur mens Papæ concedentis qualis eſt iuris, ſed de iure, quòd quililibet non præſumitur ita eſſe ambitioſus, vt præproperè, & in tempore non veriſimili impetret. argu. l. interdum. ff. de verbo oblig. & in. l. ij. ff. quod cer. loco. ergo talis præſumetur mens Papæ, quia quilibet præſumitur in dubio impetrare infra ordinarium tempus veniendi ad vrbem, & non tempore extraordinario. l. Seio. §. Medico. ff. de ann. leg. Et pro iſta opin. videtur text. hîc vbi annullantur omnes gratiæ, ſic & cōprehēdit gatiam motu proprio, quia qui totū dicit nihil excludit, vulg. l. Iulianus. de. leg. iij. c. ſi Romano. xix. diſtinct. & in capit. ſolitæ. de maioritate & obed. Et cum iſta concluſione videtur concordare Iaſ. in. conſil. ciiij. incip. circa quatuor. colum. penul. lib.

Papa cōcedens qualis eſſe dicatur.

Ambitioſus nō adeo præſumitur quis, &c.

Totū qui dicit, nihil excludit.

QVAESTIO TERTIA.

Species vacationis obitus.

QVAERO, an regula iſta comprehendat illam ſpeciem vacationis obit⁹, quæ ĩcludi poſſet ſub clauſula, ſeu alio quouis

quouis modo appoſita in reſignatione?

SOLVTIO. Exemplum poteſt poni in caſu, qui cõtingit tempore Sixti in Rota ſuper Abbatia Auicien. ſancti Petri de Turio, in qua quidam Petrus de Rüpe abbreuiator de anno. M.ccccl xvij. die decima Iulij dedit mandatum ad reſignandum ſuam Abbatiam in fauorem Ioan. de Claramonte, miſſo mandato ad curiam dictus Petrus reſignans ante factam reſignationem per ſuum procuratorem, obiit extra curiam. xiiij. prædicti menſis Iulij, & ſic per obitũ eius mandatum fuit reuocatum. Sed procurator obitum ignorans reſignauit Abbatiam in manibus Papæ, qui prouidit dicto Ioan. cum clauſula, ſiue præmiſſo, ſiue alio quouis modo, &c. Deinde quidam Ioan. Perini habens notitiã de obitu dicti Petri, impetrauit per obitum à Papa, & cõmiſit cauſam contra dictum Ioannem de Claramonte iam intruſum, qui comparens allegabat ſibi ius competere in dicta Abbatia, licet non vigore reſignationis ſibi factæ, quæ non valebat propter defectum mandati: competebat tamen virtute clauſulæ, ſiue alio quouis modo, quæ capit vacationem per obitum. Replicabat Io. Perini, quòd obitus Petri reſignantis fuit in tam breui tẽpore, quòd veriſimiliter tempore prouiſionis factæ dicto Ioan. non poterat haberi notitia in curia. & ſic obſtabat iſta regula, dicens eam comprehendere quemcunque obitum, ſiue expreſſum in gratia, ſiue comprehenſum ſub dicta clauſula, alter verò dicebat contrarium. Ex qua quidem diſceptatione fuerat datum præfatum dubium per auditorem, & quæſitum, quid iuris?

SOLVTIO. Iſte caſus etiam temporibus Modernis ſæpius contigit in Rota, vt inferius apparebit, ſuper quo variè ſenſerunt domini: tempore verò Sixti in quo contigit caſus ſuperius enarratus, nihil fuit deciſum quod viderim. Sed circa illa tempora reperio hoc dubium in terminis fuiſſe motum per quendam egregium doctorem antiquum, in commento concilij Baſilien. inſerto in pragmatica Franciæ. titu. de collationibus beneficiorum. in verbo, faciendas. in fi. vbi concludit, quòd prouiſio per obitum reſultans vigore illius clauſulæ ſiue aliàs quouis modo, valeat: & quòd non obſtet regula, rationem adducit, quia procurator qui venit ad curiam, nõ venit ad impetrandum per obitum, ſed ad re- *Prouiſio per obitũ reſultans.*

 ſignandum:

ſignandum: & ſic venit propter alium modum vacationis, ſi poſtea Papa cõceſsit clauſulas, propter quas reſultat alius verus modus vacandi, ille debet ſibi prodeſſe, cum non fuerit in dolo, quia origo prouiſionis inſpicienda eſt. l. tutor. ff. de fideiuſſ. & l. iij. C. ad Macedo. ita concludit dictus doctor cui nomen Coſmas Guimier in dicto loco.

Et iſtam opinionem Coſmæ ſequuntur ad literam Moder. in tractat. beneficij. in tertia parte. q. xlvj. nihil penitus addẽtes. Et cum iſtis videtur concordare Gloſſator hic in tertia col. verſic. item quia iſta regula loquitur, &c. qui licet ponat quæſtionem per contrarium, & ſe inuoluat, tamen ratio, quã ponit, concludit ad iſtam quęſtionem. Dicit enim, quòd cum regula iſta ſit exorbitans, & ceſſat in caſu captandæ mortis, non debet extendi niſi ad caſum expreſſum, non ad alium.

Sed prædictis non obſtantibus contraria opinio eſt verior, pro qua tempore Sixti conſuluit quidam aduocatus, hac ſola ratione, quia iſta regula ſolum habet reſpectum ad vacationem per obitum, non autem reſpicit formam impetrationis: vnde ex quo de obitu indiffinitè loquitur, comprehendit omnem modum per quem deuenitur ad illam vacationem ſiue directè, ſiue per clauſulam alio quouis modo. Hæc ille. Et ſecundum iſtam opinionem reperio caſum propoſitũ in Rota tẽpore Iulij Papæ ſecundi, vt refert Fely. hic in quibuſdam apoſtillis, dicens, quòd Guliel. & maior pars Rotæ fuit in iſta opinione ipſo contradicente, videlicet, quòd talis reſignatarius virtute illius clauſulæ, ſiue alio quouis modo in ſupplicatione reſignationis poſita, non poterit habere per obitum, ſed illa clauſula tantum comprehendebat alium caſum ſimilem renuntiationi, puta vacationem, per capitulum de multa, vel contractum matrimonij, vel per non promotionem, iuxta cap. licet canon. vel ingreſſum religionis, & ſimiles. Felynus tamen dicebat contrariam, ex eo, quia verba debent in gratia aliquid operari. Et tenendo dictam opinionem, illa clauſula, quouis modo, nihil operaretur contra ea, quæ dicunt Docto. in cap. ſuſceptum. de reſcript. libr. vj. Et quia in tali interpretatione cõprehenſiua mortis ceſſat mẽs & ratio regulæ, quæ conſiderat ambitionem ex illa præpoſtera præuentione curſus, & votum captandæ mortis. Subdit tamen, quòd licet eſſent plura vota pro alia parte, nihil tunc

Reſignatarius.

tunc fuit deciſum, quia regula loquitur in vacante per obitum. Hæc ibi Felynus. Adde, quòd ego reperio modernis temporibus, pro opinio. illa maioris partis dominorum contra opinionem Felyn. fuiſſe in Rota iudicatum.

Nam reperio quondam Reuerend. P. Dominicum de Iacobatiis, tunc temporis primarium auditorem, qui meritis exigentibus, creatus fuit poſtea Cardinalis in quibuſdam iſtius regulæ apoſtillis, ſuper iſta quæſtione ſcripſiſſe manu propria hæc verba formalia, videlicet, fuit obtentum in cauſa Libicen. vicariæ, in qua ego pronuntiaui, licet contra votum meum, quòd regula iſta haberet locum in eo, qui de partibus conſtitutus procurator reſignaſſet in fauorem certæ perſonæ, cui fuit prouiſum cum clauſula, ſiue alio quouis modo. Quod mihi fuit viſum contra voluntatem ædentis regulam, & in meo voto fuit Accoltis, & primo Fely. in ſecunda inſtantia coram me variante, ſed ſuperueniente Antonio de Zocchis in Rota ſenſit idem quod ego. Et dominus Chriſtophorus de Porcariis dubitauit, quia in prima inſtantia, in qua pronuntiauerat, Nicolaus de Vbaldis dicebat non interfuiſſe, & ideo fui coactus confirmare primam ſententiam: mihi tamen ex pluribus videbatur contrarium, quia ceſſabat ratio regulæ, quæ eſt propter fraudes. Item, quia ceſſabat votum mortis. Item, quia regula loquitur quãdo impetratio fit principaliter per obitum, hic non principaliter impetratur per obitum. Itẽ, quia ex quo procurator bona fide venerat de partibus cum mandato, & illi fuerat prouiſum ſi dixiſſet & narraſſet Papæ, dubito, quòd interim reſignans ſit mortuus: omnino Papa dediſſet: maximé, quia in prouiſione etiam apparebat, quòd derogauit regulæ. Item, quia videtur caſus omiſſus, quando per reſignationem, & in conſequentia capit ex clauſula generali per obitum. Etiam vnus adduxit regulam. l. ij. ff. de verbo. oblig. quòd ſub ſimplicibus, &c. licet modicum videretur facere, quia communiter habetur illa clauſula in ſupplicationibus, & alio quouis modo, & regula. d. l. ij. procederet, vbi appoſita non fuiſſet. Aliqui ponderabant verba regulæ ibi, gratiæ. Alij verò dicebant, quòd ſatis per obitum habet: & ſi dediſſet, ſatis eſt, quod non apparet datum. Vnus ex dominis fuit qui dedit curſum ſtateræ ratione (vt tunc domino Iacobatio vi-

Reſignare in fauorẽ certæ perſonæ.

B ij debatur)

debatur) puerili, & non vera, videlicet, quòd clauſula, ſiue aliàs quouis modo non habet locum hoc caſu, quia circunduxit Papam, cui dixit, quòd reſignabat in manibus ſuis. Et pro opinione ſua Iacobatius dicebat benefacere, quia videtur regula conſideraſſe quando ad impetrationem partis gratia obtinetur, ſed clauſulam, ſiue alias quouis modo Papa ponit ex ſeipſo ex quodam ſtylo. Iſtud tamen tollitur, quia regula dicit, omnes gratiæ. Item, quia ſtylus non apponit dictam clauſulam, niſi ſit in ſupplicatione. Iſta ſunt quæ de verbo ad verbũ. R.D. Dominicus de Iacobatiis reliquit ſcripta ſuper iſta regula. Ex cuius verbis manifeſtè colligitur Rotá iudicaſſe propter generalitatẽ verborũ regulæ illi eſſe locum.

Poſtremò ſecundum iſtam opinionẽ, quòd regula procedat iſto caſu, iudicauit Rota in vna Gebenen. parochiali coram D. Gulielmo de menſe Maio, vt ipſe idem refert in quadam deciſione, rationem deciſionis ponens, quia ex quo per illam clauſulam generalem non datur alia vacatio, quàm per obitum, obſtabit regula, nec attendi debet, quòd impetratio in modo expreſſo ſit per reſignationem, ex quo re vera vacat per obitum: & in tali vacatione tantum verificatur prouiſio, in qua regula loquitur, ſiue per modum expreſſum, ſiue per generalia verba colligatur modus verus vacandi, & ita dicit ſe audiuiſſe maiores tenuiſſe olim.

Et prædicta omnia procedunt in caſu ſuo, non autem in caſu contrario, videlicet, quando quis impetrat per obitum, & verè vacat per reſignationem, prout in caſu tunc contingenti, quia tunc regula non procedit, quia ſolum loquitur quando per obitum, & extendi non debet in alium caſum. l. iij. §. hæc verba. ff. de neg. geſt. Ita concludit idem dominus Guliel. in. d. deciſ. pro qua faciunt, quæ adducit hic Gloſſator pro iſta opin. in. iij. col. verſic. item, quia iſta regula loquitur de obitu &c.

Hactenus recitauimus opin. antiquorum & modernorum patrum ſuper iſto dubio. quid dicendum?

Leges nouæ à lege veteri interpretationẽ recipiunt.

Certè licet iſta opin. videatur ſuffulta iuribus & rationibus. Tamen adhuc pro prima opinione, videlicet, quòd iſta regula non habeat locum, iſto caſu poſſet adduci vna concludens ratio, quia certũ eſt leges nouas interpretationem & declarationem recipere à lege veteri. l. non eſt nouum

cum.l.ſequenti.ff.de leg.ſed in regula iſta veteri ponitur, & aſsignatur in ipſo procemio iſta ratio, videlicet, vt fraudes euitentur, & ambitionis via præcludatur & cæt. clarum eſt, quòd iſta ratio procemij inducit cauſam finalem.vt in.l. fin. ff.de hæred.inſtit.& tradit Bald.in.l. vt liberis. C. de colla. ceſſante igitur ratione procemiali & finali,ceſſat ipſa diſpoſitio.l.generaliter.C.de epiſc.& cleri. cum ſimilibus. Sed in caſu noſtro ceſſat dicta cauſa finalis, quia hic non eſt ambitio, non eſt aliqua fraus, igitur locus non erit regulæ, pro qua opinione faciunt alia motiua adducta per Iaſ. in conſil. ciiij.col.penulti.lib.j.

Procemialis ratio.

Tamen pro contraria parte,& ſic pro deciſione dominorũ facit,quia ex quo illa clauſula ſiue alio quouis modo, in caſu noſtro non poteſt verificari,niſi morte,perinde eſt,ac ſi in ſpecie fuiſſet facta impetratio per obitum:quia genus,quod non poteſt verificari,niſi in vno indiuiduo, habetur pro ſpecie. cap.ex parte.de offic.deleg.l.j.&.ij.ff. de lib. & poſthu. ſed in ſpecie fuiſſet facta impetratio per obitum, regula iſta obſtaret:ergo eodem modo obſtabit vacationi cõprehenſæ ſub clauſula generali,quia ſi verba regulæ adaptantur, militat diſpoſitio.l.ille,aut ille.§.cum in verbis.de leg.j.

Genus q᷑ non poteſt verificari,&c.

Præterea,quia talis præſumitur mẽs iſtius impetrãtis,qualis verba indicãt,cũ in ambiguis illius ſentẽtia & declaratio capiẽda eſt,quæ ex verbis cõprehenditur.l.in ambiguis.ff.de regu.iur.&.l.ſi quis intẽtione.ff.de iudic.Sed verba illa alio quouis modo ĩplicant caſũ mortis, ergo impetrãs viſus fuit de tali cogitaſſe,& ſic attẽta mẽte ſua ambitioſa obſtabit regula. Sed pro concordia opin.poſſet ſic diſtingui,quòd aut impetrans per reſignationem cum dicta clauſula alio quouis modo,ita eſſet impetraturus per obitum,ſi ſciret vacationẽ, etiam non veriſimilem, ſicut impetrauit per reſignationem, & res eſt expedita per ſuperius dicta.Si verò eſſet impetraturus per obitum, & tunc per dictam clauſulam non veniet caſus mortis, ſed alius caſus vacationis ſimilis expreſſæ, quia non præſumitur quis velle in genere impetrare,quod in ſpecie non eſſet impetraturus, quia intentio impetrantis non extenditur ad illud.l.obligatione generali.ff.de pig. & quæ not.Io.And.in reg.in generali.

Sententia in ambiguis capiẽda.

Impetrare in genere quis præſumitur.

Sed qualiter hoc probabitur, putarem relinquendum eius

iuramento, iuxta cap. fina.qui mat. acc.poſſ. & cap.ſignificaſti.de homi. & hoc conſiderata qualitate perſonæ iurantis.Nam in caſu propoſito nulla videtur ſuſpicio ſi iuramentum procuratori defertur, qui pro alio impetrauit, nec agit de proprio commodo,ſecus eſſet in impetrante nomine proprio:quia ſi beneficium eſſet pingue, ſubdubitarẽ de iuramẽto præſtando, propter rationem text.in cap. clericos.de cohab. cleric. & mul. quia,vt dicit Bald. in cap. quia veriſimile. de præſump. propter dulcedinem beneficiorum ſtudium adhibetur corrumpendi teſtes. Iudex igitur arbitrabitur hoc caſu.

Beneficiorum dulcedo præſtat ſtudium corrumpẽdi teſtes.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, nunquid iſta regula procedat in cõmẽda? SOLVTIO. Moderni Sabinen. hîc in quadam apoſtilla dicunt prima facie videri quòd non, tamen contrarium aſſerunt eſſe verum,& nihil aliud dicunt.

Dominus Guliel. hîc in deciſione quadam dicit, quòd videtur prima facie dicẽdum, quòd non habeat locum, ex quo commendã non dicitur vacare per obitum, ſed ceſſante commenda vacat eo modo quo prius, vt dicit Fede. de Senis in tract.permutat.benef.quæſt.xvj.& Lud.Rõ.cõſil.cccl.Et Rota in antiquis prima.de conceſſ.præbend.Et iſta opi.eſt in curia vulgaris apud omnes præſertim Abbreuiatores.

Commenda nõ dicitur vacare per obitum.

Accedit ad hoc,quia regula eſt aliquatenus exorbitans,& in exorbitãtibus fit reſtrictio ad caſum expreſſum, quia odia reſtringi,fauores conuenit ampliari,vulg.c.odia.

Reſtrictio.

Odia reſtringi,fauores ampliari conuenit.

Iſtis tamen non obſtantibus maior pars dominorum in vna cauſa cuiuſdam beneficij per obitum Regini ceſſante cõmenda, cum daretur de iſta regula, contrarium concluſit, vt etiam R.D.Iacob.Simonetta auditor retulit.Ratio fuit,quia licet verba regulæ non videantur amplecti iſtum caſum, tamen mens & ratio regulæ includit commendam,quæ fuit,vt fraudes euitentur,& tollatur ambitio.Sed clarum eſt, ꝙ iſta ratio militat in commenda: igitur vbi eſt eadem ratio,debet eadem eſſe in vtroque diſpoſitio.glo.in.c.ſi poſtquam. de elect.cum vulg. Nõ obſtat,quòd per obitum non detur vacatio,quia eſt verum,propriè tamen in commendis noſtri temporis negari non poteſt,quin detur aliqualis vacatio.

Ratio eadem vbi eſt,&c.

Adde pro iſta opi. videri text.hîc in verbo, omnes gratiæ &c.

& c.ſub quo de natura verbi commenda videtur comprehendi, cum ſit gratia. Et quia dictio, omnes, eſt vniuerſalis omnia complectens. l. Iulianus. de leg. iij. Et quia videmus, ꝙ quaſi omnes regulæ iudiciales, licet generaliter loquantur, tamen commendas comprehendunt, vt latè dixi in regula de infir. & de idio. & dicetur latius in reg. de impet. benefic. famil. Card. in. in reg. de annali & triennali. Et alibi ſæpe, quæ ideo non repetam, ne faſtidium generent. *Regulæ iudiciales.*

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an iſta veriſimilis notitia obitus, de qua loquitur iſta regula, debeat attendi computando dictas per terram, an verò per mare? *Obitus veriſimilis notitia.*

SOLVTIO. Ratio dubitationis eſt, quia iter terreſtre eſt certum, & poteſt facilè per milliaria computari à communiter accidentibus, vt in. l. continuus. ff. de verb. obligat. ſed iter maritimum eſt penitus incertum, quia aliquando ex Hiſpania per mare decurritur ad Vrbem in. x. diebus, aliquando in, vj. vt experientia docet.

Breuiter iſte caſus ſæpe accidit. Nam tempore Calixti fuit propoſitum in Rota per D. Ioan. Pintor Auditorem in cauſa Detruſen. beneficij, in qua conſuluerunt aliqui periti, & tandem fuit concluſum, quòd à cõmuniter accidentibus eligendum eſt iter per mare & per terram, ſecundũ quod magis cõmuniter accidit, non ſecundum quod raròquia iura nõ adaptantur ad ea quæ rarò & cum difficultate fiunt, & hoc indicat tex. regulæ noſtræ, quæ non vult præciſe, quòd notitia obitus deueniat ad notitiam Papæ, ſed quòd veriſimiliter potuerit deuenire, vt in ſimili dicit etiam tex. in clem. cauſam. in verſi. verum. de elect. Et in iſto veriſimili iudex arbitrabitur ſecundum communẽ curſum itinerantium, vt dicit hic Gloſſator accidiſſe tempore Sixti, in vna cauſa Valentina. Nã verbum potuit, poſitum hîc, non denotat neceſsitatẽ, ſed potentiam, cum ſit prolatũ affirmatiuè. ad hoc clem. auditor. in verſic. poteſt de reſcript. & in. c. conſuluit. de offic. deleg. &. ca. gratia. eo. tit. in. vj. Potuit enim peruenire vacatio ad Papã, licet fortè nõ peruenerit, & ſic attenditur. ꝙ poſsit peruenire, vnde ex Barchinona poteſt in. viij. vel. ix. dieb⁹ peruenire notitia ad Papã de obitu, licet nõ peruenerit actu: & illud quod potuit, conſiderat regula, non quòd exiſtat, ſed quòd exiſtere *Iura non adaptantur ad ea quæ, &c.* *Potuit, verbum, quid denotet.*

poſsit:propterea dicit text.veriſimiliter, non quòd ita ſit verum, ſed quòd ſit ſimile vero,vt dicit Bald.in.l.ea quidem.in iij.col.C.qui accuſ.nō poſ.facit.l.miles.§.mulier.ff. de adul. Et hoc,vt dixi,arbitrarium eſt, vt dicit Card. & alij in.d. cle. cauſam.in verſic.verũ.ſic igitur ſufficit, quòd illud veriſimile ſit poſsibile,vt not.Bald.in.l.ſcripturæ.C.de fi.inſtr. Et iſta veriſimilitudo aliter debet arbitrari per mare,& aliter per terram,quia,vt dixi,licet mare ſit incertum, tamen à communiter accidentibus citius fit iter per mare, quàm per terram, vt not.in.c.vbi periculum. de elect.lib.vj.habetur tamē in hoc ratio temporis,quia tempore hyemis aliter conſideratur iter maritimum,aliter æſtatis tempore,vt tradunt Doct.poſt Io. And.in.c.olim. de reſcript. Nam quinquaginta milliaria per mare ſunt minus,quàm vna dieta per terram,vt dicit Bart. in tract.de inſula.in.iij.col. Et de iſtis computationib. dietarũ, & quæ ſunt meliora itinera, an maris, vel terræ, latè tradunt Mod.Bonon.in.§.his igitur.inſt.de iuſt.& iur.& Fely.in ca. olim.in.ij.col.de excep.

Iter à cōmuniter accidentibus.

Dicta vna per terram maior quàm &c.

Impetrãs beneficiũ.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO,ponamus quòd aliquis impetrauit beneficium eodem die obitus cum derogatione iſtius regulæ,an ei impetranti incumbat onus probandi obitum præceſsiſſe,an verò aduerſario?

Probare contenta.

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum,quòd impetranti incumbat onus probandi.quia ex quo agit ad canonizationem ſui tituli, tenetur probare vacationē tēpore impetrationis.l.ij.de proba. Nam quilibet tenetur probare contenta in ſua gratia,vt no.Moder.in.c.ad aures.de reſcrip.nec ſufficere videtur,quòd probet diem obitus,niſi etiam ꝙ obitus veriſimiliter præceſſerit ſuam impetrationē,quia illa probatio non concluderet.vulg.l.matrem.C.de probat.

Actus quis præcedere dicitur, quã do ſumus in dubio.

Iſtis tamen non obſtantibus domini concluſerunt contrarium in vna decanatus eccleſiæ Capuanæ;quam impetrauerat Card.Ferrarien.cum derogatione iſtius regulæ.Nam voluerũt iſto caſu præſumere obitum præceſsiſſe prouiſionem, vt refert dominus Guliel.in quadã deciſiõe, ſub titulo de præbend.in collectan.ſuis.Ratio fuit,quia quando ſumus in dubio quis actus præceſsit,capitur interpretatio, ꝙ ille actus in dubio præſumatur præcedere,qui eſt neceſſarius ad validitatem

tem actus, vt actus valeat potius q̃ pereat, vt per plura exempla probat Fely. in c. paſtoralis. in iij. col. verſi. ad identitatẽ. de reſcrip. Et in notabili caſu tradit Iaſ. in l. iiij. §. condemnatum. in ij. col. ff. de re iudi. præſertim, quia aliter interpretando, eſſet præſumere delictum in dubio, quod eſſe non debet, vulgatis iuribus. Nam capienda eſt ſemper interpretatio per quam excludatur delictum. in c. fi. de præſumptio. & not. per Bart. in l. non ſolum. § ſed & reprobari. ff. de ope. no. nun. Et eſſet delictum aliàs impetrare beneficium viuẽtis, vt patet in regula. xx. vbi dixi. igitur &c. Et per hoc reſpondetur ad. l. hęres inſtitutus. cum ſeq. ff. de acquir. hære. Et iſta omnia de plano procedunt in caſu noſtro, data derogatione regulæ, aliàs verò ſi exciperetur de regula impetranti, incumbit onus probandi veriſimilem notitiam obitus, & ſic ſatisfeciſſe regulæ, vt fuit aliàs concluſum tempore Calixti in vna Dertuſen. beneficij coram Io. Pintor. tunc Rotæ auditore, de quo tamen videndũ eſt, quod dixi in dicta regula. xx. de impet. benefic. viuent. *Interpretatio capienda, &c.*

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, ponamus quòd Papa abſit ab vrbe per plures menſes, prout contigit tempore Clementis, & nũc S. D. N. Pauli. III. Niciam proficiſcentis, & moriatur aliquis Romæ, & beneficium impetretur à Papa longiſsimè diſtante ab vrbe, vtrum ſit locus iſti regulæ?

SOLVTIO. Iſte caſus modo pendet, & videtur dicendum regulæ locũ non eſſe, ex eo, quia curia videtur eſſe Romæ, & reputatur eadem cum illa Pontificis, quando remanet ibi audientia cauſarum, vt not. omnes in clemen. ne Romani. per illum text. de electio. *Curia videtur eſſe Romæ, &c.*

Ex diuerſo ſuadet ratio regulæ, vt dicamus iſto caſu habere locum, ſi tanta ſit diſtantia temporis, quòd veriſimiliter in tam breui tempore non poſsit adiri Papa: pro qua parte plura in informationibus deducũtur, ſed quia cauſa pendet, ſubſiſto donec Rota in alteram partem inclinet.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, nunquid iſti regulæ ſoleat derogari?

SOLVTIO. Stylus ſignaturæ habet, quòd derogatio iſtius regulæ non detur, niſi ſolum in Francia, ſed extra Franciã ſemper caſſari ſolet derogatio, ſed pro *Derogationis regula, &c.*

qua

qualificatis perſonis aliquãdo ſolita eſt derogatio dari. Et ita reperio in libro derogationum bo. memo. Laurentij Cardinalis Sanctorũ Quatuor, pluries derogatũ fuiſſe,vt patet ibi folio.lviij.&.lxxij.&.lxxv.& fol.xcix. Sed Alexand.vi.in bulla reformationis curiæ,quãdo tractat reformationem ſignaturæ,poſuit vnam regulam,quam voluit appellari infallibilé, videlicet, Quòd regulis de veriſimili notitia,neque de ſubrogandis collitigantibus nunquam derogetur, ſed quòd ſtent immobiles,& certè honeſtũ videretur:tamen, vt dixi,ſignatura ex gratia pro benemeritis perſonis aliquando derogat, & non ſeruat illam conſtitutionem Alexand. Modus autem ſeu forma qualiter derogari debeat, & quibus verbis, ponit Hiſpanus noſter antiquus in illo vulgato libro Prouinciali eccleſiarum,ſiue practicæ Cancellariæ(qui eſt liber approbatus à Sede Apoſtolica)vt dicit Card.in clem.ij.§.irritum.in tertia quæſtione.de electio.

REGVLA DE IMPETRANTIBVS BENEFICIA VACANTIA PER OBITVM FAMILIARIS CARDINALIVM.

Item uoluit,quòd impetrans beneficium uacans per obitum familiaris alicuius Cardinalis,tenetur imprimere nomen & titulum ipſius Cardinalis. Et ſi ille in curia fuerit, eius ad id accedat aſſenſus, aliàs deſuper gratia ſit nulla. Et idẽ ſeruari etiã uoluit, ſi dicti familiares ipſorũ Card. familiares eſſe deſierint, ſeu ad aliorũ Cardinaliũ familiaritatẽ ſimilẽ tranſierint,quo ad beneficia,quæ durãte familiaritate priori obtinuerũt: & in quib. ipſa familiaritate durãte,ius eis cõpetierit:Ita,q; ad illa Card. quorũ familiares prius fuerunt, ſuũ habebunt adhibere cõſenſum.

PRAEFATIO.

Regula quis primus fuit anthor.

Iſta regula variè reperitur ab antiquis & modernis ſummis Pontificibus ædita. Eius primus conditor fuit Grægo.xi. vt colligitur ex deciſione Egidij.dcxxxij. Quod ex eo apparet,quia prædeceſſores ſummi Pontifices in ſuis regulis nullã de iſta fecerant mentionem. Imò,quòd magis mirandum eſt, neque etiã inter regulas Gregorij.xi. reperitur. Quarũ apud me

me tria reperiuntur exemplaria, & ea quidem diuerſis temporibus ſcripta, nec in aliquo diſcrepantia. In quibus, vt dixi, non reperitur hæc regula, de qua Egidius mentionem fecit: fortè fuit aliqua extrauagans, vel aliquod priuilegium, vt innuit idem Egid. in conſi. xix. col. j. Et eſt conſiderandum quòd præter iſtam regulã, de qua Egid. meminit, quæ in corpore regularũ Gregorij non inuenitur, Gregorius nihil aliud dignũ in fauorem Card. in ſuis regulis ædidit. Sed ante Gregorium, primus omnium Benedictus. x i i. fuit, qui dignitatem tantorũ patrum iuſto fauore proſecutus fuit, plures alias diuerſas reg. in eorũ fauorem conſtitués. Nam quòd gratiæ beneficiales D. Cardinaliũ, motu proprio cõceſſæ cenſerentur etiam ſi in ſupplicationibus nihil de motu proprio diceretur, & quod in gratiis illorũ diſpenſatio opportuna etiam non petita apponeretur, ac quòd qualitates beneficiorũ certo modo vacantium, vel vacaturorũ, ac etiam beneficia quæ obtinerent in eiſdem literis pro expreſsis haberentur, primus omnium ſtatuerat, plures alias regulas iudiciarias condens. Quas deinde nemo põtificum eſt imitatus. Gregorius tamen, licet nihil aliud præſtiterit, quod fauorem Cardinalium concerneret, nihilominus iſtam regulam magis fauorabilem fecit, quàm fecerint moderni Pontifices. Nã voluit in beneficiis vacantibus per ceſſum ipſorum familiariũ Cardinalium, vel alàs quouis modo, locũ habere ſuam ipſius ſtatuti rationem, qua motus fuerat, in eiuſdem regulæ procœmio exprimens, videlicet, vt honori dominorum Cardinaliũ deferatur. vt refert Egidius in. d. deciſione. quod quidem fauorabile Gregorij procœmium neſcio qua de cauſa Pontifices moderni ſuſtulerunt, ad regulam iſtam ad beneficia per obitum tantum vacantia reſtrinxerunt. Quorum ordinem in hiſce noſtris commentariis imitabimur. *Benedicti xii. fauor in Cardinales.*

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR primo, ibi, impetrans, &c. an iſta regula habeat locum quando Papa concedit gratiam motu proprio?

SOLVTIO. Videtur dicendũ quòd ſic. quia gratia motu proprio poteſt dici impetratio, vt tradit Bald. in cap. niſi ſpecialis. in verſicu. pone quòd in literis. de offic. leg. Facit quod dicit Card. conſi. xc. incip. videtur vnio. ſequitur Decius in cap. ij. in. ij. col. de reſcrip. *Gratia poteſt dici impetratio.*

Præterea

Pręterea videmus diſpoſitionem.§.fi.clemen.j.de conceſſ. præbend.quæ loquitur de impetrante,verificari in gratia motu proprio,vt ibi dicunt Card.& Imo.Sic etiam extrauagans, ſedes Apoſtolica.Ioan.xxII.poſita in tit.de conceſſ.præb.quę loquitur de impetrantibus habet locum in gratia motu proprio,prout ibi dicit Gloſſator in verbo, conceſſæ.Ergo pariformiter dicendnm eſt de iſta regula.

Regula exorbitans.

In contrarium facit, quia regula iſta eſt odioſa & exorbitans,vt dicit Egid.deciſ.dcxxxij.Et loquitur de impetratione Ergo non habet locum in gratia motu proprio: quia iſta videntur contraria impetrare,& motu proprio obtinere, vt in cap.ſi motu proprio.& cap.ſi pluribus de præbend.lib.vj.& hoc probat text.in.l.j.C.de pet.bon.ſub.lib.x.vbi notant omnes.& in.l.iij.ff.quod quiſque iur. Quę cum ſint diuerſa,ad poſitionem vnius ſequitur excluſio alterius.ca.qualis.xxv.diſtinctione.In quam opinionem videtur inclinare Gloſſator hic in penulti.colum.Qui etiam tradit cautelam ad iſtam regulam excludendã,vt videlicet procuretur haberi gratia motu proprio.Et eſt de mente Lappi in dicta clemen.j.Nam ſufficiet,ſecũdum aliquos,Papam dicere, talem eſſe familiarem Cardinalis licet alia requiſita hic nõ exprimat. Quia Papa ex certa ſcientia,hoc exprimendo, videtur habere certam notitiam regulę,per quam videtur induci diſpenſatio,& derogatio regulæ,iuxta tradita in.l.idem Vlpianus.ff.de excuſ.tuto. Quæ ratio ceſſat in gratia impetrata.

Impetrare,& motu proprio obtinere contraria.

Cautela ad regulã excludendam.

Accedit quia iſto caſu ceſſat fraus & dolus illius,qui gratiã habuit motu proprio,vt dicit Ioan.And.in capitulo fin. ſuper gloſſ.fin.de off.lega.lib.vj.in nouis.Ergo ceſſat diſpoſitio,nõ enim poterit illi ſubreptio,aut defectus intentionis Papæ opponi,cum iſta omnia per certam ſcientiam & motum proprium cenſeantur eſſe ſublata.

Deciſio cõmunis.

Non obſtat deciſio communis Doctorum ad.d.clem.prima.§.final.de conceſſ.præbend.videlicet,quòd ille text.procedat in gratia motu proprio,licet loquatur de impetrante, quia illud procedit ex eo,quia tota cle.loquitur indiſtinctè: & ratio eius æquè militat in vtroque caſu.Secus verò in materia odioſa,in qua verba propriè debent capi,vt hîc. Quia talis interpretatio locum non habet,quia gratia motu proprio non eſt propriè impetratio,vt dicit Card.in. d.clem.j.& di-

cam

cam in regula de annali latius.

Quid dicendum? Teneo primam opinionem quæ eſt verior & æquior, pro qua ter iudicauit Rota modernis temporibus: primo tempore, bonæ memoriæ D. Petri Andr. Gammari, tũc Auditoris, vt ipſe in terminis refert & adnotauit, in tract. de offi. leg. lib. iij. fol. lviij. Et iterum tempore meo hoc idem iudicauit Rota in cauſa Auinionem. canonicatus, corã D. Ioann. Maria, octaua Martij. M.D.xxxij. Et nouiſsimè in vna Maclouien. Prioratus coram. R. D. Raynaldo Petrutio de menſe Iulio M.D.xxxix. hoc idem, quod prius firmauit Rota. Ratio deciſionis fuit, quia hoc priuilegium regulæ datur Cardinalibus propter magnas impenſas & onera, quæ in alienis familiaribus ſubeunt, vt dicit deciſio Rotæ, licet corruptè, in tit. de præb. deciſio. xvj. incip. Nota, ꝙ vbi dominus. in antiquis, &c. Et iſta ratio militat æquè in gratia motu proprio, ſicut in gratia impetrata. Igitur, &c. Et conſiderata prædicta ratione, iſta regula eſt latè intepretanda in eorum fauorem & præiudicium concedentis. iuxta cap. quia circa de priuileg. & notata per Domin. in. c. ij. de fil. presby. lib. vj. & quę late tradit Pet. de Anch. conſil. ccxcv. & . ccxcvij. Et ſi contrarium diceremus, facilè priuilegia Cardinalium deluderentur, cum vnicuique facillimum eſſet habere gratiam motu proprio. Et intentionis Papæ non eſt per talem gratiam motu proprio alicui præiudicare, vt dicit deciſio Rotæ. cxij. in no. & deciſio. ccccxlv. in antiq. præſertim Cardinalibus, vt etiam tradit Felynus in. c. ad aures. in. v. colum. verſic. tertius caſus. de reſcrip. Et ideo hac ratione Domini voluerunt, ꝙ regula. xvj. de non tollendo ius quæſitum, haberet locum in gratia motu proprio, vt dixi in ſexta quæſtione. Et quia gratia motus proprij non includit ea quę exprimenda ſunt, vt dicit Felynus in cap. cum apoſtolicæ de except. Ergo qua ratione dicimus in gratia impetrata requiri expreſsionem nominis & tituli Cardinalis, vt hîc dicitur, eodem modo in gratia motus proprij eſt dicendum. Et poſito quòd motus proprius & certa ſcientia principis inducant diſpenſationem, de quo tamen dixi latius in dicta regula, quæſtione. viij. Nõ tamen inducũt derogationem iſtius regule, niſi de ea indiuiduo fiat mentio, vt latè dixi in. v. & . vj. quæſtione procemij. & cũ hoc iam pluries fuerit per Rotam deciſum, non curabo amplius inſiſtere.

Gratia motus proprij.

Regula qualiter ſit interpretanda.

QVAEST.

QVAESTIO SECVNDA.

Card. familiaris.

QVAERO, ibi (beneficium, &c.) quid ſi familiaris Cardinalis habuit aliquod officium durante familiaritate, nunquid habet locum regula?

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ non, quia appellatione beneficij non venit officium, vt dixi latè in regula de infirmis reſignantibus: & dicam in regula de annali & triennali, & in pluribus aliis locis, vbi me remitto. Et de iſtis officiis tradit Paulus Romanus antiquus in tractatu penſionis. in. vij. quæſtione. fol. xxj. &. xxiiij.

QVAESTIO TERTIA.

Regula nunquid procedat, &c.

QVAERO. ibi (vacans, &c.) nunquid regula iſta procedat in mandato de prouidendo, reſeruatione vel expectatiua de beneficio vacaturo?

SOLVTIO. Tẽpore Sixti accidit iſte caſus in cauſa Sagien. Archidiaconatus, vt in quibuſdam memorialibus cuiuſdam Ioan. Alo. Tuſcani, tunc Auditoris cameræ reperio adnotatum. Et iterũ tempore meo iſte caſus fuit propoſitus in Rota, & deciſus in cauſa Auinionen. canonicatus coram Domini. Io. Maria de menſe Martio M. D. xxxij. Et cõcluſum fuit per maiorem partem Dominorum, quòd non. Cum qua opinione reperio antiquos Abbreuiatores de Parco concordaſſe. Nam hoc tenuerunt Anton. de ſancto Seuerino, & Ioã. de Ferrera, illorum temporum primarij, prout eos refert Paulus de Caſtello in quodam ſuo indice notabilium. fol. xxxv. Nihil tamen allegant præter obſeruãtiam ſtyli. Sed pro opinione Rotæ allegantur iſta. Primo quia regula loquitur de beneficio vacanti: ergo non habet locum in vacaturo, vt legitur & notatur in cap. conſtitutus. & in. c. ex tenore. & capitulo fin. de conceſ præb. Faciunt quæ dicit Felinus in capitulo, in noſtra. in. xxxvij. correl. in ſecunda column. in fi. de reſcrip. Iſta enim ſunt inter ſe diuerſa. Ergo de vno ad aliud non debet inferri: quia ex diuerſis non fit illatio. capitulo in præſentia. de probatio. Sed potius ad poſitionem vnius, ſequitur alterius excluſio. c. nónne. cum vulg. de præſumpt. Cum igitur regula iſta irritet gratiam conceſſam poſt obitum familiaris, non debet extendi ad gratiam cõceſſam ante obitum: quia limitata cauſa limitatum effectũ producere debet. cap. ſuſceptũ. de reſcrip. libro ſexto. & vulg. l. in agris. de acquirend. rerum dom.

Diſpoſitio loquens de beneficio, &c.

Cauſa limitata, &c.

dom. Et iſta omnia in ratione fundantur, quia non eſt eadẽ ratio quo ad iſtam regulam, in gratia de vacaturo, & gratia de vacãti. Quia in gratia de vacaturo, ideo nõ debet ſeruari iſta regula, quia nõ poſſumus eſſe certi de perſona, per cuius obitum beneficium vacauit, an erit familiaris vel non. Et ideò nomen, nec titulus certi Cardinalis exprimi poteſt. Et propterea iudicari non debet gratia ſubreptitia. Quia de his quę poſſunt ſe habere ad eſſe, & nõ eſſe, ſi de illis non fiat mẽtio, gratia non annullatur, vt latè probat deciſio Rotæ. xxv. in nouis, titulo de reſcript. columna tertia. Neque ſi vellem ad cautellam derogare huic regulæ, hoc concederetur. Quia ſecundum ſtylum ſolet denegari talis derogatio. Imò cum ſæpe aliis regulis præteritis temporibus derogatum ſit, vt particulariter adnotatum reliquit laborioſiſsimus, & proinde excellentiſsimus vir Laurentius Puccius Cardinalis Sanctorum Quatuor in quibuſdam memorialibus derogationum regularum: non tamen in dicto libro reperitur huic regulæ derogatum, niſi ſemel, vt patet ibi fol. xcj. Itaque in dictis gratiis de vacaturo, non poteſt iſta regula obſeruari. Quæ omnia ceſſant in gratia de beneficio vacanti. Cum igitur regula iſta ſit exorbitans, iuxta gloſſ. penul. in clemen. ij. de offic. ordin. & ſecundum Egidium vbi ſupra. Item etiam ſit pœnalis, cum annullet actum, iuxta notata per doctores in cap. ij. de conſtitutionibus. & quæ tradit Baldus in lege, non dubium. C. de legibus. per text. in. l. Senatus. ff. de contrahenda empt. Eſt concludendum regulam procedere in caſu de quo loquitur, videlicet in beneficio vacanti. argument. text. in cap. ſtatutũ. de electione. libro ſexto.

Gratia nõ annulla-tur, &c.

Et hoc quod dictum fuit de gratia beneficij vacaturi procedit etiam ſi gratia fuiſſet facta reſpectu certæ perſonæ, quę fuiſſet familiaris alicuius Cardinalis, prout in regreſſu conceſſo per obitum Titij qui fuerat familiaris Cardinalis: quia in eo regula iſta non procedit per ſuperius dicta. Ex quo prouiſio fit de beneficio vacaturo, prout refert tenuiſſe Rotam dominus Iacobus Simonetta. tunc Cardinalis digniſsimus, in ſuis memorialibus, vt ipſe mihi retulit. Quæ deciſio nõ alibi certè fũdatur, vt dixi, niſi quia iſta regula eſt odioſa, loquitur in certo caſu: videlicet de benef. vacãti. Ergo debet ĩ eo reſtrĩ-

gi,

gi,vt in.c.ſuſceptum de reſcriptis.lib.vi.Et faciunt ea quæ di cam in alia.q.de gratia ſi neutri.& in.q.ſequenti.

QVAESTIO QVARTA.

Beneficiũ vacans.

QVAERO,ibi(per obitum,&c.)quid ſi beneficium va cat per renuntiationem familiaris Cardinalis in manibus Papæ,an habeat locum regula?

SOLVTIO.Gloſſator hic tenet quod non,quia iſti ſunt diuerſi modi vacãdi:& regula iſta exprimit modũ vacãdi per obitum.Ergo per expreſsionem vnius modi excluditur alius diuerſus, videlicet,per reſignationẽ, vt dicitur in.c.ſuſceptũ. de reſcrip.lib.vj.Et hoc idem reperio tenuiſſe curiam tempore Sixti.Et ita pro expedito fuiſſe dictum in cauſa Sagien.Archidiaconatus,meminit Io.Alo.Tuſcanus Mediolanẽſis, tũc aduocatus,& Auditor camerę,in quodam ſuo conſilio incipien.vtrum bulla perinde valere,&c.poſito inter ſua conſilia. lib.primo.fo.vj.Et certè in ratione conſiſtit iſta opinio:quia negari non poteſt iſtum caſum fuiſſe omiſſum in regula. Ergo relinquitur ſub diſpoſitione iuris.Et ad hoc ſufficit.d.cap. ſuſceptum.vbi eſt caſus expreſſus pro iſta opinione, pro qua faciunt ea quæ dicta fuerunt in præcedenti.q.

Expreſsio vnius modi excludit aliud diuerſum.

Caſus omiſſus.

Sed aduerte,quòd regula Gregorij vndecimi,quæ fuit antiquior iſta, comprehendebat iſtum caſum : quia loquitur de beneficiis vacantibus per ceſſum vel deceſſum, vt refert Egidius deciſion.dcxxxij.Vnde ex quo regul. iſta eſt poſterior, debet in dubio interpretari ſecundum antiquam.argu.l.non eſt nouum.ff.de legibus.

Sed ad hoc replicari poteſt,ꝙ motiuum procedit quando regula iſta dubitatiuè loqueretur: tunc enim in dubio reciperet interpretationem à regulis antiquis etiam correctis,vt tradit Bartol.in.l.fi.ff.de falſis.Sed hic non egemus declaratione,cum iſta regula loquitur clarè de beneficio vacante per obitum,& de vacante per renuntiationem omittit,prout etiã omittebant antiquæ regulæ,quæ in hoc noluerunt Cardinales priuilegiare.Relinquendus igitur erit iſte caſus ſub diſpoſitione iuris.d.c.ſuſceptum.Et ita in ſpecie,in diſcurſu cuiuſdam.q.regulæ.de infir.reſignantibus dicit fuiſſe iudicatum, de anno M.D.xiiij.in Rota D.Guliel.in Collectaneis deciſ. pro qua opinione faciunt optimè motiua Andreæ Siculi,de quo mentionem faciam inferius in.q.vij.

Et ex

Et ex iſtis poteſt etiam inferri, quòd facultas conceſſa per Papam familiari Cardinalis de permutandis beneficiis ſuis, prout fuit conceſſa tempore Pauli. II. cuidam Gulielmo familiari Cardinalis Rothomagen. non ſubiiciatur huic regulæ. Quamuis contrarium fuerit tunc per aliquos doct. conſultum. Et iſta de plano procedunt de iure loquendo. Tamẽ hodie Cardinales, tam ex priuilegio, quàm ex capitulis factis in conclaui, obtinuerunt iſtos modos vacandi per ceſſum vel deceſſum, vt referunt Moderni in tract. reſeruatio. xvij. effectu. Et ita ego reperio latiſsimè cõceſſum fuiſſe Cardinalibus in capitulis Sixti, Alexand. VI. & Iulij. II. c. iij. quorum exemplaria ſunt penes me. *Facultas conceſſa p Papam, & cæt.*

QVAESTIO QVINTA.

QVEARO, an regula iſta habeat locum in vacatione mortis fictæ, prout eſt illa inducta per regulam ne infirmis reſignantibus. Nam regula, ibi, in caſu illo, fingit beneficium vacare per obitum, cum verè vacet per renuntiationem? *Vacatio mortis fictæ.*

SOLVTIO. Caſus iſte bis fuit ventilatus in Rota, & tãdem deciſus pro parte negatiua. Nam tempore Sixti accidit in cauſa Sagien. Archidiaconatus: anno. M.cccclxxv. menſe Nouembri. Et iterum, de anno. M.D.xiiij. Quo tempore fuit decisa difficultas, vt meminit dominus Gulielmus in Collectaneis deciſionum. fol. lxxv. deciſione incip. vnus familiaris, & licet deciſio illa ponat mixturam caſus, reſolutio tamen eius hoc ſolo motiuo concluditur. Quia in quæſtione propoſita ſecundũ terminos regulæ de infirmis, principalis actus, qui fuit ibí factus coram Papa, fuit reſignatio. Et iſte fuit verus & naturalis actus. Vacatio verò mortis quę infra viginti dies reſultat, eſt vacatio accidentalis, & contingens de futuro: & ideo illa conſiderari non debet, iuxta. l. qui habet. ff. de tutel. vbi traditur regula, quòd actus naturalis, non accidentalis attendi debet. & idem dicit Bart. in. l. j. §. hoc interdictum. ff. de fonte. vbi per hoc infert, quòd ſtatutum loquens de gemmis, debet intelligi de veris, non de fictis. Et iſta in caſu iſto magis militant. quia regulæ ſunt iuris ſtricti, & non egrediuntur terminos ſuos. l. iij. §. hæc verba. ff. de nego. geſt. l. ſi ſeruum. §. non dixit. ff. de acquirẽ. hæred. præſertim, quia iſta interpretatio eſt fauorabilis, quæ *Actus naturalis, nõ accidentalis.*

reducit nos ad libertatem iuris cõmunis,iuxta.l.ſi vnus.§.pa ctus ne peteret.ff.de pactis. cum aliis ſimilibus allegatis hic per dominum Gulielmum. Præterea , quia actus de quo in præmiſſa quæſt.& vacatio inde reſultans erant de præſenti. Illa verò quæ ex poſt contigit per obitum,erat actus futurus qui tempore reſignationis poterat ſe habere ad eſſe & non eſſe. Ideo ſubreptio propter non expreſsionem nominis & tituli in talibus actibus qui contingunt de futuro , non vitiatur,vt tradit Fely.notabiliter in cap.in noſtra. in.vij.correl.de reſcrip.Et ante ipſum deciſ.xxv.in nouis.tit.de reſcri. col.penul.repetita per Egid.deciſ.dccxlix.col.fin.

Addo pro iſta opinione,vltra D.Guliel. Quia tẽpore quo fuit facta reſignatio,beneficium adhuc non vacabat per obitum verũ vel fictum,vnde impetrans tale beneficium impetrauit vacaturum,videlicet, in euentum , quòd contingeret reſignantem mori infra viginti dies.Et tamen clarum eſt regulã iſtam locum nõ habere in vacaturo, vt patet ex text.& dixi ſuperius in.iij.q.& eſt deciſ.Rotæ in no.quòd impetrãs per non promotionem non poteſt conſequi per illius poſtea contingens. Et ideo tanquam caſus omiſſus relinquitur ſub diſpoſitione iuris.vulg.c.ſuſceptum.de reſcript.lib.vj.

Impetrãs per nõ promotionẽ.

Suadetur hoc,quia vera vacatio de præſenti erat per reſignationem:quia aliàs non tenuiſſet collatio de beneficio viuentis non vacanti,vt ſuperius dicitur in regula.xx. & text. in cap.j.&.ij.& cap.cum noſtris.de conceſ.præbend.Neque potuiſſet validari ex ſuperexiſtentia vitæ reſignantis poſt lapſum viginti dierum , tanquam à principio nulla. cap. ſi eo tempore.de reſcrip.lib.vj.Et licet Papa poſsit per regulã facere,quòd moriente illo qui reſignauit infra viginti dies,cẽſeatur beneficium vacare per eius obitum:tamen hæc vacatio ſic inducta erit ficta & interpretatiua , non autem vera: quia hoc facere non poſſet. Nam poteſt Papa facere , quòd factum habeatur pro non facto, iuxta text.in clem.j. de immunit.eccleſ.Tamen non poteſt facere, quòd fictum ſit verum,& factum non ſit factum.l.in bello.§.factæ.ff. de capt. Remanet igitur vera vacatio per reſignationem, & ficta per obitum. Vnde infertur, quòd ex quo regula iſta loquitur de vacatione per obitum,debet in dubio intelligi de vera, propria & naturali vacatione obitus,& non deficta:prout quælibet

libet diſpoſitio iuris communis & ſtatutaria intelligitur, vt eſt gloſ.in cap.placuit.el.ij.xvj.quæſtio.j.Nam iſta eſt communis opinio Canoniſtarum, quòd appellatione mortis intelligimus de naturali,niſi in caſibus à iure expreſsis.vt dicit gloſſ.in cap.ſuſceptum.de reſcript.lib.vj. ſequuntur Moder. in.l.ex ea parte.§.inſulam.ff.de verb.oblig. Et hoc idem eſt dicendum in quolibet actu, qui in dubio debet intelligi de vero & naturali non de ficto,vt ſuperius eſt dictum.& tradit in notabili caſu Alexand.in conſi.lxv.viſa quadam conſtitutione in.iij.colum.volumi.iiij. Et Franciſcus Cremenſis in ſingularibus ſuis,notabili.lxxxij.cum pluribus aliis concordantiis.quæ præter iſta cumulat Felyn.in rubric. de ſponſa. in.iiij.colum.Cum igitur regula iſta nihil aliud ſit,quàm ſtatutum,quod loquitur de vacatione per mortem, debet ergo intelligi de vera,non autẽ de ficta,niſi aliud exprimatur:faciunt,quæ notat Bart.in.l.iij.§.hæc verba.ff.de neg. geſt.& text.in cap.nuper.de bigam. Præſertim,quia dato,quòd extenſio caſus veri ad fictum non ſit contra ius,ſed tantũ præter ius, tamen nunquam fit extenſio, niſi reperiatur de iure parificati caſus verus & fictus,vt no. Domi.in.c.fi.in prin.de conſuetu.in.vj.& glo.in dic.cap.placuit.Si igitur hoc diſponitur in caſibꝰ,qui ſunt præter ius,multo magis in caſu iſtius regulæ militat, quæ eſt contra ius. Nam de iure nulla qualitatis taciturnitas vitiat gratiam, niſi illarum qualitatũ quæ ſunt in iure expreſſæ,vt in cle.ij. de offic.ordi.& in cap. fin. de offic.leg. libr. vj. & in clemen.j.de præbend.cum multis concord.quibus per Moder.in tractat.benefi.in.xj. quæſtio. tertiæ partis.verſi.quarta qualitas, pro quibus omnibus faciunt ea quæ dicentur inferius.q.vij.

Mortis appellatione quæ mors intelligatur.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, nunquid regula iſta procedat in beneficio commendato familiari Cardinalis, per cuius obitum impetratur?

SOLVTIO. Varias reperio ſuper iſto dubio ſcribentiũ opiniones.Nam Ioan. Bapt. Caccialupus, & Ricius de Senis,aduocati illorum temporum celeberrimi, tenuerunt expreſsè regulam non habere locum in commenda: & ita referunt ſe vidiſſe iudicari in facto,ſuper quo longiſsima conſilia contexuerunt,quæ habeo in.xij.volumi. allegationum.

ſol.cxliiij.cum ſequenti. vbi poſt plura verba ſuperflua, tandem ad hoc tenendum mouentur iſto motiuo magis efficaci, videlicet, quia regula iſta loquitur de vacatione, quæ licet ex verbis vltimis regulæ maximè in verbo obtinuerint, videretur intelligi poſſe de vacatione reſultante ex ceſſatione commendæ. Tamen ille terminus vacatione poſitus in text. in dubio intellegi debet de vacatione iuris & facti, vt in cap. cum noſtris. de conceſſ. præbend. cap. præſenti. de præbend. lib. vj. cũ multis aliis concord. per eos alleg. Cum igitur commendatarius non dicatur poſſeſſor iuris, cum non habeat titulum, vt in cap. dudum. de electio. Sed ſi merus detẽtor, & depoſitarius. l. licet. §. rei. &. l. Lucius. ff. depoſiti. Eſt concludendum per obitum eius nihil vacaſſe, & per conſequens regulam in tali ceſſatione commendæ non verificari. Nam per commendam non extinguitur prima vacatio, vt tradit Fede. in tract. de permut. benefic. quæſtio. xv. hoc in ſumma dicunt prædicti docto. qui poſtea magno verborum ambitu, ſuper iſto puncto referunt omnia fundamenta. Ludouic. Rom. in conſil. cccl. & Oldradus conſil. clxxix. quæritur, & cæt. quæ non curo referre. Quibus etiã conferunt ea quæ dixi in regula. xviij. &. xxxij. & latiſsimè in regula de triẽnali vbi copioſius tractaui iſtam quæſtionem.

Vacatio in dubio, quæ ſit intelligenda.

Sed vlterius poſt iſta parte adde, quòd iſtam eandem opinionem tenuerunt tempore Sixti. A. de Capharellis, tunc aduocatus excellens, & quidam alij qui allegabant pro iſta opinione ſtylum inueteratum Cancellariæ, quæ hoc tenuit, cuius ſtylus proceſsit à iure, vt dicit Specul. titu. de legat. §. ſupereſt. verſicu. vltim. conſulo. Imò facit ius, vt dicit deciſio. dccx. in antiquis. & tollit dubietatem facti, vt dicit Oldr. cõſil. ccxc. Nam ipſius obſeruãtia præſumitur ſuſcepta cum plena examinatione iuſtitiæ. arg. cap. apoſtolicæ. xxxv. quæſt. ix. Et quædam alia fundamenta generalia ſuper hoc allegãt, quæ breuitatis cauſa, ac etiam, quia mihi non videntur ſtringere, non refero. Et ita etiam reperio illis temporibus pro iſta parte fuiſſe iudicatum per quendam Ioan. Eug. tunc auditorem in fauorem Lactantij, contra quendam Ioan. Grueli, vt ibi reperi adnotatum. Et nouiſsimè eandem opinionem tenuit Rota in caſu occurrenti, vt refert bonæ me. D. Dominicus Iacobatius, tunc Rotæ auditor primarius, & poſtea

Cancellariæ ſtylus facit ius.

Cardi-

Cardinalis, in quibuſdam ſuis apoſtil. ad iſtam regulam, qui dicit tunc ſuper hoc dubitatum fuiſſe, & Rotam, reſpondiſſe regulam in commenda locum non habere, licet ipſe ſuper hoc dubitaret. Hæc ille.

Poſtremo pro iſta opinione faciunt verba iſtius regulæ, quæ loquuntur de beneficio vacanti, ſed per obitum familiaris beneficium non vacat, ſed ceſſat depoſitum, vt dicunt doct. in cap. nemo. de elect. & in cap. ſi conſtiterit. de accuſ. igitur in tali ceſsatione regula non habet locum. Hinc eſt, quod expectatiua quæ conceditur ad beneficium vacans, vel cum primum vacauerit, nõ capit beneficium vacans per ceſſationem commendæ, quia vltra, quòd tale beneficium eſt effectum per appoſitionem manus Papæ, per obitum familiaris non dicitur vacare. Ita concluſit Rota die. xxix. Octobr. M.D.xxxix. in vna Valentina parochialis de Pego coram R.D. Ioan. Paulo. Non obſtante conſil. Socini. xxxij. & aliis pluribus tunc deductis in informationibus iuris, pro qua deciſione faciunt ea quæ in caſu ſcribunt Moder. Sabinen. in tract. reſerua. fol. xiij. verſicul. beneficia commendata.

Benefic. per obitũ familiaris vocãs.

Expectatiua, quæ conceditur, &c.

Contrariã tamen opinionem inuenio obſeruatã tempore noſtro. Nã in primis D. Guliel. in diſcurſu illius quæſtionis, vtrum regula de infirmis reſignantibus procedat in commẽda, refert, Rotam tenuiſſe regulam iſtam habere locum in commenda, iſta ratione: quia priuilegium iſtius regulæ conceſſum fuit Cardinalibus propter innumeras expenſas, & onera quæ ſubeunt in gubernanda eorum familia, iuxta deciſionem. xvj. de præbed. in antiquis. quæ ratio militat æquè in cõmendatariis, ſicut in titularibus. Ergo idem debet eſſe ius, & nihil aliud dicit, & idem tenuit D. Guliel. hic.

Felynus tamen in quadam Apoſtilla ſuper regula. xix. & ſuper iſta refert Rotam variare. Nam dicit, quòd cum iſtud dubium in vna cauſa proponeretur, domini quaſi concorditer concluſerunt, iſtam regulam non habere locum in cõmenda. Et poſtea dixerunt, & iudicarunt contrarium: quia reperiebant ita aliàs fuiſſe concluſum per iſtam rationem, quia licet ſtante commenda, beneficium nõ dicatur vacare: mortuo tamen commendatario negari non poteſt, quòd vacat largo modo, quæcũque ſit illa vacatio, ſiue continuatiua, ſiue inductiua per vſum. Quæ vacatio venit largo modo ap-

Commendatarius mortuus.

 pellatione

pellatione dicti verbi,vt tradit Pauinus in tract. de offi.& poteſt.capituli ſede vacante.in vltimo prælud. Satis enim eſt, quod de præſenti quando impetratur,verè vacat per obitum,id eſt quòd ratione illius obitus cõmendatarij reuiuiſcit, & quodammodo inducitur iſta vacatio nunc.Ergo regula in ea debet habere locum, præſertim cum per omnia ſit eadem ratio.Et pro iſta opin.facit quod dicit Socin.in conſi.xxxij.in vj.col.verſi.& pro prædicta. vbi tenet, quòd expectatiua ad beneficia vacatura cõprehendit beneficium per obitum cõmendatarij vacans. ſequitur Aeneas de Falco.in tract.reſerua.in.iiij.q.principali.in.xxxviij.effectu.& licet contrarium deciderit Rota,vt ſuperius dixi.Illud fuit, quia conſiderauit affectionẽ,quæ maximè ibi cõſiderari debebat propter perſonam Cardinalis, cui illa parochialis fuerat commendata. Sed præſuppoſita deciſione indiſtinctè vera in caſu noſtro attendi debet ratio dicti, quia per obitum commendatarij perpetui beneficium quouis modo vacat. Nec iſta regula in hoc eſt multum exorbitans, ſed potius continet æquitatem, quia tenendo iſtam opi.ſic fauemus Cardinalibus, & ex hoc etiam conſeruatur ſpes ſeruientiũ eis.Faciunt ad hoc ea quæ tradit Rom.conſi.ccccxcviij.

Interp.in quacũque conſtit.capi debet. *Cardinalib. quòd à pluribꝰ aſſociẽtur conueniẽs eſt.* *Maior tãto,&c.* *Regis dignitas in multitudine populi.*

Addo etiã pro iſta opi.quę mihi videturverior,quòd in dubio talis interpretatio in quacũq; conſtitutione capi debet, per quã magis inuitentur homines ad bene faciendũ.vt probatur in.§.fi.in proœ.inſti.& in extrauag.execrabilis.§.nos itaque. Sed iſto modo interpretando iſtã regulam inuitãtur magis, ac animantur Cardinales ad capiendos plures ſeruitores doctos & venerabiles, quod tendit ad decus eccleſiæ Rom.vt in.c.ſuper ſpecula.de magiſtris.Et etiã ad honorem eorundẽ Cardinaliũ pertinet,quod à pluribus aſſocientur,vt dicit IuuenalisSatyra.vij.quod no.And.Sicu.ĩ.c.ex parte.in.ij.col.de conſti.Nã tanto maior quis reputatur, quãto pluribus famulis & dignioribus præeſt,vt probat D.Gundiſaluus Hiſpanus,auditor Rotæ in tract.de dignitate Vicecancellarij.q.ij.allegat tex.in authẽ.de defen.ciuit.§.nos igitur. Facit illud Prouer.14.c. In multitudine populi dignitas regis. Facit etiã tex.in.c.ecce.xcv.diſtin. Vnde meritò Virgilius in primo Aeneidos,laudãs Didonẽ in iſto apparatu famulorũ, ait. Quinquaginta intus famulæ,quibus ordine lõgo Centũ aliæ,

aliæ, totidémque pares ætate miniſtri, &c. Nam huiuſmodi impenſæ, quę fiunt ſeruiorib. & miniſtris, cenſentur factæ intuitu eccleſiæ propter honorem inde reſultantem, vt tradit Philippus Francus in cap. præſenti. §. porrò. in. ij. not. de offic. ordi. lib. vj. Et ideo iuuãdi ſunt Cardinales fauorabili interpretatione priuilegiorum huiuſmodi, vt procliuiores exinde reddantur ad ſubeundas maiores impẽſas: propterquas multi pauperes clerici, nobiles, & literati, in eorũ domibus conſolantur, & viuunt. Et ita multorum neceſsitatibus ſubuenitur. Et hoc modo decentius decus Sedis Apoſtolicæ ſuſtinetur. Et per huiuſmodi viam familiaribus datur firmior ſpes ſeruiendi, quando patronorum maior eſt & vberior diſponẽdi de beneficiis poteſtas. Et ſic iſta opinio tanquã æquior, & vltimo, & pluries per Rotã approbata, tenenda eſt: ſecundum quam refert Aeneas de Falconibus, doctor certè curioſus & eruditus, in quadam ſua apoſtilla ad iſtam regulam, Rotam in quadam cauſa ſua, ſecundũ iſtam opinionem per tres ſententias iudicaſſe. Et reſpondet ad illa verba poſita hic in regula, videlicet, beneficium vacans per obitum: quia illa nõ obſtant, cum in regula. xxviij. ſuprà eodem, ſint poſita eadem verba. Et tamen Rota longæua obſeruatione tenuit illã regulam habere locum in commenda, prout etiam ibi, & in regula de infirmis reſignantib⁹, meminit dom. Guliel. Nec obſtat, quòd verbum vacans, hic poſitum debet intelligi de vacatione iuris. Quia hoc eſt falſum, quia etiam verificatur in vacatione de facto, quam talis reſeruatio comprehendit, ſecundum Rotam deciſ. cclxxiiij. in antiquis. Quam ſequitur Præpoſ. in cap. Clementis. xvj. diſtinct. Ad alia motiua patet reſponſio ex his, quæ dicam in regula de publicandis, & latiſſimè in regula de triennali. *Cardinales iuuandi, &c.*

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO iuxta prædicta, an impetrans beneficiũ vacans ipſo iure per priuationem familiaris Cardinalis teneatur ſeruare contenta in iſta regula? *Impetrãs beneficiũ vacans, &c.*

SOLVTIO. Gloſſator concludit quòd non, quia regula loquitur de vacatione per obitũ, & nihil aliud dicit. Et cũ iſta opinione ſimpliciter tranſit Fely. hic nihil allegans. Reperio tamen, quòd iſtã quæſtionẽ in terminis latiſsimè diſcutit Andr. Sicul. in conſil. lxxxij. lib. iiij. per totum. Vbi relatis

argumentis partis affirmatiuæ, pro ratione dubitandi factis, quæ non curo referre, poſtea concludit contrarium, videlicet, regulam iſtam non habere locum in impetrante per priuationem. Et inter plura fundamenta quæ pro hac parte ſcribit, tria principaliter videntur cōſideratione digna, clarius tamen per me declarata, & rationibus corroborata, quàm ipſe fecerit. Primum igitur fundamentum quod facit, eſt de text. in clementina, ne Romani. §. irritū. de electione. de quo multū gloriatur. vbi eſt text. ꝙ conſtitutio loquens de morte Papæ, ita demum comprehendit priuationem, quando lex vlterius procedit, extendendo diſpoſitionem ad caſum priuationis, vt patet ibi ī illis verbis, per mortē, vel aliàs deficere quouis modo. Iſta enim verba (vel aliàs) indifferenter prolata cōprehendunt omnem modum vacandi. Cum igitur in iſta regula ſolū ſit prouiſum in caſu mortis, debet intelligi de naturali, non ciuili. l. ex ea parte. §. in inſulam. ff. de verb. oblig. cum concor. vbi in gloſſ. Et ſi voluiſſet Papa caſum mortis ciuilis comprehendere, expreſsiſſet, vt fecit in dicta clementina, præſertim in materia odioſa exorbitanti, qualis eſt iſta.

Conſtitutio de morte.

Comprobatur vlterius iſta opinio, & hoc erit ſecundū motiuum. Nam in concilio Conſtantien. in quo Benedictus Vndecimus, & Ioannes. XXIII. priuati fuerant, fuit dubitatum, an electio Romani Pontificis per priuationem alterius expectaret ad Cardinales, an verò ad concilium generale. Et fuit cōcluſum, quòd quando Pontificatus vacabat per obitum, tunc expectaret electio ad Cardinales. Quia iura tribuentia electionem Cardinalibus, loquebātur de vacatione per obitum, non quando vacabat per priuationem. Vnde ex quo iſte erat caſus omiſſus à iure communi, pertinebat electio ad concilium. Refert Abb. in cap. licet. in vltimo notabili. de elect. & ſequitur Fely. in ca. ad petitionem. in princip. de accuſa. Sic videtur hîc dicendum, quòd diſpoſitio iſtius regulæ, quæ loquitur de vacatione per obitum, procedat in caſu ſuo, nō autem in vacatione per priuationem.

Electio Rom. Pontificis.

Tertium motiuum fit à deficiente intētione condentis regulam: quia non putauit Papa, quòd in domibus Cardinaliū eſſent viri flagitioſi, ac priuatione digni: quia de iure, pro illuſtri eorum dignitate, præſumuntur habere familiares honeſtos, vt dicit Innocen. & alij in cap. in literis. de teſti. & in ca.

Card. præſumuntur honeſtos familiares habere.

inſinuante.de offic.deleg. Ex qua præſumptione reſultat illa limitatio communis ad.d.c. in literis.quod diſponit,familiares nõ eſſe idoneos teſtes,vt iſtud dictum nõ procedat in familiaribus Cardinaliũ & Epiſcoporum:quia non præſumuntur habere perſonas ſuſpectas domi,ſed probatæ vitæ & exẽplo,vt dicit Bald.in.l.etiam.C. de teſti.& ſequuntur Moderni in tract.teſtiũ.fol.viij.in.ij.col.Et latius reaſſumit Firmanus in tracta.de Epiſcopo.in.v.parte.lib.iiij.fol.lj.in.iiij.col. & Aret.& alij in.d.ca.in literis.& in.l.ij.C.de teſti.Cum igitur defecerit mens condentis, iſte caſus omiſſus relinquatur ſub diſpoſitione iuris:quia mens & intentio concedentis debet ſemper in reſcriptis attendi,ſecundum Innoc.in cap.cum eccleſiaſticæ.circa mediã.de excep.ſequitur Bald.in.l.reſcip. col.pen.C.de pre. imp.offe.Et reaſſumit Fely.in cap.cauſam quæ.in.viij.col.verſi.prædicta declara.&c.de reſcript.Et hac ratione dicunt Valerius,M.Tullius in lib.Offic.& alij plures bonarum literarum profeſſores, Solonem non tuliſſe legẽ de parricidiis, quia non putauit filium ad illud facinus potuiſſe quacunque iniuria moueri,vt patrẽ occideret.Ang.in.l. propter inſidias.C.qui accuſ.Vbi igitur deficit mens cõdentis,diſpoſitio ceſſat.

Familiares idonei teſtes.

Concedẽtis mens & intentio.

Parricidij legẽ quare Solon non tulit.

Vel etiam quarto dici poteſt. Nam poſito quòd Papa iſtũ caſum cogitauerit, noluit tamen in hoc Cardinales priuilegiare,regulam extẽdendo, vt per hoc eos cautiores redderet in ſuſcipiendis bonis miniſtris & famulis,& receptis caſtigãdis.Nam videntes regulã non habere locum,quando ob delictũ petitur priuari aliquis familiaris,fortè vigilabunt magis ſuper familã ſuã, vt ſic in bono erudiatur, quòd ſimilia de ea ſperari nõ debeant:vnde ſi contrarium eueniat,in pœnã priuantur Card.cõmodo,ſeu priuilegio iſtius regulæ:ſicut videmus in epiſcopis obſeruari. Nã in pœnã epiſcoporũ inductũ eſt,ꝙ licet criminoſi non admittantur ad accuſandum regulariter.cap.j.de accu.&.c. ſunt qui.ij.q.vj. Tamen vbi familiaris epiſcopi reperitur criminoſus,in pœnam tolerantis talem in domo,ipſum epiſcopũ accuſare poteſt. Ita eſt tex.ĩ.c. nulli.de accuſ.quia talis præſumitur quis eſſe,quales famulos habere dignoſcitur. Sic ecõtrà apud Platonem loco prouerbij vſurpatur:Quales principes,tales ſolere eſſe ciues.Et ideo Lud.Rom.in.l.cum mulier.ff.ſol.ma.in.xiij.col.dixi, ad epiſcopos

Criminoſi.

Principes quales.

ſcopos pertinere, bonis & honeſtis vti famulis. Ne ſi contrarium appareat, præſumatur epiſcopum famulos diſcolos nutrire, ad effectum, vt dolos inſtruant, & ſuppleant defectum probationum, vt ibi latius per eum.

Vltimo, ne aliquid remaneat intactum, pro iſta opinione Andreæ Siculi & aliorum videtur in fortioribus terminis dictum Tho. Faſtoli in dubio Rotæ. xlvj. vbi dicit, quòd in materia ſtricta reſcriptum cum clauſula cedente vel decedente, non extenditur ad priuationem. Secus ſi materia non eſſet odioſa, vt in. d. clem. ne Romani. Quia tali caſu licet exprimatur vacatio per obitũ, includit omnis vacatio, vt tradit Abb. in diſput. epiſcopus. Ex cuius dictis poteſt etiam capi reſolutio ad. d. cle. alleg. in contrarium per Barba. & ſequitur Fely. in ca. licet. col. fi. de offic. deleg. Et ante ipſum Ioan. Franciſ. Paui. in tract. de offic. & pot. cap. ſede vac. in ſecundo euidentiali. & illud dictum Faſtoli ſequuntur Moder. in tract. beneficiorum. in. iij. parte. Et ante ipſos Fely. in cap. in noſtra. in xxxvij. corr. col. ij. de reſcrip. Faciunt etiam pro iſta opinione ea quæ dixi ſuperius in. iiij. &. v. q. & quæ dicẽtur inferius. q. xxiiij. & in regula de annali ſuper iſta eadem quæſtione.

Reſcriptũ cum clauſula cedente, &c.

Et prædicta omnia procedunt quando priuatio fieret in curia: quia ſi extra curiam, nulla eſſet difficultas: ex quo ibi cenſeretur vacare beneficium, vbi quis priuatur, vt dicit deciſ. lxxxvj. in antiquis. Sequitur Pauinus in tract. de offic. & pot. cap. ſede vac. in. ij. præludio. Quod eſt verum, quando eſt ibi perſona, vbi priuatur: quia ſi eſſet alibi, cenſeretur vacare ibi vbi eſt perſona. Vnde dicimus, quòd priuatus ob non ſolutionem penſionis, in partibus, ſi eſt Romæ, eius beneficium cenſetur vacare in curia, & eſſe reſeruatum, vt dicit quædam deciſio allegata per Paui. in. d. loco: & ibi videri poſſunt plures modi vacandi, in quibus examplificari poteſt iſta regula.

Priuati beneficiũ vbi vacare cenſetur, &c.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an regula iſta debet obſeruari in ſubrogatione facta per obitum collitigantis familiaris Cardinalis, vel in gratia ſi neutri, perinde valere, vel ſimilibus impetrationibus?

SOLVTIO. Gloſſator hic in. iij. fol. tenet quòd nõ. Rationem aſſignat, quia iſta regula non tollit beneficiũ regulæ de ſubrogandis collitigantib. Nam licet iſta regula ſi vltima

ſecundum ordinem,& vltima tollãt priora,iuxta.c.j.de cõſt. lib.vj.nihilominus quando conſtitutio prima non eſt contraria vltimæ.ſed poſſunt ſe compati,tunc vltima conſtitutio nõ tollit priorem,etiam ſi vltima habeat clauſulam derogatoriã cum clauſula non obſtan.vt not.Bar.in extrauag.ad reprimẽdam.in verſicu.non obſtantibus.Et ita dicit fuiſſe tentum in Rota,vt hîc latius per eum : & idem dicit Gloſſ.in regul.de ſubrogandis.folio quarto. *Vltima tollere priora.*

Adde pro iſta opinione Felyn.hîc qui aſſerit,ita concorditer hanc opinionem tenuiſſe Rotam.Et hoc idem adnotauit Bart.de Petra ſancta,auditor Rotæ in calce cuiuſdam informationis factæ tempore Iulij, ſuper vno beneficio Hiſpalen. Et idem adnotauit D.Petr.Andr.in quodam repertorio deciſionum.Et ita hodie tenetur,& quamuis omnes prædicti docto.aſſerant ita iudicatum fuiſſe,nullus tamen prædictorum aſsignat rationem deciſionis prædictæ , niſi Gloſſator quem ſuperius retuli.Et tamen illa ratio Gloſſatoris , iudicio meo non videtur multum efficax.Ideò fortè quidam antiqui aduocati,Paulus Pontanus,Andr.de ſancta Cruce,& Ioann.de Baranzellis,& nonnulli alij excell. doctores,illa ratione non obſtãte, in quadã cauſa Maguntin.præb.cõtrariũ conſuluerunt : iſta ratione,quia regula iſta priuilegiatiua Cardinaliũ non continet in ſe niſi vnicam rationem,videlicet , vt Cardinales per iſtum modum præſtandi conſenſum habeant priuilegium diſponendi,& ſic valeant alium familiarem loco deperditi vel defuncti pro ſuis ſeruitiis ſubrogare.Et in hoc prĩcipaliter fauorabilis regula,quæ præſtat hoc humanitatis ſolatium Cardinali,qui perdidit familiarem ſuũ,vt in ſimili dicit text.in lege.iure ſuccurſum.in princip.ff.de iur.dot.Vbi defuncta filia iuſtum eſſe putat Iuriſconſultus conſolari patrem,vt ſolatij loco reddatur ei dos. Et quodã modo in lege. ſi filius de bo. damna. conſolatur pater ex morte filij militis, ſi illi ſuccedat in Caſtrenſi peculio. ad idem text. in lege quarta.§.cum autem.ff.ad leg.Rho.de iact.Et idem dicendũ eſt in caſu contrario,vt dicitur in.l.iij. §.ſed vtrũ verſic. quid ergo.ff.de mino.quem ad hoc allegat Bal.in lege finali.C.de vſu.rei iudic.Nam honeſtum eſt,& iuxta dictum Apoſtoli,humanitate plenum,quòd Cardinalis qui ſocius fuit tribulationum & onerum gubernando familiarem ſuum , ſic etiam *Regula vnicam rationem cõtinens.* *Filia defuncta patri dos redditur.*

particips

particeps & ſocius conſolationis. Quia de iure naturali eſt, vt
qui habet onus, debeat etiam habere cōmodum, vt dicit text.
in. l. ſecundum naturam. ff. de reg. iur. Et iſta ratio pariter mi
litat in ſubrogatione, ſicut in impetratione. Ergo eadem eſſe
debet diſpoſitio.

Onus qui habet, &c.

Et pro iſta opin. facit, quia licet beneficium, ſuper quo im-
petratur ſubrogatio, ſit litigioſum, illa qualitas nō facit dif-
ferre beneficium à beneficio, quia quæ differunt qualitate, nō
differunt ſpecie. l. fi. ff. de fundo inſtru. notant Moder. in rub.
de proba. Cum igitur iſta regula indiſtinctè, & generaliter lo
quatur de impetrante beneficium, verificari debet in impetrā
te beneficium per viam ſubrogationis. Quia generalis diſpo-
ſitio capit omnes ſuas ſpecies, etiam qualitate differentes, vt
notat Bald. in. l. in fraudem. ff. de teſtamen. milit. per tex. not.
in. l. j. §. quod autem. ff. de aleato. not. Decius in. c. ij. de præ-
bend. & alibi ſæpe. Nec obſtat, quòd regula iſta ſit exorbi-
tans: quia licet negari poſſit, cum videatur potius principali-
ter fauorabilis, licet ſecundario odioſa, vt dicitur de Velleia-
no, in. l. qui exceptionem. ff. de cond. indeb. Nihilominus, te-
nendo ꝙ ſit exorbitans, in exorbitantibus fit extenſio à pari-
tate rationis, etiam ad caſum non propriū: ſed qui ſublata ſi-
gnificatione vocabuli poteſt comprehendi, vt patet in gloſſa,
eligatur. in clemen. j. de electio. cum ſimilibus. Ad idē eſt gl.
quæ iuncto text. loquitur de beneficio litigioſo. in clem. au-
ditor. in verſic. beneficium. de reſcript. Facit optimè tex. iun-
cta gloſ. in. l. j. C. de his qui antea per. tab. Et iſta amplificatio
& extenſio ad iſtū caſum fieri debet, contēplata ratione per-
ſonarum, de quibus loquitur regula. Quia diſpoſitio ſolet re-
ſtringi, vel ampliari ſecundum qualitates perſonarum. l. ple-
num. §. Equitij. ff. de vſu & hab. cum cōcor. vt ſcribit Fely. in
c. cauſam quæ. in. xij. col. de reſcrip.

Qualitates ſpecie differētes.

Diſpoſitio generalis capiēs ſpecies.

Extenſio in exorbitantibus.

Diſpoſitio ſolet reſtringi, &c.

Iſtis tamen non obſtantibus, teneo primam opinionē Ro-
tæ, quæ iuſtior, ac magis iuridica videtur, iſtis rationibus, in
primis, quia certum eſt, quòd beneficia litigioſa in curia ſunt
adeò affecta ſoli Papæ, quòd ſi vnus ex collitigantibus moria-
tur in curia, nullus de illis prouidere poteſt, niſi Papa. Et ſi ſe-
cus actum fuerit, eſt irritum & inane. c. ij. vt lit. penden. li. vj.
& clem. j. eod. titu. Et talis diſpoſitio pertinens Papæ intelli-
gitur libera, vt dicitur in. d. clem. j. in fin. Et ſic non requirens

conſenſum alicuius, ergo neque Cardinalis. Quia illud dicitur liberum, quod poteſt fieri ſine alterius cõſenſu, vt not. Ab. in cap. de multa. in. iiij. notabili. per illum text. de præb. & eſt text. in. l. j. C. de ſacroſanct. eccle. & ibi Mod. cum concor. vt ſcribit Alex. in conſi. xcvj. in princ. in. v. volu. Sed ſubrogatio fit de beneficio litigioſo. Igitur, &c. *Liberum quid dicatur.*

Accedat, quia ab vſu patrisfamiliâs, qui debet attendi iuxta leg. vel vniuerſorum. ff. de pig. act. & l. ſi ſeruus plurium. de leg. j. Aliud eſt impetratio, & aliud ſubrogatio. Et licet ſubrogatio veniat appellatione impetrationis, ſicut arrogatio appellatione adoptionis, nihilominus ſimpliciter ſumptæ inter ſe differunt re, ſicut differunt nomine, aliàs ad quid diuerſis nominibus nuncuparentur, iuxta. l. ſi idem. C. de codicil. Impetratio igitur ab ſtylo curiæ eſt illa, quæ purè & principaliter fit de beneficio: ſed ſubrogatio, gratia ſi neutri, perinde valere, & ſimiles quæ fiunt in aliquos euentus, & propter aliquã cauſam præcedentem, appellantur gratiæ acceſſoriæ & ſecundariæ. Regula igitur iſta quæ loquitur de impetratione, intelligetur de illa primæua, & principali, non autem de ſubrogatione, quæ ſecundario fit, quæ non ſolet appellari ſimpliciter impetratio: ſed gratia adminiculatiua: & ſic impetratio qualificata, & ſecundum quid. Verba igitur in dubiò de impetratione loquentia debẽt intelligi ſimpliciter, non ſecundũ quid l. j. ff. de dona. l. hoc legatum. ff. de leg. iij. Et iſta opinio vlterius ſuadetur, quia ſubrogationes à iure ſunt inuentæ propter vtilitatem publicam eccleſiarũ, ne propter nouos aduerſarios, qui interdum malitioſè petitoribus ſubrogantur, litigia in in eccleſiarum diſpendium prorogari contingat: vt dicitur in. d. cap. ij. vt lit. pend. lib. vj. Et ideo ſubrogatio debetur collitiganti ex beneficio iuris, propter prædictam rationem, vt litigia iam incœpta citius terminentur. Sed ſi in iſta ſubrogatione obtenta per obitum familiaris collitigantis fortè ab aliqua perſona ignota ipſi Cardinali, vt ſæpe contingit, requireretur conſenſus Cardinalis: clarum eſt ꝙ à communiter accidẽtibus Cardinalis non facile cõſenſum præſtabit, ſed potius in longũ differet, vel certè negabit. Quia talis conſenſus Cardinalis quodammodo æquipopollet conceſsioni, vt in cap. paſtoralis. de donatio. quæ facilè non fit ignotis: & ſic eccleſiæ diutius vacabunt contra vtilitatem publicam, vt dici- *Impetratio aliud, aliud ſubragatio.* *Verba in dubio de impetrat. &c.*

tur

tur in.d.c.ij. Eſſet igitur alienum à mẽte iuris & æquitatis, ꝙ in talibus ſubrogationibus requireretur conſenſus per quem poſſet vel retardari, vel impediri actus: & ꝙ regula de ſubrogandis: quę eſt iuri conſona & æquitati, per hoc reddatur fruſtratoria, quod non eſt dicendum.

Poſtremo facit, quia, vt dixi, ſubrogatio fit de beneficio litigioſo, de quo nullus habet diſpoſitionem: niſi Papa: & ideo non requiritur conſenſus.d.c.ij.vt lit.pend.lib.vj. Nam ſicut beneficium iuriſpatronatus laicorum poteſt per Papam liberè conferri ſine derogatione, quando eſt litigioſum, vt eſt cõmunis ſtylus ſignaturæ, vt eſt text.in.d.clc.j.& tradit Fely.in tract. quando lit.apoſtolicæ,&c.eodem modo & beneficia familiarium Cardinaliũ quando ſunt litigioſa, poterunt etiã per Papam ſine aliquo conſenſu alicui ſubrogari. Hoc tamen putarẽ procedere, quando ſubrogatio fieret collitigãti, quia videtur illi quodammodo debita: ſecus ſi alteri non collitiganti, quo ad hoc vt Cardinalibus in iuribus ſuis minus præiudicetur, quàm ſit poſsibile.

Beneficiũ iuriſpatronatus,&c

Ex quibus etiam infertur, ꝙ iſta regula nõ habet locum in gratia ſi neutri, quæ fit de beneficio litigioſo, vt tenuerunt domini in cauſa inferius alleganda. Imò fortius voluit Rota in vna Nancten. aliàs Meten. canonicatus, & præbendę pro Petro Caireti, contra Gerardum hominis coram domino Marcello, de menſe Decembri M.D.xxxj, ꝙ hoc procederet, etiã ſi gratia ſi neutri eſſet impetrata pro futura lite, ex eadem ratione: quia ex quo dicta gratia non habet effectum, niſi quando conſtiterit per euentum litis, neutri litigantium ius competere, ille euentus debet conſiderari, & tũc quando de tali euentu tractatur, diſcuti debet de virtute regulæ quod ſit in ipſa lite. Et licet gratia ſi neutri, eo tempore fuerit impetrata quo nõ erat lis, nihilominus gratia erat valida ipſo iure, quia regula iſta non annullat, niſi quando producitur, & produci non poteſt, niſi durante lite, quo tempore gratia ſi neutri recipit robur, & eſſe ſuum, nec attẽditur initium impetrationis eius. Quia quando principium habet relationem ad finem, attenditur finis, & non principium.l.ſi pater.&.l.cum apud.C. de hæred.inſt. &.l.eam quam.C.de fidecommiſſ.& reaſſumit examplificando notabiliter Bald.in.l.j.ff.de.orig.iur. Sic dicimus econtra, ꝙ quando finis habet neceſſariam conſequentiam

tiam ad principium, attenditur principium, & non finis, vt dicit text. in l. damni infecti. la prima. §. Sabini. ff. de damn. infect. quod eſt notandum.

QVAESTIO NONA.

QVAERO, nuquid in declaratoria facta incontinenti ad primam gratiam, in qua fit mentio de familiaritate Cardinalis, debeat ſeruari iſta regula? *Declaratoria facta incontinenti, &c.*

SOLVTIO. Ioan. Aloiſ. Tuſcanus aduocatus quondam celebris in quodam ſuo conſilio reddito in cauſa Sagien. archidiaconatus, incip. vtrum bulla. poſito in primo volumine conſiliorum ſuorum. fo. vj. tenuit, ꝙ non, etiã ſi in dicta declaratoria augmentaretur ius primum. Quia licet talis declaratoria poſsit dici donatio, quia qui confirmat, donatio. lege. obuenit. ff. de verb. ſig. Et per cõſequens in ea requiretur eadem expreſsio, quæ in gratia principali, per not. in not. in. c. ſi apoſtolicæ. de præb. lib. vj. Tamen illud procedit, quando talis declaratoria fuiſſet facta ex interuallo, vt loquitur text. in. d. cap. ſi apoſtolicæ, & Archi. in cap. ſi motu proprio. eod. tit. & docto. in. d. c. de reſcrip. lib. vj. & in clemen. fin. de offi. ord. Secus autem ſi declaratoria fuiſſet facta incontinenti, videlicet ſucceſsiuè vnum poſt aliud, eodem die: quia tali caſu pro eodem reputãtur, nec requiritur expreſsio iſtorum requiſitorum in regula, ex eo, quia quæ incontinẽti fiunt, ineſſe dicuntur. vulg. l. lecta. verſi. dicebam. ff. ſi cert. pet. cum vulg. Et propterea videmus, quòd proteſtatio declaratoria volũtatis, intelligitur repetita in actu, qui geritur incontinenti, non autem in eo qui geritur ex interuallo, vt declarat D. Anto. in. c. cum M. de conſti. Bar. & alij in. l. non ſolum. §. morte. ff. de ope. no. nun. per text. in. l. per retentionem. C. de vſuris. cum cõcord. vt ibi per eos: & Saly. in. l. pacta nouiſsima. C. de pact. Facit etiam pro iſta opinione notabile dictum Bal. in. l. iuriſiurando. C. de teſtib. & quæ dicit Aret. in capitulo. de teſtibus. cum concordan. vt ſcribit Fely. in. c. qualiter. el. j. &. xvj. colum. de excuſa. & quod notabiliter dicit Alexan. in conſil. xxx. columna penul. lib. iiii. Sicut videmus, quod perinde valere, quæ fit in ipſa gratia, non requirit expeditionem literarum, licet det robur gratiæ: ſecus ſi fiat ex interuallo: & ſic limitatur regula de non iudicando, niſi per literas expeditas, vt ibi dixi: Præſertim, quia in his quę fiunt incontinenti, dicitur abeſſe *Poteſtatio declaratoria voluntatis.*

abeſſe præſumptio fraudis,vt tradit Iaſ.in lege.iiij.§.condemnatum.in.iij.columna.ff.de re iudic.poſt Abb.in cap.ſuſcitata.de reſtit.in integr.

Sed aduertendum eſt diligenter,quia ſi prædicta eſſent vera,multum reſtringerentur & limitarentur dicta Archi.in.d.cap.ſi motu proprio.& notata in.d.cap.ſi apoſtolicæ.Ideo dubito certè, an ſit vera illa reſtrictio,ſeu limitatio, ex eo,quia declaratoria augmentatiua iuris peimæui,dicitur noua conceſsio,& principalis de per ſe,vt dicunt præfati doctores. Vnde qua ratione in prima gratia debet ſeruari iſta regula,eadẽ ratione & in tali declaratoria,vt tenet Ro.in cõſi.ccclxxxiij.in propoſito caſu.in principio.& ſequitur Fel.in.c.in noſtra.in.xvj.corr.de reſcrip.Et iſta ratio pariter militat in declaratoria facta incontinenti ſub eadem data ſicut facta ex interuallo,vt dicit Domin.in conſil.cxxviij.in ſecundo dubio.Vbi loquitur de gratia perinde valere,eiuſdem datæ, cum prima. Et tamen ex quo erat augmentatiua noui iuris,tenet per plures rationes in ea requiri expreſsionem eorum omnium,quę requirebantur in prima gratia.Et hoc idem tenet etiam Fel. in cap.ad aures.in.ij.col.de reſcrip.

Conceſsio noua declaratoria

Nec obſtat, ꝙ ea quæ incontenti fiunt,cẽſentur ineſſe:quia illud eſt verum,quando illud quod fit incontinenti,non inducit aliquid de nouo quod alteret.& ita procedit deciſ.in no.cclxxiiij.cum ſuperius allegatis.Secus quando inducitur aliquid de nouo,quia reputatur corpus de per ſe, & non ineſt, quia eſt diuiſa ratio, vt patet in exemplo tradito per Modern.de Monteferrato in tract.teſtium.num.ccxxj.& Saly.poſt.Cy.in.l.iuriſiurandi.in.ij.q.C.de teſt.& Iaſ.in.l.iuriſgẽtium.§.quinimo in.ij.&.iij.notabilibus.ff.de pact.Cogita tamen.quia res nõ eſt ſine dubio,& poteſt de facili vtraq; pars ſuſtineri,maximè cum regula iſta ſit exorbitans à iure cõmuni.Et circa iſtam declaratoriam videnda ſunt,quæ dixi in regula non tollendo iure quæſito.in.xiij.quæſt.

Incontinẽti facta cẽſentur ineſſe.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO,quid ſi tempore impetrationis beneficium nõ erat litigioſum, quo tẽpore Cardinalis debebat prę ſtare cõſenſum:ſed antequam illum præſtaret, mouetur lis ſuper beneficio,an poſt talem litem poſsit conſenſus præſtari?

Conſenſus an poſsit præſtari, &c.

SOLV-

SOLVTIO. Pro reſolutione iſtius quæſtionis diſtinguendi ſunt quatuor caſus. Primus, quãdo lis mouetur huic impetranti per ſecundum impetrantem, qui habet conſenſum Cardinalis. Et tali caſu tenet Gloſſator, quòd ſecundus præferatur, per text. in cap. ſi pro te. de reſcrip. lib. vj.

Intellect⁹ ad tex. in cap. ſi pro te.

Tamen aduertendum eſt, quòd iſte caſus eſt ſatis dubius, ex eo, quia tex. in. d. c. ſi pro te. procedit in gratia prima conditionali. Et in quæſtione noſtra nulla fuit gratia conditionalis, ſed pura, quo caſu. d. cap. ſi pro te. non procedit. Quinimò. d. c. ſi pro te. non procedit abſolutè in omni conditione, ſed tantum in ſuſpenſiua conditione, quæ nihil præter ſpem ponit ineſſe, vt in. l. cedere diem. ff. de verb. ſignifi. Et in tali conditione non impeditur ante eius euentũ actus fieri & conſummari, vt in exemplo. d. c. ſi pro te. Sed vbi conditio eſſet reſolutiua, quæ præſupponit ius purum præexiſtere, licet reſolubile, prout in caſu noſtro. d. c. ſi pro te. non procedit, vt in terminis declarat Oldr. in conſil. cclxxxv. in ij. colum. qui alleg. ad hoc text. in. l. proponebatur. ff. de caſtren. pecul. & in. l. ſeruum filij. in prin. ff. de leg. j. Et colligitur hæc diſtinctio ex. l. ij. ff. de in diem adiectio. & . l. ij. ff. pro empto. cum aliis concor. vt ibi per eum. Faciunt etiam pro hac parte ea, quæ de conditione reſolutiua ſcribunt Moder. in cap. cæterum. de reſcript. Accedunt etiam quæ dicuntur in l. fin. iuncta gloſſ. C. qui admitti. & in. l. j. §. quibus. ff. de ſucceſſ. edicto. & . l. ſi filio. §. contra. ff. de inoffic. teſta. In quibus iuribus cauetur, quòd durante deliberatione primi gradus, non admittitur ſecundus vel vlterior gradus. Quæ omnia in caſu noſtro militant. Nam ſiue teneamus, quòd prima impetratio fuerit pura, ſiue ſub conditione reſolutiuà, tacita vel expreſſa, ſecundus nunquam admittitur, donec primus poteſt habere conſenſum. Sed in caſu noſtro præſupponitur primum impetrantem ante litem ſibi motam per ſecundum non petiiſſe conſenſum Cardinalis, ſed poſt litem ſibi motã, & ſic lite pendẽte. Ergo ſecunda impetratio non faciens expreſſam mentionem de prima, non debet valere, vt in puncto tradit Domi. in conſil. cvij. in vlti. col.

Gradus primi deliberatione durante, &c.

Nec obſtat, quòd conſenſus Cardinalis fuit præſtitus primo impetranti poſt litem motam, & impetrationem alterius quia nihil refert. Nam ex quo impetratio prima fuit pura, ſub

Impetratio ſecunda.

D tacita

tacita conditione reſolubili, talis conſenſus poteſt quandocunque præſtari, dummodo preſtetur antequàm opponatur de iſta regula. Nec habet locum diſpoſitio.d.cap.ſi pro te. vt ſuperius eſt dictũ. Et quòd talis cõſenſus poſsit quãdocũque præſtari, tenet Innocen. in cap. cum conſuetudinis. de conſuetu.quam refert Socin.in conſil.xxiij.in.v.col.lib. iiij. cum pluribus concor. quæ congerit Rochus Curtius in tracta.iur.patr.in verbo,pro eo quòd.in.iiij. quæſt. Et ſecundũ iſtam opinionem videbatur inter loquendum inclinare Rotam,dum iſta difficultas proponeretur de mẽſe Ianuario.M. D.xxxv.in cauſa Meten. canonicatus coram.D. Marcello, licet nihil tunc firmaret pro certo.

Secundus caſus eſt, quando ſecundus impetrans opponit de regula in iudicio,antequàm præſtaretur primo impetrãti conſenſus. Et iſte caſus eſt magis dubius, ex quo, quando Cardinalis præſtat conſenſum primo impetranti,iam gratia erat nulla ipſo iure per oppoſitionem regulæ. Et tali caſu conſenſus debet à principio præſtari, non poteſt actum nullum,vt dicit Innocen.in.d.c.cum conſuetudinis.& ſequitur Socinus,vbi ſuprà.

Tertius caſus eſt, quando ſecundus impetrans non habet derogationem regulæ,& primus opponit de ea,& etiam ipſe ſecundus opponit contra primum de regula. Et iſto caſu ſi ſecundus impetrans non habet gratiam ſi neutri, & non eſt poſſeſſor,eſt dubium ſi poſsit excipere,cum ſua non interſit, ex quo nullum habet ius.de quo videndum eſt in deciſ.cccc xix.in anti.incip.Nota an reus.& deciſ.clx.in nouis.

Quartus caſus eſt, quando ſecundus impetrans non opponit de iſta regula. Et iſte caſus eſt expeditus per not. per Fely.in cap.j.de re iudic. quia tali caſu regula non annullat niſi opponatur: & ſic valebit prima impetratio.

Finaliter concludendum eſt,quòd conſenſus poteſt ad primam gratiam præſtari per Cardinalem etiam lite penden. alìàs per oppoſitionem regulæ gratia redditur nulla.

Beneficiũ vacãs per obitũ ſui familiaris.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, quid ſi ipſemet Cardinalis impetrat pro alio beneficium vacans per obitum ſui familiaris: aut interceſsit pro impetrante,vt gratiam conſequeretur,vel conſenſit verbo,quòd aliquis prædictum beneficiũ impetraret:

Conſenſus quid ſit.

impetraret:

impetraret: nunquid ſatisfactum ſit iſti regulæ non facta aliter mentione in gratia de familiaritate, nomine, & titulo, vel conſenſu Cardinalis?

SOLVTIO. Iſta.q.continet tres caſus. Primus eſt, quādo ipſe Cardinalis pro alio impetrat. Secundus, quando ipſe non impetrat, ſed intercedit pro impetrante. Tertius quādo verbo contentus fuit, quòd alius impetraret beneficium ſui familiaris.

Circa primum videtur dicendum hic eſſe duo conſideranda. Primum circa expreſsionem familiaritatis, nominis, & tituli. Secundum circa expreſsionem conſenſus: de primo non videtur mihi ſatisfactum eſſe regulæ. Quia ſi talis expreſsio familiaritatis in impetratione requiritur propter reuerentiam & honorem Cardinalis, talis ratio ceſſat ipſomet Cardinale inpetrante, vt dicit ſummariū deciſ. Egid. dcxxxij. & hoc tenent ſub dubio Moder. in tracta. reſeruatio. in. iiij. quæſt. principali. in. xvij. effectu. verſicu. tertium eſt. Et pro iſta opin. facit ratio text. in cap. dilecti. de appella. vbi dicitur, quòd conſenſus requiſitus ad aliquem actum, magis exprimitur actu, quàm verbis. Et per hoc dicebatur diebus præteritis in vna Hiſpalen. beneficiorum coram R.D. Silueſtro Dario, quòd ex quo Cardinalis in impetratione cuiuſdam Laurentij de Ortega reſeruauerat penſionem quinquaginta ducatorum, & addiderat ad ſupplicationem duas lineas manu ſua propria, quòd ex hoc videbatur ſatisfactum regulæ requirētis expreſsionem familiaritatis, & aliis de quibus ibi: pro quibus faciunt ea quæ Moder. Peruſini tradunt in cap. commiſſa. in ſecundo notabili. de elect. lib. vj. & Archi. in ca. ſi ſeruus. poſt medium. liiij. diſtinct. *Conſenſus requiſitus ad, &c.*

Circa ſecundum, nunquid per huiuſmodi actus videatur Cardinalis præſtitiſſe conſenſum, vt requirit regula: putarem quòd non, quia regula iſta, quæ de conſenſu præſtando loquitur, debet intelligi de expreſſo, non autem de tacito conſenſu elicito per interpretationē, iuxta ea quæ not. Card. in clemen. ſæpe. §. ſi tamen. in ſecunda opp. de verbo. ſignifi. quod ratione fundatur. Nam ex quo conſenſus nihil aliud eſt, quàm duorum ſimul ſenſus, vt dicit Bald. in. l. fin. col. j. C. ad Macedo. ille ſenſus percipi non poteſt, niſi verbis vel ſcriptura exprimatur, vt in. l. ſed & ſi quis. §. penult. col. iij. verſicu. *Conſenſus quādo præſtandus.*

ſic.venio ad.q.ff.ſi quis caut. cum concor. vt ſcribit.Dec. in l.ſicut certi.in.iij.col.C.de teſtamẽ.milit.facit.l.Labeo.ff.de ſuppel.leg.&.l.j.§.fi.ff.de verb.oblig.& not.Bald. in.l.pacta nouiſsima.col.fi.verſi.& vltimo facit.C.de pact.

Contrahere, & contrahẽti cõſentire, differunt.

Et ideo ex quo iſta regula pro forma requirit Cardinalis aſſenſum,debet intelligi de expreſſo : nec tacitus conſenſus ſufficit,vt Rota tenet in deciſ. xv. de offic.deleg.in no. Nec ex eo,quia Cardinalis impetrãs videtur expreſsè conſenſum præſtare : quia aliud eſt impetrare, aliud conſentire:ſicut aliud eſt contrahere , aliud contrahenti conſentire , vt dicit Bald.in.l.j.in fin.C. de pact. & facit text.in.l. aliud eſt vendere.ff.de reg.iur.ſicut etiam aliud eſt eligere,aliud electioni conſenſum præſtare. vt not.Innocen.in cap. cum in iure. de elect.ſequitur Bald.in margarita. in verbo,conſenſus.qui allegat tex.in.l.ſi pater.§.fi.de ma.vin.Et per iſta tenuit præteritis annis Rota in vna Tullen . parochialis me præſente, quòd priuilegia militum S.Petri aliter ſuffragantur militi agenti pro ſeipſo,quàm nominato ab ipſo , quia in primo eſt verus actus,in ſecundo eſt ſolus conſenſus.Iſta enim ſunt diuerſa,actum facere & conſentire,vt tradit Bald.in.l.ij. colũ. antepenulti.C.de reſcin.vend.

S. Petri militũ priuilegia, &c.

Concludo ergo quo ad iſtum primum caput,quòd ſola impetratio Cardinalis non habetur pro conſenſu,ſed requiritur quòd Cardinalis per ſuam cedulam conſenſus fide faciat in Cancellaria,& ita ſe habet ſtylus, vt refert Hieronym. Paulus antiquus Cancellariæ vicecorrector,in illo lib. practicæ Cancellariæ.fol.lxxxiij.verſi. Item quando confertur beneficium vacans,&c.ſequuntur Moder.Sabinen.in tract.reſeruatio.in.iiij.q.principali.in.xvij.effectu.in fi.

Actum facere.

Nec obſtat text.in.l. cum quis.ff. de regu.iur. quòd paria ſint,actum facere, vel facienti conſentire , quia illud procedit in actibus,in quibus quis tenetur conſentire de neceſsitate:nam in tali caſu faciens actum conſentit,vt dicit text.in.l. in ædibus.§. penulti.ff. de donat. tradit Iaſ. in.l. quæ dotis. num.66.ff.ſolu.matrimo.Et ita limitatur per Federic.de Senis text.in.l.aliud eſt vendere.ff.eod.titu.qui procedit in cõſenſu voluntario.ita declarat Feder.conſil.primo.in.vij.col. volu.paruo.vbi alias limitationes ponit . & ita declarantur dicta Bald.in.l.filiusfamil.ff.de procura.& Aretin.in.l.Gallus.

lus.§.forſitan.in.iiij.col.ff. de libe.& poſth.& circa hoc alias limitationes ſcribit Moder.Purpuratus in.l.fi. num.97.cum ſequent.C.de pact.poſt Decium ibi. vj.col.& aliter Bald. in l.ſi vt proponis.C.de ſer. pig. dato manu. & Decius in cap. ſuper eo.in.iij.colum.de offic.deleg.& in cap.ij.in.vj.col.de iudic.poſt Iaſ.in.l.j.in.xix.colũ.num.121.ff.de leg.j. & Corneum conſil. cxliiij. in princ. lib.iij. & ante ipſos Bart. in.l. poſt dotem.in.iiij.col.nume.13.ff.ſolut.matr.quæ omnia vltra doct.in.d.l.aliud.ſunt notanda ad declarationem, & cõcor.d.l.cum quis.&. d.l. aliud. quæ duæ leges in propoſito iſtius materiæ multum faciunt.

Secundus caſus.q. eſt, quando ipſe Cardinalis non impetrat, ſed interceſsit pro impetrante,an per hoc videatur conſenſum præſtare?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum ſatisfactũ fuiſſe iſti regulæ,prout de hoc videtur eſſe in terminis deciſ. Egidij.dlx.incip.concluſio,quòd ſi p.&.c.vbi circa medium tenet,quòd quando Cardinalis gratiam pro alio procurauit, non eſt neceſſaria mentio familiaritatis ipſius Cardinalis, quia tunc non poteſt dici Cardinalis deceptus. arg. l. quiſquis.C.de reſcin.vend.

Cardinalis quãdo gratiã pro alio procurauit, & cæt.

Tamen circa hoc aduertendum eſt ad duo , quæ ſunt hic cõſideranda.Primum ratione expreſsionis familiaritatis,nominis,& tituli:& de hoc loquitur Egid. Secundum eſt ratione cõſenſus.Circa primum dicetur in ſequenti membro, vbi iſte caſus qui eſt illi ſimilis,decidetur.Circa ſecundum de cõſenſu dicendum,vt ſuperius dixi in primo caſu.Nam attento ſtylo cõcludendum eſt,non eſſe iſti regulæ ſatisfactum, quia vt dictũ fuit in proximo capite, conſenſus expreſſus hic pro forma requiritur , & quòd per cedulam Cardinalis præſtetur:ſed licet per interceſsionem Cardinalis conſenſus videatur induci, ille tamen conſenſus eſt tacitus , in quo de facili fraus committi poteſt. & ideo concludendum eſt illum nõ ſufficere , ſed requiri conſenſum expreſſum, quia in formalibus tacitus non ſufficit,vt in cap.ſtatutum.§. in nullo quoque.de reſcrip.lib.vj.& ad prædicta faciunt, quæ in notabili caſu ſcribit Socin.in conſi.cxvj.iij.volu.

Conſenſus tacitus.

Tertius caſus eſt,quando Cardinalis verbo cõſenſit,quòd aliquis impetraret beneficium ſui familiaris defuncti , non

facta aliqua mentione in ſupplicatione familiaritatis, vel cōſenſus. Et licet iſte caſus ſit dubius ſecundum Egid. deciſio. dcxxxij. inci. ſuppoſita, &c. in fi. verbis. in qua deciſione iſtū caſum latè diſputat, & ponit rationes pro vtraque parte, in quo Domini fuerunt varij, & vt vtar verbis deciſ. xvj. de reſt. ſpol. in not. quaſi diuiſi per medium. Nam quatuor fuerunt pro parte affirmatiua, & quatuor pro negatiua, quorum auditorum nomina Egid. ibi exprimit: nihilominus Egid. ibi tenet regulæ non eſſe ſatisfactum, quod probat quinque rationib. quas non curo referre, cum ibi videri poſsint. & iſta opi. mihi placet, cum qua tranſeunt Moder. Sabinen. in. d. tracta. reſeruat. in. xvij. effectu. verſic. ſecundum eſt. pro qua opin. à fortiori militant omnes rationes ſuperius poſitæ in primo caſu, & text. in. d. l. aliud eſt vendere. cum remiſsio. ibi poſitis, quæ non repetam breuitatis cauſa. Et pro iſta quæſt. faciunt ea quæ dicam inferius quæſt. xix.

QVAESTIO DVODECIMA.

Cardinalis impetrans beneficium, &c.

QVAERO, quid ſi vnus Cardinalis impetrat beneficiū familiaris alterius Cardinalis, nunquid teneatur ſeruare contenta in iſta regula?

SOLVTIO. Iſta quæſtio incidit in illud dubium, an in generali diſpoſitione comprehendātur Cardinales, quod ſæpius in pluribus regulis huius commentarij tractaui. Ideo hic ero breuis, ſolum conſiderando aliqua motiua quæ in dictis locis non poſui.

Dico igitur quòd in iſta quæſt. ſunt conſideranda duo capita. Primum eſt illud de quo diximus. Secundū eſt, an Cardinalis priuilegiatus contra pariter priuilegiatum debeat vti priuilegio iſtius regulæ.

Circa primū vltra ea quæ dicta fuerunt in aliis regulis, Adde quòd iſtam quæſtionē diſputat D. Gundiſaluus de Villadiego, quōdā auditor Rotæ in ſuo trac. Cardinaliū. q. xij. Et diſtinguit tres caſus, ex quibus in ſumma nō refero, niſi vnū, faciens ad propoſitū iſtius quæſtionis, videlicet quando conſtitutio eſt generalis & rationabilis, qualis eſt iſta, licet ſit pœnalis, & tunc Cardinales cōprehenduntur, vt patet in capitulo, ſi quis ſuadente. xvij. quæſt. iiij. Vbi hoc notat Archid. cum concor. alleg. ibi per eum. Et eodem modo per eandem rationē dicimus, quòd capitulum, de multa. de præbē. cōprehendit.

Conſtitutio generalis & rationabilis.

hendit Cardinales,ſecundum Abb.in capitulo,eccleſia.el.ſecundo.de elect. & alibi ſæpe, vt dixi latè in repetitione mea d.cap.de multa. Et idem eſt dicendum in pluribus aliis ſimilibus diſpoſitionibus generalibus,quæ curioſus facilè inuenire poteſt.Et iſtius dicti ratio in hoc concluditur, quia lex generalis omnes ſubditos comprehēdit, excepto ſolo principe. c.omnis anima.de cenſi.cap.j.de conſtit.vbi hoc notat Fely. in octaua col.& Moder.in.l.cunctos.C.de ſum.Trin.

Nec obſtat,quòd Cardinales ſunt in illuſtri dignitate:quia videmus idem in Auguſta,quæ licet vna caro ſit cū Imperatore,& illuſtretur radiis dignitatis ipſius,nihilominus legib.imperialibus aſtringitur,vt dicit text.in.l.princeps.ff.de legib᷒. Et ſenatores,& alij maiores plebis, qui concurrunt cum principe in condendis legibus.vt in capitulo,lex.ij.diſtinct. & in l.humanum.C.de legib. nihilominus legibus adſtringuntur. Quinimò ipſe idem princeps ligatur ratione ipſius legis, vt tradit ſanctus Thomas.j.ſecundæ.quæſt.xcvj.articulo.v. Plura alia ponit do. Gundiſaluus, quæ breuitati ſtudens non curo referre.Concludo ergo ex præmiſsis,quòd in generali diſpoſitione,etiam pœnali Cardinales comprehenduntur. Et ita domini mei concluſerunt die.viij.Nouēbris.MD.xxxi.in vna Valentina Archidiaconatus in Xatiua,pro Cōſtantino de Caſtillo corā me,in qua voluerūt,ꝙ Cardinalis de Vich,tanquā diœceſanus, cōprehēderetur in indulto cōferēdi beneficia vacatura in ſua diœceſi,cōceſſo Card.Leodien.archiepiſcopo Valentino,licet nulla eſſet facta mentio Cardinalis.

Auguſta, vna caro cum Imperatore.

Sed omnia iſta limitantur non habere locum,quando diſpoſitio illa generalis non haberet locum in gratia facta motu proprio:quia tali caſu,ex quo Cardinales omnes hodie impetrant motu proprio,& in dubio eius gratiæ ita impetrantur per antiquas regulas,vt dixi in prin.huius reg.non procederēt ea quæ ſuperius ſunt dicta.Sed quod ad iſtam regulam bene militant, propterea quæ diximus ſuperius in ſecunda quæſtione prooemij iſtarum regularum.

Cardinalis patronus famil. mortui, &c.

Secundum caput iſtius quæſtionis eſt,nunquid Cardinalis patronus familiaris mortui,vel alius impetrans poſsit opponere cōtra Cardinalem impetrantē,qui eſt pariter priuilegiatus de iſta regula. Certe prima facie videtur dicendum quòd non, quia priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter

Cardinalis impetrans.

Priuilegiatus.

priuilegiatum,vt eſt text.quem ibi not.Abb.in cap.cum cauſam.de præben.Et ideo dicit Bald.in.l.ij.C.de priuilegis fiſc. per illum text. ꝙ priuilegia quæ ſcholaribus tribuuntur per authen.habita.C. ne fil.pro pat. non habent locum, quando ſcholaris agit contra alium ſcholarem. Pari modo nec fiſcus vtitur priuilegio ſuo contra alium fiſcum,vt dicit idem Bald. in cap.j.colum.ij.de proba.alleg.text.in. l. ſed ſi milites. ibi, paritas enim honoris,&c.ff.de excuſ.tuto.Per quem text.voluit idem Bald.in cap.cauſam.el.ij.de iudic. quòd diſpoſitio. l.non eo minus.C.de procur.non procedit,quando minor agit contra minorem.Facit quod ſcribit Oldr.conſil.cxix. Titius.in fina.& Ioan.And.in regula,in iudiciis.Et eodem modo ſi duo habent priuilegium immunitatis ab eorum creditoribus vt per aliquod tempus non poſsint conueniri, non habebit locũ inter ſeipſos,vt dicit Pet.de Ancha.in cõſil.xxxvj. in.ij.colum.Et plura exempla tradunt Moder.in.c.j.& in ca. in præſentia.de proba.quę omnia applicata ad caſum noſtrũ, videretur idem concludendum.

Tamen conſiderandum eſt diligenter, quia in caſu noſtro prædicta motiua applicari non poſſunt,non ſolum illo reſpectu,quia Cardinalis impetrans nullum habet priuilegiũ iſtius regulæ:quod ſolum cõpetit Cardinalibus dominis familiarium defunctorum,de cuius familiaris mortui beneficio agitur.Ille igitur Cardinalis vtetur priuigio iſtius regulę,nõ Cardinalis impetrans. Et ſic illud motiuũ,quòd priuilegiatus nõ vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum non procedit, quando alter tantum ſit priuilegiatus in caſu de quo quæritur,vt eſt hîc. ita in ſpecie.limitat illud dictum Abb.in capitulo,auditis in pen.notabili per illum text.de in integr. reſtitu. & in capitulo, ad aures.de præſcript. Bart. & Moder. in authen.quas actiones. C. de ſacroſanctis eccle. Et hoc militat, vt dixi in caſu noſtro,quia ſolum Cardinalis, cuius familiaris defunctus eſt priuilegiatus, reperitur per iſtam regulam,non autem Cardinalis impetrans, cui non competit hoc priuilegium regulæ, niſi propter obitũ ſuorum familiarium,& poſt impetrationem beneficiorum eorundem.

Concludendum eſt igitur, regulam iſtam habere locũ iſto caſu,vt videlicet Cardinalis impetrans teneatur facere mentionem nominis,& tituli illius Cardinalis,de cuius familiaris

mortui

mortui beneficio agitur. Alio tamen reſpectu Cardinalis impetrans tenetur ſeruare iſtam regulam, quia in ea tria requiruntur. Primum, quòd exprimat impetrans in impetratione ſua familiaritatem. Secundum, nomen & titulum Cardinalis. Tertium, habere conſenſum. Et licet duo vltima concernant prærogatiuam Cardinalis propter defunctũ familiarem. Primum tamen requiſitum reſpicit Pontificem, cui beneficia familiarium Cardinalium ſunt reſeruata per regulas, vt patet in regula tertia, ſuprà eodem. Et ideo requiritur mentio familiaritatis, aliàs gratia eſſet ſubreptitia, vt dicit Rota in deciſione.xv.de prębend.in antiquis. Et in terminis hoc conſiderat Egidius in deciſ. dcxxxij. & reaſſumunt Moder. in tract. beneficiorũ in.iij.parte quæſt.xj.in.iij. fol. & de hoc dicetur in alia quæſtione.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO ibi, familiaris, &c. Quos intelligemus familiares, quo ad effectum iſtius regulæ? *Familiares qui dicantur.*

SOLVTIO. Illos familiares appellabimus, qui actu deſeruiunt, & cõtinuam in domo commenſalitatem habent, vt dicit text.in.c.fina.de verb.ſigni.lib.vj. & ibi notant omnes. Nam illa dicitur vera familiaritas, ſecundum Domin. ibi in pen.notab. quæ corpore & dentibus fit. Et tales appellat ibi text. domeſticos. Et licet text. hic de domeſticis nõ loquatur, illud tamen compreheditur ſub verbo familiaritatis: quia omnis familiaris eſt domeſticus, vt late declarat Felyn. in capitulo, in literis. in princip. & per totũ. de teſtib. Et quãuis iſta regula, vt dixi, non faciat mentionem de continua cõmenſalitate, ſicut facit text.in.d.cap.fina. nihilominus verba ſimpliciter prolata in materia ſtricta & exorbitãti, ſicut iſta, debẽt intelligi verè & propriè, iuxta text.in capitulo penult. de ſentent. excommunic. & in.l.fin.C.de iis qui ven.æta.impet.&.l.j.§.hoc interdictũ el.vltimo.ff.de fonte. Regula igitur iſta de familiari continuo commenſali intelligetur. Et ita Rota intellexit, & interpretata eſt verba cuiuſdam facultatis conceſſæ per Leonem.x. Legato Auinionem. in qua excipiebantur familiares Papę & Cardinalium. Nam intellexit illam exceptionem de veris familiaribus commenſalibus, non de illis qui per priuilegium habentur pro talibus. Et ita dõcluſum fuit corã me in vna Seneſcen. Prioratus de menſe Februario. M.D.xxxviij. *Familiaris omnis eſt domeſticus.*

M.D.xxxviij. Nec,vt dictum eſt,ſola commenſalitas ſufficit, niſi etiam actus ſeruitutis concurrat. Itaque copulatiuè videtur iſta requiri à iure,vt habetur in dicto capitulo fina.& notat in ſpecie Abb. de iſtis familiaribus Cardinalium loquens in capitulo cum dilectus.in fin. de cleri.non reſid.cum concor.de quib. per Fely.in cap.in noſtra.in.xxj.cor.de reſcrip. qui inter cætera allegat,licet corruptè,Pet.de Ancha.in conſilio.ccxxxiij.in primo inquirendum.Sed licet ibi Pet.de Anchara.loquatur in capellanis Papæ,de quibus etiam loquitur Card.idem tenens in conſil.cxxvj.colum fina.verſic. quarto confirmantur.& Fely.in cap.ſi quando in.ij.colum. de offic. deleg.& Andr.Sicul.in conſil.lvij.in.ij.col.in primo volumine. Nihilominus hoc expreſsius, & in terminis familiaribus Cardinalium tenet Pet. de Anch.in conſil.cccxcviij. De quo Fely.non meminit ibi,ſed in capitulo, inſinuante..colũ.ij.de offic.deleg.cum aliis concord.vt ſcribit idem Fely.in capitulo,per tuas.col.fi.de maior.& obed.

Commenſalitas ſola.

Prædicta tamen declarantur, niſi de ſtylo ſola familiaritas ſine obſequio ſufficeret,ſicut dicitur in collectore & ſubcollectore.in deciſ.xiiij.de præbend.ĩn antiq.vel in Referẽdariis, qui ſine exercitio priuilegiis gaudẽt,vt dicit Gloſſator per illum textum infrà in regula prerogatiuarum expectantiũ.Pro quibus faciunt ea quæ dicit Fely.in capitulo,clerici.in.ij.colum.de iudic.quia talis ſtylus attenderetur,vt tradit idem Fely.in cap.in noſtra.& ſequuntur Moderni in trac.beneficiorum.parte.iij.quæſt.xj.Et in hoc attenditur etiam conſuetudo.Domin.l.iij.§.ſi fundus.ff.de lege commiſſ. Specul.titul. de loca.§.poſtquàm verſic.ponamus. Sed præſuppoſito ſtylo moderno in caſu,de quo hîc agitur,qui de vtraque qualitate debet intelligi. Iſta quæ dicta ſunt, procedunt à principio, quando familiaritas contrahitur, in qua requiruntur illa quę dicta fuerunt, videlicet commenſalitas & obſequium. Tamen poſtquàm familiaritas deducta fuit in eſſe, licet poſtea ceſſet morte vel abſentia,vel alia iuſta cauſa,nihilominus regula procedit,vt in ea dicitur expreſſe,vt in.d.cap.fi.& tenet deci.Bernar.de Biſigneto.xx. de præbend. in antiquioribus. Et hoc idem ſtatutum legimus in regula tertia,ſuprà eodem. Quod factum eſt propter extrauag. Pauli ſecundi, poſitã inter cõmunes,in nouis impreſsionibus. in tit.de præben. quæ incipit,

incipit,ad Romani Pontificis.quæ hoc determinat ad perpetuam rei memoriã. Et videtur iſtam regulam,quę ſimpliciter de familiaribus loquitur,declarare & extendere ad continuos commenſales. Et ita declarari debent quæ dicit Fely.in.c. de regularibus.in fi.de ſimo.& in rubrica, de magiſtr.in.ij.& in fin.colum.Et Calde.in conſil.viij.in tit.de offi.leg.qui latius loquitur,& de quo Fely.non meminit.

Stat igitur cõcluſio,ꝙ iſta regula debeat intelligi de familiaribus actu ſeruientibus,& cõtinuis cõmenſalibus,quam cõmenſalitatem voluerunt Moder. Pontifices durare debuiſſe ſaltem per quatuor mẽſes,ad euitandas fraudes procurantiũ ſe recipi ad effectum priuilegiorum,vt Leo.x.Hadrianus.vi. & Sanctiſſ.D.Paulus.III.in ſuis regulis ſtatuerunt. *Commenſalitas.*

Eſt tamen aduertendum vlterius, ꝙ ſi Cardinalis pateretur,quòd aliquis familiaris continuus commenſalis non actu ſeruiret,nihilominus regula iſta haberet locum,& diceretur verus familiaris,& gauderet prærogatiuis,per quæ dicit Fel. in cap.clerici.in.ij.col.de iudic.Nõ tamen hoc econtrà procederet. Nam licet ſeruiret,ſi tamen non comederet expenſis Cardinalis,non comprehenderetur ſub iſta regula per dictam extrauãg.Pauli,quæ requirit commenſalitatem, & per ea quæ ſuperius dicta fuerunt.Et iſta procedunt in familiaribus perſeuerantibus.Si verò recederent,& poſtea pœnitentia ducti redirent,non diceremus amplius familiares,nec numerantur inter permiſſos,nec inter prohibitos ſecundum Ioann. And.in cap.ſicut de verb.ſig.in nouella. ſequitur Bald.in.l.j. columm.ij.C.de epiſcop.& cleri.Hoc tamen ego intelligerẽ, quando Cardinalis eum iterum non recipit inter familiares: quia ex quo familiaritas eſt quædam ſocietas,vt dit Petr.de Anch.in dicto conſi.quæ ſola voluntate diſſoluta fuit: ideo vt illa denuo reſtauretur,requiritur noua volũtas,per ea quæ Bald.dicit in.l.mandatum.C.manda.& Barba.in conſi.xxxj. col.penul.lib.j.Et ita intelliguntur ea que dicit Domin.in dicto capitulo final.pro quo videtur eſſe text.in.l.ſi pœnituit. ff.de diuor.Et hoc procedit in claris.In dubio tamen ille qui ſeruit & habitat in domo,præſumetur viuere expenſis Cardinalis,niſi contrarium probaret,quia non præſumitur quòd de vento vixerit,vt in.l.final.C.de ali.pub.præſt.& quòd ibi notat Bart.in.l.cum ſeruus.ff.de verbo.oblig.Neque minus ſeruiendo

Cardinalis ſi pateretur, &c

Familiaris recedẽs iterum rediẽs,an dicatur amplius famil.

Familiaritas perdita.

Familaris ſeruiẽs, & habitans in domo,&c.

uiendo Cardinali, & habitando in eius domo præſumeretur viuere expenſis propriis,quia præſumptio eſt,quòd viuat expẽſis Cardinalis cui ſeruit,iuxta dictum Apoſtoli: Iuſtum eſt, vt de fructu quem quis ſeminat,& metat.& contrarium præſumere nõn videretur veriſimile, neque ſecundùm iuſtitiam: quia honeſtum eſt, quòd quis alteri ſeruiẽdo,de ſuo ſe ipſum paſcat,vt tradit Oldra.cõſil.ccxlix.queritur.& Maria.Socin. in tracta.viſita.colũ.xxxiiij.Et ideo dicimus, quòd qui altari ſeruit,debet de altari viuere,vt in cap. cum ſecundum de præbend.cum concord.de quibus per Rom.in conſilio.cccxl.nõ eſt dubiũ.in principio.Talis ergo capietur præſumptio,qualis de iure communi ratio dictat: quod ius commune præſumit,ex eo loco quem capere expẽſas debere vbi laborat. pro quibus faciunt ea quæ ſcribit Oldra.conſil. ccxj. ad propoſitum.poſt princ. & Alexand in conſil.cxvj.viſo.&c.colum.penult.lib.vj.Roma.conſil.lxxxv. circa fin.Et ita in ſpecie reperio conſuluiſſe Ludouicum de Interamne quondam aduocatum inſignem,in quadam cauſa Hiſpalen.beneficij de Mero. in quodam ſuo conſilio incip. An reuerendus pater.in tertio dubio.qui licet prædicta non adducat, allegat tamen not. in dicto capitulo fin. & quaſdam rationes, quas non ſcribo, ex quo ſatis vrgere non videntur.

Altari ſeruiens,de altari viuere debet.

Præſũptio qualis capi debeat.

Tamen eſt aduertendum,quia licet prædicta colorata non videantur.Nihilominus contrarium hodie ſeruat Rota,quæ nullum in dubio præſumit commẽſalem,niſi probet : quia ex quo iſta conſiſtunt in facto,facta non præſumuntur,niſi probentur.l.quicunque.ff.de publiciana.Eſt tamen verum,quòd commẽſalitate ſemel probata ſemper præſumitur durare,niſi probetur contrarium.Et ita declarantur dicta Domin.in. d. cap.fin.per Rotam, & talis probatio familiaritatis,& continuæ commenſalitatis ad effectum excludendi alium,requiritur quòd plenè probetur : nec ſufficit quòd probetur per aſſertionem Cardinalis,quia illi non creditur in prædicium tertij.c.cum à nobis.de teſtib. Secus verò in Papa aſſerente aliquem eſſe familiarem ſuum continuum commenſalem, quia illi creditur etiam in præiudicium tertij.clem.j.de proba. Et ita in ſpecie concluſit Rota in vna Seneſcẽ. prioratus,coram me de menſe Februario M.D.xxviij.Dum ibi Leo.x.quendam Petrum protonotarium creauerat, & familiarem ſuum

Facta non præſumuntur, niſi probentur.

Familiaritatis probatio.

continuum commenſalem fuiſſe aſſerit. Nam domini voluerunt, illud ſufficere ad excludendum prouiſionem Legati Auinionen. qui licet poterat de reſeruatis, non tamen de beneficiis familiarium Papæ prouidere. Et iſta de plano procedunt, quando agitur de familiaritate ad effectum præcedentiæ, & prærogatiuæ clauſulæ alterius. Vbi verò ſolum de familiaritate ageretur, ad effectum expediendi gratis duntaxat, tunc non ita exacta probatio requiritur, ſed fides Cardinalis ſufficeret, vt in vna Hiſpalen. tenuit rota. Quod procedit, quando non opponitur.

Eſt tamen vlterius conſiderandum, ꝙ licet quo ad verã familiaritatem requiratur commenſalitas, non tamen requiritur ꝙ illa capiatur in domo Cardin. Nam poteſt capi certum quid pro victu quotidiano, & illud præparati extra domum Cardinalis, vt ſe habet ſtylus hodiernus. Nam plures Cardinales hodierni dant portiones familiaribus ſuis in pecunia numerata, ex qua emi faciunt neceſſaria, quæ præparari faciunt extra domũ Cardinalis in domiciliis eorum. Alij autẽ ſeruitores Cardinaliũ ſunt, qui recipiunt partẽ ſuã ex domibus Cardinalium non in pecunia, ſed in pane, vino, & carnibus, & ea comedunt etiã extra domum Cardinalis, ſeruiunt tamen illi in neceſſariis, licet comedãt & dormiãt extra domum, & nihilominus reputãtur, habẽtur, & ſunt veri familiares, cõtinui cõmenſales. Nam qnando familiaris habitat in aliquo loquo de volũtate domini, dicitur domin⁹ ibidẽ familiariter habitare: quia vnus poteſt in duobus locis eſſe familiaris. c. cũ quis. §. cum ab eo. de ſepul. lib. vj. facit quod notat Ioan. And. in. c. ſuper eo. ti. facit. l. aſſumptio. & l. Labeo. ff. ad municip. & bonus tex. & ibi not. Bar. in. l. prędia maritima. ff. de fũ. inſtruct. & clemen. ne Romani. §. ſanè. de elect. obſeruanda enim eſt in hoc cõſuetudo patrisfamilias, & domini, & attendenda eſt volũtas eius, vbi voluerit familiarem ſuum habitare. l. vrbana. ff. de verb. ſig. Habitatio igitur, & commenſalitas capta extra domũ, nõ faciunt familiares obſequiis inſiſtentes deſinere eſſe tales. Eſt bene verum, ꝙ ſi tales habitantes, & comedentes extra domũ, licet ex portione data in domo Cardinalis, non ſeruirẽt Cardinali nõ dicerẽtur familiares, cõtinui cõmẽſales ad effectũ iſtius reſeruationis, quę eſt odioſa, vt dicit Gloſſat. in regul. iij. ſup. eo. dũ allegat Bal. in. c. ſciẽdũ. de feudi cogn.

Commenſalitas quo ad verã, &c.

Familiaris duobus in locis vnus eſſe poteſt.

vt ibi per eum. Et pro iſto facit quod dicit Abb. poſt Ioann. And. in.c. cum dilectus, in fin. de cleri. non reſiden. vbi volunt ꝙ familiares Cardinalium, licet habeant literas familiaritatis: habitantes etiam extra domum, ſi tamen non ſeruiunt, nõ gaudẽt priuilegiis familiarium, quia nõ ſunt verè familiares. Tamen totum hoc dependet, vt dixi, à voluntate Cardinalis, quia ſi Cardinalis habet talem pro familiari, & recipit vt talem, & dat ei portionem victus ex domo ſua, licet non ſeruiat ei, nõ deſinit eſſe talis, quia ſufficit ꝙ per familiaritatem non ſtet, quominus ſeruiat. Nam poſtquam Cardinalis ita patitur, illa patientia habetur loco ſeruitij ſibi impenſi, quia voluntas Cardinalis tali caſu conſideratur, vt dicit tex. in. l. ex facto. §. rerum. ff. de hæred. inſti. quem ad hoc in terminis. q. alleg. excell. doctor. Modernus referendarius, & quondam diſcipulus meus D. Franciſcus Niconitius in prima parte allegationum ſuarum, nunc impreſſa, alleg. xx. in fi. Talis enim voluntas domini pro facto reputatur. l. fi. ff. de vſu & habi. notant Aretin. & Iaſ. in. l. à Titio. colum. ij. de verbo. oblig. ſicut dicit Anto. de Butr. de ſcholari in procœmio Decretal. Quod licet vagetur, gaudet tamen priuilegiis ſcholarium: quia ſcholaris eſt. Nam, vt inquit Domin. in procœm. vj. in vltima colum. eo. ipſo, ꝙ ſcholaris eſt matriculatus, & intrat, & defert habitum ſcholaſticum, licet nihil ſtudeat, gaudet tamẽ priuilegiis ſcholarium. Et ita dicit fuiſſe in facto obtentum. Sic erit hic dicẽdum, ꝙ eo ipſo, ꝙ Cardinalis recipit aliquem in familiarem, & deſcribi facit in tinelli rotulo, & comedit, licet nõ ſeruiat, ex quo tamen hoc patitur Cardinalis, nec propterea eum de domo expellit, erit familiaris, continuus commenſalis: quia durat illa voluntas receptionis, per quam videtur contracta quædam ſocietas quę non diſſoluitur, niſi per contrarium diſſenſum, ſecundum Pet. de Ancha. conſil. cccxcix. incip. præmitto. Secus verò ſi Cardinalis non recepit talem, vt familiarem, ſed vt beneuolũ & amicũ, iubens illi dari portionẽ panis & vini ex domo ſua, prout ſunt aliqui honeſti viri curiales domos habentes proprias, qui ſub prætextu alicuius fauoris conſequendi, aſſociant, & comitantur Cardinalem, & dictam portionem in ſignũ amoris & amititiæ ex domo Cardinalis capiunt non animo ſeruiendi Cardinali, ſicut faciunt familiares: & hanc portionem multi in curia diuites & miſeri capiunt.

Scholaris matriculatus.

piunt. Nam tales non ſunt veri familiares ſed ficti: & ideò nõ debent comprehendi ſub iſta regula. Et ita procedunt dicta per Paulum de Caſtro in conſil. cccxl. in fin. lib. j. & Nicolai Milis in verbo, familiaris. Ex habitu igitur & qualitate perſonæ, receptione, & intentione ſeruiendi dicitur quis familiaris, vel non. Nec obſtat, quod prædicti capiunt portionem ex domo Cardinalis, & illum aſſociant, quia per hoc non dicuntur familiares, continui cõmenſales, quia talis voluntas ex vtraque parte non adeſt, quę requiritur, vt dixi, ad contrahendam huiuſmodi familiaritatem. Quinimo multi ex dictis officialibus diuitibus tales portiones in ſignũ auaritiæ, potius quàm amoris capientes dedignarentur, & ad honoris diminutionẽ referent nominari, & pro familiaribus Cardinalium teneri, ſeu reputari: ſunt enim plærunque dicti officialeſ miſeri ipſis Cardinalibus ditiores. Et propterea tales portiones appellari poſſunt, portiones honoris. Sicut appellatur panis quem Cardinales quotidie à Papa ex palatio apoſtolico capiunt. Nam licet Cardinales illum capiant, ac etiam quotidie aſſiſtant, & obſequantur Papæ, nihilominus familiares Papæ nõ ſunt, nec reputantur. Vt poſt plures informationes & propoſitiones concluſit Rota octaua M. D. xxxj. in cauſa Valentina Archidiaconatus de Xatiua, pendente corã me pro Conſtantino del Caſtillo contra nepotem Cardinalis de Vich, & ita ego pronuntiaui: quæ ſententia fuit poſtea per duas alias confirmata. Nam tenuerunt in dicta cauſa Domini Cardinales non eſſe familiares, nec continui commenſales Papæ, quia ab eo recepti non ſunt, neque ipſi ſe, vt tales habent, neque ab aliis ex communi vſu loquendi reputantur, non habitant de per ſe, vt domini, & à Papa potius collaterales, & fratres, non autem ſeruitores appellantur. Et iſtam opinionẽ tenuit Gloſſator regularum, quem in multis locis ſæpe approbat Rota in regula tertia, circa finẽ. Nec obſtant conſilia Oldra. in conſilio. xlviij. incipien. ius commune. Nec Roma. in conſil. ccccxcviij. incip. in caſu quo quæritur. Quia illa procedunt in his quæ pertinent ad eorum fauorem, nõ ad eorum damnum, incommodum & odium, videlicet vt beneficia eorũ ſint reſeruata, iuxta ea quę in ſimili dicit Bar. in. l. itẽ qui in poteſtate. in fi. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iu. cũ concor. vt ibi latè Moder. ſcribũt. Et licet ille titulus honoris ſufficere

Veri familiares.

Familiaris quis.

Cardinales capientes panẽ, &c.

ficere deberet ad effectum reſeruationis inducendæ, iuxta ea quæ dicit Rota deciſ.xj.titulo de præbend.in no.aliàs num. 207.& ea quæ dicit Gloſſator ſupra in regula.vj. Nihilominus hoc non facit ad propoſitum,quia quamuis verum ſit,ꝙ Cardinalium beneficia ſint reſeruata, quia attenta ſuprema ſummi Pon.dignitate Cardinales poſsint appellari ſeruitores honoris per prædicta,non tamen ſunt familiares,continui cõmenſales.Nec obſtat,ꝙ Cardinales capiãt panem ex Palatio: quia ille panis qui eis datur,nõ recipitur, niſi cauſa honoris, non familiaritatis:quia ad commẽſalitatem aliud requiritur, quàm ſolus panis.Ideò lex voluit ꝙ appellatione panis & vini,non veniãt fercula,quæ etiam requiruntur ad commenſalitatem.cap.vbi periculum.§.in conclaui.de elect.lib.vj. quia non cum ſolo pane viuit homo.Et tales panes vocãtur hodie panes honoris,& poſſunt dici panes ciuiles,vt l.§.ſimili quippe.in authen.de non alien.ſed quia illi panes aliter intelligũtur in.l.fin.§.præterea.C.de iur.dot.& in.l.bene à Zenone. §.qui omnia.C.de quadr.præſcript.vt latè dixi in.d.l.fin.in quibuſdam notabilib.meis.ideò alia cauſa panis honoris dicitur,non vt illi panes Martij,qui etiam honoris appellantur, cum ſolum honoris cauſa in conuiuiis apponi ſoleant. Quos optimè depinxit Hermol.in quadam enarrat.cœnæ,de qua habetur in quadam epiſt.ſua inter illas Ang.Politian.nu. 43. lib.xij.& in alia eiuſdem lib.xxviij.Nam illi panes ab iſtis,vſu quotidiano,& ſubſtantia diſtinguuntur.Iſti igitur panes,qui dãtur hodie Cardinalibus,ideo dicuntur honoris, quia cũ cãdore cæteris præſtant,ac etiam ſubſtantia & qualitate farinę differant ab illis panibus,qui dantur familiaribus commenſalibus:ideo honoris appellantur.Et ob eam cauſam panis iſte, olim panis procerum appellabatur,vt dicit Plin.lib.xix. capi. iiij.panis enim ſiligineus,quia candore alios excedebat, primarius dicebatur,pręcipuè ex tritico Campano confectus,au thore Varrone.Nam ſicut inter vina falernum , ita inter panes ſiligineus habebatur,qui ſolis imperatoribus & illuſtribus viris porrigebatur.Quamuis inter Imperatores ſolus Auguſtus pane primario,ſiue ſiligineo abſtinuit:& ſecũdario pane ſeu vulgari,qui hodie dicitur panis familiæ, vſus fuit, vt Trãquillus in Octauio meminit,qui quidem panis vulgaris, vt quidam Phyſici voluerunt,magis ad robur & ſanitatẽ corporis

Appellatione panis & vini non veniunt fercula.

Panes honoris.

Panes Martij.

Panis ſiligineus.

Auguſtus ſolus pane primario abſtinuit, &c.

poris confert, qui honores philegmaticos deſiccare & conſumere videtur. Ille igitur panis ſiligineus datur à Papa Cardinalibus cauſa honoris & amoris, referens ſiue repreſentans panem illum cœleſtem, quem in primitiua eccleſia Apoſtoli in domibus ſuis comedebant. Propter quẽ aſſequendum quotidie dicimus, panem noſtrum quotidianum da nobis hodie. In ſignum igitur charitatis & amoris porrigitur & capitur, vt ſic quotidie capientes, dantis memoriam habeant. iuxta text. in. c. liquido & in. c. hoc ſacramentum. de conſec. diſtinct. ij. quem panem ſicut Apoſtoli à CHRISTO, ita Cardinales ab eius vicario capiunt: ſed hoc intereſt, quia illi panem terreſtrem, pariter & cœleſtem capiebant, hi verò terreſtrẽ tantùm. Non omnes igitur qui capiunt panem de palatio dicuntur familiares continui commenſales. Vnde exceptio familiaritatis facta in priuilegiis vel regulis, de talibus non intelligeretur. Et licet prædicta de iure vera ſint, nihilominus vidi in Rota aliquando hanc curialium cum Cardinalibus amicitiã propter ſuſceptam portionem poſt obitum dictorum curialium optima beneficia poſsidentium ad familiaritatẽ detorqueri, ad effectum conſequendi ſub iſto prætextu beneficia vacantia tanquàm per obitum familiarium: & ita vidi in vna cauſa Corduben. ſeruari, vbi fuerat probata per quẽdam Cardinalem familiaritas, & continua commenſalitas cuiuſdam, qui verè nunquam fuerat familiaris, ſed accedebat ad Cardinalem cauſa docendi eum in literis Græcis, Hebraicis, & Latinis: ob quam cauſam Cardinalis portionem panis & vini non tanquam familiari ſed magiſtro miniſtrari iubebat, vt erat notum. Et ideo aduertendum: quia ſub hac ſpecie, ſub bono & æquo plerumque erratur, iuxta legẽ, ſi ſeruum. §. ſequitur. ff. de verb. oblig. & incidimus in dictum Bald. in cap. quia veriſimile. de præſumpt. Circa alios verò officiales capientes panem ex palatio ſæpe fuit dubitatum, nunquid per hoc cenſerentur familiares Papæ continui commenſales ad effectum reſeruationis beneficiorum: & illa difficultas non fuit vnquam deciſa propter varias rationes pro vtraque parte militantes. quas, vt tolleret Sanctiſsimus Dominus noſter Paulus Papa. III. per quandam regulam, ſiue extrauag. ſuã ad perpetuam rei memoriam nouiſsimè conſtituit & declarauit, Omnes officiales capientes panem in palatio, vel cuſtodiam facientes,

Cardinales vt curialiũ beneficia conſequãtur, illis in familiares habere gaudent.

Officiales capientes panẽ, &c.

E

cientes,dici & cenſeri veros familiares,continuos commenſales,& non per priuilegium,adeò quòd eorũ beneficia cenſeantur excepta ab omnibus regulis & indultis,& tantum Papæ reſeruata. Et quãuis de dicta extrauag. Cardinales ſępe cõqueſti fuerint Papæ, ſupplicantes eam reuocare dignaretur, tanquam illis multum præiudicialem,ratione ſuorum ſeruitorum officialium,tamen Papa nunquam fecit,imò ſecundũ iſtam extrauag. iudicatum fuit in Rota per duas ſententias in vna cauſa Ferrarię. primo,coram domino Paulo Capiſucco, ſecundo còram me de anno. M.D.xxxvij. Eſt bene verum de menſe Octobri. M.D.xxxix. dubitatum fuit in vna Sagonię. parochialis de Chane coram Reuerẽd. D. Ioan. Paulo Ptolomæo,vtrum dicta extrauagans traheretur ad præterita,attento quòd in ea ſunt aliqua verba,quæ innuunt Papam velle declarare dubia antiqua:& Rota cõformiter tenuit quòd non , tum propter maximum præiudicium,& ſcandalum inde reſultans, tum etiam , quia verba & mens conſtitutionis potius inclinare videntur ad futura , & in dubio talis interpretatio capi debet , quæ eſt conformis iuri communi, vt in cap. ij. & cap. fin. de cõſtit. Apparet igitur ex prædictis, quòd iſta omnia de conſtituendo aliquem familiarẽ,vel non, principaliter conſiſtunt , vt dixi , in voluntate & conſuetudine Card. recipientis & tolerantis, & Papæ conſtituentis , adeò quòd ſi Cardinalis reciperet vnum in familiarem,& ille ſciente & tolerante Cardinali,licet non mandante,ſeruiret magiſtro domus , nihilominus eſſet familiaris continuus commenſalis Cardinalis,vt eſt text. in. l. ſi verò diuiſo. ff. de iis qui deiece. vel effu. & in. l. j. §. magiſtrum. de exerc.

Familiaris quis.

QVAESTIO DECIMA QVARTA.

QVAERO, an diſpoſitio iſtius regulæ,quæ loquitur de familiaribus Cardinalium,habeat locum in familiaribus familiarium eorundem?

Familiares familiarium,

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non, ex eo,quia famulus filij mei,non dicitur famulus meus,vt dicit gloſſa in verbo præteritæ. in. l. ij. C. qui æta. lib. x. Sic etiam homo hominis mei,non eſt homo meus,vt dicit Specul. titu. de feud. §. j. col. xv. verſic. xiiij. quæritur. & gloſ. in clemen. j. in verbo exiſtere. de iur. iu. Nec ſocius ſocij mei dicitur ſocius meus. l. nam ſocij. ff. pro ſocio. Et idem dicimus,quòd colonus coloni

Famulus filij mei, non dicitur, &c.

loni mei, nec vaſallus vaſalli mei, dicuntur mei coloni vel vaſalli: vt tradit Bald. in.l.j. colum.ij.verſic. quæro teſtator. C.com.de lega.& in cap.j.§.fina.ſi controuer.fue. de inueſti.& eſt glo.magna in.l.de acceſsionibus.ff.de diuer.& tẽp. præſcrip.facit text.cum gloſ.in cap.legitur.lxxxj.diſtin.Eodẽ modo libertus liberti mei nõ eſt meus libertus. l. Modeſtinus. ff. de verbo.ſignifi.l.ſi quis à liberis.§. ſicut liberti.ff. de libe.agno. & in.l. alimenta.§.j.ff. de alimen.& cib. leg. cum concor.vt ſcribit Alexand. in conſil. xcix. habito ſuper narratis.in.ij.colum.verſicu. & ſi aliter.in.ij. volu. Similiter neque exemptus exempti, à me dicetur exemptus meus. c.j. de præbend.lib.vj. Neque donatarius donatarij mei, dicitur donatarius meus, vt in cap. abbate.§. allegabatur. de re iud. lib.vj. Neque adhærentes adhærentis mei, dicuntur mei adhærentes. Hinc eſt, quòd pax facta cum inimico, non extenditur ad eius adhærentes, niſi expreſsè dicatur, vt in cap. ad apoſtolicæ.& ibi docto.poſt Innocen.de re iud. lib.vj. & Bald.in.l.j.C.de epiſc.& cler. Pariter etiam nec fautor fautoris mei, dicitur meus fautor, vt colligitur ex.c.j.in verſi.principalis.de offic.deleg. Sicut etiam ſubditus epiſcopi, non dicitur ſubditus archiepiſcopi: quãuis epiſcopus ſit archiepiſcopi ſubditus.vt in cap. paſtoralis.in princip.de offic. ordi. Ex quibus infertur etiam, quòd familiares familiarium Cardinalis, non dicuntur eius familiares. Et hanc opin. tenet Guido Papa conſil.xxx. nume.5. *Pax facta cum inimico, & cæt.*

Pro parte contraria, videlicet quòd tales famuli familiarium, dicantur etiam familiares ipſius Cardinalis vel Papæ, eſt in terminis doctrina Saly.in.l.ij.in fi.C.de epiſco.& cler. Vbi expreſsè tenet tales eſſe familiares Papæ vel Cardinalis. Rationem ponit, quia ſeruiendo familiari Papæ vel Cardinalis, dicuntur illis ſeruire.arg.text.in. d.l.ij.&.l. debet.§. ſi ſeruus.ff.nau.cau.ſtab. Et ita ſeruus vicarij, appellatur ſeruus ordinarij, & ſeruus domini.l.dominus.§.j.ff.de pecul.leg. Et pro hac parte dicit eſſe text.concludentem in.l.quæſitum.§. ſed an inſtrumenti.ff.de fun.inſtruc. *Seruiens familiari Papæ.*

Iſtam etiam opinionem tenet Gloſſator hic. & Modern. Sabinen.in tracta.reſeruatio.in.xxx.effectu. Et ſecundũ eam conſuluit Ludouicus de Interamne, quondam doctiſsimus aduocatus, & Rotæ auditor in conſil. incip. An reuerendus

pater.in tertio dubio.vbi ſubdit,quòd ſufficit Papæ vel Cardinali,quòd ſciat familiarem ſuum habere famulũ. Maximè quando eſt perſona, quæ honeſtè non poteſt, nec ſolet ſine famulo ſeruire,vt ſunt Secretarij,Magiſtri domus, & ſimiles perſonæ. Tali enim caſu illa ſcientia Cardinalis,etiam tacita, ſufficit, & per eam videtur contrahi quædam ſocietas cum famulis talium familiarium, quæ familiaritati æquiparatur:alleg.tex.in.l.ſi verò diuiſo.ff. de iis qui deie. & effu. & in.l.j.§.magiſtrum.ff.de exercit. Allegat etiam rationem: quia quãdo nobiles in domo Cardinalis habent famulũ, per hoc dicuntur magis ſeruire Cardinali,& releuantur in pluribus per ſeruitium famulorũ, & illud leuamen facit dominos magis expeditos & vacuos,quo ad ſeruitium Cardinalium. Igitur ſeruiendo eis,videntur tales famuli Cardinali ſeruire. Adde ad hoc bene facere conſilium Oldr.conſil.xj. Vbi per plures rationes,quæ conferunt prædictis,concludit legatum factum pauperibus cõprehendere ſeruitores eorũ per quod releuantur. Et ita Oldr.ſequuntur Iaſ.& Moder. Taurinen. in.l.cui iuriſdictio.in.j.colũ. ff.iuriſd.om.iudic. Facit etiam quod dicit Abb.in cap. quanto. in.iij. notab.de cenſib. vbi etiam de Oldr. meminit. Et Decius in.l. lecta. in.v. colum. ff.ſi cert.pet.& in.l.ſcriniarios.in.j.col.C.de teſtamen.milit. Accedunt quæ Alexand.dicit in.l.ſi finita.§. ſi de vectigalibus.in.iiij.col.num.8.ff.de dam. infect. & Moderni repetũt in auth.habita.C.ne fil.ꝓ pat. Vnde eadẽ ratiõe qua dicimus ꝙ ſubdelegatus delegãtis, dicitur ſubdelegatus primi delegãtis. c.ſuper quæſtionũ.in fi.de offi.deleg.& vaſallus vaſalli,vt in.c.ad apoſtolicæ.§.præter hoc.de re iudic.lib.vj.Eodẽ modo & familiaris familiaris mei,dicitur meus familiaris. Habes igitur ex prędictis quęſtionẽ pro vtraq; parte dubitabilẽ.

Legatum factũ pauperibus, & cæt.

Quid dicendum? Pro clara iſtius materiæ reſolutione eſt conſiderandum, quòd familiaritas in iure diuerſimodè capitur,vt notat Ioan.And.& Geminia. in cap.licet. de priuil. lib.vj.& in cap.fin.de verb.ſig. & declarat Bald. in.l.j.C. de epiſcop. & cleric. Vbi dicit, quòd quædam familiaritas eſt poteſtatiua,quædam eſt ſocialis : poteſtatiua eſt multiplex, vt ibi per eum,& per eundem in.l.qui teſtamento.§.quicunque.ff.de teſtam. Quantum ad familiaritatem poteſtatiuam familiaris familiaris mei, poteſt dici meus familiaris. Et ita

Familiaritas in iure diuerſimodè capitur.

procedunt

procedunt allegata in ſecunda parte, & militant ea, quæ dicunt Gloſſator, Iacob.de Belui.Nico.de Neapoli. & Andr. de Iſer.in cap.j.§.illud.de prohib.feud.alien.per Federic. Et ſic familiares familiarium Papæ, dicentur eius familiares, familiaritate poteſtatiua. Quia ex quo habitant in domo Cardinalium, habent poteſtatẽ ſuper eos, cum poſsint eos de domo expellere. Quod fieri poteſt etiam, ſi famulus familiaris mei nullas haberet impenſas à me, ſed ſolum habitet in domo mea. Et in iſta poteſtatiua nõ requiritur, quòd famulus ſit receptus de voluntate mea, vel non. Sed hoc concernit dominum ſuum familiarem meum, qui ei miniſtrat impenſas. Sed quo ad aliam familiaritatem, quæ dicitur ſocialis, quæ in plus ſe habet, & continet in ſe poteſtatiuam, illa non contrahitur ſine voluntate & acceptatione domini. Et illa voluntas à cõmuniter accidentibus non habet effectum, niſi quando talis familiaris admittitur in domo, & in Tinello. Itaque ſit commenſalis: & de tali loquitur text.in dict.c.fin. Et ita familiaritas dicitur vera familiaritas, in qua cõcurrunt mens & dẽs: & ſic voluntas & impenſa. Et talis familiaritas gaudet omnibus prærogatiuis iuris communis & regularum. Et in ea militant omnia motiua ſuperius facta pro parte affirmatiua. Et iſta familiaritas ſocialis, quæ cum commenſalitate coniungitur, quo ad effectum priuilegiorũ debet continuari per quatuor menſes, ſecundum diſpoſitionem iſtius regulæ, ita ab Alexandro, Leone, Hadriano, & Paulo ampliatæ. Alia verò familiaritas non habet tẽpus. Si itaque famuli familiariũ meorum recepti de voluntate mea, & deſcripti in rotulo aliorum familiarium Tinelli, comprehendentur ſub iſta regula.

Sed aduertendum vlterius, quia Gloſſator ſuper illa regula Iulij Secũdi, de prærogatiuis expectantium, in ſeptima parte illius regulæ.q.vlt. tenet in quæſtione præſenti familiares familiarium, quo ad hoc vt gaudeant prærogatiuis regularũ debere habere tria. Primum, quòd Cardinalis miniſtret impenſas famulo, ſicut domino ſuo. Secundum, quòd dominus propter ſeruitium illius famuli reddatur diligentior, ac magis expeditus, & vacuus ad ſeruiendum Cardinali. Tertium, quòd ille famulus ſit certus, & non incertus. Quibus concurrentibus, talis famulus familiaris dicetur familiaris Cardinalis. alleg.text.quem Ioã. xxij. dicit pro caſu iſtius quæſtionis *Familiares familiarium.*

 allegaſſe,

allegaſſe, de quo Salic. loco ſuperius alleg. meminit, & dicit concludentem in. d. l. quæſitum. §. ſed an inſtrumenti.

Sed conſiderandum eſt, quia tex. in. d. l. quæſitum. nõ probat iſta requiſita. Nec me mouet, quòd Io. 22. eum allegauerit: quia licet ille fuerit in iure noſtro doctiſsimus & multũ curioſus, vt latius in proœ. regulæ dixi. Nihilominus nullibi conſtat, Io. ad hoc illũ tex. allegaſſe: nec ſi conſtaret, ſtandũ eſt ei, quando male dicit. Non enim maiorẽ ſibi in iure allegando poteſtatẽ vẽdicauit, quàm Innocentius quartus: qui cum poſſet ex eius dictis leges condere, voluit tamen à quocunque melius ſentiente reprehendi, vt dicebat Hoſtienſis ſe multotiens ab eo audiuiſſe, quem refert Io. And. & Domi. in ca. ſolet. de ſenten. excom. lib. vj. Concludo igitur, quòd vltra quòd text. ille non probat aſſumptum Gloſſator dictum, etiã in ſe non eſt verum: quia iure cauetur, ꝙ Cardinalis famulos familiarium ſuorum cognoſcere debeat. Quibus licet ipſe Cardinalis impenſas miniſtret, non tamen ab ipſo eligũtur, ſed à patrono ſuo. Mandant enim Cardinales ſuis magiſtris domus, vt cuilibet ex familiaribus ſuis præcipuis habere famulum in Tinello, ac eos in rotulo deſcribi permittant. Clarum eſt enim, quòd tales famuli per familiares electi Cardinali non præſentantur, neque ad voluntatem eius capiantur: ſed quiſque familiarium famulum pro ſuo arbitrio penitus ignotũ Cardinali ſibi eligit, & ſufficit Cardinali, quòd det vnicuique impenſas. Nec etiã inſpicitur, an propter famulum dominus reddatur promptior, aut diligentior ad ſeruiendũ Cardinali. Quia vltra, quòd hoc à Cardinalibus non indagãtur nec conſiderentur, qui mulctari iubent contumaciter ſeruientes, nihil ad propoſitum commenſalitatis facit, an quis diligentior vel ſegnior reddatur, ſed ſolum inſpicimus, an Cardinalis in domo ſua famulis deſcriptis in rotulo impenſas miniſtret, inde pendent leges & prophetæ.

Innocentius quartus.

Putarem tamen vnum aliud requiri, quo ad effectum prædictæ familiaritatis ſocialis, videlicet, quòd famuli familiariũ ſeruiãt in domo Cardinalis domino ſuo, & quòd ad iſtum finẽ recipiãtur. Quia tali caſu intelliguntur ſeruire Cardinali: Secus vero vbi famulus ſeruiret domino ſuo non in domo Cardinalis, ſed extra domũ, puta in vinea eius, vel apotheca, vel alio loco remoto. Quia tali caſu nõ cõprehẽderetur familiarium

Famuli familiarium.

liarium appellatione, vt declarat Guido Papa in deciſionibus Parlamenti, deciſ. dlj. in. iiij. colum. dum reſpondet ad. l. Modeſtinus. Et ante ipſum hoc dixit Bar. in. l. de acceſsionibus. in princ. ff. de diuer. & temp. præſcript. & in. l. Claudius. colũ. fi. ff. qui pot. in pig. ha. Et ita procedit text. in. d. l. nam ſocij. cum aliis argumentis partis negatiuæ. Quæ omnia in ratione cõſiſtunt, quia quando famuli ſeruiunt dominis ſuis in domo Cardinalis, ex hoc domus Cardinalis ex multitudine ſeruientium illuſtrior ac honorabilior redditur: quia tanto magis honor Cardinalis augetur, quanto pluribus præeſt. arg. c. ex parte. de conſtit. & dixi ſuperius in alia quæſtione. Non ſic quando extra domum ſeruiunt in negotiis non concernentibus. domum, nec perſonam Cardinalis. & per hoc habemus vnam limitationem ad concluſionem ſuperius factã.

Secundo limitatur iſta concluſio, vt habeat locum in famulo familiaris certo, non autẽ in incerto. Exempli gratia, Cardinalis dat expenſas pro me, & duobus familiarib. meis, ego habeo quatuor in domo Cardinalis, & neſcimus qui ſint illi duo qui viuunt expenſis Cardinalis. Tali caſu ratione incertitudinis, nemo diceretur familiaris, arg. l. duo ſunt Titij. ff. de teſtamẽt. tutela. Ita limitat Gloſſator in dicta regula Iulij ſecundi, & in regula. iij. ſuprà eod. Et opinio eius videtur, iudicio meo, rationabilis. Vt igitur huiuſmodi incertitudo tollatur, faciat eos deſcribi in rotulo. Tertio, limitatur prædicta concluſio non procedere in famulis familiarium ad tempus, & ad placitum: ſecus in perpetuis. Ita limitat Ioſon poſt plures alios, quos ibi allegat in. l. ſcriniarios. in princ. C. de teſtã. milit. Tamen aduertendum eſt, ꝙ iſta limitatio procedit in caſu illius. l. nec trahitur ad caſum noſtrũ. Nam hîc non quęritur principaliter, an omnia priuilegia quæ dantur perſonis dominorũ, competant eorum famulis. Quia licet regulariter ſit tenendum ꝙ ſic, per ea quæ latè ſuperius ſunt deducta, tamen multi ſunt caſus, in quibus illa priuilegia nõ communicãtur famulis, vt ibi eſt caſus. de priuilegio militis, propter rationẽ quã ibi ponit Decius, & alij, qui nõ militat in famulo. Sic etiã procedit dictum Archid. in. c. clericum. el. j. xj. q. j. qui facit differentiã inter familiares habẽtes ſalarium, & ſeruientes ſine ſalario. Quia illa etiam differentia non valet in propoſito, quia ſalarij perceptio non facit quẽ famulũ ad effectũ

Intellectus ad dictum Archidiaconi.

iſtius regulæ.vt in.l.Herennius.ff.de decur.ſed commenſalitas & ſeruitium. Et clarũ eſt,quòd ita nobis ſeruiunt famuli temporales,ſicut perpetui:& ita mercenarij, ſicut nõ mercenarij.Nam famulorum commenſalium ſeruientium in domo Cardinalium duæ ſunt ſpecies. Quidam ſunt mercenarij, & iſti ſunt viliores cæteris, prout ſunt ſtabularij, coci, & alij ſimiles infima ſeruitia exercentes, inter quos poſſunt annumerari famuli famulorum. Et prædicti mercenarij, licet ſint cæteris viliores, ſunt tamẽ in domo Card. magis neceſſarij, & propter vtilitatem eorum,quia nõ ita cum Cardinali verſantur,minus fauoris ſperant:& ideo capiunt illud quod certius eſt,videlicet ſalarium.Et quia etiã tales communiter ſunt pauperes non habentes aliunde vnde ſibi neceſſaria cõparẽt, niſi ex ſalario,quæ quidem paupertas fortè plures ex iſtis ad hæc infima & ſordida miniſteria deduxit, cũ aliàs fuerint in bona domo nati:ſicut de Dionyſ.Syracuſano legimus,qui ex rege factus eſt pædagogus. Alij ſunt famuli non mercenarij, vt ſunt ſcutiferi,camerarij,capellani,& his ſimiles, de quibus intelligitur dictum Nicolai de Neap.in.l.habitatio.ff.de vẽt. in poſſ.mit.qui voluit meliores impenſas tribui debere familiarib.Cardi.quàm aliis:nam intelligitur de iſtis,qui,vt plurimum in menſa,aut ſaltem in Tinello ſecreto ex reſiduo menſe Card.comedunt.Et ex iſtis omnibus nõ poteſt fieri illa diſtinctio inter perpetuos & temporales,vt facit Iaſon in dicta.l.ſcriniarios.Eſſet enim ridiculũ putare homines liberos, cuiuſmodi ſunt familiares prædicti,ſe perpetuæ ſeruituti dediſſe,ſicut ſerui.Sed omnes iſti ſunt temporales famuli qui in curia militant,& ſeruiunt in loco ſuo Cardinalib.vel aliis Prælatis ſub ſpe melioris fortunæ:quæ cum primum obuenit,recептui canunt,vt ſibiipſis viuant: interim tamen non deſinũt eſſe familiares,& frui omnibus priuilegiis familiaritatis, etiã ſi non manerent,niſi per menſem in domo Cardinalis.Iſta enim eſt curiæ Rom. conſuetudo, quòd familiares ſecundum arbitrium eorum & dominorum ſuorum, ac temporum & perſonarum occaſionẽ mutantur, & alij eorum loco recipiuntur,& nihilominus dicuntur,& ſunt veri familiares,continui commenſales. Et ita etiam reiecta illa diſtinctione Archi. & Iaſ.tenet Andr.Sicul.in.c.ij.de foro compet.Cum quo quotidiana experientia concurrit.Eſt tamen verum, quòd hodie Pontifices,

Famuli commenſales.

pōtifices,vt tollantur omnes difficultates,faciunt vnam regulam,quòd quo ad hoc,vt quis familiaris & continuus commenſalis dicatur, & reputetur, requiritur ad minus, quòd in Tinello per quatuor menſes comedat,aliàs non gaudent priuilegiis familiarium,vt Hadr.hic,& Paulus voluerunt : quod qualiter procedat,alibi dicetur.

Familiaris,& continuus cōmenſalis dicitur.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, an ſi cum familiaritate concurrat alia reſeruatio, habeat locum iſta regula? Exemplum ponamus,quòd per obitum familiaris vacat prima dignitas in Cathedrali vel collegiata,quæ ſunt reſeruatæ ſuperius per regulam tertiam,an attendatur iſta regula?

Reſeruatio cum familiaritate reſeruans.

SOLVTIO. Concludendum eſt quòd ſic.Nam videmus,quòd ſi familiaris moritur in curia,beneficia ex tali vacatione in curia ſunt reſeruata,alia reſeruatione,quàm familiaritatis,vt patet in cap.ij.de præben.lib.vj. Et tamen habet locū iſta regula,vt hic voluit Gloſſator. Ergo à fortiori quādo eſt minor reſeruatio, prout eſt illa inducta per regulā.iij. ſup.eod. Quia inter reſeruationes apud ſedem, nulla eſt maior illa.d.cap.ij.vt dicit Rota deciſ.iiij.de præbend.in antiq. Quia non ſolum eſt inducta de iure communi, ſed etiam eſt confirmata per regulas.Et tamen voluerunt Domini,ſecundum opinionem Gloſſatoris hîc,quòd iſta regula haberet locum in tali reſeruatione, propter illam rationē, quia ex quo Cardinales reſident in curia,& vt plurimū familiares ſui ibidem in eorum ſeruitio moriuntur,ſi non caperetur huiuſmodi interpretatio,regula deſeruiret eis de vento,& rarò haberet locum.Fuit igitur capta interpretatio,vt impetrantes talia beneficia ſic reſeruata, tenerentur iſtam regulam ſeruare. Et iſta ratio à fortiori habet locum,quādo beneficium ſeruatū minori reſeruatione,vt eſt illa reſeruatio dictæ regulæ. iij. Igitur à fortiori idem in ea eſt concludendum. Et ita ſecundum iſtam opinionem concluſerunt domini in vna Palentina Abbatiæ de Truſillos,die.xviij.Februarij M.D.xxx. corā R.D.Petro Vortio pro Patriarcha de Hieruſalem,cōtra Anto.de Aſtudilo.Et pro iſta deciſione facit, quia Papa faciendo poſtea iſtam regulam poſteriorem in fauorē Cardinaliū, videtur illam regulam tertiam anteriorem modificare. argu. l.non eſt nouum,&.l. nam & poſteriores.ff.de leg.videlicet,

Reſeruatio apud ſedē quæ ſit maior.

vt

vt diſpoſitio talium beneficiorum per obitum famil. Cardinalium vacantium pertineat ad Papam, tamen cum conſenſu Cardinalis. Et ita per ſecundam conſtitutionem eiuſdem conditoris, receditur à prima, quo ad effectum iſtius priuilegij, vt notat Bar. in conſtitutionibus particularibus, loquens in extrauag. ad reprimendam. in verſic. non obſtante. circa finem. Quod pro notabili ſequitur Curt. in repet. cap. fi. in. xcj. col. de conſuet. & dixi latius in repet. mea. c. j. de cōſtit. lib. vj. qui tex. ita declaratur. Et talis interpretatio capienda eſt in præiudicium concedentis, vt dicitur in. c. quia circa. de priuileg. cum concor. vt ſcribit. Iaſ. in. l. beneficium. ff. de conſt. princ.

Conſtitutio ſecunda.

Sed aduertendum eſt, quòd contra iſtam opinionem quidā antiqui doctores conſuluerunt, dum iſte caſus accideret coram Graſſis in cauſa Redonē. Capellæ. Dicebant enim, quòd regulā iſta ſolum loquitur in vna reſeruatione inducta ratione familiaritatis. Ergo non debet habere locum in duplici, quia ſub ſimplicibus non continetur mixtum in materia reſtringibili, & exorbitanti à iure cōmuni, ſicut iſta. l. ſi ita ſcriptum. ff. de liber. & poſthu. Quinimò licet in materia fauorabili ſub expreſſione duorum ſimplicium veniat mixtum, vt in. l. Titiæ textores. de leg. j. & . l. legatis. §. ſi vnus. de leg. iij. Tamen quando vnum tantum ſimplex exprimitur, tunc nunquam comprehenditur mixtum, neque de iure, neque de benigna interpretatione. l. hoc legatum. de leg. iij. & eſt text. etiam in ratione ſui in cap. cum illis. §. ſi verò. de prebend. lib. vj. Ita in caſu noſtro eſt dicēdum, quòd regula iſta habeat locum in beneficio reſeruato ratione familiaritatis tantum. Nō enim eſt veriſimile. quòd Papa voluerit in ſui præiudiciū concedere tale priuilegium Cardinalibus, videlicet, quando beneficium ex alia cauſa reſeruatum fuiſſet. quod Hadrianus & Paulus. III. hîc conſtituerunt.

Materia fauorabilis.

Sed iſtis non obſtantibus teneo primam opinionem, quæ videtur verior & æquior. Pro qua ſunt præmittēda duo ad euidentiam iſtius regulæ. Primum, ꝙ iſta conſtitutio reſpectu Cardinalium, cui cōceditur hoc priuilegium, eſt fauorabilis: ſed reſpectu impetrantium eſt exorbitans. Quatenus igitur Cardinales concernit, lata interpretatione eſt adiuuanda, cōtra ipſum cōcedentē, iuxta tradita per Moder. in. l. beneficiū. ff. de cōſti. princip. & . c. quia circa. de priuileg. & talis extēſio eſt,

eſt, ideo benigna eſt interpretatione proſequenda. Quia conſeruat ſpem bene ſeruientium. vt dicit hic Fely. in alio propoſito de commenda loquens. Sed quantum ad ipſos impetrantes, hæc conſtitutio, vt dixi, exorbitans iudicatur, & ideo contra eos ſtricto & proprio modo interpretari debet, ne videlicet in pœnam in ea contentam incidant.

Secundo, circa intellectum præſentis quæſt. & iſtius regulæ eſt præmittendũ, quòd reſeruatio inducta per regulas poteſt conſiderari dupliciter, aut ratione perſonæ, aut reſpectu rei. Declaro, reſeruatio quæ ex familiaritate reſultat, iſta eſt perſonalis, quia procedit intuitu perſonæ, ſicut eſt etiam illa Protonotariorum, collectorum, & reliquorum officialiũ. Alia eſt reſeruatio, quæ concernit principaliter ipſam rem, licet ſecundariò perſonam, vt eſt illa reſeruatio primarum dignitatum in cathedralib⁹ & collegiatis, de qua in regula. iij. ſuprà eod. cum aliis ſimilibus. Nam licet illæ dignitates adhęreant perſonis, in reſeruatione tamen conſideratur principaliter locus & ipſa res, licet ſecundariò perſona. Et inter iſtas duas reſeruationes, perſonalis reſeruatio eſt dignior, licet aliquæ ex realibus reſeruationibus ſint fortiores, vt eſt illa. c. ij. de præbend. lib. vj. & quædam aliæ. Et iſta ſtant ſimul, quòd vna res dicatur fortior, altera etiam maioris comprehenſionis, & quòd non ſit dignior: vt patet in actionibus perſonalibus & realib. & in iudice ordinario & delegato. De quo per Iaſ. & Moder. ĩn rubri. ff. de iuriſd. omnium iud. & in rubr. ff. de offi. eius. tradit latè Decius in rubr. de offic. deleg. In propoſito igitur perſonalis reſeruatio dicitur reali dignior, ratione dignitatis perſonæ quæ attrahit ad ſe aliam, iuxta. l. iuſtiſsimè. ff. de ædil. edict.

Reſeruatio ad inducta per regulas dupliciter conſideratur.

Modo ad propoſitum. q. dico ſic, quando familiaris Cardinalis durãte familiaritate ſua obtinet dignitatem primã poſt pontificalẽ in cathedrali, vel in collegiata, prout in illa Abbatia de Truſillos, de qua ſuperius eſt dictum, tunc concurrunt duę reſeruatiões in perſona vnius, videlicet, perſonalis & realis. Tunc enim perſonalis tanquam principalis debet eſſe in cõſideratione, vt illa attrahat aliam tanquã acceſſoriam. Itaque diſpoſitio loquens de perſonali reſeruatione, ſi vna cum illa cõcurrit, realis ſub illa diſpoſitione cõprehendetur. Maximè, quia hæc interpretatio tendit in fauorem Cardi. contra

Diſpoſitio loquens de perſonali reſeruatione.

concedendi-

conoedentem, quòd admittitur, vt in deciſ. xcvij. in no. Hinc dicit Egidius in deciſio. ccccxxv. ꝙ ſi Papa concedit indultũ Cardinali, ꝙ poſsit conferre beneficia reſeruata, poterit conferre ea quæ ſunt duplici reſeruatione reſeruata ſecundum dominos, & ſequitur Fely. in. c. in noſtra. in. vj. correll. de reſcrip. & Moder. in tract. reſerua. in. iij. q. ex quibus dictis prędicti Doct. voluerunt regulam. vj. Cãcellariæ, quæ officia curſorum & cubiculariorum reſeruat, habere locũ quando vnus & idem eſt curſor & cubicularius. Et ita procedunt ea quæ dixerunt Domini in illa cauſa. Sed quando concurrerẽt in vna perſona, duæ reſeruationes perſonales, vel duæ reales: tunc vtraque eſt principalis de per ſe, & non veniũt ſub diſpoſitione loquente de vna reſeruatione, & procedit ſecunda opi. Et tali caſu præponderat potentior, quæ debet attendi in fauorẽ Pontificis conferentis. Exemplum, ſi familiaris Cardinalis fieret familiaris Papæ, vel Protonotarius, collector, auditor, vel habet aliquod officium de cõtentis in regulis. iiij. & . vj. quod datur principaliter propter perſonam. Tali caſu regula iſta, quæ loquitur de vna reſeruatione perſonali, non comprehenderet aliam, vt tenuerunt ſæpe Domini, & tenet expreſſè Fely. hîc. facit deciſio. xvj. de præbend. in antiquis. Et ita in vna Seneſcẽ. Prioratus, coram me, de mẽſe Februa. M.D.xxxviij. dictum fuit per dominos. Et de hoc meminit hic Gloſſator, licet dicat quòd de anno M.cccclxxxv. fuit practicatum contrarium in vno protonotario & ſcriptore, qui fuerat familiaris vnius Cardinalis, & beneficia fuerunt reſeruata Cardinali ratione conſenſus, iuxta diſpoſitionem iſtius regulæ. Sed dicit hoc fuiſſe cauſatũ propter quandam conſtitutionem ſiue capitulum factum in conclaui, tempore electionis domini Innocentij, qua ceſſante tenendum eſſet contrarium. Sed hodie hanc dubitationem, quo ad beneficium reſeruatum, collatum familiari ante familiaritatem, & quo ad reſeruationem officiorum, regulæ Hadriani & Pauli: ſuſtulerunt, quę voluerunt Papam de talibus diſponere poſſe. Sed quo ad capitulum conclauis, neſcio an illud iſtis temporibus, ſicut tempore Alexan. renouatum fuerit. Sed ſatis conſtat illud Summos Pontifices non obſeruare. Nam licet illa capitula facta in conclaui, per nouum Pontificem iurata fuerint. Nihilominus ſunt plures Docto. qui tenuerunt, ea ſummum Pontificem non ligare, vt

Papa cõcedit indultũ Cardinali, &c.

Capitula in conclaui facta, &c.

Antonius de Butri.in.cap.j.de conſt.qui exemplum ponit in Gregorio duodecimo,qui iurauerat quædam capitula in con claui,& poſtea contrarium fecit.Et idem de Paulo ſecundo refert Andr.Sicul.in.c.in præſentia.in.xxiiij.co.de probatio. Et in.c.j.in.ij.col.nu.7.de iura.calũ.Vbi dicit ſe contuliſſe in fauorem eiuſdem Papæ Pauli,ꝙ non teneretur talia capitula obſeruare.Et illud conſilium fuit tẽtũ & obſeruatũ,& poſtea miſſum Regi Franciæ,vt idem ibi refert.Licet de illis capitu lis non obſeruatis per Palum cõqueratur,& doleat Card.Papien.epiſtola.clxxvij.incipiente,Quid hoc eſt Paule?& cõtra illum inuehit,& excandeſcit idem Card.epiſtola.ccccxix.incip.Egid.Et quamuis ſuper hoc poſsint plura dici quę tradũt Moder.in tract.iuramenti.& Deci.in conſil.cl. nihilominus, quia non faciunt ad propoſitum,omitto.

Circunſcripta igitur tali conſtitutione conclauis, cõcludo regulam iſtam iſto ſecundo caſu non habere locum. Quia cõ currentibus in perſona vnius duabus reſeruationibus perſonalibus vel realibus potentior attenditur.Et in caſu iſto certum eſt, ꝙ ex iſtis duabus reſeruationibus potentior eſt illa ſeruatio,ratione officiorum,vel familiaritatis Papæ,quàm familiaritatis Cardinal. Quod ex eo patet,quod omnes ſummi Pontifices incipiendo à Ioan.XXII.primo regularum conditore,ſemper de huiuſmodi officialium reſeruationibus in ſuis regulis mentionem fecerũt:de familiariũ verò reſeruatione,nõ omnes.Et adeò ſummis Pontificibus officialium reſeruatio chara & peculiaris fuit,ꝙ non contenti fuerunt ſolis regulis eorum beneficia & officia reſeruare,niſi etiam ſuper hoc plures extrauagantes publicarent,vt patet in extrauag.Pauli ſecundi,ad Romani,&c.& nouiſsimè hoc prouiſum eſt per regulam Hadriani & Pauli.Super quibus multæ deciſiones in contentione factæ reperiuntur.Et longe plures quæſtiones illarum occaſione ſubortæ,quarum aliquas ſcribit Bartholomæus Belenzinus,quondam Rotæ auditor, in tracta.de chari.ſubſid.in vltima parte.Et Gaſpar de Peruſio,& latius Moder.in tract.reſeruationũ.Itaque ex prædictis concluditur,ꝙ dicta officialium reſeruatio tanquam principalis & importãs debet attendi,quo ad hoc,vt Papa liberè abſque cõſenſu Cardinalis conferre poſsit.Regula igitur loquens de vna reſeruatione iſto caſu,locũ nõ habebit in alia.Sicut dicimus in duabus

Reſeruationibus duabus in perſona vnius concurrentibus quæ attẽdatur.

Reſeruationes officialiũ ſũmi Pontifices charas & peculiares habent.

Seruitutes duæ. bus ſeruitutibus, ꝙ vna remiſſa, alia in ſtatu ſuo remanet, vt in cap. ex tuarum. de autho. & vſu pal. & l. ſi domus. ff. de ſer. verba. prædi. Et ita in ſpecie, licet non per prædicta motiua, tenuit Rota in familiaritate Papæ, & Cardinalis concurrentibus in perſonam vnius. Nam voluit illam Papæ debere attẽdi, adeò, ꝙ non requiretur aliqua mentio familiaritatis Cardinalis, neque illius conſenſus, tanquam ꝙ maius lumen obfuſcet minus, iuxta. c. volentes. de offi. leg. & c. ſi omnia. vj. q. j. vt in terminis adnotauit dominus Gulielmus Caſsiodorus in ſuis Collectaneis deciſionum Rotæ, deciſione incip. Stante familiaritate, &c. vbi pro iſta opi. aliquas rationes ſcribit, reſpõdendo ad quædam contraria, quæ ibi videri poterunt poſtquam ſunt impreſſę. Eſt bene verum ꝙ adhuc illud motiuum, *Materia exorbitãs.* videlicet, ꝙ in materia exorbitanti ſub ſimplicibus mixtum non comprehendatur, valide obſtat. Adeò, ꝙ die. xx. Nouembris. M. D. xxxvj. in vna Romana pecuniaria, coram R. dom. Ioan. Paulo pendente, Domini mei concluſerunt, illud dictũ habere locum in regula, de non appellando ante diffinitiuã ſententiam. Nam illa regula ex quo loquitur in commiſsionibus, per quas cauſa appellationis cõmittitur, voluerunt non habere locũ in caſu mixto, videlicet in commiſsionibus, per quas non ſolum cauſa appellationis, ſed etiam negotij principalis cõmitteretur. Ratio fuit illa, quia ex quo regula eſt exorbitans à iure, & loquitur in vno caſu ſimplici, non debet habere locum in mixto, iuxta cap. ſtatutum. de electio. lib. vj. iũcto. c. licet canon. eo. tit. & aliis motiuis, quæ bræuitatis cauſa non refero. Quæ quidẽ deciſ. poteſt in ratione ſui adaptari, ad pręcedentia: tamẽ ex diſtinctionibus ſuperius factis, facilè hoc obiectum tolli poteſt, ſicut & aliæ plures quæſtiones quas ſignat hic Gloſſator ex prædictis reſolui poterunt, quas ne ſim prolixior omittam.

Illud tamen non eſt omittendum, ꝙ modernis temporibus iſta difficultas pro maiori parte per modernos Pontifices, maximè per Iulium & Hadrianum, & ſanctiſsimum do. noſtrum Paulum tertium, in regulis ſuis ſublata videtur, qui vltra alios plura ad regulas prædeceſſorum ſuorum addiderunt.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, dicitur hîc, ꝙ in impetratione beneficij vacantis per obitum familiaris, nomen & titulus Cardinalis

nalis eiuſdem exprimendus eſt,aliàs gratia,&c. Quid ſi Cardinalis fuit abſens tempore impetrationis de licentia Papæ, vel aliàs,an tali caſu requiritur expreſsio nominis & tituli? *Cardinalis abſens tẽpore impetr. &c.*

SOLVTIO. Gloſſator hic tenet in duobus locis,ꝙ ſic, ex eo,quia dantur duo priuilegia Cardinali,ſcilicet,ꝙ exprimatur eius nomen & titulus. Item quòd habeatur eius conſenſus. vnde licet abſentis Cardinalis conſenſus requirendus non videatur,debet tamen in literis de nomine & titulo eius mentio fieri,quia regula eſt iuris,ꝙ ex duobus, vno ſublato, non cenſetur aliud remoueri. argu. l. ſi domus. de ſeruit. vrb. præd. cap. ex tuarum. de auth. & vſu pal. Et ita dicit Gloſſator ſe in palatio meminiſſe ſententiatum. Et iſta opinio mihi placet,quia eam ſequitur Fely. in quibuſdam apoſtillis ad regulam. vij. ſuprà eo. qui dicit ita in Rota ſeruari. Et ſic ſecundũ iſtam opinionẽ hodie,quæ numeratur. iiij. Iulij M.D.xxxix. iudicauit Rota in vna Maclouien. Prioratus coram R.D. Raynaldo Petrutio.

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO,quid ſi Cardinalis fuerit abſens à curia per duas dietas,venatiõis cauſa,vel aliàs:an ſicut nominis expreſsio,ita requiratur tali caſu eius conſenſus? *Card. abſens à curia, &c.*

SOLVTIO. Gloſſator hic in. ij. fo. tenet,ꝙ nõ:quod ſeruatur etiam in mediis annatis,de quibus nõ participãt abſentes,niſi eiſdem concedat Papa,quod non libenter facit. Et ratio iſtius opinionis eſt,quia iuſtũ eſt vt abſentes non gaudeãt iſto priuilegio,ne ſic Papa ſolus & ſine conſiliariis maneat,& adeò iſta opin. videtur vera,quòd etiam ſi Cardinalis abſens à Papa breue reſtitutorium obtineret, ꝙ collationes per obitum ſuorũ familiariũ factæ abſque eius conſenſu non valeant illud breue intelligeretur in caſibus, in quibus requirebatur conſenſus Cardinalis,ſi pręſens eſſet. Ita in vna Calagurit. coram domino Iacobatio Ioan. Baptiſta de Senis quondã egregius aduocatus ſe obtinuiſſe retulit.

Idem tamen Gloſſator hic in fin. ſui commenti ſe inuoluit, & propter literã mendoſam videtur eius opinio turbari. Sed, vt puto,videtur inclinare in contrariũ ſententiam,videlicet, ꝙ habeat locum regula. Adde, ꝙ eandem opinionem tenet Fe. licet etiã corruptè in apoſtillis. vij. regulæ,ſuprà eo. & aſsignat rationẽ:quia talis exiſtẽs infra duas dietas cẽſetur eſſe in curia *Exiſtens infra duas dietas, &c.*

in curia,& habetur pro præſente,iuxta text.in cap.præſenti. de præbend.lib.vj.quem etiam allegat Gloſſator hic.

Sed aduertendum eſt,quòd iſte caſus accidit tempore Pij. ij.in perſona Cardinalis Papienſis,cuius extant epiſtolæ illæ celebres,illorum temporum hiſtoriam contexentes. Et poſt longas diſputationes fuit tunc dictum, regulam non habere locum.Cuius concluſionis neque ratio,neque allegatio apud me extat,niſi quædam ſimplex memoria,facti,quam reliquit mihi vir ille ſummus Lauren. Card. Sanctorum Quatuor. Sed quia hæc ſimplex & nuda facti memoria fortaſsis non omnium animos mouebit,altius igitur hæc materia repetenda erit,& in primis pro parte negatiua,videlicet,quòd non requiratur abſentis Cardinalis conſenſus,facit, quia regula iſta loquitur in conſenſu præſtando,quando Cardinalis in curia præſens fuerit:ergo debet intelligi de vera præſentia,non autem de illa quæ per interpretationem in certo caſu ſpeciali extenſiue fingitur,prout in.d.c.præſenti.qui quidem textus non procedit declaratiuè, ſed extenſiuè, cum id non eſſet de iure antiquo,ſecundum Domi.ibi, in prin. in.j. quæſt. Nam in dicto caſu ficto non poſſunt verificari verba regulæ,quæ de eo qui eſt in curia loquitur.l.quicquid aſtringendæ.ff.de verbo.oblig.l.j.§. hæc verba.de neg. geſt. quia verba in dubio debent intelligi de actu vero,non de ficto,vt notabiliter dicit Bart.in.l.i.§.hoc interdictum.per illum tex. ff.de fonte.Caſus igitur dictæ abſentiæ qui ab iſta regula excipitur,relinqui debet,tanquam omiſſus ſub diſpoſitione iuris communis,iuxta vulg.l.commodiſsimè.de lib.& poſthu. Secundum quam iuris diſpoſitionem beneficia vacãtia in curia per Papam liberè conferuntur.cap.ij.de præbend.lib.vj. Et hoc rationi & iuri cõſonat,vt ita reſtringatur regula iſta, cum ſit contra regulas iuris,& ſit odioſa,cum per eam poſſet induci diuturnior vacatio,dum conſenſus Cardinalis procuratur,quia non ita de facili per quemcunque poteſt haberi.

Intellectꝰ ad textum in.c. præſenti. Præterea videtur ex alio,quòd diſpoſitio.d.c.præſenti.nõ poſsit ad iſtam materiam adaptari. quia eſt multum illa ab iſta diuerſa.Nam ibi non fit reſeruatio beneficiorum vacantium per obitum perſonarum ibi expreſſarum propter meritum vel fauorem earum,quia ſint præſentes in curia,ſed ſolum fit reſeruatio propter fauorem principis reſeruantis. Ita dicit

dicit Ioan. And. in cap. ij. eod. tit. Vnde quantum ad pontificem nihil intereſt, an perſonæ de quibus agitur in. d. c. præſenti. ſunt verè præſentes, vel per fictionem, quia vtroque modo pontifex conſequitur intentum ſuum. Sed bene intereſt pontificis, quo ad regulam iſtam, de qua præſentia debeat intelligi. Quia Papa dat Cardinalibus iſtud priuilegium regulæ, ex eo quia ſecundum eorum officium aſsiſtunt Papæ conſulendo, & in arduis ſedis Apoſtolicæ negotiis operoſe agendo. cap. fundamenta. §. decet. de elect. lib. vj. Hinc eſt, quòd ſine licentia recedere non poſſunt, cum habeant alas ligatas, ſecundum Hoſtien. in cap. eccleſia veſtra. el. ij. de elect. Cum ex eorũ officio aſſumere debeant pondus diei & æſtus, ſicut illi qui ſunt vocati in partẽ ſolicitudinis, iuxta text. in ca. decreto. ii. quæſt. vj. Et ob eam cauſam meritò priuilegiis honorantur, ſecundũ Oldr. conſil. xlviij. incip. ius cõmune. Apparet igitur eſſe cõtra naturam ſui officij, ſi Cardinalis de latere principis ſe, vel paululum ſubtrahat. Ceſſat enim tunc cauſa priuilegij & fauoris, cum nec tunc illuſtrantur comitatu lateris principis, cuius meritò Cardinales aſsiſtentes eidẽ ſunt cæteris chariores. l. j. C. de præpo. labo. lib. xij. ſecundum Bal. in rubri. ff. de off. conſu. & in cap. olim. de reſcrip. Nam non ita æqualiter ſplendet, qui abeſt, ſicut qui præſens eſt. Secundũ Bald. in. l. cũ multa. C. de bonis quæ liber. quia inter abſentes Cardinales, etiam de licentia Papæ, & præſentes longum eſt diſcrimen. Nam, vt dicit idem Bald. in cap. bonæ. el. j. de poſtul. præla. Cardinales reſidentes in curia æquiparantur ſtellis fixis, quæ non mouetur niſi motu orbis, ſicut & Cardinales non mouentur niſi motu Papæ. Sed Cardinales legati, qui de licentia Papæ abſentes ſunt, æquiparantur conſtellationibus, ſiue planetis, qui mouentur motu proprio, nutu dei, ſicut & legati nutu Papæ. Et ideo Cardinalis præſens reputatur dignior abſente, vt dicit Andr. Sicul. in cõſi. lvij. in. v. col. num. ii. lib. j. Et latius hoc probat idẽ And. Sicu. in cõſil. j. in. xxj. col. lib. j. Hinc proceſsit, quòd Cardinales reſidentes in Romana curia excuſantur à reſidentia ſuorum beneficiorum propter aſsiſtentiam Papæ. Intelliguntur enim ex hoc ſingulis eccleſiis deſeruire, vt dicitur in. d. c. bonæ. & in cap. cum dilectus. de clericis non reſid. Et ideo in ca. ex geſtis. de cleri. nõ reſid. ille Cardinalis, de quo ibi text.

Cardinales quare à curia recedere nõ poſſunt ſine licẽtia Papæ.

Card. præſens dicitur dignior abſente.

Card. reſid. in Roma. &c.

F loqui-

loquitur, priuat⁹ fuit, quia nõ reſidebat in curia in titulo ſuo nec aſsiſtebat Papæ, vt dicit Ioan. Andr. in addit. ad Specul. eod. titu. circa fin. & tenet Oldra. conſil. xlviij. incip. ius commune. Itaque cum dictum miniſterium non poſſunt impendere, vagantes amœnitatis gratia, ceſſat tunc fauoris prærogatiua: nec poſſunt dici eſſe in curia, vt regula exigit. Tenentur enim aſsiſtere, vt dicitur in dicto. §. decet. quod fieri nequit ab eo, qui à conſpectu eſt remotus. Et licet per licentiam, quam fortaſsis Cardinalis tunc diſcedens conſequi poteſt, quo ad ordinarios fructus capellæ pro præſente haberi deberet: nihilominus ex quo dicta abſentia eſt fauore proprio conceſſa, non autem vniuerſalis eccleſiæ, cui familiari tenetur: iuxta cap. bonæ. de poſtul. prælat. non poteſt reputari præſens, quo ad ea quæ ſpeciali priuilegio dantur præſentibus, niſi ſpecialiter concedatur, vt voluit Ioan. Andr. in cap. fin. de conſuetu. lib. vj. ita limitans dictum Archid. ibi. & ſequitur Abb. in. c. ex parte. de cler. non reſidentibus. in fi. Itaque fructum dictæ affectionis, ſiue beneuolentiæ, aut certè charitatis, abſens nullo pacto prætendere poterit. Iſta ſunt quæ trutinanti calamo pro parte negatiua adduci poſſunt. Si quis tamen primam partem affirmatiuam tueri vellet, multa de facili dicere poſſet: quia materia eſt anceps, & patitur multas rimulas. In primis poſſet adducere illud, quod tradit Albe. in tract. ſtatu. parte. iiij. q. viij. vbi dicit, quòd ille qui corpore eſt in vno loco, animo tamen & mente eſt in alio, cenſetur ibi eſſe, vbi mentaliter, non vbi corporaliter exiſtit. allegat inter alia. l. nihil. ff. de capti. Sed Cardinalis abſens, cauſa venationis, habuit animum redeundi. Ergo exiſtimandus eſt ſemper Romæ fuiſſe.

Exiſtens corpore in vno loco, &c.

Accedit, quod dicitur in. §. pauonum. inſtit. de rer. diuiſ. vbi dicitur, quòd animal quod noſtrum eſt, etiam ſi natura ferum fuerit, nunquam tamen noſtrum eſſe deſinit, donec animum redeundi habuerit. Reuertendi autem animum nunquam quis amittere cenſetur, niſi poſtquam reuertendi conſuetudinem deſeruerit. Ita dicitur ibi. Sed Cardinalis, qui abfuit cauſa recreationis, non deſeruit curiam, quia rediit. Igitur &c. Et pro iſta parte faciunt ea quæ tradit Abb. in. c. in noſtra. in penul. & fi. col. de ſepult.

Reuertẽdi animus.

Et in ſumma vltra prædicta, pro iſta parte faciunt duodecim

cim fundamenta, quæ quidē Moderni curioſi in ſimili quæſtione cumularunt in quibuſdam allegationibus nouiter impreſsis, allega. xx. quæ ibi videri poſſunt. Vbi dictus doctor conſuluit pro quodam parafrenario Cardinalis qui abſuerat animo redeundi.

Poſtremo vltra prædicta, pro iſta parte facit, quia priuilegia iſtius regulæ conceſſa fuerunt Cardinalibus propter tres rationes. Prima, vt honori eorum deferatur, vt refert Egidius deciſ. dcxxxij. in princip. Secunda, propter onera quæ ſubeunt in alendis familiaribus, iuxta deciſ. xvj. de prebend. in antiquis. Ac vt ſpes bene ſeruientium tali priuilegio ſuſtineatur, vt Rom. dicit in conſil. ccccxcviij. Tertia, vt aſsiſtant lateri Papæ, vt ſuperius dictum eſt. Vnde licet iſta ratio aſsiſtentiæ ad tempus ceſſet, aliæ tamen rationes militant, in quibus poteſt iſtius regulæ diſpoſitio ſuſtineri, iuxta vulg. §. affinitatis. inſtitu. de nupt. & tradit Iaſ. in. l. cum filio. col. xxiij. de leg. j. in. l. dedi. la prima. in primo notabili. ff. de cōdict. cau. dat. *Priuilegia conceſſa Cardinalibus.*

Tenendo tamen aliam partem ad iſta poſſet reſponderi. Primo ad adducta ſuperius, quòd procedant ſecundum fictionem, quæ non habet locum in caſu noſtro, per ea quæ dicta fuerunt. Ad iſtud vltimum de. §. affinitatis. reſponderi poteſt ex traditis per Decium in cap. cum ceſſante. de appellat. quòd non procedant, quando cauſæ ſunt connexæ: quia tali caſu requiritur omnium concurſus, vt tradunt Moder. in amplo tracta. præſcrip. fol. xvij. in fin. & Iaſon. in. l. in teſtamento. col. xij. C. qui teſtamē. fac. poſ. & ſic limitatur. d. §. affinitatis. Vel procedunt quando omnes rationes ſunt à iure expreſſæ, vt dicit Lanzello. Decius in. l. ſingularia. in ij. col. ff. ſi cert. per. Sed hic nullæ prędictarum rationum ſunt expreſſæ in regula. Igitur requiritur concurſus omnium, cum omnes ſint finales tendentes ad idem. Vides ergo ex prædictis, quòd quælibet pars in diſputationis congreſſu ſuſtineri poteſt. Tamen illa opin. eſt communior, quòd quando Cardinalis eſt longo tempore abſens, vel pro negotiis multum diſtat à curia, conſenſus eius requiri non debet. Ratio eſt, quia talis abſens reputatur pro mortuo, vt not. doct. in cap. præſentata. de teſtib. & Ioan. Andr. in cap. ſi contra. *Cauſæ cōnexæ.* *Abſens reputatur p̄ mortuo.*

Modici tẽporis abſentia. de offic. deleg. lib. vj. Imò etiam abſentia modici temporis multum de priuilegiis demit, per ea quæ dicit Ioan. de Platea in. l. ij. C. vt dignit. ordo ſerue. vbi voluit, quòd maioris eſt honoris electio facta, præſente cancellario principis, quã ſi mittatur ſibi ad domum. Ex qua lege vnum aliud inferunt ibi docto. quòd dignitas collata præſenti eſt honorabilior, & præfertur illa quæ confertur abſenti. Et propterea voluit gloſſa in rubric. ff. de offic. conſul. & gloſſa in rubri. de offic. proconſul. quòd conſul, qui eſt illuſtris, quando abeſt, nõ dicitur illuſtris, ſed ſpectabilis. Et ex iſtis poſſet etiam inferri ad curiales reſidentes in curia, qui ob eam cauſam plura cõſequuntur priuilegia, vt latè ſcribit Bartholomæus Caſſaneus in catalogo Gloriæ mundi. in. vj. parte. in. xxij. conſideratione. cum ſequentibus. Secus quando parum diſtat à curia illico reuerſurus, vt quando abeſt venationis cauſa, pro qua opi. faciunt ea quæ in præcedenti. q. dixi.

Dignitas collata præſenti, & cæt.

Conſul illuſtris.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

Familiaris mortuo Cardinali, &c.

QVAERO, ſi familiaris, mortuo ſuo Cardinali ſe trãſfert ad alium Cardinalem, & moritur, nunquid iſte ſecundus Cardinalis debeat præſtare conſenſum, ex quo primus Cardinalis eſt mortuus?

SOLVTIO. Gloſſator hic in penul. col. ponit quæſtionẽ ſed inuolutè. Et ideo ſuper hoc diſtinguẽdi ſũt duo caſus.

Primus eſt, circa beneficia acquiſita durante ſecunda familiaritate, & in iſtis non eſt dubium, quòd ſecundus Card. debeat præſtare conſenſum, per tex. hic. Et in hoc puto Gloſſatorem non dubitaſſe, licet obſcurè loquatur.

Secundus caſus eſt, circa beneficia acquiſita per familiarem, durante prima familiaritate Cardinalis primi domini. Et in hoc eſt ſubdiſtinguendum, quòd aut Cardinalis primus dominus viuit, & illius eſt requirendus conſenſus, vt hic dicit text. Aut verò eſt mortuus, & iſta regula ſuper hoc nihil diſponit. Sed prima facie videtur dicendum diſpoſitionem talium beneficiorum liberam ad Papã pertinere, ex eo, quia per ceſſationem familiaritatis Cardinalis Papa in regula tertia, ſupra eod. beneficia diſpoſitioni ſuæ reſeruat: ergo nihil debet in hoc facere ſecundus Cardinalis, quia quod lex non dicit, nec nos dicere debemus. vulg. l. ait prætor. & iſta interpretatio tenenda eſt, in dubio tanquam fauorabilis, quia

quia per eam reuertimur ad ius commune, de quo in cap. ij. de præben. lib. vj. quod voluit beneficia vacantia in curia ad liberam Papę diſpoſitionem pertinere. Et iſte recurſus ad ius commune reputatur fauorabilis, vt dicit gloſſ. magna in cap. iij. de præbend. lib. vj. cum vulg. de quibus per Moder. in. l. ſi vnus. § pactus. ff. de pact. & in cap. cum acceſsiſſet de conſtit. *Recurſus ad ius cõmune.*

Et licet Gemi. in conſil. xciij. Et Egidius relatus per Tho. Faſtoli in deciſ. Rotæ in cauſa. xxviij. dubio. ij. aliàs dubio. iiij. Et Nicol. Milis in verbo, reſeruatio. §. vlt. voluerint huiuſmodi reſeruationem ceſſante familiaritate extingui. itaq; dicta regula. iij. non videretur habere locum. Nihilominus cõtrarium eſt verum, videlicet ꝙ reſeruatio ſemel cauſata propter familiaritatem, nõ extinguitur ceſſante familiaritate, vt dicit deciſ. ij. in titu. de præbend. in antiquioribus. Et eſt clara extrauag. Pauli ſecundi. titu. de præbend. incip. ad Romani, &c. de qua ſuperius feci mentionem, quàm miror præfatos doctores nõ vidiſſe, cum iam ædita fuiſſet. Illa igitur extrauagans, de qua etiam in regulis Cancellariæ ſæpe fit innouatio, imponit finem huic quęſtioni, quòd talis reſeruatio nõ expiret, ceſſante familiaritate. Et ita in puncto concluſit tempore noſtro Rota, vt refert Dominus Pet. Andr. Gammarus in tract. legati. lib. iij. fol. lxvj. per plures rationes & dicta doctorum, quas breuitatis cauſa, & quia huc non pertinent, non refero. Sed redeundo ad quæſtionem, nunquid quando familiaritas primi Cardinalis ceſſat propter mortem primi Cardinalis, ſi familiaris trãſit ad ſeruitium alterius Cardinalis, eſt dubium, quòd mortuo familiari iſte ſecundus Cardinalis debeat conſenſum præſtare, vt dixi. Videtur quòd non, per regulam. iij. ſuprà eod. Sed ſi bene conſideretur, illa regula nõ aperit quando primus Cardinalis fuiſſet mortuus, ſed loquitur indiſtinctè, & ideo debet declarari per iſtam regulam poſteriorem, quæ clarè loquitur quando familiaritas primi Cardinalis non fuerat diſſoluta per obitum Cardinalis. argu. l. ſed & poſteriores. ff. de legi. Et ideo nõ abs re Gloſſator hic ſe inuoluit, & allegat pro parte affirmatiua text. in. c. j. §. fin. ne ſe. vac. lib. vj. & tex. regulæ hîc in verbo, habebunt. Poſtea in cõtrarium allegat. d. §. fi. Et ſubdit ſe credere in curia primã opinionem practicari propter Card. viuentes, qui per fas vel nefas volunt habere prærogatiuas. Hæc Gloſſator. *Reſeruatio ſemel cauſata.*

F iij Sed

Sed aduertendum eſt diligenter, quòd Gloſſator hic grauiter decipitur circa deciſionem iſtius queſtionis. Nam omiſſo text. allegato per eum in.d.c.j.ne ſe.vac.lib.vj. qui non facit ad propoſitũ, ex quo loquitur in requirendo conſilio, de quo hic non loquimur, ſed de requirẽdo conſenſu. Inter quæ eſt magna differentia, prout dicit gloſſa ordinaria in verbo, cõſenſus. in cap. ſi pro te. de reſcript. lib. vj. Eſt conſiderandum, quòd etiam ſi præſupponimus illum text. in conſenſu habere locum, nihilominus illud procedit in materia in qua eſt expeditum, conſenſum requiri. Sed in caſu iſtius quæſt. illud eſt de quo dubitamus, ſi debeat ſecundi Cardinális conſenſus requiri. Et proculdubio ſi inſpiciãtur verba iſtius regulæ, debemus concludere quòd non: quia regula requirit conſenſum Cardinalis, quo ad beneficia, quæ durante familiaritate acquiſiuit. Sed iſte familiaris tempore familiaritatis ſecũdi Cardinalis nihil acquiſiuit, ſed tempore primi. Ergo regula non procedit hoc caſu, quia cum limitatè loquatur circa beneficia acquiſita tempore familiaritatis, limitata cauſa limitatum effectũ producere debet. vulg. l. in agris. de acquir. re. do. Et illa qualitas acquiſitionis durante familiaritate, debet adeſſe tempore quo præſtatur conſenſus. Cum igitur in caſu iſto non concurrant prædicta, concludendum eſt, collationem liberam prædictorum beneficiorum pertinere ad Papam ſine aliquo conſenſu iſtius ſecundi Cardinalis. Imò quando verba regulæ non eſſent clara, ratio iuris hoc ſuadet: quia cum regula iſta, vt ſæpe dictum eſt, ſit exorbitans à iure communi, impediens collationem liberam beneficiorũ Papæ ſibi datam à iure, vt in cap. ij. de præbend. lib. vj. debet ſtrictè interpretari. Cum etiã grauet impetrantes hoc onere, & ſeruitute exigẽdi conſenſum, qui ſæpe cum magna difficultate, vel nunquam haberi poteſt: quod etiam tendit in graue præiudicium eccleſiarum, quarũ diuturna vacatio eſt periculoſa, iuxta cap. ne pro defectu. de electione.

Vacatio eccleſiarũ diuturna periculoſa eſt.

Cõfirmatur iſta opinio, quia clarũ eſt huic regulæ locũ nõ eſſe, quando beneficia per familiarem poſt familiaritatẽ acquiſita fuerunt, vt patet in text. & clarius probatur in. d. extrauag. Pauli, de qua in ſuperioribus quæſtionibus mentio facta fuit. Ergo eodẽ modo neque habebit locũ regula in beneficiis acquiſitis ante familiaritatẽ iſtius ſecũdi Cardinalis, cum

cum ſit eadem ratio: & tenet expreſſe Gaſpar de Peruſio antiquus doctor, & Epiſcopus Frequentinus in tract. reſeruationum. fol. viij. nuper à me typis datum.

Sed qui vellet primam opinionem defendere, de facili poſſet, quia pro illa opi. videtur facere in indiuiduo conſilium. Pet. de Anch. cccxcviij. Vbi apparet, quòd Benedictus. XIII. acceptauerat vnum abſentem in familiarem qui ante familiaritatē beneficia acquiſiuerat, accidit, quòd eo mortuo, fuit dubitatum nũquid eius beneficia fuerint reſeruata, & Petrus de Anchara. videtur ibi ſentire quòd ſic, ex eo, quia Papa Benedictus ea tanquam reſeruata liberè contulit: & tamen illa beneficia non fuerant acquiſita durante familiaritate, ſed ante familiaritatem. Et licet Pet. de Anch. ibi teneat prouiſionē nõ valuiſſe, illo reſpectu qa receptio familiaritatis non valuit. Tamen à cõtrario ſenſu videtur ſentire, ꝙ ſi receptio tenuiſſet, prouiſio valeret, pro qua opinione videtur eſſe text. in. d. regul. iij. ſuprà eod. ſi rectè inſpiciatur. Vbi reſeruantur beneficia, quæ familiares continui commenſales obtinent, & in poſterum obtinebunt, &c. Pondera verbum obtinent, quod denotat beneficia iam eſſe obtenta tempore quo reſeruãtur. Nam eſt verbum præſentis & præteriti. Itaque illa regula nõ dicit, quæ obtinuerint durante familiaritate, ſed quæ iã obtinent. Et ita reperio iſtam opinionem tenere per verba illius regulæ. iij. quendam doctum & practicum modernum Sabinen. in tract. reſerua. in. xxij. effectu. in verſi. ex eodem facto. cuius opuſculum ſub puluerib. & vmbris deliteſcens, præteritis diebus imprimendũ tradidi. Tamen qui vellet aliam opinionem tueri, ad conſilium Pet. de Anch. & ad dictam regulam poſſet reſpondere, videlicet negando Petrum de Anch. ex eo ibi tenuiſſe, collationem illam nõ valere: quia receptio non tenuit, quia hoc nõ aperit. Sed potuit ex alio capite moueri, ex eo, quia illa beneficia fuerũt ante familiaritatem obtenta: vnde cum clarè non appareat de eius mente, non poteſt in eo fieri fundamentum, arg. l. duo ſunt Titij. ff. de teſta. tut. Et ad regulam tertiam poteſt dici, quòd illa verba dubia obtinent, intelligenda ſunt, vt minus præiudicent iuri communi, videlicet, de obtentis durãte familiaritate, pręſertim cũ iſta regula, vt dictũ eſt, à iure cõmuni exorbitet. Et quia per huiuſmodi reſeruationes & regulas totũ ferè ius canonicum

Beneficia familiarium.

deſtrui videtur, vt dicit Decius ī.c.j.ī.ij.col.de elect. Et ideo in caſu iſto idem de beneficiis acquiſitis ante familiaritatem, ſicut de acquiſitis pòſt iudicare debemus, quia, vt dicit Bart. in l.ſingularia.in.iiij.col.verſi.tertio.accidit.ff.ſi cert.pet. de his quę fiunt ante vel poſt actum, idem eſt iudicium, vt in mirabili & notabili caſu tradit Claudius Aquenſis in rub.ff. ſol. matrimo.in.iij.col.verſi.addo, ꝙ etiam cum concor.de quib. per Iaſ.in.l.non ſolum.§.morte.in.iiij.col.num.13.ff.de ope. no.nunt.& in.l.ſi mihi bona.§.iuſſu.in.iiij. col. verſi. in. iiij. parte.ff.de acquir.hære. Sed clarum eſt, beneficia acquiſita poſt familiaritatem finitam, ſub iſta regula non includi, pari modo nec ea quæ fuerunt acquiſita ante familiaritatem includi debere, cum in vtriſque eadem ſit ratio. Et iſta omnia de plano procedũt, niſi in reſeruatione de talib. beneficiis caueretur expreſſe, vel Cardinales, prout ſolent, hęc per ſua indulta à Papa impetrarent. Quibus ceſſantibus, de iure videtur iſta opinio æquior, quamuis vtraque ſe iuſtis rationibus tueatur, ſuper quibus libenter viderē, quid Rota teneret.

Iudicium de his.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, ponamus beneficia familiaris vnius Cardinalis pertinere ad collationem alterius Cardinalis, ratione ordinariæ iuriſdictionis, an requiri debeat conſenſus?

Cõſenſus.

SOLVTIO. Fely. hîc in quibuſdam breuiſsimis & mēdoſis apoſtillis tenet quòd non, quia iſte caſus eſt exceptus ab iſta regula: nullam tamen rationem allegat. Poteſt tamen iſte caſus terminari per diſpoſitionem Hadriani Sexti, qui ex mēte nonnullorum prædeceſſorum ſuorum iſtam regulā ſic declarauit, quòd quando Cardinalis ordinarius prouidet de beneficio vacante per obitũ familiaris alicuius Cardinalis, tunc non habet locum iſta regula. Si tamen beneficium vacaret in curia, & Papa de illo prouidet, tunc bene in expeditione literarum requiritur cõſenſus Cardinalis ordinarij, ſi præſens ſit in Rom.cu. aliàs non. Ita voluit Hadrianus, & ſequuti ſunt alij Pontifices Moder. Et ita per iſtam regulam deciſus fuit caſus notab. ī Rota de mēſe Iulio. M.D.xxxix. corā R.P.D. Marcello Epiſcopo Marſicano in vna Cremonen. parochialis Sancti Apollinaris, in qua Reuerēdiſsimus Cardinalis Simonetta habuerat conſenſum à Reuerēdiſsimo Cardina Rauennaten.

uennaten.ordinario,quòd poſſet idem Cardinalis Simonetta capere primum beneficium vacans in dicta diœceſi. Accidit, quòd vacauit dicta parochialis per obitum cuiuſdam familiaris dicti Cardinalis Rauennaten.collatoris ordinarij.Cardinalis Simonetta acceptauit,& obtinuit ſibi prouideri. Fuit illi oppoſitũ,quòd prouiſio non valebat,ex eo,quia in ea non erat conſenſus Card. Rauennaten. Replicabatur,quòd ſufficiebat ille primus conſenſus præſtitus de capiendo beneficia vacan. Triplicabatur illum conſenſum non extẽdere,nec ſufficere quo ad iſtam regulam, ſed ille conſenſus ſolum reſpicit indultum ipſius Card.collatoris. Nam ex quo nulla expectatiua vel reſeruatio poterat concedi in.d.diœceſ. Cremonen.ſtante indulto Cardinalis ordinarij,ſi quantum ad indultum præſtitit conſenſum,illi conſenſus non ſufficit ad ſatisfaciendum iſti regulæ.arg.c.ex tuarum.de auth.& vſu pal.quia ſunt diuerſa impedimenta.pro qua opin.faciunt quæ dixi ſuprà.q.xj.Breuiter,fuit concluſum per illam reg.non impedire Cardinalem Simonettam beneficium acceptare poſſe,neque dari concurſus cum indulto,quia clarum eſt, quòd ſi ipſe idem Card. Rauennaten. ordinarius cõferret beneficium ſui familiaris, ſibi non obſtaret regula iſta:ergo nec pari modo, ſi ipſe alteri conſenſit,obſtabit, cum regula indulto deſeruiat & famuletur.Sed quando collatio pertinet ad alium,ne inferatur præiudiciũ, debet iſta regula ſtrictè intelligi:& tali caſu poſſent intelligi verba appoſita in gratia Card. Simonettæ,videlicet dummodo non vacet beneficium per obitum familiaris alicuius Cardinalis viuentis,cuius conſenſus requirendus foret:nã talia verba intelliguntur de alio Card.quàm Rauennaten.ordinarij collatoris, cuius conſenſum habebat. arg.eorum,quę dixi in regula de non tollend.iu. quæſi.in fi. primæ quæſt. & hoc modo non infertur aliis præiudiciũ iuxta tex.in.l.fi.§.licentiam.& quæ ibi notant Moder.C.de iure delib. In propoſito igitur iſtius quæſtionis dicendum eſt, quòd ne alius ordinarius præiudicetur,tantum fiet interpretatio hîc de beneficiis pertinentibus ad diſpoſitionem Papæ, contra quem facienda eſt latior interpretatio,vt ſæpe eſt dictum per rationem quam ponit text.in.c.quia circa.de priuileg.Non ſic quando agitur de perſona tertij.

Collatio pertinens ad alium, &c.

In contrarium tamen facit, quia rationes finales iſtius regulæ,

gulæ, quæ fuerũt, vt honori Cardinalium deferatur, & vt ſpes familiarium bene ſeruientium conſeruetur, & Cardinaliũ onera libentius ſuſtineantur: ac, vt in locũ amici familiaris conſolationis vice alium ſubrogare poſsit, militant omnes iſto caſu. Ergo eadem debet eſſe iuris diſpoſitio.

Tamen tenenda eſt prima opinio, quam ita in curia ſeruari Moderni. Sabinen. dicunt in tracta. reſeruationum. in. xvij. effectu. verſic. ſextum eſt. Pro qua opinione mouentur iſta ratione, quia magis attendi debet facultas ordinaria illius Cardinalis debentis conferre, q̃ extraordinaria reſeruatio reſpectu familiaritatis. arg. l. eius militis. ff. de teſt. milit. Quia cauſa naturalis accidentali præfertur. l. iij. ff. de tutel. Faciunt pro iſta opi. quæ dicit Egid. deciſ. xiij. circa fina. Et iſta pro hac opi. ſufficiant.

Eſt tamen aduertendum, quòd Iulius, Hadrianus, & Moderni Pontifices, vt hoc dubium tollerent, in regulis ſuis iſtũ caſum expreſſerunt, vt hodie videmus. Tenendum igitur eſt, quòd quando collatio pertinet ad cardinalem collatorem, nõ debet requiri conſenſus.

QVAESTIO VIGESIMA.

Sede vacante.

QVAERO, quòd ſi ſede vacante, aliquis recipitur in familiarẽ alicuius Card. & antequam eligatur Papa, moritur familiaris, nunquid habeat locum regula?

SOLVTIO. Moder. Sabinẽ. in tract. reſerua. in, xvij. effectu. verſi. quartum eſt. iſtam quæſtionẽ in terminis ponunt, & dicunt, regulam iſtam non habere locum: ratio eſt, quia ſede vacante omnes reg. Cancellariæ etiam reſeruantes beneficia familiarium expirant, & reuocare cenſentur. Remanent igitur illa beneficia ſub diſpoſitione iuris communis, vt videlicet, nouus Pontifex liberè de illis diſponere poſsit, tãquam de vacantibus in curia ſine Cardinalis conſenſu. Nec extrauag. Pauli hoc caſu obſtat, quia illa beneficia familiarium nõ reſeruat, ſed illa iam reſeruata ante obitum fuiſſe præſupponit. Itaque ſolæ regulæ Cancellariæ reſeruationẽ induxerũt, quæ, vt dixi, per obitum condentis ipſo facto extinctæ fuerunt. Et iſtam opi. tenet etiam Gloſſator (licet in alio caſu) ſuprà in regula ſecunda. Pro qua parte plures aduocati vrbis, tẽpore Leonis, in cauſa monaſterij Seducẽ. quæ tractabatur in conſiſtorio, conſuluerunt, vt Melchior de Baldaſsinis aduocatus

Reg. Cancellariæ reſeruantes beneficia.

tus tunc celebris refert in quodam ſuo latiſſimo conſilio. Et meminit Reuerēdiſſimus dom. Laur. Cardinalis Sanctorum Quatuor in libro quodam adnotationum ſuarum. fol. iiij.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, ponamus quòd vnus familiaris Cardinalis eſt canonicus in eccleſia nō numerata, & moritur, nunquid ſit locus regulæ? *Familiaris cardinalis canonicus, &c.*

SOLVTIO. Moderni Sabinē. in tract. reſeruationum. in vltima charta mouent quæſtionem, & non reſoluunt. Tamen ex verbis iſtius regulæ poteſt capi reſolutio. Quia regula iſta loquitur de beneficio vacanti per obitum, & tamen talis canonicatus in eccleſia non numerata, nō dicitur vacare, ſed deſinere, ſecundū Pet. de Anch. in. c. ſi gratioſæ. in. ij. col. verſicu. & per hoc. de reſcript. lib. vj. Nam in eccleſia non numerata canonicatus & præbenda moritur cum canonico, vt dicit Egid. in deciſ. xiij. Et ideo diſpoſitio loquens de vacanti, non habet locū in tali, vt tradit Lapus alleg. xiiij. in. vij. cōcluſ. & eſt gloſſ. magna in cap. ſi. de conceſſ. præbend. lib. vj. Quam ſequitur Abb. in. c. ex parte. in penul. col. verſi. ſed eſt quæſtio. de conceſſ. præbend. & in. c. conſtitutus ij. col. verſi. ſed quæro. de reſcrip. Bal. in. c. Cumana. col. penul. verſi. clauſula. de elect. & alij plures, quos breuitatis cauſa non refero. Hinc infertur, ꝙ ex quo talis canonicatus per obitum poſſeſſoris non vacat, ꝙ capitulum non erit in mora eligendi. Itaque non deuouetur propter hoc electio canonicorum ad Epiſcopum, vt dicit Imol. in. c. cū eccleſia Vulterana. in princ. de elect. Et ita reperio, quod eſt adnotatum in practica Cancel. fol. lxxxiiij. in. ij. col. & ibi alleg. Feder. in tract. permut. q. xxxiij. & hoc idem expreſsè tenet Pauin. in tract. de offic. & poteſt. capituli ſe. vac. in. ij. euidentiali. in antepenul. colū. verſi. & ꝙ eccleſia. Tamen, licet iſta ita de iure videantur, nihilominus in iſtis ſolet Cardinalis conſenſus requiri. *Canonicatus in eccleſia non numerata, &c.*

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, dictum eſt ſuperius in alia quæſtione, quòd abſentis Cardinalis cōſenſus non eſt requirendus: quid ſi habet indultum, ꝙ abſens omnibus priuilegiis præſentium, etiam iſtius regulæ gaudeat. Nunquid tali caſu poterit eius vicarius, quando Cardinalis abeſt, in locis remotis præſtare conſenſum? *Cardinalis habens indultū.*

SOLV-

Conſenſus regis, comitis, &c.

SOLVTIO. Iſta quæſtio poteſt reſolui ex dictis per Arch. in. ca. reatina. lxiij. diſtinct. vbi dicit, ꝙ ſi de conſuetudine ſit, ꝙ debeat requiri cõſenſus Regis, comitis vel Archiepiſcopi ante electionẽ, & illi ſint abſentes, ſufficit, ꝙ eorundem vicarius concenſum præſtet. Allegat Compoſtellanus in. c. cũ terra, de electi. vbi refert, ſic obtinuiſſe in cauſa Cantuarien. Archiepiſcopi, & canonicorũ Roffenſium. Et licet Roma. in ſingulari. dcxciij. incipien. ex longæua, &c. teneat contrariũ, cum quo ſimpliciter videtur tranſire Fely. in. c. cũ omnes. in. iiij. col. de conſtit. Nihilominus opinio Archidiac. eſt communis, & eam ſequitur Fely. ſibi contrarius. in. c. ex parte. in. iiij. col. de conſtit. Vbi latè reſpondet ad argumenta Rom. & idẽ Fely. tranſit etiam cum Archid. reprobato Rom. c. auditis. in ix. col. de præſcript. & Iaſ. in. l. in prouinciali. §. ſi ego. in. iiij. col. ff. de ope. no. nun. & Dec. in. d. c. cũ omnes. in. ij. lectura. co. iij. nu. 11. cum aliis concor. vt nouiſsimi apoſtillatores ſcribunt ad Rom. Et ſecundum iſtam opinionem iterum iudicauit Rota in cauſa Valentina Archidiaco. de Xatiua, corã me. iiij. Iulij. M. D. xxxiij. quæ omnia reducta ad caſum noſtrum auferunt difficultatem, vt de ſe patet.

Impetrãs ius in re.

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

QVAERO, quid ſi familiaris Cardinalis defunctus nõ habeat aliqua beneficia, ſed ius in re vel ad beneficium quod de facto alius poſsidebat, nunquid impetrans huiuſmodi ius, debeat obſeruare contenta in iſta regula?

SOLVTIO. Iſta quæſtio reſoluitur ex verbis vltimis iſtius regulæ, ibi, & in quibus, ipſa familiaritate durante, ius eis competierit. Et hoc non ſolũ habet locũ in iſta regula, ſed in quibuſcunque aliis reſeruationibus, vt patet ſupra in regula. iij. quæ eundem modum loquendi ſeruat. Et ratio eſt, quia beneficium dicitur illius qui ius habet, licet alius de facto poſſideat, vt in. c. ſi tibi abſenti. de præbend. lib. vj. Et ob eam cauſam voluit quædam vltima deciſio in antiquis, de reſcripi. ꝙ beneficium dicatur vacare per obitum illius, qui ſolam ſupplicationem habet, vt dixi in regula dę non tollendo ius quæſitum. & faciunt ad prædicta, quæ notabiliter tradit Collecta. in. c. conſtitutus. verſ. ſed quid de quæſt. de conceſſ. præbẽ. & Nicol. Milis in verbo, obtinere. qui notabiliter loquitur.

Beneficiũ an dicatur illi⁹, &c.

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

QVAERO,

QVAERO, ponamus familiarem Cardinalis eligi in Epiſcopum,& antequam confirmetur mori in curia,dubitatur,an cõſenſus pertineat ad Cardinalem iuxta formam iſtius regulæ? *Conſenſus an pertineat ad Cardinalem, &c.*

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ ſic,per iſta verba poſita in tex. ibi (ius eis competierit) & per ea quæ dicta ſunt in proxima præcedenti. q.

Tamen prædictis non obſtantibus contrariũ videtur cõcludendũ,ex eo,quia ſi electus moriatur,beneficium non dicitur vacare in curia,& per conſequens Epiſcopatus non erit reſeruatus,& Papa,vt de tali nõ poterit conferre, vt tenet deciſ. penult. in nouis. quę eſt nu. 492. & hoc idẽ tenet Philip. Frã. in. c. quàm ſit. §. j. in prin. de elect. lib. vj. Et ratio prædictorũ eſt, quia per mortem electi vacatio de nouo non inducitur, ſed illa vacatio durat,propter quã ille fuerat electus,vt tradit Collect. in. c. eccleſia. in. ij. co. verſ. ſed nũquid ſi celebrata. de ſortileg. & in. c. cũ in cunctis. verſ. ſed quid. de electio. Cũ igitur reg. iſta loquitur de vacãti,verba regulæ verificari nõ poſſunt in tali vacatione,& per cõſequẽs nec ei⁹ diſpoſitio habebit locum. Tenendo tamen primam opinionẽ, poteſt ad hoc reſponderi illud idem,quod dictũ fuit de cõmenda ſuperius in. vj. q. pro iſta opinione vlterius facit,quia regula tertia ſuprà eodem vtitur pinguioribus verbis,ex quibus iſte caſus poſſet comprehendi. Nam dicitur ibi, ꝙ reſeruantur inter cætera quæcunque beneficia, quæ familiares Cardinaliũ obtinent, & in poſterum obtinebunt,& in quibus,ſeu ad quæ ius eis cõpetit,&c. Iſta verba in quibus,ſeu ad quæ,cõprehendunt iſtũ caſum: quia negari non poteſt,quòd electus habeat ius ad rẽ, vel in re: & data iſta reſeruatione,ſubintrat prouiſio Papæ,& per conſequens requiritur conſenſus Cardinal. Et pro iſta expoſitione verborum regulæ faciunt ea, quæ ſcribit Barthol. Belenzinus quondam auditor Rotæ, in tract. de chari. ſub. q. cxx. cum ſeq. Niſi defendendo ſecundam opinionem, dicamus,quòd regula iſta quæ eſt poſterior, noluit dare iſtã prętogatiuam Cardinalibus de præſtando conſenſum,niſi in beneficiis,in quibus ius cõpetierit familiari,& ſic in quibus habent ius in re,nõ ad rẽ. Itaq; per iſtam regulam videtur reſtrictum iſtud priuilegium. Stant igitur iſta ſimul, ꝙ Papa cõferat beneficiũ vacãs per obitũ familiaris Cardinalis,& ꝙ Cardinalis

Vacatio de nouo ꝑ mortem electi.

dinalis non præſtet cõſenſum, vt eſt in illis ĩ quibus familiaribus competit ius ad rem, quæ ſunt reſeruata per dictam regulam tertiam, tamen non per iſtam, quod nota.

Qui autem ſint modi per quos acquiri poſsit ius ad rẽ, vel in re, dixi latius ſup. in. reg. de non tollendo ius quęſitum. q. j.

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

Coadiutoria ſucceſſio.

QVAERO, nunquid regula habeat locum in coadiutoria cũ futura ſucceſsione, quã quis habet ad beneficium quod poſsidet familiaris. Nunquid in ea debet fieri mentio nominis & tituli Card. &c?

SOLVTIO. Reuerendiſsimus bonę memoriæ. d. Domnic. Card. Iacobatius, olim auditor Rotæ primarius, in quibuſdam apoſtillis per eum ſcriptis ſuper regul. iſta dicit hoc dubiũ tẽpore ſuo fuiſſe propoſitum in Rota, & tũc dictũ fuiſſe per dominos, ꝙ reg. nõ haberet locũ, licet ſuper hoc dubitaſſet, & nihil aliud ſuper hoc dicit. Tamẽ ſi verba regulę, ibi, vel ad quæ ius competit, &c. conſiderentur, iſte caſus includetur ſub regula, quia tali caſu obtinens coadiutoriũ, vel regreſſum non tenetur mortuo familiari in ſuis literis ſeruare iſtam regulam ex eo, quia viuente familiari fuit facta prouiſio de vtriuſque voluntate, & Papę prouiſione. Vnde in tali caſu regula non habet locum. Et ita procedit deciſio Rotæ.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

Conſenſus tacitus.

QVAERO, nũquid cõſenſus, de quo hîc fit mẽtio, debeat in dubio de expreſſo ĩtelligi, an verò ſufficiat tacit⁹?

SOLVTIO. Iſte caſus poteſt decidi in deciſ. Rotæ. xv. tit. de offi. deleg. in no. & ex his quæ dixi ſuperius. q. xj. vbi videndũ eſt. Ex quibus concludendum eſt, ꝙ debeat de cõſenſu expreſſo intelligi. Ratio eſt, quia de illo debet per ſcripturam Cardinalis fieri fides in Cancellaria quando literę expediuntur, vt dicam in. q. xxviij. infrà eod. de tacito verò illa fides fieri non poteſt, pro qua opinione faciunt, quæ ſcribit Abb. in cap. cura. de iure patr. & Card. in. c. nobis. in. v. notabili, poſt Ioan. Andr. de iur. patro.

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA.

Card. renũtiãs honori.

QVAERO, an Cardinalis poſsit huic honori, ꝙ nomẽ eius in literis non exprimatur, nec eius conſenſus requiratur, renuntiare?

SOLVTIO. Egidius dec. dcxxxij. col. fin. videtur tenere ꝙ

re ꝙ non, cum hæc ſit introducta in fauorem omnium Cardinalium. arg. c. ſi diligẽti. de foro compet. & hoc manifeſtè probatur ex procemio regulæ antiquæ Gregorij, quam ibi ĩ principio deciſionis refert Egidius. Cuius intium erat, vt honori Cardinalium deferatur, &c. quę verba concernunt collegium omnium Cardinalium: ergo illi honori per particulares renũtiari non poteſt, vt in dicto. c. ſi diligenti. facit quod dicit notabiliter Innocen. in. c. accedentibus. de priuileg. quòd priuilegio honorabili eccleſiæ non poſſent omnes de eccleſia renuntiare, ſequitur Abb. in cap. pro illorum. de præb. & in cap. cum acceſsiſſent. de conſtit. & ibi Moder. ita neque Cardinales poſſent hoc inducere.

QVAESTIO VIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an conſenſus Card. poſsit interuenire pòſt? *Conſenſus Cardi.* SOLVTIO. Colligitur ex his quæ Iaſ. ponit poſt alios in. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. de acquirẽd. hæred. & latius Brunus in tract. formæ. in tit. de implemento & obſeruantia formæ. col. xxij. vbi diſtinguitur, an actꝰ ſit nullus, & tunc cõſenſus ex interuallo nõ validat, an verò ſit in ſuſpenſo, & tunc validat. Ex quorum dictis ſuper iſto pũcto magna poſſet diſputatio componi. Nam plura etiam pro & contra in ſimili quæſtione ſcribit Rochus Curtius in tract. iur. pa patron. in ver. pro eo, ꝙ de diœceſani conſenſu, &c. in. iiij. q.

Sed omnibus dimiſsis quo ad præſentem. q. concludo ſic, quòd conſenſus Cardinalis non requiritur de ſtylo curiæ tẽpore datæ, & ſic à principio: ſed ſufficit, quòd tempore expeditionis literarum interueniat. Nam de conſenſu Cardinalis non debet in literis ſicut in nomine & titul. ex quorum expreſsione familiaritas colligitur, fieri mentio. Sed ſufficit, quòd de dicto conſenſu Cardinalis per eius ſcripturam fiat in Cancellaria fides, & ita hodie practicatur. Et iſta practica hodierna ponitur in illo approbato libro Prouinciali eccleſiarum (quem Moderni practicam Cancellariæ vocant) in rubrica de vacantibus reſeruatis. verſic. item quando confertur beneficium. fol. lxxxiij.

QVAESTIO VIGESIMANONA.

QVAERO, quid ſi antequam Cardinalis præſtet conſenſum, ſecundus impetrat cum conſenſu Cardinalis, deinde primus impetrans obtinet poſt ſecundam impetra- *Cardinal. præſtãs cõſenſum, &c.*

impetrationem conſenſum, nunquid prima, an ſecunda impetratio valeat?

SOLVTIO. Gloſſator hic, co. fin. verſ. ſed vidi dubitari. ponit. q. in terminis, ſed in effectu neſcit quid dicat. Et ideo dico ſic, quia ex quo conſenſus Cardinalis non requiritur tẽpore impetrationis, ſed ſufficit, ꝙ de eo tẽpore expeditionis literarũ fiat in Cãcellaria fides, vt dictum eſt in proxima ſuperiori. q. primus impetrans nunquam eſt in mora, niſi quãdo bullas ſuas voluerit expedire, tunc enim ſufficit, ꝙ fiat de cõſenſu fides. Nec text in. c. ſi pro te. hîc allegatus per Gloſſatorem facit ad propoſitum. quia ille tex. loquitur in gratia cõditionali, & caſus noſter loquitur in gratia pura. Nam licet impetrans debeat habere conſenſum Cardinalis, propter hoc à principio gratia non eſt nulla, neque eſt conditionalis, ſed eſt pura, licet reſolubilis in euentum, ꝙ impetrans nõ habeat cõſenſum, & tunc non, in iudicio contendatur, & opponatur de iſta regula. Magna igitur eſt differentia, an impetratio à principio ſit cõditionalis vel pura, licet ex euẽtu reſolubilis, vt notabiliter declarãdo tex. in. d. c. ſi ꝓ te. diſtinguit Oldr. in cõſi. cclxxxv. inci. allegationes. col. fi. de quo tex. latè diſputat Iaſ. in rep. l. ſi iis qui pro emptore. num. 338. cũ ſeq. ff. de vſucap.

Impetratio an à principio ſit conditionalis, &c.

QVAESTIO TRIGESIMA.

Card. conſentiẽs prouiſioni, &c.

QVAERO. quid ſi Cardinalis prouiſioni factæ per Papam nunquam voluit conſentire, quid agendum impetranti?

SOLVTIO. Colligitur ex his quæ dicit Abb. in conſil. lxv. incip. quidam Raynerius. volum. ij in. iij. dubio. & in ca. nullus. de iur. patro. vbi concludit, ꝙ tali caſu recurrẽdum ſit ad ſuperiorem qui conſenſum præſtabit, vel actum ſine conſenſu expedire mandet, pro quo plura ibi Moder. in apoſtillis, quæ tanquam notoria omittam

REGVLA DE ANNALI POSSESSORE.

ITEM *idem dominus noſter, ut improbi lites exquirentium motus reprimantur, uoluit, ſtatuit & ordinauit, quòd quicunque beneficium eccleſiaſticum, tunc per annum immediate præcedentem, pacificè poſſeſſum,*

ſeſſum, & quod certo modo uacare prætendit, deinceps impetrauerit: Nomen, *gradum, & nobilitatem poſſeſſoris eiuſdem, & quot annis illud ipſe poſſedit, & ſpecificam & determinatam, ex qua clarè conſtare poterit, quod nullum ipſi poſſeſſori in dicto beneficio ius competat, cauſam in huiuſmodi impetratione exprimere, & infra ſex menſes ipſum poſſeſſorem ad iudicium euocari facere, cauſámque extunc deſuper infra annum, uſque ad ſententiam diffinitiuam incluſiuè proſequi debeat & teneatur.* Alioquin *impetratio prædicta, & quæcunque inde ſecuta, nullius exiſtat firmitatis.* Et *idem impetrans de damnis & intereſſe, poſſeſſorem prædictum, propterea contingentibus, ei ſatiſfacere.* Et *ſi poſſeſſorem ipſum friuolè ac indebitè moleſtaſſe repertus extiterit, quinquaginta florenos auri perſoluere Cameræ Apoſtolicæ ſit aſtrictus.* Nec *alius quàm præmiſſæ uacationis modus, etiam per literas, ſi neutri, aut ſubrogationis, uel aliàs ſibi quo ad hæc, ut huiuſmodi beneficium ca uice conſequi uel obtinere ualeat, quomodolibet ſuffragetur illúdque nullatenus in antea litigioſum propterea cēſeatur.*

DIVISIO REGVLAE.

REGVLA iſta de annali poſſeſſore, communi diuiſione in duas partes principales diuidi ſolet. Nam prima pars regulæ reprimit motus non ſeruantis formam regulæ, quos tribus pœnis caſtigat: & ſic iſta prima pars requirit, quòd cuncta ritè procedant. Secunda verò pars, quæ incipit ibi, Et ſi poſſeſſorem ipſum, &c. obſeruationem formæ non concernit, ſed rectitudinem impetrationis, & ſic iuſtitiam: quam ſi poſſeſſor repertus fuerit non habere, tribus aliis & diuerſis pœnis caſtigatur, quæ qualiter procedant & intelligantur, dicam inferius in vltimis quæſtionibus. Sed propter ordinem procedendi ſecundum verba regulæ, cauſa clarioris intellectus, ego regulam iſtam in quatuor partes principales diſtribuendam duxi. Prima pars, modum & formam impetrationis concernit. Secunda, tēpus præfinit infra quod poſſeſſor ad iudicium trahi debet. Tertia, cauſam proſequi *Regula in quatuor partes diuiſa.*

vſque ad ſententiam præcipit. Quarta, pœnas non ſeruantibus regulam apponit. Secunda ibi, & infra ſex menſes &c. Tertia ibi, cauſamque &c. Quarta ibi, alioquin. &c. Rurſus prima pars in quatuor alias particulas ſubdiuidi poſſet, prout quatuor diuerſa requirit. In prima enim ibi, vt improbi cauſa finalis iſtius conſtitutionis ponitur. In ſecunda ibi, voluit, ſtatuit, &c. qualitas poſſeſsionis, ac impetrationis genus ponitur. Tertia ibi, & quot annis, &c. circa expreſsionem annorum ipſius poſſeſſoris verſatur. Quarta formam impetrationibus docet ibi, Et ſpecificam, &c. Rurſus quarta principalis pars in tot particulas, quot pœnas varias continet, vt ſe patet, ſubdiuiditur. Continet enim tres pœnas ab aliis tribus ſuperius poſitis, diuerſas.

Sequar igitur modum diuiſionis ſecundum ordinem literæ in diſcutiendis dubiis, vt cuilibet facilè ſit, perſpecto textu, quæſtionem, quam maluerit, inuenire. Sed non abs re erit, antequàm rem ipſam aggrediamur, pauca quædam prius de origine annalis præſcriptionis iſtius regulæ præmittere.

PRAEFATIO ORIGINIS REGVLAE DE ANNALI.

Vnde habuit ortũ regula.

ANNALIS igitur poſſeſsio, quæ virtute iſtius regulæ in beneficialibus maximũ iuris effectum inducit, ortum habuit à pluribus iuribus de annali poſſeſsione loquentibus, allegatis per gloſſam in cap. plerunque. de reſcript. & text. in §. ſi quis. verſicu. fin. ſi de inueſtit. int. do. & vaſal. &c. quæ diſponunt vaſallum per annum poſsidentem, ſciente & non contradicente domino, inueſtitum præſumi debere, adeò quòd ex tali poſſeſsione, ſine titulo contra dominum ſe defendere poterit, quem text. ad hoc alleg. Gemi. in conſil. xiiij. in fin. colum. concor. text. in cap. j. Titius. ſi de feud. defuncti conten. ſit inter do. & agnat. in cap. j. quo tempore miles. cum aliis iuribus ibi in gloſſ. allegatis. Quæ iura omnia cum in feudo loquantur, quod beneficium quoddam dicitur, gaudium capienti tribuens, vt dicit text. in cap. j. §. in primis. in quib. cauſ. feu. amit. certè potuerunt dare cauſam, vt ad ſimilitudinem illorum iurium de annali poſſeſsione, in materia feudali loquentium, iſta regula conſtitueretur. Nam diſpoſitio loquens de feudis in beneficiis eccleſiaſticis tra-

Diſpoſitio de feudis.

hitur,

hitur. & procedit, vt latè probat Decius in conſilio. lxxvj. Et latius dicam in regula de triennali quæſt.iiij.& ex diffinitione beneficij eccleſiaſtici manifeſte apparet: quæ quidem diffinitio, eadem eſt cum illa feudali, vt ſcribit Abb.in c.j.in penult.not.de commod.& in cap. ad audientiam. in vltimo notabili.de præſcrip.& ſequuntur omnes poſt eundem Abb. in rub.de reſcrip. Et non ſolum in materia feudali, ſed etiam in pluribus locis iuris, annale tempus, plurimum iuris fomẽtum habet, vt patet in cap.plerunque. de reſcript. & in.§. ſi quis autem non implens.in authenti.de hæred.& falc. & in cap.ſi ſeruus.cl.ij.liiij.diſtinct.& in cap.rurſus.cum ſeq.xj.q.iij.cum aliis concord.quæ pro annali præſcriptione Dynus & Moder.in ſuis tract.præſcriptionum tradiderunt. Hinc eſt quòd mancipia dicuntur vetera, quæ poſt annum ſeruiunt: noua verò, quæ infra annum.l.fin.§. quotiens. ff. de public. Imol.in cap.fin.col.penult.de feud. Sicut etiam nuptiæ nouæ appellantur, quæ infra annum celebrantur, vt dicit Archid.in cap.j.xxxv.quæſt.viij. Et licet de iure communi paſſim, prout etiam in iſta regula, annalis poſſeſsio fauorabilis poſſeſſoribus ſit, imperator tamen in.l.j.C. de annal. except. vt odioſam, & difficultatibus plenam ſuſtulit, eam tantum quo ad res Italicas intactam dimittens. Sed ille caſus ad propoſitum noſtræ poſſeſsionis non pertinet, cum iſta non ſit propriè præſcriptio, ſed potius quædam exceptio: magis igitur conueniunt hic iura illa, quæ in materia feudorum ſuperius allegata ſunt. Ex quorum ratione, vt creditur, Eugenius quartus, primus iſtius regulæ author, hanc regulam condidit. Illa tamen in multis diſcordat ab iſta moderna, & eſt magis copioſa in verbis: & propterea maiorem lucem, & æquitatis argumentum præſtat iſti modernæ regulæ, vt in progreſſu operis apparebit. Cuius quidem Eugenianæ regulæ, verba hic deſcribere volui, ne quid antiquitatis penitus ignoretur, quæ adnotabuntur, cum res ipſa poſtulabit. Vnum vero ſciendum eſt, quod licet prædeceſſores Eugenij in ſpecie regulam annalem non ædiderint, Benedictus tamen decimuſtertius viſus fuit in quadam regula ſua, aliquid ad iſtam regulam pertinens, tetigiſſe. Nam in vna regula voluit, quòd ſi quis beneficium ſpecialiter reſeruatum impetrat, & illud per annum detentum fuerit: impetratio

Tempus annale.

Mancipia vetera & noua quæ dicantur.

Annalis poſſeſſio fauorabilis.

Quis regulæ fuerit author.

huiuſmodi, niſi in eadem detentione & tempore huiuſmodi mentio fiat, viribus non ſubſiſteret. Hoc autem cum verbis iſtius regulæ in principio concordat. Et licet Eugenius indiſtinctè regulam ædiderit ea forma, qua inferius deſcribitur, quæ parum à noſtra moderna, qua vtimur, differt. Tamen Nicolaus. v. primus omnium iſtam regulam, cum illis eiſdem verbis, quibus noſtra moderna ſcripta eſt, ædidit. A qua ſucceſſores omnes de verbo ad verbum tranſcripſerunt, excepto, quòd loco illorum verborum (cauſamque deſuper infra annum proſequi debeat, &c. hic poſita) ponuntur ibi hæc verba, cauſamque deſuper infra conuenientia (prout illius iudex habeat arbitrari) tempora, proſequi debeat & teneatur. Illa tamen Eugenij longè plura continet verba. De quibus Benedictus nullam mentionem fecit. Sed vt res ipſa oculis contempletur, verba regulæ Eugenij ſubmitto: Item voluit, ſtatuit, & ordinauit, quòd quicunque impetrauerit beneficium ab aliquo, per vnum annum pacificè poſſeſſum, in ſua impetratione, poſſeſſorem, & illius gradum, nobilitatem, & quot annis poſſederit, cauſamque ſpecificam & determinatam, ex qua clarè conſtiterit, poſſeſſori nullum ius competere, exprimere, & qui prius beneficia per alios ſic poſſeſſa à ſede apoſtolica impetrauerunt, etſi ſuper hoc literæ apoſtolicæ nondum emanarunt à die datæ præſentium, & qui deinceps ſimiliter impetrabunt, à die impetrationis eiuſdem computando, infra ſex menſes, cum poſſeſſore de iure experiri poſſeſſorem coram iudice competenti citari faciendo teneantur, cauſam extunc continuè proſequendo. Alioquin impetratio, & inde ſecuta, ſint nulla. Ac impetrans de damnis & intereſſe ſatisfaciat poſſeſſori. Quanquam ſi per euentum litis compertum fuerit, impetrantem friuolè, iniuſtè, & indebitè poſſeſſorem moleſtaſſe, idem impetrans cameræ Apoſtolicæ in quinquaginta florenos auri, nullatenus remittendos, nihilominus condemnatus & obligatus, & ad beneficia huiuſmodi obtinenda inhabilis exiſtat. Nec beneficium aliquod cenſeatur litigioſum, vel ex lite affectum, ſi actor infra annum à die datæ commiſsionis deſuper ſignatæ computandum, omnia iura ſua non produxerit. Nec omnes termini in cauſa ſeruati fuerint, ipſoque beneficio per ceſſum vel deceſſum extra Romanam curiam vacante, ille, ad quem

quem aliàs diſpoſitio ſpectabit, de illo liberè diſponere, ſeu apoſtolicus expectans illud acceptare poſsit, lite pendente huiuſmodi non obſtãte. Hæc Eugenius. Reliquum eſt (quod ad regulam iſtam pertinere videbatur) prærogatiuam deſcribere, & effectum primi numeri, quem veteres monadem alij vnitatem appellauere. Verum cum de illius dignitate & effectu diffuſe ſatis diſſerant Iodocus Clitoueus in eo libro, quem de myſtica numerorum ratione ſcripſit, & Gregorius Venetus in Harmonia mundi.c.viij.quinti toni. & magiſter Bernardus de Buſtis in ſecũda parte Roſarij, ſermo. xxxiiij. in re friuola tempus conterere non curaui.

Monadem ſiue vnitatem quid veteres appellare ſoliti ſunt.

QVAESTIO PRIMA.

QVAERO, circa primam partem iſtius regulæ, an verba iſta regulæ, vt improbi, &c. inducãt cauſam finalem iſtius diſpoſitionis?

SOLVTIO. Videtur dicendum, quòd ſic, quia quæ dicuntur in procemio, cauſam finalem inducunt, iuxta vulga. tex.l.fi.ff.de hæred.inſtitu.vt tradit Rom.in conſilio.clxxx. in antepenult.colum.& Alexand.conſil.xlij. colum.v. libr.j. & conſilio.lv. in princip. eod. libr. cum concord. vt ſcribit Iaſ.in.l.ſi pacto, quo pœnam.circa fin.C.de pact. Et ante ipſum Alexand.conſil.vij.in.ij.colum.lib.ij. Et reaſſumit And. Sicul.in conſil.x.colum.penult.in.j.volu. Nam adeò potens eſt ratio procemij, quòd ſicut corpus ab anima, ita diſpoſitio ab ipſa ratione procemiali regulatur, vt dicit Iaſ. in. l. qui quadringenta.colum.ij.ff.ad Trebel. Iuſtificatur iſta opinio ex natura, & vi dictæ dictionis, vt, hic in principio procemij poſitæ. Nam illa dictio, vt, propriè cauſam finalem inducit, vt dicit gloſſ. prima, per illum textum. in clemen. ij. de æta.& quali. Facit tex.in cap.vt animarum.& ibi dixi de cõſtitu.libr.vj. Et ideo dixit Bald.in.l. cum aliis. C. de ſecund. nup.quòd iſta dictio, vt, denotat veritatem. Et ita iſtam regulam, in iſtis verbis procemij, videlicet, quòd cauſam finalem denotarent, quidam antiqui aduocati, tempore Calixti, in cauſa magni momenti tunc pendente ponderarunt. Et idem etiam domini mei moderni Auditores in cauſa Teruiſina feudi.pendente coram.R. D. Raynaldo Petrutio, de menſe Nouembri.M.D.xxxv.conſiderarunt eandem dictionem

Cauſam finalẽ inducũt quæ ĩ procemio inducuntur.

Procemij ratio, ꝙ ſit potens.

nem poſitam in procemio priuilegij,de quo tunc diſputabatur,& tenuerunt,quòd ex quo in principio dicti priuilegij Alexandri Papę ſexti,in dicta cauſa producti,ſcripta erant iſta verba, videlicet vt nuptui filias tradere poſsis, &c. voluerunt domini illa priuilegij verba cauſam finalem inducere, pōderando dictionem,vt,quæ hoc importat,vt notat Card. Alex. in cap.cum ceſſante.in primo notab. per illum textum.de appel. Et propterea ceſſante cauſa illius priuilegij, priuilegium extingui iudicatum fuit. Quorū opinio ſuaderi poteſt,ex eo, quia in regula iſta alia ratio reddi nō poteſt,quàm illa procemij,videlicet,vt improbi exquirentium lites motus reprimantur,&c.Ergo habetur pro finali,iuxta tradita per Moder.Papi.in.l.quamuis.C.de fideicom. poſt Bald.in.l. quod vero.ff. de leg.cum ſexcētis concord.cumulatis per Moder. in tract. de ſtatu.exclud.fœm.art.iij.Itaque per iſtam rationem dicemus, quòd licet in regula Eugenij, dicta verba procemij non eſſent, nihilominus illa ratio pro expreſſa habetur,ex quo alia reddi non poteſt.Et per hoc reſpondetur ad dicta Bald.in conſil.ccccxlix.incip.ius naturale.in.ij.colum.lib.iij.& in.l.j. in princ.C.de Iuſtin.cod. cōfir. quia dicta ſua non procedūt, vbi à principio in conſtitutione conſiderari non potuit, niſi vnica tantum ratio,vt hîc.

Ex quibus verbis procemij, vnum alium effectum ſingularem infero, deſeruientem ad quæſtiones inferius diſcutiendas. Quòd vbicunque aliqua conſtitutio,ſiue lex,iſtis,vel ſimilibus verbis procemij vtitur, videlicet, vt improbi exquirentium lites motus reprimantur,&c. Et ſuper hoc princeps terminum,infra quem ille lites finiri debeant,cōſtituat, prout in iſta regula præfigitur, ex hoc apertè colligetur, legem illam vtilitatem publicam concernere, quam eius verba priuatum commodum præ ſe ferant.Ita colligitur ex dictis Bal. in.l.j.in.v.notab.C. de nouo cod.cōpo.& in.l.j.de fur. & tenet Alexand.in conſil.cxc.maturè digeſtis.in penult. colum. lib.ij.& conſil.clxxj.viſis.colum.iij.verſicu.fortificantur prædicta.lib.vij.Nam clari iuris eſt,extinctionem litium ad conſeruationem congregationis humanæ pertinere: ſicut econtrario,litium introductio,criminum occaſionem,& reipublicæ detrimenta præbere,notum eſt,vt exorditur notab.tex.in clemen.dudum.de ſepul.& habetur in.l.ſi quis ingenuum.§. in

Lex vtilitatem publicam cōcernens.

Litiū extinctio ad reipub.cōmodū pertinet.

in ciuilib.ff.de capti.& ſequitur Pet.de Ancha.in rep.regulę, poſſeſſor.colum.iij.de reg.iur. lib. vj. & pulchram ſuper hoc conſtitutionem Martinus.v. in concil.Baſilien.tit.de cauſis, ædidit.Nihil enim magis reipublicæ conuenit,quá lites dirimere, contentiones ſopire ac diminuere,vt tradit Bart.in.l. hæc igitur.C.de nouo cod.fac.quod ex pœna,quæ in iſta regula cameræ apoſt.applicanda imponitur, manifeſtũ reddiť.

Sed conſiderandum videtur ſuper hoc,quia licet verum ſit, litium extinctionem ad reip. commodum pertinere : iſta tamen regula principaliter in omnibus publicam vtilitatem nõ continet, ſed aliquando priuatum intereſſe concernit. Nam præter pœnas L.florenorum,extinctionis litis,& priuationis gratiæ,quæ reipublicæ vtilitatem reſpiciunt,aliæ pœnæ,quæ hîc diſponuntur, priuatum commodum concernunt, vt ex text. apparet. Itaque ex hoc notari poteſt,quòd vna, & eadem conſtitutio principaliter commodum publicum,& principaliter priuatum cõtinere poteſt,quod etiam in vlt. quæſt. iſtius regu.declarabo.

Et ex eiſdem verbis procœmij,vnum aliud à contrario ſenſu notandum erit, quòd argumẽti genus de iure validum eſt, vt in vulg.l.j.ff. de offic.eius. quòd vbi motus primus impetrantis in effectu improbus non eſt, ſed bono iure ſuffultus, regula iſta non ligetur,quæ vt apparet facta videtur,vt temerarij & iniuſti litigantium motus caſtigentur, qua ceſſante ratione, diſpoſitio locum habere non videtur. l. adigere. §. quamuis.ff.de iure pat.&.l.generaliter.C.de epiſcopis & cle. Quod ſi verum eſſet, diſpoſitio iſtius regulæ multum reſtringeretur. Tamẽ dubito, an hoc ſubſiſtat,ex eo, quia licet impetrans beneficium poſſeſſoris annalis, non improbo motu, ſed iuſta intentione & probabili credulitate hoc faciat:regula tamen iſta contrarium arguit, & malitiæ præſumptionem inducit,quæ ante dilui non poteſt,quàm per euentum litis cõſtiterit impetrantem ipſum,bonam cauſam, & legitimum ius fouere. Interim tamen, quòd ius illius exceptione elidi poteſt,in dubio litigator improbus æſtimabitur.Nam ius bonũ dici non poteſt,cui exceptio obſtat,vt probat Decius in conſil.cij.in.j.colum.& conſil.ciiij.colum.ij. & ante ipſum And. Sicul.in cap.Ioan.in.xiij. colũ. de teſta.Et hoc in beneficialibus ſine dubio procedit, propter ſignaturam Papæ, quæ, *Diſpoſitio, ratione ceſſante,locũ habere nõ videtur.*

 penden-

pendente lite, ſemper aliquid noui adfert, propter quod dicimus, dubium eſſe euentum litis, vt in.l.quod debetur.ff.de pecul. Ex effectu igitur metietur impetrantem bonam, vel iniquam cauſam, vel ius bonum fouiſſe, iuxta.l.ſed an vltro.§.fi.ff.de nego.geſt. Interim verò, dum hæc diſcutiuntur, impetrans quantumcunque iuſtus, iſtius regulæ formam ſeruare debet, vt ſingulariter notat Bald.in cap.j.in vlt.not.vt lite pẽdente. aliàs ex eius omiſsione male de illo præſumetur, quod inductum eſt propter odium, quod ex huiuſmodi impetrationibus de beneficiis poſſeſſorũ viuentium factis, reſultat: cõtra quas impetrationes vna alia regula ſpecialis facta fuit, ſuprà ordine.xx.contra impetrantes beneficia viuẽtium poſſeſſorum.

Impetrãs bonã cauſam.

Odiũ & ſiniſtra ſuſpicio contra impet. benefi. viuentium.

Et cauſa odij & ſiniſtræ præſumptionis contra tales impetrantes in hoc conſiſtit: quia impetrans beneficium annalis poſſeſſoris viuentis, ad hoc tendit, vt ipſum poſſeſſorẽ annalem iniuſtum reddat, & vt intruſum & improbum occupatorem arguat, & loco deiiciat, ac beneficio priuet: quod impetrans, vacare, & de facto ſine titu. occupari, à poſſeſſore annali in ſua imprecatione prætẽdit. Hoc enim à iure odioſum reputatur, & tanquam in ſe continens quandam ſpeciem illaudabilis & inhumanæ accuſationis à ſacris canonibus reprobatur. Et ideo non immeritò huiuſmodi genus impetrationis, ac motæ litis inuidiæ cauſa fieri præſumitur, vt dicit tex.in ca.ſi omnia.vj.quæſt.j. Vnde nõ ab re tales impetrantes à lege damnãtur, quia materiam ac fomentum criminibꝰ dare videntur, vt dicitur in.l.properandum in princip. C. de iudiciis. quod multum reprehenditur in ca.ſi quis epiſcopus.ij.quæſt.vij. Nõ mirum igitur, ſi talis impetrans in dubio iniuſtus præſumi debeat, licet contingere poſsit, illum ſanã habere mentem, & bonum ius proſequi, ac iuſtam litigandi cauſam fouere. Et ob eam cauſam non ſine matura cõſideratione inualuit ſtylus hodiernus in Rota, quòd quando huiuſmodi impetrantes condemnantur, ponuntur communiter in ſententia hæc verba, iniuſte, temerè, & de facto moleſtãtes, &c. Et dicta verba ad iſtum etiam effectum ponuntur, ne taliter impetrantes ab expenſis excuſentur, cum aliàs prædictis verbis deficientibus poſſent iuſtam cauſam litigandi prætendere, & ſic ab expenſis excuſari, iuxta ea, quæ dicuntur in.l.properandum.

perandum.§.ſi autem alterutra. C. de iudi. quam iuſtam cauſam prætendere non poſſunt, data illorum verborum expreſſione. quod quidem ſanctiſsimum Rotæ inſtitutum non ſolum ob prædictam rationem odij, ſed etiam ne lites ex litibus oriantur introductum videtur: facile enim ſi verba illa in ſententia expreſſa non eſſent, contingere poſset, quòd iuſta cauſa litigandi diſcuteretur in iudicio ad effectum excuſationis expenſarum, quæ poſſet, omiſſo negotio principali, diſputando trahi per tres ſententias, & ſic lis fieri immortalis, in graue partium præiudicium & diſpendium. Vt igitur occaſio litis procreãdæ tollatur, Rota apponit prædicta verba, temerè, & de facto, &c. in ſuis ſententiis, ſuper quibus fundetur condemnatio expenſarũ, ad quas ſemper ſolet Rota ſuccumbentes condemnare, niſi condemnatus fortè primam ſententiam pro ſe obtineret, quia tali caſu non fit condemnatio in expenſis, ſed compenſantur: quia per illam ſententiam videtur quodammodo tolli ſuſpicio calumniæ, quæ ex impetratione reſultabat, vt dicit quædam deciſ. cclj. in no. & Peruſ. in cap. quoniam contra. in verb. expenſis. colum. iij. de proba. quod eſt verum, niſi illa prima ſententia ex eiſdem actis reuocaretur: tunc enim compenſatio non fit: ſecus ſi ex nouiter productis reuocetur: quia talis præſumptio calumniæ ceſſat, & tunc apponi non debent in ſententia illa verba, temerè, & de facto, quia conſtat per primam ſententiam non temerè litigaſſe quando ex eiſdem actis non reuocatur. *Expenſarũ cõdemnatio.*

Et iſta omnia magis de ſtylo, quàm de iure, ne occaſione modicarum expenſarum ingentes ſuſcitentur lites, vt aliàs factum fuiſſe tempore ſuo, ſuper contentione gallinacei pulli refert Signorell. de Homod. in conſ. clxvij. incip. In curia Barani, &c. Quod etiam tempore meo in vna Calaguritana vſus feretri, nullius momenti, magnis tamen impenſis ſæpius diſputata accidit. Et in alia Cęſarauguſt. proceſſionis coram. D. Io. Clerici, ſeruari videmus.

Redeundo igitur vnde digreſſi ſumus, dum quæritur, nunquid regula propter verba prooemij comprehẽdat illum, qui in veritate fouet iuſtam cauſam litigandi, ſi non ſeruat regulam, dicendum eſt, quòd ſic. Nã ſi non deſiſtit, vel pręſumptio contra eum militans, non tollatur per ſententiam in eius fauorem latam, præſumptio ſemper contra eum capietur, quòd calumnioſe

calumnioſe egerit,& hoc propter ſtylum, qui ita interpretatur regulam : de iure tamen ſtricto,attentis verbis procemij, quæ,vt dixi,cauſam finalem inducunt,poſſe teneri contrariũ. Sed tenendo ſtylum Rotæ ad motiuũ ſuperius factum de ratione procemiali reſponderi poteſt,videlicet, quòd illud dictum procedit, quãdo ratio procemij cuilibet caſui poſito in regula conueniret: tunc enim bene denotat cauſam finalem, ſecus ſi ratio procemialis non eſt generalis omni caſui:ita dicit Bald.in.l.vnica.in princ.ff.de orig.iur.quod dicit eſſe notandum Andr.Sicul.in procem.clem.in princ.& ſequitur Iaſ. qui etiam ita limitat.d.l.ſi.in conſil.j.col.antepen.lib. j. Vel tenendo vtranque opin.poteſt diſtingui,ſecundum quod diſtinguit Socin.in.l.demonſtratio falſa.§.quod autem.iij.col. ff.de condi.& demon.vt ibi per eum.

Nõ obſtat dictio,vt,poſita in iſto procemio,ſuperius ponderata: quia illa vario modo exponitur,vt tradit Albericus in Dictionario ſuo:& quòd vario modo exponitur,eius veritas ignoratur,vt dicit Bart.in.l.in ambiguo.ff.de reb.dub.Sufficit enim,quòd aliquando dictio,vt,non denotat cauſam finalem,ſed impulſiuam,vt colligitur ex allegatis per Fely.in ca. cum Ioan.in.ij.colũ.de fi.inſtru. Et expreſſe tenet hoc Egid. deciſ.dcxxxij.Vbi dicit,quòd verba procemij poſita in regula Gregorij.xi.videlicet, vt honori Cardinaliũ deferatur, nõ inducunt cauſam finalẽ,ſed inpulſiuam.Et iſta omnia de plano procedunt,loquẽdo in terminis iuris communis.Sed ſi loquimur habito reſpectu ad iſtam regulam, res non tranſit ſine dubio propter cõtrarietatem,quæ reſultat ex verbis regulæ.Nam ſi re ipſa in impetrante ceſſat improbitas, diſpoſitio regulæ per iam dicta ceſſare debet. Et tamẽ licet hoc innuatur ex regula,ex eadem tamen apparet contrarium, cum appellet impetrantem beneficium annalis poſſeſſoris, improbũ lites exquirentem. Vt igitur omnia iſta ex integro reſoluantur,ſubiicio ſequentem quæſtionem.

QVAESTIO SECVNDA.

Impetrãs beneficiũ anna'is poſſeſſ.

QVAERO, nunquid eo ipſo, quòd quis impetrat beneficium annalis poſſeſſoris, & eum ad iudiciũ trahit, dicatur improbus,vel iniuſtus litigator?

SOLVTIO.Tex.hic videtur innuere,quòd ſic,dũ lites exquirẽtem appellat improbum. Et tamen lis dicitur per impetrationem

petrationem & citationem inde factam.§.fi.inſti.de pœn.teme.liti.Et in hoc iſta regula videtur habere concurſum iuris diuini,vt patet Prouerb.xvj.& xvij.cap.vbi huiuſmodi homines lites exquirentes,peruerſi etiam appellantur.Nam,vt inquit diuus Paulus ad Timoth.c.ij. ſeruos Dei nõ oportet litigare.pro quo eſt text.in.c.ſicut.ij.q.vij.Et lex ciuilis etiã hoc improbat,dum dicit:Intereſt noſtra litibus nõ vexari, vt in.l. minoribus.xxv. annis.ff.de minoribus.refert Corn . conſil. cclxxxiij.incip.pars dicti.in penul.& fi.col.lib.iiij.& ante ipſum Specul.tit.de homic.§.illud autem.Et propter iſtam cauſam,prohibitũ eſt,ab interlocutoria ſententia appellari, vt videlicet,litibus finis imponatur,ſecundum Bald.in.l.apertiſsimi.in.v.notabili.per illum tex.C.de iudi.& de hoc eſt expreſſa regula cancellariæ ædita inferius nu.xxxv.quæ hoc diſponit.quę propter prędictam cauſam,vt finis litibus imponatur, illud ſtatuit vt apparet in eius procemio:quę ratio adeò eſt potens,ꝙ per eam Rota voluit in vna Roma.pecuniaria coram R.D.Ioan.Paulo die.xv.Nouemb.M.D.xxxvj.pro Fráciſco Flores contra Andr.de Nouaria,ꝙ illi regulæ de non appellando à mera interlocutoria non poſſet per partes renuntiari,ponderando dictam rationem prooemij,quæ concernit vtilitatem publicam principaliter,iuxta dictum Bartol.in lege, properandum.in prin.C.de iudic.Faciunt ea quæ ex hoc infert Bald.in.l.qui ſe patris.col.fin.C.vnde libe.quem ibi cõmendant Alex.& Moder.& in notabili.q.conſuluit Socin.cõſil.iiij.viſis actis ad fin.lib.j.Et adeò litium execratio honeſtá cauſam continet, quod dicit Ang. in quodam ſuo ſermone, nil ita ſimile eſſe actibus dæmonum,quàm litigare, in qua re multa cumulat Bernard.de Buſtis in.j.parte Roſarij,ſermone ix.Inde euenit,ꝙ litigantes mali appellantur,ex quo boni viri lites execrantur,vt dicit.Iaſ.in.l.filio pater.in.j. notabili.ff. de leg.j.& tradit Corn.in conſil.cclxxxiij.col. penul.lib.iiij. Vnde meritò in.l.item ſi res.in fina.ff.de alie.iud.mu.cau.fa. laudatur verecunda cogitatio eius qui lites execratur. Nec non ab re dictum fuit,Matthæi.v.c.Si quis voluerit tuam tunicã tollere,&iudicio tecum contendere,dimitte ei & palliũ. Et tranſumptiuæ habetur in.c.j.xiiij q.j.& in.c.ſuſcepimus. de homicid.& tradit Floria.in.l.fin.in fi.ff.famil.herciſ.ſatis enim quis lucratur,ſi diſcedat à lite vt dicit Ab.in.c.quĩ taualis.

Lites exquirentes, ĩprobi appellantur.

Appellari ab interlocutoria sẽtentia prohibitũ eſt.

Regula renũtiare.

Interlocutoria mera.

Litiũ execratio.

lis de iure iur. Nã melius eſt pati modicũ, quàm intrare litiũ certamina, vt dicit idem Abb. in. c. j. de apel. Nam huiuſmodi litigioſos fugiendos eſſe tanquam peſtem, admonet tex. in cap. negotiatorem. lxxxvij. diſtin. Et adeò ſacri canones huiuſ modi homines execrantur, quòd eorum ordinatio ad ſacros prohibetur, vt in. §. ecce. xlvj. diſtinct. Nec litigioſi in teſtes, vel accuſatores admittuntur, vt dicit And. Sic. in conſi. xxxij. lib. iiij. Quinimò timore litis, & in eius execrationem, vt ita loquar, inductum eſt, quòd Imperator hæres eſſe in teſtamento prohibetur, vt dicit text. in. l. penult. ff. de hære. inſti. Hinc eſt, quòd propter euitandas lites, ſæpe non concedéda conceduntur, vt tradit Fely. in. c. in noſtra. in. xxxvj. corel. in. iiij. co. de reſcrip. Intereſt enim reipublicę, vt lites expediantur, & de medio auferãtur, vt not. Bald. in. l. fratris. C. de. tranſact. Nã ob eam cauſam inductum eſt, quòd tranſactio, per quam à lite receditur, non reſcindetur prætextu enormis læſionis, vt tradit Alexãd. in conſi. xlij. columna. iiij. libro. j. quia magnũ commodum conſequitur, qui à lite recedit, vt in. l. Lucius. §. final. ff. ad Trebel. cum concor. vt ſcribit Dec. in cõſil. ccxvj. in. ij. columna. Et ideo indebitum ſolutum per tranſactionem non repetitur. l. in ſumma. ff. de cõdict. indeb. &. l. ij. C. de trãſact. Et prætextu inſtrumẽtorum nouiter repertorum tranſactio non reſcinditur, quantacunque fuerit læſio. l. ſub prætextu. C. de tranſact. Et quamuis in beneficialibus pacta fieri nõ debeant, & tanquam illicita reprobentur, vt in. c. fin. de pact. & traditur toto titulo de ſimon. vbi tamen facta ſunt vt à lite recedatur, pacta illa tolerantur, & Rota mandat ſeruari. Prout hoc anno in vna Toletana de Iunquera coram me præcepit. d. Hieronymo de Biuero, qui contrauenerat concordiæ factæ inter ipſum & Ioann. de Tauera. Et ſic videmus quòd ſi aliquid detur ratione impenſarum, vt fiat concordia, & recedatur à lite, non dicitur ſimoniacum, vt innuit Collect. in. c. forus de verb. ſig. ſequitur Hieron. Paulus antiquus literarum apoſtolicarum vicecorrector, in lib. practicæ cãcellariæ. fol. lxxj. in. ij. columna, & eodem modo videmuus, quòd licet penſiones impoſitæ per inferiores, à Papa non ſint perpetuæ nec tranſeant ad ſucceſſores, vt dixi in regula de non iudicando ſecundum for. ſupplic. quæſt. fina. in notabilibus ſignaturę. vbi tamen ordinarius penſionem imponeret cauſa concordię,

Litigioſi teſtes.

Imperator hæres phibetur eſſe in teſtamento.

Trãſactio

Indebitũ ſolutũ per tranſactionem nõ repetitur.

Pacta in beneficialibus.

Cõcordia.

diæ,vt à lite recedatur,tranſiret penſio ad ſucceſſores,vt tradit Hoſtien.in cap.niſi.de præben.Et ad iſtam materiam extinguendarum litium,faciunt ea quæ dicam in quadam. q.in regula de triennali.& quæ tradit Petr.de Anch.in regula,poſſeſſor.de reg.iur.lib.vj.col.iij.facit.l.ſingulis.ff.de except.rei iudi.quam ad hoc notat Andr.Sicul.in.c. cũ dilecta.nu.143. de reſcrip.cum concor.vt per Alexan.in.l.Seius.col.iiij.ff.ad leg.Falc.Et pro iſta parte etiam accedunt,quæ ſcribunt Abb. poſt Hoſtien.in.c.ſicut.el.iij.de iure iur. Vbi per plura iura eadem ratione probant,bellum in dubio ſemper præſumi iniuſtum,prout idem de lite concludit Andr.Sicul. & Barba.in conſi.vij.lib.ij.Nam vtrobique eadem ratio videtur.

Quandò tranſit ad ſucceſſores penſio.

Bellum in dubio præſumitur iniuſtum.

In contrarium tamen,& contra prædicta facit text.in.l.illud in prin.ff.de pet.hæred.vbi dicitur,quòd nemo debet ius ſuum indiſcuſſum relinquere.Et ſic text. videtur litigantibus fauere,imò eos ſub pœna ad litem proſequendam impellere, cum ius ſuum,propter timorem litis deſerentes,vt ſegnes,deſidioſi,& negligentes homines accuſentur: contra quos, vt vidημus, vſucapio introducta eſt.vt in.l.j.ff.de vſu ca.& in.§.j. inſtit.eo.tit.Itaque leges caſtigant,& puniunt ius ſuum in iudicio non proſequentes.Et ideò dicitur in. l.iniuriarum.ff.de iniuriis ſuo iure vtentes , nemini inuriam facere.Nec immeritò in.c.prælatis.de homicid.libro.vj.clericis facultas conceditur repetendi res ſuas à latronibus.Nam legimus Sanctum Thom.Cantuarienſem Archiepiſcopum pro defenſione cauſæ eccleſiæ ſuæ occubuiſſe,vt traditur in capitul.ſicut dignũ. de homi.Non enim prohibitum eſt,bono & iuſto viro,ex cauſa litigare,vt not.Bal.in cap.j.in fin.per illum text.vt lite penden.Et non præſumitur improbus litigator,qui ex cauſa etiã poſt ſententiam in lite perdurat,vt not. Old.in cõſil.clxxxiii. quia ſpes victoriæ iuſta videtur,vt Bald.tradit in.l.fi.in tertia columna.C.de edic.di.Hadr.tol.Improbus ergo litigator in regul.iſta intelligetur,vel is,qui per totam etatem lites agit, vt dictum eſt,vel qui aliquam iniuſtitiæ ſuſpicionem ex lite contrahit,vel qui ex euentu litis,vt iniuſtus & improbus fuerit declaratus,vt dicit hic text.regulæ circa fi . Et ſecundum hoc verba iſtius prooemij cauſam finalem inducerent , iuxta vulga.l.fi.ſuperius alegatã.cum concor.quæ tradit Rom.cõſ. xviij.in antepenul.col.& Alex.conſi.xlij.col.v.vol.j.Sed intel

Ius ſuũ indiſcuſſum reliquere.

Vſucapio cõtra quos ſit introducta.

Clericis facultas repet.res ſuas à latronib.conceditur.

Litigare ex cauſa.

Litigator improbus.

ligendum

ligendum eſt, iuxta ea, quæ diximus in præcedentibus.

Vt tamen iſta tota materia, & eius contraria reſoluantur, diſtinguo duos caſus principales. Primus caſus eſt de iure cõmuni. Secundus eſt, quo ad effectum iſtius regulæ. Primo caſu litigans non ilico præſumitur calumnioſus, niſi fuerit continuus & inueteratus litigator. Ita diſtingui debent, quæ dicta ſunt ſuperius, & quę tradit Andr. Sicul. in conſi. vij. col. xj. lib. ij. & conſi. xxxj. incip. omnia quæcunque. in. ij. colum. lib. iiij. & in clem. j. de. re iud. Vbi tamen quis ſemel, aut bis, cauſa repetendi, aut deffendẽdi res ſuas ius ſuũ in iudicio proſequitur, iudicio meo non dicetur litigioſus. Sicut neque mercator dicitur, qui ſemel vel bis mercatur, niſi continuè hoc faciat, vt tradit Domin. in. c. j. de cle. non reſi. li. vj. Secundo principali caſu, videlicet loquendo in terminis iſtius regulę, non omnis, qui impetrat in terminis regulæ, poteſt dici improbus aut calumnioſus litigator: ſed ita demum, ſi per euentum litis per iudicem repertus fuerit iniuſtam impetrationem, vel cauſam feciſſe, vel fouiſſe, vt dicitur hîc in text. regulæ, ibi, Et ſi poſſeſſorem ipſum, &c. Sed antequam hoc per ſententiam ſit repertum, impetrans non dicetur improbus, dicitur tamen iniuſtus ſi regulam non obſeruat. Quod patet, quia punitur: & tamen ſi iuſtus fuiſſet non puniretur. Quia iuſtus & bonus non incidit in legem, neque eius pœna debet teneri, vt dicitur in. c. licet. de reg. & gl. in. l. ex his. ff. de legibus. Qua autẽ pœna punietur vnus & alter, id eſt, tam primus, quàm ſecundus litigator, dicem⁹ inferius in vltima parte regulæ. In dubio tamẽ impetrans beneficium poſſeſſum per annũ, præſumetur iniuſtus, licet illa præſumptio non ſufficiat, quo ad hoc, vt puniri poſſit pœna cõtenta in ſecunda parte regulæ, niſi, vt dixi, per euentum litis iudici conſtiterit eſſe talem. Et hoc eſt, quod dicunt illa verba poſita hic in ſecũda parte regulæ, videlicet, Et ſi poſſeſſorem ipſum, &c. Vbi ponuntur tres pœne improbi & calumnioſi litigatoris, diuerſæ ab illis aliis tribus poſitis in prima parte regulæ, quibus puniuntur non ſeruantes formam regulæ, antequam conſtiterit eos improbos litigantes eſſe. De quibus adhuc aliquid inferius in fine reg. ſcribam.

Mercator quando quis dicitur.

Iuſtus & bonus non incidit in legem.

QVAESTIO TERTIA.

Inhabilis quilibet.

QVAERO, ibi, quicunq;, &c. An quilibet inhabilis, etiã hæreticus, ſeruans contenta in iſta regula, poſsit impetrare

trare beneficium annalis poſſeſſoris?

SOLVTIO. Videtur prima facie, ꝙ ſic, quia text. regulæ dicit, quicunq;, quod verbū eſt vniuerſale, comprehendens omnes. Et ſic non recipit reſtrictionem habilitatis perſonarū, vt dicit gloſſ. in extrauag. execrabilis. & in cle. ſi ſummus. de præbend. & tenet Rota in deciſ. ij. tit. de fil. presby. Innocē. & Moder. in tract. benefi. q. iij. primæ partis. col. v. cum cōcor. vt ſcribunt Moder. Papien. in. l. quidam. §. nihil. ff. de edendo.

Præterea lex generaliter loquens non recipit reſtrictionē de habilitate, ſed quemlibet admittit ad impetrandum, quia non refert per quem preces porrigantur, vt dicit tex. in. l. vniuerſis. C. de prec. imp. offe.

Inhabilis.

In contrarium faciunt iſta, quæ ſequuntur. Primo. quia inhabiles ipſo iure non ſunt capaces beneficiorum. l. quicunque &. c. filij. cum multis. de hæretic. lib. vj. tradit gloſſ. & Docto. in. c. quo iure. viij. diſtinct. & alibi ſæpe. Igitur impetrare non pſſunt, vt patet in cap. j. & ibi dixi, de reſcrip. lib. vj. Intelligetur ergo regula iſta de habilibus.

Quicunque, an cō prehendat vniuerſaliter omnes.

Non obſtat dictio quicūque, quia licet illa de ſui natura ſit vniuerſalis, & ſic videatur poſſe coprehēdere omnes, tā habiles, quàm inhabiles, per ea quæ dicta ſunt ſuperius: tamen illa generalitas dictionis recipit reſtrictionē de habilitate, & regulatur ſecundum diſpoſitionem iuris: vt in terminis probat Iaſ. per decem deciſio. notabiles in. l. ij. §. prætor. ff. qui ſatiſd. cog. Et reaſſumit Curtius iunior in conſi. j. in. j. &. ij. columna & dicam latius in regula, de triennali. in prima, vel ſecunda quæſt. Vbi enim lex prius inhabilitat perſonas, diſpoſitio poſt ea ſimpliciter & generaliter loquens de perſonis recipit reſtrictionem de habilibus, etiam ſi loquatur per dictionē quicunque vel per alia verba vniuerſalia, vt dicit Gemi. in conſi. xxxj. colum. fin. Cum igitur in caſu iſto reperiantur hæretici, & ſimplices perſonæ, alibi à iure damnatæ & prohibitæ, vt notatur in. c. quo iure. viij. diſtinct. & tradunt Moderni in capit. ij. de reſcrip. regula iſta permittens impetrationem, debet intelligi, hoc permittere perſonis habilibus, ne ſequatur abſurdum. Nec obſtat text. in. l. vniueſis. C. de precib. imper. offic. quia licet ad illum reſpondeat And. Sicul. in rubr. de reſcript. in clemen. & Felyn. in cap. nonnulli. §. j. col. xiij. eod. titul. & ego dixi latius in capit. j. eod. tit. libr. vj. Tamen reſpondetur

Intellect. ad text. in l. vniuerſis

quòd

quòd ille text. procedit, data ſcientia Principis, quæ facit, vt inhabiles habilitẽtur. vt dicitur in.l.idem Vlpianus.§.j.ff.de excu.tut. vel intelligitur de illis inhabilibus, qui nõ ſunt à lege effecti incapaces, & damnati ipſo iure ſicut hæretici, ſimoniaci, & rei maieſtatis, & ſimiles. Secus verò de aliis incapacibus à lege, non ipſo iure reprobatis, vt ſunt homicidæ, periuri, excommunicati, & ſimiles, de quibus loquitur Innoc.in.c. cum noſtris.de conceſſ.præbend. Nam tales impetrare poſſunt donec inhabilitentur, vt dicit ibi Innoc. Stat igitur concluſio, quòd omnes inhabiles admittuntur ad impetrandum, qui non reperiuntur expreſſè prohibiti. Et iſta omnia procedunt de iure loquendo, quia de facto poſſent etiam inhabiles ipſo iure impetrare: & niſi exciperetur, poſſent conniuẽtibus oculis ius impetratum proſequi. Et hoc, quo ad impetrantes agere volentes contra annalẽ poſſeſſorem. An verò reus poſſeſſor annalis hereticus, vel illi ſimiles defendantur regula, dicemus inferius in aliis quæſtionibus.

QVAESTIO QVARTA.

Annullare gratiã impetrantis.

QVAERO, vtrum regula iſta per ſolam eius allegationem annullet ipſo iure gratiam impetrantis, ſicut lex communis abſque aliqua productione in actis facienda?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quòd ſola allegatio iſtius regulæ, facta per aduerſarium in iudicio, annullet impetrationẽ, & inde ſecuta quæcunque, quod ita perſuaderi poteſt. Primo, quia iſta regula habet decretũ irritans, quod de ſui natura annullat ipſo iure gratiam, & inde ſecuta, etiam ſi non producatur: hoc patet, quia ligat ignorantes. vt in cap. ſi eo tempore. cum ibi notatis. de elect. lib. vj. Nã ſufficit legiſlatorem aliquid prohibuiſſe, ad hoc, vt actus in contrarium factus, ſit nullus, vt latè tradunt Moderni in.l.nõ dubium.C.de legib. Imò quod fortius eſt, ipſe iudex, parte non opponente, poteſt repellere ſic nulliter agentẽ, vt tradit Bart. in.l. vbi pactum.C.de tranſact. & in.l.ſi vnus.§. pactus ne peteret. poſt gloſſ. ibi.ff.de pact. & Paulus de Caſt.in.l.etiam.§. item à debitore.ff.de pet.hære. Quia decretum iſtius regulæ prius ortum fuit, quàm impetratio partis: vnde quando poſtea impetrans agit, exceptio iſtius regulæ, quæ iam eſt in rerũ natura producta, vnà cum ipſa actione concurrit, in quo caſu.

Iudex repellere poteſt nulliter agẽtẽ.

poteſt,

poteſt iudex ipſam exceptionem ſupplere. vt dixit Alex. per prædicta iura in apoſtil. ad Bar. in. l. Iulianus. §. offerri. in addit. prima. ff. de act. emp. Quia iſta exceptio dicetur euidentis calumniæ, quæ æquipollet exceptioni ineptitudinis, quæ à iudice ſuppleri poteſt, vt latè tradit Aret. in. l. ita ſtipulatus. in. xxxj. col. de verbor. obliga. Nam iudex non ſolum tenetur ſupplere circa ea quæ ſunt iuris, quando ommittuntur à partibus, ſed etiam circa conſuetudinem, vt tradit Iaſ. poſt Bald. & Salyc. in authen. iubemus. per illum text. in. ij. notabili. C. de iudic. & Angel. Aret. in. §. j. in. ij. col. inſtit. de exce. Et hoc adeò verum eſt, quòd iudex poſſet ad iudicandū moueri etiam ex aliqua confeſsione, viua voce coram eo facta, licet non eſſet ſcripta in actis, vt ſingulariter dicit Bald. in. l. j. circa fin. C. de ma. vin. quod dicit ſingulariter notandum Felyn. in cap. cum venerabilis. col. xv. de excep. & Alexand. in. l. ſi is ad quem. col. penult. ff. de acquiren. hæred. Si igitur iudex abſque allegatione partis, vel productione regulæ, poſſet partem repellere, cui obſtat exceptio: à fortiori poterit ipſa pars, cuius intereſt ſimpliciter regulam allegando, per viam exceptionis ipſum aduerſarium impetrantem & actorem repellere. Et iſto caſu iudex poterit ex his quæ vidit, licet in actis ſibi non conſtet, iudicare. Vt tradit Angel. in cōſil. cccxliij. in cauſa. col. fin. & ſequen. incip. primus punctus. & tenet Firmia. in tracta. de epiſcop. lib. iiij. par. q. ij. vt referunt quidam Moderni in tract. nupt. fol. cxlij. Nam decretum irritans poſitum in aliqua lege, eſt tantæ potentiæ, quòd ſufficit illud à parte, vel iudice allegari, vt actus ſit ipſo iure nullus, vt dicunt Anton. Imol. & Abb. in cap. cæterum. de reſcript. Per quorum dicta Rota in vna Mediolanen. caſtrorum coram Sabinen. de anno. M.D.xvj. iudicauit pro Cardinali Senogalien. contra Hieronymum de Cuſano, quòd decretum irritans cuiuſdam bullæ Sixti allegatum in cauſa appellationis, adeò afficeret aduerſarium, quòd gratiam ſuam redderet ipſo iure nullam.

Iudex nō ſolū tenetur ſupplere, &c.

Iudex poterit ex his iudicare, &c.

Prædictis tamen non obſt. contraria opinio eſt de iure & ſtylo verior, pro qua opinio. primo facit, quia regula, & eius decretum fauorem poſſeſſorum concernunt: ergo non ligant contrauenientes, niſi poſſeſſore dicto decreto irritanti vtatur, vt late probat Decius in. l. pacta, quæ contra. in. iij.

Contrauenientes ligare.

col.C.de pact.& in ca.cum acceſsiſſent.in.iij.col.de conſtit. & ante ipſum Aretin. & Claud. Aquen. in.l.nemo poteſt.in iiij.col.ff.de leg.j.Et hoc prius dixit Philip.Franc. in cap.vt noſtrum.in.iij.col.de appel.& in cap.diſpendia. in princ. de reſcrip.lib.vj.& ſolet ad hoc allegari gloſ.in verbo,referri.in cap.j.de conceſ.præbend.lib.vj. Et iſte vſus certitudinaliter non habetur, niſi poſſeſſor regulam in actis producat, quia tunc manifeſte apparet poſſeſſorem decreto regulæ vti velle contra actorem eius aduerſarium. Nec iſto caſu authoritas iudicis volentis ſupplere exceptionem iſtius regulæ omiſſam,aliquid facit: quia vbicunque aliqua ſunt inducta principaliter in fauorem alicuius,ſi pars omittit, iudex non debet ſupplere, neque poteſt ad priuatam vtilitatem officium ſuum impartiri. iuxta vulg.l. iiij.§. condemnatum. ff. de re iud. ſi ergo huiuſmodi exceptiones regularum pro omiſsis habentur, licet iudex ſciat ea parti cōpetere. Quinimmò etiam ſi ea,quæ competunt parti, producuntur ipſi iudici, particulariter adhuc non ſufficit, nec iudex ſecundum ea iudicare debet,niſi in actis producta & regiſtrata ſint.Et tunc dicuntur eſſe in actis,quando pars eſt citata ad dicendum contra producta, oblata copia, vt dicit Bart. (cuius opinionem pro ſtylo ſeruat hodie Rota) in extrauag.ad reprimendum. in gloſ.in verſicu.de plano.Et ſequitur latè Roma. in conſil. dxix.incip.In caſu propoſitæ conſultationis.Nam aliter non poteſt iudici de iure partis conſtare. Et cui nihil conſtat, nihil agit. Quia, vt dicit Bald.in cap.fin.de iureiurand.iudex eſt quoddam prædicamentum, quod prædicatur de probationibus & actis: & ideo debet iudicare ſecundum acta, & probata.vulg.l.illicitas.§. veritas.de offic.præſ.& Ang.inſtitu.quib.mod.tut.fin.in princip.& in.§.ſi minus.colum.v.inſtit.de act.vt latiſsimè & eleganter proſequitur Luc.de Penna in.l.quicunque.C.de tabu.& ſcrip.lib.x.&.Fely.in cap.paſtoralis.§.quoniam.col.fin.de offic.deleg.

Iudex nō debet ſupplere.

Iudici diffinitio ſecundū Baldum.

Iudex ſecundū acta & pbata iudicare debet.

Ex quibus omnibus infertur, quòd ſi annalis poſſeſſor conuentus, non det & excipiat de regula in actis, licet iudex ex ſeipſo, vel per allegationem partis ſciat talem exceptionem ſibi competere, non condemnabit actorem impetrantem, ſed poterit canonizare gratiam ſuam contra regulam: nec propterea ſententia erit nulla,vt in terminis concludit Fely. in cap.

in cap.j. in.vij. colum.de re iud.& in cap. paſtoralis: de fide inſtru. Cuius opinionem hodie de ſtylo tenet,& ſequitur Rota. Et ita, me præſente,in pluribus cauſis fuit concluſum & iudicatum, præſertim in vna Tuden. parochialis coram.R. P.D.Marcello Creſcẽtio epiſcopo Marſicano de mẽſe Maio M. D. xxxviij. cui conſtabat abſentem, contra quem procedebatur. per contradictas fuiſſe triennalem poſſeſſorem, & in partibus coram quibuſdam iudicibus allegaſſe regulam & tamen,quia illa nõ erat producta in actis,præfatus epiſcopus tulit ſententiam contra illum.

Et iſta in ratione conſiſtunt. Quia, quo ad effectum,quòd regulæ Cancellariæ ligent, & in iudicio faciant ius, debent prius impetrari à Papa, vel Vicecancellario, & deinde produci in actis,ſeruata ſolennitate,de qua in regula.xxvj.incip. Item attendens.ſupra eod. Quam quidem impetrandi ſolẽnitatem declarat Pauin. Rotæ auditor, in proœmio extrauag.Ioan.22. & dicam in alia quæſtione.Non obſeruata igitur illa ſolennitate,regulæ non faciunt fidem, etiam ſi habeant decretum irritans, & millies iudici allegentur: & ita ſe habet ſtylus Rotæ,vt dicit etiam in dicto cap.j.Fely.alias rationes ponens,de quibus ibi per eum. *Regulæ Cancellariæ.*

Non obſtant modo,quæ in contrarium adducta fuerunt, quia ad illa dupliciter poteſt reſponderi. Primo illa procedere, quando ea, quæ allegari poterant, ſunt notoria actis, non repugnantia, vt dicit Bald. in,d.§.illicitas. & Firmian. in.d. tracta.de epiſcopo.in.iiij.parte.iiij.lib.quæſt.ij. Vbi plures caſus exceptos contra regulam ponit,in quibus iudex ſecundum conſcientiam ſuam poteſt iudicare. &.vij. alios ponit Fely.in.d.cap.paſtoralis.

Vel ſecundo reſponde,& iſta eſt verior,& firma ſolutio,ꝙ in caſibus prædictis iudex poteſt exceptionem omiſſam per patrem opponere,quando illa reſultat ex actis. Quia tali caſu actor dicitur calumnioſe agere.ita concludit Rom.in cõſi. xlij.viſis quæ egregiæ.col.fi. Nam quæ reſultant ex actis,dicũtur notoria,vt dicit Imol.& latiſsimè Moderni in.c.ex inſinuatione.de appel. Et in notoriis iudex ſupplet, vt dictũ eſt ſuperius,quando conſtat de nullo iure partis,vt tradunt Moder.in.d.§.condemnatũ.cũ concord.vt per Rom.in cõſi. ccxxvij. Et etiã quãdo cõſtant de iure partis,ſed inefficaci: quia *Notoria quæ dicãtur.*

poteſt iudex ſine parte repellere,vt dicit Felyn. in cap.ad au res.in.j.col.de reſcript. Et iſtud notorium ex actis reſultans non ſolũ per partẽ non debet probari,ſed nec allegari,vt tradit Angelus in.l.fin.ff.de pet. hæred.cum concor. vt ſcribũt Alexand.in.l.j.C. quando deſunt aduoc.& Felyn. in.c. cum ordinem.col.ix.de reſcrip.& Deci.in.l.cum quid. ff. ſi cert. petat.Et tali caſu limitatur, & declaratur dictum commune gloſ.in clemẽ.appellanti. de appel.& Bar.in.l. ſi adulteriũ cũ inceſtu.§.idem Pollion. ff.de adult.videlicet,quòd licet notorium non debeat probari,debet tamẽ allegari. Nam non procedit,quando notorium reſultat ex actis, vt prædicti doctores dicunt. Et ita etiam in puncto limitat Decius in.l.lecta.in nona colum.ff.ſi cert.pet.Licet in hoc contrarium teneat Rota in nouis.titu.de appella.deciſ.ij.in addition. Sed ex dictis ibidem poteſt ſolui eius deciſio.Ad propoſitum ergo redeundo,ſi ex actis apparet,poſſeſſorem annalem conuẽtum allegaſſe pro defenſione ſua, priuilegiũ iſtius regulæ,eã producendo, licet formaliter contra partem non opponat: iudex tamen repellere poterit agentem, obſtãte regula in actis producta.Et ita tota iſta materia intelligi debet.

QVAESTIO QVINTA.

Impetratio vtrum annullabitur, ſi & cæte.

QVAERO, quid ſi in prima inſtantia non fuit oppoſitum de iſta regula,ſed opponitur in ſecunda:vtrũ annullabitur impetratio,& acta facta in prima inſtantia,in qua tunc non fuit appoſitum?

SOLVTIO. Iſte caſus pũctualiter contigit, & fuit deciſus in Rota de anno.M.D.xvj. coram Domino Gulielmo Caſsiodoro in vna cauſa Vilnen.canonicatus,& præbend.vt ipſe idem in memorialibus ſuis deciſionum meminit. Et tũc Rota concluſit poſſe in ſecunda & tertia inſtantia de iſta regula opponi,quia per huiuſmodi exceptionem regulæ, non ſolum impetratio facta, ſed omnia acta primæ vel ſecundæ inſtantiæ, virtute decreti regulæ, nulla ipſo iure eſſe decernuntur. Talis enim regulæ exceptio operatur effectum retro annullatiuum, & in futurum impeditiuum. Ratio iſtius deciſionis fuit, quia exceptio iſtius regulæ eſt peremptoria, quæ poteſt quandocunque opponi.l.peremptoria.C.ſenten. reſcin.non poſſ. Et ideo oppoſita in ſecunda inſtantia operatur eundem effectum,quo ad acta præcedentia, quæ operaretur,

retur, ſi in eadem inſtantia proponeretur. Et hoc ideo eſt, quia per appellationem, quæ reſcindit iudicatū, cauſa reponitur, & reducitur in eo ſtatu ſicut erat ante ſententiā, vt videlicet, omnia in ea fieri poſsint, quæ poterant poſtlitem cōteſtatam in prima inſtantia, vt declarat Bar. in. l. ita demum. C. de procurat. & Abb. in. c. j. de excep. in. ij. col. & in. c. paſtoralis. eo. titu. Poterunt igitur exceptio iſtius regulæ peremptoria, & omnia alia incumbentia ad cauſam deduci in cauſa appellationis, quæ non fuerunt deducta in principali. vt in l. per hāc. C. de t.mpo. appel. &. l. ſcio. ff. de appella. &. c. cum Ioannes. de fide inſtrum. &. c. fraternitatis. de teſti. cum aliis concord. adductis per glo. in. c. conſtitutis. & in cap. cum cauſam. de appella. Nam exceptio, quæ actionem propoſitam reſpicit, ſi deducatur in ſecunda inſtantia, non dicitur noua, ſed dependens ex veteribus cauſis. Tamen huic deciſioni ſemper contradixit Dominus Mercurius de Vipera, tunc decanus Rotæ, motus dicto Alexan. in authen. iubemus. C. de iudi. quē ſequitur Fely. in. c. j. in ſeptima col. de re iudi. Vbi dicunt, quòd quamuis poſt terminum ad probandum poſsint allegari iura. vt per Bart. & Bald. in. d. authen. iubemus. Non tamen poteſt allegari extrauagans, ſed eſt alleganda, producenda, & probanda in termino, quemadmodum conſuetudo non notoria, quam non poteſt iudex ſupplere, nec allegare, cum eam probabiliter ignoret, vt in. c. paſtoralis. de fi. inſtru. Ex quibus inferebat Dominus Mercurius, quòd non poterat in ſecunda inſtantia excipi de iſta regula, vel ſi exciperetur de ea, quòd non reuocarentur acta primæ inſtantiæ, niſi ex nouiter deductis. Pro quo facit deciſ. Egidij. ccccxc. Maximè quia regulæ iſtæ Cancellariæ, quo ad iſtum effectū, vt non ligent ante productionē, dicuntur conſtitutiones ſpeciales, vt dicit Pet. de Anch. conſil. ccxcij. Et ideo non ligant manum iudicis, niſi producantur: & per conſequens acta, & ſententia primæ inſtantiæ contra regulam non productam debuiſſet valere.

Cauſa reſcindēs iudicatum.

Iura quāuis poſt terminū ad probandū poſsint allegari.

Tamen iſtis non obſtantibus, Rota tenuit, quod ſuperius dictū eſt. Quæ deciſio non ſolū procedit, quando opponitur de regula in ſecunda inſtantia cauſæ principalis, ſed etiam ſi opponatur de regula in cauſa reſtitutionis in integrum, aduerſus ſententiam latam contra poſſeſſorem annalem. Vt iu-

dicauit Rota in vna Tuden. coram me de menſe Februario. M.D.xxxiiii. Et hoc idem dixerunt domini in eadem cauſa de regula.xxix.de commiſsionibus cauſarum factis,literis nõ expeditis, vt videlicet poſsit opponi de illa regula excipi in cauſa reſtitutionis per prædictas rationes. Et idem dixerunt domini in vna Maſsilienſis canonicatus & præben.corã me de menſe Decembri M. D.xxxv.in qua oppoſitũ fuit,de iſta regula annali per condemnatum in termino ſententiæ declaratoriæ ferendæ contra ipſum,cui fuerant intimatæ executoriales, & voluerunt ſententiam retro eſſe nullam.

Et ad dictum Alex.allegatum per Mercurium in.d.authẽ. iubemus,reſponderunt Domini,ꝙ loquitur in termino probatorio vnius inſtantiæ,nõ autem loquitur in diuerſa inſtantia,vt eſt cauſa appellationis, quia dictum illius nõ eſſet verũ propter doctrinas prædictas. Vel dictum Alex.procedit, vbi cõſtaret de malitia poſſeſſoris, nolentis in prima inſtãtia opponere, ad effectum magis grauandi partẽ in expenſis & annullatione actorũ. Quo caſu doctrina Bar.in.d.l.ita demum. & Abb.in.d.c.j.de excep.cum aliis allegatis non procederẽt, vt notabiliter probat And. Sicul.in cõſi.xxxv. incip.in minimis.in.ij.col.li.iij.& Fely.in.c. ad audientiã.el.ij.de reſcrip.

Et iſta omnia procedunt,etſi annalis poſſeſsor,qui de regula excipit, fuiſſet condemnatus per primam ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, & decretum contra illum fuiſset brachium ſæculare,& violaſſet ſequeſtrum. Nam non obſtante tali violatione, poſſet exceptione iſtius regulæ iuuari, etſi per violationẽ prædicti ſequeſtri perdiderit ius in beneficio. Ita concuſit hodie Rota,quę eſt prima Iulij.M.D.xxxviij.in vna Nullius Abbatiæ coram Reuerend.D.Ioã.Paulo Ptolomæo.Ratio deciſionis fuit,quia iſta regula annullat impetrationẽ factam, & inde ſecuta quæcunque,& ſic annullat ipſam ſententiam,& ſecuta ex ipſa ſentẽtia,id eſt,ſequeſtrum, quod eſt ſequela ſententiæ.Ita quòd violatio ſequeſtri non impedit exceptionem regulę.Eſt bene verum,quòd licet nullum eſset ſequeſtrum propter decretum iſtius regulæ,tamen violans illud punitur,quia iure ſuo eſt priuatus,vt dicit deciſ. ij. de ſequeſt.poſ. & fruct. in antiquiori. & ideo pars victrix contra quem datur de regula,poterit nouiter impetrare dictum beneficium vacans prætextu huius violationis. Et ita in eadem cauſa

Sequeſtrũ violans, ſuo iure priuatur.

cauſa tenuit Rota die.xvj.Nouembris M.D.xxxix.corã eodem D.Ioan.Paulo.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO,nũquid iſta regula ſuper diſpoſitis in ea inducat,ſeu contineat formam? *Diſpoſita.*

SOLVTIO. Iſta quæſtio deſeruit ad multa, quæ in ſequẽtibus quæſtiionibus dicenda occurrunt.Et ideo ſine diſputatione dicas,ꝙ ſic:quod multis modis probatur.

Primo,quia iſta regula inducit nullitatem actus. Vbicunque igitur aliqua conſtitutio procedit,irritando actũ,illa cõſtitutio dicitur continere formam, vt eſt bonus text.in cap.ſi capitulo.de conceſ.præben.li.vj.iuncto.c.dilectus.ij. de præben.& tradit.Bal.& Moderni omnes in.l.j.ff.de libe.& poſthu.& eſt glo. in.l.fin.C.de ven.re.ciuil.lib.xj.Facit tex.in.c. quia propter de elect.& in ca.Piſanis.de reſtitu.ſpoliat. cum concord.vt ſcribit Alexand.in.d.l.j. & in.l.hac cõſultiſsima. C.qui teſtam.face.poſ.& Iaſ.in.l.non dubium.in.v.col.C.de legib.& ante ipſos Rom.conſil.lxvj. *Conſtitutio continet formam.*

Secundo,quia iſta regula imponit pœnam pecuniariã. Et vbi talis pœna apponitur,dato, quòd de annullatiõe actus nihil dicatur,forma inducitur,vt dicit Bald. in auth.qui ſemel. in antepen.colum.C.quomo.& quando iud.& tradit Bar. & omnes Moderni in.l.prætor.§.j.ff.de ope.no.nunt. & eſt gl. in verbo tertiam.& ibi notat Bald.in cap.j.de mili.vaſal.qui contu.eſt.& glo.in verb.tertio.in clemen.j.de vi.& hone.cleri.notat Io.And.in cap.ex tuæ. de cleri.non reſi.& Anto. de But.in cap.præterea.de dilatio.

Tertio,quia iſta regula tradit tres ſolennitates,quæ nõ ſunt inductæ à iure communi.Ergo ex hoc datur intelligi,ꝙ contineat formam,iuxta tradita per Pet.de Anch.in conſi.xxxv. Viſa quadam. & idem in conſilio.vj.incipien.Viſo themate. in ſecunda colum.& cõcord.Signorel.in conſil. clvj. in proceſſu.in ſecunda columna.

Quarto,quia iſta regula dat impetranti modum procedendi.Ergo inducit formam,vt in cap.qualiter.el.ij. & ibi Fely. de accuſa.& Iaſ.in.l.ij.§.prius.ff.de vulg.& pupil.& ſolet allegari tex.in cap.quia propter.de electione.

Quinto,quia regula iſta apponit tempus faciendi actũ,quo caſu per hoc inducitur forma. vt dicunt Bal.& Saly.in auth.

quæ ſupplicatio.per illum textum.C.de preci.Impe.offer.Licet huic dicto videtur aduerſari Alexand.in.l.j. in princ. C. de iudic. tamen concordari poſſunt dicta eorum ex iis, quæ tradit Abb.in conſil.xcij.ſtatuto.in fi.lib.j.

Priuatum intereſſe concernẽs. Vltimo hîc videtur inducta forma, ex eo, quia diſpoſitio iſtius regulæ non ſolum concernit intereſſe priuatum, ſed cõmodum & bonum publicum, vt patet ex proœmio, & ex pœna applicãda fiſco, quo caſu forma dicitur induci, adeò quòd conſenſus partium nihil operatur, vt in.l. priuatorum. C. de pact.& probatur aſſumptum in.l.tertia. ff. de re militari. Ex quibus omnibus apparet reſolutio iſtius quæſtionis, quæ poteſt eſſe vtilis ad multa.

QVAESTIO SEPTIMA.

Poſſeſſores annales. QVAERO, præſuppoſito quòd iſta regula inducat formam, vtrum poſſeſſores annales, in quorum fauorem inducta eſt regula, poſsint eius fauori renuntiare?

SOLVTIO. Quidam antiqui tenuerunt quòd ſic, vt refert Ioan. Aloiſius Tuſcanus Mediolanenſis, olim aduocatus eximius, in primo volumine conſiliorum.fol.xvij.

Tamen pro vera intelligentia iſtius quæſiti, ego conſidero duos caſus. Primus eſt, in tacita renũtiatione, quæ reſultat ex omiſsione exceptionis iſtius regulæ, poſſeſſori competentis contra impetrantem: & iſta renunciatio tacita poteſt fieri dupliciter, aut non producendo regulam, vel eam producendo, & probationes annalis poſſeſsio. omittendo. Nam non ſufficit, quòd poſſeſſor excipiat de regula in actis, niſi probet ſe *Poſſeſſor annalis.* fuiſſe poſſeſſorem annalem, vt ei competat exceptio. Neque etiam ſufficit per teſtes probare, ſe eſſe annalem poſſeſſorem, niſi etiam regula in actis producatur & allegetur. Itaque paria ſunt, vel non producere regulam, & non probare poſſeſſionem annalem. Iſtis igitur caſibus tacitè poteſt poſſeſſor fauori ſuo renuntiare, ſicut de iuramento calumniæ dicitur in *Sententia lata cõtra poſſeſſorẽ.* cap.j.de iura.calum.lib.vj. Et ideo ſententia lata contra poſſeſſorem annalem non opponentem de regula, vel non probantem ſe eſſe annalem poſſeſſorem, valeret, iuxta ea quæ dicit Fely.in.c.j.de re iud.& dixi ſuperius in alia quæſt.

Secũdus caſus eſt in expreſſa renuntiatione, & iſta expreſſa renuntiatio poteſt etiam fieri dupliciter, videlicet ante productionem iſtius regulæ, vel poſt: & vtroque caſu eſſe dubiũ, ſi vale-

ſi valeret renuntiatio expreſſa. Et poſito ꝙ ſic: nunquid poſſit poſtea iudex poſſeſſorem probare volentẽ repellere à probatione facienda ſuper annali poſſeſsione, ſub prætextu, quia renuntiauit, & quid ſi poſt factã renuntiationem de non vtẽdo, regula producta, poſſeſſor renuntians probet ſe annalem, qua probatione vti nõ poteſt ſtãte renuntiatione: an tali caſu iudex ex officio poſsit repellere ipſum impetrantem? videamus igitur de omnibus iſtis.

Circa primum eſt aduertendum, quòd duæ ſunt partes regulæ principales. Prima, quæ durat vſque ibi, Et ſi poſſeſſorẽ ipſum, &c. Et iſta pars concernit intereſſe priuatum partis. Et ita in illa prima parte ponuntur tres pœnæ introductæ in fauorem ipſorum poſſeſſorum. Et puto, quòd quo ad illas pœnas, antequam impetrãs inciderit in ſecundam partem, quòd poſſeſſores poſsint renuntiare, argument. cap. ſtatutum. §. in nullo. de reſcript. lib. vj. & l. filio. ff. de iniuſto rup. & l. penul. C. de pact. Et hoc caſu puto, ꝙ ſi de tali renuntiatione regulæ conſtaret in actis, ꝙ iudex poſſet repellere poſſeſſorem à probando annalẽ poſſeſsionem, obſtante renuntiatione, quia iudex poteſt repellere actum fruſtratorium, vt. l. vbi pactum. C. de tranſact. & dixi ſuperius in quarta quæſt. *Iudex actum fruſtratoriũ repellere poteſt.*

Sed quo ad ſecundã partem regulæ, videlicet quando impetrans per euentum litis inuentus fuit calumnioſus moleſtator, qui ob eam cauſam in alias tres diuerſas pœnas hîc impoſitas incidit. Tali caſu, quia dictæ pœnæ concernunt commodum & intereſſe publicũ, poſſeſſor non poſſet iſti regulæ renuntiare. vt in. d. §. in nullo. De quo tamen latè dixerunt Moderni in tract. de forma. ca. quis poſsit dare & tollere formã. fol. xviij. colũ. iij. & in cap. de potentia formæ. fol. lxj. in. iij. col. Et iſto ſecũdo caſu, ſi iudici ex probationibus & actis cõſtaret, nullum ipſi impetranti ius competere, ſed iniuſtè & friuolè poſſeſſorem ipſum annalem moleſtaſſe, licet poſſeſſor renunciauerit vti exceptione regulæ iam in actis productæ, ex quo tamen publicè intereſt calumnioſos & iniuſtos litigãtes repellere, vt in clem. j. de re iudi. poſſet iudex impetrantẽ ipſum punire, iuxta notata per Innocen. in. c. j. de offic. vic. & Bald. in. l. j. C. quo. & quando iud. in fi. & in. l. ij. §. ſed quia. C. de iur. calum. & not. Bar. in. l. athletas. §. calũniator. ff. de his qui not. infa. & dixi aliquid ſuprà. q. iiij. Et quòd poſsit iudex

officio

officio ſuo, eo caſu, quo ſibi conſtat de annali poſſeſsione, im probos impetrantes repellere, videtur ſentire Bar. in ſimili in l. properandum in princip. verſic. ſed vidi. C. de iudi. Sequuntur Morder. Aſtẽſ. in repet. cle. ſæpe. in. xvij. col. de verb. ſign. facit bene text. in. c. nõnulli. in princ. & ca. fi. de reſcript. Stat ergo concluſio, quòd poſt probatam annalem poſſeſsionẽ & regulam productã, nõ poſſunt partes tacitè vel expreſsè huic regulæ renuntiare. Ratio generalis eſt, quia ex quo iſta reg. eſt ædita ad tollendas & puniẽdas calumnioſas lites, per hoc dicitur concernere principaliter vtilitatem publicam, & ideò renuntiari non poteſt, vt in terminis dicit Bart. in. d. l. properandũ. & Barba. conſil. lvj. in. viij. & ix. col. lib. ij. conſiderato textu illius. l. & ſequitur Decius in ca. de cauſis. colũ. ij. de offi. deleg. Et ita hodie vigeſima Nouembris M.D.xxxvj. in ſimili caſu concluſerunt Domini in vna Rom. pecuniaria, coram. R. D. Io. Paulo Ptolomæo, pro Franciſco Flores, contra Andream de Nouaria: volentes Franciſcum Flores non potuiſſe renuntiare regulæ, de nõ appellando ante diffinitiuam ſentẽtiam. Ex quo in proœmio illius regulæ Papa exorditur ſe illam conſtitutionem feciſſe, vt litibus finẽ imponeret: quæ verba ſecundum Rotam videntur, & principaliter intereſſe publicum cõcernere, cui per dictum Franciſcum, contra quẽ erat producta, renuntiari non potuit.

QVAESTIO OCTAVA.

Defendere poſſeſſorẽ abſque titulo.

QVAERO, quæ eſt ratio, quare regula iſta annalis defendit poſſeſſorem, etiam abſque titulo, & triennalis regula non defendit, niſi habentem ſaltem coloratũ titulum. Cuius tamen contrarium videbatur dicendum. Nã ex quo annalis poſſeſſor & modici temporis, magis in ea videbatur requiri titulus bonus, ſaltẽ coloratus, quàm in triennali, vt ſic modicitas temporis per adiumentum tituli ſuppleretur. Non ita in triennali poſſeſsione, quæ ratione longioris temporis, ſine aliquo titulo magis ſuſtineri poſset. quæ igitur eſt ratio tentæ diuerſitatis?

SOLVTIO. Regula iſta annalis fauet poſſeſsorib. & eſt inducta in odium impetrãtium, vt ex eius principio apparet. Et ita Rota interpretatione longæua tenuit. Triennalis verò regula nõ fauet principaliter poſseſsorib. propterea requirit titulũ. Sed adhuc reincidimus in idem, quare magis annalis regula

regula faueat poſſeſſoribus quàm triẽnalis, cum deberet eſſe contrarium,vt plus poſſidens,plus haberet fauoris.Præſertim cum annalis exceptio ſit odioſa reſpectu capientis poſſeſſoris,vt patet in.l.j.C.de anna.excep. *Exceptio annalis.*

Reſpondeo,data paritate poſſeſsionis ſine titulo,magis fauendum fuit annali,quàm triennali:quia ille minus delinquit percipiendo fructus ſine titulo. At triennalis ex hoc grauiorem cauſam ſibi conſtituit ex perſeuerantia longioris temporis. Quia tanto grauiora ſunt peccata,quanto diutius infœlicem animã detinent alligatam.cap.fi.de conſue.& ideo neceſſarius fuit titulus.Sed hoc non releuat,quia etiam annalis poſſeſſor ſine titulo non deberet per annum,nec per menſem in peccato tolerari.Et ideo qua ratione titulum in triennali exigimus,in annali ſaltem coloratum exigere deberemus.Et odium impetrantium non debet eſſe tanti,vt detentorem annalem cum peccato defenderet.

Quid igitur cauſæ fuit tam diuerſi inſtituti & contrariæ diſpoſitionis? Reſpondeo,quòd diuerſitas eſt in hoc,quia annali poſſeſſori non fauet regula propter ſe principaliter, ſed propter negligentiam impetrantis.Nam aliàs nõ data negligentia impetrantis,annalis poſſeſsio nullum fauorem tribuit poſſeſsori,cum in poteſtate cuiuslibet ſit impetrare quando vult,& ſeruare cõtenta in iſta regula:& ſeruando ea,tunc annalis poſſeſsio non iuuat poſſidentem ſine titulo, quominus condemnetur impetranti in fructibus & expenſis, cum adiudicatione beneficij.Vbi verò impetrans negligit ea ſeruare quæ hîc continentur:ipſe ſibi nocet,& cauſam damni dat, vt dicitur in.l.Imperatores.ff.de iure fiſci.& tali caſu punitur, vt moleſtator. Non igitur ex hoc acquiratur annali poſſeſſori aliquod ius ſeu priuilegium,niſi quòd regula punit impetrantem negligentem.Per hoc tamen non excluditur alius,& alius impetrans,qui ſeruata regula poſſit annalem poſſeſſorem conuenire, & rationem ſuæ iniuſtæ poſſeſsionis quærere.Nam vnius non ſeruantis regulam ignauia, & negligentia non nocet alteri impetranti ſeruanti regulam.Itaque ad vltimum annalis poſſeſſor,ſi non habet titulum, luet pœnas,ſuccumbet,& excludetur. Sed in reg.de triẽnali alia ratio cõcurrit:quia illa regula ſuſpendit gratiã factam,& etiã nouiter impetrantes poſt triennium includit, & triennalem poſſeſsorem *Poſſeſſor annalis.* *Ignauia non ſeruãtis regulã.*

poſſeſſorem tanto tempore vitæ ſuæ defendit,ac tuetur,adeò ꝙ vno excluſo,alius impetrans non admittitur,ſed omnes pariter triennali poſſeſſore excluduntur. Itaque triennalis poſſeſſor,hoc medio ſecurus viuit,& ſine moleſtia fruitur. Sed in iſta regula de annali, omnia iſta ceſſant,quia tantum annullat gratiam non ſeruantis regulam,nõ alterius. Triennalis verò omnium etiam non negligentium gratias ſuſpendit.

In hac regula titulus non requiritur, ſed ſola poſſeßio.

Poſſet tamen & alia facilior ratio differentiæ inter vtraſque regulas aſsignari.Nam in iſta regula de annali ideo non requitur titulus,ſed ſola poſſeſsio,ex eo,quia regula annullat ipſo iure gratiam impetrantis,non ſeruantis regulam,& reducit titulum ad non titulum,propter odium quod habet contra impetrãtem certo modo beneficium viuentis annalis poſſeſſoris.Itaque cum impetrans reperiatur medio exceptionis iſtius regulæ excluſus,& nudus, propter annullationem tituli,quæ inducitur propter decretum irritans regulæ,æquũ erat poſſeſſorem , etiam nullum titulum habentem & nihil adhuc probantem in pari cauſa abſolui debere,iuxta cap.fin. de iure iurand.&.l.fin.C.de rei vend.quia in pari cauſa deficientis tituli poſſeſſori debemus,magis quàm actori fauere, vt dicit textus in cap.in pari.de reg.iur.libro ſexto. Sed in regul.de triennali Papa non annullat ipſo iure,ſed tantum impetrationem ſuſpendit,licet poſſeſſori triennali exceptionem regulę cõtra omnes impetrãtes perpetuo tribuat : non tamé, vt dixi,annullat titulum impetrantium.Et quia iniquum videbatur,ꝙ triennalis poſſeſſor ſine titulo ſaltem colorato acquireret exceptionẽ tantæ virtutis cõtra habentem bonum: ideo Papa voluit,ꝙ in dicta regula de triennali requireretur titulus ſaltem coloratus,vel pręſumptus.Qui quidem titulus coloratus,vna cum triennali poſſeſsione in pœnam negligétiæ ipſius impetrantis titulum,licet bonum,obumbraret ac ſuſpenderet.In regula igitur de triennali poſt exceptionem titulus impetrantis bonus remanet,quamuis ope exceptionis ad vitam tantum triennalis poſſeſſoris ſuſpendatur.

Poſſeſſori magis fauẽdũ, quã actori.

Papa quare magis, &c.

Sed vlterius quæritur,quare magis Papa in iſta regula de annali impetrantis gratiam annullare voluit, quam in regula de triennali?Ratio eſt,quia in regula de annali eſt impoſita forma impetranti:quam ſi non ſeruat,præſumitur improbus moleſtator,& ob eam cauſam gratia annullatur.Sed in regu-

la

la de triennali non datur aliqua forma, ſed apponitur tẽpus actioni. Vnde ſi aliquis eſt negligens in nõ agẽdo infra triẽnium, ſibi debet imputari, ſi eius gratia obfuſcatur, & ſuſpẽditur in pœnam ſuæ negligentiæ. Damnum igitur quod quis ſua culpa ſentit, ſibi debet imputari. iuxta cap. damnum. de re iudic. lib. vj. Nec lex impoſuit ſibi hanc pœnam, ſed ipſemet ſibi ex negligentia ſua eam incurrit. Et quia illa negligentia non eſt doloſa, ſicut illa quam hic incurrit, impetrans regulã iſtam de annali non ſeruando: ideo iſtius gratia tanquam de doloſo ipſo iure annullatur. Illa verò eliditur tantum, non quia lex voluit ibi punire actorem, ſed quia actor ita voluit, cum eſſet in facultate ſua nolle excludi. Et iſta ſint dicta diſputationis gratia: ſiquis tamen meliorem rationem differentiæ inueniet, eam in medium proferat.

QVAESTIO NONA.

QVAERITVR, nunquid regula iſta debeat ſeruari extra Curiam coram legato vel ordinario?

SOLVTIO. Conſiderando rationem iſtius regulæ prohibentis moleſtari poſſeſſores annales, certè videtur tenendum, regulã ligare omnes etiã extra Curiã, quia licet dictum ſit ſpeciale, vbi tamen ratio eſt generalis, attenditur ratio, & non dictum. vulg. l. regula. ff. de iur. & fac. ignor. Et hac ratione Rota ſæpe tenuit, regulam de infirmis reſignãtibus, habere locum extra Curiam, vt ibi dictum fuit. Suadetur hoc etiam ex verbis procemij huius regulæ, ibi, vt improbi motus perquirentium lites reprimantur, &c. Nam iſta ratio procemij, quæ finalis eſt, militat tam in curia, quàm extra: quia vtrobique improbi litigantium motus deprehenduntur. Et iſtud odium improbitatis, quod non aliunde prouenit, quàm ex huiuſmodi impetrationibus factis contra viuentem poſſeſſorem annalem, militat tam in impetrationibus, quæ fiunt à Papa, quàm à legato, vel ordinario extra curiam. Ergo debet fieri pariformis & æqualis interpretatio. Nam vt fraudes euitentur, & lites iniuſtæ tollantur, regulæ vel leges, quæ aliàs eſſent reſtringendæ, latè interpretari debent, vt vbique locum habeat, vt dicit Decius de alia regula Cancellariæ loquens, in conſilio. cccxcviij. in fin. Et ibi refert ſic fuiſſe iudicatum in Parlamento Franciæ. Poſtremo facit, quia in prouiſione ordinaria, & legatis etiam motu proprio factis requiritur

Ratio generalis.

tur mentio coloratæ poſſeſsionis alterius, vt tenet Abb. & cõmuniter docto. in. c. cum noſtris. de conceſ. præbend. Sequitur Felynus in ca. in noſtra. in. xxix. correl. de reſcript. Lapus allegat. x. Et nõ ſolum in talibus impetrationibus requiritur mentio coloratæ, ſed etiam poſſeſsionis de facto, vt tenet Io. And. & Anto. in. c. penul. per illum text. de præb. & in. c. literas. de conceſ. præb. Sed poſſeſsio annalis, aut eſt in dubio colorata, vt voluit Fely. in. d. c. in noſtra. in. xxxvj. correl. & habemus intentũ: aut eſt nuda poſſeſsio facti, & idem eſt dicendũ, videlicet, ꝙ debet de ea fieri mentio, & quia ex detentione poſſeſsio arguitur, vt in. c. ij. vt lit. pend. tradit Iaſ. in. §. ſic itaque. nu. 30. inſtit. de action. Et quo ad iſtum caſum iſta regula habere videtur concurſum iuris communis.

Mentio coloratæ poſſeſsionis.

Prædictis tamen nõ obſtantibus, contraria opinio videtur verior & communior, pro qua adducitur argumentum efficax: quia ratio quare prætendi poteſt iſtam regulam magis curiales, quàm exteros ligare, videtur eſſe, quia impetranti à Papa eſt imputandũ, & ad malitiam, & dolum referendum, ſi non obſeruat regulas ibi vigentes. Nam ex quo ibi publicantur à curialibus, ſciri & perquiri debent. arg. ca. j. de poſtula. prælato. Sicut de extrauaganti ibi nota, cuius ignorantia neminem excuſat, tradunt Fely. & Abb. in. c. j. de re iud. & in. c. paſtoralis. de fi. inſtrumento. Sed iſta ratio ceſſat extra curiã. Nam cum in curiis ordinariorum & legatorum raró huiuſmodi regulæ ventilentur, neque publicentur, poſſunt probabiliter ignorari iuxta text. in. c. j. de conſti. lib. vj. Et ideo impetrantes ab ordinario, non ſeruata iſta regula, debent excuſari. Aliàs videretur nimis durum, & iniuria plenum, ꝙ iuſtè ignorantes, & in partibus remotiſsimis habitantes, quia non didicerunt regulas Cancellariæ, punirentur tam grauibus & acerbis pœnis hîc deſignatis, contra tex. in. c. ij. de conſti. lib. vj. Quæ quàm ſint à ſenſu aliena, nemo non facilè intelligit.

Regulæ Cancellariæ.

Adiuuatur hoc etiam alia ratione ſecundum Modernos. Quia impetratio ab ordinario contra annalem poſſeſſorem, non videtur ita damnanda, vt calumnioſa, ſicut illa quæ obtinetur à Papa, ideo minus punienda. Ratio eſt, quia ordinarius quando confert impetranti beneficium annalis poſſeſſoris, iam habet, vel habere præſumitur certam notitiam illius poſſeſſoris, cum viſitare ſoleat ſingulis annis oues ſuas, & teneatur

Impetratio ab ordinario.

neatur titulos poſseſsorum perſcrutari,vt dicit text.in capit. ordinarij.de offic.ordin.libro ſexto.Et tradit Felyn.in capit. ad aures.in.xiiij.concluſione.de reſcrip.Et ideo conferendo ſimpliciter alteri beneficium,præſumitur annalem poſseſsorem tanquàm titulum non habentem negligere,ex quo melius cognoſcit perſonas ſuæ diœceſis quàm Papa, vt dicit gl. in clement.ij.de offic.ordin. Et propter hanc cauſam nulla præſcriptio etiam triennalis currit contra ordinarium, quominus poſsit remouere poſseſsorem carentem titulo,vt tradunt omnes,& ibi latius Fely.in cap.licet heli.de ſimo.& in. c.ſicut.in.xvj.colum.de re iudi.Et eſt expreſsum in concilio Baſilienſi,tit.de pacif.poſ.Et ideo impetrans ab ordinario, propter iſtam rationem non præſumetur moleſtator, nec im probus litigator.Secus tamen erit dicendum in impetrante à Papa qui præſumetur iniuſtus impetrans & moleſtator ſi non ſeruat iſtam regulã,ex eo,quia Papa in dubio non intendit cõcedere gratiam contra annalem poſseſsorem,non facta mentione iſtius regulæ:quia non habet, nec præſumitur habere, ſicut ordinarij notitiam poſseſsorum orbis terrarum, ob varias occupationes rerum,propter quas multotiens non concedenda concedit,vt dicitur in cap. ſi aliquando de ſent. excom.& in.l.j.C.de pet.bo.ſublat.lib.x.& not.in cap.j.de cõſtitu.libro ſexto.Nõ enim viſitat diœceſes ſicut epiſcopi,nec perſcrutatur titulos poſsidentium ,ſicut ordinarius, vt dicit gloſ.in cap.ſtatutum. de reſcript.lib.vj. Et ideo in dubio intendit poſſeſsoribus fauere, etiam ſi in effectu eſſent detentores intruſi, quia Papa in dubio iudicat potiorem eſſe cauſam poſſeſsoris. Cum igitur iuſtior & certior ſit iuſtitia impetrantis ab ordinario, quàm à Papa,& diuerſa ratio inter eos militat: meritò in hac regula pœnali dicendũ eſt,diuerſum debere cenſeri ius. Et fortè iſta ratiõe voluit Gloſ. in regula.xix.de idiomate.illã regulã nõ habere locũ ĩ ordinario. *Preſcriptio triennalis.*

Sed aduertendum eſt,quia ratio iſta morderi poteſt.Nam licet ordinarius titulos poſseſsoris beneficiorũ in diœceſi ſua exiſtentium quando vacant,ſcire poſsit:non tamen ſcire præſumitur vacationes aliorum beneficiorum ſui ſubditi poſseſſoris annalis alibi contingentes, licet illæ reſultent ex facto poſseſsoris annalis viuentis,de quib. loquitur iſta regula. Nã hic agitur de impetrãte beneficiũ viuentis poſseſsoris. Vnde ſi ali-

ſi aliquis impetrat beneficium, ex eo, quia poſſeſſor annalis eſt execrabilis, hoc gen⁹ vacationis poteſt ignorari ita ab ordinario, ſicut à Papa. quia cum ſint facti, cẽlentur ignota etiã à prudẽtiſsimis. l. ij. ff. de iur. & fac. igno. cap. j. de conſti. lib. vj. Nec viſitatio ordinarij hoc detegere poteſt, cum poſsit poſſeſſor habere beneficia in variis diœceſibus, & oſtendendo titulum beneficij diœceſis ipſius viſitantis ſatisfacit ordinario. Alia verò beneficia alibi exiſtentia poteſt diſsimulare, & ſic ea ordinarius ignorare poteſt, ſicut Papa. Ex quorum poſſeſſione ignota ordinario poteſt reſultare incomparabilitas, quę præſtaret iuſtam impetrationis cauſam. Sic etiam impetratur beneficium annalis poſſeſſoris per contractum matrimonij fortè occulti & incogniti ordinario, vel per ſimoniam. Nam in iſtis modis vacandi verificantur verba iſtius regulæ ibi certo modo, & tamen in iſtis ita poteſt decipi ordinarius, ſicut Papa. Niſi dicamus, ꝙ ordinarius viſitator poteſt ſubditum ſuum compellere etiam ad oſtendendum omnes titulos beneficiorum ſuorum, etiam alibi conſiſtentiũ. Ex quibus reſultare poſſet impedimentum aliquod ad retinendum beneficium exiſtẽtis in diœceſi viſitantis. Et hoc facere poſſet ſub pœna excõmunicationis, quam in dubio nõ præſumitur quis incurrere velle. arg. l. fi. C. ad. l. Iuliam repet. Et ita per diligẽtem inueſtigationem haberi poteſt notitia omniũ beneficiorum ipſius ſubditi, quæ omnia ceſſant in Papa non viſitante. Nec obſtat quod dictum eſt de impetratione per contractum matrimonij occulti, vel per ſimoniam: quia forte in illis vacationibus, per quas agitur ad priuationem, iſta regula non procedit, vt latius dicetur inferius in alia quæſtione.

Facti quæ ſunt, cenſentur etiam ignota à prudentiſſ.

Ordinarius in quibus beneficiorũ impetrationibus poteſt decipi ſicut Papa.

Præterea ꝙ iſta regula non habeat locum extra Curiam, tenuit in ſpecie quidam celebris doctor antiquus Viuianus de Viuianis, aduocatus conſiſtorialis, in quodam ſuo conſilio reddito in cauſa Miſsinenſis parochialis.

Poſtremo pro iſta opiniõe adduci poteſt alia ratio ſatis cõcludens: quia regula antiqua Eugenij Quarti, primi conditoris huius regulæ, expreſſe loquitur de impetrante à ſede Apoſtolica. Et omnia verba illius regulæ nullo pacto poſſunt adaptari ad impetrationem ab ordinario extra Curiam faciendã. Vnde ex quo iſta reg. modern. nihil addit ad illã Eugenij, ſed ſimpliciter loquitur, debet intelligi & declarari ſecũdum illam

illam antiquam, vt videlicet reſtringatur ad terminos tantũ, in quibus antiqua regula loquitur: quia vulgatum eſt, leges poſteriores ſecundum antiquas reſtringi & declarari debere, vt habetur in.l.non eſt nouum.cum.l.ſequen.ff.de legib⁹. & tradit latè Rom.in conſi.cccxlv.incip.circa primum conſultationis articulum.in penul.col.vbi multa iura ad hoc adducit cum aliis concord.vt latiſsimè ſcripſi in.c.j. in glo.reuocare.de conſtit.lib.vj.Et licet aliquando lex antiqua recipiat declarationem à moderna, hoc procedit quãdo lex antiqua obſcurè vel inuolutè loquitur, vt tradit Andr. Sicul. in cap. ſuper quæſtionum. in tertio notabili.de offic. deleg. Et ante ipſum Alexand.in conſilio.cviij.col.fin.vel.iij.Sic econtrà, quando lex moderna generaliter loquitur, poteſt declarari ſecundum antiquam, ne illam in dubio videatur corrigere: quod fieri nõ debet, niſi expreſsè dicatur.iuxta.l.iubem⁹. C.de teſtamen.& quæ latiſsimè dixi in cap.j.de conſtitu.lib. vj. Nec obſtat, quòd Papa in iſta moderna regula omiſerit illa verba (à ſede Apoſtolica impetrauerunt) poſita in regula antiqua. Ex quo videtur innui voluiſſe, regulam iſtam modernam indiſtinctè & generaliter in quacunque impetratione procedere, ſiue illa fiat ab ordinario, ſiue à Papa. arg. eorum quæ dicit Rota in deciſio.l.titu.de reſcript. in antiq. & deciſ.v.eod.titu. in antiquioribus. & reaſſumit Felyn. in cap.ſuper literas.in.viij.col.de reſcrip.dum ibi volunt, quòd quando Papa in ſupplicatione porrecta debet aliqua, videtur in omnibus aliis gratiam velle concedere. Sed ad hoc reſpõdetur, quòd Papa in moderna regula deleuit illa verba, quia non erunt neceſſaria. Ex quo per ſequentia verba regulæ ſatis colligebatur, eã loqui in impetrationibus apoſtolicis, quòd manifeſtè colligitur ex genere pœnæ hic appoſitæ. Nam Papa iubet mulctari improbum impetrantem in quinquaginta florenis auri Cameræ apoſtolicæ applicandis. Nam iſta verba inferunt, loqui regulam de impetrante in curia Roma. ab ipſo Papa, non autem ab ordinario extra Curiam. Et ſic apparet, quòd illa verba (à ſede apoſtolica) poſita in regula antiqua non erant neceſſaria, ſed potius ſuperflua: cum hoc idem poterat ex aliis verbis regulæ comprehendi. Et breuitas in legibus commendatur, vt tradit Gemin. in cap.fin.in.v.notabili.de verbo.ſignifi.lib.vj. Et hoc etiam in

Lex antiqua recipit declarationem à moderna.

Papa in ſupplicatione porrecta, & cætera.

Impetrãs improbus.

ratione conſiſtit, quia ſi Papa voluiſſet regulam in ordinariis extra curiam habere locum, dixiſſet, iuxta vulg. c. ad audientiam. de deci. Et iſto modo arguendi vtitur glo. in cap. vt circa. in verbo, adhærentes. & in cap. cupientes. §. ſi verò. in verbo, priuetur. & in. §. vel ſi perſonas. in verbo, priuetur. & in cap. ſi fortè. in verbo, reſtitueret. de elec. lib. v. Præterea quia videmus regulam non habere locum in gratia motu proprio vt dicam in ſeq. q. Et tamen gratiç omnes ordinariorum cenſentur in dubio factæ motu proprio, vt tradit Fely. poſt alios quos ibi allegat in cap. in noſtra. in. xxix. correlario. de reſcrip. & in cap. ad aures. in. xiiij. concl. eod. titu. allegat Card. in clemen. ij. de offic. vic. qui hoc tenet. Ex quibus omnibus apparet iſtam opinionem ſatis eſſe æquam & probabilem. Secundum quam ita iudicauit Rota coram Reuerẽd. D. Raynaldo Petrutio, in vna Romana ſancti Pauli & Cæſarei, in qua bis propoſita, ita concluſit die. xiiij. & . xviij. Ianuarij. M. D. xxxviij.

Gratiæ ordinariorum.

QVAESTIO DECIMA.

Impetrãs gratiã motu prio.

QVAERO, an iſta regula habeat locum in impetrante gratiam motu proprio?

SOLVTIO. Breuiter videtur prima facie dicendũ quòd ſic. Pro qua opinione inducitur tex. in clem. j. §. fi. quam ibi notat Card. in fi. de conceſ. præbend. vbi tex. ille qui loquitur in impetrante, habet locũ in gratiam motu proprio, ea ratione, vt litibus occurratur. Ad idem eſt text. in extrauag. ſedes apoſtolica. Ioan. xxij. poſita in titu. de præben. qui videtur loqui de impetrantibus, & tamen habet locum in gratiis motu proprio, cum in eiſdem militet eadem ratio, vt latè dicit ibi gloſ. in verbo, conceſſæ. Poſtremo pro iſta opin. videtur text. in cap. cum noſtris. de conceſ. præben. ſecũdum quod ibi declarant Anto. Imol. & Abb. & communiter Moder. vbi eſt tex. quòd impetratio non valet, non facta mẽtione de colorata poſſeſsione alterius, & tenet deciſ. lxxviij. de reſcrip. in antiq. & tamen ille text. procedit etiam ſi impetratio fuerit obtenta motu proprio, vt ibi dicunt prædicti Doct. ſic eſt dicendũ in iſta regula: nam dato quòd in illa nulla fiat mentio de gratia motu proprio, tamen debet ſuppleri & ſubintelligi per alia iura de materia loquentia.

Impetratio nõ valet, &c.

Sed prædictis non obſtantibus, contraria opinio videtur verior

verior, pro qua in primis ponderanda ſunt illa verba poſita hic in regula (quicunque impetrauerit,) quod quidem verbum impetrauerit, verè loquendo, ad gratiam motu proprio adaptari non poteſt, cum ſint inter ſe longè diuerſa, impetrare, aut motu proprio obtinere: vt eſt tex. quem ibi notat Bar. & alij in. l. j. circa fin. C. de pet. bo. ſubl. lib. x. Hinc eſt, quòd prohibitus impetrare, non prohibetur conſequi gratiam motu proprio, vt ibi dicitur. & tradunt Moder. in. c. ſi motu proprio. de præben. lib. vj. Quod alia ratione ſuaderi poteſt, quia ille qui impetrat in materia odioſa, præſumitur ambitioſus & importunus, vt dicit Ioan. And. in cap. duobus. de reſcrip. lib. vj. in nouel. per text. in. c. quãuis. de præbend. lib. vj. Adeò quòd Papa videtur potius per ſuggeſtionem ad impetrantis importunas preces, quàm ſponte ſua gratiã concedere, quãobrem de tali impetrante malè præſumitur, vt colligitur hic in verbis prooemij. Sed hæ omnes præſumptiones malitiæ ceſſant in obtinente gratiam motu proprio, cui Papa præſumitur potius ob eius meritum, quàm ad eius importunam petitionem prouidere, vt dicit Bald. in. l. quod fauore. C. de legibus. & ſequitur Ioan. de Platea, & Moderni in. d. l. j. Ideo talis impetratus non cõprehẽditur ſub diſpoſitione iſtius regulæ: quia talis non dicitur improbus, nec exquirit lites, vt dicit hæc regula. Habebit ergo locum in caſu ſuo, & non in obtinente gratiam motu proprio. Suadetur vlterius iſta opinio, quia ratio regulæ non videtur poſſe adaptari ad gratiam motu proprio, ex eo, quia non eſt præſumendum Papam ſponte ſua, ſeu motu proprio velle concedere illud, quod per iſtã regulam grauiſsimè, vt illicitũ caſtigauit. Regula enim iſta improbat factum & animum illius, qui impetrat ſcienter, & ex propoſito beneficium viuentis annalis poſſeſſoris, & tales pluribus pœnis hic contentis punit. Sed clarum eſt, quòd iſta improbitas conſiderari non poteſt in eo, cui fortè præter eius mentem & ſcientiam Papa motu proprio beneficium contulit: ergo in eo regula locum non habebit. Pro qua opinione conferunt ea quæ Ioan. de Ana. dicit in cap. cum ſit. de Iudę. in. iij. notabili. Vbi concludit text. illum de impetrante loquentem non habere locum in gratia motu proprio, quia non eſt ſimilis, eademque ratio vtriuſque caſus: pariter etiam text. in. l. iij. cum ibi notatis. ff. quod quiſq; iur. quæ loquitur

Impetrare prohibitus.

Impetrãs in materia odioſa, &c.

de impetrantibus, ſecundum communem opinionem non procedit in gratia motu proprio, vtibi notant omnes. Et tenendo iſtam partem, non obſtant quæ in contrarium adducta fuerunt. Primo tex.in.d.clemen.j.§.fi.cum aliis.quia ad illa iura vnica patet reſponſio, videlicet quòd promiſcuè & indefinitè loquuntur: neque aperiunt de qua impetratione Papa intelligere velit. Itaque ratio ibi poſita poteſt ad vtrũque caſũ adaptari, quod ceſſat in caſu noſtro, vbi verba iſtius regulæ ſunt clara de impetrante loquentia.

Et quòd iſta regula in gratia motu proprio locum ſibi nõ vendicet, probatur euidẽti ratione: quia, vt in proxima quæſtione concluſum fuit, iſta regula non habet locum in ordinariis extra curiam: & tamen omnes ordinarij cõcedunt gratias motu proprio, vt ibi dixi ex dictis Card.in cle.fi.de offic.ordi.& Fely.in cap.in noſtra.in.xxix.correl.de reſcrip.

Gratia motu proprio. Et iſta quæ dicta ſunt, de plano procedunt in vera gratia motu proprio ex mera & ſpontanea liberalitate principis emanati. Secus tamen videretur dicendum in gratia motus proprij procurata, & per fautores obtenta, prout ſæpe fit. Nã tali caſu poſſet teneri, regulam talem motum proprium cõprehendere, cum in eo militet eadem ratio, quæ militat in gratia impetrata. pro qua diſtinctione eſt notabile dictum Card.in conſil.cxlij.in fi.quem Moderni Mediolanenſes ſequuntur in cap.ij.in.ij. col.de reſcrip.facit gloſ.in verſic.liberalitates.in.l.fin.C. de fruct.& lit.expen. quæ vult iuncto illo text.quòd gratia motu proprio ſi fiat ad impetrationem, non dicatur propriè gratia motu proprio. ideo.l.iij.ff.quod quiſque iur.quæ aliàs locum non habet in gratia motu proprio, procedet tamen in iſta gratia motu proprio procurata. Nam talis procurans huiuſmodi gratiam, debet reputari magis improbus & ambitioſus, quàm ſimpliciter, & ordinario iure impetrans, per ea quæ tradit Iaſ.in.§.ſed & iſte.inſtit.de actio.cum concord.vt latè ibi ſcribo in. viij.col. Quibus accedunt ea quæ Andr.Sicul.dixit in conſil.lvij.incip. præclarè.in tertia col.in primo volu.& in conſil.lvj.incip. & quidẽ.in.j. colum.eod. lib. Faciunt ad hoc dicta Iaſ.in.l. ſi quis id quod.in.vj.col.ff.de iuriſ.om.iud.& Petri Andr. Gamma. in tract.lega.q.xviij. lib.x. Et quod in notabili quæſtione tradit Barto.in.l. ſi ſeruus communis.§. quod verò.ff. de fur.&

Abb.

Abb.poſt Innoc. in alio caſu in.c.ſicut.el.iij. in. vj.col. de iureiur. Ex quibus omnibus reſultat iſta concluſio, quòd procurans habere titulum, ſeu gratiam motu proprio, vt excludat aliũ, prout in caſu noſtro, in grauiori cauſa ſe cõſtituit, quàm impetrans debito & regulari modo.

Sed aduertendum eſt, quòd iſta diſtinctio nõ videtur tuta, ex eo, quia Rota non tenet illud conſiliũ Card. prout vidi iudicatum bis tempore meo: quia ſufficit, quòd gratia ſit motu proprio, licet fuerit procurata: quia non attenditur quomodo quis gratiam obtinuit, ſed qualiter verba gratiæ ſonant. Nam, vt inquit Satyr. Vnde veniat quærit nemo, ſed oportet habere. Aliàs rariſsimè gratiæ inuenirentur, quæ poſſent dici motu proprio conceſſæ, cum pontifices hodierni iam ſponte ſua non moueantur ad concedendas gratia motu proprio, niſi requiſiti & rogati, vt experientia docet: pulſantibus enim, & petẽtibus, conceditur ille fauor, iuxta illud Euãgelij Marci. vij. cap. Petite, & accipietis, &c. Aliàs ſequeretur abſurdum, quòd omnia iura loquentia de motu proprio eſſent hodie fruſtratoria: quod non eſt dicendum, vt notat Felyn. in. c. ſi quando. col. fi. de reſcript. Et pro iſto Rotæ ſtylo eſt notabilis deciſ. Bald. in. c. niſi ſpecialis. in. j. col. verſ. Pone in literis, & c. de offic. leg. quem ibi multum commẽdat And. Sicul. in. ij. colum. num. 38. & Fely. in. d. c. ſi quando. vbi Bal. in fortioribus terminis dicit, quòd etiam ſi in ſupplicatione conceſſa motu proprio dicatur: Supplicauit nobis talis, &c. Si tamen Papa motu proprio conceſsit, nihilominus gratia erit motu proprio conceſſa, & non ad impetrationem, & operabitur virtutem ſuam, ac ſi nihil de ſupplicatione dixiſſet. Ratio aſsignatur per Andr. Sicul. ibi, quia conceſsiones apoſtolicæ ſub duplici genere conceduntur, videlicet vel ad inſtantiam, ſeu poſtulationem impetrantis, aut motu proprio. cap. ſi motu proprio. de præb. lib. vj. Quando igitur vnus ſupplicat. & inſtat quòd Papa ei cõcedat gratiam eo modo, quo petit, & Papa in ſignatura ſua non reſpondet, fiat, vt petitur, ſed fiat motu proprio, & ſic vult concedere gratiã magis priuilegiatam & pinguiorem, quàm ab eo petitur, videlicet motu proprio, eſt ſignum quòd noluit concedere ad ſupplicationem impetrantis, ſed ex ſuo motu proprio: quia conceſſio vnius eſt excluſio alterius, vt dicit Rota in antiquis. titu-

Gratia motu proprio conceſſa.

Conceſſiones apoſtolicæ.

Conceſſio vnius, excluſio alterius.

de reſcrip.deciſ.l.& in antiquiorib.deciſ.v.Nam ex quo plures ſunt motus in principe, dignoſci non poteſt quis ſit ille motus,niſi per eius verba in ſignatura expreſſa.Nam ſi intēdit ad preces ſupplicantis gratiam concedere, & non ſponte ſua ille motus detegitur per illa verba ſignaturæ,fiat, vt petitur.Sin autem intendit facere gratiam,propter meritum impetrantis ex motu meræ liberalitatis,& non propter petitionem impetrantis,tali caſu reſpondit,fiat motu proprio.Nam per huiuſmodi ſignaturam datur nobis ſignum, quòd Papa propter preces motus non fuit, ſed propter meritum petentis.Secundum quæ merita præſumūtur,vt dixi,Papā gratiam motu proprio concedere velle,& non ad petitionē ſuam, vt dicit Bal.in.d.l.quod fauore.quod eſt notandū.Et ideo ſi impetrans in ſupplicatione petat à Papa ſibi gratiam motu proprio concedi,& Papa in ſignatura non reſponderet, fiat motu proprio:ſed,fiat,vt petitur, gratia nō cenſeretur facta motu proprio: licet in ſupplicatione hoc petatur, ſed erit gratia facta ad poſtulationem.Nunquam igitur gratia dicetur motu proprio conceſſa, niſi Papa hoc in ſua ſignatura exprimat & cōcedat. Et ita debēt intelligi omnia iura de motu proprio loquentia. Et ſic hodie practicatur in curia. Iſte tamen ſtylus,& dictum Bal.in.d.c. niſi. limitatur notabiliter procedere,quando princeps abſque petitione partis eſſet gratiam motu proprio conceſſurus.Secus ſi aliàs non cōceſsiſſet:quia tali caſu gratia cenſeretur facta ad poſtulationem,licet Papa in ſignatura dicat motu proprio. Ita notabiliter declarat illud dictum Bald.Decius in.c.cum.M.in.xiij.col.verſ.ſed adde.& in.xiiij.col.verſ.nō obſtat dictū Salyc.&c.de conſti.℘ quo facit glo.in.d.l.fin.C.de fruct.& lit.expen. Quod dictū eſt nouum,& non tactum ab aliquo, quem legerim, ſecundū quòd poſſunt plura dicta in iſta materia concordari: ſed vereor ne ſubſiſtat:quia illa mens Papæ an eſſet,vel non cōceſſurus,videri nō poteſt,quia de his quæ in mente homin is cōſiſtunt,ſolus Deus eſt perſcrutator.c.j.vt eccle.bene. Et ideo illa mens principis deprehēdi non poteſt,niſi ex verbis:quia talis prȩſumitur mēs illius,qualis verba indicant,vt dicit tex. in.l.Labeo.ff.de ſupellect.leg.quia non præſumitur Papa verbis exprimere,quod mēte nō cōceperit,vt dicitur in.d.l.Labeo.in fi.& tradit Iaſ.in.l.j.§.fi.in.ij.col.ff.de verb.olig.

Gratia motu proprio facta.

Deus ſolus perſcrutator.

Principis mens qualis præſumitur.

Non præſumitur verbis ꝙ Papa mēte non cōceperit.

Et ideo

Et ideo concludo, quòd quando Papa in ſignatura ſua dicit, fiat motu proprio, dato quòd millies nunquam animum habuerit concedendi gratiam motu proprio: nihilominus erit vera gratia motu proprio, & in ea habebit locum text. in cap. ſi motu proprio. & in. c. ſi pluribus. de preben. lib. vj. cum omnibus aliis de motu proprio loquentibus.

Et prædicta omna procedunt, quãdo ſumus in claro, quòd gratia motu proprio conceditur. In dubio tamen, quãdo neſcimus, nec apparet, an gratia motu proprio, vel ad poſtulationem ſit conceſſa, tenendũ eſt, gratiam motu proprio cenſeri conceſſam, & ſic ex ſpontanea & libera principis voluntate, vt tradit Decius in conſ. cccxlj. viſo pũcto. in. ij. col. Tamẽ ego etiam multum dubitarẽ de iſto dicto Decij, ex eo, quia in dubio reſcriptum debet interpretari potius iuſtitiæ quàm gratioſum, & ſic magis ad poſtulationẽ, quàm motu proprio conceſſum, vt dicit Gemi. poſt Io. And. & alios in. c. ſi cui nulla. col. j. de præbend. lib. vj. vt dixi in titulo de reſcript. eo. lib. num. 16. & in tract. ſignaturæ. num. 8. vbi latius ſcripſi.

QVAESTIO VNDECIMA.

Obſtare impetranti habenti mandatũ, &c.

QVAERO, an iſta regula de annali obſtet impetranti habenti fortè mandatum de prouidendo ad monaſterium monialium, ad quod ſolent per electionẽ & confirmationem aſſumi?

SOLVTIO. Pro reſolutione diſtinguendi ſunt duo caſus. Primus, in monaſteriis conſiſtorialibus, & in illis ex quo non fit prouiſio per viam impetrationis, regula nõ procedit, vt dicetur in alia quæſt. & dixi ĩ regula de infir. reſignãt. Aut verò loquimur in monaſteriis non conſiſtorialibus: & puto idem dicẽdum, ex eo, quia regula loquitur de beneficiis, quæ ſui natura certo modo impetrari ſolẽt, vt innuũt verba iſtius regulæ ibi (ſi qs impetrauerit.) Secus verò de beneficiis quæ ſunt electiua, vt monaſteria monialium, iuxta cap. indemnitatib. de elect. lib. vj. quæ communiter impetrantibus nõ conceduntur. Et licet aliquando impetrantur, illud accidentaliter euenit, regulariter tamen per electionem dantur: & iſte naturalis modus prouidendi attendi debet, non accidentalis. arg. l. qui habet, ff. de tutel. c. requiſiſti. de teſtam. cum cõcor. vt ſcribit Iaſ. in. l. iij. in fina. ff. de offic. aſſeſ.

Beneficia electiua.

Prouidendi modus.

Diſpoſitio qualibet.

Præterea, quia quęlibet diſpoſitio in dubio interpretari de-

bet iure ordinario, non extraordinario. vulga. l. Seio. §. medico. ff. de annu. leg. cum concor. vt tradunt Moderni Mediolanen. in. c. inter cætera. in. iij. col. de appel. Cum igitur regula iſta loquitur de beneficiis certo modo impetrandis, debet intelligi de beneficiis quæ regulariter, & via ordinaria impetrantur, non autem de illis quæ extraordinariè conceduntur. Nam propterea, quòd beneficium electiuum ſemel impetretur, non deſinit eſſe electiuum, nec perdit naturam ſuam. Sicut non mendicans, propterea quòd ſemel mendicet, non dicitur mendicans, quia non perdit naturam ſuam, vt dicit Feder. de Senis in conſil. cxl. Nec doctor dicetur mercator, licet aliquando mercetur, vt probat Alexand. in. l. cætera. §. ſi quis ff. de leg. j. Bart. in. l. j. §. j. ff. de exerci. cum aliis, de quibus per Fely. in proœmio Decretal. in verſic. Gregorius. colū. fi. Regula igitur iſta loquens de beneficio impetrabili, intelligetur de illo, quod regulariter, & de natura ſui eſt tale: ſed monaſteria non ſunt huiuſmodi, ſed ad ea perſonæ per electionem aſſumuntur. Ergo regula loquens in vno, non habebit locū in alio. iuxta cap. cum in illis. §. illis. de præbend. lib. vj. & in. ca. fin. eod. tit. in antiq. Et quanuis verbum, beneficii, aptum ſit comprehendere maiora beneficia, hoc tamen non habet locum in materia odioſa, niſi exprimatur. vt tradit Abb. in cap. pen. de verb. ſig. Et ideo Ioan. Mo. in cap. inquiſitores. de hæret. li. vj. atteſtatur ſe vidiſſe Papam declaraſſe diſpoſitionem loquentem de dignitatibus, non comprehedere monaſteria. Et hoc idem dicit Archi. in cap. ij. de præben. lib. Præſertim, quia iſta regula reſpectu impetrantiū, (dato quòd indefinitè loquatur,) eſt pœnalis, vt apparet in ea. Quo caſu in materia pœnali indefinita loquutio non æquipollet vniuerſali. iuxta doctri. Dy. in rub. de reg. iur. lib. vj. l. ſi ſeruitus. ff. de ſerui. vrb. præd. Nam ſi Papa voluiſſet iſtum text. ad iſta monaſteria extendere, hoc dixiſſet, ſaltem per verba vniuerſalia, prout fecit in regula de triennali, propter verbū, quęcunque: & in regula, de veriſimili notitia obitus. & in regula de ſubrogandis, & multis aliis. Sequēda eſt igitur conſuetudo principis, iuxta. l. cum vniuerſorum. ff. de re. permut. Et quia iſta beneficia electiua habēt ſuam determinationem, vt in. d. §. illis. Et ſunt ſpeciali mentione digna, & ſi non exprimantur, non cōprehendūtur, vt habetur in cle. j. de prębēd. tradit notabiliter,

Beneficiū electiuum ſi, &c.

Beneficij verbum.

Monaſteria non compr. diſpo. loquētem de dignit.

Locutio indefinita nō æquipollet vniuerſali.

liter,& latiſsimè Fely.in cap.in noſtra.in.xxxj.&.xxxij.cor. de reſcrip. Maximè quando beneficium electiuum.eſt monaſterium,& ſic dignitas Abbatialis,quæ requirit maiorem expreſsionem. Adeò quòd non ſolum appellatione beneficiorum, ſed etiam inferiorum dignitatum non comprehenduntur,iuxta not.per Archi.in.c.ij.de præbẽ.lib.vj.& tenet Old. conſil.xiiij.maximè col.fi.Et facit quod dicit Dom. in conſ. cxxxj.& pro iſta opi.conferunt oẽs ratiões, quas ponit Lap. alleg.lxxxiiij.col.pen.Ex quib.omnibus concludo, regulã in talibus dignitatibus non habere locũ, & per conſequens non obſtare habenti prouiſionem, nec etiam impetrationem. Et ita reperio in terminis iſtam opinionem adnotaſſe Reuerendiſsimum Cardinalem Sãctorum Quatuor ſeniorem in ſuis memorialibus. Ego tamen de iſta opinione multum dubito,ex eo,quia iſta regula fuit ædita in fauorem poſſeſſorum, & in odium impetrantium.Propterea, quia vexant poſſeſſores viuentes. Et ideo regula in ſui prooemio tales impetrãtes improbos appellat, qui viuẽtes poſſeſſores inſequuntur. Vnde ob eam cauſam huiuſmodi ambitioni,& illaudatę cupiditati modus eſt hic poſitus,quem impetrantes, ſi voti compotes fieri cupiunt,ſeruare tenentur,aliàs malè de tali impetrãte ſuſpicatur. Quòd ſi pœna iſtius regulæ regulariter in quocunque beneficio locum habet, & talis impetrans improbus iudicatur:multo magis improbior & ambitioſior iudicabitur is,qui monaſterium monialium,natura ſui electiuum, impetrare conatur. Quia tunc peccat in duobus,videlicet,non ſeruando regulam, & quia impetrauit monaſterium, natura ſui non impetrabile,nec ſolitum per impetrationem concedi.

Et iſta omnia de plano procedunt, niſi monaſterium iã eſſet ſolitũ impetrari: quia per hoc videretur amitti natura ſua primæua.argumen.c.cum de beneficio.de præb.lib.vj. Sicut videmus quòd regula procedit in Archidiaconatib.quæ ſunt maiora & præſtantiora monaſteriis, vt dicit Abb.in cap.per tuas.in verſic.excellentiores. de ſimo. Et iſta opi.facit,vt dicamus regulam contra taliter impetrantes locum habere, ne religioſi & monachi in monaſterio reſidẽtes,& diuinis inſeruientes, per lites certo modo procuratas diſtrahantur, quod toto titulo ne cler.vel mon.prohibetur.

Archidiaconatus maiores & præſtã tiores ſunt monaſteriis.

Finaliter,vt tota hæc materia cõcludatur,diſtinguendi ſunt duo

duo caſus. Primus, quãdo aliquis de monaſterio prouidetur, & tali caſu regula non habebit locum, per ea, quæ dicta ſunt. Secundus caſus eſt, quando monaſteriũ impetratur, tunc obſtat regula rationibus ſupradictis. Et ita per prædictas rationes iſte caſus modernis temporibus in Rota deciſus fuit, coram. d. Nicolao de Aretio in quadam Conſentina monaſterij, vt tunc. d. Ioan. Bap. de Senis, & Iacobus de Nigris ſacri conſiſtorij aduocati adnotarunt.

QVAESTIO DVODECIMA.

Impetrãs beneficiũ.

QVAERO, an impetranti beneficium contra capitulũ alicuius eccleſię poſſeſſorem annalẽ obſtet iſta regula?

SOLVTIO. Fuit dubium hoc poſitum tempore Pauli ſecundi in Rota. E tunc quidam A. de Benzis ex primariis illorum temporum aduocatus, tenuit regulam iſto caſu non habere locum. Quod ex eo perſuadebat, quia verba regulæ non poterant in cap. poſsidente verificari, quæ requirit expreſsionem nominis, gradus, & nobilitatis poſſeſſoris in impetratione facienda: hæc enim potius ſingulares poſſeſsores, quàm capitulum, vel collegium reſpiciunt. Ergo tali caſu regula non habebit locum: nam quibus verba legis non conueniunt, neque ipſa diſpoſitio conuenire videtur. l. ſi ſeruum. §. non dixit prætor. ff. de aqua quot. & æſti. Quòd verò nomen, gradus, & nobilitas capituli exprimi non poſsint, manifeſtè apparet, quia capitulum eſt perſona repræſentata. l. mortuo. ff. de fideiuſ. c. Romana. §. in vniuerſitate. cũ ibi notatis. de ſent. excom. lib. vj. In quo nec gradus, aut nobilitas ſubſiſtere poteſt, niſi fortè velimus ſingulos de capitulo conſiderare: quod fieri minimè poteſt, iuxta cap. liberti. xij. q. ij. & §. qui manumittitur. & l. ſed ſi hac lege. §. qui manumittitur. cũ vulg. ff. de in ius. voc. Eſſet enim abſurdum, quòd in impetratione beneficij tot canonicorũ nomina, tot gradus, & ſingulorũ nobilitatẽ, impetrans exprimere teneretur. Quod etiã ſi cõmodè talis expreſsio fieri poſſet, alia tamẽ ratio repugnat, cum alia ſit capituli, alia ſingulorum poſſeſsio. Et dato, quòd aliqua particularis perſona nomine capituli poſsideret: illius tamen nomen, gradum, aut nobilitatem exprimere non licet: quia ille non dicitur poſsidere, qui alieno nomine poſsidet. c. cum veniſſent. de reſtit. ſpol. Procedit ergo regula in terminis ſuis, quãdo contra ſingularẽ poſſeſſorem fit interpretatio.

Legis verba quibus non conueniũt, &c.

Capitulũ eſt perſona repræſentata.

Poſsidens alieno nomine, poſſidere non dicitur.

Nec

Nec etiam ſecunda pars regulæ hoc caſu poteſt habere locũ, cum dependeat à prima, quaſi eam in neceſſarium antecedens præſupponens.

Addo vnũ aliud,quia ſatis notum eſt,ꝙ diſpoſitio ſimpliciter loquens de perſonis nunquam comprehendit collegiũ vel capitulum,niſi expreſsè dicatur,vt latè per plura iura & rationes probat Rom.de collegio auditorũ Rotæ loquens,in conſil.ccccxxvj.incip.ꝙ indultũ,&c. Sed in regula nulla fit mẽtio de cap.igitur in eo regula non habebit locum. *Diſpo.de perſonis loquens.*

Sed iſtis rationibus non obſtantibus, contraria opinio defendi poteſt iſtis fundamẽtis,Primo,quia regula iſta quæ indiſtinctè loquitur,non aſtringit impetrantem præciſe contra graduatum poſſeſſorem impetrare, ſed impetrandi licentiam generaliter contra graduatum & non graduatum concedit. Si igitur poſſeſſor graduatus eſt,exprimet ĩpetrans gradum,& ea quæ hîc dicuntur. Si verò graduatus non eſt, aut in eo poſſeſſore cadere gradus,nec nobilitas poteſt, tali caſu regula impetrantem ad ea exprimanda non aſtringit,ſed ſeruabit alia contenta in reg.quæ ſeruari poſſunt,in quibus regula procedet,& locum habere poterit. Cõcludo igitur, ꝙ ſi in re inanimata & incorporea,ſeu in corpore repreſentato, quale eſt capitulum,fieri prædictarum qualitatum expreſsio nõ poſsit,in eo regula non procedet,quo ad illam particulã: ſeruabit tamen impetrans regulam in aliis eius partibus ſubſtantialibus,propter quas principaliter fuit ædita. Nã & quot annis capitulum poſſedit,& cauſam,quare illi ius nõ competat,exprimere debebit,& omnia quæ in ſecunda & tertia parte regulæ cõtinentur,ꝙ ſi non fecerit,obſtabit ei regula,quę magis in iſtis aliis requiſitis ſeruari debet,q̃ in parte illa expreſsionis gradus & nobilitatis, quæ nihil importat, & quibus communiter derogari ſolet. Nam ratio regulę in ſui proœmio (vt lites reprimãtur) magis reſpicit res alias,quàm expreſsionem gradus & nobilitatis,vt de ſe patet. Et ideo iſtius ſecundæ partis,quæ iuſtificationem & proſecutionem cauſæ reſpicit,nunquam aut rarò fit derogatio.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO,nunquid regula iſta procedat contra impetrantem,qui ad effectum,vt contra eum de iſta regula recipi nõ poſſet ante ſuam impetrationẽ,poſſeſſorem *Poſſeſſorẽ deiicere ante completũ annum.*

rem

rem ipſum ante completũ annũ à poſſeſsione deiici curauit?

SOLVTIO. Videtur dicendũ quòd non, quia exceptio iſtius regulæ datur poſſeſſori, duntaxat, & non omni poſſeſſori, ſed tantum poſſeſſori immediato. Iſta omnia probantur in text. ibi (per annum immediatè præcedentem pacificè poſſeſſum, &c.) & ibi infrà (ſex menſes poſſeſsorem ipſum, &c.) Itaque tota iſta regula eſt fundata in poſſeſsione illius, cõtra quam impetratur. Sed in caſu propoſito expoliatus ab alio, amittit poſſeſsionem. Ergo illi non competit exceptio iſtius regulæ: quia cui non adaptantur verba diſpoſitionis, neq; cõpetit ipſa diſpoſitio. l. ſi ſeruum. ff. de acq. hæred.

Fraus & dolus nemini patrocinari debent.

In contrarium facit, quia fraus & dolus nemini patrocinari debẽt, vt in. c. ſedes. &. c. ex tenore. de reſcrip. ſed ſi iſte poſſeſſor dolo & fraude impetrantis ſpoliatus de regula excipere non poſſet, impetrans ex dolo & malitia ſua commodum reportare, contra text. in. c. eum, qui de præbend. lib. vj. ergo, vt in eo puniatur, in quo deliquit, eſt dicendum hoc caſu, poſſeſſorem expoliatum in odium impetrantis, reputari pro poſſeſsione annali, ad effectum excipiendi de iſta regula, cũ per eum non ſterit, quominus integrũ annum cõpleret, ac per impetrãtes malitiam factum ſit, quominus poſsideat, iuxta text. in. l. j. §. ſed & Ariſto. cum concor. ibi poſitis in gloſ. ff. quod vi aut clàm. Et iſta omnia à fortiori procedent, quando idẽ impetrans poſt impetrationẽ factam contra poſſeſsorem eundem ſpoliaret ſua poſſeſsione, prout cõtingit in cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ, in qua Sebaſtianus Ponze poſt impetrationẽ ſpoliauit. d. Franciſ. Solis, epiſcopum Balneoregien. ad effectum, quòd epiſcopus exciperet de regula, prout excepit. Sebaſtianus ſpoliator replicaret, epiſcopo exceptioni regulę nõ eſſe locum, quia epiſcopus non erat poſſeſſor tempore exceptionis regulæ: & ideo iſto caſu per Rotã concluſum fuit locum eſſe regulæ: quia per epiſcopum factũ non fuerat, quominus poſſideret, & ideo pro poſſeſsore habitus fuit ad effectum exceptionis regulæ. Et ita poſt plures informationes in dicta cauſa Hiſpalen. deciſum fuit hoc dubiũ die. XVII. Octobris M.D.xxxiij. coram. d. Nicolao Aragona. Et ille punctus deciſ. fuerat per Rotã, prẹſuppoſito verò ſpolio dicti Sebaſtiani, de quo fuit poſtea latiſsimè diſputatũ, vt diceẽ inferius in ꝓxima, & aliis. q. Et ſic patet reſpõſio ad cõtraria. Nã ſicut ꝑ

poſſeſsore

poſſeſſore habetur, qui dolo deſiit poſsidere.l.qui dolo.ff.de reg.iur.Ita & ille qui dolo aduerſarij deſinit poſsidere, repu tabitur poſſeſſor, in damnum & præiudiciũ doloſi: vt eſt text. & ibi glo.in ca.contingit.de dolo & cont.& in.l.quamuis.ff. de bon.auth.iud.poſ. Itaque poterunt & verba & mens iſtius reg.in tali poſſeſſore verificari.

Qui dolo aduerſarij deſinit poſſidere poſſidere dicitur.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

Impetrãs impeditus per poſſeſſorem.

QVAERO, an impetrãs impeditus per poſſeſſorem annalem, quominus cauſam impediret infra annum excuſetur à pœnis regulæ?

SOLVTIO. Iſtæ etiam caſus ventilatus fuit in Rota in prædicta cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ.

Pro cuius intelligentia in facto præmitendum eſt, ꝙ.d. Frãciſcus de Solis epiſcopus Balneoregien. commiſit cauſam ſuper.d.Scholaſtria in poſſeſſorio, & petitorio contra Sebaſtianũ Ponze aduerſarium, à quo ſe ſpoliatum prætendebat vigore cuiuſdã breuis apoſtolici de dicta Scholaſtria. Sebaſtianus verò contrarium aſſerebat ex eo, quia in dicto breui erat clauſula illa appoſita, videlicet, ꝙ capere poſſeſſionem poſſet ſine vitio ſpolij, &c. vigore dictæ cõmiſsionis, epiſcopus Sebaſtianum infra ſex menſes ad iudicium euocauit, & ſic impleuit vnam partem iſtius regulæ. Deinde Sebaſtianus cum procederet contra epiſcopum, & ſeruaret aliquos terminos in prætorio, epiſcopus petitorium ſuſpendit, & contra.d.Sebaſtianum cõmiſsionem reductoriam breuis ad ius commune impetrauit, vigore cuius obtinuit primam ſententiam contra Sebaſtianum in ſpolio, cui purgato ſpolio Sebaſtianus paruit, & cauſam petitorij contra epiſcopum continuauit. Verum, quia propter ſuſpenſionem petitorij per epiſcopum obtentam factum fuit, quominus Sebaſtianus ſuper petitorio cauſam vſq; ad ſentẽtiam incluſiuè, iuxta formam iſtius regulæ proſequeretur, epiſcopus contra illum de regula iſta excepit. Sebaſtianus reſpondebat per ipſum factũ nõ fuiſſe, quominus impleret requiſita iſtius regulę, ſed ſuſpenſio petitorij per epiſcopũ facta in cauſa fuit, ne ipſe cauſam vſq; ad ſentẽtiã ꝓſequeret̃.

Dubitatum fuit quid iuris? Solutio. Super iſto puncto Rota concluſit Sebaſtianum excuſari, & illi regulam non obſtare. Non quo ad primam partem, quia ex quo epiſcopus traxit Sebaſtianũ infra ſex mẽſes in iudicium, & ſic ſeruauit primam

mam partem iſtius regulæ, diligētia epiſcopi Sebaſtiano prodeſſe debuit. arg. l. petendæ. C. de temp. in integ. reſt. & in notabili caſu tradit Bartol. in. l. in ſacris. la. iij. in fin. C. de prox. ſacr. ſcrip. lib. xij. Nam talis diligentia eſt communis, & prodeſt vtrique parti, prout de appellatione dicitur in. l. ampliorem. C. de appel. & de dilatione in. d. l. petendę. ſicut etiam dicitur de commiſsione vel reſcripto per vnam partem impetrato, quia efficitur commune inter ipſos litigantes, vt in decifio. ij. de dolo & contu. in antiquiorib. tradunt Fely. & Moder. in rub. de reſcri. facit tex. in. l. fin. C. de fruct. & lite expē. & eſt deciſ. vij. &. xlvij. &. lxj. in no. que bene in propoſito faciunt. Per quæ modo de hoc menſe Decemb. M. D. xxxix. vētilatur in Rota pulchra difficultas coram R. D. Petro Vortio in cauſa Bonon. fidei commiſsi, nunquid appellatio cum illa clauſula, quatenus ſententia veniat contra ſe, iuuet aduerſarium non appellantem. pro quo vidēdum eſt per Decium, & alios in cap. ſi duobus. & in cap. oblatæ. de appel. per Philip. Fran. in. c. ſæpe. col. vij. eod. tit. Et quia cauſa pendet, nihil amplius dicam. De quo tamen adhucaliquid dicam inferius in alia quæſtione. Et iſta procedunt quantum ad primam partem regulæ. Sed vt dicam in alia quæſtione, quo ad ſecundam partem regulæ idem concluſerunt domini, iſta ratione, quia ſi Sebaſtianus vſque ad ſententiam, cauſam ſuper petitorio proſequutus non fuit, hoc impedimentum cauſatum fuerat per dominum Epiſcopum eius aduerſarium, qui petitoriū ſuſpenderat: & ſtante ſuſpenſione nihil poterat Sebaſtianus agere. Et quamuis poſſet dici Sebaſtiani culpa impedimētum obueniſſe, qui epiſcopum expoliare non debuerat: nihilominus ſpolium proceſsit principis authoritate, qui voluit in ſuo breui Sebaſtianum poſſeſsionem capere poſſe, ſine vitio ſpolij, &c. Nec obſtat, ꝙ Sebaſtianus cogitare poterat breue apoſtolicum ad terminos iuris communis potuiſſe reduci, prout reductum fuerat, quo caſu facta reductione cedere debebat: quia ad hoc reſponſum fuit, ꝙ Sebaſtianus etiam ſperare poterat de liberalitate eiuſdem principis, qui breue ſuum confirmare & manutenere poſſet. Nam litigans non debet diffidere de iure ſuo, nec de victoria vſque ad finē litis, vt dicit Bald. in. l. fin. in. iiij. col. C. de edict. di. Hadr. toll. Quia in re dubia non tenetur quis cedere, ſed poteſt expectare ſententiam, per quam

Cōmiſsio vel reſpectum impetratum, &c.

Cedere quis nō tenetur in re dubia, ſed, &c.

quam res fiat clara, vt in notabili caſu tradit Gemin. in.c.ij. in glo.fi.de reſcrip.lib.vj.& ante ipſum Rom.in cõſ.cccxxix. colum.iij.verſ.cæterum. Quorum dicta approbauit Rota in cauſa Leonen.parochialis de Iared, coram domino Nicolao Piccolomineo die.xvij.Februarij.M.D.xxxiij.vnde ſicut epiſcopus ſperauit reductionem breuis, & obtinuit: ita Sebaſtianus poterat ſperare reualidationem breuis, attento bono titulo ſuo. Nam in iſtis beneficialibus futuri euentus ſunt conſiderandi, propter varia iura, quæ quotidie ex liberalitate Papæ in ſignatura naſcuntur. Et ob eam cauſam dicitur in.l. ꝙ debetur.ff.de peculio. quòd dubij ſunt euẽtus litis. Potuit igitur Sebaſtianus ſperare ius ſuum reddi melius, prout poſtea apparuit ex detectione non iuris epiſcopi in petitorio, qui nõ poterat poſsidere Scholaſtriam, quæ prius ipſo iure per promotionem ad epiſcopatum, ob non expeditionem literarum retentionis, infra ſex menſes vacabat, vt cautum erat in breui promotionis epiſcopi. Itaque cum in iſtis beneficialibus non poſsimus nobis craſtinum polliceri, cum quotidie, vt dixi, naſcantur iura ex vbertate ſedis apoſtolicæ, non tenebatur Sebaſtianus ilico cedere, ſed euentum ſententiæ expectare, prout fecit: nam quamprimum in poſſeſſorio condemnatus fuit Sebaſtianus, ſtatim poſſeſsione ceſsit. ſuſpẽſio igitur petitori in cauſa fuit, quominus Sebaſtianus ius ſuum vſque ad ſententiam proſequeretur: illud igitur impedimentum debuit eum excuſare quo ad requiſita iſtius regulæ. Nam ſatis eſt Sebaſtianum hoc caſu fraude & dolo caruiſſe, à quibus quælibet cauſa etiá iniuſta & ſupina excuſat. vulg.l.ſi plagij.ff.de plag. Per quæ iura voluerunt doct. maximè Ioan. And. & Anto. in. c. dudum. de elect. & in cap. nõ poteſt.j.de præbẽd.lib.vj. Vbi notat Domin. & in.c.fi.de elect.eo.lib. & Ioan. And. & Anto.in cap.conſtitutus.de appel.& in cap.de multa.de præbẽ. quòd diſpenſatio quamuis ſubreptitia excuſat aſſequentem, ſecundum curatum à pœna extrauag.execrabilis. Quod dictum ſæpe approbauit Rota, tempore meo, & de temporibus ſuis idé atteſtatur domin. Guliel. auditor in collectaneis deciſionum.tit.de reg.iur. Præſertim, cum procliuiores ſimul ad abſoluendum, quàm ad condemnandum, iuxta.l. Arrianus.cũ vulg.de act.& oblig.

Diſpenſatio ſubreptitia.

Procliuiores ad abſoluendũ.

Præterea pro iſta opi. Rotæ facit, quia dum in medio cauſę

aliqua

aliqua incidentia diſcutiuntur, tempus iſtius regulæ currere non debet, vt voluit Gloſſator hic. & Bald. in ſimili in. l. contra maiores. C. de inoff. teſta. qui notabiliter per illum textũ dicit, ꝙ duo ſunt in iudicio quæ non poſſunt ſimul intentari, tunc diligentia circa vnum prodeſt alteri remedio, & facit ꝙ nõ currat tempus in eo. Et idem dicit Bal. in. l. j. C. de iur. calum. colum. ij. ver. vlterius nota. & quod notat Domin. in. c. cupientes. §. ꝙ ſi per viginti. in ver. videbitur. de elect. lib. vj. cum concor. vt notabiliter ſcribit Decius in cap. paſtoralis. in. vj. colum. num. 10. de excep. Sed in caſu noſtro iſta duo videlicet, petitorium & poſſeſſorium, ſimul intentari non poterant, propter ſuſpenſionem petitorij, ſed diligentia tantum facta reperitur ab vtraque parte in poſſeſsorio. Ergo diligentia illa faciet, & operabitur ꝙ tempus iſtius regulæ interim ad decidendum petitorium non currat, & per conſequens non debet hoc Sebaſtiano præiudicare, quia per eum non ſtetit, vt dicit Domin. in capitulo primo. §. ſolet. in. v. notabili. de reſtit. ſpol. lib. vj.

Duo quando ſunt in iudicio.

Accedat prædictis, quia per iſtam regulam quædam præſcriptio annalis induci videtur, quo caſu vbi præſcriptio ex lapſu temporis conſideratur, quodlibet impedimẽtum etiam iniuſtũ excuſat à lapſu termini, ex eo, quia in tali præſcriptione ſolum attenditur agendi potẽtia, vel impotẽtia, & ſic negligentia, non autem delictum. Ita notabiliter dicit Hoſtien. in. c. j. verſ. itẽ ſi de præſcrip. Vbi per hoc concluſit, ꝙ epiſcopo hæretico, ex quo eſt impeditus agere propter hæreſim, nõ currat præſcriptio, per iura quæ allegat in principio illius capituli: & tamen conſtat hæreticum fuiſse impeditum culpa ſui, in cuius facultate erat remouere impedimentũ. Ita hîc eſt dicẽdũ, & à fortiori in Sebaſtiano, qui de facili remouere impedimẽtũ nõ poterat, ꝑpter fauorẽ & priuilegiũ poſseſsorij.

Epiſcopo hæretico nõ currat præſcript.

Poſtremo prædicta omnia iuſtificata fuerunt, ex eo, quia poſseſsio epiſcopi fuerat infecta propter decretum irritãs in breui promotionis ſuæ poſitum. Nam eo ipſo, quòd non expediuit bullas retentionis infra ſex menſes, inducta fuit vacatio Scholaſtriæ ipſo iure, & intrabat regreſsus Cardinalis Sãctorũ quatuor. Ex cuius ceſsione habuit Sebaſtianus. talis igitur infecta poſseſsio non erat conſideratione digna, prout in ſimilibus terminis quo ad iſtam regulam conſuluit Ioachinus

nus de Narnia, olim aduocatus excellens in quodam ſuo cõſilio incip.dominus Herneus,poſito in lib.j.allegationũ. fol. cccxcij.in cauſa Naneten.eccleſiæ ſancti Nazarij.

Pro contraria verò parte, & ſic pro epiſcopo fuerunt per dominos adductã motiua ſequentia. Primo, quia iſta regula inducta eſt in odium impetrantis:quo caſu impetrantis negligentia non attenditur,ex quo propter non factũ imponit pœnas. Vnde reſultat illud,quòd vbi impeditus potuit tollere impedimentum,& non fecit,ſibi imputatur, vt in capitulo vnico.de cuſtod.euchariſt.& tradit Rom.conſi.ix.cum concor. vt ſcribit Fely.in cap.cum inter col.x.verſ.vtrum excommunicatus.de excep.& in.c.ex tranſmiſſa.col.j.de præſcrip. Sed Sebaſtianus potuit tollere,cedendo ſpolio.Igitur,&c. Nam paria ſunt,quem non fuiſſe impeditum, vel potuiſſe impedimentum tollere.c.ſi.cum ibi notatis.de elec.qui enim poteſt facere,vt poſsit,iam videtur poſſe.l.qui poteſt.ff.de reg. iur. cum concord.de quibus ibi per Modernos. *Impedit⁹ vbi potuit tollere impedimentum,&c.*

Secundo,quia præſuppoſito quòd Sebaſtiano tempus non curreret, debuit tamen Sebaſtianus proteſtari auditor corã notario,per ipſum non ſtetiſſe,quominus cauſam ſuper petitorio expediret, iuxta gloſ.in verbo,propoſita. in cap.cupientes.§.quòd ſi per viginti.de elect.lib.vj.& ſequitur Gloſſator hic in.iiij.col & Iaſ.in.l.properandum.§.ſi autem vterque.C. de iudic. & alibi ſæpe Felyn. Et ita in terminis iſtius regulæ fuit olim dictum in Rota in cauſa Salzeburgen. beneficij ſancti Nicolai, vt patet in conſilio Ioachini, tunc aduocati,incip.Vacante,&c.poſito inter ſuas allegationes. volumine.xiiij.fo.cclxiiij.aliàs.lx.col.fin. Et pro iſta opinione optimè facit quod dicit Rota in no.deciſ.cij.quæ vult, quòd ſi appellans qui habet annum ad proſequendum appellationem,infra annum committat cauſam ſuper attentatis,ſit appellans habet victoriam in attentatis,non currit ſibi tempus, ſed excuſatur:ſecus autem ſi ſuccubuit. Et illam deciſionem ſequitur Philippus Francus in cap.ex ratione. in.viij. col. de appel.pro qua eſt expreſſa authoritas Bal. in authen. ei qui. circa princip.C.de temp.appel.Cum igitur in caſu iſto Sebaſtianus in poſſeſſorio ſuccubuit,meritò dicendum eſt,illi cucurriſſe tempus regulæ. *Appellãs habens annũ ad proſequendũ.*

Ex iſtis igitur apparet articulum eſſe diſputabilem, qui-

K bus

bus omnibus bene ac diligenter diſcuſsis Rota die.xvij. Octobris.M.D.xxxiij.coram eodem domino Nicolao tenuit, concluſit,& firmauit primam opinionem,videlicet Sebaſtianum excuſandũ fore, & in pœnas regulæ non incidiſſe. pro qua opinione vltra prædicta faciunt iſta quæ ſequuntur. Primo, quia clarum eſt in iure,impedimentum ſuperueniens nõ attendi,vt inquit Bald.in.l.ſicut.C.de præſcrip. xxx.anno.in prima col.Sed iſto caſu impedimentum Sebaſtiano ſuperuenit,igitur non debet attendi.

Impedimentũ ſuperueniẽs non attenditur.

Secundo, quia quando impedimentum non euenit facto impetrantis,ſed extrinſecus contigit, non debet ſibi imputari,vt tradunt Doct.in cap.quia diuerſitatem.de conceſſ.præbend.& ibi Abb.col.fi. Sed in caſu iſto Sebaſtianus à principio non præſtitit impedimentum,quominus poſſet ſuper petitorio procedere. Nec breue Sebaſtiani à principio dedit cauſam immediatam huic impedimento.Ergo non obſtat Sebaſtino. Suadetur hoc ratione,quia cauſa immediata impedimenti,quominus Sebaſtianus poſſet petitorio agere, fuit commiſsio epiſcopi reductoria ad ius commune,& ſuſpenſio petitorij facta per eundem epiſcopum. Quibus licet breue Sebaſtiani de capiendo poſſeſsionẽ cauſam dederit,non tamen immediatam,ſed mediatam, quia breue non fuit ordinatum ad hoc, vt prohiberetur proſecutio in petitorio. Quo caſu quando culpa non eſt ordinata ad caſum, caſus non debet imputari,vt tradunt communiter Doct.in.l.ij.ff.ſi quis caut. & Rom.conſil.ix.incip.quòd pars. Nam ſola negligentia in iſtis punitur. Vbi igitur non fuit aliquis negligens, non impeditur agere,ſublato impedimento,vt tradit Bald.in authẽ. niſi triennale.circa princip.C.de bon.mat.cum vulg.traditis per Felyn.in cap.ex tranſmiſſa.de præſcript.

Impedimentũ nõ eueniẽs facto impetrantis.

Culpa quãdo nõ eſt ordinata ad caſum, &c.

Negligẽs.

Tertio,quia licet de iure ciuili impedito culpa ſua currat tempus,tamen hoc nõ ita procedit de iure canonico, vt dicit Alexand. in conſilio. lviij. viſo & perlecto. circa fi.lib. v. ſequitur Iaſ.in.§.rurſus.inſtit.de actioni.allegant text.in ca. quia diuerſitatem.de conceſ. præbend. quem ad hoc dicunt ſingularem.Et hoc ſequitur ibi Imol.& Præpoſit.in cap.j.in iiij.col.quo tempore mil.in vſib.feud.

Impedito licet culpa ſua currat tẽpus, &c.

Non obſtant, quæ in contrarium adducta fuere. Primo. quòd regula iſta inducta fuit in odiũ impetrantis. Nam reſpõdetur.

De regula inducta ĩ odium.

detur hoc eſſe verum, quando deprehenderetur in negligentia notabili, nec aliquam haberet excuſationis cauſam, vt hic, Nam tunc pœna regulæ procedit: ſecus verò vbi eſt cauſa excuſationis, vt ſuperius deductum eſt.

Nec obſtat, Sebaſtianum potuiſſe tollere impedimentum, quia reſpondetur non eſſe verum: quia pendebat ex voluntate epiſcopi aduerſarij, qui ſuſpenderat petitorium. Et ſic non pendebat ex voluntate vel poteſtate Sebaſtiani. Nec obſtat, quòd Sebaſtianus dedit cauſam, quia reſponderetur, quòd illa cauſa impetrationis breuis non fuit ordinata ad hoc, quia per illud breue non fuit proſecutio cauſæ impedita. Nec obſtat etiam, quòd Sebaſtianus debebat cedere: quia vt dictũ fuit, non reperitur hoc iure expreſſum. Nam nemo tenetur ius ſuum indiſcuſſum relinquere, vt dicit tex. in. l. illud. in prin. ff. de pet. hær. Vltimo non obſtat illud de proteſtatione, quia reſpondetur illud procedere quando impedimentum prouenit à iudice, ſecus ſi prouenit à parte. Quia tali caſu licet proteſtatio ad cautelam ſit vtilis, tamen quando impedimentum non obuenit culpa iudicis, proteſtatio nõ eſt neceſſaria, vt dicitur in. l. cum ipſe. de excuſ. tut. & traditur in cap. ex inſinuatione. de appel. & per Bart. in. l. Senatus. ff. de offic. præſid. Innocen. in cap. ex ratione. de appel. Et ibi hoc latè probat Philip. Francus in. iiij. col. Et ita debet intelligi quod dicit Anton. de Butrio in conſil. xxviij. Abb. in cap. plerunque. de reſcript. Et cum prædictis concurrit Petr. de Ancha. in. d. cap. cupientes. & Imol. & Moder. in cap. fin. de appel. Et ita in terminis iſtius regulæ & impedimenti declarat ille doctus Gloſſator Pragmat. ſanctio. titulo de pacific. poſſeſ. in ver. proteſtari. col. fi. De qua tamẽ proteſtatione in ſpecie dicetur inferius in ſua propria quæſtione.

Proteſtatio quando eſt neceſſaria.

Non obſtat etiã deciſio Rotæ. cij. ſuperius allegata, quia loquitur quando idẽ appellans cauſam cõmiſit ſuper attẽtis. Sed in caſu noſtro Sebaſtianus impetrans non commiſit cauſam ſuper ſpolio, ſed epiſcopus. Igitur ſumus extra caſum. Nam primo caſu ipſe idem præſtat ſibi impedimentum, ſecus in ſecundo caſu. Vel dicas quòd illa deciſio non eſt ita ſimpliciter vera, ſed debet intelligi ſecundum ea quæ notat Iaſ. in. l. contra maiores. in fin. C. de inoffic. teſta. Et ad eam reſpondet etiam Decius in cap. ex ratione. de appel. Stat igi-

tur concluſio firmata per Rotam, quòd prædictum impedimentum excuſat à pœnis iſtius regulæ. Et ita in vna Conuerſana Archipresbyteratus coram me concludit Rota. xxvij. Februarij. M.D.xxxiiij.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, an derogatio regulæ facta in commiſsione directa primo auditori iuuet ipſum impetrantem, quo ad gratiam ſubrogationis, vel ſi neutri impetratá coram ſecundo auditore in ſecunda inſtantia?

SOLVTIO. Aliàs tempore fœlicis recordationis Sixti Papæ quarti in Rota iſte caſus diſcuſſus fuit, videlicet Ioan. Carlin. & Adam impetrarunt beneficium poſſeſſum per Ioánem Erphreum conuentum. Sed Adam qui erat poſterior in data, commiſit cauſam contra dictum Ioannem poſſeſſorem annalem cum derogatione iſtius regulæ in totum. Ioá. Erph. poſſeſſor dat de iure dicti Ioá. Carlini primi impetrantis. Et quia dictum ius Ioá. Carlini oppugnabatur ab Adam. Ex illo capite, quia non fecerat mentionem de iſta regula, nec vnus, nec alter obtinuit tanquam ſeinuicem confundentes. Sed Ioan. Erph. obtinuit in iſta prima inſtantia abſolutoriam tantum, à qua appellatur Adam. Et lite pédente coram ſecundo auditore moritur Ioan. Carlin. Adam obtinet mandatum de ſubrogando directum iſti ſecundo auditori, continens in ſe gratiam ſi neutri, abſque derogatione iſtius regulæ, quod illi auditori ſecundæ inſtantiæ citato Ioan. Erph. ad dicendam contra præſentauit: Ioan. Erph. reus excipit de iſta regula contra dictam gratiam ſi neutri. In qua huic regulæ, vt dixi, non fuerat derogatum. Adam replicat, ſufficere ei in prima commiſsione primo auditori directa fuiſſe derogatú. Quæ derogatio ſufficere ſibi videbatur: Ioan. Erph. replicabat nihil habere commune illud iudicium cum iſto, quia derogatio illa non iuuat, quo ad gratiam ſubrogationis, & ſi neutri, impetratam in iſta ſecunda inſtantia, coram ſecundo auditore. Dubitatur modo quis iſtorum melius, ac verius dicat. Licet iſte caſus contigerit, vt dixi, tempore Sixti quarti: tamen ignoro quid tunc concluſerit Rota. Et ideo ego ex facti ſerie colligam aliqua motiua, quæ videbuntur magis iuridica, deciſionem poſtea eius ſapientioribus relinquens.

Quòd autem iſti ſubrogationi & gratiæ ſi neutri, obſtet

regula,ex eo probatur: quia tempore primæ commiſsionis impetratæ per Adam,non cogitauit Adam,neque Papa concedens de gratia ſi neutri, poſtea concedenda. Quod apparet, quia tempore primæ commiſsionis Adam impugnabat ius dicti Ioannis Carlini,ex eo capite,quia non fecerat mentionem iſtius regulæ. Ergo tunc non cogitabat, quòd deberet ſe ſubrogari in eo, maxime,quia tunc viuebat Io. Carlin. & non poterat de futuris diuinare,vt dixit textus in capitulo, vt noſtrum.vt eccle.benefi. Nam ſolius,& proprij eſt ſcire futura Dei.l.quòd quidam.§.quòd dicitur.ff.de acquiren. hæred.l.cum ad præſens. ff.ſi cer.pet.gl.in l.relegatorum.ff. de pœnis. Ergo ad incogitata animus concedentis non extenditur.l.tres fratres.ff.de pact.l. qui cum tutoribus.in fin. ff. de tranſac. Et conſequenter,nec extēditur conceſsio,quia actus agentis non operatur vltra intentionem eius.vulga.l.non omnis.ff.ſi cer.peta.& capitulo,ſi ſacerdos.vbi notat Abb. de offic.ordi. Præſertim cum ſignatura cōceſsionis poterat habere effectum in eo quod tūc erat,videlicet vt admitteretur ad proſecutionem cauſę,ac ſi annus duraret abſque eo,quòd extenderetur ad iſtam nouam gratiam,iuxta notata per Guliel.de Cu.in l.item.& ad litem.ff.de procurat. Pro quo optimè facit deciſ.xix.incip.fuit dubitatum.in nouis.

Dei eſt ſcire futura.

Conced. animus ad incognita non extenditur.

Infertur igitur ex hoc concluſio firma, quòd commiſsio illa prima non ſuffragatur,quo ad iſtam nouam gratiam: & multo minus, quo ad diuerſam materiam, qualis erat iſta. Nam diuerſum eſt, quòd in fauorem Adæ ſit derogatum iſti regulæ in commiſsione primæ inſtantiæ, vt regula non obſtante admittatur ad proſecutionem cauſæ, ac ſi annus duraret. Et quòd ſit derogatum regulæ in fauorem iuris Io. Carlini,qui viuens regulæ nō derogauerat. Cum igitur iſta ſunt diuerſa,ex diuerſis nō ſit illatio. vulg.l.fi.ff.d.calumnia.&.l. Papinianus exuli.ff.de minoribus.

Et hoc à fortiori locum habet, quia Adam in dicta commiſsione primæ inſtantiæ hoc non ſolum cogitauit, ſed nec petiit,cum ius Ioan.Carlini potius impugnaſſet: ex iſto capite,videlicet, quia regulæ non derogauerat. Ergo nec Papa videtur vltra,quàm petierat conceſsiſſe.argu.c.inter dilectos.§.cæterum.de fide inſtrumentorum. Maximè contra regulam, quæ eſt ius ſcriptum, vt notat Fede. in tracta. per-

Papa non videtur vltra conceſſiſſe quàm petierat.

 mut.

mut.quæſt.prima.iuncto cap.ſi Papa.de priuileg.

Præterea, quia impetratio Ioan. Carlini qui non ſeruauit requiſita,non ſolum fuit nulla propter dicentem hic poſitum ſed adeò Ioan. Carlin. inhabilitatus fuerat, quòd non poterat ſi viueret venire ad iſtud ius commiſſum. etiam per viam ſubrogationis, vel gratiæ ſi neutri,vt patet hic in text.Et iſta inhabilitas non repetitur in gratia ſubrogationis, vel ſi neutri purgata.Cum igitur hæc de nouo emergunt, & nouo auxilio indigeant, concludendum eſt gratiam iſtam non ſuffragari: quia commiſsio non extenditur ad nouam gratiam poſtea ſuperuenientem, & longo interuallo in alia inſtantia conceſſam,quia ſignatura nihil plus dat, quàm verba importent.argumen.capit.ex tenore.& cap. porrò. de priuilegiis. Et commiſsio ſolum continebat,quòd Adam tantum admitteretur ad proſecutionem cauſæ, non obſtante regula,cui nõ derogabat in ſua prima impetratione:quæ quidem derogatio illi non ſufficiebat ad vincendum propter obſtaculum iuris dicti Ioannis Carlini. Quod quidem ius licet eſſet inefficax ad obtinendum contra dictum Ioannem Erph.poſſeſſorem annalem, propter exceptionem regulæ, quam dictus Ioan. Carlini non obſeruauerat: erat tamen efficax ad repellendum. d.Adam poſteriorem in data. Itaque dictus Ioã. Carlini erat ſicut canis hortorũ, qui braſsicas comedere non poteſt, nec alios permittit eas comedere, ad inſtar.l. Fuſiæ Caniniæ. Adam igitur in iſta ſecunda inſtantia non poterat obtineret contra poſſeſſorem ex ſuo iure antiquo, niſi ex nouiter impetrato, cui obſtat regula, cuius derogatio facta in dicta commiſsione primæ inſtantiæ non videtur extendenda,vt proſit iſti nouæ gratiæ ſubiectæ exceptioni regulæ.capitulo,ſtatutum.de elect. lib. vj. Cum vnius incluſio ſit alterius excluſio.vulg.capitulo.nónne.de præſumpt. Nam commiſsiones ſunt ſtricti & limitati iuris, vt notatur in cap.j. & in capitulo,diſpendia.& in capitulo,ſtatutum.de reſcrip. lib. vj.Ergo limitatum effectum debent producere. capitulo, ſi quem de procur.lib.vj.Nam quantum petitum,tantum conceſſum,vt notat Felyn.in cap.poſtulaſti.

Signatura nihil plus dat, quàm verba importent.

Ex qnibus omnibus concludo, derogationem factam in illa commiſsione primæ inſtantiæ non ſuffragari, quo ad iſtam gratiam ſi neutri.

Vnum

Vnum tantum prædictis obſtat,quia qua ratione dicimus, ꝙ Adam vigore primæ commiſsionis ſemel admiſſus ad proſecutionem cauſæ,vigore iuris ſui poſſet admitti etiam in ſecunda & tertia inſtantia,donec eſſet finita,eadem ratione & quãdo fuit ſubrogatus:quia illud ius acquiſitum,eſt effectum vnum & idẽ cum ſuo. argumento.l.hæreditas.ff. de acquirenda hereditate. Quia quando iura duorum perueniũt ad vnũ, iudicatur pro vno,vt habetur in.l.ſingularia.ff. ſi certum petatur. pro quo facit notabile dictum Bald.in.l.iij.§.ſed vtrũ. in prima quæſtione.ff.de minoribus.vbi dicit, quòd conſenſus patris præſtitus filio agenti in cauſa principali,videtur durare etiam in cauſa executionis: quia ſufficit,ꝙ authorizauit in prima cauſa,ſiue ſit actor,ſiue reus.quod dictum refert,& ſequitur Fely. in cap.edoceri.in.iiij.col.verſi.& adde. de reſcript. Sed ego in meo libro non inuenio : magna tamen eſt authoritas Fely. Et licet ſic diuerſa inſtãtia,eſt tamen eadem cauſa. Et quicquid iuuare poterat eũdem Adam in prima inſtantia,poteſt iuuare in ſecũda & tertia,per ea.quæ dicta fuerunt ſuperius in quinta quæſt. quia ſufficit, quòd ſemel quis ſit admiſſus ad proſecutionem cauſæ,non obſtante iſta regula. Quia illa admiſsio debet intelligi vſque ad finem cauſæ, quæ per tres inſtãtias terminatur. Cogitandum tamen eſt ſuper iſtis,quia materia eſt valde dubia.

Iura duorum quando perueniunt ad vnum.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, nunquid impetrans impugnans poſſeſsionem annalem,poſsit poſtea eam approbare,opponendo de regula contra ius tertij?

Impetrãs impugnãs poſſeſsionẽ annalem. Commodum reportare.

SOLVTIO. Videtur dicendum,quòd non:quia ex eo, quòd quis impugnat,non debet commodum reportare,vulg. regula,ex eo.de reg.iur.lib. vj. Tamen, vt perfecta reſolutio habeatur,diſtinguo duos caſus.Primus eſt, quando impugno poſſeſsionem annalẽ aduerſarij mei, excipiẽtis de regula iſta. Et tali caſu contra eundem non poſſum me ex poſſeſsione ſic impugnata tueri ad effectum, vt ſub prætextu dictæ poſſeſſionis annalis à me impugnatæ debeam vti exceptione iſtius regulæ,& ita procedit text.cum materia ſua in dicto capitulo,ex eo.Aut verò impugnaui poſſeſsionẽ aduerſarij mei annalẽ in vno caſu,& ille poſtea poſſeſsionem ſuam ex alio iure tertij defendit,& tunc contra ius tertij ad illius excluſionem

potero me ex poſſeſsione aduerſarij, quàm aliàs impugnaueram, iuuare, quia directè non iuuo me ex poſſeſsione aduerſarij contra ipſum, ſed contra ius tertij ab eo productum. Ita limitat illum text. in. d. c. ex eo. dominus Anton. in cap. cũ olim. in. viij. col. verſic. quandoque reprobus. de cenſi.

Sed aduertendum eſt, quia iſta limitatio non ad plenũ mihi ſatisfacit, quia ius tertij hoc caſu reputatur iſtius aduerſarij poſſeſſoris opponentis de eo. Et exceptio contra illud ius effectualiter tendit contra poſſeſſorem, non contra tertium, quia non eſt in lite. Itaque illa iuris regula, de qua in. d. cap. ex eo. adhuc militare videtur. Et ideo conſideranda eſt alia limitatio, quam tradit Abb. in cap. capitulum. in fin. de reſcrip. quam ibi Fely. latius & clarius exponit, & ſequitur, videlicet, quòd ex eo, quòd quis impugnat, poteſt ſe fundare, pendente impugnatione, pro qua adhuc pronuntiatum nõ fuerat: quia cum euentus litis ſit dubius, ſi non poſſet ſe ex materia impugnata iuuare, contrà aliud ius poſſet ſequi: quòd ſi in impugnatione ſuccumberet, etiam in iſto ſecundo iudicio, in quo quis ſe ex actu impugnato tuetur, grauaretur, quod eſſet inconueniens, vt latius hoc declarat Ro. in conſil. cccxlvij. incip. quo ad articulũ, &c. in. ij. dubio. Et ad propoſitum. d. c. ex eo. plures alias limitationes proſequitur Fely. loco ſuperius allegato, quæ ibi videri poſſunt. Sed quicquid ſit, prima reſolutio D. Anto, mihi magis placet: pro qua faciũt ea, quæ dixi in regula de nõ toll. iu. quæſi. q. xiiij. & optimè declarat Ro. in. d. conſ. & illud conſil. & dictum Abb. tentum fuit in Rota in vna Vrbeuetan. archipresbyteratus de menſe Decembri. M.D.xxxix. coram R. D. Io. Paulo, dum cõtra fundantem ſe in alleg. Lapi. lxxxix. allegabatur illa regula iuris, ꝙ nõ poterat ſe in ea fundare ex qua prius impugnauerat titulũ prædeceſſoris: fuit pro reſpõſione allegatum dictum Abb. & Rom. in locis ſuperius allegatis, cum quibus tranſiuit Rota.

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

Impetrare officiũ.

QVAERO, dicitur hîc (quicunque beneficium, &c.) quid ſi aliquis impetraret officiũ alicuius annalis poſſeſſoris, puta ſcriptoris apoſtolici, vel aliud ſimile, nunquid obſtet regula?

SOLVTIO. Videtur quòd non: quia regula loquitur de beneficio eccleſiaſtico, quod ſolet per collationẽ, vt aliá prouiſionem

uiſionem dari. Sed officia huiuſmodi dantur per vẽditionem. Ergo in illis nec mens, nec verba regulæ verificantur. Nã diſpoſitio ſimpliciter loquens de beneficiis, non comprehendit officia ſæcularia, cuiuſmodi ſunt iſta, vt tradit Decius in. l. fi. not. iij. C. de pact. Super hoc tamen videnda ſunt, quæ latius ſuperius dixi in regula de infir. reſignãtib. & in regula de impetran. ben. per obitũ famil. Card. & dicam in regula, de triẽnali. & alibi ſæpe.

Diſpoſ. ſimpliciter loquẽs de benefi.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, an regula iſta procedat in omnibus beneficiis etiam curatis, an verò ſimplicibus?

Beneficia curata, ſiue ſimplicia.

SOLVTIO. Si proprietatẽ verbi beneficij cõſideremus, intelligenda erit de ſimplicibus tantum. vt in capitulo fi. de præbend. Si vero capiamus beneficium largo modo, & tunc venient curata vt dicit glo. j. in. c. j. de reg. iur. lib. vj. Difficultas igitur eſt, quomodo hîc capietur. Dicet fortaſſis aliquis, ꝙ ex quo ſumus hic in pœnalibꝰ, verba ſtricto modo capi debent & ſimpliciter, non autem largo modo. d. c. fi.

Beneficiũ largo modo.

Breuiter omiſsis diſputationibus, mihi videtur, regulam intelligi debere generaliter de quibuſcunque beneficiis, tã ſimplicibus, quàm curatis. Nam ex quo ratio regulæ vniformis eſt, vtroque caſu, nec poteſt aſsignari rationis diuerſitas, militabit diſpoſitio iſta pariformiter in omnibus. Et hoc procedit etiam in odioſis, in quibus fit extenſio, vt dicit glo. in. c. j. de temp. ord. lib. vj. in ver. Italiæ. & gl. in verb. eligatur. in clem. j. de elect. & tradit Iaſ. in. l. fi. ff. de in ius vocã. Præſertim, quia iſta diſpoſitio, quæ lites execratur, concernit vtilitatem publicam, vt eſt probatum ſuperius in. j. & . ij. quæſt. & fauet poſſeſſoribus. Igitur capienda eſt interpretatio ampla in fauorem eorum, quorum commodum regula iſta reſpicit. cap. odia. de reg. iur. li. vj. & vulg. l. quod fauore. Eſt bene verũ, quòd quidam antiqui fuerunt in iſta opinione, quòd regula iſta tãtum haberet locum in ſimplicibus beneficiis: moti præcipuè iſto fundamẽto, quia quãdo verbo beneficij additur aliqua qualitas, nunquam comprehenditur ſub diſpoſitione de beneficiis ſimpliciter louqente. vt eſt text. in capitulo, licet canon. & cap. ſtatutum. de elect. libro ſexto. Sed beneficium curatũ habet qualitatem. Ergo non cõprehenditur appellatione beneficij. facit cap. cum in illis. de præbend. libro ſexto. Sed tenendo

nendo primam opinionem ad iſtud argu. reſponſum fuit ſuperius in prima,tertia,& quarta.q.proœm.iſtarum regularũ, & etiam reſpondebo in quæſtione ſequenti.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO,an habeat locũ iſta regula in epiſcopatib⁹? SOLVTIO.Iſta difficultas videtur decidi ex his, quæ Ludo.Rom. ſcribit in conſ.cccxl. circa primum.in ſecundo dubio.vbi tenet regulam diſponentem literas quaslibet gratiarum de beneficiis conceſſas infra ſex mẽſes expediri debere,alias eſſe nullas,locũ non habere in gratiis factis de epiſcopatu propter excellẽtiam dignitatis, vt in c.dilectus.de conceſ.præb.& aliis rationibus,vt ibi per eum. Et hoc,quod de epiſcopatibus dictum eſt,Io.Aloiſius Tuſcanus Mediolanen.quondã aduocatus inſignis, & poſtea à Sixto. IIII. eius exigentibus meritis cameræ apoſtolicæ factus Auditor,in quodam ſuo conſil.incip.conſtat ex actis, reddito in cauſa Numburgen.præpoſituræ.in.j.vol.extendit habere locum in aliis dignitatibus,in quibus expreſsè voluit iſtam regulam non habere locum. Rationem aſsignat,quia regula eſt odioſa,exorbitans,& pœnalis,& in tali materia reſtringibili,& non fauorabili,appellatione beneficiorum non veniũt dignitates,niſi expreſsè dicatur,vt patet in cle. j. de ſequeſt. poſſeſſ.& fruct. vbi Papa non fuit contentus loqui de beneficio:ſed ſubiũgit,etiã ſi dignitas,&c. Ad idem cle.j.de cauſ. poſſ.& prop. Addo pro iſta parte duas ratiões.Prima eſt,quia ex verbis colligitur mens diſponẽtis.vulg.l. Labeo. de ſupel. lega. Sed verba iſtius regulæ,iuncta regula de triennali, arguunt,Papam nolle regulam iſtam habere locum,niſi in ſimplicibus,ex eo,quia hic dicit(quicunque beneficium eccleſiaſticum,&c. impetrauerit.) In regula verò de triennali, dicit (quicunque eccleſiaſtica beneficia qualiacũque ſint, &c.) Et ſic ex iſto modo loquendi apparet, ꝙ in reg.de triennali voluit comprehendere dignitates.In regula verò iſta, ſola ſimplicia beneficia:nã aliàs Papa appoſuiſſet hic ſicut ibi vniuerſalia verba,per quæ comprehẽdi poſſent.Apparet ergo,quòd iſtum caſum tanquam omiſſum relinquere voluit ſub diſpoſitione iuris cõmunis.arg.l. commodiſsimè.ff.de lib.& poſth.

Secunda ratio eſt,quia dignitates vt plurimum per regulas & extrauag. ſunt reſeruatæ,vt patet ſuperius in regulis ſuis. Et

Literæ gratiarũ de beneficiis cõceſſa.

Dignitates in materia reſtringibili.

Et tamen conſtat,regulam iſtam in reſeruatis locum non habere,vt alia quæſtione dicetur. Quia in reſeruatis,non eſt dare paſſeſsionem nequæ detentionem,obſtante decreto,iuxta text.in cap. ſi hi contra quos.vt lit.pend.libr.vj.Et tenet deciſ.v.vt lit.pen.in antiq.& deciſ.j.de reſt.ſpol.& deciſ.j.vt lit.péd.in antiquio.vbi dicitur ita ſeruaſſe Rotam:& Collector ibi dicit,ſe ita pronuntiaſſe.& abſque poſſeſsione vel detentione exceptio iſtius regulæ non procedit.arg. c.ſine poſſeſsione.de reg.iur.lib.vj. *Detẽtia.*

Poſſet tamen prædictis non obſtant.contraria opi.aliquibus rationibus ſuaderi.Primo,quia iſta regula eſt ædita in fauorem poſſeſſorum:ergo debet intelligi,prout loquitur generaliter de poſſeſſoribus quorumcunque beneficiorum,nemine excepto:ita quòd verbum,beneficium,hîc appoſitũ,fauore poſſeſſorum,& odio moleſtantium, intelligetur largo modo,vt cõprehendant dignitates.Et iſta opi.poſſet hoc medio ſuaderi:quia clarũ eſt,argumẽtũ valere de perſonis ad res,vt patet in.l.qui furere.vbi Alb.& Bal.notant.ff.de ſta.ho.& in l.ſi quis inquilinos.§.ſi ita.ff.de leg.j.Sed iſta reg. non capit reſtrictionem perſonarũ poſsidentiũ,vt in alia.q.eſt dictũ,& patet ex verbis regulæ ibi,quicunq;,&c.Ergo nec capere debet reſtrictionem reſpectu rerum,id eſt beneficiorum:cũ fauor, qui datur perſonis,eſt reſpectu beneficiorum.Præterea, quia licet aliàs in materia ſtricta & odioſa appellatione beneficij non veniant curata,nec dignitates:falit tamen hoc, niſi verbum beneficij ſit prolatum à lege.Quia tunc etiã in materia odioſa cõprehendũtur curata & dignitates.Ita dicit Fely. in.c.poſtulaſti.in.xvj.col.ver.facit etiã deciſio.&c.de reſcri. vbi plura ad hoc allegat.Sed in caſũ noſtro verbũ beneficij, profertur à lege.igitur,&c.Et per iſta poteſt etiã reſponderi ad arg.quorundam antiquorũ,poſitum in præcedenti quæſt. qui volebant iſtam regulam non procedere in curatis,ex eo, quia qualitas curæ adiecta verbo videbatur mutaſſe diſpoſitionẽ ſimpliciter de beneficio loquentem.d.c.ſtatutũ. Quia ad hoc reſpõdet Aret.& Moder.repet.in.l.ij.in prin.de verb. oblig.& Petr.de Anch.in.d.c.ſtatutum.qui videatur.Et licet epiſcopatus propter excellentiã dignitatis ſub diſpoſitionibus ſimpliciter loquentibus nõ cõprehẽdatur, iuxta not. per glo.in.c.iij.de præbẽ.lib.vj.Et ibi Io.And.refert, ita Nicolaũ *Argumẽtũ de perſonis ad res.* *Beneficij verbũ prolatũ à lege.*

Quartum

Quartum declaraſſe. Et tenet expreſsè Domi. in cap. ſi propter, in. iij. col. de reſcript. lib. vj. & Moder. in tract. benefi. in iij. q. primæ partis. Illud procedit quando diſpoſitio eſt odioſa eccleſiis, quæ aufert electionem capitulo, quæ illi competit de iure communi: & eſt eccleſiis multum fauorabilis, propter iudicium plurimorũ de meritis, & ſufficiẽtia electi perquirentium: quod ceſſat in Papa, de quo loquitur text. in. d. c. ij. & in. c. quia periculoſum. de ſenten. excom. lib. vj. Secus eſt in conſtitutione fauorabili: nam quatenus epiſcoporum fauorem concernat, diſpoſitio ſub illa comprehenditur. arg. eorũ quæ dicit Bart. in. l. item ſi poteſtate. ff. de his, qui ſunt ſui. vt dicit Pet. de Anch. in cap. j. de re iud. lib. vj.

QVAESTIO VIGESIMA.

Adminiſtratio perpetua.

QVAERO, an habeat locum iſta regula in adminiſtratione perpetua data per teſtatorem, aut in altarib⁹, ſeu oratoriis?

Beneficia eccleſiaſtica.

SOLVTIO. Crederem ꝙ non, quia iſta non ſunt beneficia eccleſiaſtica, de quibus loquitur iſta regula: quia illa dicuntur eccleſiaſtica beneficia, quæ habent ſigna beneficij eccleſiaſtici: iſta nõ ſunt huiuſmodi, quia pro illis dant certa ſtipendia annua, vt officientur, & plura teneri poſſunt, nec incompatibilitatẽ inducunt, nec ſub diſpoſitionib. de beneficiis eccleſiaſticis loquentibus, cõprehenduntur, vt probat Andr. Sicul. poſt alios in clem. gratiæ. col. penul. & fi. de reſcrip. ergo nõ poſſunt beneficia propriè appellari. pro quibus faciũt ea, quæ tradit Fely. in. c. in noſtra. in primo correll. & in. c. ex parte. el. ſecundo. de reſcript. Si verò altaria de cõſenſu epiſcopi erigerentur, vel darentur in titulum, tunc, quia in illis concurrit eadẽ ratio, quę in beneficiis, per ea quæ ſcribit Rochus Curtius in tract. iur. pat. in verſic. conſtruxit. in. lxxix. q. in talibus adminiſtrationibus, altaribus, vel capellis haberet locũ regula. Et ita concludit Decius in conſil. ccx. col. j.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

Impoſitio penſionis.

QVAERO, an regula iſta habeat locum in impoſitione penſionis impoſitæ ſuper beneficio per annum poſſeſſo. Exempli gratia. duo litigãt ſuper beneficio à tertio nullum ius habente per annum detẽto, & vnus ex iſtis duobus litigantibus ad ius dicti beneficij pertinebat, reſignauit in alterum impoſita penſione certi valoris, Papa penſionẽ conceſſit:

conceſsit: dubitabitur, nunquid dictæ conceſsioni penſionis obſtet iſta regula?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ non: cum regula loquatur de beneficiis impetratis, & penſio propriè loquendo, non eſt beneficium eccleſiaſticum, vt patet in. c. quamuis. de præb. li. vj. & latè Fely. poſt Abb. in. c. ad audientiã. de reſcri. Et dixi in regul. de infirmis reſign. Vbi igitur beneficium nõ impetratur, ceſſat diſpoſitio regulæ. Nam vt dicit Bald. in tit. de pact. Conſt. vbi non eſt ſubiectum corruit correlatiuũ. Et hoc adeò verum eſt, ꝙ licet per contractum matrimonij, vel conſecrationem in epiſcopum, vacet primum beneficium ipſo iure, non tamen vacat penſio, quia non eſt beneficiũ, vt dicit Card. in cle. j. in. vj. q. de ſuppl. neg. prelato. Hinc eſt, ꝙ habens penſionem nõ obligatur ad reſidentiã, nec aſſumere aliquem ordinem ſacrum, nec ad tria onera ad quæ beneficia obligantur, videlicet, ad hoſpitalitatem, onera epiſcopalia, & procurationẽ debitam viſitãtibus, vt in. c. extirpãdæ. de preb. ç. prohibemus. de cenſi. vnde iura prædicta, quę de beneficiis loquũtur, meritò in penſionibus locum non habẽt. Sicut etiã titulus de permutatione beneficiorum nõ habet locũ in permutatione penſionis cum beneficio, inter quæ nõ habet locũ permutatio, ſicut inter beneficia, vt not. Car. de Imol. ĩ. d. cle. j. & tradit latè Paul. Rom. in tract. pẽſio. q. vij. Pariformiter igitur dicendũ erit hic, ꝙ regula iſta de impetratione beneficiorum loquens, non habebit locum in penſionibus.

Penſio nõ vacat.

Pẽſionem habentes ad quæ tenantur.

In contrariũ tamen facit tex. in. c. ad audientiã. de reſcrip. vbi penſio & beneficium æquiparantur. Et illi etiam cõpetit beneficij diffinitio: nam dicitur beneficiũ quaſi benè faciens: ſed illa etymologia militat in penſione ergo dicitur beneficium. Suadetur hoc, quia penſio eſt pars quædã beneficij ſubſtantialis: ergo reputatur beneficium, quia idem iuris eſt de parte, quod de toto. c. maioribus. de præbend.

Sed vt omnia iſta reſoluantur, penſiones dupliciter conſiderari poſſunt, videlicet, quando dantur in titulum vel in ſtipendium. Primo caſu poſſet habere locum regula, prout dicit Fely. in. c. de quarta. in. iij. col. de reſcrip. fuiſſe iudicatũ in Rota ſuper Regula Cancellariæ. xxiiij. quæ ſimpliciter ſicut iſta de beneficis loquitur. Et tamen illa regula procedit in pẽſione, quæ datur in titulũ, quæ impetrari poſſet. Et ita etiam

Penſiones dupliciter cõſiderãtur.

nouiſsimis

Sententia priuatiua. nouiſsimis tẽporib' tenuit Rota, xij. Maij. M.D.xxxvj. in vna Placẽtina penſionis, coram. R.P. Domin. Marcello epiſcopo Marſican. Quæ voluit ſententiam priuatiuam quorumcunq; beneficiorum comprehendere tantum penſiones, quæ dantur in titulum, per ſuperius dicta, & per ea quæ tradit Ioan. Baptiſt. Caſsialup. in tract penſio. quæſt. xxx. Si verò non dantur in titulum, ſed ſimpliciter conſtituuntur ſuper beneficiis eccleſiaſticis, tali caſu iudicantur vt res temporales, adeò, quod illegitimi, & baſtardi illas ſine diſpenſatione obtinere poterunt. Vt. xx. die huius menſis Maij. M.D.xxxviij. tenuit Rota in vna alia Cæſarauguſtan. portionis, aliàs penſionis corã R.P.D. Petro Vortio epiſcopo Aquen. pro qua deciſ. conferunt ea, quæ Curt. tradit in tract. iuriſpatron. in verbo competens. in. ij. q. principali. & quia non reperitur hoc à iure prohibitum. Et pro iſta diſtinct. faciunt ea quæ ſcribit Oldr. conſil. lxxxj. & Geminia. in. c. fi. de præb. libr. vj. &. Doct. omnes. d. cle. j. de ſuppl. negligen. prçlat. Cum aliis de quibus per Fely. in. c. poſtulaſti. in. xj. col. de reſcript. quæ addi poſſunt ad ea, quæ dixi in reg. de infirmis reſignantibus.

QVAESTIO VIGESIMA SECVNDA.

QVAERO, an iſta regula habeat locum in hoſpitali?

SOLVTIO. De iſta quæſtione dixi in regula de infirmis reſignantibus, & in aliis regulis. Et dicetur etiam infrà in regula de triennali poſſeſſore. Et quia ex ibi dictis poterit haberi reſolutio, quo ad præſentem regulam, non repetam.

QVAESTIO VIGESIMA TERTIA.

Beneficiũ reſeruatũ. QVAERO, nũquid exceptione iſtius regulæ poſsit vti detinens beneficium reſeruatum?

SOLVTIO. Hæc quæſtio pendet modo in Rota, coram me in vna Lucen. cappellaniæ Sancti Michaelis. & nihil adhuc eſt deciſum. Quamobrem quæſtionem iſtã breuiter pro vtraque parte diſputabo.

Pro parte negatiua, quòd locum non habeat regula, facit vnum. Quia verba iſtius regulæ loquuntur ſimpliciter de beneficiis. Ergo debet intelligi de beneficiis nõ habentibus qualitatem reſeruationis. arg. l. quæſitum. §. illud. de leg. iij. & c. ſtatutum. de elect. lib. vj. Quia verba ſimpliciter prolata, debent intelligi ſimpliciter, non ſecundum quid, l. j. ff. de dona. l. fin.

l.fi.C.de his,qui ve.æta.impet.l.hoc legatum.ff.legat.iij.Accedat prædictis,quia videmus,quòd poſsidens ex prouiſione ordinarij beneficium reſeruatum,non facit fructus ſuos,vt videtur tenere Specul.& Ioan.Andr.in tit.de diſpen.§.videndum.reſtat.in vltimo fol.verſ.ſed pone quòd aliquis. & facit deciſio Rotæ.iiij.de reſt.ſpoliat.Innocen.& Abb.in cap.cum dilectus.penulti . notabili.de iur.patron.in.c.dilecto.col.ij. de præbend.Adeò,quòd poſſet condemnari in fructibus,qui percipi potuerunt,vt ſentit Rota in antiquis. deciſion.cxxx. nota,quòd vbi agitur.&c.Ergo nõ debet iuuari regula, quia alàs iniiceret laqueum animæ eius,quod eſſe non debet.c.de viduis.xxvij.q.j.Prçſertim quia iſta conſtitutio eſt iuris canonici,cuius principalis intentio eſt reſpicere animarum vtilitati,vt dixi latè.in cap.ij.de conſtit.lib.vj.Sed præſuppoſito,ꝙ talis detentor faceret fructus ſuos,vt plærique Moder. voluerunt,vt eſt Hyſpanus noſter Anto.Burgos in.c.ad noſtram, in.x.col.de empt.& vend.& Fely.in cap.de quarta.de præſcrip.Ex alio iſte detentor iuuari regula non debet,quia detentio reſeruati beneficij non eſt conſiderabilis,nec approbata à iure,ſed eſt damnata & punibilis.Hoc probatur,quia vbi àliàs detinens de facto beneficium,ſi ſpolietur,venit reſtituẽdus,vt tenet deciſio.j.tit.de renũt.in nouis.Iſte tamen detentor beneficij reſeruati,ſi ſpolietur,non agit ſpolio, prout tenet Rota in deciſ. xvj.in not.incip. ſi contra agentem.Et hodie hoc etiam ſeruat Rota,vt ſæpe vidi per deciſ.vij.in antiq. incip.nota , ꝙ vbi agitur.&.ccccLxxv.& Egid.deciſ.dxxxvj. in poſſeſſorio.& tenet Anto.Corſet.in tract.de poteſtate regia.in.xlj.limitat.Ergo neque debet adiuuari exceptione iſtius regulæ.Ratio iſtarum deciſionum eſſe poteſt,quia poſſeſſio beneficij reſeruati non ſolum eſt nulla : ſed etiam detentio caret omni adminiculo iuris,vt deciſ.xvij.in no .& deciſ. v.in antiquis.tit.vt lit.pendent.& eodẽ tit.in antiq.deciſio.j. ſequitur Roma.in conſ.ccccxci.in præmiſſa conſultatione: col.fin.Et ratio rationis eſt , quia reſeruatio generalis habet vim conſtitutionis & legis,vt dicit Gemin.& Moder.in cap. ſi à ſede.col.penult.de præbend.lib.vj.& idem Gemin.conſ. xxx.& omnis conſtitutio continet decretum irritans , vt notat Moder.in.l.non dubium.C.de legibus.Et decretũ irritãs (vt dicere ſolebat Guliel.de mõte Laud.in cle.ſi Romanus.

Poſsidens beneficiũ ex prouiſione ordinarij.

Reſeruati beneficij detentio.

Detinẽs de facto beneficium.

Reſeruatio generalis.

ſuper

ſuper verbo,cũ cura.de præb.)eſt penetrabilius omni gladio ancipiti omnia interiora,& occultiſsima afficiẽs,& aſtringẽs Nam eſt tam malignantis naturę,quòd quicquid inuenit,deſtruit,& in oppoſitum ducit.

Poſtremo pro iſta parte faciũt omnes rationes generales, quæ communiter in materia iſta pœnali conſiderari ſolent, videlicet,quòd cum iſta regula ſit odioſa,eſt reſtringenda.l. qui exceptionem.ff.de cond.indeb.Secundo, quia exorbitãs à iure communi,cum beneficia ab alio malè poſſeſſa, paſsim de iure poſsint impetrari & conferri.cap.in noſtris.de cõceſ. præbend.& cap.licet epiſcopus.de præbend.libr.vj. Tertio, quia eſt pœnalis multipliciter,& ideo omni reſpectu reſtringenda.iuxta regulas vulgares.cap.odia.& cap. in pœnis. de reg.iur.libr.vi.Cum igitur regula nullam mentionem faciat de beneficio reſeruato,non habebit locum in eo.Iſta ſunt in effectu,quę pro iſta opinione adduci poſſunt,quibus adde cõſilia duo Ioan.Aloiſij Tuſcani olim aduocati doctrinæ ſingularis,& poſtea Cameræ apoſtolicæ auditoris,reddita in cauſa Colonien.incip.vtrum conſtet.in.vij.dubio.in fi.fo.xxvij. & in alio conſil.in cauſa Nauremburgen.Præpoſiturę.fol.lij. in prima parte conſiliorum.Qui per iſta vltima motiua tenet etiam regulam non habere locum in dignitatibus, ponderando verbum beneficium,poſitum hic in text.vt ibi latè per eum:& dixi ſuperius.q.xix.

Poſsidens beneficiũ reſeruatũ per annũ.

Contrariam partem,videlicet,ꝙ regula iſta habeat locum in beneficiis reſeruatis,videntur tenere Moderni in tract. de beneficio.in tertia parte.q.xj.Quorum opinio ſuadetur, ex eo,quia licet poſsidens beneficium reſeruatum per annum,dicatur detinere,tamen de tali detẽtione annali in impetratiõe facienda eſt mentio:aliàs gratia eſt nulla, vt tenet expreſsè Rota in deciſi.dcclxxxiij. incip.dic,quòd ordinatio Papalis. Quid tenendum? Quia caſus pendet, non curabo modo hîc deciſionẽ ponere,donec videro quid Rota iudicauerit,quãuis ex his quæ dicit Felyn.in cap.in noſtra.in. xxxvj.correll. in.ij.colum.de reſcript.qui in ſpecie ponit iſtam quæſt.poſſet reſolutio ſumi.Nam tenet ibi huiuſmodi detentorem beneficij generaliter reſeruati,vti non poſſe exceptione iſtius regulæ,propter notorietatem decreti, quod ſcit, vel ſcire tenetur detentor.& iſtam opinionem tenet Dominus Guliel.Caſſiodorus

ſiodorus in ſuis deciſionibus, titul. de regul. Cancel. deciſi o. xiiij. dum examinat illum articulum, an regula iſta hæreticum defendat. Nam ibidem in diſcurſu. d. quæſt. num. 9. tenet iſtam opin. ſequutus Felyn. in dicto cap. in noſtra.

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

QVAERO, an procedat regula in beneficiis conſiſtorialibus? *Beneficia conſiſtorialia.*

SOLVTIO. Audiui Angelum de Ceſsis quondam famoſum aduocatum dicere ſic, & etiam in regula de triennali ſic obtinuiſſe. Tamen pro veritate huius puncti, videnda ſunt, quæ ſuperius latè dixi in regula de infirmis reſignant. Et vt breuiter me expediam, certè non video rationem, quare regula iſta in illis habeat locũ, cum loquatur de impetratione: & beneficia conſiſtorialia non impetrantur, ſed per promotionem Papæ, & prouiſionem conceduntur. Et talis promotio fit per cedulam. Itaque forma illius prouiſionis eſt longè diuerſa ab impetrationibus, de quibus iſta regula loquitur. Reliqua dicas, vt in. d. regula.

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

QVAERO, vtrum Titius poſsidens per annum pacificè vnum beneficium, vt vnitum, poſsit vti exceptione iſtius regulæ contra impetrantem dictum beneficium vnitum in titulum, & tanquam de per ſe? *Beneficiũ pacificè poſſidens per annũ.*

SOLVTIO. Dominus Gulielmus hic in quadam deciſione incip. vtrum obtinens, dicit, quòd ſic, quia Rota ita tenuit in vna cauſa Bonon. de ſola, coram D. Iacobo Simonetta. Nam fratres ſancti Saluatoris poſsidentes beneficium, vt vnitum, excluſerunt, per iſtam regulam impetrantes beneficium tanquam perpetuũ. Et ratio iſtius deciſionis fuit, quia impetrans in ſua impetratione aſſerebat, beneficium eſſe de per ſe, non autem tanquam alteri annexum. Quo caſu, ex perſona agentis ius metimur. l. j. §. j. ff. ſi pars hæred. pet. l. edita. cũ ibi notatis. C. de ædend. Ergo obſtabat ei regula pro qua deciſ. facit, quod not. Card. in clemen. vnica. in, viij. q. de ſeq. poſſ. & fruct. Et ita tranſit domin. Guliel. *Ius metimur ex perſona agentis.*

Sed aduertendum eſt, quia videtur dominum Guliel. hanc quæſtionem non pertinenter adaptare ad iſtam regulam, ex eo, quia ſi præſupponitur, actorem impetraſſe beneficium tàquàm membrum de per ſe alteri non vnitum, tali caſu impe-

trans non tam videtur repelli vigore regulæ, quàm exceptione vnionis. Quia impetrans petit beneficium, quòd non eſt, & ita excluditur. Nec, iudicio meo, exceptio iſtius regulæ adaptari poteſt, quia regula loquitur de poſſeſſore. Et beneficium alteri vnitũ, quia iam per vnionem omnino eſt extinctum, non poſsidetur: ſed illud principale beneficium, cui eſt facta vnio, poſsidetur, & primum vnitũ confuſum fuit & effectũ vnũ corpus cum illo cui vnitur, adeò, quòd nomen beneficij perdit, vt dicit Rota deciſ.x.de reb. eccl. non alien. in antiq. Et ideo videtur fruſtratoria iſta quæſtio. Niſi diſtinguẽdo ſpecies vnionis, vt facit Fely. in ca. in noſtra. in.xxxiij. col. de reſcrip. velimus pertinentiam.q. ſuſtinere: aliter autem non video quid faciat ad propoſitum. vel iſta deciſio locũ habere poteſt, quando aliter non cõſtaret de vnione: & hoc puto magis cõſentaneum, quia ſufficit poſſeſſori annali, quo ad exceptionem producendam, & abſolutoriam obtinendã probare, quòd poſſedit per annum pacificè illud beneficium, vt vnitum, licet aliter de vnione non doceat.

Exceptio producenda.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

Beneficiũ commendatum.

QVAERO, an regula procedat in beneficio cõmẽdato? SOLVTIO. Iſtam quæſtionem examinaui in regula de infir. reſignantibus. & in regula de idiomate, & in aliis regulis. & pleniſsimè examinabo in regula de triennali. vbi accidit tempore meo de hac.q. in ſpecie dubitari in Rota, quæ pleniſsimè diſcuſſa fuit: ideo ad ibi dicta pro complemento dicendorum occurrendum erit, ne totiens idem repetatur. Interim tamen ne hic illotis, vt dicitur, manibus tranſeamus, videtur prima facie dicendum regulam in commenda non habere locum ex eo, quia, vt dicunt Docto. in cap. nemo deinceps. de elect. lib.vj. commenda non eſt titulus, ſed quoddam depoſitum, donec Papa aliter diſponat. inde eſt, quòd commendatarius interim tenetur procurare, ne bona beneficij commendati diſsipentur, ſed eo modo, vt procurator res domini diſtribuere ſolet, diſpẽſentur. Quamobrem commendatarius procurator dicitur, vt in.c. qui plures.xxj.q.j. Et tradit Alexand. in cõſil. xcvj. in.ij. col. lib.iiij. cum concord. vt per Pauinum in tract. de offic. & pot. c. ſed. vac. fol.xxj. Sed iſta regula loquitur de beneficio, quod datur in titulum, & certo modo vacare prætenditur, in quo prædicta

Commendatari⁹ procurator.

dicta non concurrunt. Igitur regula in commenda locum non habebit.

Breuiter iſtis non obſtan. poſſet concludi contrariũ, ex eo, quia regulariter videmus, commendas noſtri temporis ad vitam concedi: & ſic iuxta. l. j. ff. pro ſocio, perpetuę reputãtur: & ob id titulis æquiparantur, vt ſępe in Rota tẽtum eſt, prout dixi in dictis regulis. Præſertim quia negari non poteſt, per mortem commendatarij, dari aliquẽ vacationem, adeò, quòd gratia ad beneficium vacaturum capit beneficiũ vacans per mortem commendatarij, vt concludit Marianus Socinus in conſi. xxxij. in. vj. col. lib. j. poſt Rom. in quodam ſuo conſilio, quod ibi allegat. Et ita in terminis Rota in quadam cauſa iudicaſſe refert bon. memo. Card. Iacobatius, ex ordine noſtro, tũc primarius auditor, in quibuſdam ſuis apoſtillis ad iſtam regulam manu propria eius ſcriptis: vbi aſſerit omnes dominos ita tenuiſſe. Reliqua, quæ hic deſiderantur, in dicta regula de triennali videas. *Gratia ad beneficiũ.*

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an in beneficiis iuriſpatronatus laicorum vendicet ſibi locum regula? *Beneficia iuriſpatronatus.*

SOLVTIO. Recordor hoc dubium motũ fuiſſe in Rota tempore meo in cauſa Agrigentina prioratus, ſeu decanatus, coram Reuerẽd. P. D. Marcello, & nihil tunc fuit deciſum. Tamen in illa cauſa erat vnum plus quàm præſupponatur in. q. iſta, videlicet, quia iuſpatronatus illius prioratus erat imperatoris. Itaque fuit poſitum dubium, nunquid iſta regula procederet in iurepatr. imperatoris. Sed, vt dixi, nihil fuit tunc deciſum, vel quia cauſa ex alio capite exitum habuit, vel quia partes concordarunt.

Pro reſolutione igitur iſtius dubij, conſiderandi ſunt tres caſus. Primus eſt in præſentatione, videlicet, quando ad beneficium poſt annum ab alio poſſeſſum quis præſentatur. Et in iſto caſu ex parte præſentati non requiritur obſeruatio iſtius regulæ. Quia iſte textus requirit expreſsionem hic requiſitam in impetratione, quæ in præſentatione patroni non debent, nec ſolent ſeruari. Item quia iſta regula loquitur de impetratione, quæ tribuit ius impetranti ſtatim, & ideo in tali debet fieri diligentia, & ſeruari forma hic requiſita, ſed præſentatio ante inſtitutionem non tribuit ius de- *Præſentatio ante inſtitutionẽ.*

præſenti efficax, vt tradunt omnes in cap. cum Bertoldus. de re iud. & dixi in reg. de non tollend. iu. quæſi. quæſt. j ideo in præſentatione regula iſta non procedet. Adiuuatur iſta opinio ex vulg. dictis, videlicet, quòd iſta regula eſt pœnalis & odioſa, ideo reſtringenda. c. odia. de reg. iur. lib. vj. Quibus accedunt ea omnia fundamenta, quæ latè quidam Moderniores congerunt, in tract. nouo iur. pat. in. xxij. articu. vj. q. princ. primæ partis, eſt. fol. ccxiij. Vbi tenent regulas Cancellariæ loquentes generaliter de beneficiis, non habere locū in beneficiis iuriſpatronatus, cōſiderato reſpectu iſtius quæſtio.

Regulæ Cancellariæ.

Secundus eſt caſus, in quo examplificari poteſt iſta regula, videlicet, in inſtitutione beneficij iur. patr. Exempli gratia: Hodie vacat beneficium iur. patr. & Titius ſe intrudit, & poſsidet per annum pacificè. Poſtea peruenit ad notitiam patroni, quòd beneficiū vacat, & infra quadrimeſtre, quod currit patrono à die notitiæ, vt dicunt Io. And. & Abb. in cap. fi. de iur. patr. & Rochus in tract. iur. patro. in verſi. honorificum. in. xxvij. q. patronus præſentat Ioannem. Io. petit inſtitui ab ordinario. Nunquid inſtitutioni obſtet regula? Et certe iſto caſu etiam videtur, quòd non habeat locum regula in inſtitutione, quia iſta regula loquitur de impetratione & collatione, quæ eſt libera, reſpectu conferentis, vt Abb. dicit in cap. authoritate. col. j. de inſtitu. Sed inſtitutio non eſt huiuſmodi: quia non poteſt inſtituens inſtituere, quem velit, ſed cogitur præſentatum, ſi idoneus eſt, inſtituere, vt dicit Abb. in. d. c. authoritate. & in. c. ex frequentibus. de inſti. Cum igitur iſta ſunt diuerſa, diſpoſitio loquens in vno non habebit locum in alio, iuxta tradita in. c. cum in illis. de præbend. lib. vj. Et ita per iſta, & alia motiua tenet Decius in conſil. ccxxiiij. regulam de infir. reſign. non habere locum in beneficiis iur. patr. quæ opinio ſatis mihi placet, loquēdo in inſtitutione facta per ordinarium, cum qua concordant omnia motiua adducta per Modernos, loco ſuperius allegato.

De impetratione et collatione loquitur regula.

Inſtituens non poteſt inſtituere quē vult.

Tertius caſus eſt in noua prouiſione, vel in prouiſione ſimpliciter impetrata à Papa. Et hic eſt maior difficultas propter diuerſitatem rationum. Et iſte caſus modo deciſus fuit in Rota in cauſa Hiſpalen. capellaniæ Sanctæ Catherinæ, corā. R. D. Ioan. Mohedano, in quo duo aduocati pro vtraq; parte latius ſcripſerunt. Et vt res ipſa facilius percipi & intelligi

ligi poſsit, facti ſeries ita ſe habuit: Quidā impetrauerat ſimpliciter à Papa dictam capellaniam, dicens eſſe forſan de iurepat. laicorum: Papa gratiam conceſsit cū clauſula, dummodo accedat conſenſus patroni. Cuius quidem conſenſus poſtea acceſsit, cumq; impetrans intruſum ad iudicium euocari faceret, intruſus de iſta regula oppoſuit. Fuit igitur dubitatū nunquid iſto caſu eſſet locus regulæ. Pro parte negatiua dicebatur, regulæ non eſſe locum, quia noua prouiſio præſupponit alium titulum præceſsiſſe, nec facit ius purum & ſimplex de per ſe ſubſiſtens, vt tradit Gloſſator in regula Cancellariæ lxij. in. iij. col. infrà eod. tenet Rota deciſ. xxiiij. de cōceſ. prębend. in antiq. & Egid. deciſ. cxvj. Regula igitur iſta quæ loquitur de impetratione, debet intelligi in dubio de ſimplici, pura, & libera collatione. arg. l. j. ff. de dona. Nā verba in dubio, præſertim ī materia odioſa & pœnali, cuiuſmodi eſt iſta, debent intelligi ſimpliciter, & purè, non ſecundum quid cap. ſtatutum. de elect. lib. vj. Bart. in. l. j. §. hoc interdictum. ff. de fonte. & c. pen. de ſenten. excom. & l. hoc legatum. ff. de leg. iij. Præſertim, quia regula iſta ſimpliciter loquitur de beneficiis, & non facit mentionē de iurepatr. igitur non habebit locum in illis, quia diſpoſitio quantumcunque fauorabilis, de beneficiis loquens, non comprehendit beneficia iur. patr. laicorum, niſi expreſſe dicatur, vt tradit Ioan. And. Gemin. & cōmuniter Doct. in. c. ij. per illum tex. de præben. lib. vj. Et hoc ideo ſtatutum fuit, ne laici retrahātur à fundationibus eccleſiarum. idem tenet Lap. alleg. lxxxiiij. & xcvj. igitur iſte text. ſimpliciter loquens de impetrationibus, debet intelligi de puris & ſimplicibus, non autem de qualificatis, prout ſunt beneficia iuriſpatronatus.

Noua prouiſio.

Secundo principaliter pro iſta opi. facit, quia noua prouiſio, eſt quid acceſſorium, & dependens à præſentatione: ſiue igitur præſentatio, vel cōſenſus patroni præcedat, vel ſequatur, vt tradunt Moder. de Curte in tract. iur. pat. in verb. pro eo, quòd de diœceſani conſenſu. in. iiij. quæſt. & acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. Vnde, qua ratione dicimus, præſentationem non comprehendi ſub diſpoſitione iſtius regulæ, per ſuperius dicta: pariter nec noua prouiſio ei acceſſoria, vt in ſimilibus terminis intellexit Rota regulam diſponentem commiſsiones cauſarum non valere literis non expe-

Nouæ prouiſionis diffinitio.

ditis,procedere tantū in principali nō acceſſoria, & opitulatiua,qualis eſt noua prouiſio,quia illa expeditionē nō requirit,vt ibi diximus.Preterea,quia regula iſta loquitur de prouiſionib. & impetrationibus quæ innituntur gratiæ:ſed impetratio & prouiſio, quæ fit cum conſenſu patroni, prout eſt iſta de qua agitur,innititur iuſtitiæ,iuxta not.in. cap.ex frequentibus.de inſtitu.& regula non habet locum in illa:quia qua ratione ſi patronatus præſentaſſet,& Papa inſtituiſſet,regula locum non haberet,eadem ratione locum habere non debet, quando Papa confert cum dicta clauſula, dummodo accedat conſenſus patroni:quia ex hoc apparet Papam nolle liberè conferre cum poſſet, ſed voluit conſenſum patroni requiri.Itaque talis prouiſio æquipollet inſtitutioni, & ſapit iuſtitiam,& non gratiam.Nec obſtat, quòd prius Papa prouiderit,& poſtea conſenſus acceſſerit patroni:quia idem eſt, quòd antea,vel poſt cōſenſus patroni accedat,vt dictum eſt: nam vtroque caſu prouiſio facta cenſetur inſtitutio.

Iſtis tamen non obſtan.hodie,quæ numeratur.x.Ianuarij. M. D. xxxix. Rota in dicta cauſa coram eod.Reuerend.D. Mohedano tenuit contrarium,videlicet,regulam habere locum in impetratione facta à Papa de beneficiis iuriſpatronatus.Et ratio iſtius deciſionis fuit, quia in dictis beneficiis ratio procœmij, & verba iſtius regulæ militant. Nam regula iſta punit deſidem impetrantem,quæ verba in impetrante beneficium iur.patr.verificātur:& imputet ſibi, qui eligit viam impetrationis à Papa, & regulam non ſeruauit. Nam licet poſtea accedat conſenſus patroni ad confirmandam impetrationem,illud,quod principaliter pars egit, debet conſiderari,videlicet,ipſa impetratio,de qua regula loquitur. Nam ea ratione, qua hoſpitalia,& beneficia patrimonialia,ſi impetrantur, ſubiiciuntur regulæ, eodem modo & beneficia iur. patro. Nec obſtat, quòd laici patroni per hoc diſtrahantur à fundationibus eccleſiarum:quod non eſt verum, quia per hoc patroni non impediuntur præſentare, licet præſentatus in ſua prouiſione impetrata à Papa teneatur obſeruare contenta in iſta regula. Ita quòd patroni non excludantur perpetuo,cum prohibitio iſtius regulæ ſit temporalis, & annalis poſſeſſor carens titulo poterit ab alio excludi,contra quem præſentatus obtinere poterit.Et licet interim præſentatus,propter ſuā negligentiam excludatur, illud non eſt in-

ductũ in odiũ patroni: nã licet præſentatio videatur per excluſionẽ præſentati nõ habere effectum, hoc nõ eſt principale præiudicium patroni: proterea nõ debet eſſe in cõſideratione, iuxta gl. in. c. ij. de pact. lib. vj. & quæ not. Fely. in. c. ſuper eo. de offic. deleg. Et per hoc reſpondetur ad doctrinam Doct. in. d. c. ij. de præb. lib. vj. cum aliis, ꝙ ideo ibi non comprehenduntur beneficia iur. patr. laicorum, quia principaliter prohiberentur præſentare: & ſic inferretur illis præiudicium principaliter, & nõ ſecundario, quo caſu illud fieri nõ debet, propter prædictã rationẽ, ne abſtrahãtur à fundationib. Sed in caſu noſtro patroni principaliter non prohibentur præſentare, & ſi in aliquo præiudicatur illis, præiudicium illud, vt dixi, eſt ſecundarium, quod attendi non debet, iuxta latè tradita ſuperius in regula de non tol. iur. quæſi. q. iij. per Moder. & in. l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cer. pet. Et hac ratiõe videmus, quòd extrauagans, Execrabilis, locum habet in beneficiis iuriſpatr. laicorum, vt ibi tenet Ioan. Fran. Pauinus quondã Rotæ Auditor. Et ratio eſt, quia per hoc patroni non prohibentur præſentare, quia pœna illius extrauag. ſicut iſtius regulæ habet locum, poſtquàm patronus præſentauit, & ſic functus eſt officio ſuo: vnde ſi ex poſt præſentatus, propter ſuã negligentiam vel dolum excludatur, illud non debet conſiderari, quia non eſt inductum in odium patronorum. arg. l. j. ff. de in lit. iur. Nec obſtat, ꝙ regula non videtur habere locum in impetrationibus, quæ conceduntur per viam iuſtitiæ, quia illud eſt verũ, quãdo impetrationes ſunt merę iuſtitiæ, ſecus ſi ſunt mixtæ. Nã tali caſu regula illas cõprehendit, vt lites exquirẽtes per huiuſmodi impetratiões reprimãtur. hinc eſt, ꝙ ſi fiat renuntiatio in fauorẽ Titij, clarum eſt, ꝙ prouiſio, quę Titio à Papa fieri debet, eſt per viã iuſtitiæ, ex eo quia renuntiãs aliter nõ eſſet renuntiaturus, niſi in fauorem Titij: & eſt iuſtũ, ꝙ Papa Titio conferat beneficium. Et tamẽ in tali prouiſione habet locũ iſta regula, vt inferius dicetur in alia. q. Adeò, quòd ſi reſignatarius in ſua prouiſione nõ faceret mentionẽ regulæ, excluderetur eius exceptione. Et per hoc reſpondetur ad conſilium Decij. ccxxiiij. quòd non faciat ad propoſitum, ex eo, quia termini ſunt diuerſi. Nã ſi illa regula de infirm. reſignantibus haberet locum in beneficio iuriſpatroni, generaliter excluderentur à præſentatione, cum vacatio

Extrauagans execrabilis.

Intellectus ad cõſilium Decij.

per renuntiationem, propter quam patroni præſentare poſſent, vel conſentire in illa regula annulletur, & inducitur noua, & ficta vacatio per obitum, propter quam patroni præſentare non poſſunt, ſed prouiſio pertinet ad Papam, vt ibi dixi. quæſt. v. & in ſumma longa eſt differentia inter caſum noſtrum, & illam regulam, prout ex motiuis Decij in. d. conſ. ſatis colligi poteſt. Et in hoc ſtylus Cancellariæ plurimũ valet, qui declarat mentem principis. Nam ſolet Cancellaria etiam in prouiſionib. beneficiorum iuriſpatr. in literis narrare iſtam regulam. quod non faceret, ſi teneret regulam talia beneficia non comprehendere. Et iſta opin. certe ex hoc iuſtior videtur, quia per eã lites calumnioſæ, quæ per huiuſmodi impetrationes beneficiorum viuentium fomentatur, tolluntur: & hoc reſpectu regula iſta fauorabilis dici poteſt, per ea quæ dixi in princ. iſtius regulæ. Et finaliter ad hoc videtur notabile conſ. Rom. in conſil. cccclxv. incip. in re præſenti, &c. vbi voluit, collationem factam de beneficiis iuriſpatr. eſſe ſubreptitiam, ſi nõ fecerit mentionem de colorata alterius poſſeſſione. Et pariter voluit præſentationem patronorum eſſe nullam, non facta mẽtione de detentione tertij, qui veniebat priuandus, vt ibi per Rom. quem ſequitur Felyn. in. c. in noſtra. in. xxxvj. corrella. de reſcript.

Collatio de benefi. iuriſpatro. facta, ſubrepetitia.

Præſentatio an ſit nulla.

Impetratio gratiæ.

QVAESTIO VIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an regula habeat locum in impetratione gratiæ ſi neutri?

SOLVTIO. Iſta quæſtio in Rota vẽtilata fuit tempore Nicolai Quinti, per epiſcopum Spoletanum locum tenentem, & tempore Sixti Papæ quarti, vt inuenio in memorialibus illorum temporum. Non tamen ibi dicitur quid fuerit deciſum. Et ideo, vt veritas clarius elucеſcat, motiua, ꝑ vtraque parte ponam, pro quorum comprobatione conferre poterũt omnia argumenta, quæ in ſimilib. quæſt. ſcripſi in regula de non iudicando literis non expeditis: & ea, quæ dixi in quæſt. prox. præcedenti, in vltimo membro, & dicam in regula de valore exprimendo. Et quòd regula locũ habeat, adduci poſſunt rationes ſequentes. Prima, quia regula generaliter loquitur de qualibet impetratione beneficij, nec diſtinguit, ſiue per viã ſi neutri, ſiue aliàs fiat impetratio. Ergo nec nos diſtinguere debemus. c. ſolitæ. de maio. & obedien. præ-

ſertim,

ſertim,quia verba regulæ,ibi,(quod vacare prætendit) adaptantur gratiæ ſi neutri.vulg.l.iiij.§.quotiens.de dam.infec.

Præterea,quia gratia ſi neutri,cũ ſit noua gratia,debet continere omnes illas expreſsiones,quæ debent de iure fieri in alijs gratiis beneficialibus,ac ſi de nouo impetraretur,aliàs vitiatur,vt tenet Rota in deciſ.ccxxxix.idem ꝙ impetrãs gratiam ſi neutri.in nouis.Et Rom.in conſi.ccclxij. Sequitur Fely.in cap.in noſtra.in.xv.correl.de reſcrip. Sed certum eſt,in aliis impetrationibus requiri obſeruationem iſtius regulæ.Ergo idem dicendum erit in gratia ſi neutri. Præterea ratio in proœmio iſtius regulæ expreſſa,cum ſit finalis,iuxta.l.finalẽ. ff.de hære.inſti. vendicat ſibi locum in gratia ſi neutri. Iſta ſunt,quæ ſine fuco, ſed ſuccinctè, & breuiter adduci poſſunt pro iſta parte. *Gratia ſi neutri, &c.*

In contrarium quòd regula non habeat locum in gratia ſi neutri,faciunt verba poſita in fine iſtius regulę,dũ dicit:Nec vllus alius vacationis modus etiam per literas, ſi neutri, &c. ſuffragetur impetranti,&c.Nam iſta verba innuunt,quòd regula in principio loquitur de primæuis impetrationibus ſimplicibus,non de iſtis acceſſoriis & conditionatis. Quia verba ſimpliciter prolata debent intelligi de actu puro & ſimplici, non conditionali, vt dicit text.in.l.j.ff.de dona.cum ſimilib. Ergo vbi aliquis,qui non impetraſſet primæuam gratiã,haberet gratiam ſi neutri,non cogeretur ſeruare regulam.

Præterea,quia gratia ſi neutri,non impetratur,niſi lite pendente,vt patet in deciſione.cccxx. in nouis. & melius.cclxx. Ergo ſi eſt lis,beneficiũ non eſt pacificè poſſeſſum, & per conſequens regula iſta non ſuffragabitur. *Gratia ſi neutri non impetratur.*

Sed tenẽdo primã partẽ,ad iſtas rationes poſſet reſpõderi. Primo ad illa verba hic in regula poſita (neq; vllus vacationis modus,&c.) ꝙ illa verba ſint appoſita in odiũ impetrantiũ,& ad maiorem eorum excluſionẽ.Ergo non debemus illa detorquere,& interpretari ad ſenſum contrariũ,videlicet, vt fauorẽ inducant,& reſtrictionẽ regulę.arg.l.quod fauore.C. de legib.&.l.legata inutiliter.de leg.j.Nã aliter interpretando regulam,implicaret contradictionem,& ſeruiret nobis de vento.Mens igitur illorum verborum finalium iſtius regulæ eſt,ſecundũ quod à multis intelligitur: vt præſupponat,principium regulæ loqui in quacunque impetratione, ſiue illa ſit *Intellectus ad hæc verba,neque vllus, &c.*

gratia

gratia ſimplex ſiue gratia ſi neutri: vel perinde valere, dummodo illa ſit prima gratia. Itaque facta vna impetratione ex ſupradictis, impetrans certo modo tenetur in illa ſatisfacere regulæ: aliàs illa prima impetratione nulla exiſtente ob non obſeruationem regulæ non poſſet ſe ex alia iuuare. Et hoc ſonăt illa verba (nec alius quàm præmiſſæ vacationis modus:) illa enim dictio, præmiſſæ, non eſt demonſtratiuæ impetrationis ad oculum, cum in regula nullus vacationis modus ſit expreſſus, ſed demonſtratiuus ad ſenſum gratiarum, quas cõtingeret de huiuſmodi beneficiis impetrari. Et iſta videtur mens regulæ, quam ſequi debemus. cap. intelligentia. de verborum ſignific. & vulg. l. ſcire. ff. de leg. Præſertim cum etiam ſeruiamus verbis. arg. l. ille aut ille. §. cum in verbis de leg. iij. vt fugiamus abſurda, iuxta notata in cap. dudum. de præben. libro ſexto.

Præmiſſæ, dictio, quid ſignificet.

Sed vlterius circa expoſitionem iſtorum verborum videnda ſunt ea, quæ ſcribam inferius in. lxxix. quæſt. cum duabus ſequentibus. Et quòd iſta regula in dicta gratia ſi neutri, locum habeat, ſuadet generalitas procœmij iſtius reg. (vt improbi lites, &c.) Quæ ita habet locum in gratia ſi neutri, ſicut in principalibus prouiſionibus: & illa ratio procœmij eſt hic expreſſa, iuxta notata per Bal. in. §. quibus. in prima conſtitutione. C. & in ſecunda conſtitutione in principio. Et ideo quicquid ſub ea comprehendetur, dicitur etiam ſub regula cõprehenſum, virtute comprehenſiua, non extenſiua, iuxta notata in cap. poſtquam. de electio. lib. vj. & in. l. prętoris. in princip. ff. de operis no. nun. & in. l. non poſſunt. de legibus. cum ſimilibus. Et quia illa indefinita locutio illorum verborum (ſiquis impetrauerit, &c.) poſita in principio iſtius regulæ, perinde ſtat, ac ſi omnem modum impetrandi incluſiſſet, iuxta notata in. c. vt circa. de elect. lib. vj. & in. l. ſi plures. de leg. iij. & in. l. vxori meæ. de vſufruct. lega. cum ſimilibus. Nec obſtat quòd gratia ſi neutri, impetratur eo tempore, quo annalis poſſeſſor nõ eſt pacificus, & ſic lite pendẽte: quia reſpondetur hic pręſupponi poſſeſſorem iam fuiſſe annalem, quando lis illi mouetur, vt patet hic in tex. ibi, tũc per annũ immediatè pręcedẽtẽ, &c. aliàs regula non procederet. Et alia annalis poſſeſſio præcedens obſtat etiam gratiæ ſi neutri impetratæ, lite pendente. Itaque contrarium in nihilum reſoluitur.

Procœmij generalitas.

Si quis impetrauerit.

Teneri

Teneri igitur poteſt iſta concluſio pro firma, videlicet, regulam procedere in gratia ſi neutri. Quam opinionē tenuit, & approbauit Rota tempore Sixti in vna Brixien. præbendę, coram. d. Ioan. Cęſarino, tunc Auditore, pendente. Nam tunc fuerat dubitatum, nunquid gratiæ ſi neutri, de qua impetrans magnum faciebat fundamentum in iudicio, obſtaret regula. Et fuit dictum, quòd ſic, propter identitatem rationis, & ea, quæ dicta ſunt. Pro quo vide quæ dixi. quæſt. xv. & dicam. q. xlij. liij. & . lxxix.

Vt tamen iſta concluſio reſoluatur, eſt aduertendum, quòd nouiſsimè. q. iſta fuit ita in Rota propoſita, in qua ita diſtinguebatur: quòd aut prima gratia eſt nulla, propter non obſeruatam regulam. Et iſto caſu, ne delinquens ſit melioris conditionis, quàm prudens, in eius pœnam erit dicendum, gratiam ſi neutri, ſibi non ſuffragari, niſi in ea requiſita regulæ ſeruentur, & ita procedunt omnia quinque fundamenta, quæ ad regulam de non acceptando literis non expeditis, facit Gemin. in conſil. cxxviij. quæ hic applicari poterũt. Et ita in ſimili cõcluſit Rota in vna Sãct. Andriæ vicariæ, de mẽſe Iunio M.D. xxxix. coram R.P.D. Marcello epiſcopo Marſicano. Dũ voluit, quòd regula Clementis diſponens, quòd in ſupplicationibus, ſeu conceſsionibus gratiarum de beneficiis tunc vacãtibus, de menſe, in quo vacarent, diſpoſitiuè mentio fiat, alioquin gratiæ ſint nullius momenti, &c. Nam voluit habere. d. regula locum in nouis prouiſionibus, quę ſunt conceſsiones: & hoc, quia verba regulæ adaptantur nouis prouiſionibus. ergo mens Papæ talis eſſe præſumitur, qualem verba denotãt. vulg. l. Labeo, de ſupellect. leg. plura tamen pro & contra, ſuper hoc aduocati ſcripſerunt, quæ non refero, vt videndum eſt in informationibus eorum. Aut verò gratia fuit nulla alio capite, quàm propter regulã non ſeruatam, fortè quia errauit in expreſsione vacationis: & tunc erit concludendum, gratiã ſi neutri, valere, regula nõ obſeruata. Ratio fuit, quia hoc caſu regula iſta, quæ de impetratione loquitur, debet de prima & principali intelligi, non de ſecundaria & acceſſoria. argu. l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cert. pet. Et quia verba ſimpliciter prolata, intelliguntur de primo actu, non de ſecundo, vulga. l. boues. §. hoc ſermone. ff. verb. ſign. prout Domini regulam de publicandis reſign. intellexerunt, vt ibi dixi. Et ita in termi-

terminis iſtius quæſtionis concluſit, & iudicauit Rota die. xviij. Ianuarij. M.D.xxxviij. in vna Rom. parochialis S. Pauli & Cæſarei, coram. d. Raynaldo Petrutio, pro. d. Eurialo de Syluestris contra Felicem de Caualleriis.

QVAESTIO VIGESIMANONA.

Reformatio facta ad gratiã.

QVAERO, an iſta regula obſtet pariter reformationi factæ ad primam gratiam, quæ erat nulla, ex eo, quia non fecerat mentionem de iſta regula?

SOLVTIO. Super iſto puncto, qui ante direptionem vrbis vẽtilabatur in Rota, ego cõſului pro epiſcopo Iuſtinopolitano in cauſa beneficiorum Bergomen. & Brixien. Et tunc fiebant aliqua motiua pro inualiditate reformationis, ex eo capite: qui ſi principale non valuit, nec reformatio tanquam acceſſorium, quod ſequitur naturam ſui principalis, iuxta notata in lege, non dubium. C. de leg. cum vulg. de quibus per Rom. in conſil. ccxlvj. & Iaſon. in lege, ſub prætextu. la prima in fin. C. de. tranſact.

Principale ſi nõ valet. &c.

Quibus, & iſtis ſimilibus motiuis non obſtantibus, ego cõſului contrarium. In qua opinione nũc eo libentius perſiſto, quia tunc fuit illa opinio à Rota recepta & approbata. Et inter plura, quæ in dicto conſilio ſcripſi, quæ breuitatis cauſa omittentur, fuit hoc principale motiuum: quia licet principalis gratia fuit nulla, reformatio tendit ad hoc, vt det illi ſpiritum vitæ: & quod in illa omiſſum fuerat, per iſtam ſuppleatur. iuxta deciſ. in antiquis. clxxx. Nam relatum eſt in referente cum ſuis qualitatibus, vt tradunt Moder. in. l. certum. ff. ſi certum petatur. maximè cum conſtet de mente concedẽtis. Nam ex noua cauſa poteſt quis redire ad ius amiſſum, vt dicit text. in. c. cum inter. de renuntiat. cum concord. vt per Rom. in conſil. clxviij. & Ang. in conſil. lij. dominus Gilius. col. ij. & Cornel. conſil. cccv. lib. iiij. & Capra conſilio. xij. Et in ſumma pro deciſione eſt gloſ. per quam moti fuerunt Domini in. c. ſi Apoſtolicæ. in gloſſ. penult. de præbend. libro. vj. Quam poſt Roma. in conſil. cclxxxiij. in princip. eam ſequitur, & tenet Felyn. in cap. in noſtra. in. xvj. correl. de reſcript. Faciunt ea, quæ ſcribit Bald. in conſil. ccclxix. in primis ſciendum libro. j. Quæ omnia cum verificentur in dicta reformatione, non eſt dubium, eam valere, non obſtante regula, cui in ea fuerat derogatum. Et ad illud, quod dicebatur, quod acceſſorium

Relatũ an ſit in referente cum qualitatibus.

Redire ad ius miſſum.

ſorium debet ſequi naturam ſui principalis,eſt verum, quando eſt eadem ratio:ſecus ſi diuerſa,vt hic, & tradit Peruſi.in dict.regula,acceſſorium.de reg.iur lib.vj.& reaſſumit Alex. in conſil.iiij.col.iij.primo volum.Plura alia fuerunt deducta quæ breuitati ſtudens omitto.

QVAESTIO TRIGESIMA.

QVAERO ibi,nomen,gradũ,ac nobilitatẽ,&c. an expreſsio nominis poſſeſſoris in impetratione ſit de forma ſubſtantiali:an verò ſufficiat,nominis expreſſionem fieri per æquipollens? *Expreßio nominis.*

SOLVTIO.Tenendo,ꝙ regula iſta inducat formam in caſibus hic expreſsis,videtur dicendum hic,vt cõcluſum fuit ſuperius in.vj.quæſtione, formalem nominis expreſsionem requiri,non æquipollens,vt eſt tex.in.l.hac cõſultiſsima. ibi, nomina hæredum,& dignitates ſingulorum,&c.C.qui teſta. fac.poſ.Tenet Alberic.in rubr.de teſtamen. Ex quo quidem textu dict.l.hac conſultiſsima.putabat Reuerendiſsimus Pater dominus Iacobus Simoneta,olim auditor Rotæ,& poſtea Cardinalis ſummæ ſcientiæ & eruditionis, ſumpta fuiſſe verba regulæ noſtræ.Eſt igitur ibi text.quòd quando expreſſio nominis requiritur pro forma,non poteſt per æquipollẽs impleri.Et hoc tenet Alex.in conſilio.xcvj.columna fin.libr. quarto.Pro qua opinione adducit Iaſon decem deciſiones, ſeu rationes notabiles in.l.j.in.iij.columnn.verſic. tene regulam affirmatiuam.ff.de libe.& poſthu.quas breuitatis cauſa non refero.Facit etiam,quia iſte text.adeò voluit eſſe certã & indubitatam perſonam poſſeſſoris,quòd non fuit contentus ſola nominis expreſsione,niſi gradum & nobilitatem eiuſdem exprimeret impetrans. Quod putat eſſe multum neceſſariũ Bartol.in.l.demonſtratio falſa in.vij.q.ff.de condi.& demõ.& in.l.libellorũ.in princ.col.fin.ff.de accuſat.Præſertim, quia verba iſti⁹ regulæ ſunt præciſa,& geminata.Dicit enim ꝙ impetrans nomen ipſius poſſeſſoris exprimere debeat, & teneatur,&c. Sed vbi ponuntur verba geminata præcepti, nõ dicitur ſatisfactum præcepto,quando fit expreſsio per æquipollens,vt ſtatim dicetur.Igitur,&c. *Nominis expreßio quando requiratur pro forma*

Contrariam opinionem tenuit Gloſſator in regula,de impetrantibus beneficia per obitum familiarium Cardinalium. vbi voluit,quòd licet text.ibi,ſicut hîc,requirat pro forma in

impetratione

impetratione expreſsionem nominis & tituli Cardinalis: tamen ſi hoc fiat per æquipollens eo modo, vt certa reddatur perſona de qua loquitur, ſatisfactum ſerit formæ datæ in illa regula. Quia nihil intereſt, quid ex æquipollentibus fiat. Pro qua opinione faciunt plura motiua, quæ cumulant Alexand. & Iaſon. in. d. l. hac conſultiſsima. & in. l. j. ff. de libe. & poſthu. Vbi Aretinus more ſuo notabiliter loquitur. Quorũ rationes ibidem videantur, quia moris mei non eſt tranſcribere dicta aliorum de charta in papyrum. Sed ſufficiet eos tãtum allegare, qui plura ſcripſerunt, vt docet Felyn. in. c. Rodulphus, in. xiiij. colum. verſ. hortus autem. de reſcrip.

Allegare eos qui plura ſcripſerũt, ſufficit.

Quid dicendum? Certè inter tot diſputationes doctorum, mihi proculdubio prima opinio quo ad propoſitum tex. noſtri videtur verior. Nam licet verum ſit, quòd oppreſsio nominis requiſita à lege vel ſtatuto in reſcriptis, poſsit fieri per æquipollens eo modo, vt intelligatur, vt tradit domin. & cæteri in capit. ij. ſuper gloſſ. quorum de reſcript. lib. vj. cum plu ribus aliis concord. vt ſcribit Alex. & poſteriores in. d. l. j. & in. l. hac conſultiſsima. Tamen iſtam concluſionem limitant ibi Doct. omnes, niſi in lege, vel ſtatutum ſit decretum irritans. Nam tali caſu expreſsio requiritur in forma ſpecifica, præſertim quando præceptum eſt geminatum. Sed in iſta regula ponitur decretum irritans, & præceptum geminatum: in qua non ſolum Papa annullat reſcriptum, ſiue gratiam, ſi talis expreſsio non fiat, ſed addit alias pœnas hic expreſſas. Igitur concludendum eſt, requiri ſpecificam & indiuiduam nominis expreſsionem. De quo tamen in ſequenti. q. aliquid vlterius dicemus. Et pro iſta opinione ſtringit vnũ, quod eſt bene conſiderandum. Quia ſi dicimus nominis expreſsionẽ per æquipollens exprimẽdi hic ſufficere, ſequeretur magnũ abſurdum, ꝙ reg. iſta ſaltem in ea parte, quæ talem nominis expreſsionem requirit, fruſtratoria & vacua pœnitus eſſet: quod ita probatur. Quia quando illud, quod de iure communi ſtatutũ fuit, quod forte per æquipollens adimpleri, poſtea per conſtitutionem particularẽ vel generalem ſpecialiter eſt repetitum: tunc nunquam talis ſolennitas vel expreſsio, vel æquipollens fieri, vel impleri poteſt, vt conſtitutio, quæ poſtea æditur, non ſit fruſtratoria, ſed aliquid vltra ius commune operetur. Iſta fuit notabilis doctrina Bart. qui in hoc communiter

Nominis expreßio.

muniter approbatur in.l.iij.§.ſi rem.ff.de.leg.iij. Vbi voluit, ꝙ licet de iure cõmuni caueatur, ꝙ victus victori condemnetur in expenſis, niſi habuerit iuſtam cauſam litigandi. Si tamen illud idẽ poſtea per aliquod ſtatutum diſponatur, videlicet, ꝙ victus victori cõdẽnetur in expẽſis, vt ſtatutum aliquid vltra ius cõmune operetur, intelligetur includi caſus, in quo quis habuerat iuſtam litigandi cauſam, vt videlicet non excuſetur talis iuſtam litigandi cauſam habens, ſed condemnetur in expenſis vt illud ſtatutum non ſit pœnitus fruſtratorium, ſed aliquid operetur. Ita tenet ibi Bar. quem plures vbique ſequuntur, quos latiſsimè enarraui in Commentariis meis. c.j. de conſtit. libr. vj. ſuper gl. in verbo, facti. Per quæ dicta aliàs Rota in vna Gebenen. be benigno pulcherrima ĩ deciſionẽ fecit, quam refero in.d.c.j.num.145. circa fin. multa enim contra ius ſtrictum (vt actus aliquid operetur) inducta ſunt, quæ aliàs non concederentur, vt tradunt Moder. in.c.j. de reſcrip. Cum igitur in caſu noſtro regula iſta diſponat nomen poſſeſſoris in reſcripto exprimi debere, quod prius de iure communi ſtatutum fuerat. in.c.fin. de reſcript. & in iuribus ſuperius allegatis, poſito ꝙ de iure communi talis expreſsio per ęquipollens fieri poſsit. Nihilominus ne iſta regula, quę hoc idẽ quod ius commune diſponit, fruſtratoria cenſeatur, eſt dicendum, expreſsionem nominis in caſu noſtro: in forma ſpecifica fieri debere, non per æquipollens.

Eſt bene verum, quòd circa regulam de impetrantibus beneficia per obitum familiaris Cardinaliũ, quæ requirit ſimilem expreſsionẽ nominis, Domini mei auditores (vt audio) tenuerunt expreſsionem illam nominis & tituli per æquipollens fieri poſſe, vt dicit ibi Gloſſator: ſed hoc non refert, cum ille caſus ab iſto ſit longè diuerſus. Rationem diuerſitatis fortè ibi pœnam, licet pro nunc iſtæ contrariæ deciſiones: cõcordari poſſent ex dictis Abb. in.c. quanto. in vltimo notabili. de his quæ fi. à prælat. poſſet etiam dici in dicta regula familiarium Cardinalis illud de expreſsione nominis ſtatutum fuiſſe in conſequentiam fauoris, & non principaliter, prout in.l. cũ ex oratione. ff. de excuſat. tut. Quo caſu in formalibus inductis in cõſequentiam, alterius finis expreſsio & complemẽtũ per ęquipollens fieri poteſt, vt eſt tex. notabilis in.l.j.§. fi. ff. de verb. oblig. quẽ ibi ad hoc notat doctiſsimus Moder. *Expreſſio & complementũ per æquipollẽs*

Lanzel-

Lãzellotus Galiaula in ſecũdo notabili,& Modernio. ſequũtur. Nam in iſtis ſufficit ſeruare finẽ,ad quem ipſa diſpoſitio tendit,licet forma non ſeruetur,vt eſt text.in cap.quoniam contra.vbi Abb.& Moder.notant,de prob.Sed in caſu iſtius regulæ alia &,diuerſa ratio concurrit,vt dicere debeamus nominis expreſsionem formaliter requiri,videlicet, odium ipſius impetrantis,in cuius deteſtationem,& poſſeſsoris fauorẽ inducta fuit hæc ſolennitas expreſsionis nominis, cui impetrans renuntiare non poteſt,cum ſit(vt dixi)hæc forma in fauorem poſſeſſoris inducta,& ideo iuri alterius ex cauſa mea acquiſito renuntiare non poſſum,vt in.l.cum à ſocero. & ibi not.Bald.C.de iure dot.Et hoc eſt, quod in propoſito dixit Ioan.Andr.à quo ſumi poteſt deciſio iſtius.q.in.c.ij.de reſcr. in nouella.ſuper gloſſ.in verſ.cognomina. Vbi poſt alios per eum ibi allegatos dicit hanc formam, videlicet, quòd in reſcripto reorum nomina exprimerentur,nec ſufficere per circumlocutionem & ęquipollentiam expreſsionem fieri,inductum fuiſſe in odium impetrantium:pro quo faciunt ea quæ tradit Iaſon in.l.j.in.xiiij.columm.ff.de vulg.& pupil.poſt dominum Anto.& Imo.in clem.conſtitutionem. per illum tex. de elect.Et quòd dictum eſt, nomen poſſeſſoris in reſcripto exprimi debere,intelligendum eſt,de nomine proprio. Et licet nominis appellatione non ſolum nomen proprium, ſed etiam appellatiuum & ſingulare comprehendatur, vt tradit Andreas Siculus in capit.quoniam Abbas.in.iiij.notabili. de offic.delegat.nihilominus in dubio in diſpoſitionibus pœnalibus,qualis eſt iſta nominis appellatio de proprio,non de appellatiuo nomine intelligi debet,vt eſt text.in.l.ſeruus hæreditarius.iuncta gloſſ.ff.de ſtipulatione ſeruorum.& gloſſ.in cle. j.in verbo nominatim.de vita & honeſt.cleric.Ratio prædictorum eſſe poteſt, quia nomen proprium ſignificat vnum corpus,vel ens, ſeu aliquod indiuiduum,vt Petrus, & ſimiles. ſed nomen appellatiuum ſignificat plura, vt ſpecies, vel genus:vt homo , vel animal. Quod declarat Andreas Sicul. in dicto cap.quoniam.Et quia in reſcriptis, quod certius eſt, debet exprimi,vt in capit.ad hæc.& in capit.fin. de reſcript. Meritò expreſsio nominis in iſta regula tantum de proprio fieri debeat,tanquam de certiori,non de appellatiuo: & ita hodie de ſtylo practicatur,vt dicit Ioã.Andr.vbi ſuprà. Quid autẽ

Finem ſeruare ĩ quibus ſufficiat.

Iuri alteri⁹ ex cauſa mea acquiſito renũtiare nõ poſſum.

Nomen in reſcripto exprimi debet.

Nominis appellatione,proprium nomẽ, &c.

Certius quod eſt ĩ reſcriptis, exprimi debet.

autē ſit nomen ſingulare, & quādo eius expreſsio ſufficiat, la tè ſcribit And. Sicu. in. d. c. quoniā. in. iiij. & . v. notabilib⁹. Vbi ſumpta occaſione nominis ſingularis plura de nomine & ꝓprietate Phœnicis extra propoſitū congerit, vt ibi per eum. *Nomen ſingulare.*

Et iſta omnia de plano procedunt in reſcriptis, & gratiis beneficialibus, de quibus loquitur iſta regula. Sed in aliis ma teriis & contractibus, an debeant exprimi nomina propria contrahentium, videndum eſt per Specul. in titu. de empt. & vend. §. ſciendum. verſ. j. autem eodem modo. & circa nomina actionū in libello exprimenda, not. in. l. ædita. C. de edēd. tradit Alber. in. l. qua quiſque. ff. eod. titu. Et idem dicit in procemio Digeſtorum. Et quòd ſicut nomina dignitatum in literis vel inſtrumentis: ſic etiam nomina iudicum in ſyndicatu exprimi debeant tradit idem Alberic. in. l. nulli. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. plurimum enim confert in negotiis agendis, proprij nominis expreſsio. Hinc eſt quòd in ſacra ſcriptura ad ſignum magnæ familiaritatis refertur, aliquem proprio nomine appellari, vt de Anan. refert. gloſſ. ordina. in Actib. Apoſtolorum. c. ix. Et propterea dicitur de Moyſe Exod. 23. cap. Inueniſti gratiam coram me, & teipſum noui ex nomine. Magna enim eſt beneuolentia magni principis, quando ſubditum agnoſcit, & nominat proprio nomine, vt dicunt ſacri Doctores eod. lib. cap. xxxiij. Adeò quòd apud veteres eius omiſsio, ſeu immutatio ad deriſum & cōtemptum referebatur, vt probat per exempla diuus Hieronymus in quæſtione ſuper Paralipomenon. Sic etiam Ozias ædificando non meruit, vt ſuo nomine porta vocaretur, ſed vallis nomine. Et Ephron, eo quòd vendiderat ſepulturam, diminutionem nominis meruit, vt idem Hieronym. paulò inferius loco ſuperiori teſtatur. Eodem modo Iechoniæ nominis immutatio in Choniam, amara vocatur, vt idem Hieronym. tradit ſuper Hieremiam cap. xxij. Et propter indignitatem, vel peccatum alicuius, priuatur quis nomine proprio, vt dicit Archi. & Præpoſ. in cap. qui nec. per illum text. ij. q. vij. Licet aliquando in ſacra Scriptura crebræ nominum immutationes, vel repetiones ad magnum myſterium, & ſingulare perſonæ meritum, & gratiam ſpecialem pertineat, vt ſacri Docto. referunt ſuper illud Lucæ, Et vocabis nomen eius Ioannem. Et alibi ſæpe: Quanti igitur momenti ſit nomen

Aliquem nomine ꝓprio appellare.

Beneuolētia principis magna eſt, &c.

Nominis omiſsio.

Nomine proprio priuari.

Nominū crebræ immutationes.

Nomē exprimere. men exprimere, quid etiam nomina præſe ferant, deq; eorū origine, vt alios omittam, plura ſcribunt Cælius lib. xiij. Antiquarum lectionum. cap. v. & vj. & Patritius Senenſis, lib. vj. de inſtitut. reipub. titu. vij. & longè plura accumulāt Moder. in magna repet. cap. Raynutius. fol. viij. cum duobus ſequenti. de teſtamen.

QVAESTIO TRIGESIMAPRIMA.

Nomē exprimere. QVAERO, dicitur hic, quòd impetrās exprimat nomē. Quid ſi poſſeſſor habet plura nomina prout ſunt Vaſcones, qui quadrinomi ſunt, vt inquit Ioan. Fab. in §. item ſi quis in fraudem. in. v. colum. de actioni. & Romani veteres, qui communiter tribus nominibus nuncupabantur, vt dicit Cynus in. l. fi. quam vna cum. l. j. & ij. legit. C. ſi quid in fraud. pat. col. iij. & meminit latius Fran. Syluius in Grypho Auſonij. fol. xlvj. & Apinianus Alexandrinus in proœmio libri, qui Libycus inſcribitur. & Crinitus lib. iij. de honeſta diſciplina. c. iiij. & idem fuiſſe apud veteres, ſacri Doctores teſtantur. in lib. Paralipom. cap. j. & Hieronym. contra Heluidium. Dubium igitur eſt, an omnia eiuſmodi nomina exprimere teneatur impetrans?

Nominū pluralitas. SOLVTIO. Licet nominum pluralitas non præſumatur in dubio, & eam allegās teneatur probare, vt tradit Alex. in conſi. clxxij. num. 7. in. vj. volumi. & Socin. in conſi. xxviij. in. iij. col. lib. iij. Tamen vbi apparet aliquem habere plura nomina, ſi per expreſsionem vnius nominis non habetur certitudo perſonę, exprimenda ſunt omnia, aliàs ſecus, & ita debet intelligi quod dicit Innocen. in cap. cum acceſsiſſent. de conſtit. & Bal. in ſua Margarita, dum voluerunt in reſcriptis nomen proprium & appellatiuum exprimi debere. Sufficit enim quòd habeatur certitudo poſſeſſoris, ne laboretur in ambiguo, vt tradit Oldradus cōſi. c. incip. in executione. & Alex. conſi. vij. & cx. lib. j. & conſi. lxviij. colum. iij. & cviij. col. v. lib. ij. & conſil. cxij. in. iij. colum. lib. iij. & conſi. cxiiij. in. iiij. col. lib. iiij. cum ſimilibus.

QVAESTIO TRIGESIMASECVNDA.

Poſſeſſoris nomē. QVAERO, quia dictū eſt ſuperius, quòd expreſsio nominis non poteſt fieri per æquipollens. Quid ſi nomen poſſeſſoris, contra quem impetratur, ſcribatur abbreuiate, & non extenſe, an ſufficiat?

SOLV-

SOLVTIO. Archid.in.c.j.xxv.q.ij.tenet ſufficere nomẽ poſſeſſoris,quòd abbreuiatè ſcribatur. Secus tamen dicit in nomine impetrantis,quod ſcribi debet extẽſe, vt ibi latius per eum,qui poſtea ſumpta occaſione, ponit formam eorum omnium,quæ in literis apoſtolicis abbreuiatè,vel extẽſè ſcribi debent. Et hoc idẽ ante ipſum latius tradidit,& in terminis quæſtionis noſtræ Specula. in titu.de reſcrip. præſent.§. primo igitur. verſ. circa dictiones.& in titu.de citation.§.j. verſic. quid ſi impetro literas contra P. & alibi ſæpe. Ratio prædictorum eſt ſecundum ipſos, quia ad impetrantem pertinet reſcriptum ſuum, & perſonam de qua ſenſit declarare. Itaque reſcriptum valebit à principio, quod poſtea poterit declarare.l.ſi quis intentione. ff. de iud. Ita ibi Specul. Pro cuius opinione facit text.in.c.P.& G. de off.deleg.&.c.cum M.de conſtit. Sed in contrarium facit iſta regula, dum Papa vult nomen poſſeſſoris exprimi debere per impetrantem. Et illud dicitur expreſſum,quod legi poteſt, & nominatim ſcribitur.§.ſi verò.in authen.de hæred. & fal. & not.in l. nominatum.ff.de lib.& poſth.facit text.in.l.ij.C.de vet.iur.enucl. ante.fin. Vbi præcipitur, quòd nomina prudentum, qui leges compoſuerunt,debeant ſcribi per conſequentiam literarum,& non abbreuiate. *Expreſſũ quid dicatur.* *Nomina prudentum quo pacto ſcribantur.*

Quid dicendum? Certè de iure & de conſuetudine videtur verior ſecunda opinio. Nam nemini dubium eſt, quòd ſi nomen illius,contra quem impetratur, ſcribitur abbreuiatè,poteſt de facili breuiatio variè interpretari: vt ſi pro Bernardo,pono B.illud B. poteſt & pro Benedicto, vel Bartholomæo cap. Quo caſu orietur incertitudo aduerſarij,ex qua facilè error naſci poteſt, quod à iure reprobatur, vt eſt tex. in cap.ad hæc.& in.c.fi.de reſcrip. Nam euitanda eſt periculoſa abbreuiatio,vt dicit Fely.in.c.j.col.v.de fid. inſtru.& Alexan.conſi.clij.lib.j. Et pro iſta opinione videtur deciſio Ægid.clxxxv. incip.licet cum agitur, &c. Iſta tamen non ita militant in abbreuiatione nominis ipſius impetrantis, quæ magis tolerabilis videtur, & minus periculoſa, vt probare videtur text.in.c.fi.de præbend.lib.vj. Ratio eſt,quia licet in reſcripto nomen actoris impetrantis abbreuiatè ſcribatur, nihilominus poſtea ex proſecutione cauſæ, & libelli oblatione, nomem eius de neceſsitate declarabitur, vt in.l.j.ff.ſi *Abbreuiatio periculoſa euitãda.* *Nominis abbreuiatio.*

pars hære.peta. Non ſic rei,qui fortè negabunt ſe illos eſſe, qui ſub abbreuiatura includuntur. Et ideo non ab re dicunt Imol.& Fely.in.c.cum acceſsiſſent.in princ. de conſti. quòd de ſtylo hodierno nomen illius,contra quem reſcriptum impetratur,ita debet eſſe certum,& extenſe ſcriptum, ſicut nomen impetrantis per. d.l.ij. Et ad tex.in.d.cap.fi. reſpondet ibi Geminia. in primo notabili, vt ibi per eum. Et hoc idem ſeruari de ſtylo,dicit And.Sicul.in.c.dilectus.in.ij.colum.de reſcrip.num.11.Et latius reaſſumit,& probat idē And.Sicu.in d.c.cū acceſsiſſent.num.7.col.iij.Et habemus hodie tex.hic.

Nomen illius de ſtylo hodierno,&c.

Opin. igitur Archid. & Specul. quæ nullo iure probatur, poſſet ſaluari,quando fortaſsis ex cognomine,vel agnomine haberetur certitudo illius, contra quem impetratur, prout plures reperiūtur,qui frequentius à cognomine,quàm à nomine denominari patiūtur. Nam tali caſu fortè nomē poſſet abbreuiatè ſcribi, quando agnomen vel prænomen extenſe deſcribitur, vt ſi dicatur, Petrus committit cauſam contra B.Saganta. Nam ex illo prænomine Saganta denotatur perſona certa, licet nomen abbreuiate ſcribatur,vt in.l.Aemilius.ff. de adminiſtra. tuto. Vbi prænomen. Aemilij tantum reperitur omiſſo nomine, quia per illud intelligebatur perſona certa.Et ibi hoc notat Nicolaus de Neapoli. Aliàs ſi non ita intellexit Specul. non puto opinionem eius, nec de iure,nec ſtylo eſſe veram. Non obſtat text.in dicto cap.cum M.& in.d.c.P.& G.Quia illæ abbreuiaturæ non fuerunt factæ, prout ibi ſcribunt in reſcripto impetrato,neque ibi prædictæ literæ ad iſtud propoſitum pinguntur, vt formam reſcriptis impetrandis imponant: ſed illa abbreuiatio fuit ibi facta per compilatorem Decretalium, qui propter euitandam prolixitatem plures dictiones & nomina breuiate ſcripſerunt, pleraque etiam (vt breuitati ſtuderent) reſecarunt adeò quòd de pluribus locis Ioan. And. conqueritur, partem Decretalium mutilatam,ſiue deciſam,allegando.Et niſi ita feciſſent compilatores, in immēſum volumen illud creſceret,& magis fortaſsis,quàm illud deciſionum Rotæ volumen,de quo dicit Alex.in.l.ſi cum dotem.§. eo autem tempore.ff. ſolu. mat. quod erat adeo magnum & numeroſum, quòd non veheretur vno curru. Et ego cum eſſem Panormi, vidi antiquarum Decretalium volumen adeò immenſum, quòd

Decretalium plures dictiones & nomina cur abbreuiētur.

Deciſionū Rotæ volumen.

quòd ab homine ferri non poterat. Compilatores itaque decretalium ex pluribus dictionibus, & nominibus aliàs in Pandectis originalibus extenſe ſcriptis, plærunque primam oppoſuerunt literam, vt ad breuitatis compendium antiquarũ Decretalium volumen reducerent: quod ex illa dictione, & infrà ſæpe in Decretalibus apposita, manifeſtum redditur, de quo loquitur Io. And. in procœmio Decretalium. & in. c. nobis. de iure pat. & Bar. in. l. Gallus. §. idem credẽdum. in. fi. ff. de libe. & poſthu. Et iſta de plano procedunt in abbreuiatione nominis rei propter prædictam rationẽ, ſecus tamen in abbreuiatura nominis ipſius impetrãtis: quia, vt dicit Spec. loco ſuperius allegato, in eo non eſt licita abbreuiatio. Tamen hoc etiam dictum in perſona impetrantis, & actoris videtur dubitabile, vt dixi. Præſertim quia eſt cõtra text. in. c. fi. de reſcrip. Vbi æquiuocatio nominis impetrantis nõ vitiat reſcriptum. Ratio redditur, quia ille qui reperitur reſcriptum habere penes ſe, & eo vti, præſumitur illud impetraſſe. arg. eorum quæ notat Alex. in. l. j. C. de procur. & Fely. in. c. coram. col. iij. de offi. deleg. & in. c. ij. col. viij. de teſtib. Licet circa iſtam rationem videantur variare Doctores. Et vidi ſecundum varietatẽ caſuum, iſtam rationem variè obſeruatam in Rota. Nã Oldr. conſil. cxxxvj. in. ij. col. tenuit ꝙ ſupplicatio præſumatur impetrata ab eo, in cuius fauorẽ loquitur, etiam ſi ille ſit abſens. Et idem de commiſsione dicit Spec. titul. de appel. §. nũc breuiter. verſi. ꝙ ſi apparet. Contrarium tamen tenuit Car. in cõſil. xxv. col. ij. & Ful. conſil. xxiij. in. ij. col. & facit Egid. deciſ. dlxxxiiij. & Gemi. conſil. xxxiij. Rota tamen ſæpius iſtã contrarietatem cum diſtinctione reſoluit, videlicet ꝙ quando in ſupplicatione, vel aliquo alio actu facta eſt aliqua cõſiderabilis impenſa, tunc procedit opinio Old. & ſequacium, vel quãdo poſtea abſens ratam habuit, vt loquitur Specul. & Areti. cõſil. lxviij. Contraria verò opinio procedit, quando eſt modica impenſa, per ea quæ Moderni tradũt in. c. j. de iudi. & in l. cum ſeruus. ff. de verb. oblig. Ratio igitur ſuperius aſsignata, licet non impleat intellectum, dictum tamen in ſe eſt verũ, ſicut videmus in procuratore ſub nomine B. & in reo ſub nomine A. vt tradit Egid. deciſ. clxxxiiij. Licet illa deciſio mendoſe habeatur, hoc tamẽ de procuratore rectè procedit, quãdo nõ reperitur alius, qui ſit eiuſdem nominis, & cõſtituens in

Aequiuocatio nominis.

iudicio ambiguitatem declarauit,& requirit Egi.in dicta deciſ.vbi tamen eſſent duo eiuſdem nominis,licet eſſet proceſſum contra vnũ:nihilominus ni per alias coniecturas de certo corpore conſtaret,mandatum eſſet nullum. Ita declarauit Rota in vna Toletana theſaurariæ, præterito anno corá me, quod quidem Rotæ decretum nouiſsimè fuit confirmatum hoc menſe Nouembri M.D.xxxix.coram R.P.D. Marcello epiſcopo Marſicano.& quod dictum eſt de errore procuratoris,idem dicendũ videtur in errore diœceſis, in reſcripto expreſſa.Nã niſi de corpore conſtet per teſtes,vel aliter illa impedit,ne prouiſio canonizari poſsit.Vt Rota concluſit in vna Dolen.parochiali.de Pleguen.xxviij.Martij M.D.xxx. corá me.In nomine verò iudicis,Vincen.& Compoſtel.voluerunt in.d.c.ſi.ꝙ idem eſſet,ꝙ in nomine impetrantis,illa ratione, quia impetrans in proſecutione reſcripti declarabit de quibus iudicibus loquatur.& ſequitur And.Sicul.in.c.cum M.de cõſtit.Pro quibus facit glo.in.c.quoniam de offic.deleg.

Mandatũ quãdo nullum.

Tamen contra illos facit text.in.c.ad hæc de reſcrip.vbi dicitur,quòd nõ valet reſcriptum,per quod incerti iudices dantur,vel futura negotia committuntur.Nec obſtat,ꝙ de incertitudine impetrãtis dictum fuit: quia talis incertitudo ex abbreuiatione reſultans præſumptione iuris certificatur,& eodem modo in incertitudine rei, quia conſiſtit in facto impetrantis,meritò ad ipſum ſpectat declaratio.d. l. ſi quis intentione ambigua.Sed incertitudo delegatorum procedit ex facto Papæ,meritò ad ipſum ſpectat declaratio vt tenet Abb.in d.c.quoniam de offic.deleg.Card.in clem.ij.in.iiij. q. de reſcript.itaque reſcriptum tali modo incertum,nullum effectũ habebit.c.inter.de ſenten.excom.l.ex facto.ff.de vulg.& pupil.& quia ſub tali inuocatione poſſet in iudicio fraus machinari,non ita per incertitudinem actoris vel rei.

Declaratio in incertitudine rei.

QVAESTIO TRIGESIMA TERTIA.

QVAERO,nunquid iſta regula defendat minorẽ poſſeſſorem beneficij curati ſine diſpenſatione?

Poſſeſſor minor.

SOLVTIO.Dicendum eſt ꝙ ſic, quia ſi triennalis regula,in qua titulus coloratus & alia requiruntur,minorem defendit,vt ibi dicetur,à fortiori regula iſta,quæ non requirit titulum, neque veram poſſeſsionem, ſed ſola detentione nuda facti eſt contenta.

Quæſtio

QVAESTIO TRIGESIMAQVARTA.

QVAERO, nunquid iſta regula habeat locum, ſi impetretur beneficium vacans ex perſona alterius, quàm poſſeſſoris annalis?

Beneficiū vacans.

SOLVTIO. Dictū fuit olim quòd ſic, & ſic reperio adnotatum in quibuſdam notis antiquis reuerendiſsimi Domini mei Laurentij Cardinalis Sanctorum Quatuor, nihil tamē ibi allegatur. Sed hoc plenius examinabo in illa quæſt. de reſignatorio. Tamen interim tenendum eſt regulā obſtare, quia etiam quòd tertius poſsideat, & alter litigantium, qui nunquam poſſedit, poteſt dare de poſſeſsione tertij annali. Vt tētum fuit in vna Hiſpalen. Capellaniæ, coram R. D. Ioan. Paulo anno præterito. Et iſta eſt concluſio generalis, quòd iſta regula procedit in quibuſcunque impetrationibus & ceſsionibus, vt tenet Rota. Nam ſicut cedens ſi manet in poſſeſsione per annū pacificè, poteſt de regula excipere. Ita & ceſsionarius in gratia ſucceſcionis tenetur regulam obſeruare, vt tenet Rota, & refert dom. Guliel. hic in decif. impreſsis, rationibus de quibus per eum.

QVAESTIO TRIGESIMAQVINTA.

QVAERO, an illa verba regulæ (quod certo modo vacare prætendit, &c.) intelligantur de illis modis vacationis inductis per Cancellariam, videlicet ingreſſum religionis, cōtractū matrimonij, vel aſſecutionē, &c?

Modi inducti per Cancellariam.

SOLVTIO. Iſta diſceptatio accidit coram Do. Nicolao Aragona in cauſa Zamoren. theſaurariæ, de menſe Octobri M. D. xxxiii. ſuper regula de valore. In qua eadem ſunt verba. Et tunc aduocati vnius partis dicebant, illa verba (certo modo) interpretari debere de modis ſuperius expreſsis: quia illi ſunt certi modi vacādi à Cancellaria diffiniti, vt exēplum ponit Gloſſ. in princip. commenti ſui ſuper regula. xv.

Breuiter Rota poſt plures procuratorum & aduocatorum diſceptatiōes tenuit dicta verba in dicta regula de valore poſita, intelligi debere generaliter de quocunque modo vacandi. Pro qua interpretatione allegata fuit iſta regula in eiſdem verbis, & regula. lx. quæ omnes vtuntur eodem modo loquēdi, & generaliter dictam interpretationem circa modos vacā di receperunt, vt exemplum ponam in alia quæſt. & facit deciſ. ccccvij. in nouis. & dicam in regula. lxj.

QVAESTIO TRIGESIMASEXTA.

QVAERO, quia regula iſta loquitur de expreſsione gradus, quid intelligemus per gradum. Et quid ſi poſſeſſor plures gradus habet, an tenetur impetrans omnes exprimere. Et qualiter probetur gradus, & quid ſi eſſet graduatus clandeſtine?

Gradus, qualiter probetur.

SOLVTIO. Iſta quæſt. quatuor continet capita, quorũ quodlibet de per ſe diſcutietur. Circa primum aduertẽdum, quòd gradus hic non capitur eo modo, quo deſcribitur in arbore affinitatis & conſanguinitatis, ſed pro quadam dignitatis vel doctrinæ prærogatiua.

Primo modo capiendo erit ſenſus iſtius regulæ, videlicet quòd impetrans tenetur in ſua impetratione exprimere non ſolum nomen impetrantis, ſed gradum ipſius, id eſt, dignitatem. Nam hoc verbum, gradus, de iure adaptatur ad dignitatis honorem, va patet in. l. edicimus. C. de murilegulis. lib. xj. & in. l. j. &. l. fina. C. de offic. præfec. vrb. &. l. potioris. C. de offic. recto. prouin. Et tali modo capitur ab iis qui bonas literas profitentur. Sic enim apud Ciceronem in Catilinam, & in oratione pro Plancio hoc vocabulum capitur ibi, (per omnes honorum gradus.) & idem pro Milone, (qui non honoris gradum ſpectat.) Et in Verrem, (Quæſtura primus gradus honoris.) Et ita ſæpe hoc vocabulum in iſto ſignificatu ab aliis authoribus vbique expẽditur. Itaque ex his facilè intelligi poteſt, quis eſſe poſsit ſenſus huius textus.

Gradus, verbum, de iure adaptatur ad dignitatis honorem.

Secundo modo hoc verbum, gradus, in iſto text. interpretari poteſt pro quodam doctrinæ loco, ſiue qualitate meritis differente, qui vnus ab altero diſtinguitur, vt hoc modo capitur ſuperius in regula. xv. & inferius in regula prærogatiuarum Iulij in. iiij. parte, cũ duabus ſequentibus. & in iſta ſignificatione accepit M. Tullius Cicero lib. vj. epiſtolarum, epiſtola incip. Magnam. Et iſto modo poteſt cap. hic, in quo etiã ſenſu Hiſpani, & ferè omnes Vltramontani capiunt. Nã gradus apud ipſos etiam nihil aliud eſt, quàm honos quidam dignioris laureæ, ſiue eminẽtioris doctrinæ, doctoratus, magiſterium, Bacchalauriatus, vel licentiatura: quæ quidem honoris ſpecies in prædictis regulis, gradus nuncupantur, iuxta quas regulas non erit abſonum iſtam etiam intelligere, vt videlicet ſi annalis poſſeſſor ſic doctor, magiſter, licẽtiatus, vel

Gradus verb. interp. poteſt pro quodam doctrinæ loco.

Baccha-

Bachalarius,teneatur impetrans de tali gradu mentionem facere ſicut & de nomine. Et iſte gradus ponitur ad differentiam nobilitatis hic expræſſæ,quæ ad generis & domus ſplẽdorem refertur:& horum verborum interpretationi reſpondere videtur text.not.in.c.de multa.de præben.Vbi pari modo gradus ſcientiæ nobilitati coniungitur & æquiparatur.Et ſicut ibi Papa rationem habet nobilitatis & doctrinæ,ita hic intendit illis fauere.Nam ob eam cauſam requirit expreſsionem gradus:quia fortè propter inſignem & eminentem annalis poſſeſſoris ſcientiam,non cõcedet Papa gratiam huiuſmodi impetranti,iam multis de cauſis odioſo,vt in primis.q. huius apparatus diximus.Et licet hic intellectus(cõmuni vſu loquendi conſiderato) huic regulæ applaudat, & conuenire videatur.Nihilominus de ſtricto iure aliter dici poſſet. Nam de iure communi,excepto doctoratu,alius gradus non reperitur. Licet conſuetudo aliquarum prouinciarum quoſdam alios,præter iſtum, doctrinæ gradus, ſicut virtutum inuenerit,videlicet Bacchalauriatum & licentiatum,inter quos gradus voluit prælationẽ dari,vt patet in dictis regulis. Et quãuis de iure doctoratus gradum non faciat, ſicut neque Papa vel Imperator inter gradus dignitatum, vel magiſtratus non dicuntur facere gradum : quia non habent alios ſupra ſe, ſed ſunt fontes dignitatum,vt per plura probat Iaſ.& omnes Moder.in.l.j.colũ. j. de offic.eius. ſic nec doctoratus, inter gradus doctrinæ,facit gradum,cum ſit ſupra omnes gradus.arg. l.vbi autem.ff.de verbo.oblig. Nã gradus dicitur,vbi eſt aſcẽſus de minori ad maius,vt.d.l.j.& ſi.qui quidem aſcenſus doctoratui non poteſt adaptari,& ideo tex.in cle.ij. de magiſt. doctoratum non appellat gradum,ſed honorem.

Gradus ſcientiæ nobilitati cõiũgitur.

Gradus alius excep. doctoratu, de iure com. nõ reperitur.

Gradus quando eſſe dicitur.

Ius doctoratus.

Circa ſecundum caput, videlicet quando poſſeſſor haberet plures gradus, dicendũ eſt, quia iſta reg.non requirit expreſsionem omnium graduum, ex quo loquitur in ſingulari, & ideo iudicio meo ſufficit gradum digniorem exprimere. arg.l.j.§.qui in perpetuum.ff.ſi ager vectig.& ca.j.de excep. lib.vj. Nam Papa ſi voluiſſet omnes exprimi debere, dixiſſet gradus,& non gradũ: præſertim,quia quo ad hoc facere derogatur regulæ.

Quo ad tertiũ caput, videlicet,quomodo iſte gradus probetur,dico ſufficere, per communem reputationem probari, &

Gradus quomodo probari debeat.

& quando incidenter de gradu quæritur, nõ data oppoſitione aduerſarij, fortè ad probandum gradum vnus teſtis cũ iuramento ſufficeret, iuxta ea quæ dicit Iaſ. in. l. huiuſmodi. §. legatum col. fi. ff. de leg. j. Vbi in probanda prima tonſura, idẽ tenet, & reaſſumunt Moderni in. l. j. §. idem Cornelio. in. fi. ff. de quæſt. Fely. poſt Bald. in cap. licet vniuerſis. & in. c. nuper. de teſt. Et hoc putarem verum, quo ad effectum iſtius regulæ, ſed quo ad prærogatiuas regularũ, de expectatiuis loquẽtium, quibus cauetur graduatum alteri non graduato cæteris paribus præferri, fortè prædicta probatio non ſufficeret. Ex quo agitur de magno præiudicio alterius. Tunc enim deberet quis probare doctoratum, ſeu alium doctrinæ gradũ per literas: vel ſi caſu eas amiſiſſet, per teſtes: quod eſt verum, niſi per decennium quis pro doctore ſe gereret: quia tali caſu nõ teneretur oſtẽdere priuilegium ſuum, ſed ſufficeret probare, ꝙ ſe geſsit pro doctore per Decennium. Ita notabiliter dicit Paul. de Caſt. Bald. & alij in. l. ſi ſolennibus. C. de fid. inſtr. & in. l. etiam. C. de appel.

Doctor priuilegiũ ſui doctoratus oſtẽdere non tenetur, &c.

Circa quartum caput, quando aliquis accepiſſet gradũ occultè, & non per publicum examen, putarem huic regulæ locum non eſſe, vt tenet glo. hic. ratio eſt, quia non erit imputandum impetranti ſi non expreſsit quod iuſte ignorauit, ca. ij. de conſtit. lib. vj. Nam non tenebatur diuinare, vt in. c. j. vt eccl. bene. Nam de non entibus, & non apparentibus idẽ eſt iudiciũ. l. cum lege. ff. de peri. & cum rei ven. & ob eã cauſam dicit Bal. in. d. l. ſolẽnibus. ꝙ ad probãdum ſe doctorem non ſufficit priuatum examen probare, niſi probet publicum examen: & idem tenent Moder. in tract. de doct. in prima parte.

Impetrãti imputãdum non eſt, &c.

Doctor ꝑ quod examen probetur.

QVAESTIO TRIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, quare voluit hic Papa exprimi debere in impetratione nobilitatẽ poſſeſſoris, & quomodo probetur iſta nobilitas?

Nobilitatem poſſeſſoris exprimere ĩ poſſeſsione.

SOLVTIO. Quia in collationibus faciendis habetur cõſideratio magna nobilitatis, vt dicit gl. & Doct. in ca. cum adeò. de reſcrip. & in. c. de multa. de præb. Ideo Papa voluit, ꝙ exprimatur nobilitas. Nã cognita nobilitate annalis poſſeſſoris, contra quẽ impetratur, fortaſsis Papa derogationem regulæ vel gratiã impetranti non concederet. Nã per expreſſionẽ nominis, & nobilitatis poſſeſſoris Papa certior redditur

tur de qualitate nobilis. Nã fortè poſſet eſſe adeò grauis perſona, & potens ad defendendum, eccleſiam, temporibus perſecutionum, ꝙ Papa eum potius fauorib. & gratiis afficeret, quàm ꝙ permitteret per huiuſmodi impetrationes ab aliquo moleſtari, iuxta tradita per Philip. Peruſi. & alios in.c.conſtitutus. de appel. Vel fortè talis nobilis eſſet boni exempli, & laudabilis opinionis, & famæ, qui poſſet plures exẽplo ſui ad frugem melioris vitæ traducere. Quo caſu non temerè contra tales nobiles concedenda eſſet impetratio. Quorũ intuitu ſolet à regulis iuris recedi, vt per decem principales deciſiones probat latè Iaſ.in.l.iubemus.in penult. & fin.col.C.de iudic. Videmus etenim à communiter accidentibus, per manus nobilium eccleſias ſæpe ſuſtentari & augeri, vt in.c.cõſtitutus.de appel. Per manus verò clericorum pauperum expoliari, vt dicit Lud. Ro.in ſing. xxxviij. incip. vtrũ nobilis. Et ſequuntur Moder.in tract. beneficiorũ.in.xij.q.iij.partis. Requiritur igitur ob eã cauſam expreſsio talium qualitatum, vt ſciat Papa, quę iure cõcedi, vel quę honeſtè denegari debeat: quorũ taciturnitas magnum detrimentum, & ſcandalũ eccle. producere poſſet. Bona igitur fuit hæc cõſtitutio taliũ qualitatũ expreſsionẽ reqrẽs, vt ſic perſonis ex merito deferatur.

Et iſta quæ de expreſsione nobilitatis dicta ſunt, procedũt quo ad diſpoſitionem iſtius regulæ: ſecus de iure, de quo non requiritur expreſsio nobilitatis poſſeſſoris, ſicut non requiritur mentio nobilitatis impetrantis, vt tradit Abb. & communiter Docto.in cap. ad aures.de reſcrip. Licet ibi Hoſtien. & Barb. tenuerint cõtrariũ. Et ſic patet, quòd in hoc iſta regula eſt contra ius, aut ſaltem præter ius cõmune. Quomodo autem probetur iſta nobilitas, quia non attinet ad præſentem quæſtionem, ideo omitto. Sed videndum eſt latè per Moder. Brixien.in tract. nobilitatis.in.vj.parte.per totum. poſt Bart. in.l.j.C.de dignitatib.lib.xij. *Nobilitatis magna conſideratio. Nobilitatis expreſſio.*

QVAESTIO TRIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, quid eſt hoc, quod dicitur hic exprimi debere in impetratione, quot annis poſſedit beneficium poſſeſſor? *Poßidere beneficiũ.*

SOLVTIO. Hæc expreſsio verborum ſi ad diſpoſitionẽ iuris, & ſtylũ curiæ reſpicimus, videtur inutilis, & nõ neceſſaria, imò ipſo impetrãti plurimũ dãnoſa, vt colligitur ex dictis

Bald.

Bald.in conſ.ccix.incip.Caſus eſt,Titius impetrauit.lib.j.vbi Bald.concludit ꝙ ſi impetro archipresbyteratum, & in mea impetratione non facio mẽtionẽ,quòd Gaius diu,& de facto illum per plures annos detinuit, quòd talis impetratio non eſt ſubreptitia, ſed ſufficit in ea exprimere, ꝙ Gaius archipreſbyte.de præſenti de facto detinet,abſque eo,quòd annos exprimat,vt ibi per eum. Ratio eſſe poteſt, quia ſi impetrans in ſua impetratione annos poſſeſsionis aduerſarij ſui exprimere debet,proculdubio intentionẽ rei aduerſarij contra ſe ipſum probaret,ex eo,quia ſecundum ſtylum curiæ reus poſſeſſor ad effectum,vt exceptione iſtius regulæ cõtra impetrãtem vti poſsit,requiritur ꝙ ipſe probet ſe annalẽ poſſeſſorem cuius contrarium huiuſmodi expreſsione annorum,in impetratione requiſita,reſultat:quia vbi reus in hoc de iure & ſtylo grauari debet, releuaret ab onere probandi, & grauaretur impetrans.quod eſſet abſurdum & contra ius,& practicã curiæ:quia videmus quòd ſi reus opponens de reg.non probat ſe fuiſſe annalem poſſeſſorem,repellitur.

Quid igitur dicendum? Reſpondeo,ꝙ prædicta verba regulæ,& quot annis ille poſsideat,&c.poſſunt pluribus modis intelligi. Primo quando impetratio fit de beneficio ſpecialiter reſeruato,& tali caſu dicta verba intelligi poſſunt. Nam iſto caſu,ante iſtam regulã facienda etiã erat mẽtio in impetratione de annis poſſeſsionis rei conuenti,vt dicit Rota deciſ.lxxviij.incipien.dic,quòd ſi ordinario Papalis in tit.de reſcrip.in antiq.ſed quia de iſto caſu in iſta regula nulla fit mẽtio,puto ſub ea non includi.

Quot annis ille poſſideat.

Secundo modo iſta verba intelligi poſſunt,quando impetratur beneficium,quod ſcimus aliquem colorato titulo poſſediſſe poſt annũ.Et iſte caſus videtur bene adaptare ad iſtã regulam,ſecundum Felyn.in.c.in noſtra.in.xxxvj.correll.de reſcript.& iſto modo intelligendo regula in hoc concordat cum iure communi,de quo in.c.cum noſtris.de conceſ.pręb. Vbi Abb.in.iij.colum.verſ.Et quia per talem,&c.aſsignat rationem iſtius articuli,videlicet,quia quando poſſeſsio eſt colorata, id eſt,prætenſa ex legitimo titulo,poſito ꝙ titulus nõ fuerit verus: tamen Papa non de facili iſto caſu daret literas ſine expreſsione temporis, ne videatur conferre beneficium viuentis,quod eſt odioſum.Ita formaliter dicit ibi Abb. Requiritur

quiritur igitur iſto caſu, quòd impetrans exprimat quot annis poſsidetur, vt hic dicitur. Tamen neque etiam hic intellectus ſatisfacit, ex eo, quia verba regulæ indiſtinctè loquũtur, & ita ſolent hodie intelligi per Rotam, vt videlicet, regula defendat non ſolum coloratum, ſed merum & illicitum detentorem ſine aliquo titulo colorato, quod eſt contra ius cõmune, & aduerſatur prædictis: & in hoc regula aliquid inducit de nouo, & nõ eſt fruſtratoria, prout videretur, ſi totaliter in terminis iuris intelligeretur. Nam de iure communi de poſſeſsione non collorata mentio fieri non debet, vt tenet Cald. Compoſt. Imol. & Abb. in. d. c. cum noſtris. verſ. ſed debemus diſtinguere. Et ideo procedit dictum Bal. in d. cõſ. Cum quibus concordat Fel. vbi. ſupr.

Mentio de poſſeßione non colorata.

Et ideo ego aliter intelligerẽ iſta verba regulæ, vt dicamus quòd ſi impetrans petit in ſua interpretatione derogari huic reg. tali caſu procedit quòd hic dicitur, videlicet, vt impetrans narrare debeat, quot annis poſſeſſor tenuit beneficium. Si verò non petat derogari, tunc nulla requiritur mẽtio annorum poſſeſsionis, ſed tantum in impetratione diceret, quòd Titius illud beneficium detinet occupatũ, vt dicit Bal. d. cõſ. ccix. & ita practicatur propter abſurdum ſuperius dictũ. Et ſic videmus ꝙ hodie practicatur. Vel poſſet & vltimo dici, ꝙ indiſtinctè requiratur mentio annorum: tamen propter clauſulas quæ hodie in ſupplicationibus apponũtur, impetrantes excuſantur, vt dicit Io. And. in d. cap. cum noſtris ceſſantibus tamen clauſulis mentio temporis ſaltem indefiniti neceſſaria eſt in imperationibus certo modo factis, & ita ſe habet forma communis dictæ impetrationis. Nam in ea dicitur, quòd tale beneficium per Titium poſſeſſum ad præſens vacat, vt tanto tempore vacauit, quòd eius collatio Lateranen. ſtatuta conſilij ad ſedem apoſtolicam deuoluta cenſetur: ecce qualiter de tempore poſſeſsionis intruſi fit mẽtio, ſaltem per verba indefinita temporis, quæ omne tempus comprehendunt. quod factum eſt, vt euitaremus abſurdũ, de quo ſuperius dixi, ſi impetrans certum numerum annorum exprimeret, ex cuius confeſsione poſſet reus aduerſarius annalem poſſeſsionem probare.

Temporis indefiniti mentio.

QVAESTIO TRIGESIMANONA.

Quæro,

Cauſæ expreſsio.

QVAERO, quare requiritur expreſsio cauſæ in impetratione?

SOLVTIO. poteſt dici, hoc fieri ad iuſtificandum conceſsionem. Nam dicitur hîc, quòd debet eſſe talis expreſsio cauſæ, ex qua clarè conſtare poſsit, poſſeſſori nullum ius competere. Hæc enim expreſsio requiritur ad effectum, vt Papa ad concedendum, vel denegandum impetrationem moueatur, licet verba tex. aliud innuant ex quo requirit expreſsionē cauſę ad effectũ, vt iudici conſtet, an impetranti ius cõpetat, vel non. Quod non eſt veriſimile, quia per ſolam cauſæ expreſsionem in impetratione factam iudici conſtare non poteſt, an ius impetranti competat, cum potius hoc dependeat ex meritis & euentu litis, quæ diſcuſsionem, & actorum apparatum requirit, iuxta. c. quoniam. de prob. nam ex allegatis & probatis iudex hoc perpẽdere debet, modo ſimplici ratione, vt in .c. j. de re iud. lib. vj. Et tamen text. hic expreſsionem talem cauſæ requirit, ex qua manifeſtè apparet nullum poſſeſſori in beneficio ius competere: vides ergo quantum iſta inter ſe pugnent.

Lis diſcuſsionem et actorum apparatũ requirit.

Et ideo vt iſte caſus clarior reddatur, eſt aduertendũ, quòd cauſa hîc ponitur pro modo vacandi: itaque ſit ſenſus, quòd impetrans in ſua impetratione modum vacandi exprimat, ex quo clarè cõſtare poſsit poſſeſſorem nullum in beneficio ius habere. Et ita hodie in practica ſeruatur, quia fit impetratio iſto modo: Supplicat S. V. deuotus illius orator Titius, vt ſibi ſpecialem gratiá faciatis de tali beneficio, quod vacat ad prę ſens: & tanto tempore vacauit, ꝙ eius collatio, ſecundũ Lateranenſis concilij ſtatuta eſt ad ſedem apoſtolicam legitimè deuoluta. Licet quidá Gaius illud indebitè detinet occupatũ, &c. Ex huiuſmodi, vel ſimili narratiua colligitur expreſsio cauſæ, ex qua Papa mouetur ad concedendũ gratiá. ex ea prima facie cõſtat ſi eſt vera, quòd nullũ poſſeſſori ius cõpetit, quam cauſam in impetratione expreſſam poſtea in iudicio iuſtificabit impetrans, ſeruando alias partes regulæ, videlicet citari faciendo poſſeſſorem infra ſex menſes, & litem proſequendo vſq; ad ſententiá, vt hîc dicitur. ꝙ ſi cauſam expreſſam vacationis impetrás in proſecutione litis nõ probauerit, tunc tanquàm indebitè moleſtans cõdemnabitur ad pœnas hîc contentas. Hic eſt verus ſenſus iſtorum verborum.

Impetratio quomodo fieri debet.

QVAESTIO QVADRAGESIMA.

QVAERO, dicitur hic quòd ſi impetrans nõ ſeruat hic contenta in prima parte regulæ, quòd tenetur poſſeſſori ad intereſſe. De quo intereſſe intelligemus? *Impetrãs qui nõ ſeruat cõtenta. &c.*

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendũ, ꝙ ad nullũ intereſſe teneatur, quia ex quo agitur de beneficio eccleſiaſtico, nõ videtur conſiderandum intereſſe, quia in ſpiritualib. intereſſe peti nõ poteſt, ſicut in profanis, vt dicit Inno. in. c. querelã, de elect. Et latius Rota deciſ. ciiij. incip. nota quòd vbi aliquis. in antiquis, poſita ſub tit. de procur. num. 8. quæ notabiliter diſponit, quòd licet iurans nõ reuocare procuratorem, non obſtante iuramento illum reuocare poſſit, iuxta gl. ordinariam in ver. reuocans. quam ibi notat Dom. in cap. fin. de procur. lib. vj. Tamen vbi quis procuratorem conſtituiſſet ad renuntiandũ cum iuramento, tali caſu nõ poſſet reuocare, ex eo, quia ille in cuius fauorem debuit fieri renuntiatio, nõ poſſet aliàs agere contra reuocantem ad intereſſe, ſicut in materia profana: quia in beneficialibus non agitur ad intereſſe Iſta eſt notabilis deciſio, quam ſequitur Felyn. in cap. ſi diligenti. in viij. col. verſic. amplia etiam. de fo. comp. quod etiã latè proſequitur idem Felyn. in. c. ex parte decani. col. vj. de reſcrip. Eò maximè, quia iam impetrans vltra intereſſe cõdemnatur in expenſis poſſeſſori: annullatur eius impetratio, & inde ſecuta quæcunque, &c. Sic igitur ſatis, & vltra condignum fortaſsis puniretur abſq; eo, quod tenetur ad intereſſe. Hoc enim videbatur abſurdum repugnante ſubiecta materia, & etiã alia regula iuris, quæ habet neminem ex vno delicto debere multiplici pœna puniri. vulg. cap. at ſi clerici. de iud. Et hic nõ ſolum duplici, ſed quadruplici puniretur. *Iurãs procuratorẽ non reuocare.* *Interreſſe in ſpiritualib., ſicut in profanis peti nõ poteſt.*

Sed iſtis non obſtan. text. hic determinat contrarium, videlicet quòd temerarius impetrans debeat ad intereſſe condemnari. Quid dicendũ? Pro vera reſolutione aduertendum eſt, quòd intereſſe, de quo loquitur iſta regula, nõ conſideratur reſpectu beneficij: in quo caſu procedunt ea quæ ſuperius in cõtrarium allegata ſunt, ſed conſideratur intereſſe reſpectu incõmoditatis & impenſarum, quas reus & poſſeſſor cõuentus indebitè occaſione iſtius litis motæ paſſus fuit, vt eſt tex. notabilis in clem. j. §. fi. de reſcript. & quod ibi, & hic intereſſe appellatͣ, tex. in cap. fin. de reſcript. & in. l. ſacim᷑. C. de iudicijs.

Intereſſe & dãnum diuerſo modo conſideratur.

iudiciis.illud intereſſe in eodem caſu damnum nominati.itaque intereſſe, & damnum iſto caſu conuertuntur,& illud dãnum conſideratur reſpectu viatici, ſolutionis aduocatorũ, & incommoditatis, vt ſigillatim enumerantur in.d.l.ſancimus. & tradit Bart.per illum text.in.l. eum quẽ temerè.ff.de iud. Ex quib.iuribus iſta regula quo ad hoc conflata videtur:nec obſtat, quòd hic impetrans pluribus pœnis punitur, contra text.in.c.at ſi clerici.de iudic.quia illud procedit ratione vindictæ publicæ:ſed reſpectu commodi priuati quis poteſt plurib. pœnis puniri,vt declarat Abb.in.c.de cauſis. de offi.deleg.Præſertim quia annullatio impetrationis,de qua hic tex. loquitur, non videtur propria pœna, vt tradunt omnes Moder.in cap.ij.de conſtit.

Annullatio impetrationis.

Et iſtud intereſſe,de quo iſta regula loquitur, hodie non eſt in vſu,illa,(vt opinor)ratione: quia in illo exigendo reus longè maiora incommoda pateretur, quàm in beneficio defendendo, propter difficultatẽ probationis,ſuper qua re poſſet fortaſsis protendi lis vſque ſententias:ideo rei poſſeſſores hodie ſola condemnatione expenſarum,& nullitate impetrationis aduerſarij contentantur cum abſolutoria ab impetitis.

QVAESTIO QVADRAGESIMA PRIMA.

QVAERO,quare non dicit iſte text.de expenſis? SOLVTIO. Quia illa condemnatio fit in Rota, quando quis ſuccumbit,& ſic eo tempore quo poſſeſſorem cõſtat damnum, vel intereſſe fuiſſe paſſum,ideo nó fit hic mentio. Vel dicas rationem eſſe illam, quam pono hic in fine iſtius.q.Et aduertendum eſt,quòd ad iſtas expenſas ſemper Rota impetrantem ſuccumbentem condemnat, ſiue illá iuſtam cauſam litigandi habuerit,ſiue non:quia nunquam in Rota cauſa litigandi condemnatum ab expenſis excuſat.Nam eo ipſo,quòd quis condemnatur,præſumitur habere iniuſtam cauſam litigandi,licet in veritate iuſtam habuerit,vt notat Abb.in cap.calumniam.de pœn.Et propterea in ſententiis Rotæ ſemper dicimus, quòd iniuſtè, perperàm, & de facto moleſtauit,vt condemnatio expẽſarum quadret. Et verba iſtius regulæ inferius poſita,ibi,quòd ſi poſſeſſorem ipſum iniuſtè, friuolè, ac indebitè moleſtaſſe repertus fuerit, &c. ſonant hoc. Quæ verba in omni ſententia poni poſſunt propter præſumptam temeritatem impetrantis & ſuccumbẽtis,

Litigandi iuſta cauſa.

Impetrãs in dubio temerarius præſumitur.

tis,quæ in dubio præſumitur,vt dixi ſupra in.j.&.ij.q. Præſertim vbi eſſent aliquæ coniecturæ doli,vt in caſu vltimæ partis regulæ:tunc impetrans temerarius,& calumniator poſſet appellari,vt declarat Abb.in.d.cap.calumniam.in.j.notabili. Patet igitur ex prædictis,quis ſit ſtylus Rotæ circa condẽnationem expenſarum. Et hoc facit Rota ad euitandas lites ſuper expenſis,quæ poſſent ſuper re parua fortè maiores fieri,quàm ſuper ſorte principali. Et ita negotij principalis cognitio in longum differretur,& ſic lites ex ex litibus orirentur,contra.l.quidã.ff. ſi cert.pet. & cap.finem litibus. de do. & contu. Et licet de iure cõmuni quęlibet iuſta cauſa excuſet ab expenſis,vt tradit Abb.in.d.c.calumniam.in fi. Tamen vt dixi,Rota.nunquam iſtam iuſtæ cauſæ allegationem admittit,ne aduerſarius appellet, & dicat non eſſe iuſtam cauſam, & fiant lites immortales. Et licet quædam deciſio in no.182. incip.probabilis cauſa.dicat quòd cauſa probabilis excuſet ab expenſis,quam exemplificat Egid.deciſ.cxc. Nihilominus illæ deciſiones debent intelligi de iuſta cauſa,ratione ſentẽtiæ latæ. Nam habens ſentẽtiam pro ſe,licet ex nouiter deductis reuocetur in ſecunda inſtantia,nihilominus tali caſu excuſatur ab expenſis iure cõpenſationis. Nam habuit iuſtã cauſam litigandi,vt tradit Egid.deciſ.cccxix. Hoc tamen,vt dixi,procedit quando reuocatur ex nouiter deductis: quia ſi ex eiſdẽ annullatur ſententia,non excuſat ab expenſis,propter rationem quam ponunt domini in deciſ.cclj.licet ſententia.in no. aliàs eſt deciſ.x.poſita in titu.de dolo & contum.quam ſequitur milis in verbo,impẽſarũ.& Abb.in cap.fi.col.xij. de dol. & con.& latius Guido Papa deciſ.ccccxxxvj.q. xlviij. & deciſ.cxxxvij. eiuſdem. Et omnia iſta dicta approbat parlamentum Toloſanum in deciſ. capellæ.ccxxij. Philip. Francus in cap.j.§.fi.in fi.de appel. lib.vj. Corneus conſi. clxxxj. col.fi.in.iij.volum. Francus in cap. quoniam. in.iij. col. de prob. Et hoc quod dictum eſt,procedit in cauſis, quæ originaliter committuntur in Rota. Si verò committeretur auditori vna cauſa,non vt auditori,ſed vt prælato, & quòd ſolus in domo de illa cognoſcat, prout ſæpe committi ſolent cauſæ Romanorum Capitolinæ, tali caſu ſi auditor pro ſua ſatiſfactione faceret de illa cauſa verbum in Rota, prout eſt de more, & iuxta reſolutionem datam pronuntiaret: tunc ſi

Stylus Rotæ circa cõdem. expẽſarum.

Cauſa probabilis.

condemnatus iuſtam haberet cauſam litigandi, non condemnaretur in expenſis, prout fit in Rota, cuius ſtylus iſto caſu non ſeruatur. Ita fuit concluſum apud Dominos iſto menſe Octobri. M. D.xxxvj. coram domino Paulo Capiſucco, in vna cauſa Romana dotis, ſeu domus. Attenditur enim tali caſu perſona iudicis repræſentati, non quòd ſit auditor, quia illi cauſa commiſſa, vt auditori non fuit: ſed vt prælato, & vt ſoli, qui debet ſequi ſtylum aliorũ iudicum curiæ, qui habentem iuſtam cauſam litigandi in expenſis condemnare non ſolent, niſi in caſu quem tradit Bart. in. l. iij. §. ſi rem. ff. de leg. iij. De quo dicto latius ſcripſi in cap. j. in. gl. facti. de conſtit. lib. vj. Nam putant ſatis victorem lucrari ſi obtinet rem, & victum ſatis puniri ſi expenſas & labores plures ſimul cum ipſa re amittat.

Impenſæ in cõuẽtionalibus licet non includãtur.

Et eſt aduertendum, quòd non ſine myſterio in iſta regula non dicitur de expenſis, quia fortè ſub illo verbo, damnis comprehenduntur. Nam licet appellatione damni in conuentionalibus impenſæ non includantur, vt in cap. in noſtra. de iniur. ſecus tamen eſt in iudicialibus, vt notabiliter declarat. Archi. in cap. in primis. in. ij. col. in verbo, damnum. ij. q. j. Vel ſecundo poteſt dici hac de cauſa non de impenſis, ſed de damnis menſionem fieri: quia damna, ſiue intereſſe venit iure actionis, quæ naſcitur ex prædictis legibus, & ex iſta regula, ſed impẽſæ veniunt acceſſoriæ, & officio iudicis, vt dicit Bart. in. l. j. ff. de alien. iud. mu. cauſa facta & ideo de illis non requiritur mentio.

Damna, ĩtereſſe vnde veniãt.

QVAESTIO QVADRAGESIMA SECVNDA.

Impetrãs in forma iuris.

QVAERO, an impetrãti in forma iuris, qui petit aliquẽ priuari propter crimen, obſtet regula?

SOLVTIO. Gloſſator hic tenet quòd non, duplici ratione. Prima, quia iſta regula loquitur de impetratione beneficij vacantis de iure & de facto. Sed ille qui impetrat in forma iuris non petit ſibi conferri beneficium iam vacans, ſed illud intendit, vt beneficium, quod per priuationem vacabit ſibi cõferatur. Secũda ratio eſt, quia talis cauſa priuationis nõ eſt beneficialis, ſed profana, iuxta. gl. in. c. ij. in verbo, finita. vt lit. pẽd. li. vj. Et priuãdus ante priuationẽ poterit renũtiare, vel cũ altero permutare: & ſic priuatio nõ habebit exitũ. Quæ omnia cũ ſint diuerſa à mẽte regulæ, eſt cõcludendũ

Cauſa priuatiõis nõ eſt beneficialis.

cludēdũ, regulā iſto caſu locũ non habere. Ita dicit Gloſſator.
Adde pro iſta opin. Moder. quendam Sabinenſem practitum & eruditum, qui in quadam apoſtilla ſuper iſta regula aſſerit Rotam tempore ſuo ita iudicaſſe, & ſe ita in facto obtinuiſſe, illi enim eſt nomen Aeneas de Falconibus, qui quādam ad Panor. paraphraſim ædidit, & notabilem illum tractatum reſeruationum & commendarum nobis reliquit. Et ita ſecũdum quod ipſe dicit Rotam ſic iudicaſſe reperio adnotatum per bon. me. Dominicum de Iacobatijs tunc Rotæ auditorem primarium, & poſtea Cardinalem in quibuſdam ſuis cauſarum notis, manu ſua propria ſcriptis. Et reperio hoc idem tempore Sixti, in cauſa præceptoriæ Lugdunenſis, pro Matthæo, contra Claudium, Ioachinum de Narnia, tunc aduocatum celebrem in quodam ſuo conſil. reddito in cauſa Naneten. S. Nazarij pro quodam Henrico adnotaſſe. Et ne longius exempla petamus, ſic etiam tempore meo iudicauit Rota de menſe Februa. M.D.xxxiiij. in cauſa Conuerſana Archipresbyt. pendente coram me. In qua Domini ad hoc tenendum moti fuerunt, hac ratione: quia vbi non verificantur verba diſpoſitionis, neque ipſa dipoſitio habet locum. Sed verba iſtius regulæ, ibi (quod vacare prætendit) non verificantur in caſu præmiſſo: quia beneficium per priuationem non vacat, ſed vacare ſperatur. Igitur regula tali caſu locum non habebit. Nam aliud eſt, quòd beneficium certo modo vacet, vel quòd ſperetur vacare, vt not. omnes in. c. cum noſtris. de conceſſ. præben. & reaſſumunt Moder. in. c. ij. de reſcript. Cum igitur regula iſta loquatur de beneficio certo modo vacanti, non habebit locum in beneficio, quod per priuationem vacare ſperatur. Hinc eſt quòd Imol. in. c. dilectus. el. ij. poſt gl. ibi de præben. & Rom. in. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acquir. hæred. voluerunt, quòd mandatum de deneficio vacanti non comprehendit vacaturũ: quia ſe habent vt diuerſa, vt ibi per eos, & latius ſcribit Felyn. in. c. conſtitutus. in pen. col. de reſcrip. Item quia iſta regula loquitur, quando impetratur beneficium poſſeſſum per annum ex antiqua vacatione ante collationem factam poſſeſsori: ſecus ſi dicatur vacare ex perſona, vel facto ipſius poſseſsoris, vt in quæſt. iſta. & dicemus inferius in alia ſimili. Et quia videmus, quòd huiuſmodi priuationes ſæpe committuntur

Diſpoſitionis verba

Beneficiũ certo modo vacãs.

Mandatũ de beneficio vacanti nõ comprehendit vacaturum.

tuntur in partibus,vt eſt factum in cauſa Plebaniæ Verchiani,& quotidie vſu experimur.

Præterea pro iſta deciſione efficax eſt ratio Gloſſatoris: quia quando agitur ad priuationem, poteſt poſſeſſor antequam priuetur renuntiare, vt concludunt Moder. in.c.ij. de reſcrip.& latius repetit idem Felyn.in. c.inquiſitionis. in.iij. col.de accuſa.Et hoc prius dixit Rota in titulo, de re iudic. deciſ.v.in antiquiori. Et reaſſumunt Moderni Ferratini, videlicet Thom.Perratius,in tract.cautel.caute.xliiij. Hoc autem verificari non poſſet in beneficio iam vacanti. vt notat Fely.in.c.in noſtra.in.xxxvij.correl.in.ij.colum.de reſcript. Nam priuatio præſupponit habitum præceſsiſſe: & ſic renuntiatio præſupponit poſſeſsionẽ.& pro iſta opi.faciunt ea quæ dixi in ſimili quæſt.in regula de ſubrogandis.

Et tamen circa hoc aduertendum, vt caſus diſtinguantur, quòd non omnis priuandus indifferenter & indiſtinctè poteſt beneficio renũtiare:ſed ita demum, ſi ignorat impetrationem ab alio factam fuiſſe:ſecus ſi ſciat,vt notabiliter concludit Anto.de But.in conſi.xliiij.incip.caſus, quidã presbyter.&c.cum quo cõcordat dicta deciſio Rotæ.v. in antiquioribus.titulo de re iudic.Sed illa Rotæ deciſio in alio eſt magis mirabilis,quia ibi fuit facta renũtiatio beneficij per priuandum poſt inquiſitionem,ac poſt ſententiam perpetui carceris,latam contra homicidam,ac etiam poſt acceptationem expectantis: & nihilominus concludit ibi,quòd valet renuntiatio, eo ſolo motiuo:quia licet fuerit lata ſententia perpetui carceris,non tamen per hoc fuit lata ſentẽtia priuationis beneficij.& iſtam opin. deciſionis prædictæ ſequitur Felyn. in.c.inquiſitionis.in.iij.col. de accuſ. Differt ergo illa deciſio à dicto Ant.de But.in duobus. Primo, quia ibi renuntiatio fuit facta poſt ſententiam in conſilio.d.Ant.ante ſententiã priuationis.Item in dicta deciſione nulli fuerat prouiſum ante renũtiationem,licet quidam expectans acceptauit. Sed in conſil.d.Ant. fuerat facta prouiſio à Papa ante renuntiationem cũ decreto irritanti,& tamen.d.Ant.tenet quòd valet renuntiatio,ſi ignorauit prouiſionem Papæ.

Renuntiatio beneficij per priuandum.

Sed modo circa iſta aduertendum eſt,quia contra iſtud cõſiliũ.d.Ant.eſt vnum conſilium Gemin.cv.incip.ad ſupplicationem.Vbi loquitur in periurio,qui etiam eſt priuandus,cõtra

tra quem Papa cuidam commiſit, quòd ſi cōſtaret illum fuiſſe periurum, conferret beneficium ſupplicanti: concludit ibi Geminia. quòd valet interim renuntiatio, etiam ſi ſciuer.t prouiſionem factam alteri. Tamen poteſt nihilominus iudex, cui fuit hoc commiſſum, procedere ad veritatem delicti poſt renuntiationem, & etiam poſt mortem. Et conſtito de delicto conferre beneficium ſupplicāti, & renuntiatio retro non valebit. Ita ibi concludit. Et ad iſtam contrarietatem non aduertunt Moderni in cap. in noſtra. inferius allegandi. Sed cum iſta cum Reuerendiſsimo D. Cardinali Simonetta, viro vndecunque doctiſsimo, ac multę obſeruationis, & tunc Rotæ auditorj, dixit, quòd conſilium Geminia. non erat verum, & quòd viderat ſæpe in Rota obſeruari prędictam deciſionem quintam, & conſilium Anto. & ſic ipſe adnotauerat. Pro qua opin. adduco rationem, quæ ponit gladium ad radicem: quia negari non poteſt, per prouiſionem Papæ in euentum priuationis, non eſſe illi impetranti ius quæſitum irreſolubiliter, ſed conditionaliter in incertum euentum, quē lis producet, iuxta. l. quod debetur. de peculio. Et ideo prouiſio per reſignationem interim facta, etiā clauſula, dūmodo alteri non ſit ius quæſitū, valet: quia illa clauſula intelligitur de iure puro & irreſolubili, non de conditionali & incerto, vt tradit notabiliter Rom. in conſi. cclvj. quem refert, & ſequitur Felyn. in. c. ſuper literis. in. ix. col. de reſcrip. & dixi in regula de non tollendo ius quæſitum. q. iij. Cū itaque ius quæſitum ex illa prouiſione Papæ in euentū priuationis ſit conditionale, meritò prouiſio pura medio tēpore facta, valet, ad tradita. in. c. ſi. pro te. de reſcrip. lib. vj. Quia beneficia nō debent eſſe in pendenti. vulg. capitulo, ſi tibi abſenti. &. c. ij. de elect. lib. vj. Et pro iſta opinione contra dictum conſilium Gemin. eſt notabilis deciſ. Egidij. dccxxxix. incip. ſi quis obtinēs præbendam, &c. col. fi. qui notabiliter loquitur: & iſtis adde Socin. & quoſdam alios conſulentes, de quibus in regula de non tollendo ius quæſitum. q. iij. mentionem feci. Et quantū ad illud quod dicit Gemin. in. d. conſil. iudicem vigore illius impetrationis poſſe poſt obitū priuare periurum, & de veritate delicti ad effectum adiudicandi illud impetranti cognoſcere, hoc non eſt verum, & contra illum eſt deciſio in terminis Rotæ, in nouis, titu. vt lit. pend. deciſ. vltima aliàs num. 491.

Impetrās ius quæſitum irreſolubiliter.

Beneficia non debēt eſſe in pendenti.

incip. item ꝙ Titius.quam ſequitur Dom.Gundiſaluus Hiſpanus,quõdam Rotæ auditor inſignis,in tract.lega.in. xiiij. quæſt.j.partis.col.xv. Limitarem tamen iſta quæ dicta ſunt de renuntiatione priuandi,niſi Papa in literis narraſſet vacare beneficium propter tale crimen, licet in veritate illud crimen non iudicat priuationem ipſo iure.Nam talis aſſertio Papæ,adeò beneficium afficit,quòd renuntiari non poſſet,vt dicit Pet.de Anch.in conſil.ccxciij.incip.vltra alia.ſequitur Fely.in.c.ij.in.iij.colum.& in.c.nõnulli.in.xvij.col.de reſcrip. & in.d.c.inquiſitionis.in.iij.col.Et licet Pet.de Anch.& Fely.non dicant ꝙ renuntiari non poſsit,tamen reuera opi.Petri,eſt hoc à fortiori dicendum. Quia ſi vbi Papa ſolũ cõmittit priuationem faciendam renunciatio impeditur, à fortiori vbi diſponit aſſerendo vacare fundans in hoc intentionẽ ſuã, quod eſt multũ notandũ. Tamẽ illud dictum Petri de Anch. ita ſimpliciter intellectum, non puto verum. Nam vltra hoc, ꝙ contra illum latiſsimè conſuluit Iaſ.in cõſil.l.xxxvj.incip. Redemptoris Crucifixi,&c.in.v.colũ.lib.iij.illa opi.dura videtur,per quam alicui per aſſertionem Papæ contrariam veritati ius quæſitum tollitur.Et aliàs legẽdo cle.j.de prob.multis modis reprobaui.Nã clarum eſt,ꝙ vbi agitur de tertij præiudicio,Papæ non creditur,vt not.Fely.in.c.cum à nobis.de teſti.poſt Paulum de Caſtro in conſil.xlvj.lib.ij.quem ſequitur Decius in conſil.clj.iiij.col.& Gemin.conſil.liij. maximè vbi aſſertio Papæ eſt contra ius, per.l.nec dãnoſa.C.de prec. imp.offe.& ita Fely. fortaſsis de illa opin.dubitãs impugnat, & declarat dicta Petri de Anch.in.d.c.cum nobis. in.ij.colũ & latius in.c.cauſam quæ.in verbo,impetratio.in.j.&.ij.col. aliàs eſt ſecundũ ſeriem foliorum,col.vj.de reſcrip.Vbi videdum erit ne ſim prolixior. Redeundo igitur ad propoſitum quæſt. habes concluſionem hic, ꝙ iſta regula nõ procedit in impetrante per priuationem.Circa quam concluſionẽ conſiderandum eſt adhud diligenter,ꝙ Rota in quadam cauſa Capellaniæ Pacẽ.coram.D.Staphileo.xxix.Octob. M.D.xxix, tenuit contrarium. Nam voluit iſtã regulam procedere, ſiue quis poſſederit annum ante priuationem ſiue poſt.Et ita etiã adnotauit Do.Pet.And.Gamma. in quibuſdã recollectis deciſionũ, à quo ego etiã viua voce audiui.Et ſic vides,ꝙ Rota moderna bis variauit. Nã in cauſa Cõuerſana prioratus, quæ corã

Papæ aſſertio.

Papæ non creditur vbi præiudicio tertij agitur.

coram me diu fuit diſcuſſa, concluſit regulam non habere locum, & coram Staphileo tenuit contrarium.

Quid igitur tenendum? Dicas pro concordia opinionum diſtinguendos eſſe duos caſus. Primus eſt, in priuato ipſo iure, vt in execrabili, vel ſimilibus, & procedat deciſio corā Staphileo. Vel illa deciſio procedit in priuato ob non ſolutionem penſionis, quia ex quo ab initio ipſe ſe huic pœnæ ſubiecit per proprium eius conſenſum, non debet iuuari regula, vt dicetur in alia quæſt. Aut verò eſt priuādus, & procedat opinio tenta in cauſa Conuerſana. Ratio eſt, quia prima innititur gratiæ, iſta ſecunda iuſtitiæ. Et quod dictum fuit in homicida, idem dicendum eſt in rebelli, vt videlicet antequàm priuetur beneficio poſsit illi renuntiare, vt eſt text. in. c. cum inter. de re iud. quem ad hoc ponderauit Præpoſi. in cap. ius Quiritum. j. diſtin. pro qua opi. facit optimè cōſil. Iaſ. lxxxvj. lib. iij. Et ita in vna Peruſina plebis concluſit Rota die ſecunda Iunij. M.D.xxix. corā. R.P.D. Pet. Vortio epiſco. Aquen.

QVAESTIO QVADRAGESIMATERTIA.

QVAERO, ex quo regula iſta loquitur de pacifico poſſeſſore, quis dicatur poſſeſſor pacificus, quo ad effectū iſtius regulæ? *Poſſeſſor pacificus.*

SOLVTIO. Reſolutionem iſtius quæſtionis ſcribā latiſsimè in regula de triennali. & aliquid dicam in.q. ſequentibus. Vnum tamen interim omittendum non eſt, quòd licet impetrans agens ſuper ſolo poſſeſſorio nō ſatisfaciat regulæ, quæ de petitorio loquitur, vt inferius in alia quæſt. dicetur. Nihilominus talis lis ſuper poſſeſſorio tantum bene eſt ſufficiens ad interrumpendam pacificam poſſeſsionem. Vt hodie Rota concluſit in vna Gienen. prioratus de Villanoua coram R.D.Io. Mohedano. xix. Dec. M.D.xxxix. per quæ do. Guliel. Caſsiodorus ſcribit in deciſ. ix. de cauſ. poſ. & prop.

QVAESTIO QVADRAGESIMAQVARTA.

QVAERO, an ille qui poſt ſententiam contra ipſum latam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, poſſederit per annū, dicatur poſſeſſor pacificus, ad effectum, vt victorem aduerſarium, vel alium, exceptionem iſtius regulę repellere poſsit? *Poſſeſſor pacificus ad effectum.*

ISTA QVAESTIO depēdet ab hoc, vtrū per ſententiam, quæ trāſiuit in rem iudicatam ſit totaliter finita, vel extincta

tinɩ̃cta lis. Nam ſi finita eſt lis, poſsidens poſtea per annum ſine perturbatione erit pacificus, & exceptione regulæ vti poterit. Sin autem lis totaliter extincta per ſententiam nõ fuit, ſequitur contrarius effectus.

Quid igitur dicendum? Solutio. Iſta difficultas antiquis tẽporibus, pluries in Rota ventilata, rarò tamen deciſa fuit, modo etiã in vna Conchen. præſtimoniorum de yueſca, & Priego coram R. D. Io. Clerici iterum ventilatur, & poſtea in alia cauſa de qua ſtatim dicam, ſimiliter iſta eadem quæſt. propoſita fuit. & multum diſputata. Operæpretium igitur erit præſcrutari, quænam iſtarum opinionum ſit verior.

Vt dixi, iſte articulus non ſolum antiquis temporibus, ſed etiam tempore meo ſæpe propoſitus fuit in Rota, non tamẽ fuit ita paſsim propter eius difficultatem deciſus. Et idẽ temporibus ſuis accidiſſe referebant domini Seniores. Tandem poſt varios diſputantium conflictus meis temporib. caſus iſte certam recepit deciſionem. Nam cum dicta cauſa Conchen. propter inſanam partium contentionem ſine aliqua concordia ſpe, per annum continuũ, & amplius, aduocatorũ & procuratorum informationibus tunderetur, & adhuc partes iniquis odiis certarent, oportuit nos per huiuſmodi quæſt. deciſionem, in qua victoria tota cauſa conſiſtere videbatur, finem aliquem iratis partibus ponere. Et ita factum eſt, quòd poſt infinitas propemodum cauſæ poſitiones, Rota in hanc ſententiam conceſsit, vt videlicet poſsidens per annum poſt rem iudicatam nondum executioni mandatam tueri ſe nõ poſsit iſta regula. Quam opinionem Rota pluribus rationibus cõprobauit. Prima fuit, quia certum erat poſt rem iudicatã, nõdum executioni mandatam, quaſdam adhuc litis primæ reliquias durare. Quod ex eo apparet, quia iudex ſententiã, quæ tranſiuerat in rem iudicatam, poteſt infra annum executioni mãdare. c. quærẽti. de offic. deleg. Sed nemo inficiari poterit in illa executione facienda, aliquam iudicij telam requiri, videlicet obſeruationem quatuor terminorum, & ſententiam declaratoriam, brachium ſæculare, & ſimilia. Ex quibus appa ret in illa tela, aliquas adhuc ineſſe litis reliquias. Nam licet ſit lata ſententia, illa non dat ius, ſed eſt medium ad illud acquirendum, vt traditur in. l. Iulianus. ff. de condi. indeb. & c. cum inter. de re iud. & ob eam cauſam oritur ex illa ſentẽtia duplex

duplex actio ad illius executionem proſequendam, videlicet iudicati actio, & in factum. Quę quidem actiones dum ad dictum effectum in iudicio proſequuntur, litē profectò faciūt: ſola ergo ſententia litem omnino non ſuſtuli, ergo illa durāte certum eſt poſſeſſorem dici non poſſe pacificum. Nā donec ſupereſt ſentētiæ executio, nihil poteſt dici actum, iuxta l.fi.C.ad Silla. ſicut videmus in appellatione extraiudiciali, quæ licet deſerta fuerit, dimittit tamen aliquas prioris litis reliquias, donec per executionem ſententiæ omnino ſopita ſit, vigore cuius appellationis, etiā deſerta, poteſt appellatus, ſeruatis terminis, appellantem condemnare, adeo ꝙ interim donec hęc agitantur poſſeſſor pacificus dici non poteſt, vt patet in deciſ. xxxvj. de re iudi. in antiquis. & dicam in regula de triennali poſſeſſore.q.xxv.quo in loco illam. q. latius diſputo, quia ibi in facto cōtigit. Secundo, pro iſta opi. facit: quia non videtur conueniens, nec iuridicum, quòd condemnatus, & cōuictus poſt ſententiam per annū poſsidens pacificus dici debeat, ad effectū, vt exceptione iſtius regulæ victorem repellat, quia ex hoc ſequeretur illud maximum abſurdū, quòd ſententia multis laborib⁹ & impēſis quæſita, & eius executio fruſtrarentur, & condemnatus poſſeſſor ex malitia ſua commodum reportaret, & per conſequens delinquens, & victus plus iuris haberet, & melioris conditionis eſſet, quàm victor bonum ius fouens, contra æquitatem & rationem. l. ꝙ Seruius.ff.quod vi aut clàm.&.c.eum qui.de præb.lib.vj. *Sententiæ executio.*

Tertio, iſta opinio comprobatur.d.Ioan.Fabri, qui ſecundum Iaſ.in tit.de act.in princ.in.vij.col.in fi.eſt vir in hac noſtra iuris diſciplina magnæ authoritatis. Nam eum inſignē, & fundamentalem doctorem appellat idem Iaſ.in.l.naturaliter.§.nihil cōmune.in.ij.col.de acquirend.poſſeſſ. Nec mirum: fuerat enim per.xiij.annos aduocatus, vt idem Io. Fab. dicit in.§.fin.inſt.quib.ma. licet. & ob eam fortè cauſam Alexand.de Imol. illum doctorem ſubtilem vocat in rubrica. ff.de ope.no.nunt.col.ij. Sic igitur Io.Faber hanc opin. Rotæ videtur tenere in. l. ij. C.de litigio. dum vult poſt ſententiam, quæ trāſiuit in rem iudicatam, ante eius executionem durare effectus litis pendentiæ. Nam, vt dixi ſuperius, ad executionem conſequendam, ex eadem ſentētia naſcitur duplex actio, & ſic eadē cauſa in vno inſtanti eſt finitiua & productiua *Effectus litis pendētiæ.*

ua litis. Quinimo præter actiões prædictas iudicati, vel in factũ, in quibus ineſt noua iudicij tela, in qua ſolet produci nouus libellus, vt traditur in.l. ĩtra. & in.l. à diuo Pio. ff. de re iud. & in.l.j. maximè per Bal. C. de iur. & fac. ign. ad executioné ſententiæ iudicis, etiã officium mercenarium cõpetit, in quo licet libellus nõ producatur, neque lis quouis modo conteſtetur. Tamẽ in illo iudicis officio exercendo, ineſt adhuc quidã modus litigandi, vt expreſsè dicit Bal. in.l. ij. in. ij. col. verſic. modo quæro. C. de excep. rei iudi. qui quidẽ litigãdi modus certè aliunde fomentari nõ poteſt, quàm ex primæ litis remanẽtibus reliquiis. Nã ex quo, vt dictum eſt, in tali officio exequendo libellus nõ datur, nec lis cõteſtatur, iſte modus litigãdi de nouo ex facto partium oriri non poteſt, cũ non habeat materiam præexiſtentem. Et eſſet minus inconueniẽs dicere per ſententiã omnino litẽ non eſſe finitã quouſque iudex illã exequatur, vt illud iudicis officiũ ex lite priori fomentum recipiat, quàm ꝙ dicamus, per ſententiam litem eſſe finitam, & ex ea litem nouam oriri, vt dicit idem Bal. in.d.l. ij. in princ. verſi. quæro nunquid. Nam vna & eadem res non debet eſſe productiua contrariorum.l.j. cum vulg. C. de furt.

Concludendum igitur eſt, per ſententiã litem totaliter non extinctam fuiſſe, ſed adhuc reliquias quaſdã eiuſdem litis manere. In quibus executionis iudicium fundari videatur, qua executione per acta dicemus litem finiri, cum antea nihil potuit dici actum, cũ aliquid ſupererat ad agendũ. vulg.l. Titia. ff. de verb. oblig. Cum qua opinione videtur cõcordare idem Bal. in.l.j. C. de iur. calum. & Bar. in.l. litibus. C. de agri. & cenſi. lib. x. & iſtã etiã opi. tẽpore Sixti reperio Ioachinũ de Narnia, & L. de Interamne, tunc fam oſiſsimos aduocatos in terminis regulæ de triennali. defendẽdo cauſam Monaſterien. decanatus tenuiſſe. Et ita etiam ſecundum iſtã opinionẽ tempore meo Rota pluries iudicauit, videlicet, in vna Oueten. corã R.D. Io. Clerici, de menſe Decembri M.D xxxiij. Et in alia Mediolanenſis prioratus, pro Reuerendiſsimo Cardinali Cæſarino. Et in alia Leodien. præpoſituræ, coram R.D. Io. Mohedano. De qua mentionem faciam in regula de triennali. Et poſtremo in dicta cauſa Conchen. præſtimoniorum die xvj. Ianuarij. M.D. xxxiiij. Pro qua deciſione vltra prædicta facit vna alia ratio iuridica. Quia certũ eſt poſt latã ſentẽtiã,

quæ

quæ tranſiuit in rem iudicatam, executionem vſque ad triginta annos fieri poſſe: quia, vt dictum eſt, ex ſententia oritur actio in factum & officium iudicis. l. actori. C. de iureiur. & tradit Bal. in .l. tale pactũ. §. qui prouocauit. ff. de pact. cũ ſimilib. Et iſtæ actiones quæ dant ius proſequendi, durãt per triginta annos, nec minori ſpatio præſcribuntur. vulg. l. ſicut & l. cum notiſsimi. C. de præſcrip. xxx. ann. ſi igitur dictæ actiones per triginta annos durant, non poterit eas condemnatus ſub prætextu annalis poſſeſsionis poſt ſententiam inchoatam, & pacificè cõpletam beneficio iſtius reg. excludere. Patet igitur, durante illo iure proſequendi, poſſeſſorẽ dici non poſſe pacificum. Et per iſtam rationem in illa cauſa Monaſterien. excludebatur regula de triennali. *Actiones quæ dant ius proſequẽdi, etc.*

Accedit ad hoc text. qui videtur facere ad propoſitum in. c. j. de excep. lib. vj. in prin. iuncto. §. fi. Nam dicitur in prin. illius tex. quòd exceptio excommunicationis poteſt proponi in quacunque parte litis. Quærit poſtea in. §. fin. nunquid poſſet dicta exceptio proponi in executione ſententiæ. videbatur dicendum quòd non, cum lis videatur extincta per ſententiam. Tamen hoc non obſtante, textus dicit contrarium, videlicet, quòd poteſt cum exequitur ſententia opponi, per quod manifeſtè datur intelligi adhuc durare litis reliquias, quod etiam ex ſtylo hodierno, quo vtitur Rota, clarius oſtẽditur, dum capiens poſſeſsionem rei iudicatæ, etiam cũ executorialibus videtur attentare, niſi prius poſt dictarum executorialium intimationem, quatuor terminos contra intruſum non ſeruauerit, & deinde ad aggrauationem, & reaggrauationem vſque ad brachium ſęculare procedatur, vt refert Fely. in. c. ad probandum. in. iiij. col. de re iud. facit deciſ. cj. in antiq. & meminit. d. Guliel. in deciſ. vj. tit. de cau. poſ. & prop. Si igitur poſt ſententiã aliquæ litis reliquiæ durant, dici non poterit poſſeſſor aliquo modo pacificus, vt requirit iſta regula: quæ quidẽ opinio adhuc ſuaderi poteſt ex. l. inter. ff. de arbitris. vbi probatur poſt ſententiã quendã adhuc calorem iudicij durare, donec executioni fuerit demandata. Nam illud notiſsimũ eſt, in rebus tractũ ſucceſsiuũ habentibus, finitũ negotiũ non dici, donec totaliter perficiatur, vt dicit Aret. in. l. ſubſtitutione in. iiij. col. ff. de vulg. & pupil. *Intellect. ad textũ in. c. j. de exceptiõe.* *Stylus Rotæ hodiernus in capiẽda poſſeſsione.* *Finitũ negotium.*

Et quamuis prædicto ſtylo Rotæ relato per Fely. & domin.

min.Guliel.obſtare videatur deciſio finalis,in tit.de cauſ.poſ ſeſ.in no,quam ſequitur Milis Auditor,in verbo, attentatum dici non poteſt.Cùm quibus videtur concordare,licet in caſu diſſimili,Aegid.deciſ.cccclxvj.& Rotæ deciſ.cij.& cccxliiij.in no.incip.licet in cauſa . quæ diſponunt tunc non dici attentatum quando poſſeſſio cum legitimo titulo,etiam propria authoritate capitur:vt etiam Angel.de Ceſſis, antiquus & excellens aduocatus ſic in vna Toletana ſpolij tentũ fuiſſe dicebat:Nihilominus contrarium,vt dixi,practicatur:quę quidem practica & ſtylus,nec authoritate aut ratione caret. Nam fundari videtur in deciſionib.xxiij. & cj. & ccccxj. in no.& in dictis Nicolai Milis,in verbo,poſſeſſorio recuperandæ.& in verbo,executio ſententiæ . quas breuitatis cauſa nõ refero.Satis eſt,quòd iſta diuerſitas concordari poteſt,ex his quæ ſcribit Fely.in cap.de cętero.col.fi.de re iud.& Moder. Auinionẽ.in rep.cap.ſæpe,col.xij.de reſt.ſpol.& Philip.Frã. in.c.eum qui.§.j.de præben.lib.vj. Quæ omnia non examino,cùm hîc incidenter occurrant.Nam ſufficit,quòd ex prędicto ſtylo Rotæ manifeſtè colligitur poſt ſententiam , quæ tranſiuit in rem iudicatam,etiam executorialibus intimatis, non finiri litem,donec ſententia executioni demandata fuerit.Et hocidem dicendum videtur in cauſa Salamantina canonicatus,quæ modo de hoc menſe Iunio coram R.P.D.Petro Vortio pendet,in qua dubitatum fuit, nunquid poſſidẽs per annum pacificè poſt ſententiam latam contra intereſſe putantes poſſit tanquam pacificus exceptione iſtius regulæ tueri contra tertium in locum defuncti collitigantis poſſeſſoris ſubrogatum de iſta regula mentionem non faciente : & certè hoc dubium poteſt ex prædictis facilè reſolui, licet tũc ſuper hoc in dicta cauſa Salamantina nihil fuit diffinitum.

Poſſeſſio cum legitimo titulo.

Et tenendo iſtam opinionem,ad motiua & argumenta ꝓ contraria parte adducta facilè reſpondetur. Nam primo non obſtat dictum Bald.in dicta addi.ad Specul.in rub.de ceſſio. actio in princi. vbi dicit,quòd actio iudicati cedi poteſt,quia nõ dicitur litigioſa res, lata ſententia. Quia ad iſtud dictum reſpondetur,quòd ſtant iſta ſimul, quod res non ſit litigioſa, & quod duret lis ad effectum impediendi pacificum poſſeſſorem,vt tradit Ant.de But.in ca.primo.de confir. vtil. vel inuti.Et ſic videmus in alio ſimili caſu beneficium non deſine-

Actio iudicati cedi poteſt.

re

re litigioſum, licet quis abſoluatur ab obſeruatione iudicij, vt dicunt Innocen.in cap.cauſam quæ.de teſti.& Bart.in.l.li tigator.C.de fruct.& lit.expen.Nam licet per illam ſententiam circunducatur citatio,ſecundum Innoc.in.c.conſuluit. de offic.deleg.effectus tamen litis cauſatus remanet,vt probat Bar.in.l.fi.C.de litig.ibi,hodie verò,&c. & ſequitur Nicol.Milis in verſ.litigioſum beneficium,& contra Bald.in.d. addi.ſi eius eſt illa apoſtilla,facit dictum Bar.in.l.j.C.de præ ſcrip.long.tempor.Præterea poteſt dictum Bal. aliter reſolui,videlicet,quòd res non dicatur litigioſa, lata ſententia, vt intelligatur,quando ſententia eſt executioni demandata, vt concordet cum practicis. Et ita etiam eodem modo poſſet reſponderi ad deciſ.x.in tit.vt lit.pend.in nouis.aliàs ſub nu. ccccxj.quæ communiter ſolet ad hoc quotidie in curia allegari,quòd lis finitur per ſententiam: nam intelligitur de ſen tentia executioni mandata. Quanuis etiam ex eo reiici illa deciſio poſſet,quia nihil pro aſſertione ſua allegat,prout etiam illam impugnat Nicol.Milis in verbo,litis pendentia. & in verbo,lite pend.& Hiſpanus noſter Gloſſator in reg. Cancellariæ.xxvij.Tamen tenendo eam poteſt dici procedere in ſuo caſu,declarando vt per Nicol.Milis,loco ſuprà allegato. *Beneficiũ litigioſum*

Sed vt prædictorum omnium clarior habeatur reſolutio, eſt vlterius aduertendum, quòd litem finiri per ſententiam, poteſt conſiderari dupliciter. Vno modo circa ea quæ recipiunt inſtantiam,& tunc lis non finitur ſecundum Rotam,niſi per ſententiam.Et ita procedit illa deciſio.Aut verò conſideramus cauſam & effectum litis,vt quòd quis efficiatur malæ fidei,& ſic teneatur de fructibus:& quòd ſit res litigioſa, & quòd interrumpatur præſcriptio:tunc iſti effectus cauſati ex prima lite,data ſententia, non extinguuntur, ſed durant per triginta annos,donec ſententia ſit executioni mandata. Et iſti effectus militant in caſu noſtro,& interrumpunt annalem poſſeſſionem.Pro quo videtur notabilis doctrina Bart. in.l.ſecunda.verſ.quæro igitur.C.de fruct.& lit.expenſ. & iſtam doctrinam Bar.ſequuntur Moderni in.l. ſecunda.C. de eden.& reaſſumunt alij Moderni Taurinen.in tract.præſcri. in quarta parte.vj.q. principalis.quæſt.ij. Ex quorum dictis poteſt etiam declarari & limitari dictum Bald. in.d. addi.ad Specu.ſuperius allegatum.

Eſt iſta omnia procedunt de plano in regula de annali, de qua loquimur. Sed quo ad regulam de triennali, fortè non procederent, propter verba poſita in dicta regula videlicet, antiquas lites penitus extinguentes,&c. De qua dicemus fortaſſe ibi in vltimis quæſtionibus.

Poſtremo iſta omnia quæ dicta fuerunt, procedunt quando ſententia fuit lata contra poſſeſſorem beneficij, quia tunc durant adhuc litis reliquiæ, quouſque ſententia ſit executioni mandata. Secus verò quando ſententia fuiſſet lata pro poſſeſſore, quia tali caſu lis omnino finitur per ſententiam, & poterit victor poſt eam poſsidendo per annum dici pacificus, ad effectum iſtius regulæ, & illius de triennali, ac aliarũ de pacifica poſſeſsione loquentium: & ſic poteſt intelligi prędicta deciſ. x. vt lite penden. in no. quæ voluit litem finiri per ſententiam. Et ita in terminis omnia prædicta declarauit Rota in vna Taruiſina Decanatus coram R. P.D. Marcello epiſcopo. Marſicano de anno M.D.xxxvj. vt ipſe idem adnotauit.

QVAESTIO QVADRAGESIMA QVINTA.

Poſſeſsio pacifica annalis.

QVAERO, nunquid poſſeſsio pacifica annalis, de qua loquitur iſta regula, interrumpatur per citationem nulliter factam, quæ peruenit ad notitiam citati?

SOLVTIO. Iſta quæſtio fuit propoſita per D. Camillum de Balionibus, anno M.D.xxxj. menſe Octobr. in Rota, in cauſa Cæſarauguſtan. Cantoriæ, inter Ioan. Munyos reũ, & Petrum Villauerde actorem aduerſarium. Et etiam eadem quæſtio accidit ſuper regula de triennali, in vna Segouien. parochiali de Paladinas corã R.D. Raynaldo Petrutio. Et in alia Virdunen. canonicatus, & præbend. corã R. P.D. Petro Vortio, vt ibi dicam. Super qua multa hincinde dici poſſent. Tamen, omiſsis ſuperfluis, quædam motiua pro vtraque parte ſcribam, quæ totam materiam iſtius quæſtionis clariſſimam reddent, & ad rem ipſam proximè accedent, deinde ſubnectam opinionem Rotæ.

Actus iudicialis nullus.

Quòd igitur talis citatio in propoſito nõ interrumpat poſſeſsionem pacificam, adducitur. Primo quia actus iudicialis nullus concernens ius ipſius beneficij, non interrumpit pacificam poſſeſsionem, ſi facti moleſtia non interueniat, vt probatur in deciſ. iij. de cauſ. poſ. & prop. in antiq. Sed in caſu iſto

iſto illa citatio concernebat titulũ & ius beneficij, igitur nõ inducit interruptionem pacificæ poſſeſsionis annalis.

Sed ad hoc reſpõderi poteſt, quòd iſtud argumentum non concludit ad citationem nullam, cum etiã ſi valida fuiſſet, mi litaret argumentum. Niſi dicamus, quòd citatio nulla, non poteſt dici actus iudicialis. Quia ea, quæ ſeruato ordine iuris non expediuntur, de facto fieri dicuntur. cap. fin. de ſpon. duo. notat Bart. in. l. creditores. in v. q. C. de pigno. Et quæ de facto fiunt, moleſtiam extraiudicialem inducunt, vt in. l. verum. de minor. tradunt Doctores in. l. ſtipulatio iſta. de verb. oblig. cum concordan. vt ſcribit Moder. in tract. clauſularum compromiſsi. fol. xlix. *Moleſtia extraiudicialis.*

Punctus igitur eſt, nunquid iſta poſsit dici moleſtia facti: & poſito, quòd ſic: vtrum ſufficiat ad interrumpendam pacificam poſſeſsionem annalem. Quidam dicebant, quòd non, quia moleſtia facti eſt illa, quæ fit extraiudicialiter, & de facto: non autem in forma iudicij, vt colligitur ex notatis per Imol. & Card. in cle. gratiæ. de reſcrip. Vbi ponunt, moleſtiam iudicialem differre ab ea, quæ de facto, & extraiudicialiter fit, vt ſunt tex. in. l. Lucius. §. tres. ff. ad Trebel. & in l. prohibere. §. fin. ff. quod vi, aut clàm. & in. l. clàm poſsidere. ff. de acquir. poſſeſſ. Bald. in. l. cauſas. C. de tranſact. Et pro iſtorũ dicto facit, quod dicit Marian. Socin. in repet. §. quod ſuper. cap. quoniam. vt lit. non conteſt. col. penult. Vbi notabiliter voluit, quòd licet per expulſionem coloni propria authoritate dominus perdat ciuilem poſſeſsionem, vt traditur in. l. per egrè. §. quibus. & in. l. iuſtè. ff. de acquir. poſſeſ. Tamen hoc non procedit in iudice qui licet de facto & propria authoritate expellat: nihilominus quia illa expulſio fit in forma iudicij, & non egit, neque intendebat poſſeſſorem extraiudicialiter expellere, tali caſu non perdit ciuilem. Quod dictum ſequuti ſunt Domini mei in quadam cauſa Bononien. Cruciferorum, pendente coram R. D. Raynaldo, menſe Nouemb. M. D. xxxvj. Sed iſta citatio, de qua hic licet nulla, tamen fuit in forma iudicij decreta. Igitur non inducit moleſtiam facti, de qua in propoſito loquimur. Confirmabant hoc, quia talis citatio in caſu noſtro fuit nulla ex defectu iuriſdictionis per regulam Cancellariæ annullantem cõmiſsionem, quæ emanauit, literis non expeditis. Clauſula *Moleſtia facti.* *Moleſtia* *Coloni expulſio.*

igitur

igitur annullatiua poſita in dicta regula adeò annullauit citationem emanatam vigore dictę commiſſionis, vt nullus ex ea effectus iuris vel facti ſequi potuit. iuxta. l. ſi quis ſempronium. ff. de hæred. inſtit. & in authen. ſacramenta puberum. Vbi Bart. & Angel. C. ſi aduerſus vend. iunctis notatis per gl. in clem. j. de immunit. eccle. per quam gl. ita in ſimili tenuerunt Domini in vna Salamantina beneficiorum de anno M. D. xxxix. menſe Martio, coram me, vbi voluerunt, quòd ex quo regula Clementis VII. reuocatoria facultatum cõclauiſtarum dicebat, quòd reſignationes factæ vigore illarum facultatum eſſent nullius roboris vel momenti, illa verba importabant tantum, ac ſi nunquam fuiſſet de iure, nec de facto facta aliqua reſignatio. Sed ſi dicamus, talem citationem interrumpere poſſeſſionem annalem, producere effectũ iuris. Hoc autem eſſe non poteſt per prædicta. Igitur, &c.

Citatio emanata vigore commiſſ.

Adde, pro iſta opinione, videlicet, quòd talis citatio nõ interrumpat, Bar. in. l. accuſaturus. ff. de adulter. Card. in clem. j. in. j. &. iij. not. & in clemen. fina. in. iiij. q. vt lite penden. qui dicit, quòd reſcriptum nullum non inducit litis pendentiam. Propterea, quia actus agentium non operantur vltra intentionem agentis. l. non omnis. ff. ſi cert. peta. Sed qui obtinuit citationem, non intendebat moleſtiam iuris inferre. Hoc tamen ei non obuenit, quia fuit nulla. Igitur non debet inducere moleſtiam facti, cùm hoc non intellexit facere. Et actus agentium non debent operari vltra eius intentionem, vt dicit Abb. in notabili caſu, in cap. ſi ſacerdos. de off. ord. facit. l. obligationum ſubſtantia. ff. de act. & oblig. Et ita in ſimilibus terminis tradit Rom. in conſ. ccclxviij. circa princip. in primo dubio. & facit cap. cum ſuper. de offic. deleg.

Actus agentium.

Sed etiam ad iſta motiua poteſt reſponderi. Quia ſine iſta citatione reſultat moleſtia facti extraiudicialis, ſiue in forma iudicij, ſiue mixta moleſtia facti erit, quæ ſola ſufficit, per notata in. d. clem. gratiæ. Nam moleſtia iuris dici non poteſt, cũ citatio ſit nulla. Ergo ſequitur, quòd ſit moleſtia facti vel mixta: & extra hos caſus moleſtię non poteſt alius conſiderari. Nec obſtat, quòd clauſula annullatiua, annullat citationem, & eius effectum. Quia illud eſt verum ad effectum iuris, ad quem ordinatur ipſa citatio, videlicet, vt iudicium ſuper ea fundetur. Quia omnia acta, quæ ex tali citatione fient, erunt nulla:

Cauſa ante citationem nõ dicitur.

nulla:non tamen annullatur effectus extraneus & acciden- talis facti,reſultans ex ea, quia ille non comprehenditur ſub decreto.arg.l.ſi quis nec cauſam. & ibi not.ff. ſi cert. pet. & optimus text.in.l.j.ff.de in litem iur. Et hoc probatur in.l.ſi. de reb.eo.& in.l.eum qui duas.C.de adul.& in cap.j.de ſpōſ. lib.vj.cum concord.vt latè ſcripſi in cap.j.de cōſtit.lib.vj. & in fallentia mea.xvij.quæ hodie impreſſa eſt ad Socin. in tra cta.fallē.vbi hoc multis modis limito.Nec eſt mirum, quòd actus iſte facti producat effectum vltra intentionem agen- tis: quia hoc proueuit accidentaliter ex diſpoſitione iuris, prout limitando illam theoricam.d.l.non omnis.ponit exē- plū Iaſ.in.l.ſi vnus.§. pactus ne peteret.in.iij. col.ff. de pact. & aliud exemplum ponit Bald.in.l.quod ſine.C.de teſti.Iū- ctis his,quæ dicit in.l.cum allegas.col.iij.C.de vſur.cum cō- cor.quæ ſcribo ad fallen.Socini.nume. 20. nouit. impreſſas. Et ideo ex alio capite mihi videtur, dictam citationem nihil obſtare. Quia præſuppoſito,quòd induceret aliquam mole- ſtiam facti,non tamen illa eſt ſufficiens ad interrumpendam annalem poſſeſsionem pacificam. Quia talis interruptio re- quiritur,quòd perceptionem fructuum, vel perturbationem poſſeſsionis concernat, iuxta ea quæ not. Bald.in.l. ordina- rij.in.iij.colum.verſi.deinde quæro, ego ago contra te. C. de rei vend. Faciunt ea,quæ Innocen. tradit in cap.ij. de in integ.reſtit.& Aret. in.l.prætor ait.colū.penul.ff. de acquir. hæred.& Pau.de Caſtr.in conſil.ccxxj.ij.volu. Pro qua opi- nione,videlicet.quòd citatio nulla non interrumpat,plura al legat Felyn.in cap.illud.col.iij.de præſcript.& in.c.ex teno- re.de reſcript.col.iiij.Iaſ.in.l.ſi.col.ij.verſi.vj. limit.ff. de eo per quem factum erit.Et Moder.Bononien.in repet.rub. C. de probat.num.211.

Effectus extraneus.

Citatio nulla an interrumpat.

Sed ad iſta etiam reſpondetur. Primo, quòd dictum Baldi in.d.l.ordinarij.cum ſimilibus,procedit in interdicto vti poſ ſidetis.In quo requiritur vis turbatiua reſpectu poſſeſsionis, quam quis prætendit ſe habere.l.j.&.l.ſi duo.§.hoc interdi- ctum ff.vti poſsid. Adeò,quòd ſi interueniat lis, vel moleſtia iudicialis,ſi tamen non inducit controuerſiam,reſpectu poſ- ſeſsionis, non ſufficit,vt notat Bald.in.l.incerti.& Barto. in l.j.§.huius autē.ff. vti poſsid.Sed in caſu noſtro ſufficit quæ- libet moleſtia, quamuis quis non contendat ſe poſsidere, vt

Lis interueniens.

dicit Lapus alleg.lxvj.poſt Bart.in.l.ſi prius.in.v. oppoſit.ff. de operis no.nunt.Imol.Alexand.& Iaſ.ibi plus voluerunt,q in cõfeſſoria,in qua ſufficit moleſtia vel inquietatio, ſatis eſt quem pati controuerſiam verbalem, nõ autem illa ſufficit in interdicto vti poſsidetis. Et quòd talis moleſtia ſufficiat, in propoſito,tenet Domi.in conſil.cxl.aliàs.lxxviij.& quæ notant Bart. Rom.& Iaſ.in.l.iuſtè.in fi.de acquiren.poſ. Et ita bonæ memoriæ Martinum Spinoſa iudicaſſe in vna Beneuẽtana Archipresbyteratus, adnotauit Dominus Berengarius Saganta,antiquus procurator,vt ipſe mihi retulit.Et pro iſta opinione poteſt etiam adduci vnum,quod bis,me præſente, tenuit Rota, vt ſcribam in regula de publicandis, videlicet, quòd noua prouiſio etiam nulla ſupplet diligentias regulæ,iſta ratione:quia licet noua prouiſio nulla non producat effectum iuris,videlicet prouiſionem:inducit tamen publicationem propter illam propoſitionem ſupplicationis coram Principe factam,quæ in facto conſiſtit. arg.l. omnium. C.de teſtam.Vnde illud factum,licet nullum publicationem inducit,quæ etiam conſiſtit in facto,vt latius dicam in dicta regula.Ita videtur dicendum,in propoſito de citatione nulla.Et pro iſta parte faciunt,quæ ſcribit Fely.in cap.cum inter.in.ix.col.de exception.vbi tenet, quòd proceſſus factus per excommunicatum,licet ſit nullus,tamẽ interrumpit præſcriptionem,per ea quæ ibi allegat.

Cõtrouerſia verbalis.

Noua prouiſio.

Proceſſus factus per excõmunicatum.

Iſta ſunt motiua,quæ in hac materia fieri poſſũt pro vtraq; parte. Quæ etiam ampliari poſſent ex his quæ cogerũt Moderni in locis ſuperius allegatis:& ex his,quæ dicentur inferius in ſequenti quæſtione.

Breuiter in hac materia, omiſsis ambagibus, tenenda eſt iſta opin.quæ eſt verior & æquior, videlicet, per huiuſmodi moleſtiam ex citatione nulla reſultantem, non interrumpit pacificam poſſeſsionem,de qua loquitur iſta regula. Sed requirit moleſtiam turbatiuam fructuum, aut poſſeſsionis. Et ita heri.xiij.Octobr.M.D.xxxj. iudicauit Rota in prædicta cauſa Cæſar auguſtana.Pro qua deciſione ego adducebã doctrinam Bald.in authen.offeratur.in.iiij.colũ. C.de lit. conteſtat.Vbi tenet in vno ex tribus, caſibus ibi per eum poſitis, quòd quando citatio eſt nulla ex defectu iuriſdictionis,nihil omnino operatur:ſed in caſu noſtro citatio fuit nulla ex defectu

fectu iuriſdictionis, igitur nullam moleſtiam inducet. Et pro iſta parte faciunt plura alia ſimilia, quæ tradit Iaſ. in rubr. ff. de in ius voc. & ea, quæ congerunt Moderni Bononien. in §. emancipati. inſtit. de exhære. liber. cum igitur regula de literis non expeditis annullauerit iuriſdictionem cum inde ſecutis, illud decretum eſt tantæ potentiæ, quòd tollit omnem effectum iuris vel facti illius citationis, & iudicij. iuxta glo. in verſic. pro infectis. de immun. eccle. vt dixi ſuperius. Hinc videmus, citationem nullam non perpetuare iuriſdictionem, vt cōcludit Archi. in cap. non ita. ij. q. vj. dicens, quòd citatio nulla nihil operatur. facit gloſ. in cap. placita. xv. q. iiij. quæ dixit citationem nullam non aſtringere citatum, & idem dicit glo. fin. in cap. veniens. de accuſ. Quia nō entis nullæ ſunt partes, nec præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum, vt dicit regula iuris, & tenet glo. in cap. cū plures. de offic. delegati. lib. vj. & reaſſumunt Moderni Turinē. poſt Iaſ. & alios Moder. in. l. more. in. xvij. col. nume. 114. ff. de iur. omn. iudi. Et hoc in ratione conſiſtit. Nam ſi citatio nulla non interrumpit præſcriptionem, quæ ſola notitia malæ fidei interrumpitur, vt tradit Bald. in. l. cum notiſsimi. §. imò. in ſecūda. col. C. de præſcrip. xxx. anno. & in. l. & poſtea edictum. §. j. ff. de iudi. Quanto fortius non interrumpet poſſeſsionē pacificam, cuius interruptio requirit plus facti. Concludo igitur cum opione Rotæ, quòd citatio nulla non interrumpat poſſeſsionem ex illa moleſtia, quæ conſiderari poteſt ex citatione nulla. Et ita etiam in terminis reperio tenuiſſe glo. in Concilio Baſilienſi, titu. de pacif. poſ. in pragma. in verbo, iudicio. Et iſtam opinionem tenuerūt antiqui aduocati, videlicet, Ioachinus de Narnia, in quodā ſuo conſilio pro Angelo de Scapampis, in cauſa Alben. Præpoſituræ, coram A. Craſsis Auditore, vt in volumine primo alleg. fol. xxxj. in fi. Et Ioan. Aloiſius Tuſcanus aduocatus, & poſtea Auditor Cameræ, in quodam ſuo conſi. incip. poſito fine præiudicio, &c. reddito in cauſa Maioricen. parochialis eccleſię de Ginen. Nam ad hoc, vt interrumpatur pacifica poſſeſsio, requiritur perturbatio in ipſa poſſeſsione, vel fructibus, iuxta d. Bald. in. d. l. ordinarij. & eſt text. in. l. cum nemo. C. de acquir. poſſeſ. cum concord. vt ſcribit Guido Papæ, qui hoc etiam tenet in conſi. clxxj. col. fi. Et pro hoc eſt glo. magiſtra

Citatio nulla non perpetuat iuriſdictionem.

Sola notitia malæ fidei interrumpitur.

Poſſeſſio pacifica.

in.l.extat.ff.quod met.cauſ.& not.in.c.quoniã.vt lit.nõ conteſt.& in.l.ſi finita.§.ſi fortè.vbi Bart.ff. de dã.infec. & per Domin.in.c.eum qui.de præbend.lib.vj. Et quo ad hoc ſolus conatus non ſufficit:quia requiritur factum,à quo differt conatus.vt in.l.ſi quis non dicam rapere.C. de epiſc.& cleri. & ita loquuntur Doct.in.c. cõmiſſa.& in.c. licet epiſcopus. de elect.& de præbend.lib.vj.Et ſecundum iſtam opinionem iudicauit Rota etiam tempore Sixti,coram domino Ioanne de Cæſarinis,tunc auditore in cauſa Brixien.præben.de mẽſe Februario.M.cccclxxv.vt atteſtatur Ioan. Aloiſius Tuſcanus in quodam ſuo conſilio incip. an gratia ſi neutri, poſito in primo volumi.ſuorum conſiliorum.fol.xlvij.De qua deciſione facit mentionem latius ad aliud propoſitum ſuperius. q.xxviij.Et tũc Rota iudicauit in fortioribus terminis quòd citatio malè executa,vigore cuius proceſſus factus fuerat,nõ interrumperet pacificam poſſeſsionem. Et quamuis ibi citatio eſſet bona,reſpectu iuriſdictionis, tamẽ executio fuit male facta,ex eo,quia in aliis locis,quàm vbi habitabat cononicus.Et ideo facta fuit alia citatio,& executa in loco habitationis,& ab illo tempore incepit fieri non pacificus.

Factum à conatu differt.

Citatio male executa.

Non obſtant,quæ in contrarium adducuntur, quia ad illa reſponderi poteſt,ſecundum diſtinctionem Bal.in.d.authen. offeratur. Vel dicas,quòd vbi agitur de pœna incurrenda, actus nullus poteſt operari aliquem effectum,cum nemini interſit.& ita procedit.l.eum qui.C.de adulte.cũ ſimilibus.Sed in caſu noſtro agitur,duntaxat de intetrũpenda pacifica poſſeſsione,quæ interruptio debet fieri ex actu valido. Nam cũ regula iſta loquitur ſimpliciter de citatione facienda, debet intelligi in dubio de valida & efficaci,iuxta text.in.c.Cum a na. de elect.&.l.iij.§.condemnatum.ff.de re iudi.cum ſimilibus.Et ita ex prædictis firma manet deciſio Rotæ.

Actus nullus.

Limitatur tamen prædicta deciſio, niſi citatio nulla fuiſſet geminata, quia tunc bene interrumperet pacificam poſſeſsionem.Ita notabiliter dicit Alexand.in apoſt. ad Bald.in d.l.cum notiſsimi.allegat glo. quam ibi ad hoc pro notabili commendat Fulgoſius in.l.qui bis idem.ff.de verbo. obliga. ſuper quo cogitabis. Tamen ſi conſideretur hæc limitatio, confunditur ex ſuperius dictis, maximè quando citatio eſt nulla ex defectu iuriſdictionis, quam geminatio non reſtaurat.

Citatio geminata.

rat. Nam etiam ſi fierent mille citationes nullæ, ſi citatus eas ſperneret, & nollet comparere, certè in nihilum reſoluerentur. Non igitur per eas inquietatur in aliquo, neque in titulo beneficij, neque in poſſeſsione. Licet ſecus ſit ex noui operis nuntiatione nulla, quæ in dubio afficit, & turbat nouum opus, vt in.l.j.ff. de operis noui nuntia. Rationem vide ibi per Bart. & alios. Vbi tamen citatus compareret per citationem nullam, tunc non tam vigore citationis, quàm comparitionis ſibi noceret. vt tradit Rom. in conſil. ccccx. incip. vt clarior, &c. quem ſequuntur Moder. repe. rub. C. de probatio. num. 371.

Nũtiatio noui operis in dubio afficit.

Et iſta omnia procedunt, etiam ſi citatio eſſet valida, & executio nulla. Quia adhuc eſſet idem dicendum, videlicet, quòd non deſinat citatus eſſe pacificus, niſi ita demum, ſi probata notitia citationis per teſtes produceretur cõtra eum ſecundum deciſiones nouas.

Et hoc idem dicendum videtur in citatione bona, & bene executa, quando apparet litem fuiſſe calumnioſam, quia illa non obſtante, fortè poſſeſſor non deſinet eſſe pacificus, vt exempla ponit D. Gulielmus Caſsiodorus in collectaneis deciſionũ, ſub titulo, de dolo & contu. deciſ. vij. & titu. vt lit. penden. deciſ. v. vbi latius hoc diſputat, quæ non curo referre poſtquam eius deciſiones per omnium manus verſantur, & ibi videri poteſt. Et dixi in regula, de ſubrogandis. in quo loco extrauag. quandam non antea impreſſam inſerere volui, quæ in duobus vel tribus caſibus ibi expreſsis litem calumnioſam eſſe declarat, prout idem fecit Hadrianus & Sanctiſsimus D. noſter in dicta regula de ſubrogandis.

Poſſeſſor pacificus.

QVAESTIO QVADRAGESIMASEXTA.

QVAERO, an ſequeſtrum appoſitum beneficio per iudices ſęculares, impediat pacificam poſſeſsionem, quo ad effectum iſtius regulæ?

Sequeſter appoſitus beneficio.

SOLVTIO. Iſte caſus contigit tẽpore meo, & fuit deciſus per Dominos in cauſa Agrigentina decanatus corã. R. P. D. Marcello de Creſcentiis, pendente anno M.D. xxxiiij. In qua concluſerunt domini, ſequeſtrum Pro regis Siciliæ factum colonis Antonij Caſtellani per nuntium regium, non interrumpere pacificam poſſeſsionem, quominus dictus Ant. poſſet vti exceptione iſtius regulæ aduerſus Io. Guerrerium,

ad cuius inſtantiam fuerit ſequeſtrum impoſitũ. Pro qua opi. aduocati quidam rationem iſtam adducebãt, quia prorex Siciliæ, ex quo eſt laicus, ad cognoſcendum etiam de poſſeſſorio in cauſis habentibus connexitatem ſpiritualem, iudex incompetens videbatur, vt notat Abb. in cap. ij. de iur. calum. Et tenuit Rota in vna Tiraſonen. coram R.D. Ioan. Clerici, de anno M.D.xxxvi. Et iterum coram R.D. Ioã. Paulo. xvij. Decemb. M.D.xxxvi. Per conſequẽs non potuit ſequeſtrum in beneficio ponere, vnde ex quo eſt actus nullus ex defectu iuriſdictionis, non potuit ex tali actu pacifica annalis poſſeſſio interrumpi, per ea quæ latiſsimè dicta fuerunt ſuperius, quæſtione præcedenti, & tradit latè Abb. & Moder. in ca. illud. de præſcript. Sed iſta ratio non placuit Dominis propter conſil. Gemin. lxxxviij. in. v. colum. qui in terminis concludit contrarium. Et quia negari non poteſt, quòd quando clericus priuatur poſſeſsione per ſequeſtrum factum authoritate iudicis ſæcularis dicitur ſpoliari, vt dicit Petrus de Ancha. in cõſil. ccxlix. ad prædicta dubia. in primo dubio. quem ſequitur Decius in conſil. cxxv. colum. j. Et ideo domini alia ratione opinionem prædictam tenuerunt, videlicet, quia per ſequeſtrum huiuſmodi coloni. d. Antonij in perceptione fructuum, & re poſſeſsa minimè perturbati fuerunt, quia ſequeſtrum illud fuit verbale. Nam prorex mandauerat per nuntium colonis vt tenerent beneficium in ſequeſtro & ſalua gardia. Quo caſu non dicitur ſublata pacifica poſſeſsio, vt concludit Bald. in. l. ordinarij. in. iiij. colũ. C. de rei vend. & Bart. in. l. j. §. huius autem interdicti. ff. vti poſſid. Et hoc dicit cõmuniter teneri Aret. in. l. prætor ait. colũ. penult. ff. de acquir. hære. Vbi volunt, quo ad interrumpendam pacificam poſſeſſionem requiri perturbationẽ in perceptione fructuũ. Prout etiam in cauſa Auinionen. Prioratus Sancti Crucifixi, pendẽte coram Reuerẽdiſ. D. Ioan. Mohedano die. xj. Maij M.D. xxxv. idem domini concluſerunt in fauorem cuiuſdam Petri, contra quendam Ioannem de Balanza.

Laicus.

Clericus priuatus poſſeßiõe.

Præterea quia eo tempore. d. Antonius erat abſens à loco beneficiis vbi fuit factum illud mandatum de ſequeſtrando colonis, pro parte Viceregis, & per conſequens non præſumitur habuiſſe notitiam talis mandati, cum ignorantia præſumitur, niſi ſciẽtia probetur, ad vulg. l. verius. de prob. Et ſic ignorans

Ignorãtia præſumitur, niſi ſcientia probetur.

rans fuit, dato, quod ſequeſtrum fuiſſet validum, non habuit pro ſe moleſtato. Et ita in dicta cauſa Domini iudicarunt.

Adde, pro iſta opinione bene facere dictum Card. in clementi.prima.in.xviij.q. de ſequeſt.poſſeſ. & fruct. Vbi vult, ꝙ ſequeſtrũ appoſitũ abſque conſenſu partiũ, non priuat poſſeſſorẽ ſua poſſeſsione, quin ea vtatur ad vſucapionẽ contra & præſcriptionem, & contra aliũ, per.l.intereſſe.ff.de acqui. poſ.& quod ibi tradũt Doct, hoc idem dicit Henricus Boich in cap.examinata, de iud. Vbi dicit, quòd manus regia appoſita rei contentioſæ non priuat aliquẽ poſſeſsione. Et ſequuntur Moderni in tract.benefi.in ſecunda parte quæſt. x. & alij Moderni Taurinen.in copioſo tract. præſcript.in.vj. & vltima parte.verſic.venio nunc ad ſecundam ſpeciem. Et ante ipſos hoc idem tenet Fely.in cap.illud colum.xij.de præſcrip. quorum dicta intelligenda ſunt modo prædicto. Et in ſumma, iſta eſt communis opinio, quòd ſequeſtrum abſque voluntate vtriuſque partis poſitum, non priuat quem poſſeſsione: & maximè ſi per iudicem incompetentem appoſitum fuit, vt hic: & hoc idem expreſse tenet, & probat quidã doctus Modernus Bart. Caſsaneus in conſ.xlviij.per totum. Ex quibus poteſt de facili teneri conſilium illud Geminiani non eſse verum, niſi aliquid ad illud ſuppleatur, prout plura alia illius cõſilia ſolent per Rotam non teneri.

Sequeſter appoſitus abſque cõſenſu partium.

Manus regia.

QVAESTIO QVADRAGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an regula iſta habeat locũ in poſſeſsore, qui nõ percipit fructus, fortè ex eo, quia non ſoluit iura eccleſiæ, vel quia iuxta cõſuetudinem, vel ſtatutum eccleſiæ non reſidet prius per aliquod tempus, vel quia fortaſsis debentur pro primo anno capitulo, vel epiſcopo, iuxta capitulum ſi propter tua debita.de reſcript.lib.vj.vel quia beneficium nullos habet fructus?

Poſſeſſor non percipiens fructus.

SOLVTIO. Videtur prima fronte, regulam non tueri huiuſmodi poſſeſſorẽ, quod multipliciter probo. Primo, quia verba iſtius regulæ, quæ de poſſeſsore ſimpliciter loquũtur, debent intelligi de poſſeſsorib.effectualib⁹, qui fructus percipiunt, & alia faciunt, quæ veri poſſeſsores facere ſolẽt.arg.c. ſi tibi cõceſſo.de præbend.lib.vj. Hoc enim eſt propriũ & verum ſignum poſſeſsionis veræ, videlicet, fructus percipere, vt in.l.Titia.ff. de ſolu. in capitulo, inter dilectos. §. præterea.

Poſſeſsionis veræ ſignum verum.

de fide inſtrum.&.l.qui vniuerſas.§.quod per colonum. cum ſimilibus.ff.de acqui.poſſ. Nam verba in dubio,in proprio & pleniori ſignificatu intelligi debent.c.penult.de ſenten.excõmuni.l.j.ff.ſi ager vecti. Et licet duplex ſit poſſeſsio,vna,quæ animo,& alia,quæ corpore tenetur,iuxta notata in.in.l.clàm poſsidere.§.qui ad nundinas.ff.de acquiren.poſſeſ.&.l.naturaliter.eo.tit. Et ſic qui ſemel poſſeſsionem accepit, poſſet eã animo retinere.d.l.qui vniuerſas.§.quod per colonũ. Illa tamen eſt verior,plenior,& potentior poſſeſsio,in qua vtrunq;, ſcilicet,corpus & animus cõcurrunt.vt in.l.iij.in princ. &.§. Neratius.& ibi notant.Doct.ff.de acquir.poſſ.& tenet Bald. in.l.mater.C.ad Tertulia.per.l.raptores.§.ſin autem.C.de epiſcop.& cleric. Sequitur Iaſ.in.l.huiuſmodi.§.ædes.ĩ ij.col. num.7.ff.de leg.j. Hinc eſt, ꝙ quando duo poſſeſſores concurrunt,& quilibet dicit alterũ ſpoliaſſe,& producunt inſtrumenta ſuæ poſſeſsionis facta eadem die,illa poſſeſsio in Rota iudicatur prior, quæ fuit effectualis cum perceptione fructuum,& ita ſemper Rota temporibus meis iudicauit.

Poſſeßio duplex.

Poſſeßio verior & potẽtior.

Cum igitur iſta de iure vera ſunt, regula in tali poſſeſsione intelligenda eſt.arg.*l*.quæritur.ff.de ſta.ho. Eo maximè,quia iſta regula conſiderat ſolum factum poſsidentis,magis,quàm titulum. Adeò,quòd etiam ſi cõſideremus communem vſum loquẽdi peritorum,& imperitorum,& vulgarium, regulã de poſſeſsione effectuali erit intelligenda,vt in.l. ſtipulatio iſta. §.hæc quoque.ff.de verb.oblig.& dict.l.iij. in princip. &.§. in admittenda. Hinc eſt quòd diſpoſitio cap.de multa.de præbend.& cap.licet canon.cum ſimilibus quæ de poſſeſsione loquuntur,non habent locum,niſi illa poſseſsio effectualis fuerit cum fructuum perceptione.vt patet in dict.cap. ſi tibi cõceſſo.de præbend.lib.vj.

Intellectus ad.c. de multa.

Præterea,quia beneficium ſine redditibus,non dicitur beneficium,vt not.Collecta.in.c.ij.in.ij.col.de conceſ.præbẽd. & in.d.c.de multa.& ibi no.Abb.& tenet Rota in deciſ.xxv. aliàs ſub num.ccccxliij.tit.de præb.col.ſi. in not. Sed regula iſta loquitur de poſsidente beneficium. Igitur,&c.

Beneficiũ ſine redditibus,&c.

Et pro iſta opinione facit,quod in ſimili concluſerunt Domini tempore meo in vna Tarraconen. parochialium coram domino Paulo Capiſucco.xxviij.Ianuarij M.D.xxx. dũ voluerũt,permutationẽ factam cum beneficio, quod ibi vulgariter

riter appellatur de Pertica,non valere,ex eo,quia illud beneficium de Pertica nullos habet fructus: & ſic eſt ventoſum & fictum: de quo aliquid dixi in reg.de infirmis reſig.q.xix. Nã ſicut corpus ſine anima nõ dicitur homo,ſed cadauer:ita beneficium ſine redditibus beneficium dici non poteſt,vt in ca. ſiquis obiecerit.prima,quæſt.ſecunda. Nam in tali beneficio etymologia nominis non quadrat: quia beneficium dicitur, quia bona facit, vt inquit antiquus ille doctor Paulus Rom. in tract.de penſione eccleſiaſt.fol.xxvij.col.ij.num.iij. *Beneficiũ dicitur, quia bona facit.*

Præterea,quia cum beneficium caret fructibus, inutile, & nullius eſſe momomẽti iudicatur:hinc eſt, quòd nullũ & inutile à iure æquiparantur,vt in.c.ij.de tranſla.præla.cũ concor.de quibus ibi in glo. & tradit Abb.in cap.de multa.in.v. colum.de præb. vbi poſt alios Doctores tenet diſpoſitionem illius text.non comprehendere poſsidentem parochialem habitu tantum, & non actu. Et dicit glo.in cap.licet canon. de electio.lib. vj. quòd diſpoſitio illius text. non comprehendit parochialẽ non habentem fructus,quia caret effectu.Et hoc idem dicit Card.in cle.in plęriſque.in.j.quæſt. de elect. & in cle.quia contingit.§.cæterum.q.ij.de relig. domib. & in cle. j.in.vj.notabili.de ſenten.excom. *Nullũ & inutile æquiparantur.*

Et iſta omnia in ratione cõſiſtunt. Quia diſpoſitio loquẽs de beneficio,debet intelligi de effectuali, quod in perceptione redditüum conſiſtit. Quia verba cum effectu ſunt capienda.c.relatum.de cle.non reſi.Hinc voluit Bal.poſt Cy. & ſequuntur ibi Moderni in authen.ſed nouo iure.C.de ſer.fugi. quòd ſtãte ſtatuto,quòd pro tali delicto debeat amputari manus:illud debet intelligi de manu vtili.Cum aliàs amputando manum inutilem & aridam non ſatisfieret ſtatuto, cũ membrum inefficax,dicatur mortuum: & dicitur deeſse,quod inutile eſt,vt dicit glo.in.c.fraternitatis.de frigi.& male.Et ad iſta faciunt plura,quæ de actu inutili dicit Fely.in.c.ex tenore.in.iij.col.de reſcript. & Iaſ.in.l.vbi pactum colũ.penult.& fi.C.de tranſact.& in.l.j.de offic.eius. *Diſpo. loquens de beneſi.effectuali.* *Inutile quod eſt, deeſſe dicitur.*

Accedit etiam ad hoc,quod dicimus de epiſcopis nullatenen.& comitibus Palatinis, qui non dicuntur propriè tales, ſed abuſiue,vt latè tradit Iaſ.in.l.ij quod.nu.25. de leg. j. Adeò,ꝙ voluerũt And. Sicul.in tract.de præſtã cardi.in.iij.q. primæ partis.col.iij.poſt Bal.in auth.licentiã.C. de epiſcop. *Epiſcopi nullatenẽ,*

&

& cler.diſpoſitionem illius authen.non habere locum in epiſcopis,qui habent epiſcopatus apud Saracenos,quorum nullos capiunt fructus,quod reaſſumunt latè Moder. Mediolanen.in memorialibus iuris in verſ. comes. Nam ex quo non habēt redditus,dicuntur habere nomina ventoſa, vt dicit Iaſ. in.l.j.in.ij.col.ff.de offic.eius.Nam ſi re priueris,nec nomen habere mereris,vt dicit glo.in cap.cor.epiſcopi.lxviij.diſt.Et tradit Præpoſ.Alexāder.in cap.multis.xvij.diſt.Et Paulus de Caſtr.in conſ.cccvij.lib.ij. Patet etiam de cardinalibus Rauennaten.qui non merantur dici cardinales, cum effectu careant.vt dicit glo.in cap.pudor.xxxij.quæſt.ij. & Abb.in ca. bonæ.el.j.in.ij.col.de poſtul.præl. Et idem de canonicis Mediolanen.dicendum,qui cardinales appellantur,vt dicit Rochus in tract.conſue.fol.xxij.in.ij.col.Nam ſicut rex Scacorum non dicitur propriè rex,ſed abuſiuus,vt dicitur in.d.cap. pudor.ita & iſti beneficiati ſine redditibus non dicuntur veri, ſed abuſiui:quia vt dictum eſt,verba cum effectu debent intelligi,vt latiſsimè tradunt Moder.Bononiē.in.l.j.in.vj.&. vij. col.C.de ſicariis.Cum igitur dicta beneficia redditibus effectum non habeant,non debent ſub iſtius regulæ diſpoſitione de beneficio loquenti comprehēdi,quia verba regulæ debēt in potētiori ſignificatu intelligi, iuxta ea quæ tradit Iacobus Butr.in tract.termin.in princip.& Abb.in.c.ex publico.de cōuer.cōiug.& Alexandrinus in.c.rurſus.in primo notabili.qui cle.vel vouen. plura alia pro iſta parte adduci poſſent,quæ in calce iſtius.q.remiſsiuè complectar.

Cardinales Rauēnaten.

Pro parte affirmatiua, quòd iſta regula intelligatur de beneficiis poſſeſsis abſque perceptione fructuum, facit primò, quia ea,quæ in potentia ſunt, reputantur eſſe in actu.l.penul. de teſtamen.mili.tradit Iaſ.in.l.ij. C. de inoffic.teſtam. & in l.quædā puella.in.ij.col.ff.de iur.omni.iudi.& dixi in.§.pœnales in fi.inſt. de actio.Sed beneficium quodlibet eccleſiaſticum eſt in potentia habendi redditus,vt tradunt omnes in.c. de multa.de præb.vt ibi notat Petrus de Ancha. in ſecundo notabili.& Salyce.in.l.cum in te.in fina.C.de dona.ante nuptias.igitur tale beneficiū reputabitur effectuale,quo ad effectum,vt diſpoſitio iſtius regulæ in eo verificetur.

Beneficiū eccleſiaſticum eſt in potentia habendi redditus.

Præterea pro iſta opin.facit optimè conſil.Decij. ccx.viſo pūcto.vbi probat beneficiū,quod nullos habet reddit9, poſſe

cũ altero permutari: quia diſpoſitio loquens de permutatione beneficiorũ,locũ habet in dictis beneficijs, vt ibi per eũ. *Diſpo. de permutatione beneficiorũ.*

Breuiter, omiſsis multis,quæ hîc dici poſſent,pro reſolutione iſtius.q.arbitror duos caſus eſſe diſtinguendos.Primus eſt in beneficijs,quæ nunquã habuerũt aliquos redditus,nec ſperãtur haberi.Secundus caſus eſt in beneficijs ,quæ tẽpore ſuæ fundationis habuerũt redditus, ſed calamitate tẽporum perierunt,vel ad tẽpus auferũtur, ratione alicuius priuilegij.

Primo caſu pro firmo teneo, in talibus beneficijs regulam nõ procedere,ne ſit impoſita verbis:nam nõ exiſtimo aliquẽ ita inſanum reperiri,qui ſuper beneficio nullius valoris litem mouere,& ſe pro nullo commodo obſeruationi iſtius regulę ſubijcere velit,vt nihil aliud inde,quàm improbi impetrantis cognomen conſequatur:nam proculdubio hoc factum non prudentis,ſed parum rebus ſuis proſpicientis videretur.quid enim aliud eſt de beneficio nullius valoris litẽ & tragœdiam mouere,quàm de vmbra Aſini,vt eſt in prouerbio,diſputare? Sic igitur ex quo talia beneficia ſunt ventoſa & abuſiua , teneo in talibus regulam non verificari,per ea,quæ in parte negatiua dicta fuerunt.Ex quo infertur,bene iudicaſſe Rotam in illo Tarraconẽ.quicquid dixerit Decius in dicto cõſ.ccx.

Secundo caſu puto regulam in tali beneficio procedere, quia licet de præſenti beneficiũ redditus non habeat,tamen ab initio habuit:& ſufficit,quòd à principio tẽpore erectionis beneficium omnia requiſita beneficij eccleſiaſtici habuerit,arg.gl.notabilis in verbo.canonicis.in.c.ſtatutum,de reſcri.lib.vj. vbi dicitur, quòd ſufficit tempore commiſsionis fuiſſe canonicum,licet poſtea deſinat eſſe. Ita dicit ibi gloſ. quam cõmendat Deci.in.c.poſt ceſsionem.in.x.col.de probat.cum cõcor.vt ſcribit Soci. conſ.lxxxj.in.iij.col.lib.iij.Et iſta opi.ex hoc ſolo tenenda eſt,vt poſſeſſoribus faueamus, pro quibus iſta regula principaliter ædita fuit in odium moleſtantium.Et quia iſta beneficia,vt dixi,ſunt in potentia recuperandi redditus,& iſto caſu inſpicimus quod euenire poteſt.l.ſed an vltro.ff.de neg. geſt. Nam ſæpe de facultatibus ſuis amplius,quàm in ijs ſint, ſperant homines, vt dicit text. in.§.in fraudem.inſt.quib.ex cau.man.non licet. *Beneficiatum tempore commiſsionis fuiſſe canonicũ ſufficit.* *Homines ſperantes de facultatib⁹ amplius,quã in iis ſint.*

Hinc videmus, quòd habẽs eccleſiam parochialem, cuius alius maiorem partem fructuum poſsidet, tenetur promo- *Parochialis eccleſia*

ueri

ueri infra annum ad ſarcerdotium, aliàs priuabitur, iuxta.c. licet canon.de elect.lib.vj. Et tenet Rota deciſ.lxj. in quadam addi.in no.licet ſecus,quo ad.c.de multa.quia illud reſpicit nudam aſſecutionem fructuum.ſed.c.licet.adminiſtrationem curæ. Et ſic exercitium ſicut regula iſta reſpicit etiam poſſeſsionem,non autem perceptionem fructuum,& hoc priuilegium annalibus poſſeſſoribus ratione poſſeſsionis, non ratione fruuctuum conceditur, quia hoc non videtur neceſſarium,etiam in re in qua fructus percipiuntur, per.l. Titia. cum ibi not.ff.de ſolu.l.litibus.C.de agri.& cenſi.lib.xj. ſufficit ergo quod quis faciat actus pertinentes ad poſſeſsionem,licet fructus non percipiat,vt puta agrum colere, & ſimilia,quæ notat Pau.de caſt.in.l.iij.C.fi.reg. & Bal.in.l.indicia.C.de rei vendi.Sic igitur concludo, quòd poſsidẽs beneficium,licet fructus non percipiat, vtitur priuilegio iſtius regulæ:quia licet fructus corroborent, & magis poſſeſsionem firment,non tamen ſequitur,quòd ſine ipſis poſſeſsio capi,& retineri non poſsit, etiam latius probat Claudius Aquen.in rep.l.Celſus.ix. colum.verſic. qualiter autem. ff. de vſucap.

Fructus licet corroborent.

Et ex iſtis ad plures alias conſimiles, & affines quæſtiones inferri poſſet,videlicet,an ſtatuta, vel pacta de ſoluendis gabellis de animalibus,ĩntelligatur de mortuis, an de viuis: & nunquid ſtatutum imponens pœnam manus,comprehendat manum aridam & inutilem. de quibus quæſtionibus videndum eſt per Felyn.in.c.inter cæteras.iiij.col. de reſcrip. per Philippum Franc.in.c.fi.in.ij.notabili.de homici. lib.vj. per Paulum de Caſtr.in.l.inſtitor.§.de eo.in fin. ff.de inſtit. per Moder.poſt Bart.in.l.quòd te.in fi.ff.ſi cert.pet.cum ſexcentis concor.congeſtis per nouiſsimos Aſten. in tract. formæ. fol.vij.in prima &.iij.col.quæ omnia addi poſſunt ad tex. in c.ij.de trãſla.epiſcopi.& ad.l.iij.§.quòd ſi quis.ff.arbor.furt. cæſ.quę ſolent ad hoc propoſitum allegari, quòd nullum & inutile æquiparantur. Quibus conuenit illud quod dici ſolet,vanos,& inſulſos homines.non niſi nomine tantum homines eſſe,vt inquit Cicero in Offic.& eſt tex.in.c.multi.xl. diſt.Tales enim non veniunt appellatione hominum,ſed iumentorum,quorum ſimilitudem gerunt,iuxta ea, quæ dicit Abb.in.c.prudentiam.de offic.deleg.

Gabellæ de animalibus ſoluendæ.

Statutum imponens pœnã manus.

Vani & inſulſi homines.

Quæſtio

QVAESTIO QVADRAGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an poſſeſsori annali excipienti de regula ob ſtet confeſsio procuratoris ſui reſultans ex commiſsio ne cauſæ ſuper moleſtationibus infra annũ dictæ poſſeſsionis facta, quàm commiſsionem ipſe poſſeſſor poſt annum ratam habuit? *Poſſeſſor annalis.*

SOLVTIO, Hodie quæ numeratur. xx. Octo. M. D. xxxiij. iſta difficultas per R. P. D. Marcellum de Creſcentijs in Rota propoſita fuit in vna cauſa Agrigentina decanatu, in qua quidam Ioannes Guerrerius decanatũ poſſeſſum per Antonium impetrauerat: & cum in partibus coram iudicibus ſęcularibus regijs contenderetur, procurator poſſeſſoris in curia ſuper iactationibus & moleſtationibus commiſsionem contra dictum Ioan. impetrantem poſt xvj. dies impetrationis ipſius obtinuit. quo quidem tempore ſatis dubitari poterat, an procurator prædictus veriſimiliter in curia Rom. & in tam breui tempore notitiam de moleſtatione ſuo principali facta Agrigenti, habere poterat. Euenit, quòd poſt aliquos dies idem poſſeſſor conſtituens alios procuratores, ratificauit geſta per primos: cumque in curia litem ſuam impetrans proſequeretur, poſſeſſor excipit de iſta regula: impetrans replicat regulam pacificum poſſeſſorem requiri. ipſe verò non erat pacificus, igitur, &c. quòd non eſſet pacificus, oſtendebat ex commiſsione prædicta per dictum procuratorem impetrata, in qua fatebatur principalem ſuum moleſtari: quæ quidem commiſsio per ipſum poſſeſſorem ratificata fuerat. Dubitatum fuit, nunquid illa confeſsio ad probandum illum pacificum poſſeſſorem non fuiſſe ſufficiat. Concluſum fuit per omnes Dominos, excepto vno, quòd non. Ratio iſtius deciſionis fuit, quia iſta regula principaliter in odium impetrantium, & in fauorem poſſeſſorum condita fuit. Ergo vt fauor poſſeſſoris conſeruetur, probatio non pacificæ poſſeſſionis, ex qua eſt obiectus, dari debet, & per concludentes probationes probari, ad effectum, vt præſuppoſitio pro poſſeſſore, & contra impetrantem inducta, tollatur. l. ſcire. §. ſcire. ff. de excuſ. tut. cum concord. vt per Felyn. in cap. paſtoralis. in. iiij. colum. verſic. ſigna. de excep. Cum igitur illa probatio ex confeſsione procuratoris reſultans, non erat clara, nec concludens, quia poterat intelligi de moleſtia poſt vel *Poſſeſſor annalis.*

ante

Poſſeßio pacifica. ante imptrationem facta: quarum altera pacificam poſſeſsionem interrumpere poterat, altera vero nõ: talis probatio ambigua & dubia non debet admitti per ea quæ dicuntur in.c. in præſentia. de probat. Eo maximè, quia illa commiſsio fuerat impetrata poſt impetrationem aduerſarij. & ſic eo tempore, quo veriſimiliter procurator non poterat habere notitiá moleſtiæ: fuit igitur illa moleſtia potius imaginaria & præſumptiua, & ad cautelam inducta, quàm vera: potuit procurator confitendo moleſtiam, quam ignorabat ad excludendum beneficium iſtius regulæ domino præiudicare, iuxta not. in. l.j.C. de pact. Debuit ergo in iſtis dubiis probationibus contra impetrantem, & pro poſſeſsione impetratio fieri, quia clara eſt regula iuris, in dubiis reo, magis quàm actori fauendũ eſſe. Hinc euenit, quòd ius tertij per ſolam ſupplicationẽ productum non releuat, quia non reputatur clarum quouſque ſuper ſupplicatione literæ expeditæ ſint: & ob eam cauſam res efficitur dubia, quæ probantem non releuat. Et in illa etiam ratione fundatur illud, quòd Rota in vna Cremonen. penſionis coram Domino Chriſtophoro Panigarola. x. Decembris. M.D.xxix. concluſit, videlicet, quòd ad effectum incurrendi priuationem ob non ſolutionem penſionis non ſufficeret notitia vaga & incerta, vel etiam, quòd procurator ſciuerit, & dominus ratum habuerit: ſed requirebatur clara & indubitata notitia principalis, quo ad incurrendum in cenſuras & pœnam. per ea, quę ſcripſit Felyn. in capit. quoniam. §. porrò. col. antepenult. vt lit. non conteſt. & in cap. cum contingat. col. penult. de reſcript. *Priuatio ob non ſolutionem.*

QVAESTIO QVADRAGESIMANONA.

Poſſeſſor pacificus. QVAERO, nunquid poſſeſſor pacificus dici poterit ad effectum iſtius regulæ ſi cauſa contra eum infra annũ nomine meo committatur per aſſertum procuratorem meũ, quã commiſsionem ego poſt annũ ratam habui?

SOLVTIO. Hodie quæ eſt. iiij. Februarij. M.D.xxxiiij. iſta dubitatio per dominos in cauſa Truden. decanatus corã R.D. Ioan. Clerici pro parte negatiua deciſa fuit. Et inter alia pro iſta deciſione adductum fuit dictum Bal. quod communiter approbatur in. l. fin. C. ad Macedonianum. vbi ratificatio, quæ fit tempore quo actus nihil operatur, propter lapſum temporis nõ valet, quia inuenit obſtaculum in medio, quod

quod impedit,ne tempora, ſiue extrema coniungantur. Sed in quæſtione præſenti,licet commiſsio facta fuit infra annum poſſeſsionis,ex quo tamẽ illa non valebat ex defectu mãdati, & ratificatio venit poſt annum:eſt dicendum poſſeſſori nullum detrimẽtũ afferre, quia res deuenit ad cauſam,à quo incipere non poterat.arg.ca.ſi eo tempore.de reſcrip. lib.vj.Et quia ratificatio per dominũ de actu nullo poteſt fieri in præiudicium ſui,nõ autẽ in damnum alterius,vt dicit deciſ.j. de procur.in antiq.ratificatio enim debet fieri infra tempus,infra quod actus geri poteſt.vulg.l. bonorum.ff. rem rat. hab. & glo.iuncto text.& ibi not. Geminian. & Alex.in cap. non ſolent.ij.q.vj.& hoc videtur in terminis exponere gl.in cap. ratihabitionem. de regu. iur.lib.vj. cum concor. vt ſcribit Alex.in conſ.cj.viſo. proceſſu.col.j.lib.ij. & in conſ. cxxxv. ponderatis his. eodem lib.præſertim,quia hoc caſu per poſſeſsionem annalem ante ratificationem fuit ius quæſitũ poſſeſſori,& ſic ratihabitio impeditur,vt dicit glo.in.d.cap. ratihabitionem.cum concord.de quibus per Decium in conſil.cxlvij.in cauſa.col.pen. & conſil.ccxxvj.in.ij. col. & alibi ſæpe,vt dixi in. d. cap. ratihabitionem. Et in ſumma, iſta eſt apud omnes vera & recepta concluſio,quòd vbi de præiudicio alicuius agitur,ratificatio locum non habet, vt habetur in dictis locis.Et tradit Alexan.in cõſil.lxxviij.viſo.& diligenter.in.iiij.col.lib.v.ſed in caſu iſto eſt idem.igitur,&c.

Ratificatio per dominũ noſtrũ quomodo fieri debeat.

Vltimo pro iſta opin. videtur eſſe gl.in cap. nonnulli. de reſcrip.quę vult,quòd commiſsio impetrata nomine meo nõ poteſt per me ratificari,ex quo ad illam impetrandam requirebatur ſpeciale mandatum.Et iſta eſt vna de fallentiis, quæ dantur ad regulam, ratum.de reg.iuris.libr.vj.quam ad hoc ponderat Felyn.in cap.cauſam el.j.in penult.& fin.columnn. verſicul.fallit tamen de iudic.quod eſt multum notandum in propoſito quæſtionis noſtræ.

Commiſſio impetrata.

Accedunt prædictis, quæ in vna Hiporigen. parochialis coram Domino Nicolao de Aretio de menſe Iunio.M.D. xxj.Rota tenuit,videlicet,ꝙ lis mota per aſſertũ procuratorem poſt obitum collitigantis ad effectum regulæ de ſubrogandis ratificari non poſsit,pro qua deciſione faciunt ea,quę ſcribit domin.Anton.in capitul. cum veniſſent in fin.de reſtit.ſpoliato. vbi dicit, quòd ſi aliquis tanquam procurator meus

Lis mota per aſſertum procuratorem.

meus poſſeſsionem vnius beneficij pro me capit. Et deinde ille aſſertus procurator ab alio ſpolietur, non potero ego ad effectum, vt mihi actio ſpolij competat, poſſeſsionem illam ratam habere. ita dicit ibi dominus Antonius, & aſſerit Rotam ita tenere, cuius dictum latè ſequitur, & cõprobat Alex. in.l.quòd meo.in.ij. col.ff.de acquirenda poſſeſsione. Reliqua circa præſentem quæſtionem videnda erunt in regula de triennali, vbi eandem quæſtionem, quæ ibi in facto contingit, ſcribam.

Spolij actio.

QVAESTIO QVINQVAGESIMA.

Poſſeßio annalis.

QVAERO, an poſſeſsio annalis ad producendam exceptionem iſtius regulæ, ſufficiat, quòd adſit tempore impetrationis, citationis, aut ſententię, licet poſtea deſinat eſſe?

SOLVTIO. Iſta quæſtio per dominos meos in Rota, in cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ coram. D. Nicolao Aragona de menſe Octob. M.D.xxxiij. diſcuſſa fuit. Et quia cauſa ex alio cap. tunc fuerat reſoluta, inter loquendum dictum fuit poſſeſsionem annalem pacificam ſaltem tempore impetrationis requiri debere, quo tempore aliarum qualitatũ hîc requiſitarum expreſsio fieri debet, prout regula hic in prima ſui parte diſponit. vnde ſicut ſufficit dictas qualitates impetrationis tempore adeſſe, licet poſtea ceſſent, per not. per gl. in verſ. canonicis. in cap. ſtatutũ. de reſcript. lib. vj. eodem modo & qualitas poſſeſsionis annalis ad producendam iſtam exceptionem ſufficere debet tempore impetrationis interuenire, licet poſtea poſſeſsio perdatur. Quia exceptio ex annali poſſeſsione præcedente impetrationem naſcitur, non ex ſequenti, vnde ſufficit impetrationis tempore iam eſſe annalem, ad effectum, vt impetrans ſeruare hic contenta teneatur, & poſſeſſori exceptio regulæ competat. & hoc clarè innuunt verba iſtius regulæ ibi, per annum immediatè pręcedentem, &c. Nec obſtat, ſi dicatur, quòd ſi poſſeſſor poſt impetrationem actoris deſinat poſsidere, impetrans non poterit vſque ad ſententiam cauſam proſequi, vt hic dicitur. Quia illud eſſet verum quando ageretur poſſeſſorio, ſed regula iſta ſecundum dominos, vt etiã inferius in alia. q. dicetur, petitorium concernit, ſuper quo poſſeſſor ad iudicium trahitur, & ſuper quo debet dari ſententia, vt innuunt verba text. ibi, & cauſam quare

Exceptio ex annali poſſeßione

Poſſeſſor.

quare ſibi ius non competat,&c.non igitur refert,nec requiritur reum conuentum tempore proſecutionis cauſa,vel ſententiæ, ſed tempore impetrationis annalem fuiſſe, quo ad hoc,vt impetrans implere debeat quod ei incumbit: quia forma illi per iſtam regulam impoſita eſt,quæ cum ipſum impetrantem concernat, & in ſui odium introducta fuit, debet ad vnguem obſeruari,& ideo cauſam contra reum cõuentũ vſque ad ſententiam proſequi tenetur, vt hic dicitur. facit clemen.j.vt lit.penden.& cap.j.&.ij.eod.titu. lib.vj.nec iſta regula requirit ſententiam contra poſſeſſorem ferri, quia nõ reſpicit factum poſſeſſoris,ſed impetrantis: & ideo regula impersonaliter loquitur,quòd eam proſequi teneatur: & ſic, licet reus conuentus deſinat eſſe poſſeſſor, hoc facere tenetur, iuxta. l.properandum.§. ſin autem reus.C.de iudic.quia defectus rei actorem non proſequentem excuſare non debet. Quod ex eo etiam ſuadetur,quia licet regula faueat poſſeſſoribus, eſt tamen principaliter in fauorem publicum introducta,vt lites terminentur, vt dixi ſuperius in quadam quæſtione,, ponderando verba regulæ,vbi,vt improbi exquirentium lites motus reprimantur, &c. & genus pœnæ Cameræ apoſtolicæ applicando. Et ideo impetrans cauſam terminari facere intra annum aſtringitur,ad effectum, vt ex litis euentu videatur, an impetrans improbus litigator fuerit, & puniatur,vt ſic moleſtatores iniuſti ex grauitate pœnæ deterreantur,aliique impetrantes cautiores in poſterum reddantur, cum ſe per regulam ita interpretatam ad cauſam vſque ad ſententiam proſequendam aſtrictos eſſe cognouerint. Diſcantque pariter non, niſi ex claro & bono iure, impetrationes ſuas obtinere,& poſſeſſores ex eodem ad iudicium euocare: & hoc eſt, quod verba iſtius regulæ præ ſe ferunt, ibi,ſpecificã, & determinatam cauſam, ex qua clarè conſtare poterit. quòd nullum ipſi poſſeſſori in dicto beneficio ius competit, &c. Non igitur curandum eſt, an reus dimiſerit poſſeſſionem,vel ne. Quia ſufficit eum per annum immediatè præcedentem impetrationem poſſidere,vt dicitur hic: vnde ſi poſt citationem deſinit eſſe poſſeſſor, nihilominus exceptioni regulæ locus erit. *Impetrãs cauſam.*

Ex quibus omnibus apparet in proſecutione cauſæ priuati factum non tantum conſiderari,quàm publicum. arg. eo- *Priuati factum.*

rum,quæ not.Bar.in.l.agraria.ff.rerum amot.cum ſimilibus.

Priuata perſona. Ex quo infertur,priuatam perſonam facto ſuo à lite ſe abdicando intereſſe publico præiudicare non poſſe, vt nota.in l.j. ff. ad Tertul. Imò ſi poſſeſsor poſt motam litem poſſeſsioni ceſsiſſet: nihilominus à dicto impetrante damna & intereſſe ,quæ poſſeſsionẽ ſuã contigiſſent, repetere poſſet, per iſtum text.arg.glo.in cap. præſenti. de offic.ordina. lib. vj. & ca.cæterum.de dona.poſſeſsio igitur ad effectum proſecutionis cauſæ,de qua loquitur iſta regula,nihil facit:nam ſufficit qualitatem poſſeſsionis adeſſe tempore verbi , id eſt tempore impetrationis,iuxta vulg.in,l.in delictis.§. ſi extraneus.de noxal.Et hoc dicendum ſuadet dictio exnunc , quæ extremitatem principij refert,ſecundum glo.in clemen.ij.de hære.& in clem.j.de iure patronat.cum ſimilibus.

Nec obſtat ſi dicatur regulam ita demum impetranti obſtare quãdo per poſſeſſorem annalẽ opponitur,& ſic videtur requiri qualitas poſſeſsionis tempore exceptionis , cum hæc exceptio fauore poſſeſſoris inducta ſit: & iſto modo bene quadrat, quod dicitur in.d.l.in delictis.§.ſi extraneus, videlicet,quòd qualitas adiecta verbo, debet adeſſe tempore verbi, id eſt exceptionis proponendæ, cum exceptio non detur non poſſeſſori. Sed ad hoc reſpondetur , quòd poſſeſsio ſequens impetrationem,non eſt illa, quæ impetrantem afficit, ſed præcedens : vnde impetrans tempore ſuæ impetrationis ad faciendam mentionem poſſeſsionis præcedentis, non ſequentis , aſtringitur , & tunc requiſita regulæ circa expreſſionem nominis & gradus tunc poſſeſsoris aſtringitur. vnde ex quo impetratio ſemel affecta fuit , dato , quod poſſeſsor poſt impetrationem deſinat poſsidere:impetratio,quæ à principio fuit nulla,non validatur.quominus reus conuentus tũc poſſeſsor excipere de regula poſsit, dato,quòd tempore exceptionis non poſsideat. Et ad illud dictum , quòd qualitas adiecta verbo,& cæt.reſpondetur, quòd illud dictum procedit , quando qualitas non habet tractum ſucceſsiuum ſicut poſſeſsio, quia tali caſu poteſt qualitas verificari , ſecundum aliud tempus,Ita notabiliter illud dictum limitat & declarat Cardina.Zabarel.in repet.cap.perpendimus.in.viij. colum. de ſenten. excommuni. Vbi etiam aliam limitationem ponit,quam videas,pro quibus allegat bona iura.Et ita reperio

tempore

tempore Sixti, ſecundum iſtam opinionem excellentiſsimos Doctores in quadam cauſa Burgen. Abbatiæ de Villalbuca. conſuluiſſe, vt patet in primo volumine conſiliorum Ioan. Aloiſij Tuſcani Mediolanenſis aduocati tunc conſiſtorialis, fol.xliij. Quibus accedent ea, quæ in illa quæſtione De poſſeſsore cedente dicam.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAPRIMA.

QVAERO, nunquid regula iſta inhabiles ipſo iure etiā per extrauag. Bonifacij, Pij. Alexād. & Iulij, contra nō ſoluentes annatas æditas, vel quemcunque alium inhabilem defendat? *Inhabiles iure.*

SOLVTIO. Reſpondetur, quòd ſic, quia iſta regula nō recipit reſtrictionem de habilitate. Nam licet iura loquentia de perſonis intelligi debeant regulariter de habilibus. l.j. C. de ſacroſan.eccle.& vulg.l.vt gradatim.ff.de mu.& ho. Hoc tamen fallit, niſi cōſtitutio reſpiciat animæ vel reipublicæ cō modum: quia tali caſu lex generaliter loquens, intelligitur etiam de inhabili, vt eſt text.ſingularis in.l.ſi quis in graui.§. vtrum.verſi.is quoque.ff.ad Sillan.quem ad hoc pro ſingulari notat Iaſ.in.l.qui ſeruum.in tertia col.ff.de verb.oblig. Et prius Alex.in.l.cum mulier.in pen.col.ff.ſol.mat.& And.Sicul.in.c.j.col.xxiiij.de conſtitu.& in cap.nouit.num.232.de iud.& in rub.de reſcrip.in cle.co.xj.& in rub.de reb.eccl.nō alien.in.iiij.col.num.19.& col.lxxiij.num.225. & alibi ſæpe, vt latius ſcripſi in.§.in perſonam.inſtitu.de actio. Sed iſta regula reſpicit fauorem reipublicæ, cuius intereſt lites reprimi, vt dicitur in.l.properandum.de iudic.vt dixi ſuperius in primis quæſtionibus iſtius regulæ. Ergo debet generaliter de quocunque poſſeſsore intelligi. Et ita ſemper iſta regula interpretata fuit. Inhabiles igitur quomodocunque inhabilitati iſta regula defenduntur, quæ ſola detentatione ſatisfieri videtur ſecundum interpretationem longæuam Rotæ. *Lex generaliter loquens cōprehendit inhabiles.*

Limitatur tamen iſta nō procedere in duobus caſibus. Primus caſus eſt in inhabili, ea inhabilitate, vt nec etiam rem detinere poſsit, prout eſt hæreticus, cuius non ſolum poſſeſsio, ſed etiam nuda detentatio rei prohibita & damnata eſt à lege, vt probat Card. Alexand. poſt glo.ibi in cap.quo iure.viij. diſtinct.de quo ſtatim dicam in ſequenti quæſt. *Hæretici poſſeſſio.*

Secundo fallit in eo, de cuius non titulo notoriè conſtat,

quia talem non defendit regula, ne malitiis & fraudib. detur locus, contra capitulum, ſedes. de reſcriptis. facit, quod tradit Iaſon in. l. j. in prima colum. ff. de operis noui nuntiatione, vbi dicit, quòd licet in dubio nuntiatio noui operis, de qua in veritate nuntianti nullum ius competit, debet attendi, & ligat: vt ibi eſt text. vbi tamē notoriè conſtat de non iure nuntiantis, talis nuntiatio debet ſperni. Nam regula iſta loquitur in eo poſſeſſore, de cuius titulo ignoramus, vel ſumus in dubio, an habet titulum, vel non: quia licet in rei veritate titulum non habeat, dummodo illud notorium non ſit, defenditur à regula: ſecus, vt dixi, in notorio. arg. eorum, quæ dicit Abb. poſt Innocen. in. c. eccleſia. de cauſ. poſ. & proprie. & in c. ex parte. circa fi. de reſti. ſpol. cum concor. & ſcribit Alex. in. l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff. de acquir. poſ. qui volunt, quòd licet regulariter expoliatus reſtitui debeat, fallit tamē, niſi notoriè de non iure expoliati conſtaret. Regula igitur iſta debet intelligi de detinente, quem credimus habere aliquem titulum. Nam poſsidens per annum beneficium ſciente & patiente impetrante, qui prætendit ius habere, præſumitur ex poſſeſsione illa annali titulū habere, vt dicunt Doct. in c. ij. in fi. ſi de inueſti. feu. inter domi. & vaſal. & in. c. Titius. in fin. ſi de feu. contro. fue. cum concord. vt per Mod. conſulentes, videlicet, Stephanum Beltrandum in conſil. j. in. x. col. num. 56. in. j. vol. & ante ipſum hoc ſequitur Domi. in conſil. xiiij. circa fi. ſed quicquid ſit de iure in ſpoliato.

Poſſeſſor annalis titulum nō habens.

Expoliatus.

Poſſidere per annū beneficiū.

In hac regula tamen contrarium ſeruatur, quia ſiue notoriè de non titulo annalis poſſeſſoris conſtet, ſiue non cōſtet, impetrans ſeruare tenetur hic contenta: & ſic ſi poſſeſſor nullum ius habet in proſecutione litis, condemnabitur, & à ſua intruſione cum fructuum reſtitutione amouebitur.

QVAESTIO QVINQVAGESIMA SECVNDA.

Hæreticū defendere.

QVAERO, an regula iſta defendat hæreticum?

SOLVTIO. Dominus Guliel. Caſsiodorus auditor egregius & diligens in quibuſdam ſuis collectaneis deciſionum nouiſsimarum Rotæ, diſcutit iſtum articulum pro vtraque parte, & certe, iudicio meo, impertinenter. Nam ex quo ſuper iſto puncto, vt ipſe refert in vna cauſa Illerden. præpoſituræ de annis M.D.xix. & M.D. xx. corā D. Paulo Capiſucco iudicauit Rota, quæ mota fuit vna tantum

tum ratione iuridica:ſuperuacuum videtur argumenta contraria cōtexere,& illa quidem minus efficacia,quæ occupatis viris legendis melioribus impediti, negotium dare poſſunt:viſum igitur eſt mihi ſolum circa illam rationem deciſionis, qua tunc Rota mota fuit,inſiſtere: quæ ſi vera eſt, nō attinet amplius ſcholaſticorum more rem per diſputationes in dubium refricare:ſin autem ratio non ſubſiſtit,alia fortior quærenda erit.

Ratio igitur deciſionis in illa cauſa Illerden. fuit, quia in hæretico reprobatur à iure nō ſolum poſſeſsio,ſed etiam detentatio ipſo iure.vt tradunt glo.Dom.& Alexand.in.c.quo iure.viij.diſtin.vbi igitur non datur poſſeſsio,nec detẽtatio, regula non procedit. Iſta eſt ſumma deciſionis dominorum comprobata,multis rationibus.ſed iſta cæteris eſt efficacior, & magis proxima:aliæ vero ab extra tendunt.

Videndum eſt igitur,num ratio iſta ſubſiſtat: & certè non video vbi probetur in iure,quòd hæreticus priuetur ipſo iure detentatione,& quòd talis detentatio adeò in eo ſit dãnata,quòd illi defenſio iſtius regulę prohibeatur:cum igitur nō reperiatur hoc iure cautum, erubeſcimus ſine lege loqui.c. ego ſolis.ix.diſtin.facit tex.in.c.illa.ne ſede vac. Nam vt inquit Bald.in.c.nihil.de elect.quod lege non cauetur, in practica nō habetur,quia paria ſunt, aliqua ſine lege facere, vel contra legem,vt ipſe idem Bal.dicit in.c.in Geneſi. in fi.col. de electio.ſequitur Iaſ.in.l.ſingularia.in.vij.col.ff. ſi cer.pet. Hinc illud emanauit,quod Anto.de But. dixit, quòd poſſumus iudicare contra communem opi.non habentem caſum legis pro ſe,vt refert Iaſ.in.l.illam.C.de colla.

Quod lege non cauetur, & cætera.

Facere ſine lege, vel contra legem, paria ſunt.

Pro qua opin. adduco duas rationes iudicio meo efficaces.Prima eſt, quia, vt dictum fuit ſuprà.q.proxima, regula iſta reſtrictionem de habilitate perſonarum non recipit: ſed quicunque inhabilis, & nudus detentor tueri ſe regula iſta poteſt,quia non tam poſſeſsoribus ipſis fauet, quàm impetrantes inſequitur: & ſic principaliter regula inducta eſt in odium exquirentium lites,ſed iſtud odium calumnioſe impetrantium non purgatur,nec ceſſat propter hoc, quod poſsidens ſit hæreticus: ergo debet habere locum regula,quia propter hoc hæreticus non manet impunitus,cùm poſsit ab alio impetrante ſeruante requiſita in regula priuari beneficio, &

Iudicare quãdo poſſumus cõtra cõmunem opinionem.

 amoueri

amoueri à poſſeſsione. Nec obſtat, quòd hæreticus expoliatus non reſtituitur: quia hoc non facit quominus vti non debeat regula: quia videmus execrabilem expoliatum non reſtitui. Vt concluſit Rota in vna Ginen. prioratus coram R. P. D. Petro Vortio. de anno M.D.xxx. per rationes, & authoritates de quibus inferius in quæſtio. de execrabili, & etiam in regula de triennali. in. x. quæſt. dicam, & tamen ille vtitur beneficio iſtius regulæ, & etiam de triennali, vt meminit Caſſiod. hic. Et dicam latius vtroque loco. igitur argumentum non eſt concludens.

Expoliatus execrabilis.

Secunda ratio eſt, quia videmus, quòd licet hæreticus ſit priuatus ipſo iure, beneficiis tamen nō poteſt amoueri, niſi prius citetur, & ſententia declaratoria contra eum promulgetur, vt dicit text. in. c. cum ſecundũ. de hære. lib. vj. Et hoc idem eſt in execrabili, vt patet in. c. licet epiſcopus. de præb. libr. vj. Sed antequam declarentur, certum eſt eos beneficia detinere, quia hæreſis vel execrabilitas facultatem facti non auferunt, quia talis facultas non poteſt niſi à iudice tolli. Nã fieri nullo pacto poteſt, vt dicit lex, quominus quis aliquid detineat, vel de facto faciat, vel etiam in ſeipſum ſæuiat, niſi prohibeatur à iudice, vt toto titu. ff. de his qui ſibi mor. conſci. Nam licet lex prohibere poſsit detentionem iuris, non tamen poteſt prouidere, quin aliquis ſi vult beneficium de facto non occupet, & illa detẽtio facti ſufficit, quo ad iſtam regulam ſecundum interpretationem Dominorum.

Facti facultas.

Non obſtant notata in. d. c. quo iure. quia licet illa negari poſſent, cum non ſit lex aliqua hoc prohibens. Nihilominus dici poteſt, quòd illa detenta, quæ prohibetur hæretico, debet intelligi in dubio de detentione iuris, non autem de detentione nudi facti, qua ſola cõtenta eſt regula iſta: quia ſecundum communes regulas appellatione detentionis intelligitur de detentione iuris, non facti, vt latè tradit Alexand. in. l. j. in prin. in. xvj. col. verſi. quærit Barto. ff. de acquir. poſ. Et licet dicta deciſio iſtis rationibus expugnari poteſt, tamen in iudicando magna eſt authoritas illius gloſ. Gemin. & Præpoſiti, licet nihil allegent. de hoc tamen in regula de triẽnali adhuc aliquid dicam. Et iſta omnia quæ dicta ſunt, procedant in poſſeſsore hæretico: in impetrante verò hæretico, dixi ſuperius in tertia quæſtione.

Detentionis appellatione intelligi.

QVAE-

QVAESTIO QVINQVAGESIMATERTIA.

QVAERO, an iſta regula defendat poſſeſſorem priuatum beneficio, ob non ſolutionem penſionis? *Poſſeſſorẽ defendere priuatum beneficio.*

SOLVTIO. Rota iſtũ caſum de anno. M.D. xxix. menſe Octobri coram Staphileo deciderat, vt adnotauit D. Petrus. And. Gãmarus auditor inſignis ĩ memorialib⁹ ſuis. Et concluſerunt domini, ꝙ talis poſſeſſor regula nõ defendatur. Ratio fuit, quia licet iſta regula ſit inducta in odiũ impetrãtis, tamen ex quo conſentiens penſioni videtur à principio conſenſiſſe priuationi ob non ſolutionẽ, non debet adiuuari regula, nec poteſt in hoc conqueri, quia conſentienti & volenti non fit iniuria. vulg. l. ſcienti. de reg. iur. lib. vj. Et ſic iſto caſu initium attenditur. arg. eorum, quæ dicit Lap. alleg. xxiiij. Hinc eſt, quòd licet paupertate oppreſsis ſoleat cõcedi beneficium. cap. Odoardus. de ſolut. ſecus tamen eſt in debitore penſionis, vt dixi latè in tract. ſignaturæ.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAQVARTA.

Eexecrabilis poſſeſſor.

QVAERO, an regula defendat execrabilem poſſeſſorem annalem?

SOLVTIO. Poteſt dici quòd ſic, quia defendit quemlibet detentorem, dummodo detentio non ſit improbata à iure, vt in hæretico, de quo proximè. q. lij. dixi, & in execrabili expeditum videtur: quia pluries fuit dictum in Rota, execrabilem ſaltem detinere: quia à detentione nõ reperitur prohibitus, quinimo neq; poſſeſsionẽ amittit, ſed vt ea priuetur, debet prius citari, vt patet in capitulo, licet epiſcopus. de præben. lib. vj. & faciũt ea quæ dicit Pet. de Anch. cõſil. cxvij. *Prohibitus, vt à poſſeſsione priuetur, debet prius citari.*

Sed pro vera reſolutione iſtius quæſt. diſtinguẽdi ſunt duo caſus. Primus eſt, quando beneficia incompatibilia non detinentur vltra tempus contentum in. d. extrauag. excerabilis. Et tali caſu, quia datur poſſeſsio, aut ſaltem detentatio, iuuatur iſta regula, & ita procedit text. in. d. c. licet epiſcopus. Secundus caſus eſt, quando execrabilis detinet beneficia vltra tempus præfixũ in. d. extrauag. & tunc, quia extrauagãs prædicta ſeruationem inducit, cum decreto poſſet teneri execrabilẽ non defendi iſta regula. Ratio eſt, quia per decretũ reſeruationis annichilata & improbata fuit quælibet poſſeſsio, & facti detentatio, vt dicit notabilis deciſ. j. in tit. de reſti. ſpol. deciſ. j. in antiquiori. Et vbi nõ datur poſſeſsio vel detẽtatio,

iſta reg.non habet locum.Hinc voluit Rota in vna Gienen. de qua in proxima.q.faciam mentionem, quòd talis expoliatus non reſtituitur. Quod etiam tenuerunt Mod.in tract.reſeruatio.in.xlj.effectu. Sed quicquid ſit, Rota tempore meo tenuit vtroque caſu contrarium,quia ex quo iſta regula nullum requirit titulum,neque bonam fidem, quælibet occupatio ſufficit in odium impetrantium beneficia poſſeſſorum viuentium certo modo.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAQVINTA.

Obſtare impetranti beneficium per alterius aſſecutionem.

QVAERO, an regula iſta obſtet impetrãti beneficium per alterius aſſecutionem,vel per non promotionem? SOLVTIO. Quidam antiqui Doct.vt Ioachi. de Narnia.Ioan. Aloiſius Tuſcanus Mediolanen. & alij plerique tenuerunt, regulam hoc caſu non habere locum,vt apparet libro.j.&.xiiij.allegat.illorũ temporum.Moti hac tantũ ratione, quia regula loquitur de beneficio vacanti ex perſona alterius quàm poſſeſsoris,& ſic ex antiqua vacatiõe ante poſſeſsionem annalem,vel poſt,& tali caſu impetranti poſt poſſeſsionem annalem obſtat regula, ſed hæc non verificantur in vacatione contingente ex perſona poſſeſſoris, eo maximè,quia iſta eſt quædam priuatio iuris.

Tamen quicquid ipſi dicant,Rota cõtrarium tenuit,vt refert hic Gloſſator in fin.& ſequitur.d.Guliel.in collecta.deciſionum Rotæ.Et ita etiam in vna cauſa capellaniæ Pacen.coram.d.Staphileo.xxix. Octob.M.D.xxix.concluſum fuit, vt atteſtatur.d.Pet.And.Gammar.in quibuſdam ſuis memorialibus deciſionum Rotæ.Ratio deciſionis fuit,quia iſta regula indiſtinctè loquitur: ergo non eſt facienda differentia, an aliquis ex perſona poſſeſſoris, vel alterius impetrauerit: quia dummodo aliquis ſit intruſus per annũ antea,& pacificè per dictum tẽpus poſsideat,erit locus regulæ,& hoc idem in execrabili,& nõ promoto locum habebit: quia illi antequã poſſeſsione priuentur, poſſunt per annum beneficia detinere: & talis poſſeſsio,ſiue detentatio ante ſententiam conſideratur à iure,vt patet in cap.licet epiſcopus.de præb.lib.vj.vbi tex.diſponit execrabilem antequàm citetur à poſſeſsione amoueri non debere,ex quo apparet poſſeſsionem illam ante amotionis tempus coloratam dici poſſe.Hinc eſt ꝙ eſt locus reſtitutioni,ſi illa expolietur, vt dicit Compilator deciſionum Rotæ

Execrabilis antequam citetur,&c.

tæ in ti.de reſt.ſpolia.deciſ.iij.in vltima additione.

Sed vlterius cogitanti videtur adhuc primam opi. ſuſtineri poſſe,in qua Gloſſator hic, & antiqui aduocati fuerũt.Ratio iſtius opi.eſt,quia illa impetratio,de qua hic quæritur, eſt quædam priuatio iuris:quòd, quemadmodum ſuperius diximus in alia quæſt. regula iſta locum non habet in impetrante per priuationem rationibus & argumentis, de quibus ibi latius dixi. Tum etiam, quia ſi conſtat poſſeſsorem eſſe execrabilem,apparet de notorio non iure eius,& per conſequẽs eius poſſeſsio & detentatio improbatur à iure, adeò ꝙ ſi ſpolietur réſtitui non debet, ſicut de hæretico ſuperius diximus. & licet Compil.in.d.deciſ.iij. tenuerit execrabilem expoliatum,eſſe reſtituendum,eius opi. vltra hoc ꝙ eſt vnius tantum doct.nihil tamen pro ſua opi.allegat.Imò contra eius opi.cõcluſit tempore meo Rota in vna Gienen. beneficiorum corã R.P.D.Petro Vortio nunc epiſcopo Aquen.M.D.xxxiij.die viij.Octob.contra Rodericum Lopez pro quodam capellano,& familiari Reuer.Card.Gienen.aliàs Baren.vt ego tunc adnotaui,quæ voluit execrabilem expoliatum non eſſe reſtituendũ.pro qua deciſ.inter plura,quæ breuitatis cauſa omittuntur,allegatum fuit conſil.Oldr.ccxxvij.vbi expreſsè tenet execrabilem non eſſe reſtituendum.& idem probat Rom. in conſ.ccccxcix.& eſt deciſ.dominorũ in antiquis.nu. ccclxxj. cum qua tranſit Abb.in diſput.Titius.in.iij.dubio. & in cap. in literis.col.penul.de reſt.ſpol.Corſet.in tracta.de reſt.ſpol. fallen.xvij.&.xxxiij.Non enim videtur iuri nec rationi conſonum,vnde quis pœnam meretur,præmium & fauorem reportare.l.cõgruit.de offi.præſ.& quia reſeruatio.d.extrauag. inficit etiam detentationem,vt probo ſuperius in alia.q.Sublata igitur detentatione,regula iſta locũ non habebit,niſi dicamus,prout in illa.q. de hæretico dixi, execrabili prohiberi detentionem iuris,prout in dubio præſumitur, nõ autem detentationẽ nudi facti, quæ quo ad iſtam regulam ſufficit : & quia regula de triennali execrabilem defendit, vt tenuit Rota,& ibi latiſsimè dixi:ergo idem dicendum eſſet in iſta regula,aut eodẽ modo tenendum eſſet in vtraque, nec titulus coloratus in regula de triennali deberet illũ iuuare:quia ſi execrabilis prohibitus eſt poſsidere & detinere, ſine poſſeſsione præſcriptio nõ procedet,vt dicit regula iuris:nec titulus quo

ad

ad poſſeſsionem aliquid facit,quando illa prohibetur, præſertim,quia Gemi.in.d.cap. licet. negat execrabilē habere poſſeſsionem, neque titulum coloratum. Pro reſolutione igitur iſtorum videnda ſunt,quæ in dicta regula ſcribam.

Execrabilis.

QVAESTIO QVINQVAGESIMASEXTA.

An primus reſignans annalis, &c.

QVAERO, an primus reſignans poſſeſsor annalis defendi poſsit iſta regula contra tertium reſignatarium habentem cauſam à ſecundo reſignante?

SOLVTIO. Iſta quæſt.fuit propoſita per d. Iacobū Simonettam menſe Iulio M.D.xxxj.in cauſa Hiſpalen. beneficiorum, & tunc prima facie fuit dictum per Dominos animo melius deliberandi quòd non, quia talis reſignans videtur habere improbam detentionem, adeò quòd ſpoliatus nō reſtitueretur.ſed nihil ſuper hoc fuerat informatum:ſed ea omnia per Dominos fuerunt ex tempore dicta.Nam certè cōtraria opi.videtur firmior,quia clarum eſt,quòd licet primus reſignans ex reſignatione,quā fecit,transferat titulum & poſſeſsionem, vt dicit deciſ.in not.xxiij.tamen poteſt manere in detentione quam non transfert,vt ibi dicitur,quæ ſola ſufficit ad ſe tuēdum beneficio iſtius regulæ:quia,vt ſæpe dictum eſt,omnes intruſi,excepto hæretico, in quo reperitur reprobata detentio,iuuantur iſta regula, vt concluſerunt ſæpe domini,& maximè in caſu iſto,in quo detentio primi reſignantis eſt tanti momenti,quòd ſi in ea perſeueraſſet per trienniū, præſumeretur retroceſsio, vt tenuerunt Domini propter æquitatem alleg. Lapi.lxxxix.in caſu vero propoſito ſi primus reſignans non fuerat triennalis detentor,ſufficit ergo ſola aſinina occupatio, vt iuuet eum quo ad exceptionem regulæ, ſicut iuuat excommunicatum,homicidā, & alios criminoſos & intruſos,imò expoliatorem non violentum,vt dicam in alia.q. nec reperio ꝙ in iſto primo reſignante detentio fuerit improbata à iure,prout tūc de improuiſo dicebatur:quia hoc iure non cauetur, imò in hæretico qui eſt cæteris peccatoribus deterior, quem Domini noluerunt iuuari,regula nō reperitur reprobata detentio,niſi per dictū Geminia. & Alexādrini tenentis hoc abſque aliqua authoritate iuris.ſed in hæretico poteſt deciſio tolerari,ex quo habet ſaltem aliquos doctores egregios pro ſe,licet ſuper hoc fuerit multū diſceptatū.Sed in caſu noſtro nullus vnquam hic dixit ꝙ ſit reprobata detentio.

Intruſi omnes.

Detētatio reſignantis.

detentio.ſed pro opi. Dominorum vide quæ dicam in.q. ſeq. Et interim tenenda eſt prima opin.

QVAESTIO QVINQVAGESIMA SEPTIMA.

QVæro, nunquid annalis poſſeſſor renuntians alteri beneficium ſuum, qui poſt renuntiationem in eius poſſeſsione per annum pacificè remanſit, de iſta regula contra impetrantem dictum beneficium per obitum reſignatarij excipere poſsit? *Annalis poſſeſſor renuntiãs alteri beneſi.&c.*

Solutio. Iſte caſus in indiuiduo in Rota propoſitus fuit per R.D. Siluestrum Darium.xviij.Decemb. M.D.xxxvj. in cauſa Burgen.canonicatus de Veruieſca,& tunc inter loquendum in partem affirmatiuam inclinabant Domini: quia renũtians continuauit ſuam poſſeſsionem priorem quã habuerat ante reſignationem poſt renuntiationem, ita quòd tempore impetrationis reperitur annalis. Præterea facit, quia, licet iſtius renũtiantis poſſeſsio per renuntiationem amiſſa fuerit, ſuperius in proxima quæſtione dixi, eſt verum reſpectu poſſeſſionis ciuilis, quæ animo retinetur: ſecus verò reſpectu naturalis, quam per reſignationem non dimiſit, ſed illam detinendo continuauit, vt dicit Cald.conſilio.iiij. de renuntia.& deciſ.prima.de renuntia.in no.& propterea illa detẽtio ex quo eſt annalis, debet eſſe in conſideratione. Suadetur hoc, quia qui detinet, vtiq; poſsidere videtur, ſaltem largo modo, vt dicit Alexander in l.j.in princ.in. v.col.num.18.&.§. adipiſcimur.num.9.ff.de acquiren.poſſeſ.& videtur gl.in cap.cauſã. de præſcrip. Et ideo detẽtori interdictum recuperandæ detẽtionis conceditur, vt dicit predicta deciſio,& tradunt Innoc. & alij in cap.literis.de reſti.ſpolia.& Alexand. in dicta.l.j.in prin.nu.66.& Innoc.in c. ſuper hoc de renuntia. Et ſecundũ dictas deciſiones, ita Rota de anno M.D.xvj.coram d.Ioan. Staphileo in vna Segobien. Archidiaconat⁹, pro N.de Roias. Et iterum coram R.P.D.Petro Vortio in alia Calagurritana abbatiæ de Logrogno pro Franciſco de Sylua contra Aluarũ de Gabredo.iij.Nouẽb.M.D.xxxj. iudicauit. Si igitur Rota reſtituit ad talẽ detentationẽ, vtique erit talis detentatio cõſiderabilis, quo ad iſtam regulam, que nullum titulum requirit, Et quòd in tali detentione habeat locum iſta regula tenuit nuper Rota xx.Maij.M.D.xxxviij.corã R.D.Ioan.Paulo Ptolomæo in vna Hiſpalen.capellaniæ ſanctæ Catharinæ, *Detinens largo modo.* *Detentor.*

in qua Domini in hanc partem inclinabant, videlicet, regulæ eſſe locum: verum, quia poſtea conſtitit per teſtes, Antonium del Corro, de cuius poſſeſsione annali dabatur, nõ percepiſſe fructus poſt renuntiationem quam fecerat, & per cõſequens nõ detinuiſſe: & poſſeſsio eius ante renuntiationem non ſufficiebat ad annum, niſi iungeretur cum detentione facta poſt renuntiationem, ideo ex iſto capite non iuuit illum regula.

Et licet prædicta ita ſe habeant. Nihilominus contrarium de iure ſuſtineri poſſet, videlicet, ꝙ prædictus detentor, qui renuntiauit beneficio ſuo, non poſsit ratione prædictæ anterioris poſſeſsionis annalis ſe tueri ex iſta regula, ſub prętextu quòd ante renuntiationem fuerat annalis poſſeſsor.

Detẽtatio triplex. Pro quo eſt diligenter conſiderandum, quòd triplex eſt detentatio: quædam eſt iuris, quã tenent poſsidentes & vſufructuarij: alia eſt facti, vt colonorũ & ſeruorum, de quibus per Bar. & Alexand. in. l. j. ff. de acquir. poſſeſ. tertia eſt meri facti, & beſtialis, quæ dicitur aſinina, de qua loquuntur Docto. in. l. iij. de acquir. poſſeſ. & eſt illa, quæ tenetur ex nullo iure, ſed de facto, & propria authoritate, qualis eſt iſta de qua loquimur, retenta per illum qui renuntiauit iuri ſiue beneficio ſuo: quia, vt dictum fuit, per renuntiationem huiuſmodi, renuntians perdidit ius, & poſſeſsionẽ ciuilem & naturalem, vt latè probant deciſ. Rotæ in antiqu. lxvij. tit. de renuntia. quæ incipit nota quòd reſignans, &c. Et Io. And. Innoc. & Abb. in cap. ſolicite. de reſti. ſpol. & eſt text. in. l. iij. §. in amittenda, & in. l. ſi quis vi. §. differentia. ff. de acquir. poſſeſ. & ibi not. expreſſe Alex. ſolo enim animo vtraque perditur, vt ibi dicitur. Ergo ſi adhuc ille qui renuntiauit inſiſtit beneficio, dicitur de facto tenere: & ideò fructus non acquirit, ſed probata renuntiatione condẽnabitur in eis à tempore reſignationis, vt tenet Rota deciſiõe. clviij. incip. licet reus. titulo de renũtia. in no. Et ratio eſſe poteſt, quia iſte talis, ex quo nõ habet titulum, neque poſſeſsionem non habet colorem poſsidendi, & ideo fit talis cõdemnatio: ſecus verò vbi haberet poſsidendi colorem: quia tunc à tempore motæ litis fieret condẽnatio, vt declarat Rota deciſiõe vigeſimaquarta. titul. de reſtit. ſpol. in no. Cum igitur iſta detẽtatio, quæ incœpit à die reſignationis, tali detentori regulæ auxilium nõ præſtat. Nec dicatur

Expẽſarũ condemnatio.

catur, quòd illa detentio fomentari videatur. ex poſseſsione præambula, quia hoc eſſe non poteſt pluribus rationibus. Prima, quia iſte renuntians ante renuntiationem non detinebat, ſed verè & iuſtè poſsidebat: & illa poſſeſsio per renuntiationem fuit extincta & mortua, & ſequens detētatio de facto de qua loquimur poſt renuntiationem incœpit: & ideo non poteſt dici poſſeſsio conglutinata, nec cum detentione continuata, ſed magis de nouo acquiſita, ex eo, quia animus continuandi operatur nouam acquiſitionem, ſecundum Bart. Angel. Imol. & Alex. in. l. iij. in prin. ff. de acquir. poſſeſ. quæ cum non ſit annalis, nec habeat aliquod alimentum ex poſſeſsione anteriori, ſed ſit multum diuerſa ab ea, cum aliud ſit poſſeſſio, aliud detentio, vt dicitur in. l. ſtipulatio iſta. §. hæc quoq; ff. de verb. oblig. & l. quòd ſeruus. ff. de acquir. poſſeſ. cum ſimil. vt ibi tradunt Moder. ex diuerſis non fiet coniunctio. l. Papinianus. ff. de minor. cap. præſentia. de probat.

Eſt igitur concludendum, iſti detentatori regulam nō iuuare. Nec obſtat, quòd detentor habet remedium recuperandæ detentionis ſi ab ea eijciatur, vt deciſ. j. de renun. in no. quia illud eſt verum in detentore iuris & facti, qui habet colorem poſsidēdi, vt declarat Alexan. & Moder. in. d. l. j. in xvj. col. num. 66. de acquir. poſſeſ. Secus verò eſt in detentore aſinino, & de facto qui nullum colorem poſsidendi retinet, vt colligitur ex. l. j. §. deiicitur. ff. de vi & vi arm. Nā talis etiam de ſtylo hodierno Rotæ non reſtituitur, quia reſtitutio non datur ſine colore, iuxta doctrinam Innoc. in cap. in literis. de reſtit. ſpol. Nam ex quo hîc deficit primum extremum, non poteſt agere ſpolio, iuxta no. in. c. conſultationibus. de offic. deleg. nec obſtat dictum Innoc. in. d. c. ſuper hoc, quia loquitur in prophanis, vt patet ex iuribus allegatis per eum: licet Abb. in. d. c. ſolicitè. aliter reſpōdeat, diſtinguendo, quòd aut ille qui renuntiat, ſtetit longo tempore poſt ceſsionem in beneficio, & tunc præſumitur iuſtè poſſediſſe, quia potuit ius de nouo acquirere. & ita procedit. d. j. deciſ. quod veriſimile eſt, ad cap. illud. cum materia de præſumptio. quia aliàs ordinarius eum ſine titulo tanto tempore non toleraſſet, vt dicit Lap. alleg. lxxxix. & Milis in ver. beneficium impetrans. & Ancha. conſi. cxvij. Et tunc ſi talis detentor expoliaretur, eſſet reſtituēdus, & eodem modo iuuaretur iſta regula, ad quā ſufficeret

Detentor habens remedium, &c.

Reſtitutio non datur ſine colore Spolio agere.

ſufficeret ſtetiſſe per annum, quo ad iuſtificandam detentionem, licet Lapus requirat longius tempus, ſaltem trienium ſecundum interpretationem Rotæ, cuius opin. etiam quo ad regulam de triennali eſt canonizata in curia. Sed vbi detentor non eſſet annalis, nec triennalis, ſed quadrimeſtris, vt in caſu noſtro, & ex quo nullum habet colorem iuſtæ detentionis, non debet iuuari benefi cio iſtius regulæ, nec reſtitutionis, licet quo ad hoc de reſtitutione videatur magis dubium, propter alleg. Lapi iij. lætatus ſum. in fin. & dictum Abb. in d. cap. in literis. & deciſ. j. de renunt. in no. quæ contrarium tenent. Tamen cõtraria opin. hodie practicatur, videlicet quod in beneficialibus requiratur colorata poſſeſsio quo ad reſtitutionem petendam. Et ita hodie ſeruat Rota, & olim per deciſionem vij. in tit. de probat. in no. aliàs ſecundum numerum 257. & Egid. deciſ. xlix. cum ſeq. & xcix. & hoc fuit introductum ne daretur vitioſus ingreſſus. c. vnico. de eo qui mit. in poſſeſ. cau. rei ſerua. in. vj. & ne ex vitio ſuo quis commodum ſentiat. iuxta l. quòd ſeruus. ff. quod vi aut clàm. & ideo reſtitutio adminiculum iuris deſiderat, vt tradit Bald. in. l. vnica. C. ſi de mo. poſſ. in, ij. col. & ideo dictum Innoc. & deciſ. Rotæ ſuperius in contrarium allegata, iſto caſu non procedent cum loquantur in prophanis, vel in detentore cum aliquo alio titulo, præſertim, quia dicta deciſ. j, de renuntia. non ſe firmat, ſed incidenter illud tenet. Nec minus obſtat deciſ. nouiſſima facta de anno M. D. xvj. coram Staphileo, quia illa nõ loquitur in caſu noſtro, ſed cum ſpoliatur quis à tertio iniuſtè, & defacto: ideo ex colore longæ detentionis poteſt reſtitui. & ſic facit illa deciſio pro iſta parte, & pro iſta etiam reſoluitur conſilio. Calderini non eſſe verum, cum per renuntiationem vtraque poſſeſsio amittatur, vt ſuperius dictum eſt: & poſito quòd retineret naturalem, vt ipſe dicit, illa ſine colorato titulo non ſufficit, per ea que dicta ſunt, & tradit Soci. in. l. rem quæ nobis. ff. de acquir. poſſeſ. & ſunt caſus in d. cap. ſolicitè. & cap. accepta. de reſtit. ſpol. qui indiſtinctè loquuntur, quo ad effectum reſtitutionis. Nam poſſeſsio à iure damnata non iuuat poſſeſſorem, niſi fuit tanti temporis, de quo non eſt memoria, vt dicit Bal. in. l. ius eius. C. de probat. & in. l. ij. verſic. quæro nunquid. C. de ſentent.

Detentator annalis.

Ingreſſus vitioſus.

Reſtitutio adminiculum iuris deſiderat.

Poſſeſsio à iure damnata.

Nec

Nec obſtat, quòd detentator largo modo dicitur poſſeſſor: quia eſt verum in detentore iuſto, vt in colono vſufructuario, & ſimilibus. ſecus verò in iniuſto, temerario, & de facto, vt in iſto de quo loquimur, quia talis nõ dicitur poſſeſſor largo modo, nec ſtricto. Et præſuppoſito, quòd huiuſmodi detentio ſub poſſeſsione comprehenderetur, non poſſet tamen iſto caſu iuuare detinentem, ex eo, quia licet ante renuntiationem poſsidens diceretur detinere, illa detẽtio iuncta cum poſſeſsione fuit iuſta: iſta verò quæ poſt renuntiationem tenetur, ſiue fuit poſſeſsio, ſiue detentio, eſt iniuſta, diuerſa à prima, & alterius ſpeciei, quo caſu non poteſt continuari, nec cõiungi cũ poſſeſsione, vel detentione anteriori, quæ iuſta fuit, iuxta gl. in. l. ij. §. ſi ſub conditione. ff. pro empto. & ideo non data coniunctione præcedentis poſſeſsionis, iſta ſola detentio non eſt ſufficiens ad iſtam regulam. Et pro iſta parte faciunt quæ dicta fuerunt in præceden. q. & quæ dicentur infrà. q. lviij. incip. quid ſi quis poſsidet, &c. Tamẽ licet iſta quæ dicta ſunt de rigore iuris ſuſtineri poſſunt, nihilominus quo ad iſtam regulam, non militant, in qua ex longæua interpretatione Rotæ ſufficit ſola detẽtio, etiã aſinina & iniuſta. Ratio eſt, quia lex impetrantes certo modo beneficia viuentium multum abhorret: vt in cap. ij. de conceſ. præb. & dixi latius in regula, de impetr. benef. viuentium. & regula iſta non tam iniuſtam poſſeſsionem, quàm improbum impetrantis animũ improbat: & ideo dictis impetrantibus imponit formam hîc contentam obſeruandam, qua obſeruata, ſi bonum ius proſequentur, iniuſtus detentor condemnabitur, aliàs in dubio Papa poſſeſſori fauere intendit: & ita ſæpe rota tales ad exceptionem regulę admittit, vt refert D. Guliel. hîc, & quòd iſta regula locum etiam habeat quando quis ſubrogatur in ius alterius tertij, quàm poſſeſſoris, tenuit tota Rota in vna Hiſpalen. cantoriæ coram R. D. Raynaldo, die vij. Februarij M. D. xxxix. & dicetur infrà alia. q. Nec obſt. ꝙ nudus detentator expoliatus non reſtituitur, quia eſt verum, quando ſe ſine aliquo titulo intrudit, ſecus verò vbi titulum habet ab eo qui dare potuit, etiam ſi fuerit reuocatus: quia tali caſu detentio eſt reſtituibilis, & ita procedit deciſ. j. de renunciat. in no. & poſſunt prædicta omnia concordari.

Detentator largo modo.

Detentio aſinina & iniuſta.

Quæſtio.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAOCTAVA.

Illegitimus poſſeſſor.

QVAERO, nunquid iſta regula deffendat illegitimum poſſeſſorem annalem de cuius clericatu ordinatione vel diſpenſatione non conſtat?

SOLVTIO. Iſta. q. in Rota coram. R.P.D. Marcello de menſe Martio M.D.xxxiiij. in vna Placentina decanatus diſcuſſa fuit inter Ioan. Vergazactorem, & Lazarum Alphonſum reum poſſeſſorem, & opponētem de iſta regula pro parte negatiua, videlicet quòd illegitimus non defendatur regula. Adducebatur primo, quia regula de poſſeſſore loquens debet intelligi de habili, vulg. l. vt gradatim. ff. de mu. & hono. ſed illegitimus non eſt huiuſmodi. igitur, &c. Secundo pro iſta parte facit, quòd diſpoſitio generaliter loquens de clericis, non habet locum in illegitimo. hoc probatur: quia canones volunt, quòd quilibet poſsit clericatum ſum ſola reputatione probare, vt deciſ. iiij. & . xiiij. in tit. de probat. in antiquis. Et tamen illæ deciſiones non procedunt in illegitimo, vt tenet Rota: & eſt ratio, quia in illegitimo eſt preſumptio contra eum, iuxta ea quæ not. Rota deciſ. xiij. de proba. in antiq. Et ſecūda eod. tit. in antiquiorib. Et ſic apparet, quòd diſpoſitio generalis de clericis non habet locum in illegitimis. ergo idem dicendum videtur in iſta regula, ex quo eſt odioſa & pœnalis. pro quibus facit gloſſ. in clem. j. in verbo, liberi. de baptiſ. quæ vult illegitimo non includi in diſpoſitione legali, quantum ad commodum.

Præſumptio cōtra illegitmū.

Præterea, quia illegimus expoliatus non reſtituitur, vt tradit Abb. in cap. conſtitutus. de fil. presbyt. hoc autem nō procedit, niſi quia in eo improbatur poſſeſsio & detentio, ſicut de hæretico, dicit Card. Alex. in. c. quo iure in. iij. col. viij. diſt. igitur, &c. Iſta ſunt, quę pro iſta opi. facere videtur.

Illegitimus expoliatus non reſtituitur.

Quibus non obſtan. cōtrarium videtur verius. In primis non eſt verū iſtam regulam reſtringi ſe ad habiles, vt in proprijs terminis, & in eodem caſu Rota iudicauit in regula de triennali, vt ibi latius dicam, & hoc manifeſtius in diſcurſu plurium. qq. iſtius regulæ apparebit. Nec obſtat quem in dubio laicum reputari, vt tradit Decius conſil. cxxv. col. j. & Ripa. in cap. ij. in ij. col. de iud. quia hoc eſt verū in dubio, ſed hîc videmur eſſe in claro: quia iſte Lazarus per plures annos celebrauit in eccleſia pręſentibus & patientibus ſuperioribus:

rioribus: qui ſi talis non eſſet, non eum permiſiſſent, vt not. in cap. ordinarij. de offic. ord. lib. vj. & tradit Pet. de Ancha. conſil. cxvij. & Lap. alleg. lxxxix. Moder. in. c. illud. de præſump. facit deciſ. Rotæ. lxxxiiij. incip. nota. quòd vbi contra aliquem, &c. in antiquis. & deciſ. ccccciij. & Bellam. deciſio. dcxlv. igitur talis præſumitur clericus. & Doctores loquuntur, quando nullæ præſumptiones militent in contrarium: ſicut hic tali caſu recedimus à præſumptione iuris. Prout in ſimili caſu voluerunt domini in præterita audientia huius mẽſis Iunij M.D.xxxviij. in vna cauſa Placẽtina legati corã me, videlicet quòd præſumptio. §. defuncto. l. miles. ff. de adult. quòd quis præſumatur filius mariti in dubio, quando vxor eodem tempore moratur cum marito, & amaſio tollitur, quã do in contrarium ſunt plures præſumptiones, vt ibi, de quo tamen latius in meis notulis ſcripſi. *Præſũptio quando admitti ſoleat.*

Nec obſtat baſtardum ſpoliatum non reſtitui: quia hoc eſt falſum. Nam Abb. in. d. cap. conſtitutus. non dicit hoc, & caſus poſitus ibi per Abb. ſecundum regulam procedit, qui non adaptatur caſui noſtro: quia ibi agebatur de beneficio poſſeſſo per illegitimum, quod pater eius immediatè poſſederat: & iſte defectus tituli erat notorius, vt ibi dicitur, quo caſu regulariter procedit, quòd ſpoliatus etiam ſi ſit legitimus debeat repelli, exceptione notoria de non titulo, vt tradit latè Corſet. in tracta. de reſtitu. ſpol. in. j. col. poſt Abb. in. c. cum eccleſia. de cauſ. poſſeſ. *Spoliatus legitim⁹.*

QVAESTIO QVINQVAGESIMANONA.

QVAERO, quid ſi quis tempore vnius Papæ per ſex mẽſes, & illo mortuo tẽpore ſucceſſoris per alios ſex menſes pacificè beneficium poſſideat, an poterit iuuari regula iſta contra impetrantem? *Pacificè beneficiũ poſſidere.*

SOLVTIO. Videtur concludendum quòd non, quia tempore primi Pontificis non poſſederat, niſi per ſex menſes, & ſic non poterat vti regula: quia mortuo illo primo Pontifice, expirauit regula. Succeſsit alius pontifex: & tempore iſtius Pontificis militabat regula pro ſuo tempore, ſed illa nõ poteſt trahi retro: quia ſicut lex in dubio reſpicit futura, nõ autem præterita, niſi de præteritis caueatur, vt in cap. ij. & fin. de conſtitu. Præſertim, quia regula tempore eius conditoris tantum viuit, & non trahitur retro. Et verum eſt dicere *Regula reſpiciens futura, nõ autẽ præterita.*

tempore iſtius ſecundi Pontificis, niſi per ſex menſes poſſediſſe: & regula non afficit, nec ligat impetrantem, niſi tempore quo viuit regula: & quo ad hoc, vt illa locum habeat, requiritur quòd poſſeſsio annalis impetrationem non procedat, quæ in.q.propoſita non concurrunt. igitur hoc caſu regula locum non habebit. Nam & ita in facti contingentia Ioan. Baptiſta. de ſancto Seuerino, vulgò Cacialupus, quibuſdam reſpondit.

Tamen ſaluo meliori iudicio, ego putarem contrariam opinionem eſſe veriorem, videlicet regulam obſtare impetranti non ſeruanti requiſita: in ea ratio eſt, quia tempore ſecundi Pontificis iſte poſſeſsor reperitur aunalis, & regula iſtius Pontificis capit ipſum annalem: ergo illum defendere debet, quia regula non requirit aliud, niſi quod tempore impetrationis poſſeſsor per annum immediatè præcedentem poſsideat, vt hic: & illa conſideratio Cacialupi eſt quædam fallacia æquiuocationis, vt de ſe patet: videnda ſunt tamen quæ ad iſtam.q. latiſsimè ſcribam in regula de publican. reſig. quæſtio. vj.

Reſeruare ſibi fructus.

QVAESTIO SEXAGESIMA.

QVAERO, nunquid iſta regula procedat in eo qui reſignauit, & reſeruauit ſibi omnes fructus, in quorum percipiendi poſſeſsione exiſtit?

SOLVTIO. Iſta. q. modo de menſe Martio M.D.xxxiiij. fuit propoſita per. R.P.D. Marcellum in vna Placentina Decanatus, in qua concluſum fuit per Dominos, quòd ſi reſignans fructus cum denominatione, ac ſtallũ in choro, & vocem in capitulo ſibi reſeruauerat, tali caſu regula iuuaretur, quia talis æquiparatur titulari. Aut verò reſignans non, niſi ſolum fructus reſeruauerat, & quia habentur loco penſionis, & regula iſta loquitur de titulo, quod impetratur: ideo non habet locum iſte text. Et iſtam quæſt. etiam latius attingam in regula de public. reſig.

Annalis poſſeſſio.

QVAESTIO SEXAGESIMA PRIMA.

QVAERO, an liceat mihi impetranti allegare annalẽ poſſeſsionem mei aduerſarij ad excludendum ius tertij de quo excipit contra me dictus aduerſarius meus poſſeſsor annalis, attento quòd prius impugnauerã eius poſſeſsionem annalem ſub prætextu ſimoniæ?

SOLVTIO. Quia q. iſta varios habet ſinus, ac propterea ancipitem materiam continet, propterea eam ad vtranq; partem diſputabo, vt ſi poſtea caſus contingat, habeat quiſque argumenta quibus partem ſuam tueatur, quouſque Rota vltimum calculum ſua ſententia ponat. In primis igitur dicendum videtur impetrantem hoc caſu minime ſe regula iſta tueri poſſe, ex eo, quia iſta regula in fauorem poſſeſſoris, & non impetrantis ædita fuit: ergo poſſeſſori annali competit exceptio eius, non impetranti, non poſſeſſori: aliàs ſequeretur, quòd odiũ impetrantis hic cõſideratum in eius fauorem conuerteretur, contra. l. quòd fauore. C. de legi.

Sed ad hoc poteſt reſponderi, regulam eſſe realem, & ſic quilibet etiam non poſſeſſor de ea excipere poteſt, nec ſatis conſtat regulam in odium cuiuslibet impetrantis æditá fuiſſe: ſed calumnioſi & improbi duntaxat, vt in tex. apparet.

Secundo, quòd impetrans regula ſe tueri non poſsit, facit: quia in caſu propoſito impetrans prius contra poſſeſſorem, tanquam intruſum & ſimoniacum, & propterea tanquàm contra nulliter poſsidentem ratione ſimoniæ commiſſæ litem mouerat, & ſic eius poſſeſsionem impugnauerat: & ideo ex illa poſſeſsione contra eundem poſſeſſorem, & contra ius tertij ab eodem poſſeſsore contra ipſum impetrantẽ productum iuuare ſe non poterit, vt in cap. ex eo. de regu. iur. lib. vj. & tradit in notabili caſu Abb. in. c. diuerſis. col. penul. num. 4. verſi. ſed tunc remanet. de cler. coniug. Nam in iudicio in præiudicium tertij variare non licet, vt dicit regula iuris in cap. mutare. de reg. iur. libr. vj. & in. l. nemo mutare. ff. eo. titu. & declarat Bart. in. l. Papinianus. §. ſed nec impuberi. ff. de inoffic. teſta. & præſertim hoc in perſonis eccleſiaſticis deteſtatur, vt in clem. j. de renuntia. cum ſimilibus. Et ſic licet quilibet de poſſeſsione annali alterius contra impetrationem tertij excipere poſsit, cum regula ſit realis, non tamen ille qui poſſeſsionem illam reprobauit & impugnauit. Nam viam quam eligit, & approbauit, illa ſibi patere debet, arg. l. ſi mulier. ad Velleianum. Sed ad hoc etiam reſponderi poteſt neminẽ prohiberi variis exceptionib. vti. c. nemo. de reg. iur. libr. vj. & quod quis impugnat vna via, poteſt ex alia approbare, vt not. Abb. & Moderni in. c. cum venerabilis. de except. & in. c. cum inter. de renuntiat.

Variare in iudicio in præiudicium alterius non licet.

Exceptionib. variis quis vti non prohibetur.

Impugnatum vna via, poteſt, &c.

Impetrãs non poteſt de iure, et cat. Quarto pro dicta opi. facit, quia impetrans, nec quiuis alius non poſſeſsor, nõ poteſt de iure tertij excipere ad infiingendum gratiam tertij, iuxta not. per Barto. in. l. ij. ff. de excep. rei iud. & hoc ſequitur Rota. Sed ad hoc etiam reſpondetur, quòd impetrans excipiendo de regula non dat de iure tertij: quia regula eſt ius publicum vnicuique competens. Ex prædictis igitur apparet quæſtionem iſtam eſſe dubitabilem, & ita eam ſub dubio relinquo, quia eadem. q. pendet modo in Rota ſuper regula de triennali, & ideo illius deciſionem ibi ſcribam.

QVAESTIO SEXAGESIMA SECVNDA.

Exceptio cõpetens. QVAERO, nunquid exceptio iſtius regulæ competens cedenti beneficium, competat ceſsionario?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quòd non, prout in quadam cauſa Iſclana coram D. Iacob. Simonetta tantum fuit tempore Leonis, vt ipſe idem adnotauit, & meminit D. Guliel. Algaren. in memorialibus deciſionum Rotæ, ſub titu. de regu. Canc. deciſ. xvj. vbi cõcludit, impetrantẽ non teneri cauſam proſequi infra annum hic deſignatum cum ceſsionario, quando poſſeſsor infra illum annum renuntiat. Quod iſta ratione probat, quoniã ſicut contra mortuum poſſeſsorem anualem non teneretur impetrãs cauſam infra annum terminare, etiam ſi alius in locum defuncti ſubrogaretur: Ita neque quando poſſeſsor annalis renuntiat, quia renuntiatio eſt mors ciuilis, vt in cap. ſuſceptũ. de reſcrip. lib. vj. & habet eundem effectum, quàm naturalis: & ideo vtrobique militare debet eadem ratio, iuxta tradita in. l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de liber. & poſthu. & iſtam opin. pluribus aliis rationib. comprobat, quas ibi ſub num. 7. eiuſdem deciſ. vſque ad fi. proſequitur, quę ibi videri poſſunt. *Mors naturalis.* Hinc videmus quòd text. in clem. fi. de procur. qui loquitur in morte naturali locum habere, etiam in morte ciuili, videlicet renuntiatione, ſecundum Rotam deciſio. cclxxxviij. fuit dubitatum. in no. ſequitur Rom. in conſi. ccclxxiiij. præſens, &c. Et licet contrarium tenuerit Guido in deciſionib. Parlamenti, quæſt. dxlvij. cum quo concord. Stephanus Beltrandi in conſil. ccl. in. ij. volumi. Tamen prædicta deciſ. Rotæ eſt verior, ſecundum quam nouiſsimè iudicauit Rota in vna Oxonen. Archidiaconatus corã me. xiij. Decemb. M. D. xxxvij.

xxxvii. pro Roderico Lopez contra Alphonſum Entiques, & in pluribus aliis cauſis, quas breuitatis cauſa non refero. Et ad prædicta facit quod dicit Felyn. in. c. licet col. ij. de offic. deleg. & tex. cũ glo. in clem. ij. in verſi. mori. vt lit. penden.

Suadetur hoc, quia quantum ad commodum, ſeu ius beneficij, nihil plus commodi remanet cedenti, quàm morienti. Ergo qua ratione impetrans non teneretur proſequi cauſam contra mortuum vel ſubrogatum, nec illi contra impetrantem de regula excipere poſſent, pariter, ac eadẽ ratione, neque ipſe ceſsionario de regula excipere poterit, neque impetrans ad illam ſeruandam teneri debet.

Præterea, quia regula videtur habere reſpectum ad poſſeſſorem annalem, non ad beneficium, vt videlicet impetrans contra eum teneatur cauſam proſequi infra annum, quod apparet ex genere pœnæ in fautorem poſſeſsoris inductæ. Ceſſante igitur poſſeſsione, morte, vel renũtiatione, ceſſat diſpoſitio & fauor regulæ. l. adigere. ff. de iurepatr. cum concord. vt in vulg. cap. cum ceſſante.

Poſtremo, quia ſecundum ſtylum Cancellariæ iſta regula eſt perſonalis, ergo extinguitur cum perſona: & ita olim Paulus de Caſtello, & N. de Herrera, & N. de Parma abbreuiatores illorum temporum excellentes in quibuſdam ſuis formulariis adnotarunt, fol. lxxviij. Et pro iſta opi. facit, quia quando exceptio oritur propter actionem intentatam, ſi actio excluditur anno, ita & exceptio: quia tali caſu non habet locũ illud, quod dicitur in. l. licet. C. de excep. videlicet quòd annalia ad agendum ſunt perpetua ad excipiendum, vt declarat notabiliter Abb. & ibi omnes Moder. in cap. ſi autem. de reſcrip. & Socin. in. l. qui agnitis. col. fi. ff. de excep.

Prædictis tamen non obſtantibus contraria opin. de facili defendi poteſt, quam in primis ſequuti fuerunt plures excell. viri temporib. Sixti & Alexãd. vt Ioannes Aloiſius Tuſcanus tunc aduocatus conſiſtorialis, & poſtea auditor Cameræ in primo libro conſiliorum ſuorũ, fol. xliij. vbi plura dicit, quæ ibi videri poſſunt. Et iſta etiam opin. quibuſdam dominis ſeniorib. Rotæ placuit, iſta ratione moti: quia verba iſtius regulæ in rem prolata videntur, & ſic magis beneficium, quàm perſonam concernunt: ergo apparet ex hoc, quia exceptio regulæ erit realis, & quilibet de ea excipere poterit.

Præterea,quia vt ſæpe dictum eſt,iſta regula odium impetrantis reſpicit,& iſtud odium ita militat poſt ceſsionem, ſicut poſt mortem poſſeſsoris,dummodo detur certus contradictor , quo deficiente ſecundum ſtylum citari debent intereſſe putantes,iuxta.c.fi.de electio. libr. vj. cum ibi not.& tradit Bal.in authen.ſi omnes.C.ſi mi.ab hæ.ſe ab.Nam hoc iure vtimur,quòd mortuo altero ex collitigantibus , proceſſus contra intereſſe putantes per cõtradictas decernitur,quibus citatis,tunc valide pronuntiatur , vt tradit Egid.decisio. clvj.Nam per ceſsionem , vel mortem lis non extinguitur in Rota , vt dicit deciſio.x.vt lite pendente.in nouis.Et ſi actor impetrans poteſt ſine aliquo impedimento eam proſequi, iuxta clementinam primam , vt lite pendente. tenetur igitur & cogitur prædictus impetrans in omnem euentum ſententiam infra annum præfixum à regula obtinere : quia cum regula iſta ſit realis , quilibet etiam centeſimus poſſeſsor excipere contra impetrantem , & illum ſub prætextu non ſeruatæ regulæ excludere poterit , & abſolutoriam ab impetratione ipſius petere,iuxta deciſio.j. de re iud.in nouis. & tradita in.l.qui accuſare.C.de edendo.&.c.fi.de iureiur. ſic ergo prouiſus per obitum vel ceſsionem poterit opponere , ſicut poterat eorum anteceſsor,quamuis iſte ſucceſsor poſſeſſionem nõ habeat,ſed tertius, quia ſatis illi erit prædeceſſorem ſuum per annum præcedentem pacificè poſſedisſè, quo ad hoc,vt reus conuentus in eodem iure & lite fortè ſuccedens ab impetrante conuentus,excipere de non iure agentis poſsit,vt actori ſaltem perpetuum ſilentium imponatur, iuxta prædictam deciſ.j.de re iud.in nouis.& tradita per Alex. in conſi.kc.in fi.& Philip.Franc.in.c.j. de eo qui mit. in poſ. cau.rei.ſer.libr.vj. Rurſus accedit, quia verba illa , vt improbi exquirentium lites reprimantur, &c. poſita in proœmio iſtius regulæ, denotant cauſam finalem,vt ſuperius in.j. quæſtio. dictum fuit:quæ quidem cauſa finalis,& improbitatis præſumptio, quæ contra impetrantem militat , non tollitur per ceſsionem , vel mortem poſſeſsoris . Ergo non eſt per illam ſatisfactum regulæ , niſi impetrans effectualiter infra annum cauſam vſque ad ſententiam proſequatur , per quam præſumptio regulæ contra ipſum militans diſcutiatur , quæ quidem ſententia haberi non poteſt ſine contradictore

Intereſſe putantes citari debent.

Lis per ceſſionẽ vel mortẽ nõ extinguitur.

ctore vero,vel ficto,vt dictum fuit:vbi autem verus contradi ctor datur,vt poteſt eſſe ceſsionarius,de quo loquimur, nõ vi deo quare ille de regula excipere non poſsit, quia tertius ſe opponens conſequitur,idem quod prædeceſsor,cum per ceſ ſionem ſubrogatus ad litem & locum cedentis videatur, & ſubrogatus ſapit naturam illius, in cuius locum ſubrogatur. argu.eorum quę dicit Abb.in cap.ne pro defectu.in pen.no-tab,de elect. & quod dicit Iaſ.in.l.poſsideri. colũ.j. num.II. de acquir.poſ.cũ concord.vt ſcripſi in.§.fuerat.in.iiij.col.in-ſti.de actio.Hinc dicimus,ꝙ exceptio quæ repellit accuſato-rem,repellit etiam iudicem inquirẽtem, qui in eius locũ ſub-rogatur,vt tradunt Moder.Mediolanẽ.in.c.j.in.ij. lectur. de iudic. Accedit ad hoc,quia huiuſmodi exceptio regulæ nõ ſolum continet intereſſe ceſsionarij,ſed etiã cedentis benefi-cium propter penſionem, vel regreſsum,quã ſibi fortaſſe ce-dendo retinuit: vel quia cedentis intereſt, quòd ceſsionarius habeat beneficium fortè propter ſeruitia ſibi impenſa, iuxta c.relatum.de teſta. vel quia anticipauit ſibi ſolutiones pẽſio-num pro ſubuentione cõſanguineorum pauperum vel in ex-peditionibus bullarũ, vel alia neceſsaria impenſa præcedente expoſuit,aut etiã, quia ſperat illum propter hoc magis ſibi ad antidora obligare, vel quia alteri tertio concedi fecit acceſ-ſum,aut etiã fortè, quia ceſsio ex cauſa permutationis facta fuit,quę omnia nõ ſuſtinerẽtur,ſi per renũtiationẽ poſſeſsoris regulæ exceptio extingueretur, & non tranſiret ad ceſsiona-riũ:& quia penſionis, vel regreſſus reſeruatio nõ ſubſiſterẽt, niſi valida fuiſset ceſsio.intereſt igitur poſſeſsoris cedẽtis, ac etiã ceſsionarij, qui agit de damno euitando ſi fortè benefi-ciũ ex cauſa permutationis habuit,vel ſi ex ſimplici ceſsione, qui tractat de lucro iam acquiſito perdendo,quod in effectu dãnum reputatur,iuxta.l. liberto octuaginta.ff.de bon.liber. vti beneficio,& exceptione regulæ,qua ſi vti nõ poſſet,de fa-cili beneficiũ amittere ſeu perdere poſſet,quod ſæpe magnis laboribus & impenſis acquiſiuit:quæ quidẽ conſiderationes, quando coram Papa renũtiatio fit,licitæ ſunt,vt tradit Fely. in cap.ad audientiã.ver.iij.concluſio.de reſcript. & tenet cla rè Angelus in ſumma in ver.ſimonia.el.iij.in ver.fin.

Exceptio repellens accuſatorem.

Conſiderationes.

Nihil plus commodi manere cedenti, quàm morienti.

Et per hoc reſpondetur ad motiuum contrariæ partis,dum dicebatur, quòd nihil plus commodi manet cedenti, quàm

morienti: quia eſt falſum per ſuprà dicta, imò iſta ratio retorquetur, quia per mortem poſſeſsoris non expirat beneficiũ regulæ, quod eſt reale, & trãſit ad quoſcunque, vt diximus in. q. proxima. Ergo eodem modo, neque per renũtiationem poſſeſsori ceſſabit, cum regula ſit inducta in odium impetrantis.

Nec etiam obſtat, quòd regula iſta videtur habere reſpectũ ad poſſeſsorem, quo ad hoc, vt cõtra illum habere ſentẽtiam teneatur: quia non eſt verum, cum iſta regula nõ obliget impetrantem ſententiam contra poſſeſsorem obtinere, ſed iſte textus tantum dicit, quòd impetrans cauſam vſque ad ſententiam diffinitiuam proſequi teneatur, & ſic reſpicit ſolum beneficium, quod fuit poſſeſſum per annum, vt patet ibi, Quicunque beneficium per annum poſſeſſum impetrauerit, &c. Et ſic regula imperſonaliter loquitur: vnde licet reus deficiat morte, vel renũtiatione, iuxta. l. properãdũ. §. ſin autem reus. C. de iudic. certe defectus rei non debet actorem non proſequentem excuſare. Præſertim cum regula vtilitatem publicã concernat, & ſecundario commodum priuatum. l. ipſius poſſeſſoris, videlicet ratione pœnæ ſibi acquirendæ. Nam ſi poſſeſſor mortuus naturaliter non fuiſſet, beneficio renuntiaret: nihilominus impetrans ad pœnam contentã in regula *illi* teneretur, hoc eſt ad damna, intereſſe, & impenſas, quæ poſſeſſionem ſuam contigiſſent. argum. glo. in cap. præſenti de offic. ord. lib. vj. & capitulo, cæterum. de donatio. Et ad effectũ perſona poſſeſsoris bene hic conſideratur. Concludo igitur, quòd mortuo poſſeſsore, impetrans aliàs partes regulæ, quæ rem ipſam poſſeſſam concernunt, id eſt, ipſum beneficium ſeruare tenetur, hoc eſt cauſam contra ſuperſtitem vſque ad ſententiam proſequi: quæ ſi impetrans non ſeruauerit, punietur.

Defectus rei. Defectus igitur rei non proſequentis litem, actorem nõ excuſat, vt in. l. properandum. §. ſin autem. C. de iudic. vt patet de pœna. xl. florenorum cameræ apoſtolicæ applicandorum, & de aliis hic contentis, videlicet de nullitate gratiæ, &c. quę pœnæ cum ſint publicæ, à quolibet peti poterunt, iuxta. l. j. &. ij. ff. de popul. actione. Nã dictæ pœnæ, quæ commodum publicum reſpiciunt, per mortem poſſeſsoris nõ ceſſant: quæ ne de cætero quis beneficia viuentium poſſeſsor certo modo impetret, inductæ videntur, quæ quidem impetrantis improbitas, vel iuſta impetratio per ſententiam diſcutietur, & ideo neceſſaria

neceſſaria videtur: & hoc innuunt illa verba hic poſita, videlicet, ſpecificam & determinatam cauſam, ex qua clarè conſtare poterit, &c. Aliàs ſi non cogeretur proſequi cauſam, de facili poſſet diſpoſitio iſtius regulæ deludi, & impetrans com modum ex improbitate ſua conſequi ſubrogando ſe per mortem poſſeſsoris collitigantis, vel cū ſpoliari procurãdo, quod dicendum non eſt.

Vltimo pro iſta parte facit, quia in iſta regula inducitur geminata forma, quæ impetranti implenda proponitur, cui minime ſatisfactum videtur, ex eo, quia poſſeſsor cedat, vel delius. ff. de cond. & dem. Præſertim, quia hæc obſeruare cõmodum publicum reſpiciat: ideo factũ priuati cedentis cauſæ publicæ (quæ debet magis attẽdi) officere non debet, vt not. in l. j. ff. ad Tertul. iuxta tradita per Bar. in l. Agraria. de termi. amot. & l. iij. de ſepul. viol. & l. iubemus. §. his iudicibus. C. de ſacroſanctis eccle. & l. mulctarum. C. de modo mulct. aliàs ſequeretur, ꝙ poſſeſsor poſset huic regulæ renuntiare, quod eſt falſum, propter formã introductã, iuxta gl. in c. j. & in ca. diſpendia. & in c. ſtatutũ. de reſcrip. lib. vj. & eſt etiam glo. in ver. clauſula. in c. dilecto. de præbẽ. Nõ obſtant ea, quæ ibi dicebantur ex dictis Abb. in d. c. ſi autẽ. Concludendum eſt igitur per ceſsionẽ regulæ exceptionẽ, quæ cedenti competebat nõ extingui: & iſta opinione multi antiqui doctores fuerunt in quadã cauſa Burgen. Abb. de Villalbura, & in alia Leodiẽ. parochialis, licet Moderni variauerint, vt ſuperius dixi.

Factũ priuati cedẽtis non officit cauſæ publicæ.

Et iſta omnia procedere videntur, etiam in caſu cõtrario, videlicet, quando impetrans ante lapſum ſex menſium, infra quos poſſeſsorem ad iudicium euocare debebat, cedat: quia tali caſu ceſsionarius tenetur ſeruare regulam, ex quo ius primi impetrantis tranſit cum lepra ſua. Tamen, vt dixi, in vtroque caſu contrariũ tenuit Rota, vt Refert. d. Galiel. in d. deciſ. Sed vt iſtæ opi. concordentur, eſt conſiderandũ quòd aut poſseſsor annalis infra annum datũ impetranti ad proſequẽdũ cauſam vſque ad ſentẽtiam cedat: & iſto caſu, quia adhuc impetrans detectus nõ fuit, improbus tali caſu liberatur à tali proſecutione facienda contra ceſsionariũ, & procedat deciſio Rotæ. Et eodem modo dicendum erit in ceſsionario ipſius impetrã: quia ſi impetrãs infra ſex menſes ſibi ad citãdũ poſſeſsor

poſſeſsorem annalem conceſsos cedat, ceſsionarius non tenetur regulam obſeruare: quia tunc non poteſt aliquid impetranti imputari, cum infra tempora experiendi adhuc fuerit, argu. cap. commiſſa. de electione. lib. vj. Secus verò quando iam impetrans incidit in regulã. Nam tali caſu ne ex ſua malitia reportet commodum, & via fraudibus præcludatur, erit dicendum exceptionem regulæ hoc caſu ceſsionario poſſeſſoris competere contra impetrantem, vel ceſsionarius eius, qui quidem ceſsionarius hoc caſu ſubiicietur regulæ per prædicta motiua contraria, & ita opin. concordari poterunt. Reliqua, quæ circa iſtam. q. deſiderari poterunt, ex his quæ in ſimili. q. in regula de triennali dicam, mutuari poſsunt.

QVAESTIO SEXAGESIMATERTIA.

Exceptio competẽs prædeceſſori.

QVAERO, an exceptio regulæ de annali competens prædeceſſori meo mortuo contra impetrantem tranſeat ad me ſucceſsorem in dicto beneficio?

SOLVTIO. Rota ſemper tenuit, quòd huiuſmodi exceptio ad ſucceſsorem poſsidentis tranſeat, vnde ſi aliquis impetrauerit beneficium à me per annum pacificè poſſeſſum, & poſt meum obitum beneficium alteri confertur, tenetur impetrans cauſam contra iſtum ſucceſſorem infra annum terminare, & ea omnia quæ in iſta regula ſeruare continentur: quòd ſi non ſeauauerit, ſucceſſor beneficio exceptionis regulæ aduerſus impetrantem vti poſsit.

Aduertendum tamen eſt, quòd circa hoc Cancellaria olim tenuit contrarium, cum qua aliqui antiqui Doctores tenuerunt: & cum hac opi. videtur trãſire Rota, vt refert. d. Guliel. in hoc tit. deciſ. xvj. Pro quibus hoc fundamentum ſatis concludens adduci poteſt, quia ex quo in beneficialibus non datur ſucceſsio, ille cui per mortem meam prouidetur, dici non poteſt beneficium ex titulo prædeceſſoris conſequi, cum titulus per obitum extinctus fuit. Sed venit ex nouo titulo à Papa nunc creato, vt dicit glo. in verſic. vacantium. in extrauag. ſuſcepti. ne ſede vacant. tenet Ioan. And. in cap. ex parte. de arbi. & in cap. ij. vt lit. penden. lib. vj. & alibi ſæpe, vt tradit Milis in repertorio ſuo, in verb. ſucceſsor. iſte igitur ſucceſſor ratione iuris ſui, nec poſſeſsionis ſuæ, quæ annalis nõ eſt, nõ poterit impetrantem repellere, nec etiam virtute dictæ poſſeſſionis annalis prædeceſſoris ſui impetrantẽ repellere poterit: quia

quia illa morte extincta fuit,& eſt alia ab iſta,& poſſeſsio nõ tráſit,niſi ad eam ſubrogetur,vt dicit Rota deciſ.lxvij. in no. Cum alia ſit poſſeſsio vnius, alia alterius, & duo eadem poſſeſsione vti non poſſunt,vt tradunt omnes in.l.j.&.l.iij.§.genera ff.de acquir. poſſ. patet igitur,quòd iſte ſucceſſor nullo iure regula de annali adiuuari poterit.

Poſſeſsio non tranſiens.

Poſſeſsione eadem duo vti non poſſunt.

Tamen iſtis non obſtan.Rotæ opin.præualuit,quæ ſemper tenuit ſucceſſorem iuuari exceptione regulæ de annali orta ex poſſeſsione annali prædeceſſoris.Et hoc ideo,quia regula iſta eſt realis,concernens beneficium ipſum,& non perſonam, vt patet in illis verbis ibi, quicunque beneficium eccleſiaſticum, tũc per annum immediatè pacificum poſſeſſum impetrauerit,&c.Ad illum igitur,ad quem beneficium tráſit, cum qualitate & exceptione ſua transfertur , iuxta ea quæ Pet.de Ancha.dicit in conſil.ccccciiij.colum.fin.quia tali caſu ſucceſſor & anteceſſor eadem perſona reputantur,vt in.c. dilecti.de foro competen.cum concor. vt ſcribit Pauinus in tract.de offi.& pote.cap.ſede vacan.in.v.&.vj.q.j.partis.Exceptio igitur,quæ competebat prædeceſſori,tranſit in ſucceſſorem.l.exceptio.de excep.rei iud.cum concor. vt per Anto. de But.in.c.quia gu.in.iij.colum.verſic.venio ad ſecundum. de iudi.& tenet Bart.in.l.ſi tertius.§.ſi prius.ff.de aqua. plu. arcen.quia ſucceſſor reaſſumit cauſam prædeceſſoris in eodẽ ſtatu in quo erat,vt dicit Rota deciſio.j.vt lite penden.in antiq .& Fely.in.d.c.quia gu.in fine.

Succeſſor & anteceſſor quãdo eadem perſona reputantur.

Præterea,quia prædicta impetratio facta contra prædeceſſorem annalem ab initio odio impetrantis infecta fuit,decreto iſtius regulæ,iuxta.l.non dubium.C.de legib. Et iſta infectio,ſeu odium non tollitur,propterea quòd mortuus fuerit prædeceſſor:quia odium ſemel cauſatum adhuc durat iuxta ea que dicit Baldus in.l.in ipſius.C.fami.herciſ.& Innoc. in cap.cum oporteat.de accuſa.& quæ tradit Ancha. conſilio.ccxlvij.in cauſa agitata.& Bartol.in.l.non ſolum.§.ſi mãdato.verſic.quid ſi mandaui.ff.de iniurijs.& Bald.in authen. ſi dicatur.C.de teſti.Nam ſemel affectum, ſemper manet affectum:vt dicit alibi Rota. quia lex ſemper loquitur, vulg.l. Arriani.C.de hæret.

Odium ſemel cauſatum adhuc durat.

Affectum ſemel, ſemper manet affectum.

Et tenendo iſtam opinionem,non obſtant quæ in contrarium allegata fuerint : quia illa non procedunt quando exceptio

ceptio concernit rem,ſiue beneficium ipſum,quia tali caſu nō conſideratur exceptio regulæ, ratione perſonæ prædeceſſoris. Sed ex re,ex qua exceptio orta fuit. Et ita ſæpe Rota tenuit, vt in regula de triennali dicam. & faciunt ea quæ dicta ſunt quæſtione proxima. Tamen omnes iſtæ contrariæ opin. concordari poſſunt, ſecundum ea quæ in fina. præceden. quæſt. dixi.

QVAESTIO SEXAGESIMA QVARTA.

Expoliatorem defendere.

QVAERO, an iſta regula defendat expoliatoré, poſtea poſſeſſorem annalem effectum.

SOLVTIO. Diſtinguendum eſt de ſpoliatore. Nam aut fuit violentus, & de iſto latius in regula de triennali dicetur, vbi proprius caſus contingit. Aut verò ſpoliator violentus nō eſt, & puto eum regula tueri: imò putarē etiam violentum regula iſta defendi, cum poſſet ab alio, & alio impetrantibus regulam ſeruantibus moleſtari, & in iudiciū trahi, adeò ꝙ non reportaret ex malitia ſua commodum.

Poſſeſſor violentus, à lege improbus iudicatur.

In contrarium tamen facit, quia violentus poſſeſſor à lege improbus iudicatur, cuius poſſeſsio à iure damnatur. l. improba. C. de acquiren. poſſeſ. Et illa non debet huiuſmodi poſſeſſorem tueri, vt dicit Andr. de Iſernia in titulo, quæ ſint regalia. ver. extraordinaria. cum concor. vt tradunt quidā Moder. Neapolitani in quibuſdam votis, ſiue conſiliis nouiter æditis conſil. xij. colum. fina. Nec eſt veriſimile Papam de tali poſſeſſore hic intellexiſſe, & quòd velit homines pœna dignos fauoribus proſequi, contra. l. congruit. ff. de offic. præſi. & .c. irrefragabili. §. exceſſus. de offic. ord. Intelligēda eſt igitur regula de poſſeſsione non damnata, qualis eſt illa de qua in. d. c. eum qui. Et ita concludendum videtur.

Sed circa ſpoliatorem non violentum alia ratio concurrit, quia ex quo regula defendit merum detētorem, & intruſum defendet, & iſtum in quo videtur eadem ferè ratio. Et ita ſecūdum iſtam opi. hodie quę numeratur. xj. Maij. M. D. xxxv. Rota in vna Pampilonen. Prioratus Sancti Crucifixi, corā reuerendiſ. d. Io. Mohedano in fauorem cuiuſdam Petri de Bexam, contra Io. de Balanza iudicauit. Ratio fuit, quia nō violentus ſpoliator poteſt poſsidere, & eius poſſeſsio, aut detentio non improbatur à iure, ſicut eſt in violento, contra quem omnia iura clamant.

Quæſtio

QVAESTIO SEXAGESIMAQVINTA.

QVæro, nuquid iſti regulæ quo ad primá partem p impetrantem ſatisfactum ſit, propterea quòd impetrans citatus fuit à poſſeſſore infra ſex menſes? *Impetrãs citatus.*

Solutio. Iſta.q. modo ventilatur in Rota coram d. Nicolao Aragona inter Sebaſtianum Ponze, & Fraciſcum Solis epiſcopum Balneoregien. ſuper Scholaſtria Hiſpalen. & adhuc nihil eſt deciſum, & ideo pro vtraq; parte motiua ſcribá, & interim expectabimus deciſionis euentum.

Pro parte igitur negatiua, quòd non ſit ſatisfactum regulæ, facit: quia iſta regula in odium impetrantium moleſtantium poſſeſſores ædita fuit. Ergo illis implementum regulæ incumbit. l. ij. cum vulg. ff. de condi. & demonſt. Et quia, vt ſuperius dictum eſt in alia. q. quando in conſtitutione tẽpus ad aliquid faciendum apponitur, tũc inducta videtur forma, & in formalibus non poteſt quis factum per alium adimplere, ſed ipſemet cui poſita eſt lex, & data forma hoc facere tenetur, vt tradunt Moderni in capitulo, quorundam. xxiij. diſtinc. & patet in. l. ij. C. de ſenten. ex peric. recitan. vbi ſententia quæ debet legi per iudicem, non poteſt legi per notariũ. Simile videm⁹ in decreto ſuper alienatiõe rei minoris, quod non poteſt per procuratorem impetrari: quia eſt data forma in. l. in minorum. vbi not. gloſſ. & Bald. C. de præd. min. cum concor. de quibus per Iaſ. in. l. j. §. item acquirimus. in. iij. col. ver. iij. ff. de acquiren. poſſeſ. Sic igitur in propoſito eſt dicendum, quòd ex quo iſte modus ſatisfaciendi regulæ eſt impoſitus impetranti, propter odium impetrationis, quòd ipſe tenetur ſatisfacere regulæ, nec ſufficit quòd poſſeſſor prius illum traxerit in iudicium. *Forma per alium impleri non poteſt.* *Decretum ſuper aliẽ. rei minoris non poteſt. &c.*

Secundo pro iſta parte facit ratio, quia per iſtam regulã plura imponuntur impetranti, quæ non poſſunt impleri per poſſeſſorem. Nam regula iſta vult, quòd impetrans in ſua impetratione exprimat nomen, gradum, & qualitatem poſſeſſoris, & quot annis ille poſſederit, &c. Iſta enim concernunt impetrationem, & gratiam moleſtantis, quæ non implentur, nec ſeruantur, ex eo, quòd poſſeſſor impetrãtem ad iudicium vocaret: quia in tali vocatione iſta nõ exprimũtur, tanquam ibi impertinentia. dato igitur quòd forma hîc inducta per aliũ impleri poſſet, reſpectu citationis infra ſemeſtrem faciendæ, non ta-

non tamen alia requiſita impleri poſſent, cum ad reum poſſeſſorem non pertineant, ſed concernant gratiam impetrantis: vnde niſi ſeruetur contextus verborum iſtius regulæ ad vnguem, non dicitur ſatisfactum formæ, vt dicit Bald. in, l. j. ff. de liber. & poſthum. per. l. cum hi. §. ſi prætor. ff. de tranſact. facit bonus text. in. c. j. de baptiſ.

Sed pro parte contraria facit, quia nihil intereſt quid ex æquipollentibus fiat. l. ſi mater. C. de inſtit. & ſubſtit. Et iſta regula habet locum etiam in formalibus, vt patet in. l. conditionibus. §. ſi patronus. ff. de cond. & demonſt. & in cle. cauſam. de elec. tradit Soci. in. l. iiij. in prin. ff. de cond. & demonſt.

In formalibus habet locum regula.

Cum igitur per citationem poſſeſſoris habeatur effectus, ad quē inducta fuit iſta regula, non curatur de modo. d. cle. cauſam. & tradunt Doct. in cap. fin. de elect. lib. vj. & in. l. de vnoquoq;. ff. de re iud. & in. l. j. §. ſi ſtipulāti. ff. de verb. oblg. vbi Lanzellotus Galiaula notabiliter loquitur.

Præterea. quia in correlatiuis etiam ſi alteri eorum ſit data forma, alter tamen illud idem faciendo ſatisfacit formæ, deciſ. eſt Dominorū. vj. & vij. de appel. in nouis. vbi licet pro forma ſit datum appellanti, quòd cauſam appellationis infra x. dies committat, tamen ſi appellatus illam committit, eſt ſatisfactum diſpoſitioni. Nam, vt ibi dicitur, diligentia appellati prodeſt appellāti. Et ita hodie quæ numeratur. xiij. Octob. M. D. xxxiij. fuit pro iſta parte affirmatiua concluſum in Rota per omnes dominos vnanimiter in prædicta cauſa Hiſpalen. quod nota. & ad motiua ſuperius facta patet reſponſio ex his quæ Doct. tradunt in locis ſuperius allegatis, quæ breuitatis cauſa non refero.

Appellati diligentia prodeſt appellanti.

Adde quòd iſtam partem tenuit iterum Rota, die. xx. iunij M. D. xxxix. in vna Conchen. beneficij ſancti Michaelis coram D. Ioan. Paulo. In qua quidam Franciſcus de Mendoza impetrauit beneficium poſſeſſum per annum, per quēdam Ioan. de Morillas non facta mentione iſtius regulæ. Tamen ipſe Ioan. Morillas cōmiſit cauſam contra dictū Franciſcum, qua penden. ficut latè ſententia canonizatoria in fauorem dicti Franciſci, quæ fuit in ſecunda inſtantia confirmata, in tertia verò inſtantia Io. de Morillas excipit de iſta regula, & nitebatur annullaare illas duas ſententias retrò latas, ꝑpter verba regulæ, ibi: alioquin impetratio prædicta, & quæcunq; in-

Impetratio prædi.

de ſecus

de ſecuta, nullius exiſtat firmitatis, &c. quæ verba videtur an nullare ſententias ex defectu iuriſdictionis, ex quo Fráciſcus non commiſerat cauſam infra ſex menſes, vt dicta regula.

Breuiter Rota concluſit ſententias non eſſe nullas ex defectu iuriſdictionis, quia licet Franciſcus non fecit diligentiam committendi cauſam infra ſex menſes, tamen Io. Morillas aduerſarius illud fecit, & ſic diligentia aduerſarij prodeſt colliti ganti: itaque bona fuit iuriſdictio, licet ſententia ſit iniqua ex defectu iuris, quod ius annullatur per regulam, argu. l. j. §. item cum cõtra. ff. quando appellan. ſit. Nam nota eſt doctrina Abb. & Doct. in cap. quoniam contra de probat. quòd ſententia ex defectu iuris partium non dicitur nulla, ſed iniqua, & ideo tranſire poteſt in rem iudicatam. bona igitur hîc fuit iuriſdictio: quia vna pars poteſt ſupplere, quo ad iuriſdictionalia, quòd alia facere tenebatur, vt not. in. l. fin. ff. de offic. præfect. vrbis. & in. l. ſi mandauero. §. ſi hi. ff. mandati. cum cõcor. quo tradit gl. magna ante fi. in. l. ij. ff. de admi. rer. ad ciui. pertinentium. faciunt quæ not. Bart. in. l. Ariſto. in fin. ff. quæ res pig. oblig. poſſ. Nec inconuenit quòd vna perſona inhabilitata conſequatur per alium, quod per ſe non poteſt, vt patet in cap. per tuas. de arbit. cum concor. vt ſcribit Felyn. in cap. j. in. iiij. col. de præſcrip.

Sententiæ nullæ ex defectu iuriſdictionis.

Pars vna quo ad iuriſdictionalia ſupplere põt.

QVAESTIO SEXAGESIMA SEXTA.

QVAERO, nunquid ſit ſatisfactum iſti regulæ in ſecunda & tertia parte eius ſi impetrans infra ſex mẽſes cauſam commiſerit ſuper poſſeſſorio, & poſſeſſorem citari fecit, & infra annum ſententiã obtinuit, an verò requiratur ſententia ſuper petitorio?

Sententiã obtinere ĩfra annũ.

SOLVTIO, Iſta quæſtio fuit poſita in Rota mẽſe Octobris M.D.xxxiij. & deciſa anno ſequenti per dominum Nicolaum Aragona in eadem cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ, & fuit concluſum, quòd regula iſta cõcernat petitorium, & ſic quòd nõ ſufficiat ſentẽtiã infra annũ habere ſuper poſſeſſorio: pro qua parte vltra plura alia adducta per me, & alios dominos ponderabantur verba iſtius regulæ. Primo ibi, dum dicit. beneficium impetrauerit, &c. Nam clarum eſt quòd iſta verba quæ impetrationem concernunt, petitorium & proprietatem denotant: quia poſſeſsio certo modo non impetratur. Secundo ibi, dum dicit, quòd impetrans in impetratione ſua debet

Beneficiũ ĩpetrare.

exprimere

exprimere ſpecificam & determinatam cauſam, ex qua clarè conſtare poterit nullum ipſi poſſeſsori in dicto beneficio ius competere, &c. Iſta etiam verba (quæ fundamentũ intétionis agentis concernunt, & ſuper quibus lis exordiri debet) petitorium denotant. Nam quando tractatur de ſola poſſeſſione, non quæritur an ius competat, vel non, vt not. in cap. in literis. cum ſequent. de reſtitu. ſpol. Tertio ponderantur illa verba, ibi, cauſamq; extunc deſuper. quæ verba connectuntur prioribus. ratione dictionis extunc, quæ extremum coniungit, & reſpicit tempus impetrationis, vt in cap. ſi eo tempore. de reſcrip. lib. vj. & petitorium reſpicit, quod clarius indicat illa dictio, deſuper quæ de ſui natura petitorium, magis quàm poſſeſsorium concernit, vt patet in. l. codicillis. §. inſtituto. cũ vulg. ff. de leg. ij.

Extũc, dictio extremum coniungit.

De ſuper, de ſui natura petitorium magis quã poſſeſſorium concernit.

Cum igitur iſta tria ſint in text. connexa, & ab impetratione dependentia, quæ circa ipſum beneficium vertitur, eſt dicendum, regulam non habere locum quando poſſeſsorio agitur: & ideo diligentia impetrantis circa poſſeſſorium, videlicet in trahendo poſſeſſorem infra ſex menſes ad iudiciũ, & cauſam vſq; ad ſententiam proſequendo, non eum ab exceptione regulæ liberat, quæ prædictas omnes diligentias & ſolennitates in petitorio obſeruare requirit. Et ad iſtum effectũ fuit aliàs in Rota ponderata iſta regula in illa dictione deſuper, in vna Cæſar auguſtan. Archipresbyteratus coram Domino Camillo contra N. Villauerde. Et ita ſecundum dictam deciſionem in dicta cauſa Hiſpalen. facta nouiſsime in vna Giennẽ. Prioratus de Villanoua tenuit Rota de hoc menſe Decembr. M.D.xxxix. coram R.D. Io. Mohedano.

Et iſta omnia putarem eſſe vera in mero & ſimplici poſſeſſorio, in quo prædictæ deciſiones loquuntur. Secus tamẽ in poſſeſſorio, quod petitorij cauſam habet annexam, vt eſt poſſeſsorio adipiſcendæ: quia in tali caſu putarem ſatisfactũ eſſe regulæ, ſi impetrans in tali iudicio requiſita regulæ ſeruaret, non intentando aliter merum petitorium. Ratio eſt, quia de tali poſſeſſorio iudicamus ferè idem quod de petitorio, vt in exemplo, de quo per dominum Anto. in cap. fina. de iud. & in cap. literas. de iur. cal. Hinc eſt quòd libellus ſuper tali poſſeſſorio trahit ad ſe proprietatem, vt tradidit Iaſ. in. l. vinũ. in. viij. col. ff. ſi cer. pet. & pro tali poſſeſſorio aliquãdo rei vendica-

Libellus ſuper tali poſſeſſorio

vendicatio competit.l.officiũ.ff.de rei ven.& not.glo. in ca. examinata.de iud.quia talis poſſeſsio reputatur res ipſa,iuxta glo.fi.in.l. fin.ff.vſufruct.quemad.caue. Et in tali poſſeſsione poſſunt verificari ea quæ dicit Decius in.c. cauſam. in ij.&.iij.col.de iud. videlicet, quòd cauſa poſſeſsionis eſt ardua,& ea quę tradit Rota deci.ix.tit.de cau.poſſeſsio.in no.

QVAESTIO SEXAGESIMASEPTIMA.

QVAERO,an ſex menſes ad citandum,de quibus loquitur iſta regula,computantur à die datæ impetrationis an verò à die expeditionis bullarum,vel commiſsionis cauſæ,vel citationis decretæ,vel executæ? *Mēſes ſex ad citandum.*

SOLVTIO. Gloſſator hic dicit,quòd iſti ſex mēſes current à data impetrationis, non expeditionis bullarum, vel commiſsionis.Pōderando dictionem tunc, quæ denotat extremitatem, iuxta gloſ.in clementina ſecunda. de hæret. cũ con ord.vt hic per eum. *Tunc dictio,extremitatem ſignificat.*

Aduerte, quia dictio extunc non apponitur termino ſex menſium:ſed termino anni,infra quem cauſa debet terminari,vt patet ex littera.Et dictio alia tunc apponitur poſſeſsioni immediatè præcedenti,& non termino ſex menſium.

Sed pro opin.Gloſſatoris,videlicet quòd ſex menſes incipiant à tempore impetrationis,vltra gl.in clem.fi .de reſcrip. quæ videtur facere ad propoſitum, ponderando iſtam regulam, quæ requirit plures qualitates copulatiuè concurrere tempore impetrationis,faciendæ.Primo,quòd nomen, gradum,&c. exprimat. Secundo, quot annos poſſedit. Tertio, ſpecificã cauſam,ex qua conſtare poſsit nullum ius poſſeſſori competere. Quarto,quòd infra ſex menſes ad iudicium vocent. Iſtæ qualitates ponũtur copulatiuè, & immediatè poſt impetrationem. Ergo per hoc datur intelligi, quòd ab illo tempore incipiant. Nam qualitas adiuncta verbo,debet adeſſe tempore verbi.cap.licet canoni.de elec.lib.vj.cum vulg. ſi adeſſe debet tempore impetrationis. Ergo ab illo initium capient illi ſex menſes. *Qualitates copulatiuè cõcurrentes.*

Tamen iſtis non obſtan.contrarium poteſt attentari,præſupponendo prius,quòd in quæſt.præſenti cõſiderantur quatuor extrema: licet Gloſſator tantum duo conſiderauerit, à quibus ſex menſes præfati poſſent initium capere, videlicet extremum impetrationis, expeditionis bullarum, & iſta duo

R tempora

tempora,ſiue extrema tantum conſiderauit Gloſſator. Tertium eſt tempus commiſsionis. Quartum eſt tempus citationis decretæ vel executæ. Item aduertendum vnũ aliud, quòd iſta regula eſt odioſa,& contra ius commune multis rationibus,vt dicam in.q.ſequẽ. Et inter alias rationes eſt vna, quia per iſtam regulam quis compellitur inuitus agere contra rubricam & nigrum. C. vt nemo inuitus. Et quia gratia quæ de ſui natura debet eſse perpetua fit temporalis. Tunc ſic quando aliqua conſtitutio eſt,contra ius commune interpretanda eſt,vt quo ad fieri poſsit, minus aduerſetur iuri cõmuni.cap. cauſam quæ.de reſcrip.cap.ſuper eo.de offic.deleg. Sed certum eſt,quòd ſi iſti menſes numerantur à tempore commiſsionis vel citationis,minus aduerſatur iuri communi. Ex eo, quia minus arctatur impetrans agere,cum interim habeat tẽpus lõgius ad deliberandũ,an velit experiri in iudicio,vel nõ: & ſic illo tempore non cogetur, & diſtantia temporis induceret fortaſsis ſanius ligandi conſilium. Nam opiniones hominum ex tempore facilius mutantur,vulg.c. non debet. de conſang.& affin. & multa impetrantur, quæ non proſequuntur,arg.l. Titia.de verb.oblig.quod nõ eſſet,ſi ſex mẽſes currerent à die impetrationis. Nam metu pœnæ cogeretur agere contra ius commune,& non agendo perderet gratiã, quæ ſecundum ius deberet eſſe manſura & perpetua,iuxta ca.decet cõceſſum.de reg.iur.lib.vj.& cap.j.de capel.mon.eo.lib.

Regul. iſta odioſa.

Conſtitutio quãdo aliqua eſt contra ius commune interpretanda eſt.

Opiniones hominum ex tempore facilius mutãtur.

Præterea capienda eſt illa interpretatio per quam minus quis lędatur,quia in pœnis,quod minimũ eſt,ſequimur,vt dicit regula iuris,maximè quando actus nemini nocet,& mihi prodeſt,iuxta.l.ij.cum ibi not.ff.ſolut.matri. Sed in caſu iſto iſta impetratio nemini nocet:quia per eam non efficitur beneficium litigioſum. Item quando magis impetrans differt cauſam committere,eſt ſibi magis damnoſum,quia poſſeſsor interim gaudet fructibus,& de annali poſſeſsore poſset fieri triennalis, quæ excludit totaliter impetrantem . itaque cum magis ex dilatione citandi poſſeſsorem recipiat damnum impetrans,quàm commodũ,non debet arctari,vt infra ſex menſes à data impetrationis citet poſſeſsorem:nam iſto modo interpretando minus læditur ius commune,& magis adhæremus ei,vt fieri debet,iuxta.c cum dilectus,de conſuetudi. & d.c.cauſam quæ.Sed incipiendo numerarare illos ſex menſes à

ſes à die commiſsionis vel citationis,non ſequuntur tot abſurditates,ex eo,quia tunc conſtat deliberata mente impetrãtis volentis experiri potius ex volũtate & arbitrio ſuo,cũ nõ cogebatur, quàm coactus:ergo viam, quam elegit ipſa pateat ſibi,iuxta.l.ſi mulier. ad Velleia. Et quòd tali caſu incipiant illi ſex menſes à die commiſsionis,eſt fauor poſſeſsoris ne diu habeat beneficium litigioſum,quod multa incommoda affert,vt toto titulo de litigioſis.Item quia per talem præſcriptionem temporis lites incœptæ abbreuiantur,& habent exitum.Sic igitur,omnibus conſideratis,dicendum eſt, illos ſex menſes numerandos eſſe à tempore commiſsionis.

Præterea pro iſta opin.faciunt ea,quæ tradit Bar.& communiter Docto.in.l.ſi cui legeretur.de leg.j.vbi quærunt,ponamus,quòd vẽdo tibi rem cum termino vnius anni ad ſoluẽdum pretiũ,dubitant ibi Bart.& alij,à quo tẽpore curret ille annus,an à tempore contractus,an verò traditionis:& cõcludunt,quòd à tẽpore traditionis,per text.ſingularem.in.l.tali. ff.de iure dot. licet ibi Iaſ.in.iij. col.alleg. concordantẽ in.l. ſi ita quis permiſerit.in prin.ff.de verb.oblig. Et inter plures rationes pro illa deciſ.adducitur ibi vna per Iaſ.quæ quadrat in propoſito,videlicet, quòd quando terminus aſsignatus eſt reſpectiuus certæ cauſæ,requiritur quòd illa cauſa prius exiſtat,à qua debeat currere.d.l.tali.Sed in caſu noſtro iſte terminus ſex menſium,infra quem tenetur impetrans poſſeſsorem ad iudicium euocari facere,eſt relatiuus ad commiſsionem iudicis tanquam ad cauſam agentem,ſine qua citatio emanare non poſset: igitur ab illa debet ille terminus initium capere.Non obſtant allegata in contrarium,quia ſi rectè conſiderentur, nihil faciunt,quia,vt dixi,dictio tunc,nõ percurrit ad ſex mẽſes, vt voluit glo. nec gloſ. cle.fin. poteſt ad hoc adaptari:nec minus illud facit,quòd qualitas adiecta verbo,&c.quia qualitas ſex menſium non eſt adiecta impetitioni,ſed potius commiſsioni à qua dependet. Sed quicquid ſit,prima opin.Gloſſatoris,ſeruatur hodie in Rota, & in curia:& ideo tenenda eſt per rationes ſuperius factas.

Terminus vnius anni ad ſoluẽdum.

Terminus aſſignatus eſt reſpectiuus certa cauſa.

Omiſsis tamen ambagibus tota iſta difficultas per regulam Eugenij decidi videtur, cuius tenorem ſuperius in procem. iſtius regulæ poſui,per quam iſta moderna regula intelligi & declarari debet, argu.l.non eſt nouum.ff.de legi.

QVAESTIO SEXAGESIMAOCTAVA.

Annus terminãs cauſam, &c.

QVAERO, an annus ad terminandam cauſam per impetrantem contra poſſeſſorem annalem, de quo loquitur iſte tex. currat impetranti à die impetrationis, an commiſsionis, vel citationis executæ?

SOLVTIO, Gloſſator hic tangit quæſtionē, & concludit, quòd currat à die citationis executæ. Mouetur iſta ratione, quia vbicunque à lege datur duplex terminus ſimul actori & reo ad aliquid agendum, debet intelligi lapſo primo termino, iuxta not. per Bal. in. l. contra maiores. C. de inoffic. teſta. Sed in quæſt. propoſita datur duplex terminus per iſtā regulam. Primus ſex menſium ad citandum poſſeſsorem. Secundus eſt annus ad proſequendum, ergo iſte annus non curret, niſi à lapſo primo, iuxta doctrinam præallegatam. Addo vltra Gloſſatorē pro iſto dicto ſuo tex. in. l. j. §. ſed ſciēdum. & . §. largius. ff. de ſucceſ. edict. & in. l. fi. §. ſin autem dubius. C. de iure delib. & . c. cupientes. §. cæterū. de elect. lib. vj. Et ſubdit Glaſſator ſe credere Rotā ſic ītelligere iſtā regulā.

Terminus duplex.

Quid dicendum? Mihi videtur, omiſsis ambagibus, quòd iſta opin. Gloſſatoris ſit ſanior, & vera, quam vltra ipſum pluribus rationib. comprobo.

Primo, quia clarum eſt, quòd non prius de iure currit alicui præſcriptio ſuper aliquo iure, quàm prius conſtet illud ius fuiſſe in eſſe productum. l. cum notiſsimi. C. de præſcrip. xxx. vel. xl. anno. Sed iſtud ius impetrantis à quo excluditur per lapſum anni in eſſe produci non poteſt ante iudicium, quod incipit à citatione, vt in. §. fi. inſtitu. de pœna tem. litig. & not. Hoſtien. & Ioan. And. in cap. quoniam. in verſi. citationem. de proba. & glo. ij. in clemen. j. de iudic. Ergo quo ad hoc, vt excludatur per lapſum anni, requiritur citatio præambula, vt ab illo tempore currat annus.

Præſcriptio quando alicui currere dicatur.

Præterea inſtantia, ſeu facultas proſequendi ius meū non eſt præfinita de iure canonico aliqua temporis meta, vt eſt text. in cap. fin. de iud. Regula verò iſta præfinit facultatem agendi per annum. Ergo ille annus non prius cœpiſſe videtur, quàm ſit cœptum iudicium, de cuius proſequendi facultate tollenda agitur. l. ſi ſeruus hæreditarius. ff. de ſtipu. ſer. & . l. tali ſtipulatione facta. ff. de iure dot. & . l. ſi in diem. in principio. ff. de condi. & dem.

Præterea,

Præterea,quia clarũ eſt,quòd iſte annus ad finiendam cauſam hic præfixus,per iſtam diſpoſitionem nouam videtur loco inſtantiæ ſubrogari. Et licet hic de tempore quando incipere debeat,nihil dicatur,tamen hoc facilè intelligere poſſumus ex theorica omnium doctorum,vbique tradita, qui volunt,quòd quãdo in lege noua de aliquo dubitatur, illud declarationem recipit à lege antiqua,vt not.Bart.in.l.ſciẽdum. ff.qui ſat.cog.& in.l.ſed & poſterioris. ff. de leg. Sed in lege antiqua communi non reperitur, quòd inſtantia incipiat ante citationem, ſed incipit poſt citationem,vt in.l. properandum.in princ.C.de iudic.ca. cum ſit Roma.de appel. & in.c. ei qui appellat.ij.quæſt.vj.& in authen. ei qui. C. de tempo. appel. Ergo iſta regula in dubio debet interpretationem à iure communi recipere, quia inquãtum fieri poteſt,ſtatuta debent interpretari & declarari,etiam per impropriationem,vt conformẽtur ſecundum ius commune, vt in.c.cum dilectus. de conſuet.& in.l.ſi ſerui.C.de noxal. *Statuta.*

Præterea,quia tempus ſex menſium hic præfixum,non datur ad aliud,niſi ad euocandum aduerſarium poſſeſsorem ad iudicium, ſi ergo vltima die ſex menſium vocaretur, ſatisfactum eſſet regulæ.l.quicquid.§.fina.&.l.hoc iure.&.l.ſi ſtipulatus eſsem.ff.de verb.obliga.&.l.ſi neceſſarias.§. ſi annuas. ff.de pigno.act.& cap.commiſsa.de elect.lib.vj.Secundus verò terminus hic aſsignatus, qui eſt annus, datur impetrãti ad proſequendum & terminandum cauſam. Si igitur ſecundum tempus dilationis non incœperimus, à fine primæ dilationis ſex menſium, oportebit alterum de duobus fateri,aut, ꝙ ſex menſes dentur promiſcuè ad citandum & proſequendum,cuius contrarium apparet. Cum nõ poteſt quis videri adſtrictũ dilationi,niſi in eo quod eſt in ipſa expreſsũ,vel quod eſt abſurdius, ſed menſes ad finiendum tantum cauſam viderentur concedi, cum primæ dilationi aliorum ſex mẽſium in vltimo ipſius momento ſatisfieri potuerit. Cuius contrarium cauetur hic in regula,igitur &c. *Tempus præfixũ.*

Præterea quando à iure communi diſceditur, debet quantum fieri poſsit,ne longius fiat diſceſsus.c.cauſam.de reſcrip. Quod præſertim locũ habet in hac regula, quæ maximè deuiat à iure cõmuni,vt patet,quia de iure communi nemo cõpellitur inuitus agere: vt in rubrica, vt nemo inuitus. per to-

tũ. Item quia ex leui omiſsione gratiá, quæ de iure debet eſſe menſura, vt in cap. decet. de regulis iur. libro. vj. deducit ad non eſſe. Item quia inſtantia, quæ de iure communi eſt perpetua. c. fi. de iudic. reducit ad annum. Item quia imponit neceſſitatem exprimendi ea, quæ de iure communi exprimere nõ oportet, iuxta not. in clem. ſi dignitatem. per glo. de præbẽ. & in. c. ſi motu proprio. eodẽ titu. lib. vj. Item quia à iure canonico ſecundũ quod inſtãtia eſt perpetua, tanto magis diſcedimus, quanto inſtantiam breuiorem & anguſtiorẽ reddimus. Nã breuitas eſt oppoſita longitudini, & perpetuitas tẽporalitati: in hac igitur dubietate interpretabimur iſtam regulam de anno potius quàm de ſex menſib⁹, vbi anguſtior eſſet meta, & per cõſequens maior à iure receſſus. & ſic. vt hoc abſurdum euitemus, annus incipere debet à fine ſex menſiũ.

Præterea ius canonicum primæ inſtantiæ nullum præfigit terminũ, lex verò ciuilis præfixit trienniũ in prima inſtãtia, intra quẽ exiſtimat cõmodè cauſã diffiniri poſſe: in ſecunda verò inſtantia vtrunque ius concordat, quia dant annum, nec infra minus tempus commodè poſſe diffiniri. cap. ex oratione. de appel. Tunc arguo ſic, & à maiori vbi lex canonica de inſtantia certa meta præſcribenda cogitauit in cauſa, ſcilicet appellationis vbi cauſa venit iam inſtructa, cognita, & ventilata, & partium aſſertione planè diſcuſſa. Non exiſtimauit infra minus tempus, quàm anni cauſam poſſe cognoſci & terminari, vt traditur in. d. cap. fin. & in. d. l. properandum. Non eſt igitur credendum principem, qui cum tanta diſcuſsione & maturitate iſtam regulam ædidit, voluiſſe minorem metam apponere primæ inſtantiæ, vbi res nouiter rudi, & vt ita dixerim, indigeſta materia, & non cognita, nec diſcuſſa ad iudicium deducitur, aſtringendo impetrantem quodammodo ad impoſsibile, quod eſt legi contrarium. in. c. erit autem. iiij. diſtinct. l. j. §. his autem. vbi Bald. ff. de orig. iur. Lap. alleg. cj. Præſertim cum principem non latebat, ius ciuile exiſtimaſſe opus eſſe triennio. Comprobatur hoc, quia non dicitur intra dilationem fieri poſſe, quod commodè fieri nequit. Et ideo præſumendum eſt, principem eius intentionis fuiſſe, nolle dilationem taliter dare, vt commodè cauſa explicari nequeat: quia talis præſumitur intẽtio & mens principis in dubio qualis legis, vt not. in. l. vniuerſa. C. de preci. imp. offer. & in. c. j. de con-

Impetrãtẽ ad impoſſibile aſtingere.

de conſtitu.lib.vj.& in cap. ſi quando.& cap. ad hæc. de reſcript.facit pro hoc text.in dicto capitulo,cupientes.in principio.&.§.cæterum.in verſi.poſtquàm commodè. & ibi not. Domi.nam dilatio commenſurari debet ſecundum onus agẽdorum ad iudicium finiendum ſecundum commopum impetrãtis.l. ſi ita relictum.§.penult.ff.de leg.ij.l.in fideicommiſ. §.ſed cum Polidius.ff.de vſur. *Dilatio quomodo commenſurari debeat.*

Poſtremo, quia iſta regula loquitur de cauſa finienda, ſed cauſa non dicitur ante citationem.l.cauſas.C. de tranſact. & in clem.cauſam. de electio. & in cap.ex parte. de verborum ſignific.Ergo inſtantia anni poſt citationem incipiet.Suadetur hoc per tex.in.l.fin.§.ſi autem.C.de iure deliberand.Vbi cum lex præſcripſiſſet terminum hæredi, à morte teſtatoris, ſuppleuit,& aditæ hæreditatis,& ſic longius cum non poſſet antea præſcribi hæredi.Et hoc expreſſe etiam notat Domin. in dicto capitulo,cupientes.in princip.in verſicu.petituri.& in verſicul.proſecuturi. Quæ omnia cum in caſu noſtro concurrant, concludendum eſt annum præfatum non à tempore impetrationis, ſed citationis numerari debere,quod videtur tenere Bald.in.l.prima.in ſecunda col.ff.ſi quis cautio.Et vt tollatur omnis dubitatio, pro iſta opin.videtur hic tex.clarus ſi ponderetur. nam dicitur hic, & infra ſex menſes ipſum poſſeſsorem ad iudiciũ euocari facere,cauſamq; ex tunc deſuper infra annum,&c. põdera dictionem extunc, quæ ponit extremum à quo incipere debet annus,iuxta.l.iiij.ff.de condi.& demon.Putarem tamen quòd ſi poſſeſsor ante.vj.menſes citetur,non debet impetrans expectare totum tempus ſex menſium,ſed ſtatim facta citatione incipiet annus ad finiendam cauſam,iuxta not.per glo.in ver.commodè.in.c.cupientes.de elect.lib.vj.quam ibi not.Doct.

QVAESTIO SEXAGESIMANONA.

QVAERO,nunquid impetrans mortuo poſſeſsore iam prius citato teneatur finire cauſam vſque ad ſentẽtiam infra eundem annum contra ſucceſſorem in beneficio: an verò debeat habere alium annum ad proſequendum cauſam cum ſucceſſore? *Impetrãs, mortuo poſſeſſore, &c.*

SOLVTIO. Dicendum videtur impetrantem ad proſecutionem cauſę cõtra ſucceſsorem vſque ad ſententiã teneri, aliàs ceſsionarius poterit de regula excipere,quia iſta regula

eſt realis,& ad quem tranſit beneficium, tranſit exceptio regulæ. Nam iſto caſu perſona prædeceſsoris & ſucceſſoris reputatur eadem:ſicut ergo cum prædeceſsore teneretur impetrans terminari facere cauſam infra annum:ita cum iſto ſucceſſore ad quem tranſit beneficium affectum & litigioſum.

Suadetur iſta opinio, quia iſta regula non dicit,quòd impetrans habeat ſententiam contra illum qui poſsidet, ſed dicit indiſtinctè & abſolutè,quòd cauſam vſque ad ſententiam diffinitiuam incluſiuè proſequi teneatur, & ſic regula loquitur imperſonaliter:itaque mors rei, vel renuntiatio nihil impedit,quominus impetrans hoc facere poſsit,iuxta.l. properandum.§.ſin autē reus.C.de iudic.Maximè,quia regula iſta concernit publicam vtilitatē,vt patet ibi,vt improbi lites exquirentium motus reprimantur. Et ideo aſtringit impetrantem,vt cauſam terminari faciat infra annum, & hoc factū eſt ad effectum ne impetrantes faciles ſint ad impetrandum,niſi cauſam iuſtam,& claram.& expedibilē viderint,quæ ſine magna diſcuſsione terminari valeat,iuxta.l.continuus.§.cū ita. de verb.oblig.Et quia regula dat formam,vt dictum eſt in alia quæſtione, debet adimpleri in forma ſpecifica. capitulo cum dilecta.de reſcript.& cap.cui de non ſacerdotali.de præbend.lib.vj.

Regula dans formam, debet adimpleri ī forma ſpecifica.

Breuiter iſtis non obſtan. Rota concluſit contrarium in vna Iſclana coram d.Iacobo Simonetta,vt refert d.Guliel.hic. Ratio deciſionis fuit,quia regula iſta nō loquitur,niſi de poſſeſsore conuento, & contra illum quem citauit, regula vult, quòd impetrans proſequi cauſam teneatur vſque ad ſententiam.de ſubrogato verò,ſeu ceſsionario nihil regula dicit:ergo in eo regula non habebit locum.l. ſi ſeruum. §. non dixit prætor.ff.de acquiren.hæred. Sed licet iſta opin.ſit Rotæ,mihi tamen magis placet præcedens opin. non ſolum ex motiuis d.Guliel.ſed ex vna alia ratione, quia ex quo beneficium ceſſum tranſit litigioſum,intereſt ſubrogati, quòd impetrans cauſam incœptam contra prędeceſſorē,cum eo proſequatur, ne ex ſua malitia commodum conſequatur, contra cap. eum qui.de præbend.lib.vj.Sed quando impetrans ante finem anni ceſsit in alium, quòd ille ceſsionarius non teneatur regulam ſeruare,tenuit Rota,vt hic refert.d.Guliel.qui videatur, quia iſto caſu ceſſat fraus.

Quæſtio

QVAESTIO SEPTVAGESIMA.

QVAERO, an regula iſta obſtet ſubrogationi gratioſè impetratæ per tertium propter mortem vnius ex duobus litigantibus, poſt cuius obitum alter collitigans, qui ſubrogationẽ tertij ignorabat decreto ꝓceſſu ſuper audientiam contradictarum contra omne intereſse putantes obtinuit ſentẽtiam, vigore cuius poſtea poſſedit per annum, & nunc dat de regula contra ſubrogatũ veniẽtem ad cauſam? *Subrogatio gratioſe impetrata.*

SOLVTIO. Hodie, quæ eſt. xxvj. Nouemb. M.D.xxxv. coram di. Siluestro in vna Abulen. parochialis contigit iſte caſus. & diuiſa fuerunt vota. Nam vna pars dicebat, quòd licet collitigans ſuperſtes ignoraret ſubrogationem, tamen illa erat in cauſa, quòd lis durabat, quia ſubrogatus ſubintrabat in locum collitigantis mortui, & vigoræ dictæ ſubrogationis eadem lis videbatur continuari, & in ea ſuſtineri: ergo quo ad hoc nihil intererat, quòd collitigans ſuperſtes ſubrogationem ignorauerit. Et ideo durante dicta lite non poterat alter collitigãs pacificè poſsidere, quia lis viuebat adhuc in perſonam ſubrogati, iuxta deciſ. Egid. dxlv. & Guliel. in deciſ. j. vt lit. pend. nec ſentẽtia cõtra intereſſe putantes poterat pacificam poſſeſsionem producere: quia illa non præiudicabat ſubrogato, nec etiam illa citatio contra intereſſe putantes arctabat ipſum ſubrogatum, iuxta deciſ. xviij. de dolo & cont. in no. ſic dicebant aliqui ex dominis. Præterea, quia iſta regula requirit annum poſſeſsionis præcedere impetrationem, vt patet in text. ergo poſſeſsio poſterior annalis non nocebit impetrationi anteriori.

Alia pars Dominorum tenebat contrarium, iſta ratione, quia quo ad ipſum litigantem ſuperſtitem lis per ſententiam latam contra intereſſe putan. executioni mandatã finita fuerat. nã mortuo collitigante alter collitigãs ſuperſtes ſequutus fuit viam iuris, videlicet, decerni faciendo proceſſum contra intereſſe putan. docto prius de morte collitigantis, vt eſt communis ſtylus: & illa via iuris ſibi non nocere, ſed prodeſſe debet, & licet in locum præmortui fuerit alius ſubrogatus, illa ſubrogatio ignorata non nocet, donec ipſi litiganti præcedente citatione ad dicendum contrà, intimata fuerit. Si verò interim habet ſententiam, quæ executioni mandata fuit, cuius vigore per annum poſtea pacificè poſſedit, non poteſt dici

dici non eſſe pacificus, propter illam ſubrogationem, cum lis (vt dictum eſt) finita fuerit per ſententiam, iuxta deciſ. noſtrã vulgarem. x. in titulo, vt lit. pen. in no. Et ita ſub dubio remãſit Rota. Mihi tamen magis placet prima opin. qua ſtante nõ obſtant ſecunda motiua. primum non eſt verum ſtante ſubrogato in iure, & lite: quia non poteſt dici lis finita. Et licet poſſeſsori annali non noceat ſubrogatio ſibi non intimata, à minus debet nocere ipſi ſubrogato, cui non eſt præfixum, à lege, vel ab homine aliquod tempus ad intimandũ, & ius ſuũ ſemper durat, & poteſt deduci hodie, quia lis non eſt finita, quo ad ipſum. Et certè caſus iſte eſt diſputabilis. Et hodie, quæ eſt. v. Iunij. MD. xxxix. iterum in vna Salamantina canonicatus, & præben. fuit in Rota propoſitus per R. P. D. Pet. Vortium caſus omnino ſimilis illi, de cauſa Abulen. & tãdem Domini concluſerunt dicta die. v. &. xx. eiuſdem menſis Iunij, poſt plures informationes & propoſitiones, quòd ſubrogato in forma gratioſa nõ obſtaret iſta regula, ex eo, quia ſtatim talis ſubrogatio ſubintrabat in locũ mortui litiganti, per quã videbatur lis in eo ſtatu manu teneri: & ſic poſſeſsio annalis non poterat eſſe pacifica ſtante ſubrogatione gratioſa: ſecus verò ſi ſubrogatio gratioſa non fuiſſet, ſed mandatum de ſubrogando: nam tali caſu ſi illud mandatum Auditori nõ præſentetur, & in effectu ſubroget, non dicetur impedire iſtã regulam: & idem eſt in eo, cui cõceſſum fuit, quòd literas expedire poſſet in vim gratioſæ ſubrogationis. Nam ſi antequã expediat, cedat in alium ius ſuum poſt annum. ille reſignatarius poteſt literas expedire ſub eadem data, & ſufficit & ſtabit illi reſignatario iſta regula. Quod eſt verum quando reſignatarius expedierit literas ante ſententiam executioni mãdatam. Secus ſi pòſt, quia tunc obſtabit regula, prout in dicto caſu cõtigit, vbi Ludouicus de Torres, ſe in locum cuiuſdam Ioan. Lopez ſe ſubrogauit cum clauſula, & quòd literæ in forma gratioſa expediri poſſent: & antequam Garzias Roderici ſuperſtes collitigans ſententiam contra intereſſe putã. obtineret, d. Ludouicus ſolam ſupplicationem ſubroganti in actis produxit per aſſertum procuratorẽ, deinde, Garzias obtinuit ſententiam contra intereſſe putan. & poſſeſsionem cõtinuauit per annum pacificè. d. Ludouicus, poſtea ius ſuum literis non expeditis, in fauorem Franciſci ceſsit, & ille etiã literis

Subrogato an obſtet regula in forma gratioſa.

teris non confectis,etiam in fauorem Andreæ Lopez,& Andreas in fauorem Alphonſi Diaz, qui poſtea literas nomine dicti Ludouici primi cedentis ſub eadē data expediuit in forma gratioſæ ſubrogationis, & venit ad cauſam cōtra dictum Garziam,qui habuerat ſententiam contra intereſſe putan. & eius executionem. Tandem Rota in iſto diſcurſu quæſt.voluit dicto tempore. Et iterum de hoc menſe Decēbri M.D.xxxix.quòd dicto ſubrogato obſtaret regula,non obſtan.bulla ſubrogationis in forma gratioſa ſubrogationis ſub data primæ ſupplicationis Ludoui.expedita,& nouiter producta. ex quo Ludouicus primus ſubrogatus,qui ſciebat,vel ſcire præſumebatur litem inter dictum Garziam,& d.Ioā. Lopez defunctum, debuit mentem ſuam declarare, nunquid ſubrogatione gratioſa vti vellet, ex quo ſupplicatio illi facultatem dabat expediendi literas ſi vellet: vnde ex quo hoc non declarauit,ſed literis non confectis renuntiauit,in fauorē dicti Franciſci de Gumiel,& ille in alium, & alius in alium,ille vltimus tardè venerat poſt ſententiam executioni mandatam,& ideo declarare per expeditionem bullæ mentem.d. Ludouici non poterat,qui iam per ceſſationē reputabatur mortuus. Et eodem modo de hoc menſe Decembri M.D.xxxix.tenuit Rota in vna Gerunden.beneficij de Pineda,vbi voluit,quòd Archangelus in quem antiquus Piquer ceſſerat, lite pendente, inter dictum Antiquum,& ipſum Archangelum,& quendam alium Baldiriū Auigno excipere de iſta regula poſſet, ſi poſt ceſsionem per annum pacificè poſſedit, non obſtante, quòd lis non fuerit extincta in ceſsione quam fecit.d.Antiquus actor,quo ad Baldirium: quia ſufficit, ꝙ inter Archangelum, & Baldiriū nō eſſet iuriſdictio, neque lis,licet inter Antiquū actorem,Archangelum,& Baldiriū lis eſſet,ex quo antiquus ambos citari fecerat, iuxta vulg. deciſ. de reſcript. in no. Et hoc procedit etiam ſi Archangelus fuiſſet gratioſe ſubrogatus,dummodo literas non expediret,quia tunc ſecus propter deciſ.d.Guliel.primam,vt lite pendente.Nam per expeditionem literarum videtur mentē ſuam declarare,& vti velle ſubrogatione gratioſa,quæ ſtatim habet effectum,ſed ante expeditionem non poteſt conſtare de eius mente,cum poſſet non vti ſubrogatiōe,ſed fortè gratia ſi neutri: quia omne iſtæ viæ in ſupplicatione conceduntur.

Quæſtio

QVAESTIO SEPTVAGESIMAPRIMA.

Impetrãs impedit⁹.

QVAERO, an impetranti impedito currant tempora iſtius regulæ?

SOLVTIO. Si impedimentum iuſtum eſt, tẽpora nõ currere nemo dubitat. l. j. in fi. C. de anna. quia illud tẽpus impedimenti de medio ſubducitur, & reliquũ tempus cõputabitur, vt in. c. auditis. c. cũ nobis. & c. de quarta de præſcri. & iſta eſt cõmunis opin. vt atteſtatur Iaſ. in. §. rurſus. col. xv. & . xvj. de inſtit. de act. Et hoc putarem verum, niſi hoc impedimẽtum actor per prorogationẽ temporis tollere poterat: quia (vt quotidie experimur) Papa nunquam ſolet prorogationem iſtius regulæ denegare: vbi vero impetrans prorogationem habere non potuit, prædicta procedent, ſuper quo vidẽdũ eſt latè per Moder. in tract. præſcrip. in prima parte. vj. patris princip. verſ. vigeſimusſecundus caſus. vbi longo verborum apparatu omnia impedimẽtorũ genera proſequũtur, quæ non attinet hic recenſere breuitati ſtudẽs. Sed nunquid ſaltem impetrans proteſtari debuit, quòd per ipſum non ſtetit cauſam ſuam proſequi infra annũ hîc deſignatum, dicetur inferius in alia quæſtione, & dicam etiam latius de hoc in regula de triennali. in. lvij. quæſt. nam vtrobique caſus accidit.

QVAESTIO SEPTVAGESIMASECVNDA.

Impetrãti quand ſubducuntur tempora,

QVAERO, an quando ſubducuntur tempora impetrãti computentur dies feriati, quibus impetrans agere non potuit?

Dies feriati.

SOLVTIO, Rota in cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ coram d. Aragona de menſe Octob. M.D.xxxiij. concluſit, tempora feriarum non ſubduci, ſed in tempore dato computari debere. Pro cuius deciſ. inter cætera eſt tex. in. l. ſed & ſi per prætorem. §. ſi feriæ. ff. ex quibus cauſ. maior. vbi tex. aſsignat rationem huius deciſ. quia proſpicere debuit actor ne in huiuſmodi ferias incideret. Et hoc de plano procedit in ferijs ſolennibus & ordinarijs. Secus verò eſſet in ferijs repentinis, quia illas actor præuidere non potuit. Et propterea in illis ceſſat ratio. d. §. ſi feriæ. Hinc eſt quòd terminus datus per legem ad accuſandum, vel agendũ, dicitur in dubio peremptorius, etiãſi non dicatur: ratio poteſt colligi ex prædictis, quia eſt quid imputandum actori, quare prius quàm ageret non proſpexit omnia argu. l. qui cum alio. ff. de regu. iur. Sed ſi terminus ad

Terminus datus per legem.

proſequendã

proſequendam cauſam, vel audiendam ſententiam, vel ſimilia præfigeretur à iudice, quia hoc pars proſpicere nõ poterat, cum non dependeret ex facto proprio, ſed præter ſpem accidit, vt dicitur in.l.ſi quando.de dilat.& tunc terminus nõ preſumitur peréptorius. Ita dicit Salyc.in.l.ſi ea.col.pen. C. qui accuſ.ſequitur Fely.in.c.cauſam quæ.in.ij.col.de reſcript.

QVAESTIO SEPTVAGESIMATERTIA.

QVAERO, nunquid in anno iſtius regulæ ad proſequẽdum cauſam computẽtur dies feriati, an verò tantum vtiles? *Dies feriati.*

SOLVTIO. In iſto articulo pugnat æquitas non ſcripta cum iure ſcripto. Quia licet videatur æquum & rationabile, quòd tempus iſtius anni vtiliter computari deberet, id eſt, ex illis diebus, quibus qui vtiles ſunt ad agendum & proſequendũ cauſam, ea ratione, quia dies feriati inutiles & prohibiti ſunt ad iudicia pertractanda: nihilominus iura contrarium voluerunt. Nam lex voluit, quòd quando aliqua diſpoſitio ſimpliciter de tempore mentionem facit, debet intelligi de continuo. Iſta eſt gl.ordinaria. quæ ad hoc ſolet communiter allegari in rubrica.ff.de diuer.& temp.præſcrip. quam ſequitur Abb.in.c.fi.de elect. Et in.c.ad apoſtolicam. in penul.col.de reg. vbi per hoc dicit, quòd annus profeſsionis, de quo ille text.loquitur, de continuo, & non interpollato intelligi debet, pro quo alleg. Bartolum in.l.interdum.§.quoties. de publican.cum multis concord. vt in propoſito ſcribit Lapus alleg.xlvij.qui plura iura adducit, & idem quod Abb.in.d.cap.ad apoſtolicam, concludit etiam Iaſ.in.l.contra maiores.in.ij.col.C.de inoffic teſtam. *Diſpu. de tẽpore mẽtionem faciens.*

Et hoc maximè procedit, vbi odium conſideratur, prout hic, quia tali caſu, vt dicit Bald.in.l.non ſolum.in princip. ff. de excuſ.tut.in odioſi præiudicium tempus debet eſſe continuum, & hoc conueniens videtur in caſu iſtius regulæ, vt impetrantes ab huiuſmodi litibus citius ſe expediãt. pro qua opinione quam plura Doctorum dicta congerit And. Sicul.in conſil.incip.clementiſsimi Dei. poſitum inter conſilia Alex.in.iiij.volum.eius conſil.vltimo.col.j.

Sed vt multa, quæ hincinde dici poſſent, ſub breuitatis cõpendio concordentur, in iſta materia poſſunt notabiliter caſus omnes diſtingui, ex his, quæ dicit Bald. in conſil.lxxj. incip.

cip. quãdo tempus. in. iij. volum. videlicet, quòd tempus dica tur continuum, quo ad ea, quæ ſine iudice pro tribunali ſedẽ te fieri poſſunt. Sed quo ad ea, quæ ſine iudice fieri non poſ ſunt, tempus dicitur vtile: quam quidem diſtinctionem Bald. ibidem per bona iura probat, pro quibus videnda ſunt etiam quæ ſcribit idem Bald. in. l. Aemilius. col. j. ff. de minor. & in . l. veteranis. C. quando prouoc. nõ eſt neceſſ. Sic itaque circa primã & ſecundam partem iſtius regulæ tempus erit continu um: quia ad iudicem pro tribunali ſedentem tempora illa non pertinent, & ideo in dictis temporibus ſex menſium ad citandum poſſeſſorem, & in anno hîc ad proſequendum cau ſam præfixo dies feriati & non feriati computabuntur. Sed circa tertiam partẽ regulæ tempus dicitur vtile, quia per par tem non ſtat: pro quibus faciũt ea, quæ dixi in. §. rurſus num. 32. de action.

QVAESTIO SEPTVAGESIMA QVARTA.

Impetrãs nũquid ex cuſetur à pœna &c.

QVAERO, nunquid impetrans excuſetur à pœna, de qua in vltima parte iſtius regulæ, ſi terminos omnes in petitorio non ſeruauit, vſque ad commiſsionem poſſeſſorij per partem aduerſam factam, ſed ſufficiat poſt dictam commiſsionem, ante tamen ſuſpenſionem petitorij reliquos terminos ſeruare?

SOLVTIO. Hæc quæſtio in Rota per plures dies pro curatorum & aduocatorũ informationibus coram dom Nicolao Aragona in cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ ventilata fuit, tandem hodie. xx. Octob. M. D. xxxiij. deciſa fuit, in qua omnes Domini, duobus exceptis, in dicta cauſa concluſerunt, ſufficit tempore ſuſpenſionis petitorij impetrantem omnes terminos ſuper petitorio (cuius proſecutionem requirit iſta regula, vt dictum fuit ſuperius in alia. q.) ſeruare, quia tunc clarè apparebit per eum non ſtetiſſe, quominus cauſam vſq; ad ſententiam infra annum proſequutus fuerit. Ratio iſtius deciſ. fuit: quia licet ante commiſsionem cauſæ poſſeſſorij termini omnes ſeruati non fuerint, ſed aliqui, ille defectus poſt dictam commiſsſionem, dummodo ante petitorij ſuſpenſionẽ ſuppleri poteſt: quia illa poſſeſſorij commiſsio ante petitorij ſuſpenſionem auditori iuriſdictionem ſuper petitorio non auferebat, & ideo impedire non poterat impetrantem, quominus reliquos terminos poſtea ſeruare poſſet, cum auditores

res in proſequendo ordinarij dicantur, iuxta not. in clemen. auditor. de reſcript. vt dixi latè in cap. j. eodem titu. libr. vj. Donec igitur aut per commiſsionem expreſsè, aut per partem petitorium ſuſpendatur, acta facta ſuper petitorio valent, quia tunc videtur pars vti commiſsione poſſeſſorij, quãdo petitorium ſuſpendit. argu. not. in cap. vt debitus de appellatio.

QVAESTIO SEPTVAGESIMAQVINTA.

QVAERO, nunquid ſi per iudicem ſtat quominus impetrans cauſam terminare poſsit per ſententiam infra annum, teneatur impetrans de neceſsitate proteſtari iudici per ipſum non ſtare quominus cauſam proſequatur, quo ad hoc vt excuſetur? *Impetrãs ſi per iudicem ſtat &c.*

SOLVTIO. Iſta quæſtio ſæpe per aduocatos diſputata fuit in præallegata cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ. Et certè ſi oſtentationem doctrinæ quærimus, hîc articulus varias habet pro vtraque parte conſiderationes, totidem fortaſsis, quot opin. reperiuntur: ſed quia moris mei non eſt, vt Scholaſtici obſeruant, argumentorum philaterijs tempus terere, maximè in tanta temporis penuria, qua per iſta publica officia premor: ideo breuiter medullam & deciſionis veritatem complectar, multa labore meo addens. Rota igitur coram domino Nicolao Aragona, poſt varios conflictus vnanimiter concluſit de menſe Octobris M.D.xxxiij. proteſtationem hoc caſu neceſſariam eſſe, ad effectum, vt impetrans à proſecutione cauſæ infra annum faciendæ excuſetur. Quæ quidem Dominorum deciſio principaliter in glo. cap. plerunque. de reſcript. & in glo. cap. fin. de appellatio. fundatur, quæ gloſ. de impedimento proueniente ex parte iudicis loquuntur, & neceſſarium eſſe proteſtationem concludunt, & iſta eſt communis opin. vt atteſtatur Philip. Franciſ. in. c. ex ratiõe, maximè in. viij. colum. & in cap. fin. de appellatio. & Ang. in. l. ij. §. dies. in fin. iij. col. ff. eod. tit. Et cũ iſta opin. tranſeunt communiter Doctores in cap. cupientes. §. quòd ſi per viginti. poſt gloſ. ibi verſic. propoſita. de elect. lib. vj. quã Fely. in cap. ex tranſmiſſa. in. ij. colum. de præſcript. & in ſexcentis alijs locis ſequitur, & cum ea tranſeunt Alexand. & Moder. in. l. properandum. §. ſin autem vtraque. C. de iudic. *Proteſtatio neceſſaria.*

& idem

& idem tenet Alexan.in conſil.cxiiij.lib.v.

Et licet aliqui Doct.tenuerunt contrarium,prout Abb.in d.cap.plerunque,& in cap.ex tráſmiſſa.de præſcript.Et Aret. in conſil.clxij.incip.verum eſt.& alij plures quos Iaſ.& Moder.in.d.l.properandum.cumulant:volentes,proteſtationem potius requiri de conſilio quàm de neceſſitate: nihilominus illa opin.non eſt vera, ſed communis eſt in contrarium,pro qua Moderni Auinionen. in tracta.peſtis. fol.xxviij.q.vj. Et Moderni Bononien.in eodem legali tract.peſtis.fol.xv.c.iij. & latius quidam Iacobus Florius de Vtino in repet.l.ſi quo. C.de offic.præfect.præt.orien.plura cumulant,quæ ibi videri poſſunt.Et,vt ibi vnico verbo omnibus contrarijs dictis reſpōdeatur,dico,quòd motiua opinionis contrariæ procedūt, quando per iudicem non ſtetit quominus impetrans cauſam proſequeretur:ſi ſecus per illum ſtetit,vt hic:vel ſecūdo argumenta cōtraria procedunt in proteſtationibus extraiudicialibus,vel quando cum proteſtatione aderat probatio impedimenti,vt declarat Decius in. d.cap.fin. de appel. Secus verò vbi de impedimento aliter non conſtabat:nam tunc proteſtatio requiritur,vt eſt text.quem ibi ad hoc in.ij.col. ponderat Io.de Platea in.l.iudices.C.de anno.& tribu.lib.x. & illa opin.tenenda eſt.

QVAESTIO SEPTVAGESIMASEXTA.

Impetrãs impedit⁹.

QVAERO,nunquid ſi impetrans impeditus fuit cauſam proſequi infra annum loco proteſtationis, ſufficiat illi impedimentum probare?

SOLVTIO. Quibuſdam aduocatis in cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ,pro parte Franciſci epiſcopi Balneoregien. videbatur quòd non,ex eo,quia iura requirentia proteſtationem, cenſentur formam tradere , vbi verò eſt forma , debet illa ad vnguē obſeruari,nec illi per æquipollēs ſatisfit,vt dicit Bald. in.l.ſi inſtitor.ff.ſi cert.pet.cum vulg.& ſuper hoc multū aduocati exaltabant vocem ſuam.

Proteſtatio.

Forma vbi eſt, debet ad vnguē obſeruari.

In contrarium allegabant alij aduocati : quia vbi habetur finis ad quem inducta eſt proteſtatio ſine ſeruato non curatur de ea,arg.clem.cauſam.de elect.vbi licet pro forma in caſu illius tex.intimatio requiratur,vbi tamen pars habet notitiam:quia ad illum finem intimatio introducta fuit, ſufficit, vt ibi dicitur.facit.l.ſi mater.de inſtit.& ſubſtit.vbi in formalibus

Finis vbi habetur.

libus non refert quid ex æquipollentibus fiat. Adde text. & quod ibi not. Felyn. & Deci. in cap. quoniam de probat. vbi per illum text. volunt, poſt S. Thom. quòd licet ieiunium ſit de præcepto, vbi tamen finis ieiunij ſeruatur, non peccaret non ieiunans. Et in caſu iſto prædicta à fortiori procedunt: quia proteſtatio in caſu pręmiſſo non eſt inducta pro forma, vt aduerſarij dicebant, quia hoc iure non cauetur.

Tandem diſcuſſo negotio, Rota, quæ (omiſsis argumentis, & apicibus iuris) ſolet ſemper veritatem & effectum rei attendere, de menſe Octob. M. D. xxxiij. ſecuta eſt vltimam opinionem, tanquam æquitati magis proximam: nam Rota non vult habere niſi veritatem rei. Nam ſufficit Rotæ de impedimento legitimo conſtare abſque alia proteſtatione, quæ ab illum tantum effectum inducta fuit, vt conſtaret per iudicem extitiſſe, quominus impetrans cauſam proſequeretur: qui quidem effectus æque, ac per proteſtationem haberi poteſt: ideo proteſtatio non eſt neceſſaria, ſed debet eſſe per probationes, pro qua opin. faciunt ea, quæ latè tradit Decius in. l. in omnibus cauſis. la ſecunda. nume. 10. ff. de reg. iur. vbi hoc notabiliter probat.

QVAESTIO SEPTVAGESIMA SEPTIMA.

QVAERO, nunquid annus poſſeſsionis, de quo loquitur iſta regula, debeat eſſe continuus, an ſufficiat eſſe interpollatũ. Exempli gratia: poſſedi per ſex menſes pacificè, deinde ſpoliatus fui, vel alio modo poſſeſsionem per quatuor, vel quinque, vel plures menſes perdidi, quam mox, vel per menſem poſtea recuperaui, & continuaui per alios ſex menſes: An iſta poſſeſsio annalis iſto modo per interpollationem temporis continuata, ſufficiat ad producendam exceptionem regulæ? *Ann° poſſeſſiōis nũquid debeat eſſe cõtinuus.*

SOLVTIO. Ioan. Aloiſius Tuſcanus Mediolanen. quõdam inſignis Doctor conſuluit huiuſmodi poſſeſsionem interpollatam non ſufficere, vt patet lib. j. conſiliorum ſuorum, fol. xxvij. cuius opin. poteſt ſuaderi ex dictis glo. in rubri. ff. de perpet. & temp. præſcript. quæ voluit tempus in dubio de continuo non interpollato intelligi debere, vt ſuperius in alia quæſtione dixi, & probat latè Andr. Sicul. in conſi. vltimo poſito in fi. conſi. Alex. in. iiij. volu. & dixi in. §. rurſus. nume. 32. inſtitu. de act. Sed tempus iſtius poſſeſsionis non eſt continuum. *Poſſeſſio interpollata.*

tinuum. igitur,&c. Facit etiam pro hoc, quia iſta poſſeſsio annalis videtur interrupta per poſſeſsioné mediam: ergo non debet prodeſſe.l.naturaliter.&.l.ſi quis ꝓ emptore.§.ſi quis &.l.eum qui.§.ſi autem.ff.de vſucap.

Pro contraria parte adduci poteſt, quòd iſta regula eſt inducta in fauorem poſſeſſoris, quo caſu quando conſtitutio eſt fauorabilis alicui, tempus non interpretatur continuum, ſed ſufficit interpollatum. ita dicit Bald. in.l. non ſolum. in princip. per illum text. ff. de excuſ. tut. facit gloſ. in.l.iij.§. minorem. ff. de minor. pro quo allego text. in.l. Paulus.§. Gaius.ff.de libe.cauſ. quem ad hoc pro ſingulari Angel. inducit in repet.l.ſi inſulam.ff.de verb.obliga. & ad hoc eſt notabilis deciſ. Arch.in cap.ſi frater.xvj.q.j. col.iij.& iſtam deciſ.ſequitur Iaſ.in.l.ſi ita ſtipulatus eſſem.col.fi.ff. de verbo. obliga. cum aliis concor. quæ ſcribit Decius in.l. ſi idem.in ij.&.iij.col.ff.de iur.om. iudic. Et ita limitatur glo. in dicta rubrica.ff.de temp.& perpet.præſcrip.

Præterea quia tempus primum poſſeſsionis accedit alteri poſſeſsioni, & iſtæ poſſeſsiones interpollatæ coniungunt, vt faciant vnum corpus, vt dicit Bald.in conſil.clix.incip.ſuper eo quod quæritur.col.fi.lib.iij.

Annus integer, non interpellatus.

Breuiter pro prima opin. pro qua videtur militare æquitas, faciunt ea, quæ dicit Domin.poſt Archi.& Ioã. Andr.in cap.j.de vit.& honeſt.cler.in.j.col.vbi dicunt per illum text. quòd integer annus non interpollatus requiritur quo ad hoc vt aliquis in pœnam incidat. Sed in caſu noſtro ſi poſſeſſor excipiens de iſta regula non eſt poſſeſſor continuus, ſed interpollatus, impetrans non incideret in pœnas iſtius regulæ: ergo requiritur, quòd ſit talis poſſeſsio per annum continuata. Et pro iſta parte pondero iſtam regulam, quæ requirit annum immediatè præcedentem. Ergo interpollatus annus non ſufficiet: quia annus interpollatus non eſt immediatus, ſed mediatus. Et dicam in regula de triennali, & vide quæ dixi ſuprà quæſt.lix.

QVAESTIO SEPTVAGESIMAOCTAVA.

QVAERO, quomodo intelligantur iſta verba regulæ, videlicet, & quæcunque inde ſecuta, nullius exiſtant firmitatis, &c.

SOLVTIO. Iſta verba diuerſis temporib⁹, ac etiam ſub

diuerſis

diuerſis regulis bis in Rota diſcuſſa fuerunt, videlicet, ſuper regula de publicandis reſignationibus, infra eod. & ſuper regula Clementis reuocatoria facultatum cõclauiſtarũ. in quibus eadem verba, prout hic ſcripta reperiuntur. Et dum hoc dubium propoſitum fuerat, variæ dominorum ſentẽtiæ exortæ fuerunt. Nam quidam dicebant ſub illis verbis, & inde ſecuta, &c. nouas prouiſiones, gratias ſi neutri, acceſſus, & regreſſus, poſſeſsionem etiam vigore dictæ impetrationis captam, comprehendi: quod hac ratione probabant, In primis, quia, vt ex text. apparet, impetratio principalis hic annullatur: ergo in neceſſariam conſequentiam acceſſoria omnia ad impetrationem etiam debent eſſe nulla, quia vulgata eſt iuris regula, quòd principali annullato omnia, quæ ſequuntur ex illo corruunt, vt in.l. cum principalis ff. de reg. iur. & l. fi. ff. de conſti. pec. Et ideo non ſine myſterio Papa hic vniuerſalibus verbis vſus fuit, videlicet, quæcunque inde ſecuta, quæ de ſui natura prædicta omnia includunt, quæ ſpecialiter non reperiuntur excepta. cap. ſolitæ. de ma. & obe. l. Iulianus. ff. de leg. iij. cum ſimilibus. *Impretatio principalis.*

Alij domini totum oppoſitũ tenebant, videlicet, ſub prædictis verbis nouas prouiſiones, nec regreſſus, aut huiuſmodi ſimilia cõprehendi, quod ita ſuadebant: Quia regula iſta ſecundũ cõmunem curialium intellectũ diuiditur in duas principales partes, & quælibet pars ſecundum qualitatẽ delicti cõtinet etiam ſuas & diuerſas pœnas. Prima enim pars regulæ imponit impetranti tria requiſita per illum obſeruanda. Primũ, quòd nomen, gradum, & nobilitatem poſſeſsoris, & cauſam quare poſſeſsori in beneficio ſic poſſeſso nullũ ius nõ cõpetat, in impetratione exprimat. Secũdum requiſitum, quòd impetrans poſſeſsorem ipſum infra ſex menſes ad iudicium euocari faciat. Tertium requiſitum, quòd cauſam deſuper infra annum vſque ad ſententiam diffinitiuam incluſiuè proſequi debeat & teneatur. Iſta ſunt tria requiſita, quæ ſi in ſua impetratione impetrans non ſeruauerit, ſed negligenter omiſerit, tres pœnæ illi infliguntur. Prima pœna, quòd impetratio erit nulla, & iſta pœna imponitur etiam de iure communi non obſeruanti formã, vt patet in.c. cum dilecta. de reſcri. Secunda pœna, quòd quæcunque inde ſecuta, ſunt etiã nulla. Tertia pœna, quòd ipſe impetrãs in damnis, & intereſſe poſ- *Hæc regula diuiditur in duas partes.*

ſeſſori tenebitur. Iſta eſt prima pars regulæ, quæ nullam mentionem facit de noua prouiſione, neque de gratia ſi neutri, nec de regreſſu, aut aliis ſuperius enarratis, ſed de iſtis tanquàm de rebus diuerſis in ſecunda parte regulæ fit mentio, quæ quidem ſecunda pars regulę tres alias pœnas grauiores continet, quæ imponuntur impetranti non ex eo, quia non ſeruauit requiſita regulæ, ſed quia per litis euentum cõſtitit illum nullum ius habuiſſe, ſed perperàm, iniuſtè, & de facto poſſeſsorem moleſtaſſe, & ſi improbum litigatorem eſſe, & propterea tanquam hominem lites iniuſtas exquirentem diɛtis tribus pœnis punitur, quæ commodum reipublicæ concernunt. Nam illæ tres primæ pœnæ in prima parte regulæ poſitæ priuatum ipſius poſſeſsoris commodum reſpiciũt. Et ideo impetrans in ſecũda parte regulæ grauius punitur, quia magis offendit poſſeſsorẽ, &, & rempub. quàm in prima parte regulæ. Nam magis poſſeſsorem moleſtaſse dicitur, qui iudicium indebitè vſque ad finem proſequitur, malitioſe ſeruádo regulam, ad effectum, vt illum maioribus moleſtiis & impenſis afficiat, quàm ille, qui non ſeruata forma regulæ, ſtatim deſiſtit, prout in prima parte regulæ, quod ſuaderi videtur ex. l. ſi quis legatum. & l. qui falſum. ff. de falſ. & l. damus. C. eod. titu. ex quibus Bar. in. d. l. ſi quis. poſt Dy. notabiliter dicit, quòd ſi notarius falſans ſcripturã deduxit eam in verã exiſtentiam teſtamenti, cum debitis ſolennitatibus, tunc notarius tenetur pœna falſi: quod non eſſet ſi non ad vltimum proſequeretur, vt ibi per eos. In prima igitur parte regulæ impetrans peccans in forma regulæ in minori diſcrimine cõſtituit poſſeſsorẽ, quàm quando eam ſeruat, & iudicium proſequitur vſque ad ſententiam, per quam impetrans, vt iniuſtus & improbus litigator conuincitur. Meritò regula iſta in ſecunda parte, quæ incipit ibi. Et ſi poſſeſsorem ipſum &c. diſponit, quòd ſi impetrans per iudicem repertus fuerit annalem poſſeſsorem iniuſtè ac indebitè moleſtaſse, tribus aliis pœnis caſtigetur. Prima pœna eſt, quòd quinquaginta florenos auri cameræ apoſtolicæ perſoluere tenetur. Secunda pœna eſt, quòd impetranti nullus alius quàm præmiſsæ vacationis modus, etiam per literas ſi neutri, aut ſubrogationis, vel aliàs, ſibi quo ad hoc, vt huiuſmodi beneficium ea vice conſequi, vel obtinere valeat, quomodolibet ſuffragetur. Tertia

Poſſeſſorẽ moleſtare.

Notarius falſãs ſcripturam.

tia pœna eſt,quòd beneficium in antea nullatenus litigioſum cenſetur. Dicebant igitur Domini,ecce,quòd in hac ſecunda parte regulæ fit mentio de literis ſi neutri, & ſubrogationis, quæ nouæ prouiſiones ſunt, vt dicit quædam deciſ.xj. vt lit. penden.in no.& diſponit,quòd nullatenus ſuffrãgentur.certe ſi iſtæ gratiæ acceſſoriæ,ſuperius ſub verbis illis,& quæcũque inde ſecuta, &c.comprehenſa cum principali impetratione,annullatæ fuiſſent,fruſtrà in hac ſecunda partæ regulæ diuerſa à prima annullarẽtur. Nam ſi eſſent iam nullæ, verba in ſecunda parte regulæ poſita,quo ad hoc vana & penitus fruſtratoria eſsent : quia illud quod iam nullum eſt, non poteſt amplius annullari,neque mortuus iterum occidi,quia priuatio præſupponit habitum cap.ad diſſoluendum. de deſpon. impub.&.l.decem.ff.de verb.oblig.vt igitur iſta concordentur eſt neceſſariũ dicere, quòd ſub prædictis verbis,quæcunque inde ſecuta,& cap.nouæ prouiſiones,neque alia ſuperius enarrata comprehendantur. Et iſta opin. poſt varias iuris informationes, & dominorum propoſitiones, & diſputationes præualuit. Nam in vna Salamantina parochiali de Teiada de anno M.D.xxxvij.coram R.D.Ioan.Mohedano cum diſcuterentur hæc eadem verba, & inde ſecu &c. poſita in regula de publicandis reſignationib. Rota concluſit ſub verbis dictę regulæ nouam prouiſionem non comprehendi. Et idem Rota tenuit in vna Abulẽ.beneficiorum coram me.ix.Decemb. M.D.xxxviij. pro Antonio Palenzuela cõtra Alphonſum Garillo. Nam voluerunt domini regulam Clementis.vij. reuocatoriam facultatis conclauiſtarum,quæ continet etiam prædicta verba inde ſecuta,&c.nõ comprehendere nouam prouiſionem.Moti inter alia per conſil.Rom.ccccxxxiii.qui voluit, quòd noua prouiſio ſuppleat diligentias ad regulam de publicandis: quæ quidem noua prouiſio ſi per dicta verba,& inde ſecuta,&c. poſita in dicta regula de publicandis, annullata fuiſſet,non induceret illum effectum. Hæc etiam opinio alia ratione adiuuabatur, quia noua prouiſio nihil aliud eſt, quàm quædam antiqui iuris confirmatio: & clarum eſt,quòd in generali reuocatione non venit actus confirmatus, vt no. gl.in verbo,pacta.in clem.dudum.§.nos etenim.de ſepult.cũ concord.de quibus per Fely.in.c.conſtitutus.in.iij.col.de reſcrip.Et quia etiam noua prouiſio eſt quædam mixta prouiſio &

Nullum quod eſt, non poteſt amplius annullari.

Actus confirmatus.

ſio & tamen in odioſis ſub ſimplicibus, caſus mixtus non cõprehẽditur, vt traditur cõmuniter per Do. in. l. ij. ff. de verb. oblig. Et ita etiam prædicta verba, & inde ſecuta, & cætera acceſſus, nec regreſſus comprehendere, tenuit Rota in vna Bergo men. canonicatus, & presb. corã Domi. Petra ſancta, vt annotauit D. Ioan. Baptiſta de Senis, quondam conſiſtorianus aduocatus in quibuſdam ſuis notis cauſarum, aſſerens ſe ita obtinuiſſe. De quibus meminit D. Iacob. de Nigris, vir certè illa ætate curioſiſsimus. Et etiam conſiſtorij aduocatus in quadam apoſtilla ſua ad iſtam regulam, & ita inuenio hæc Reuerend. bon. me. Laurentium Cardinalem Sanctorũ quatuor in memorialibus ſuis adnotaſſe, de quibus etiam idẽ Iacob. meminit. Et ratio prædictæ deciſionis fuit, quia acceſſus & regreſſus nullo pacto ſub dictis verbis, & inde ſequuta, &c. poterant cõprehendi: quia non ſunt principaliter gratiæ acceſſoriæ, nec in conſequentiam neceſſariam ab alia dependẽtes, ſed faciunt caput de per ſe, vt principales: & ideo ſub inde ſecutis comprehendi non debent.

Nouæ prouiſiões gratiæ ſi neutri. Non obſtant modo ea, quæ ſuperius pro contraria parte dicebantur, videlicet, quod nouæ prouiſiones gratiæ ſi neutri, ſubrogationes, & ſimilia, ſint gratiæ dependentes ab impetratione principali, quam præſupponunt, vt neceſſarium antecedẽs, vt dicit Gloſſator ſuper regula. lxij. col. iij. & ideo annullata impetratione principali acceſſoriæ gratiæ corruere debent: quia reſpondebatur, quòd licet verũ ſit, quòd noua prouiſio, & prædictę gratiæ præſupponant aliquem titulum, tã quã principale antecedens præcedere: nõ propterea ſequitur, ꝙ annullato principali corruat acceſſorium. & in primis hoc oſtenditur in noua prouiſione, quæ cõmuniter ſecundũ ſtylũ impetratur, quãdo gratia principalis eſt nulla. Nam verba nouæ prouiſionis hæc ſunt: Beatiſsimæ Pater, quia Orator dubitat gratiã ſibi factã viribꝰ nõ ſubſiſtere, ſupplicat igitur, &c. Ecce ergo ꝙ non eſt verum iſto caſu, ꝙ annullata principali gratia, noua prouiſio tanquã acceſſoria corruat, imò illa ſubſiſtit, & in illa principalis gratia, quæ nulla erat ſuſtentatur, præſertim, quia illa iuris regula, ꝙ annullato principali corruit acceſſoriũ, vltra plures limitationes, quæ à doctoribus in cap. acceſſoriũ. de reg. iuris. lib. vj. & in locis vulg. traduntur, habet vnam limitationẽ, quam ponit Bart. in. l. ita ſtipulatus. in. xij.

Annullato principali corruit acceſſorium.

in.xij.oppo.de verb.oblig.quæ facit multum ad propoſitum, videlicet, quòd illud procedit quando eſt eadem ratio, ſecus verò vbi diuerſa ratio concurrit: quia tunc annullato principali acceſſorium non reſcinditur, quod dictum Bart.latè cõprobat,& ſequitur Decius in dict.l.cum principalis.ff. de regu.iur.ſed in caſu noſtro eſt longè diuerſa ratio inter nouam prouiſionem gratiã ſi neutri, ſubrogationis acceſſum, & regreſſus,reſpectu ipſius gratiæ,ſiue impetrationis principalis, vt ſuperius oſtenſum fuit: igitur annullata impetratione, gratiæ acceſſoriæ prædictæ non reſcindentur. maximè, quia illa iuris conſideratio, videlicet, quòd actu principali annullato corruit acceſsorium,&c. procedit quando principale tollitur à iure communi,ſecus ab alia conſtitutione populi,vt eſt tex. in.l.fina.§.Lucius.ff.de cond.indeb.Et iſto modo,licet cauſa expiret reſpectu impetrationis principalis poterit in acceſſorio ſuſtineri,vt in.l.vtique.ff.de rei ven.& ſecundũ hoc verba hic poſita,videlicet,& inde ſecuta,quæcunque,&c.intelligentur de aliis acceſſoriis,exceptis præmiſsis,vt de citatiõe,proceſſu cauſæ,de poſſeſsione vigore dictæ impetrationis capta. item de ſententia & ſequeſtro inde emanato,vel de aliis ſimilibus actis iudicialibus,quæ numerantur in.c.quoniam contra.de prob.Et ſpecialiter,quòd ſequeſtrum virtute ſententiæ emanatum,etiam annullatum cenſeatur,tenuit Rota in quadam cauſa,de qua mentionem facio ſuperius in quinta quæſtione iſtius regulæ,circa fin.Etvlterius prædicta verba,& inde ſequuta,quid comprehẽdant,vel ſignificent,notabilem.q. ponit Card.in.c.quia diligentia.in.iij.quæſt.& ſequen.de elect.& aliam in.c.ad petitionem.de accuſat. quæ omnia ſunt notanda ad intellectum iſtius regulæ.

QVAESTIO SEPTVAGESIMANONA.

QVAERO,ex quo Papa in finalibus verbis iſtius regulæ diſponit beneficium in antea litigioſum non fuiſſe, quid oportuit ſuperius dicere gratiã ſi neutri, vel ſubrogationis impetranti non prodeſſe,cum eo ipſo,ꝙ beneficium in antea litigioſum non fuit, & ceſſat lis dictæ gratiæ ſi neutri, vel ſubrogationis exitum non habeant,cum ad eorum eſſentiam litem requirant,ſicut piſcis aquam ex poſtulat, iuxta deciſ.viij.de reſcrip.&.xvij.de præben.in no. *Beneficiũ litigioſũ.*

SOLVTIO.Si rectè omnia verba conſiderentur,nõ ſunt

 ſuperflua.

ſuperflua. Nã ſtant iſta ſimul, quòd hodie beneficium in antea litigioſum non fuiſſe decernatur, & quòd gratiæ ſi neutri & ſimiles legitimo tempore, & durante lite, impetrãte etiam lite, poſtea ceſsante ſubſiſtant. Et ideo pro vera ſolutione eſt aduertendum, quia vt in proxima ſuperiori quæſt. diximus, regulam iſtam duas partes continere, quas impetrans in ſua impetratione ſeruare tenetur, & quælibet pars regulæ ſuas pœnas, & inter ſe diuerſas habet. Nam in prima parte regulæ impetrans illam non ſeruans non ita acerbè punitur, ſicut in ſecunda. Ratio eſt, non obſeruando primam partem regulæ, licet puniatur: non tamen adhuc detecta eſt in iudicio eius improbitas, quam quia lex multũ abhorret, iuxta ea quæ ſcribit And. Sicul. in conſil. xxxj. in. iij. colu. volum. iiij. propterea in ſecũda parte acerbius punitur. Et ideo ita in ſecunda parte impetrans punitur, quia iam iudici per litis euentum conſtat impetrantem improbum, ac moleſtatorem fuiſſe, & tali caſu gratia ſi neutri, vel ſubrogationis in pœnam eius impediuntur, & tunc cum beneficium decernitur litigioſum non fuiſſe, & tali caſu neceſsarium fuit decernere gratias ſi neutri, vel ſubrogationis impetranti non prodeſſe, quia illa verba, videlicet, beneficium litigioſum non cenſeri de neceſsitate, non inferebant nullitatem dictarum gratiarum, quia illæ impetrari potuerunt ante improbitatem impetrantis detectam, & ſic legitimo tempore. Ponamus enim impetrantem re ipſa, & in veritate optimum ius fouere, ſed quadam negligentia (vt ſæpe fit) non obſeruaſſe primam partem regulę, & facta citatione moritur poſſeſsor, quis dubitat hoc caſu ſubrogationi locum eſſe, quæ iſto caſu per regulam iſtam nõ impeditur, niſi ita demum quando impetrans in ſecundam partem regulæ incideret, videlicet, quando eius improbitas per euentum litis per probationes, vel aliter à iudice detecta eſt: tunc enim iuſtum, & neceſsarium eſt gratias ſi neutri, vel ſubrogationis calumnioſo, ac improbo impetranti non ſuffragãtur, quod procedit etiam ſi dictæ gratiæ, & tempore improbitatis detectæ, impetratæ nõ fuiſſent, ſed eo tempore quo adhuc eius malitia in propatulo non fuit. Dico igitur ꝙ verba prædicta regulæ, ita demum ſuperflua eſſent, ſi ſummus pontifex hic gratias tantum annullaret, quæ impetratæ fuiſſent tempore detectæ improbitatis. Nam ex quo illo tempore beneficium

Improbitas à lege magnopere deteſtatur.

Impetrantis improbi & calumnioſi malitia.

neficium decernitur litigioſum non fuiſſe,dictæ gratiæ eo ipſo nullius momenti forent,non ſolum eo reſpectu,quia non videretur honeſtum improbos litigantes per indirectũ ad beneficium à quo ceciderunt admitti,nec ex eorum malitia per viam iſtarum gratiarum commodum conſequantur,& quod in lite improba amiſerunt,hoc modo recuperent:ſed quia hic tẽpore improbitatis lis annullatur quo caſu dictæ gratiæ impetrari non poſſunt,quæ,vt dixi, ita litem pro ſui eſſe requirunt,ſicut piſcis aquam.Et ideo dictas gratias tali tẽporeimpetratas annullare ſuperfluũ videretur,quod non eſset quando gratiæ ante improbitatem probatã impetratæ,effectu priuantur,vt hic,quia tali caſu verba illa ſunt neceſsaria,nec vltima verba ad comprehendendum iſtum caſum ſufficiebant, niſi hoc Papa per prædicta verba exprimeret. Intelligentur igitur prædicta verba de gratia ſi neutri, vel ſubrogatiõis ante tempus improbitatis ipſius impetrantis,nam de impetratis pòſt, vt dixi,non fuit neceſſarium hoc ſtatuere.

Et eſt vlterius aduertendum,quòd hoc dictum eſt,beneficium in caſu prædicto non cenſeri litigioſum, inductum fuit in odium impetrantis. Nam ſi hoc illi proficuum foret, litigioſum non cenſeretur, nec ex eo, quod quis pœnam mereтur,præmium,ſeu commodum conſequatur, contra not.in.l. quod fauore.C.de legi. & ea quæ latè ſcribit Andreas Sicul. in.c.fin.colum.j.de pecul.cle.Et talis interpretatio ſemper in odium & damnũ puniti fieri debet,vt idem And. Sicul.probat in.c.eam te.col.v.de reſcrip.

QVAESTIO OCTVAGESIMA.

QVAERO,quia dictũ eſt ſuprà,quòd regula in ſua prima parte annullat impetrationẽ, & omnia inde ſequuta, quæcunque ſub quibus citatio, proceſſus, ſententia, & reliqua omnia, quæ continentur in. c. quoniam.de probat.quibus annullatis, beneficium litigioſum dici non poterit, cũ lis cum ſua cauſa hic annulletur & extinguatur.ſi ita eſt,quare regula hic in ſecunda ſui parte decernit beneficium nõ eſſe litigioſum,ſi iſte idã effectus reſultat ex pœna,& verbis in prima parte poſitis. *Beneficiũ litigioſũ.*

SOLVTIO.Verum eſt,quòd impetrãs in prima parte regulæ peccans punitur in prædictis,videlicet,quia omnia acta iudicij extinguuntur,iuxta ea quæ ſcribit Oldra. conſil.j. *Impetrãs in prima, &c.*

inter

Citatio initium iudicio præſtans.

inter quæ adnumeratur citatio,quæ initium iudicio præſtat, vt in cap.quoniam contra.de proba.& in.§.fin.inſtit.de pœna tem.lit. & ſic deficiente citatione nulla erit lis, & per conſequens beneficium litigioſum non erit. Sed in ſecunda parte hoc idem fuit neceſſarium declarare,videlicet, quòd beneficium non eſſet litigioſum, ex eo, quia ibi omnia acta iudicij valebant,ex eo,quia impetrâs ſeruauerat regulam, & illæ pœnæ in ſecunda parte regulæ impetrâti non imponuntur, propter regulã non ſeruatam, ſed quia conſtitit iudici per euentum litis impetrantem, nullum ius habuiſſe, ſed temerarium & improbum litigatorem fuiſſe: vnde licet obſeruaret regulam,nihilominus illas pœnas propter ſuam improbitatem ex defectu ſui iuris incurrit: vnde ſi Summus Pontifex hic in ſecundo caſu regulæ non decerneret beneficium non fuiſſe litigioſum,vera lis maneret ex quo acta in ſecunda parte regulæ non annullantur,ſed tantũ in prima,& in hac ſecunda parte præſupponuntur eſſe valida propter obſeruatam regulam. Neceſſarium igitur fuit in pœnam temerarij, & calumnioſi litigatoris hoc decernere,quod in prima parte regulę neceſſarium non fuit,ex quo per annullationem impetrationis, & inde ſecutorum hoc tacitè colligebatur: & ſic habes rationes diuerſitatis primæ & ſecundæ partis regulæ,quo ad iſtum articulum,quod eſt notandum.

QVAESTIO OCTVAGESIMAPRIMA.

Acta iudicij.

Poſſeſſor annalis cõuentus poſt citationem.

QVAERO,ponamus impetrantem non ſeruaſſe primã partem regulæ,propter quam negligentiam,etiã ſi milies foueret bonum ius,eius impetratio,& omnia acta iudicij annullãtur, nunquid interim poſſeſſor annalis cõuentus poſt citationem à tali impetrante factam poterit dici pacificus, ad effectum vt fieri poſſit triennalis?

SOLVTIO. Si hoc tenetur pro conſtanti,prout ſuperius dictum eſt,omnia iudicij acta cum impetratione ob non ſeruatãm formam corruere, quod in notabili caſu tradit Card. in.c.ad petitionem.de accuſ.& Bald.in.l.fi.C.de Lat.lib.tol. nemini dubiũ erit per citationẽ impetrantis emanatã,& modo prædicto annullatã,nec pacificam poſſeſſionem,nec tempora interrumpi, vt latiſſimè dixi ſuperius.q.xlv. Nã quo ad hoc,vt litis pendẽtia inducatur,oportet citationem eſſe legitimam,vt not.per glo.& Card.in cle.ij.vt lit.pend.& per cõ-

ſequens

ſequens per citationem nullam, nulla poteſt introduci præſcriptionis interruptio, vt probatur in.l. ſi pater. C. ne de ſta. defunct. & per Archi.in.c.non ita. ij.quæſt.j. quibus ſtantib⁹, concludendum erit poſſeſſorem fieri poſſe interim triennalem: & hoc, quod dictum eſt, non ſolum ex verbis regulæ, ſed etiam ex mente præſumpta diſponentis, ex qua regula interpretationem capere debet, colligitur, vt in. c. venerabilis. de præbend.l.pater Seuerinam.§.conditionum.ff. de condit. & demon. Nam licet regula facta fuerit in odium litigantium, & ſecūdario in fauorem poſſeſſoris, arg.not.in.l.finali. C. de edic.di.Hadri.tol.fauet tamē intentioni cōdentis, quæ fuit, ne per dictas temerarias impetrationes, poſſeſſores detrimēto interruptionis poſſeſsionis plectantur, & dicti impetrantes ſua damnata temeritate ea iactura illos afficiant: ergo ꝙ nulla cenſeatur facta interruptio, prouenit ex præſumpta mēte condentis, quæ interpretatione adiuuanda eſt.d.capitulo, venerabilis. Nam ſi de hoc expreſsè interrogatus fuiſſet, vtique idem reſpondiſſet, & illud debet habere pro expreſſo, iuxta notata in.l.tale pactum.ff.de pactis. & in Clementina finali.de reſcriptis.

Præſcriptionis interruptio.

In odium litigantiū regula facta.

QVAESTIO OCTVAGESIMASECVNDA.

Beneficiū litigioſum

QVAERO, nunquid illæ pœnę L.florenorum, & quòd beneficium non cenſeatur litigioſum, &c. poſitæ in fine iſtius regulæ referantur ad omnes caſus præcedentes etiam contentos in prima parte regulæ, an verò referri debent ad ea quæ in ſecunda parte regulæ continentur?

SOLVTIO. Videtur, ꝙ dicta pœna in fine appoſita reſpiciat omnia præcedētia, iuxta doctrinam Baldi in.l.quiſquis.in primo notabili.C. ſi cert. pet. quia pœna appoſita in vna parte eiuſdem conſtitutionis, refertur ad aliam, vt not. Ludouic.Rom.in.l.fina.ff.de in ius voc. & eſt de hoc glo.in verſic.omnino.in capitulo, ſi poſtquam.de electìon.lib.vj. & glo.in clem.fina.§.fi.de pœnis.& not.Card.in clem.ſtatutū. in.iij.col.&.iij.oppo.de elect.Gemin.in cap. vbi periculum. §.nulli.de elect.& in.c.j.in fin.de poſtul.prælat. lib.vj. & eſt gloſſ.notab.in verſic.eccleſia.quam ibi notat Abb.in cap. de multa de præben.cum ſimil.Itaque ex iſtis infertur, quòd impetrans, qui non citauit infra ſex menſes poſſeſſorem annalē, vel ſi citauit, & non proſecutus fuerit infra annum cauſam,

Pœna appoſita in vna parte, &c.

quòd

quòd puniatur pœnis contentis in iſta vltima parte regulæ.

Suadetur hoc, quia impetrans non ſeruans primam partem regulæ punitur in nullitate impetrationis,& inde ſecutorum,& ſic citatio facta vigore illius proceſſus,ſententia,& inde ſequuta erunt nulla, ſi nulla eſt citatio? ergo beneficiũ nõ remanebit litigioſum,quia citatio nulla non inducit litem,vt latius probabo in regula de triennali,vbi accidit caſus. Itaq; ex iſta annullatione ſequitur in conſequentiam iſta alia pœna,quòd beneficiũ litigioſum non cenſetur,quia ſublato diſpoſito omnis ſequela,vmbra,& effectus cauſatus tollitur. ad hoc glo.ſing.in cle.j.de immun.eccleſ.

Clauſula in fine appoſita ad ſuperiora non refertur.

Tamen iſtis non obſtan.contraria opin.videtur verior, videlicet,quòd pœnæ poſitæ in iſta vltima parte regulæ non referantur ad omnes partes ſuperiores.Ratio eſt,quia quando clauſulæ ſuperiores habent ſuam propriam & ſpecialem determinationẽ,clauſulæ,ſeu qualitas in fine appoſita ad ſuperiora non referũtur,vt eſt text.in cap.cum dilectus, de dona. & tenet Abb.in.c.cauſam.col.iij. de reſcrip. & ſequuntur ibidem communiter Doctores.ſed in caſu noſtro partes præcedentes iſtius regulæ habent ſuam ſpecialem determinationẽ, quia ſi impetrans non citauerit infra ſex menſes, & proſecutus fuerit cauſam infra annum,& alia,quæ in principio regulæ enumerantur,non ſeruauerit,triplici pœna punitur, videlicet,quia imperatio. & inde ſecuta, quæcunque annullantur, ac parti læſe in damnis & intereſſe condemnatur:& ſic ſecundum qualitatem delicti impetrans habet ſuas pœnas. Nõ igitur iuſtum videtur alijs tribus pœnis in fine regulæ poſitis puniri,ex quo illæ tres pœnæ reſpiciunt caſum diuerſum,& habent ſuam determinationem de per ſe.Præſertim,quia abſurdum videretur , quòd quis vltra condignum puniatur : vt in capitulo,non afferamus.xxiiij.q.j.& not.Docto. in cap. at ſi clerici.de iud.& in.l.ſancimus.C.de pœnis. quo caſu vbi ex aliquo facto abſurdum ſequitur, vel conſiderari poteſt clauſula in fine appoſita,ad præcedẽtia nõ refertur,vt dicit Abb. in.c.eccleſia.el vltimo.per illum tex.de elect.Preſertim,quia quando in vna diſpoſitione diuerſi ſunt §. ſiue partes, pœna appoſita,in vltima parte non extenditur,nec refertur ad alias partes habentes diuerſam rationem,vt not.Imol.& Card. in cle.ſi.§.ſi.in.ſi.per glo.ibi.Et ita ex iſtis poterunt ea quæ

Pœna appoſita in vltima parte &c.

ſuperius

ſuperius pro parte contraria dicta fuerunt, limitari & reſolui, vltra quæ videnda ſunt ea quæ dixi latius in.§.pœnales. inſtitut.de action.

Non obſtat etiam ꝙ per annullationē actorum, & ſic citationis factam contra non obſeruantem primam partem in neceſſariam conſequentiam deſinat beneficium litigioſum, quia reſpondetur, acta hîc annullantur, prout exnunc, id eſt tēpore quo datur de regula: & tunc verū eſt dicere ceſſare litis pendentiam. ſecus verò in præteritum, id eſt ab initio, quia à principio antequam exciperetur de regula, per citationem inducta fuit ſemel lis, & licet poſtea allimentum eius tollatur per annullationem actorum, effectus tamen per prius conſumatus vigore illius non tollitur: quia effectus conſumati ſemper durant, licet tollatur cauſa quæ illos cauſauit, vt in.l.fina. ff vnde lib.l.ſi cognatis.ff.de reb.dub.l.quicūq;.§.ſi.ff.de publicia.&.l.antepenul.C.de inſtit.& ſubſtit.&.l.j.§.j.C. de vſucap.transfor.tradit Decius in.c.j.de iud.& in.c.cū ceſſante.de appel. Nam mortuo pictore remanet pictura, & mortuo genitore remanet genitus, vt dicit Bal.in.l.generalite.C. de epiſc.& cler. Remanebit ergo beneficium litigioſum, dato quòd annulletur prouiſio & proceſſus: nec poterit talis poſſeſſor ſemel conuentus iuuari poſſeſſione triennali, tanquàm quòd eius poſſeſſio maneat pacifica, & non fuerit interrupta, ſecus tamen eſt in vltima parte regulæ, in qua iam per ſententiam iudicis, impetrantem iniuſtum & improbum fuiſſe conſtat: quia tali caſu vltra alias duas pœnas illa etiā imponitur, quòd beneficium in antea non cenſeatur litigioſum: & ſic pondera verbum antea, quòd concernit initium litis, ad differentiam, quòd in primo caſu regulæ non deſinit eſſe litigioſum: & ratio eſt, quia in primo caſu regulæ non conſtat adhuc impetrātem calumnioſum fuiſſe. Nam propterea quòd non ſeruauit formam hîc traditam, improbus non iudicatur, quia improbitas & moleſtia concernit vexationem de facto: & poſſunt iſta eſſe ſimul ꝙ aliquis nō ſeruauit primam partem regulæ, & tamen quòd verè competat illi ius, quia donec non fuerit declaratum per iudicem dici non poteſt illi ius non competere, iuxta ea quæ dicit Egid. deciſ. ciij. incip. non dicitur conſtare. tenet Archid.& Ioan.And.in.cap.ſi beneficia.de præbend.lib.vj. Sed in vltima parte regulæ peccatur

Effectꝰ cōſumati ſemper durāſ.

Antea verbu initiū litis cōcernit.

tur nõ ſolũ in tranſgreſsione formæ traditæ,ſed etiã in defe-ctu iuris,ex quo improbitas arguitur,vt dicit Abb.in.c.calũ-niam.in.ij.col.de pœnis.Nam quando de meliori iure poſſeſ-ſoris conſtat,tunc impetrans in mala fide cõſtituitur, ex qua temeritas litigãdi cauſatur,vt dicit Bar.in.l.ſi quis inficiatus. ff.depoſiti.& in.l.eum quem temerè.ff.de iud.nimirũ igitur ſi tot pœnis punitur,poſtquam perperàm,de facto,& iniuſtè poſſeſſorem vexauit.

QVAESTIO OCTVAGESIMATERTIA.

Annullare titulũ impetrantis.

QVAERO,quare exceptio iſtius regulæ annullat titulũ impetrantis,& exceptio regulæ de triennali non?

SOLVTIO. Quia in regula iſta ponũtur plura requiſita,& qualitates,quas tenetur impetrans exprimere in ſua impetratione,videlicet,nomẽ,gradus,nobilitatem poſſeſſoris,& quot annis ille poſſedit,& huiuſmodi reliqua,quorum taciturnitas in aliquibus eorum reddit gratiam nullam, etiã de iure communi ſi opponatur.Nam de iure communi in impetratione requiritur,quòd mentio de poſſeſsione viuẽtis fiat, aliàs impetratio eſt nulla, vt tradunt Doct.in capit. cum noſtris. de conceſſ.præbend.& Felyn.latè in cap.in noſtra.in.xxxvj.correll.de reſcrip.Sed iſta non militãt in regula de triennali,quia impetrans ad nullum requiſitum obligatur,ſed pœna illa ſuſpenſionis gratiæ ibi propter negligentiã impetrantis inducitur,quæ quidem negligentiæ pœna non erit perpetua,ſed durabit viuente poſſeſſore, ſed in regula iſta pœna eſt perpetua:quia annullatur ipſo iure impetratio, & titulus reducitur ad non titulum,non autem ſuſpenditur, vt in regula de triennali.

Mentio de poſſeſsione viuentis fiat.

QVAESTIO OCTVAGESIMAQVARTA.

Annus an currat impetranti, &c.

QVAERO,an annus de quo iſta regula loquitur,currat impetranti,qui ignorabat aliquem eſſe annalem poſſeſſorem?

SOLVTIO. Dicendum videtur quòd non, quia licet regulariter aliæ præſcriptiones contra ignorantem currant, vt eſt tex.in.l.fin.C.de longi.temp.præſcrip.Tamen præſcriptio annalis non currit probabiliter ignoranti, vt patet in.l. cum ſex.ff.de ædil.edict.quia vbi lex non notat culpã,annus non incurrit niſi à die ſciẽtiæ.cap.cum ſeruorum.de ſer.ord. tradit Bald.in.c.fin.de prohib.feud.alien.

Præſcriptio ãnalis. Annus nõ currit,vbi &c.

Tamen

Tamen iſtis non obſtantibus crederem cōtrarium eſſe verius, vt aliquid plus operetur regula iſta quàm diſpoſitio iuris communis. arg. eorum quæ dicit Barto. in. l. iij. §. ſi rem. ff. de leg. iij. Præſertim, quia ſi contrarium diceremus, poſſent infinitæ fraudes contra poſſeſſores committi: inueſtigare igitur debet impetrans poſſeſſorem, vel procurare prorogationem regulæ, aut ſaltem eius prorogationem, quæ denegari non ſolet, quouſque inueniat poſſeſſorem. Et ad contraria reſponderi poteſt, ex his quæ Bartol. ſcribit in lege prima. §. ſi quis autem propter. ff. de itin. actuque priuat. & ea quæ latius tradunt Moder. in tract. præſcript. fol. xxxvij. in. iiij. column. alias non faciens diligentias prædictas excludetur exceptione regulæ, quia vt dicit Ludoui. Rom. in cōſ. ccccxxxj. non terminans cauſam infra annum ſibi datum, cenſetur gratiæ ſuæ renuntiare, vt ibi per eum. Sed pro prima opinione faciunt ea quæ dicit Gloſſator in fin. commenti regulæ de publicand. reſig. & ibi dicetur.

Plus operatur hæc regul. quā diſp. &c.

Prorogatio.

Renuntiare gratiæ.

REGVLA DE TRIENNALI POSSESSORE.

ITEM *ſtatuit & ordinauit Dominus noſter, quòd ſi quis quæcunque eccleſiaſtica beneficia qualiacunque ſint abſque ſimoniaco ingreſſu ex Apoſtolica uel ordinaria collatione, aut electione, & electionis huiuſmodi confirmatione ſeu præſentatione & inſtitutione illorum, ad quos beneficiorum huiuſmodi collatio, prouiſio, electio & præſentatio, ſeu quæuis alia diſpoſitio pertinet per triennium pacificè poßederint. Dummodo in beneficiis, ſi diſpoſitioni Apoſtolicæ ex aliqua reſeruatione generali in corpore iuris clauſa reſeruata fuerint, ſe non intruſerint, ſuper eiuſdem beneficiis taliter poſſeßis moleſtari nequeant. Necnon impetrationes de beneficiis ipſis ſic poſſeßis factas, irritas, & inanes cenſeri debere decreuit, antiquas lites ſuper illis motas penitus extinguentes.*

PRAEFATIO.

NOTABILIS

Hæc regula vnde originẽ habuit.

NOTABILIS & quotidiana eſt materia iſtius regulæ & per plures altercationes in curia & foro ſæpe diſcuſſa. Ideo eam pro tenui facultate mea plenius attingam.

Habuit originem iſta regula à decreto quodam Baſilien. concilij ordine. viij. vt dicunt Moder. quidam in tract. elect. fol. lxxxvij. & Gloſſator hic, & ante ipſos Fel. in cap. ſicut. in xvj. col. de re iud. à quo quidem concilij Baſilien. decreto fuit ferè ad verbum tranſcripta, paucis omiſsis, additis, vel immutatis. Et licet prædictum decretum conſilij ſit antiquum, æditio tamen iſtius regulæ moderna eſt, & fortè magis recens, quàm regula de annali: quia illa incipit ab Eugenio, iſta verò à tempore Calixti, qui primus eam in vſum tradidit, addita vna clauſula poſt illa verba, ſe non intruſerint, &c. quę in Modernis regulis omiſſa fuit, quæ eſt iſta, videlicet & cauſæ ſuper iſtis beneficiis, ab anno proximè tranſacto proſecutæ nõ fuerint, &c. Hadrianus verò. vi. plura ad iſtam regulã addidit. Primum ibi dum dicebatur, ex Apoſtolica vel ordinaria collatione, &c. addidit iſta verba, ex quouis titulo apoſtolico, &c. & hoc fecit ad effectum, vt iſta regula comprehenderet commendas: ſuper quo antea in Rota dubitabatur. Secundo in fine regulæ, ibi. antiquas lites, &c. fuit additum, ſuper illis contra quoſcunque huiuſmodi poſſeſſores in eiſdem beneficiis prædeceſſoris penitus extinguendo. Et hoc fecit ad tollendum dubium, quod fiebat ex deciſ. x. vt lit. pendent. in no. videlicet quòd lis ſemel per prædeceſſores introducta afficiebat beneficium, donec per ſententiam eſſet finita, ita ꝙ interim poſſeſſor pacificus dici non poterat, quod eſt per. d. clauſulam ſublatum: quia licet predeceſsori fuerit mota lis, ſi ſucceſsor poſtea per triennium poſsideat, defenditur iſta regula, quæ hodie eſt in vſu, & non prædictum concilium Baſilien. & licet decretum illud concilij prædicti, cum ſit perpetuum, videbatur magis efficax, & maioris authoritatis in deciſionibus cauſarum, ad cauſandum effectum iſtius regulæ, propter rationem quam ponit Abb. in. c. prudẽtiam. in princ. ff. de offi. deleg. Tamen quia illud conſilium receptum non fuit, niſi in certis caſibus expreſsis ibi per Eugeniũ: ſummi põtifices authoritate illius vti noluerunt, nec ſic tacitè illud approbare viderẽtur. quod ex eo apparet: quia in iſta regula nullã de eo mentionẽ fecerunt. Et illud conſilij decretũ, & regula

Author huius regulæ quis fuerit.

Conciliũ Baſiliẽ. in quibus caſibus fuit receptum.

la iſta cum illo concordãs, fortè fundamentum acceperunt ab æquitate.l.properandũ.C. de iud. quæ lites triennio terminare voluit: vel á ratione.l.j.ff.de vſucap. quæ in vſucapione rerum mobiliũ triennium induxit, in pœna negligentium eas: vel fortaſſe regula iſta fomentum habuit à Chalcedonẽſi concilio, quod eccleſiarum parochias, vel poſſeſsiones per trienniũ quietè, & abſque vi poſſeſsas, inconcuſsas manere voluit, de quo quidem concilio Chalcedonenſi factum fuit poſtea decretum antiquum, quod ſcribitur in libro membrano vetuſtiſsimo decretorum, & conciliorum ſedis Apoſtolicę lib.v.cap.xxvj.vtcunque ſit, negligentia non petentis ius ſuũ in cauſa fuit, vt prædictæ conſtitutiones æderentur. Quam quidem negligentiam cum myſterio Papa hic conſiderauit, beneficia in hoc rebus mobilibus comparans, quæ etiã fragilia ſunt, & ſicut res mobiles ad tempus durant, vt inferius dicetur. Nec mirandũ ſi triennalis poſſeſsio tantum roboris tribuat iuri inualido, cum etiam homo ipſe, cuius gratia beneficia inuenta fuere, ſi ab initio malus ſit, triennio de malo bonus fieri præſumitur, vt dicit tex. notabilis in.§.ſancimus. in authen.de monac.& not. And. Sicul. in repet. cap. teſtimonium.de teſtib.& Felyn.in.c.cum deputari.in prin.de iud.& ante ipſos Rom.in conſilio. ccxxxvj. in.iij. col. multa enim ſingularia priuilegia præter cõmunes regulas, etiã apud Philoſophos hic numerus ternarius vſurpauit ſibi, quæ recenſere extra propoſitam quidem materiam videretur, cum de hoc ſatis ſupérque Clichthoueus in libello quodam, quem de myſtica numerorum ratione ædidit, ſcribat: & Syluius in grypho Auſonij omnia tenarij numeri loca commemoret, quæ forte curioſum inter legendum detinere aliquando poſſent. Et Ludouicus Viualdus in opere regali, de laudibus trium liliorum.lxxiiij.laudes iſtius numeri ternarij ſcribit quæ ibi videri poterunt. Sed iam rem ipſam aggrediamur.

Triẽnalis ſi ab initio malus ſit, &c.

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR quæro, quare magis in tuẽdis poſſeſsoribus triẽnium quàm decenniũ, vel aliud tempus præfixit Papa?

SOLVTIO. Poſſet capi ex dictis And. Sicu. in clemẽ.j. in.iij.col.nume.17.de elect. qui dicebat trienniũ præfixum à lege.vſucapioni fuiſſe arbitrariũ, cum ſit iuris poſitiui, prout aliàs in ſimili dicebat glo.in verbo, ratus.in.l.j.§.pueritiã.ff.

Trienniũ, decenniũ.

de poſtul.ita quòd idẽ videtur dicendũ in caſu iſtius regulæ.

Tamen aduertendum eſt, quia licet iſta ratio arbitraria aliquando ad aliquas leges temporis præfinitiuas dari poſſet: nõ tamen in omni caſu,& ad quamlibet legem quadrabit, præſertim quando in lege aliqua ratio ſaltem in genere reddi poteſt, vt dicit Archid.in. c. Nabuchodonoſor. col.ij. xxiij.quæſt.iiij.declarat Fely.in cap.ſi quando.in.viij.& ſeq. col.de reſcript.& Bald.in.l. non dubium. in.ij.col. C. de leg. Nam conari prius debemus, quoad fieri poſsit,ne legem ratione mancam, velut euentualem, pro arbitio, & fortuito conditam dimittamus: quin potius in ea oportet nos aliquã rationem,fortè etiam non omnino concludentem inuenire, vt dicit domi.Anto. in cap.non debet. de conſang. & affini. Melius enim eſt legem aliqua ratione,etiam fatua defendere,quàm nudam,& ſine aliqua ratione dimittere, vt Moder. dicunt in.l.cum filio.de leg.j.quod obſeruauit gloſ.in.l. Eunuchis.C.qui teſta.facere poſ.quę fatuam rationem ad illam legem, cum aliam non haberet ſcripſit. Quod iure factum fuiſſe Doct.exiſtimarunt, ne legem ſine ratione dimitteret: quia,vt vulgò dici ſolet,lex ſine ratione, corpus eſt ſine anima. Nam rationem animam legis eſſe omnes affirmant.in.c. ſecundo requiris.de appel.& in.c.fi.de reg.iur.lib.vj.Et ideo quando lex non continet rationem expreſſam, debemus in ea,quando aliã non inuenimus,rationẽ etiam remotam fingere: & illa ſufficit, vt dicit Abb.in proœ. Greg.in.viij. col. verſ.primo not.& Dom.in.c. quanuis.el.ij.§. fi.circa fin. de præbend.lib.vj.Et ob eã cauſam glo.iij.in.l. filium.C. famil. herciſc. reprehendit illos,qui non aliter inueſtigata ratione legis, ad quamlibet oppoſitionem legis reſpondent ibi eſſe ſpeciale,quod etiam deridet Iaſ.in auth.quas actiones.in. ij. col.C.de epiſc.& cler.& in.l.ſi ex toto.col.ij.de leg.j. debemus enim ſpeculari rationem,etiã contra verba legis, ne lex ſine ratione videatur,vt dicit Cynus in.l.non dubium.C. de legi. Quod imperatorem feciſſe conſtat in.§.igitur.in proœ. Inſtitutionum. nam ad partiendum Inſtitutionum opus in quatuor libros,ratione magis colorata,quàm cõcludenti ſit vſus:ne fortè librorum diuiſionem pro arbitrio factam fuiſſe diceremus. Quod etiam Papa nos facere docuit in.c.non debet.de conſang.& affinita. quo loco ad reducendos conſanguinitatis

Legẽ aliqua ratione etiã fatua defendere melius eſt, quã, &c.

ſanguinitatis gradus ad quatuor, nō rationibus arbitrariis & fortuitis, ſed perſuaſiuis mouetur, vt ibi patet.

Apparet ergo quòd non ilico, quòd lex ſtatuit aliquid fieri ſub certo temporis ſpatio, ſeu terminū dierum pręfinit, dicere debemus hoc ſine ratione: ſed ex libito voluntatis, & pro arbitrio principis factū fuiſse. Inueſtiganda eſt igitur ratio, qua legē fuiſſe ratione conflatā facile dignoſcamus, ne aliàs ſine ratione reſpondentes meritò rideamur, iuxta tex. in.c.ſi ex bono.de pœni.diſtinc. iiij. & probant quidam Moder.in tract.extēſio.col.iiij.facit Oldr.conſil.xciij.col iiij.quæ omnia in caſu præſentis.q.militant. Nam cum regula iſta rationem non aſsignet, quare Papa potius triennium, quàm aliud tempus in beneficiis præſcribēdis induxit: debemus nos eam ex mētę, vel cōiecturis potius elicere, quàm arbitrari Papam triennium huiuſmodi, arbitraria & caſuali quadam ratione introduxiſſe. Ratio igitur, quæ mouere potuit ipſum Papam ad triennium magis ſtatuendum, quàm aliud tempus, iudicio meo potuit eſſe multiplex. Prima fuit frequentia & celebritas iſtius numeri ternarij, quo tam ſæpe legiſlatores & philoſophi vſi fuerunt, quos Papa in lege iſta condenda imitari voluit. Nam modeſtiæ plenum iudicatur, ſi principes in legibus condendis conſuetudines, & mores maiorū ſequantur, propter rationes quas adducit Rom. in conſil. cccxxvij. colū.ij. Conſtat igitur veteres legumlatores in actibus iudicialibus & extraiudicialib. multum huic numero ternario tribuiſſe, quod ex multiplici legum numero de ternario numero loquentium, facilè deprehendi poteſt. Nam in primis Papa ad hoc triennium conſtituendum potuit moueri, ex forma iudicij tradita in.c.forus.de verb.ſig. quæ ex ternario numero, tanquā ex re perfectiſsima, iudiciū diffiniuit, ex principio, medio, & fine: id eſt, iudice, actore, & reo. Eſt enim hic numerus, vt inquit Dionyſ. Halicarnaſſæus lib.iij. hiſtoriarum, omni diſceptationi conuenientiſsimus. Regula igitur iſta, quæ iudicialis eſt, debuit tali numero cōformari. In quo genere aliud exemplum ad imitandum habuit ſummus Pontifex, poſitum in.l.properādum.C.de iud. vbi tota concertationis ſpecies, & iudicialis controuerſia, tribus inſtantiis terminatur. Et ita etiam in.l j.C.de fideicom. per triennij præſtationem Imperator fideicommiſſum induxit. & in.l. quæcunque

Ternarij numeri frequētia & celebritas.

Cōtrouerſia iudicialis tribus inſtantiis terminatur.

Fideicommiſſū per triēnij præſtationem īducitur.

cunque.C.de apoch.publi.lib.x.tantũ operari voluit triennij continui ſolutionẽ,quòd per eam voluit liberationem præcedentiũ annorũ arguere. Ex quorũ iurium expẽlo & raitone, putabat Decius, vir alioquin omnium temporum & horarũ curioſiſsimus,in.l.ſi certis annis.col.ij. C. de pact.triennium iſtius regulæ inductũ fuiſſe : non autem pro arbitrario & libito voluntatis Papæ. Aliud etiam magis proximũ imitationis exemplum habuit Papa ad trienniũ ſtatuendum ex.l.j.ff. de vſucap.quæ propter negligentiã, ac non petentis ius ſuũ deſidiam,vſucapionem triennalem in rebus mobilibus induxit. Quarum ſimilitudine Papa ductus, voluit etiam negligẽtem petere beneficiũ ſuum lapſo triennio, eadem pœna mulctare,ſilentium illi imponens,in hoc beneficia (vt opinor) rebus mobilibus comparans. Nec immeritò:nam & annui redditus,qui cum perſona extinguuntur, & cũ eccleſiaſticis beneficiis ſymbolum habent, appellatione mobilium continẽtur,vt notabiliter dicit Abb.in conſ.xiij.in.iiij.col.lib.ij.limitans per hoc iura contrariũ diſponentia,vt procedãt quando conceduntur loco ad longiſsimum tempus. Et hoc etiam vltra Abb.videtur ſentire Io.de Anania in.c. in ciuitate.in.xv. col.de vſur. Sicut ergo in vſucapionibus pro rebus mobilibus datur triennium,ita Papa pro poſſeſsione tuenda idem tempus iniunxit. Et ſicut etiam in.c.j.de præſcr.per trienniũ poſſidens rem eccleſiæ, etiã cum mala fide præſcribit eam:ita & poſsidens beneficium triẽnio tutus eſſe debet. Plura enim ad trienniũ magis quàm ad aliud tempus ſtatuẽdũ ſummũ Pôtificẽ induxerunt,vt ſuperius diximus,& etiam apparet in cap. ſua nobis.cũ ſequen.de appell. vbi Papa omnem grauaminis querelam ſub tribus tantũ appellationũ gradibus concluſit: Et in.c.contingit.el.ij.de ſenten.excom.iudicialem monitionem tribus quoque terminis voluit eſſe contentã: quod etiam in denuntiatione Canonica,ſeu Euangelica ſeruatũ legimus. illa enim trina etiam monitione perficitur, qua ſeruata reus homo iudicatur.vt in.c.nouit.de iud. Sic etiã veteres hominem tribus denuntiationibus conuictũ, tribus literis indicabãt,authore Suida. Nam cum volebant hominẽ malũ ſignificare,ſcribebant vnum Cappa:cnm verò peiorẽ duo:cũ peſſimum,tria habere Cappa dixerunt. Ex quo prouerbio perueruſto,vt id obiter dicamus,compoſitum puto hoc nomẽ fur, cum

Poſſidens rem eccleſiæ ꝑ triẽnium.

Hominẽ malũ antiqui tribus literis ſignificabant.

cum miniſterio trium literarum. Vnde meritò ille titulus triũ etiam dictionum.ff.nautæ,caupo.ſtabularij, originem accepit:quando & hoc perſonarũ genus multis in locis taxatur, & furibus omnino æquiparatur,vt patet in.l.j.in princ.eo.ti. ibi,ne materia detur cum furibus coeundi, &c. & in.l.ita.§. ſed ſi totam.eod.titu.ibi,prætor curã agere reprimendæ improbitatis horũ hominũ &c.& alibi ſæpe. Inde euenit, quòd pro peſsimo homine,tribus Cappis digno, antiqui intelligebant Cretenſem,Cilica,Cappadoca,qui ſingularis fuiſſe improbitatis memorãtur. Quod quidẽ genus hominum prout de malo teſte dicimus,tribus perſonis eſt obnoxium,deo iudici & patri,vt in.c.j.de crimine falſi.Sic etiã aduocato malo ad ſe corrigẽdum de errore ſuo,tres illi dies præfiniuntur, in.l.fi.C.de errore aduoca.ſicut recuſanti iudicem,tres etiam dies aſsignantur,in.l.fi.C.de iudi. Et in ſumma,totum ius ciuile,quod in tres diſtributum eſt partes,vt dicit text. in.§.fi. inſti.de iure nat.totum etiam Pontificium ius,numeris ternariis eſt refertum.Iuxta quẽ numerum,non abſque ſumma ratione,tẽpora in præteritum,præſens,& futurũ diſtinxit deus. Neque aliquis ex numeris,tam frequenter in diuinis & humanis actibus cõmendatus fuit,aut ſpeciali prærogatiua munitus,ſicut ternarius.Cum igitur regula iſta iudicialis ſit.Papa frequentiã ſecutus, voluit eam triennij poſſeſsionẽ magis quàm alterius temporis eſſe contentam. Plura alia exempla numeri ternarij,quibus Papa ad hũc potius ternariũ,quàm alium numerum deligendum potuit moueri, cõtexere poſſem quæ ne in re tam leui tempus conterã,recenſere deſinam : vt obiter omittam,quæ in ſacris literis de iſto numero Auguſtinus , Hieronymus , & Ambroſius variis in locis tradiderunt quos latè Paulus Foroſẽpronieẽ. epiſcopus, & Io. Faber in illis trac.quos de triduo Chriſti ſcripſerunt.& Iodocus Clichthoueus in libello,qui de myſtica numerorũ ratione inſcribitur,referunt,cum ſexcẽtis aliis locis, quos accuratè in hac materia Guliel.Benedictus in copioſa repet.c. Raynutius.de teſt.fol.xv.cõgeſsit,quæ omnia huc pertinẽt,vt dicamus Papam nõ tam arbitrio ſuo & caſu fortuito,(vt quidam voluerunt)ad triennium conſtituendum:ſed potius ratione certa & exẽplo clariſsimo,ſacrarumq; legum imitatione digna motũ fuiſſe,quæ in ſimilibus caſibus hoc numero , magis quàm

Nautæ, caupo. ſtabularij.

Numerus ternarius plus aliis in diuinis & humanis actib⁹ commendatus.

 alio

alio tāq̃ omniū perfectiſsimo vſæ fuerunt. Et ſecundum iſtius rationes emanarunt iſta iura in.c.ſi ſeruus.el.ij.liiij. diſtinct. & in.c.ſi quis.xvj.q.ſi. quæ hunc numerum ternarium in diuerſis aliis caſibus amplexa fuerunt. Et certè ſi triennium hic conſtitutum vſucapioni comparemus: proculdubio iudicabimus ſummum Pontificem, non fortuitò, ſed rationabiliter ad hoc triennium ſtatuēdum motum fuiſse. Nam in vſucapione rerum mobilium, quarū vſum quotidianū habemus, ideo triénium magis quàm decennium conſtitutū fuit, vt homines ad repetendum tales res ad vſum vitæ neceſſarias, celerius arctarentur, quæ ex vſu quotidiano occupatoris diſsipari, atque omnino poſſent deteriores fieri, vſuq; conſumi. Nam mobilia pro maiore parte per trienniū conſumi præſumūtur, iuxta gl. notabilē.in.l.j.C.ſi aduer.vſuc.& glo.pen.in.l.fin.C.in quib. cauſ.in integ.reſti.non eſt neceſ. quæ ad hoc Alex. adducit in l.interdum.ff.condi.indeb.in ſecunda addi.ad Bart. neque iuris cōditor breuius tempus triennio hoc caſu ſtatuere potuit, propter totidem gradus appellationum, quæ reis cōdemnatis ad ſe defendendum à lege cōceduntur, ob quam cauſam tres inſtantiæ iudicij in.d.l.properandum.C.de iudic. ſtatutæ fuerunt. Et infra idē tempus ſummus Pontifex conueniens putauit, etiā beneficiatos beneficia eorū occupata repetere debere: quorum etiam beneficiorum, ſicut & rerum mobiliū, vſum tātū habemus, qui quotidie conſumitur. Apparet igitur ex omnibus prædictis, ſummum Pontificē optima ratione, & dignator legum imitatione motum fuiſſe. Nam, vt inquit Cicero, quod exemplo fit, ratione fieri putatur. Sed de iis ſatis.

Mobilia præſumuntur cōſumi per triennium pro maiore parte.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, iuxta illud verbum ibi, quòd ſi quicunque, &c. nunquid iſta regula baſtardum, ſiue illegitimū poſſeſſorem cum colorato titulo defendat?

Baſtardus ſiue illegitimus poſſeſſor.

SOLVTIO. Iſta quæſtio heri tertia menſis Iunij M.D.o xxx. in Rota propoſita fuit, in cauſa Legionē. coram. R.P.D. Petro Vortio, in qua qudā ex Dominis dicebant, regulā illegitimum non tueri, ex eo, quia verba generalia iſtius regulæ, de habilibus intelligi debebant, iuxta vulg.l. vt gradatim. ff. de mune.& ho.& gl.in verbo, quibuſcūque.§.ſed hæc ſolennia.inſti.de verb.oblig. Quod procedit etiam ſi conſtitutionis verba vniuerſalia ſint, prout hic: quia etiam dicta verba ad habilia

habilia reſtringuntur, vt tradit Domin.in.c. cum in illis.§.j. col.fi.de præb.lib.vj.cum concor.vt ſcribit Decius in conſil. clxxj.col.fi. Et ita videmus, quòd verbum quodcunque vniuerſalem in.l.in traditionib.ff.de pactis.& in. l. emancipari. ff.de adop.etiam ad habilia reſtringitur.Et regulariter in materia maximè exorbitanti, talis reſtrictio verborum generalium fieri debet,vt tradit Ant.de But.cõſ.xix.in.iij.col. Nam dictio quæcũque, ſimpliciter de perſona loquens,de legitima & habili intelligi debet,niſi termino communi vtrunque cõprehendenti addatur,vt dicit Alex.conſil.lxxx.col.fi.lib.j.Et hoc idem in regulis Cancellariæ etiam generaliter loquentibus habere locum voluit quidam doctus Mod. repetens capitulum Raynutius.fol.vij.num.32.de teſtam. *Quodcunque verbũ vniuerſale.*

Et ꝙ regula iſta baſtardos comprehendere non debeat rationi conſonum videtur:quia illegitimi omnium iurium ſpiritualium ſunt incapaces,vt in ca.ſi gens Anglorum.lvj. diſtin. Et huiuſmodi perſonæ,quo ad commodum & honores,à iure indigni cenſentur.vt not.glo.in cle.j.de baptiſ. & Abb. in c.cum Vintonienſis.in.iiij.col.& in.c.innotuit.de elect. & in terminis reaſſumunt latius dicti Moder.in.d.repe.c.Raynutius.fol.vj.& Curtius Iunior in repe.l.admonendi.ff.de iureiur.qui æmulatione,vt creditur, Iaſonis concurrentis materiã baſtardorum ampliauit.Inde non abs re veteres Summi Pontifices diligenter curarunt,ne ſacrum Card.collegiũ hac labe pollueretur. Nã,vt refert Nicolaus de Vbaldis , noſtri ordinis olim inſignis auditor ĩ trac.ſucceſsio. ab inteſta.col.xlix. à Paulo.II.proprio eius ore audiuiſſe,quendã ſpuriũ per Eugenium.IIII.ad Cardinalatũ aſſumptũ,ante receptionẽ pilei, quaſi miraculoſe rebus humanis exẽptum. Quod idem ſãctiſſimũ inſtitutũ in noſtro ſacro auditorio Rotæ inuiolabiliter ſeruatum fuiſſe ſatis cõpertum eſt.Nã cum idem Nicolaus apud eundẽ Paulum Rotæ nomine ſupplicaret, liceret eis inquiri contra quendam,qui ab eodẽ Paulo mandatum ad auditoratũ habuerat,nunquid baſtardus eſſet,Paulus libenter annuit,ſubiungens,honeſtum eſſe per huiuſmodi labẽ locũ noſtrum non contaminari,referens exemplum dicti Cardi. per Eugeniũ aſſumpti. Ita dicit Dom. Nicolaus vbi ſuprà. Et ob eam cauſam Philippum Decium,aliàs ad auditoratum mandatum habentem excluſum loco,legimus.Cum igitur regula *Cardinales baſtardi eſſe non poſſunt. Illegitimi incapaces omniũ iurium ſpiritualium ſunt. Auditores baſtardi eſſe non poſſunt.*

iſta ſit priuilegiatiua, & fauorabilis poſſeſsorib. non videtur veriſimile velle baſtardos tanto fauore munire, vt dicit Gloſſator hic.

Tamen iſtis non obſtan. maior pars dominorum concluſit contrarium, videlicet illegitimos regula iſta defendi, pro qua opi. in primis verbum quicunque, hic poſitum ponderabant, quod eſt generale, vt in. c. ſolitæ. circa fi. de maio. & obedien. & in. c. ſciant cuncti. de electio. lib. vj. & in. l. quicunque. C. de ſer. fug. quod verbū de ſui natura includit ea, quæ aliàs ſub ſimplici diſpoſitione non comprehenderentur, vt not. glo. in cle. ij. de vita & honeſt. cler. & glo. in verb. quicunque. in cle. j. de iudi. no. Abb. in. c. ſuper quæſt. in glo. de offic. deleg. & reaſſumit Curtius Iunior cōſil. j. & Fely. in. c. poſtulaſti. in. xj. col. de reſcript. & ante ipſos Rom. conſil. xxxj. viſis iis, &c. Et idē Fely. in. c. nonnulli. in princ. in. ix. col. de reſcrip. & in materia diſpenſationis, quæ ſolet eſſe ſtricti iuris, vt in ca. per venerabilem. qui filij ſint legitimi. verbū quicunque omnia cōprehendit, vt eſt glo. in extrauag. execrabilis quæ allegat cle. ſi Romanus. de præben. facit textus & gloſſa in clementina j. in fin. de re iudic. quam ad hoc notat Oldrad. conſilio. cccxxij attento, &c. cum ſimilibus.

Diſpenſatus ad beneficia. Hinc eſt, quòd licet diſpenſatus ad beneficia non poſsit habere dignitatem, vbi tamen fuiſset diſpenſatus ad quæcunq; beneficia, talis diſpenſatio dignitates comprehenderet, ratione illius dictionis quæcunque, vt dicit Rota de fil. præsby. ij. in no. & iiij. de offic. ord. ī antiquis. ſequūtur Moder. in tract. de benefic. in. iij. q. j. partis. col. v. Et iſta deciſio procedit, etiā ſi cum dictione quæcunque, coniungeretur dictio alia, quæ ſolet eſſe reſtrictiua ſimilium. Prout in ſimili caſu in vna Præceptoria Barchinonen. coram d. Paulo Capiſucco fuit in Rota iudicatum per Dominos. ix. Ianuar. M. D. xxxj. Nam in dicta cauſa dubitabatur, nunquid in facultate conceſſa nuntio Vaſionen. ad beneficia, & præſtimonia, & alia quæcūque, &c. includerentur dignitates, & vna pars Dominorum dicebat ꝙ ſic, ponderando dictionem quæcunque, eſſe vniuerſalem per iura ſuperius allegata, & ea quæ dicit Fely. in. c. de quarta. de pręſcrip. in. iiij. col. vbi dicit, quòd licet appellatione beneficij non veniant hoſpitalia. cle. per literas. de præbē. fallit tamen, niſi ſit dictio quæcunque. & idem de præſtimoniis dicitur in

glo.

glo.quodcunque. in cle.ij. de vita & honeſt.cleric. Alia verò pars Dominorum tenebat contrarium,ex quo poteſtas nuntij erat odioſa in præiudicium ordinariæ poteſtatis, vt dicit Abb.in.c.ſi quis contra clericum.de foro competẽti.Et ideo illa verba quæcunque,debebãt reſtringi ad habilia & expreſſa,non ad ea quę ſunt ſpeciali nota digna,vt dicit Domi.poſt Pet.de Anch.in.c.ij.de præb.lib.vj.& Philip. Peruſinus.in.c. ad hoc.circa fi. de appel.cum concor.vt latè ſcribit Socin.in conſil.cclx.in cauſa Nanetẽ.in.ix.col. Item,quia dictio alia, in dicta facultate nuntij poſita,reſtringebat terminum generis ad expreſſa,iuxta ea quæ dicit Old.cõſil.viij.& cclxxxvij. & ꝓ om.conſil.xiij.&.xlij.circa fi.&.xcij.& Cald.cõſil.ij.circa fi.tit.de arbit.cum concord. vt per Iaſ.in.l. quæcunque. in primo notabili.C.qui admit. *Alia dictio reſtrĩgens termĩnum generis ad expreſſa.*

Tandem iſtis non obſtantibus Rota poſt longam diſputationem,vno excepto,tenuit contrarium,videlicet,in dicta facultate nuntij comprehẽdi dignitates propter generalitatem dictionis quæcunque, ponderata ſuperius. Nec obſtabat dictio alia,adiuncto termino vniuerſali: quia illa non reſtringebat generalitatem verbi quæcunque, vt eſt de hoc glo.notabilis in verbo,quamuis.in cle.j. de re iud.quæ probat, iũcto tex.verba iſta,vel alia quauis cauſa,includere maiora expreſſis: pro qua plura adducit And.Sicul.in.l.j.§.fina.in.iij.colũ. ff.de verb.obliga.& in repet.l.cum acutiſsimi.in.xiij. colum. C.de fideicom. cum aliis adductis per Moder. Lucitanos in l.fundum.col.xx.ff.de reb.dub.qui reſpondent ad contraria, cum quibus concordat Alexand.in conſ.xj.viſo.in.iij.col. & in conſil.clv.viſis, & accuratè.in.ij.col.volu.ij.Et ita in dicta cauſa Barchinonen. concluſum fuit per omnes dominos, & iudicatum dicta die.ix. Ianuarij in fauorem Iacobi Partage, magiſtri domus Cardin.de Cæſarinis,cõtra Anton. Carreas. Quæ omnia conferendo ad caſum noſtrum reddunt deciſionem claram & expeditam, videlicet, quòd generalitas iſtius verbi quicunque, poſiti in text. comprehendit illegitimum, præſertim cum regula iſta tantum excipiat duo genera perſonarum inhabilium,videlicet ſimoniacũ, & intruſum in beneficio reſeruato,ergo in aliis manet regula firma. *Verba iſta, vel alia quauis cauſa.*

Non obſtat, quòd verba generalia debent intelligi de perſonis habilibus : quia vltra reſponſiones quæ poſſunt colligi ex

ex limitationibus traditis per Iaſ.in.l.fideiuſſor.§.prætor.ff. qui ſat.cog.de quibus latè ſcripſi in.§. in perſonam inſtit. de actio.limitatur illa regula non habere locum quando lex loquitur taxatiuè excipiẽs duo genera perſonarum,vt hic, quia tunc caſus non excepti comprehenduntur ſub regula.vt in.c.ij.vbi Abb.de coniug.lepro. Vel ſecundo negari poteſt illegitimum triennio poſsidẽtem inhabilẽ eſſe,vt exceptione iſtius regulæ priuari debeat, cum ſit quædam defenſio, ſicut videmus in excommunicato,qui licet ad iudicia inhabilis iudicetur, non tamen illi excipiẽdi facultas denegatur, vt in.c.cum inter.de exceptione.Cum igitur iſta regula non det niſi meram exceptionem poſſeſsori,poterit ea illegitimus vti qui nõ videtur tam odioſus,quantum excommunicatus,qui contrahere & poſsidere poteſt cap.veritatis. de dolo & cont. præſertim, quia hoc caſu, ex quo per trienniũ à ſuperiore eſt toleratus, præſumitur diſpenſatus, iuxta ea quæ tradit Pet. de Ancha.in conſil.cxvij.cũ materia.ordinarij.de offic.ordi.lib.vj. Vel tertio reſpondetur, quòd diſpoſitio iſtius regulæ,quia emanauit ad extinguendas lites,vt patet in fin.concernit bonum publicum.vt in.l.j.ff.de vſucapion.& in.l.properandum.C.de iudic. ſed vbi agitur de vtilitate publica,lex non recipit reſtrictionem de habilitate perſonarum, vt dicit Bart.in.l.ſi quis in graui.§.vtrũ.per illũ tex.ff.ad Sillan. Et ita in indiuiduo ſuper hoc puncto iudicauit Rota in vna Regien. parochialium coram me ponderando caſus exceptos in regula.Et hãc eandẽ opin.hodie quæ numeratur.xxiij.Ianuarij.M.D.xxxviij.in vna Romana parochialis.S. Pauli & Cæſarei corã d.Raynaldo Petrutio omnes Domini tenuerunt.

Excõmunicatus.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO,an regula iſta defendat fœminam poſsidentem dignitatem vel adminiſtrationem?

SOLVTIO. Videtur quòd ſic, quia verbum quicunque,poſitum in tex.comprehendit fœminam.l.j.ff. de verb.ſign. Cõtrarium videtur tenere Gloſſ.hic.in.ij.col.dum vult,quòd iſta verba intelligãtur de habilibus : & ideo laicus & mulier poſsidẽtes non iuuantur iſta regula.faciunt ea quæ idem Gloſſator dicit in regula ſecunda.in fi.ſup.eod.

Fœmina poſsidens dignitatẽ. Quicunq; an comprehendat vniuerſaliter omnes.

Quid dicendum? Pro reſolutione iſtius articuli diſtingui poteſt

poteſt hoc modo,videlicet,quód aut dignitas cõceditur per Papam fœminę in titulum,vel adminiſtrationem,vt in abbatiſſa,vel prioriſſa perpetua,quod poteſt facere Papa:& tunc putarem regulam habere locum,cum in iſtis eadem ratio defenſionis militet,aliàs ſecus.& hoc in ſpecie tenet Gloſſator conſilij Baſilien.tit.de pacific.poſſeſſorib.faciunt ea quæ in ſimili dixi in regula de infirmis relig.in.vj.q.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO ibi,beneficia qualiacũq; ſint,&.c.an ſub iſtis verbis regulæ comprehendatur feudum eccleſiaſticũ?

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ ſic, quia feudũ dicitur beneficium.c.j.§.in primis.quibus cauſ.feud. admit.& not.Pet.de Anch.in regula,beneficium. in.j.quæſt. de reg.iur.lib.vj.& Iaſ.in repet.l. reconiuncti.num. ccxxvij. ff.de legatis.iij.vbi etiam probat,quòd feudum eſt mera gratia.Et in materia fauorabili poſſeſſoribus,de qua iſta regula loquitur,appellatione beneficij feudum comprehenditur, vt dicunt Moder.in præludiis feudorum.Hinc eſt, ꝙ in generali facultate diſpenſandi ad beneficia curata & nõ curata feudum includitur,vt per plures rationes probat Decius in conſilio lxxvj.licet in caſu propoſito,&c. *Feudũ eccleſiaſticũ an comp. &c.*

Breuiter prædictis non obſtantibus contrarium eſt cõcludendum,ex eo,quia licet in materia proportionabili defendi poſſet,appellatione beneficij feudum comprehendi:vbi verò verba,vel ſubiecta materia repugnant,contrarium eſt dicendum,vt Præp.dixit in.c.per venerabilem.col.xc.qui filij ſint legit.Sed clarum eſt,ꝙ verba iſtius regulæ quæ de collatione,inſtitutione vel preſentatione loquuntur, non adaptantur ad inueſtituram feudi,quæ per iſtos modos non confertur. Igitur diſpoſitio iſta in eo non habet locum, præſertim quia caſus hic excepti in regula,videlicet,de reſeruatione in corpore iuris clauſa,& de beneficio ſimoniaco poſſeſſo,nullatenus feudo conueniũt,ſed ſolum beneficiis eccleſiaſticis,quæ à feudo differunt adaptantur. *Feudũ an veniat appellatione beneficii.*

Concludendum eſt igitur regulam in feudis locum nõ habere,præſertĩ quia in veris beneficiis eccleſiaſticis eſt aliquid ſpecialitatis annexum,quod non eſt in feudo:& in beneficiis quatuor requiruntur quo ad hoc,vt beneficia eccleſiaſtica dicãtur,quæ à feudis ſunt multũ aliena,vt tradit Petr.de Anch. *Beneficia eccleſiaſtica.*

in.c.

in cap.j.quæſt.j.de reg.iur.lib.vj.Sequitur Decius in rubrica de reſcript. Quæ omnia à natura feudi extranea videntur, prout etiam Moderni declarant in tractat.beneficij.in prima parte. Dictio igitur qualiacunque hîc poſita, recipiet diſtinctionem ſecundum ſubiectam materiam, prout in lege, quæſitum.§.j.ff.de leg.iij.cum vulg.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regula iſta de triennali habeat locum in beneficiis commendatis perpetuò ſecũdum ſtylum noſtri temporis?

SOLVTIO. Licet in pluribus regulis iſtius tractatus diſputatus ſit iſte articulus, adeò ꝙ videbãtur ſufficere iá dicta: Nihilominus quia miſera iuris conditio ſemper in infinitum decurrit, & nouas quotidie deproperat ædere formas, vt dicit Imperator in lege.ij.C.de vet.iur.enuc.oportet nouis & emergẽtibus caſibus, nouas etiam accommodare deciſiones, præſertim in hac.q.in qua maior in Rota ſuborta eſt difficultas, quàm fuerit ſuper quauis alia.q.illius tractat⁹: & ideo eá latius attingam, non repertis hic motiuis ſuper iſta eadem.q. in aliis regulis iam dictis, ne faſtidio ſim ſtudioſis, præſertim occupatis. Dico igitur circa iſtum articulum varias fuiſſe antiquorum & modernorum dominorum ſententias. Nam quidam ex antiquis tenuerunt regulam iſtam habere locum in commendis perpetuis. Et hoc tenuit in ſpecie Gloſſator concilij Baſilien. quod habetur in pragmatica Franciæ, ſub titulo de pacific.poſſeſ.in verbo, titulum. motus ex eo, quia in perpetuis commendis militat eadem ratio, quæ in aliis titulis. Et quia commenda ſecundum Doct.in.c.nemo.de elect. libr.vj.dicitur titulus canonicus qui ſufficit ad iſtam regulá, vt tradit Henric.in.c.penul.col.penul.de verb.ſignifi. Hæc ille. Et cum iſta opi.tranſeunt quidã Moder.Sabinien.in tract. commendarum. & in quibuſdam apoſtillis hic, qui dicunt ita ſe vidiſſe obſeruari in perpetuis commendis, cum ibi detur vera poſſeſsio, quam conſiderat regula. Et ſecundum iſtã opi. retulit ita fuiſſe iudicatum temporibus ſuis in Rota Reuerẽdiſsimus Card. Simonetta, tunc Rotæ auditor, & ſic propria eius manu ad iſtam regulam, & in quodã ſuo repertorio adnotatum vidi, quo in loco reprehendit Dominum Melchiorem de Baldaſſinis quondam aduocatum in apoſtillis regularum

Commenda titulus canonicus

tum Hadriani aſſerentem oppoſitum.

Contrariam verò opinionem, videlicet, ꝙ iſta regula nõ habeat locum in commendis perpetuis, tenuerunt etiam plures excellentes viri, tam extra Rotam, quàm etiam in Rota.

In primis in iſtam opinionem inclinat Gloſſator hic, qui dicit audiuiſſe ita Rotam iudicaſſe. Et hoc idem Bartholomæus de Doſsis quondam aduocatus conſiſtorialis in quibuſdã Apoſtillis manu ſua ſcriptis refert ſe audiuiſſe à D. Vanullio auditore Rotæ, pro iſta parte pluries pronuntiaſſe, & ita Vanullius ſcriptum reliquit. Et Reuerendiſ. Card. bo. memo. Dominicus de Iacobatiis, olim auditor Rotæ in quibuſdam ſuis adnotationibus, propria eius manu ſcriptis expreſsè affirmat ſuo tempore omnes Dominos tenuiſſe, & contrariũ in regula de annali. Rationẽ ponit, qua tunc mouebatur Rota: quia regula iſta habet verba demonſtratiua tituli, vt patet ibi, ex Apoſtolica, vel ordinaria collatione, ſeu pręſentatione & inſtitutione, &c. quæ verba non adaptantur commendæ. Regula verò de annali titulum non requirit. Et ideo in commendis habet locum. Hæc Cardin. Idem etiam atteſtatur D. Melchior de Baldaſinis illorum temporum celebris aduocatus in quibuſdam ſuis adnotationibus ad regulas Hadriani, etiam propria eius manu ſcriptis dicens, Hadrianum Papam ideo in iſta regula illa verba ex quouis titulo Apoſtolico, &c. addidiſſe, vt commendas comprehenderet. Et per hoc dubitationẽ Rotæ tolleret, quam ſciebat tenuiſſe regulam iſtã in commendis locum non habere. Et iſtam etiam opin. ſequuti ſunt in Cãcellaria quidã Abbreuiatores de Parco, inter quos fuit D. Paulus de Caſtello, vt refert Moder. ille Sabinen. Aeneas de Falconibus in quadam apoſtilla. Et hoc etiam adnotatum reliquit ſummus ille vir Laurentius de Puciis Cardi. Sanctorum quatuor, affirmans ſe audiuiſſe viua voce ab Alexandrino iſtam opin. tenuiſſe Rotam.

Itaque ex ſupradictis apparet varias fuiſſe ſuper hoc puncto patrum Rotæ opin. Nec mirandum, cum quælibet opin. adeò ſe iuſto iudice tueatur, vt perſpicuum ſit Rotam diuerſis temporibus contraria ſentientẽ rectè iudicaſſe. Sed in hoc eſt diſcrimen, quia licet Rota olim partem negatiuam tenẽs iuſtum iudicium protulerit, iuſtius tamen modernis temporibus iudicium pronuntiauit, dum tenuit regulam iſtam in cõ- *Iudicium iuſtum.*

mendis

mendis locum habere:non enim inconuenit vnum iudicium eſſe vno tempore iuſtum,& poſtea eius contrarium iuſtius,vt in.l.exigendi.C.de procur.cum concor. ibi in gl.poſitis.Et hoc malum datum videtur mortalibus in pœnam, vt eorum opiniones ſecundum varietatem temporum ſeneſcant & intermoriantur,aliæque diuerſæ,vel prioribus contrariæ earũ loco renaſcantur,& deinde pubeſcant:talis enim eſt humani iuris diſciplina,ꝙ nulla in ea opinio eodẽ ſtatu diu ſtare poteſt,vt dicit Imperator in.l.ij.§.ſed quia diuinæ.C.de vet. iur. enuc .vnde meritò Pſal.dixit,Dies diei eructat verbũ,& nox nocti indicat ſcientiam.quod apparet in.l.diui.ff.de iurepatron.& in ſexcentis aliis iuris locis,quę breuitatis cauſa omitto.Opiniones enim hominum eorum corpora ſequũtur,quæ cum tempore veteraſcunt & pereunt,& ſicut rerum omnium ita quoque & opinionum eſt quædam viciſſitudo , cuius rationem ponit Bald.in pluribus locis , quos enumerabo infrà quæſt.liij.quo in loco oſtendam aliquando modernam Rotam ab antiqua deuiaſſe,que omnia iuſtificantur per ea quæ dicit text.in.c.non debet.de conſang.& affin.

Opinio nulla eodẽ ſtatu diu ſtare poteſt.

Nunc autem ad propoſitum reuertamur : vidimus igitur expreſsè Rotam aliquando iudicaſſe regulam iſtam non habere locum in commendis,vt atteſtati fuerunt prædicti patres ſuperius in parte negatiua nominati.Et hoc quidem, vt diximus,iuſtè factum fuiſſe arbitror,cum non deſint rationes & authoritates ſummorum virorum , qui illam opin.defendant.Nam inter cætera ad tenendum iſtam opin. illi domini mouebantur,quia regula iſta requirit titulum , vt patet ibi ex Apoſtolica vel ordinaria collatione,&c.& tamen commenda non eſt titulus,aut ſi quouis modo aliquam haberet ſimilitudinem tituli,non ſatis illa ſpecies prouidendi in antiqua eccleſia laudabatur , vt mereretur priuilegiis iſtius vel alterius regulæ,de vero titulo loquentium muniri. Nam videmus Innoc.vi.per extrauagan.ſuam incipien.paſtoris. hoc prouidendi genus per viam commendæ reprobaſſe.Nam, vt verbis eius vtar,Experientia docuit,occaſione commendarum plurimum diuinum cultum minui,animarum curam eis, quibus imminet negligi,hoſpitalitatem conſuetam & debitã non ſeruari,ruinis ædificia ſupponi , ipſorumque iura in ſpiritualibus,& temporalibus labefactari, &c.Et eadem etiam,

Cõmẽdarũ prouidẽdi genus.

&

& deteriora commendarum incommoda refert Clemens.v. in extrauag.incip.ex ſuperne.poſita in tit.de pręben.ex quorum verbis apparet commendarum vſum improbatum fuiſſe, vt meritò illi antiqui patres Rotæ voluerunt commendam ſub hac regula comprehendi.Non igitur eſt putandũ Rom. Pontific.rem à tam pluribus damnatam ſub regula iſta inclu di velle,præſertim,quia vt dictum eſt,regula iſta requirit titu lum,& commenda,de iure non eſt propriè titulus ,vt probatur in cap.qui plures.xxj.q.j.vbi eſt text.ꝙ nemo duas eccleſias in titulum tenere poteſt,tamen bene poteſt vnam habere in titulum,& alteram in commendam.Ergo apparet manifeſtè commendam non eſſe titulum: & ita not.ibi gl.Vgo & Laurentius,& idem tenuerunt Tancred.Goffred.& Bernar. in cap.ſi conſtiterit.de accuſat.vt refert Ioan.de Fantuciis,& Archid.in.d.c.qui plures.vbi plus ſubdit Io.& Vicen.tenuiſſe in cap.dudum.el.ij.de elect.commendatarium non ſolum nullum habere titulum,ſed neque eius ius in beneficio commendato,& dicit Domin.in.c.presbyteri.in.iij.col.xxiij.diſtin.ꝙ commendatarius non eſt prælatus,ſed quidam cuſtos iurium eccleſiæ:vnde licet capitulum non poſsit conferre, & per conſequens titulum dare,tamen œconomum in eccleſia, & cõmandatarium ponere poteſt:quia hoc non eſt cõferre. Et idem tenet Oldr.in conſil.clxxix.hinc eſt ꝙ epiſcopus poteſt illud beneficium commẽdatum conferre,inuito & nõ vocato commendatario,vt dicit Lapus in capit.nemo.de elect. lib.vi.refert Fely.in.c.cum olim.in.v.col.de maior.& obed. Et vltra prædictam aliam rationem aſsignat glo.ij.in.c.ſi cõſtiterit.de accuſat.quia commendatarius nõ dicitur poſsidere,nec habere ius in re,ſicut depoſitarius per iura allegata in ea quæ latè reaſſumit Rom.conſil.cccl.vbi latiſsimè probat commendatarium non habere titulum,nec ius in re ſicut depoſitarius,& de vno ad aliud arguit idem Roman.declarans iſtos terminos in conſil.500.incip.ſummarius.col.j.& ſeq. & ꝙ commendatarius non dicatur habere titulum,nec ius aliquod in re,tenet And.Sicul.poſt Inno.quem ibi allegat in rubrica de commodato.in final.verbis.Ratio enim aſsignatur per Gemin.in conſil.viij.incip.quidam Card.in.iij.col. quia inter cõmendatarium,& eccleſiam commendatã non cõtrahitur aliquod matrimonium,ſicut contrahitur inter illum, qui

Eccleſias duas in titulum nemo tenere poteſt.

Cõmẽdat. nõ dicitur poſsidere, nec,&c.

qui habet ex collatione,qua ratione dicitur habere titulum: & ideo commendatarius poteſt ad libitum per Papam remoueri,quia non eſt maritus eccleſiæ.Et iſtam eandem opinionem firmat Angel.in conſil.xxxv.incip. quidam nobilis.vbi poſt Innoc.in.c.dudum.dicit, ꝙ commendatarius nullũ ius, nec titulum habet in eccleſia.Sed eſt nudus miniſter, cuſtos, & nudus detentor,per ea quæ ibi adducit.& iſtam opin. etiá tenet Aret.in.c.ſi conſtiterit.col.fin.de accuſat.vbi tenet, ꝙ commendatarius non ſolum nõ habet titulum canonicũ,ſed neque facit fructus ſuos,niſi expreſsè illi à Papa cõcedantur, per rationes allegatas ibi per eum,& dicit Florianus in cap. quæſitum.de rer.permut.quòd commenda non poteſt cum titulo permutari,quia commendatarius non dicitur habere canonicum titulum.Et quod commenda non det titulum,tenet etiam expreſsè Bald.in.l.ex verbo per illum text.C.de fideicom.lib.ſequitur Socin.in conſil.xxxij.incip.ex iis.in.vj. col.cum aliis concor.vt ibi per eum.idem tenet Alex.conſil. xcvj.viſis narratis.in.j.col.libr.iiij.& Deci. conſil.cxlix.col. iiij.Et pro iſta parte facit quod dicit Abb. in cap.illa ne ſede vac.videlicet ꝙ capitulum ſede vacante,non poteſt conferre beneficia,poteſt tamen commendare:apparet igitur ꝙ non habet titulum,quod,etiam tenet Alex.poſt gloſ. in cap.ſanctorũ.col.iij.lxx.diſt.Et quòd commendatarius non dicatur habere titulum,neque poſſeſsionem,nec ius in re,prout aliàs dicebat glo.in.d.c.ſi conſtiterit. firmat doctus quidam Moder.nomine Bar.Caſſanæus in conſil.xx.in.iij.col.E hoc procedit non ſolum in commenda ſpirituali,ſed etiam temporali,vt not.Imol.in.l.hæreditas.per illum text.ff. de hær.inſtit.& idem tenet Bald.in conſil.ccxlvj.ſecundũm antiq.impreſsio.Et ita not. Anto.de Gratianis,antiquus aduocatus cõſiſtorialis in quodam ſuo indice.

Cõmẽdat. nõ dicitur habere titulũ, &c.

Et iſta opin.in ratione conſiſtit,quia commendatarius nihil aliud eſt,quàm quidam adminiſtrator bonorum eccleſiæ, vt patet in cap.cum nobis.de elect.& notat Abb.in.c.querelam.eod.tit.in primo notabili: & tamen conſtat adminiſtratorem nõ habere titulũ,vt dicit D.Anto.in clem.ij.de reſcr. in verbo,electio.ſequitur Nicolaus Milis in ver.adminiſtrator,& Gloſſator in regula nona.in fin.ex quibus omnibus potuit olim Rota iuſtè moueri ad tenendum regulam iſtam nõ habere

habere locum in commendis. Poſtremo pro iſta opinione adducebatur vna ratio, quia ſi conſiderantur verba illius regulæ, tam illa quæ referuntur ad Papam, quàm ad alios inferiores, inuenimus, quòd nulla poſſunt cōmendæ pepetuæ adaptari. Nam verba indicatiua tituli quæ referuntur ad Papā, ſunt illa ex Apoſtolica collatione, vel electionis cōfirmatione, &c. & nulla ſunt hic alia verba indicatiua tituli, quæ Papam concernant, niſi prædicta, ſub quibus non eſt dubium, quòd cōmenda non cōprehenditur ſiue propriè, ſiue impropriè interpretemur, quia commenda non eſt collatio, neque confirmatio. Nec minus poteſt commenda perpetua comprehēdi ſub verbis directis ordinariis duplici reſpectu, tum, quia nullus ordinarius inferior à Papa poteſt perpetuò commendare, vt in. d. cap nemo. tum etiam, quia ſi poſſent, verba hic poſita non conueniunt commendæ perpetuæ.

Ordinarius nullus inferior à Papa.

Sed prædictis non obſtan. pars affirmatiua, videlicet quòd regula iſta habeat locum in commēdis perpetuis, præualuit: quam tenuit modernis temporibus Rota, vt atteſtatur Reuerendiſsimus Do. Iaco. Simonetta Card. olim auditor inter alios curioſiſsimus, in quadam additione ad iſtam regulam, & in quibuſdam ſuis recollectis deciſionum, quas vidi propria eius manu ſcriptas, quo in loco reprehendit dominum Melchiorem de Baldaſsinis aduocatum contrarium aſſerentem. Et iſta opinio, videlicet quòd regula habeat locum in commendis perpetuis, videtur iuſtior & æquior, quam vltra Gloſſatorem concil. Baſilien. ſub titulo de pacific. poſ. in verbo, titulum: qui expreſsè hoc tenet, & Moder. Sabin. in tract. commendarum. & hic in quadam Apoſtilla, qui dicunt ſe vidiſſe ita obſeruari. Nouiſsimè hoc anno M. D. xxxvij. de menſe Nouembri poſt plures informationes, & cauſæ propoſitiones idem dubium pro iſta parte determinauit Rota, licet de menſe Octobri M. D. xxxij. in vna Romana, coram D. Paulo Capiſucco ſuper hoc Rota dubitauerit. Nam tunc cauſa propoſita quibuſdam, videbatur partem negatiuam poſſe defendi. Nihil tamen illo tempore reſolutiuè concluſum fuerat. Nunc autem iterum de menſe Nouembri M. D. xxxvij. idem Do. Paulus in vna alia Vrgellen. monaſterij propoſuit iſtud idem dubium in plena Rota, in qua poſt plures diſputationes & relationes, tandē. xvj. &. xxvj. die eiuſdē

menſis Nouembris, duplicatis votis, omnes Domini voluerunt regulam iſtam in commendis perpetuis habere locum, quam opi.pluribus rationib.& authoritatib.cõprobarunt.

In primis adducebatur ratio,quia videmus quòd cõmendæ perpetuæ noſtri temporis propter exhuberantiam verborum,quibus hodie conceduntur , ac licentiam & facultatem percipiendi & conuertendi fructus in vſus proprios,ſicut veri prælati faciunt,magis participant de collatione & vero titulo,quàm de ſimplici depoſito.Iura verò antiqua loquentia de commendis, ideo locum in iſtis perpetuis non habebant, quia tempore illorum iurium commendæ ſub iſta moderna forma,qua hodie conceduntur,adhuc inuentæ,nec cognitæ fuerant,vt latè probat quidam Moder. Bartholomæus Caſſaneus in quodam ſuo conſilio incip. antequam, &c. poſito in commentariis ſuis conſuetudinum Burgundiæ.fol.cccxxvij vbi latè formam perpetuæ commendæ hodiernæ diſcutit,quæ re vera non poſſunt dici propriè commendæ,ſed tituli:quia commenda propria & vera eſt temporalis , quæ idem eſt,quod depoſitum,quòd etiam eſt temporale,vt dicit tex.in l.commendare.ff.de verb.ſignif.cum concord.ibi poſitis. Et probatur clarè in.c.nemo. de elect.libr.vj. Et hoc manifeſtè apparet,quia commendatarius temporalis non facit fructus ſuos,vt tradit Aret.& alij in.c.ſi cõſtiterit.de accuſat. Sic neque depoſitarius verus non facit fructus ſuos:vnde ſicut depoſitarius ſi rei depoſitæ ex pacto ſuos proprios fructus faceret,proprium nec verum depoſitum dici poſſet,quia hoc naturæ depoſiti aduerſaretur, & participaret magis de mutuo, vt probant latè moderni Mediolan. in.l. certi condictio. §. depoſiti in.iiij.notab. per illum text.ff.ſi cert.pet.& eſt text. in.l.j.§.ſi pecunia.& ibi notat gl.ff.depoſ. Sic eodem modo ſi commendatarius habet licentiam conuertendi fructus in ſuos proprios vſus,prout faciunt hodie perpetui commendatarij,talis commenda non eſt proprie , nec vera commenda, ſed adhæret magis ad naturam collationis & veri tituli, vt in.c.ſi tibi abſenti.ibi,vt tuum dici valeas.de præben. lib. vj. Hinc eſt quòd hodie cõmendæ perpetuæ inducunt incompatibilitatẽ,vt notabiliter probant Moder.repetentes in clem. gratiæ.de reſcript.allegãtes conciliũ Lateranen.modernum. Et hodie includũtur ſub expectatiuis conceſsis ad beneficia vacatura,

Commẽda propria et vera.

Cõmẽdæ perpetuæ quare inducant incompatibilitatẽ.

vacatura,& tenet Socin.in conſil.xxxij.in.vj.col.verſ. & per prædicta,&c.Ratio aſsignatur,quia licet per mortem commendatarij temporalis non dicatur beneficium vacare de nouo,ſed vacet eo modo,quo prius. Hoc tamen non omnino procedit in perpetua commenda , quia hodie per eam Papa plene diſponit de beneficio,ſicut quando dat in titulum . Et ideo ſicut per collationem expirat reſeruatio , ita & per dationem in commendam perpetuam,quæ in omnibus effectũ habet tituli,vt concludunt Moderni in tracta. reſeruationis. in.iij.quæſtio.principali.Et eſt deciſio Rotæ.vij.de elect. in antiq.& deciſ.j.de præbend.in antiquioribus. Et licet domi. Gaſpar de Peruſio epiſcopus Frequentinus , & doctor antiquus in tract.reſeruationũ.fol.v. tenuerit,expectatiuas , ſeu reſeruationes non capere beneficia commendata,per ea quæ not.Ioan.And.in.c.pen.de verb.ſig.illud procedit in beneficiis commendatis ad tempus, iuxta diſpoſitionem.c. nemo. de elec.lib.vj.quia in talibus beneficiis nõ datur propria,neque impropria vacatio,& militant in eis omnes rationes ſuperius ſcriptæ.Secus eſt in commendis perpetuis noſtri temporis,quæ illis temporibus adhuc non fuerunt ſub iſta forma inuentæ,in quibus propter amplisſimã diſpoſitionem , quæ datur commendatario,& verborum hubertatem in eius forma poſitam in nihilo differunt à titulo , niſi reſpectu nominis.Nimirum igitur ſi in illis habent locum expectatiuæ , & regula iſta,& iura omnia de titulis loquentia. *Expectatiuæ, ſeu reſeruationes.*

Dicta igitur omnia Doct.dicentium commendam nõ eſſe titulum,neque tribuere poſſeſsionem, neque ius etiam diſponendi de fructibus,vt dicebat gloſſa,& alij ſequentes eam in d.c.ſi conſtiterit.& aliis ſuperius allegatis,procedunt in cõmenda temporali,in qua non datur plena diſpoſitio,nec cõuerſio fructuum in proprios vſus:ſecus in perpetua, vt dicebat ille Mod.de Caſſaneis in.d.conſ.quia,vt dixi,talis cõmẽda exorbitata veris terminis depoſiti,& licet commenda perpetua retineat nomen commẽdæ,vt dixi,effectus tamen perpetuitatis alterat naturam eius , & reponit in diuerſam ſpeciem,arg.c.ſtatutum.de elect.lib.vj.& l.quæſitum.§.illud.de leg.tertio.Vnde ſicut in contractu emptionis ſi venderem tibi domum hoc pacto ne transferretur dominium , licet iſte cõtractus habeat nomẽ emptionis, effectu tamẽ erit locatio,

vt patet in.l.cum manu ſata.§.nemo.ff.de contrahẽ.emptio. Hoc enim non aliũde procedit,niſi,quia propter qualitatem illam dominij non transferendi venditioni adiunctam propria natura contractus emptionis alteratur,& in alteram ſpeciem reponitur: verborum enim adiectio rei naturam immutat. vt in.l. pediculis.§. Labeo.ff. de auro & argen. leg. Et eodem modo ſi donarem tibi veſtem cauſa mortis,clarum eſt,quòd talis donatio eſt de ſui natura reuocabilis: quia verò iſta donatio eſt cauſa mortis.vbi verò huic donationi hęc verba apponerentur,videlicet quòd mihi non liceret eam reuocare, tali caſu, licet nomine videatur donatio cauſa mortis, effectu tamen erit donatio inter viuos,vt eſt text.in.l. ſi alienam.in fi.& in.l.vbi ita donatur.ff. de dona.cau. mortis. cum concor.vt cumulat Ferra. cautel. xxx. hoc enim regulare eſt in hac iuris diſciplina, quòd qualitas contractus non ex ſimilitudine nominis, ſed ab ipſo effectu metienda eſt, vt tradunt Docto.in.l. Lucius.la prima.per illum textum.ff.de poſ. facit in.l.vnica.§.ſimili modo. C. de Latina lib. tollen. vbi dominus nominans ſeruum ſuum filium, non propterea facit eum filium: quia non attenditur denominatio, ſed effectus: ſic in commendis perpetuis noſtri temporis eſt dicẽdum,quòd ratione perpetuitatis,& plenæ diſpoſitionis fructuum participent magis de veris titulis, quàm commendæ temporales: & hoc Papa facere poteſt,qui poteſt naturam rei immutare,vt not.in cap.cum pridem.de pact.in glo. in verſ. illicitè.circa fi.Et ideo poteſt probabiliter teneri,quòd commenda perpetua ſit proprius & verus titulus. Si igitur verus titulus eſt,non erit dubium,quòd ſub iſta regula comprehendatur. Et pro iſta opinio.videlicet quòd commenda ſit verus & legitimus titulus, adduci poteſt ratio vrgens.Nam ille dicitur verus,legitimus,& canonicus titulus,qui à lege,vel ab homine poteſtatem habenti eſt inuentus,& habet ſpeciale nomen perpetui tituli.cap.j.cum ibi not.de capel.mo. lib. vj.facit text.in.l.legitima.& in.l.iuris gentium.in prin.ff. de pact. Sed commendæ noſtri temporis ſunt inuentæ à canone,& à Papa poteſtatem habenti,vt patet in ca.dudum. el.ij. de elect.& in cap.qui plures.xxj.quæſt.iij.cum vulg.Ergo dicitur verus titulus canonicus:& hoc tenet Abbas in.d.c.ſi cõſtiterit.colum.fi.de accuſationibus. & Moder.in clemẽ.j. in

Contractus qualitas.

Titulus verus & legitimus quis dicatur.

iiij.

iiij.colum.de ſequeſtr.poſſeſ.& fruct. Et tenet Milis in verbo,commenda.& Ioan.Baptiſta de Sancto Seuerino in trac. penſio.quæſtio. xxvj. Et idem tenet Collectarius in cap.fi.de filiis presby.& probant Moder.in quadam paraphraſi ad eũdem Collectarium in.d.c.dudum.& Archid.poſt Hoſtien.& Guliel.in.d.c.nemo.& idem tenet Abb.in cap. cum olim. in penul.col.de rerum permuta. & latius Petrus de Vbaldis de Peruſio,poſt Imol.in.v.col.in ca.fi.eodem titulo. & Archid. in cap.ſi propter.in fine.de reſcript.lib.vj.Pro quibus videtur tex.in cap.cum nobis olim.in fi.de electio. vt declarat Abba. in cap.querelam.in primo notabili.eod.titu. & hoc in ratione conſiſtit,quia inter ſigna veri & legitimi tituli eſt perpetuitas,& fructuum diſpoſitio , vt habetur in cap. j. de capel. mona.lib.vj.Et not.Cald. in conſil.xxx.titu. de præbend. & not.in cap.fi.de pec.cle. & in.c.præſenti.de offi.ordi.lib. vj. & tradit latius Petr.de Anch.in.c.j.eo.lib. Et tamen illa duo interueniunt in commenda perpetua .De perpetuitate clarũ eſt, de diſpoſitione fructuum etiam non eſt difficultas, cum hoc verbis latiſsimè in forma hodierna commendæ perpetuæ continetur,vt tradit And.Sicul.in conſi.ij.volu.ij.Et latius Troilus de Maluitiis in quodam ſuo notabili conſi. poſito poſt repet.l.quominus.de flumi.Iaſ.aliàs poſt tract.de ſortibus eiuſdẽ Troili,quem latè refert Moder.Lambertinus in tract.iur.patron.fol.ccxj.cum concord.traditis per Moder. Barthol.Caſſaneum in prædicto conſi.Et iſta diſpoſitio plena fructuum,adeò competit commẽdatario perpetuo, quòd dicit notabiliter Præpoſ.in.c.in.vj.col.xliiij.diſtinct.quòd ſicut veri prælati habentes verum & proprium titulum faciũt fructus ſuos,adeò quòd ſi eos conſumant in malos vſus, non teneantur ad reſtitutionem,per ea quæ notat Hoſtien.Card. & Imol.in cap.fi.de pecul.cleri.ita & commendatarij perpetui faciũt fructus ſuos,neque ad reſtitutionem tenẽtur, quia commendæ noſtri temporis pro titulis habentur.

Cõmenda titulus verus & canonicus.

Commendatarij perpetui quid faciunt.

Hinc eſt,quòd ſicut verus Prælatus poteſt fructus beneficij ſui locare ad plures annos, ita etiam & cõmẽdatarij perpetui,vt dicit Calder.in conſi.viij.titu.de locato.Et ſicut impetrans tenetur facere mentionẽ de titulo ſuo , ita etiam de commenda.qui eſt verus titulus,vt tradit idem Calder. conſil.vj.titulo.de præben.cum concord.quæ congerit quidam

Impetrãs tenetur facere mentionem de titulo.

V iij Moder.

Moder. Stephanus Beltrandus in.iij.volu.conſil.nouiter impreſſorum conſil.ccxxxv.incip. etiam ſi commenda.& eſt regula Cancellariæ.xlj.quæ hoc ſtatuit.

Ex quibus omnibus infertur,quòd diſpoſitio loquens de titulo habet locum in commenda perpetua,vt tenet Domi. in conſil.xvij.colum.fin. Abbas in cap.cum olim colum.pen. de rerum permu.& videtur ſentire Philippus Peruſinus in.d.ca. nemo.colum.fin. Et hoc latius probat Andr. Sicul. in conſil. ij.lib.ij.vbi latè conſuluit,quòd diſpoſitio cap. quoniam Abbas.de offic.deleg.quæ loquitur ſimpliciter de prȩlato titulari & vero,habeat locum in commendatario,& idē tenet Decius in dicto cap.quoniam.in.iiij.colum. verſic. & iſta tertia concluſio. Et ſequuntur Moder. Taurinen.in rubrica.ff.de offic.eius.ſi igitur hoc in diſpoſitione d.c. quoniam receptū eſt, à fortiori procedit talis interpretatio in iſta regula quȩ habet aliqua verba prægnantia apta cōprehendere cōmēdam, etiam ſi non eſſet proprius titulus,vt patet in illis verbis regulæ,prouiſio, &c. Et ibi,ſeu quæuis alia diſpoſitio, quæ verba comprehendunt omnem ſpeciem titulorum,vt tradunt in ca. cum in illis.de præbend.lib.vj & per glo.in clem.fin.in verſi. prouiſioni.de elect.cum vulg. Nam ſi in.d.c.quoniam. quod loquitur in commiſsionibus quæ ſunt ſtricti iuris, ſecundum glo.in.c.j.& in.c.diſpendia.& in cap.ſtatutum. cū aliis vulg. de reſcript.lib.vj.comprehenditur commendatarius,à fortiori ſub regula noſtra,quæ eſt poſſeſsorib.fauorabilis,& per cōſequens extendenda comprehendi debet. Et tota iſta diſputatio, quæ facta eſt circa iſtud dubium,fuit,propter regulā Innoc.quæ loquitur indiſtinctè. Sed quo ad regulam Hadriani & Pauli.iii.nunc fœliciter regnantis quæ ſimul concordant, nulla eſſet difficultas, quòd ſub talibus regulis commenda cōprehendatur,ex eo,quia habent quæbam verba, quæ nō ſunt in aliis regulis prædeceſſorum, quæ prius fuerunt poſita per Hadrianum ad tollendum iſtud dubium,vt in parte negatiua dixi. Verba enim ſunt iſta,videlicet,ex quouis titulo Apoſtolico,&c.quȩ verba comprehendunt commendam,ſiue illa ſit propriè titulus,ſiue impropriè. Sed quia ī aliis regulis illa verba ſcripta non erant:ideo ſuper hoc ſæpius fuit laboratum,vt ex ſuperius dictis apparet.

Diſpoſitio quæuis.

Non tamen iudicio meo erat laborandū, ſi diligenter natu

tura & vis commendæ perpetuæ cõſiderata fuiſſet, quæ multiplici ratione ſub illa regula comprehendi debuit, nõ ſolum quia eſt propriè titulus canonicus, vt Moder. tradũt in repe. cap. j. fol. xj. colum. j. de rerum permu. li. vj. cum aliis ſuperius allegatis, ſed etiam quia, vt dixi, verba regulæ hoc includunt. Hinc eſt, quòd raræ admodum diſpoſitiones iuris inuenientur, quæ loquantur indifferenter de titulis beneficiorum, in quibus commenda perpetua non includatur, ſiue ex mente, ſiue ex verbis. Nam vltra prædicta videmus text. in clem. fin. de procur. qui ſimpliciter loquitur de prælato, per cuius obitum mandatum expirat, habere locum in cõmendatario perpetuo ſecundum Zenzeli. & Imolam, cum quibus Io. Franc. Pauinus quondam Rotæ auditor tranſire videtur in tract. de offic. & pot. cap. ſede vacan. in. iij. quæſt. colum. iiij. & tamen verba dictæ clem. hoc non præ ſe ferunt, ex mente tamẽ hæc interpretatio ſumitur.

Pari modo text. in c. j. de fil. presbyter. lib. vj. qui dicit epiſcopum non poſſe cum illegitimo in curato beneficio diſpenſare, procedit etiam in commenda, licet verba text. hoc nõ dicant, vt firmat Collectarius in. c. fi. col. j. in fi. eod. tit. in antiq. Sic etiam text. in. c. quæſitum. cum ſimilibus. de rerũ permut. diſponentes permutationem tituli fieri poſſe cum alio titulo, habet locum de commenda ad commendam, & de commenda perpetua ad titulum, licet text. nihil de commenda dicat, ſecundum Pet. de Peruſio ibi, & in. c. fi. eod. tit. poſt Imol ibi in. v. colum. & firmat latius. d. Pet. Andreas quondam Rotæ auditor in rep. c. j. fol. xj. j. col. de rerum permut. lib. vj.

De cõmenda ad cõmendã locum habere.

Et eodem modo text. in cap. edoceri. de reſcrip. de prælato loquens, procedit etiam in commendatario, vt ibi Decius dicit in finalib. verbis.

Similiter eſt dicendum in diſpoſitione text. c. ſtatutum. de reſcrip. lib. vj. quæ diſponit cauſas à ſede Apoſtolica committendas exiſtentibus in dignitate, procedit etiã in commẽdatariis perpetuis, vt modernus ſtylus habet, & ibi latius dixi poſt Pet. Vercellen. & alios antiquos, pro quibus conferunt motiua Barbatiæ in. d. cõſil. ij. Et hoc tenẽt Moderni Purpurati. in. l. j. in. xxxiij. col. ff. de off. eius. vbi vnũ aliud inferũt, ꝙ ſicut Abbates titulares terras, & iuriſdictionẽ habẽtes dicũtur clariſsimi, ſecundũ Bal. in. l. j. §. his cunalibus circa med. ff. de

offic.præfect.præt.Ita & commendatarij perpetui,propter omnimodam diſpoſitionẽ, quæ hodie illis in literis tribuitur, clariſsimi dici poſſunt. Hinc eſt,quòd talis commendatarius poteſt locare bona monaſterij ſicut titularis, vt dicit Calder. in cõſil.viij.titulo de locato.Non obſtan.ꝙ in illo vulgato libro ſtyli,ſiue practicæ Cancellariæ dicatur contrarium: quia illud procedit in cõmendatario temporali, vt latius ibi dixi.

Commendatarij perpetui quibus gaudeant prærogatiuis.

Simili modo text.in cap.ij.de præbend.& alia iura,quæ volunt epiſcopum non debere aliquem ordinare,niſi habeat titulum vnde viuat,procedũt, & habent locum in commendis perpetuis,quæ appellatione tituli comprehenduntur:ita Dominic.poſt Lapum in cap.penult,in.ij. col. verſi. quid de habente.de tempo.ord.lib.vj.

Et etiam apparet,quòd diſpoſitio cap.cum illorum.de ſent.excommunic.loquentis de Abbate & Priore, licet ſit odioſa, procedit etiam in commendatario & adminiſtratore, vt ibi ſentit gloſſa in verbo,Abbatem.ſequitur Decius in dict. cap.edoceri.in fine.

Facit etiam:quia videmus,quòd capitulum ſede vacante nõ poteſt conferre beneficia,& licet poſsit ad tempus commendare.quia tunc non dicitur conferre, vt tradunt omnes in.c. ij.ne ſede vacan. Non poterit tamen perpetuò commendare:quia talis commenda ſe habet ad inſtar collationis, ita dicit Præpoſ.in.c.præsbyteri.in.ij.col.xxiiij.diſtinct.

Et idem dicimus de text.in cle.j.de ſupp.neg. prælat. quæ ſimpliciter loquitur de collatione faciẽda per ordinarios infra ſex menſes,& tamen procedit etiam in commenda,quod eſt fortius,vt tradit Card.in cle.quia cõtingit.§.vt autem.de religio.domib.ſequitur Card.Alexãdrinus in cap.ſi quis.co. penult.lviij.diſtinct.

Plus etiam voluerunt aliqui,quòd ſi commendatarius perpetuus moreretur in curia,comprehenderetur ſub diſpoſitione.c.ij.de præben.lib.vj.ſuper quo nihil allegabo,ex eo,quia modo dubium pendet coram eodem domino Paulo in dicta cauſa Vrgelen. Monaſterij, ſuper quo aduocati hincinde ardentiſsimè diſputant.

Reſeruatio per collationẽ Papæ expirat.

Et eodem modo videmus,quòd ſicut per collationem Papæ expirat reſeruatio, vt eſt deciſio nona &.xj.de præben. in no.&.xxiij.eod.tit.in antiq.& tenet Lapus in allegat.cxxvj. incip.

incip. Anaſtaſius. col. penult. Sic etiam reſeruatio expirat per commendam perpetuam, per quam ſicut per collationem videtur extingui vacatio: ſecus per commendam temporalem. iſta eſt notabilis deciſ. in antiq. vij. ti. de elect. & prima in antiquio. tit. de præb. quæſunt corruptæ vitio impreſsorum, vt apparet per rationem, quam reddunt, de qua ibi videas.

Sic eodem modo videmus, quòd diſpoſitio. c. cum apoſtolus. cũ ſimil. de cenſibus. volens Prælatos poſſe à ſubditis eorum exigere charitatiuum ſubſidium, procedunt etiam & habent locum in commendatariis perpetuis, vt probat Barth. Belenzinus in tract. de chari. ſubſ. quæſt. vj. per Card. in clem. ſana. in. xij. quæſt. de procu. Tempus pariter, & papyrus deficerent, ſi ſingulos iuris caſus de Prælatis, & dignitatibus loquentes, qui habent locum in commẽdis, enumerare vellem, de quibus aliàs quendam epilogum feci ad dictum ca. nemo. Ideo iſta exempli loco ſufficient.

Ex quibus facilè quis intelligere poteſt, quòd commendatarij perpetui ſecundum modum hodiernum, habent eãdem effigiem, quo ad iuris diſpoſitionem comprehenſiuam, quam habent veri prælati titulares, licet in quibuſdam differãt, quæ non officiunt præſenti deciſioni. Et ideo non immeritò videmus Rotam ſæpiſsimè tenuiſſe eãdem interpretationem, quo ad alias regulas. Nã regula de infirmis reſig. de idiomate. de annali. de præſtan. conſenſu Cardinalium. de publicandis reſignationibus. de veriſimili notitia obitus. de non tollendo iure quæſito. & ſimiles procedunt in commendis perpetuis, vt ſæpius Rota iudicauit, vt ibi dixi: non video igitur rationẽ, quare iſta etiam regula, quæ eſt fauorabilis, non pariter habeat locum in eis. *Regulæ cancellariæ quæ ĩ commẽda procedãt.*

Poſtremo ne aliquid remaneat intactum, ponamus etiam pro conſtanti, quòd titulus commendæ perpetuæ nõ eſſet ita proprius, ſicut alius, cur ex ſimilitudine rationis non debeat diſpoſitio iſtius regulæ loquentis ſimpliciter de titulo, etiam extendi ad titulum improprium, cum ſit fauorabilis, non video, præſertim quia in ſimilibus caſibus talis interpretatio ſecundum communes regulas recipitur, vt patet in. c. ſtatutum. de reſcrip. lib. vj. quæ loquitur ſimpliciter de dignitate, & tamen Doct. voluerunt, quòd extendatur ad dignitatem largo modo ſumptã, vt dicit Aretin. in conſil. xxiiij. in præſenti cõ-

ſultatione.

ſultatione.col.prima.& Andr.Sicul.in conſil.xl.lib.j. Et eodē modo text.in cap.ij.de elect.lib.vj.qui loquitur de electionibus conditionalibus,habet locum in præſentationibus clericorum,licet ſint inter ſe differentes, vt dicit Felynus in.c.inter cætera.in.iij.colum.de appel.& in cap. cum Bertoldus etiam.in.iij.colum.de re iudic.Et text.in cap.auaritiæ.licet ſit pœnalis, extenditur ad præſentatum miniſtrantem, vt tenet Lapus in allega. viij. & latè Curtius in tract. iur. patron. in verſi.honorificum.in.xxxix.quæſtio.Et iudicauit Rota in vna Salamantin.capellaniæ coram R.P.D. Marcello. xiij. Ianuarij M.D.xxxij.vt ibi latius dixi.Plura ſunt iura,quæ breuitatis gratia omitto, in quibus ſit extenſio de caſu proprio ad improprium,ſublata ſignificatione vocabuli.iuxta vulg. l. filium habeo.ff.ad Maced.quæ ſi conſiderētur in caſu noſtræ regulæ, non erit dubium quin idem dicendum erit in commenda de qua loquimur.

Præſentatus miniſtrans.

Sed nolo tantum inniti extenſioni, quæ etiam in pœnalibus & odioſis ſolet habere locum,vt exemplificat Iaſon.in.l. fina.§.colum.fina. ff. de in ius vocan.ne quærere mendicata ſuffragia videamur. Sed dico hoc ex ratiōe, & ex mēte iſtius regulæ apertiſsimè colligi, duplici alia ratione vltra prædictas ſuperius adductas.

Prima eſt,quia negari non poteſt. quòd regula iſta ſecundum communem interpretationem Rotæ & curiæ,non ſolū habet locum in titulo totaliter vero,ſed etiam in titulo colorato,quæ extenſio fuit in cauſa,quòd priuilegium iſtius regulæ ad innumerabiles pœnæ caſus ſit dilatatum & extenſum, vt ex diſcurſu queſtionum iſtius commenti poteſt intelligi. Et tamen nemo negabit titulum commendę eſſe titulum ſaltem coloratum quando commenda eſt perpetua,& cōceditur ab eo,qui aliàs habet poteſtatem commendandi,iuxta communes regulas,de quibus in capitulo,cū noſtris.de conceſ.pręb. Si ita eſt,nulla erit difficultas,quòd talis commenda comprehendatur ſub regula.Nam etiam illi Doct.qui tenuerunt cōmendatarium non eſſe verum prælatum, nec facere fructus ſuos,non negarunt eundem habere titulum canonicum:quia hoc negare non poterant, cum ſit vnus de modis prouidendi eccleſiis inuentus à canone. Ergo erit titulus coloratus & legitimus,vt aliàs eſt dictum. Et quòd iſta opinio ſit veriſsima, vlterius

Commendæ titulus.

vlterius ſuadetur: quia ſecũdum interpretationem Rotæ iſta regula procedit in titulo prę́ſumpto, qui eſt titulus non viſibilis, nec palpabilis, nec prouenięns ex prouiſione alicuius ordinarij viuentis, ſed ex ſolo curſu temporis. x. annorum, vt in. c. illud. cum vulg. de præſumpt. Et de quo titulo regula iſta nullam facit mentionem directè, nec indirectè. Et tamen voluerunt Domini, ꝙ ille titulus ſufficiat ad producẽdũ exceptionem iſtius regulæ, vt dicam latius in alia. q. Quanto igitur à fortiori habebit locum in iſto titulo viſibili & apparenti, de quo regula videtur mentaliter & verbaliter cogitaſſe, per ea quæ ſuperius dicta fuerunt? Concludendum eſt igitur regulã habere locum iſto caſu. Et ita Domini iſtam opin. tenuerunt & firmarunt in prædicta cauſa Vrgelen. Monaſterij poſt geminatas propoſitiones die. xvj. & . xxvj. Nouẽb. M. D. xxxvij. coram eodem domino Paulo.

Titulus præſumptus quis dicitur.

Et ex iſtis ſequitur vnũ aliud valde notabile, de quo fuit etiam factũ dubiũ in Rota in dicta cauſa Vrgelen. per eundem. d. Paulum, videlicet, ꝙ attento, quòd commenda perpetua eſt titulus canonicus morte commendatarij, inducetur noua vacatio, adeò, quód ſi commenda fuit facta in curia de beneficio alibi vacanti: ſi ibi moriatur commendatarius, dicetur ibi beneficium vacare quo ad effectum reſeruationis. c. ij. de præbend. lib. vj. in quam opin. quatuor ex Dominis inclinabant, tres vero alij tenebant contrarium, & ponderabatur dictum Lapi hoc tenentis in. d. c. nemo. & in quibuſdam additio. ad Federicum in tract. permut. q. xv. & etiam illud, quod dicit Rota in antiquis deciſ. vij. de elect. quæ præſupponit per commendam perpetuam deſinere vacare beneficium, vt prius, quia videbatur iam plenum ſicut per collationẽ, non ſic per commẽdam temporalem, vt iidem Domini latius hoc notant in antiquio. deciſ. j de præbend. Et quòd tali caſu cõmenda perpetua operetur eundem effectum quem collatio, patet: quia ſicut per collationem extinguitur reſeruatio, vt dixi ſuperius: ita etiam per commendã perpetuã, vt Moder. tradunt in tract. reſer. in tertia parte. effectu. xxxj. poſt Soci. conſil. xxxij. in. vj. colum, & quia, vt dixi, gratia ad beneficia vacatura comprehendit beneficium vacans per obitum commẽdatarij perpetui, vt Socinus tradit in dicto conſil. xxxij. poſt Ro. conſil. cl. & tenet Collect. in. c. penul. in. j. col. de ver. ſig.

Beneficiũ per cõmendam perpetuã vacare deſinit.

Et

Et tamen text.in.d.c.ij.loquitur de beneficiis vacantibus.

Et iſta omnia de plano procedunt,quo ad ſuperius dicta: quo ad alia verò quæ concernunt ſtatum eccleſiæ,commendatarius non æquiparatur titulari,cum debeat ſubire onera, & conſeruari eccleſiam in eodem ſtatu , neque illum mutare poteſt,vt dicit Abb.in.c.querelam. in.j.notab.de elect. & in c.de monachis.de præb.vbi reprehendit Cardinales habentes eccleſias commendatas,qui hoc negligant.

QAESTIO SEXTA.

QVAERO,quia dicitur hic,quæcunque beneficia,an regula procedat in officiis?

SOLVTIO. Si ſunt officia eccleſiaſtica,de quibus loquitur text.in.c.cum acceſsiſſent.de conſtit.& in cap. conſulere.de ſimo. non eſt dubium regulam habere locum, quia hoc verbum beneficium,in materia fauorabili poſſeſſoribus latiſsimè debet interpretari , prout in cap.j.de reg iur. libro ſexto.Et ita expreſsè cautum de officiis huiuſmodi reperitur in decreto concilij Baſilien.vnde originem traxit iſta regula,vt ſæpe dictum eſt.Si tamen officia eſſent temporalia,licet ſolita dari clericis,ſub regula non comprehenderentur,vt dixi in regula de annali , & in regula de infirmis reſignantibus,licet poſſet dici,ꝙ ratione illius dictionis quæcũque,hic poſita, poſſent includi.arg.eorum,quæ dicit Fely.in tract.quando lit.apoſtol.col.iiij.verſic. ampliatur quarto . & quæ dixi ſuprà in.iiij.q.

QVAESTIO SEPTIMA.

Hoſpitalia.

QVAERO,an iſta regula comprehendat hoſpitalia?

SOLVTIO.Iſta quæſt.ſæpe tempore Sixti,Alexãdri,& etiam tempore Iulij coram Alexandrino vẽtilata fuit,in cauſa hoſpitalis S.Laurentij Caſtri noui : & fuit datum dubium nũquid iſta regu.in hoſpitali locum haberet. Super quo dubio ſcripſit quondam bo.memo.Laurent. Puccius Piſis dum cathedram regeret,ac poſtea Romæ,ad quam cauſa dicti hoſpitalis venit,quem per obitum cuiuſdam Simonis impetrauerat.Et hic agendo , ac poſtea per plures annos practicæ operam dando poſt plures labores perpeſſos, Card. Sanctorum quatuor creatus fuit.Sic itaque contra eum apponebatur de regu.iſta,& inter plura motiua, quæ breuitatis cauſa non refero, tunc fuit dictum regu.nõ habere locum in

hoſpitali

hoſpitali,iſta ratione : quia omnis diſpoſitio in dubio debet interpretari vt potius concordet cum iure communi, quàm quòd ſit contra ius commune.c.cum dilectus de conſuet.c. cauſam. de reſcri.l.j.C.de noxal.Sed de iure communi appellatione beneficij non venit hoſpitale, vt in cle.per literas.de præb.ergo nec de iſta regula loquens ſimpliciter de beneficio,debet interpretari de hoſpitali.

Præterea iſtam opin.tenent domini Abbreuiatores de Parco,qui indifferenter literas ſuper impetrationibus hoſpitaliũ per triẽnium,& vltra pacifice poſſeſſorũ expediũt. Quod non facerent,ſi regula in illis locum non haberet. Nam Cancellaria expediendo literas decernit,nec ſolet literas litigioſas expedire. Ex quo mentem Papæ interprætari dicitur, & certum decernere,non ſub dubio. Et ideo dicimus, quòd ea, quæ in Cancellaria fiunt,in conſiſtorio Papæ fieri dicuntur, vt dicit deciſ.ccclxij.in nouis. Ex quo igitur ibi literæ de hoſpitalibus etiam triennio poſſeſsis conceduntur,apparet manifeſtè,regulam locum non habere,& huiuſmodi Cãcellariæ interprætatio facit ſtylum,pro iure habendum, iuxta vulg.c. quàm graui.de crimin.fal. Et ita reſidet præfatus reuerendiſ. D.Card.in dictis ſuis allegationibus.

Cãcellaria appellatiua, quæ ĩ conſiſtorio Papæ fieri dicuntur.

Quid dicendum? Puto in hac materia diſtinguendos eſſe duos caſus. Primus quando hoſpitalia dantur in titulum beneficij,& tunc non erit dubium regulam iſtam comprehendere hoſpitalia,per ea quæ not. in clem.quia contingit.§.vt autem.de relig.domib.& tenet Federic.in tract.permut. quæſt. xiiij.ſequitur Dec.in rubric.de reſcrip.col.fin. Secundus caſus quando non dantur in titulum beneficij, ſed dantur ad hoc,vt eius redditus diſtribuantur in vſus pauperum, de quibus rector tenetur reddere rationem,tunc procedunt allegata ſuperius,etiam ſi regula loquatur per verba generalia quibuſcunque,vt dicit gloſſ.fin.in clem.per literas.de præbend. Et ita pro iſta declaratione iſtius regulæ in ſpecie diſtinguit Gloſſator concilij Baſilien.tit.de pacif.poſſ.in verbo.beneficium.& ante ipſum Nicolaus Milis in ſuo indice. in verbo, hoſpitalia.verſic.antepenùl.& in verbo,beneficium.Sed Fel. in.c.de.quarta.in quinta col.de præſcript.circa hoc videtur ſentire contrarium,dum vult, quòd quando diſpoſitio iuris communis,ſiue regularum continet materiam fauorabilem

Beneficia hoſpitalia

&

& extendibilem: & loquitur per verba generalia, videlicet, de quibuſuis beneficiis, comprehendit etiam hoſpitalia ſubiecta epiſcopo licet ſolita gubernari per laicos: quia largo modo ſunt beneficia, vt dicit Card. in clem.j.in.vj.q.de ſequeſtr. poſſ. Et ita dicit ſe pridie obtinuiſſe in Rota, ĩ cauſa propria. Nam Rota voluit regulam Cancellariæ, num.24. habere locum in hoſpitalibus ſimili modo conceſsis. Ita concludit ibi Fely. licet latius ſuper hoc diuagetur, quæ omnia quadrare videntur ad iſtam regulam, cum ſit fauorabilis poſſeſſoribus, & loquatur per verba vniuerſalia.

Hoſpitalia quãdo laicis cõcedũtur gubernanda, &c.

Tamen ego de iſto dicto multum dubito. in primis, quia iſta regula licet loquatur vniuerſaliter de quibuſcunque beneficiis, tamen illa vniuerſalitas reſtringi debet ad beneficia, quæ ex apoſtolica vel ordinaria collatione, electione, & confirmatione aut præſentatione, & inſtitutione obtinentur, & ſic ex titulo pręambulo. Sed quando hoſpitalia cõcedũtur laicis gubernanda, nõ dãtur in titulum beneficij, ſed cuiuſdam adminiſtrationis tẽporalis, ideo regula in illis non procedit. Et licet regula.xxiiij. in huiuſmodi hoſpitalibus locum habeat, ſecundum quod refert Fely. pronũtiatũ fuiſſe, hoc ideo factum fuit, quia illa regula non reſtringit ſe ad certam ſpeciem titulorum ſicut iſta, & ideo in ea diuerſa ratio cõcurrit. per hoc tamen generaliter inferri nõ debet ad alias regulas. Et per iſta declarantur ea, quæ dicunt Moder. in tract. benefic.in.iij.parte q.lvij. & in.vj.q. primæ partis. & ſeq. Et redditur dubia conſultatio Andr. Sicul. conſil.lxiiij.lib.iij. qui voluit clem. literas non habere locum in gratiis fauorabiliter cõceſsis non diſtinguendo titulum à non titulo.

Beneficiũ vnitum.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an reg. iſta habeat locũ in beneficio vnito? SOLVTIO. Iſte caſus accidit tempore Sixti in vna Burgen. Scholaſtriæ, vt meminit Ioã. Aloiſius Tuſcanus aduocatus primarius illorum temporum, in primo volum. conſil. ſuorum, conſil. incipien an conſtito quòd dominus, &c. in ſecundo dubio. folio.xxix. Et breuiter concludit, quòd regula iſta locum non habeat. Nam tunc fuerant vnita quædam beneficia Scholaſtriæ ad perpetuam rei memoriam pro pueris erudiendis poſt obitum cuiuſdam Ioannis de Velaſco, quæ illa poſsidebat. Itaque mortuo Ioanne

ſtatim

ſtatim vnio ſortiebatur effectum. accidit, quòd poſt mortem Ioannis quidam Alphonſus dicta beneficia tanquam vacantia impetrauit, & ea per trienniũ poſſedit, qui conuentus per Scholaſticum excipit de iſta regula, fuit dubitatum, nunquid eſſet exceptioni locus.

Tota difficultas huius dubij conſiſtit in hoc, an per obitũ Ioannis dicantur beneficia vacare. Nam tenendo, prout verũ eſt, ꝙ non vacant, cum iam ipſo iure reperiantur vnita dignitati, impetratio non valebit, nec poſsideri poterunt beneficia, quæ non vacant, nec ſunt: quia per vnionem extinguitur & ſupprimitur nomen, & effectus beneficij, vt tradunt Doctor. in cap. cum acceſsiſſent. de conſt. & gloſſ. in clem. per literas. de præbend. cum concord. traditis per Ioan. Baptiſt. de ſancto Seuerino in tract. vnio. articul. viij. q. xj. & ſeq. & quia nõ agitur amplius, vt de beneficiis, ſed vt de prædio, ſeu proprietate, iuxta not. in clem. diſpendioſam. de iud. & in clem. j. de ſeq. poſſ. & fruct. vt declarat notabiliter Oldr. conſi. cclvij. in. v. & vj. col. Et verba iſtius regulæ quæ loquuntur in beneficiis poſſeſsis non poſſent in talibus vnionibus verificari: quia nec ſunt beneficia, nec poſsideri poſſunt: cum ergo in illis nõ concurrat qualitas requiſita in regula, ceſſat eius diſpoſitio, arg. cap. j. de homicid. lib. vj.

Beneficiĩ effectus p vnionẽ extinguitur.

Quòd autem talia beneficia non dicantur vacare, vltra prædicta, tenet etiam Ioan. Andr. in clem. j. de reſcript. & in clem. j. de ſup. neg. prælat. & in clem. frequens. de exceſ. prælat. Federicus in tract. permut. quæſt. xxxiij. & deciſio in nouis. ccxxxvij. Si igitur prædicta beneficia nõ vacant, nec ſunt in rerum natura, cum ſint extincta & totaliter ſuppreſſa, poſsideri non poſſunt: quia non entis nullæ ſunt partes, vulg. lege, eius. ff. ſi cert. pet. regula igitur iſta, quæ loquitur de beneficiis poſſeſsis non habebit locum in talibus, & ita ſeruat Cancellaria. Et iſtam opin. pro indubitata tenet hîc Domin. Melchior aduocatus ſuorum temporum non ſecundus in quibuſdam adnotationibus ad regulam Hadriani, licet ibi videatur, in vnione ad vitam dubitare, quæ non ita extinguit titulum, ſed ſupprimit ad tempus: ſed ego idem dicerem, quia reſpectu illius temporis inducitur idem effectus, & argumentum de toto ad partem, valet etiam reſpectu temporis, vt in. l. ſi cui. in prin. verſic. perinde. & ibi notat Bald. ff. de leg. j. & ſequi-

Non entis nullæ ſunt partes.

Vnio ad vitam an extinguat titulum.

ſequitur Iaſ.in.l.diuortio.§.quod in anno.in ſecundo notabi li.ff.ſo'ut.matr.cum concor.vt ſcribit Decius in.l.cuius effe-ctus.ff.de reg iur.& dixi in ſimili in.§.pœnales.num.15.inſtitut.de act. Quicquid tamen ſit in vnione perpetua hoc receptũ eſt, ꝗ regula iſta locum non habet,& ita in ſpecie tenuit & iudicauit Rota,prout manu propria adnotauit hîc.d.Dominicus de Iacobatiis auditor Rotæ primarius, & poſtea Card.in quibuſdam ſuis apoſtillis,quæ adhuc hodie ſeruãtur apud reuerendiſsimum dominum Chriſtophorum Iacobatiũ Cardinalem eius nepotem.

QVAESTIO NONA.

Benef.iuriſpatron.

QVAERO,an habeat locũ iſta regula in beneficio iuriſpatronatus?

SOLVTIO,Patet ex verbis iſtius regulæ,ibi, præſentatione,aut pręſentationis inſtitutione.Tamen maius dubium eſt,ſi ille qui poſsidet triennio beneficium ex collatione ordinarij,quod prætenditur eſſe de iurepat.conueniatur à præſentato per patronũ,à die notitiæ,quod fieri poteſt, & poſſeſſor excipiat de iſta regula:tunc eſt dubium, nũquid defendat poſſeſſorem cum collatione ordinarij in beneficio, quod verè eſt de iurepatronatus.Et ad hoc reſolutio capi poteſt ex iis quæ dixi in regula de annali.q.xxvij.ibi videndum eſt,ne bis idem repetatur.

QVAESTIO DECIMA.

Beneficia curata per triẽnium.

QVAERO,an poſsidens duo beneficia curata per triẽnium,& ſic incompatibilis, ſeu execrabilis,aut nõ promotus infra annũ ad ſacros ordines,iuxta.c.licet, cõmiſſa.de elect.lib.vj.defendantur iſta regula?

SOLVTIO.Iſta duo dubia propoſita ſępe per me in Rota fuerunt,in cauſa Regien.Plebaniæ,vertente inter Ludouicum de Milaneſiis ex vna,& Andream de Canoſia ex alia. Et quia ſunt dubia magni momenti, ſuper quibus vtriuſque partis aduocati longo tempore informarunt,& illa de mandato Rotæ in punctis data fuerunt nouiter auditorandis,videlicet,dominis Hieronymo Nouato, & Petro Andreæ de Ripantis priori Eſino,qui ſuper prædictis dubiis, iuxta ſtylũ & morem antiquum Rotæ,omnes dominos informarunt,ad effectum,vt doctrinæ periculum faciendo habiles ſe oſtenderent.Et ob eam cauſam quilibet eorũ dubij dati partem contrariam

trariam accepit: quorum diſputatio *illis inutilis* fuit, ex eo, quia propter nouam conceſsionem, & concurſum aliorum plurium mandatorum, alij loco eorum, de mandato Papæ, ad auditoratus locum recepti fuerunt, videlicet, Do. Raynaldus Petrutius, & D. Hieronymus Aueroldus. Itaque ſuper iſto dubio facto calculo, vltra procuratores plures, ſex aduocati pro vtraque parte iſta dubia diſputarunt, prædictis computatis: inter quos fuit Reuerend. D. Ioannes Paulus tunc aduocatus, & nunc digniſsimus auditor, & Dom. Antonius Gabrielis.

Opponebat igitur in primis Ludouicus actor, Andream duo curata beneficia poſſediſſe: item quòd promotus infra annum ad ſacros ordines non fuerat: Andreas verò de iſta regula excipiebat: Ludouicus replicabat, regulam non tueri execrabilem, & non promotum, ex eo, quia non habebat titulum coloratum.

Dubitatum fuit, quid iuris? Pro parte negatiua, videlicet, regulam iſtam execrabilem, & non promotum minime tueri, adducitur in primis deciſio in puncto docti cuiuſdã Gloſſatoris in commento concilij Baſilien. inſerto in pragmatica Franciæ, ſub titu. de pacific. poſſeſſ. concludentis, execrabilem regula iſta non defendi, illa ratione, quia ex quo ipſo iure priuatus eſt titulo per cap. de multa. & extrauag. execrabilis. titulum coloratum non habet, qui neceſſarius eſt, quo ad iſtam regulam, quæ expreſsè titulum coloratum requirit, vt apparet ex decreto dicti concilij Baſilien. à quo ferè ad literam eſt ſumpta iſta regula.

Addo, quòd iſtam etiam opinionem defendebat Melchior de Baldaſsinis, aduocatus in vna Monaſterien. præpoſituræ, coram D. Guliel. vt apparet in quodam ſuo conſilio. Nec obſtabat ei regulam iſtam excipere duos caſus: quia reſpondebat regulam loqui de colorato titulo collationis, inſtitutionis, ſeu cõfirmationis &c. Et exceptio etiam loquitur de eodem titulo colorato, ſecũdum modos enarratos hic: qui quidem titulus in illis duobus caſibus exceptis in regula nõ ſuffragatur, vt hic dicitur. Sed vbi daremus aliquem carere omnino titulo, vt execrabilis, tunc non haberet locum iſta regula, quæ præſupponit tam in dicto ſuo, quàm exceptione, titulum aliquem coloratum adeſſe.

Præterea pro iſta opin.facit, quia per acquiſitionẽ ſecũdi incompatibilis videtur quis renuntiare primo, vt dicit text. in clem.gratiæ.de reſcript.Et per renuntiationẽ perditur ciuilis & naturalis poſſeſsio,vt in deciſ j.titul.de renunt.in nouis. Et dato, ꝙ inſiſtat de facto in detentione rei, à qua non poſsit amoueri niſi citatus,vt in.c.licet.de præb.lib. vj. tamẽ iſta detentio ſine adminiculo non operatur aliquem effectũ regulæ. Vnde ſicut ſi expreſſe execrabilis renuntiaret primũ beneficiũ, & poſt renuntiationem detineret triẽnio idem beneficiũ renuntiatũ ſine alio titulo,non haberet locum regula: ita & in tacita renuntiatione cauſata ex adeptione ſecũdi incompatibilis. Nam inter tacitã & expreſſam renuntiationem in beneficialibus nõ eſt differentia,vt notat Abb. & alij in.c. ex ore. de iis quæ fi.à ma.par.cap. Hæc Melchior.

Renuntiare primo quis videtur p acquiſitionem ſecũdi incompatibilis.

Accedit, quia omnis qui eſt priuatus à iure, vel ab homine, ipſo facto dicitur habere diſcoloratum titulũ,vt latè poſt alios probat Fely.in.c.in noſtra.in.xxxvj.corr.ĩ princ.de reſcrip. Sed habens duo curata eſt huiuſmodi. Igitur nõ debet ab iſta regula defendi, quæ requirit titulum coloratum. Et ꝙ execrabilis nõ habeat coloratũ titulũ,nec coloratã poſſeſsionẽ,tenet expreſſe Dom.poſt Io.de Ligna.& alios in.c.licet epiſcopus de præb.lib.vj.& in cõſil.lxxxvj.in vlti. colũ.

Priuatus à iure.

Præterea pro iſta opinione facit: quia licet regula iſta excluderet contra iſtum poſſeſſorem omnẽ allegationem, nunquam tamen intelligitur excluſa allegatio inhabilitatis perſonæ.gloſ.& Bart.in.l.j.§.vnuſquiſque.C.de ſacro.ſanct.eccle.& in.l.j.§.nuntiatio.ff.de oper.noui nunt. Sed poſsidens duo incompatibilia effectus eſt inhabilis ad obtẽta per extrauag. execrabilis. ergo talia beneficia cenſentur excluſa à priuilegio iſtius regulæ: quia ex quo non eſt legitima inſtitutio,non poteſt dari poſſeſsio.c.j.de regu.iur.lib.vj.& iſta regula neminem ſine poſſeſsione tuetur.

Præterea,quia contendens ſe priuilegiatum ratione alicuius qualitatis,oportet illam qualitatem probare. l. tribunus. & .l. diuus.ff.de teſtamen. mil. cum igitur ad effectum iſtius regulæ requiratur poſſeſsio triennalis, ratione alicuius canonicæ inſtitutionis,eo ipſo, quòd apparet abeſſe titulum canonicũ,& ſic deficiente illa qualitate,deficit poſſeſsio: & per conſequens ceſſat regula. Quòd autem qualitas illa deficiat, apparet

Priuilegiatus.

apparet manifeſtè : quia cum ius reſiſtat tali poſſeſsioni, talis dicitur potius occupator & intruſus, quàm poſſeſsor. cap. ad decimas. & ibi not. Lap. de reſt. ſpolia. lib. vj. & Bald. in. l. j. C. de appellat. & in. l. ſi de proprietate. C. ſi à non compet. iudic. Non enim iniuſtum, ſed iuſtum poſſeſſorem defendũt leges, vt in cap. j. ibi, non de omni poſſeſſore, ſed tantum iuſto, per quos fiat inueſtitura. Nam poſſeſsio nihil aliud eſt, quàm ius reſiſtendi rei non prohibitæ poſsideri, vt diffinitur per Barto. & communiter Docto. in. l. j ff. de acquir. poſſeſ. Nec obſtat iſtum execrabilem habuiſſe titulum ab illis, qui dare poterant: quo caſu dicitur titulus coloratus, qui ſufficit ad iſtam regulam, iuxta vulg. dictum Hoſtien. in. c. dudum. de elect. & omnium in. c. cum noſtris. de conceſ. præb. quia ad hoc reſpondetur, quòd licet ille titulus eſſet bonus & coloratus antequam eſſet lapſus mẽſis poſt adeptionem ſecundi, vbi tamen lapſus eſt menſis, infra quem non renuntiauit primũ in manibus ordinarij, illi tituli reducti ſunt per extrauag. execrabilis. ad non titulum, & ſic ceſſat qualitas tituli colorati requiſiti in regula: dicetur igitur iſte intruſus, ex quo ſcit ius ad aliũ pertinere, iuxta not. per Oldr. in cõſil. cxxxvj. incip. ex productis. col. fi. & tamen ſi rectè ponderetur iſta regula, excludit intruſum. Nã in illis verbis de beneficiis ſic poſſeſsis, regula innuit requiri vna cũ poſſeſsione, canonicũ titulum, de quo regula in principio poſuit exempla : quia dictio ſic, eſt declaratiua, & ſignificatiua modorum expreſſorum, l. Gallus. in princip. & ibi glo. in verb. ſic. ff. de liber. & poſth. Et per conſequens dicta poſſeſsio requiritur continuata cum titulo, vt etiam indicat dictio per, quæ perfectionem & continuationẽ ſignificat, vulg. l. vrbana. §. pernoctare. ff. de verb. ſignifica. Cum igitur per incompatibilitatem tituli reducti ſunt ad non titulum, ex illo, nec color, nec præſumptio iuſtitiæ aut bonæfidei potuit reſultare. argumen. authen. cui relictum. C. de indict. vidu. tol.

Poſſeſſor quãdo, & quot modis dicitur intruſus.

Poſſeſsio quid ſit.

Sic, dictio declaratiua.

Præterea, quia iura non defendunt expoliatum, ſed expoliantẽ, quando de defectu ipſius ſpoliãdi conſtat, vt deciſ. xv. de reſti. ſpol. in antiq. multominus debent defendere volentem retinere beneficia, in excluſionem boni iuris alterius non expoliantis. Et iſtam opinio. quæ fuit etiam Gloſſatoris hic columna fi. ſequutus fuit Antonius de Caphareliis, anti-

quus doctor, & inter aduocatos ſui temporis primarius, in quodam ſuo conſilio reddito in cauſa Monaſterien. decanatus, motus inter alia vulgari hoc motiuo: quia execrabilis eſt multum odioſus à iure. Et ideo vnde pœnam meretur, non debet priuilegiari indulto iſtius regulæ, cum ſit indignus. Et lex indignis non dat priuilegia. l. auxilium. ff. de mino. & ca. quia fruſtrà. de vſur. Rom. conſi. cclxxv. Nec releuat, quod execrabilis poſſederit per triennium, vel decennium: nã propter hoc magis eſt damnabilis: quia tanto grauiora ſunt peccata, quanto diutius hominem detinent alligatum, vt dicit tex. in cap. fi. de præſcrip. & cap. fin. de conſuetu.

Lex indignis non dat priuilegia.

Addo pro iſta opin. vnum aliud: quia execrabilis non reſtituitur ſi ſpolietur, vt dixi latè in regula de annali, & eſt deciſ. ccclxxj. in antiq. & tenet Roma. conſi. dcccccxcix. Et tamen ſi haberet coloratum titulum reſtitueretur, vt in deciſ. ij. de reſtit. ſpol. in no. cum vulg. Ad idem facit: quia beneficia vacantia per incompatibilitatem ſunt reſeruata per extrauag. execrabilis. & tamen iſta regula excludit beneficia reſeruata. Nec obſtat regulam nolle iſtum triennalem moleſtari, & ſic videtur omnem moleſtiam includere etiam illã, quæ prætextu incompatibilitatis infertur: quia ad hoc reſpondetur, quòd in generali excluſione moleſtiæ nunquam intelligitur excluſa illa de qua probatio affertur incontinenti, & in promptu, vt not. Bart. in l. iiij. §. condemnatũ. ff. de re iud. vbi ponit exemplum in executione trium ſententiarum, contra quam licet iura in clemen. j. de re iud. cum aliis ſimilib. excludant exceptiones impeditiuas executionis, vbi tamẽ probatio exceptionis offertur, incontinenti illa prohibitio non procedit, nec includit iſtum caſum. Et propterea cum in caſu iſto incontinenti valere poteſt de iniuſta occupatione, & improba poſſeſsione iſtius execrabilis, debet iudex talem exceptionem admittere, per quam appareat execrabilem dudũ antè perfectum triennalem poſſeſsionẽ caruiſſe titulo & poſſeſsione beneficiorum, quæ ſine canonico titulo non obtinetur. quinimò illum potius fuiſſe furẽ, occupatorem, & latronem, qui fructus incompatibilium ſine diſpenſatione percepit, vt dicit text. in c. dudum. el. ij. de elect. Præterea nõ debet plus operari diſpoſitio iſtius regulæ, quàm volũtas Papæ. arg. c. propoſuit. de conceſſ. præbẽdæ. Sed Papa etiam ſcienter cõ ferendo

Moleſtia non cenſetur excluſa in generali excluſione.

Execrabilis.

ferendo alicui incompatibile, non cenſetur cum illo diſpenſare in dubio, niſi expreſsè dicat vt tradunt omnes in cap. de multa. de præben. & in extrauag. execrabilis. eodem titu. per rationes de quibus ibi. Ergo nec iſta regula cenſetur inducere diſpenſationē, cum hoc in ea non caueatur, & in dubio diſpenſatio non præſumitur. Interpretanda eſt igitur iſta regula in dubio ſecundum mentem diſponentis, arg. c. cauſam. de reſcrip. cum vulg. Videtur enim hoc caſu conditorem iſtius regulæ ſe conformari voluiſſe iuri communi quantum fieri poteſt. c. cū dilectus. de conſuetu. & propterea exegiſſe hic titulum: quia aliàs iure communi in triennali præſcriptione titulus requiritur. l. ij. ff. de vſucap. & xvj. quæſt. iiij. in ſūma. Præterea, quia iſta regula in impetrantibus beneficia per vacationem alterius perſonæ, quàm poſsidentis. Sed caſus noſter procedit quando impetratio fit propter delictum perſonæ poſſeſſoris, & agitur ad priuationem: quo caſu videtur regula non habere locum, vt latius dixi in regula de annali. quæſtione. xlij. Et ideo cum iſti caſus ſint diuerſi, regula loquens in vno non habet locum in alio. vulg. c. ſuſceptum. de reſcrip. lib. xj. pro quo bene facit conſil. Petri de Ancha. ccxciij. in princ. dum loquitur de impetratione beneficij ob non promotionem etiam poſt pacificam poſſeſsionem.

Incompatibile alicui conferens Papa.

Titulus in præſcriptione triennali requiritur.

Nec obſtat, quòd regula iſta excipiat duos caſus: quia caſus excepti non excludunt extenſionem aliorum ſimilium caſuum, vulg. l. ob æs. C. de præd. mino.

Caſus excepti.

Iſtis tamen non obſtantibus contrariam opin. quæ eſt verior, per plura dicta Doct. & rationes tenuit Rota. Nam in primis iſtam opin. tenet Gloſſator hic. fol. iij. quæ dicit regulam habere locum in priuato ipſo iure, vel per ſententiā. argum. l. in rebus. §. fi. cum. l. ſed ſi manente. ff. de preca. Et hoc idem videtur ſentire in col. fi. nihil aliud allegans.

Et principalis ratio iſtius deciſionis conſiſtit in hoc: quia text. iſtius regulæ tantum excipit duos caſus, in quibus Papa diſcolorat titulum, & diſponit regulam non habere locum: ergo in aliis caſibus non exceptis regula manet firma: quia exceptio firmat regulam in nō exceptuatis, vulg. l. nam quòd liquidè. ff. de penu. leg.

Exceptio firmat regulam.

Secundo principaliter pro iſta opin. facit quod dicit Fely. in. c. ſicut. in. xvj. col. verſicu. quinto aduerte. de re iudi. dum

conſiderat,quod ratio,quæ in vno beneficio militat ad dicẽdum per triennalẽ poſſeſsionẽ præſumi titulũ habilem, procedit etiam in duobus beneficiis.argum.l.ſingularia.ff.ſi cer. pet.Nã tali caſu ſufficit execrabili poſſeſſori tantũ allegare aliquam cauſam ad colorandum titulum,puta diſpenſationẽ, licet eam non probet,vt notabiliter dicit Card. in cap.cũ noſtris.de cõceſ.præbend.Præſertim quando diu quis poſſedit: quia tali caſu incompatibilis præſumitur diſpenſatus, per ea quæ Pet.de Anch. tradit in conſil. cxvij. Per quod ita tenuit Rota in iſta eadem cauſa tunc penden.coram,R.P.D.Marcello Creſcentio de anno M.D.xxxiij.attenta poſſeſsione dicti Andreæ diuturna, quæ hodie propter breuem hominum vitã poſſet ad trienniũ reduci virtute iſtius regulæ,ſicut de allegatione Lapi.lxxxix.ſæpe tenuit Rota,vt meminit D.Guliel.Caſsiodorus in collectaneis deciſionum. Et iſto caſu bene quadrat dictum Card.in.d.c.cũ noſtris.videlicet, ꝙ ſufficit allegare diſpenſationem ad colorandum titulum. Et vltra prædicta,quòd execrabilis defendatur exceptione iſtius regulæ,tenet idem D.Guliel.Caſsiodorus in diſcurſu cuiuſdam deciſionis iſtius regulæ,& in alia ſuper regula de annali. Pro qua opin.vlterius facit :quia regula iſta iudicatur fauorabilis,aut ex eo,quòd per eam lites dirimuntur, vt patet in fine regulæ,ibi,antiquas lites penitus extinguentes &c.quæ quidem ratio à iure cõmuni ampliatur,& fauetur,vt in.c. finem litibus. & in.l.properandũ.cũ aliis vulgatis:vel quia lites dirimere reſpicit rem publicam,quo caſu ſub huiuſmodi regula etiam generaliter loquente inhabiles cõprehenduntur,iuxta doctr.Bar.in.l.ſi quis in graui.§.vtrum.ver. hi quoque.ff. ad Silan.cum concor.vt ſcripſi in.§.in perſonã.in.xj.&. xij. col. inſtitu.de act.Aut quia regula iſta ſequitur mentẽ& intentionẽ legis primæ.ff.de vſucap. ne domini rerũ ſint in incerto.& ſic certi dentur rectores & beneficiati, qui cultũ vineæ domini magis propriè & accuratè reſpiciãt,vtcunque ſit,largè erit interpretãda.iuxta.l.cũ quidã.de libe.& poſthu. &.c. odia.de reg.iur.lib. vj. Cum igitur in iſta regula duo tantum caſus excipiantur,qui ſint grauiores cæteris,quibus nec execrabilis,nec qui nõ eſt promotus aſsimilãtur nec æquiparãtur.Ergo in aliis non exceptis latè eſt interpretanda.

Incompatibilis.

Mens et intentio legis primæ.

Simoniæ caſus ſuperat omnes alios.

Hoc enim ſic demonſtratur. Nam caſus ſimoniæ hic exceptus

ptus ſuperat omnes alios,prout dicitur in cap.tanta.de ſimonia.Ergo execrabilis & non promotus,quæ ſunt crimina inferiora,remanent ſub regula.

Secundus caſus exceptus de intruſo in beneficio reſeruato eſt etiam in iure multum odioſus,adeo;ꝙ ſi talis intruſus ſpolietur,non reſtituitur,vt patet in deciſione.xvj.in no.Et tamẽ execrabilis,licet ſit criminoſus,reſtitui debet ſi expolietur,nõ obſtan.prædictis,vt ſtatim probabitur.Ex iſtis igitur apparet exceptionem duorum caſuum expreſſorum hic in regula implicare regulam habere locũ in omnibus aliis criminoſis non exceptis,& à iure priuatis, inter quos facilius execrabilis, & non promotus comprehendi debent:qui licet à iure ſint priuati titulo,quandoque tamen plenũ titulum habuerunt.arg.l.fi.ff.de decur.& qui niſi ſint notorij,vel lata ſit ſententia priuationis contra eos, dicuntur habere titulum putatiuum, vel coloratum,vt dicũt Abbas,& alij in.c.niſi cum pridem.in ſecunda col.verſic.conclude mentem glo.de renuntia.Nec obſtat,ꝙ exceptio non excludit caſus ſimiles,vt dicebatur:quia iſti non ſunt caſus ſimiles exceptis,& in odioſis exceptio non recipit extenſionem,vt in.c.ij.de coniug.lep. &. c. quemadmodum.de iureiur.Et not.Bart.in.l.j.col.j.ff. ſi quis ius dic. non ob.& in.l.ſi eum.§.iniuriarum.ff.ſi quis cau.Fely.in cap. cum inter.col.vj.de re iud.vel ſi ſunt ſimiles,alia tamẽ ratione ſub exceptione comprehendi nõ poſſunt, vt dicam ſtatim pòſt, in verſic.nec obſtat quòd caſus &c.

Intruſus in beneficio reſeruato ſi ſpolietur,non reſtituitur.

Præterea quia in decreto concilij Baſilien.à quo iſta regula ortum habuit,excipitur ius nouiter impetratum.Et hoc cõtra execrabilem,& non promotum deducitur,non eſt ius antiquum,ſed nouum,igitur &c.

Præterea quia actor per viam exceptionis excludens à priuilegio iſtius regulæ execrabilem,dicitur quodammodo agere,& id intendere, vt tanquam indignus priuetur,hoc autem petitorium concernit,cum tamen regula ad poſſeſſorium reſpiciat: & iſta ſunt diuerſa, vulg. §. nihil commune. de acquir.poſſeſsione.

Præterea quia iſta regula inducit præſumptionem iuris,& de iure: quod ex eo patet,quia annullat prouiſiones,& extinguit lites ſuper hoc figendo pedes, iuxta tradita per Abbatẽ in.c.is qui fidem.de ſponſal.

Ordinarij habentes facultatē.

Præterea non ex eo regula defendit inhabiles ab impetrātibus: quia ordinarij habent facultatem, non obſtan. triennali poſſeſsione requirere titulum à poſsidentibus, vt tradit Fely. poſt alios in cap. illud. de præſump. in cap. ſicut. in. xvj. col. de re iudic. & latius in cap. licet. de ſimo. & eſt text. in. d. concilio Baſilien. donec igitur ab ordinariis nō inquirantur, debent eſſe tuti ab impetrantibus.

Et tenendo iſtam opinionem, non obſtant ea, quæ pro contraria parte adducta fuerūt. Primo, quòd priuati ipſo iure nó habeant coloratum titulum: quia reſpondetur illud procedere quo ad caſus, in quibus de iure communi requiritur color tituli: ſecus verò quo ad effectum iſtius regulæ, quæ diſponit omnem titulum eſſe coloratum habitum ab eo, qui aliàs conferendi habet facultatem, ſecundum modos hic ſcriptos, exceptis duobus caſibus hic exceptuatis, & hoc eſſe rationabile in terminis iſtius regulæ manifeſtè oſtenditur: quia ſi iura cómunia non aſsiſtunt execrabili, vel alteri præſentato à iure, vel ab homine, nec eos coloratum titulum habere volūt, hoc ideo inductum fuit: quia illi inhabiles in caſibus prædictis iuris communis repelluntur, vt actores, qui in iudicio ſuper canonizatione tituli à iure reprobati contendunt, & ad hoc, vt beneficium illis adiudicetur, & ſic de lucro captando agunt: nimirum igitur ſi ſine titulo canonico ſaltem colorato tales inhabiles ipſo iure priuati non audiuntur, vt in. c. j. de eo qui mit. in poſ. cauſa rei ſeruan. lib. vj. cum ſim. Et tradit Imol. in c. in literis. de reſtit. ſpol. Regula verò iſta procedit in reo excipiente, & ſe in ſola poſſeſsione defendente, cui regula iſta exceptionem duntaxat, & non titulum concedit, ſecundū interpretationem Rotæ, de qua meminit Fely. in cap. ſicut col. xv. de re iudic. & Gloſſator hic fo. iij. & ſic inter ius cōmune & regulam iſtam, quo ad hoc eſt longa differētia, & propterea fauorabiliora ſunt iura reis, quàm actoribus. vulg. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. & l. Arrianus. ff. de act. & oblig. & c. cum ſint. de reg. iur. lib. vj. vnde quælibet etiam iniuſta cauſa excuſabit execrabilem reum & poſſeſsorem, vt not. Domi. in cap. non poteſt. de præben. lib. vj. quæ fortè actorē non excuſaret. Inde euenit, quòd diſpenſatio inualida ſufficit ad excuſandum execrabilem poſſeſsorem, vt tradit Specul. tit. de diſpenſa. §. videndum. verſi. porrò. Et iſte fauor reis non ſolum à iu-

Præſentatus à iure.

Iura fauorabiliora reis, quàm actoribus.

à iure communi præſtatur in prædictis caſibus, ſed etiam ab ſtylo Rotæ in aliis quàm pluribus. Nam ſecundum ſtylũ, contra reum citatum & contumacem in cauſis vltra montes Rota non ſolet pronuntiare in prima inſtantia, niſi elapſis quinque, vel ſex menſibus: in Citramontanis verò poſt ſexaginta dies: ſed vbi actor, qui commiſit cauſam contumaciter abeſt, prædictus fauor non attenditur, ſed infra prædictum tempus vix lapſis duobus menſibus in fauorem rei pronuntiat. Vt cõcluſit Rota in vna Toletana canonicatus, & præbend. coram R.D. Ioan. Paulo. v. Iulij. M.D. xxxviij. quo die ipſe idem in d. cauſa contra actorem contumacem in fauorem rei pronuntiauit, cũ tamen cauſa prædicta fuiſſet commiſſa. vij. die Maij eiuſdem anni, ſolet enim ſæpe Rota in pluribus iuris articulis magis reis, quàm actoribus fauere.

Nec obſtat, ꝙ caſus hic excepti extendi debent ad caſus ſimiles, iuxta vulg. l. ob æs. alleg. quia illud eſt verum quãdo ſtatutum, vel regula continet materiam iuris: ſecus quando ſtatutum, vel regula diſponunt contra vel præter ius: quia tunc caſus excepti non extendũtur ad ſimiles. Ita notabiliter limitat Abb. in. c. ad audientiam. in primo notabili. de cle. non reſiden. Cum igitur regula iſta ſit contra ius, inquantum inducit præſcriptionem triẽnalem in beneficiis, vel ſaltem ſit præter ius, vt de ſe patet, meritò eſt dicendum caſus exceptos in ea non recipere extenſionem ad alios caſus ſimiles. Itaq; caſus noſter execrabilitatis manebit ſub regula. Et propterea nõ ab re dicebat Card. in. d. c. cũ noſtris. ſufficere execrabili diſpenſationẽ allegare: præſertim quando triennio poſſedit, ex qua quidẽ poſſeſsione triennij videtur hodie induci præſumptio diſpẽſationis, ſicut olim ex decẽnali inducebatur, iuxta dictũ Pet. de Anch. in. d. cõſil. cxvij. Itaq; hodie poſſeſsio triẽnalis poteſt dici diuturna, vt declarat Fely. in. c. licet heli. col. viij. de ſimo. in qua pręſumẽdũ erit omnia legitimè interueniſſe: quia ex longo tẽpore præſumitur quis inſtitutus, ſecundum Domi. in. c. ſi iudex. de ſen. excom. li. vj. & ſic omnia requiſita cõcurrere, iuxta cõſil. Decij. cxviij. per quod in iſta cauſa Regien. vt dixi, fuit concluſum in prima inſtantia, coram. d. Marcello, Andream qui per decẽ annos poſſederat, habere præſumptionẽ diſpenſationis, quo ad effectum iſtius regulæ. Et hoc eſt quod dicebat Fely. in. d. c. ſicut. ꝙ ratio quæ conſide-

conſideratur in poſſeſsione.x. annorũ militat in triẽnali poſſeſsione. Nam ideo in decennali præſumitur titulus: quia epiſcopus qui tenetur viſitare ſingulis annis, nõ toleraſſet iſtum poſsidere ſine titulo, quæ ratio militat in poſſeſsione triennali propter iſtam regulam. Et ideo in cauſa prædicta Domini magis inclinarunt in iſtam partem, videlicet, regulam iſtam execrabilem tueri propter prædicta, & per rationem text. in cap. licet epiſcopus. de præben. lib. vj. qui videtur habere conſiderationem poſſeſsionis habitæ per execrabilem. Verũ quia res adhuc magna difficultate non carebat, nõ fuit tunc iſtud dubium omnino reſolutum, concurrente magna contentione & diſputatione Dominorum. Hodie tamen, quæ numeratur. xv. Februarij M.D.xxxv. propoſita iterum cauſa, etiã Dominorum vota ſe in duas æquales partes diuiſerunt, & vt vtar verbis deciſionis. xvj. de reſtit. ſpol. in no. fuerunt adeò varij, quòd fuerunt diuiſi quaſi per medium, adeò quòd voluerunt ſcire opin. mei proponentis, vt inæqualitatem induceret. Et quanuis de more non ſit, quòd proponens cauſam, votũ proferat: quia numerũ non facit, tamen vidi hoc à Rota aliquando concedi, propter difficultatem materiæ, & vt cauſa habeat exitum. Eſt verum quòd in minimis arbitrariis, prout in dandis dilationibus, vel concedendis remiſſoriis, auditores gratificationem habere ſolent, quanuis rarò ea vtantur. Aliter tamen temporibus antiquis fiebat. Nam quando varia erant vota dominorum, & æqualia, auditor proponens ſolebat conſulere Cardinales ſui temporis doctos, qui propter diſparitatem dubium tollebant, prout fuit factum in deciſ. cccx. in fin. in no. aliàs ſub titulo de reſcript. deciſ. xxv. Imò ſolebant antiqui patres Rotæ, quãdo cauſa erat difficilis & dubia, nõ ſolum extra Rotã conſulere cardinales doctos, ſed etiam abbreuiatores, & alios Doct. curiæ. prout fuit factũ in caſu deciſionis. ccccxliij. in no. vbi circa fi. refert Compilator, quòd in. d. caſu abbreuiatores, & Doct. extra Rotã tenuerunt opi. cum tribus auditoribus contra maiorem partem Dominorũ. Et Auditor cameræ conſultus aliquando tenuit opin. contra Auditores Rotæ, prout ibi dicitur. Ad propoſitũ igitur quæſtionis redeũdo, poſtquàm cauſa pluries per innumeras informationes fuit trutinata, & ſæpius in Rota propoſita, ac vt ſuperius dictũ eſt votata, nõ videbatur adhuc eſſe digeſta, vt pronuntiari

Auditor proponens cauſam.

Conſulere cardinales.

nuntiari ſuper ea deberem,ex eo, quia computato voto mei proponentis pro iſta opin.non erant niſi quinque auditores, & pro cõtraria quatuor.Et videbatur nouum in tam magna difficultate,ex vno voto,quod aliàs cõputari non ſolet, diſparitatem inducere.Ideo decreuimus ſuper eadẽ re melius informari.Cauſa igitur iterum atque iterũ propoſita, tãdẽ poſt plures diſputationes,maior pars dominorum tenuit & firmauit,execrabilẽ iuuari regula,præſertim in caſu noſtro, in quo And.poſsiderat dictas parochiales plus quam per quindecim annos.Itaque viſus fuit non ſolum triennio,cum titulo vero, ſed etiam præſumpto præambulo decem annorum poſsidere. Concluſum igitur fuit,Andream poſſeſſorem pacificum plus quàm triennalem,non obſtante incompatibilitate duarum parochialium iſta regula tueri. Ratio fuit illa: de qua ſuperius memini: quia regula iſta loquitur in reo, & ſe defendente:iura verò communia,quę deteſtantur execrabilem, loquũtur quando ipſe execrabilis agit.Nimirum igitur cum ſit diuerſiſsima ratio,debeant iſti caſus diuerſo iure cenſeri,vt fauorabiliores ſimus reis poſſeſſoribus triennalibus,quàm actoribus.Hinc videmus,ꝙ excommunicati,vt actores in iudicio eſſe non poſſunt:tamen ſi conueniantur vt rei in iudicio eſſe poterunt.In quo neque diabolo erit deneganda defenſio,vt dicit Inno.in.c.cum inter.per illum text.de excep. Et ita reſpõdebatur ad omnia iura,quæ deteſtantur execrabilẽ:vt volunt eum coloratum titulum nõ habere: vt procedãt ad effectum agendi:ſecus autem, ad effectum excipiendi cũ facilius permutatur exceptio,quàm actio,vt in capitulo.j.de reſcript. libro ſexto.vel procedant in caſibus diſpoſitis per ius commune:quo ad iſtam regulam poſtea introductam.Et ita etiam nouiſsimè execrabilem tueri exceptione iſtius regulæ concluſit Rota,in vna Zamoren.beneficiorum, coram R.P.D.Marcello Creſcentio geminatis votis,de menſibus Aprilis & Maij.M.D.xxxix.Et ſic etiam in vna Lucẽ.de mẽſe Iunio idẽ tenuit Rota,corã R.D.Ioan.Paulo. Et per hoc etiã reſpondebatur ad dictum Geminiani in dicto capitulo licet.& in conſil.lxxxvj.dum voluit execrabilem non habere titulum coloratum. Nam illlud dictum procedit, niſi execrabilis per triennium poſsideat,quod inductum fuit per prouiſionem iſtius regulæ.Nam ex huiuſmodi triennali poſſeſſione

Excommunicatus.

Exceptio facilius permitti- tur quàm actio.

Exceptio ex triēnali poſſeſſione acquiritur.

ſione exceptio acquiritur, quæ licet nihil iuris poſſeſſori tribuat, ipſum tamen defendit contra negligentem actorē poſt triennium moleſtantem.

Vel ſecundo poteſt reſponderi, quòd licet execrabilis non habeat bonum omnino titulum, habet tamen primum coloratum per poſſeſsionem triennij, qui ſufficit quo ad iſtam regulam, licet quo ad effectus iuris cōmunis non habeatur pro titulo, nec ſufficit. Et hoc maximè procedit quādo per triennalem allegatur cauſa, puta diſpenſatio, iuxta dictum Card. in dicto. c. cum in noſtris. & Gloſſator. in pragmatica loco ſuperius allegato. Et ita per hoc poſſet reſponderi ad aliud argumētum ſuperius factum, videlicet, quòd execrabilis ſpoliatus non reſtituitur: quia non habet coloratum titulum: quia eſt verum non habere titulum quo ad illum effectum introductum à iure cōmuni. Præſertim, quia illo caſu execrabilis eſt actor, & actori execrabili non ita ius cōmune fauet ſicut reo, vt dixi, & patet in cap. j. de reſcript. lib. vj. & in. d. cap. cum inter. de excep. Sed hic agitur de defendendo reo in ſua poſſeſſione, meritò dicta Doctorum iſto caſu non faciunt ad propoſitum, quinimo execrabilē agere poſſe ſpolio, multi Doct. tenuerunt, vt patet in deciſ. iij. in vltima addit. de reſtit. ſpol. in no. & tenet Oldr. cōſil. ccxxvij. Specul. tit. de petit. & poſ. §. fin. Card. conſ. cxxxij. T. archipresbyt. col. vlt. Et Bald. nouel. in. §. nil. commune. colum. xxv. in. xviij. fal. ſentit Milis in verb. beneficium quo quis. Et Anto. in cap. ſolicitè. in pen. q. de reſtit. ſpolia. Præpoſ. in. c. quo iure. col. iij. viij. diſt. & ī deciſ. Parlam. Tholoſani deciſ. xlvj. Et Abb. in. c. in literis. colū. penul. de reſtit. ſpol. & in diſputatione incip. Titius. colū. vlt. allegat optimū tex. in. c. ex inſinuatione. de procur. & ſic iſti volentes reſtitutionem fieri, præſupponunt execrabilem habere titulum ſaltem coloratū. Et licet ſuper hoc in regula de annali aliter dixerim, tamen poſſet procedere, niſi execrabilis ſpoliatus triennalis ſit poſſeſſor: quia tali caſu poſſet reſtitutionem petere, vt opiniones concordentur. & ita etiā poſſunt limitari dicta per Decium in conſil. cxcj. col. penult. & fin. Et vt vnico verbo opin. contrariæ ad concordiā reducantur, diſtinguendi ſunt duo caſus.

Execrabilis.

Primus eſt, quando execrabilis nullum habet titulum, ſed ſe intruſit de facto ſine alicuius prouiſiōe in beneficiis, vel eſt

declaratus per ſententiam eſſe priuatum titulo: & tali caſu procedit prima opin. Et ea, quæ dicebat Melchior, videlicet regulam nullo pacto execrabilem defendere, quæ requirit ſaltem coloratum titulum.

Secundus caſus eſt, quãdo execrabilis habet titulum, licet inualidum, vigore cuius poſſedit per tiennium: & tali caſu procedit ſecunda opin. quia ſufficit illi habuiſſe titulum, ab eo qui poteſtatem habuit conferendi. Vnde licet aliqua de cauſa inualidus fuerit, dat tamen in dubio colorem poſsidendi. iuxta tradita in cap. cum noſtris. de conceſſ. præbend. Et ille titulus ſufficit quo ad iſtam regulam, & quo ad effectum ne ſpoliari poſsit, iuxta not. per Moder. in. l. ſi pacto. in. v. notabili. C. de pact. Poteſt etiam dici, ꝙ non valet argumentũ, ſeu conſequentia, Execrabilis non reſtituitur: ergo nõ habet titulum coloratum, quia videmus, quòd periurij exceptio impedit reſtitutionem, ex quo elidit intentionem agentis, & ſic impedit proceſſum, vt in cap. dilecti. de for. comp. vbi hoc tenet dominus Ant. ſuper gloſſ. etiam in. c. intelleximus. de iud. Et tamẽ periurus antequam priuetur, dicitur habere titulum coloratum, vt not. Innoc. in. c. cum noſtris. de conceſſ. præbẽ. & Moder. in cap. ij. de reſcript. hoc tamen de periuro declarandum eſt ſingulariter, vt per Domin. in. c. j. in. iij. column. verſ. Nota incidenter. de lit. conteſt. lib. vj. & dixi latiſsimè in regula de annali, in illa. q. an regula defendat homicidam, & priuandum ſententia hominis. Concluſerunt igitur Domini in præſenti. q. iam ſine dubitatione locum eſſe regulæ, quod voluerunt de execrabili: idem dixerunt de poſſeſſore triennali non promoto infra annum ad ſacros ordines, iuxta cap. licet. de elect. lib. vj. Quod longe antea tenuerat Rota in vna Lugdunen. ſiue Burgen. parochial. ſancti Andreæ, coram reuerendiſ. Domin. Ioan. clerici. xv. Maij. M. D. xxxvj. in fauorem Georgij Gineti, contra Nicolaum Polliaci: quod procedit quando nulla militat præſumptio iuris contra eum. Secus ſi aliqua præſumptio non promotionis vrgeret, vt quia conſtaret de ordinibus malè ſuſceptis: quia tali caſu plures ex dominis tenuerunt non iuuari regula, ſed transferri onus probãdi in ipſum poſſeſſorẽ, per not. per Imol. in. l. in illa. ff. de verbo. oblig. facit deciſio Egidij. cliiij. Et ita heri. xxviij. Ianuarij. M. D. xxxviij. tenuerunt Domini in vna Romana ſancti

Periurii exceptio impeditre ſtitutionẽ.

Pauli, coram. R.D. Raynaldo Petrutio.

Sed aduertendum, quòd prædicta conſideratio procedit ante triennium completum, vt in dicta Romana contigit. Secus tamen putarem poſt completum triēnium pacificè: quia tali caſu putarem omni caſu onus probandi non promotionem, vel incompatibilitatem pertinere ad actorem: quia triennalis poſſeſsio inducit præſumptionem iuris pro poſſeſſore, vt transferat in alium onus probandi, & hoc, quia præſumitur ordinarios viſitaſſe ſubditos, & non permittere aliquem tandiu manere, ſine promotione in peccato, iuxta tradita per Doct. in capit. illud. de præſumpt. & Petr. de Anchar. conſil. cxvij. Nullus igitur, excepto ordinario ſuperiore, poſt talem poſſeſſorem compellere poſt triennalem poſſeſsionem, ad oſtendum titulum beneficij, vel promotionis ſuæ, vt not. omnes Moder. in capit. licet hely. de ſimo. Sed tamen prima opin. eſt verior, quam tenuit Rota etiam in prædicta cauſa Regien. Nam ibi ex quo per poſſeſſorem productū fuerat inſtrumentum ordinis ſubdiaconatus ſuſcepti poſt lapſum anni, fuimus in claro, quòd ante annum ordinem non ſuſceperat: quia nemo bis ordinatur, & in claris ceſſauit præſumptio habilis tituli, quæ per iſtam regulam præſumitur. Secus tamē eſt in allegat. Lapi. lxxxix. quæ præſumit titulum, etiam ſi inutilis titulus producatur: quia præſumitur diſpenſatus. Et nō poteſt titulus aliquis produci, quin ſemper alius & alius, & ſic in infinitum habilitas in fauorem poſſeſſoris mortui præſumitur. Prout de menſe Decembri M.D.xxxix. bis concluſit Rota in vna Vrbeuetan. archipresbyteratus, coram. R.D. Ioan. Paulo. Poſtremo conſiderandum eſt vnum aliud, quòd prædicta omnia de execrabili dicta procedunt, quando poſt execrabilitatem ſequitur poſſeſsio triennalis. Secus ſi antè poſſedit vnum beneficium, & poſt acquiſitionem alterius, non ſequitur triennium: quia regula non iuuat. Vt tenuit Rota in vna Lucana archipresbyteratus coram me, de menſe Decemb. M.D.xxxviij.

Poſſeſsio triennalis inducit præſumptionē iuris.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, an iſta regula defendat expoliatorem poſſeſſorem, vel ſucceſſorem eius habentes titulum coloratum contra ſpoliatum, vel ſucceſſorē ſpoliati agentem ſpolio, & an regula iſta procedat quando cōtra poſſeſſorem

Expoliator poſſeſſor.

rem committitur cauſa poſſeſſorij tantum?

SOLVTIO. Iſtud dubium continet in ſe plures articulos. Primus eſt quando ſpoliatus agit contra ſpoliatorem poſſeſſorem triennalem. Secundus quando agit ſucceſſor ſpoliati contra ſpoliatorem. Tertius quando ſpoliatus agit contra ſucceſſorem ſpoliantis triennalem. Quartus quādo ſucceſſor ſpoliati agit contra ſucceſſorem ſpoliantis.

Circa primum articulum, videlicet, quando ſpoliatus agit contra ſpoliatorē, & ille excipit de regula, audiui ab aliquib⁹ procuratoribus peritis Dominos auditores antiquos tenuiſſe regulam non defendere ſpoliatorem, etiam ſi per mille annos poſsederit. Et ita in vna Iſclana beneficiorum iudicaſſe Rotam, coram D. Mercurio de Vipera retulerunt R. D. Paulus Capiſuccus, & D. Beſengarius Saganta antiquus & peritus procurator, & plures alij.

Tamen, vt iſta difficultas clarior reddatur, faciā in ea duo capita. Primum caput erit de violento ſpoliatore. Secūdū de non violento ſpoliatore.

Circa primum mihi placet opin. illa veterum, vt hoc modo intelligatur, videlicet, expoliatorem violentū regula iſta non defendi. Ratio eſt: quia licet violentus expoliator aliàs nō habens titulum, ex hoc ſolo, quòd eſt violētus, nō poſsit dici intruſus, vt dicit Domin. & Moder. in cap. eum qui. in ſecundo notabili. de præbend. lib. vj. Tamen talis violentus nunquam præſcibit. ſequitur §. quòd autem. ff. de vſucap. & §. furtiuè. inſtitut. eod. titul. donec fuerit purgatum vitium. vt. §. aliquādo eodem tit. Et iſta poteſtas præſcribēdi, quæ exceptionem parit. requiritur ad effectum regulæ noſtræ. Et hoc ideo eſt: quia illa poſſeſsio à iure reprobatur, & improba poſſeſsio perdit omne beneficium iuris. l. improba. C. de acquir. poſſ. Nec mirum: quia in iſta poſseſsione violenta alia plura ſpecialia in odium violenti poſseſsoris iure inducta ſunt. Nam videmus, quòd licet regulariter malæ fidei poſseſsor per pręſcriptionem. xxx. annorum non acquirat ſibi, niſi ius excipiēdi duntaxat, non autem ius agendi ad rem vendicandā ſi de poſſeſsione caderet, hoc tamen locum non habet quādo malę fidei poſſeſſor agit contra violentum. Nam ſi de facto, & per vim poſſeſsione ſpolietur, cōpetit proculdubio præfato malę fidei poſſeſſori aduerſus violentū remedium poſseſsorium, videlicet,

Expoliator violentus.

Malæ fidei poſſeſſor.

Poſſeſsor violentus.

videlicet interdictum vnde vi,ad effectum vt ſtatim reſtituatur,nec poteſt ab expoliatore violento illi obiici defectus dominij.l.ſi quis ad fundũ.C.ad.l.Iul.devi.Imò etiã dicto malę fidei poſſ.in odium violenti conceditur rei vendicatio. Nec poteſt violentus,vt dixi,referre quæſtionem dominij,etiam ſi agatur petitorio,vt eſt text.notabilis in.l.ſi quis emptionis.§.ſed hæc ſuper.C.de præſcrip.xxx.annorum.quem tex.Bar. ibi dicit ad hoc ſingularem, & hoc ſpecialiter introductum fuiſſe in odium violenti,dicunt Saly.in.d.§.ſed hæc. & Iaſ.in lege.iiij.§.Cato.in.x.col.verſic.quarta concluſio. ff.de.verb. oblig. & Bald.nouel.in repet.§.nihil commune.col.xij.ff.de acquir.poſſ.& Moder.Peruſini in authen.niſi.in ij.col. C. de bonis mater.Iura enim omnia contra violentũ exclamant, & auferunt illi omne iuris auxilium,vt ibi dicitur, præſertim in beneficialibus,in quibus odioſior eſt violentia, quàm in profanis,vt probant Moder.Auinionen.in repet.cap.ſępe.col.penult.de reſtit.ſpoliat: & iura generaliter loquentia non comprehendunt caſum violenti ſpolij:quia non pręſumitur in dubio princeps iniuriantibus velle fauere,nec authoritatẽ præſtare,vt dicit text.in.l.authoritatem.& ibi not.gl.C.vnde vi. cum ſexcentis concor.cumulatis per Felyn.in cap.poſtulaſti. in.xix.columnn.verſ.circa quartum.de reſcript.Et ante ipſum per And.Sicul.in repet.rubricæ,de teſtam.in.xxj.col.num.7. Cum igitur regula iſta diffinitè,& generaliter loquatur,& faueat poſſeſſoribus,non debet intelligi de violentis per pręædicta,ſed de legitimis poſſeſſoribus,vt eſt tex.notab.in.c.placuit.xvj.q.Sicut videmus etiam,quòd iura loquentia de conſuetudine,non intelliguntur de conſuetudine exorbitanti & iniqua,ſed de præſcripta,vt in cap. Cumana.cum vulg.de elect.ſicut etiam iura loquentia de remiſsione facienda homicidis, non habet locum in homicidis proditoribus : quia illud homicidium eſt exorbitans,vt in capitulo primo de homicid.libro.vj.tradunt Moder.Mediolanen.in capit.quæ in eccleſiarum.de conſtit.Et iſtud in caſu noſtro optima ratione ſtatutum videtur,ne inde naſcantur iniuriæ,vnde iura naſcuntur,contra cap.qualiter.de accuſat.& lege, meminerint. C.vnde vi.Et ideo in hoc dubio talem præſumere debemus fuiſſe mentem Papæ iſtius regulæ conditoris,qualem iuris. arg.cap.cauſam. de reſcript.

Violentia odioſior eſt in benefic. quàm in profanis.

Iura loquẽtia de remiſsione facienda homicidis.

Poſtremo

Poſtremo pro iſta opinione eſt text. expreſſus, & in terminis in concilio Baſilien.decreto octauo,in titulo de pacific.poſſeſ.à quo,vt eſt ſæpe dictum, iſta regula originem habuit.In quo quidem decreto expreſsè dicitur,quòd quicunque non violentus, qui cum colorato titulo beneficium per triennium poſſederit,non poteſt moleſtari ab aliquo,&c. Et ſic ex quo ibi habemus text.hoc decidentem, non ſunt aliũde quærenda ſuffragia ad opin.iſtam confirmandam.Et licet regula iſta de violento mentionem non faciat, recipit tamẽ interpretationem ab illo decreto antiquiori. Nam poſteriores leges per priores declarantur,vulg.l.nam poſteriores. de legib.etiam ſi priores fuerint reuocatæ,vt not.Bart. in.l.j.ff. de coniug.cum emancip.lib.& hoc caſu licitum eſt recurrere ad matricem,arg.eorum,quæ dicit Bart.in.l.ſi librarius.ff. de reg.iur.& in.l.fin.ff.de falſ.

Termini in cõcilio Baſilien.

Circa ſecundum caput iſtius quæſt.videlicet,an regula iſta defendat expoliatorem non violentum, videtur maius dubium:quia talis expoliator non eſt tam odioſus, ſicuti violẽtus. Tamen,vt ſuperius dixi,quidam aſſerunt,Rotam tenuiſſe hoc caſu regulam ſpoliatorem huiuſmodi non iuuare. Sed non accidit iſte caſus temporibus meis in Rota, nec dominus Guliel.Caſsiodorus,qui in colligendis deciſionibus præteritorũ tẽporũ fuit diligens & curioſus, de iſto caſu meminit.Et ideo ego ſatis dubitarem.Nam ſi expoliator cum titulo colorato poſſedit pacificè per triennium, defendi debet regula:quia eſt quid imputandum expoliato, cur tandiu tacuit. arg.l. pupillus.ff. quæ in fraud. cred. Et ideo videmus, quòd clemen.j.de ſequeſtr.poſſeſ.& fruct.quæ indiſtinctè loquitur de poſſeſſore triennali,non moleſtando etiam vigore ſequeſtri, procedit etiam in expoliatore poſſeſſore triennali,vt ibi notat Bonifacius Vitallin. quondam Rotæ auditor. in.iiij.col.nume.42.

Poſſeſſor. triẽnalis

Tamen iſtis non obſtant.opinio antiquorum auditorũ videtur verior: quam mihi confirmauit D. Paulus Capiſuccus antiquus auditor. Et ratio iſtius deciſiõis videtur clara:quia ſi rectè inſpiciantur verba iſtius regulæ,dicendum eſt eã hoc caſu non procedere,quia iſta regula loquitur, quando cõtra poſſeſsorem triennalem agitur petitorio, vt patet ibi, ſuper beneficiis taliter poſſeſsis nequeat moleſtari &c. Et iterum

Impetratiões quaslibet de beneficiis.

ibi, impetrationes quaslibet de beneficiis ſic poſſeſsis & ex. Nam clarum eſt,quòd iſta verba,ſuper beneficiis, inducũt petitoriũ,& non poſſeſſoriũ.l.codicibus.§.inſtituto.& ibi Bar. de leg.ij. Rom. in conſil. ccclxxxviij. Et ſic regula requirit quòd agatur ſuper titulo beneficij,vt probatur in ca.ij.vt lite pend.libr.vj.& in clemen.diſpendioſam.& ibi glo.in verbo,beneficiis.& Card.q.x.de iud.& eſt etiam glo.in.c. literas.de iur.calum.Regula igitur iſta,quæ odioſa etiam exorbitans eſt,locum habebit in poſſeſſorio , quod eſt diuerſum, vulg.§.nihil commune.ff.de acquir.poſ. Et cui verba non cõueniunt: debet igitur ad caſum , in quo loquitur, reſtringi.l. iiij.§.totiens.ff.de dam.infect.l.j. §. hoc interdictum. ff. de fonte.c.indemnitatib. §. ſed cum eas de elect.lib.vj.&.l.j.§. nõ autem omne.ff.ne quid in flu.pub. Regula igitur defendet tantum poſſeſſorem ſuper titulo beneficij conuentum,nõ illum qui ſpolio conuenitur:quia tunc non agitur ſuper titulo beneficij,cum inter iſta ſit longa differentia,vt in cap.cum dilecti.de cauſ.poſſeſsio.& proprie.Et iſta opinio videtur ex eo magis æquior & iuſtior : quia ſic excluditur contraria interpretatio extenſiua , fauens expoliatoribus contra bonum ius prætendentes,inducendo præſcriptionem peremptoriam verum beneficiatum à iure ſuo excludentem : debet igitur regula in caſu ſuo tantum intelligi.l.iij.§.hæc verba.de neg. geſt. Nam regula ſimpliciter diſponens poſſeſſores triennales excludere agentes etiam habentes bonum titulum , non debet ampliari & interpretari , vt illa excluſio veri tituli fiat per occupationem & vſurpationem.arg.l. famoſi. ff. ad leg. Iul.maieſt.tali enim caſu regula,& quælibet alia diſpoſitio potius eſt per interpretationem anguſtanda & reſtringenda, quàm amplianda,vt ſingulariter not. Compoſt . in capitulo, cauſam.de reſcrip.

Lex anguſtanda et reſtringẽda.

Quod vlterius ſuadetur,quia diſpoſitio iſtius regulæ , inquantũ fieri poteſt,debet cõformari iuri cõmuni.arg.c. cauſam.de reſcrip.&.c.cũ dilectus.de conſue. Sed de iure cõmuni nõ acquiritur præſcribẽdi aliquod ius excipiendi, quando in ipſo ingreſſu eſt vitium reale vel perſonale,quod impedit inchoari,& finire præſcriptionẽ,vt in.d.l.ſequitur. & in.d. §. furtiuè.inſtitu.de vſucap. Ergo nec eodẽ modo debet acquiri per iſtã regulã triennali poſſeſſori,qui à principio expoliãdo

do alium incipit cum illo vitio poſsidere, quia videtur hoc eſſe cōtra mentē cōditoris. Nulla enim lex, aut ſtatutū eū ſeu ſum recipere poteſt, vt per illud credatur cōditor ſpoliatores in ſua occupatione tueri, & eiectos, & ſpoliatos à reſtitutione excludere, vt dicit tex. & gl. notabilis in. l. ſi qua loca. C. de fundis & ſalti. rei dom. lib. xj. & in. l. authoritatē. C. vnde vi. ſequitur Alex. in conſi. lix. in. iiij. col. lib. j. Nulla enim Papæ fit iniuria ſi ita interpretatur eius diſpoſitio, vt per hoc eum bonum & iuſtum principem æſtimemus & opinemur, vt dicit Alex. in conſi. cxxiij. col. pen. lib. iiij. Vbi per hoc infert, ꝙ diſpoſitio generalis facta per principem non intelligitur in dubio fauere vſurpatorib. per iura ſuperius allegata, quia hoc eſſet arguere tyrannidē in principe, imò idem Papa in odiū ſpoliantiū excipit eos à generali diſpoſitione priuilegiatiuè, vt patet in clemen. j. de cau. poſ. & proprie. ſic & pari modo in caſu noſtro eſt dicendum, ꝙ regula iſta indefinitè loquens debeat reſtringi & intelligi, vt tantū de poſſeſſorib. loquatur, qui ſine alterius iniuria vel vſurpatione poſſeſsionem ſunt cō ſecuti, non autem ſpoliando, vt ſic talem præſumamus mentem Papæ fuiſſe, qualis legis & boni principis debet eſſe: aliàs ſi contrarium dicemus, lex talia diſponēs eſſet iniuſta, iniqua, & nutritiua peccati contra naturā legis, de qua in capitulo, erit autē lex. iiij. diſtin. & in. l. conuenire, ff. de pact. dot. & in. l. pacta, quæ contra. C. de pact. Talis enim lex non valeret, vt tradit Bald. in capitulo, quæ in eccleſiarum. & Hoſtiē. in cap. cognoſcētes. de conſti. facit tex. in cap. forus. de verb. ſignifi. ſequitur latè And. Sicul. in. c. filius. in. iij. col. de teſta. Nam ſi omnia iſta in lege ſęcularium principum concurrere debent, vt videlicet ſit iuſta, & nemini iniuriam inferens, vt tradunt omnes in. l. humanum. per illum text. C. de leg. quid in lege eccleſiaſtica ſpectandū eſt? Omnium enim legū inanis eſt cenſura, niſi diuinæ legis imaginem gerat, vt inquit Auguſt. lib. viij. de Ciuita. Dei & text. in. c. ſana. ix. diſtin. Nam lex tantum habet rationis & virtutis, quantum magis aſsimilatur legi naturali, & participat de lege æterna, ſecundum S. Thom. prima ſecundæ. quæſt. xc. art. j. & ij. cum concord. vt ſcribunt Moder. Hiſpani in. l. legitima. col. xxviij. ff. de pact. & in repet. j. c. col. x. eod. tit. debet enim eſſe conforme iudicium Papæ, iudicio diuino, vt in capitulo, Deus omnipotens.

Lex nulla ſenſum capere poteſt.

Lex qualis eſſe debeat.

Inanis legum cenſura.

ij.q.j.exclamat Eſaias.10.ca. contra principes leges iniquas ferentes. Nam lex inuitans homines ad delinquendum, imò vſurpatores præmians & defendens, cuiuſmodi videretur regula iſta, ſi ſic intelligeretur, non diceretur lex, ſed legis corruptio, quæ contrauenientes non ligat, vt tradit Innocen.ca. quia plęrique. de immu.eccl.& reaſſumunt Moder. Neapolitani in tertia parte conſti. Regni. conſtitutione incip. honorem, in notabilib. Imò licitum erit legem ita latam fraudibus & dolis circumuenire, vt not. Bald. Paul. de Caſtr. & Mod. in.l.j, in principio per illum text. C. de cadu.tol. facit text. in capitulo, duæ ſunt leges.xix.q.ij. Quæ omnia cum in caſu noſtro militant, concludendum eſt regulam iſtam ſpoliatores non tueri, ſed legitimè intrantes. Et ideo non immeritò lex poſſeſsionem hoc modo per iniuriam ſeu ſpolium acquiſitá improbam appellauit.in.l.improba poſſeſsio. C. de acquiren. poſſeſ. Nam adeò lex exoſos ſpoliatores habuit, quòd noluerit eos tueri in poſſeſsione ſua, etiam per exceptionem veri & proprij dominij. vt in cap.j. de reſtitu.ſpolia.& eſt communis opin. vt ſcribit Decius in conſi.lvij.col.pen. ſi igitur iſta fiunt in ſicco, id eſt, in rebus prophanis, quid in beneficiis eccleſiaſticis agendum erit, in quibus requiritur maior puritas & iuſtior ingreſſus, vt dicunt Doct. in. c.j. de reg.iur.lib.vj.

Lex inuitans homině ad delinquendum.

Legis corruptio.

Lex exoſos ſpoliatores habens.

Tenenda igitur erit hæc opin. excluſiua ſimilium poſſeſſorum à priuilegio iſtius regulæ. Nec enim hominum congregatio diu ſtare, aut regi poſſet, ſi quod alius per iniuriam abſtulit, vt reſtituat compelli non poſſet. Et licet Rota quo ad regulam de annali iudicauerit cõtrarium, vt ibi dixi in.lxiiij. q. illud tamen non tollit motiua hic facta propter diuerſitatem maximam inter illam & iſtam regulam. Nam, vt iam eſt notum tonſoribus, illa regula de annali fauet merè intruſis, & interdum etiam delinquentibus in ſua detentione, in odiũ impetrantium certo modo beneficia viuentium. Et quanuis hoc iuſtũ videatur, nihilominus illa regula non excludit perpetuò omnes impetrantes, ſed ſolum ignauos, negligentes, & improbos regulam non ſeruantes. Qui verò ſeruant regulam ſi bonum ius tuentur, ab iniuſto poſſeſſore pœnas ſuæ detentionis exigunt, eum in fructibus & expenſis condemnari faciendo. Meritò igitur regula illa non eſt ita præiudiciabilis impetrantibus, ſicut iſta de triẽnali, quæ excludit omnes impetrantes

Regula triennalis in quo differat ab annali.

petrantes viuente poſſeſſore, & ſic perpetuum ſilentium imponit, & peremptoriam exceptionem porrigit: propterea in ea titulus ſaltem coloratus, & alia plura requiruntur, quæ in diſcurſu iſtius materiæ videbimus: quæ omnia in regula de annali non requiruntur. Ideo magna eſt inter vtraſque regulas differentia, & diuerſa iuris deciſio. Non obſtat dictum D. Bonifacij in. d. clemen. j. de ſequeſtr. poſſeſ. & fruct. quia ille loquitur quo ad effectum ſequeſtri tantum, cuius denegatio non aufert actori ius, nec tollit etiam reo poſſeſsionem: vt in. l. intereſſe. ff. de acquiren. poſſeſ. & ſic non facit illud ad propoſitum. Nec etiam obeſt, quòd decretum concilij Baſilien. violentum expoliatorem tãtum excipit, quia per hoc nõ excluditur caſus, in quo eſt minor ratio: vt eſt textus notabilis in. l. j. §. quòd autem. ff. de vſu aleæ & aleat. *Intellect° ad dictũ Boniſa.*

Circa verò ſecundum articulum reſultans ex iſta eadem quæſt. videlicet, quando ſubrogatus in ius ſpoliati agit contra ſpoliatorem, an excludatur exceptione regulæ, ſunt diſtinguendi plures caſus. Primus, quando eſt quis ſimpliciter ſubrogatus poſt mortem ſpoliati, ad ius tantum ſpoliati. Et hoc caſu regula defendit ſpoliatorem, vt tenuit Rota in vna Pamphilonien. prioratus ſancti Crucifixi, coram R. D. Ioan. Mohedano. xj. Maij M. D. xxxv. Ratio fuit, quia actio competens ſpoliato eſt perſonalis, & non tranſit in ſubrogatum, qui nec læſus, nec ſpoliatus fuit per fundamenta & rationes, quas ſcribo inferius. q. xiij. Et licet ſit ſubrogatus in beneficium, ſeu ius ſpoliati: per hoc tamen non cenſetur ſubrogatus in ius ſpolij, quod concernit poſſeſsionem, niſi ſpecialiter dicatur: etiam ſi ſubrogatio facta fuerit verbis vniuerſalibus, videlicet, ad omne ius, quod cedẽti, vel decedenti quomodolibet competebat: vt eſt deciſ. Egidij. ccclj. incip. eadem die. quæ hodie ita in ſignatura Papæ & in Rota ſeruatur. Et licet illa deciſ. Egidij, quo ad ſubrogationem ſimplicis poſſeſsionis, male dicat, vt patet in deciſ. v. vt lite pẽd. in nouis. & deciſ. ccclxxxv. in antiq. incip. nota quòd ſubrogatus &c. vt dixi in regula de ſubrogandis. q. viij. Tamen quo ad interdictum vnde vi, illa deciſ. Egi. tenetur, ex qua ſtilus hodiernus inductus fuit, per quem nunquam datur ſubrogatio quo ad ſpolium, niſi expreſſe concedatur, & ſubrogatus ſpecialiter petat ſubrogari, etiam quo ad ius ſpolij. Et ita in prædicta cau- *Subrogatus in ius ſpoliati.* *Actio cõpetens ſpoliato eſt perſonalis.*

ſa omnes domini concluſerunt, excepto vno. Et deciſio iſta de plano procedit, quando quis eſt ſubrogatus, quo ad ius tantum quod erat deductum in litem. Vbi vero in lite non fuiſſet deductũ,niſi ſolũ poſſeſſoriũ, & aliquis ſubrogaretur in litem,& ius defunctis,puto tali caſu ſubrogatũ agere poſſe ſpolio, & non repelli exceptione iſtius regulæ,vt verba aliquid operẽtur. Vbi igitur propter ſubrogationem actio ſpolij redditur efficax,ſpoliator nõ poteſt ſe tueri aliqua exceptione tẽporis cõpetentis,tam vigore iſtius regulæ quàm cuiuſcunq; alterius prçſcriptionis,etiam mille annorum,vt tradũt omnes in.c.ſæpe.de reſtit.ſpolia.& Moder.in.c. reintegranda.iij.q.j.Et iſto modo declarantur deciſiones tenentes ſubrogatũ quo ad ius,cenſeri ſubrogatũ quo ad poſſeſsionem.

Spoliator.

Secundus caſus eſt,quando quis eſſet ſubrogatus alicui viuenti per viam ceſsionis quo ad proſecutionẽ ſpolij,& hoc caſu licet in beneficialibus ſucceſſor in beneficio nõ cenſeatur ſuccedere in iure cõpetenti defuncto, ſed illud extinguitur, & creatur nouum ius, quod incipit in perſona ſucceſſoris,vt not.Io.And.in.c.ij.vt lit.pend. lib.vj. in nouel. & in.c.ſi tibi abſenti.ſuper verbo, nõ acquiras. de præb.lib.vj.in no. & in c.ex parte.in ver.interim.de arb.& Spec.in tit.de ſent.§.nũc de effectu.in fi.& tenet deciſ.xiij.de procu.in fi.& deciſ.j.circa fi.de loca.in not.Tamen hoc procedere,quando ſimpliciter fuiſſet facta ceſsio abſque ſubrogatione in ius ſpolij: vbi verò de ſpolio ſpecialiter cautum fuiſſet,tale beneficium tráſiret in ceſsionariũ:quia cedi poteſt,vt tradũt Moder. Senẽ. in.l.rem quæ nobis.ff.de acquir. poſ. facit text.in. l. quòd ſi in diẽ.§.Iulianus.ff.de pet.hære.Et hoc videtur tenere Bal. in conſil.cccix.ſuper quo puncto.in tertio volu.quem ſequũtur Moder.repetentes in cap.ſæpe.in.ij.fol.verſiculo, tertio dubitatur.de reſtitu.ſpol.Præſertim quando Papa hoc cõcedit,qui etiam reſpectu iuris in beneficialibus ſucceſſorem dare poſſet, cum habeat in eis pleniſsimam poteſtatem, iuxta cap.ij.cum vulg de præb.lib.vj.

Succeſſor in beneficialib. an dari poſſit.

Circa tertium principalem articulũ,videlicet,quando ſpoliatus agit contra ſucceſſorẽ ſpoliantis,eſt videndum nũquid talis ſucceſſor,qui poſſedit beneficium per trienniũ pacificè poſsit iuuari regula iſta contra ſpoliatum.Et prima facie videtur dicedum, quòd ſic, quia ſubrogatus in locum ſpoliantis non

non ſpoliauit. Et ex quo iſtud eſt vitium perſonale, nõ tranſgreditur perſonam: Ergo tanquàm poſſeſſori triennalis non culpoſus debet tueri priuilegio poſſeſsionis ſuæ,& per conſequens poterit vti exceptione iſtius regulæ triennali poſſeſsori competenti. Præterea, quia in beneficialibus ius non transfunditur in ſubrogatum, vel ſucceſsorẽ per ceſsion ẽ, vel ſubrogationem, ſed per prouiſionem Papę creatur nouum ius in perſonam ſubrogati, vt dictum & probatũ eſt ſuperius in ſecundo articulo, & tenet Rom. in conſil. ccclxxiiij. colum. ij. Et naſcitur etiam in perſonam ſubrogati noua poſſeſsio, quia eadem non tranſfunditur. l. cum hæredes. ff. de acquir. poſſ. cùm itaque in ſubrogato omnia de nouo creentur, tam ius, quàm poſſeſsio, vitium ſui prædeceſſoris ei nocere nõ debet, quominus poſsit vti exceptione regulæ, ſicut alij poſſeſsores triennales vtuntur. Nam cùm in ſubrogato omnia ſint noua, conueniens eſt, vt quæ de nouo inducuntur, nouo etiam auxilio fulciantur, vt dicitur in. l. de ætate. §. ex cauſa. ff. de inter. act. & cap. cæterum. de iura. calum. cum concord. de quibus per Decium in conſil. cccxxxv. in. ij. colum. Et quia videmus interdictum vnde vi, non competere contra ſingularem ſucceſſorem. l. cum à te. ff. de vi & vi arm.

Sed iſtis non obſtantibus contrarium videtur verius. Et in primis eſt ſciendum, quòd quando aliquis ſubrogatur in ius alterius, etiam quo ad poſſeſsionem, tenetur ipſe purgare ſpolium, ſicut ille in cuius locum ſubrogatur, vt tradunt communiter Doct. in. l. rem quæ nobis. ff. de acquir. poſ. & in. d. c. ſæpe. Et Soci. in conſ. cclxvj. in. vj. col. quia res tranſit cum vitio ſuo, & licet in ſubrogato creetur nouum ius, & noua poſſeſſio: eſt vero quando ſimpliciter fit ſubrogatio, ſecus ſi fiat etiam quo ad poſſeſsionẽ, quia tali caſu actio ſpolij apprehendit eum, vt dicunt præfati Doct. & tale vitium nunquã præſcribitur, donec purgetur, ſicut dicitur de remedio. c. reintegrãda. iij. q. j. ꝙ perpetuò competit, etiã per mille annos, vt dicunt ibi Doct. & in. d. c. ſæpe. quia improba poſſeſsio nõ mereretur priuilegiari aliqua exceptione vel præſcriptione, vt dictum eſt ſuperius, vulg. l. improba. C. de acquir. poſſeſsione. *Subrogari in ius alterius.*

Præterea quia regula iſta non procedit quãdo agitur poſſeſſorio, ſed petitorio, vt dictum eſt in principio iſtius quæſt. ex mente Rotæ: & ideo talis ſucceſſor ſpoliantis cõuenti poſ-

ſeſſorio ſe iuuare non poterit exceptione regulæ. Et tenendo iſtam opi. patet reſponſio ad deducta in cõtrarium, quia procedunt in ſimplici ſubrogatione. Nec obſtat dicta. l. cum à te. quia ad eam apparet ſolutio ex his, quæ ibi adducit Bar. Are. & Moder. in. l. iiij. §. Cato. in. iij. opp. ff. de verb. oblig. Et ex iſtis faciliter poteſt etiam reſolui quartus articulus, videlicet, quando ſubrogatus in ius ſpolij agit contra ſucceſſorem ſpoliantis: quia diſtinguendo modum ſubrogationis ſecũdum ſuperiora, patet clara ſolutio, ideo non inſiſto.

QVAESTIO DVODECIMA.

Simoniacus ĩgreſſus.

QVAERO, quia regula iſta excipit ſimoniacum ingreſſum, quæritur de qua ſimonia intelligitur, an de actuali & conuentionali, aut de mentali, vel conuentionali tantũm?

SOLVTIO. Videtur, ꝙ inſpecta generalitate verborũ iſtius regulæ, de omni ſimonia debet intelligi, quia verba ſimpliciter prolata comprehendunt omnes ſpecies, licet maior ratio ſit in vna, quàm in alia. l. fi. ff. de fun. inſtruct. Et bonus text. in. l. j. §. ꝙ autem. ff. de aleato. quia generale verbum generaliter debet intelligi, vulg. l. j. de leg. præſt. Et quia talis prohibitio fit, ex eo, quia ſimoniacus habet vitioſum ingreſſum c. ordinatiões. prima. q. j. & not. omnes in. c. cũ pridẽ de pact.

Simoniacus dicitur tã qui promittit, quàm qui dat.

Promiſsio & datio non ſolum ĩ materia ſpirituali, ſed & in profana parificantur.

Sed hoc ita militat in ſimonia cõuentionali ſicut reali. Igitur in vtroque regula habebit locum. Nã ita eſt ſimoniacus, qui promittit, ſicut ille qui dat, vt dicit Bald. iudicatum fuiſſet Florẽtiæ, in. c. j. de teſtib. li. vj. & ibi hoc tenẽt Pet. de Ancha. & Philip. Francus. in. j. col. per text. in. l. j. & in. l. generaliter. §. j. ff. de calum. Et ſequitur Deci. in. c. veniens. in glo. j. de teſt. Et Roma. in ſingulari ſuo. cccxxvij. Nã promiſsio & datio parificantur, non ſolũ in materia ſpirituali prohibitiua, ſed etiam in alia profana: vt eſt tex. in. l. fi. C. ad leg. Aquil. ſequitur Soci. conſ. xciij. in. ix. colum. ver. circa quartum. & in propoſito noſtro eſt notabilis text. in. c. nonnulli. j. q. j. qui dicit ita ſimoniacum eſſe reum qui dat, & recipit, ſicut ille qui nihil dat, vel recipit, ſed gratiam vel humanam laudem promereri cupit. quæ omnia cũ militent iſto caſu, dicendum eſt regulam vtrumque caſum comprehendere.

Sed quòd regula iſta tantum de ſimonia reali, ſiue actuali debeat intelligi, facit: quia verba in dubio capi debent cũ effectu.

fectu.cap.relatum.de cler.non reſid.Et in potiori ſignificatu, ſicut dicimus in excommunicatioue, quæ in dubio intelligitur de maiori.c.penult.de ſent.excom. ſic Rota extrauagantem Pauli.II.incipiẽ.cum deteſtabile, poſitam in tit.de ſimo. quæ generaliter loquitur, tantum in ſimoniaco reali locũ habere voluit,qui in dando, vel recipiendo conſiſtit: vt me præſente,in multis cauſis ſæpe deciſum fuit: & de ſuis temporibꝰ ita etiam iudicatum fuiſſe atteſtatur.d.Guliel.in collectaneis deciſionum. Sic etiam Rota in vna Lunen. Sarzanen. coram d.Martino Spinoſa iudicauit.cle.j.de ſequeſt.poſ. nõ habere locũ in reali ſimoniaco,qui triẽnio defendi nõ poteſt.Ita etiã in alia Taurinẽ. Abbatiſſatus, coram. d. Guliel. Caſsiodoro, de anno M.D.xiiij, Rota tenuit,ſimoniacum realem nõ poſſe agere ſpolio: vt de vtroque meminit idem.d.Guliel. *Extrauagans Pauli.II.*

Sed quòd iſta regula de conuentionali tantũ loquatur,facit: quia lex debet intelligi de iis quæ frequenter accidunt, vulg.l.iura.cum duabus ſequent.ff.de legi.cũ concord.vt ſcribit Fely.in.c.coram,in princ.de offi.deleg.Sed promiſsiones & pacta frequentius fiunt,quàm dationes,vt experientia docet. quia plura dicuntur,quàm perficiãtur,vt apparet in.l.Titia.de verb.oblig.& in.l.ſciendum.ff.de ædil.edict. Ideo regula in conuentionali tantum debet habere locum.Neq; obſtat ſi dicatur, quòd ſequeretur vnum inconueniens, ꝙ grauius hoc caſu punirentur promittẽtes,quàm dantes, cũ tamẽ dantes magis peccent: quia deducunt cõuentionẽ ad actum, & per conſequens magis deberent puniri,iuxta.l. is qui cum telo.C.de ſicar. Quia reſpondetur, hoc factum eſſe, propter frequentiam delicti:quia cum homines procliuiores,ac faciliores ſint ad promittendum,quàm ad dandum,oportuit frequentiam peccati acerbitate pœnæ coerceri. Nam licet iſti minus peccent,quàm dantes, & recipientes,frequentia tamẽ delicti minoris, ſæpe maiori delicto præponderat, vt in cap. tres autem.circa fin.verſ.quid autem.de pœniten. diſtinct.j. Et quòd delicta frequentata magis debeant puniri,probatur in cap.admonere.xxxiij.quæſt.ij. vbi plus punitur interficiẽs vxorem,quàm matrem:licet magis peccet,qui matrẽ interficit.Hoc autem factum eſt propter frequẽtiam:quia cum homines procliuiores, & frequentiores redduntur ad occidendas vxores ſuas,ꝙ̃ matres,meritò oportuit illi frequẽtiæ grauioribus *Promiſsiones frequẽtius fiunt, quàm dationes.* *Homines procliuiores.*

uiorib.pœnis ſuccurrere,vt ibi declarat gl.in verb. exiſtẽtes. & facit tex in.l.iij.C.de epiſc.aud.Ita hic videtur dicendum, ꝙ licet dantes,vel recipientes ſub regula nõ includantur, includuntur tamen promittẽtes: quia frequẽtiores ſunt. Et pro iſta opin.videlicet,ꝙ regula debeat intelligi de ſimonia conuentionali,& ſic de minori,& non de maiori,videlicet reali, ſeu effectuali,facit in ſimili:quia appellatione voti,nõ intelligimus de ſolenni,ſed de ſimplici, vt in. c. rurſus. qui cler.vel vo. A fortiori igitur in pœnalib. iuſtior pars eligẽda erit,iuxta.ca. in pœnis. de reg.iur.lib.vj. Nã in obſcuris quod minimum eſt ſequimur.l.ſemper in obſcuris.ff.de reg.iur.

Voti appellatio.

Quid dicendum?Certè conſiderata mente legis,dicere regulam intelligi debere de vtraque ſimonia,videlicet, tam de reali,quàm conuentionali:quia,vt dictũ fuit in principio,vera ſimonia nunquam committitur,niſi concurrat exactio,vel promiſsio,vt dicunt communiter Doct. quos ſequitur Fely. in cap.tua nos.in glo.fin. de ſimo. vbi ſubdit Abb. & Felyn. quòd ſicut ille,qui per ſimoniam realem acquiſiuit beneficiũ, tenetur illud timere: ita ille, qui per ſolam promiſsionem de dando,illud conſequutus fuit. & hoc idem tenet Abb.in cap. cum ad noſtram.de electio. in.iij. notabili & ſequuntur alij vbiq;.Et ita hodie.xj.Martij.M.D.xxxviij. in ſimili caſu tenuerũt Domini in vna Conchen.fructuum,inter hæredes Petri de Porta,& Ludouicum de Mata,corã R.D.Ioã Paulo:ꝙ permutatio ſimpliciter per ſolam promiſsionem coram ordinario facta,fuerit ſimoniaca. Nam in illo caſu,partes per paucos dies ante reſignationem, promiſerũt inter ſe ad inuicem permutare, ſub quibuſdam conditionibus,de quibus in capitulis.Et licet illa capitula remanerent in nudis terminis promiſsionis,ex eo,quia non fuerant adhuc mandata ad effectũ, & etiam continerent illam clauſulam,ſaluo beneplacito ſedis Apoſtolicę, & continerent aliqua honeſta mixta cum illicitis: nihilominusquia ante permutationem non impetrarunt beneplacitũ,ſequens permutatio coram ordinario,licet fuiſſet ſimplex & pura,& poſſet referri ad pacta licita,præſumebatur facta ad executionem promiſsionis pactorum præcedentium,per ea quæ not. Pet.de Anch. & Imol.in.c.quæſitũ. & in.c.cum vniuerſorum.de rer.perm.

Simonia.

Cũ igitur regula iſta loquatur ſimpliciter de ſimonia, debet

Simonia.

bet intelligi de vera, videlicet conuentionali, vel reali, nõ autem de mentali, quæ ſola pœnitentia deletur, vt dicunt omnes in.c.fi.de ſimo. Et licet appellatione ſimoniæ, largo ſumpto vocabulo, omnis ſimonia comprehẽdatur, videlicet realis, conuentionalis, & mentalis.d.cap.ſunt nonnulli. tamen in materia pœnali & odioſa, cuiuſmodi eſt iſta, ſola realis & conuentionalis comprehenduntur, quæ ſunt propriæ ſimoniæ, iuxta.c.cum ſuper.de cõfeſ.&.c.Matthæus.de ſimo.not. Cald.& Abb.in.c.cum clerici.de pact.Fely.in.c.inſinuatum. de ſimo. Illa verò, quæ precibus vel gratia fit, non eſt propriè ſimonia, niſi preces fiant illa mente & intentione, vt notoriè indignus admittatur, & excludatur dignus, vt tradunt communiter omnes in.c.cum M.de cõſt. Solæ enim preces in dubio emiſſæ non inducunt ſimoniam punibilem. vt eſt tex.in. c.tua, & ibi not. Fel.in.c.cũ eſſent.de ſimo. Et ita bis me præſente concluſit Rota in vna Roſſen. Subdiaconatus, corã R. D. Ioanne Mohedano, de menſe Decemb. M. D.xxxvij. *Simonia punibilis.*

Et iſta quæ dicta fuerunt, procedunt in ſcienti ſimoniaco: ſecus in ignoranti: vt quia pater, vel frater aliquid dedit, pro dando beneficio filio, vel fratri, eo penitus inſcio: quia talis ignorans bene defenderetur regula. Nam licet ille, qui obtinet beneficium per ſimoniam per alium cõmiſſam ipſo ignorante, ſit priuatus ipſo iure titulo, & teneatur illud cedere, cũ licentia ſuperioris, vt dicit Abb.in.c.pen.in.j.&.ij.notab. per illum tex.de elect.& in.c.nobis.in.j.notab.de iurepatr.cum ſim. vt per Moder.in tract.de iurepatr.in verſic.& vtile.q.iij. Quorũ dicta in hoc approbauit, & ſequuta eſt Rota in vna Meſſanẽ. capellaniæ de mẽſe Maio. M.D.xxxvj. corã. R.P.D. Petro Vortio. Nihilominus hoc nõ procedit, quo ad effectũ iſtius regulæ, quæ requirit titulũ coloratum. Et conſtat tales poſſeſſores ignorantes ſimoniam per alios cõmiſſam in ſuo beneficio, interim habere titulum coloratũ, vt expreſsè dicit Ant.de But.& Card.poſt Innoc.& alios in.c.niſi cum pridẽ. in prin.col.pen.verſic.infertur tertio de renuntiat. Hinc eſt, ꝙ talis ignorãs ſimoniã cõmiſſam in beneficio ſuo, poteſt agere ſpolio. vt concluſit Rota in vna Firmana parochialiũ, die.xx.menſis Nouẽb.M D.xxxviij.coram. R.P. D. Petro epiſc. Aquen. Ratio eſt: quia habet titulum coloratũ, & non eſt ſuſpenſus ipſo iure, ſed ſuſpendendus, vt tenet Abb.in.c.tãta. in.ij. *Simoniã cõmiſſam in beneficio ignorare.*

in.ij.colum.verſ.tertio membro.de ſimo.Hoc tamen de ſpolio intellexit Rota,quando talis ſimoniacus ignorans ſpoliatus haberet dictum titulum per obitum alicuius:pro quo obtinendo pater,vel frater,vel aliquis alius conſanguineus pecunias dedit,ignorante iſto prouiſo. Secus verò ſi haberet titulum ex reſignatione illius, qui pecuniam recepit ad hoc vt reſignaret.Nam tali caſu, licet iſte prouiſus ignoret ſimoniã, ſi ſpoliaretur,non eſſet reſtituendus. Ita Do.concluſerunt in d.cauſa Firmana. Ratio fuit : quia hoc caſu reſignans nihil tranſtulit propter deciſionem.VII.de renuntiat.in antiq. poſt Inno.in.c.cum vniuerſorum.de rerum permu.qui tenent talẽ renuntiationẽ nõ valere,neque abdicare titulũ à reſignante:& ſequitur Io.Fran.Pauinus in tract. de offi.& pot.ca.ſed vac.fol.xvj.in.iij.col. Apparet igitur, ꝙ reg. iſta intelligitur de ſimonia ſcienter & manifeſtè cõmiſſa:quia cum talis ſciẽs non habeat titulum coloratum,vt prædicti Doct.dicũt in.d. c.niſi.& æquiparetur hæretico,vt tradunt,Moder. in rub. de ſimon.per tex.in.c.eos.j.q.j.tradit Abb.in.c.accuſatum.in fi. de ſimon. non poterit iſta regula iuuari : ſecus in ſimoniaco ignorante. Et cum myſterio dixi,ſciẽter & manifeſtè:quia ſi eſſet occultus ſimoniacus,licet ipſe ſimoniam ſcienter commiſerit,poſſet fortaſsis defendi regula:quia licet quo ad ſe ipſo facto ſuſpẽſus ſit: nihilominus quo ad alios tenet titulum coloratum,qui,vt prędicti Doct.dicunt in.d.c.niſi.& Abb.in d.c.accuſatum.&.c. per tuas.de ſimon.ſufficit quo ad iſtá regulam.Nam paria ſunt non eſſe,& non apparere.l.in lege.ff. de contrahen.empt. Et eccleſia non iudicat de occultis, vt in cap.à nobis.de ſenten.excom.licet in foro conſcientiæ teneatur illi,quem exceptione iſtius regulæ repulit à proſecutione ſui boni iuris,ad reſtitutionem, iuxta ea quæ dicit Innoc. & domin.Anto.in dict.cap.niſi.& faciunt ea,quæ ſcribit Angelus in ſumma,in verbo,ſimonia.la.vj.&.vij.in cap.tanta.&.c. per tuas.de ſimon.

Eccleſia non iudicat de occultis.

Secundo principaliter limitãtur paædicta procedere, quãdo aliquid fuiſſet promiſſum,vel datum ante collationem:ſecus verò ſi poſt collationem,vel prouiſionem beneficij : quia tali caſu non committitur ſimonia, & poſſeſſor hoc caſu bene tueretur exceptiõe iſtius regulæ,vt tenet Gloſſ. hic, in. ij. colum. quia ſufficit,quòd à principio habuit titulum,licet ex

poſt

poſt committatur ſimonia : & vltra Gloſſatorem hoc tenet Ioan.Andr.& Abb.in.c.veniens.el.j.de teſtib.& ſequitur Decius in cõſi.cxviij.viſo inſtrumento.col.ij.& alibi ſæpe.Et ita tenuit Rota in vna Legionen.Archidiaconatus de Saldagna, coram D.Nicolao Aragona,de menſe Nouẽb.M.D.xxxviij. licet poſtea ex productione cuiuſdam cedulæ,progreſſu cauſæ præſentatæ relatiuè ad renuntiationem priorem,que dicebatur facta ſub confidentia,apparuerit renuntiationem ſimoniacam fuiſſe,vt tenuerunt omnes Domini.xviij. Martij.M.D.xxxviij.coram eodem D.Aragona.Sola igitur conuentio facta poſt renuntiationem liberam,ſimoniam nõ induceret, niſi fuiſſet facta promiſsio ĩcontinenti poſt prouiſionem: ſecus ex interuallo,vt dicit Egid.deciſ.xij.vbi de hoc rationem ponit:licet Decius in.l.ij.column.penult.C.de inſtit. & ſubſti.indiſtinctè loquitur,niſi,vt dixi,appareret promiſsionẽ reciprocam,& relatiuam fuiſſe. Quia tali caſu argueretur ſimonia.Nam in beneficialibus actus reciproci,videlicet,facio vt facias,vel do vt facias,inducunt ſimoniam iuxtra tradita per Moder.in.c.paſtoralis.de reſcript.& per Corne.conſil.ſi.lib. j.Iaſ.in.l.Titia.col.xj.num.26.ff.de verb.oblig.cum concor. quæ more ſuo congerit Decius in.l.certi cõdictio.§.ſi nummos.in.v.col.num.14.ff.ſi cert.pet.Per quæ dicta ita iudicauit Rota meo tempore in multis cauſis,præcipuè in vna Gerunden. in fauorem Baldirij Auinio . coram.D.Camillo de Ballionibus.Et ita in vna Illerden.prioratus coram.R.D.Io. Clerici.Et in alia Cæſarauguſtan. canonicatus , & præbend. coram.R.P.D.Marcello.Et quod dictum eſt prouiſionẽ, vel dationem factas ante prouiſionem beneficij,inducere veram ſimoniam,quę repellit poſſeſſorem à priuilegio iſtius regulę: hoc procedit niſi per ſimoniam commiſſam ſuperueniat aliquis coloratus titulus , cum quo triennio,poſtea ſimoniacus pacificè poſsideat:quia dato , ꝙ ille titulus poterat redduci ad non titulum ,ex eo,quia non fuerat facta mentio inhabilitatis contractę ex ſimonia,& ſic ſit inhabilis:nihilominus excuſat à perceptione fructuum.Vt concluſerũt Domini hodie xviij.Martij.M.D.xxxiij.in prędicta cauſa.Conchen.fructũ, coram eodem D.Ioan.Paulo.Etiam ſi poſtea talis ex præambula ſimonia declaretur inhabilis,vt latius in inform.dictum fuit,quas breuitatis cauſa non refero.

Simoniã inducere.

Actus reciproci.

Et

Et iſta quæ dicta fuerunt,procedunt:etiam ſi illud quod datur vel promittitur,pro conſequendo beneficio,promittatur,vel detur ad effectum,vt conuertatur in aliquem pium vſum,puta in fabricam eccleſiæ,vel,vt de illo dato fiant in eccleſia organa. Quia nihilominus ille erit verus ſimoniacus: & illa ſimonia conſiderabilis eſt,non ſolum quo ad iſtam regulam,ſed etiam ſecundum Rotam,quo ad priuationem beneficij & tituli. Prout Domini concluſerunt per tres ſententias,in vna Meſſanen.vicariæ primo,corã.R.P.D.Petro Vortio:ſecundo,coram.R.D.Ioanne Clerici:tertio , coram.R.D.Silueſtro,de anno.M.D.xxxvij.& inter cætera per text. notabilem in ca. ex multis.in verbo,conſtituimus eodẽ modo,& in.c.j.q.iij. Quod tamen limitatur,niſi illud quod pro fabrica porrigitur,daretur propter aliquod ſtatutum vel conſuetudinem præambulam , iuxta doctrin. Abb.in.cap.Iacobus.de ſimon.in oppoſ.declarat tex.in.d.ca.ex multis.& ante ipſum hoc tenuit.d Anto.in cap.cum.M.verſic.venio . ad vj.notabile.de conſtit.refert.d.Nicolaus Milis Rotæ auditor,in verſi.ſimoniam non committit. ſuper quo tamen latè diſſerit Decius in conſ.cxviij.col.fin.& ita Rota tenuit in dicta cauſa Roſſen.exceptis duobus auditoribus. Nec obſtat, quòd indiſtinctè dicit. Petr.de Anchar.in conſ.ccxciij.in fin. ſimoniacum non eſſe priuatum ipſo iure,& per conſequens videri habere titulum coloratum:quia qui ſunt ipſo iure priuati,illi tantum dicuntur diſcoloratum titulum habere,vt tradunt omnes in cap.cum noſtris.de conceſſ.præbend.& Fely. in cap.in noſtra.in·xxxvj.correl.de reſcript. quia intelligitur dictum Petri,de ſimoniaco occulto,vt ex verbis eius apparet: aliàs illud dictum non eſſet verum.Cum ſimoniacus manifeſtus ſit non ſolum ipſo iure priuatus , ſed eſt deteſtabilior omni peccatore,vt patet in cap.tanta.&.c.per tuas.de ſimon. Nam,vt dixi, æquiparatur hæretico,vt dixit Hoſtien.in ſumma. de hæret.§.j.facit text.in cap . ſi quis pecuniam.lxxxix. diſt.& ſic eſt infamis de iure & de facto . Adeò , quòd etiam Pagani & Gentiles huiuſmodi homines deteſtabantur,vt curioſè refert Alexander Neapolitanus lib.iij.dierum genialiũ. cap.xvij.Sic enim apud veteres Q.Coponius,quòd vini amphoram ei,cuius ſuffragio magiſtratum petebat,dono dederat,ambitu condemnatus fuit.Sed illa tam ſalutaris ambientium

Simoniacus.

Simoniacus quam ſit deteſtabilis.

Q.Coponius ambitu cõdẽnatus, quòd &c.

tium pœna, teſte Modeſtino in.l.j.ff.ad.l.Iul.de amb.poſt ad uentum principium in vrbe ceſſauit: quia ad curam principū, nō populi fauorem, tūc magiſtratum creatio pertinuit: & ita quoque hodie titulus de ſimonia ſilet. Et propterea in ſexto Decretalium libro, nec in Clementinis titulus ille repetitus fuit. Inde factum eſt, vt plærique noſtrorum temporum prin cipes Heliogabalum (vt Lampridius refert) ſecuti, indignorum precibus, aut nummo magiſtratus & ſacerdotia, indoctiſsimo cuique, & virtute carenti, conferunt: Theodoſij præceptum poſtergantes, qui viros non ambitione vel pretio, ſed probatæ vitæ, & diſciplinatum teſtimonio, ad honoris inſignia promoueri debere voluit, Alexandri Imperatoris exemplum ſecutus, qui ideo ſe nolle dignitates & magiſtratus vendere prædicabat: quia qui emunt, vt vendant, neceſſe eſt, vt pecunias in emptione honoris expoſitas recuperent, &c. Ex quibus omnibus reſultat concluſio, quòd regula iſta, non ſolum in reali, ſed etiam in conuentionali ſimoniaco procedit.

Alex. Imperatoris exemplū.

Sed aduertendum eſt: quia huic concluſioni vnum obſtat: quia clari iuris eſt, quòd illi, qui ſola conuentione ſimoniam committunt, de iure communi non ſunt ipſo iure priuati: ſed priuandi ſunt per ſententiam, niſi ſimonia realiter dando, vel accipiendo committatur, vt latè probat D. Guliel. in ſuis deciſ. tit. de conſtit. deciſ. v. Si igitur ita eſt, interim habebit titulum coloratum, ſicut periurus, homicidæ, & alij, de quibus per Inno. in cap. cum noſtris. de conceſſ. præben. & ideo hac regula iuuari debebunt.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, an ſucceſſor in beneficio titulo permutationis, vel aliàs, poſsit contra tertium impetrantem vti exceptione iſtius regulæ competenti prædeceſſori, ex ſua triennali poſſeſsione?

Succeſſor.

SOLVTIO. Videtur dicendum ſucceſſorem vti non poſſe exceptione iſtius regulæ, pluribus rationibus. Primo, quia hoc ſatis notum eſt omnibus curialibus, regulam iſtam ex lōgæua interpretatione Rotæ, exceptionem, ſiue priuilegium perſonale poſſeſſoribus ipſis tantum tribuere, vt refert etiam D. Guliel. Caſsiodorus hîc, & ante ipſum. R.P.D. Iacobus Simonetta antiqu⁹, & curioſiſsim⁹ auditor in ſuis memorialib⁹

Rotæ

Rotæ. Et ita in vna cauſa Caurien. portionis coram. D. Gulielm. Pendente, inter Gundiſaluum de Salazar, & quendam alium, de anno M.D.xix. tenuit & cõcluſit Rota. Si igitur regulam perſonalem tantum exceptionem tribuit ipſi poſſeſſori triennali, ſucceſſor illa vti non poterit: quia ille non eſt triennalis poſſeſſor. Suadetur hoc, quia verba iſtius regulæ poſſeſſorem, & non rem poſſeſſam reſpiciunt, & ad illum diriguntur: vt patet in illis verbis, impetrationes de beneficiis ſic poſſeſsis, & rurſus ſuper beneficiis poſſeſsis nequeant moleſtari, &c. Cum igitur verba prædicta poſſeſsorem reſpiciant, in cuius fauorem regula iſta edita fuit, meritò iudicata fuit perſonalis. quam opinionem etiam tenuit Gloſsator concilij Baſilien. in pragmatica Franciæ, ſub tit. de pacific. poſſeſ. & Gloſſator hic, & in reg. de annali aliquid dixi. Ex quo infertur, ꝙ exceptio eius perſonam poſſeſsoris non egredietur, & per conſequens nõ tranſit in ſucceſsorem, iuxta. l. quia perſonale. ff. ſo. mat. & l. j. §. permittitur. ff. de aqua quotid. & æſtiual. cap. ij. de authoritate & vſu pal.

Preterea, quòd ſucceſſor aliquo caſu poſsit iuuari exceptione temporis ſui prædeceſsoris: hoc aliunde non venit, niſi virtute præſciptionis. Sed in caſu noſtro hoc procedere non poteſt ex eo, quia titulus beneficij eſt impræſcriptibilis, vt tenẽt Hoſtien. & Henric. in capitul. dilecto. de præbend. & in cap. relatum. de iure patron. facit text. in cap. poſtulaſti. eod. tit. & quæ not. Bald. in. l. iij. C. de eman. lib. & not. in capit. cura. de iure patr. & in ca. j. de reg. iur. lib. vj. & in. c. ex frequentibus. de inſtit. cum aliis ſimilibus. Igitur poſſeſsio prædeceſsoris prodeſſe nõ poterit ſucceſſori: præſertim iſta triennalis pręſcriptio, quæ ſine poſſeſsione non procedit, nec per cõſequẽs in alium transfertur, iuxta. l. ſi quis emptionis. §. ita tamen. C. de præſcript. xxx. ann.

Titulus beneficii impræſcriptibilis.

Præterea, quia in beneficialibus nulla datur ſucceſsio reſpectu tituli, vt in. c. j. de præſcrip. & in ca. Moyſes. viij. q. j. Nam titulus prædeceſsorum extinguitur totaliter per eius mortẽ, aut renuntiationem, nec aliquid de iure mortui ad ſucceſſorem tranſmittitur, cum nihil ex iure primi habeat, ſed ex noua electione, vel collatione ſibi tribuitur, vt not. Ioan. Mon. in cap. ij. vt lit. penden. lib. vj. & in cap. ſi tibi abſenti. de pręb. eod. lib. Ioann. And. in cap. ex parte. de arbitr. & reſumit Iatius

Succeſſio ĩ beneficialibus.

tius Guliel. de monte Lauduno in commento extrauag. ſuſcepti regiminis.in verbo,vacantium.poſita in titulo ne ſede vacan.inter communes impreſſas.Nam adeò ius beneficiale perſonale eſt,quod perſonam non tranſgreditur,ſed in ſucceſſore per omnia nouum ius creatur: & nil in eum tranſit, niſi ſola lis incœpta,quod fit potius ex quadam æquitate , quàm de rigore iuris,vt ibi latius per eum. Et per conſequens cum tituli beneficiorum ſint ſingulares,& perſonis tantum poſsidentium adhæreant,ius vel poſſeſsio vnius non iuuabit ſucceſſorem,cum in hac materia beneficiali non cadat ſucceſsio iuris,vel facti,vt idem Guliel.de monte Lauduno probat in extrauag.execrabilis.in verbo,quæ aliàs,in.iij.col.inter cõmunes impreſſas,titulo de præbend. *Ius beneficiale.*

Iſtis tamen non obſtantibus reperio contrariam opinionem plures excellen.viros tenuiſſe.In primis illam tenet quidam Ioan.Franciſcus de ſancto Nazario de Ripa nuncupatus,vir doctus in lib.j.reſponſorum. conſ. xvij. & ante ipſum hanc opin. tenuit etiam ab antiquo Cancellaria Curiæ Romanæ,vt adnotarunt Nicolaus de Caſtello,Ferrera, & Parma illorum temporum Abbreuiatores primarij,& rerũ omnium ad Cancellariam pertinentium curioſi, in quibuſdam eorum formulariis,ſiue adnotationibus.Et poſtremo eam etiam ſequitur Ioan.Staphileus olim Rotæ auditor in quodã ſuo tract.hincinde compacto de literis gratiæ & iuſtitiæ. nouiſsimè per alios impreſſo.fol.xcj. Mouentur prædicti Moder.de Sancto Nazario iſtis motiuis. Primo,quia prædeceſſor poſsidens beneficium cum colorato titulo per triennium vel per decem annos ſecundum diſpoſitionem iuris præſcribit ius cuicunque competens,vt not. Abb.in cap. contingit. in.iij.col.de dolo & contu.Ergo tali iure poterit vti ſucceſſor,quia ſufficit in beneficialibus excludere petitorem per exceptionem iuris,non ſui,& in tali materia licitum eſt vti iure prædeceſſoris,ſecundum Compoſtell.Ioan.And. & Card. in cap.mandatum.de reſcrip.ſequitur Felyn. poſt Imol.in.c. capitulum Sanctæ Crucis.in.ix.col.eod.titu. *Petitorem excludere per exceptionẽ iuris.*

Item quia regula iſta loquitur indiſtinctè, quòd poſſeſſor triennalis non moleſtetur. Ergo debet intelligi , vt moleſtia excludatur omni via , videlicet directè , vel indirectè, iuxta tex.in.c. cum quid.de reg.iur.lib.vj .Nam ſic ſucceſſor poſſet

moleſtari per indirectũ,etiam prædeceſſor moleſtari videretur,quia euicto ſucceſſore cogetur prædeceſſor reddere beneficium,quòd habuit ex permutatione.pro quo facit.l.ſi cõtrouerſia.cũ ibi no.&.l.ſi permutatiõe.C.de euictio. Hoc autẽ eſt incõueniẽs:igitur intelligẽda eſt regula generaliter de moleſtia,tam illata authori poſſeſſori triennali,quàm inferẽda ſucceſſori in ius illius:præſertim,quia iure cauetur, quòd ſucceſſor poteſt vti defenſionibus actoris ſui , contra quem habet regreſſum de euictione.l.emptori.C.de euict.

Adde pro iſta opinione bene facere, quæ habentur in.l. id tempus.ff.de vſucap.& in.l.dolia.ff.de contrahen.emptio.& in.l.Pomponius.§.cum quis.ff. de acquir.poſ.vbi traditur regula,quòd in vſucapionibus,& præſcrip.ſucceſſor tam vtilis, quàm ſingularis poteſt vti acceſſione prædeceſſoris. Nam defenſiones competẽtes actori proſunt ſucceſſori ſingulari.l.j. C.de vſucap. transfor. &.l.j.in princip. ff.de act. vel hæred. vend. & dicit regula iuris in cap.is qui in ius.de reg.iur. lib. vj.quòd qui in ius ſuccedit alterius, eo iure , quo ille vti debebit. Nam ſucceſſor etiam ſingularis repræſentat perſonam prædeceſſoris,vt not.Bar.in.l.ſi is qui.ff.de vſucap.l. patet.§. quindecim,de leg.iij. Et hoc in beneficialibus procedit. Nã ſucceſſor in beneficio eſt ſucceſſor ſui prædeceſſoris, vt not. in cap.aduerſus.de immun.eccleſ. Innocẽ.in.c. eam te.de reſcrip. & in.c.ij.de ord.cog.in.c. in primis.§.ſi verò ille.ij.q.j.& in cap.ſi ſacerdotes.xvj.q.iij. Nam fingitur ſucceſſor eadem perſona,cum prædeceſſore,vt not.Innocen. in.c. quòd ſicut.de elect.cum pluribus concordantibus, quæ alleg.Spe. in titu.de ſent.§.nunc de effectu.in.ij.col.

Succeſſor tam vtilis quàm ſingularis. Defenſiones competentes actori.

Succeſſor fingitur eadẽ perſona cum præceſſore.

Præterea pro iſta opin. Io.Staphileus, loco ſuperius allegato,adducebat: Quia ſucceſſor qui nunc dat de regula , nõ venit ex iure prædeceſſoris ſimpliciter, nec ex illius perſona dicit ſe ius habere,dicendo,prædeceſſor meus non potuit moleſtari.ergo neque ego qui eidem ſucceſſi, quia ſic allegaret ius tertij,quod eſt prohibitum,vt latè tradit in.l. qui cum hærede ff.de excep.rei iud.cum aliis,de quibus ibi per eum,ſed iſte ſucceſſor nititur ex decreto Papæ hic poſito,quod annullat gratiam,prout in ſimili factum videmus in cap. cum dilectus.de iure patr.ita concludit Staphileus in dicto loco , reſpondens ad quædam contraria,vt ibi per eum . Et tenendo iſtam

iſtam opinionem ad allegata in contrarium Moder. de Ripa in.d.conſi.reſpondent generaliter,& vnico verbo,videlicet illa procedere quando ſucceſſor ex titulo & poſſeſsione ſui prædeceſſoris vellet fundare ius ſuum ſine nouo titulo,& nouo iure,quod facere non poteſt per prædicta,vt etiam dicebat Staphileus,& eſt vltra ipſos dictũ Socini in conſ.xxiiij. col.xij.verſi.v.vbi dicit,quòd nemo de iure alterius excipere poteſt ad excludendum alterum.facit.l.loci corpus.§. competit.ff.ſi ſeruit.vend. & habetur per Bart.in. l. ſi tertius.ff. de aqua plu.arcen.ſecus quando ſucceſſor ſe fundat proprio titulo,ad elidendum titulum tertij impetrantis excipit de iure ſui prædeceſſoris,quia tali caſu poteſt hoc facere:quæ quidem reſponſio concordat cum motiuis Staphilei proximè dictis.Iſta ſunt quæ pro vtraque parte dici poſſunt.

Quid tenendum?Certe prima opin. videtur verior & firmior,videlicet quòd ſucceſſor in beneficio non poſsit vti exceptione iſtius regulæ,quæ cõpetebat ſuo prædeceſſori poſſeſſori triennali.Et vis tota iſtius opin. conſiſtit in hoc, quia regula iſta tribuit tantum poſſeſſoribus priuilegium ſuum, quod quidem eſt perſonale, vt ſæpe tenuit Rota,vt ſuperius dictum fuit, & tenet domin. Guliel. ſuper regula de annali. Et tamen clarum eſt priuilegium perſonale ad poſſeſſorem non tranſire,vt dicitur in.c.priuilegium.de regu.iur.libr.vj. Nam poſſeſſori triennali datur iſtud priuilegium propter ſuam poſſeſsionem triennalem, ſed ſucceſſor non eſt poſſeſſor triennalis. Ergo ceſſat regula, & iſti motiuo non poteſt realiter reſponderi, quia apponit gladium ad radicem. Ex quo infertur,quòd ſi poſſeſſor moriatur, vel renunciet, & beneficium alteri conferatur, non poteſt ille allegare pro ſua defenſione triennalem poſſeſsionem prædeceſſoris. Et ita dicunt quidam Moder.Sabinen.tempore ſuo ſeruaſſe Rotam. Et hoc idem tenuit olim Ioan.Aloiſius Tuſcanus auditor Cameræ, vir inſignis doctrinæ,qui antea aduocati conſiſtorialis officio fungebatur, in quodam conſil. reddito in cauſa Burgen. Scholaſtriæ. in vltimo dubio. volumi. primo ſuorum conſiliorum.fol.xxix.pro qua opin.faciunt ea quæ tradit Cardi. in conſil.cxlv. qui voluit ꝙ priuilegium clemen. j.de ſequeſt.poſſ.conceſſum habenti diffinitiuam ſententiã, pro ſe non habet locum in eius ſucceſſore, ex quo eſt priui-

Priuilegium perſonale an trãſeat ad ſucceſſorẽ.

legium perſonale competens illi, qui ſententiam pro ſe obtinuit: quæ quidẽ, qualitas in ſubrogato non concurrit, vt not. gloſ. in regula, is qui in ius. in fi. de reg. iur. lib. vj. Hinc videmus, quòd ius perſonale, vel actio perſonalis nõ ſequitur ſucceſſorem, vt in. l. j. §. ſi hæres. ff. ad Trebel. & ibi not. Bart. ad idẽ facit. l. fi. §. fi. ff. de cõtrahẽ. emp. & in. l. fi. C. de hæred. actio. & in. l. æris alieni. C. de donat.

Poſtremo pro iſta opin. facit, quia priuilegium competẽs ratione perſonæ, ceſſante perſona, ceſſat priuilegium. l. Paulus. aliàs incipit, per procuratorẽ & ibi Moder. ff. de acqui. hæred. cum concord. vt ſcribit Socin. conſi. cliij. lib. ij. Nam ceſſante cauſa priuilegij, ceſſat priuilegium. l. Titia. §. vſuras. ff. de leg. ij. Cum igitur cauſa priuilegij ſit triennalis poſſeſsio illa ceſſante, ceſſat priuilegium regulę.

Non obſtant ea, quæ pro cõtraria parte ſuperius ſunt adducta, quia illa procedunt reſpectu iuris, in quo quis ſubrogatur. Secus autem reſpectu poſſeſsionis, vel illa omnia motiua procedũt in materia prophana, in qua datur ſucceſsio & translatio iuris: ſecus in beneficiali, per ea quę ſuperius dicta fuerunt. Et iſta omnia procedunt loquendo de exceptione regulæ, quæ non competit ſucceſſori, tamen poterit adiuuari, allegatione Lap. lxxxix. de qua alia quæſtione dicemus, licet quidam antiqui aduocati, vt Ioachinus de Narnia vir doctus ſuper hoc diſtinxerit inter ſucceſſorem dignitatis, vel alterius beneficij: quia primo caſu poſſet iuuari exceptione prædeceſſori competenti, ex quo dignitas dicitur habere ſucceſſorem, iuxta notata per glo. in capitulo, quòd ſicut. de elect. & in cap. relatum. el. ij. de teſtam. quod non eſt in aliis beneficiis. Sed poteſt reſponderi, quòd in illa ſucceſsio conſideratur ad alium effectum, de quo in cap. quoniam Abbas. de offic. de leg. Secus verò eſt ad effectum de quo agitur in quo nõ datur in beneficiis ſucceſsio. c. ad abolẽdam. de fil. presbyt. & cap. ad decorem. de inſtit. Et quia exceptio iſtius regulæ eſt perſonalis competens poſſeſſori triennali, & non aliis, prout dixi in quæſtione vigeſimaprima, vel vigeſimaſecunda. Et ita ſecundum iſtam opinionem iudicauit Rota, vt refert Staphileus loco ſuperius allegato, per rationes quas ibi refert, licet poſtea ipſe contrarium tenuerit, & male: quia rationes ſuæ concludunt, quando decretum appoſitum

Dignitas ſucceſſorẽ habere dicitur.

tum fuiſſet in lege communi, prout in dicto ca. cum dilectus. allegato per eum: quod iuris cõmunis decretum quilibet deducere & allegare poteſt. Secus eſt in decreto regulæ, quæ nõ annullat, niſi in actis producatur: & produci non poteſt, niſi ab ipſo triennali poſſeſsore, cuius fauorem concernit, nec alius non poſſeſsor eam deducere poteſt. Patet triennalis poſſeſsor conuentus ſi non exciperet de regula, poſſet condẽnari & canonizari impetratio aduerſarij, quæ nulla non eſſet, niſi opponente triennali. Nam illa qualitas triennij tempore exceptiõis requirit, iuxta. l. in delictis. §. ſi extraneus. ff. de noxa. & ea quæ dixi in. c. ſtatutũ. col. pẽ. & præced. de reſcrip. li. vj.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, vtrum exceptio iſtius regulæ iam propoſitæ in actis, per defunctum triennalem poſſeſsorẽ, contra actorem moleſtantem transfetatur in ſubrogatum, in iure, & ad omne ius, quod illi quomodolibet competebat, etiam quo ad poſſeſsionem, proſecutionẽ & defenſionem litis & cauſæ in eo ſtatu, in quo defunctus exiſtebat, etiã ſi non reſignaſſet, admitti potuiſset & debuiſset? *Exceptio regulæ.*

SOLVTIO. Iſta quæſtio eſt exẽplaris & noua, nec memoria patrum noſtrorum, vſque ad hæc tẽpora, in Rota deciſa. Ideo latius eam attingam, exemplo Iuriſconſulti in. l. legaui. ibi, plenius rogo, quæ ad hæc ſpectant, attingas: quotidiana enim ſunt, & c. ff. de liber. leg. Et quia hoc dubium hodie. xxj. menſis Octobris M. D. xxxviij. propoſitum in Rota fuit, per Reuerendiſs. dominum Marcellum Creſcentium, epiſcopum Marſicanum, in vna Zamoren. beneficiorum, vertẽte inter Alphonſum & Azero ceſsionarium, & ſubrogatum in ius Antonij Lopez, & Aluarum de Herrera actorẽ, aduerſariũ Antonij Lopez defuncti cedendi, & dicti Alphonſi ſubrogati. Referam motiua, quæ pro vtraque parte per Dominos facta fuere, plura addendo, quæ ad rem facere videbuntur. In primis igitur, cum cauſa iſta ſæpius per eundem domiũ ponentem propoſita fuiſſet, informationes variæ hincinde darentur, poſt diſputationes plurimas, Dominorum auditorum vota pro vtraque parte contraria, & paria fuerunt. Nam quatuor ex dominis partẽ negatiuam defendebant, videlicet ſubrogatũ exceptione iſtius regulæ, iã per defunctum propoſitæ, vti nõ poſſe, moti his fundamẽtis. Primo, quia ne-

gare non poterat,iſtius regulæ exceptionẽ perſonalẽ eſſe,& cũ perſona extingui.Nam non conceditur niſi tantum triennalibus poſſeſſoribus,& ſic habentibus prædictam qualitatẽ vt dixi in præced. quæſt. Sed iſta qualitas triennalis poſſeſſionis extinguitur cũ poſſeſſore. Ergo non tranſit in ſubrogatum.Et licet in eum tranſeant iura defuncti,non tamen trãſeunt cũ qualitate ſua,quæ adheret corpori,ſeu perſonæ: quia tali caſu ſubrogatus non ſapit naturam illius, in cuius locum ſubrogatus,vt eſt textus notabilis in.l.prima.§.ſi quis autem. ibi,perſona eſt,quæ meruit hoc beneficium,&c. ff.de ſucceſ. edicto.quem ad hoc ponderat Bald.in.l.certum.in fine quartæ quæſtionis.in verſic.item dubitatur.C. vnde legit. Ad idẽ eſt bonus textus.in.l.cum in fundo.§.ſi fundus.ff.de iure dotium.quem ad hoc pro notabili allegat Roma. in ſingu. ſuo ccxxv.incip.tu habes.Et ita per illa iura Alexand.prædictam theoricam , videlicet quòd ſubrogatus ſapit naturam ſubrogati,declarat in conſilio.cvij.viſo themate.in.iij. col. lib.iij. Pro quibus faciunt ea , quæ dicam inferius in. q. xx. & ſeq. Cum igitur in Alphonſo ſubrogato deficiat illa qualitas poſſeſsionis triennalis, ceſſabit etiam exceptio iſtius regulæ. Ita dicebant illi quatuor domini.

Iura defuncti.

Alij quatuor auditores tenebant contrariũ,videlicet ſubrogatum ad omne ius admitti debere ad exceptionem iſtius regulæ, iam propoſitam in actis,& deductam per defunctũ. Quam opinionem ita probabãt. In primis,quia iſte Alphonſus ſubrogatus fuerat non ſolum ad omne ius ſed etiam ad ſtatum litis,in quo defunctus erat, ac ſi non ceſsiſſet. Et iſta ſubrogatio ad ſtatum litis & cauſæ, non ſolum ſubrogato de iure communi cõpetit,vt patet in deciſione prima.vt lit.pẽd. in antiquis. Sed etiam ex ſtylo ſolet collitiganti ab homine ſpecialiter concedi , vt hic conceſſa fuit . Et iſta geminatio plus operari debet,vt videlicet, ius exceptionis in ſubrogatum transferatur.argumen.eorum quæ dicit notabiliter Bar. in.l.iij.§. ſi rem, in fine ſecundæ oppoſitionis. ff. de legatis. Præſertim,quia cum ſit ſubrogatus ad omne ius, illa vniuerſalitas videtur comprehẽdere etiã exceptionem propoſitam, quæ ius bonum appellatur,ſecundum Bar.in.l.j. per illũ textum. C. quomodo & quando pars. lib. x. Nam licet ſub indefinita oratione comprehendi non videantur, niſi ea quæ

ex

ex propria ſignificatione vocabuli colliguntur, vt in.l.quæſitum.§.illud fortaſſe.de leg. iij. Vbi verò indefinitæ orationi additur iſta dictio vniuerſalis, omnis, non ſolum ea quæ ſimplex & propria vocabuli ſignificatio affert, ſed omnia alia veniunt, quæ accidentaliter illi rei adhærebant, vt eſt text.in.l. hæres meus.§.j.ff eod.tit.cum aliis concord. vt ſcribit Dyn. in rubrica de reg.iur.lib.vj.& Specul.tit.de feud.q.xv. Hinc illud vulgare ortum habit, Qui totum dicit, nihil excludit: de quo in.l.Iulianus.ff.de leg.iij. Et hac ratione videmus, ꝙ licet ſimpliciter ſubrogatus ad ius defuncti, nõ cenſeatur ſubrogatus ad poſſeſsionem, niſi dicatur: vbi tamen ſubrogatio fieret per verba vniuerſalia, videlicet ad omne ius, vel ſimilia, poſſeſsio comprehenditur, licet de ea non ſit mentio, vt dicit deciſio quinta. vt lit.penden.in nouis. quam ſequitur Fely.in rub.de reſcrip.col.iij.& hoc expreſſe tenet etiam Bald.in cõſilio.ccccxxxvj.incip.quidam creditor. in.iij.col.verſi.vij. in iij.vol.vt dixi in regula de ſubrogandis. Et hoc adeò verũ eſt, quòd etiam ſi lis fuiſſet mota per defunctum, proprio eius nomine expreſſo, adhuc ſubrogatus cẽſetur de iure admiſſus in eodem ſtatu cauſæ & litis in quo defunctus erat, vt eſt deciſio.ccclxxvij.incip.ex hoc inſurrexit.in nouis.

Omnis, dictio, vniuerſalis eſt.

Poſſeſsio in ſubrogatione quando cõprehenditur.

Confirmatur iſta opinio, quia licet ius agendi non trãſeat in ſingularem ſucceſſorem, ius tamen excipiendi tranſit, vt latè probat Iaſo.in.l.ſecunda.in.liij.colum.num.151.C. de iure emphyt. Cum igitur ius excipiendi de iſta regula erat in caſu noſtro iam radicatum in perſonam cedẽtis, debet tranſire in ſingularem ſucceſſorem ſpecialiter ſubrogatum. pro quo videtur eſſe tex.in.l.ſi tibi.§.pactum.ff.de pactis. quem ad hoc Alexand. ibi in primo notabili. Iaſ. & Modern.not. Hinc videmus, quòd licet appellatione ſucceſſoris, non veniat niſi vniuerſalis ſucceſſor, vt Bart.notat.in.l.ſtipulatio.§.ſicut.ff. de verb.oblig.cũ ſimil. vbi tamen agitur de iure excipiendi, ſingularis ſucceſſor appellatione ſucceſſoris continetur, vt dixit Alexand.in.l.quædam.§. nihil intereſt. per illum textum. ff. de eden.& tradit Bart.in.l.ſi tertius.§.ſi prius.ff.de aqua pluuiali arcenda.

Succeſſoris appellatio.

Præterea pro iſta opinione adducebãtur, quæ tradunt Cuman.& Soci.in.l.ij.§.ſanè.num.7.ff.de excep. vbi voluerunt, ꝙ vbi exceptio nõ tranſit in ſucceſſorẽ, quia perſonaliſsima: ſi tamen

Exceptio non traſit in ſucceſſorem.

ſi tamen propoſita,& deducta fuit per defunctum in iudicio, tranſit in ſucceſſorē,ſicut videmus in illa exceptione,ne quis conueniatur,niſi inquantum facere poſsit,& in actione iniuriarum,& iure dicendi nullum,& ſimilib.

Præterea adducebatur etiam,quia per exceptionem propoſitam per defunctum actis,iam fuerat excluſus iſte Aluarus de Herrera, & perempta fuit intētio eius,quæ fundabatur in gratia de beneficio per triennium poſſeſſo, iuxta not.in cap. j.de ord.cog.& tradita per Decium in. l. nō videtur cœpiſſe. num.3.ff.de reg.iur.Nam idem eſt,non habere actionem,vel exceptione eſſe repulſum.l.vel intereſt.ff.de reg.iur. Qua ergo ratione Alphonſus deberet abſolui ab Aluaro, ſi actio illi non cōpeteret,eadem ratione,& ſi expulſus fuit exceptione. Nam ſemel excluſus,ſemper manet excluſus,iuxta ea quæ notat Bart.in.l.Caſsius. circa finem.ff.de ſenat.Et ſemel nullum ſemper durat nullum, & quo ad omnes etiam ſi ceſſet cauſa nullitatis,Dynus in regula,quod ab initio.de regulis iuris,libro ſexto.Oldr.conſilio.cccvj. faciunt quæ notat Bart.in.l.ſi poſt mort.ff.de bon.poſſeſ.cōtra tab. & in.l.ſi iudex circumuento.ff.de mino.Et ideo finita materia, ſuper qua iudicium fundabatur,illud ſolui neceſſe eſt,vt dicit Bal.in conſil. cxxj. colum.fin.libro tertio.per legem,ſi finitā.ff.de ſuſp.tuto. Sic etiam dicimus,quòd ſicut ſemel excluſus,perpetuò manet excluſus,vt latè tradit Soci.in conſil.lxiij.colum.fina. & Bar.in l.fin.ff.ad Tertul. Ita & eadem ratione dicimus, quòd ſemel malus,ſemper præſumitur malus,vulg.capitulo,ſemel malus. de regulis iuris.lib.ſexto. Ita etiam res ſemel alienata ſemper durat alienabilis.l.pater filius.§.quindecim.de legatis tertio. Sic etiam annalia ad agendum,fiunt perpetua quo ad excipiendum.l.purè.§.finali. ff. de dol.mal.excep. Et hoc regulariter procedit in omni exceptione,quæ ab actione non deſcendit, vt videlicet perpetua ſit,vt dicit Abb.in cap. ſi autem. de reſcrip.cuiuſmodi eſt iſta deſcendens ab iſta regula. Cum igitur in caſu noſtro ſemel defunctus exceptionem regulæ propoſuit,talis exceptio perpetua eſſe debet.Nec poteſt talis exceptio dici noua perſona ſubrogati, cum ipſe magis videtur inniti,& adhærere exceptioni propoſitæ per defunctū,quàm nouam proponere. Nam ſi poteſt inniti iuri tertij excluſiuo iuris agentis,& pro ſuo intereſſe obiicere in perſonam,& iura

ra aduerſarij,iuxta.l.fin.ff.de rei vendic.& deciſ.lx.in no.fortius licebit inniti iuri iam propoſito per ſuum authorem.Nã aliud eſt de nouo ædere, & aliud antiquo iure inniti.l. inter ſtipulantem.§.ſacram.ff.de verborũ obligationibus.& in capitulo,conſuluit.de Iudæis.facit propriè text..in capitulo, paſtoralis.de excep.Præſertim,quia ſubrogatur hic Alphonſus, non ſolum ad proſecutionem,ſed ad defenſionem litis & cauſæ:& nulla maior eſt defenſio, quàm peremptoria exceptio, vt in.l. exceptiones. ff. de excep. Et illa verba defenſionis in ſubrogatione poſita,exceptionẽ includunt,quæ defenſio dicitur,vt patet in.l.cum nondum.& in.l.ſiquidẽ.& in.l. ſi quis C.de except.Et non ſolum iſte ſubrogatus ſimpliciter eſt admiſſus per Papam.ad proſecutionem & defenſionem litis & cauſæ: ſed etiam ad eam,ad quam ipſe defunctus, ſi non ceſſiſſet,admitteretur.Sed clarum eſt,quòd ſi dictus Anton. defunctus poſſeſſor viueret,poſſet proſequi exceptionem ſuam iam propoſitam,cum ſit effecta de actis.iuxta.c.quoniam. de probat. Ergo eodẽ modo,& eius ſubrogatus, vt dicit expreſſe deciſio decima.vt lite pend.in nouis.col.fi.quæ hoc modo argumẽtandi vtitur. Et licet in iſto ſubrogato ceſſet qualitas triennalis poſſeſsionis: nihilominus ex quo ſemel in propoſitione iſtius exceptionis, per defunctum, illa qualitas interuenit,licet poſtea ceſſet : nihilominus actus factus à principio,cum illa qualitate debet durare,vt eſt glo.notabilis in ca. ſtatutũ.in verbo,canonicis.& ibi dixi,de reſcriptis.lib.vj.facit text.in.l.Mela.ff.de alim.leg.& in.l.ex facto.§.ſi quis autem.ff.ad Trebellianum.facit etiã quod dicit Fely.in.c.cũ dilecta.in.xiiij.col.verſicu.amplia ſeptimo.de reſcrip. Vbi dicit, quòd ſubrogatus, quo ad rem, cenſetur etiam ſubrogatus,quo ad qualitatẽ adhærentẽ illi rei,iuxta dictum Bal.in.l. ſi puella.C.ſi mancip.ita alie.fuerit. faciunt etiã pro iſta parte,quæ dixi in.§.fuerat.in primo notabili.inſtit. de actionib.

Aedere de nouo.

Defenſio nulla maior eſt, quã peremptoria excep.

Præterea,quia licet priuilegium perſonale extinguatur cũ perſona,vulga.l.in omnibus.ff.de reg.iur.vbi verò tale priuilegium non conceditur abſolutè, intuitu ſolius perſonæ, ſed mediãte aliqua cauſa, tunc tale priuilegium tranſit ad ſucceſſores.de hoc eſt tex.in.l.non ſolũ.ff.de in integ.reſtit.inducẽdo vt per Dynum in.c.priuilegium.de reg.iur.lib.vj.Ibi ponit exemplũ in minore in quo reſtitutio illi faciẽda eſt perſo-

nalis.

nalis.exceptiones quæ.ff. de exceptio. Tamen quia talis reſtitutio minori competit, non immediatè propter perſonã ſuã, ſed propter læſionem.l.quòd ſi minor.§.nõ ſemper.ff. de minori. Sicut exceptio triennalis non competit immediatè propter perſonam,ſed propter poſſeſsionem triennalem: ob eam cauſam illud priuilegium reſtitutionis, licet perſonale, tranſit ad ſucceſſores: vt in.d.l.nõ ſolum, & ita illud priuilegium triennalis poſſeſsionis,tranſire debet in ſubrogatum.præſertim in ſubrogatum etiam quo ad poſſeſsionem. Nã poſtquã effectus ille exceptionis propoſitæ iam fuit in eſſe deductus, & ſemel;cauſatus, remanere debet,'etiã ceſſãte cauſa, iuxta.l.fi.ff.de decur.cum pluribus concor.quæ ad illam legẽ cumulat Fely.in.c.quæ in eccleſiarum.in.xxxij.colum.verſic. fallit quinto.de conſtit.cum aliis,quæ ſcribit Dynus in.c.decet.in ij.col.de regul.iur.lib.vj.& Moder.in.c.cum ceſſante.de appel.Sed effectus iſtius poſſeſsionis triennalis eſt iã deductus, & cauſatus per exceptionem propoſitam per Antonium defunctum: Ergo debet trãſire in ſucceſsorem, quaſi ꝙ iam defunctus perpetuauerit iſtam exceptionẽ: & ſic per cõſequens, eam ad ſucceſſorem tranſitoriam fecerit.arg.l.ſi marito. §. ſi voluntate. ff.ſolut.matr. Nam actiones perſonales, quæ aliàs non ſunt tranſitoriæ,ſi fuerit ſuper illis lis inducta, tranſeunt ad ſucceſſores.l.pro hæreditariis. C.de hæred.act.

Cauſatus remanere debet etiã ceſſante cauſa.

Actiones perſonales.

Accedit pro iſta opin.quia videmus, quòd ius petendi ſupplementum legitimè,eſt perſonale,competens filio: & tamen ſi filius illud deduxerit,trãsfert ad hæredes,vt latè probat Iaſ. in.l.emancipata.col.ij.C.qui admit. Et pari modo ius declarandi caducitatem ſemel deductum,trãſit ad hæredes,vt tradit Imol.& communiter Doct.in.c.potuit.de loca.& Iaſo.in ij.col.lxvij.ver.ſecundo quæro.C.de iur.emphyt.

Poſtremo facit: quia in ſubrogatione eſt clauſula de ſtatu litis & cauſæ,quæ habeantur, pro expreſsis, ſeu exprimi poſſunt. Sed clarum eſt, ꝙ iſta clauſula perinde operatur,ac ſi omnis ſtatus cauſæ,in indiuiduo,& nominatim eſſet in ſubrogatione expreſſus,vt in terminis concludit Dominic.in cõſi. cxx.in.ij.col.Sed ſi in ſubrogatione dictũ fuiſſet,ꝙ Alphonſus admitteretur ad exceptionẽ propoſitam per defunctum, ipſe illa vti poſſet: Ergo eodem modo illa vtetur,quando per illa verba,pro expreſsis habẽtes,eſt facta ſubrogatio. Iſta ſunt in

Clauſula, quæ habeantur, pro expreſsis.

in effectu,quæ pro vtraq; parte adduci poſſunt,quæ quæſtionem valde dubiam reddiderunt. Quamobrẽ mandatum fuit per Rotã iterum informari.Et cauſa iterũ, atque ſæpius, per eundẽ Reueren.Dom.propoſita,& diſputationib.aduocatorũ diligenter diſcuſſa,tandem Rota die.xxv. Octob. M.D.xxxviij.& die.xj.Decemb.eiuſdẽ anni,tenuit primam opin.

Et fundamentum iſtius opin. principale fuit hoc,quia exceptio propoſita per defunctum recipiebat fomentum à triẽnali poſſeſsione, tanquam à cauſa ſufficiente : vnde ceſſante illa qualitate triennalis poſſeſsionis, per obitum poſſeſsoris, ceſſauit per conſequẽs exceptio.Et niſi ad tale ius,quod prouenit reſpectu certæ qualitatis,quis ſpecialiter & nominatim ſubrogetur,in generali ſubrogatione non tranſit. Quia quãdo eſt diuerſa qualitas in ſubrogato, tunc ſubrogatus nunquam ſapit naturam illius, in cuius locum ſubrogatur, vt dicit notab.Alexand.in conſil.cvij.viſo themate. in.iij.colum. lib. iij. vt dictum eſt ſuperius in princ. Quia mutata qualitate priuilegiati, propter quam priuilegium conceſſum fuit, mutatur etiam & ceſſat priuilegiũ.l.Titia.§.vſuras.ff. de leg. ij.l.cura.§.deficientium.ff.de mu. & hon. tradit Ro.in cõſil. cccciiij.in caſu propoſitæ.& Soci.conſil.cl.colum.ix.verſicu. vj.confirmatur.lib.j. Vnde qua ratione,ſi ipſemet defunctus, qui propoſuit exceptionẽ regulæ, poſt propoſitam exceptionem deſineret poſsidere, non poſſet amplius vti exceptione triennalis poſſeſsionis,iam propoſita eadẽ, & fortiori ratione,nec ſubrogatus,qui nunquã poſſedit,poterit illa exceptione vti,quæ eſt propoſita per defunctum.

Diuerſa qualitas in ſubrogato.

Subrogatus.

Priuilegiati qualitas.

Nec obſtat,ꝙ ſit ſubrogatus,quo od poſſeſsionem:quia illud eſt verum, quantum ad facultatem eam capiendi. Sed nõ eſt ſubrogatus ad triennalem,neque ad exceptionem reſultãtem ex ea:quia illa non tranſit in ſubrogatum. Nã quãdo lex requirit actum cum qualitate,non ſufficit deducere actũ, niſi & qualitas deducatur.l.Fulcinius.§. cũ autẽ.vbi Bar.ff.quib. ex cauſ.in poſ.eat.& in not.caſu tradit Barthol.Caſſaneus,in conſuetud.Biturigum.fol.cxlj.col.ij. faciunt quæ dixi ſup.q. xxj.Sicut videmus in nuntiatione noui operis,quæ datur prætextu poſſeſsionis,vt dicit Bart.in.l.j.ff.de oper.no.nunt. Et tamen ſi poſſeſſor propoſuerit nuntiationẽ in iudicio,eo mortuo,illa non tranſit ad ſucceſſorem, neque ad hæredes, quia

Lex requirens actũ cũ qualitate.

eſt perſonalis,& extinguitur cum perſona,vt tradunt omnes in.l.non ſolum.§.morte.ff.de oper.no.nun. Sicut etiam ius declarandi libellum obſcurum,datum per dominum non tráſit in procuratorem generalem,vt tenet Bart.& communiter alij.in.l.inter ſtipulantem.§.ſi Stichum.ff.de verb.oblig. Ratio redditur ibi per Bar.quia declaratio eſt perſonaliſsima, quæ non tranſit etiam in ſucceſſorem,licet ſucceſſor & procurator reputentur eædem perſonæ cum domino.Ita hic exceptio iſtius regul.naſcitur ex fonte poſſeſsionis triennalis. Mortuo igitur poſſeſſore extinguitur cum perſona,quia talis exceptio eſt perſonaliſsima.Adeò enim iſta excep.adhæret illi qualitati poſseſsionis triennalis,ꝙ ſicut corpus nõ poteſt vno momẽto,ſine anima ſubſiſtere:ita neque exceptio iſtius regulæ ſine triennali poſſeſsione.Hinc videmus,quòd priuilegium conceſſum alicui,ratione alicuius profeſsionis,vel officij,eatenus durat,quatenus durat officium.l. maximarum. & ibi notat.Bart.C.de excuſ.mu.libr.x. & in.l.ſub prætextu, C.de ſacroſanct.eccl.& in.l.ſemper.& vtrobique Bart.ff. de iur.immun.tenet Felyn.in.c.clerici.in.ij.col. de iudic.Ita ceſſante triẽnali poſſeſsione,ceſſat priuilegium arg.c.abbate.de verb.ſign.& in.cap.ex parte.& in.c.licet de decim.

Priuilegiũ conceſſum alicui ratione profeſsionis.

Non obſtant modo,quæ in prima propoſitione cauſæ per aliquos Dominos in contarium allegabantur,videlicet,vniuerſalitas iſtius ſubrogationis per verbum omne ius,& geminatio verborũ ei⁹,&c. Quia illa omnia operãtur effectũ ſuũ in ſubiecto bene diſpoſito,aliàs verò verba vniuerſalia ad habilia reſtringuntur,vt ex text. & ibi not.gl.in cap.j.de conſt. & in.l.prima.C.de ſacroſanct.eccl.Et de geminatione eſt gl. in.l.lecta ibi,rata & firma.ff.ſi cert.pet.& tradit latè Fely.in cap.ſedes.in.iij.col.de pręſcript. Cum igitur ſubrogatus nõ ſit ſubiectum habile in quo repræſentari poſsit exceptio iſtius regulæ,ex quo deficit in eo qualitas triennalis poſſeſſoris, cui adhæret exceptio regulæ , & in ea quieſcit ſicut piſcis in aqua:meritò illa verba ad omne ius , etiam milies geminata, nõ poterunt in eo inducere prædictum effectum . Intelligetur Alphonſus ſubrogatus ad omne ius ipſius beneficij, quod vigore alicuius tituli defũcto competebat,quod in ſubrogato cadere poteſt.d.l.cum in fundo.§.ſi fundus.& dicta lege j.§. ſi quis autem.

Vniuerſalia ad habilia reſtringũtur

Nec

Nec obſtat, quòd ſit ſubrogatus etiam quo ad poſseſsionẽ: quia, vt dixi, intelligitur poſſeſsione iuris, nõ facti quæ requirit apprehẽſionẽ. l. cum hæredes. ff. de acquir. poſſ. Vel reſpõde, quòd eſt ſubrogatus, quo ad poſſeſsionem reſpectu facultatis apprehendi, vt ſuperius dixi. Et hoc in rationẽ conſiſtit, quia poſſeſsio quæ in facto conſiſtit, non poteſt ipſo iure de vno in alium tranſire ſine apprehenſione. vulg. d. l. cum hæredes. ff. de acquir. poſſ. Et facta apprehenſione illa. nõ eſt eadẽ poſſeſsio, quã habebat defunctus, ſed noua vt dicit Bart. in. l. rem alienam. col. penult. ff. de pign. act. & tenet Socin. in. l. j. §. hæc hæc quæ. de ſeruis. in. fin. ff. de acquir. poſſ. Imo ſi eſſet etiam ad poſſeſsionem facti ſubrogatus, nunquam intelligeretur in dubio de poſſeſsione triennali, quæ requirit expreſſam & indiuiduam mẽtionem, adeò quòd non includitur ſub quibuſcunque verbis generalibus, & prægnantibus, vt dixi in procem. reg. q. v. Et per hoc euitatur deciſio. v. vt lite penden. in no. cum ſimilibus. Poſſeſsio.

Nec obſtat, quòd ius excipiendi tranſit in ſucceſſorem: quia verum eſt, quando illud ius excipiendi naſcitur ex re quæ tranſit in ſucceſſorem: Sed hîc exceptio non naſcitur reſpectu beneficij, ſed triennalis poſſeſsionis quæ extinguitur cum defuncto, & ideo non tranſit in ſucceſſorem, arg. d. l. cũ hæredes. ff. de acquir. poſ. præſertim cum in beneficialibus nõ datur ſucceſsio, ſed in ſubrogato creatur nouum ius, ex conceſsione Papæ, vt not. Ioannes Andreas in capitulo. ij. vt lit. penden. libro ſexto, & latius in quæſtione præcedenti. & ideo text. in. d. l. ſi tibi. §. pactum. cum ſimilibus loquentibus in materia profana, quæ eſt multum differens à beneficiali, non faciunt ad propoſitum.

Non obſtat etiam, quòd Aluarus de Herrera actor, iam ſemel per defunctum fuerat excluſus per exceptionem iſtius regulæ: ergo ſemper excluſus, ſemper manet excluſus, &c. Quia reſpondetur illam doctrinam eſſe veram, quando durat cauſa excluſionis: ſecus autẽ, ſi excluſio fiat reſpectu alicuius cauſæ, quæ ceſſat. Nam tali caſu, ceſſante cauſa, excluſionis, ceſſat excluſio. Vnde ſicut ſemel approbatus, ceſſante cauſa approbationis, poteſt reprobari, vt dicit Abb. & Moder. in cap. cũ venerabilis. de exception. Ita & reprobatus ſemel & excluſus poteſt ceſſante cauſa admitti & approbari, vt tradit Felyn. in *Excluſus ſemel, ſemper manet excluſus.*

cap.

cap. præſentium. de teſtib. Et facit text. in capit. penult. xxj. quæſtione vltima.

Res ſemel conceſſa. Nec obſtat, quòd res ſemel conceſſa ſemper manet conceſſibilis. d. §. quindecim: quia ad illam theoricam reſpondet Alexan. in. l. j. col. penult. ff. de officio eius. Et Paulus de Caſtro in. l. voluntas. circa final. C. de fideicom. Decius conſil. lxxxiij. in fin. & idem Decius in cap. ſi pro debilitate. in. iij. col. de offic. deleg. & ibi vide, quia faciunt ad propoſitum. & Franc. Curtius in tract. feud. in ſecunda parte. q. iiij. col. fin. Per cuius dicta Rota de hoc mēſe Febr. M. D. xl. in vna Bon. nullitatis emphiteuſi, coram. R. D. Ioan. Mohedano cōcluſit, rem emphiteuticam eccleſiæ ſemel cum ſolennitate alienatā, poſſe denuo alienare ſine aliqua alia ſolennitate, ex quo iam ſemel effecta fuit alienabilis. Et ꝙ Papa hîc noluerit admittere ſubrogatum ad ius excipiendum, patet ex verbis ſubrogationis, quæ tantum cōcedunt proſecutionē & defenſionē cauſæ & litis ſubrogato. Sub quibus verbis exceptio nō comprehenditur, præſertim in materia odioſa & ſtricta, qualis eſt ſubrogatio, vt patet in cap. j. &. ij. vt lite pendente lib. vj. & in regula de ſubrogandis. Nam Papa dedit. d. Alphōſo ſubrogato proſecutionem, quę pro actione intepretari debet, vt patet inſtit. de act. in princ. Et defenſionem, quæ etiam diuerſa eſt ab exceptione, vt eſt gl. & text. in cap. j. de lit. conteſt. libr. vj. quam ibi cōmuniter ſequūtur Doct. & Abb. & Moder. in rubric. de except. Et licet appellatione defenſionis, latè ſumpto vocabulo, aliquando veniat exceptio: in materia tamen odioſa, vel propria, & ſtricta, exceptio non comprehenditur, vt dicit Domin. in. d. c. j. & eſt communis opin. Et per hoc eſt reſponſum ad text. in. d. l. cum nondum. &. l. ſiquidē. allegatis in contrarium, in parte affirmatiua. *Appellatio defenſionis.*

Non obſtat text. in. d. l. non ſolum. ff. de integ. reſtit. cum aliis exemplis ſuperius allegatis: quia ad illa reſpondetur, & primo, quantum ad beneficium reſtitutionis in integrū: ideò illud tranſit in ſucceſſorem: quia eſt in rem ſcriptum, vt tradit Dynus in regula, priuilegium. de reg. iur. lib. vj. Et eodē modo, ius petendi ſupplementum legitimè, non eſt ius fundatum in perſona, ſed in potentia ſuitatis, quæ operatur tranſ-ationem, vt ibi declarat Iaſo. Nec in prædictis caſibus fit translatio in ſucceſſorem ſingularem, ſed in hæredem vniuer

ſalem,qui reputatur eadem perſona cum defuncto:nõ autem particularis ſucceſſor,qui nõ reputatur eadem perſona,vt dicit Bal.in cap.j.in.iij.notabili.qui ſucceſ.feud.dar.tenen. Et ideo in illis non habet locum dictum Iaſonis in.d.l. emancipata.Nec minus obſtat,quod dicebatur de iure caducitatis: quia illud eſt ius reale,merito ad hæredẽ transfertur. Et finaliter,vt dixi,ex materia profana male arguitur ad beneficialem,in qua termini ſunt omnino diuerſi.

Nõ obſtat etiam,ꝙ qualitas,quæ ſemel in actu interuenit, licet poſtea ceſſet,nihilominus actus ſuſtinetur,vt in dicta gl. canonicis.cap.ſtatutum.de reſcrip.lib.vj.cum aliis ſuperius allegatis:quia ad illud motiuum reſpondetur per tripliciter. Primo,quòd illud dictum non procedit , quando qualitas in actu requiritur per viam cauſæ finalis:quia tunc , licet actus ſit in eſſe deductus,ſi tamen poſtea ceſſet illa qualitas , ceſſat effectus , vt hîc.Secus,quando qualitas interuenit per modũ demonſtrationis vel conditionis,vt in dicta glo.canonicis.& in.d.§.ſi quis autem.& ita declarat Bald.in.l.humanitatis.in vltima oppoſition.C.de impu.& aliis ſubſtitut. Vel ſecundo reſponde,contrarium procedere,niſi qualitas requiſita in actu,ſit talis,quæ in ſe habeat tractum ſucceſsiuum , vt eſt hîc triennalis poſſeſsio:quia tali caſu non ſufficit , quòd qualitas interuenerit à principio in actu , niſi illa qualitas perſeueret vſque ad finem,iuxta text.l.ſemper.§.negotiatores. ff.de iure immun.gll.igitur in dicto verſic.canonicis.cum aliis allegatis,procedunt,quando qualitas requiſita non habet tractũ ſucceſsiuum.Et ideo Imol.in clem.ij.de reſcript.dicit , quòd ſi qualitas habet ſe per modum cauſæ permanentis,ea ceſſante,ceſſat diſpoſitio.Secus ſi per modum cauſæ principiantis, aut iuuantis,vel habilitantis.Hinc eſt quòd ſi cõditio habeat tractum ſucceſsiuum,non ſufficit eam momẽto temporis impleri.l.mœnia.§.j.ff.de ann.leg.l.ſi quis ita legauerit. ff.de cond.& demon.tenet Alex.conſil.xliij.lib.iij.Vel tertio illud dictum procedit,niſi ceſſante qualitate ſuccederet contraria qualitas,quæ deducat actum ad eum ſtatũ,à quo incipere nõ poſsit,vt hic,& in.l.pluribus.ff.de verb.oblig.Nam in ſubrogato ſuccedit contraria qualitas:nam defunctus erat triennalis poſſeſſor,iſte ſubrogatus non.Cũ igitur ſint iſti duo ſtatus diuerſi meritò dicendum eſt , in ſubrogatum exceptionem

Qualitas in actu interueniẽs.

Qualitas in actu requiritur.

Tractus ſucceſſiuus.

non

non tranſire. Et ita limitant Moder. Auinionen. in. l. ex facto. in. vij. col. ff. de vulg. & pup. Itaque ex omnibus iſtis, iſta firma & vera concluſio reſultat, quòd exceptio iſtius regulæ, ſiue ſit per defunctum propoſita, ſiue non ſit, non tranſit in ſubrogatum, niſi ſpecialiter illi concedatur à Papa. Prȩſertim cũ exceptio iſtius regulæ ex quo eſt, perpetuò eſt odioſa, impediens ius bonũ per actorem deduci, quod de iure communi etiam ſi per mille annos eo vſus non eſſet, ſua negligentia nõ amitteretur, vt dicit Bart. in. l. ſolent. §. fi. ff. de offic. proconſ. ſequitur Iaſon in. l. j. in penult. col. C. de ſeruis fugit. Et illud dictum Bart. ſequutus eſt Rota, in vna Gebennen. pro Cardinali Anconitano. iij. Iulij. M. D. xxxj. coram D. Camillo, ad limitationem dictorum Abbatis in cap. cõtingit de dolo & cõtum. vt dixi in regula de non tol. ius quæſ. q. j.

Nec obſtat etiam, quòd per clauſulam, cuius litis ſtatus habeatur pro expreſsis, vel per ſimoniales clauſulas generales, cenſeatur facta indiuidua mentio: quia illud procedit, reſpectu gratiarum & priuilegiorum. Secus autem reſpectu decreti iſtius regulæ: quia non cenſetur ſublatum per clauſulam, quorum tenores, vt adnotauit reuerẽdiſ. D. Iacobus Simonetta, in vna Caurien. portionis. vt meminit dominus Guliel. in collectaneis nouarum deciſionũ ſuper iſta regula, vel melius, illa verba concernunt ſtatum & merita cauſæ, circa ordinatoria iudicij: ſecus autem eſt reſpectu exceptionis triennalis, quæ poſſeſsionem requirit.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

Trienniũ regulæ. QVAERO, nunquid trienniũ iſtius regulæ currat contra minorem. xiiij. annorũ, & vtrũ minor etiã exceptione iſtius regulæ defendatur?

SOLVTIO. Videtur dicẽdum ꝙ ſic, ex eo, quia videmus quòd in actionibus prætorijs, quæ olim & hodie finiuntur anno, prȩſcripto currit contra minores abſque ſpe reſtitutionis, vt declarat notabiliter Paul. de Caſtr. in. l. fin. col. ij. C. in quibus cauſis in integrum reſtit. non eſt neceſſ. Et eſt communis opinio, vt ibi tenent omnes.

Pari etiam modo videmus, quòd tempus triennij, quo durat inſtantia cauſæ principalis, de quo in. l. properandum. C. de iud. currit etiam minori, nec datur reſtitutio, niſi in certo caſu, videlicet, in ſubſidium quando tutor vel curator effecti eſſent

eſſent non ſoluendo,vt not.omnes Docto.in.d.l.properandum.§.penul.& Bart.in.d.l.fin.colū.j. in.xvij.oppoſ. Et hoc procedit etiam in inſtantia ſtatutaria,quæ pari modo currit contra minorē,vt not.Alex.in cōſi.xlij.inſpecto proceſſu. in iiij.volumi.Idem etiam dicunt in tempore ad appellandum, quod eſt decennium. auth.hodie.C. de appel. Idem in tempore appellationis proſequendæ,quod eſt annus,& ex cauſa biennium.cap.ex ratione.de appell.Nam iſta tēpora currunt minori propter rigorem iuris conſeruandum, vt habetur in authen.de appel. & intra quæ tempora, not. glo. in.l. auxilium.in verb.ceſſauit.ff. de minor. Sicut etiam currunt tempora ad opponendum exceptionem non numeratæ pecuniæ,ac non numeratæ dotis.vt in.l.in contractibus.in princ. cum glo.petituras.C.de non num.pecu.& in auth. ſi minor. C.de temp.in integ.reſt.pet.

Quæ tempora currant minori propter rigorē iuris conſeruandum.

Et vt propius accedamus ad regulam, omnis præſcriptio ſtatutaria,quæ videtur ſimilis iſti de qua loquimur, ſecundū communem opin.currit contra minores, vt eſt opin. Innoc. communiter approbata in cap.cōſtitutus. de reſtit.in integ. quam multum ampliant & declarant Moder. in tract. præſcript.in prima parte.vj.principalis.fol.lxv.Et vltra ipſos eam latius comprobat & diſcutit Ioā. Igneus in repe.l.dudum.in v.&.vj.col.C.de contrahen.emp.& plures alij,quos breuitatis cauſa non refero.

Præſcriptio omnis an currat minori.

Et pro iſta parte facit:quia minor in beneficialibus reputatur maior.ca.ex parte.de reſt.ſpolia.c. ſi annū.de iudi.lib. vj.ſed contra maiorem obſtat exceptio iſtius regulæ:ergo pariter etiam obſtabit minori.

Minor in benefic. reputatur maior.

Quid dicendū? Arbitror hoc caſu diſtinguendos eſſe duos caſus. Primus eſt quando minor agit de damno euitando, vt quia non habet niſi vnum beneficium, quod fortè cum alio permutauit,& illo euicto,beneficium,quod dedit,ab alio trienio poſſeſſum fuit. Nam tali caſu, licet de rigore iuris obſtaret, iſta exceptio triēnalis per iſtam regulam inducta, per ea quæ dicit Innocen.in.d.c.conſtitutus, qui loquitur indiſtinctè,ſiue agatur de damno euitando,ſiue de lucro captando,vt referunt Moder.in.d.tract.præſcrip. Tamen de æquitate, quæ in Rota multum attenditur in materia beneficiali dicendū eſſet contrariū:quia vbi agitur de damno euitando

Interpretatio de damno euitando.

Aa debet

debet fieri ſtrictior interpretatio, ne aliquis iniuſtè damnum patiatur, vulg. l. fi. §. in computatione. C. de iure deli. Et ita in ſpecie tenet Bart. in. d. l. fin. C. in quibus cau. in integr. reſti. non eſt neceſſ. & in. l. etiam. ff. de mino. vbi dicit, quòd iura inducentia ſimpliciter præſcriptionem contra minores, ſi agitur de damno euitando, & de tollendo iure quæſito, cenſetur in talibus iuribus ita indiſtinctè & generaliter loquentibus excepti minores, & comprehenſi ſolum maiores per rationē. d. l. fi. ſed in caſu regulæ noſtræ generaliter loquente agitur de iure quæſito tollendo, ideo à tali ſtatuto generaliter loquendo excluditur minor. Nam ſi cōtrarium dicimus, maxima ex hoc minori læſio inferetur, qui fortè non habebat aliundè vnde ſe aleret, quàm ex illo beneficio, quod ſimplicitate, aut ignorantia quadam dimiſit ab alio per triennium poſsideri. Conueniens igitur eſt, vt reſtituatur ad agendum, & illa verba regulæ, ibi, nequeant moleſtari, non comprehendant iſtum caſum. Nec obſtat, quòd minor in beneficialibus reputatur maior: quia non facit quominus reſtitui debeat, vt apparet in eccleſia, quæ licet poſſet agere, & hoc reſpectu reputetur maior: tamen ſi decipiatur, reſtituitur vt minor. c. j. & . ij. de in integ. reſt. Et probatur in clem. prima. de in integ. reſt. vt ibi not. Doct. Et iſto caſu conueniens eſt, vt minoribus ſubueniatur, quos eccleſia protegit, vt ſimplicitati eorum venia tribuatur, vt in cap. j. lxxxvij. diſt. & argen. text. in. c. cum vniuerſorum. de rer. permut.

Secundus caſus eſt vbi agitur de lucro captando: & tali caſu quia minor enormiter non læditur, iſtius regulæ exceptio procedit contra eum. Exempli gratia, Ponamus minorē plura beneficia habere, & ex vno poſſe cōmodè viuere, certe nō videtur hoc caſu per diſpoſitionem iſtius regulæ lædi, ſed potius exonerari ab adminiſtratione: præſertim quia regula iſta non excludit minorem perpetuo, neque eius gratiam annullat, ſed eam ſuſpendit viuente duntaxat poſſeſſore. Nam regula iſta nihil tribuit poſſeſſori præter nudam exceptionem. Et quod dictum eſt de pluribus beneficiis, idem eſſet dicendum de vno, quando illud non magis oneroſum eſſet minori, quá vtile: quia tali caſu non reſtitueretur aduerſus diſpoſitionem iſtius regulæ, quæ fundatur in graui læſione, iuxta dictū Bar. in. d. l. etiam. vt in. c. j. de in integ. reſt. & Specul. eod. titu. §. quælibet.

quælibet.verſi.quid ſi minor.Et iſtam diſtinctionem in terminis iſtius regulæ tenet ille doctiſsimus Gloſſator concilij Baſil. titulo de pacif. poſſ. poſito in pragmatica Franciæ, in verb.impedimenti.colum.fi. Neſcio tamen quid hoc caſu teneret Rota: quia de rigore dictum Innocen.in.d.c.conſtitutus communiter approbatur, quòd contra minorem omni caſu currat præſcriptio, ſed de æquitate procedit doctrin. Bald. in.d.l.fi.&.d.l.etiam.quam ſequitur Abb.in.d.c.conſtitutus, & plures alij, quos cumulat ille Moder.in. d.l. dudũ. qui pro Bart.quædam iura allegat, & ſecundũ illam opin.fuit iudicatum in Parlamento Frãciæ, vt refert Guido Papę, deciſ.xxxj. Vtrum autem minor poſsidens beneficium curatum ſine diſpenſatione exceptiõe iſtius regulæ defendatur, Rota die.xv. Martij M.D.xxxviij.in vna Lucana archipresbyteratus corã me concluſit, quòd ſic pro Siluestro Gilio contra Accontium Vanulium. Ratio fuit: quia regula defendit omnem clericũ inhabilem cum titulo colorato triennio pacificè poſsidẽtem, exceptis duobus caſibus expreſsis in regula, vnde exceptio illorum duorum caſuum firmat regulam in caſibus non exceptis, cap.ij. vbi Abbas de coniug.leproſ.

Præſcriptio cõtra minorẽ omni caſu currat.

Minor poſſidens.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, nunquid totum trienniũ ad quod hodie redacta eſt allegatio Lap.lxxxix.debeat eſſe cõtinuũ tẽpore primi reſignatarij quo ad hoc, vt præſumatur retroceſsio: an verò ſufficiat, quòd continuetur pro parte tẽpore primi, & pro reliqua parte tempore ſecũdi reſignatarij?

Triẽnium nunquid totum, & cætera.

SOLVTIO. Iſte caſus ventilatur modo in Rota corã, R.P.D. Marcello Electo Marſicano in cauſa Leonen.canonicatus, in qua præſupponitur, quòd quidam Ioannes reſignauerat canonicatum in fauorem Iacobi, & dictus Ioannes reſignans poſtea in poſſeſsione per duos annos manſit Iacobus reſignatarius, antequàm Ioannes reſignans triennalem poſſeſsionem compleret, in fauorem Gulielmi reſignatarii, & idem Ioannes primus reſignans adhuc in poſſeſsione manens, poſſeſsionem ſuam pacificè etiam tempore iſtius Gulielmi ſecundi reſignatarij continuauit vſque ad completum triennium, & deinde moritur: per cuius obitum, quidam nomine Iuo canonicatum prædictum impetrauit, & dictum Guliel.ſecundum reſignatarium, qui iam ſe in dicto benefi-

cio intruſerat, ad iudicium vocauit. Guliel. excipit de reſignatione ſibi facta per Iacobum, qui habuerat canonicatum per reſignationem dicti Ioan. Impetrans replicat, quòd reſignatio nihil facit, ex eo, quia Ioan. primus reſignans manſit poſt reſignationem, quam fecit in poſſeſsione, & pacificè poſſedit per triennium, in qua poſſeſsione fuit mortuus: & ſic intrabat dicta allegatio Lapi, quæ in poſsidente retroceſsionem per lapſum triennij præſumit, & per conſequens canonicatus per obitum dicti Ioan. dicitur vacare. Gulielmus triplicat, quòd Ioannes nec tempore Iacobi primi reſignatarij, nec tempore ſuo continuo triennio, ſed interpollato poſſedit, biennio, videlicet, antequam reſignaret Iacobus in Gulielmum, & per alium annum tempore ipſius Gulielmi. Itaque tempore vtriuſque poſſedit per triennium, ſed non tempore alterius. Dubitatũ fuit, nunquid triennium, de quo loquitur iſta regula, debeat eſſe continuatum tempore vnius reſignatarij ad effectum allegationis Lapi.

Dicebatur ex vna parte nihil referre, quod trienniũ, ad quod hodie redacta eſt dicta allegatio Lapi continuetur, ſiue tẽpore vnius reſignatarij, ſiue pluriũ. Ratio reddebatur: quia allegatio Lapi videtur ſolũ requirere duo. Primum eſt, ꝙ primus reſignans per illud triennium fuerit tentus, & communiter reputatus pro canonico, iuxta deciſ. Egidij. dcxlv. & Petr. de Ancha. conſi. cxvij. Secundo, quòd fuerit toleratus per illud tẽpus ab ordinario: quia ex illa tolerantia præſumitur retroceſsio. Nam ex quo ordinarius ex neceſsitate ſui officij tenetur ſingulis annis inquirere: an poſsidentes habeant canonicum titulum in beneficiis, iuxta vulg. c. ordinarij. de offi. ord. in. vj. certe ſi iſte Io. primus reſignans non habuiſſet retroceſſionem, non toleraſſet eum, & iſta ratio patientiæ ordinarij militat, ſiue ſit vna reſignatio, ſiue plures, prout in ſimili aliàs determinauit Rota in quadam cauſa, de qua meminit D. Guliel. Caſsiod. in collect. deciſ. ſub titulo, de cau. poſſ. & proprie. deciſ. iij. Quo loco voluerunt domini, quòd dicta allegatio Lapi procedat, ſiue ſit vnus impetrans, ſiue plures. Cũ igitur dicta alleg. fundet ſe in tolerãtia ordinarij, & non in negligentia reſignatarij petentis poſſeſsionem, meritò videtur concludendum beneficium vacaſſe per obitum dicti Ioannis, tanquam ex nouo titulo ſuperuenienti poſt triennium.

Ordinarius.

Poſtremo

Poſtremo pro iſta parte adducebatur vnum motiuũ ſatis coloratum ad probandum, ꝙ negligentia reſignatarij non erat in conſideratione, ſed ſolum patientia ordinarij. Nam ponamus, quòd Ioannes reſignaſſet ſimpliciter in manibus ordinarij, & ſtetiſſet per triennium in poſſeſsione, certum eſt, ꝙ lapſo triennio, habet locum allegatio Lapi. Et tamen ibi non conſideratur aliqua negligentia reſignatarij, cũ nullus ſit reſignatarius: quia in manibus ordinarij non pot eſt fieri reſignatio in fauorẽ certæ perſonæ ſine vitio ſimoniæ, licet ſecus coram Papa, vt tradit Fely.in.c.audientiam.el.ij.ver.tertia concluſio de reſcrip. Sola ergo patientia ordinarij cum lapſu triẽnij hoc operatur, vt nouus titulus creetur: perſona igitur reſignatarij non eſt in conſideratione.

Reſignatio in fauorem certæ perſonæ.

Tamen prædictis non obſtantib. contrarium fuit per dominos cõcluſum in prædicta cauſa Leon. canonicatus. xxiij. Nouemb. M.D.xxxiiij. & inter alias rationes, quæ tam inter aduocatos Guliel. q̃ per dominos fuerunt in relationibus allegatæ, fuit vna concludens, & ad quam legitimè non poterat reſponderi, videlicet, ꝙ in allegatione Lapi, quo ad propoſitum noſtrum, neceſſariò debet conſiderari non ſolũ patientia ordinarij, ſed etiã negligentia reſignatarij, ex eo, quia dicta allegatio fingit, ſeu præſumit poſt lapſum triennij retroceſsionẽ, non antè: ſed iſta retroceſsio non poteſt habere locũ, niſi detur extremum. Nam retroceſsio præſupponit cedentẽ & ceſſionarium: requiritur ergo perſona reſignatarij. Nã ſine ipſo retroceſsio fingi non poteſt, & quando eſt lapſum triennium, iam reſignatarius non habet quid retrocedat, cum ante triennium in alium ceſſerit, quod facere potuit: quia intra triẽniũ allegatio Lapi non procedit, & in caſu noſtro quando locum habere poterat, videlicet, poſt triennium deficit extremum in quo fingatur & fundetur retroceſsio, cum reſignatarius nullum ius habet, quòd verè cedere poſsit etiam ſi vellet: vnde ſi ceſsio vera non poſſet poſt triennium habere locũ, ergo neq; ficta: quia vbi non poteſt habere locũ veritas, nec fictio. l. qui ad certum. ff. locati. Nec minus allegatio Lapi procedit contra ſecundum reſignatarium: quia ille adhuc eſt in tẽpore petendi poſſeſsionẽ infra quod primus reſignans moritur. Itaque ea ratione ficta allegatio Lapi non obſtat primo reſignatario, nec ſecundo, tũ etiam quia allegatio Lapi, quæ eſt de ſe

Veritas, nec fictio poteſt habere locũ.

rigoroſa,etiã loquitur in poſſeſsione decẽnali, quæ propter reductionẽ factam ad trienniũ,interpretatione Rotæ, facta eſt magis exorbitans & damnoſa,quo caſu, ex quo ſimpliciter loquitur de reſignatario,debet in dubio intelligi de primo.arg.l.boues.§.hoc ſermone.ff.de verb.ſig. prout in notabili caſu tradit Gloſſator ſuper regula prærogatiuarũ expectantiũ in.v.parte.& Egid.deciſ.dcxxvj.incip. ſuppoſitis.ſicut per eandẽ rationẽ fuit intellecta per dominos regula de publicandis reſignatio.quæ etiam intelligitur de prima reſignatione,& nõ de ſecũda,vt ibi dicam. Vnde ex quo ex quadam ſtricta interpretatione dicta allegatio Lapi,quæ requirebat decennium,reducta eſt per Dominos ad trienniũ, non debemus ſpecialia multiplicare, vt extendatur ad ſecundum reſignatarium,per ea,quæ dicuntur in.l.j.C. de dot. promiſ.

Non obſtant ea,quæ ſuperius dicta ſunt in contrariũ:quia ad ea ex prædictis patet ſolutio:quia in dicta allegatione Lapi duo requiruntur copulatiuè,videlicet, poſſeſsio triennalis pacifica cum tolerantia ordinarij & reſignatarij,aliàs autem ceſſante negligentia reſignatarij retroceſsio fingi nõ poſſet. Et per hoc reſpondetur ad illud vltimum motiuum, in quo dicebatur de reſignatione facta in manibus epiſcopi, vbi nõ erat aliquis reſignatarius,& tamen in tali reſignatione habebat locũ dicta allegatio Lapi:quia reſpondetur, quòd illo caſu non præſumitur retroceſsio, cum illa præſumi non poteſt, vt dixi,abſque perſona reſignatarij, ex quo naſcatur tãquam ab extremo à quo,& ſic ſumus extra allegationem Lapi: ſed ibi fingitur tantum nouus titulus,non retroceſsio, & ſic erit caſus diuerſus à noſtro: quia allegatio Lapi ſolum fingit retroceſsionẽ in caſu in quo eſt reſignãs & reſignatarius,prout in.q. iſta cui non adaptatur prædictum extremum. Nec obſtat,quòd triennalis poſſeſsio tempore iſtorum duorũ ceſsionariorũ, debet coniungi:quia reſpondetur, quòd in materia ſtricta,& in præſcriptionibus tẽpora non coniunguntur, vt dixi in regula de annali,per ea quæ ꝓbat Decius in.l. ſi idẽ. ff.de iure.om.iudi. Et dicam inferius in.xx.q. Præterea,quia allegatio Lapi,quæ loquitur de tempore, debet in dubio intelligi de continuo,& non interpollato,vt dicit Abb. in.c.ſi. de elect.& in.c.ad apoſtolicam.col.j.de regu.& Iaſ.in.l.ſi ſtipulatus eſſẽ.ff.de verb.ob.& Lapus allegat.vij.in.iiij.col. cũ concord.

Tempora cõiungun tur in materia ſtricta.

concord.vt ſcribit Bar.in con.vltimo.poſito in fi.cõſil. Alex. in.iiij.vol.vt dixi in dictis locis.Et hoc notiſsimum eſt, quòd quando lex ſimpliciter,& indefinitè facit mentionem de tempore,debet intelligi de continuo momento ad momentũ, & nõ de interpollato,vt tradit Ang.in conſil.cccciiij.in.iiij.col. Et ita iſta regula,quæ de triennio loquitur, intelligitur de cõtinuo,& nõ interpellato, vt apparet manifeſtè in decreto cõcilij Baſilien.à quo ſumpta eſt iſta regula,vbi expreſſe dicitur de triennio continuo,& ibi not.glo.

Tamen non facerẽ vim in hoc de continuo in caſu noſtro, ex eo,quia ſatis poteſt dici triennium continuum, quod non fuit interruptum,licet fuerit tempore plurium continuatum, & ad effectum iſtius regulæ talis poſſeſsio triennalis ſufficeret,non autem ſi fuiſſet interrupta,vt declaro in.d.q.xx.licet quo ad effectum dictæ allegatio.Lapi hoc de triennio continuo conſideretur propter diligentiam, vel negligentiam reſignatariorũ,in quib.principaliter fundatur prędicta deciſio. Sed dices tu,quid facit iſta quæſtio ad iſtam regulam? *Allegat. Lapi.*

SOLVTIO.Nihil ferè,niſi, ꝙ præſtat quandam lucem dicendi,vt ex hoc appareat differentia triennij iſtius regulæ, & allegat.Lapi.Aliam differentiã vide ſup.in fi.x.q.Et eſt vlterius aduertendum,ꝙ.d.allegat.Lapi non ſolum habet locũ in fictione retroceſsionis,quę fomentum capit ex reſignatione prius facta:ſed etiã in quocunque iure, abſque aliqua ceſſione præambula,vt exemplum poni poteſt in cauſa Vrbeuetan.archipresbyteratus,quæ modo pendet,in qua voluit Rota,de menſe Nouẽbri & Decembri M.D.xxxix.corã. D. R. Ioan.Paulo,quòd ex quo Sanctiſ.dominus noſter Paulus.III. qui dum eſſet Cardinalis,acceſsum & regreſſum habebat per ceſſum vel deceſſum,vel quanuis aliamamiſsionẽ &c. ad dictum archipresbyteratum poſſeſsum,per quendam Bernardinum de Aquapẽdente permiſerat, poſtquàm regreſſui locum fuerat propter aſſecutionem alterius incompatibilis. d. Bernardinum per triennium ſcienter &pacificè poſsidere,quòd eo mortuo ſucceſſor poteſt illũ excludere.allegat. Lapi, quia præſumitur ꝙ Papa quãdo erat Cardinalis,caſſauerat regreſſum.Et ſic vides,ꝙ illud,quod dictũ eſt de retroceſsione,habet locum in caſu omiſsionis iuris,vt retroceſsio habere locũ nõ poteſt.Et hoc idẽ,prẹteritis annis, tenuit Rota in vna alia

Neapolitana parochiali, coram R. D. M. Antonio, vt recordati fuerunt Domini, in qua iudicauit contra Ioan. Bap. Baldaſſinum, qui propter dictam alleg. perdidit regreſſum. Et dicta alleg. non ſolum præſumit ceſsionem vel retroceſsionem, aut ceſſationem, ſeu extinctionem iuris, ſed etiã operatur, & fingit ſucceſsionem, ad effectum, vt regreſſui locus ſit: vt voluit Rota in vna Burgen. canonicatus de Veruieſca, coram me, de menſe Nouembri M. D. xxxix. vb. pendente lite inter Io. de Lerma, & Franciſcum de Peſquera, dictus Ioan. reſignauit dictum canonicatum, in fauorem Aluari de Sancta Cruce: remanſit tamen in poſſeſsione. Poſtea dictus Franciſcus, habita prius ſententia contra Io. de Lerma, ceſsit etiam ius, quod habebat in dictũ Aluarum, reſeruatio ſibi regreſſu, per obitum vltimi poſſeſsoris. Accidit, quòd. d. Ioan. continuauit poſt dictas ceſsiones poſſeſsionẽ ſuã per ſex annos pacificè, & poſtea obiit, & vnus impetrauit. d. canonicatũ, per obitum. d. Ioã. & in eo ſe intruſit. d. verò Franciſcus egit cõtra intruſum, prętendens canonicatum vigore regreſſus ad ſe ſpectare. Alter replicabat, quòd regreſſus erat conceſſus per obitum vltimi poſſeſsoris Aluari, ſed Ioan. de Lerma non fuit ſucceſſor: quia Aluarus non ceſsit in eum. Franciſcus triplicabat, quòd imò Ioan. erat Aluari ſucceſſor, ex quo poſt ceſsionem. d. Ioan. in Aluarum factam, poſtea per triennium pacificè poſſederat, & ſic intrabat. d. allegat. Lapi, quæ retroceſsionem fingit. Vnde qua ratione, ſi Aluarus verè in. d. Ioã. retroceſsiſset, verus eius ſucceſſor diceretur: ita dici debet per retroceſsionem factam per dictam allegat. Lapi. tandem Rota tenuit Ioan. fingi ſucceſſorem, ad effectum, vt regreſſui locus eſſet.

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

Beneficiũ detentum per aliquem.

QVAERO, impetratur beneficium detentum per aliquem per plures annos & in impetratione habet tẽpus detentionis pro expreſſo cum clauſula, nõ obſtan. regulis: an per hoc cenſeatur derogatũ iſti reg. de triennali?

SOLVTIO. Maxima fuit olim contentio in Parco ſuper iſto dubio. Nã M. de Ca. abbreuiator antiquus dicebat illa verba, quod tempus detẽtionis haberetur pro expreſso, nõ debere intelligi, niſi de ſola detentione triennali, ſecus ſi per triennium quis poſſediſset: quia cum talis poſſeſsor per iſtam regulam tueatur, non eſt veriſimile in dubio Papam velle alteri

Exceptionem tollere.

teri tollere exceptionem ſibi cõpetentem,arg.c. ex parte. de offic.deleg. Et ideo volebat, quòd talis bulla narrans vigore illius clauſulæ poſſeſsionem triennalem, non eſſet expedienda per abbreuiatores in Parco. Nam Papa non dediſset ſi expreſsiſſet,vel ſaltem dediſset cũ maiori difficultate : quia per illam clauſulã Papa non fuit clarè certificatus de regula triẽnali,nec illa clauſula,non obſtan.regulis,iuuabat: quia intelligebatur de regulis fauẽtib⁹ detentioni,quæ eſt minoris prę iudicij,non de poſſeſsione triennali. Sed Ioan. Ferrera abbreuiator tenebat contrarium,ex quo tempus detentionis habebatur pro expreſso,quæ verba ſunt generalia,& complectuntur quamlibet detentionem,arg.cap.ſi Romanorũ. xix. diſt. & quia plures bullæ fuerant ſic expeditæ, non erat recedendum à ſolitis. Et quia in Parco non excipitur de regul.ſicut in iudicio,& ideo non obſtat ſi nõ opponatur, iuxta tradita per Fely.in cap.j.de re iud. & in cap.paſtoralis. de fide inſtru. Et ſaltem ipſe expediret bullas cum illa generali clauſula, quam dimitteret diſputandam & diſcutiendã in iudicio. Sed M.Ca. replicabat,quòd non eſſet bonum dare ſic literas in confuſo: quia ex quo iſta regula ſuſpendit impetrationes,literæ eſſent nullæ & fruſtratoriæ,niſi expreſſe derogaretur regulæ,& eſſet dare fomentum litigiis: & cancellaria non ſolet dare bullas litigatorias, & ideo eſſet tutum apponere clauſulam reſtrictiuam,videlicet, citra tamen triennium. Et iſta pars,quæ viſa fuit ſanior, æquior, & verior, præualuit in Parco prima die Februarij M.ccccxcj. *Bullæ litigatoriæ.*

Reperio etiam, quòd vir ille magnus,& memorabilis Laurentius cardinalis ſanctorum quatuor,qui multis annis expeditionum omnium princeps,& ferè omnium regularum cancellariæ auriga fuit,in quibuſdam ſuis notulis tenuit primam opinionem,vnum ſubiungens,quod eſt magis notabile,videlicet,quòd etiam ſi in collatione eſſet narratus triennalis poſſeſſor,non ſufficeret ad derogationem iſtius regulæ,niſi eſſet expreſſum, quòd ex canonico titulo:quia tunc impedimenti narratio eſt loco derogationis, quando plenè factum narratur.& pro iſta opi.faciunt quæ tradit Gundiſ. Villadiego auditor Rotæ in tract.leg.q.ix. Et quæ dicit Felyn.in ca.in noſtra.in.xxxvj.corr. de reſcript. Adde etiam, ꝙ adeò prædicta ſunt vera,ꝙ illa clauſula,non obſtan. regulis non ſufficit pro deroga-

derogatione regulæ: quia vt aliàs dixi, requiritur ſpecialis mẽtio, propter rationẽ Cald. in cõſil. primo. de reſcriptis. & quæ not. in cap. venientes. de præſcrip. & dixi ſuperius in prooemio regularum. q. v. & . vj.

Clauſula, quòd detẽtionis tempus habeatur pro expreſſo.

Quid dicendum? Certè paſſus iſte eſt difficilis, quia reducitur ad hoc, an clauſula iſta, quòd detentionis tempus habeatur pro expreſſo, operetur tantum, ac ſi ſpecialiter de tempore detentionis fuiſſet facta mentio. Nã ſuper hoc fuit vario modo, diuerſis temporibus iudicatum, vt dicit Federic. de Senis in conſil. ccxxij. Et Fely. plura refert in. c. accedentes. in. iij. col. de præſcrip.

Clauſula, pro expreſſis haben.

Breuiter, iſta videtur hodie æquior, & ex ſtylo curiæ magis recepta concluſio, quòd per illam clauſulam pro expreſſis haben. vel ſimiles, tolluntur, vel ſuſpenduntur ſpecialia, & indiuidua. Ita tenuit Anto. de But. in conſil. ij. cuius opi. hodie ſequitur Rota, vt refert. d. Guliel. hic per ea quæ cumulando ſcribit Fely. in capitulo, nonnulli. in. vij. colũ. verſicu. fallit ſecundo. de reſcript. Et ita etiam corã me die. xvij. Iunij M. D. xxx. in vna cauſa Tullen. Scolaſtriæ concluſit Rota. Tamen adhuc iſta non tollunt difficultatem: quia eſto, ꝙ per illã clauſulam, quòd tempus detentionis habeatur pro expreſſo, cenſeatur facta mentio de triennali detentione, per hoc tamẽ nõ putarem derogatum huic regulæ, quæ loquitur de triennali poſſeſsione, & non de detentione. Nam detentio præſuppoſnit merum factum ſine titulo, poſſeſsio verò triennalis requirit coloratum titulum, vt patet hic, & inferius dicetur. Itaque eſt concludendum, attentis præmiſsis, quòd dicta clauſula, ꝙ tempus detentionis habeatur pro expreſſo, non obſtant. regulis, operatur tantum circa detentionem etiam triennalem ſecundum terminos iſtius regulæ, non autem circa poſſeſsionem triennalem, de qua loquitur iſta regula: cogita tamen, quia hæc opinio non tranſit ſine dubio per allegata per Felynum in dictis locis.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

Titulus coloratus triẽnalis.

QVAERO, an ſi titulus coloratus triennalis poſſeſsoris reducat ad non titulum, habeat locum regula. Exempli gratia, Poſſeſsor triennalis pro colore ſuæ poſſeſſionis allegat titulum ſibi quæſitum per renunciationem alterius. ex aduerſo impugnatur dicta renuntiatio, ex eo quia ille

qui

qui renuntiauit poſt ſex menſes, mortuus fuit in poſſeſsione, & ſic titulus reſignationis reductus fuit ad non titulũ per regulam de publicandis reſignationib. Quæritur nũquid talis poſſeſsor iuuetur regula?

Titulus ad non titulum reductus.

SOLVTIO. Iſte caſus accidit tempore Sixti in quadam cauſa Vulteran. nõ habeo tamẽ quid fuerit deciſum, ideo pro vtraque parte faciam aliquas rationes, cætera relinquens iudicio peritiorum, vel Rotæ melius ſentientium.

Quod autẽ non ſuffragetur poſſeſsori regula, facit primo: quia quando titulus redactus eſt ad non titulum, pro nihilo reputatur, & ideo talis titulus caducus, ad præſcribendum nõ eſt vtilis. vt in. c. dudum. de decim. & in. l. quemadmodum. C. de agric. & cenſ. lib. xj. Nam quotieſcunque cauſa redit ad nõ cauſam, perinde eſt, ac ſi actus factus nõ fuiſſet. l. ſi fullo. ff. de cõd. ſine cauſa. not. Alex. in cõſil. ccvj. ponderatis verbis. col. penul. in. vj. vol. minus ergo ſufficiet ad poſſeſsionẽ iſtius regulæ, quæ habet inſtar præſcriptionis, & requirit titulũ ſaltem coloratum. Et iſte titulus non ſolum nõ habet colorem, ſed neque ſaporem ſi probatum fuit renuntiantem in poſſeſſione obiiſſe, & de regula de publicandis data fuiſſe. Sed ad hoc poſſet replicari, ꝙ ad probandum talẽ titulum eſſe inualidum, & redactum ad non titulum, requiritur diſcurſus probationis, & iudiciariæ, & ille diſcurſus tollitur per iſtam regulam, ex eo, quia vt dicetur inferius in. lviij. q. regula iſta imponit ſilentium per illa verba, nequeant moleſtari, &c. per quæ verba non ſolum tollitur parti facultas probandi, ſed iudici aufertur iuriſdictio. c. cum plures. de offi. deleg. lib. vj, cum ſimilibus. vt inferius in dicta quæſtione dicam. Præſertim quãdo declaratio ſequitur ex actibus ſequentibus.

Cauſa rediens ad non cauſam.

Verba, nequeant moleſtari.

Secundo pro dicta opin. facit, quia eo ipſo, ꝙ triennalis patitur diſcuti de iuſtitia, vel iniuſtitia tituli ſui, ſibi præiudicat, quemadmodum ſpoliatus patiens diſcutit ius ſuum, vt in cap. j. de reſtit. ſpolia. Sed etiam ad hoc patet ſolutio, quia eo ipſo, ꝙ exceptũ fuit de regula, excluſa fuit iuriſdictio, per illa verba, non moleſtetur. Et hoc procedit ab initio: ſed ſi poſt factas probationes daretur de regula, & ſic eo tempore, quo iã præceſsit iuriſdictio, fortè contrarium procederet.

Tertio pro hac parte facit, quia actor dicitur moleſtare reum poſſeſſorem per replicationẽ datã contra titulũ trien-

nalis poſſeſſoris,vt tradit Alex.conſ.xxxvj.in.j.volum.

Sed etiam ad hoc reſpondetur,ꝙ illud dictum procedit,niſi incontinenti appareat de virtute tituli per replicationem probatam cum productione regulæ de non publicandis. Ná ex quo iſta regula fundatur in quadam præſumptione, illa ceſſat comperta veritate.cap.veritate.viij.diſt.Præterea,quia iſte actor dans de regula de non publicandis,videtur admittendus,ex eo,quia præſumptio eſt contra poſſeſſorem triennalem de aliqua ſimonia.Nam ex quo apparet reſignantem fuiſſe mortuum in poſſeſsione, per conſequens reſultat præſumptio,quòd iſte poſſeſſor triennalis pactus fuerit cum eo de illo dimittendo in poſſeſsione donec viueret, & per conſequens ingreſſus ſuus videtur vitioſus, & exceptus à regula,quæ excludit ſimoniacum, & talis ſimonia ex quo ſolet fieri occultè,ſufficit quòd per præſumptiones probetur. cap. per tuas.de ſimon.iſto igitur caſu debet ſe magis iuſtificare poſſeſſor,quàm ex ſola allegatione iſtius regulæ,ex quo pręſumptio eſt contra eum.

Simonia.

Tamen iſtis non obſtantibus pro contraria opinion.facit quæ dicunt Moder.Senen.in lege prima.§.ſi vir.columna ſecunda.ff.de acquir.poſſeſſ.vbi dicunt,ꝙ poſſeſsio fuit tranſlata virtute cauſæ validæ,licet illa cauſa poſtea efficiatur inualida,non propterea transfertur poſſeſsio,per rationem de qua ibi per eum:multa enim à principio poſſunt impedire facienda,quę poſtquàm ſunt facta,retractari non debent,vulg. cap.ad Apoſtolicam.de reg.cum ſimili.

Breuiter non eſt recedēdum à prima opinione, quæ eſt verior per dicta,& rationes ſuperius factas, ſecundum quas ita iudicauit Rota in vna Romana parochialis ſancti Pauli,corá Reuerendiſ.domino Raynaldo,in qua poſt triennalem poſſeſsionem fuit probatum poſſeſſorem non fuiſſe promotum infra annum ad ſacros ordines,per quam quidem probationem titulus coloratus poſſeſſoris fuit redactus ad non titulum:ideo concluſerunt Domini regulam illi non ſuffragari,quam ſententiam propoſito prius dubio inter Dominos Reuerendiſsim.domin. Ioan.Mohedanus die.v.Iulij.M.D. xxxviij.confirmauit,de quo tamē videnda ſunt ea quæ ſcripſi ſuperius.quæſt.x.circa fin.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO,

QVAERO, nunquid regula iſta quæ annullat impetrationes, intelligatur de impetrationibus factis ante triẽnalem poſſeſsionem, an verò de factis poſt? *Annullare impetrationes.*

SOLVTIO. Iſtam quæſtionem reperio annotatam in quodam libro bo.me. Laurentij Cardinalis ſanctorum quatuor, & ibi dicitur, ꝙ intelligitur de impetrationibus factis poſt triennalẽ poſſeſsionem, & in hac opin. fuerunt Ioachin. de Narnia, & Anton. de Capharellis olim excellentiſsimi aduocati in cauſa Maclouien. vt patet. ij. volum. alleg. non tamẽ aliquam rationem adducunt.

Sed obſtat huic deciſioni text. hic in illis verbis, nequeant moleſtari in beneficiis ſic poſſeſsis, &c. Et ibi, antiquas lites penitus extinguentes. quæ quidem verba præſupponunt impetrationem ante triennium factam fuiſſe, quæ moleſtiam inducere poterat. Et ſic videtur ex illis verbis, quòd impetratio anterior annulletur, & hoc tenet gloſſ. hîc col. vij. verſic. item inquantum hic irritantur.

Tamen prima opinio mihi magis placet, ex eo, quia in odioſis, quod minimum eſt, ſequimur, vt dicit regula iuris: mitior enim eſt interpretatio, & magis æqua, quòd regula iſta intelligatur de impetrationibus poſtea factis, quàm de anterioribus, vt innuunt verba regulæ ibi, impetrationes de beneficiis ſic poſſeſsis factas, &c. Et iſto modo intelligendi minus præiudicatur tertio. Nam in dubio capiendus eſt ille ſenſus in. l. per quem minus quid pręiudicetur. vulg. l. fin. §. licentia. C. de iure delib. Imò, vt dicit text. in. §. in computatione. potius permittitur, quòd actus nihil operetur, quàm quòd indebitè alicui ius tollatur. Sed ſi intelligimus regulam de impetrationibus anterioribus, fiet interpretatio iniurioſa, per quã tollitur quæſitum & bonum impetranti: igitur non eſt præſumendum ſummum Pontificem hoc voluiſſe. cap. paſtoralis. de priuilegiis. Præſertim cum idem Papa ablationem iuris quæſiti per aliam ſuam regulam deteſtetur, propter quod nõ præſumitur ſibi velle contrariari. arg. l. ij. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco publico. cap. ſuper eo. de offic. deleg. & huic intellectui conſonat etiam regula de annali, quæ tantum intelligitur annullare impetrationes ſequentes, non autem pręcedentes, vt patet ibi in illis verbis, per annum immediatè præcedentem, &c. *Minimũ quod eſt ĩ odioſis ſequimur.* *Annullare impetrationes.*

Nec

Nec obſtant illa verba,nequeant moleſtari,quia intelligetur per impetrationes factas poſt triennium,vt innuũt prædicta verba,impetrationes de beneficiis ſic poſſeſsis factas.Nã ſi illæ impetrationes ante triennium obtentæ fuiſſent,non dixiſſet,de beneficiis ſic poſſeſsis.Nec obſtant illa alia verba, antiquas lites,&c.quia intelligitur de litibus inter alios, vt inferius dicam in.lxj.quæſt.

Tamen prędictis obſtat vnum,ꝙ iſta regula fuit inducta ad ſimilitudinem vſucapionis, videlicet ne propter ignauiam, aut negligentiam perſonarum beneficia ſub incerto eſſent, vt lites de medio tollerentur,vt in.l.j.ff.de vſucap.Sed iſtæ rationes ceſſant in eo,qui poſt triennalem poſſeſsionem impetrauit:quia nulla in eo negligentia deprehenditur, ſed bene deprehenditur in eo,qui ante triennium impetrauerat,& neglexit per trienniũ ius ſuum diſcutere:& ideo meritò in pœnam negligentis iura interpretantur videri eum illud ius habere ꝓ derelicto, ſaltẽ viuẽte poſſeſſore triennali,quia lex vigilantib.& non dormientibus impoſita eſt.l.pupillus.ff. quæ in fraud.cred.Et non ſolum,qui per triennium non exprimitur de iure ſuo ,ſed qui per ſolum annum negligit ius ſuum in iudicio deducere,videtur illud refutare, & habere illud ꝓ derelicto,vt eſt text.in.§.porro.quali.olim feud.pot.alien.& in.l.ij.ff. quis ordo in bono. poſ.ſeru.& in.l.j.§. largus.ff.de ſucceſſ.& in.l.iiij.C.qui admit.& in.cap.ſi Titius.ſi de feud. fuer.contr.& in.l.j.C.de ann.excep.faciunt ea quæ dicit Iaſ. in.l.prætor.§.ſi aliquando.in.iiij.col.ff.de oper.no.cum concord.vt tradit idem Iaſ.in.l.petẽs.in.iiij.col.C.de pact.& Fely.in.c.quæ in eccleſiarum.in.xxxij.col.de conſtit.Et tenendo iſtam opin.quæ propter illam rationem negligentiæ communis videtur , obſtante modo verba prædicta iſtius regulæ ibi,impetrationes de beneficiis ſic poſſeſsis factas, irritas & inanes,&c.ecce ꝙ text.loquitur de impetrationibus de beneficiis per triennium antea poſſeſsis factis,& ideo propter iſtã contrarietatem poſſet teneri tertia opin.videlicet regulã habere locum tam in impetrationibus ante trienniũ factis, quàm in faciendis,ex quo indiſtinctè regula loquitur,& verba illa de impoſitione perpetui ſilentij, & de non moleſtãdo, hîc poſita,in vtraque impetratione militant.

Ius refutare,& habere pro derelicto.

QVAESTIO VIGESIMA

QVAERO.

QVAERO, an triennium iſtius regulæ debeat eſſe cõtinuum, an verò ſufficiat interpollatum? Trienniũ cõtinuum.

SOLVTIO. Gloſſator hic in .ij. colum. tenet, ꝙ debet eſſe continuum: tamen ratio ipſius non cõcludit, niſi illud, ꝙ triennium debeat eſſe completũ, quia ponderat dictionem per triennium hîc poſitam, quæ perfectionẽ ſignat. l. vrbana. §. pernoctare. ff. de verb. ſig. nec Bal. quem allegat, aliquid probat, quia dicit ibi, ꝙ probatis extremis probantur media, & ſic ꝙ tempus eſt continuũ, quod non facit ad propoſitum: aliud enim eſt quærere, an continuum debeat eſſe continuum: aliud verò an debeat eſſe completum, & totaliter finitum, adeò ꝙ non ſufficiat tertium annum inchoaſſe, vel pro maiori parte poſſediſse. Nam ad iſtud ſecundum quæſitũ tendit dictũ Gloſſatoris, & bene dicit, & vltra ipſum eſt text. ferè in term. in clem. j. quam ibi notat ad hoc Andr. Sicul. de ſequeſtr. poſ. & fruct. & bene facit text. in cap. ad noſtram. de reg. Nam ſicut in temporalibus actionibus oportet vltimum diem eſſe completũ, vt in. l. in omnibus. ff. de action. & oblig. ita & in exceptionibus quæ ſe habent inſtar actionum, debet idem requiri. l. prima & .ij. ff. de exception. tenet Archi. in capitul. ſi annum, & dixi de iud. lib. vj. Et Doct. tradunt. in cap. cum in cunctis. de elect. & eſt gloſ. ferè in terminis in verbo, triennio. dicta clemen. j. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct. & ibi notat Ioannes Andr. & alij.

Sed quo ad primam quæſt. de quo hîc quærimus, ad quem impertinenter Gloſſator reſpondit, videlicet, nũquid trienniũ iſtius regulæ debeat eſſe continuum, idem concludendũ erit, videlicet, triennium huius regulæ cotinuum, & non interpollatum eſſe debere. pro qua opinio. allegatur dictum Bald. in cap. cum viginti. de offic. deleg. vbi voluit, quòd vbicunque lex requirit certum tempus, illud debet eſſe cotinuum, videlicet de momento ad momentum, præſertim in odioſis, vt hic, licet in fauorabilibus poteſt eſſe aliter, vt per gloſſ. in. l. iij. §. minorem. ff. de minor. & latè Imol. in clemen. fin. de ætat. & qualit. & iſtam opin. in terminis iſtius regulæ ſequuntur Moder. in tract. beneficij. in. iij. parte. q. xxj. Et iſta opin. iudicio meo non habet difficultatem per verba iſtius regulæ ibi, per trienniũ poſſederint, &c. de quorũ proprio ſignificatu eſt importare tempus continuum, & non interpollatum, vt tenet

Ioan.

Ioan.Andr.in addit.ad Specul.titulo de locat. §.nunc in aliqua.verſic.xxvij. Et Salic.in.l.ij. C.de iur.emphy.col.j. vbi dicunt,quòd trienniũ,de quo in.d.l.ij.ex quo deſignatur per dictionem per,debet eſſe continuum.alleg.text.in cap.cupiẽtes.§.cæterum.de elect.lib.vj.Et eos ſequitur Socin.in conſil.cxviij.incip.circa præſentem.col.fin.lib.iiij. & idem Socin.in conſil.xlij.col.j.lib.j.de quo dixi latè in regula de annali.& in.§.rurſus.num.32.inſtit.de action.poſt Abb.in cap. ad apoſtolicam.in penult.col.de reg.& in cap.fin.de electio. cum aliis concordan.vt ſcripſi ſuperius quęſt.xvj.& quia hoc clarum eſt non inſiſto.

Et ex iſtis poſſunt decidi plures quæſtiones ad propoſitum occurrentes,an videlicet ſi tempore vnius Pontificis poſſedit quis per biennium,& tempore alterius per annum , an triennium poſſediſſe dicatur ad effectum iſtius regulæ,& nunquid *Prædeceſſoris tempora.* prædeceſſoris tempora coniungantur cum tempore ſucceſſoris,vt poſsit dici triennalis.Nam dicebatur olim tempore Eugenij in vna Maclouien.eccleſiæ ſancti Iuuiani, ꝙ non, quia in beneficialibus,in quibus non datur ſucceſsio,non coniunguntur tempora,& ideo quilibet debet poſsidere per ſe integrum triennium,ſi vult vti beneficio iſtius regulæ,de quibus latè dixi ſuperius in regula de annali . Et per iſta fuit etiam die.iiij.Februarij.M.D.xxxviij.deciſa in Rota vna quæſtio, corã.R.domino Raynaldo Petrutio in vna cauſa Rom. parochialis ſancti Pauli,in qua agebatur contra poſſeſſorem , ad priuationem beneficij,ob non promotionem ille excipiebat de poſſeſsione triennali.Fuit exploratum,quòd poſſeſsio triennalis non fuit continua poſt non promotionem, ſed interpollata.Nam poſſederat per annum , ante incurſam pœnam non promotionis,& per duos alios annos poſt lapſum anni, infra quem tenebatur promoueri.Tandem fuit concluſum illud triennium interpollatum, non iuuare poſſeſſorem , vide circa hoc,quæ dixi in regula de annali,in duabus quæſtionibus,& infrà quæſt.xlvj.

QVAESTIO VIGESIMA.

Regulæ de triẽnali proroga tio. QVAERO,an prorogatio regulæ de triennali, facta per vnum ex litigantibus contra poſſeſſorem triennalem, proſit veniẽtibus pro intereſſe ſuo infra tẽpus prorogatum,tamen poſt triennalem poſſeſsionem?

SOLVTIO.

SOLVTIO. In vna Toletana Abbatiæ,coram Reuerē. Domino.Io. Paulo,de mēſe Iunio M.D.xxxvij.fuit hoc dubium propoſitum in Rota.In quo dominorum vota fuerunt varia.Nam quidam dicebant, prorogationem regulæ factā per vnum prodeſſe venientibus,pro intereſſe,moti ex doctrina Baldi in.c.de cauſis.de offic.deleg. quē ibi ſequitur Fely. in quarta col.& ex his quæ Doct.poſt Innocen dicunt in.c. cum ſuper.de re iudic.& Moder.poſt Barto.in.l. ſi perluſorio.§.j.& in.l.à ſententia.ff.de appel.vbi concludunt,ferè in ſimili caſu,tertium venientem pro ſuo intereſſe,vti poſſe appellatione per alium interpoſita,nec illum poſſe illi appellationi renuntiare, ſi tertius incœpit illa vti, per ea quæ dicit Innocen.& Abb.in.c.ex conqueſtione.de reſtitu.ſpol. Fely. in cap.ſi diligenti.viij.col.de foro cōpe.Nam quando actus, qui debet fieri infra certum tēpus,valet in perſona eius, qui agit nomine proprio, tunc alius poteſt ratificare extra tempus,nec habet locum lex bonorum. ff. rem rat.hab. ita dicit Bar.in.l.j.per illum textum.C. qui admit. Nam clarum eſt, quòd quando cauſa eſt ſemel cœpta,omnes quorum intereſt, ea durante,poſſunt venire ad cauſam, & admittūtur in eo ſtatu,in quo eam inueniunt,vt latè proſequitur Oldr. in conſilio.cclv.incip. contra promiſsionem. cum concord. de quibus ibi per eum.Sic in propoſito videtur hic dicendum,quia ex quo epiſcopus Solis prorogans iſtam regulam, mouit litē contra poſſeſſorem triennalem, poſt triennium, licet infra tempus prorogatum,pendente illa lite, poterit tertius venire ad eam,tanquam quòd poſſeſſor iam non ſit pacificus,nec repellitur exceptione iſtius regulę,quia res effecta ſemel,quo ad vnum,alienabilis per litem motam,cenſetur eſſe alienabilis quo ad alios.l.ſicut.§.ſed ſi permiſerit.& ibi Bart.ff.quib. mod.pig.vel hypo.ſol.

Prorogatio regulæ facta per vnum,prodeſt venientibus.

Cauſa quādo eſt ſemel cœpta, &c.

Alienabilis res per litem motam.

Iſtis tamen non obſtantibus, maior pars dominorum inclinauit in contrariam ſententiam, videlicet illum tertium, pro ſuo intereſſe venientem,excludi exceptione regulæ, nec illi prodeſſe prorogationem ab epiſcopo prædicto factam. Et inter plures rationes,quæ tunc adducebantur,iſta fuit efficacior:quia Petrus Coque,qui erat ille tertius,pro ſuo intereſſe veniens,licet comparuerit infra tempus prorogatum per epiſcopum,& poſt litem motam ab eodem epiſcopo: tamen

 cōparuit

cõparuit eo tempore, quo iam Petrus de la Pegna erat triennalis poſſeſſor pacificus, quo ad ipſum Petrum Coque, licet illa triennalis poſſeſsio non præiudicabat epiſcopo, propter ſuam prorogationem regulæ factam ad annum. Et ideo licet epiſcopus poſſet agere contra poſſeſſorem triennalem infra tempus prorogatum, non tamen hoc priuilegium perſonale, conceſſum ratione perſonæ poterat communicari Petro Coque, poſt triennium venienti ad cauſam, iuxta ea quæ habentur in capitulo, priuilegium, de reg. iur. lib. vj. & in. l. in omnibus. ff. eodem titulo. & dixi latè in ſimili quæſt. ſuprà quæſt. xiiij. Sicut etiam videmus, quòd proteſtatio facta per vnum, non prodeſt alteri tertio, in alterius præiudicium, vt not. d. Anto. in capitulo, præterea. de appellat. prӕſertim, quando ille tertius eſt in negligentia. Sed ſi in caſu noſtro, prorogatio quæ habet vim cuiuſdam proteſtationis, tertio prodeſſet, inferretur præiudicium magnum poſſeſſori triennali, qui priuaretur commodo ſuæ poſſeſsionis, & exceptione iſtius regulæ. igitur hoc fieri non debet: quia regula iſta eſt inducta in odium negligentium, non proſequentium ius ſuum, & in fauorem poſſeſſorum. Odia igitur debent reſtringi, & fauores ampliari, vulg. cap. odia. Aliàs ſequeretur abſurdum, quòd negligens conſequeretur præmium, vnde meritò pœnã ſperare & incurrere deberet, contra. l. quòd ſeruus. ff. quod vi aut clàm. & in cap. eum qui. de præben. libro ſexto. Non enim debent iniuriæ naſci, vnde iura naſcuntur. capitulo, qualiter. de accuſ. Nam negligentes ex ſua negligentia pœnam, non præmium merentur. l. pupillus. ff. de his quæ in fraud. cred. Hinc eſt, quòd licet terminus prorogatus cenſeatur idem terminus cum primo, vulg. l. ſed ſi manente. de precar. illud non habet locum in materia odioſa, vt dicit Bald. in. l. ſi à te. C. de pact. inter empt. & vend. ſequitur Fely in capitulo. de cauſis. in. ij. colum. de offic. deleg.

Proteſtatio facta per vnum an proſit alteri.

Terminus prorogat⁹ cẽſetur idem cum primo.

Nec obſtant dicta Innocen. in dicto cap. cum ſuper. & Bar. in. d. l. ſi perluſorio. cum aliis ſuperius allegatis: quia omnia procedunt quando tertius vult vti appellatione infra tempus, infra quod ipſe potuiſſet appellare. ſecus enim ſi vellet adhærere appellationi poſt lapſum tempus ad appellandum: quia tunc non licet, vt in caſu noſtro, in quo tertius pro intereſſe venit ad cauſam poſt completam & finitam triennalem

lem poſſeſsionem pacificam: & licet veniat infra tempus prorogatum per epiſcopum, illa prorogatio ſibi negligenti non prodeſt in præiudicium triennalis poſſeſſoris: proderit tamẽ epiſcopo eam facienti, & ita pro iſta declaratione & reſolutione ad dicta Innocen. & Bart. eſt gloſ. notabilis in capitulo, vt circa. in verſic. adhærentes. de elect. lib. vj. quam ſequuntur communiter Docto. poſt Bald. in authen. hodie. in fin. C. de appel declarando tamen, vt per Fely. in. c. veniens. el. ij. in. iij. colum. verſic. ſecunda concluſio. de teſt. & in. d. c. cum ſuper. in. iij. colum. & per Areti. in cap. olim. in quarto notabili. de accuſ. cum aliis concord. de quibus per Socin. in conſilio. xlv. colum. iij. cum ſequen. Et ita doctri. Bart. in. d. l. ſi perluſorio. declarant Abb. Imo. & Philip. Franc. in cap. penult. de appel. Salyc. in. l. vnica. C. ſi vnus ex plur. poſt Bar. in. l. ſi qui. §. fi. ff. de appel. Angel. in. l. ſi ſeparatim. §. quotiés. col. iiij. ff. de appel. Hoc tamen fallit, & limitatur non procedere in caſu deciſionis Rotæ. lxv. in nouis. *Reſolutio addictum Innocen. & Bart.*

Vlterius pro iſta opin. facit, quia eo ipſo, quòd iſte Petrus Coque tertius tam tarde poſt finitum triennium venit ad cauſam, præſumptio eſt contra ipſum, quòd ſciuerit litem ab aliis agitari ſuper beneficio, & negligenter omiſit venire: quia hoc operatur triennalis poſſeſsio pacifica, quòd transfert præſumptionem negligentiæ in alium. ſi igitur tanto tẽpore tacuit, & non eſt proſecutus ius ſuum, videtur illud habere pro derelicto, & nocet ſibi quo ad poſſeſsionem, vt dicit Egid. deciſ. dccxij. no. Felyn. in cap. penulti. in vltimis verbis. de re iudic. Et tenendo iſtam opin. non obſtat dictum Bald. in. d. cap. de cauſis. de offic. deleg. & Fely. ibi in. iiij. col. dum dicunt ſufficere conſenſum aliorum litigantium, quando fit prorogatio de tempore ad tempus, licet tertius de cuius intereſſe agitur, non conſentiat: quia reſpondetur illud dictum nihil ad propoſitum facere, quia ibi quo ad prorogantes valet prorogatio, nec conſenſus tertij prætendentis intereſſe quo ad illos requiritur, neceſſariò tamen fuiſſet ſi prorogatio illa deberet ſibi nocere, vel prodeſſe, prout in correis, de quibus inferius dicetur. Sed in caſu noſtro alia ratio concurrit, videlicet triennium excluſiuum actionis iſtius tertij. poſt quod quidem triennium nemo auditur, niſi ille qui infra triennium prorogauit, & in illa prorogatione *Conſenſus litigantium.*

triennij bene quadrat dictum Bald. quòd conſenſus tertij non requiritur, cum ſit actus diuiduus, quem quilibet pro ſe facere poteſt in tempore, & qui illum non facit, ſibi nocet propter ſui negligentiam.

Poſtremo pro iſta deciſione adduco vnum ſatis ſolidum & firmum fundamentũ. Nam clarum eſt in iure, quòd interruptio ciuilis, quæ fit ad interrumpendum tempora præſcriptionis, ne currant facta per vnum ſolum, prodeſt illi interrumpenti, & non alteri, quaſi reſtringatur actus ad certã perſonam actum exercentem, vt eſt tex. in. l. intra quatuor. ff de diuerſis & tempo. præſcrip. notant omnes Doct. poſt glo. ibi in. l. cum notiſsimi. C. de præſcript. xxx. an. & tradunt etiam Doct. in. l. more. C. de rei vendic. & in cap. placuit. §. poteſt, xvj. quæſt. iij. Bar. & alij in. l. naturaliter. ff. de vſucap. & Bald. in. l. ij. C. de ſeruit. & d. Ant. Abb. & Moder. in. c. illud. de præſcrip. cum pluribus concord. vt ſcribunt Moder. in tract. præſcrip. in quarta parte. vj. partis principalis. q. iij. Sed in caſu noſtro prorogans tempus triennij ne currat, dicitur interrumpere præſcriptionem regulæ. ergo tãtum ſibi debet prorogatio prodeſſe, & non alteri, cum ſit actus perſonalis.

Interruptio ciuilis.

Confirmatur vlterius iſta opin. quia præſcriptio huiuſmodi triennalis, licet aliquo reſpectu dicatur fauorabilis poſſeſſori, eſt tamen principaliter inducta in odium negligentium. Ideo interruptio facta per vnum, vel prorogatio non prodeſt aliis negligentibus, niſi fiat ab vno ex correis credendi, tunc enim prodeſt alteri, vt in. l. fi. vbi gloſ. Bald. & Angel. C. de duob. reis. cum ſimilibus. de quibus per dictos Moder. in. d. tracta. præſcript. quæſt. iiij. fol. lxxiij. Nec poteſt hoc caſu iſte negligens excipere de lite per epiſcopum prorogantem infra tempus prorogatum mota, quaſi quòd iam fuerit beneficium effectum litigioſum, & non pacificum: quia reſpondetur, quòd hæc exceptio non fundat intentionem opponentis, iuxta. l. fi. C. de rei vendic. nec illa interruptio, quæ eſt ciuilis iuuat alium, quàm interrumpentem cum ſit perſonalis, vt eſt communis opin. quam tenent Docto. prædicti. quam dicit etiam communem Abb. in. d. cap. illud. col. fi. verſic. quæro an interruptio. Et ideo poſſeſſor triennalis, quo ad iſtum, liberas ædes habet. l. loci corpus. §. competit. ff. quemadmodum. ſer. amit. nec litigiũ iſto caſu afficit beneficium.

l.j.& ibi glo.& Bart.ff. de litig. vbi patet,quòd vitium litigioſi eſt perſonale,non reale.Et ſic iuuauit ipſum epiſcopum litem inducentem tempore apto non alium,vt not.in.l.vitia. C.de acquir.poſſ.& in.l.j.vbi Bart. de præſcript.long. temp. Ange.in auth.de litig.§.j.colla. viij.per Bald.in.l. fi.C. eod. tit.Et licet Abb.in.d.c.illud.dicat,quòd de iure canonico per conteſtationem litis efficiatur quis malæfidei poſſeſſor, & quòd durat hoc vitium perempta inſtantia, & ſic interrumpitur præſcriptio quo ad omnes,quod in caſu noſtro videbatur dicendum.Illud tamen dictum Abb. reſoluitur multipliciter.Primo,quia in præſcriptione iſtius regulæ non requiritur bona fides,ſecundum Rotam,vt inferius dicam in alia q. Et licet requiratur,tamen per litis conteſtationem non inducitur vera mala fides,ſed præſumpta tantum,vel ficta.vt not. in.l.nemo.C.de acquirē.poſſ.Nam poſsidens rem, & credēs eam firmiter eſſe ſuam,non mouetur firmiter ad credendum contrarium ex hoc quòd alius facit ſibi quæſtionem: aliàs de facili daretur materia impediendi perpetuo curſum præſcriptionis litem conteſtando,vt ſuperius dixi. Et ideo opin. primam tenuit Petr.de Ancha.in.c.j.de præſcrip.in.vj.dicens quòd non ſolum de iure ciuili, ſed etiam canonico, ille qui habet malam fidem quo ad vnum,& bonam fidem quo ad alium,poteſt præſcribere contra illum, contra quem habet bonam fidem.allegat.l.qui balneum.ff.qui pot.in pig.hab.facit l.aut qui aliter.§.ſi quis.& ibi Bart. ff.quod vi, aut clàm. & tenendo,quòd hic nō requiratur bona fides,res de plano procedit. Et iſta ſufficiant pro reſolutione iſtius.q.

Fidē malā qui habet quo ad vnum.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO vlterius,iuxta prædicta,vtrū interruptio pacificè triennalis poſſeſsionis facta ad citationem vnius proſit aliis?

Interruptio pacifice triēnalis poſſeſsionis.

SOLVTIO.Pro veritate iſtius q.quam nullus hactenus aperuit,nec declarauit:in primis præmittere oportet, quòd poſſeſsio iſta triennalis, inducta per iſtam regulam,æquipollet præſcriptioni: quia ſicut per præſcriptionem non acquirit præſcribenti dominium,ſed ius excipiendi,vt tradunt gl. & communiter Docto.in.l. in traditionib. C. de pact. ita & per diſpoſitionem iſtius regulæ,non acquiritur poſſeſſori titulus, ſed duntaxat exceptio,vt not. Felyn. in cap.ſicut. de re iud.

Præſcribens per præſcriptionē nō acquirit dominiū.

re iud col.xvj.& in cap.licet.de ſimo Item ſicut præſcriptio inducta eſt regulariter in fauorem poſſeſsorum,& odium negligentium: ita & regula iſta eundẽ effectum producit. Quibus præſuppoſitis,pro reſolutione quæſt. videtur primo dicẽdum,interruptionem triennalis poſſeſsionis factam per vnũ, non prodeſſe omnibus aliis,per ea quæ Bart.& omnes tradũt in.l.naturaliter.ff.de vſucap.& Abb.in cap.illud de præſcrip. cum aliis concord.de quibus in proxima quæſt. dixi. Et hoc videtur tenere Bart.in.l.fiſcus.ff.de iur.fiſc.vbi voluit,ꝙ effectus litis conteſtatæ tanquam actus ciuilis,non porrigitur de lite ad litem.Et ita in terminis iſtius regulæ concludit Gloſſator concilij Baſil.poſiti in pragmatica Franciæ,tit.de pacif. poſſeſ.in glo.ſuper verbo,terminorum.verſi.quæritur,an motio litis. Sed iſtis non obſtantibus,contrarium tenuit ſemper Rota. Nam ſi vnus tertius citat poſſeſsorem intra triennium,adeò beneficium efficitur litigioſum,quòd,licet poſtea efficiatur triennalis,nõ poteſt talis poſſeſsio iuuari exceptione iſtius regulæ aduerſus quoſcũque. Quia ex quo ſemel per vnum interrupta fuit poſſeſsio pacifica,illa interruptio, & lis incœpta ſemper durat, quo ad omnes:donec vitium illud litigioſi per ſententiam purgatum fuerit,iuxta deciſ.x.in titulo,vt lite pendente.in not. Itaque inualuit iam iſta opinio in Rota,quòd beneficium ſemel litigioſum cum vno,efficitur litigioſum,ſeu verius,non pacificum,quo ad omnes alios. Punctus eſt modo videre,in quo fundatur iſta opinio Rotæ:quia videmus in contrarium eſſe communem regulã ſuperius traditam,videlicet,quòd interruptio facta per vnum, non trãſit ad alios.l.intra quatuor.ff.de diuerſ.& temp.præſcript. Bart. in.l.fiſcus.ff.de iure fiſc.cum aliis allegatis ſuperius.& hoc videtur ſentire deciſ.iij.vt lite pend.in no.

Beneficiũ litigioſum

Et ideo pro declaratione & corroboratione iſtius opin.& ſtyli Rotæ,eſt ante omnia præmittendũ,quòd duplex eſt ſpecies interruptionis: vna eſt naturalis,& alia ciuilis, vt declarat notabiliter Abb.in cap.illud.in.ij. colũ. de præſcrip. poſt Bar.& alios in.l.naturaliter.ff.de vſuca.naturalis interruptio eſt illa, quæ cauſatur ex defectu,ſeu nullitate alicuius,ex ſubſtantialibus requiſitis ad præſcriptionem.Exempli gratia: ad præſcriptionem iuris communis, regulariter requiritur titulus,& bona fides, vt habetur in cap. poſſeſſor. de reg.iur.lib. vj.&

Interruptionis ſpecies duplex.

vj.& in cap.fin.de præſcrip. cum vulg. Si per aliquem detegeretur, pręſcribentē non habere bonam fidem, vel non habere titulū, talis præſcriptio diceretur interrupta interruptione naturali, adeò ꝙ talis effectus interruptionis, introductus per vnū, durat poſtea quo ad omnes alios, donec ſuperueniat bona fides, & incipiat poſſeſſor de nouo præſcribere. ita no. Bar. & omnes in.d.l.naturaliter. & Abb.in.d.c.illud.ī.ij.col. Alia eſt interruptio ciuilis, quæ cauſatur, nō ex defectu aliquorū ſubſtātialium præſcriptionis, ſed extrinſecus, puta per citationē, vel litis cōteſtationem. Et talis interruptio, cauſata per vnum, nō operatur, niſi quo ad interrumpētem tantum, & non quo ad alios, vt dicunt iura & Doct. ſuperius allegati. Iſtis pręſuppoſitis, venio ad reſolutionē.q.& dico ſic, ꝙ ſicut in præſcriptione iuris cōmuniter, pro ſubſtantia & neceſſariis requiſitis pręſcriptionis, requiritur regulariter titulus & bona fides: Ita in iſta regul. pro ſubſtantiali forma iſtius poſſeſsionis triennalis introducta eſt, & requiritur pacifica poſſeſsio, quæ magis attenditur in iſta regula, quàm bona fides, vt dicam inferius quæſt.xlij. Imò loco bonæ fidei requiſitæ in aliis pręſcriptionibus de iure communi, regula iſta expreſſe exegit pacificam poſſeſsionē, vt patet in tex. Et in hoc differt præſcriptio iſtius regulæ, à præſcriptione iuris cōmunis: quia illa nō ita requirit pro forma ſubſtantiali pacificam poſſeſsionem, quo ad interruptionem perpetuam, ſicut regula iſta. Hoc apparet euidenter ex iis, quæ not. Abb.& Moder.in.d.cap.illud. vbi volunt, ꝙ de iure cōmuni, per ſolam litis conteſtationem, non impeditur curſus præſcriptionis, ex eo, quia per illā, licet quis moleſtetur in poſſeſsione, non tamen inducitur vera mala fides, ſed præſumpta, ſeu ficta, iuxta.l.nemo.C.de acquir.poſ. quæ non ſufficit ad interrumpendum præſcriptionem. Nam poſsidens rem, & credens firmiter eam eſſe ſuam, non mouetur firmiter ad credendum contrarium, ex eo quòd alius ſibi intulit quæſtionem, aliàs de facili daretur materia interrumpendi perpetuò curſum præſcriptionis: ſufficeret enim, quòd quis litē non cōteſtatur, abſque eo ꝙ fidem faceret de aliquo iure ſuo, quod eſſet abſurdū, ita dicit Abb.in.d.c.illud. & ibi ſequitur Fely.& ante ipſum Paul.de Caſt.in.l.j.C.de fruct.& lit.expē.& ante omnes Bar.in.l.illud.ff.de pet.hære. & reaſſumūt Mod.ī tract.præſcrip.ī quarta parte.vj.partis pricip.q.j.

Poſſeſsio pacifica.

Præſcriptionis curſus.

Ex quibus apparet, quòd in præſcriptione de iure communi, non conſideratur ad interrumpendam præſcriptionem, quòd ſolum quis moleſtetur per citat. vel litis conteſtationem: ſed requiritur, quòd neceſſariò concludatur mala fides, per ſententiã, vel aliter per probationes: quia tali caſu impeditur bona fides, quæ eſt vnum ex ſubſtantialibus requiſitis ad præſcriptionem, ſed in regula iſta eſt contrarium: quia in ea requiritur pacifica poſſeſsio, pro forma & requiſito ſubſtantiali, adeò, quòd ſi illa interrumperetur, etiam ſola citatione executa, regula iſta nihil proficeret. Nam regula iſta, vt dixi, non requirit bonam fidem, ſecũdum interruptionem Rotæ, vt infrà dicam in dicta quæſtione: ſed requirit pacificam poſſeſſionem pro forma ſubſtantiali. Quo ſtante, vbi aliquis citat pacificum poſſeſsorem, clarum eſt, quòd ex quo per illam citationem deſinit eſſe pacificus, vt notat Paul. Card. & Imol. in clement. gratiæ. de reſcrip. Et per conſequens, per illam citationem extinguitur vnum ex ſubſtãtialibus requiſitis in iſta regula, videlicet pacifica poſſeſsio, talis interruptio erit naturalis, ſecundum præſuppoſita ſuperius. Quo caſu interruptio naturaliter facta per vnum, durat quo ad omnes, quandiu durat effectus ex illa interruptione cauſatus, ſecundum communes doctrinas ſuperius allegatas. Itaque talis poſſeſsor nõ poterit, durãte tali lite, ſiue interruptione, vti exceptiõe iſtius regulæ cõtra aliquẽ. Et intelligẽdo iſto modo regulam, ſtylus Rotæ de plano procedit, & dicta deciſ. x. vt lite pend. rectè poterit defendi ab his quæ dixit Nicol. Milis auditor, in verbo, lite pẽd. & Gloſ. in reg. xxvij. de ſubrogandis. Ex quib. etiã liquidò apparet, ea quæ ſuperius adducta fuerũt pro contraria parte, nõ obſtare, cũ loquantur in interruptione ciuili.

Poſſeſſor pacificus.

Et ex iſtis poteſt inferri, ad quæſtionem quam in prædicta audientia propoſuit R. D. Ioan. Paulus in Rota, in vna Toletana Abbatiæ S. Vincentij: de qua etiam ſuperius quæſt. præcedenti memini, in alio tamen propoſito. Quæſtio igitur talis fuit, Epiſcopus Balneoregien. habebat prorogationẽ iſtius regulæ ad annum: quidam etiam Franciſcus Sapata habebat etiam aliam prorogationem ad alium annum. Accidit, quòd dictus Epiſcopus poſt triennalem poſſeſsionem completã, infra tempus tamen ſuæ prorogationis regulæ, datum ſibi, & dicto Frãciſco Sapata, citauit Petrum de la Penya, poſſeſsorem trienna-

triennalem. Deinde labuntur tempora prorogationis, & Fráciſcus Sapata agit contra dictum Petrũ poſſeſſorem. Ille excipit de iſta regula. Replicat Franciſcus, regulæ non eſſe locum, ex eo, quia non eſt pacificus poſſeſſor, propter citationẽ factã per Epiſcopum Balneoregien. Petrus poſſeſſor replicat, & dicit, citationẽ epiſcopi non iuuare, duplici ratiõe: quia tẽpore citationis iam ipſe Petrus fuerat triennalis poſſeſſor pacificus. Et licet per prorogationẽ epiſcopi, tempus illud trienni prorogatum fuerit, & infra tempus prorogationis fuerit citatus, illa citatio ſeu interruptio poſſeſſionis facta per epiſcopum, debet tantum epiſcopo prodeſſe, non autem Fráciſco negligenti, & tardè venienti. Nam licet facta fuit citatio per epiſcopum, infra tẽpus prorogationis regulæ, conceſſum d. Fráciſco: ex quo tamen Franciſcus nihil egit infra tempus ſuum prorogatum, neque ratam, aut gratam habuit litẽ motam per epiſcopum, qui infra tempus adhærere poterat: meritò nunc debet, tanquam negligens, exceptione regulę repelli, poſtquã nihil agendo permiſit labi tempus prorogationis.

Quæritur modo, nunquid iſta regula obſtet dicto Franciſco, adeò ꝙ iuuari non poſsit ex citatione, ſiue interruptione facta per. d. Epiſcopum? Quòd habeat locum regula in fauore dicti Petri poſſeſsoris, cõtra Franciſcũ Sapata, faciunt duo motiua efficacia. Primum eſt, ex doctrina Bar. in. l. ſi perluſorio. ff. de appel. poſt gl. in. c. vt circa. in ver. adhærentes. de elect. lib. vj. dum voluit tertium venientem pro intereſſe, poſſe vti appellatione ab alio interpoſitæ, ſi ea vtatur infra tempus infra quod poſſet appellare, ſi ſententia fuiſſet lata contra eũ. ſequitur Floria in. l. j. ff. de appel. & alij, vt dixi, in proxima præceden. quæſtione. Sed dictus Fráciſcus Sapata, infra tempus ſuæ prorogationis non eſt vſus, nec ratam habuit litem motam per epiſcopum. Igitur diligentia illius ſibi non debet prodeſſe. *Tertius veniens pro intereſſe.*

Secundo, quia quando interruptio facta fuit vigore priuilegij prorogatiõis, & ſic iure ſpeciali, tali caſu illa interruptio ſolum prodeſt interrũpenti, & non alteri, etiam habenti cauſam annexam cum appellante, etiam in caſu, vbi aliàs de iure communi ſolet prodeſſe, vt eſt doctrina Bar. in. l. ſi cui expreſſum. in. iij. col. ff. de appellat. & facit ad hoc not. dictum Bal. in. l. petẽdæ. col. fi. C. de tempo. in integ. reſtit. ſequitur Fely. in. c. *Interruptio caſu ſolum prodeſt interrumpenti*

in cap.ſi diligenti.in.viij.colum.verſic.ſecundum corollariū. de for. comp.eſt gloſſ.notabilis in cap.penult.ff.de appellat. quam ibi Abb.& Imol. & omnes Morderni ſequuntur : quæ voluit,ꝙ in terminis illius tex.ideo appellatio vnius,ex duobus correis, vna ſententia condemnatis, prodeſt alteri : quia appellatio fuit facta iure communi.Secus ſi ſpeciali, quia tali caſu diligentia vnius non prodeſt alteri.facit pro hac parte.l. Lucius.ff.de ſeruit.ruſt.prædio. & quod not.Io.Fab.§.quodcūque.inſtit.de iure naturali. Et iſta interpretatio mitior admittenda eſt in fauorē poſſeſsoris,cuius beneficio regula iſta introducta fuit,& etiam,vt litium ſit finis, ad quarum extinctionem regula iſta emanauit, vt patet in fine. Et talis interpretatio,per quam lites tollantur, conuenit reipub. vt in. l. ſi quis ingenuum.§.fina.ff.de cap.notat Bart.in.l.ambitioſa.in iiij.&.v.colū.ff.de decre.ab ord.fac.& Fely.in rubr.de treu. & pace.in.iij.col.cum concord.vt dixi in regula de annali.q. ij. Vnde quatenus prorogatio regulæ tenderet in eius fauorem,extendenda eſſet: ſed quatenus tendit in odiū debet reſtringi.Vnde meritò voluit Bald.in.l.ſi à te. C. de pact. inter emp.& ven.quòd prorogatio termini in odioſis,non reputatur eadem cū termino:ſecus in fauorabilibus, in quibus procedit.l.ſi manente.ff.de precar.

Prorogatio termini.

Suadetur iſta opinio ex alio motiuo,quia clarum eſt,quòd ex quo Petrus de la Penya compleuit triennium pacificè,epiſcopus per ſuam prorogationem potius videtur obtinuiſſe licentiam agendi, quam licentiam excludebat regula, os vnicuique claudens,quam quòd Papa viſus fuerit,triennium regulæ ad quadriennium prorogare.Patet,quia prorogationes epiſcopi,& dicti Franciſci, licet fuerint infra triennium conceſſæ,non tamen Papa voluit tempus prorogatū currere, niſi à fine triennij: quo caſu non dicitur propriè prorogatio, ſed quædam noua conceſsio,ſeu dilatio,vt dicit Bald.Fely. & alij Moder.in cap.de cauſis.de offi.deleg. Et per iſtam talē cōceſsionem,nihil aliud inducitur, niſi ꝙ aperitur os epiſcopo, quod per regulam clauſum erat. Vnde ſi egit, ſibi debet prodeſſe,cum ſit priuilegiū perſonale, nō autem.d. Frāciſco,qui non vtendo per annum, facultate ſibi conceſſa, viſus fuit renuntiare ſuo reſcripto,iuxta cap.plærunque de reſcript. Nec citatio epiſcopi poteſt illi prodeſſe : quia illa non interrupit

triennalem

triennalē poſſeſsionē,quæ iam pacificè præceſsit, ſed dat nouā facultatem agendi. Confirmatur ex iis quæ dicit Alex.in auth.iubemus in prin.C.de iudi.vbi ex illo tex.notat,ꝙ licet dilatio data vni poſset alteri prodeſſe,illud eſt verū, niſi alter noluerit vti dilatione,renūtiādo probationibus & allegationibus ſuis,quod factum videtur hic per.d Franciſcum Sapata,qui infrà tempus prorogatū nihil agendo,tacitè viſus fuit renuntiare defenſionibus ſuis. *Dilatio data vni poteſt alteri prodeſſe*

Tenendo tamen contrariā partē,videlicet,ꝙ.reg.iſta non obſtet.d.Franciſ.ad prędicta motiua reſpōderi poteſt. Primo, quia licet verum ſit,ꝙ interruptio, ſiue appellatio facta per vnum ex correis,iure ſpeciali non prodeſt aliis in caſibus,in quibus de iure communi aliàs prodeſſet. Hoc tamen non habet locum,quando illis,quibus prodeſſe poſſet, etiam iuuari poſſunt iure ſpeciali. Ita notabiliter limitat,& declarat Bal.in l.vnica.in.ij.col.C.ſi vnus ex plurib.appel. Et licet contrariū teneat ibi Saly.nihil allegās,tamē opi.Bal.ſequitur Benedict. de Peruſio in.d.c.pen.de appel.& ibi hoc tenet idem Bal.pro qua opi.facit optimè tex.allegat.per Bal.in.l.præſes.ff.de mino.Et iſta eſt communis opi.vt probat Angel.Areti.in.l.ſi qui expreſsim.§.quotiens.in.iiij.col.ff.de appel.Cū igitur in caſu præſentis.q.dictus Franciſc. Sapata habeat etiam ſpecialē progationē iſtius regulæ,ſicut.d.epiſcopus: ideo interruptio facta per epiſcopum vigore ſuæ prorogationis ſpecialis,proderit.d.Franciſco,habenti etiam prorogationem. Et pro iſta opinione faciunt ea quæ tradit Petr.de Anchar. in clemen.ſi appellationem.in fin.de appellat.vbi dicit in ſimili, quòd ſi appellans eſt non proſecutus appellationem ſuam infra biennium,ita quòd propter eius negligentiam deſerta fuit appellatio per lapſum fatalium,ſi appellatus,qui poſt dictum tempus fuit legitimè impeditus, poteſt agere, procedat ad vlteriora coram iudice appellationis: tali caſu appellans, qui iam fuit excluſus per lapſum fatalium,poterit admitti ad contradicendum,excipiendum,& proſequendum ius ſuum, ex perſona appellati,allegat text.in.l.petende.C.de temp.in integ. reſt. Vbi excluſus à termino admittitur beneficio aduerſarij: quod facere ex ſua perſona non poſſet,ad idem alleg.dictum Innocen.in capitulo.j.de confirmatione vtili vel inutili inducendo,vt ibi per eum. Et de plano procedunt,quando dictus *Excluſus à termino admittitur beneficio aduerſarii.*

Franciſcus

Frácifcus ſciuit interruptionem factam per epiſcopum infra tempus ſuæ prorogationis: quia tali caſu ſibi prodeſt, etiam ſi nihil ageret infra tempus ſuum prorogatum: quia viſus eſt cõfidere de diligentia, & remedio iuris procurato per epiſcopũ. Secus verò, ſi ſciret diligentiã epiſcopi, poſt tẽpus elapſum ſuæ prorogationis: quia tali caſu nõ prodeſſet ſibi talis interruptio, per ea quę dicit Bar. in. l. ſi cui expreſſum. in. iij. col. ff. de appel. ſequuntur cõmuniter Doct. in. d. c. penul. de appel. & ibi latius per Angel. de Caſtr. & in dubio ignorantia præſumitur, niſi probetur ſcientia, vulg. l. verius. ff. de probat. qualiter autem probetur ignorantia, in alia quæſtione dicetur.

Et pro iſta parte facit, quia negari non poteſt, ꝙ prorogationes conceſſæ dicto epiſcopo, & Franciſco, id faciebãt, ꝙ perinde illis ſuffragabantur, ac ſi infra triennium adhuc fuiſſent. Vnde triẽniũ regulę, virtute prorogationis, quo ad iſtos, effectũ eſt quadrienniũ. Et ideo, qua ratione citatio facta intra trienniũ inducit interruptionem poſſeſsionis, quo ad omnes: pari modo citatio facta in tempore prorogato, inducit interruptionem, quo ad omnes habentes prorogationem, cũ in effectu illud quadriennium reputetur triennium, ex quo talis prorogatio fuit facta, durante triennio.

Nec obſtat ꝙ in odioſis terminis prorogatus non eſt idẽ cum primo, iuxta dictum Bald. in. d. l. ſi à te. Quia hoc eſt verum, quando prorogatio fit à partibus: ſecus ſi à principe, qui poſſet in totum regulæ derogare: quo caſu terminus prorogatus non dicitur nouus, per ea quæ dicit Aret. in. l. ſi filius à patre. §. j. in. iij. notabili. ff. de liberis & poſth. qui dicit ꝙ actus alteratus per ſuperiorẽ, ſine facto hominis, etiã in odioſis nõ facit nouum hominem. Et hoc manifeſta ratione probatur, quia conſtat per citationem factam in tempore prorogato, quem deſinere eſſe pacificum poſſeſſorem. Sed interruptio pacificæ poſſeſsionis eſt naturalis, & illa prodeſt omnibus: ergo proderit dicto Franciſco. Et ita per iſta motiua, pro & contra, die. xvj. Martij. M. D. xxxviij. in dicta cauſ. Toletana, corã eodem, domini mei coauditores ſe diuiſerũt & vota fuerunt paria, quia quatuor tenuerunt primam opinionem, & alij quatuor ſecũdam. Cum prima tamen opinione inclinabat R. D. Ioan. Paulus qui proponebat cauſam: itaque fuerunt quinque pro illa opinione. Sed quia ex ſtylo nõ

ſolent

ſolent communiter numerari vota proponentiũ,neque etiam ipſi ſolent conſilium,niſi raró,proferre:ideo cauſa manſit in iſto puncto dubia,ſuper qua interim erit cogitandum, donec Rota aliter determinet.

QVAESTIO VIGECIMATERTIA.

Prorogatio ad annum.

QVAERO,ſi habens prorogationem iſtius regulæ ad annum,cui non competit efficax ius contra triennalẽ poſſeſſorem,cedat ius ſuum in alium habentẽ melius ius,qui tamẽ excluſus erat per regulam: vtrum poſsit iſte reſignatarius,etiam ſubrogatus ad ſtatum, in quo erat cedẽs vti beneficio prorogationis cedentis, vt poſsit agere contra triennalem poſſeſſorem,à quo primus fuerat excluſus?

SOLVTIO.Iſta quæſtio ventilatur modo,de menſe Ianuario M.D.xxxix.in Rota,in eadem cauſa Toletana Abbatię,de qua in proxima ſuperiori quęſtion.memini,coram eodem. R.D.Ioan.Paulo.Nam præſupponitur in facto,quòd dicta Abbatia fuerit per triennium pacificè poſſeſſa per Petrũ de la Penya.Ad quam Abbatiam competebat ius duobus,videlicet,domino epiſcopo Solis,& cuidam Petro Coque.Sed ius Petri Coque erat melius iure epiſcopi.Petrus tamen non poterat ſuo bono iure experiri,propter lapſum triennalis poſſeſsionis Petri de la Penya , à quo fuerat excluſus. Epiſcopus verò,licet bonum ius non foueret,ſicut Petrus,poterat tamẽ agere contra dictum triennalem poſſeſſorem, vigore prorogationis,quam obtinuerat ad regulam iſtam.Modo accidit, quòd dictus epiſcopus ceſsit omni iuri ſibi competenti in Petrum Coque,habentem ius bonum,ſed elidibile exceptione iſtius regulæ.Modo vult vti prorogatione epiſcopi ad effectum agendi contra poſſeſſorem.Dubitatur nunquid poſsit? Pro parte affirmatiua,videtur prima facie dicendum , quòd ſic:quia qua ratione epiſcopus vti poſſet iure Petri Coque,ſi ſibi cederetur contra triennalẽ poſſeſſorem, vigore ſuæ prorogationis,dato ꝙ Petrus contra poſſeſſorem agere non poſſet,eadem ratione & Petrus vti poterit facultate agendi epiſcopo competenti:cum correlatiuorum eadem ſit ratio.l.fi. ff.de acceptilat.cum ſimilib.Præſertim,quia cum Petrus Coque ſit in ius epiſcopi,& in eo ſtatu, in quo epiſcopus ſubrogatus erat: debet in omnibus naturã illius ſumere,iuxta vulg. capitul.eccleſia.vt lite pendent.cum ſimil. Accedit,quia cum

Correlatiuorũ ratio

per

per renunciationem conſolidatum ſit ius epiſcopi cum illo iure Petri,& effectum ſit vnum ius indiuiduum,virtus alteri⁹ iuris transfundi debet cũ qualitatibus ſuis in alium,iuxta tradita per Moder.in.c.j.in.iiij.col.de præſcrip.cum materia.l. ſi communem.ff.quemadmodum ſer.amit.& in ca. per tuas. de arbit.&.c.ſacris.de ſepult.facit.l.Stichum.§.additio.ff.de ſolut.&.l.Vranius.ff.de fideiuſſ.Bar.in.l.ſi is qui pro emptore.in.ij.q.principali.& ibi Moder.col.lxxxix.ff. de vſucap. Ex quo facilè fiet,ꝙ illud,quod quis ex perſona ſua conſequi non poterit,ex alterius perſona conſequatur, iuxta text. in cap.authoritate.de conceſſ.præbend.lib.vj.&.l.ij.§.fi.de hæred.vel act.vend.& ea quæ notant latè Moder. poſt Bal.in.l. ſi quis ex argentariis.§.j.ff.de eden. Et quia in dubio cauſa, quæ prodeſt debet attendi,quando eſt magis potens,& nõ illa quæ nocet,vt tradit Fely.in.c.fin.de excep.

Iuris alterius virt⁹.

Cauſa in dubio quæ debet attẽdi.

Iſtis tamen non obſtantibus contrarium tenuit Rota. xv. eiuſdem menſis Ianuarij.M.D.xxxix.iſtis rationibus. Primo, quia prorogatio eſt beneficium perſonale,acquiſitum,prouidentia dicti epiſcopi. Ea igitur quæ meritò perſonæ à principe impetrantur,in alium non transferuntur.l.j.§.ſi quis autẽ. de ſucceſ.edicto.facit text.in.§.ſed & quod principi.ibi:nã quod ob meritum indulſit alicui,&c.inſtitut.de iur.nat. ex quo text.& aliis ſuperius in.xiiij &.xx.quæſt.allegatis, limitatur illa vulgaris regula , quòd ſubrogatus ſapiat naturam ſubrogati,vt videlicet non habeat locum reſpectu qualitatis adhærentis perſonæ,vt limitat Alexan.in conſil.cvij.colum. iij.lib.iij.vt dixi in.d.q.

Meritò perſonæ quæ à prĩcipe impe. &c.

Sic etiam dicimus, ꝙ prorogatio facta in vna perſona,non transfertur ad aliam,vt expreſsè tenent nouiſsimi in.l.ſi ſe ſubiiciant.in.ij.col.ff.de iud.arg.l.ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus.ff.de verb.oblig.& in.l.ſi cum.Hermes.C.locat. Et ſecũdum iſtam iuſtificatur dictum Bal.in.l.ij.colum.j.verſ. ſed pone Papa.C.de ædil.action. Vbi voluit,ꝙ ſi Papa conceſsit vni,ꝙ poſsit emere aliquam rem,quæ alienari non poterat,ille non poteat alteri cõcedere illam facultatem , quia eſt perſonalis,& etiã dependet à principe:& ſi conceſſerit, res reuertitur ad primam naturam , vt videlicet alienari amplius non poſsit.faciunt ea quæ Bald.ſcribit in.l.cum multa. verſ.ex iis conclude.C.de bonis quæ liber. Ita in propoſito videtur dicẽdum

dum. Nam iſta facultas agendi vigore prorogationis, cõceſſa fuit à principe epiſcopo, per prorogationem: cũ aliàs epiſcopus experiri nõ poſſet lapſo triennio regulę. Quod igitur intuitu perſonæ ſuæ conceſſum eſt, in alium non tráſit, niſi princeps denuo concedat. Sicut videmus, ꝙ licet hæres coueniri poteſt, vbi defunctus poterat. l. hęres abſens. ff. de iud. vbi tamen diuerſa qualitas fuit in defuncto, quàm in hærede, illa qualitas in hæredem non tranſit: licet eadem perſona reputetur, vt notat Abb. in cap. quia gu. col. vltim. de iud. & ibi communiter Doct. vbi dicunt, ꝙ ſi clericus ſuccedat laico, licet laicus vbique conueniri poterat, non tamẽ hoc tranſiet in hęredem clericum, vbi latè per eos. *Hæres licet cõueniri poteſt, &c.*

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

QVAERO, an ſi reſignans per reſignationem perfectã ex cauſa permutationis, per triennium pacificè in poſſeſsione manſerit, exceptione iſtius regulæ, aduerſus tertium impetrantem, tueri ſe poſsit? *Reſignãs.*

SOLVTIO. Hæc quæſtio bis vel ter propoſita fuit in Rota, per. R. P. D. Petrum Vortium, epiſcopũ Aquen. in quadam cauſa Virdunen. canonicatus & præbendę. In qua poſt varias informationes Domini tandẽ. xxij. Iunij. M. D. xxxix. inclinarunt in partem negatiuam, videlicet, reſignantem poſſeſſorem triennalẽ tueri ſe non poſſe regula iſta. Et quanuis Domini omnes ita ſe ſenſerint, voluerunt tamen melius deliberare, propter grauitatem quæſtionis quotidie contingentis. Mihi tamen iſta opinio multum placet, quæ in primis viua ratione & authoritate iuris cõprobari poteſt. Nam notũ eſt apud omnes, regulam iſtam non tueri merum detentatorẽ ſine titulo ſaltem colorato. Et in hoc differt à regula de annali, quæ merum intruſum defendit ſine titulo. Sed ſic eſt, ꝙ renuntians, etiam ex cauſa permutationis, perdit titulum & poſſeſsionem, & manet in mera detẽtione beneficij, vt dicit deciſ. j. de rerum permut. in nouis. & . xvj. eod. tit. in antiquis. Ergo licet poſtea poſsideat per triennium, manet nudus detẽtator, & ſic non debet defendi regula.

Renũtiãs ex cauſa permutationis, quid perdere dicatur.

Et quòd talis renuntians ex cauſa permutationis remaneat omnino poſt renuntiationem ſine titulo, apparet manifeſtè: quia ſi permutatio non haberet effectũ, renuntiãs nõ poſſet redire ꝓpria authoritate ad ſuũ beneficiũ ſine noua collatione

tione ſuperioris,quia aliàs diceretur intruſus, vt ibi dicitur. Et tenent communiter Doct.in cap.cum venerabilis de except.vbi Moder.atteſtantur iſtam eſſe communem opinionẽ, quam latè defendit Barth. Socin.in conſil.cxlviij.in primis. Et reaſſumit D.Petrus Andreas,olim inſignis Rotæ auditor in repet.cap.j.in.xv.col.de rerum permut.lib.vj. Et ſunt de hoc penè infinitæ deciſiones Rotæ ſub titulo de rer.permut. in nouis,in antiquis,& in antiquioribus. Hinc eſt,quòd ſi talis renuntians ex cauſa permutationis,etiam vi expoliaretur, non poſſet agere interdicto vnde vi,nec cõditione ex canone reiteranda,vt dicit deciſ.ij.de rerum permut. in nouis. & deciſ.viij.eod.tit.in antiq. Sequitur Nicol.Milis in verbo, permutatio.cum aliis cõcord.quos idem Petrus Andreas ſcribit in.d.c.j in.xvj.col.quæ omnia iſta ratione fundãtur,quia ex quo permutans per renuntiationem ſuam perdidit titulũ & poſſeſsionem,nõ potuit beneficium ſine canonica inſtitutione,& ſic ſine titulo poſsidere. Et propterea expoliatus carens titulo non debet reſtitui iuxta communem & triuialem conſuetudinem Rotæ,fundatam in dicto Inno.in cap.in literis.de reſtit.ſpol. Et eſt deciſ. Rotæ.xx. de reſtitut. ſpoliat.in antiquis Nam oportet etiam ſpoliatum probare poſſeſsionẽ ſe habuiſſe ab illo,qui authoritatem habet inſtituendi. vt latè probat deciſ.v.eod.tit.in antiquis. Et hac de cauſa videm⁹, quòd poſsidens triennio beneficium prius alteri vnitum,non iuuatur exceptione iſtius regulæ,quia caret titulo, quòd per vnionem extinctum fuerat,& per conſequens, neque poſsideri poterat,quòd iam non erat in rerum natura,ſed erat cõfuſum cum alio beneficio,vt ſuperius in.viij.q.latius dixi. Ita hic dicendum videtur.

Expectatiua reuocata dat colorẽ tituli.

Nec obſtat,ꝙ expectatiua reuocata dat colorem tituli,ad effectum,vt ſpoliatus poſsit reſtitui,vt ſæpius tenuit meo tẽpore Rota,& dicam in alia quæſt.ergo pari modo debet dare coloremtitulus primus reſignanitis, licet ille fuerit per renuntiationem extĩctus. Quia reſpondetur,quòd termini ſunt diſpares. Nam quòd expectatiua reuocata det coloratum titulum,eſt in odium ſpoliantium,contra quos omnia iura clamant,& multa ſpecialia in eorum odium ſunt inducta: econtrà leges omnes oppreſsis ſubueniunt.c cum vniuerſorum.de rerum permuta. & hac de cauſa multum ſpoliatis fauent,quæ

ratio

ratio ceſſat in caſu noſtro, ex quo regula iſta eſt odioſa, & aliquando excluſiua boni, ſeu melioris iuris ipſius impetrantis. Et ideo odia reſtringi debent in caſu ſuo, & fauores ampliari, vt dicit regula iuris in.c.odia. Vel ſecũdo poteſt reſpõderi, ꝙ ideo in caſu noſtro titulus primus beneficij reſignati nõ eſt ſufficiẽs, quia illo ſe voluntariè, & ſpõte priuauit reſignans, quod ceſſat in expectatiua reuocata, quæ multotiens ignorantibus, expectantibus, & inuitis reuocantur, ſicut in ſimili videmus, quòd licet nuda detentatio defendat detentorẽ, quo ad regulã de annali, vbi tamen quis voluntariè à principio conſenſit priuationi beneficij, puta ob non ſolutionem penſionis, regula illa nõ tuetur illum detentorem, vt ibi, quia volenti, & à principio conſentienti non fit iniuria. *Detentatio defendit detentorem.*

Nec obſtat, quòd per lapſum triennij præſumitur retroceſsio, vt aliàs dicitur in alleg. Lapi.lxxxix. quia reſpondetur hoc non eſſe verum, niſi in ſucceſſore, non autem in ipſo reſignante, qui non poteſt allegare retroceſsionem, ex quo eſt certus de facto ſuo, & debet eam producere. quæ ratio non militat in ſucceſſore allegante retroceſsionem ſui prædeceſſoris poſſeſſoris triennalis, & ita loquitur & intelligitur per Rotam allegatio Lapi.

Et præſuppoſito, quòd lapſus triẽnij in ipſo reſignante præſumeret retroceſsionem, adhuc illa præſumptio non induceret titulum ſufficientem ad regulam duplici ratione. Prima: quia regula requirit, quòd quis poſsideat beneficiũ pacificè per triennium cum ticulo ſaltem colorato, ita quòd titulus debet præcedere poſſeſsionem triennalem, vt quis dicatur per triennium cum titulo colorato poſſediſſe, quia aliàs ſolum & nudum trienniũ non producit titulum. quo ad hoc igitur vt regula iſta poſſeſſorem iuuet, requirit ur quòd titulus poſſeſsionem præcedat tanquam fundamentum, non autem quòd ſequatur, quia tali modo poſſeſsio præcedens ſine titulo continuata, tanquam mera detentatio poſsidentem nõ iuuaret ad effectum iſtius regulæ. requiritur igitur quòd titulus præcedat tanquam neceſſarium antecedens, vt cum eo poſſeſsio triennalis continuetur, aliàs ſequeretur inconueniens, quòd idem triennium induceret duo ſpecialia, videlicet productionem tituli, & exceptionem regulæ, quod regulariter prohibetur, iuxta vulg.l.j.C.de dot.promiſſ. & eſt cõ- *Retroceſsionis præſumptio.*

tra longæuam Rotæ interpretationem cum verbis regulæ concordantem. Et licet Rota teneat ſufficere ad effectum iſtius regulæ, titulus præſumptus intelligitur de titulo reſultante ex poſſeſsione præambula. x. anno. Nam ſi aliquis ſine aliquo titulo viſibili poſsideret beneficiũ per decem annos, acquirit præſumptum titulum, iuxta not. in cap. illud. de præſcrip. tradit Petr. de Ancha. in conſil. cxvij. & Lapus allega. lxxxix. cum quo quidem præſumpto titulo ſi quis poſtea per triennium poſsideret, pacificè acquirit priuilegium regulæ, ſicut ſi haberet titulum realem & viſibilem, vt latius dicam inferius in alia. q. vbi erit hoc principaliter tractandum. Patet igitur ex prædictis, quòd iſta ſola poſſeſsio triennalis nõ eſt habilis ad producendum titulum habilem, ad effectum, vt acquiratur exceptio iſtius regulæ.

Titulus præſumptus.

Nec obſtat etiam, quòd execrabilis qui habet titulum infectũ à iure, tuetur iſta regula, vt eſt dictũ ſuperius. q. x. quia hoc ideo eſt, quia execrabilis retinet ex volũtate ſua ſuũ priſtinũ titulum, quo nunquam ſe ſponte priuauit ſicut renuntiãs. vnde licet titulus ſit nullus, retinet adhuc colorẽ donec declaretur nullus, iuxta diſpoſitionẽ. c. cũ ſecũdum. de hæred. lib. vj. Hinc eſt, quòd execrabilis non debet interim poſſeſsione ſua priuari, quia bene poſsidet, vt patet in cap. licet epiſcopus. de præbend. lib. vj. Vbi tamen per ſententiam declaratus eſſet, tunc quia execrabilitas tranſiret in notorium, & tunc de mera illius occupatione appareret, tali caſu execrabilis non tuetur iſta regula. Et idem quando execrabilis renuntiaret, & poſt renuntiationem maneret in poſſeſsione, quia iſta regula eum non iuuaret, vt dictum eſt in dicta quęſtione. x. tunc enim termini eſſent pares, vbi tamen prædicta ceſſante procedit deciſio facta in dicta. q. x. Ex quibus omnibus habes clarè dilucidatam hanc quæſtionem.

Execrabilis quãdo debeat poſſeſſiõe ſua priuari.

Sed circa præmiſſa conſiderandum eſt, quia prædictis obſtat deciſ. j. de renunt. in no. vbi probatur, quod renuntians manens in detentatione ſi expolietur debet reſtitui: ergo maniſeſtè apparet, quòd retinet titulum coloratum, quia ſi dictum titulum non haberet, non reſtitueretur, quia ſecundum ſtylũ Rotæ fundatum in dicto Innocen. in cap. literis. de reſtit. ſpol. & in pluribus aliis deciſionibus, nemo ſpoliatus in beneficialibus ſine titulo colorato reſtituitur. ſi igitur reſtitutio

Spoliatus in beneficialib.

tio tali detentori, etiam nondum annali conceditur, à fortiori triennali tribui debet.

Et detenta prima opinio limitatur illam procedere quando poſſeſſor triennalis aliũ titulum non habet, quàm illum quem renuntiauit. Secus verò ſi deinde poſt annum per reſignatarium in fauorem cuius ceſſerat in eundem reſignantem realiter & cum effectu retroceſsio facta fuiſſet. Nam ſi cum dicto retroceſsionis titulo poſſeſsionem triennalem continuaſſet & compleuiſſet, dato etiam quòd in dicta retroceſſione de fructibus in antea male perceptis mentionem non feciſſet, nihilominus talis poſſeſſor exceptione regulæ iuuaretur. Nam retroceſsio non faciens mentionem de fructibus malè perceptis fit nulla, & talis impetrans videtur reddi inhabilis, quo ad illud beneficium obtinendum, iuxta latè tradita per Felyn. in. c. poſtulaſti. in pen. & fin. col. & in. c. in noſtra. in. ij. correl. de reſcrip. nihilominus talis inhabilitas donec ſit per ſententiam detecta & declarata, non præſtat impedimentum quo ad iſtam regulã, ſicut de execrabili, & non promoto ſuperius in. x. q. diximus. Nam etiam illi indebitè capiunt fructus, & redduntur inhabiles ad beneficia, vt patet in extrauag. execrabilis: & tamen defenduntur exceptione iſtius regulæ, vt ibi latiſsimè dictum fuit, quia regula iſta duos tantum caſus inhabilitatis excipit, ergo in aliis remanebat firma: præſertim quia in caſu noſtro tiulus retroceſsionis eſt coloratus, quia eſt datus ab illo qui dare potuit, iuxta vulgatas doctrinas Doct. in ca. cum noſtris. de conceſ. præb. Et ita hodie. vij. Ianuarij. M.D.xl. concluſum fuit in Rota, in iſta eadem Virdunenſ. canonicatus, corã R.D.Io. Paulo. *Retroceſsio.*

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

QVAERO, an exceptio iſtius regulæ, quæ competebat poſſeſſori poſsit opponi per eundem poſt amiſſam poſſeſsionem per tres ſententias cum executorialibꝰ in iudicio reſtitutionis in integrum cum clauſula conſtito de bono iure?

SOLVTIO. Hodie. xxv. Iunij. M.D. xxxvij. propoſuit hoc dubium R.D. Ioan. Mohedanus in vna cauſa Leodien. Prepoſituræ, & maior pars inclinabat, quòd non, ex eo quia, prout aliàs fuerat concluſum per Dominos in vna Caurien. portionis, quam de anno M.D.xix. propoſuit domi. Guliel.

 Caſsiodo-

Caſsiodorus,vt ipſe idem meminit in ſuis collecta. Regula iſta eſt perſonalis,adeò quòd inhæret tantum oſsibus poſſeſſorum,nec eius priuilegium alteri,quàm poſſeſſori conceditur,vt indicant verba regulæ,ibi,necnõ impetrationes quaſlibet de beneficiis ſic poſſeſsis. & iterum ibi, pacificè poſſederint. Igitur alij quàm poſſeſſores de ea opponere non poſſunt,quia qualitas adiecta verbo, debet adeſſe tempore verbi.l.ex facto,cũ vulg.ff.de vulg.& pupil.&.l.Titius vbi Bar. ff.de teſtam.mil. Beneficium enim datum perſonæ non egreditur perſonam.l.quia tale.ff.ſolu.matrimo. c. priuilegium. de reg.iur.lib.vj.& quòd ius excipiendi perſonale perſonam non tranſgrediatur,eſt doctrina Bart.in.l.ſi tertius.§ ſi prius. col.fi.ff.de aqua plu.arcend. Et ita etiam adnotauit R.P.D. Iacob.Simonetta tũc auditor,& poſtea Cardinalis bene meritus,in quibuſdam ſuis memorialibus Rotæ. Et iſta à fortiori militant in caſu noſtro, quia eſt quid imputandum iſti reo modo reſtitutionem impetranti : quare tempore primæ ſententiæ quando ipſe poſsidebat, non oppoſuit exceptionem regulæ. ex quo igitur poſtea poſſeſsionem amiſit,ſibi imputet, neque obſtat, quòd illud ius exceptionis amiſſum videtur reintegrari beneficio reſtitutionis in integrum, quia dicebatur non eſſe verum ,ſed ſolum reſtituitur ad limen iuſtitiæ,vt audiatur,conſtito de bono iure , & illud ius de quo docere debet,intelligitur de iure,quod viuit & exiſtit de præſenti,quod in prima inſtantia non fuerat conſideratum, nec deductum: non autem de iure amiſſo in actis deducto,quod euanuit,& nullum eſt, quia illud non reſtituitur,propter rationem tex.in.c.quanuis.de reſcrip.libr.vj.

Ius excipiendi.

Crederem tamen,ſalua regula de non tollendo iure quæſito,quòd ſi Papa reſtitueret etiam ad ius amiſſum , quòd licet illud ius competens vigore iſtius regulæ ſit quædã exceptio: tamen in eo verificatur illa clauſula , conſtito de bono iure, quia ius competens per exceptionem dicitur bonum, vt declarat And.Sicul.in.c.Ioannes.in.xiij.col.de teſtam. & Decius in conſil.cij.in.j.col.vt dixi in.§.omnium.inſtitu.de act. vide tamen quod ſuperius quæſt.xj.&.xiij.dixi.

QVAESTIO VIGESIMA SEXTA.

QVAERO, quia iſta regula requirit titulum,vt patet ex illis verbis,ex apoſtolica vel ordinaria collatione.&c. an in-

an intelligatur de vero,& valido,an verò ſufficiat titulus coloratus,vel præſumptus? *Titulus validus, coloratus.*

SOLVTIO. Prima facie ex verbis regulæ potius colligitur,quòd hic verus & validus titulus requiratur, quàm vel coloratus,vel præſumptus. Quia verba regulæ in dubio debent intelligi verè & propriè,non autem fictè. hoc dicit Bar. in.l j.§.hoc interdictū.ff.de fonte.vbi interdictum de fonte in dubio intelligitur de vero & naturali, non autem de ficto, ex quo ibi Bart.infert, quòd ſtatutum prohibens mulieribus portare perlas,quod intelligatur de veris , nō de fictis. Sic & edictū de arboribus cōcidendis,intelligitur de veris & viuis, non autem de ſiccis & mortuis.l.iij.ff.arbor.furt.cæſ.quibus accedit,quod Moder.tradunt in authen.ſed nouo iure.C.de ſeru.fug.de illo,cui propter maleficiū debet abſcindi manus. Nam debet intelligi de vera,non autem de arida:quia arida manus,non eſt manus,ſicut homo mortuus nō eſt homo, ſed cadauer: & plura his ſimilia. Docto. communiter ſcribunt in l.iiij.§.condemnatum.ff.de re iudic.quæ conſulto omitto. *Interdictum.*

Quibus non obſtantibus contraria opi.eſt verior de iure & ſtylo.Et in primis , quod regula non requirat omnino titulum verum & validum,ſed titulum coloratum,vel præſumptum , apparet ex decreto concilij Baſilien. à quo ſecundum communem opinio. habuit originem iſta regula,in quo cōcilio expreſſe dicitur, quòd ſufficit , quòd poſſeſſor triennalis habeat titulum coloratum. Ergo regula iſta inſtinctè loquens , debet capere interpretationem à matrice , & à fonte.l.in teſtamento.ff.de condi.& dem.& in authen. ſi quis in aliquo.C.de eden.cum ibi not.Bal.in.l.fi.C.de fid.inſtru. & Bart.in.l.ſi librarius.ff.de regu.iur.Et hoc in ratione fundatur,quia ſi poſſeſſor triennalis haberet omnino titulum bonum & validum,nihil ſibi prodeſſet priuilegium iſtius regulæ, cum per titulum ſuum validum & verum conſultum ſibi fuiſſet contra omnes ſibi litem mouentes . Vt igitur triennalis poſſeſſio locum habeat , & aliquis operetur , eſt dicendum regulam contentari de ſolo titulo colorato , qui licet ex alio capite quàm ex defectu poteſtatis conferentis ſit inualidus , illa infirmitas ſanatur, & adiuuatur per triennalem poſſeſsionem , quæ ſufficit ad producendum exceptionem, & defendendum triennalem poſſeſſorem durante eius vita, *Regula indiſtinctè loquens.*

poſtea capiet beneficium, qui meliorem & validiorem titulũ habebit: ſufficit enim, quòd interim poſſeſſor cum titulo colorato non poſsit moleſtari, & ita ſeruat quotidie Rota ſine aliqua dubitatione. Quis autem ſit titulus coloratus, inferius dicemus in aliis quæſt. Sed quod dictum eſt de titulo colorato, idem voluit Rota habere locum in præſumpto, vt eſt in illo, qui poſſedit beneficium per decem annos. Nam licet nullum habeat titulum, ius tamen per lapſum .x. annorum præſumit titulum, vt patet in .l. ſi filius. C. de pet. hæred. & in .c. peruenit. de emp. & vend. Et not. Pet. de Anchar. conſil. cxvij. tradunt omnes in .c. illud. de præſump. cum ſimilibus de quibus per Moder. in tract. de elect. q. xv. & alios Moder. in tracta. præſcrip, in prima parte tertiæ partis. quæſt. x. poſt Alexãd. in conſil. ix. lib. iij. & Decium conſil. clij. & conſ. xxxvj. colũ. iij. cum ſexcentis concord. quæ Alexan. & alij congerunt in .l. j. C. qui admit. & in .l. ſi certis annis. C. de pact. Et iſte titulus præſumptus ſufficit ad effectũ iſtius regulæ, vt iudicauit Rota in vna Bononien. coram. d. Paulo Calo Capiſucco de mẽſe Martio M.D.xix. vt refert dominus Gulielmus hic.

Titulus an præſumatur per lapſum decem annorum.

Sed aduertendum eſt, quòd. d. Gulielm. hic non declarat, an ſolum decẽnium, quod inducit titulum præſumptum, inducat etiam priuilegium regulæ: quod videbatur dicendum, ex eo quia ſub decennio triennium quoque continetur, ſicut in maiori ſumma ineſt minor. Itaque decennio poſsidens beneficium ſine titulo poſsit defendi regula ex titulo præſumpto reſultanti ex illa decennali poſſeſsione: tamen contrarium eſt verum: quia ſolum decennium non operatur & titulum, & priuilegium regulæ, ne cõcurrant duo ſpecialia circa idẽ, contra .l. primam. cum vulg. C. de dotis promiſ. & quia regula iſta requirit titulum præambulum, qui creari nõ poteſt, niſi finito decennio, quo habito intrat dubium deciſionis, videlicet, an ille titulus præſumptus ſufficiat ad triennalem regulam: &, vt dixi, Rota concluſit, quòd ſic: itaque ſi poſt poſſeſsionem decennalem, id eſt, poſt aſſecutum titulum præſumptum, aliquis poſtea cum illo titulo præſumpto per alios tres annos pacificè poſsideat, proculdubio regula iſta defẽdetur: quia ille titulus præſumptus æquipollet vero titulo, vel ſaltem colorato, præſertim ad exceptionẽ producendam, prout hic: neque mirum, quòd in hoc iſta regula extendatur: quia cum ſit

Specialia duo circa idem non cõcurrũt.

ſit inducta in fauorem reorum poſſeſſorum,latè debuit interpretari,arg.l. Arrianus.ff.de act.&oblig.c.odia de reg.iur.lib. vj.alias rationes ſcribit.d. Guliel. in.d.loco, quas non tranſſcribo, cum eius recollectæ iam habeantur in formis, vbi videri poteſt.

Aduertendum tamen eſt ad vnum aliud, pro intelligentia materiæ,videlicet,quia videtur dicendum, ad præſumendum titulum præſumptum,ſufficere triennalem poſſeſsionem. Nã illud quod olim decennalis poſſeſsio inducebat, vt videlicet poſſeſſor non poſſet moleſtari,inducit hodie regula iſta,quæ attenta breui hominum vita, idem operari debet, ſicut de alleg.Lapi. lxxxix. quæ de decennio loquitur, videmus hodie ſeruari: quam Rota,propter eandem rationem,ad triennium reducit,vt.d.Gulielmus in quadam deciſione refert.Nec mirum: quia triennium dicitur longum tempus,vt probat text. in cap.plærunque.& ibi Andr.Sicul.num.5.de reſcript. Hinc eſt,quòd gloſſa in.l.vſuræ.C.de vſuris.illa verba ſacræ ſcripturæ,per tempus,& tempora,exponit pro triennio. Et ꝙ triennium ſit lõgum tẽpus,tenet Fely.in cap. licet Heli.de ſimon. Ergo idem operari debet triennium, quo ad producendũ titulum præſumptum,quod operatur decennium, vt etiam tenet expreſſe Frãciſcus de Ripa in repe.cap.ſæpe.de reſtit.ſpoliato.in.ij.col.ver.octauum commodum. & Gloſſator hic in v.col.latius conatur hoc probare.Et hoc videtur ſentire Ioã. de Ana.in dicto cap.licet Heli.ſi ſimo.inquantum vult,quòd ſicut poſsidens per decem annos,ſaltem debet per iuramentum probare titulum præſumptum: ita & poſsidens per triennium.Ex quo datur intelligi, ꝙ ex triẽnio præſumitur etiam titulus.Ex hoc etiam videtur ſentire Imol.in.c.ſecũdo. de in integ.reſtit.vbi vult,ꝙ ex poſſeſsione non momentanea præſumatur titulus.Et hoc vlterius ſuadetur:quia ratio quare decennium inducit titulum præſumptum,eſt tolerantia ordinarij,vt dicit Petrus de Anch.in conſil.cxvij. Sed iſta ratio militat in triennio. Ergo illud etiam præſumptum titulum inducere debet.pro quo facit tex.in cap.j.§.ſi quis de manſo.ſi de feud.inueſtit.controuer.fuer.

Triẽnium dicitur tẽpus longũ.

Per tẽpus, & tempora.

Decẽnium quare inducit titulum præſumptũ.

Sed breuiter prædictis non obſtantibus,contrarium tenendum eſt,videlicet,quòd ex poſſeſsione triennali,ſicuti ex decennali,præſumptus titulus non inducatur.Et ideo pro claro

intellectu prædictorum conſiderãdum eſt: quia, vt ſæpe diximus, & hoc clariſsimũ eſt, quòd regula iſta omnino aliquem titulum requirit, vt patet in ea ibi, ex apoſtolica, vel ordinaria collatione, & c. ita quòd ſola, & nuda poſſeſsio, ſine aliquo titulo præambulo, ſaltem colorato, nõ ſufficeret, vt patet in ea. Et ille titulus ante incœptum triennium requiritur: & licet titulus bonus non fuerit, nihil intereſt, dummodo ab eo datus fuerit, qui bonum titulum dare potuit. Nam regula iſta requirit, non ſolum habilitatem perſonæ recipientis titulum, vt quia non ſit merè laicus, vel Iudæus, aut fœmina ſimplex: ſed etiam ex parte perſonæ conferentis titulum habilitatem requirit. Licet igitur titulus. quacunque alia ratione, inualidus fuerit, dũmodo emanauerit ab eo, qui dare potuit, ſufficit ad regulam iſtam, vt inferius in alia quæſtione dicemus. Vbi ergo vna cum poſſeſsione triennali, dictus titulus non cõcurrit, poſſeſſor cenſetur intruſus, & regula talem poſſeſsorem non defendit. Et in hoc iſta regula differt à regula de annali, quæ talem intruſum ſine aliquo titulo iuuat: & ideo illa regula ſola detentione contenta eſt, ſecundum interpretationem Rotæ, vt ibi dixi. Concludo ergo, ꝙ ex ſola poſſeſsione triennali titulus præſumptus naſci non poteſt, cum ius non aſsiſtat, aſſiſtit tamen poſſeſsioni decennali, ex qua voluit titulum præſumptum oriri, vt in dictis iuribus ſuperius allegatis. & rationem ponit Decius in conſ. cxxj. in ſecunda colum. poſt Bald. in. l. ſiue poſsidetis. in. iiij. oppoſ. C. de probat. Qui quidẽ titulus eſt aptus, ſecuta poſſeſsione triennali, ad producendũ exceptionem iſtius regulæ.

Titulus præſumptus ex ſola poſ. triẽnali.

Sed conſidera vlterius, quòd ratio illa communis, quæ datur ad producẽdum titulum præſumptum ex poſſeſsione decem annorum, de qua per Petrum de Anch. in. d. conſ. cxvij. quæ fundatur in viſitatione epiſcopi, & præſumptione reſultãte ex cap. ordinarij. de offi. ord. lib. vj. nõ videtur generalis. Nam ex ea ſequitur à contrario ſenſu, ꝙ epiſcopo non viſitãte, fortè propter aliquod legitimum impedimentum, vel belli, vel captiuitatis vel etiam ex negligentia ſua: ꝙ talis poſſeſſio decennalis non induceret præſumptum titulum, quod eſt contra prædicta iura generaliter loquentia.

Præterea, ſi illa ratio eſſet vera, militaret etiam in poſſeſſore triennali, propter tolerantiã epiſcopi, viſitantis, qui præ-

ſumitur

ſumitur vidiſſe ſubditorum titulos, vt in d. cap. ordinarij. & tamen contrarium dicunt Doct. in dicta poſſeſsione triẽnali.

Et ideo pro reſolutione iſtius. q. conſiderãdi ſunt plures caſus. Primus eſt in profanis, & in iſtis ſola decennalis poſſeſſio cum patiẽtia alterius præſumit titulum. Ita procedit text. in. d. l. ſi filius. cum aliis allegatis ſuis limitationibus & ampliationibus, quas latè ponunt Iaſ. & Moder. repetentes. in. l. J. C. qui admit. & Moder. in. d. tract. præſcrip. cum ſimilibus. *Poſſeßio decennalis.*

Secundus caſus eſt in beneficialibus, & in iſtis ſecundũ cõmunes concluſiones requiruntur plura, quo ad hoc, vt decennalis poſſeſsio inducat titulum: primo requiritur patientia ſuperiorum. Et quòd illi ſoliti fuiſſent beneficiatos ſibi ſubditos viſitare, vt tenetur. Tertio ꝙ poſſeſsor iuſtificet ſuã poſſeſſionem ſaltem per iuramentum. Iſtam concluſionem, quæ fuit Petri de Ancha. in cap. pri. de regu. iur. libro ſexto ſequitur Fely. in dict. cap. illud in. iiij. colum. & in dict. cap. ſicut. in. xvj. colum. & latius in. d. c. licet. in. iiij. &. v. col. de ſimo. vbi ponit quinque concluſiones, cum limitationibus ſuis. Et iſto caſu tantum operatur iſta decennalis poſſeſsio ad repellendum aduerſarium, ſicut regula iſta ex titulo colorato. Meritò Domini voluerunt, ꝙ talis poſſeſsio induceret titulum præſumptum, declarando, vt ſuprà.

Tertius eſt caſus quando quis non poſſedit, niſi per triennium: & tali caſu requiritur, quòd poſſeſſor probet titulum bonum, vel coloratum, aliàs ex ſola poſſeſsione triennali non elicitur aliquis titulus præſumptus: quia ius non aſsiſtit, imò regula iſta reſiſtit, quæ requirit titulum.

Eſt tamen differentia in hoc, quia in poſſeſsione triennali cũ titulo non requiritur iuramentũ, ſicut in decennali, prout volebat Ioan. de Anan. Ratio eſt: quia vbi eſt titulus, non requiritur alia fides, vel probatio eius: quia poſſeſsio triennalis cum illo titulo ſufficit ad excludendum agentem ſine alio iuramẽto, & ita ſeruat Rota. Sed in decẽnali poſſeſſore, ex quo non eſt titulus, ſed præſumptio tituli, naſcens ex tempore, requiritur ſaltem iuramentum, quando petitur à viſitãte, quod iuſta ratione recuſare, & in ſine ſuſpicione nõ poſſet, vt bene in hoc aduertit Fely. in. d. cap. licet. *Poſſeßio triẽnalis.*

Alia enim eſt differentia inter poſſeſſorem triennalem & decennalem ratione iſtius regulæ: quia contra decennalem poteſt

poteſt probari contrarium, videlicet, quòd nullum titulũ habet, vt notant omnes præfati Doct. in dictis locis rationẽ ponentes, de qua per eos. Item poteſt probari de anteriori titulo ante decennium competens. In triennali verò idẽ eſſet dicendum in puncto iuris, vt Abb. & alij tradunt in dict. cap. licet. Sed ſecundum ſtylum hodiernum Rotæ contra triennalem non admittitur probatio anterioris tituli in contrarium: quia ſemper præſumuntur remedia per quæ triennalis poſſeſſio defendatur, vt in cauſa Conchen. Præſtimoniorum coram me, & deinde coram R. domino Marco Antonio fuit iudicatum, & in aliis pluribus cauſis, ponderando verba, nequeant moleſtari, quæ inducunt perpetuum ſilentium, vt inferius in alia quæſtione dicetur. Eſt bene verum, quòd ſi in aliquo loco regiſtrarentur tituli, fortè poſſet probari contrarium per oſtenſionẽ librorũ, vt dicit Fely. in. d. c. illud &c. ſicut. in. xvj. colum. & vt in ſimili dicit Bald. in. l. ij. C. de error. aduoc. de probatione ſententiæ quando non reperitur in libro vbi ſcribi ſolent, & tradunt Paul. de Caſt. & Moderni in. l. in illa. ff. de verbor. obligatio. Iaſon in. l. fina. §. licentia. C. de iure delib. & Felyn. in cap. j. de fide inſtrumen. cum concord. de quibus per Moder. repe. in authentic. habita. C. ne filius pro patre. Sed tempore meo nunquam vidi probari contrariũ. Imò, quod fortius eſt, licet ſecundum communem opinionem regula iſta non defendat poſſeſſorem, niſi tantum in poſſeſſorio: quia non dat titulum, vt dicit Gloſſator hic, & Felyn. in dicto capitulo, ſicut: tamen vt ex vſu videmus, hodie poſſeſſores triennales defenduntur in vtroque; quia nullus contra triennalem audiretur in petitorio circa validitatem tituli. Nã licet libri regiſtrorum oſtenderentur, in quibus tituli regiſtrari ſolent: nihilominus ſemper prǽſumeretur titulus alius, per quem triennalis defenderetur. Sed hoc non pono pro cõſtanti, licet quo ad allegat. Lapi. lxxxix. de titulo prædeceſſoris ſoleat hoc teneri, vt ſæpe vidi, præſertim in dicta cauſa Conchen. & in pluribus aliis. Et nouiſsimè in vna nullius Abbatiæ coram R. D. Paulo de hoc menſe Decembri M. D. xxxix. Tutius igitur eſt quo ad exceptionem iſtius regulæ, quòd iuſtificetur titulus, quo iuſtificato poſſumus hodie intrepidè tenere regulam iſtam, poſſeſſores in petitorio, & poſſeſſorio tueri niſi in ſpolio, vt ſuprà diximus in vndecima. q.

Tituli anterioris probatio.

Poſſeſſor nullus contra triennalem auditur.

&

& quod dictum eſt de petitorio,poſſet reſtringi ad facultatē agendi ipſius triennalis,& non alterius,& ita poſſunt prædicta concordari.

Redeundo igitur ad principalem quæſt. ſtat ex præmiſsis concluſio,ꝙ regula iſta non ſolum poſſeſſori cũ tit.colorato,ſed etiam cum præſumpto tribuit exceptionem.

Eſt tamen ſuper hoc vlterius aduertendum,ꝙ iſte præſumptus titulus,ita demum defendit poſſeſſorem quando allegatur in ſpecie,vt quia dico me habuiſſe beneficium ex collatione ordinarij,& poſſedi per decem annos. Nam tali caſu illa allegatio tituli in ſpecie,propter curſum longi temporis facit præſumere illum titulum interueniſſe pręſumptione iuris, licet in veritate nõ interuenerit. Nec teneo illã aliter iuſtificare,ſicut diximus in alleg. Lapi. Et in hoc fortior eſt illa decennalis poſſeſsio ſola ſine titulo,quàm triẽnalis cũ titulo colorato: quia cõtra illã nõ poteſt concludi de alio titulo, cum ſemper poteſt ad defendendum poſſeſſorem argui alius,& alius titulus præſumptus,& ſic titulus inuiſibilis qui reprobari non poſſet,ex oſtẽſione aliquorum librorum. Non ſic in poſſeſsione triennali,quæ requirit certitudinem alicuius tituli viſibilis,& palpabilis,quo mediante poſsideat,& ille titulus poteſt conuinci falſus per oſtenſionem librorum regiſtri,vt dicebat Felyn. & Doct. in locis ſuperius allegatis. & ideo triennalis poſſeſſor quando cõuenitur,oportet quòd realiter producat in actis titulum quem allegat,ſiue bonum, ſiue coloratum. Aliàs ſi non produceret,regula iſta non tueretur poſſeſſorem: quia extra illum titulum,ſola triennalis, & nuda poſſeſsio,non inducit aliquod adminiculum defenſionis,niſi iuncta cum titulo,niſi,vt dixi,eſſet poſſeſsio decẽnalis, quę pręſumptionem tituli inducit,& coniuncta cum poſſeſsione triennali,operatur exceptionem regulæ. Itaque quo ad hoc, vt nullum habens titulum verum,adiuuetur pręſumpto,ad effectum iſtius regulę requiritur,quòd poſsideat per tredecim annos pacificè,decem primi,ad producendum prædictũ titulum præſumptũ: & tres alij ad acquirendũ exceptionẽ iſtius regulæ. Et talis poſſeſsio triennalis,iuncta cũ poſſeſsione decennali præambula,dat ſpiritũ vitæ illi poſſeſsioni decennali,vt aliquid operetur: quæ ſola non eſſet apta producere titulũ aliquem de per ſe,vt dicit Bar. in. l. cum de in rem verſo. ff. de

Poſſeßio decẽnalis.

Titulũ verũ non habere.

de vſucap.ſequitur Fely.in.c.cum Bertoldus.in.xij.& ſequẽti col.de re iudic.. & notabiliter probat Alex.in cõſil.cxxiij. ſuper primo.& in.j.&.ij.col.lib.iiij.

Et vltra hoc requiritur vnum aliud,quòd quando in iudicio per talem poſſeſſorem tredecim annorum , excipitur de iſta regula:quòd probet ſe per decennium,ante triennium,ab iſta regula requiſitum,ſe poſſediſſe,al·às non ſufficeret. Dein de facta probatione dicti temporis,quòd allegetur titulus: ſicut dicimus de notorio,quod ſolum de per ſe , non releuat ab onere probandi,niſi allegaretur,ex qua allegatione facilè iudex inſtrui poteſt de notorio iam manifeſto,vt in cle.appellanti.de appell.Sic eſt in decennali poſſeſsione,quæ in primis requirit probationem:deinde requiritur,quòd ex ea allegetur in iudicio titulus,quẽ poſſeſſor non cogitur aliter probare,nec viſibiliter oſtendere:quia ex poſſeſsione decem annorum probata reſultat,& præſumitur titulus , qui cum poſſeſsione triennali pacifica , poſtea ſequenti in iudicio probata,defendet poſſeſſorem,& in iſta poſſeſsione tota illa allegatio Lapi fundatur.

Notoriũ.

Eſt igitur,vt breuiter concludamus , iſta differentia, inter titulum præſumptum,reſultans ex dicta poſſeſsione.x.annorum,& coloratum titulum,ab iſta requiſitum:videlicet,quòd poſſeſſori decennali, poſt probatam ſuam poſſeſsionem, ſufficit titulum,quem maluerit,ſolum allegare, & in iudicio deducere:quia non cogitur illum aliter probare,quia præſumitur,& propterea præſumptus dicitur. Sed triennali poſſeſſori nõ ſufficit ſola allegatio tituli colorati,ſed requiritur eius probatio & productio.Et adhuc talis probatio colorati tituli triennalem non iuuat,niſi in poſſeſſorio tantum,& non in petitorio,vt tradit Abb.in cap.cõtingit.de dolo,& contum. Et ideo ſi triennalis poſſeſſor ageret ad canonizandum titulum,fauor iſtius regulæ illum non iuuaret,quæ ſolũ poſſeſſores reos defendit excipientes,nõ agentes.Nam ad effectũ canonizationis tituli,requiritur titulus verus,non coloratus,& ꝙ ille bene iuſtificatur,vt not. Imol.& alij in cap.ex inſinuatione.per illum tex.de procurat.& in cap.j.de confirm.vti.& text.in.l.matrem.C.de probat.Et quando titulus verus eſt & iuſtificatus,non indiget actor priuilegio iſtius regulæ : quia titulus ſuus bonus illi priuilegium pariter & victoriã tribuit: &

Titulus præſũptus

Titulus, vt canonizetur, quid requiritur.

& hoc caſu ceſſant rationes finales regulæ.

Poſtremo, ne aliquid remaneat intactum, prædictis obſtat vnum, videlicet, ꝙ videtur fruſtratorium tractare de titulo præſumpto ad effectum iſtius regulæ: ex eo, quia ſine auxilio iſtius regulę, ſola poſſeſsio decennalis ſufficit ad tuendũ poſſeſſorem cum titulo ſuo præſumpto, vt tradit Pet. de Anchar. conſil. cxvij. cum vulg. Reſpondetur quòd licet ſola decennalis poſſeſsio defendere poſſeſſorem poſſet: nunquam tamen multiplicatio fauoris, ac priuilegij circa idem, poteſt dici fruſtratoria: imò illa reiteratio, ſiue geminatio, operatur plures effectus, quos ſolent ſtatuta continentia idem quod ius commune producere. De quibus per Alexand. & alios in. l. j. ff. ad leg. Falcid. & in cap. j. de conſtit. libr. vj. vbi latiſsmè dixi, ſuper gl. in verb. facti. Quanto magis, quòd ceſſante priuilegio iſtius regulæ, decennalis poſſeſsio nunquam actori imponit ſilentium, vt facit iſta regula. Et ideo actor contra decennalem, de meliori, anteriori, & validiori titulo contenderet, & admitteretur ad probationes ſuas. Quod regula iſta, fauore poſſeſſorum, prohibet ſilentium imponens, & impetrationes quaslibet ſuſpendens, ac lites antiquas ſuper hoc motas extinguens, ac infinitas alias vtilitates inducens, quæ à iure decennali poſſeſſori, non tribuuntur vt clarius ex diſcurſu iſtius apparatus apparebit.

QVAESTIO VIGECIMASEPTIMA.

QVAERO, quia dictum fuit, ꝙ regula iſta requirit ſaltem coloratum titulum, quis dicatur coloratus titulus? *Coloratus titulus.*

SOLVTIO. Abb. poſt Cald. Anto. & Imol. in. c. cum noſtris. col. fin. de conceſſ. præbend. ponit duas regulas, ad cognoſcendum titulum coloratum. Prima eſt, quia vbicũque defectus non eſt in conferente, nec inducitur priuatio à iure, vel ab homine, talis poſſeſsio eſt colorata, vt eſt ibi text. Secunda regula eſt, vbicunque conferens non habet poteſtatem conferendi, vt puta laicus, vel alienus epiſcopus, qui conferendo faciunt contra ius, vt in cap. illud. de iurepatr. & in cap. illa. vbi not. d. Anto. ne ſed. vacan. Tali caſu, titulus datus ab iſtis non eſt coloratus: quia titulus datus ab eo, qui non habet poteſtatem alienandi, habetur pro non titulo, & ſic nõ eſt coloratus. l. Sulpitius. ff. de dona. int. vir. & vxor. ſicut etiã, & illorum, qui ſunt ipſo iure priuati à iure, vel ab homine, vt

in cap.licet epiſcopus.& ibi Gemin.de præbend.libro ſexto. ita concludit ibi Abb.licet corruptè,qui communiter approbatur.Et iſtius ſecundæ regulæ rationem ponit idem Abb.in ca.ij.in.iij.notabili.de reſtit.in integr. Quia ille,qui habet à laico,vel ab eo,qui non habet conferendi facultatem,dicitur intruſus,& intruſus non debet habere coloratum titulum, vt latè proſequitur Fel.in capitulo. in noſtra.in.ij.&.xxxvj.col. rel.de reſcript.& ſequuntur latius Modern.in tract. beneficij.in.iij.parte quæſt.vndecima.Et per conſequens,tales non defendentur ab iſta regula.

Intruſus quis dicatur.

Tamē aduertendum eſt diligenter,circa intellectum iſtius regulæ:quia non omnis,qui non habet titulum coloratum, excluditur à priuilegio iſtius regulæ.Nam dupliciter poteſt conſiderari coloratus titulus.Primo modo, quo ad effectum iſtius regulæ.Secundo modo quo ad effectus iuris communis. Quo ad effectum iſtius regulę,pone iſtam concluſionem pro firma:quod omnis ille dicitur habere titulum coloratū, qui non excluditur in regula.Itaque ſoli illi diſcolorati tituli habere dicuntur,qui in regula iſta excipiuntur.Et licet quo ad effectus iuris communis,multi cēſeantur non habere titulum coloratum,& per conſequens excludantur à beneficio iuris communis,non tamen excluduntur ab auxilio iſtius regulæ:quæ cum tantum duos caſus excipiat, firmat regulam in nō exceptuatis,vt ſuperius in multis caſibus. viſum fuit,& inferius in pluribus aliis quæſtionibus dicetur. Dicta igitur Abb.& aliorum in.d.c.cum in noſtris,& in aliis locis. in quātum volunt illum non habere titulum coloratum, qui habet ab eo,qui de iure communi eſt inhabilis,ſeu incapax,vel priuatus,& ideo dare non poteſt,procedit quo ad effectum iuris cōmunis: ſed quo ad effectum regulæ,requiritur ꝙ ille ſit inhabilis,ſecundum prohibitionem regulæ.

Ex quibus infertur,ꝙ habens etiam collationem beneficij vacantis in curia ab ordinario,dicitur habere titulum non coloratum,propter decretum.cap.ij.de præbend. libr.vj.approbatum hîc in regula.Nam ſi talis titulus in iſta regula exciperetur,diceretur,quo ad eius exceptionem acquirendam, coloratus.Sicut dicimus in collatione beneficij litigioſi,quæ licet non ſit colorata , quo ad effectus iuris communis,propter cap.ij.vt lit.pend.libr.vj.& ea quæ dicit Cald. in conſil. xiij.de

Collatio beneficii litigioſi,

xiij.de verb.ſig.Et Rota in no.de reſtit.ſpol.deciſ iij.& deciſ.iiij.eod.tit.in antiquiori.quæ voluit huiuſmodi titulum habētem eſſe intruſum,taliter,quòd ſi ſpoliaretur,reſtitui nō deberet.Nihilominus quo ad iſtam regulam illud non procederet , vt inferius in alia queſtione dicetur. Prædictæ igitur deciſiones de iure communi,locum habebunt,ſecundū quod plures alij ſunt caſus,in quibus quis diſcoloratum titulum habere dicitur:qui nō reputantur tales,quo ad regulam iſtam. Ex quibus vltra prædictos ,aliquos exempli gratia enarrare ſufficiet.

Primus eſt in eo,qui habet primum curatum, & recipit ſecundum:quia dicitur in primo habere titulum non coloratū, propter decretum cap.de multa . & extrauag.execrabilis.de quo dixi ſuperius quæſt.x.

Secundus caſus eſt in eo,qui recipit epiſcopatum,& dimittit labi tempora de conſecrando,iuxta cap.cum in cunctis.de elect.quia talis poteſt dici intruſus,& non habere titulum coloratum,vt not.Hoſtien.& Henric.in cap.niſi de renuntiat. & Ioannes Franc. Pauin.in tract.de offic.& poteſt.cap.ſede vacant.in verbo,vacare.

Tertius caſus,in collatione facta à vicario generali , quæ non eſt colorata,cum non habet poteſtatem conferendi.cap. fin.de officio vicarij.in ſexto.tenet Lapus in capit. ſi tibi abſenti.de præb.libr.vj.Et hoc niſi fuerit adiuuata aliquo,licet modico adminiculo,vt videlicet iuramento ipſius vicarij,aſſerentis poteſtatem habuiſſe, vel dictū vnius teſtis,vt dicit Egid.deciſ.l..Et ita hodie.xix.Decē.M.D.xxxix.in vna Calaguritan.parochialis de Gamiz,corā.R.D.Marco Ant.Marſcotto Rota tenuit:vbi pro colorato titulo habuit vnionē factā per vicarium epiſcopi,de cuius facultate nō conſtabat,attento quòd vnus teſtis de viſu depoſuit vidiſſe dictum vicarium vnire,& vniones eius habuiſſe effectum.

Quartus caſus eſt in collatione facta ab ordinario,cui erat ab executore inhibitum,propter decretum literarum,de quo per gl.in cap.ſi ſoli.de conceſſ.præbend.lib.vj.quia talis non dicitur habere titulum coloratum,vt tenet Gaſpar de Peruſio in tract. Reſeruat.

Poſſeſſio diſcolorata.

Sic etiam,& quinto poſſeſsio dicetur diſcolorata, quando habens titulum ingreditur poſſeſsionem beneficij,præter ſuperioris

perioris authoritatem, vt not Innoc. in cap. bonæ. ij. de poſt. prælat. & in capitulo, literis de reſtit. ſpoliat. etiam ſi talis cũ titulo habeat executorialis canonizatorias tituli, vt tenet ſtylus Rotæ, de quo meminit Felyn. in capit. ad probandum. in quarta column. de re iud. Nam licet de iure poſsit quis propria authoritate, cum executorialibus capere poſſeſsionem, vt verba executorialium apertè concedunt: tamen ſtylus Rotæ ſe habet in contrarium, vt dicit Bellamera in cõſi. decimo in quinto dubio. & refert Ioannes Franciſ. Ripa doctiſsimus Moder. in repet. capitulo, ſæpe. num. 65. de reſtit. ſpolia. & declarat melius Fely in. d. cap. ad probandum. vt latius dixi ſuprà in compendio ſignaturę.

Cum executorialibus capere poſſeſſionem.

Et idem dictum fuit in Rota in eo, qui per reſignationem cauſam habuit ab illo, cui beneficium ſub conditione reſignatum fuerat, ſi infra ſex menſes mandatum ad conſentiẽdum praduceret. Nam voluit in vna Corduben. coram Domino Simonetta tertia Iulij. M.D.xxxi. talem non habere titulum coloratum. Et in ſumma, omnis ille, qui habet collationem ab eo, qui prohibetur ipſo facto à iure, vel ab homine, dicitur non habere titulum coloratum: quia tales ſunt intruſi. Et quot modis poſsidentes dicantur intruſi, ponit Felyn. in cap. veniens. de accuſ. in ſecundo notabili. Et reaſſumunt Moder. in tract. elect. quæſt. xvij.

Et iſta omnia, vt dixi, de plano procedunt, loquendo de iure communi. Sed quo ad effectum iſtius regulæ aliter eſt dicendum, videlicet, quòd omnis ille dicitur habere coloratum titulum, qui nõ eſt exceptus in regula, etiam ſi haberet collationem ab eo, qui prohibetur cõferre à iure, vel ab homine. duo igitur caſus hic in reg. excipiuntur, videlicet, ille qui habet titulum per ſimoniam, vel de beneficio reſeruato, reſeruatione in corpore iuris clauſa: quia iſti duo caſus excepti in regula, firmant regulam in contrarium, in caſibus nõ exceptuatis, vulg. l. nam quod liquidè. ff. de penuleg. Et ita iudicauit Rota in quãpluribus cauſis, de quibus in ſequẽtibus quæſtionibus mentionem faciam.

Et iſta quæ dicta fuerunt. ꝙ titulus dicitur coloratus, quãdo emanauit ab eo qui diſponendi poteſtatem habet. Limitantur nõ habere locum, quando ille titulus datus ab eo, qui potuit dare eſſe cõtra formã datã: nam tali caſu nõ diceretur coloratus.

Titulus coloratus.

coloratus.ita notabiliter dicit Anto.de But.in.c.de literis.in fi.de conceſſ.præbend. Per cuius dictum Rota in vna Vicẽtina parochialis de Longares coram me de menſe Februario M.D.xl.tenuit,quòd Hieronymus de Nigris cui Ambroſius de Oria reſignauerat dictam parochialem reſeruata penſione.50.duc.libera & exẽpta non dicatur habuiſſe titulum coloratum ad effectũ,vt defendi poſſet hac regula,ex quo procurator dicti Hieronymi à principio non conſenſit dictæ pẽſioni cum dicta clauſula, libera & exempta. Nam attento, ꝙ in ſupplicatione dictæ penſionis fuerat appoſita dicta clauſula libera & exempta,& Papa ita cũ illa forma renuntiationẽ admiſerat,& Ambroſius iuxta formam dictæ ſupplicationis cõſenſerat.ſi Hieroy.illam formã nõ formauit, dato quòd à Papa prouiſus fuerit,& ſic ab illo qui poteſtatem conferendi habuit:nihilominus Rota iudicauit illum non habuiſſe titulum coloratũ ad effectum,vt cum illo triennio poſtea poſsidens iſta regula iuuaretur per dictum Ant.de But. vbi ſuprà. Et ita ego iudicaui Ambroſ. reſtituendam eſſe parochialem propter modũ non ſeruatum non obſtante iſta regula.

Et quia illud dictum de caſibus exceptis ſeruiet nobis in multis quæſtionibus ſuper hac regula diſcutiendis,de quibus latiſsimè fiet mentio,propterea non amplius inſiſto.

QVAESTIO VIGESIMAOCTAVA. *Electus à capitulo.*

QVAERO, an electus à capitulo,& confirmatus ab epiſcopo excommunicato,& publicato dicatur habere coloratum titulum?

SOLVTIO. Tempore Iulij.II.fuit ventilatum hoc dubium in Rota. Et tamen non habeo quid fuerit deciſum, & quòd non habuerit titulum coloratũ conſuluit tunc Octauianus de Ceſſa aduocatus apprimè doctus, vt ipſe refert libro vij.informationum ſuarũ. Mouetur per fundamenta illa vulgaria de quibus iam dictum eſt in præcedentibus quæſtionibus,videlicet,quòd ex quo talis epiſcopus prohibetur à iure propter eius inhabilitatem, vt in cap. quia propter. de conceſſ. præbend. cum vulg. eius confirmatio non dat colorem poſsidendi:præſertim,quia quando defectus cauſatur ex perſona agente,talis defectus non cenſetur excluſus à regula generaliter loquente.arg.gloſ.in clem.j.de ſeq.poſſ.& fruct.& ea,quæ not.Bal.in.l.ſi quis filio.§.ſi quis.ff. de iniuſt.rup. Et *Defectus quãdocauſatur ex perſona agente.*

Dd quod

Exceptio detegẽs inhabilitatem.

quod voluit. d. Anto.in cap.licet. de elect. videlicet, quòd exceptio detegens inhabilitatem agentis, nunquam cenſetur excluſa:& in hoc genere multum inſiſtit dictus aduocatus, vt ibi per eum, quæ ex eo, quia eius dicta non multum aſtringunt,omitto.

Addit etiã,ꝙ regula iſta eſt exorbitans à iure inducẽs præſcriptionẽ in beneficiis,ſine bono & vero titulo: ergo debet ſtrictius interpretari quatenus quis minus dãnũ patiatur, ꝙ fiet ſi actor à bono iure impetrationis ſuæ non excludatur.

Confirmatio.

Ego etiam pro iſta parte addo,dictum Ant.in ca.literas.de conceſſ.præb.vbi vult,quòd cõfirmatio facta ab eo,qui originaliter poterat confirmare,ſed eſt impeditus, non præſtat colorem poſsidendi:& ſi taliter confirmatus ingerit ſe adminiſtrationi,incurrit pœnam.c.auaritiæ.de elect.libr.vj. not. glo.in.c. ſi.eo.titu.Et hoc idem tenet ibi Ioan.de Imol. per ea quæ habentur in.c.licet.&.c.ſi.de ſup.neg.præla.facit ca. illa.ne ſede vac.Et ratio iſtorum poteſt eſſe: quia habens beneficiũ à ſuperiore interdicto vel priuato, dicitur intruſus,vt in.c.tanta.de exceſſ.prælat.not.Doct.in.c.cum ſatis.de offi. archidiac.Hoſti.in cap.in literis.de reſt.ſpol.

Titulus coloratus.

Tamen prædictis nõ obſtãt.veritas ſe habet in contrariũ, videlicet,quòd electus,& confirmatus à ſuſpenſis vel excommunicatis,licet de iure cõmuni titulum coloratum non dicatur habere,& per conſequens non admittetur ad ea, quæ de iure communi electo & confirmato ritè & rectè conceduntur.Tamen quo ad effectum iſtius regulæ omnis ille dicitur habere titulum coloratum, qui habet ab eo, qui originaliter poteſt conferre,eligere,& confirmare, licet ex accidenti ſint impediti.Ratio iſtius concluſionis eſt:quia iſta regula tantũ excipit duos caſus in quibus vult titulum non haberi pro colorato,vt in ſimoniaco, & in prouiſo de beneficio reſeruato: Ergo exceptis iſtis duobus caſibus in aliis regula manebit in contrarium firma.vulg.l.nam quòd liquidè.&.§.vt autem.in authent.de non alie.col.j. Et ita Rota per iſtam rationẽ de menſe Octobri.M.D.xix.in vna monaſterien.beneficiorum coram domi.Barth.de Spina iudicauit,quæ voluit per collationem factam ab ordinario de prima dignitate in collegiata,quæ per regulam.iij.ſuprà eodẽ, reſeruata eſt cum decreto, & quæ fuit de antiquioribus reſeruationibus curiæ per

Ioan.

Ioan.22.introductis,vt colligitur ex dictis Feder.de Senis in conſil.cxij.incip.amice chariſsime.tribuere titulum coloratum ad effectũ prærogatiuæ iſtius regulæ. Et iſta deciſio cũ eius ratione adeò eſt magni momenti,quòd per eam faces ardentes omnibus cõmunibus opi.imponuntur,vt ex prædictis & infrà dicendis apparebit.Nam ex iſta deciſione primo infertur,quòd caſus quæſtionis noſtræ non habet dubium.

Collatio facta per ord. de beneſi. litigioſo.

Infertur etiam,quòd collatio facta per ordinarium de beneficio ligioſo contra cap.ij.vt lit.pen.lib.vj.quòd habet decretum titulum,& poſſeſsionem irritans,tribuit titulum coloratum poſſeſſori triennali.

Infertur & tertio,quòd ordinarius conferens beneficium contra inhibitionem executoris, & contra omnia decreta regularum,tribuit titulum coloratum, & ſecundum hoc decreta illa, & geminatæ prohibitiones concordatorum Germaniæ nihil operabuntur.

Prouiſio facta per ordinarium.

Infertur & quarto, quòd attenta eadem ratione prouiſio facta per ordinarium in menſibus expectantium tribuet titulum coloratũ,& econtra acceptatio & prouiſio facta in mẽſibus ordinariorum tribuet eũdem colorem,cum tamen Rota iudicauerit tales prouiſiones nihil valere propter decreta irritantia poſita in alternatiuis epiſcoporum & expectatiuarum,vt refert Fely.in.c.cum ex officij. in pen. & fin.col.de reſcrip.&. d.Pet.Andr.auditor in tracta.leg.lib.iij.quæſt.iij. vbi plus dicit Rotam tempore ſuo iudicaſſe, non valere prouiſionem legati de latere de beneficis vacantibus in menſibus ordinarij, etiam ſi poſtea ordinarius non conferret, per plures rationes,quas ibi adducit,quas breuitatis cauſa omitto.Et hoc idem tempore Sixti iudicatum fuiſſe in vna Auinionen.præbend.ſancti Agricolæ,refert quidam Ludouicus Interamne,illorum temporum aduocatus in quibuſdam ſuis annotationibus. Quod procedit etiam ſi Papa faceret gratiã in forma capituli mandatum,prout in vna Narbonenſ. præbend.coram.d.Ioan.Franc. tunc auditore fuiſſe diſputando dictum refert Ioan.de Narnia quõdam eximius, & antiquus aduocatus in quibuſdam allegationib.ſuis.

Prouiſio legati.

Prouiſio ordinarij facta de beneficio.

Infertur & quinto, quòd prouiſio ordinarij facta de beneficio vacante,cuius regreſſus pertinebat ad alium, det titulum coloratum,non obſtantib. quòd regreſſus habeat de-

cretum ſpeciale appoſitum illi certo beneficio, quod qualiter procedat, poſtea in alia quæſt. dicetur.

Alia penè infinita inferri poſſent ex concluſione ſuperius facta, quæ contra communes iuris regulas videntur inducta, quibus omnibus reſpondetur quòd Papa, qui dominus abſolutus eſt beneficiorum, vt in capitulo ſecundo. de præbend. libr. vj. & clem. j. vt lit. penden. Et not. Docto. in cap. quæ in eccleſiarum. de conſt. poteſt in tali materia contra omnes iuris communes regulas nouiter inducere & ſtatuere, vt patet exemplo, quia videmus, quod de iure communi nemo cogi debet ad concordiam, vt in. §. fi. in authen. vt litig. iurent. Et not. Bart. in. l. congruit. ff. de officio præſid. & tamen hoc nõ procedit in papa, in materia beneficiali, in qua habet pleniſſimam poteſtatem, vt dicit Abba. in cap. cum pridem. in vltimo notabili. de pact. ſequitur latè Fely. in rubrica de treu. & pace. in. ij. colum. Et eodem modo poteſt reuocare conceſſionem factam, & tamen Papa hoc facere poteſt, vt in capitulo, nouit. & ibi not. Abb. de iudic. Sic etiam præſcriptio cũ mala fide non procedit, & tamen Papa poteſt contrarium ſtatuere, vt patet in cap. j. de præſcript. prout etiam apparet in publiciana, quæ cum mala fide competit de iure canonico, vt dixi in. §. ſed iſte. inſtit. de act. vbi alia exempla ſcripſi. Ergo eodem modo Papa poteſt facere in terminis iſtius regulæ quòd omnis titulus in beneficialibus ſit coloratus, niſi in certis caſibus, prout hic, quod factum videtur ex cauſa legitima, videlicet, propter negligentiam non petentis ius ſuum infra triennium, ne beneficia ſub incerto titulo poſsideãtur. Nec mirum, quia etiam de iure communi in quam plurimis iuris articulis, negligentia grauioribus, ac magis acerbis pœnis punitur, quàm hic. Ex quibus quædam exempla per viam compendij enarrabo, quæ manifeſtam lucem dabunt omnibus iuribus de negligentia loquentibus. Simul etiam alia quædam diligentiæ commoda ſubnectam, ne vigilantes debita laude ac honore fraudentur.

INCIPIT EPILOGVS PERQVAM BREVIS CASVVM NEGLIGENTIAE.

IN primis

IN primis igitur illud grauiſsimum negligẽtiæ incõmodũ notum eſt, quòd propter negligentiam non petentium res ſuas mobiles, vſucapio triennalis introducta fuit, quæ non ſolum aliquem poſſeſsione temporali, vt hic, ſed etiã dominũ verum, ſuo iure ac dominio perpetuo priuat, ipſumq́; iam ſerò agentẽ poſſeſſorio & petitorio excludit, vt in.l.j.ff.de vſuc.tradunt omnes in.l. traditionibus.C.de pact.iſta enim pœna negligenti res ſuas propter prædictam cauſam perpetuæ excluſionis impoſita, grauiſsima reputatur, quæ facta comparatione ad illam, quam hic Papa negligentibus impoſuit, iſta pro nihilo reputabitur, Quia hic poſſeſſori triẽnali per iſtam regulam, exceptio dũtaxat acquirit, nõ ius. Nec illa exceptio eſt perpetua, tranſiẽs ad quoſcunque, ſed morte poſſeſſoris extinguitur, & propterea hic impetrationes de beneficiis triennio poſſeſsis, non annullantur, ſed ad vitam duntaxat poſſeſſoris ſuſpenduntur. Per quod datur intelligi, quòd impetrans mortuo triennali poſſeſſori, poterit de iure ſuo experiri. Potuit igitur Papa, quo ad iſtum caſum hic in negligentis pœnam ſtatuere, quòd omnis titulus ſit coloratus, niſi in caſibus exceptis. In quam quidem pœnam negligens ipſe, propter deſidiã & culpam incidere videtur, cui per diligentiam obuiare potuit, vt in cap.loci.xxxv.diſtinct.& in cap.negligere.ij.q.iij.&.l. nõ ſolum.C.de commer.& merca.

Vſucapio triennalis introductio fuit.

Et ſic videmus, ꝙ iudex propter negligentiam adminiſtratione ſua priuatur, & alius loco ſui ſubrogatur: quinimò criminaliter priuari poſſet, vt de primo eſt text.in.l. ſi quos. C. de offi.præſe.præt.orien.de ſecũdo, in.l.miſsi opinatores.C. de exact.tribut.lib.x.& in.l.ij.C.de can.lar.titu.lib.decimo.

Iudex neglig ẽs adminiſtratione ſua priuatur.

Tutor etiam propter negligentiam remouetur.l.eum qui. C.de procura. Et eodem modo executor iure ſuo priuatur, propter negligentiam vnius anni.vt in.c.tua nos. de teſtam. & in.l.nulli.C.de epiſc.& clericis. Et in ſumma omnes deſides & negligentes, qui ſui immemores ſunt, officio ſuo priuantur, vt in.l.penul.in fi.C.de can.lar.lib.x. prout de abbate etiam negligente dicit text. in.c. cum ad monaſterium.in fin.de ſtat.mõ. Si igitur quis propter negligentiam priuatur obtẽtis & acquiſitis, à fortiori acquirendis, vt in reg.iſta.

Tutor etiam propter negligentiã remouetur.

Executor iure ſuo priuatur.

Negligẽtes & deſides qui ſui immemores ſũt.

Et quia materia iſta negligentiæ, in qua principaliter vſucapio, & ratio iſtius regulæ fundantur, variis in locis ſparſa eſt, nec ſimul tota perquirēti occurrit: decreui hic eā q̄ breuiter & ſuccinctè, per capita, & enumerationē caſuū colligere: quos quidē caſus aliàs iuuenis, in maiori otio conſtitutus curioſiſsime cumulaui. Et quia negligentia, quæ per iſtā regulā caſtigatur, iudicialis eſt, incipiā à caſib⁹ negligētiæ iudicatiū.

Negligentia epilogus. Primus igitur caſus negligentiæ conſideratur in iudice, vt in.d.l.ſi quos. &.l.miſsi, ſuperius allegatis.

Secundus. Quia propter negligentiam magiſtratus ius nō dicentis, in ſui verecundiam recurrendum eſt ad populū. Caſus eſt ſecundum Bald. ibi in titulo, ſi de inueſtit. feud. inter dominum & vaſallum lis oriatur. §. primo.

Tertius. Quia iudex negligens ſepulchrorum violatores vindicare, punitur in. xx. libris auri. l. ſi quis ſepulchrum. C. de ſepulc. vio.

Quartus. Quia iudex negligens quominus pacta, & conuētiones partium ſeruentur, facit litem ſuam. caſus notabilis in. l. pen. C. de pact. in fi.

Quintus. Quia cōtra iudicem negligentē expedire, quod ab eo petitur, eſt vario modo conſultum. ſecundum quod declarat Bart. not. in. l. fi. C. de variis, & extraor. cognit.

Sextus. Quia propter negligentiā iudicis laici in nō reddēdo iuſtitiam clericis, laici conueniri poſſunt coram iudice eccleſiaſtico. cap. cum ſit. & cap. ſi clericus. de foro comp.

Septimus. Quia propter negligentiam iudicis, qui omiſit teſtes apertè productos examinare, etiam poſt triennium datum, & etiam nulla facta prouocatione pars poterit petere teſtes examinari. text. eſt notabilis in cap. per tuas. de teſtib.

Octauus. Proceſſus factus à iudice negligente dare Apoſtolos, eſt ipſo iure nullus. tex. eſt in. c. ab eo. de appel. in. vj.

Nouus. Iudex negligens facere iuſtitiā clerico, eſt ipſo iure excommunicatus. glo. eſt notabilis in ca. adminiſtratores. xvij. q. v. Ioan. Andr. in. cap. fi. de excep. lib. vj.

Decimus. Quia iudici negligenti quo ad Deum imputātur delicta non iudicata. cap. ſicut inquit. ij. q. vij.

Vndecimus. Quia iudice negligente dare Apoſtolos ſæpe petitos, habetur perinde ac ſi expreſſe fuerint denegati. text. eſt in cle. quanuis. in fin. de appel.

Duode-

Duodecimus. Qui in officio iudicandi alteri ſucceſsit, non poteſt nouum opus inchoare, niſi prius ædificia per prædeceſſorem incœpta, aut vetuſta per illum reparari reparet, vel neglecta perficiat. l. ſi. C. de ope. pub.

Decimuſtertius. In pœnam iudicis negligentis ius reddere licitum eſt in ius ipſi dicere. l. nullus. C. de iudi. ibi cum gl. & melius in. l. nulli. circa fina. C. ne ſac. bap. & bon. text. in. l. nulli iudicum. C. de offic. rect. prouinc.

Decimuſquartus. Iudex negligens vendicare crimen priuati carceris incidit in crimen læſæ maieſtatis. l. j. C. de priuat. carce. Decimuſquintus. Eodē modo iudex punitur, ſi vindicare paganos neglexerit. l. j. C. de paga.

Decimuſſextus. Et pari reprehenſione eſt dignus iudex negligens reſiſtere, & obuiare clericis negotiantibus, vel turpia officia exercentibus. cle. j. in ſi. de vit. & honeſt. clerico.

Decimuſſeptimus. Iudex etiam negligens punire hæreticos, in decem libris auri condemnatur, & exiſtimationis ſuæ periculum patitur. l. ij. & . l. quicunque. in ſi. C. de hæret.

Decimuſoctauus. Pariter etiam negligens vindicare ſtupratores, & monialium corruptores, in quinque libris auri punitur. §. penul. in auth. de ſanct. epiſc.

Decimuſnonus. Iudex requiſitus de iuſtitia, & de expeditione cauſæ nihil reſpondens, vt nimium moroſus & negligens notatur. c. j. & ibi Bald. de milit. vaſ. qui contu. eſt.

Vigeſimus. Iudex tenetur ad intereſſe parti læſæ ſi neglexerit in cauſis ciuilibus videre, quæ ſuæ ſunt partes, ſed nō facit litem ſuam, ſicut quando malè iudicat. l. j. & ibi per Bart. C. quomodo & quando iudex.

Vigeſimuſprimus. Laicus negligēs facere iuſtitiam poteſt cogi per eccleſiaſticum. c. Iudæi. el. ij. de Iudæ. & cap. excommunicatus. cum glo. de hæret.

Vigeſimuſſecundus. Iudex negligēs ferre ſentētiā ad finem cōcordandi partes, ſi propter concordiā partes lædantur, parti læſæ in foro cōſcientiæ ad refectionem damni tenetur. Ita dixit. d. Card. in cle. ſæpe. in. §. & quia in. xviij. q. de verb. ſig.

Vigeſimuſtertius. Iudex qui neglexit per imperitiam facere id ad quod tenetur, peccat, & parti læſæ tenetur quantum æquum iudici videbitur, diſtinguendo, vt per Bald. in l. mancipia. de ſer. fug.

Vigeſimuſquartus. Iudex negligens alere carceratos, malè facit. Bar. in. l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. lib. x.

Vigeſimuſquintus. Qui negligit etiam infra trienniũ cauſam diffinire, punitur, & remouetur, ſecundum diſtinct. l. properandum. §. ſi autem vtraque. C. de iudi.

Vigeſimusſextus. Similiter iudex negligens non facere inuentarium de bonis damnati & confiſcati, mulctatur. l. ſi quis infra. C. de bon. damnat.

Vigeſimuſſeptimus. Iudex negligens exercere officiũ ſuum circa miſerabiles perſonas, vel pium actum, etiam tenetur, vt per Bart. in. l. quarta. §. hoc autem iudicium. in. v. oppo. ff. de dam. infect.

Vigeſimuſoctauus. Iudex negligens pacem violatam vindicare, omne damnum & iniuriam paſſo reſarcire tenetur. §. iudex. in titulo, de pace tenenda. inter ſub. in vſib. feud.

Vigeſimuſnonus. Contra iudices, ſeu magiſtratus negligẽtes tutorum vel curatorum ſatiſdationem capere, datur actio ſubſidiaria. §. pen. inſtit. de ſatiſdat.

Trigeſimus. Iudex negligens punire iniuriam illatã ſcholaribus, punitur acrius. auth. habita. C. ne filius pro patre.

Trigeſimuſprimus. Iudex ordinarius negligere non debet exigere rationes non debitas à religioſo ſuo executore. clem. de teſta. Trigeſimuſſecundus. Propter negligentiam iudicis in non confirmando tutorem non impeditur adminiſtratio tutori. Bar. not. in. l. quia pater. ff. de confir. tuto.

Trigeſimuſtertius. Iudex negligens ſeruare iuramentũ, quo iurauit in principio officij de non acceptando pecuniam, vel aliud ſordidum committere, incidit in crimẽ publicũ. de quo eſt bonus text. in. l. fin. ad leg. Iul. pec. Trigeſimuſquartus. Præſes qui negligit caſtigare iudicem acceptãtem indebitas ſportulas, punitur ſimul cũ acceptante, & hoc epiſcopo principi denuntiante. tex. eſt in. §. fi. in. auth. vt differẽ. iud. col. ix.

Trigeſimuſquintus. Iudices negligentes cõſtitutiones principum ſeruare puniuntur. l. j. §. fi. ff. de fal.

Trigeſimuſſextus. Pari modo negligẽtes expedire cauſas, quas poterat expedire, & eas dimittit, ſucceſſori tenetur. per tex. ſing. in. l. j. §. ij. ff. de magiſt. conuen. & ibi Bal.

ET ISTA, que de negligentia iudicum punienda exempli cauſa poſuimus, ſufficiant. Nunc negligentiæ peccata, quæ quemli-

quemlibet alium contingunt diſcurramus. Trigeſimuſſeptimus. Nam in primis in pœnam deſidiæ inductũ eſt, quòd propter negligentiam non eligentium electio ad ſuperiorem deuoluatur, vt per glo. in cap. duobus de reſcript. lib. ſexto. & in cap. quanquam. de electio. libro. vj.

Trigeſimuſoctauus. Qui neglexit ſeruum fieri furem, tenetur ex pacto, quòd promiſit ſeruum furtum non facere. text. eſt in. l. non impoſsibile. ff. de pact. Trigeſimusnonus. Eodẽ modo commentarienſis, ſeu cuſtos carceris propter eius negligentiam punitur. l. commentarienſem. C. de cuſto. & exhibit. reorum. & ibi glo. not. quam vide contra prælatos negligentes &c. Quadrageſimus. Similiter & medicus, qui incipit medicari alicui etiam gratis, ſi neglexit curam infirmi, tenetur de leui & leuiſsima culpa. tex. eſt iuncta gl. no. in. l. idẽ iuris. in princ. ff. ad leg. Aquil.

Quadrageſimuſprimus. Sic etiam in patrem negligentem vindicare iniuriam factam filio trãsfertur executio & actio. l. ſed ſi vnus. §. interdum. ff. de iniuriis.

Quadrageſimuſſecundus. Et hoc idem ſtatutum eſt procuratore patris negligente proſequi iniuriam filij. Nam exercitum competit filiofam. l. ſed ſi vnus. §. procurator. ff. de iniur.

Quadrageſimuſtertius. Sic etiam negligentia hæredis nocet fidei commiſſario, & currit præſcriptio. tex. eſt in. l. ſi hæres. l. ij. §. fin. cum glo. ff. ad Trebel.

Quadrageſimuſquartus. Et negligentia ſcribæ, ſeu notarij punitur. tex. notabilis & ſingularis in. l. fi. C. de mag. conuen.

Quadrageſimuſquintus. Negligentia etiam inducit conſenſum ad illud quod fit, vt habes glo. in. c. j. de offic. deleg.

Quadrageſimuſſextus. Et per negligentiam perditur poſſeſsio, iuxta no. per Bar. in. l. ſi de eo. ff. de acquir. poſ. & Abb. in cap. contingit. de dolo & contum.

Quadrageſimuſſeptimus. Clericus etiã qui negligit agros eccleſiæ, vel eius vtilitatem non curat, poteſt remoueri ab eccleſia. glo. eſt notabilis in cap. ſæpe. xij. q. ij.

Quadrageſimuſoctauus. Pari modo negligentia prælati nocet ſucceſſoribus in præſcrip. ſucceſſoria, vt per glo. not. in. c. ij. de. præſcrip. Quadrageſimuſnonus. Etiam ſerui coloni, vel procuratores negligenter rem domini curantes puniuntur. text. ſing. in. l. fi. in princ. C. de acquir. poſ.

Quinqua-

Quinquageſimus. Punitur etiam qui negligenter in ſtipulam ignem immittens gratia comburendi eam, & ob eius vecordiam aliorũ agros igni depopulatus eſt, vt eſt text. not. in l. qui occidit. §. penult. ff. ad leg. Aquil.

Quinquageſimuſprimus. Si ob negligentiam curantiũ non lethaliter vulneratum, vulneratus moritur, vulnerãs nõ tenetur de occiſo, ſed tãtum de vulnere, vt eſt caſus in dicta. l. qui occidit. §. fin. ff. ad leg. Aquil.

Quinquageſimuſſecũdus. Sic etiã ſi propter creditoris negligẽtiã res pignorata deterior facta eſt, negligens punitur. l. queadmodũ. §. magiſtratus. ff. ad legem Aquil. quod not. cõtra Hebræos pignora ab ſcholaribus capientes.

Quinquageſimuſtertius. Eodem modo negligens in non eligendis bonis miniſtris punitur. in. l. ſi ſeruum. §. ſeruum. & §. fornicarius. ff. ad leg. Aquil.

Quinquageſimuſquartus. Et colonus negligens infra vel ante tempus rem locatam comminui, condemnatur ad penſionem totius temporis. l. dominus horreorum. §. fina. ff. locat. Iaſ. in. l. diem. col. viij. ff. de offic. aſſeſſor. Quinquageſimuſquintus. Sic etiam ignorantia facti craſſa, quæ negligentiæ æquipollet, aliquem non excuſat. l. regula iuris. in. §. ſed facti. ff. de iur. & facti ignor. & cap. ij. de conſtit. lib. vj.

Quinquageſimuſſextus. Negligentia etiam tutoris in reb. pupilli punitur. l. tutor qui repertorium. §. competit. ff. de admin. tuto.

Quinquageſimuſſeptimus. Pari etiam modo punitur tutor, qui neglexit vendere frumẽtum vetus ante nouũ. vt Bar. in. l. j. C. de condit. in public. horreis. lib. j.

Quinquageſimuſoctauus. Præterea ſi tutor neglexit ſingulis annis cogere affictus, ſiue cenſus, tenetur pupillo. l. ij. in princ. & ibi Bart. C. de debit. ciuit. lib. xj.

Quinquageſimuſnonus. Tenetur etiam tutor de ſuo, qui neglexit poſt Calendas Nouembris dare vinũ nouum ad bibendum familiæ, ſecundum Bar. in. l. iubemus. l. j. C. de erog. milit. anno. lib. xij.

Sexageſimus. Et negligentia cuſtodientis furioſum, qui alteri dãnũ vel iniuriã intulit, punitur. in. l. diuus. ff. de of. præſ.

Sexageſimuſprimus. Item negligẽtia nõ exigentis vectigal, punitur. in. §. volumus. in auth. vt iud. ſine quoquo ſuffr.

LXII. Similiter negligentia mariti nō petentis fundum datum in dotem ab eo, qui præſcribit punitur. caſus eſt notabilis in. l. ſi fundum. ff. de fund. dota.

LXIII. Eodem modo negligentia mariti in non exigendo dotem à debitore, qui poſtea factus eſt, nō ſecundo punitur, & ſibi imputatur. bonus tex. in. l. extraneus. ff. de iure dot.

LXIIII. Eſt etiam notandus caſus illius negligenti[illegible] qui cū vitioſus ſit, neglexit tamen à ſua familiaritate eos expellere, qui ipſum malefacti incuſabant. Nā in pœnam negligentiæ inducitur, ꝙ non poſsit eos repellere ab accuſando etiā ſub prætextu criminis, quod fortè pateretur, ex quo antea à ſe ſeparare neglexit, vt eſt text. in cap. nulli. de accuſat.

LXV. Tanta etiam eſt vis negligentiæ, vt acquiſita per filiū familias potius acquiſita ex profectitiis, quàm ex aduentitiis bonis præſumantur, vt eſt gloſſ. notabilis in. l. cum oportet. in prin. C. de bonis quæ liber.

XLVI. Creditores etiam ſuæ negligentiæ penſum ferre debent, ſi negligentes fuerunt in exigendo ab hærede, qui poſtmodum vel ſe abſtinuit, vel factus eſt non ſoluendo. text. eſt not. in. l. pupillus. ff. de his quæ in fraud. cred.

LXVII. Negligentia etiam illius notatur, qui cum literas alterius damnoſas acceptaſſet, tacuit, nec contradixit. Nam per hoc videtur conſentire. caſus ſingularis in lege, filiusfamil. ff. ad Maced.

LXVIII. Etiam maritus negligens in non curanda vxore perdit lucrum dotis ſi periit. gloſ. eſt notabilis in. l. ab hoſtibus. §. ſi vir. ff. ſol. matr.

LXIX. Sic & negligentia ſuccedentium pupillo in non petendo ipſi tutorem priuat eos ſucceſsione ipſius decedentis infra pupillarem ætatem. l. ſciant cuncti. C. de leg. hæred.

LXX. Et negligentia hæredis non vindicantis cædem defuncti priuat ipſum eius hæreditate lege prima. C. de his quibus vt indig.

LXXI. Et ſimiliter negligentia hæredis in non parēdo voluntati defuncti, priuat ipſum commodo teſtamēti. auth. hoc amplius. C. de fideicom.

LXXII. Pari modo negligentia hæredis non conficientis inuentarium, facit eum teneri inſolidum creditori. l. fin. C. de iure delib.

LXXIII.Et eodẽ modo negligentia omiſsi inuentarij reddit tutores ſuſpectos.l.iij.§.tutores qui repertoriũ.ff.de ſuſp.tuto.&.l.fin.C.arbit.tutelæ.

LXXIIII.Negligentia etiam venditoris domus ante traditionem omittentis interponere ſtipulationem damni infecti, ſuo damno cedit.l.venditor domus.ff.de act.emp.

LXXV. Deſidia etiam,& eccleſiaſticorum negligentia circa officia diuina,ad quæ ſunt mancipati,reddit eos indignos immunitati omnium munerum illis ob eam cauſam cõceſſæ.text.eſt not.in.l.generaliter.C. de epiſ. & cler. canonizatus.xvj.q.j.quod eſt contra vagos ſcholares notandum.

LXXVI.Filius etiam hæres inſtitutus negligens ægrotantem patrem,vel eum ab hoſtibus redimere.priuatur ſucceſsione.caſus eſt notabilis in.§.ſi quis de prædictis.in auth.vt cum de appellatione cog.

LXXII. Et ſcholaris negligens nunquam efficietur magiſter,vt dicit gl.iuncto tex.not.in auth. de quæſtore.§.porro.

LXXVIII.Et ad propulſandam negligentiam tempus exceptionis non numeratæ dotis eſt abbreuiandum. in authen. de tempore non ſolutæ dotis.col.vij.in princ.

LXXIX.Item etiam,qui neglexit appellationi deferre, ſe appellationis beneficio indignum facit. bonus text.in.c.cum ſit.de appel.

LXXX.Dominus qui neglexit ſeruũ ſuum ægrotum, priuatur dominio ipſius.tex.eſt ĩ.l.j.§.& ſcimus.C.de lat.li. tol.

LXXXI.Hæredes etiam violatores pacis negligentes iuris rigorem ſeruare diuidendo ſecum hæreditatem, qua fuerint priuati,puniuntur,vt ab ipſis tota hereditas abdicetur.c.ſiquis hominem.in tit.de pace.tenen.& eius violato.

LXXXII.Sic vſufructuarius negligens in ſubmittẽdo alia capita animalium, in locum demortuorum proprietario tenetur.l.quid ergo.ff.de vſufruct.

LXXXIII. Etiam ſeruitus vrbana non vtendo amittitur, quando vicinus negligit libertatem vſucapere.tex.eſt not.in l.hæc iura.ff.de ſeruit.vrb.prædio.

LXXXIIII.Socius tamen qui negligenter aliqua in ſocietate egit, non cõpenſat,ſi in pleriſque aliis ſocietatem auget.bonus text.in.l.non ob eam.cum.l.ſeq.ff.pro ſocio.

LXXXV.Et ſociorum etiam negligentia conſideratur in

l.ſocius

l.ſocius ſocio.ff.pro ſocio.

LXXXVI. Fortuita etiam incendia, quæ per negligentiã eorum apud quos orta ſunt, non fuerunt extincta, damno negligentiæ cædunt. l. capitulum. §. incendiarij. ff. de pœnit.

LXXXVII. Et licet edictum prætoris manifeſtiſsimum ſit, illius tamen interpretationem nunquam negligere debemus. l. j. §. quãuis. ff. de ventre inſpic. facit tex. in. l. apud Labeonẽ. ff. de iniu. §. hoc edicto.

LXXXVIII. Item tribus edictis citatus, ſi ſui præſentiam facere neglexerit, perſonaliter capi poterit. tex. eſt in. l. conſentaneum. C. quomodo & quando iud.

LXXXIX. Et poſſeſsio vacans ex negligentia domini, ſine vi occupari non poteſt. l. fundum. §. fundi. ff. de vſucap.

XC. Negligentia etiã vnius anni in non reparando illud quod erat mihi quæſitum per occupationem, de iuregentiũ inducit priuationem iuris. caſum & exemplum habes in. l. fi. ff. de vſucap. & ibi not.

XCI. Præterea ius ingrediẽdi tenutam ex decreto iudicis per biennium negligendo intrare, tollitur. Ita ſingulariter Bart. in. l. ſi finita. §. ſi quis metu. in fin. ff. de damn. infect.

XCII. Item qui tenetur denuntiare maleficia, ſi per eius negligentiam fuit præuentus ab iniuriato, denuntiando punitur. vt per Bart. in. l. vltim. col. diuus. verſ. quæro quid ſi talis denuntiatur. ff. de cuſt. reorum.

XCIII. Prĕterea eccleſia læſa ex negligentia prælati ipſum prælatũ negligentem cõuenire poteſt. gl. eſt not. in cap. placuit. in ver. pertineat. xvj. q. iij.

XCIIII. Rurſus negligentibus illis, qui in ludo & alea aliquid perdiderũt, repetere deperdita, eorũ repetitio epiſcopo cõceditur, vt in cõſtit. alearũ vſus. C. de relig. & ſumptib. fun.

XCV. Qui parũ etiã diligẽs fuit in ſeruandis ſacris, adeò ꝙ inſordeſcant, à iure damnatur, vt in. c. fi. de cuſto. ſacram.

XCVI. Et qui officiũ clericale negligit, & ſĕculi fluctibus ſe immergit, ab eccleſiaſtico miniſterio fit alienus. cap. ſed neq; procurationes. ne clerici vel monac.

XCVII. Mulier etiã negligens iuſiurãdi religionem de alicui nubendo, damnatur à Papa. in cap. requiſiuit de ſponſal.

XCVIII. Similiter negligentes parere iudici delegato puniuntur. c. de cauſis. de off. deleg.

XCIX. Et qui conſcientię cõfidit, & famam ſuam negligit, crudelis eſt. cap. nolo. ij. q. j.

C. Pari modo qui in termino à iudice ſibi aſsignato ius ſuũ neglexit deducere, amplius non auditur. l. diffamari. C. de ingenu. & manum.

CI. Negligentia annalis illius qui habebat reuocationem feudi in alium translati ſibi præiudicat. tex. ſingularis in cap. Titius. in ti. ſi de feu. fuer. con. inter. dom. & agnat. per quẽ ita limitatur ſingulare dictum Bart. in. l. j. §. permittitur. ff. de aqua quot. & æſtiual.

CII. Item ſi canonici, qui de certo canonicorum numero indulgentiã habebant, ipſam ſeruare neglexerunt, nõ poſſunt poſtea ſuperiori opponere, ſi alium canonicũ ſupra numerum addidit. cap. pro illorum. vbi bonus text. de præb.

CIII. Dominus requiſitus ab eccleſia, vt terram ſuam ab hęreticis purget, ſi per annũ negligẽs eſt, terra ipſa catholicis occupãda cõceditur, vt in auth. ſi verò dominus. C. de hęret.

CIIII. Damnum ſi mihi tua negligentia datum, mihi ſatiſfacere teneris. cap. fin. de iniur. & dam. dat.

CV. Parentes ob quorum negligentiam filij in cunis oppreſſi fuerunt, grauiter puniuntur. cap. quæſitum. de pœnit. & remiſſ. & cap. conſuluiſti. ij. q. j.

CVI. Diſſoluta etiã negligentia fideiuſſoris, ſuo, & nõ debitoris dãno cedit. l. ſi fideiuſſor. in prin. in. j. reſponſ. ff. mãdat.

CVII. Et ſi arbor ex negligentia incidentium tranſeuntem oppreſſerit, incidẽs eam punitur, vt in cap. ſæpe. l. diſt. de quo in. l. ſicut arbor. ff. de leg. Aquil.

CVIII. Qui iuratoriã cautionẽ à ſe pręſtitã negligit ſeruare vt periurus punitur. tex. bonus. in. l. quotiẽs. C. de dig. lib. xij.

CIX. Milites negligentes honeſtatẽ circa ruſticos ſeruare, & ipſos ſpoliantes mulctantur, & infamiæ pœna afficiuntur. l. nõ patiuntur. C. de curſu publ. lib. xij. quẽ tex. ad vnũ aliud notabis, videlicet, ꝙ ruſticus dicitur miſerabilis perſona.

CX. Miſſus in poſſeſsionem bonorum alicuius non debet eſſe negligens, ſed vtiliter agere, aliàs ſibi noceret. l. in vẽditione. ff. de bon. auth. iud. poſsid.

CXI. Executor literarum nõ poteſt ſe impedire de beneficio, cuius collatio deuoluta eſt ad capitulũ, propter negligẽtiam epiſcopi. cle. ſi de beneficio. de præb.

CXII.

Cxii. Negligens etiam honorem & reuerentiam ſcholaribus ſeruare, acrius punitur auth. habita. C. ne filius pro patre.

Cxiii. Electores etiam qui infra octo dies poſt electionẽ factã negligunt electionem ipſam electo præſentare puniuntur pœna, de qua in cap. cupientes. §. cæterum. de elect. in. vj.

Cxiiii. Curatores reipub. ſi negligenter in bonis diſtrahẽdis ſe geſſerint, puniuntur in ſimplum text. eſt in. l. fi. §. idem ſcripſerunt. ff. de adminiſtr. rer. ad ciuit. pertin.

Cxv. Et negligentia hæredis non eligentis vnum ex pluribus legatariis ex voluntate teſtatoris, facit quòd omnes admittantur ad legatum. text. eſt not. in. l. ſi quis Titio. in fi. in. l. cum quidam. l. ij. ff. de leg. ij.

Cxvi. Vtenſilia vẽdentes & negotiantes, licet ob eam cauſam verberibus cæſi ſunt, nõ tamẽ propter hoc quaſi viles negligere debemus. Imo ad honorẽ & dignitatẽ promoueri poſſunt. l. eos. ff. de curio. vbi tex. probat vnũ aliud, quòd propter raritatem bonorum minus digni aſſumi debent ad officia.

Cxvii. Et ille qui ad diẽ cõmeatus venire negligit, perdit ſalariũ, & vt deſertor punitur. l. iij. ad diem cũ gl. ff. de re. milit.

Cxviii. Abbas negligẽs corrigere monachos, punitur. c. fi. de ſtat. monac. & cle. j. in fin. de vita. & honeſt. cler.

Cxix. Negligens poſt denuntiationem factã à vicario tollere arborem, quæ in ædes vicinas pendet, perdit eam, & vicinus authoritate propria poterit arborem aſportare, vt ponit Bart. in. l. j. ff. de arb. cæden.

Cxx. Propter negligentiã eorũ qui debent petere tutores, & non petunt, creditores poſſunt accedere ad iudicem, vt cõſtituat tutorem, contra quem legitime agere poſsint. l. diuus. ff. qui tut. pet

Cxxi. Si cõtumax infra annũ cõparans: cautionẽ de iudicio ſiſti offerre neglexerit, actor poſt annũ cõſtituitur verus poſſeſſor. c. quoniam frequenter. §. & in aliis. vt lit. non conteſt.

Cxxii. Negligẽs infra terminũ iuris, vel hoĩs apoſtolos appellationis petere, illis renũtiaſſe videtur. cle. quãuis in princ. de appel. Cxxiii. Negligens etiam vicino opẽ petenti pro repellẽda iniuria auxilium præſtare, fauorem iniurianti pręſtare videtur. cap. dilecto. de ſentent. excom. lib. vj.

Cxxiiii. Plus iuſto oneratus ſi per negligentiam per lubricum trãſiens & labẽs alicui damnũ intulit, Aquilia tenetur. l.

qua actione.§.j.ff.ad.l.Aquil.

Cxxv.Gratia de aliquo beneficio vacaturo extinguitur per negligentiam non petendo præbendam primam vacantem. bonus text.in.cap.ſi clericus de præbend.in.vj.

Cxxvi.Appellatione deſerta per negligentiam,licet partes proſequantur appellationem: tamen propter hoc ſententia non deſiit tranſiſſe in rem iudicatam,text.eſt in clemen.ſi appellationem.de appel.

Cxxvii.Maritus negligens vẽdicare mortem vxoris,dotem amittit,& fiſco applicatur.l.cum mortem.ff.de iure fiſci.

Cxxviii.Negligente eo infra tempus ad quem ſpectabat electio eligere vnam de pluribus præbend. vacan.electio deuoluitur ad alium,qui ſecundo loco poterat eligere.tex.in.c. ſi pluribus.de præb.in.vj.

Cxxix.Qui arbitrium ſuſcipit,illud negligere non poteſt, ſed laudem ferre cogitur.l.iij.§.j.ff.de arbit.

Cxxx.Si quis propter negligentiam non plenè probauit in pœnã iuramẽtum, in ſupplementũ plenæ probationis ſibi nõ defertur.Ita mirabiliter dixit Bald.in cap.fin.de iureiur.

Cxxxi.Item eccleſia, quæ per negligentiam infra quadriẽnium in integrum reſtitutionem non petiit,aduerſus læſiones amplius eam petere non poteſt.text.eſt in cap. j. & cap.ij. de reſt.in integ.libr.ſexto ſicut in minore dicitur.in.l.fin. C.de temp.in integ.reſt.pet.

Cxxxii.Ille qui eſt negligens in moderanda & gubernanda familia ſua,in epiſcopum promoueri non poteſt,quia qui negligens eſt in minimis multo magis in maioribus: vbi maior cura exigitur,præſumi debet bonus text. in cap.ſicut hi. circa mediũ.xlvij.diſt.Et econtrà,qui negligens eſt in maioribus,præſumitur in minimis negligens,vt infrà num.160.

Cxxxiii.Negligens dominus non corrigendo ſeruum ſuum,vel aſcriptitiũ, qui liberę mulieri nupſit,punitur.in.l.j.in fin.C.de ſenatuconſul.Claud.

Cxxxiiii.Tutor negligens contutorem ſuum iã ſuſpectum accuſare,cõuenitur in totum.l.qui plures.ff.de adminiſt.tut.

Cxxxv.Maritus qui vxoris negotia gerebat, ſi negligens fuit in nõ exigendo,quæ vxori debebantur , tenetur actione negotiorum geſtorum.l.diuortio.ff.de neg.geſt.

Cxxxvi.Si hæreditas euicta eſt ab herede propter ſuam negligentiam,

gligentiã,ſtipulatio de reſtituẽdo legato non cõmittitur. bonus tex.eſt in.l.niſi.§.legatarius.ff.ſi cui pluſquã per.l.Falci.

CXXXVII. Negligente tutore adminiſtrare negotia pupilli,& præſtare illi alimẽta, curator decreto iudicis ad hoc conſtituitur,vel tutor remouetur,ſed quod iudici videbitur. l.fin.ff.vbi pupilli educ.debent.

CXXXVIII. Si cauſæ defenſionẽ emptor neglexerit contra venditorẽ,nõ datur actio de euictis.l.ſi ideo.ff. de euict.

CXXXIX. Propter hæredis negligentiam non defendẽtis teſtamentum inofficioſum, ſententia lata non præiudicat legatariis.l.qui repudiantis.in fi.ff.de inoffic.teſta.

CXL. Negligentia in ſuperiore eſt peccatum mortale.glo. in cap.ea quæ.de offic.archidiac.

CXLI. Propter negligentiã eius cui à teſtatore optio data eſt eligendi vnum ex ſeruis infra annum,optio transfertur in legatarium.l.fin.§.ſed ſi quis.C.communia de leg.

CXLII. Negligentia in rebus alienis non excuſatur ex negligentia in rebus propriis pariter commiſsis. optimus text. in.l.ſi conſtante.§.ſi maritus.ff.ſolu.matrimo.

CXLIII. Negligens in non vtendo reſcripto infra annum, amplius eo ſe iuuari nõ poteſt.c.plerũq;.& ibi Doc.de reſcri.

CXLIIII. Negligentia prælati in non ſoluendo canonem pro feudo nocet eccleſiæ in vita ſua.cap.j.§. fin.de cap. Conrad.in vſib.feu.

CXLV. Negligentia ſpecialis procuratoris fiſci nocet,etiã generali facta prius diſcuſsione ſpecialis.l. quoniam Augerio.C.de conuenien.fiſci debit.lib.x.

CXLVI. Negligentia mandatarij nocet etiam mandanti, qui ad illud tenetur.text.bonus in.l.ſi procuratorem.§.tutores.ff. mandati.

CXLVII. Ille etiam qui ad regimen parochialis eccleſiæ aſſumptus eſt,ſi infra annũ ad ſacerdotiũ ſe promoueri neglexerit,ipſa eccleſia priuatus eſt.text.ſunt vulgares in ca.licet. & in cap.commiſſa.& in cap.ſtatutum.de electio.lib.vj.

CXLVIII. Negligens petere bonorum poſſeſsionem in centum dies facit locum ſequentibus in gradu.l. j.§.decretalis.&.§.quid dicimus.ff.de ſucceſ.edict.

CXLIX. Quia priuilegiũ tollitur propter negligentiã decẽ annorũ.l.j.ff.de nũdinis.gl.in.c.ſuggeſtũ.de deci.inglo.j.

CL. Negligens in non ſoluendis decimis excommunicatur.c.non eſt.de deci.

CLI. Si aliquis propter negligentiam alicuius moriatur ſine confeſsione, negligens reus eſt animæ illius, cap. officiũ. de offic. archipresb.

CLII. Cui mandãtur duo, ſi in vno eſt negligens, præſumitur fore negligens & in alio, vt glo. vlti.in fi.in cap.ſi capitulo.de conceſ.præbend.lib.vj.

CLIII. Electores imperatoris ſi negligentes fuerunt in ipſum eligendo, electio deuoluitur ad Papam cap. apoſtolicæ de re iudic.lib.vj.in glo.vlti.

CLIIII. Si mortui propter negligentiam clericorum inuoluti fuerint veſtimẽti ſacris, puniũtur.c. nemo.de cõſe.diſt.j.

CLV. Negligentibus à iure non ſuccurritur. l. non enim. ff.ex quib.cauſ.ma.

CLVI. Et propter negligentiam poteſt quis priuari beneficio.glo.in.c.j.de offic.cuſto.glo.in.c.ea quæ.de offic.archi. glo.ij.q.iij.placuit.glo.in.c.dictum.lxxxj.diſtin.

CLVII. Et ſi propter negligentiam tutorum debitores nõ ſunt exacti, ſi fiant poſtmodum non ſoluendo, iudicio tutelæ tenentur.l.ij.C.arbit.tutel.

CLVIII. Si feudatarius, negligẽte domino per annũ fuit in poſſeſsiõe feudi, iurãdo ſolũ ſe inueſtitũ, pręiudicat domino. bonus text.in.§.fi.in titulo, ſi de inueſt.feud. inter dominum & vaſallum lis oriatur.

CLIX. Negligentes in non acquirendo ſibi præiudicant in caſibus not.per gloſ. in.l.ij.in.§. non tantum.ff. de hære. vel act.vendita.in verbo, poſtquàm adipiſci.

CLX. Negligens in maiori, præſumitur in minori fore negligens.Bart.in.l.ab hoſtibus.§. ſed quod ſimpliciter in. iij. col.ff.ex quibus cauſis maiores.

CLXI. Si teſtis non fuit interrogatus per negligentiam iudicis de cauſa ſciẽtiæ, cũ pars feciſſet interrogatoria, talis teſtis nõ probat.dictũ eſt Io.And.in.c.cum cauſam.de teſti.refert Lud. Rom.& quidã Moder.in.l.j.ff.de operis noui nũt.

CLXII. Si iudex, qui debebat de pluribus interrogare, per negligentiam de vno interrogare omiſit, actus nihil valet.c. pręſentiũ.de teſtib.lib.vj.iũcta.l.cũ hi.§.pretor ait.ff.de trãſ.

CLXIII. Si negligẽtia hęredis legat' ſeruus nõ apparet, ſibi erit

erit dānū,& nō legatarij.tex.in.l.cū hæres.ad ſi.ff. de lega.j.

CLXIIII. Ille qui per annū fuit negligens in non petendo emēdationem æſtimi ſui,ſeu cataſtri ſui, amplius nō auditur. Ita dixit Bart.in.l.forma.in ſi.ff.de cenſibus.

CLXV. Qui propter fauorē,receptionē,defenſionē ue hæreticis præſtitā excōmunicatus fuit, ſi infra annū abſolutionem,vel ſatisfactionem petere negligat,amplius nō auditur, & infamis perpetuò efficitur.auth.credentes.C. de hæret.

CLX VI. Qui per annū ſtetit in excōicatione,quē incurrit propter aliquod crimē,poteſt priuari beneficiis, ſi infra illud tēpus neglexit abſolui.xj.q.iij.c.rurſus.&.c.quicūq;.de quib.iurib.mētionē feci ſuprà in procœmio regulę.de annali. quod intellige,& limita nō procedere,ſi ꝓpter ciuilē cauſam fuiſſet excōicatus.gl.ſing.in.c.cōtingit.de dolo & cōtu.in gl.ij.

CLXVII. Negligens diſcordes ad concordiam reducere peccat venialiter.bo.tex.in.§.alias ea demum xxxiiij.diſt.

CLXVIII. Spōſus qui accipit fundū cauſa nuptiarū,eis non ſequutis tenetur de fructib.percipiendis in reſtitutione fundi, ſi negligenter fundum curauit.l.videmus.in princip.ff.de vſufruc.iuncta glo.

CLXIX. In dolo eſt ille,qui negligit illud ad quod ex natura actionis tenetur.bo.text.in.l.dolus.ff.mand.

CLXX. Dominus feudi negligens ius reddere vaſallo iuriſdictione priuatur,& illa deuoluitur ad ordinarium.gl. eſt in cap.cæterum.de iudic.

CLXXI. Infeudatus ſi per annum negligit inueſtiri à domino,reddit feudum ad dominum.tex.eſt in cap.j.§.præterea.de prohib.alienat.feud.per Fed.

CLXXII. Negligens ex præterito,præſumitur negligēs in futurū.c.ſcribā.de præſumpt.vbi qui negligēs fuit in ſtudēdo ius ciuile, præſumitur quòd erit negligens in ſtudendo ius canonicum.

CLXXIII. Si pars eſt negligens in petēda dilatione ad producendum teſtes,iudex poterit illi terminum ad producendum eos præfigere,dato,quòd nō petat.Ita notabiliter Bart. per illum text.in.l.j.C.de dila.

CLXXIIII. Negligentia hæredis non redimētis pignus à creditore,in omni caſu ſibi nocet, ſi poſtmodū pignus vendatur: quia legatarij habent regreſſum contra ipſum.gloſſ.

eſt notabilis,& ibi Bart.in.l.qui ſolidum.§.fin.ff.de leg.ij.

CLXXV.Delegatus per negligentiam perdit iuriſdictionem,& transfertur ad ordinariũ.c.ſignificauit.de offic. ord. gl.in.c.ex tranſmiſſa.de for.comp.

CLXXVI.Negligentia creditoris in non exigendo debitorem,dum erat ſoluẽdo,nocet ſibi,& non fideiuſſoribus datis in id quod ab ipſo ſeruari non poterit. caſus eſt valde notabilis in.l.ſi fideiuſ.ff.de fideiuſ.

CLXXVII.Mãdatarius,qui debebat aliquid emere,ſi negligit,tenetur,text.eſt in.l.ſi patrem.§.ſed etſi.ff.mandati.

CLXXVII. Si tutor per plura tẽpora negligit facere inuẽtariũ,& poſtea fecerit,poteſt vt ſuſpectus remoueri.vide omnino Bar.in.l.tutor qui repertorium.in prin.in.j.col.in verſ. ſed quæro ſi neglexit.ff.de adminiſtra.tuto.

CLXXIX. Negligentia prælati non cõcordantis partes diſcordãtes,inducit peccatum mortale.glo.ſing. in.§.cauſas alias.§.ea demum.xxv.diſt.in verb.neglexerit.

CLXXX.Cuſtos neglıgẽs priuat̃ offi.ſuo.c.j. de offi.cuſt.

CLXXXI.Ille qui præſcribit iuriſdictionem cõtra aliquẽ, ſi fuerit negligens in illa exercenda, iuriſdictio defertur illi contra quem præſcribit.c.irrefragabili.in princ.de offic. or.

CLXXXII.Prelatus negligẽs in reparãdo eccleſiã,punitur tanquã dilapidator.Io.de Lignano in extrauag. execrabilis.

CLXXXIII.Vaſallus negligens priuatur feudo. Calde.in titu.de feud.conſilio.vj.

CLXXXIIII.Emphyteuta negligens circa meliorationẽ non obſtan.pacto in contrariũ, poteſt eiici & priuari emphyteuſi.Spec.in titu.de locato.in.§.nunc aliqua.in verſ.lxxxix.

CLXXXV. Teſtis negligens in reddenda ratione ſui dicti,quã tenebatur reddere,tenetur parti læſæ ad intereſſe.Butrius in cap.cauſam.de teſtam.

CLXXXVI. Epiſcopus negligẽs ĩ purgãdo diœceſin ſuã hæreticis,poteſt deponi.ꝑ tex.in.c.excõicamus.in fi.de hær.

CLXXXVII.Ille qui neglexit ſibi caueri de damno infecto,non poteſt etiã facere,ꝙ rudera,& diruta,& lapides cõtra acta ruina moueantur.l.euenit.ff.de dam.infect.

CLXXXVIII. Alium caſum negligentiæ ponit Bald. in cap.fin.colum.fin.de elect.vbi refert quoddam Roberti regis Siciliæ dictum aureis literis in porta cameræ illius ſcriptum.

ptum & Barb.in cap.cum M.in.vj.colum.de conſtitu.

CLXXXIX.Si quis propter negligentiã deſeruit facti appellationẽ ab iniqua ſentẽtia,iudex non venit condẽnandus, niſi ad expenſas,non autem ad totale intereſſe:vbi alias ſi nõ appellaſſet,fuiſſet condemnatus.hoc poſuit notab.Bar.in ſua diſput.incip.Iudex per imperitiam.in vltimis verbis.

CXC.Si res mihi data tradatur pignori creditori,quę poſt modum auocatur à donatario propter non factam inſinuationem,ſi per negligentiã creditoris non ſit inſinuata,pignus in illa re nõ durat,vbi aliàs duraret ceſſante negligẽtia.ita notabiliter.Bar.in.l.ſi res.ff.quib.mod.pignus,vel hypot.ſolui.

CXCI.Negligente epiſcopo executionẽ vltimæ voluntatis,auditur quilibet de populo.tex.eſt in.§.ſinautem locorũ. in authen.de eccleſ.titu.& Bart.in.l. nec quicquam.§.fin. ff. de offic.proconſul.& leg.

CXCII. Negligente capitulo capitularis poteſtas reſidet in vno ſolo diligente.vt in.c.cum olim.de teſta.

CXCIII. Licet extra territoriũ iudex non poſsit citare.l.fi. ff de iur.om.iudic.tamen ſi iudex illius territorij ad requiſitionem alterius negligit citare reum,tũc ille iudex extra ſuũ territoriũ poterit citare.ita ſingulariter Bar. in extrauag. ad reprimendũ.in verbo,per edictũ.ſequitur Fran. de Aretio in conſi.lviij.incip.conſideratis omnibus diligẽter.in.iij.col.d. Iaſ.in.d.l.fi.pro quo bene facit quod dicit idẽ Bart.in.l.j.C. de ſumma trinit.in.xj.col.in.xviij.q.vbi omnino vide.

CXCIIII.Si eligẽtes arbitratorem ſuper aliquo cõtractu, infra tẽpus ſtatutum negligunt notificare vel certificare arbitrationẽ, dicuntur ab eius arbitrio receſsiſſe. Bart.in.l.ſi quis arbitratu.ff. de verbo.obliga.in vlti.colum.

CXCV.Si emptor quando eſt datum tempus ad menſurãdũ vinũ,ſi poſt denuntiationẽ ſibi factã negligens in menſurando fuerit,venditor poteſt vinum effundere.tex.eſt bonus in.l.j.§.licet.ff.de pericul.& commod.rei vend.

CXCVI.Rectores piorũ locorũ negligẽtes adminiſtrationẽ & curã,excõmunicantur ipſo iure.text.eſt in clem.quia cõtingit.de relig.domib.in princ.& poſt princip.

CXCVII.Habẽtes ius pręſẽtãdi, ſi præſentato ĩfra terminũ ſtatutũ à diœceſano portionẽ cõgruã prouẽtuũ aſsignare neglexerint,aſsignatio deuoluit ad diœceſanũ.cle.j.de iurepat.

CXCVIII. Diœceſani non ſe impediunt de iuriſdictione minorũ prælatorum, niſi ipſis negligentibus. cle. j. §. ne igitur cum gl. in verbo, negligentiam. de celeb. miſs.

CXCIX. Si ſanguis Chriſti per negligentiam decidat in terram, debet eum ſacerdos lingua lambere, & quatuor diebus debet pœnitentiam agere. cap. ſi per negligentiam. de cõſecra. diſtinctione ij.

CC. Si per negligentiam aduocati lis differtur vltra triennium, aduocatus punitur in duab. libr. auri. l. properandum. §. illo proculdubio. C. de iudic.

CCI. Si accuſator infra tempus ſtatutum accuſationẽ propoſitam proſequi neglexerit, grauiſsimè mulctatur. l. j. C. vt intra cert. temp.

CCII. Vxor quæ defuncti memoriam negligit ſecũdo nubendo, negligensque tutelam filiorum ſuſceptam, grauiter punitur. vt in. §. ſui autem tutelam. in auth. de nupt.

CCIII Debitor ex pluribus cauſis negligens exprimere, quando ſoluit ſimpliciter in quam cauſam ipſe velit ſolutum, electio transfertur in creditorem. l. j. ff de ſolu.

CCIIII. Colonus qui neglexit colere fundum pro anno futuro ex quo paſſus fuit ſterilitatem, non poteſt petere penſionis remiſsionem. Cyn. in l. ad comparandas. in fi. C. mandati. bo. text. in. l. ex conducto. §. cum quidam. ff. loca.

CCV. Dominus negligens exigere affictũ à colono per xl. annos, non poteſt amplius petere nec rem, nec poſſeſsionem. glo. in. l. ij. in gloſ. fi. C. de iure emph. glo. in. l. cum notiſsimi. §. fi. C. de præſcrip. xxx. ann.

CCVI. Emphyteuta negligẽs ſoluere per biẽniũ canonẽ, ſi ſit priuatus, poteſt poſſeſsione repelli. gl. & text. in. l. ij. C. de iure emphy. & glo. in authen. qui rem. de ſacroſanct. eccleſ.

CCVII. Poſſeſſor hæreditatis tenetur de negligẽtia culturæ prædiorum. bon. text. in. l. ei qui. in fin. ff. de pet. hæred.

CCVIII. Vaſallus negligens circa dominum, priuatur feudo. c. j. §. quid ſi nõ fecerit. in tit. q̃ ſit prima cauſ. benef. amit.

CCIX. Fructus percepti ab hærede propter neglig ẽtiã fideicõmiſſarij nõ petẽtis, nõ imputãtur in quartã, cũ aliàs imputarẽtur. text. eſt not. in. l. militi. §. ſi hæredes. ff. ad Trebel.

CCX. Eodẽ modo quæſita per hæredem poſt aditam hæreditatẽ ex rebus hæreditariis negligentia fideicõmiſſarij nõ

petẽtis

potentis reſtitutionẽ,non imputantur in quartam,etiã ſi coa-ctus hæres adiuit.tex.eſt ſing.in.l.ita tamẽ.§.j.ff. ad Trebel.

CCXI. Veterani milites negligentes perdunt priuilegia veteranorum.l.penult.C.de veteran.lib.xij.

CCXII. Renuntiatio de non petendo adinuicẽ aliquo modo inter fratres facta diuiſiõe nõ extenditur ad ea, quæ applicanda ſunt propter negligentiam alterius alteri.Ita not.Bar. in auth.hoc amplius.in.fi.C.de fideicommiſ.& in.l. qui cũ tutoribus.ff.de tranſact.& in.l.qui Romæ.§.duo fratres.ff. de verborũ oblig.per tex.notab.in.l.damni.§.j.ff.de dãn.infect.

CCXIII. Aliũ caſum negligẽtiæ ponit gl.in.l.ſenatuſconſulto.C.qui accuſ.non poſſ.

CCXIIII. Alium etiam ponit text.cum glo.in.l.in rem.§.fin.C. de rei vend. quoſdam etiam alios inuenies poſitos per Bart.& Mod.in.l.ꝙ Nerua.ff.de poſ.quos non curaui recenſere.Nam res ferè in immenſum procederet,& ideo ſufficiet mihi ex iſtis ſtudioſis ad perquirẽdos alios caſus inuitare , ac anſam dare voluiſſe.Nam & ego iam proculdubio faſtiditus, innumerabiles alios negligentiæ caſus omiſi, quos de facili ex ſcriptis, præſertim Moder.quilibet curioſus colligere poterit,maximè,quia pro maiori parte illorũ commentaria ſunt ornata repertoriis. Volui igitur hic tantum negligentiæ caſus colligere, quos in repertoriis vulgaribus collectos nõ reperi,quibus quidam alij caſus adiũgi poterũt , quos Andreas Alciatus & Guliel.Benedict.viri eruditi in tit.de verb.ſignifi. fol.xvij.col.j.& in rep.cap.Raynutius.fol.cxciiij.& ſeq.titu. de teſtam.tradiderunt.Nam materia iſta negligentiæ tã frequens eſt inter mortales,quàm in homine oſcitatio ipſa.

VISIS negligentiæ caſibus,& effectibus præiudiciũ offerentes, operæpretium erit quoſdam alios breuiſsimos caſus adnotare,in quibus negligentia non nocet.

I.Caſus eſt, quando venditor fundi ante traditionem fundum vt alienum neglexit : nam hoc caſu de negligentia non tenetur.caſus eſt not.in.l.venditor ex hæreditate.§.j.in.fi. ff. de hæred.& act.vend.

II. Quãdo maritus fuit negligens in exigendo dotẽ à patre vxoris,qui factus eſt nõ ſoluendo:nã tali caſu non tenetur de ſuo.caſus eſt notabilis ĩ.l.ſi extraneus.ff.de iure dot.quod ſingulariter limitabis non procedere ſi fuiſſet negligens in non

exigendo ab hæredibus patris. caſus eſt notab.in.l.ob.res.§. fi.ff.de pact.dot.& ibi Bald.

III.Si negotiorum geſtor cœpit alicuius gerere negotia, ſi negligat,& non perſeuerat,gerere non tenetur.caſus eſt notabilis in.l.tutori.C.de neg.geſt.

IIII.Quia bonæ fidei poſſeſsor hæreditatis,ſi negligit hæreditatis res meliores facere, non ſubiacet querelæ. caſus eſt notab.in.l.ſi quid poſſeſsor.§.ſicut.ff.de petit.hæredit.

V. Caſus,quia negligentia vnius non nocet alteri.gloſ. eſt in.l.ſi ex duobus.ff.de neg.geſt.

VI. Quia ille,qui negligit agere,per hoc non dicitur fraudem facere , nec ſibi nocet , vt dicatur in fraudem creditorum hoc feciſſe,vt eſt bon. text. in. l. qui fraudem.in princ. ff.de his quæ in fraud.cre.l.nemo ex ſociis.§.fi.ff. pro ſocio. cum ſimilib.licet quandoque fallat,vt per gloſſ.not.in.l.ij. §. non tantum.ff.de hære.vel act.ven.

VII.Quia ſeruus à teſtatore vetitus rationes reddere, negligentiæ non tenetur. caſus eſt notabilis in. l. ſi ſeruus vetitus.ff.de leg.j.

VIII.Negotiorum geſtor,qui equum in paſcuis ſolitis neglexit,excuſatur, nec imputatur illi,vt eſt gloſ.in.l.ſi negotia ff.de neg.geſt.

IX. Negligentia ſerui non petentis fideicommiſſariam libertatē,non præiudicat ſibi quin ex die dato libertas ſibi cōpetat.text.eſt notab.in.l.cum verò.§.j.verſic.ex die.ff. de fideicommiſ.liber.

X. Quia negligentia non nocet, quando ſocius fuit quoque negligens, ſed compenſatur.text.eſt notab. in. l. ſi ambo ff.de compenſat.

XI. Negligentia contra vnum non præiudicat mihi cōtra alium,ſecundum dicta Bart.in.l.ſi ſeruus.ff. vi bonorum rap. & in.l.litem.in princ.ff.de alienat.iud.mut.cau.fact.

XII. Quia ſi vendita inſula combuſta ſit negligentia ſeruorum, mihi non nocet. text. not. in.l.ſi vendita.ff.de peric.& com.rei vendit.

XIII. Si miſſus in bonorum poſſeſsionem negligat,& deſtituat bona, non præiudicat ſibi, vt teneatur ob illius negligentiam. caſus eſt not.in. l. prætor ait. in. §. cæterum. ff. de bon.authen.iud.poſſ.

XIIII. Tutoribus licet quandoque negligere præceptum & voluntatem teſtatoris.bonus text.in.l.quidam decedẽs.§. vſqueadeò.ff.de admin.tut.

XV. Quia executoribus literarum Papalium non currit tẽpus negligentiæ.de quo in cap.ij.de conceſ.præb.glo.in cle. ſi beneficio.in verſic.epiſcopi.eod.tit.

XVI. Si hodie ſum neglıgẽs,per hoc nõ inducitur præſumptio,vt retro fuerim negligens.iſtud ponit Bar.in.l.ab hoſtibus.§.ſed hoc ſimpliciter.in.iij.col.ī.fi.ff.ex quib.cauſ. maio.

XVII. Negligentia in rebus ſuis non nocet.l.in re mandata.C.mandati.l.ſed etſi.§.conſuluit.de pet.hæred.

XVIII. Quia licet quis per negligentiam perdat ius agendi vel corrigendi, tamen non perdit ius aſsiſtendi, agenti vel corrigenti. gloſ. not. in.c. irrefragabili.§.excluſus.in glo.in verbo per epiſcopũ. in fi.de off.ord.& hoc prodeſt ad multa.

XIX. Quia creditor negligens in non exigendo à debitore ad diminutionem fideiuſſorum ſibi non pręiudicat quo ad fideiuſſorem.text.not.in.l.ſi fideiuſſor creditori.ff.de fideiuſ.

XX. Quia negligentia in re depoſita dummodo non fuerit magna,non imputatur: pariter etiam non parendo conditioni adiectæ legato facto eccleſiæ, non nocet ipſi eccleſiæ. Ita notab.dicit Abb.& alij in.c.abbate.de verb.ſig.

HActenus negligentiæ caſus enarrauimus,in quibus iam lõgo feſſus itinere finẽ facere deſtinaueram:Verũ,quia parum eſt negligẽtiæ incommoda noſſe, niſi etiam quid dãni vel cõmodi,diligentia afferat,ſcribamus,ideo pauca quædam adhuc de diligentiæ commodisvel incommodis ſubnectam.Nam ex quo diligentia & negligẽtia quædã ſunt qualitates,quę communiter ipſis hominibus adhęrent,& inter ipſos paſcentur, inconueniens videretur ſi poſtquam vnum actum incepi, totam tragœdiam non perficiam. Rem igitur aggrediamur.

Primus effectus diligentiæ erit. Quia ſi homo diligens aliquid indebitè alicui ſoluit,& repetat indebitum,probare tenetur: quia diligens indebitum ſoluiſſe non præſumitur.tex. eſt in.l.cum de indebito.de probat.

II. Caſus,quia filiusfa.diligẽs & induſtrioſus aliquid acquirẽs,præſumitur ex ſuo,& nõ ex bonis parẽtũ acquiſiuiſſe, & ideo illud profectitium eſſe non iudicabitur. glo.not.in.l. cum

cum oportet.in princ.C.de bo.quæ liber. III. Quia paludes & paſcua, diligentia & induſtria poſſeſſorum meliorata ab ærario, vel ab alio, abſtrahi non poſſunt, nec in ipſis poteſt aliquis functiones aliquas imponere.bon.tex.in.l.fi.C.de alluuionib.& paludibus.

IIII. Quia cohæres, qui fuit diligens in repetendo partem ſuam depoſiti à depoſitario, qui poſtmodum factus eſt nō ſoluendo, non tenetur contribuere cum cohærede.l.fin.vbi bo. text.C.depoſiti.

V. Quia creditor, qui fuit diligens in petendo creditum ab hærede, qui factus eſt non ſoluendo, vel abſtinuit ſe poſtmodum ad hereditate, non participat cum alio creditore.tex.eſt in.l.ſi pupillus.ff.de his quæ in fraud.cred.

VI. Quia illud, quod acquirit ex ſua diligentia hæres non imputatur in bonis, vt quouis modo credere debeat ad commodum legatariorum.tex.ſing.in.l.ſi hæres.ff.ad leg.Falcid. in princ. VII. Quia ſi alter ex duobus reis credendi ex cauſa lucratiua fuit diligens in præueniendo ſolutionem legati, totum ſibi vendicat.caſus eſt ſingularis in.l.Falcidia.hoc obſeruandū.ff.ad leg.Falc.ſecus ſi non eſt cauſa lucratiua: quia licet præoccupet, & totū conſequatur, contribuit. bonus tex. in.l.fideicōmiſſa.§.plærunque.ff.de leg.iij.

VIII. Quia etiā malæ fidei poſſeſſor à quo ſeruus petitur, non tenetur de fructibus, quos percipere potuit ex artificio ſerui, quod ex ſua diligentia & ſumptibus didicit.tex.ſingularis in.l.cæterum.ff.de rei vend.

IX. Quia ſi quis fuit diligens, & curioſus in redimendo teſtatorem captiuum, vel curandum ipſum infirmum, negligente hærede, lucratur hæreditatem ipſius.text.eſt not.in authē. vt cum de appel.cog.in.§.ſi quis de prædi.

X. Quia propter diligentiam & curam alterius ſocij ſocietas hoc modo communiri poteſt, vt vnus damnum tantū ſentiat, & alter lucrum: ita ꝙ lucrum duntaxat cōmune ſit. text. eſt not.in.l.ſi non fuerit.ff.pro ſocio.

XI. Quia licet regulariter quando debitor fideiuſſori ſuccedit, obligatio fideiuſſoria extinguatur, tamē nolente creditore, qui diligens in ſibi proſpiciēdo fuit, nō extinguitur.tex. eſt multum notab.in.l.debitor fideiuſſori.ff.de ſeparat.

XII. Quia ſi prior creditor, qui fuit diligens ſibi in cautione pi-

ne pignoris illud in ſolutum accipiat , tamen ſecundus per hypothecariam non auditur,niſi offerēdo debitum, quanuis per dationem pignoris in ſolutum extincta fuerit obligatio. l.prima.& ibi gloſſ.C.ſi quis creditor.

XIII. Quia diligens commodatarius ſi in incendio ſuas prætioſiores ſaluandas prætulit commodatis,excuſatur à cul pa.text.not.in.l.ſi vt certo.§.quòd verò.ff.commod.

XIIII. Quia ſi quis emit aliquā domum,vel rem alteri obli gatam, & eam ſua diligentia meliorē reddidit,ſi ab eo poſtea per hypothecariam euincatur,præſtando primam æſtimationem liberatur. Ita mirabiliter dicit Bartol.per illum textū in.l.ij.in fine.C.de præd.nauiculariorum.lib.xij.quod eſt notandum ad ea,quæ not.idem Bar.in.l.cum poſtulaſſem.per illum text.in fin.ff.de dam.infect.

XV. Quia ſi vaſallus ſua diligentia in feudo aliquod ædificium fecerit,& poſtmodum contingat vaſallum ſine hærede maſculo decedere,dominus pati debet aut ædificium auferri,aut certe meliorationis pretium ſoluere, vt in.§. vaſallus. in tit.hic finitur lex.in vſib.feudorum.

XVI. Idem in colono diligenti,quod in vaſallo dicendum eſt.Nam ſi colonus meliorauit fundum,poteſt ei inſiſtere donec melioramēta ſibi ſoluantur,ne ſua diligentia ſibi ſit dānoſa.l.colonus.ff.locati.

XVII. Quia ſi colonus ſua negligentia rem meliorem reddidit,penſio illa augeri non poteſt.gloſſa magna in.l.ſi merces.§.vis maior.ff.locati.

XVIII. Quia ſi domus vendita ante traditionem combuſta fuit,licet id damno venditoris cedat:tamen ſi conſtat vēditorem eam diligentiam in ea cuſtodienda adhibuiſſe , quā homines frugi & diligētes præſtare ſolent,damnum ad eum non pertinebit text.eſt not.in.l.ſi vendita.ff.de pericul.& cō mo.rei vēd.de quo videndum eſt,vt per Iaſ.in.l. domus.ff.de legatis primo.& per Socin.in tractatu,fallent.reg.clxxviij.

XIX. Quia damnum datum authoritate curiæ in re pignorata,quæ diligentia & ſolicitudine creditoris fuit recuperata,cedit,& pertinet ad debitorem:quod non eſſet ſi creditoris inſtantia & diligentia recuperata non fuiſſent . text. eſt notabilis in. l.fin.ff.de pingn.act.quod eſt notandum ad id de quo ibi per Bart.

XX.

XX. Quia prælatus qui diligentia,& induſtria ſua acquiſiuit aliquid eccleſiæ,& ipſius intuitu eccleſia tantũ liberè poteſt diſponere,& habet priuilegium.de quo in cap. cõſenius. de rebus.eccleſ.non alienan.

XXI. Quia ſi vnus ex ſociis ſua diligentia & cura communem domum recuperauit, & ſocius infra quatuor menſes nõ ſatisfecerit ſibi, pro rata contingẽti efficitur dominus totius rei.l.iiij.C.de ædific.priuatis.Et textus in.l.ſi fratres.§.idem reſpondit.ff.pro ſocio.

XXII. Quia fundus datus in ſolutum melioratus induſtria & diligentia creditoris,lucro creditoris& non debitoris cedit.l.penult.C. de ſolut. XXIII. Effectus diligentiæ eſt: quia diligens in vno artificio in eo nunquam læſus non petit in integrum reſtit. l.j.C.qui,& ad quos.

XXIIII. Quia licet procurator impetrãs literas ad lites de mandato,docere teneatur, tamen in cauſa appellationis non tenetur: quia nõ præſumitur,quòd qui diligens in cauſa principali fuit, ius appellationis proſequi negligat.glo.magna in cap. nonnulli.ad fi.de reſcrip.

XXV. Quia iudex qui pronuntiauit appellationem deſertam poteſt reponere appellantem, ſi doceat de diligẽtia ſua: ita pulchrè dixerunt Domini in Rota,in deciſ xliij. in antiq. tit.de appel. ſequitur Fely.in cap.ex parte.el.j.de reſcript.

XXVI. Quia ſi iudici commiſſa eſt diligens teſtium examinatio, propter virtutem huius verbi diligens, ſi teſtem de cauſa & ratione ſui dicti interrogare dimittit,non valet dictũ ſuum.ita tenet Bald. not. in capitulo,ſicut. per illum textum de re iudic.relatum à Socino in.l.prima.in ſexta charta.ff.de noui oper.nunt.

XXVII. Quia propter diligentiam, & exploratam induſtriam præfecti prætorij, ab eo non appellatur.l.j. ff. de officio præfecti prætor.

XXVIII. Quia ſi donãs ſit induſtrioſus,& diligens nõ debet ali à donatario : aliàs ali debet, & ita in filiofam.eſt text. in.l.ſi quis à liberis.§.ij.de lib.agn.& glo.not.in. l. ſi quis argentum.§.ſed ſi quis.C.de donat.

XXIX. Quia probando diligentiam prælati,creditor dicitur probare motiuum factum in vtilitatem eccleſiæ conuerſum fuiſſe,per glo.not.in authen.hoc ius porrectum.in.gloſ. fin.C.

fin.C.de ſacroſanct.eccleſ.

XXX. Quia tutor diligens,licet aliàs pauper,tamen vt ſuſpectus remoueri non poteſt.l.ſuſpectum. ff.de ſuſpect. tut. cum ſimil.

XXXI. Quia in vno ſolo de capitulo diligenti exiſtente, capitulo negligēte capitularis poteſtas reſidere poteſt.Abb. in cap.olim.de teſtib.

Et per iſtam finem imponā huic opuſculo,cū ſatis ſuperq; ex iſtis notitia negligentiæ,& diligentiæ haberi poteſt:quā-uis etiā hic locus poſtularet quædam alia de iis,quæ in omittēdo cōſiſtūt enarrare,quæ latius aliàs digeſsi:ſed ne plus debito regula iſta oneretur,ad alias quæſtiones trāſitum faciā.

QVAESTIO VIGESIMAONONA.

QAERO, nunquid impetrans à Papa beneficium vacās in curia,& ſic reſeruatum reſeruatione in corpore iuris,clauſa hoc non expreſſo,dicatur habere titulū coloratum,& defendatur iſta regula? *Impetrās beneficiū à Papa.*

SOLVTIO. Ter fuit in Rota deciſus iſte punctus, ideo ſuper illo non multum inſiſtam.

Primo enim deciſus fuit inter Ioannem Beltran. ex vna,& Hieronymum Beltran.aduerſarium ex altera. Nam Rota in iſtam opinionem inclinauit,ꝙ regula non ſuffragetur, vt.d. Ioannes de Anguiano,antiquus procurator,qui tunc cauſam tractabat,retulit.Secundo iſte caſus diſputatus fuit per Dominos in vna Veronen.canonicatus & præben.corā D.Corrado,vt refert hîc.d.Guliel.& tunc etiam Rota diſputando tenuit eandem opin.videlicet, huiuſmodi impetrantem regula non ſuffragari. Ratio deciſionis fuit:quia regula excipit iſtum caſum de beneficio reſeruato : non obſtan.ꝙ tex.iſtius regulæ in principio præſupponit impetrantem habuiſſe titulum ex collatione apoſtolica : nam ex quo hîc excipiuntur duo caſus.Caſus ergo illi excepti debent intelligi retēto eodem themate, videlicet, etiam ſi habuerit titulum à Papa. Quia caſus exceptus debet eſſe de regula, vt dicit Dyn. in rubr.de reg.iur.lib.vj.& Bar.in.l.j.ff.eod.ti.& in.l.ex iis. per illum text.ff.de legib.Non enim eſſet bona exceptio dicere, omnes homines currunt, excepto equo:quia ex quo regula non loquitur de equo,exceptio non eſt conueniens : debuit ergo fieri exceptio de aliquo homine,vt ſic exceptio conueniat *Caſus exceptus debet eſſe de regula.*

niat terminis præſuppoſitis in regula : ita eſt hic dicendum: nã tex.hic loquitur de titulo apoſtolico,vel ordinario,& debet exceptio etiã loqui de eiſdẽ in terminis reg.&ita etiã tertio loco,ſeundum iſtam opin.iudicauit R.D.Raynaldus Petrutius die.ix.Iulij.M.D.xxxvij.in vna Sagouien.parochialis de Paladis,& quia iſta interpretatio eſt iam trita in Rota, ideo non amplius inſiſtam.

Limitatur tamen iſta concluſio duobus modis. Primo in caſu de quo per Gloſſatorem hic,in.ij.col.verſ.item ibi abſq; ſimoniaco ingreſſu,&c.in quo quia dicit fuiſſe iudicatũ,non moror:quia aliàs mihi videtur ille caſus multum dubius.

Subreptio taciturnitatis. Secundo limitatur,niſi Papa de beneficio reſeruato prouideret motu proprio:quia ex quo tunc obiici non poteſt ſubreptio taciturnitatis reſeruationis, debet tali caſu poſſeſſorẽ iuuare regula. Tamen domin.Guliel.hic tenet contrarium, ex quo regula iſta indifferenter excipit prouiſum à Papa de beneficio reſeruato,& non diſtinguit,an prouiſio facta ſimpliciter,an motu proprio,vt hic latius per eũ. Adiuuatur iſta opin.domini Gulielm.quia licet prouiſio facta à Papa ſit motu proprio,præſupponi tamẽ debet,quòd prouiſio aduerſarij ſit melior,adeo,quòd iſta prouiſio motu proprio facta videtur tantum colorem ad poſsidendum tribuere:quia alias ſi dicta impetratio motu proprio ex omni parte valida eſſet, non indigeret poſſeſſor auxilio regulæ aduerſus alium impetrantem:quia eum vinceret ex ſua bona prouiſione abſque auxilio regulæ.Tenendum eſt igitur,quòd iſto caſu prouiſio Papæ non erat bona,ſed alius contra quem excipitur de regula habebat titulum verum & bonum.Itaque ex quo ſumus in o- *Exceptio.* dioſis & exorbitantibus, debet generaliter exceptio regulæ intelligi quatenus minus,quam ſit poſsibile vero impetranti habenti bonum titulum præiudicetur.Vnde licet regulariter in omnibus aliis beneficiis excludatur impetrans,habens bonum titulum per triennalem poſſeſſorem:fallit tamen in beneficiis reſeruatis ex vacatione facta in curia : quia tali caſu etiam habens titulum coloratum à Papa,ſiue ſimpliciter,ſiue motu proprio,non iuuatur regula.

Nihilominus licet iſta opin.aures demulcere videatur,mihi tamen non omnino ſatisfacit:quia habens prouiſionem à Papa ex certa ſciẽtia de beneficio taliter reſeruato,ex quo habet

bet ab eo, qui dare poteſt, non dicitur intruſus, vt regula prę-ſupponit. Et ideò non video quare iuuari non debeat, cum eadem ratio militet, quę in aliis beneficiis, & in exorbitantibus licitum eſt argumētari, ex identitate rationis ad ſimiles. Caſus vulg. gl. in verſ. Italiæ. in cap. j. de temp. ordi. libr. vj. cū aliis triuialib⁹ traditis per Doct. in vulg. auth. quas actiones. Et ita ſeruat Rota, prout dixerunt Domini in vna Salamantina parochiali de Guadramiro corā. R. D. Marco Antonio.

Argumentari ex identitate rationis.

QVAESTIO TRIGESIMA.

QVAERO, quid ſi Papa cōtulit beneficium reſeruatum vacans in curia Martino, qui poſt triennalem poſſeſsionem moritur extra curiam, & ordinarius contulit Titio, Papa verò cōtulit Gaio: & ille Titius poſſedit poſtea per trienniū, & deinde cōuentus à Gaio excipit de regula iſta, Gaius replicat regulā nō habere locū in reſeruato vacante in curia, vt patet hic. Dubitatur igitur quid iuris?

Reſeruatū beneficiū.

SOLVTIO. Tota difficultas huius dubij cōſiſtit in hoc: an ſemel reſeruatum duret ſemper affectum: An verò ſpiret reſeruatio, & affectio per collationem factam per Papam Martino. Pro vna parte videtur dicendum, quòd ſemel affectum, ſemper durat affectum, vt eſt deciſio. clxxxj. &. ccvij. in no. & eſt extrauagans Paul. incip. piæ. & Benedicti incipien. ad regimen. cum ſimilibus.

Semel reſeruatum, durat affectum.

Tamen contrarium eſt verum: quia licet beneficium ſit reſeruatum reſeruatione. cap. ij. de præbend. vj. quæ eſt illa quā text. hic appellat in corpore iuris clauſam. Nihilominus eo ipſo, quod Papa diſponit de illo beneficio, per illam collationem ceſſat reſeruatio, adeò, ꝙ ordinarius poteſt poſtea de illo prouidere, ſicut facit de litigioſo ceſſante lite, vt in. c. ij. vt lite pend. lib. ij. & clem. j. eod. tit. Quod autem per collationem Papæ expiret reſeruatio, tenet Oldr. conſ. lvij. & deciſ. xx. in tit. de præbend. in. antiquior. & omnes aliæ prædictæ deciſiones proximè allegatę, & deciſ. cclxxxiij. in antiquis. & tenet Lapus allegat. cxxvij. incipien. Anaſtaſius. Et Calder. conſil. titul. de præd. cum quibus concordat. §. in conſilio. xciij. incipiē. Clemens. vii. Et iſta concluſio procedit etiam ſi collatio Papę ex cauſa ſua fuerit inutilis, vt declarat Ro. cōſil. cccxxxv. & eſt cōmunis opin. Itē cōcluſio prędicta ꝓcedit quādo Papa cōtulit, & ſuper tali collatione literæ ſunt expeditæ

ditæ. Secus autẽ ſi collatio manet in ſola ſupplicatione: quia per ſolam ſupplicationem non dicitur abhuc reſeruatio extincta. Ita dicit Fel. ex mente Rotę, in rubr. de cõſtit. in. iiij. col.

Secundo limitatur, niſi Papa contulerit ſuo familiari: quia tali caſu per collationem prædictam non expirat reſeruatio: quia incipiet ex hoc creari noua reſeruatio, adeò, ꝙ ordinarius non poterit diſponere, vt dicit Gemin. conſil. xxx. incip. Bonifacius. & concord. Calder. in. d. conſil. x.

Tertio limitatur, niſi prouiſus per Papam ante acceptationem collationis moriatur: quia tunc non ſpirat reſeruatio, vt expreſsè probat Oldr. in conſi. lvij. & tenet Specul. in tit. de act. ſeu petitorio. §. penul. & ibi Ioann. Andr. in addit. magna. in verſic. ſed quæro circa ipſam decretalem. vbi latiſsimè hoc ponit, referens omnia fundamenta Oldr. in dicto conſil. eo tacito, & ſequitur Domin. in capit. ſecund. in fin. de præb. lib. vj. & Gaſpar de Peruſio tacito Oldr. hanc opin. tenet in tract. reſeruat. in. iij. q. Cum quibus cõcordat Collectar. in. c. eccleſia. in. iij. col. verſic. ſed quia Papa. de ſortileg. licet Rota videatur titubare in deciſ. dccclxxxij. nota, quòd vbi gratia, &c. in antiquis. Si tamen prouiſus poſt acceptationẽ prouiſionis moreretur, poſſeſsione non capta: nihilominus reſeruatio expiraret, vt dicit Ioann. Andr. in. d. addit. ad Specul. & ſequitur Gemin. in dicto capit. ij. & eſt deciſ. Dominorum in deciſ. cclxxxiij. nota, quòd ibi Papa in antiq. Ratio eſt: quia ſolus conſenſus tribuentis & recipientis perficit gratiam, & dat ius plenum, cap. ſi tibi abſenti. de præbend. libro ſext. tenet Innoc. in capitulo primo. & cap. ex parte. de cõceſ. pręb. & in cap. conſtitutus. in glo. ſi enim de reſcrip. & Oldr. conſi. cxxxvj. incip. quòd ex productis. & ſecundum hoc dictum Felyn. in. d. rub. de reſcript. de quo ſuprà proximè feci mentionem, redderetur dubitabile.

Conſenſus tribuentis & recipiẽtis.

Quarto limitatur, niſi prouiſio per Papam per viam commendæ facta fuerit: quia tunc reſeruatio non expirat, vt latè probat Collectarius in cap. ſi conſtiterit, de accuſ. & proſequitur. d. Guliel. deciſ. v. titul. de priuilegiis. & reaſſumunt Moder. in tract. reſeruationum. quæ non curo proſequi, cum ad iſtum locum non pertineant.

Et iſta quæ dicta ſunt, per collationem Papæ reſeruationẽ expirare, procedunt etiam ſi Papa ipſe nõ cõferret, ſed mãdaret

ret executoribus, vt talē poneret in poſſeſsionē: quia talis actus æquipolleret collationi, iuxta tradita per Rotam deciſ. cccexlj. in no. incip. fuit dubitatum. & Egid. deciſ. ccxxvj. & Roma. in conſil. cccxxxvij. quo ad primum in princip.

Ex quibus omnibus reſultat deciſio quæſtionis noſtræ, videlicet, quòd exceptio poſita in iſta regula de reſeruato non habet locum in caſu noſtro, quominus poſſeſſor triennalis defendi poſsit regula.

Et ex iſtis infertur vnum aliud, quòd licet aliquis poſsideat beneficiū reſeruatū vacans in curia ſi poſſeſſor poſtea prouiſus à Papa fuerit, & ille deinde per trieniū pacificè poſsideat, poterit ab iſta regula defendi, quod non pono pro conſtanti. *Beneficiū reſeruatū vacans in curia, & cætera.*

Et in caſu noſtræ quæſtionis magis iuſtificatur opinio. ex quo ille Martinus prius per triennium poſſederat, & ſic etiā ſtante reſeruatione poſſet Titius iuuari allega. Lapi. lxxxix. per quam excluditur neceſsitas iuſtificandi titulum ſui prædeceſſoris, vt tradit etiam Oldr. conſilio. ccxxix. hæc ſunt dubia. & tenet Egid. in qudam deciſione: aliàs fieret proceſſus in infinitum ſi quis titulum prædeceſſoris probare teneretur. Nam illa ratio, quæ poſſet obiici contra titulum immediati prædeceſſoris, eadē poſſet obiici tituli centeſimi prædeceſſoris. Et ſic oporteret habere paratas probationes omnium, quod eſt abſurdum, & ferè impoſsibile, non ſecus, ac ſi repeteremus originem maiorum noſtrorum, quæ ſecundum hoc eſſet exordienda, & repetenda ab Adam, vt dicit gloſ. in. l. aſſumptio. ff. ad municip. vt igitur euitarentur iſta abſurda, bona fuit prædicta allegatio Lapi, & non immeritò toties à Rota canonizata, & in vſum recepta. Quæ propter breuem hominum vitam, & fomentum iſtius regulæ, Modernis temporibus, ad triennium reducta fuit: quibus omnibus concordant etiam rationes poſitæ per Specul. titu. de probatio. §. Probare. verſic. verum.

QVAESTIO TRIGESIMAPRIMA.

QVAERO, quia dicitur hic, quòd triennalis poſſeſsio non iuuat poſſeſſorē in beneficio reſeruato, ex aliqua reſeruatione generali in corpore iuris clauſa: quæ ſit illa reſeruatio ī corpore iuris clauſa, & an ſit vnica, vel plures, & de qua reſeruatione intelligatur hæc regula? *Reſeruatio in corpore iuris clauſa.*

SOLVTIO. Iſta quæſtio tria capita cōtinet. Primū, quæ

ſit illa reſeruatio in corpore iuris clauſa. Et communiter dicitur, quòd eſt illa, de qua diſponitur in.c.ij. de præbend.lib.vj. qua nulla in iure maior vel potior inuenitur, vt dicit Do. Guliel.deciſ.xxiij.titu.de præb. Quænam ſit ratio tantæ potentiæ, dicam inferius in.ij.cap.iſtius quæſtionis.

Et aduertendum eſt, quòd reſeruatio de qua in.d.c.ij.cenſetur eo ipſo inducta, quòd beneficia vacant apud ſedem. Et cum myſterio.text.in.d.c.ij.loquitur de beneficiis vacãtibus apud ſedem, & nõ dicit in curia, quia iſta videntur diuerſa: quod ex eo apparet, quia ſi ordinarius alicui ſcienti conferat tale beneficium reſeruatum, ille non facit fructus ſuos, vt videtur tenere Specu.& ibi Ioan.Andr.in titu.de diſpenſ.§.videndum reſtat.verſ.ſed pone quòd aliquis. Ratio eſt, quia ex quo prouiſus ſciuit beneficium apud ſedem vacaſſe, non debuit ignorare eius decretum, quod eſt iuris: quia in his, quæ ſunt iuris, ignorantia non præſumitur, vt in cap.ij. de conſtitu.libro.vj.& ideo fuit in mala fide, & per conſequens non facit fructus ſuos, vt dicit Rota in deciſ.iiij.titu.de reſti.ſpoliato in no.quam latius ſequitur Abb.in cap.dilecto.de præbend.& in.c.cum dilectus.de iurepatro.& vbique in pen.notabili. Et iſtam concluſionem ſequuntur etiam Fely. in cap. de quarta.in ſecunda fall.de præſcrip.& Iaſ.in.§.ſed iſte.nume.92.inſtitu.de actio.Aret.in conſilio.xvij. & Curtius antiquus in cõſilio.lxxj.incip.princeps defunctus.in. vj. & ſeq. col.& in terminis iſtius reſeruationis apud ſedẽ, quòd nõ faciat fructus ſuos, tenuit Modernus Sabinen. in tracta. reſeruatio.in. ix. effectu, quartæ quæſt. Sed hoc non procedit in poſſidente beneficium in curia vacans, niſi probetur eius notitia: quia cum beneficia vacare in curia dicantur beneficia deſignata in extrauag.ad regimen.& in extrauag.ex debito. eorum præſumitur ignorantia, iuxta tradita per Abb. & Felyn.in cap.paſtoralis.de fid.inſtrumen.

Beneficiũ reſeruatum.

Ignorantia in his, quæ ſunt iuris, non præſumetur.

Et ideo pro clariori & fundamentali intelligentia prædictorum eſt conſiderandum, quòd vacatio apud ſedem poteſt intelligi dupliciter. Primo modo, propriè: & tunc vacatio apud ſedem intelligitur de illa.d.c.ij.quæ eſt in corpore iuris clauſa, & ita capit Lap.alleg.lxxxiiij. Secundo modo, vacatio apud ſedem capitur impropriè pro quacunque vacantione in curia: & tunc vacatio apud ſedem, & vacatio in curia pro

Vacatio apud ſedẽ dupliciter conſideratur.

eodem

eodem capiuntur, vt in cap. ſtatutum. & ibi not. gloſſ. de præbend. lib. vj. & ita capit Lap. alleg. lxxxiiij. & alibi ſæpe. Adeò quòd propriè loquendo, omnis vacatio apud ſedem poteſt dici vacatio in curia, ſed non econtra. & ita procedit deciſ. xvij. de præbend. in anti. & Faſtoli dubio. liij. Hoc probatur, quia licet reſeruata per extrauag. ad regimen. contingat alibi, quàm apud ſedem vacare: in curia tamen vacare dicuntur non tamen apud ſedem: quia illa reſeruatio non eſt in corpore iuris clauſa. & ita procedit, quod dicit Calder. conſilio. ix. titu. de præbend. circa fin. Et hoc in terminis voluit Rota in vna Monaſterien. canonicatus, coram Reuerend. Domi. Io. Clerrici. de menſe Nouembri M.D.xxxiij. Ex quo infertur, quòd talia beneficia reſeruata per. d. extrauag. & alias quaſcunque, vacantia extra duas dietas, poterant per ordinarios poſt menſem conferri: quia non cenſebantur in curia, neque apud ſedem vacare. Et ideo ob eam cauſam, per extrauag. Bonifacij incip. piæ ſolicitudinis. per quam corrigitur cap. præſenti. de præbend. lib. vj. inductum fuit. quòd ordinarij, etiam poſt menſem, illa conferre non poſſent, ſecundum Ioan. Andr. & omnes ibi. & Lap. alleg. xcvj. incipien. beneficia vacantia. quos ſequitur Reuerendiſs. bo. memo. Iacob. Simonetta, quondam Rotæ auditor celeberrimus. in tracta. ſuo reſeruat. in prima parte. de quo aliquid Egid. licet corruptè, in deciſ. dclv. Et eodem modo beneficia reſignata in curia, dicuntur vacare in curia, licet non apud ſedem: quia iſte modus reſeruationis non eſt in corpore iuris clauſus. Et ita procedit, quod dicit Roma. conſilio. cccxlj. Sic etiam ſi Papa propter bonum pacis & concordiæ, de conſenſu duorum, ad reſignationem alterius conſtituat alteri penſionem, adeò dicuntur illa beneficia ſic penſione grauata, affecta: quòd occurrente vacatione, nullus præter Papam, de illis diſponere poterit, quia cẽſentur reſeruata. Ita mirabiliter dicit Guliel. de Monſerrat, in commentariis pragmaticæ ſanctionis. fol. lj. rationem notabilem ibi aſsignans, quam vide per eum. Et licet iſtud dictum ſit notabile, tamen multum dubito an ſit verum. Poſtremo vnum aliud notandum eſt, circa iſtam reſeruationem in corpore iuris clauſam, quòd licet talis reſeruatio habeat effectus iuris communis, non tamen abſolutè facit ius commune, licet de ea in. d. c. ij. caueatur. Ratio eſt,

Beneficia reſeruata per extrauaga.

Bonũ pacis & cõcordia.

quia iſta reſeruatio dicitur in iure communi clauſa, & aliud eſt ius commune, aliud clauſum in eo, vt patet in.c.cum ordinem. de reſcript. Et hinc eſt, quòd inſerta in iure communi, & ius commune differunt in viginti caſibus, vt inferius in fi. quæſt. dicam. Reſeruatio igitur corpore iuris clauſa, nihil aliud eſt quàm ſingulare quoddam ſedis apoſtolicæ priuilegium prærogatiuam ſpecialem continens, vt colligitur apertè ex verbis.d.c.ij. Quæ omnia magis clara reddentur, ex infrà dicendis in ſecundo & tertio articulo iſtius quæſt.

Secundus igitur articulus iſtius quæſtionis eſt, vtrum ſit vnica tantum, an plures reſeruationes in corpore iuris clauſæ. Et ita Gloſſator hic dicit, quòd licet per.xxiij.annos legẽdo & practicando reuoluerit ius canonicum, nihilominus quòd non reperit niſi vnicam reſeruationem in corpore iuris clauſam, quæ eſt illa, de qua in dict. cap.ij. Et licet regula iſta, in illis verbis, ex aliqua reſeruatione generali, in corpore iuris clauſa, &c. plures alias ſimiles reſeruationes præſupponat, quarum aliqua exempla ipſe hic enarrat. Nihilominus illis non obſtantibus, ſequutus Nicolaum de Caſtelio illorum tẽporum abbreuiatorem, ipſe concludit vnicam tantum eſſe reſeruationem in corpore iuris clauſam. de qua in.d.c.ij. vt hic per eum. Et eandem opinionem repetit idem Gloſſator in cõmento regulæ.lxij.colum.penul.

Quid dicendum? Certè iſte punctus non videtur ſine difficultate: ex eo, quia text. hic in illis verbis, ex aliqua reſeruatione in corpore iuris clauſa, &c. præſupponit, vt dixi. plures eſſe huiuſmodi reſeruationes. Et ne putemus hoc factũ fuiſſe per errorem Abbreuiatorum, vt dicebat Nicolaus de Caſtello, hic relatus per Gloſſatorem: hoc idem clarè probatur in decreto concilij Baſilienſ. titu. de elect. & reſeruat. ibi. reſeruationib. in corpore iuris clauſis ſemper exceptis, &c. Et ſic videmus, quòd text. loquitur in plurali. Et iſtam opinionem, videlicet, quòd plures ſint reſeruationes in corpore iuris clauſæ, videtur tenere Nicolaus Milis, in verbo, reſeruatio.§.ij.in fi. & Gaſpar de Peruſio, antiquus doctor, in tract. reſeruatio. quæſt.ix. & Moder. Sabinen. in tract. etiam reſeruatio. fol. iiij. qui ſex ſpecies reſeruationis in corpore iuris clauſas enumerat, computando tres illas, quas Gloſſator hic ponit. Quibus præfati Moderni tres alias iungunt.

Primam

Primam addunt reſeruationem poſitam in extrauag. ex debito. Ioan. xxij. inter communes. tit. de electio. Et aliam reſeruationem inductam per extrauagātem Benedicti duodecimi incipiēte, ad regimen. Aliam poſitam in extrauag. execrabilis. vt ibi per eos.

Tamē pace eorū dixerim, illæ tres reſeruationes, licet per extrauagantes inductæ dicantur, nō tamē dici debent in corpore iuris clauſę quia eſt reſeruatio iuris cōmunis, quę in corpore iuris clauſa dicitur, alia eſt reſeruatio per extrauagantes inducta. Nā in corpore iuris clauſa dicitur, quia eſt à iure cōmuni inducta, & in eius corpore inſerta, prout fit de aliquib' legibus, quæ à canonibus inſeruntur, vt in ca. j. & cap. authoritate. de conceſ. præbend. lib. vj. & in multis locis decreti, ſicut etiam eodem modo dicitur priuilegium in corpore iuris clauſum, non quod extrauagatur, ſed quòd in iure communi inſeritur, vt in ca. cum ordinem. de reſcript. Aliæ tres ſpecies reſeruationis adductæ per Gloſſatorem hic, non ſunt propriè reſeruationes, vt ipſemet videtur ſentire, & ſequuntur Moder. in dicto loco, quia in illis Papa confert iure deuoluto, & & tanquam ordinarius, non tanquam reſeruata. Et ideo videmus, quòd executor & legatus talia confert. Et tamen ſi eſſent reſeruata, non conferret, vt dicunt Domini in deciſio. ccccxcj. incip. Nuntius apoſtolicus. in tit. de præben. in no. poſt gloſ. in clem. penult. de præbend. in verbo, ſiue ad nos. Et dom. Gundiſaluus auditor in tract. de leg. quæſt. ix. primæ partis. colum. ſecund. & probatur in cap. penult. de præbend. vbi Abb. Panor. in. j. notab. dicit ibi eſſe text. ad hoc, qui non poteſt cauillari cum multis aliis concord. quæ congerit. Modernus Aurelianen. in tract. leg. concluſio. xxj. cui nomen eſt Ioannes Brunellus. Sic etiam diſpoſitio cap. ij. vt lite pēden. libro ſexto. quæ ſecundum ipſos reſeruationem in corpore iuris clauſam inducere videtur, euitari poteſt: quia ſi verum eſſet per litem motam beneficium effici reſeruatum, ſequeretur vnum abſurdum maximum, quòd ceſſante lite adhuc maneret beneficium reſeruatum, & per conſequens non poſſet ordinarius ceſſante lite de illo diſponere, cum ſemel reſeruatum ſemper reſeruatum maneat, vt dicitur in extrauaganti Paul. ij. incip. ad Rom. tit. de præbend. & tenet Rota in pluribus deciſionib. de quibus per Bar. Belenzi. in tract. de chari. ſubſi.

Reſeruatio iuris cōmu. an differat ab illa in corpore iuris clauſa.

Diſpoſitio cap. ij.

ri.ſubſi.quæſt.cxvj. Et tamen hoc eſt falſum,quia prohibitio d.cap.ij.non afficit ordinarios ceſſante lite.cnm prouidere poſsint,vt ibi patet,& in clem.prima eod.tit.Ergo nõ eſt verum per illũ tex.aliquam reſeruationẽ inductã fuiſſe,ſed potius quandã ſimplicem inhibitionẽ temporalem,videlicet,lite durante.Et fortè de iſtis reſeruationibus impropriis iſta regula,& decretum dicti concilij Baſilienſ. ſuperius allegatum loqui voluerunt,ſed in his amplius non inſiſtã.Sed vltra prædictos modernos,'ego alias plures reſeruationes in corpore iuris communis clauſas reperio,de quib⁹ poſſet intelligi iſta regula,& decretum prædicti concilij.

Prima eſt in translationibus epiſcoporum,quæ pro cõmuni perſonarum eſſet eccleſiarum vtilitate atque neceſsitate,& non propria cuiuſque voluntate fiunt, vt in capitulo, ſi quis, & in cap.mutationes.vij.quæſt.j.& in capitulo,quanto.& toto titulo,de translat.epiſco.Vnde epiſcopatus propter tranſlationem vacantem nullus alius quàm Papa conferre poteſt, quia iſte caſus eſt de reſeruatis Papæ reſeruatione in corpore iuris clauſa,vt in cap.quòd translationem de officio legati,& in capitulo fin.de translatione epiſcopi.

Reſeruationes in corpore iuris cõmunis clauſæ quot ſint.

Secunda reſeruatio in corpore iuris clauſa eſt in epiſcopatu , vel dignitate vacante per depoſitionem,vt in. d.capitulo,quod ad translationem. & in capitulo , inter.de translat. epicop.& in capitulo,niſi & in ca.poſt translationem. de renuntiat.In talibus enim ius commune apponit manum.

Tertia reſeruatio eſt in caſu cap. quanquam. de elect.lib. ſexto.qui quidem text.licet loquatur in vno caſu,extenditur tamen ad plures alios caſus,qui etiam ſunt reſeruati reſeruatione in corpore iuris clauſa,vt latiſsimè hoc probat quidam Guliel. Monſerrat Hiſpanus in commento quodam ſuo ad pragmaticam Franciæ.tit.de elect.vbi tex.in.d.c.quanquàm extendendo diſcutit à fol.xlvj.vſque ad fol.xlix.

Reſeruatio in corpore iuris clauſa.

Quarta reſeruatio in corpore iuris clauſa eſt, quando epiſcopus eſt captus à paganis,vel ſchiſmaticis, tũc iſte caſus eſt Papæ reſeruatus,vt nemo alius poſſet prouidere de tali epiſcopatu , niſi Papa,vt eſt text.in capitulo,ſi epiſcopus . & ibi glo.fin.de ſupplen.negli.lib. vj.

Quinta quando epiſcopus prppter ſenium,aut aliud impedimentum corporale perpetuum non poteſt officium ſuum

exercere

exercere,tunc enim Papa ſolus poteſt prouidere,'& nõ alius, vt in.c.j.§.ſi autem epiſcopus.de cler.ægro.lib.vj.

Sexta reſeruatio eſt quando Papa dat beneficium in commendam, licet prius vacauerit extra curiam : quia per talem commendam manet reſeruatum, adeò quòd nullus inferior poteſt de illo diſponere, vt tenet Federi. in tract. permut. q. xv.& Rom.conſil.cl.Archi. & alij in cap. is cui.de elect. lib. vj.Sed iſta reſeruatio potius ex interpretatione doctorum, quã aliqua ſpeciali iuris diſpoſitione inducta videtur, & ideo inter prædictos caſus cõputari rectè nõ poterit, niſi dicamus de hoc eſſe text.in dict.cap.is cui.ponderatum.per Compoſt. in cap.cum à nobis.de elect.

Septima reſeruatio iuris eſt quãdo cathedralis eccleſia clero & populo Chriſtiano caret. Nam prouiſio tantum expectat ad Papam,vt in clem.in pleriſque. de electio.Et pro nũc, iſta exempli gratia ſufficiant, per quæ extendi poterit diſpoſitio.d.cap.ij.

Et iſta inueſtigatio,an ſint plures reſeruationes in corpore iuris clauſæ,vel vnica,poteſt eſſe vtilis ad multa,tũ ad diſpoſitiones particularium,ac etiam facultates legatorum,quibus conceditur facultas prouidendi de beneficiis quomodolibet reſeruatis,excepta reſeruatione in corpore iuris clauſa.Nam per hoc facilè intelligemus, de qua reſeruatione Papa intellexit.

Circa tertium articulum iſtius quæſtionis,videlicet,de qua reſeruatione intelligi debet iſta regula, ſimpliciter loquens, Præfati Doct.poſt Gloſſatorem, hic voluerũt iſtam regulam intelligi de illa tantum reſeruatione,de qua loquitur tex.d.c. ij.de præb.lib.vj.quorum opinio mihi placet,& eam pluribus rationibus comprobo. In primis ex cõmuni ſtylo ſignaturæ, qui illa verba communiter in ſupplicationibus appoſita, videlicet,non obſtante reſeruatione in corpore iuris clauſa,intelligit de illa reſeruatione,de qua in.d.c.ij. Et pro iſta opin. facit,quia verba ſingulari numero prolata,in dubio de maiori reſeruatione intelligi debẽt,iuxta ea quæ not.gl.in.l.ſi fuerit.ff.de reb.dub.per text.in.l.ſi ita ſcriptum.de leg.j. & not. Alexan.in.l.j.§.pen.in vltima.q.ff.de verb.oblig. Et ſic videmus,ꝙ in materia maximè ſtricta appellatione excommunicationis,venit tantũ excõmunicatio maior.cap. pen. de ſent.

Excõmunicatio maior. excom. Sic etiã diſpoſitio de dominio loquens, de maiori intelligitur. l. j. §. ſi in perpetuum. ff. ſi ager vect. Sed nulla reſeruatio in corpore iuris eſt maior, aut efficacior illa. d. ca. ij. de benefi. vacan. in curia. vt dictum fuit ſup. Et not. antiquus ille Vicecorrector, in illo vtili libro, qui practica Cancellariæ inſcribitur, tit. de beneficiis generaliter reſeruatis. notabili vltimo. fol. lxxxvij. quod ex his quæ dicit deciſ. Rotę. 100. in no. ſatis apparet, & inferius per exempla clarius probabo.

Ex quibus omnibus infertur, quòd verba iſtius regulæ, de reſeruatione in corpore iuris clauſa, loquẽtia, debent per excellentiam, de reſeruatione per obitum apud ſedem intelligi, de qua loquitur text. in dict. cap. ij. Sicut cum de iure ciuili mentionem facimus, per excellentiam de iure tantum ciuili Romanorum intelligimus: licet ius vniuſcuiuſque ciuitatis, ius etiam ciuile appelletur. vt in. §. quotiens. inſtit. de iure natur. gent. & ciuil. Et ad oſtendẽdum, quòd dicta reſeruatio apud ſedem, de qua in. d. cap. ij. ſit omnibus aliis reſeruationibus, in corpore iuris clauſis dignior, efficacior, & excellẽtior per exempla quæ ſequuntur, oſtendo. *Iuris ciuilis mẽtio.*

Sed antequan ſpecialia priuilegia iſtius reſeruationis per exempla attingam, notandum eſt vnum, quòd curia ad effectum reſeruationis. d. cap. ij. intelligi debet, vbi reſidet Papa: quæ quidẽ curia, ratione reſidentiæ, extenditur per duas dietas, & vltra, iuxta not. in cap. fin. de for. comp. & in cap. præſenti. de præb. lib. vj. Et quomodo hoc intelligatur, declarant Doct. in clem. ne Romani. per illum tex. de elect. Sed propriè loquendo, aliter conſideratur vacatio in curia, aliter in vrbe, vt dixi ſuperius. Nam ſi beneficia in vrbe vacant. vltra hoc, ꝙ etiam in curia vacare dicuntur, habet tamen in illis Papa maiorem affectionem, quàm in aliis vacantibus extra vrbem, licet vacent in curia. Ratio eſt, quia beneficia vacantia in vrbe, Papa confert etiam ſi non eſſent reſeruata, tanquam epiſcopus vrbis Romæ, vt dixi latè in cap. j. in primo notabili. de conſtit. lib. vj. de quo quidem vrbis epiſcopatu, vltra lapidem vetuſtiſsimum in eccleſia Sanctæ Anaſtaſiæ fit mentio in ſupraſcriptione. cap. iij. xcviij. diſtinct. & in ſupraſcriptione. ca. ſi quis epiſcopus. vij. quæſt. j. cum ſimilibus. Hinc eſt ꝙ Papa expectatiuas in vrbe ad talia beneficia vacãtia cõcedere poſſet, vt voluit Gloſ. noſter Hiſpanus in regu. vij. ſup. eod. Meritò *Curia ad effectum reſeruationis.* *Papa expectatiuas concedere poſſet.*

titò igitur ad Papam tãtum pertinet ipſorũ collatio, ita quòd in talibus beneficiis neceſſaria non eſſet reſeruatio. Quia reſeruatio fit per Papam ſuper beneficiis, in quibus timet ab ordinariis habentibus aliàs poteſtatem illa conferendi, præueniri. Sed in vacantibus in vrbe, & ſic in ſuo proprio epiſcopatu, non cadit ille timor præuentionis, quia nullus cõferre poteſt. igitur non eſt neceſſaria reſeruatio. Et ſecundum hoc ſuperflua videretur regula ſeptima Cancellariæ ſuprà eo. in qua Papa reſeruat ſibi beneficia in illis tribus eccleſiis Patriarchalibus vrbis, videlicet, Sancti Petri, Sancti Ioan. & Sanctæ Mariæ maioris. Tamen videtur, quòd hodie non ſit ſuperflua, ex quo in illis eccleſiis Cardinales præficiũtur, vt dicitur in Prouinciali eccleſiarum, in principio. Et receperunt poteſtatem pleniorem conferendi per regulam Sixti incip. Item cum Cardinales, à quo tempore fuerunt effectualiter in quaſi poſſeſſione conferendi. Et eodem modo iure ordinario habent eandem facultatem conferendi in titulis ſuis, in quibus habent iuriſdictionem epiſcopalem, vt latè tradit Felyn. in cap. his qui de maior. & obed. & Paui. in tract. ne ſede vacante. & Moder. in tract. leg. cõclu. v. Imò maius ius habent in eccleſiis ſubiectis titulis eorum, quàm eccleſiæ matrices in capellis non ſubiectis, vt tradit Bart. Belenzi. in tractatu de chari. ſubſid. quæſtione tertia. Poſſet etiam reſeruatio dictæ regulæ ſeptimæ habere locum, eis abſentibus, vt regulæ innuũt, quod prius introduxit Nicolaus Quintus, vt in eius regulis apparet. Et meminit Paul. Hyero. in practica Cancellariæ, titulo de beneficiis generaliter reſeruatis. Antiquitus tamẽ illæ eccleſiæ Patriarchales vrbis non ſolebant dari Cardinalibus, ſed ipſe Papa eas regebat, vt colligitur ex his quæ dicit Præpoſ. in cap. in nomine Domini. col. v. xxiij. diſtinct. & Doct. in c. fundamenta. de electio. lib. vj. Ad cautelam igitur bona fuit reſeruatio inducta per d. regulam ſeptimam.

Reſeruare beneficia.

Eccleſiæ matrices.

Sic itaque ex præmiſsis habes vnam differentiam, & ſingularitatem beneficiorum vacantium in vrbe ad vacantia in curia. Quia vt dixi, vacantia in vrbe Papa confert iure proprio ordinario, vt dixi: & confert etiam, quia reſeruata: & ſic habent duplex vinculum. Vacantia verò in curia, id eſt, in loco vbi Papa reſidet, nõ ita confert. Nec ita ſunt cara ſibi ſicut illa, licet digniori & fortiori reſeruatione magis affecta ſint, q̃

quæcunque

quæcunque alia reſeruata. Et iſta dicuntur reſeruata reſeruatione in corpore iuris clauſa, de qua in.d.cap.ij. Et ob eã cauſam, tam ſæpe talis reſeruatio fuit confirmata per plures extrauagantes Romanorum Pont. præſertim Io.xxII. Benedicti.xj.& Clem.v. Et iſta reſeruatio in corpore iuris clauſa, de qua intelligitur & loquitur iſta regula, vt dixi, eſt principalior, dignior, & fortior, cæteris aliis, vt non ab re ſpecialibus priuilegiis ornari meruerit: quæ cum plura ſint, & variis in locis tradita, decreui ex multis quædam potiora per tranſitum ad cognitionem iſtius reſeruationis adnotare, vt ſic per exempla quaſi per indicem tota materia intelligatur.

Reſeruatio in corpore iuris clauſa, quibus piruilegiis orne-tur.

Primũ igitur ſpeciale priuilegium in iſta reſeruatione inducitur per iſtam regulam, quod videtur contra regulas iuris cõmunis, videlicet, quòd licet habens titulum ab eo, qui originaliter potuit conferre, titulũ coloratum habere dicatur, vt dicit Lapus allega. decimaſexta. & Fely. in cap. in noſtra. de reſcript. & not. omnes in cap. cum noſtris. de conceſ. præbẽ. Neque talis intruſus dici poſsit, etiam ſi violẽter poſſeſsionẽ intraſſet, prout not. Domi. in cap. eum qui. in ſecundo notabili. de præb. lib. vj. Tamen quo ad effectũ iſtius regulæ intrãs in beneficio reſeruato dicta reſeruatione, etiam ſi habeat titulum ab eo qui originaliter potuit cõferre, dicitur intruſus, & nõ habere coloratum titulum, quod eſt contra regulas iuris communis. Et in hoc poteſt dici iſta regula exorbitans.

Secundum priuilegium iſtius reſeruationis in corpore iuris clauſæ eſt, quia in generali facultate cõferẽdi beneficia quomodolibet reſeruata non venit, nec comprehenditur iſta reſeruatio, vt tradit Gaſpar de Peruſio ĩ tract. reſeruatio. & Mi lis in verbo, reſeruatio. & ſunt plures deciſiones Rotæ ſuper hoc, de quibus per Moder. in.d.cap.ij. vt patet deciſio. xcvij. incipien. habens authoritatem. in no. & in antiquis. ccccl xij. incipiẽ. nota, quòd habens. cum ſimilibus. Ex quibus apparet quanta ſit iſtius reſeruationis dignitas. Nam ad prærogatiuã refertur, ꝙ in generali ſermone aliqua res non comprehendatur. arg. l. item apud Labeonem. §. ait prætor. ff. de iniur. & c. quàm periculoſum. de ſententia excommunic. lib. vj.

Tertium priuilegium ſpeciale eſt, quia reſeruatio dicti ca. ij. adeò afficit beneficia, vt ſi quis ea ab ordinario receperit ſcienter, nõ facit fructus ſuos à die ingreſſus ſui, vt ſentit Spe-

cul. titul.

cul.titulo de præb.§.audiendũ.verſic.ſed pone quòd aliquis. & ibi Ioan. And. Et hoc tenet Rota hodie.facit deciſ. in no. xxiij.& quæ not. Abb.in cap.dilecto.col.ij.de præb. & in.c. cum dilectus in penult.not.de iure patro.

Quartum ſpeciale priuilegium eſt,quia de tali reſeruatione oportet facere ſpecialem mentionem,& generalis nõ ſufficit,vt tenet Geminia.& Philip.Francus poſt Lap.in.d.capitulo ſecundo.in penultima & vltima columna. & tenet deciſio.dlxxij.in antiquis. Et hoc procedit etiam in ſupplicatione cũ apponeretur clauſa,quacũque reſeruatione nõ obſtante.vt dicit Geminia.conſilio.xij.vtrum ille.in fin. Tamen bo. memo.Domi.de Iacobatiis olim inter primarios auditor, & poſtea Cardinalis,adnotauit fuiſſe in Rota obtentum cõtrarium ,videlicet,ſufficere derogationem per clauſulam,nõ obſtante reſeruatione in corpore iuris clauſa : quia ex quo non eſt niſi vna intelligetur de iſta: & perinde eſſet, ac ſi ſpecialiter de illa fuiſſet facta mentio.arg.cap. ex parte.de offic.deleg.Et ita dicit obtinuiſſe Ioannem Baptiſtam in vna ciuitate, coram Triuultio,dicens,Rotam hoc aliàs tenuiſſe tẽpore Fely.vt patet in formationib.Cacialupi,in vna Sãcti Andreę. hæc Iacobatius.

Et ita reperio in terminis iſtam opinionem tenere Moder. in tract.reſeruatio.in.xxxvj.effect.Tamen conſidera,ꝙ caſus eſt diuerſus.Nã multum refert,an dicatur,non obſtante quacunque reſeruatione.vel,non obſtan.reſeruatione in corpore iuris clauſa.quia primo caſu deciſiones ſunt claræ ſub illa generalitate prædictam reſeruationem comprehendi, propter generalitatem verborum: quia dictio illa vniuerſalis comprehendit ea quæ aliàs ſub generali ſermone non comprehenderentur,vt dixi ſuperius in ſecunda quæſtione. Secundo verò caſu ſecus eſt dicendum, quia illa verba, non obſtante reſeruatione in corpore iuris clauſa, ſunt incerta & ambigua, qui poſſunt reſeruari in qualibet reſeruatione in corpore iuris clauſa,de quibus ſuperius dictum fuit.Niſi dicamus,quòd de proprietate ſermonis,ac ab vſu patrisfam.tum etiam,quia verba in dubio debent intelligi in potentiori ſignificatu,verba debent intelligi de reſeruatione dicti cap.ij.Meritò igitur deciſio Dominorum rectè proceſsit.

Quintum ſpeciale priuilegium,quia reſeruatio dict.cap. ij. ex

ex quo eſt notoria,quia inducta per ius commune, quod omnibus innoteſcere debet,repellit agentem ſpolio,vt eſt deciſio.xvj.in no.& in antiquioribus.xx.titulo de reſtitut. ſpoliatorum,cum multis aliis deciſionibus,quæ fortè ſunt decẽ numero,quæ loquuntur ſuper hoc,quas ſequitur Bald.in nouellus in repet. l.naturaliter.§.nihil commune.fol.vltimo.ff.de acquiren.poſſeſſ.& Corſettus in tract.an ſpolia,ante omnia, & c.in.xlj.limitatione.

Sextum ſpeciale priuilegium,quia intruſus in beneficio reſeruato non ſolum non facit fructus ſuos,vt ſuperius dictum eſt,ſed etiam taliter intruſus nulliter confert beneficia ad ipſius beneficij reſeruati collationem ſpectantia , vt dicit Rota in antiq.deciſ.clxxxiij.incipiente,not.vbi aliquis.cuius contrarium eſt in aliis beneficiis , vt ibi dicitur.in deciſio.iiij.de præbend.in antiquioribus.& per Egid.deciſ.lxvj.

Septimum ſpeciale priuilegium,quia reſeruatio prædicta, non ſolum impedit optionem,vt in cap.fin.de conſue.lib. vj. ſed etiam impedit optionem cameræ pertinentis ad illud beneficium,vt dicit Cardinalis in conſil.xvj.dominus Papa.Ex quibus omnibus apparet ſpecialitas , & fortior prærogatiua iſtius reſeruationis.Nimirum igitur ſi text.noſter appellatione reſeruationis(dato ꝙ aliæ reperientur in corpore iuris clauſæ)de illa clauſula in.d. cap.ij.intelligere voluit. Et ratio prædictorum colligitur ex verb.extrauag . piæ ſolicitudinis Bonif.VIII.vbi dicitur,ꝙ Papa intendit de iſtis beneficiis vacantibus in curia ſpecialibus,& dilectis perſonis prouidere. Ex quibus arguitur reſeruationis prerogatiua.Et quod dictũ eſt de reſeruatione in corpore iuris clauſa,quę differt ab aliis propter ſingularem eius prærogatiuam.Idem dicendum eſt de priuilegiis in corpore iuris clauſis,quæ habent viginti ſpecialia priuilegia vltra ius commune,quę ſigillatim ſcribit Gulielmus Monferrat in commentariis Pragmaticæ.fol.liij. cũ ſeq.quos apud aliquem alium ſcripta non legi,licet penè infinita viderim.Quæ omnia addenda ſunt ad Moder.in tract. reſeruatio.qui ſuper iſta reſeruatione in corpore iuris clauſa ſicco pede tranſierunt.

QVAESTIO TRIGESIMASECVNDA.

Titulus coloratus.

QVAERO,nunquid dicatur habere coloratũ titulum ad effectum iſtius regulæ,qui fuit præſentatus,& inſtitutus

tutus ad capellam teſtatoris in vita vxoris contra voluntatem teſtatoris prohibentis præſentari capellanũ in vita vxoris ſuæ?

SOLVTIO. Decius ponit in terminis iſtam queſt. in conſilio. cxx. incip. in cauſa venerabilis præsbyteri. & poſt plures notabiles rationes concludit prædictum titulum fuiſſe canonicum & coloratum quo ad effectum iſtius regulæ. Et quòd iſta regula defendat taliter inſtitutum, huiuſmodi ratio aſsignatur, quia cum capella ad quem præſentatio fieri debuit, iam fundata & dotata fuerat ſecundum diſpoſitionem teſtatoris, talis capella ſtatim epiſcopo ſubiecta fuit. c. omnes baſilicæ. xvj. q. vij. & cap. cum epiſcopus. de off. ord. libr. vj. cum concord. vt per Card. in conſil. cxviij. in fin. Ergo in voluntate epiſcopi fuit præſentationem factam admittere, quæ licet contra teſtatoris voluntatem facta fuit, ex quo tamen iuridica erat, eius effectus impediri non debuit, & per conſequens teſtator in præiudicium epiſcopi facere non potuit, quòd preſentatio predicta, & inſtitutio non valerent: quod nihil aliud profecto eſſet, quàm capellã ab eius poteſtate eximere, quod illi prohibetur, vt dicit Bart. in. l. quotiens. §. fin. ff. de admin. tut. Et Abb. in cap. requiſiſti. col. penult. de teſt. Quia teſtator facere non poteſt, ꝙ leges in caſibus ſuis locum non habeant l. nemo poteſt. de leg. j. Præſertim quando voluntas teſtatoris antea per patronos, ad quos id pertinet, executioni demãdata reperitur, quo caſu epiſcopus de illorum conſenſu mutare eius voluntatem potuit, vt tradit Fely. in. c. ſuper his. in. ij. col. de accuſat. quia poteſt de conſenſu patronorum voluntatẽ teſtatoris alterare, vt tradunt omnes in. c. cũ acceſsiſſent. de conſtit. & Rochus in tract. iuriſpat. in verbo, pro eo ꝙ in xv. q. vbi latiſsimè hoc probat. Et propterea Rota in vna Aſtoricen. Capellanię, coram R. D. Raynaldo Petrutio. v. Martij. M D. xxxvij.. iudicauit epiſcopum capellanum amouibilem per teſtatorem in capella ſua poſitum perpetuum facere poſſe, per ea quæ not. Imol. in. l. j. ff. de cond. inſtit. & ea quæ Rochus dicit in. d. q. pro qua deciſione allegabatur etiam cõſil. Paul. de Caſtr. cclviij. lib. j.

Teſtator facere non poteſt, quòd, &c

Capellanus amouibilis.

Poſtremo iſta opin. fundari poteſt, iſta ratione, quæ apponit gladium ad radicem: quia ex quo inſtitutio facta ab eo, qui originaliter poteſtatem inſtituendi habuit, dato ꝙ inſtitutio

tutio

tutio per teſtatorē īpediri potuerit,nihilominus ſi facta fuit, coloratum titulum tribuit.& hoc ſufficit ad effectū iſtius regulæ,quę,vt dictum eſt,plures in præceden.q.non excipit,niſi duos caſus in quibus non vult titulum haberi pro colorato. Ergo in contrarium regula procedet.

QVAESTIO TRIGESIMATERTIA.

Titulus coloratus. QVAERO,an ille titulum coloratum habere dicatur, cui ordinarius contulit beneficium,quo alteri per ſententiam priuationis abſtulerat,de cuius ſententiæ proceſſu non conſtat.

SOLVTIO. Rota die.iiij.&.vij.Februarij.M.D.xxxvj. in vna Valentina ſpolij.de Torrent.coram.D.Nicolao Aragona tenuit ꝙ non.Ratio fuit:quia vbi euidenter & notoriè conſtat de fundamento tituli infecto,talis titulus non dat colorem,quia dicitur emanare de facto,& non de iure,vt Fely. *Setentia an ſit nulla nō cōſtito de proceſſu.* tradit in correl.ij.c.in noſtra.de reſcript.ſed clarum eſt ſententiam non conſtito de proceſſu nullam eſſe, vt Egidius dicit deciſ.lxxxix.Ergo collatio epiſcopi fundata ſuper illa ſententia,nullius erit momenti:quia vbi nullum eſt ſubiectum,corruit correlatiuum,vt dicit Bald.cap.j.de feu.guardiæ.per gl. in cap.j.de fid.inſtr.Non poteſt igitur talis collatio titulum *Titulus coloratus.* coloratum tribuere:quia titulus coloratus,debet habere vltra id quod proueniat ab eo,qui dare poteſt,debet in ſe quēdam præſumptæ iuſtitiæ imaginem cōtinere. Itaque eius claritas,ſeu veritas notoriè non appareat,quia tali caſu aut erit titulus omnino bonus,aut omnino malus, in quibus regula non habet locum.debet igitur titulus apparenter eſſe coloratus,quia in dubio præſumitur bonus ad effectum poſsidendi. Cum igitur hîc notoriè appareat de fundamento collationis epiſcopi,quæ eſt facta de beneficio viuentis ſub prętextu ſententiæ priuationis,de qua non apparet,merito talis collatio non tribuit titulum coloratum.

Adde prædictis ſimilē deciſionē,quē hodie.xxvj.Ianuarij. M.D.XL.in vna Vincentina parochiali,coram me fecit Rota,videlicet,quòd poſsidens per triennium pacificè beneficiū ex titulo reſignationis Hieronymi,ſi propter modum in ſupplicatione expreſſum,non ſeruatum beneficium à prædicto poſſeſſore repetatur,tanquàm quòd non fuerit in illū titulus tranſlatus,poſſeſſor nō poterit iſta regula iuuare:quia nō dicitur

citur habere titulum coloratũ,ex quo Papa non viſus fuit illi prouidere,niſi ſeruato modo,iuxta tradita per Abb.incap.cũ pridem.de pact.& alibi ſæpe.

QVAESTIO TRIGESIMAQVARTA.

QVAERO,an per citationem nulliter factam poſſeſsio pacifica,de qua loquitur regula iſta,interrumpatur? *Poſſeſsio pacifica.*

SOLVTIO.Iſta quæſtio plenius diſcuſſa fuit in regula de annali.q.xlv.& ideo ibi dicta nõ repetam.Ná cõcluſit ibi Rota,poſſeſsionem pacificã non interrumpi. Et idẽ quo ad iſtam regulam Domini tenuerunt in vna Virdunen. Canonicatus & præbendę, coram.R.P.D.D.Petro Vortio epiſcopo Aquen.de menſe Iunio.M.D.xxxix.Rationes iſtarum deciſionum ponuntur in.d.q.xlv.ideo ibi videantur.

QVAESTIO TRIGESIMAQVINTA.

QVAERO ibi,electione,& electionis huiuſmodi confirmatione,ſeu præſentatione,& præſentationis īſtit.&c. An ſola electio,vel ſola præſentatio det titulum coloratum ad effectum iſtius regulæ? *Electio ſola,vel præſentatio.*

SOLVTIO.Text.hic innuere videtur quòd non, cum copulatiuè loquatur de electione,& confirmatione,& de prę ſentatione,& inſtitutione,& ad veritatem copulatiuè requiritur concurſus vtriuſque copulati.cap.ex parte.& in cap.inter.de reſcript.

In contrarium facit glo.in.c.quãto.lxiij.diſt.quæ vult per ſolam electionem ius tribui,& per conſequens titulũ coloratum.Et illam gl.ſequitur Abb.in.c.ij.& in.c.ꝙ autẽ. & in.c. nobis.de iurepatr.& in.cap.cum inter canonicos. & in cap. tranſmiſſam.& in cap.nihil.& in cap.ſacroſancta.de electione.& alibi ſæpe.Et ſequuntur Moder.in tract.elect.in prima parte.c.viij.&.xij.& Rochus Curtiꝰin tract.iuriſpatr.in prin. q.iiij.cum ſexcentis concord.quæ cumulat Felyn.in.c.cum Bertoldus in.j.col.de re iudic.& reaſſumunt Moder.in tract. beneficij in.j.quæſt.tertiæ partis.

Tamen iſtis non obſtantibus prima opinio eſt verior & cõmunis,pro qua eſt hîc tex.clarus,& etiam eam dicit cõmunẽ Card.Alex.in.d.c.quanto.plura allegans & Fely. tãdem iſtã opin.dicit magis veram in.d.cap.cum Bertoldus.& ſequitur etiam Gloſſator hic,adeò , quòd eſt firma concluſio , ꝙ per ſolam pręſentationem,vel electionem,ſiue confirmationem,

vel

Ius per ſo-lam præ-ſentationẽ non tribui-tur in re.

Electũ tã-tum inter-ficientes, &c.

Impetra-tio facta per obitũ.

Electus episcopus.

vel inſtitutiouem non tribuitur ius in re, ſed ad rem, & ſic quoddam præparatorium ad conſequendũ beneficium per rationes & fundamenta quæ ibi allegantur per eos, quæ breuitatis cauſa non refero. Et hoc eſſe verum apparet per plura exempla. Nã videmus, ꝙ interficientes tantũ electum, in pœnã interficientis epiſcopum non incidunt, vt dicit Bald. in. l. ſi nondũ. C. de fur. ſequitur Iaſ. in. l. ij. C. de inofficioſo teſtam. & in. l. j. §. qui mandatum. in. j. col. ff. de offic. eius. Sic etiam nec impetratio facta per obitum electi tantum non conſecrati tanquam de beneficio vacante per mortẽ non valet, prout probat Fel. in cap. in noſtra. xxxj. correl. col. penult. de reſcri. Hinc euenit, ꝙ electus tantum epiſcopus indulgentias concedere non poteſt, vt dicebat Franciſ. Verſellenſis in. c. accedentibus. de exceſſ. prælat. per illum tex. & Archi. in cap. j. de pœnit. & remiſſ. lib. vj.

Ex quibus omnibus infertur, quòd cum per ſolam electionem ius in re non tribuatur, nec poteſt etiam per eam haberi titulus coloratus. Et cum iſtis concordant ea, quæ. R. P. D. Cæſar Lambertinus epiſcopus Inſulen. tradit in nouiſsimo tract. iur. patr. in. viij. articulo. v. q. principalis. ſecundę partis. ij. lib. aliàs fol. cccij. Quæ omnia de plano procedunt in electionibus collegialiter, vel ab aliis factis: qui confirmare eas non poſſunt: ſi verò ab illis electio facta fuerit, qui confirmãdi poteſtatem habent, talis electio ius plenum in re, & per cõſequens titulum coloratũ tribuit: quia talis electio loco prouiſionis plenè habetur, prout latè probat Felyn. in capit. eam te. in. iij. column. de reſcript. Et ita fortè concordari poſſunt opiniones contrariæ.

Titulus coloratus.

QVAESTIO TRIGESIMASEXTA.

QVAERO. an titulus coloratus requiſitus in iſta regula probetur per confeſsionem actoris?

SOLVTIO. videtur dicendum ꝙ ſic, quia iſta regula non emanauit ad finem adiudicãdi beneficiũ, ſed ſolum ad excludendum agentem per exceptionem, qui ſibi potuit ex ſua confeſsione præiudicare. Et ſicut confeſsio rei in iudicio recuperandæ proficit actori, quo ad titulum coloratum inducendum ad finem recuperandi poſſeſsionem deperditã, vt ſint claræ deciſiones Rotæ in no. tit. de reſt. ſpol. xvij. &. xix. incip. Item fuit dubitatum. Longe magis debet

illa

illa confeſsio proficere ad poſſeſsionẽ defendendã,& excludendã moleſtiã,iuxta intentionẽ iſtius. Nã cui lex dat actionẽ,fortius illi exceptionẽ concedit.l.j.§.ꝙ ait.ff.de ſuperfic. *Lex dans actionem.*

Conferunt ad iſta multa,quæ ſcribit Felyn.in cap.olim.de reſcript.Et rationes Dominorum in deciſ.iiij.titu.de re iud. Et ea, quæ ſcribunt Philip. Peruſinus in ca.ad decimas.col. ix.de reſt.ſpol.lib.vj.Et in cap.j.colum.iiij.de eo, qui mit.in poſſ.cauſ.rei ſer.eod.lib.Et Præpoſit.in cap.porrò.colũ. iiij. de diuor.& in cap.j.colum.iij.ſexta.q.j.aliàs.iij.q.j.Et Nicolaus Milis in verbo,poſſeſſorio recuperandæ. Gemin. conſi. cxlvij.incip.ſuper iſto dubio.col.ij & Guido Papæ.q.lxxxv. Et licet confeſsio ſuper titulo non probet inſtitutionem canonicam,cum non dependeat à parte dare titulum in beneficio,vt not.Arch.& Ioan.And.in nouel. in cap. ij. de cõfeſ. lib.vj.cum concord.de quibus per Præpoſ.in.c.ſuper eod.de eo,qui cog.conſang.vxor.ſuæ.Tamen illud procedit,quo ad hoc,vt vigore confeſsionis fieri debeat adiudicatio beneficij,vt dicit Egid.deciſ. clxxxiij. ſecus verò, quo ad effectum defendendi ſe in poſſeſsione:vel dici poteſt,quòd confeſsio, licet nihil operetur cõtra alios,quo ad alios, bene tamẽ prodeſt contra confitentem.Nam ſibi præiudicat, vt repellatur, & ei ſilentium imponatur,vt in.d.c.ij.& per glo.iuncto text. in verbo,conſiſtit.in cap.poſt electionem.de conceſſ.præbẽ. Et ita videtur hic concludendum. *Titulum dare à parte non dependet.*

QVAESTIO TRIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, nũquid poſsidens beneficium per trienniũ ex collatione capituli,de cuius poteſtate non conſtat, dicatur habere coloratum titulum. *Titulus coloratus.*

SOLVTIO. Hanc difficultatem breuiter reſoluam, ex eo,quia domini mei Auditores in cauſa Traiectẽ. corã R. P. Dom.Petro Vortio de menſe Ianuario M.D.xxx.tenuerunt titulum coloratum non eſſe,ex eo, quia regula iſta loquitur de collatione ordinaria. Ergo de collatione per epiſcopum, vel alium natiuũ ordinarium facta intelligi debet, qui de iure cõmuni iuriſdictionem ordinariam habent. vulg.ca. quia diuerſitatem &.c. ad decimas.& cap.omnes baſilicæ.cum ſimilibus.Non autem debet intelligi de collatione,quæ competit capitulo,vel alteri iure priuilegij,vel extraordinario,vt in cap.cum veniſſent. cum ibi not. de inſtitu. Quia verba in *Verba in dubio de iure ordinario.*

Gg dubio

dubio de iure ordinario,non extraordinario intelliguntur.l. Seio.§.medico.ff.de ann.leg.cum concord.vt ſcribit Decius in.c.inter cætera.in.iij.col.de appel. dixi in cap.j. in glo de conſtitu.lib.vj.& tradit Soci.in.l.qui Romæ.§.Callimachus. col.v.de verb.oblig.& iſto modo intelligendo verba regulæ naturaliter & ſimpliciter,non autem ſecundum quid intelligentur.iuxta tex.in.l.j.ff.donat.& in.l.fi.C.de iis,qui ve.ætа. impe.& in.l.hoc legatum.& ibi Bart.ff.de leg.iij.& in.l.j.§. hoc interdictum.ff.de fonte. quæ omnia cum verificari non poſsint in collatione capituli,merito concluſum fuit non tribuere titulum coloratum,niſi aliter iuſtificetur.

QVAESTIO TRIGESIMA OCTAVA.

QVAERO, nunquid noua prouiſio impetrata in curia pro abſente,qui à capitulo,de cuius poteſtate non cõſtabat, prouiſus fuerat,det titulum coloratum ad effectum iſtius regulæ?

Titulus coloratus.

SOLVTIO. Reuerẽd.Do.Petr. Vortius, nũc epiſcopus Aquen.hoc dubiũ in Rota propoſuit,de menſe Ianuario M. D.xxx.in cauſa Traiecten.Et pro parte negatiua dicebatur, ꝙ illa noua prouiſio non daret titulum coloratum:quia non conſtabat illã de conſenſu abſentis impetratã fuiſſe,& ideo illius non præſumitur,iuxta ea quæ dicit Card.conſi.xxv.col. ij.& Gemi.conſi. xxxiij.Imò verba ipſius nouæ prouiſionis contrarium innuere videbantur,dum in ea de poſſeſsione forſan ſubſequuta,mentio fiebat.Et ſic,propter illam dictionem forſan,de poſſeſsione ſua(quod eſt factum proprium) dubitare videbatur: de qua tamen, vltra quòd in actis clarè conſtabat,de illa tanquam de facto proprio,impetrãs certus eſſe debebat,& non dubius.l.quanquam.C.ad Velleia. c. ab excommunicato.de reſcrip.Et per conſequens videbatur dictã nouam prouiſionem,potius ab aliquo amico abſente, eo inſcio & ignorante,impetratam fuiſſe,quàm ab ipſo.

Iſtis tamen non obſtantibus,omnes domini, excepto Domino Chriſtophoro Panigarola, contrarium tenuerunt, videlicet,quòd dicta noua prouiſio det titulum coloratũ:quia emanauerat à Papa, & ſic ab eo, qui dare titulum poterat, iuxta doctrinam traditam in cap. cum noſtris.de conceſsione præb. Et tenendo iſtam opinionem,motiuum pro contraria parte adductum non obſtat:quia licet non conſtet, nouã prouiſionẽ

prouiſionem per abſentem impetratam fuiſſe, ex quo tamen dicta noua prouiſio,cum impenſa expedita reperitur,præſumitur impetrata de conſenſu abſentis,iuxta not.in.l. cum ſeruus.ff.de verbo.obliga.Et hoc in terminis tenet Oldr. in cõſilio.cxxxvj.col.ij.& Specu.titu.de appella.§.nunc breuiter. verſ.quid ſi appareàt.Et ſic conſtat,quòd dicta per Cardi. & Gemin.in dictis conſiliis procedunt in ſimplici ſupplicatione,in qua impetranda modica impenſa interuenit. Secus tamen,ſi conſiderabilis impenſa facta fuit:nam tali caſu etiam ſi ille,ſub cuius nomine cantat noua prouiſio, abſens fuerit, ex quo tamen commodum eius concernit, præſumitur eam ſciuiſſe,& ratam habuiſſe,iuxta conſil.Roma.cccl. & dixi in regula de annali.q. xxxij. nume.6. Et talis ratificatio multo magis præſumi debet, quando à tempore datæ dictæ nouæ prouiſionis,tantum temporis decurrerat, infra quod veriſimiliter ad notitiam abſentis perueniſſe poterat.Et ita Domini multis aliis motiuis,quæ breuitatis cauſa omitto, die.xxj. Ianuarij M.D.xxx.vnanimiter concluſerunt.

Impenſa expedita præſumitur impetrata.

Ratificatio.

QVAESTIO TRIGESIMANONA.

QVAERO, an poſſeſſori triennali pro colorato titulo ſufficiat bulla penſionis expedita pro illo,qui reſignauerat eidem poſſeſſori beneficium quod poſsidet?

Bulla penſionis expeditur.

SOLVTIO. Iſtud dubium modo in Rota pendet corã me in cauſa Gratianopolitana.Nam Io. Lazarus de Zarapica reſignauerat quandam parochialem in fauorem Io. de Bogij poſſeſſorem cum certis pactis & conuentionibus,de quibus in literis: poſtea dictus Io. Lazarus reſignans moritur, & Marianus de Magiſtris impetrat parochialem per obitum dicti Ioan. Lazari, & deinde dictum Ioannem poſſeſſorem ad iudiciũ traxit.Poſſeſſor excipit de regula iſta:dict⁹ Marianus impetrans replicat dictum Ioannẽ nullum titulum ſaltem coloratũ habere,prout iſta regula requirit:triplicat Io. Bogij pro colorato titulo bullam penſionis pro Ioanne Lazaro expeditam ſibi ſufficere, in qua Clemens narrat Leonem eius prædeceſſorem dicto Ioanni Lazaro penſionem ex cauſa reſignationis factæ infauorem dicti Ioannis poſſeſſoris reſeruaſſe:dictus vero Marianus impetrans dicit hoc non ſufficere. Quæritur quid iuris?

Pro parte dicti Mariani impetrantis facit:quia verba narratiua

Verba narratiua Papæ in his.

ratiua Papæ in his,quæ non dependent à facto proprio,maximè in præiudicium tertij non probant,vt not.in clem. literis.de probat.& tradit latè Fely.in.c.cum à nobis,de teſti.ergo nec per conſequens à fortiori dat titulum non habenti.

Item quia in dicta bulla renũtiatio narratur facta cum certis conditionibus,quas non conſtat Ioan.Bogium impleuiſſe:ergo antequam conſtet impletas conditiones fuiſſe, titulus non confertur,nec renuntiatio effectum habet, vt tradit Abb.in.c.cum vniuerſorum.de rerum permut.

Pro parte verò contraria adduci poteſt,quia Ioannes Bogius eſt poſſeſſor,ad cuius poſſeſsionem tuendam quodlibet adminiculum ſufficit,& adminiculum in caſu præſenti ſumi poteſt ex prædicta bulla, in qua principaliter renuntiationẽ Ioannis Lazari in dictum Io.Bogium factã fuiſſe narratur,& hoc etiam Marianus impetrans in articulis ſuis fatetur. Et ideo ſola illa confeſsio in articulis facta titulum coloratum tribuere videtur,vt in terminis eſt deciſio Rotæ in nouis,in titulo de reſti.ſpol.deciſ. xvij. incip. item fuit dubitatum & quæſitum,&c.& deciſ.xix.eo.titu.cum plur.concord.vt dixi ſuperius.q.xxxvj. Et facit deciſ ccxlv.incip.not.quòd vbi.in antiq.& deciſio.Egidij.clxxxiij.incip. aſſertioni.

Præterea, quia veriſimile eſt Papam non aſſeruiſſe reſignationem in fauorem dicti Ioannis factam fuiſſe,niſi ita eſſet, & illa aſſertio poſito quòd plenè non probet,ſaltem præſumptionem tituli inducit, vt Egid.dicit. pro quo facit optimè ratio ad dicta per eundem Egidium deciſ. dlxxviij. incipiẽ. ſpoliatus.& per Bald.nouellum poſt Alexand.in repet.§. nihil cõmune.col.xxij.& in.x.&.xxxij.fall.ff.de acquiren.poſſ. Et per Imol.in clemen.j.col.x.de cauſ.poſſ.Abb.in.c.in literis.col.xij.de reſt.ſpol.cum ſimilibus.

Et iſta opin.magis iuſtificabatur:quia dicta bulla penſionis expedita fuerat in forma, rationi congruit,in qua ſecundum ſtylum ſolet data ſupplicationis admiſſæ reſignationis inſeri, ſuper qua ſupplicatione bullæ expeditæ fuerunt pro Lazaro: nec eſt veriſimile,quòd ſi renuntiatio vere facta nõ fuiſſet, dictum Ioannem Lazarum expenſam expeditionis bullarum feciſſe: quia nemo præſumitur iactare ſuum, vulga. cap.ſuper hoc.de renuntiatio. Præterea, quia in correlatiuis,quod prodeſt vni,prodeſt alteri correlatiuorum, vt traditur

ditur in.l.fina.ff. de acceptila. Et hinc dicimus,quòd dilatio data debitori,cenſetur data creditori,vt dicitur in.l. petendæ C.de in integ.reſt. pet. & diligentia appellantis prodeſt appellato,vt dicit quædam deciſ.in no. de dolo & contum. Ex quo igitur Ioannes Lazarus reſignans bullas penſionis expediuit, illæ prodeſſe debent Ioanni Bogio reſignatario : quia in correlatiuis &c. ſicut dicimus in correis,quòd beneficium cõceſſum vni,prodeſt alteri,vt in.l.j.C.quando plur.vna ſent. *Dilatio data debitori, cenſetur data creditori.*

Finaliter, aliis omiſsis, Rota die. xxiij. Decemb. M.D. xxxiiii.concluſit dictum Ioannem Bogium poſſeſſorem abſoluendum fore, & illam reſignationem pro colorato titulo poſſeſsionis ſufficere.Nec obſtat,quòd in dicta reſignatione certæ conditiones adimpleri debebant per Ioannem Bogiũ, quas non conſtabat impleuiſſe : quia illud procederet quando reſignans hoc allegaret: ſed ex quo reſignãs eſt mortuus, Marianus impetrans hoc allegare non poteſt : quia ad illum non attinet, ex quo eſt tertius, & exceptio ſua non eſt clara: & in hoc dubio,quia non eſt ius clarum,quo ad ipſum,& ſufficit Ioanni Bogio, quòd reperiatur in poſſeſsione, & ita in dicta cauſa Grationopolitana Rota concluſit, & idem in ſimili pro colore ad ſpolium reſtituendum tenuerunt domini coram R.D.Ioanne Clerici,& coram me in vna Aretina parochialis de menſe Iunio M.D.xxxvij.

QVAESTIO QVADRAGESIMA.

QVAERO,nunquid capiens beneficium litigioſum vacans,vigore ſuæ gratiæ expectatiuæ,dicatur habere titulum coloratum,ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum quòd ſic, cum poſſeſſor habeat expectatiuam à Papa, & ſic ab eo, qui beneficia litigioſa conferre poteſt: & ideo talis dicitur habere coloratum titulum,vt traditur per Abb.& alios communiter,in vulgato cap.cum noſtris.de conceſ.præbend.imò attẽtari poteſt,acceptantem beneficia eccleſiaſtica,vigore gratię expectatiuæ,non ſolum coloratum,ſed verum titulum habere,ex eo,quia expectans litigioſa acceptare poteſt,vt per plura motiua probat Egid.in conſil.xxxv.ergo dicetur habere titulum coloratum. Et hoc in caſu iſto à fortiori procedit, ex eo, quia illud vitium litigioſi purgatum fuit per extinctionẽ litis,poſt acceptationem ſequutam,arg.l.poſtquàm liti.C.de *Titulus coloratus.*

pact.poſt cuius extinctionem triennalis poſſeſsio proceſsit.

Iſtis tamen non obſt.hodie.xv. Decembris M.D.xxxv.coram R.D.Raynaldo Petrutio Rota in vna Cæſarauguſt. vicariæ de Azuaria tenuit cõtrariũ. Ratio deciſionis fuit: quia de ſtylo antiquo,& fortè etiam de iure,expectatiua non capit beneficia litigioſa,vt tenet Bonifacius de Vitaliniis Rotæ auditor,in clem.j.in.v.col.vt lit.pẽden. & videtur de hoc texr.in.c.ij.vt lit.pend.lib. vj. Cuius decretum in curia clarũ & notoriũ eſt,& ideo tali caſu expectatiua nullũ colorẽ tribuit,facit deciſ.Rotæ.xxviij.de conceſ.præben.in antiq.

Et iſta de plano procedunt,quando ſumus in claris, quòd expectatiua talia beneficia non capit,vt hic.Secus autẽ in dubio:quia tali caſu expectatiua faceret titulum coloratum.vt exempli gratia,quando expectatiua reuocata de facto caperet beneficium,quod alias ſub dicta gratia comprehendebatur,vigore cuius expectans poſtea per triennium pacificè poſſedit.Nam tali caſu,expectatiua daret titulũ coloratum. Ratio eſt: quia ex quo reuocatio expectatiuarum conſiſtit in facto,iuxta.l.conſilio.ff.de cur.fur.quod factum poteſt probabiliter ignorari,& in dubium verti, vt in cap.j. de conſt. lib. vj.in hoc dubio expectatiua tribuit colorem & excuſationẽ probabilem,fortè, quia ante vacationem expectatiua reualidari potuit : & ideo nimirum , ſi in iſto dubio Rota voluit poſsidentem triennio beneficium, vigore expectatiuę reuocatæ,coloratum titulum habere, prout Rota tenuit corã d. Paulo Capiſucco in alia cauſa. Secus verò , quando non ſumus in dubio,quòd beneficia ſub expectatiua non comprehendantur,vt in caſu noſtro,in quo eſt diſpoſitio iuris clara, de qua in.d.cap.ij.cuius ratio generalis eſt , & ignorari non debet,iuxta.c.ij.de conſtit.lib.vj.

Et per hoc apparet.d.conſil.Egid.xxxv. hoc caſu non eſſe verum.Poſſent tamen dicta Egidij habere locum in caſu deciſionis.xiiij.vt lit.pend.in no.vbi ponitur caſus notabilis, in quo gratiæ expectatiuæ poſſunt litigioſa beneficia capere. verbi gratia,vt quãdo impetraui gratiã à Papa in forma iuris ſi conſtiterit Titium fuiſſe homicidam,beneficium mihi cõferatur.Nam ſi lite pendente Titius moritur , poterit expectans tale beneficiũ acceptare , rationibus de quibus ibi . de quo tamen videndũ eſt aliquid pe d.Gundiſaluum in tracta.

Expectatiua poſſunt litigioſa beneficia capere.

leg.

leg.q.xiij.primæ partis col.xv.vel poſſet conſilium Egidij habere locum in caſu deciſ.dlxxxviij.in antiq.videlicet,quando expectans vellet proſequi ius ex acceptatione ſua quæſitum, contra collitigantem ſuperſtitem: quia tali caſu acceptatio beneficij litigioſi,quo ad hoc,valida eſſet,vt ibi dicitur.& ad iſta pro & contrà,facit conſil. Oldr.quia Vgo.circa fin.cuius ratio optimè quadrat ad regulam de ſubrogandis.& videnda ſunt,quæ dicam infrà quæſtione proxima,vbi ſub quadam diſtione iſta quæſtio declaratur.

QVAESTIO QVADRAGESIMAPRIMA.

QVAERO, quid ſi ordinarius contulit vni tertio,puta Titio non collitiganti,beneficiū litigioſum, vacās per obitum alterius ex collitigantibus poſſeſſoris: & iſte tertius poſtea triennio poſſideat pacificè,vtrū dicatur habere titulum coloratum,ad effectum iſtius regulæ? *Titulus coloratus.*

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum,quòd non, propter inhibitionem & decretū,de quo in cap.ij.vt lit. pēd. lib.vj.quod diſcolorat, & inficit titulum & poſſeſsionem, & eundem ferè effectum, quē reſeruatio hic in regula excepta, inducit: adeò ꝙ talis collatio omni adminiculo iuris carere videtur,vt in terminis dicit deciſ.j.vt lit.pē.ī antiquio. & deciſ.j.de reſtit.ſpol.in no.in addit.

Accedit,quia poſſeſsio dicti Titij prouiſi,attētata videtur, & vt talis reuocari poteſt,vt eſt deciſ.x.in tit.vt lit.pen.in no. & deciſio.v.eod.titu.in antiq. Et adeò prædicta vera ſunt, ꝙ acceptatio & prouiſio vigore gratiæ expectatiuæ de tali beneficio factæ,non valent,vt eſt deciſ.xij.vt lite pend.in no.& deciſ.ij.eod.tit.in antiquio.Sequitur Bonifacius Rotæ auditor,in clem.auditor.in fi.de reſcrip.Hinc eſt,ꝙ intruſus in beneficio litigioſo,ſi ſpolietur, non debet reſtitui, obſtante decreto.d.c.ij.vt eſt deciſ.iiij.tit.de reſt.ſpol.in antiquio. Biſignet.Ratio prædictorū eſt: quia huiuſmodi poſſeſſori nō dicitur titulum coloratum habere. *Intruſus in beneficio litigioſo.*

Tamen iſtis non obſtantibus contraria opinio verior videtur, videlicet, quòd prouiſus ab ordinario de beneficio inter alios litigioſo,defendatur iſta regula,quod videtur ſentire.d. Guliel.hic in.vij.&.xj.deciſ. Ratio deciſionis fuit: quia iſta regula titulum in duobus tantū caſibus hic exceptis diſcolorat.Ergo in omnib.aliis caſibus nō exceptis manet diſpoſitio

regulæ firma. Cum igitur iſte caſus non ſit de exceptis, meritò in illo locum habebit regula.

Non obſtant quæ ſuperius in cõtrarium allegata fuerunt. Primo, quòd tertius non collitigans, intrans poſſeſsionem beneficij litigioſi, dicatur attentari: quia eſt verum, quo ad hoc, vt poſſeſsio ab eo, per ſuperſtitem collitigantem euinci poſſit: ipſa tamen poſſeſsio litigioſa non dicitur quo ad tertium: quia vitium litigioſi non afficit, niſi partem collitigantē. non autem tertium, qui non eſt in lite, vt dicit deciſ. iij. vt lite pendente. in no. circa fina. gloſſ. in l. creditor. in princip. in verb. poſſe in. fin. ff. manda. Fely. in cap. exceptio. colum. vij. verſi. fallit quinto. de except. Decius in cap. ſua nobis. col. iij. verſi. quarto fallit. de appellat. & alibi ſæpe. Et ideo ſi talis tertius prouiſus, per trienniũ poſtea poſſederit, dicetur pacificè poſſidere, & exceptione iſtius regulæ vti poterit. Et licet ordinarius beneficium litigioſum conferre prohibeatur, & hoc reſpectu, talis prouiſio diſcolorata dici poſsit, obſtante decreto, & inhibitione poſita in dict. cap. ij. illud procedit quo ad effectus iuris communis, iuxta quos talis coloratus dici non poterit, adeò quòd ſi taliter prouiſus ſpoliaretur, illi non daretur reſtitutio, vt dicta deciſ. iij. Biſigneti. & tradit dict. Guliel. in tit. de reſtitu. ſpol. deciſ. prima. Tamen quantum ad prærogatiuam iſtius regulæ, talis titulus coloratus erit, cum ſit datus ab eo, qui originaliter de illo prouidere poterat, licet accidentaliter prohibeatur. Et tali caſu, cauſa originalis attenditur, & non accidentalis, iuxta. l. qui habet. ff. de tutel. & ita reg. procedet. Nec obſtat etiam, quòd acceptatio beneficij litigioſi, nec prouiſio executoris. virtute gratię expectatiuæ valeat, vt in dictis deciſio. vt cõcluſi in proxima præcedēti quæſtione. Quia illud procedit, quando poſt litem incœptā emanauit expectatiua: ſecus ſi antè, vt dicit Egid. in. d. ca. ij. & in conſilio. xxxv. vbi notabiliter loquitur. & Oldr. conſ. ccxcix. in fine. Vel dici poteſt, quòd magna eſt differētia inter illum caſum, de quo in præcedēti quæſtione dicam, & iſtum. Quia ille caſus, propter ambitionem reſtringendā in materia odioſa, qualis eſt expectatiua, continet ſpem improbabilem, vt in cap. j. & . ij. de conceſ. præben. reſtringitur, vt coloratum titulum non det, obſtante decreto. Secus in prouiſione ordinaria dicendũ eſt, quæ à iure fauorabili ampliatur, & ideo in ea diuerſum

Prouiſio executoris de beneficio litigioſi.

uerſum ius inducitur, vt videlicet inducat titulum coloratū, argum. cap. ſi pluribus. de præbend. lib. vj. Præſertim quia, vt ſape dictum eſt, quo ad effectum iſtius regulę, omnis titulus dicitur coloratus, qui ſpecialiter hic exceptuatus non eſt, dūmodo ſit datus ab eo, qui naturaliter poteſt conferre.

Et iſtud fundamentum generale erit, & ad plures quæſtiones valens, quæ in progreſſu iſtius regulæ diſcutientur. Nam per hoc fundamentum poteſt decidi illud dubiū quod in cauſa Tudē. parochialis Sanctæ Euphamiæ propoſuit R. D. Marcus Antonius Marſcortus in Rota, die. xij. Aprilis. M. D. xxviij. videlicet, an poſſeſſor triennalis, qui ingreſſus fuerat poſſeſsionem, lite pendente, inter alios debeat gaudere priuilegio iſtius regulæ.

Titulus coloratus.

QVAESTIO QVADRAGESIMASECVNDA.

QVAERO, an iſta regula de triēnali, ſicut requirit titulum ſaltem coloratum, requirat etiam bonam fidē?

SOLVTIO. Guliel. hic in quadam deciſione incidenter tenet, iſtam regulam requirere bonam fidem. Vt in vna Salamantin. corā domin. Iacobo Simonetta refert diſputando ſenſiſſe dominos. Et idem tēpore meo, in vna Conchen. præſtimoniorum, coram R. D. Ioanne Clerici de menſe Martio M. D. xxxiiij. interloquendo ſentire videbantur. Poſtea verò, ne melius diſcuſſa, propter cōflictum rationum, vota dominorum in duas partes cōtrarias diuiſa, paria remāſerunt: deinde cauſa ſæpius diſputata ac propoſita, pro parte affirmatiua, quidam ex dominis hoc motiuum adducebant, ꝙ poſſeſsio iſta triēnalis quandam ſimilitudinē præſcriptionis habere videbatur, vti in ſimili caſu dixit Abb. in cap. contingit. col. iij. de dol. & contum. Et tamen clarum eſt, quòd in præſcriptione, vltra titulum bona fides requiritur, vt patet in l. j. & l. ſuper. C. de præſcriptione long. temp. præſertim in foro canonico, vt in cap. fina. de præſcript. & capitul. poſſeſſor. de reg. iur. lib. vj. Ergo eodem modo in iſta regula.

Præſcriptio vltra titulū an requirat fidem.

Præterea, quia licet fouenti bonum ius ſuper beneficio ab alio poſſeſſo, per lapſum triennij ſilentium imponatur, adeò ꝙ agere non poſsit, ſicut neque ille agere poteſt, cōtra quem lata fuit iniuſta ſententia ſuper beneficio, quæ trāſiuit in rem iudicatam, vt patet in capitul. cum dilecti. de elect. & c. cum olim. de dol. & contum. cum aliis de quibus per Hoſtien. in ſumma.

Iniuſta ſētētia lata contra aliquem.

ſumma.tit.de conceſ.præb.§.ij.& Inno.in capitulo,ad aures & capitulo,mandatum.de reſcriptis. Nihilominus tamē,ſi is, pro quo lata eſt ſententia,notitiam iniuſtitiæ habeat, & ſciat in beneficio ius non habuiſſe, nec de iure ad eum pertinere, certè talis nunquam illud beneficium,ſalua conſcientia, retinere poterit,nec curſu temporis iuuabitur.Ita eſt hic dicendum,quòd licet poſſeſſor triennalis, priuilegio iſtius regulæ, & habens etiam ſententiam pro ſe iniuſtam, virtute rei iudicatæ in foro fori,ſiue contentioſo defendentur:in foro tamē conſcientiæ præfati tuti non erunt,ex quo ſciant,nullū in beneficio ius habuiſſe.Et ideo contra tales ſe clypeo iſtius regulæ,vel rei iudicatæ defendentes, habentes ius bonum per viā denuntiationis euāgelicæ agere poſſent,dicentes illos in peccato eſſe, detinendo beneficium ſine titulo, vt dicit expreſſe Abbas & Imol.in capitulo primo.colum.fina.de conceſ.præbend. Sicut videmus, quòd triennium iſtius regulæ non impedit, nec ligat ſuperiorem : quominus non poſsit repellere triennalem,ſi eum ius,ſeu titulum canonicū in beneficio non habere repererit: tradit Felynus poſt alios in capitulo, illud. de præſumpt.& melius in capitulo,ſicut. in decimaſexta col. de re iudicata.& latius in capitulo,licet.de ſimo.quia triennalis poſſeſsio non dat ius,vt dicit Abb.in capitulo, contingit.de dolo & contum.Confirmatur iſta opinio:quia certum eſt,quòd interruptio facta per citationem,ideo impedit curſum triennalis poſſeſsionis, aut alterius præſcriptionis, quia præſumitur poſſeſſor citatus iam habere malam fidem, & titubare de iure ſuo.l.nemo.C.de acquirē.poſſ. quo fit,ꝙ talis nō præſcribat per mille annos,vt dicit expreſſe Abb.ī.c.illud colum.pen.verſicu.& ſcias.de præſcript. Et tamē ſi vera eſſet opinio, quòd hic non requireretur bona fides, talis interruptio non noceret poſſeſſori,quę tamen propter malam fidem nocet,vt ſuperius dictum eſt.

Triēnium regulæ an ligat ſuperiorem.

Iſtis tamen non obſtantibus Rota in.d.cauſa Conchē.præſtimoniorū,de dicto anno M.D.xxxiiij.re prius diutius diſputata, & ſæpius propoſita,tenuit contrariū, videlicet, regulam iſtam bonam fidem in poſsidēte non requirere. Et idem Rota tenuit in vna Valentina parochialis,coram R.D.Ioan. Mohedano, de hoc anno M.D.xxxvij.Et eādem opinionem antiquos dominos Rotæ tenuiſſe refert Anto. Capharellis, aduo-

aduocatus illorum temporum excellens, in quibuſdā ſuis conſiliis, redditis in cauſa Monaſterienſi decanatus. Ratio deciſionis fuit: quia ex quo per iſtam regulam, vltra ius commune, in beneficialibus noua diſpoſitio inducitur, debet aliquid de nouo, vltra ius commune, operari: nihil enim operaretur, vel de nouo induceret, ſi in ea titulus & bona fides, ſicut in tēporalibus requireretur, vt in.l.j.de vſucap. Præſertim quia per hanc triēnalem poſſeſsionem, in hac materia beneficiali, quæ magis fragilis eſt, non ita de graui, perpetuo, & irreparabili præiudicio agitur, ſicut in præſcriptione, ſiue vſucapione bonorum temporaliū & profanorum. Ratio eſt: quia per triennalem poſſeſsionem iſtius regulæ, exceptio tantum acquiritur, & non ius, vt dicit Fely. in dict. cap. ſicut. in. xvj. colū. ſed in vſucapionibus temporalibus verum ius, & dominium acquiritur, vt dicit gloſ. & ibi communiter Doctores in.l. traditionibus. C. de pact. ideo nimirum, ſi maior in temporalibus vſucapionibus ſolennitas requiritur, videlicet titulus & bona fides. Sed in caſu noſtro, non agitur de quærendo dominio, ſed exceptione temporali, ad vitā poſsidentis duratura: propterea Papa ad conſtituendam differentiam inter iſtas temporum præſcriptiones, ac vt aliquid ſpecialius in iſta materia beneficiali induceret, ſtatuit hic tātum titulum coloratū ſufficere, etiam ſi vigore illius poſsidens in mala fide fuerit conſtitutus, ſciēs beneficium verè ad alium pertinere, vel inter alios litigioſum fuiſſe. Et iſta procedunt, ſiue ſimus in dubio, ſiue in claro, quòd triennalis poſſeſſor malam fidem habeat. Quia ſi in dubio, res eſt plana, quia ex titulo ſuo colorato in dubio bona fides præſumitur adeſſe, & hoc ſufficit ad tuendā poſſeſsionē, iuxta tradita per Moder. in cap. de quarta. de præſcript. Nam ille titulus coloratus præſtat poſſeſſori quoddam velamen, ſub cuius vmbra bona fides nutritur, vt dicit Abb. in cap. ſi diligenti. & ibi Fely. col. penult. verſic. conſidera bene. de præſcript. Si verò ſumus in claro, quòd poſſeſſor triennalis in mala fide fuerit, idem dicēdum eſt per ſupradicta. Nam ex quo regula iſta ſimpliciter loquitur, intelligi debet tā de poſſeſſore bonæ fidei, quàm malæ fidei, iuxta.l. primam. ff. de vſu aleæ, & aleat. Præſertim quia iſta regula tantum requirit aliquem, cū titulo colorato, per triēnium pacificè poſsidere, nec aliud plus exigit: & ab hoc requiſito duos tantum caſus malę

Vſucapio temporalibus quid requirat.

fidei

fidei excipit, videlicet, intruſum in beneficio vacante apud ſedem, & ſimoniacum. Ergo in cæteris diſpoſitio regulæ generaliter procedet: quia exceptio firmat regulam in non exceptuatis, iuxta vulg. c. cum dilect. de confirmatione vtil.

Et iſte intellectus adminiculo iuris nõ caret: quia videmus, ꝙ error iuris cauſat malam fidem, & tamẽ ſi adeſt titulus coloratus, illa mala fides non nocet, quo ad fructuum acquiſitionem, iuxta Doct. Bar. in l. ſed etſi. §. ſcire. ff. de pet. hæred. & Abb. in cap. diligẽti. col. vj. de foro compet. Ergo à fortiori, fructuum perceptio magis licita erit, quando cum ea cõcurrit authoritas iſtius regulæ, quam viſus fuit Papa ex viſceribus. cap. j. de præſcrip. eruiſſe, vbi eſt text. ꝙ per poſſeſsionem triennalem, etiam cum mala fide, iura eccleſiæ præſcribuntur. Si igitur hoc Papa ibi ſtatuit in rebus eccleſiæ, in quibus per præſcriptionem eccleſię infertur magnũ præiudiciũ: quia agitur de abdicãdo ab eccleſia dominio perpetuo, quod tranſit ad hæredes à, fortiori, poteſt Papa in beneficialibus, in quibus non agitur de tanto præiudicio, nec de dominio perpetuo acquirenda ſtatuere. Quia videmus, Papam concedere poſſe fructus beneficiorum, etiam ſine titulo beneficij, vt patet in cap. ſi propter. de præſcrip. lib. vj. quod tantum cũ idem hic facere poſſet, noluit tamen hoc, niſi cum titulo, ſaltẽ colorato triennalibus poſſeſſoribus concedere, exceptionem illis tantum tribuens, & vt poſſeſſor triẽnalis per illam in ſua poſſeſsione defendatur. Rationabile videtur: quia agens cõtra poſſeſſorem triennalem, nihil aliud habet quàm titulum, & poſſeſſor etiam triennalis titulum habet, & eſt reus & poſſeſſor. Quo caſu videtur præferendus ſolo titulato, præſertim negligenti, contra quem omnia iura clamant, vt in. l. ſi pupillus. ff. de iis quæ in fraud. cred. cum concord. vt latiſsimè dixi ſuperius in tract. neglig. & patet in cap. ſi à ſede. de præbẽ. lib. vj. & in. c. duobus. de reſcrip. & in cap. in pari. de reg. iur. & in cap. tibi qui. de reſcript. eod. libr. Nam turpius eiicitur, quàm nõ admittitur hoſpes, vt in cap. quemadmodum. de iureiur. Et iſta fuit vna ratio ex pluribus ſcriptis ſuperius in. x. q. quare execrabilis defenditur iſta regula: & tamen ſi ſpoliatus agit, vt reſtituatur, non auditur. Primo enim caſu eſt reus, & poſſeſſor, qui non agit de damno euitando, & ſe in poſſeſſione triẽnali defendendo. Secũdo caſu execrabilis erit actor qui

Hoſpes turpius eii citur, quã nõ admittitur.

qui agebat de acquirendo,& ſecundũ iura facilius quis arceatur ab ingreſſu vitioſo,quàm quòd iam poſſeſſor deiiciatur, vt dictum eſt.

Nec obſtat hoc fortè procedere in foro contentioſo,vt ſuperius dicebatur:ſecus in foro conſcientiæ,quia reſpondetur quod text.in.d.cap.j.de præſcrip.procedit etiam in foro conſcientię,vt ibi dicũt Doct.& tamẽ ibi diſponitur præſcriptionem cum mala fide valere,aliàs ille tex. imponeret nobis laqueum,contra id quod dicitur in cap.de viduis.xxvij.q.j.& ſic cõditio poſsidentium beneficia deterior eſſet,quàm mercatorum fœnerantium,quod præſumendum non eſt. Nam clara eſt doctr.Doct.poſt Bald.ibi,in cap.quæ in eccleſiarũ. de conſti.quòd ſi lex eſt iuſta in foro fori,vtique iuſta erit in foro poli, quod latiſsimè per exempla iuridica probaui in capit. ij. de conſtit.libr.vj.Hinc videmus quòd diſpoſitio.c. cum dilecti.de emp.& vend.quę loquitur de contrahentibus decipiendis,procedit ſecundum diuum Thomam, in foro poli.Papa igitur à fortiori,in beneficiis eccleſiaſticis hoc facere poterit.Imò tanta eſt in beneficiabus Papalis poteſtas, quòd non ſolum exceptionem ex titulo colorato cum poſſeſsione triennali,ſed etiam verum ius & dominium poſſet conferre, & etiam ſtatuere, ꝙ beneficia tranſirent ad ſucceſſores, ſicut res profanę:quia iſta omnia ſunt de iure poſitiuo,ſupra quod eſt papalis poteſtas.cap.propoſuit.de conceſ.præbend.capit. per venerabilem.qui fil.ſint legitimi.Vnde meritò in. cap.ij. de præbend.lib.vj.dicitur,Papam in beneficialibus pleniſsimam habere poteſtatem.Nam poteſt ſecundum Hoſtien. & alios in cap.cum veniſſent.de iudic. quadrare rotunda quadratis,& quadrata rotundis,vt latius dixi in cap.j.de conſtit. lib.vj.Et ideo per prædicta concludendum eſt,conſtitutionẽ iſtam ſanctiſsimam eſſe,quæ litibus finem imponit,ac negligentes punit:& ita fit,quòd poſſeſſores beneficiorum erunt certi,propter quorum incertitudinem diuinus cultus, & eccleſiarum cura negligi poſſet,ac ſub incerto paſtore manere. Sicque ſub hoc timore,homines diligentiores ad petendum iura ſua debitis temporibus reddẽtur.Nec,vt dixi,in hoc magnum,& irrecuperabile prę iudicium negligentibus infertur, cum eius ius per iſtam regulam non annullatur,ſed ſuſpenditur durante vita poſſeſſoris triennalis : quo mortuo de iure

Lex ſi eſt iuſta in foro fori.

ſuo

ſuo actor experiri poterit,cum regula iſta perſonalis ſit,tantum poſſeſſoribus triennalibus fauens, non alteri ſucceſſori. Nec mirum,ſi actor per tam modicum temporis ſpatium,excluditur à iure ſuo, cum minore tẽpore & fortaſse breuiori negligentia,beneficiati priuari beneficiis ſuis ſoleant, vt patet toto titulo de cler.non reſid. & tradit notabiliter Abb.in cap.capitulum.col.fi.de reſcrip.Nec obſtat, quod dictum eſt de ſententia quæ tranſit in rem iudicatam,quæ quando quis ſcit eſſe iniuſtam,non defendit victorem in foro cõſcientiæ. Quia ad illud reſpondet notabiliter Abb.in conſil.lx.incip. in cauſa & quæſtione.in.ij.col.lib.ij.vbi ponit vnam regulã, ꝙ quando peccatum eſt remiſsibile per partes,talis ſententia licet iniuſta,victorem in vtroque foro defendit, vt ibi latius exempla ponit,quæ videantur.Et ad hoc facit dictum Bart. in.l.fiſcus.ff.de iur.fiſc.qui dicit,quòd licet litis pendentia cõſtituat poſſeſſorem in mala fide, eſt verum,quando pronuntiatum contra eum,aliàs ſecus. Cùm igitur in caſu noſtro impetrans negligentia fuit,ſicut potuit beneficio ſuo renuntiare,ita tacitè promittere,ꝙ alter in eo ius excipiendi acquirat,ex qua patientia videtur quædã tacita renuntiatione includi,vt in.c.ex ore.de his quæ fiunt à maior.par.cap.in cle. gratiæ.de reſcript.Et ita cum illa opinione,Rota in prædicta cauſa concluſit.

QVAESTIO QVADRAGESIMATERTIA.

Titulũ coloratum probare.

QVAERO,quis tenetur probare titulum eſſe coloratũ, ad effectum iſtius regulæ,ſi negatur eſſe coloratũ per agentem,contra triennalem?

SOLVTIO. Vt breuiter concludam,ipſe actor tenetur probare,quia poſſeſſor triennalis ad petitionem panis, titulũ ſuæ poſſeſsionis oſtendere,nec probare tenetur,vt notat Cõpoſtel.in cap.capitulum.in gl.magna.de reſcrip.& Archi.in. c.contra morem.c.diſtinct.circa fin.Et ideo actor non audietur,niſi prius aliquid probet, per quod appareat reum triennalem poſſeſſorem non habuiſſe titulum coloratum , vt in.l. cogita.C.de pet.hæred.Sed ad iudicis requiſitionem bene tenetur reus poſſeſſor titulum oſtendere & probare,vt dicit expreſsè Abb.in cap.cum noſtris.in fin.de conceſ.preb. per plura iura quæ Arch.allegat in.d.c.contra morem. Et in terminis iſtius regulæ hoc expriſsè tenet ille excellens Gloſſator cõ

Reus poſſeſſor.

cilij Baſilien.de quo in pragmatica Franciæ, tit.de pacific. poſ.in verbo,coloratum.col.vj.verſ.circa ſecundũ.fo.cxxxij. in.ij.col.quia quo ad ſuperiorem inquirẽtem de titulo,nihil impedit triennalis poſſeſsio,vt Fely.tradit in cap. licet Heli. de ſimo.& in cap.illud de præſumpt.& in.c.ſicut.in.xvj. col. de re iud.Et quia iſta eſt communis opinio,quæ in iudicãdo teneri debet,amplius non inſiſto.

QVAESTIO QVADRAGESIMAQVARTA.

QVAERO,an impetrans beneficium viuentis,& poſtea poſsidens vigore illius impetrationis per trienniũ,poſſit mortuo illo,per cuius obitum impetrauit, vti priuilegio regulæ contra alios impetrantes? *Impetrãs beneficiũ viuentis.*

SOLVTIO.Videtur concludendum quòd non, quia vltra hoc,ꝙ poſſeſſor eſt inhabilis,vt patet ſuprà in regula.xx. & ibi dixi,non tamen dicitur poſſeſsio à iure approbata,vt dicunt Doct.in cap.j.&.ij.& cap.literas.de conceſ. præbend. Nec ille titulus poſſet dici coloratus, vt dicit deciſio clara. xxj.in titulo,de reſtit.ſpol.in no.incip.ſi agenti. quam ſequitur Milis in verbo,poſſeſſorio recuperandę agens.Et ita obtinuit Angel.de Ceſsis in vna Aquen.capellaniæ, coram. D. Mercurio:& licet iſte triennalis videtur habere titulum, fuit tamen ab eo datus qui non potuit dare.Nam etiam Papa nõ poteſt conferre beneficium viuentis, quia tali modo illum inauditum,& ſine cauſa priuaret,quod fieri nõ poteſt, vt tradunt in capitulo,quæ in eccleſiarum. de conſtit. & in cap.j. de cauſ.poſſeſſ.

Breuiter putarem ita diſtinguendum, ꝙ aut ante obitum illius cuius beneficium impetrauit,poſſeſſor fuit in poſſeſsione per triẽniũ,& talis poſſeſsio nõ ſuffragatur per ſupradicta quia eſt de beneficio non vacante, ac etiã,quia duo inſolidũ eo tempore eandem rem poſsidere nõ poſſuut.Aut verò poſt eius obitum iſte,qui impetrauit beneficium viuentis,& poſſedit triẽnio,& tali caſu videtur poſſe adiuuari regula. Nõ obſtat,ꝙ non habet titulum coloratum,quia reſpõdetur eſſe verum quo ad alios effectus iuris cõmunis:ſecus verò eſt quo ad effectũ iſtius regulæ, quæ omnẽ titulũ reputat coloratũ, niſi in duobus caſibꝰ exceptis in ea,dũmodo ille titulus fuerit ab eo datus,qui aliàs originaliter conferre poterat.Et in dubio titulus præſumetur coloratus, niſi probetur contrarium:

rium:& vt dixi in proxima præcedenti quæſt. ſufficit enim quod onus probandi contrarium incumbat actori triennali poſſeſſori ad præſumptionem coloris, quòd tolleratus fuerit per ſuperiores ſuos, qui ſingulis annis viſitare beneficiatos, & videre titulos poſſeſſorum ſolent, vt dicit Felyn. in capitul. licet Heli. per illum text. de ſimon. & in cap. ordinarij. de offic. ord. lib. vj.

QVAESTIO QVADRAGESIMA QVINTA.

Poßidens beneficiū triennio.

QVAERO, ponamus quòd vnus poſſedit beneficium triēnio, & titulo nō colorato in tertio āno ſuperuenit titulus coloratus, an poſsit poſt triennium inquietari, vt iuuetur regula?

SOLVTIO. Pro parte affirmatiua, videlicet, quòd talis poſſeſſor, exceptione iſtius regulæ defendatur, adducitur primo, quia pendēte tempore poſſeſsionis ſuæ ex inualido titulo cœptæ, non prohibetur quis validum ius acquirere, nec dicitur propterea immutari poſſeſsio, nec requiritur alia reprehenſio poſſeſsionis de nouo, vt eſt tex. in. l. certè. §. is qui. ff. de praca. & tenet Bal. in. l. ſi aquam. in. ix. col. verſ. ſuper ſecūdo puncto. & verſ. ſed pone. C. de ſer. & aqua.

Præterea, quia ex quo ille poſſeſſor propter titulum nō coloratum non fuit inquietatus, ſed tolleratus per ſuperiorem, ſi poſtea compleat triennium cum colorato titulo, & ſine aliqua moleſtia videtur poſſe adiuuari regula. arg. tex. no. in. c. penult. de ſup. neg. prælat. Et pro parte iſta facit text. in cap. ex parte. de conceſ. præben. & in cap. poſtulaſti. de cle. ex mi. & quod not. Specul. titulo de primo & ſecundo decreto. §. vidēdum. verſ. quæ eſt ratio. & Archid. in. c. ordinationes. j. q. j. Et quæ dicunt Bart. & Bald. in. l. cogi. C. de pet. hæred. Accedat illud quod ſcribit Oldr. in conſil. ccxcix. quidam, &c. vbi dicit, quòd licet quis incipiat perperàm litigare, tamen poteſt ex iure de nouo ſibi obuenienti, lite pendente vincere, neque propterea dici calumnioſus.

Litigare perperā.

In contrarium facit, quia text. hic requirit ab initio poſſeſsionis titulum coloratum iuncto cum poſſeſsione triennali, vt patet ibi ex illis verbis. ex apoſtolica, vel ordinaria collatione illorum, ad quos collatio, vel prouiſio pertinet, & ibi per triennium poſſederit, &c. Requirit ergo regula titulum. & quòd cum eo per triennium poſsideat. Nam pondero primo

mo illa verba, ex apoſtolica, &c. quæ ratione dictionis ex, denotant actum immediatum, per quem quis poſsidere debet, vt notat Barto. & Iaſ. in. l. non dubium. C. de leg. & in. l. j. §. ex incendio. ff. de incend. rui. nauf. Rurſus pondero illa alia verba, per triennium. Nam dictio per, denotat rem perfectã. l. vrbana. §. pernoctare. ff. de verbo. ſignifica. Et illud dicitur perfectum, quod ex omnibus partibus ſuis integralibus, id eſt, ex principio, medio, & fine conſtat. l. j. ff. de origi. iur. cũ concord. vt ibi in gloſſ. requirit. ergo regula, quod totum completum triennium cum titulo poſsideat, ſicut in vſucapionibus videmus, quòd triennium continuum requiritur, vt in. l. nunquam. §. in vſucapionibus. ff. de vſucapionibus. & in. l. j. C. de vſucapionibus transform. Cum igitur in caſu noſtro poſſeſſor non compleuit triennium colorato titulo, per conſequens non debet gaudere priuilegio regulæ. Et pro iſta parte facit dicta l. certe. quæ conſiderat initium quo ad hoc, vt quis dicatur precario poſsidere, vt patet ibi in verbo, precario cœpit poſsidere. & idem eſt de iure canonico, vt not. in ſumma. xvj. quæſtio. iij. & iiij. vbi in præſcriptione non ſolum initium, ſed etiam vniformis poſſeſsio attenditur. Poſtremo pro iſta parte facit, quia quando quis à principio poſsidet ſine titulo, vel cum inualido, ſi poſtea ſuperueniat titulus validus, cenſetur quis cauſam poſſeſsionis ſibi mutare. l. non ſolum. §. quod vulgo. ff. de vſucapioni. & vide quæ dicam in ſequen. q.

Ex apoſtolica.

Poſſeſſio triennalis.

QVAESTIO QVADRAGESIMASEXTA.

QVAERO, dictum fuit, quòd regula iſta requirit continuum triennium, & non interpollatum, quid ſi poſſeſſor triennalis poſſedit per triennium continuum, ſed virtute duorum titulorũ. Nam per duos annos poſſedit vigore vnius tituli, tertio verò anno voluit poſsidere virtute alterius tituli fortaſsis melioris, nunquid iuuetur regula?

SOLVTIO. Tota vis eſt videre, nunquid iſte poſſeſſor per hoc cauſam poſsidendi mutare ſibi videatur. Et Rota in vna Placen. præpoſituræ corã R. D. Io. Clerici inter Io. Mariam, & D. epiſcopum Ceſenaten. tenuit quòd ſic. Nam ibi epiſcopus à principio poſſeſsionem tenebat titulo non colorato, poſtea impetrauit nouam prouiſionem; vigore cuius poſsidebat, & poſtea expoliatus fuit. Rota tenuit illum eſſe

Superue-niens titu lus. reſtituendum , quia per ſuperuenientem titulum nouæ prouiſionis cauſam poſſeſsionis mutare viſus fuerat.l.non ſolum §.quòd vulg.ff. de vſucap.

Et hoc ſine dubio verum videtur quando animus mutandi adeſt:aliàs ſecus,vt dicit Socin.in conſil.cxxxj.colū. iij.in.j. vol.Et ſequitur Decius in quodā cōſilio,cuius numerū amiſi, & ratio ponitur per Bart.Angel.Imol.& Alex.in.l.iij.in principio.ff.de acquir.poſſ.vt ibi per eos. Et ſecundum hoc caſus iſtius quæſt.videtur deciſus.Nam ex quo ſecūdus titulus obuenit poſſeſſori,tertio anno noua fuit poſſeſsio,quæ nō ſufficiebat,ad iſtam regulam:quia iſta poſſeſsio eſt diuerſa à prima,quæ non erat etiam ſufficiens, cum eſſet duorum annorum.Ita quòd tali caſu dictus poſſeſſor regula iſta iuuari non poterit,cum non fuerit triennalis vigore vnius tituli.

Sed aduertendum eſt,ꝙ ſi in præſenti quæſt. præſupponimus primā poſſeſsionem teneri vigore boni tituli, nunquam ſuperuenientia noui tituli immutat priorē poſſeſſorem, quia ſtante prima poſſeſsione,ſecunda acquiri non poteſt.& ideo requiritur ad hoc,vt ex ſecundo titulo noua poſſeſsio quæratur,quòd prima poſſeſsio effectualiter dimittatur , & tunc ſecunda quæri poteſt ex ſuperueniente iuſta cauſa, ſiue titulo,quod eſt verum, niſi prima poſſeſsio eſſet mera detētatio. Nam tali caſu ſine dimiſsione illius detentationis ex ſuperuenienti titulo noua poſſeſsio quæreretur,vt notabiliter declarat Ang.Aret.in.§.nouiſsimè.col.fi.inſtit.de vſucap.Et ſecūdum hoc procedit deciſio Dominorū in dicta cauſa Placen. præpoſituræ.Et licet Socin.in.l.iij.§.ex pluribus.verſ.iij.cōcluſio.ff.de acquir.poſſ.voluerit non eſſe neceſſariam dimiſſionem primæ poſſeſsionis, quo ad effectum acquirendi nouam : tamen contra eum eſt cōmunis opin.pro qua eſt text. in.l.qui bona.§.fi.vbi Paul. Raph.Cu.& Alex.hoc declarant. ff.de acquiren.poſſeſ.quos ſequitur Domin. Guliel. Caſsiodorus in titu.de reſtitu. ſpol.deciſio.iiij.circa fin. Et ſecundum iſtam opinio . caſus præſentis quæſtio . recipit contrariam reſolutionem primæ, videlicet, quòd poſsidens per triennium continuum pacificè vigore duorum titulorum poſſit exceptione iſtius regulæ iuuari, ex quo per ſuperuenientiam ſecundi tituli primam poſſeſsionem non amiſit,niſi effectualiter illam dimitteret,& alteri traderet.faciunt ad prædicta,

dicta, quæ dixi in præceden. quæſtione.

QVAESTIO QVADRAGESIMASEPTIMA.

QVAERO, quia hic ſit mentio de intruſione, vt patet ibi, dummodo in beneficiis huiuſmodi ſe non intruſerint, & cæt. quis dicatur intruſus quo ad effectum iſtius regulæ?

Intruſus quis dicatur.

SOLVTIO. Intruſus de iure communi poteſt dici quis octo modis, quos narrat Felyn in.c.veniens, in ſecundo notabili.de accuſationib. & reaſſumunt Moder.in tract.beneficij.in.xj.q.tertiæ part.ſed mihi magis placet diuiſio, quã ponit Gemi.in.c.propter.xix.diſt. quem ſequuntur latius Moder.in tract.elect.q.xvij.Dicunt enim, quòd intruſus in iure capitur quinque modis. Nam ille dicitur intruſus, qui non de licentia ſuperioris, ſed propria, vel parentum authoritate, & abſque vlla confirmatione occupat beneficium, vt ſunt illi, qui nullum habent titulum, ſecundum Innocen.in cap. nihil.in glo.magna.circa medium.de elect.facit tex.in ca.alienationes.xij.q.ij & eſt glo.in verbo, metuebat.in fi.c. bonæ.el.j.de elect.cum ſimilibus.

Intruſus quot modis dicatur.

Secundo dicitur intruſus ille, contra quem eſt lata ſententia depoſitionis, à qua nõ fuit appellatũ, & manet in poſſeſsione.Ita tenet Innoc.in.c.qualiter.el.ij.de accuſ.in gl. magna.

Tertio dicitur intruſus ille, qui ante confirmationem ſuæ electionis, vt lit.pend.adminiſtrat, vt in cap. ij.de reſtitut. in integ.& in.c.cum iam dudum.de præbend.

Quarto dicitur intruſus, qui habet titulum & poſſeſsionẽ à non habente poteſtatem cõferendi, quia pertinet ad alium collatio, vel publicè ſuſpenſus erat, vt eſt text.in.c.fin.de exceſ.prælat.& in.c.quia diuerſitatem.de conceſ.præben.

Quinto dicitur etiam intruſus, à quo alter fuit expoliatus, vt dicit tex. notabilis ſecundum vnum intellectũ in.d.c. fin.

Et iſta omnia de plano procedunt de iure communi: ſed quo ad effectum iſtius regulæ eſt videndum nunquid omnes prædicti, vel aliqui eorum poſsint dici intruſi.Decius in conſil.cxxj col.fina.tenet quòd regula iſta, quæ repellit intruſos: intelligitur de prædictis & hoc idem tenet Barth. Caſſan. in conſ.xx.col.vij.num.36.Tamen hoc non eſt verum, quia ipſi fortè, quia non verſati ſunt in curia, non intellexerunt ſtylum eius, nec obſeruationes Rotæ.Dicas ergo ſic, quòd intruſi

ad effectum iſtius regulæ dicuntur tribus modis. Primo modo dicitur intruſus omnis ille, qui non habet titulum verum, vel præſumptum.

Secundo dicitur intruſus etiam ille qui habet titulum, ſed non ab eo, qui habet poteſtatẽ cõferendi, qui nullo modo dicitur habere titulũ coloratũ, ſecundũ Doct. ſuperius allega.

Tertio modo dicitur intruſus ille, qui in altero ex duobus caſibus hic exceptis prouideri obtinuit beneficio, etiam ſi habuerit titulũ ab eo, qui originaliter conferre potuit. Primus caſus hic exceptus eſt quando quis per ſimoniam beneficiũ cõſecut⁹ fuit, etiã à Papa. Secũdus caſus eſt, quãdo eſt aliquis prouiſus de beneficio reſeruato reſeruatione in corpore iuris clauſá non facta mentione iſtius regulæ. Et licet aliqui voluerunt, quòd ille qui habuit beneficium per ſimoniam ab eo qui habuit poteſtatem conferendi, non dicatur intruſus, licet non habeat coloratum titulum requiſitum ad iſtam regulam reſpondentes ad verba iſtius regulæ, de intruſione loquentis, videlicet, quòd referantur ad ſecundum caſum de beneficio reſeruato, ita quòd ſimoniacus & intruſus ponantur vt diuerſa. Tamen Felyn. in cap. in noſtra. ſecundo correl. in fine. de reſcrip. confutat illam differentiam, vt ibi latius per eum. Quantum ad iſtam regulam, ſicut eſt intruſus habens titulum, etiam à Papa de beneficio reſeruato: ita & habens titulum per ſimoniam, & exceptis iſtis, omnes alij enumerati ſuperius per præfatos Doctores, licet dicantur intruſi de iure cõmuni, & inhabiles, quo ad plures effectus iuris communis quos diſtinguunt Moder. in tract. elect. q. fi. & non dicantur habere etiam titulum coloratum, vt dixi in alia q. nihilominus ad effectum iſtius regulæ non dicentur intruſi, nec inhabiles, neque diſcoloratum titulum habere. Et hoc ſecundum intellectum communem Rotæ. quod videntur ſentire præfati Mod. in. d. tract. elect. q. xvij. in fi. dum voluit, quòd vbi cõſtitutio eſt pœnalis, non includuntur in ea omnes ſpecies intruſionis, de quibus ſuperius mentionẽ fecerat, ex mente Gemin. in. d. c. propter. ſed ſolum includentur veri, & propriè intruſi, vt ſunt illi de quibus ſuperius diximus.

Intruſus quis dicatur.

QVAESTIO QVADRAGESIMAOCTAVA.

QVAERO, nunquid dicatur intruſus ille, qui ingreditur poſſeſsionẽ cũ titulo præter authoritatem ſuperioris?

SOLV-

SOLVTIO. Gloſſator hic in.vij.col.& Gloſſator pragmaticæ dixerunt eum eſſe intruſum. Tamen aduertẽdum eſt dictum iſtorum nõ eſſe verum ad effectum iſtius regulæ, ſed dictum eorum procedit quo ad caſus iuris communis, quia non ad diſpoſitionem iſtius regulæ, illi tantum intruſi dicũtur, qui in caſibus hic exceptis notantur, in quibus etiam ſi cum authoritate ſuperioris poſſeſsionem ingrederentur, intruſi dicentur quo ad effectum iſtius regulæ: ſed extra illos caſus habens coloratum titulum ſi vigore illius accepit poſſeſsionem propria authoritate ſine licentia ſuperioris, & eam per trienniũ pacificè continuauit, tutus erit exceptione iſtius regulæ, neque ille ingreſſus poſſeſsionis impedimentum illi præſtabit, quominus exceptione iſtius regulæ vti poſsit, licet quo ad effectus iuris communis huiuſmodi intruſio conſideretur & attendatur, vt latius proſequitur idem Gloſſator in dicta pragmatica, & Moder. in. c. eum qui. de præb. lib. vj. Et dixi in regula de annali. q. xliij.

QVAESTIO QVADRAGESIMANONA.

QVAERO, an iſta regula defendat poſſeſſorem in beneficio contra habentem regreſſum in ſpecie ad illud? *Regreſſũ habens in ſpecie.*

SOLVTIO. Domini ſæpe tenuerũt quòd ſic, moti illo fundamento ſæpius replicato in aliis quæſtionib. videlicet, regulam omnem poſſeſſorem coloratum defendere, niſi in caſibus expreſsis, videlicet ſimoniæ, & beneficij reſeruati reſeruatione in corpore iuris clauſa: in omnib. aliis regula manet firma in caſibus non exceptuatis. vulg. l. nam quòd liquidè. ff. de pen. leg. c. quoniam. vbi Abb. de coniug. lepro. cum ſimilibus. Iſta eſt ratio, per quam pene infiniti caſus ſuper iſta regula deciſi fuerunt in Rota, vt in præcedentibus quæſtionibus viſum fuit.

Sed aduerte diligẽter, quia in primis iſta ratio nõ videtur ſolida: quia licet hic non excipiantur niſi duo caſus, tamẽ caſus excepti recipiũt extẽſionem ad alios caſus ſimiles ex idẽtitate rationis, vt eſt text. in ca. cũ dilecta. & ibi Abb. in. v. notabili. de confir. vtil. vel inutil. Et hoc procedit etiam ſi caſus exceptus cũ dictione taxatiua exciperetur, quia propter hoc non excludũtur caſus ſimiles vbi eſt maior, vel eadẽ ratio, vt declarat Iaſ. in. l. j. in col. pen. ff. de offic. eius. per tex. in. l. ob æs alienũ. C. de præd. minor. quem tex. habui in punctis doctoratus

ſtoratus mei. Sed in regreſſu eſt par, vel maior ratio, quare excipi debeat à regula: ergo in eo regula non habebit locum, ſicut nō habet in duobus caſibus exceptuatis in ea. Quod autē in regreſſu ſit par, vel etiā maior ratio, quàm in caſibus exceptuatis hic, patet: quia ratio quare beneficium reſeruatum in corpore iuris hic excipitur, eſt propter decretum irritans, quod afficit titulum & poſſeſsionem, & per conſequens tollit colorem, vt dicunt Domini in deciſ. xvj. in no. aliàs eſt deciſ. iij. in titulo de reſtit. ſpolia. quàm ſequitur ſimpliciter Philip. Franciſ. in cap. bonæ. in. v. colum. verſicu. vij. & vltimo. de appel. & Fely in cap. ſi conſtiterit. in. fi. de accuſ. & latè Abb. in diſpu. Titius clericus. colum. ix. Et latius hoc probat deciſ. iiij. de reſtit. ſpolia. in antiq. cum qua concordat deciſ. xvij. eo. titu. in antiq. cū concord. traditis per Corſettum in tract. quòd ſpoliatus ante omnia debeat reſtitui. in. xlj. fallēt. & ita ſeruat palatium, vt dicit dict. deciſ. iiij. Nam decretum irritās non ſolum diſcolorat & annullat titulum & poſſeſsionem, ſed etiam ipſam detētationem infectam & vitioſam reddit, adeò vt omnia adminiculo iuris careāt, vt dicit notabilis deciſ. j. in titul. de reſtit. ſpol. in antiquioribus, præſertim colum. fina. & ſequitur Bald. nouellus in repet. §. nihil cōmune. vltima char. de acquir. poſſ. Nam decretum irritans eſt tam malignæ naturæ, quòd quicquid inuenit, deſtruit, & in oppoſitum ducit, vt cap. ſi poſtquàm. de electio. libro. vj. & in cap. quodam. de præbend. & cap. j. de conceſ. præbend. eod. lib. Si igitur decretum generale tantum operatur in beneficio reſeruato, vt in eo color poſsidendi quo ad priuilegium iſtius regulæ, & remedia poſſeſſoria, quæ aliàs ſunt inducta in fauorem ſpoliatorum impediantur, quāto magis debet operari decretum ſpeciale regreſſus certo corpori beneficij appoſitum? Nam clarum eſt, quòd magis videntur afficere ea, quæ ſpecialiter diſponuntur quàm ea quæ generali decreto ſunt dicta, vt in notabili caſu tradit Lap. alleg. lxxxiiij. in. xij. colum. verſicu. ſed verum eſt dicere &c. ſecundum primam impreſsionem. facit quæ dicit Abb. in cap. j. in. vj. colum. paruæ impreſsionis. de reſcript. Et de hoc eſt text. in cap. quanquam. xxiij. diſt. & in cap. ſi aduerſus. de hæret.

Afficere videntur ea, quæ, &c.

Accedit, quia licet iſta regula ſit poſſeſſoribus fauorabilis, tamen negari nō poteſt, quòd in eo, quòd cōtra deſides præ-

ſcriptionem

ſcriptionem inducit,dicitur odioſa,vt tradit Bart.in l.fina.in princ.ff de eo,per quem fac.erit.ſequitur Petrus de Anch. in conſil.v.colum.pen. ſed præſcriptio iſtius regulæ inducta eſt contra negligentes.ergo erit odioſa,& per conſequens debet reſtringi inquantum poſsimus,iuxta capitulum,odia. de reg. iur.lib.vj.cum vulg. *Regula odioſa.*

Tamẽ tenendo primam opin.ad iſtud motiuum poteſt reſponderi,quòd in ſimonia,ac in reſeruatione de quibus excipit iſte text. eſt longe diuerſa ratio,quàm in decreto regreſſus,ex eo,quia ĩ ſimonia propter deteſtationẽ criminis, quod tam magnũ eſt,quòd cætera peccata,reſpectu eius, quaſi pro nihilo reputentur,vt in cap.tanta eſt labes.de ſimo.regulæ iuris tranſgrediũtur,& in iſtis beneficialibus, in quibus magna puritas requiritur contra ſimoniacos omnia iura clamant, & talibus auxilia ſua denegant,& eodem modo in alio caſu hic excepto,videlicet, in reſeruatione in corpore iuris clauſa,cuius decretum eſt notorium à iure communi inductum, quod ignorari non debet,nec præſumitur.cap.j. de conſtitu. libro vj.&.l.leges ſacratiſsimæ.C.de legib.Et illa notorietas facit, quòd poſſeſsio,titulus,& omnia diſcolorentur,& etiam,quia in dicta reſeruatione in corpore iuris clauſa , ſunt plura alia ſpecialia vltra communes regulas quæ in regreſsibus non militant,vt dixi ſuperius in xlvj.q. Meritò iſti caſus excepti habent ſpecialem rationem.Cum igitur in regreſſu illa non cõcurrant, ideo caſus excepti in iſto tex.procedunt in caſu noſtro.Nec poſſunt extendi ad regreſſum,in quo nõ militat eadem ratio:quia cum ſit facti & in facto conſiſtat,ignorari poteſt,& in dubio factis alienis preſumitur ignorantia.Et ita in vna Compoſtellana canonicatus,& præb.coram R.P.d.Marcello.ix.Iunij M.D.xxxvij. fuit per dominos exceptis duob. cõcluſum, ꝙ decretum appoſitum certo corpori beneficij nõ inficeret poſſeſsionem triennalem: quo minus poſſeſsor poſſit vti exceptione regulæ.Et hoc per illam rationẽ.quia ſufficit poſſeſsori habere originaliter titulum ab eo,qui conferre potuit,licet ex accidẽti fuerit impeditus quo ad effectũ iſtius regulæ, exceptis illis duobus caſibus habentibus ſpecialẽ rationẽ,in quib. nullus color iuſtificat poſſeſsionẽ:& ita diu,& ſæpe interpretatione Rotę receptũ eſt.Nec obſtat ꝙ iſta reg. ex quo videtur quandam præſcriptionem contra neg'igẽtes *Decretum appoſitum certo corpori.*

inducere, dicatur odioſa, iuxta dictũ Bar. in. d. l. fi. quia reſpõdetur illud procedere in præſcriptiõe. xxx. vel. xl. ann. de qua ibi loquitur Bar. quæ non eſt ſimilis præſcriptioni per iſtã regulã inductæ, ſi quouis modo præſcriptio dici poſsit. Sed potius regula iſta vſucapioni triennali adaptari poteſt, quæ eſt infauorabilis, vt Bar. in. d. l. fi. dicit. itaque arg. factum in contrarium retorqueri poteſt. Quanto magis, quòd remedium iſtius regulæ, nec præſcriptiõi, nec vſucapioni æquiparari poteſt, ꝓpriè loquẽdo, ex eo, quia in præſcriptiõe verus titulus, & bona fides requiritur: hic verò ſufficit titulus coloratus abſque bona fide, vt ſuperius in alia. q. diximus. Neque etiam vſucapioni adaptari poteſt hæc diſpoſitio regulæ, ex eo, quia per vſucapionem acquiritur verum dominium, vt eſt gl. in. l. traditionibus. C. de pact. Sed hic non acquiritur triẽnali poſseſſori, niſi nuda exceptio, ac etiam, quia in vſucapione titulus, & bona fides requiruntur, quæ, vt diximus, hic ceſſant.

Reſeruationis decretum an diſcoloret.

Non obſtat, quòd decretum diſcolorat poſſeſsionem, adeò quòd ſpoliatus non debet reſtitui, per ea quæ ſuperius allegata ſunt, quia verum eſt, quòd decretum reſeruationis diſcolorat, quo ad effectus iuris communis, vt latè ſcribit dict. Guliel. in quadam deciſio. ſua poſita in titulo de reſtit. ſpolia. incipien. prouiſus. Et ſic etiam titulus non coloratus dicitur multis modis quo ad effectum iuris, vt ſuperius latè dixi in quadam quæſtione. Tamen quantum ad conſequendam exceptionem iſtius regulæ, nullum decretum poſſeſsionẽ vel titulum inficiatur, vel diſcolorat, niſi in caſibus exceptis regulæ. Itaque omnis titulus dicetur coloratus quo ad iſtam regulam, niſi in caſibus expreſsis.

Extenſio caſuũ ad alios caſus.

Nec obſtat, quòd caſus excepti non excludunt extẽſionem ſimilium, quia reſpondetur caſum iſtum eſſe longe diſsimilẽ. Et præſuppoſito, quòd eſſet ſimilis, & non debet fieri extenſio, quando exceptio caſuum fit ab ſtatuto, & non à iure communi, prout dixi, reſpondendo ad iſtud contrarium, in alia. q. per doctrinã Abb. in cap. ad audientiã. in. j. notabili. de cler. non reſid. Et vltra iſta alia etiam ratio concurrit quare ſpoliatus ſubiectus decreto nõ reſtituitur. Nã illud inductum eſt ne in beneficialibus detur vitioſus ingreſſus, qui magis in actore eſt conſiderabilis, quàm in reo, vt in. c. j. de eo qui mit. in poſſ. lib. vj. Sed hic agitur de defendendo reo in poſſeſsione ſua

ne ſui triennali aduerſus negligentem ius ſuum infra triennium proſequi: igitur tanquã diuerſa debent diuerſo iure cenſeri.l.Papinianus.ff.de mino. Præſertim,quia reo facilius cõceditur exceptio quàm actori actio.l.j. §. quòd autem. ff. de ſuperficie.not.Iaſ.in.l.impuberibus.in fin.ff.de acquir. hære. Numirum igitur ſi ſpoliatus actor contra decretum non auditur, reus verò exceptione defenditur. Nam turpius eiicitur, quàm non admittitur hoſpes,vt dicitur in ca. quemadmodũ. de iureiur. Et quia fauorabiliores eſſe debemus reis poſſeſſoribus,quàm actoribus,iuxta.l.fauorabiliores.ff. de regu. iur. quia in pari cauſa potior eſt conditio poſsidentis.vulg.ca. in pari.de reg.iur.lib.vj.&.c.ſi à ſede.de præb.lib.vj. Præſertim quia non petens beneficium ſuum per triẽnium, videtur illud habere pro derelicto. iuxta not.per Abb.in cap.contingit.de dolo & contu.Et etiam,quia ad decretũ appoſitum in regreſſu,vel alia quacunque gratia non habet effectum,niſi volente eo in cuius fauorem eſt appoſitum,vt in.c.j.de cõceſ.præb. lib.vj.cum concor.vt tradit Rota in deciſ.ccccxxiij.incipien. nota primus.& c.in antiquis.& Moder.in.l.nemo poteſt. vbi Aretinus & Clau.Aquen.in.iiij.col.de leg.j. Decius in.l.pacta quæ contra.C.de pact. & illo decreto per triennium non vtendo videtur tacitè illi renũtiare.arg.c. ex ore. de his quæ fi.à præla.Et quod dictum eſt in decreto gratiarum,idem eſt in decreto regularum & extrauagantium,quæ non impediũt effectum iſtius regulæ. Propterea videmus, quòd poſsidens triennio vigore collationis ordinarij beneficium reſeruatum per regulas,vel extrauag. eſt tutus exceptione iſtius regulæ, niſi in caſibus exceptis in ea,vt eſt dictũ ſuperius in aliis quęſtionib. aliàs ſi contrarium diceremus, facilè redderetur iſta reg. fruſtratoria,& penitus inutilis,cum hodie in quibuſcunque prouiſionibus, etiam de vacantibus apponitur decretum irritans: itaque nunquam haberet locum regula,quod non eſt dicendum.Diligentia igitur opus eſt ne incidat quis in regulam,quoniam vigilantibus ſcripta eſt.Et extra iſtam regulam quid operetur decretum appoſitũ certo corpori beneficij in regreſſu, vel literis de beneficio vacaturo, vel de vacanti,videnda eſt lata deciſ.dict.Gulicl.incipien.deciſ. iij. in titul. de reſtit.ſpolia.Et iſta omnia quæ dicta ſunt de decreto appoſito regreſſui, & inſerto corpori beneficij, quòd nõ impediant exceptionem

Diuerſa diuerſo iure cenſeri debent.

Exceptio facilius reo, quàm actori actio conceditur.

Fauorabiliores eſſe debemus reis,quàm actoribus.

Decretũ appoſitum in regreſſu.

exceptionem iſtius regulæ.Non ſolum procedunt quãdo exceptio iſtius regulæ allegatur per poſſeſſorem triennalẽ contra prætendentem regreſſum, ſed etiam quando poſſeſſor nõ triennalis excipit de triẽnali poſſeſsione prædeceſſoris ſui cõtra quẽ poterat excipi de regreſſu, quia talis; exceptio etiam iuuat poſſeſſorem contra agentem vigore regreſſus.Prout in vna Neapolitana eccleſiæ Sanctæ Mariæ fuit concluſum per Dominos coram R.D. Marco Antonio,die. xix. Nouemb. M.D.xxxv.pro Io.Cauart contra Io.Baptiſtam de Baldaſsinis.Et hoc non tam fuit tentum virtute regulæ, quàm alleg. Lap.lxxxix.dantis fomentum,quia ex quo prędeceſſor Ioan. Cauart fuerat triennalis,poterat habere à dicto Ioã. Baptiſta caſſationem regreſſus, vel habere titulum meliorem excluſiuum regreſſus,quem quidem prædeceſſoris titulum Ioan.Cauart poſſeſsor non tenebat iuſtificare, quia ſatis eſt ad præſumptionem iuſtitiæ inducendam prædeceſſorem ſuum triennio poſſediſſe ad excludendum cõtrarium, prout dicit Oldr. in conſil.ccxxix.Nam iuris præſumptio eſt pro eo qui allegat titulum prædeceſſoris,iuxta not.per Innoc.in cap.cum olim. de priuilegiis.quod ſufficit in beneficialibus,vt tradit Innoc. in.c.ex parte.de reſtit.ſpol.& gl.in cle j.de cau.poſ.

Iuris præſumptio.

Tamen aduertendum eſt diligenter,quia omnia prædicta, quæ de regreſſu dicta ſunt,& declarata fuerũt per Rotã procedere quando habẽs regreſſum ſciebat vacationẽ beneficij, ad quod regreſſum habebat, & diſtulit per trienniũ agere cõtra poſſeſsorem,quia tunc ſibi imputandum eſt:ſecus ſi ignorabat.quia tali caſu tenuerũt Domini iſti regulæ non eſſe locum.Ratio fuit, quia contra ignorantem non currit præſcriptio,vt in vulg.l.j. de an.excep. & capitulo, quia diuerſitatẽ. de conceſ. præb. niſi talis ignorantia fuerit craſſa vel ſupina, vt in capitulo ſecundo.de conſtitutionib.lib.vj.Et ita de hoc anno M.D.xxxix.in vna Vrbeuetan. archipresbyteratus dixerunt Domini coram R.D.Io.Paulo Ptolomæo,& ita ſe habet ſtylus in Rota,ſeruatus in pluribus aliis cauſis.

QVAESTIO QVINQVAGESIMA.

Soluere penſionem per triennium.

QVAERO, an regula iſta exiſtentem in quaſi poſſeſsione pacificè, non ſoluendi penſionem per triennium defendat,quãdo agitur contra ipſum ad priuationem & regreſſum,ob non ſolutionem?

SOLV-

SOLVTIO. Hæc quæſtio tres in ſe cōtinet difficultates. Prima eſt, quando aliquis non conſenſit perſonaliter penſioni ſuper beneficio, ſed prædeceſſor, quo mortuo iſte ſucceſſit in beneficio, & in eo ſtetit pacificè per triennium, in quo non ſoluit penſionem, nec illi bullæ fuerunt intimatæ. Secunda, quando diſputatur poſt triennium, vtrum beneficium ſit obligatum penſioni, vel non. Tertia, quādo beneficiatus perſonaliter conſenſit penſioni & regreſſui, ob non ſolutionem. Circa primam videtur dicendum, regulam huiuſmodi poſſeſſorem defendere: quia dicitur hic in textu, quòd ſi quis poſſederit beneficia, qualiacunque ſint, per triennium nequeat moleſtari. Illa enim verba, qualiacunque, quæ generalia ſunt, cōprehendunt penſionem, vt dicit Ioan. Andr. in clem. quoniā. §. cæterum per illum text. de vita & ho. cle. ſequitur Paulus Rom. antiquus in tract. penſion. quæſt. prima. Nam imputandum eſt illi, qui tanto tempore penſionem petere diſtulit: quia vigilantibus & non dormientibus ius ſcriptum eſt, vt dicitur in. l. ſi pupillus. in fin. ff. de his quæ in frau. cre. Et iſta eſt pœna negligentiæ in iſtis, quæ vſu conſumuntur: ꝙ ſi infra triennium non petat, quæ ſibi debentur, vſucapiuntur. vt in. l. j ff. de vſucap. & in. §. j. inſti. eo. tit. Nec de alio, quàm de ſeipſo penſionarius conqueri poteſt, qui neglexit ius ſuum proſequi, & ideo videtur tacitè conſentire, & ſe iſti pœnæ ſubiecisse. arg. l. imperatores. ff. de iur. fiſ. via enim, quam elegit ipſa illi pateat. l. ſi mulier. ad Vell. *Beneficia qualiacunque ſint.*

Breuiter prædictis non obſtantibus, circa primam difficultatem huius quæſtio. contrarium dixerunt Domini ſuper regula de annali, vt latius ibi dixi, & idem hic dicendum videtur. Ratio eſt: quia iſta regula loquitur, quando aliquis moleſtatur ſuper ipſis beneficiis. Iſta enim verba titulum beneficij concernunt. Nam dictio ſuper, proprietatem denotat. l. codicillis. vbi Bar. de leg. iij. c. cum ſuper. de offi. deleg. quæ diuerſa eſt à penſione. Et licet aliàs verbum, qualiacunque, penſiones cōprehendere poſsit, illud procedit, quando materia ſubiecta hoc patitur. Sed illa repugnante, verba illa generalia recipiunt reſtrictionē de habilibus, vt eſt gl. not. in. §. ſed hæc ſolennia. inſtit. de verb. oblig. Præſertim, quia beneficiū trāsfertur in aliam cum onere ſuo, & poſſeſsio triennalis non tollit illud penſionis onus, quod impoſitum eſt, non ſuper titulo

beneficij

beneficij, ſed ſuper fructibus, & illi fructus ſunt obligati penſionario. Vnde qua ratione, ſi poſſeſſor beneficij conueniretur ſuper fructibus, non poſſet defendi iſta regula: quia cauſa fructuum eſt profana, & non beneficialis, vt not. in cap. ij. vt lit. penden. lib. vj. Eadem ratione, & quando agitur ſuper penſione: quia ita ſe habet penſio, reſpectu beneficij, ſicut vſusfructus, reſpectu proprietatis. cap. fin. de pig. & in cap. poſſeſſiones. xvi. q. j. & in. cap. quicunque. xij. q. ij.

Cauſa fructuum profana.

Circa ſecundam difficultatem videtur idem cõcludendum propter eaſdem rationes.

Circa tertiam militant fortiores rationes, vt idem dicere debeamus. Nam vltra hoc, quòd iſta cauſa priuationis beneficiorum ob non ſolutionem penſionis, ſit cauſa profana, & non beneficialis, vt not. in clem. diſpendioſam. de iud. poſſeſſor beneficij, ex quo à principio, medio iuramenti conſenſit, huic priuationi in euentum non ſolutionis, non poteſt poſt triennium allegare turpitudinem ſuam, nec poteſt à periurio excuſari, niſi adimpleat in forma ſpecifica. c. debitores. & c. ad noſtram. de iureiuran. Et imputet ſibi quare cõſenſit: quia ſi in eo non ſoluente, cõtra eum ad priuationem proceditur, non fit illi iniuria: quia volenti & conſentienti non fit fraus, neque dolus. Non enim debebat ſe ſub iuramento ad ſoluendum obligare, ſi penſionarium decipere intendebat, confiſus beneficio iſtius regulæ. Deceptis enim, & non deceptoribus iura ſubueniunt. cap. cum vniuerſorum. de rer. permut. Reſtituat ergo beneficium quod accepit, aut ſoluat eius penſionẽ: quia contra honeſtatem videretur, ſi poſſeſſor detineret beneficium meum, & fructus. Regula igitur iſta non procedit iſto caſu: quia intentio Papæ non fuit parare tendiculum bona fide contrahentibus, ne inde naſcantur iniuriæ, vnde iura naſcuntur, contra cap. qualiter. de accuſationib. & lege meminerint. C. vnde vi. Reliqua videnda ſunt in reg. de annali.

Deceptis & nõ deceptoribus iura ſubueniunt.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAPRIMA.

Exceptio regulæ.

QVAERO, an exceptio iſtius regulæ obſtet excipienti de regula de non exprimendo vero valore?

SOLVTIO. Iſta quæſtio fuit propoſita per me in vna Aretin. parochialis ſanctæ Cæciliæ, & longe antea cõtigit etiam idem caſus de anno. M. D. xxij. de menſe Iunio coram D. Ioan. Antonio de Triuultiis, in vna Barchinonen. parochialis

parochialis ſancti Vincentij.& pro parte negatiua dicebatur prima facie, ꝙ nõ,ex eo,quia regula requirit titulum coloratũ:& tamen quando titulus eſt nullus, per ſententiam iuris vel hominis,non dicitur coloratus,vt ſæpe dictum eſt in aliis quæſt.& Abb.tradit in.c.cum noſtris in fin.de cõceſſ.præb.& ante ipſum Lap.allegat.xvj.cum cõcord.vt ſcribit Fely.in.c.in noſtra.in.xvj. correll.de reſcript.ſed regula de vero valore exprimen.annullat retro ipſo iure titulum propter decretum irritans in ea appoſitũ.Ergo poſſeſsio triennalis ſequens nullius erit momenti,quia nuda eſt ſine titulo.

Præterea,quia decretum irritans,dat quòd non diſcoloret titulum,negari tamen nõ poteſt diſcolorare poſſeſsionẽ, vt dicit deciſ.ij.de dolo & contum.in antiquiori.& eſt etiam deciſ.iij.de reſtit.ſpol.in no.facit text.in.c.ſi eo tempore.de elect.in.vj.& in.c.j.&.ij.vt lite pend.& cap.ij.de præb.eod. lib.cum vulg.ſed poſſeſsio diſcolorata non ſufficit ad dandũ aliquod fundamentum iuris.igitur,&c. *Decretum irritãs diſcolorat poſſeſsionẽ*

Prædictis tamen non obſtantibus,Rota tam coram.d.Triuultio,quàm coram me,in cauſis prædictis concluſit contrarium:& præcipuum fundamentum iſtius deciſionis fuit:quia iſte tex.non diſcolorat titulum,niſi in duobus caſibus iam ſæpius repetitis,videlicet,quando quis obtinet beneficium per ſimoniam,vel beneficium vacans in curia:exceptio enim iſtorum duorum caſuum firmat regulam in contrarium in aliis caſibus nõ exceptuatis.& licet illi titulo ſubreptitio, vigore cuius emanauit poſſeſsio triennalis,obſtet regula de valore non exprimendo:tamẽ ille titulus ab iſta regula defenditur, quæ iuncta triennali poſſeſsione in odiũ negligentis tribuit maius robur,& per hoc tollitur motiuum de decreto irritanti.Præſertim quia negari non poteſt poſſeſſorem triennalem potuiſſe facilè excuſari ab obiectu dictæ regulæ ex quodam errore iuris dubij,vel potius ex errore facti dubij,in quo de facilli erratur,attenta maxima difficultate probandi valorẽ, quã vſu quotidiano experimur.Adeò ꝙ tales errores in præſcribendo excuſant,ſecundũ Abb.in.c.de quarta.de præſcrip. & in.c.ad noſtram.de reb.eccle.non alienan.cum ſimilibus. Itaque cũ iſte caſus nõ ſit de exceptis in regula,concludendũ erit exceptioni iſtius regulæ locum eſſe.

QVAESTIO QVINQVAGESIMASECVNDA.

.QVAERO,

Hæreticum.

QVAERO, an hæreticus defendatur iſta regula? SOLVTIO. In vero hæretico non credente, regula non procedit. Nam ſi regula de annali, quæ ſolam & nudam detentionem ſine titulo defendit, hęreticum non tuetur, vt ibi latè diximus, quando magis regula iſta, quę titulum coloratum, & veram poſſeſsionem requirit, illum defendere non debet: quæ quidem requiſita in hæretico cadere non poſſunt, vt in cap. cum ſecundum de hær. lib. vj. & tradit Bart. in. l. imperator. in fin. ff. de iure fiſc. Abb. in cap. vergentis. & cap. fin. de hær. & in rubrica de teſtam. in. ij. colum. Et hoc adeò verum eſt, quòd ex contractu inito cum hæretico non ſolum dominium, ſed nullum ius ei quæritur. Hinc eſt, ꝙ alienata per hæreticum poſſunt liberè per inquiſitorem reuocari. arg. eorum, quæ dicit Bart. in. l. ſi debitor. ff. quæ in fraudem c. ed. & tenet expreſsè Alberti. in tract. iuriſpatr. libro. j. Carent enim tales omni auxilio & priuilegio iuris. cap. ſi aduerſus. de hæret. neque, vt dixi, poſſunt dominium rerum, neque poſſeſsionem habere, vt in cap. quo iure. viij. diſtin. cum concord. vt ibi glo. faciunt ea quæ in alia quæſt. dixi de ſimoniaco, qui pro eo, quòd teſtatur, vt hęreticus excipitur ab iſta regula, à fortiori verus hæreticus excludi debet. Nam ſi poſſeſsionem habere non poteſt, præſcriptio ſine poſſeſsione nõ procedit. vulg. cap. ſine poſſeſsione. de reg. iur. libr. vj. Et per conſequens non fruetur exceptione iſtius regulæ, quæ poſſeſſoribus tantum tribuitur.

Inquiſitor alienata per hæreticum reuocare poteſt.

Præſcriptio ſine poſſeſsiõe procedit.

QVAESTIO QVINQVAGESIMA TERTIA.

Poſſeſsio pacifica.

QVAERO, quia textus requirit triennalem poſſeſsionem pacificam, quæ dicatur pacifica poſſeſsio ad effectum regulæ?

SOLVTIO. Gemin. conſil. lxxviij. col. penult. & fi. poſt longam diſcuſsionem concludit, illum dici pacificum poſſeſſorem, cui nulla controuerſia iuris, vel facti iudicialis, vel extraiudicialis mota fuit, vt not. omnes Doct. in clem. gratię. de reſcript. quorũ dicta in terminis iſtius regulæ adducit, & ponderat Frãciſcus de ſancto Nazario de Rippa nuncupatus in repet. rubr. de cauſ. poſſ. & propr. in. x. col. nu. 39. Tamẽ quia materia eſt paulũ inuoluta, ſuper qua variarũt antiqui patres noſtri, neque per Gemin. aut præfatum Modernum eſt ſatis diſcuſſa. Ideo eam altius repetendam duxi.

In

In primis igitur aduertẽdum eſt, quòd licet dicta Gemin. & aliorum Doct. in dictis locis communiter teneantur, tamẽ prædictis aduerſantur, quæ dicunt Innoc. & Hoſtien. in cap. conſtitutus. el. ij. de appellat. & Archid. in cap. licet epiſcop⁹. de præb. libr. vj. vbi voluerunt, quòd pacificus poſſeſſor dicitur ille qui percipit fructus, licet illi moueatur lis ſuper titulo beneficij. Et hoc idem voluit deciſ. iij. in antiq. tit. de cauſ. poſ. & prop. & deciſ. iij. de præben. in no. & in quadam addit. mouentur per. l. ſciendũ. §. ſi fundum. ff. qui ſatiſdar. cog. & arg. l. intra. ff. de diuerſ. & tempor. præſcrip. ſatis enim eſt ſecundum eos, quòd de facto quis poſsideat, licet ſuper iure lis moueatur. Sed quicquid ſit, hodie Rota tenet opin. Doctor. in. d. clem. gratiæ. reiecta opin. Innoc. & Hoſtien. quam reprobat Egid. deciſ. dxcvij.

Et ideo pro vera intelligentia iſtarum opin. iſtius regulæ, & aliarum de pacifica poſſeſsione loquentium eſt notandum quòd magna eſt differẽtia inter poſſeſsionem pacificam, quæ requiritur in cap. licet canon. de elect. lib. vj. & eam de qua loquitur tex. in cap. de multa. de præbend. Nam quo ad cap. licet canon. ſufficit pro pacifica poſſeſsione habere exercitiũ curæ, quamuis non poſsideatur maior pars honorum, ſed illa pacifica poſſeſsio non requiritur, quòd ſit continua, ſed ſufficit ſi ſtatim non fuerit de iure vel de facto turbata, prout dicit Egid. in dicta deciſ. & cũ myſterio dixi ſtatim: quia ſi poſſeſſor ſtatim turbatus non fuiſſet, ſed per vnum, vel duos mẽſes duntaxat, ſine dicta moleſtia poſſediſſet, proculdubio ille pacificus poſſeſſor diceretur, quo ad effectum. d. cap. licet canon. hoc dicit glo. notabilis in cap. commiſſà. in verb. pacificam. de elect. eod. lib. quam ita ibi Lapus Archid. & Gemin. intelligunt. Et iſta, vt dixi, procedunt quo ad pœnam dictorum. c. licet canon. & c. commiſſa. Sed quo ad. c. de multa. ad effectum, vt quis primo beneficio curato per aſſecutionem ſecundi beneficij ipſo iure priuetur, requiritur, quòd aſſecutio ſecundi non ſolò ſit pacifica, quo ad exercitium curæ tantum, prout in dicto cap. licet. ſed etiam requiritur pacifica poſſeſsio reſpectu omnium fructuum, vel maioris partis eorũ, vt dicunt communiter Doctores in dicto capitulo de multa. Et hoc idem requiritur, quo ad capitulum cum in cunctis. §. cũ verò. de elect. vt dicit gl. in cap. ſi tibi conceſſo. de præb. lib.

Poſſeſsio pacifica quæ requiratur.

lib.vj.ſequitur Rom.in conſil.cccxxxiiij.& in conſil.cccxlv. col.penul.Gemi.conſil.lxxviij.Et ita debet intelligi quod dicit Bald.in capit.eccleſia.in fin.de electіon. qui voluit illum dici pacificè poſsidere,qui poſsidet ſpiritualia & temporalia, vel ſpiritualia tantum,vel maiorem partem.& tenet Domin. conſil.cxxv.in ſecunda col.in tertio dubio. Rationem differentię iſtorum caſuum ponit gloſſ.in.d.c.ſi tibi conceſſo.quę communiter approbatur,& in omnibus iſtis caſibus ſecundũ ſtylum hodiernum Rotæ,vt quis dicatur non pacificus,ſufficit,ꝙ ei moueatur lis,vel moleſtia ſuper titulo beneficij,licet non turbetur poſſeſsio.Nam eo ipſo,ꝙ mouetur lis ſuper beneficio,cenſetur mota etiam ſuper poſſeſsione,licet de ea nihil dicatur,vt probatur in.c.vt lit.pẽd.lib.vj.& tradit Calde. in conſil.v.titul.de præbend.Et eſt adeò verum,quòd ſi conuentus ſuper titul.beneficij ſpoliaretur poſſeſsione,ad reſtitutionem eius agere non poſſet,tanquam quòd pacificè poſſediſſet,vt dicit quædam additio in deciſio. iij. de præbend. in nouis.Et ad hoc facit deciſio.iij. de reſtit. ſpoliato. in antiq. Hinc eſt quòd lit.pendent.ſuper titulo beneficij ſi fiat tranſlatio poſſeſsionis in alium etiam ex cauſa permutationis,vel aliàs committitur attentatum,vt dicitur in deciſio. iij. vt lit. penden.in no.& eod.tit.deciſ.iij.in antiq. Et hoc non alia ratione inductum eſt,niſi quia poſſeſsio eſt pars beneficij,& ſapit naturam eius,vt probat Card.Alex.in cap.j.vij. col. num. 28.j.queſtion.j.

Lis mota ſuper beneficio.

Trãslatio beneficii lite pendẽte

Bene igitur infertur, quòd commiſsio ſuper titulo beneficij tantum includit poſſeſsionem,vt probatur in cap.j. de ſequeſt.poſſ.& fruct.& in cap.paſtoralis de cauſ.poſſ.quia petitorium habet in ventre poſſeſſorium,ſicut mulier prægnans habet filium:vt in cap.cum dilectus. de cau. poſſ.Et ob eam cauſam voluerunt deciſiones noſtræ Rotæ,quod licet cauſa ſuper petitorio tãtum,& nõ ſuper poſſeſſorio committatur, poſſunt tamẽ auditor,& partes vigore prædictæ commiſsionis petitorium ſuſpendere,& poſſeſsorio agere , adeò , quòd tella ſuper petitorio tenta dicto iudicio poſſeſſorio ſeruiet abſque noua obſeruatione terminorũ. Qualiter autem intelligantur iſta,vide quę diſtinguendo dixi in notabilibus meis, ſeu epilogo ſignaturæ iuſtitiæ poſito in fin.q.regulæ de non iudicando iuxta formam ſupplicationis.Stat igitur concluſio,

Cõmiſsio ſuper titulo beneficiũ tãtum includit poſſeſsionẽ

Petitoriũ habet ĩ vẽtre poſſeſſorium.

ſio, quòd lis mota ſuper titulo beneficij tantum, etiam poſſeſſionem litigioſam reddit, adeò quòd non dicatur pacificus poſſeſſor, quo ad iſtam regulam. Et ita ſeruat Rota. pro qua opin. vlterius facit: quia quando mouetur lis ſuper titulo beneficij, dicitur agi ſuper quaſi dominio, vt in cap. ſi tibi abſenti de præb. lib. vj. Et tamen lis ſuper dominio, vel quaſi facit rem litigioſam, adeò, quòd quis non dicatur pacificè poſſidere, vt in. c. j. & ibi not. Abb. de confirma. vtil. vel inutil. & Bar. in. l. ij. & in authen. ibi poſita. C. de litigioſis.

Lis ſi mouetur ſuper titulo beneficij, dicitur, et cætera.

Sed iſta non procedunt econtra. Nam ſi moueatur lis ſuper poſſeſsione, non redditur litigioſa proprietas, ſed ipſum ius poſſeſsionis, vt declarat Anto. Abb. & alij in. d. c. j. & Milis in verbo, litigioſa res. & Philip. Franc. in. c. ij. vt lit. penden. lib. vj. & Oldr. in cõſilio. ccxcix. & Calder. in. d. conſil. v.

Litigioſa proprietas.

Non obſtant iura allegata in contrariũ in prædictis deciſ. Primo text. d. §. ſi fundus. quia verũ eſt, quòd poſſeſsio ſiue pacifica, ſiue non pacifica reuelat ab onere ſatiſdandi, vt ibi dicitur: quia lis non tollit commodum poſſeſsionis, vt in. c. j. vt lit. pend. Sed quænam ſit pacifica poſſeſsio, ibi non cauetur. Nec tex. in. d. l. ſi intra. probat aliquid. ita quòd hæc diſceptatio ſolum conſiſtit in opinionibus prudentũ, in qua quidem diſceptatione ſtylus Rotæ modernæ contrariatur opinioni antiquorũ dominorum Rotæ, vt ſæpe videmus, & dixi aliquid ſuperius in illa. q. de cõmenda. Nec immeritò: quia iſte ſtylus hodiernus, propter maiorem temporum experientiam videtur magis iure fundatus. Et ideo ſolet dici, quòd Moderni ſunt ſicut culices in capite elephantis, quæ vident priora & poſteriora. vnde illud dictũ vulgatũ emanauit, quòd quãto iuniores, tanto perſpicatiores. Et licet ita ſit, neſcio tamen quo facto contigit, ꝙ curia Romana in ſtylo quotannis mutãdo facilis redditur: fortè hoc accidit propter crebras Pontificum & Auditorum Rotæ mutationes, vt dicit Felyn. in cap. Rodulphus. in. xv. col. verſ. vbi autẽ. de reſcrip. Et declarat Alberic. in Dictionario. in verbo, curia Romana. Et hanc opinionum Rotæ varietatẽ nõ ſolum in hac quæſtione accidit, ſed in pluribus aliis iuris articulis eueniſſe legimus. Ex quibus quoſdam exempli gratia connumerare licebit.

Moderni.

Iunior quãto eſt, tanto perſpicacior.

Nam in primis videmus Rotam antiquis temporibus tenuiſſe per ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam litem

Rota moderna in quibus opinionib. differat ab antiqua.

finiri,& tamẽ Rota moderna tenet litem non finiri,niſi poſt ſentẽtiam executioni demandatam, vt de hoc ſpecialius ſcripſi in regula de annali,& in quadam quæſtione iſtius regulę. Sic etiam in vnione facta ex falſa cauſa Rota Moderna variauit ab antiqua, vt refert Milis quondam inſignis Auditor Rotæ in verbo,vnio.Eodem modo,quòd canonicatus in collegiata,cum prærogatiua regulæ non cadat ſub expectatiua, in forma pauperum iudicarunt domini, modernis temporibus,vt refert D.Gulielmus iudicatum ſuo tempore fuiſſe in quadam deciſione per rationem quam ibi ponit. & tamen antiqui domini tenuerunt ſemper contrarium.Sic enim natura ex varietate temporum nouas deproperat ædere formas vt dicitur in.l.ij.C.de vet.iur.enuc.Et hoc non ſolum diuerſis ætatibus contigit,quod facile eſt,ſed vno, & eodem tempore acccdiſſe comperimus.Nam Rota antiqua ipſa eadem ſuo tempore in multis etiam variauit, & fecit iudicia cõtraria.Nam iudicauit vno tempore,quòd lit.pend. poſſet apoſtolicus impetrans acceptare beneficium vacans per obitum litigantis,vt dicit Egid. Bellan. ſe hoc vidiſſe teneri in Rota in conſilio. xxxv.in princip.& tamen Bonifac. de Vitaliniis etiam auditor in clem.auditor.in fin.de reſcript.refert iudicatum fuiſſe poſtea contrarium. Sic etiam antiqui auditores tenuerunt prouiſiones ordinarij infra menſem ſpectantium valere,illis poſtea non acceptantibus, vt patet in deciſ.ccccxxiij. & ccccl.in antiq.& tamen poſtea Rota iudicauit contrarium,vt deciſ.dccccxxxiiij.in antiq.Et Beſigne.deciſ.xxiij. quam opinionem hodie tenet Rota, vt refert d. Petr. Andr. Gammarus Auditor in tract.leg.lib.iij.q. iij. & dicam in regula de publicandis quæſtio.xvij.

Natura deproperat ædere formas ex varietate tẽporum nouas.

Sic etiam in commẽda aliquando Rota tenuit regulam iſtã in ea non habere locum: alio tempore tenuit contrarium, vt latius apparet ex his,quæ ſuperius q.v.dixi.Ita quòd non eſt mirandum ſi ex varietate temporum generentur etiam noua phantaſmata,& nouæ ſpeculationes,ſecundum Bald.in.l.j.C. de his,qui ante aper.tab.Non enim poſterioribus auferri debet(vt inquit ibi Bal.) facultas vlterius cogitandi.quod dictum ſequitur Andr.Sicul.in conſil. lxxxix.col. penul. lib. iiij.& alibi ſæpe,vt ſcripſi in.§.omnium.& in.§.quædam.inſtitu.de actio.Et hac ratione voluit Ant. de But.in cap. cum venera-

Facultas vlteri' cogitandi.

venerabilis.de except. quòd aduocatus citra notam contrarietatis poteſt hodie vnam legem allegare ad vnum propoſitum,& cras in alia cauſa melius cogitando dicere, quòd nihil facit. Et eodem modo doctor & teſtis poſſunt hodie credere vnum,& cras mutare propoſitum, & dicere ſe aliud credere citra periculum periurij, vt dicit idem Bald.in.l.de tutela.C de in integ.reſt.min.cum multis alijs,quæ cõgerit quidam Moder.& curioſus doctor Bonon. Vlpianus de Zaninis nuncupatus in.§.his ergo.in.xxxvj.& antepenult.col.inſtit.de iuſti.& iure.& ita Andr. Sicul. in.d.conſil. lxxxix. & alibi ſæpe ſe à contrarietate excuſat: hoc enim natura inductum eſt,vt ſuperius dixi,quòd quanto iuniores,tanto perſpicaciores ſumus,vt dicit glo.in.l.Gallus.in princ.ff.de libe.& poſthu.licet illi glo. videatur aduerſari text.in cap. primo in fi.de natur.feud. vtcunque ſit,negari tamen non poteſt magnam partem huic rerum viciſsitudini extrauagantes, & regulas ſummorum Pontificum,quæ ſæpe prioribus contrariãtur,vel ab illis in aliquo differunt,conferre: nec hoc malum recens eſt,ſed adhuc tempore Hoſtien.emergebat,vt non abre ipſe dixit in prœmio ſuæ ſummæ in.iiij. col. quòd ſtylus Romanæ curiæ modo eſt albus, modo niger: & idem dicit Lap.alleg.lij.quam etiam ſtyli mutationẽ in vocabulis quoque experimur, vt Aulus Gellius notat & recenſet Modernus Alciat.in titu.de verb.ſign.pag.xxxix.

Doctor et teſtis poſſunt hodie credere vnum.

Redeundo igitur ad propoſitum,Rota moderna hodie tenet,quòd pacificus poſſeſſor quod ad effectum iſtius regulæ & cuiuslibet alterius de pacifica poſſeſsione loquendis dicitur ille,cui non mouetur controuerſia iudicialis,vel extraiudicialis ſuper beneficio,iuxta dictum Pauli,Imolæ,Cardin.& aliorum in.d.clem.gratiæ.quicquid tenuerint alij,tenet Car. conſil.xxviij.in.iij.colum.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAQVARTA.

QVAERO, an per appellationem extraiudicialem intimatam poſſeſſori,poſtea deſertam,pacifica poſſeſsio triennalis iam incepta,interrupta fuerit?

Poſſeſſio pacifica triennalis.

SOLVTIO. Iſta quæſtio poteſt conſiderari dupliciter. Primo modo, quando appellatio extraiudicialis fuit interpoſita in principio poſſeſsionis triennalis, vel in medio eius Secundo modo poteſt intelligi, quando appellatio præceſ-

ſit,& eius deſertio, & poſt eius deſertionem incœpit poſſeſſio triennalis,& finita fuit.

Circa primum, videtur prima facie dicendum, per talem appellationem extraiudicialem, quæ vim citationis obtinet, vt in cap.j.de appell.libro ſexto.quæ poſt triennalem poſſeſſionem deſerta fuit,poſſeſsionem pacificam prius incœptam non interrumpi. Quia ſicut dictum fuit in regula de annali, per citationem nullam pacificam poſſeſsionem non interrumpi: ita neque per appellationem deſertam triennalis poſſeſſio pacifica turbari debet: quia non præſtant impedimentum,quæ de iure non ſortiuntur effectum, vt in cap non præſtat.de regul.iur.lib.vj. Sed ſic eſt, quòd appellationis deſertio facit, quòd perinde ſit,ac ſi nunquam fuiſſet appellatum. Et per conſequens reddit appellationem penitus inutilem, adeò,quòd quis videtur reduci ad illum ſtatum,quo erat ante appellationem interpoſitam,vt dicit tex.in.l.fi.§.illud.ibi, tanquam ſi ab initio fuerit minimè prouocatum, &c. C. de tempor.appellat.not.Ioan.Andr. & alij in cap. licet. de ſent.excommuni.lib.vj. Et tenet Rota in deciſio. prima. de appellat.in no.& deciſ.lxxvj.eod.titul.in antiquis.Igitur per eam poſſeſsio pacifica non debet interrumpi:quia nullum & inutile æquiparantur. capitulo ſecundo. de translat. prælato. Nam quando res deuenit ad caſum, à quo incipere non poſſet, actus factus nihil operatur. l.pluribus. ff. de verborum obligat. Qua igitur ratione, ſi appellatum non fuiſſet, lis diceretur extincta, per tranſitum in rem iudicatam: eadem ratione,quando appellatio, quæ interpoſita fuit, poſtea deſeritur,lis omnino extingui debet, ac ſi nunquam fuiſſet, & per conſequens, nulla exiſtente lite,pacifica poſſeſsio non interrumpitur.Et iſta de plano procedunt, data appellationis deſertione: ſed,quod eſt fortius, etiam ſi appellatio extraiudicialis deſerta non fuerit, adhuc per eam non inducitur litis pendentia à principio,adeò,quòd titulus,vt lite pẽd. non habeat locum in tali appellatione, vt expreſſe dicit deciſ. lxix.in titu.de appellat. in antiquis. incip. ſciendum eſt quòd.capitulo,vt circa. aliàs eſt ſecundum numerum. 764. Et rationem aſsignat deciſio. xxv. incipien. Item ſi reus & poſſeſſor, &c. in titu. de reſcript. in nouis. Quia appellatio extraiudicialis nihil aliud eſt, niſi quædam prouocatio ad cau-

Appellationis deſertio.

Appellatio extraiudicialis.

ad cauſam capitulo,cum ſit Romana.de appella. & ideo per eam non inducitur vera litis pendentia:ita dicit ibi deciſ. Et ob eam cauſam,neque appellatio propriè dici poteſt,vt dicit Abb.& Moder.in rubr.de app. neque habet vim citationis, adeò,quòd appellatus, vigore talis appellationis, non tenetur comparere,niſi aliter citetur,vt tenet Innocen.in cap.dilecti.de maior,& obed.in prima colum.& ſequuntur omnes. in.d.cap.cum ſit Romana.poſt gloſ.ibi in verſ.nec ſolent.

Ex quibus infertur, quòd ſi talis appellatio non inducit à principio litis pendentiam, à fortiori & deſerta non pariet aliquod obſtaculum, & per conſequens triennalis poſſeſsio pacifica,non erit in aliquo interrupta aut perturbata.

Præterea pro iſta opinione facit: quia licet appellatio extraiudicialis deuoluat cauſam àd curiam, non tamen nocet poſſeſſori in poſſeſsione ſua,vt dicit Innocen.in.d.cap.dilecti.& ſequitur Præpoſitus Mediolanenſ.in cap. bonæ.in.xj. colum.verſi.ſextus eſt effectus.de appell. Si igitur poſſeſsioni non officit, non erit turbata pacifica poſſeſsio: quia aliàs diceretur officere poſſeſſori.

Prædictis tamen non obſtantibus, contra opin. eſt de iure verior,vt concluſit Rota die.xxx. Octobris M.D.xxxviij. in vna Hiſpalen. Cantoriæ,coram R.D.Raynaldo,pendente inter Ioan.Rodericum, poſſeſſorem triennalem & Didacum Vaſques.Ratio deciſionis fuit: quia de iure Canonico, & in beneficialibus illud erat certum, quòd per appellationem extraiudicialem à principio parti intimata, legitimè fiebat deuolutio cauſæ ad curiam, vt dictum fuit, & tenent deciſio. xxxix. in titulo de appella. in antiquis. aliàs ſecundum numerum. 847. & deciſio.xvij. eodem titu.in not. & idem tenet Egid.deciſio.dxxj. Et deſertio dictæ appellationis, poſtea ſuperueniens, non poteſt tollere deuolutionem ad curiam ſemel factam, per quam poſſeſsio appellati interrupta fuit: quia appellatio extraiudicialis, in cauſa beneficiali,non interponitur ſolum, vt per eam reparetur grauamen: ſed etiam principaliter, vt cauſa ad curiam deuoluatur: & hoc inducit principaliter intimatio dictæ appellationis,quæ fit parti. Et ideo,licet reparatio grauaminis, per deſertionem ceſſare videatur: non tamen ceſſat deuolutio, vt notabiliter declarat Egid.in deciſio. dxx. & hoc idem latius

declarat idem Egid.in deciſ. ſequenti. & deciſ.dlx. Si igitur cauſa eſt iam deuoluta, & aduerſarius per eam fuit ſuper beneficio ſuo ad curiam prouocatus, dici non poteſt, quin per hoc reddatur beneficium ſuum ſuper quo appellat, effici non pacificum, ſed litigioſum: & per conſequens, induci veram litis pendentiam, quæ poſſeſsionem pacificam interrampit, ne cõpleri poſsit, niſi tali lite finita. Et quòd per huiuſmodi adpellationem extraiudicialem legitimè intimatam parti inducatur litis pendentia, tenet ad literam Egid.in deciſ.dcclxix. incipien.licet per appellationem.

Lis finita quado dicatur.

Non obſtat, quòd deſertio facit, quòd cenſeatur non appellatum, ut in dictis deciſio & in.l.quoniam. C. de appel. Et ideo, deſerta appellatione, attentata non reuocãtur: quia hoc non impedit, quo minus ſit lis, quæ in curia nunquam finitur, niſi per ſententiam, vt dicit deciſ. x. in tit. vt lite penden. in nouis. quæ ſecundum numerum eſt.411.incipien. Item ſi lite pendente. Donec igitur nõ ſit pronuntiatum ſuper deſertione, manet lis, & dimittitur via aperta vtrique parti ad procedendum in cauſa, vt declarant Moder in cap. non ſolum. §. illa.colum.iij.de appellat.lib.vj. Nec obſtat deciſ.j.eo. tit. in contrarium allegata, quæ vult, attentata poſt deſertionẽ non poſſe reuocari per appellãtem: quia illud eſt verum per viam attentati, & ſic via priuilegiatiua, quæ fit ſummariè abſque litis conteſtatione. & ita procedit illa deciſio. Secus autem via ordinaria non priuilegiatiua, & ſic per viã iuſtitiæ. ita in terminis concordant iſtas deciſiones Philip. Francus, poſt dict. Anto.& Imol.in cap.ſæpe.in.x col.verſic.in gl.in verbo, rata.de appel.& Abb.& Præpoſ.in cap.cum ſit.in.vij.notabili. eod.tit. Vel dicas, quòd ideo attentata non reuocantur deſerta appellatione: quia non fuit dictum de qualitate grauaminis, & ita procedit deciſio, aliàs ſecus, vt not.glo.in.d.ca.non ſolum. Abb.& alij in cap.dilecti.de ma.& obe.

Attenta poſt deſertionem.

Non obſtat etiam deciſ. lxix. de appel.in antiq. quòd per appellationem extraiudicialem, non inducatur litis pendentia: quia ad illam deciſionem reſpondetur multipliciter. Primo, quòd illa deciſio intelligitur certo reſpectu, videlicet, reſpectu collationis, vel poteſtatis conferendi vel eligendi, de quibus loquitur clem. j. &. ij. vt lite pendente. Secus verò in materia beneficiali: ita expreſſe declarat Imola & latius Car

Litis penedentia.

Alex.

Alexand.in capitulo, bonæ.in nona column.verſicul.ſuccedit quæſtio.& columna decima,verſicu.decimus eſt effectus. de appellat. poſt Ioann.Andr.in capitul.cum. M.in verbo, innouata.de conſtit.vel illa conſtitutio procedit,quando appellatio extraiudicialis non fuit intimata legitimæ parti, vt cõcordetur Egidius in.d.deciſione.dccxlix. quia ſine intimatione non deuoluit.Vel illa deciſio procedit in materia profana,vel ſpirituali:ſecus autem in beneficialibus: quia in tali materia illa appellatio extraiudicialis, quæ interponitur ad Papam,de qua pars habet notitiam,habet vim veræ citationis, & perconſequens arctat appellatum ſicut vera citatio,& deuoluit cauſam ſicut appellatio iudicialis, vt eſt text. in capitulo primo de appellation.libro ſexto, quem textum ad hoc ponderat Præpoſ.in dicto capitulo,cum ſit Romana. columna penultim. in gloſſ. ne ſolent. Et in capitul. bonæ. in ſeptima columm.in verſicul.fallit ſecundo.in vndecima columm. verſicul.decimus eſt effectus. eodem titul.Et quod in tali appellatione intimatio,vel aliàs ſcientia requiratur, quo ad hoc vt dicatur citatio,probat idem Præpoſ.in dicto capitulo bonæ.in octaua column.verſic.xij.& vltimo.per text.in capitulo primo de electiõ.libro ſexto.Et ita limitatur dictũ Innocen.& ſequacium in dicto capitulo dilecti. de maior.& obed.& doctrina Abb.& aliorum in dicto capitulo. cum ſit. volentium appellationem extraiudicialem non eſſe propriã appellationem, neque veram citationem arctatoriam.Nam, vt dixi,non procedit in beneficialibus, in quibus habet vim veræ citationis,& deuoluit negotium ad curiam, inuito appellante,& appellato,dummodo fuerit intimata,vt latius declarat idem Præpoſitus quondam Rotæ auditor,& poſtea digniſsimus Cardinalis,in.d.c.bonæ.in.ix.col.verſ.ſuccedit.& col.xj.ver.deci.per.c.j.de elect.lib.vj.& .eſt de hoc clara deciſio Rotę.xxxviij.in nouis.Vel etiam dicas,ꝙ appellatio extraiudicialis non inducit litis pendentiã reſpectu totius cauſæ,ſicut iudicialis,& ita intelligitur illa deciſio.ſecus verò reſpectu illius grauaminis à quo appellatur,& ita procedit deciſ.Egidij,& ſic declarat Præpoſ.in.d.c.bonæ.in.ix.col. verſ. ſecundus effectus.poſt Abb.c.cum nobis.de elect.

Minus obſtat, quòd iſta appellatio non noceat poſſeſſori,vt Innocen.in.d.c.dilecti.quia hoc eſt verũ,reſpectu malæ

ſidei,vel impedimenti,quo minus vti non poſsit iure ſuo. Ita intelligit illud dictum Innoc.Card.Alexand.in.d.c.bonæ. in xj.col.ver.ſecundus effectus.Secus verò reſpectu iſtius regulæ,quæ cum ſit odioſa,debet ſtrictè intelligi.

Circa ſecundum articulũ iſtius.q.videlicet,an poſsidẽs per triennium, poſt appellationem extraiudicialem intimatã, & iam deſertam poſsit iuuari exceptione iſtius regulæ.

SOLVTIO. Iſtud dubium fuit hodie octaua Noueb. M.D.xxxviij.propoſitum per eundem Reuerend.Dominum Raynaldum Petrutium in Rota,vbi diſputatum fuit. Tãdem dominorum vota ſe in duas diuiſerunt partes. Nam quatuor dicebant,poſſeſsorem iuuari poſſe regula. Primo, quia quẽadmodum per ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, à qua non eſt appellatum, dicitur finiri & extingui lis, vt dicit gl.in cle.fin.in verſic.poſt quàm.vt lite pend.Ita & lis dicitur finita,quando fuit appellatum,ſed appellatio eſt deſerta:quia per deſertionem fingitur nunquam fuiſſe appellatum,& ſententia tranſit in rem iudicatam,vt dicit text.in.l.fi.§.illud.C. de temp.appel.& in clem. ſicut. & clem.ſi appellationem. de appellat.& iſto argumẽto vtitur Decius,qui hoc tenet in cõſilio.xxxiiij. de vltimis impreſsis. incipien. viſa inſtructione, & c.colum.iij.Et hoc in caſu iſto facilius videtur tenendum, quia idem appellatus eſt, qui poſt deſertionem appellationis poſſedit per trienniũ,& petit iuuari regula. Ex quo datur intelligi, ꝙ licet poſt deſertionem appellatus poſsit contra appellantem agere,vt deciſ.xxxix.de appellat.in antiquis: quaſi quòd deſertio ſit inducta in odium appellantis,& non appellati.Tamen quando appellatus renuntiaret proſecutioni ſuæ, & ſic fauori ſuo deſertio eſſet inducta quo ad vtroſq;.Sed hic poſsidendo per triennium poſt deſertionem animum habuit ſe velle vti iſta reg.prout apparet.Ergo tacitè viſus fuit renuntiare proſecutioni,& ſic velle litem finiri per ſententiam.Alij quatuor domini,inter quos ego,tenebamus contrarium, iſtis fundamentis: quia,vt dictum fuit in proxima quæſtione, per appellationem extraiudicialem legitimè intimatam inducta fuit litis pendentia,vt dicit Egidius deciſio.dccxlix.Igitur dicitur per eam induci moleſtia & perturbatio,vt dicit deciſ. Thomæ Faſtoli,cauſa.iij. dubio.xiij. Et tamen conſtat illam litis pendentiam,vel moleſtiam iam ſemel cauſatam & inductam,

Litem per ſentẽtiam finiri dupliciter cõſideratur.

ſtam, ac ad curiam iam deuolutam, per deſertionem ſolã non tolli, quia iuxta ſtylum Rotæ, relatum in deciſ. x. vt lit. pend. lis nõ finitur, nec tollitur niſi per ſententiam. Quod manifeſtè probatur, quia appellatus, non obſtante deſertione, poteſt agere contra appellantem, & proſequi cauſam per audientiã cõtradictarum, ſine noua citatione, vt dicit deciſio. xxxix. tit. de appel. in antiq. & deciſ. xvij. eo. tit. in not. Egid. deciſ. dxxj. & deciſ. ccxxxvj. circa finem. & deciſ. dccxxix. incip. ſi in cauſa. & in aliis pluribus deciſ. Ratio redditur per eundem Egid. in deciſ. ccvij. incipiẽ. auditor. & in deciſ. cclxxiij. incip. defectus. Quia deſertio appellationis, videlicet, quòd fingatur nõ eſſe appellatum, eſt inducta ſolum in odium appellantis, non autem appellati. Et hinc eſt, quòd auditor datus ſuper cauſa appellationis & deſertionis, ſi reperiat benè iudicatum & malè appellatum, & appellationem eſſe modo deſertam, poteſt pronuntiare benè proceſſum & malè appellatum, & ſic primã ſententiam confirmare, & appellationem deſertam declarare: quia de omnibus iſtis conſtat ſibi. l. de qua re. ff. de iudic. ita dicunt illæ deciſiones Egid. & idem tenet deciſ. xiiij. titu. de appel. in no. & Philippus Peruſinus in capitulo, ex ratione. colum. xx. verſic. circa tertium. de appellat. Apparet igitur ex iſtis, quòd poſt deſertionem adhuc durat iudicium, & per conſequens lis. Et ideo durante lite, nõ poteſt aliquis dici pacificus ad effectum iſtius regulæ. Hinc voluit Innocen. & alij communiter in cap. ex parte. el. ſecundo. de reſcript. quòd ſi appellatus recipit appellationẽ, vel aliàs intereſt ſua, ne appellatio deſeratur, non poteſt appellans illi renuntiare, niſi quatenus tendit in ſui fauorem. Neque etiã permittere, quòd fatalia labantur, quod eſt idem ſecundum Ang. in rep. §. qui pronuntiauit. l. tale. pactũ. ff. de pact. Et ſi appellans contrariũ fecerit, poteſt appellatus proſequi deſertionẽ, & à iudice appellationis condemnationem expenſarum obtinere: ſecundũ Ant. de Butr. & Imol. ibi. & ita dicit ibi Petrus de Anchar. ſe obtinuiſſe in facto, & cõſuluiſſe Federicum de Senis. & idem tenet Saly. in. l. eos. C. de appel. Et cũ iſtis cõcor. deciſ. xxiiij. tit. de appellat. in nouis. incip. item quòd auditor &c. quæ dicit, quòd auditor in cauſa appellationis, abſque alia noua cõmiſsione, poteſt de deſertione cognoſcere, & pronuntiare appellationem eſſe deſertam: vel cõfirmare, ſi voluerit, primam ſenten-

Appellatus, non obſt. &c.

Auditor datus ſuper cauſa appellationis.

Appellãs quando poteſt renuntiare appellationi.

Auditor in cauſa appellatiõnis.

ſententiam, & in expenſis appellantem cōdemnari facere, vt in capitulo, ſua. de appellatio. & idē tenet Thomas Faſtolus cauſa. iij. dubio. ix. per text. in dicto capitulo, ex parte. & eſt etiam de hoc deciſ. xxxvj. de re iud. in antiq. Ex quibus omnibus manifeſtè apparet, per ſolam deſertionem appellationis, nec litem ex ea motam extingui, nec iudicis appellationis iuriſdictionē finiri. Quod vlterius ſuaderi poteſt ex iis quæ dixi in regula de annali. q. xliiij. vbi concluſit Rota in fortioribus terminis poſt ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatā, ante eius executionem, durare adhuc aliquas reliquias litis prioris quæ pacificam poſſeſsionem impediunt ad effectum illius regulæ, & ita ſæpius tentum fuiſſe, vt ibi latius ſcribo.

Poſſeſsio pacifica quo ad regulam de triennali.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAQVINTA.

QVAERO, an poſſeſsio deſinat eſſe pacifica, quo ad iſtam regulam ſi poſſeſsor triennalis confiteatur per literas ſuas ſe habuiſſe notitiā citationis decretæ cōtra eum ante completum triennium?

SOLVTIO. Rota die. xix. Martij M.D.xxxv. in cauſa Legionen. beneficiorum coram domino Iacobo Simonetta tenuit, quòd non, quia per illam notitiam, ſiue ſcientiam citationis, nec poſſeſsio beneficij, neque fructus turbari videntur, quia lis turbatiua pacificæ poſſeſsionis, non ita de facili inducitur, vt notat Bonifac. de Vitaliniis. Rotæ auditor antiquus in clem. ij. & . ij. colum. vt lite penden. & facit deciſio Egidij. ccccl xij. Et ita etiam tenuerunt Domini in vna Tiraſonen. canonicatus coram R. D. Marco Antonio, de menſe Maio M.D.xxxviij. Pro qua deciſione faciunt omnia illa fundamenta quæ vnus ex dominis adducebat contra illā deciſionem factam, videlicet, quòd ſola commiſsio cauſæ interrumpebat annalem & triennalem pacificam poſſeſsionē, quæ hic non repetam: quia latiſsimè dictum fuit in regula de annali in. xlviij. & . xlix. q. & dicetur etiam infrà. q. ſeq. Nec obſtat deciſ. ccccviij. incip. fuit dubitatum & quæſitum, &c. in no. & deciſ. ccccxxj. etiam in no. vbi diſponitur per cōmiſsionem ſpoliantis confitentis titulum aduerſarij ſpoliati probari titulum coloratum ſpoliati ad effectum, vt ille reſtitui poſsit, de quo dixi ſuperius quæſt. xxxvj. ſic videbatur hic dicēdum. Nam ſi poſſeſſor triennalis confitetur ſe habere notitiam citationis decretæ contra eum ante completum triennium, ex hoc

Lis turbatiua.

Poſſeſſor triēnalis.

hoc videtur probari interruptio poſſeſsionis triennalis.

Sed ad iſtas deciſiones reſpondetur, quòd illę procedũt ſpeciali fauore ſpoliati, pro quo multa ſpecialia in iure inducta ſunt in odium ſpoliantis, vt ibi dicunt prædictæ deciſiones: ſed iſta ratio ceſſat in caſu noſtro. Imò faciunt per contrarium, ex quo regula iſta eſt fauorabilis poſſeſſoribus, & odioſa negligentibus, ſicut vſucapio triennalis, vt dicit Bart. in. l. fina. in princip. ff. de eo per quem factum erit. non debet igitur talis confeſsio ſolius notitiæ citationis turbare poſſeſsionem, quia non cauetur iure, quòd ſola confeſsio ſcientiæ allegata per actorem negligentem arguat interruptionem pacificæ poſſeſsionis, ſi aliunde non appareat de vera lite, quæ per executionem citationis, vel productionem mandati ipſius poſſeſſoris inducitur, & tunc meritò deſinet eſſe pacificus, quia titulus beneficij eſt affectus, vel etiã ſi poſſeſsio turbetur. Clarius igitur debet actor contra pacificum triennalẽ probare intentionem ſuam, & non per coniecturas, ex quo actor præſumptiones contra ſe habet. Et ita in prædicta cauſa iudicauit. d. Iacob. nunc Cardinalis.

QVAESTIO QVINQVAGESIMASEXTA,

QVAERO, nunquid poſſeſſor committens cauſam, & decernens citationem contra tertium ſuper beneficio quod poſſedit, quam citationem per decem annos executus non fuit, ſed ſemper beneficium prædictum poſſedit, dicatur pacificus poſſeſſor ad effectum iſtius regulæ? *Poſſeſſor committẽs cauſam.*

SOLVTIO. Hodie ſeptima Februarij M. D. xxxvj. in vna Valẽtina parochialis corã Reuerẽd. D. Raynaldo de Petrutiis, quatuor dominis exceptis, Rota iudicauit, ꝙ ſic: ex eo, quia licet iſte poſſeſſor committendo cauſam videretur litem introducere, & beneficium litigioſum facere, illa lis nocet tantum in certis caſibus expreſsis, de quibus ſcripſi ſuperius in tract. ſignaturæ. num. 64. & dicã aliquid infrà. quæſt. lxj. & q. fi. In illis igitur tribus caſibus in dicto tract. enarratis litis pendentia per ſolam commiſsionem, & decretum citationis in odiũ committentis cauſam introducta dicetur, licet citatio executa non fuerit, ſecus verò quo ad effectũ iſtius regulæ. Nã ex quo huic poſſeſsori, qui cauſam commiſit, nullus moleſtiã intulit, nõ poteſt dici nõ pacificus, quia nõ fuit in aliquo perturbatus: neq; de iure, neq; de facto. Et lis dici nõ põt *Lis non poteſt ĩchoari, niſi &c.*

inchoari,

inchoari, niſi per litis conteſtationẽ. vt in. §. omnẽ. in authen. de litig. & notatur in cap. relatũ. de offi. deleg. Et regula iſta quæ loquitur de poſſeſsione pacifica præſupponit non eſſe litem, quã debemus de vera lite intelligere, quæ ex tribus perſonis conſtituitur, vulga. cap. forus. de verb. ſig. arg. l. j. ff. ſi ager vectig. l. fi. C. de his, qui veniam ætatis. & cap. penult. de ſentent. excommunic.

Lis vera tribus perſon. conſtituitur.

Et pro iſta opin. adducebatur, quòd in caſu iſtius quæſtionis poſſeſſor poſt decretam citationem non executam poſſedit per decem alios annos, cuius quidam temporis interuallum inducit titulum preſumptum, iuxta. l. ſi filius. C. de petit. hæredit. & dixi ſuperius in alia quæſtione. qui quidem præſumptus titulus quandam etiam litis abolitionem inducere videtur per ea quæ tradunt Doct. in cap. contingit. de dolo & contum. & cap. illud. de præſumpt. pro quibus faciunt in propoſito verba hîc in fine regulæ appoſita, videlicet, antiquas lites penitus extinguentes, &c. vt latius dicam, infrà. quæſt. lxj. Et quia vera moleſtia conſiſtit, quando vel perturbatio circa titulum, poſſeſsionem, vel fructus infertur, vt not. clem. gratiæ. de reſcript.

Moleſtia vera ĩ quo conſiſtat.

Prædictis tamen non obſtantibus communis opin. Dominorum in pluribus cauſis firmata ſe habuit in contrarium, videlicet, quòd poſſeſſor per ſolam commiſsionẽ cauſæ, & decretum tantum citationis inde emanatum dicatur taliter litẽ introducere, quòd interrumpit ſuam poſſeſsionem pacificã, adeò, quòd vti non poterit exceptione iſtius regulæ. Et ita in terminis tenuerunt Domini in vna Parmen. Archipresbyteratus coram. D. Nicolao de Spina, de menſe Martio. M. D. xix. vt refert domin. Gulielmus hîc in quadam deciſione. Et hoc idem poſt dominum Gulielmum temporibus meis iudicauit Rota, coram. R. P. D. Petro Vortio in vna Toletana, die. x. Nouẽbr. M. D. xxxiij. Et ita eodem modo poſt longas informationes iudicauit Rota per tres ſententias in vna Cõchen. præſtimoniorum contra quendam Ioann. de Morillas, in qua cauſa ego primam ſententiam protuli. Et idem in alia Giennen. canonicatus, coram domino Simonetta contra Rodericum Lopez, in quibus ego tunc fueram tertius reſponſalis. Et idem Rota tenuit in vna Valentina parochiali de Pego, coram. R. D. Ioan. Mohedano, & in pluribus aliis cauſis

quas

quas breuitatis cauſa omitto. Et fundamentum iſtarum deci ſionum conſiſtit in quatuor deciſionibus antiquis, quarum vna eſt in titulo, vt lit. pẽd. in nouis, deciſ. vj. & deciſ. iiij. eod. tit. in antiq. Et eſt deciſio. Egidij. ccclxxx. & .dxlv. quæ deciſiones concludunt, quòd per commiſsionem cum ſolo decreto citationis inducatur vera lis, quæ operatur omnes effectus quo ad committentem cauſam, quos inducit lis executa citatione, per rationes, de quibus ibi per eos. Et illas deciſiones ſequuntur Felyn. in cap. ſuper literis. col. viij. de reſcript. & Georg. Aſtenſ. in clem. ſæpe. in princ. col. vj. de verb. ſign. Non obſtat, ꝙ lis per ſecundam commiſsionem, & citationẽ nõ dicatur introducta, niſi in tribus caſibus: quia hoc negari poteſt, imò quo ad committentem, qui ſibiipſi litem & moleſtiam intulit, dicitur omni caſu vera lis, & ſibi imputet, qui hanc viam elegit. l. ſi mulier. ad Velleia. l. Imperatores. ff. de iure fiſci. Vnde ſicut reus habens notitiam citationis nondũ executæ veniret ad cauſam, diceretur introducta vera lis, quo ad ipſum: Ita & cauſam committens, & decernens citationẽ ex qua ſe habet pro moleſtato in beneficio debet induci lis, quo ad ipſum, cum correlatiuorum debet eſſe par conditio. l. fin. ff. de acceptilationibus. Nec obſtat ꝙ lis conſtat ex tribus perſonis, & c. quia illud procedit in iudicio, ſecus in lite, quæ poteſt cum iudice & actore tantum conſtitui, vt in dictis deciſionibus. Nec etiam releuat, quòd lis capit initium à litis conteſtatione: quia illud ex parte actoris non procedit, qui titulum ſui beneficij per commiſsionem ſuam litigioſum effecit, & ſic viſus fuit principi confiteri ſe ab alio, & ſuper hoc moleſtari, petiit cauſam committi, & ſic committendo cauſam, ſibiipſi litem intulit, quæ durat durante commiſsione, donec aliquo iure fine terminetur. faciũt notata per Hoſtiẽ. Ioan. Andr. in cap. olim. de accuſationib. Et iſta deciſio Rotæ in prædictis cauſis facta, procedit etiam ſi reus contra quẽ emanauit citatio, ceſsit liti & cauſæ coram notario, quia hoc non obſtante adhuc cauſam omittens non dicetur pacificus: quia lis ſemel per commiſsionem introducta non perimitur, niſi per ſententiam executioni demandatam, vel per extinctionẽ Papæ, vt ſint deciſiones vulgatæ. Et ita in iſto caſu cõcluſit Rota, die. v. Iunij. M. D. xxxix. in vna Bracharen. parochialis ſanctorũ Fauſti & Cypriani, coram R. P. D. Marcello epiſcopo

Lis vera ſolo decr. citationis inducatur.

Lis durãs durãte cõmiſsione.

epiſcopo Marſicano pro Chriſtophoro Ferdinandi, contra Aluarum Ferdinandi, qui prætendebat ſe eſſe triennalem pacificum, propter prędictam ceſsionem litis & cauſæ, vt latius in ſuis informationibus dixerunt aduocati.

QVAESTIO QVINQVAGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an ab iſta regula actor deducere ex triennio poſsit tempus impedimenti bellorum, infra quod non potuit poſſeſſorem triennalem ad iudicium euocari facere?

Poſſeſſor triennalis.

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ non, & tenuit Rota de menſe Ianuario. M.D.xxxij. coram. R.P.D. Marcello, in vna Zamoren. quæ voluit non deduci tempora impedimenti, ex eo, ꝙ probatum fuerat bella de anno. M.D.xxvij. in vrbe fuiſſe. Nam illud non concludebat: propterea quia potuit poſſeſſor cōueniri, & in partibus coram ordinario citari, vbi impedimentum non erat, & ſic interrumpi poterat ibi triennalis poſſeſsio. Si igitur actor nō fecit, ſibi imputandum eſt. Ibi ita dixerunt Domini.

Sed aduertendum eſt, pro clariori intelligentia iſtius quæſtionis, quòd impedimentum poteſt conſiderari multipliciter, & vario modo, & ideo in iſta quæſtione diſtinguendi ſunt plures caſus.

Primus eſt, quando bellum eſt in vrbe, & non in loco beneficij, & tali caſu non excuſatur negligens. Et ita procedit deciſio facta in dicta cauſa Zamoren. propter rationē in ea aſſignatam. Et quia huiuſmodi impedimentum venit ex facto impediti, quo caſu non excuſat, vt notat Rom. in conſ. ix. facit tex. in. cap. quia diuerſitatem. de conceſ. præben. & ſequũtur Moder. in. l. naturaliter. ff. de vſucap.

Impedimētum belli.

Secundus caſus eſt, quando bellum viget in loco beneficij, in quo citari debet poſſeſſor ad effectum interrumpendi poſſeſsionem: & iſto caſu communis eſt reſolutio, quòd deducatur de medio tempora impedimenti bellorum, quia interim præſcriptio non currit, ſed dormit, adeò, quòd finito bello, ſiue hoſtilitate, tempus ſequens continuatur cum præcedenti, vt not. Innocen. & Doct. in cap. ex tranſmiſſa. & cap. auditis. & in cap. de quarta. de præſcrip. & eſt deciſ. Egid. lxxxiij. Et idem eſt quando actor non potuit citare poſſeſſorem, ex eo, quia fuit detentus ab hoſtibus, nec potuit procuratorem con-

ſtituere:

ſtituere: tali enim caſu præſcriptio triennalis non currreret cõtra eũ, vt tradit Specul.ti.de in integ.reſt.§.j.ver.diximus. Et habetur in.l.ſuccurritur.ff.ex quib.cauſ.maior.facit gl.cũ per bellicam.xxxiiij.q.ij.quæ voluit, quòd clerico captiuo ab hoſtibus, & poſtea redeunti, eſt beneficium reſtituendum quã tocunque tempore ſteterit detentus.gloſſ.in.c.paſtoralis.vij. q.j. Et idem dicitur de impedimento grauiſsimæ peſtis, quando aliquis non audet accedere ad citandum poſſeſſorem, per ea quę notat in cap.ſi verò.de iureiuran.& notat Abb.in cap. dilecti.de dolo & contum. Hinc noluit Henr.Boich. Doctor antiquus in cap.quoniam.vt lite non conteſt.quòd vbi aer eſt infirmus & peſtifer, poteſt beneficiatus ſe abſentare à beneficio, nec debet procedi contra eum ad priuationem, ſed debet expectari quouſque ceſſet impedimentum. facit text.in clemẽtina, ne in agro.§.ſanè.de ſtatu monachorum.iuncta gloſſ.in verbo, rationali. Et ita ĩgenere reperitur iſte caſus deciſus in concilio Baſilien.tit.de pacificis poſſeſſoribus. à quo ſumpta fuit iſta regula, vt ſuperius in proœmio diximus, in quo quidem concilio excipitur caſus hoſtilitatis, vel aliud legitimum impedimentum. Eſt bene verum, quòd taliter impeditus debet de hoc proteſtari, & poſſeſſori intimari facere, iuxta formam clem.cauſam.de elect. Tamen hoc intelligi debet in caſu, in quo poſsit fieri intimatio. Nam ſi eſſet actor incarceratus, vel vi detentus excuſandus eſſet per not.per Abb.in cap. cum.M.de conſtit.& cap.j.quod metus cauſ.& not.Bal.in.l. ſi repetendi.C.de condict.ob tur.cauſ.

Clericus captiuus ab hoſtibus.

Abſentare ſe à beneficio.

Sed in caſu, in quo perſona impedita non fuiſſet, eſt dubium nunquid talis proteſtatio hodie ſit neceſſaria, quia licet in dicto concilio ſtatuatur hoc eſſe neceſſarium: tamẽ Romani Pontifices in ſuis regulis Cancellarię hoc non receperunt, ſed potius viſi ſunt illud relinquere ſub diſpoſitione iuris cõmunis.arg.l.commodiſsimè.de liberis & poſthum. Et de iure communi regulariter non eſt neceſſaria proteſtatio impedimenti extraiudicialis, quia ſine ea excuſatur impeditus, licet poſsit aliquando de bene eſſe fieri, & ad cautelam.l.ſi cum ipſe.ff.de excuſat.tut.cap.ex inſinuatione.de appellationib.de quo Bart.in.l.ſenatus.ff.de offic.præt.& cap.plærunque.de reſcript.vbi Abb.& Petrus de Anchar.in cap.cupientes. §. ꝙ ſi per viginti.de electio.libro ſexto de qua quidem proteſtatione

Impedimenti proteſtatio.

tione,nunquid neceſſaria ſit,latius in regula de annalſ.quæſt. lxxv.& ſequen.dixi.

Impedimẽtum allegans ad effectum. Aduertendum tamen eſt vlterius,quòd allegans impedimẽtum ad effectum,vt audiatur contra regulam,debet illud probare,vt eſt deciſ.iij.in tit.de iureiur.in antiquis.aliàs eſt nu. 303.& hoc tenet Innocen.in cap.ex tranſmiſſa.in princ.de præſcript.& eſt text.in.l.ij.§.quod diximus.ff.ſi quis caut. *Impedimẽtũ quomodo probari debeat.* Quomodo autem probari debeat impedimentum, deciſio prædicta dicit,quòd quando præſumptio veriſimilis eſt pro impedimento,ſufficit illud probare propoſito iuramento:aliàs autem plenè probari debet,ex quo agitur de præiudicio tertij,vt tradit Felyn.in cap.ſi pro debilitate.col. penult.de offic.deleg.& Moder.Mediolanen.in cap. ſciſcitatus. in fin. de reſcrip.& in cap.cum ſit Romana.in.j.colum.de appel.Et iſta omnia de plano procedunt,quando quis petit ſe admitti per viam reſtitutionis agendum contra regulam eum excludentem.vbi verò quis admittitur per viam gratiæ, ſecus eſt, vtputa quando quis petiit prorogationem iſtius regulæ,fortè ad annum.Nam licet in prorogatione dixerit ſe illam prorogationem petere, propter impedimenta belli, non tamen aſtringitur ad probandum illa.Ita hodie.xviij.Februarij.M. D.xxxviij.fuit concluſum per Dominos in vna Tolletana Abbatiæ ſancti Vincentij,coram.D.Ioan.Paulo Ptolomæo. Ratio fuit,quia ex quo Papa gratiosè conceſsit prorogationem infra tempus regulæ,quam ſine aliqua cauſa nemini ſolet denegare,expreſsio eorum,quæ ſi tacita fuiſſent, nihilominus Papa concederet,etiam ſi ſit falſa,non vitiat cõceſsionem,vt eſt deciſ.cccl.incip.Nota quòd illa.poſt Inno.in.c.in noſtra.in fi.de reſcrip.& in.c.cũ noſtris.de conceſ.præbend. Egid.deciſ.iiij.& deciſ.cxv.Et præſertim in dicto caſu, vbi ſi Papa prorogationem non conceſsiſſet, poſſet actor agere cõtra poſſeſſorem,cum eſſet infra tempus triennij. *Expreſsio eorũ, &c.*

QVAESTIO QVINQVAGESIMAOCTAVA.

Super beneficiis, &c. QVAERO, quid important iſta verba poſita in text. videlicet,ſuper beneficiis ſic poſſeſsis nequeant moleſtari?&c.

Moleſtiæ prohibitio. SOLVTIO.Omittendo illam diſputationem,de qua inter Doctor.an prohibitio moleſtiæ intelligitur de iudiciali, vel extraiudiciali,de qua latè per Fely.& Moder.in cap.cauſam.

ſam. de reſcript. & in cap. in præſentia. de probatio. vbi latè Andr. Sicul. nume. 13. inſiſtit. vt ego latius dixi poſt Moder. in cap. ad noſtram. el. j. de iureiur. qui quidem tex. fuit mihi per R. P. Dominos meos auditores Rotæ aſsignatus, in punctis publicæ diſputationis auditoratus mei, die. vij. Maij M.D. xxix. ſuper quo latiſsimam diſputationem compoſui.

Ad propoſitum redeũdo, dic quòd quo ad effectum iſtius regulæ, ille dicitur moleſtare poſſeſſorem, qui de iure, vel de facto iudicialiter, vel extraiudicialiter, quouis modo inquietat eum, etiam ſi verbaliter hoc agat, negando illum habere titulum, vt tradit Iaſo. in. l. ſi prius. in. v. & . vj. col. ff. de oper. no. nunt. Et hoc intelligitur tam in petitorio, quàm poſſeſſorio, vt dicunt in terminis Modern. in tracta. beneficij. in. iij. parte. q. xxj. vbi latè examinant iſtam regulam, & dixi ſuperius in alia. q. Et hoc in ratione conſiſtit, quia Papa hic mandat non moleſtari. Et tamen hæc verba, non moleſtari, ſeu non inquietari, idem important de iure canonico, quod ſilentium imponere, ſecundum Bal. in. l. ij. C. ne fil. pro patr. Et ſilentium imponere, nihil aliud eſt, quàm audientiam denegare. cap. j. §. ſi quis autem. de pac. Conſtan. &. l. j. §. quod ait. ff. de aleat. per quæ iura dicit Bal. in. d. cap. ij. quòd paria ſunt ſilentium perpetuum imponere, & audientiam perpetuò denegare. Et ſunt tantæ potentiæ hæc verba, quòd ſẽtẽtia imponens perpetuum ſilentium, vel audientiam denegans, eſt diffinitiua, & trahit ſecum executionẽ ipſo facto, nullo medio interueniente, vt dicit Bal. in. l. j. §. ſi. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. Innocen. & Ioan. Andr. in cap. cum noſtris. de conceſ. præbend. facit text. in cap. dilecto. in fi. de præbend. & in cap. eccleſia. de cauſ. poſſeſ. Vnde ille qui prohibetur inquietari, videtur iuſſus perpetuò ſilere, ita quòd non poterit audiri, ſi velit aliquid contra titulum dicere, ſiue per viam actionis, vel in integrum reſtitutionis, ſiue alterius cuiuſcunque proſecutionis, etiam per viam replicationis, vt Alexand. dicit in conſil. xxxvj. j. volumi. Et tradit notabilius idem Alexand. in pulchro caſu in conſilio. clj. viſo themate. & conſil. clxiiij. viſo proceſſu. in. ij. volum. Et ſecundum hoc poteſt inferri, quòd triennalis poſſeſſor eadem debet ſecuritate gaudere, qua gaudet præſcribens per. xl. annos, per ea quæ Alex. ibi adducit, & reaſſumunt Moder. in tract. præſcrip. fol. xxx.

Moleſtare poſſeſſorẽ.

Silẽtium imponere quid ſit.

Poſſeſſor triennalis.

viij.col.j.quod erit perpetuò notandum contra illos, qui dicunt triennalem poſſeſsionem præſcriptioni non æquipollere. Et pro iſta opinione pondero illud verbum nequeant, poſitum in text. hic. per quod tollitur iuriſditio, adeò quòd acta ſententia iudicis, & inde ſequuta in contrarium non valent vt dicit Bald. in .l. cum dubium. col. fin. C. de legibus. & in .l. cum leg. ff. de teſtament. & idem dicit Bald. in. d. §. ſi quis autem. Nam dicta verba, ex quo ſunt priuatiua, de natura ſui tollunt omnem potentiam, vt dicunt Archidia. & Ioan. Andr. in nouella. & in cap. cum plures. de offic. deleg. lib. vj. Et adeo hoc eſt verum, quòd dicit hic gloſſator in quinta col. verſic. & ex hoc conſului, quòd iſta verba, non moleſtari, adeò omne impedimentum tollunt, quòd poſſeſſori dant titulum. Vt tenuit Rota in vna Portugal. de Vallada, in quo ita pronũtiauit Gaſpar Auditor, vt hic per eum. Tamen ego de hoc multum dubito, per ea quæ dicam hic in calce iſtius quæſtionis. Et quòd iſta verba non moleſtari, abſolutè intelligantur de omni moleſtia, ſunt plura iura. in primis tex. in cap. ſecundo. in fi. ibi, non eſſe moleſtandos. de præſcript. lib. vj. & bonus. tex. in. l. fi. in verſic. nullam moleſtiam, vel inquietitudinem. C. de fun. pat. lib. xj. & in cap. licet. in fi. de probat. & in cap. j. de ſtatu monac. & in. l. Aurelius. in princip. & . §. Gaio. ff. de lib. leg. facit etiam text. in cap. ex parte Adæ. de teſtib. & in cap. audita. de reſtit. ſpol. & in cap. dilectus. de ſimon. & in. l. j. C. de nundi. Et iſta omnia procedunt, quando ſubiecta materia & generalitas verborum hoc innuunt: quia tunc clarum eſt, verbum moleſtia, de omni perturbatione debere intelligi, vt dicunt notabiliter Modernj Mediolanenſ. in cap. ſciſcitatus. in. iiij. notab. per illum text. de reſcrip. & eſt notabilis deciſio Rotæ. xviij. in titulo de reſtit. ſpol. in nouis. quã plures ſequuntur, vt ibi dixi. Et eàm nouiſsimè ſequuti ſunt Domini mei in vna Bracharen. parochialis Sanctorum Fauſti & Cypriani, coram Reuerend. D. Ioan. Paulo, de menſe Iunio M.D.xxxviij. Cum igitur in iſta regula ſint verba prægnantia, concludendum eſt, intelligi debere hoc verbũ moleſtia, generaliter de omni inquietatione.

Non moleſtari.

Et iſta declaratio facit ad plures quæſtiones examinandas inferius. Et verba huiuſmodi non moleſtari, reſpiciunt litem antiquam. Hoc enim colligitur ex verbis regulæ Calixti, quę

habebat

habebat alia verba, quæ non ſunt hodie in modernis regulis. Nam dum tex. hic dicit, dummodo in beneficiis huiuſmodi, ſi diſpoſitioni apoſtolicæ ex aliqua reſeruatione generali in corpore iuris clauſa, reſeruata fuerint, ſe nõ intruſerint, &c. in regula Calixti ſequebantur iſta verba, Et cauſæ ſuper ipſis beneficiis, ab anno proximè tranſacto, proſecutæ non fuerint, ſuper beneficiis taliter poſſeſsis nequeant moleſtari, &c. Ita quòd illa moleſtia reſpicit litem præteritã: quam ſi non proſequebatur, prohibetur moleſtari. Poſſunt etiam reſpicere futuras impetrationes, cum etiam illud moleſtia appelletur. Nam impetrando contra aliquem poſſeſſorem triennalem, dicitur moleſtari, vt in.l.fina.C.ne lite pendent. & in.l. ſi quis maior, vbi latiſsimè repeten.C. de tranſactio. Et licet verbum moleſtia largo modo capiat omnem moleſtiam, etiã in poſſeſſorio: illud tamen non procedit, quo ad iſtam regulam, quæ non habet locum, quando agitur poſſeſſorio, vt ſuperius in alia quæſtione eſt dictum, ſed procedit tantum in petitorio, & circa illud dicit regula, non debere poſſeſſorem moleſtari. Eſt etiam aduertendum, quòd moleſtia iſta intelligitur, reſpectu actoris impetrantis, ſecundum glo. notabilem in.c.cum olim.de cauſ.poſſ.& propr.not. Bald.in.c. ex conqueſtione.de reſtit.ſpol. Secus verò eſt, reſpectu ordinarij, cui non obſtat iſta regula, nec illi ſilentium imponitur. Nam poteſt ordinarius, etiam poſt triennalem poſſeſsionem, amouere poſſeſſorem ſine titulo, & alteri conferre, quia ordinario non obſtat regula, vt in terminis dicit Felyn. in cap. ſicut.in xvj.col.de re iudic.& in.c.licet Heli.de ſimo.& in cap. illud. de præſumpt.poſt Abb.in cap.dilecto.de præbend.

Ex quibus omnibus facio iſtam concluſionem, quòd licet verbum moleſtia, generaliter de omni moleſtia intelligatur, vt dictum eſt: tamen in iſta regula non intelligitur generaliter, ſed reſpectu tituli tantum. Sed ſuper poſſeſſorio, triennalis poſſeſſor moleſtari poterit, vt dictum eſt ſuperius.q.xj.

Moleſtia, verbum, de qua moleſtia intellig. & cætera.

In contrarium tamen, quòd moleſtiæ prohibitio in dubio intelligatur de poſſeſsione tantum, & non in petitorio, videtur text.in. c. licet cauſam.de probat. Sed ad illum text. poteſt reſponderi, quòd ibi fuerat actum poſſeſſorio retinendæ: propterea illa verba impoſitionis ſilentij, & ſic moleſtiæ, poſſeſſorium tantum reſpiciunt: quia ſententia refertur ad

Sententia & ſilentij impoſitio ad quid referatur.

id quod eſt petitum, vt in.l.ſi quis.ff.ad exhiben.& ibi glo.& Bart.& in.l. ſi vt proponis.la.j. C. quomodo & quando iud. Sed extra illum caſum, ſilentij impoſitio reſpicit poſſeſſoriũ & petitorium, vt probatur in ca.dilecto.in fi.de pręben.& in c.eccleſia.de cauſ.poſſ.& propter.& in cap.j.in fi.de conceſ. præbend.lib.vj.& ſecundum hoc poſſet defendi dictũ Gloſſatoris hic, quòd iſta verba nequeant moleſtari: ſi vtrunque comprehendunt, poſſeſſori triennali titulum dare videntur. Ex quo infertur, quòd triennalis poſſeſſor, etiam contra ordinarium ſe defendere poſſet.

Tamen iſtis non obſtantibus, contraria opinio eſt verior, videlicet quòd iſta regula ſecundum interpretationem Rotæ, non dat titulum, ſed tantum exceptionem, & ideo ordinarius non prohibetur contra triennalem de titulo inquirere. Ita tenent Felyn. & communiter Moder.in. d. cap. ſicut. & in aliis locis ſuperius allegatis. Et quòd iſta opin.ſic.vera, videlicet, quod iſta regula non det niſi tantum exceptionem, probo manifeſta ratione: quia dicta verba, nequeant moleſtari &c.hic poſita, ſunt prohibitiua, ex quibus reſultat vnum dictum vbique approbatum, quòd quando lex aliquid vetat ad commodum illius, cui fieri aliquid vetatur, tunc ex illa lege non competit illi in fauorem, cuius prohibitio facta fuit, niſi ſola exceptio. iſta eſt doctri.Barto. communiter approbata in.l.j.in.ij. colum.verſic.quandoque lex vetat, &c. nume.5.ff.de condict.ex leg.& in.l.j.ff.ad Macedo.& in.l. j.ff. ad Velleia. Sed in caſu noſtro, prohibitio moleſtiæ, per iſtam regulam in fauorem triennalis poſſeſſoris inducta fuit: ergo illi tantum competet exceptio & non actio, & ſic non acquiritur illi per iſtam regulam titulus: quia ſi titulus acquireretur, agere poſſet, cuius cõtrariũ ex ſuperius dictis probatur.

Lex vetãs ad cõmodum.

Concludo igitur, regulam iſtam tantum exceptionem producere, quæ non impedit ordinarium inquirentem. Item quòd illa prohibitio ſolum operatur, quando triennalis poſſeſſor ſuper titulo moleſtatur, non autem ſuper poſſeſsione, per ea quæ ſuperius diximus in quæſt.xj. Ex quibus infertur, quòd iſta verba, nequeant moleſtari, hic poſita, attenta ſubiecta materia iſtius regulæ, non concernẽt poſſeſſorium. prout in.dict.c.dilecto.cum aliis ſuperius allegatis, ſed petitorium tantum, quod not.

Exceptionem producit iſta regula.

QVAE-

QVAESTIO QVINQVAGESIMANONA.

QVAERO, an poſſeſsio capta per amicum ſine mandato, cum titulo colorato, poſsit inde ad duos annos per dominum ratificari. Itaq; poſt ratificationem, dominus poſsidens vlterius per annum, efficiatur triennalis, in præiudicium medij impetrantis à Papa? *Poſſeſſ. capta per amicum.*

SOLVTIO. Hodie. xiiij. Decembr. M.D.xxxvij. in vna Regien. canonicatus & præbendæ, coram R. D. Raynaldo, fuit per maiorem partem dominorum concluſum, quòd nō: quia ratificato tali caſu non poteſt fieri præiudicium tertij, niſi ratificantis, vt tradunt Docto. poſt gloſſ. in cap. ratihabitionem. & cap. ratum. de reg. iur. lib. vj. & Iaſ. in. l. filio, quem pater. colum. j. de libe. & poſth cum ſexcentis concord. congeſtis per Decium in. l. ſemper qui non prohibet. colum. fin. ff. de regul. iur. Et ideo poſſeſsio incipiet à die ratificationis. & ſic ex nunc, non autem ex tunc. Præſertim, quia tempore quo amicus accepit poſſeſsionem, dominus non habebat animum poſsidendi, & poſſeſsio capi non poteſt ſine animo & corpore. Et per hoc poteſt decidi alia quæſt. quæ pendet modo, de menſe Maio M.D. xxxviij. in vna Salamantina capellaniæ, coram R.D. Ioāne Mohedano. in qua quidam Petrus Sarmiento commiſit cauſam contra Ferdinandum Alphonſi, poſſeſſorem, & quidam aſſertus procurator dicti Petri obtinuit decretum citationis, quæ executa fuit contra d. Ferdinandum. Poſt cuius executionem d. Ferdinandus triennio poſſedit, deinde poſt triennium d. Petrus Sarmiento ratum habens quicquid factum fuit per aſſertum procuratorē ſuū, proſequitur cauſam contra dictum Ferdinandum poſſeſſorem, qui excipit de iſta regula, & fuit dubitatum quid iuris. Tandem domini reſoluerunt locum eſſe regulæ per ſupradicta, & per illa fundamenta, quæ ſcripſi ſuper regula de annali. quæſt. xlix. vbi fuit deciſus idem caſus in vna Tudē. coram R. D. Ioan. Clerici, vt ibi dixi.

QVAESTIO SEXAGESIMA.

QVAERO, an poſſeſſor triennalis, cum titulo tantum colorato, poſsit agere poſt triennium, contra habentē verum titulum, ad recuperationem aliquorum fructuum perceptorum? *Poſſeſſor trien. cum titulo colorato.*

SOLVTIO. Dicendum videtur quòd nō: quia licet tri-

ennalis poſſeſſor,cum titulo colorato fructus legitimè retinere poſsit,& agentem exceptionis iſtius regulæ repellere: non tamen agere poterit:quia iſta regula non defendit niſi poſſeſſorem,& ad hoc concedit tantum exceptionem, ſed in petitorio nihil tribuit,vt ſuperius.q.lviij.probaui. per doctr. Bart.in.l.j. nume.5. ff. de condi.ex lege. Itaque ſi triennalis poſſeſſor,ſub prætextu ſuæ poſſeſsionis triennalis contra habentem verum titulum agere vellet, & ille ſe ex titulo vero defenderet, certè ſuccumberet: quia oportet eum de titulo meliori docere,quem ſola poſſeſsio triennalis producere non poteſt:quia vt Fely.& alij tam in.c.illud.de præſump. quàm in.c.ſicut.col.xvj.de re iud.& in cap.licet.de ſimo. dicunt regulam iſtam neminem in petitorio iuuare,ſed tantum exceptionem producere.

Iuuare aliquē ī petitorio.

Poſſet tamen vnus caſus conſiderari,in quo licet triennalis paſſeſſor eſſet, actor poſſet priuilegio iſtius regulæ vti, per viam replicationis, vt quando contra vſurpatorem,& ſine aliquo titulo intruſum,& vſurpatorem alicuius partis fructuū ageret. Nam propterea, quòd triennalis poſſeſſor omnes fructus non poſsideat, non deſinit eſſe pacificus: quia ſufficit eum maiorem partem poſſediſſe,iuxta not. in cap. commiſſa.de electio.lib.vj.& in ca. de multa.per Abb.& alios de præbend.vt latiſsimè dixi ſuperius in alia.q. Si igitur triennalis poſſeſſor, contra illum intruſum ſine titulo ad illos fructus ageret, & intruſus de non legitimo & ſufficienti titulo triennalis poſſeſſoris exciperet: (nam coloratus titulus non eſt ſufficiens,neque ad agendum ſatis firmus)poſſet hoc caſu, vt opinor, triennalis replicare, titulum illum coloratum,cum triennali poſſeſsione coniunctum, ad recuperandum fructus ab illo vſurpatore nullum titulum habenti, ſufficere: quod non ſufficeret, ſi triennalis cum intruſo habenti bonum titulum concurreret: quia tunc oporteret de veritate tituli,ad effectum canonizationis diſcutere,& ſtante bono titulo alterius,coloratus titulus triennalis poſſeſſoris canonizari non poſſet. Imò ſi alius titulus non eſſet, ille titulus coloratus nunquam canonizari debet, licet in iſto caſu ſufficiat, quo ad iudicationem fructuum ipſi triennali faciendam.

Poſſeſſor pacificus.

QVAE-

QVAESTIO SEXAGESIMAPRIMA.

QVAERO, quomodo intelligãtur vltima verba iſtius regulæ, videlicet, antiquas lites penitus extinguentes? SOLVTIO. Iſta quæſtio eſt multum neceſſaria ad iſtam regulam, & pendet modo in Rota coram me, in cauſa Conchen. præſtimoniorum inter Ioan. de Morillas ex vna, & Garſiam de Villareal. Sed intellectus verborum eius eſt valde difficilis. Nam. d. Iacob. Simonetta, auditor omniũ antiquior, & fortè etiam curioſior, dixit ſe pluries audiuiſſe à maioribus ſuis, qui hoc idem à prædeceſſoribus ſuis etiam habuerant, iſta verba nunquam intellecta fuiſſe: quinimo ſæpius interrogaſſe Reuerendiſ. d. Laurentium Cardinalem Sanctorum Quatuor, verum certè longo vſu & doctrina ſingularisſimum, qui ſæpe huiuſmodi regularũ æditionibus interfuit: & reſpondiſſe, ſe ignorare quid illa verba præ ſe ferrẽt, ſed ea prout à maiorib. quaſi per manus recepit: ita prout iacent deſcribi permiſit. Et Gloſſator hic etiam dicit ſe ſuper intellectu iſtorum verborum interrogaſſe doctos & practicos curiales, & præſertim Nicolaum de Caſtello tunc aduocatum, & Antonium de Eugubio practicum, & antiquũ cauſarum procuratorẽ, qui ſibi dixerunt, illa verba non intelligere, nec putabant vnquam intellecta ab eiuſdem compoſitoribus fuiſſe. Itaque dici poteſt, hoc dubium eſſe veluti illud Gordij vinculum tota Aſia celebratiſsimum, tot etiam ſæculis inextricabile. Quod qui ſoluiſſet (vt erat apud incolas frequens opinio ex oraculi voce) tota Aſia potiri debebat, vt author eſt Arrianus & Q. Curtius, rerum geſtarum Alexand. lib. iij. verum quia nihil in rerum natura eſt ita difficile, quod non labor aſsiduus & induſtria cõficiat, decreui pro tenui facultate mea, in hoc tam ancipiti & difficili paſſu neruos intendere: non, quòd me ſperẽ aliquid aſſequi, quod non prius & melius maiores noſtri cogitauerint: ſed quod ſatis eſt, mihi cõſuluiſſe arbitrabor, ſi rem ipſam explicem clarius, diſſeram copioſius, quàm per alium hactenus factũ fuerit. Nam, vt opinor, iſta verba, antiquas lites &c. ſeptem, vel octo intellectus, ſeu interpretationes recipere poſſunt, quorum aliquos Gloſſator hic confuſè & inuolutè enarrat. Ex quibus omnibus duos tantum Rota approbauit. Et ideò vt omnes ſuo ordine diſcutiantur, rem aggredior.

Antiquas lites penitus extinguentes.

Gordii vinculum.

Nihil in rerũ natura eſt ita difficile, quod &c.

Antiquas lites ſuper illis motas penitus extinguentes &c.

Primus igitur intellectus iſtorum verborum fuit, quòd iſta verba de litibus motis contra poſſeſsorem, ante poſſeſsionem triennalem intelligantur. Nam ſi poſt illam litem poſſeſſor, abſque aliqua moleſtia triennio pacificè poſſedit, illa triennalis poſſeſsio ſequẽs, lites illas anteriores extinguit. Sed aduertendum quòd iſte intellectus non videtur verus, nõ ſolum quia contra illum intellectũ Rota bis iudicauit, vt refert hic Gloſſator, ſed quia aliis motiuis & rationibus ſubſiſtere non poteſt.

In primis quia ſtante iſto intellectu, ſequeretur hoc inconueniens, quòd regula iſta ius quæſitum lit.pend.toleret: quod tamen ipſe idem ſummus põtifex, iſtius regulæ conditor, hoc ſuperius per aliam ſuam regulam prohibuerat. Debent ergo verba generalia iſtius regulæ taliter interpretari. vt quoad fieri poſsit, iuri communi conueniant, vt in ca.cauſam.de reſcript. Et in dubio, talis debet præſumi Papæ illius conditoris mens & intentio, qualis eſt iuris, vt videlicet, nemini præiudicium nec iniuriam faciat, vt tradũt Bal. Alexan. & Iaſ.in.l.ex facto.ff.de vulg.& pup.poſt Innoc.in.c. quoniam vt lite non cõteſt. Non enim inde iniuriæ oriri debent, vnde iura naſcuntur, vt dicitur in.c.qualiter.de accuſatio.& in.l.meminerint. C.vnde vi. Quod autem ex tali intellectu, ſiue interpretatione regulæ ius quæſitum tollatur, exemplo probatur. Nam ponamus me impetraſſe beneficium ex iuſto titulo, ex quo mihi ius verum, reale, & indubitabile competit, vigore cuius Titiũ poſſeſsorem adhuc non triennalem in iudicium traxi. Certè attẽto prædicto intellectu, ab iſto bono & vero iure meo excludor, ſi per triennium prædictam litem non proſecutus fuero, & Titium poſt litem per me motã triennio poſsidere permiſero. Quod quantum in beneficialibus prohibeatur, nemo non intelligit, cum ſatis notum ſit, in beneficialibus quẽ à ſuo bono iure, ſolo temporis curſu excludi non debere. c.j. &. ij. de reg.iur.lib.vj. & cap.ex frequentibus.de inſtit.tradit Bart. in.l.ſolent.§.fin.col.ſi.ff.de offic.proconſ. quod Rota tenuit in duabus cauſis, vt refero in regula de non tollen.iu.quæſit. q.v.numero.13.

Excludi ſolo temporis curſu.

Præterea ex prædicto intellectu ſequitur aliud abſurdum, quòd impetranti, fortè legitimè impedito infra triennium litem

tem proſequi, tollitur ius quæſitum ſine cauſa contra dictam regulam.&.l.ij.§.ſi quis à principe.ff. ne quid in loc. pub. & cap.ſatis peruerſum.lvj. diſtin. Item ſequitur etiam aliud inconueniens, quòd is qui nullum ius habet, triennali poſſeſſione bonum ius habentem excludet. Itaque hoc caſu melioris conditionis erit iniquus poſſeſſor, quàm bonũ ius habens. contra text. in cap.eum qui. de præbend. libro.vj. qui quanto diuturnior eius poſſeſsio probatur, tanto grauius puniri deberet, per rationem text. in cap.fina. de præſcript. Cui etiam intellectui refragatur deciſio Rotæ iam diuturno patrum vſu & conſenſu comprobata in tit. vt lite penden. in no. deciſ. x. quæ diſponit litem ſemel incœptam, nũquam in Rota, niſi per ſententiã finiri. Ex qua ſequitur, quòd lite pendente poſſidens, pacificus poſſeſsor dici non poteſt, & per conſequens vti priuilegio iſtius regulæ nõ poterit. Reiecto igitur iſto intellectu, alius perquirendus eſt.

Secundus igitur intellectus regulæ eſt, quòd illa verba antiquas lites &c. intelligantur de litibus motis contra triennalem poſſeſsorem poſt triennium, antequam regula æderetur, quæ poſtea ædita regula caſſantur. Iſte intellectus fundatur ex ſerie verborum regulæ, inquantũ ſuperius dixit, ſuper beneficiis ſic poſsit &c. & paulò poſt dicit, impetrationes de beneficiis ſic poſſeſsis, &c. deinde ſubdit vltimo loco, lites ſuper illis motas penitus extinguẽtes. Ex quo ergo ſuperius regula ſemper loquuta eſt de beneficiis triennio poſſeſsis, & poſtea dicit lites ſuper illis, debere intelligi ſuper illis ſic triẽnio poſſeſsis, vt iſta relatio cum eadem qualitate fieri cenſeatur, iuxta doctrin. Bart. in.l. Iulianus. in princip. ff. de hæred. inſtit. & Bal. in.l.fi.C.de impub. & aliis ſubſt. reg. enim intendit pacificos poſſeſſores triennales tam per exceptionem reſpectu futuri temporis, quàm per extinctionem litis, reſpectu præteriti tueri ac defendere. *Antiqua lites.*

Iſte intellectus fuit antiquorum aduocatorum, cui magis adhærere videbantur verba regulæ Calixti, quàm iſtius regulæ, vt dixi in præfatione iſtius regulæ. Et iſtum intellectum, vltra Gloſſatorem hic, reperio plures Doctores, diuerſis temporibus, in variis cauſis tenuiſſe. Nam Anton. de Capharellis, & Ludouicus de Interamne, egregij aduocati, in cauſa Salzburgen. præbendæ, iſtum intellectum ſunt ſequuti. Et idem Anto-

Antonius eundem intellectum tenuit in cauſa Maclouien. eccleſiæ de Sancto Iuuato, quem in alia cauſa Ioachinus de Narnia eſt imitatus.

Sed iſte intellectus reprehenditur ex parte Garſiæ, in dicta cauſa Conchen. nunc pendente coram me, quòd non ſit verus, ex eo, quia ſi regula intelligatur de litibus, poſt triennalē pacificam poſſeſsionem motis, fruſtrà ponerentur illa verba, Antiquas lites &c. quæ præſupponunt lites ante triennalem eſſe motas, non poſt triennalem. Nam ſi Papa de illis intellelexiſſet, dixiſſet lites poſt triennalem poſſeſsionem motas, & non dixiſſet, antiquas lites penitus extinguētes. Verum quia illud videbatur ſuperfluum, omiſit, quia poſt triennalem poſſeſsionem, non oportet extinguere lites, cū hoc ipſum ſit priuilegium ipſius triennalis poſſeſsionis, lites extinguere, & ſilentium perpetuū imponere, vt patet ex illis verbis, nequeant moleſtari, quòd idem ſignificant, vt dixi ſuperius in quæſtione. lviij. Nam ſi poſt triennium completum regula permitteret moleſtari, non bene quadraret prohibitio, quæ locum habet ipſo eodem momento, quo finitur trienniū. Moleſtia igitur & lis debet pręſupponi ante triennium, quę poſt trienniū prohibetur, etiam in futurum, & lis præterita extinguitur. Et tunc bene quadrant verba regulæ, antiquas lites penitus extinguentes. Et ideò ad alium intellectum veniamus.

Tertius intellectus iſtorum verborum colligitur ex regula Hadriani, licet extincta per eius obitū, vt videlicet iſta verba intelligātur de litibus motis, per prędeceſſores cōtra alios poſſeſſores, vel per alios contra ipſos: ſecus ſi ipſi triennales poſſeſſores litem mouiſſent ſuper beneficio contra alios. & ſic feciſſent ſibi beneficium litigioſum. Nam licet poſtea poſſederint dictum beneficium per triennium, regula ipſis, qui litem mouerāt, non ſuffragatur. Iſte intellectus ſumitur ex verbis dictæ regulæ Hadriani, poteſt tamen ſumi argum. ex lege reuocata, vel correcta ad intellectum alterius legis, iuxta doctrinam Bar. in. l. j. ff. de coniungen. cum emancip. lib. & in. l. fina. ff. de falſ. Nam non eſt nouū, quòd leges poſteriores per antiquas etiā reuocatas declarentur, vulg. l. non eſt nouum. & l. nam & poſteriores. cum ex actu nullo volūtas & mens diſponentis colligatur, & declaretur. vulg. l. fi. ff. de reb. eo. Pro iſto intellectu videtur dictum Nicolai Milis antiqui auditoris

Leges poſteriores per antiq. reuocatas declarantur.

ris in verbo, lite pendente, quo ad litigantem &c. vbi tenet, ꝙ lis inter alios nõ facit beneficiũ litigioſum quo ad tertiũ, qui nõ eſt in lite, vt ibi optimè probat, & dixi ſuperius in alia. q.

Sed iſte intellectus non videtur poſſe ſubſiſtere, ex eo, quia iſta regula generaliter lites motas extinguit: debet ergo de omnib⁹ litibus generaliter intelligi, tam de litibus motis per ipſos prædeceſſores cõtra alios, quàm de motis per ipſos triẽnales poſſeſsores: abſurbum enim eſt diſtinguere, vbi lex nõ diſtinguit. cap. ſolitæ. de maior. & obed. cum vulg. Et licet maior ratio ſit in poſſeſſore triennali mouẽte litem, quàm in alio, per ea, quæ Rom. tradit in cõſ. cccxxx. in. j. col. illa tamẽ differentia eſt per plus & minus, quòd nõ facit rem ipſam in ſubſtantia differre, vt in. l. fi. ff. de fundo inſtr. not. Bart. in. l. j. ff. de act. & oblig. lex enim generalis comprehẽdit vtrunque caſum, licet maior ratio militet in vno caſu, quàm in alio, vt eſt tex. iuncta gl. in. l. vnica. in verbo, ſponſam. C. de rap. virg. facit. cle. j. cum gl. de reſcript. Et ſolet ad hoc allegari notabilis tex. in. l. §. quod autẽ. ff. de aleat. & per hoc videtur reſponſum ad motiua ſuperius facta. Non obſtat regula Hadriani ponderata ſuperius: quia ſi illa rectè ponderetur, potius probat oppoſitum: quia illa verba, vel per eos motas, poſita in dicta regula, inferunt manifeſtè, ꝙ ſiue lites fuerint motæ per prædeceſſores contra poſſeſſores triennales, ſiue per eoſdem poſſeſſores contra alios, ꝙ huiuſmodi lites extinguuntur, & ſic verba dictæ regulæ faciunt in contrarium. *Lex generalis comprehendẽs vtrumque caſum.*

Non obſtat regula de annali non ſuffragari poſſeſſori, qui conſenſerint priuationi: quia reſponderetur cauſam non eſſe ſimilem, ex eo, quia ibi viſus eſt renuntiare omni exceptioni, per quam eo non ſoluente, poſſet impediri priuatio, ex quo illi conſenſit, & volenti & ſcienti non fit iniuria, vt in cap. ſcienti. de reg. iur. lib. vj. Et ideo illa non faciunt ad propoſitum caſus noſtri, & ita in terminis iſtum intellectũ reprobarunt quidam Moder. Sabinen. in quadam apoſtilla ad iſtam regulam, vbi reſpondent ad deciſionem. lxxv. in no. procedere in odiũ attentatorum, aliàs ſecus.

Quartus intellectus ad iſta verba datur, vt extinctæ lites antiquæ intelligantur hic, quæ motæ fuerunt per decem annos ante triẽniũ: ſecus de litibus minori tẽpore introductis: quia illæ antiquæ lites dici non poſſent. quod factum videtur

propter

propter negligentiam deſerentis litem ante decem annos, vt ſit litium finis, quod ex dictis d. Guliel. dicentis hoc aliàs in Rota in cauſa Giennen. tentum fuiſſe comprobari poſſet, videlicet, litem cenſeri ſpatio decem annorum deſertam. arg. glo. in clem. j. in verbo, proſequatur. vt lit. pend. & in. l. peregrè. ff. de acq. poſ. Et tenendo iſtum intellectum verbum antiquas, hic poſitum, exponeretur pro litibus longi temporis, iuxta text. & quæ ibi notat Domin. poſt Arch. & Ioan. And. in cap. ij. de ſepult. lib. vj. Et Præpoſit. in cap. j. in princ. in notabilibus. qui feud. dar. poſſ.

Lis ſpatio x. annorũ deſerta.

Sed iſte intellectus eodem morbo laborat, ex eo, quia contra illum obſtat deciſ. ccccxj. in no. quæ vult litẽ in curia non finiri, niſi per ſententiam, & exponere verbũ antiquas, id eſt, longas, eſt etiam quædam extorta interpretatio. Nam iura allegata pro iſta expoſitione non faciunt ad rem, quæ loquuntur in caſibus ſuis, vbi ſubiecta materia hoc ſuadebat: ſed hic ſubiecta materia non eſt talis vt cogat nos ita exponere, igitur &c. Quintus intellectus, qui videtur diuerſus à tertio intellectu ſuperius dato, fuit cuiuſdam Iacobi de Rizonibus abbreuiatoris, vt refert Gloſſator hic, videlicet, ꝙ iſta regula intelligatur de litibus motis cum anteceſſore: ſecus cum iſto poſſeſſore, qui poſſedit per triennium cui nunquam fuit mota lis. Et ideo res inter alios acta non debet iſti ſucceſſori & poſſeſſori nocere, qui videtur habere bonam fidem.

Sed iſte intellectus etiam non valet, ex eo, quia ſi beneficiũ eſt litigioſum, tranſit cum vitio ſuo, ſicut lepra ſequitur leproſum, vt in. l. ij. C. de litig. & not. Milis in verbo, litigioſum. & etiam illi obſtat deciſ. x. vt lit. pend. in no. & aliis rationibus illum reprehendit Gloſſator hic qui videri poteſt.

Sextus intellectus eſt, vt regula intelligatur de litibus antiquis motis extra curiam, quas hic Papa extinguit: ſecus de litibus motis in curia, in quibus poteſt procedere prædicta deciſ. ccccxj. in no.

Etiã intellectus iſte eſt diuinatiuus: quia regula & deciſio indiſtinctè & generaliter loquuntur, & ita per curiales intelliguntur: & quia eadem eſt ratio in litibus extra curiam, ſicut in curia, cũ vtroque modo beneficium efficiatur litigioſum.

Septimus intellectus datur, quòd iſta regula intelligatur tãtum de litibus futuris poſt triennalem poſſeſſionem pacificam,

ficam,& tunc verbum antiquas,refertur ad futurum,vt ſentit Goſſator hîc.itaque erit ſenſus,quòd per triennalem poſſeſſionem Papa vult omnes futuras lites extinguere, & finẽ eis imponere,vt amplius non poſsint per illas moleſtari triennales.Nam verbum antiquas,ponitur pro poſterioribus,vt in.l. cum ſcimus.in fin.C.de agric.& cenſ.lib.xj.Vel melius dicas quòd verbum antiquas,non refertur ad lites iudiciales, quæ fuerunt: ſed ad altercationes, & diſputationes prudentum. Nam ſæpe fuit diſputatum,nunquid per decennalem poſſeſſionem præſcriptum eſſet titulo beneficij,vel argueretur titulus,de quo in.c.illud.de prçſump.& Lap.allegatione.lxxxix. nunc per iſtam regulam lites illæ,id eſt,controuerſiæ, & antiquæ contentiones Doctorum penitus extinguantur: & ſic verbum lites,hîc capitur pro controuerſia extraiudiciali, vt in cap.forus.de verb.ſig.de qua Virg.xij. Aeneid. Limes erat poſitus,litem vt diſcerneret agri. Et alibi: Quis veſtrum tantas poterit componere lites? *Antiquas, verbũ non refertur ad lites iudiciales.*

Habemus igitur ex prædictis ſeptem intellectus,qui propter verborum obſcuritatem non carent diuinatione, adeò ꝙ poteſt illud dici,quod ſæpe à multis curialibus iactatum eſt,verba omnino obſcura eſſe reiicienda,& illis nõ obſtantibus,ſequendã iuris diſpoſitionem,quæ vult litem non extingui,niſi morte vel ſententia,vt no.Io.And.in.d.clem.j.& cauetur prædicta deciſio decimo.vt lit.pend.in no. hinc vulgò dicitur, ꝙ quando lex eſt ambigua, & habet plures intellectus, non eſt alleganda in deciſionibus cauſarum, vt dicit Bart.in.l.in ambiguo.ff.de reb.dub. cum multis concord.vt latiſsimè ſcripſi in.c.j.in glo.de conſtit.libr.vj.Et ideo nimirũ ſi domini auditores ſæpe neglectis iſtis verbis tãquã obſcuris tulerũt ſententias,ſequuti potius dictã deciſ.ccccxj.quàm interpretationem obſcuram iſtorum verborum:quod potuerunt facere,per ea quæ dicit Bal.in.c.fi.de conſtit.& in.l.ij. in.ij.col.C.quãdo prouoc.nõ eſt neceſſ. Quinimò fortius voluit Io.de Anania in.c.Petrus.in.j.col.de homic. ꝙ quando lex præcepti data,adeò habet plures intellectus,faciens contra eã,nõ peccat mortaliter,quod tenuit Abb.poſt Io. Andr. in.c.capellanꝰ.de feriis.Iaſ.in.l.poſthumo.col.vij.C.de bon. poſſeſſ.cõtra tab.& in.l.captatorias.col.penul. C.de teſtam. milit.& alibi ſæpe.Nã vt inquit Boetius quẽ refert Bald.in. l.precibus. *Lex ambigua.* *Lex præcepti data*

l.precibus.col.vij.C.de impub.& aliis ſubſt.quod multipliciter intelligitur,eius veritas ignoratur:ſed ne regularum conditores,qui plures fuerunt,& viri vndecunque doctiſsimi de imperitia vel negligentia arguantur,cum tam ſæpe dicta verba innouarunt,nec vnquam ea à regulis deleuerunt, erit neceſſarium aliquem ex prædictis intellectibus ſequi. Nam quã do in vna lege plures dantur intellectus,licet omnes ſint diuinatiui,tamen ſi ex alio cõgruo modo intelligi non poteſt, intellectus ille tenendus eſt,qui minus diuinat, vt dicit Bart. in.l.ita ſtipulatus.la grande.col.xj.de verbo.oblig. vel illum intellectum,cui minus iura aduerſantur,vt dicit Alexand.in. l.rei iudicatę.in prin.col.fin.ff.ſoluto matr.Iaſ.in.l.huiuſmodi.§.ſi cui.ff. de leg.j. Vel ille intellectus , qui magis placet: quia hoc non eſt peccatum contra Spiritum ſanctum,vt dicit Innoc.in cap.per tuas.de ſim. & dixi in cap.j.in.j.notab. in fin.de reſcrip.lib.vj. Quæ cum ita ſit,viſum fuit Rotæ die xx.Nouembris.M.D.xxxiiij.propoſita per me iterum,atque iterum dicta cauſa Conchen.tertium & quartum intellectus, ex ſuperius relatis approbare,propter quos iudicarunt Garſiam poſſe ſe beneficio iſtius regulæ tueri.Verũ quia ipſe idẽ Garſias ante triennalem poſſeſsionẽ commiſerat cauſam,regula iſta ſibi non profuit,ex quo ſibiipſi beneficiũ litigioſum effecit,& ideo poſſeſsio triennalis ſequens pacifica dici non potuit:Imò illa ſola cõmiſsio cauſæ, ſibi in pluribus aliis caſibus eſt dãnoſa quos enumerat Fely.in.cap.ſuper literis.col. x.verſ.limitatur pimo.de reſcrip.& dixi in reg.de ſubrogandis.& in tract.ſign.Viã igitur quã elegit,illa ſibi proderit,iuxta.l.ſi mulier.ad Velleia. Quia ſi ex lite per eũ mota,ſibi moleſtiam iuris intulit,& per cõſequens,exceptione iſtius regulæ ſe priuauit,de ſeipſo cõqueri debet,& damnum , quod ſua culpa ſentit,ſibi debet imputari,vt dicit text.in vulg.cap.damnum.de reg.iur.lib.vj. Et ita in terminis iſtius.q.videlicet,ꝙ committens cauſam,dicatur quo ad ſe introducere litẽ,quæ eum non pacificum poſſeſſorem reddit,Rota tenuit de anno M.D.xix.de menſe Martio,in cauſa Parmen.archipresbyteratus,pendente coram D.Hugone de Spina,de qua meminit D.Gulielmus hîc in collectaneis deciſionũ, per plura motiua,quæ ibi videri poſsunt.Et ita etiã tempore meo dixit Rota in cauſa Gienen.canonicatus , pendente coram.D.Iacobo

Lex plures intellectus habens.

Committens cauſam litem cõtra introducere,&c.

bo Simonetta, inter Rodericum Lupi, qui cõmiſerat cauſam & allegauerat triennalem, & quendam capellanum familiarem Cardinalis Gienen. Et idem tenuit Rota in vna Valentina parochialis de Pego de menſe Martio. M. D.xxxvij. corã R. D. Ioan. Mohedano, vt dixi ſuperius. q. lvj.

Antiquæ igitur lites extinguũtur per iſtam regulam, quæ inter alios ante triennalem poſſeſsionem motæ fuerunt. Et ita etiam hodie. xij. Iunij. M. D. xxxviij. iſtam regulam intellexit Rota, in alia cauſa Cegobien. parochialis, de Paradinas coram. R. P. D. Marcello, epiſcopo Marſicano. Secus, vt dixi, ſi ipſe poſſeſſor prius cõtra alios cauſã cõmiſiſſet, vt eſt dictũ, & ad deciſionem Rotæ, vt lit. penden. in no. quæ voluit litem non finiri, niſi poſt ſententiam: quia ad illam reſpondetur tribus vel quatuor modis.

Primo, quòd deciſio procedat, niſi de iſta regula excipiatur, ſicut dicimus de decreto facto in fauorem alicuius. Nam ita demũ ligat, ſi ille vti voluerit, vt dicit gl. in. c. j. de conceſ. pręb. lib. vj. cum concord. vt ſcribit Decius in. l. pacta quæ cõtra. C. de pact. num. 11. & Philip. Peruſ. in capi. diſpendia. in princip. de reſcript. libr. vj. & in cap. vt noſtrum. in. iij. col. de appell. Iaſ. in. l. tranſactione. in fi. C. de trãſact. Et idem in emphiteuta, qui non ob ſolutionem canonis, eſt priuatus ipſo iure. Nã intelligitur domino volẽte, vt tradit Iaſ. poſt alios in. l. ij. C. de iure emphyt. Et hoc idem habetur in. l. filio præterito. ff. de iniuſt. rupt. & in. l. eleganter. & ibi gloſ. in verſ. nullã. ff. de dolo. Poſſeſſore igitur triennali tacente, & non opponẽte, lis non finitur per poſſeſsionem triennalem: adeò, ꝙ ſi triennalis poſſeſſor moriatur, beneficiũ adhuc durabit litigioſum, etiam per mille annos, donec finiatur lis ſententia, & ita procedere poteſt dicta deciſio. *Decretum factum in fauorem.*

Secundo reſpondetur, ꝙ illa deciſio procedat attẽta diſpoſitione iuris canonici, de qua in. c. fi. de iudic. de quo iure inſtantia perpetuò durat, niſi per ſententiam terminetur. Sed attenta diſpoſitione iſtius regulæ Cancellariæ, lis triẽnio extinguitur, ſicut eſt de iure ciuili cautum, in. l. properandum. C. de iud. Nec eſt mirum, ꝙ ius canonicum, & regula ſint contrariæ: quia idem videmus in aliis regulis, de annali, de infir. reſignant. & in pluribus, quæ contrariantur iuri communi, prout etiam ius ciuile in eodem caſu reperitur limitatum, *Lis triennio extincta.*

&

& reſtrictum à iure prætorio,vt.l.in honorariis. ff.de act.& oblig.& alibi ſæpe.

Vel tertio dici poteſt,quòd illa deciſio non eſt vera : quia contra eam ſæpius fuit iudicatũ,vt apparet in vna cauſa Giẽnen.coram domin.Iacob.Simonetta,in qua in Rota,per maiorem partẽ dominorum concluſum fuit, per lapſum decem annorum,litem haberi pro derelicta,vt meminit domin.Guliel.Caſsiodorus in collect.deciſ.tit.vt lit.pend.Et idẽ in poſſeſsione fuit tẽtum coram D.Camillo de Ballionibus, in vna cauſa Gebennen.pro Cardinale Anconitano.iij.Iulij. M.D.xxxj.per doctr.Abb.in.c.contigit de dol.& cont.vt dixi in reg.de nõ tol.iur.quæſi.q.v.in fi.Imo ipſum beneficium dicitur per tantum tempus.x. annorũ haberi pro derelicto, vt ibi dicit Abb.quem in hoc nõ ſequuti fuerunt domini,ſed reſpectu poſſeſsionis,vt dixi,per ea,quæ idem Abb.dicit in.c.cum veniſſent.de reſtit.ſpol.& in.c.capitulum.de reſcrip.Sed ꝙ titulus beneficij præfato tempore perdatur,tenet etiam Oldr.conſil.j.col.ij.& Petr.de Anchar.conſil.ccccv.& hoc vt finis litibus imponatur.Et hoc quod dictũ eſt de poſſeſsione, domini traxerũt ad litem,quæ decennio videtur haberi pro derelicto,vt dixi.

Habere litẽ pro derelicta.

Ex præmiſsis igitur patet,deciſionem illam non procedere,quam etiam impugnauit Nicolaus Milis Rotæ auditor, in verbo,lit.penden.& verbo,lis finitur.& Gloſſator in regula de ſubrogandis.

Vel quarto ad illam deciſionem reſpondet Gloſſator hic ꝙ procedat de lite in curia:ſecus extra.Sed iſta ſolutio nihil facit,niſi reſtringatur ad beneficia vacantia in curia litigioſa. Quod neſcio ſi ipſe ita ĩtellexerit.Ex quib⁹ oĩbus reſultat iſta concluſio regulam iſtam non poſſe intelligi de lite mota per triennalem poſſeſsionem , ſed ante , vt eſt dictum.Et ita ego in.d.cauſa Conchen.pronũtiaui:quę ſentẽtia poſtea cõfirmata fuit,per tres conformes.Nec fuit in Rota cauſa,quę maiores tumultus excitaret,quàm iſta,quæ vltra iſtas tres ſentẽtias Rotæ,vẽtilata poſtea fuit per tres alias ſentẽtias corã Gubernatore,& poſtea corã auditore Cameræ,& deinde corã Card.Simonetta commiſſario.Poſtremo cũ vltimo ſilentio diffinita in ſignatura Papæ,propter quam cauſam partes hanc cauſam vſque ad inſaniã proſequuntur iudicio curialiũ.

QVAESTIO SEXAGESIMASECVNDA.

QVAERO, an regula iſta tueatur non promotum infra annum, iuxta.l.licet canon.& cap.commiſſa.de elect. libro ſexto? *Promotus.*

SOLVTIO. De hoc dixi ſuperius in.x.quæſt. tractans materiam execrabilis.

QVAESTIO SEXAGESIMATERTIA.

QVAERO, an ſi poſſeſſor citatus vigore cõmiſsionis, in qua appoſita fuit illa vulgaris clauſula, videlicet, dũmodo ante terminum ad articulandum literas expedierit, & quòd interim beneficium non cenſeatur litigioſum, &c. ſi poſt citationem prædictam triennio poſſedit, dicatur pacificus ad effectum iſtius regulæ? *Poſſeſſor citatus.*

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quòd non ſit pacificus, ex eo, quia illa clauſula fuit appoſita ad effectũ, vt actoris malitia comprimeretur, qui procurabat ſæpe poſſeſſores fortè ſenes vigore dictarum cõmiſsionum literis nõ expeditis, & ſic cum modica impenſa citare, ad effectum, vt per eorum obitum poſſent ſubrogari, & ſic ordinarios patronos & expectantes excludere: cum igitur appoſita fuit.d.clauſula ad effectum tollendæ ſubrogationis, nõ debet alium effectum operari.arg.l.quòd fauore.C.de legibus.

Præterea, quia talis poſſeſſor ex tali commiſsione & citatione vexari & moleſtari dicitur, vt not.Imol.in cle.j.in ſi.de reſcrip.quia vexatio incipit à citatione, vt not.Fely. in.c.ex tenore.de reſcrip.facit quod not.Bar.in.l. amplius non peti. ff.rem rat.hab. & Bal.in.l.j.C. de nundi. & dixi in regula de annali.in quæſt.de citatione nulla. Et ita retulit iudicaſſe Rotam Alex.de Ceſena quondam famoſus procurator, vt refert Aeneas Sabinen.in quibuſdam apoſtillis regulæ. xxix.de cõmiſsionibus literis non expeditis, vbi etiam refert D. Berengarium Saganta dixiſſe illi Rotam ita iudicaſſe in quadam cauſa Tranen. Et dicit eſſe notandũ hoc, quia ſtant iſta ſimul ꝙ beneficiũ non ſit litigioſum, & ꝙ non ſit pacificum, prout ego notaui in alio caſu ſuperius in alia quæſt.de illo, qui poſſedit triennio poſt ſententiã, quę tranſiuit in rem iudicatam, & poſt executoriales: quia licet ibi nõ ſit lis, quia finitur per ſententiam: tamen ille non eſt pacificus, vt frui poſsit beneficio iſtius regulæ, vt ibi probaui per quandam deciſ.in no. *Vexatio incipit à citatione.*

Tamen prædictis obſtat, quæ concluſa fuerunt in præcedenti quæſt.examinando clauſulam lites penitus extinguentes,hic poſitam,& quæ dixi in regula de annali. q.xlv. dũ ibi tracto, an per citationem nullam interrumpatur pacifica poſſeſsio requiſita in illa regula, quibus etiam accedunt ea, quæ dixi in regula de ſubrogandis.q.ij.

REGVLA DE VALORE BENEFICIORVM IN IMPETRATIONIBVS EXPRIMENDO.

ITEM *uoluit, quod in gratiis (quas perſonis quibuſuis de beneficiis uacantibus, ſeu certo modo uacaturis, fieri contigerit, illorum, & aliorum quorumcunque beneficiorum, quæ dictæ perſonæ tunc obtinuerint, ſeu de quibus eis fuerit prouiſum, uel conceſſum, aut mandatum prouideri) uerus ualor annuus per marchas argenti, aut ſterlinguorum, uel librarum Turonenſium paruorũ, ſeu florenos, aut ducatos, ſeu unciarum auri, ſeu alterius monetæ ualor, ſecundum communem æſtimationem exprimatur.* Niſi *motu proprio, gratiæ huiuſmodi fiant, uel perſonæ prædictæ beneficia, quæ tunc obtinuerunt, aut in quibus, & ad quæ ius eis competit, iuxta ipſarum oblationes, uel aliàs dimittere teneantur. Alioquin præfatæ gratiæ ſint nullæ.* Et *idem ſeruetur in expectatiuis de beneficiis obtentis, & in quibus, ſeu ad quæ impetranti ius competit, & illorum ualore.*

PRAEFATIO.

Huius regulæ quis fuerit author.

AVTHOR primus iſtius regulæ, fuit Vrbanus IIII. vt refert Clemẽs.VI. in quadã extrauaganti,de qua inferius facio mentionem. Sed in volumine regularum, non Vrbanus. IIII.ſed Vrbanus. VI.reperitur huius regulæ inuentor. Nam ſuper valore exprimendo in gratiis, quatuor regulas edidit. Primam circa gratias & beneficia obtenta, quam

quam publicauit vndecimo Calendas Martij ſui Pontificatus anno primo. de qua facit mentionem Rota deciſ. xix. de præb. in no. Secundam circa impetrantes beneficia vacantia, vel certo modo vacatura, quam publicauit. viij. Calendas Maij anno tertio. Et ex iſtis duabus Ioan. 23. vnam tantũ regulam fecit, ex qua ſumpta fuit iſta moderna, quam modo habemus. Tertiam deinde regulam publicauit de valore exprimendo in beneficiis vniendis. Et iſtam etiam ſequuti ſunt omnes ſucceſſores vſque in hodiernum diem, nihil immutando. Quartam verò circa beneficia impetrata motu proprio, in quibus voluit etiam mentionem fieri de valore. Et iſta fuit vltima eius regula publicata. vij. Calendas Iunij, anno quinto, quam ſequutus fuit ſolus Martinus. v. Et de illa facit mẽtionem Petr. de Ancha. in conſil. ccxcvij. efficacibus. in prin. Et de vtraque meminit idem Pet. de Ancha. in conſil. ccxcv. incip. pro clariori. Et licet Fely. in cap. ad aures. in. v. &. viij. conclusionib. de reſcrip. aſſerat Vrbani regulam tantum loqui de dignitatibus impetrandis motu proprio, allegãdo Pet. de Anchar. in. d. conſilio: tamen Petr. de Anchar. hoc non dicit, neque hoc cauebatur in regula, ſed illa indiſtinctè loquitur de quibuſcunque beneficiis. Quam poſtea ſolus Martinus. v. vt dixi, eſt imitatus. Alij verò omnes tam antiqui, quàm moderni Pontifices regulam illam, quo ad motũ proprium, ſuſtulerunt. Et primus fuit, qui hoc ſuſtulit Ioan. 23. qui edidit regulam noſtræ modernæ ſimilem, de qua facit mentionem idem Petr. de Anchar. in conſi. cxxxviij. incip. de natura & efficacia. Et Ioannem. 23. Eugenius & Nicolaus, & poſt ipſos omnes ſucceſſores Pontifices (excepto Martino) vſque ad noſtra tempora ſunt imitati, nihil penitus immutando, neque ad regulam addendo. Tamen Clemens. VI. ante omnes iſtos circa valorem in literis exprimendũ, quandam conſtitutionem extrauagantem fecit, ſequutus Vrbanum. IIII. prædeceſſorem ſuũ, in qua plus voluit habere locum in permutationibus. Quæ quidem extrauagans hodie adhuc allegari poſſet in iudiciis, attento, quòd non reperitur reuocata per ſucceſſores Pontifices. Et ob eam cauſam placuit hic eam inſerere. Cuius tenor talis eſt: Dudum feli. record. Vrbanus prædeceſſor noſter, inter alias ordinationes per eum prouidè factas, inſtituit, quòd in quibuſcunque

Vrbani regula.

gratiis apoſtolicis de beneficiis vacantibus, ſeu certo modo vacaturis beneficiorum,quæ obtinent, in quibus gratiæ ſunt conceſſæ, ſeu de quibus eis prouiſum vel mandatum fuerit prouideri, vel valoris exprimantur: alioquin gratiæ nullius exiſtant roboris vel momenti, niſi proprio motu conceſſæ fuerint, vel huiuſmodi beneficia quæ obtinent, ſe aſſerant dimiſſuros: & nuper accepimus à nonnullis in dubium reuocari,an idem prædeceſſor ſub ordinatione prædicta,beneficia quæ ex cauſa permutationis poſt editionem factæ ordinationis, quæ permutantibus authoritate apoſtolica hactenus ſunt collata,ſi conferantur, voluerit comprehendi. Ad huiuſmodi tollendum dubium, præſentis tenore declaramus, beneficia eiuſmodi poſt eandem ordinationem per præfatum prædeceſſorem, ſeu ipſius authoritate, ac per nos, ex noſtro mandato, ex cauſa permutationis quibuſuis perſonis quoquo modo collata, ſeu quæ in poſterum conferentur,debuiſſe & debere comprehendi,&c. Ex iſta igitur conſtitutione extraua g.habemus originem iſtius regulæ, & extenſionem ad alium caſum in regula non expreſſum, quod eſt notandum. Et eſt aduertendum,quòd regula iſta varias habuit rationes. Nam quidam exiſtimarunt eam editam cauſa tollendæ auaritiæ, ne ſcilicet per taciturnitatem valoris, aliquis vltra merita,& pluſquam oporteret, de beneficiis eccleſiaſticis caperet, & ita per falſam valoris expreſſionem, debitus diſpenſationis modus Papæ (cui eſt hæc cura à Deo demandata)tolleretur. c. quia nonnulli. de cler. non reſi.& in hac opin. fuit Abb. & Fely.c.ad aures.de reſcrip. Alij totum hoc ad commodum burſale officialiũ retulerunt. Quidam verò propter annatas, ne defraudarentur, regulam factam fuiſſe exiſtimant. Et iſtorum opinio magis recepta videtur, ex eo, quia regula iſta de valore adhæret taxis annatarum. Nam videmus,quòd in beneficijs,in quibus non ſoluitur annata, non exprimitur valor, vt patet in monaſterijs monialium, & hoſpitalibus datis in adminiſtrationem, vt inferius dicetur. Et hac ratione,quia Cardinales annatam non ſoluunt, per conſequens iſti regulæ ſecundum communem opinionem non ſubiiciũtur,de qua dicam in.j.q. Et licet iſta tertia opinio,ſiue ratio iſtius regulæ,quæ fundatur in annata,ſit magis frequens,prima tamen ratio plurimum iuris fomentum

Regula varias habens rationes.

Valor in beneficiis non exprimitur.

Cardinales ſũt immunes à taxis officialium.

mentum habet. Et poteſt vtraque ratio militare, vt videlicet requiratur expreſsio valoris, nec ſic impetrantes raperent ſtipenda plurimorum, contra diſpoſitionem concilij generalis. de quo in. c. quia nonnulli. quod eſt in fraudem pauperum clericorum altari ſeruientium, quibus ſubueniri poſſet, & propter quos beneficia videntur inuenta, iuxta cap. cum ſecundum. de præb. introduci videretur. Et etiam, ne per huiuſmodi valoris taciturnitatem annatæ defraudentur, quæ ad ſubuentionem Papæ, & Card. indigentiũ introductæ fuerunt, ſicut & charitatiua ſubſidia, vt tradunt Fernandus Cordub. Hiſpanus in tract. annatarũ. & Barth. Belẽzinus in tracta. de cha. ſub. q. xvj. vt igitur fraudes huiuſmodi euitentur, cõpoſita fuit iſta reg. Sed eſt vlterius præmittendum, ꝙ ante editionem iſtius regulæ, duo illi taxarũ libri, quibus nunc ſedes apoſtolica vtitur, inuenti fuere. Quorũ primus mercedes officialium expedientium literas apoſtolicas, taxat. Secundus valorem beneficiorum conſiſtorialiũ, ex quibus annatæ ſolui debent, deſcribit: qui quidem libri ante editionem iſtius regulæ, ſeu alter ſaltem eorum videbatur ferè inutilis, cum nemo adſtringebatur de iure communi valorem exprimere, vt dicit glo. in cle. j. de præb. edita verò regula, illi libri receperunt ſpiritum vitæ. Quorum librorum (vt opinor) inuentor Ioan. 22. fuit. de primo nullus dubitat eum fuiſſe inuentorem, cũ curia reſideret Auinione: quod etiam ex genere monetæ Turonenſium colligitur, quæ nunquam cognita fuit in curia Roma. niſi poſt reditum curiæ in vrbem, & tamen Ioã. 22. ibi taxas compoſuit, numerum ſcriptorum apoſtolicorum diſtinguens. Et ſub eadem moneta ibidem Benedictus xij. eius ſucceſſor, taxas ſacræ pœnitentiæ ordinauit, vt apparet ex ordinationibus eiuſdem Benedicti, vt author eſt Polydorus lib. viij. de inuentor. rer. cap. ij. Secundum verò librum, qui beneficia conſiſtorialia & annatas reſpicit, eundem Ioan. inueniſſe, ex eo coniecturam capimus, quia in illo libro beneficiorum valor, per florenos auri deſignatur, quod genus monetæ primus omnium Pontificum Ioan. 22. cudi iuſsit. Nam cum hæc moneta primum à Florentinis originem habuiſſet, & poſtmodum per admixtionem æris à quibuſdam populis adulterata fuiſſet, Ioan. 22. ſub anathematis pœna prohibuit, neminem de cætero, præter Florentinos

Annatæ ad quid introducta.

Taxarum libri.

Turonen. moneta, quãdo primum in Ro. curia cognita fuit.

Florenorum monetam Ioã. 22. primus omnium Põtificum cudi iuſſit.

tinos eius inuentores, monetã illam debere cudere, quã quidem prohibitionem non ſeruauit: quia cudi iuſsit florenos eiuſdem bonitatis, quo erant Florentini, mutatis in aliquo eorũ ſignis. Nam loco S.Ioã.appoſuit mytriam circũſcriptá literis nominis ſui. Ex altera verò parte erat flos Lilij, circunſcripta iſtis literis, videlicet S.Petr. S.Paulus, vt de iſtis omnibus author eſt Ioan. Villanus, antiquus Florentinorum hiſtoricus, in libr.ix. Chronicorum Floren. c. cclxxix. ex quibus liquidò apparet ab eo tempore florenorum vſum, de quibus in taxis fit mentio, ad ſedem apoſtolicam delatum fuiſſe. Fuit enim Ioan.22. circa taxas & annatas impenſe ſtudioſus bonusque domus ſuæ paterfamilias. Nam vt aliàs dixi in procemio regularum, Ioan. præter induſtriam huius rei plura alia noua inuenit, repertoria alphabetica componens, quibus res omnes nota dignas, veluti horreo quodam conderet, vt eis, cum opus eſſet, ad libitum vteretur, vt de hac re ſolus Franc. Petrar. lib.ij. rerũ memorabilium. tract.iij. cap.liij. author eſt. deinde prædictum librum primum taxarum officialium Pius Secundus, propter nouam creationem abbreuiatorum ampliauit. & poſtea Sixtus. IIII. qui longè plura officia noua creauit, eaſdem taxas locupletiores reddidit. Poſtremo Leo. x. qui etiam innumerabilia officia noua induxit, eas in immenſum creuit. Ex quibus quidem nouis & quotidianis exactionibus, verificatum fuit dictum Alphonſi Regis Aragonum, relatum per Anto. Panor. in libello de dictis Alphonſi, dicentis, Harpyias non amplius inſulas colere, ſed ex inſulis in Romanam curiam migraſſe, ibique iam domicilium ſuum conſtituiſſe. de quo meminit Felyn. in.c. ſecundo. in octaua colum. de reſcript. Secundus liber taxæ, qui beneficia conſiſtorialia præſcribit, & annatas reſpicit, in eodem ferè ſtatu manſit. Qui quidem taxarum libri de facili defraudabantur, niſi Vrbanus, qui multa alia vtilia cogitauit, remedium inueniſſet, per æditionem prædictarum regularum, quas ſucceſſores pontifices, pro ſe quiſque in melius reformarunt, donec Eugenius ex illius quatuor regulis Vrbani, vnam tantum regulam fecit, quæ ſufficere videbatur: à qua ſumpta eſt iſta moderna, quæ nũc inter manus verſatur. Et licet præfati ſummi pontifices plenè huic parti de valore exprimendo, vt eis tunc videbatur, occurriſſent: nihilominus

Io.22. vltraordinationes Rotæ multa ſaluberrima inuenit.

Taxæ quo pacto per Romanos põtifi. creuerint.

hilominus illud de gratiis expectatiuis, an videlicet exprimi deberet in eis valor, omiſerũt, quod Gregorius. xj. primus omnium reparauit, regulam de valore exprimendo beneficiorum obtentorum, in gratiis expectatiuis inueniens, quã poſtea multi põtifices ſucceſſores particularius ſunt ſequuti, quædam ad illam addentes. Sed ad iſtam regulam modernam, de qua loquimur, nihil penitus addiderunt, vel immutarunt, ſed in omnibus cum antiqua concordat: & ideo vniformis erit in ea deciſionis ratio. *Regula de valore moderna, à reg. Eugenii ſumpta.*

QVAESTIO PRIMA.

QVAERO, igitur primo, an regula iſta comprehendat Cardinales? *Regula cõprehẽdẽs Cardinales.*

SOLVTIO. Text. regulæ in illis verbis, perſonis quibuſuis, videtur innuere Cardinales comprehendi, quia illa dictio vniuerſalis comprehendit, quos ſpecialiter nõ excipit, vt latè probat Alex. in conſ. xxx. incip. ponderatis. in. iiij. col. vol. v. & Rom. conſ. xxxj. col. j. facit tex. in cap. eos. §. fin. de ſenten. excom. lib. vj. cum ſexcentis concord. de quib. per Curtium iuniorem in conſ. j. in. j. col.

In contrarium tamen plura facere videntur, quæ breuitatis cauſa perſtringam, cũ iam ſupérque ſatis ſuper iſta. q. tam in procœmio regularũ, quàm in reg. de infirmis reſig. & multis aliis regulis diſputauimus. Quamobrem ea ſolum hic adducam, quæ aliàs in prædictis locis non ſcripſi. In primis igitur, vt cætera omittam, & vnico verbo concludam medullam iſtius difficultatis: Iſta opinio, videlicet quòd Cardinales regula iſta non aſtringantur, eſt communis, & à Docto. recepta, quàm expreſſe tenet Pet. de Anch. in cõſ. ccxcv. incip. pro clariori. vbi plura fundamenta ponit. Et cum ea trãſit Barth. Belenzinus in tract. de cha. ſubſi. quæſt. lxvj. in. vj. colũ. & alij plerique Moderni. Et fundatur principaliter hæc opinio inter alia hac ratione, quia iſta regula eſt exorbitãs à regulis iuris communis, & ideo debet tantũ reſtringi ad caſum, in quo loquitur. Propter quam rationem dicit ibi Belenzinus, Rotã, eo præſente, iudicaſſe extrauagantẽ Bonifacij. viij. incip. iniũcte. ſub tit. de elect. Cardinales non cõprehendere, cũ qua opinione viſus fuit etiã tacitè Fely. ſibi contrarius tranſire in ca. cauſã. el. ij. ĩ. iiij. col. de teſtib. & in. c. in eos. ĩ fi. de hær. & alibi ſæpe. Et ſecundũ iſtã opinionem conſuluit Io. Franc. de Sãcto *Extrauagans Boniſ. VIII.*

 Nazario,

Nazario de Ripa, vir eruditiſsimus,in conſ.xv. poſito in lib. j.reſponſorum,ſub titulo de legib.& long.conſue.nouiter impreſſo.Vbi pro hac parte plures authoritates adducit. Et vltra ipſum,iſtam opinionem in ſpecie latè defendit Andr. Sicul.in conſ.xxiij.incip. ſcripſit propheta, &c.in.v.colũ.in.iij. dubio.lib.j.Et idem Andr. latius hoc idem reaſſumit in cap. in noſtra.in.ij.col.de reſcrip. quo loco in indiuiduo dicit iſtã opin.videlicet,ſub diſpoſitione iſtius regulæ odioſe Cardinales non comprehendi,firmam eſſe ſicut firma petra. Et ita etiam reperio tenuiſſe Io. Bap.de Sancto Seuerino, quondam celeberrimum aduocatum,in quibuſdam notis gratiarum,qui allegat vltra Petrum de Anch.Oldr.cõſ.ccxj.ccxciij.&. cccxxj.& Pauinum in extrauag.ad onus.cum ſimilibus.

Creatori Deo,& vicario Creatoris ſubiecta eſt vniuerſa caro.

Quid in tanta varietate dicendum? Teneo primam opin. prædictis non obſtan.motus iſta ratione, quia clarum eſt,℗ creatori Deo,& vicario creatoris ſubiecta eſt vniuerſa caro, vt dicit Innoc.Abb. & cæteri in cap.j.per illum text.de conſtit.Sed ab iſta regula generali non reperiuntur excepti Cardinales. Igitur ſubiicientur eius conſtitutioni,niſi eos excludat.Nam ſpeciale eſt,in Papa conditore, ne ligetur ſua lege, quia à nemine iudicatur:& vt ſit differentia inter ligatum,& ligantem.c.fina.de inſtit.cum vulg.Sed iſta ratio non militat in Cardinalibus. igitur &c. Aliàs ſi cõtrarium diceremus,eſſent acephali,& ſine aliquo ſuperiore,& certarent de paritate cum Papa.Et ſic non poſſet eos conſtitutionibus ſuis punire, cum par in parem non habeat imperium,vulg.l. nam & magiſtratus.ff.de arb.Hoc tamen abſurdũ eſſet dicere:quia perinde haberetur,ac ſi duo in eccleſia capita fingeremus, quod vt monſtrum abhorret text.in cap.quoniam.de offi.ord.Igitur dicamus eos comprehẽdi: quia lex omnes ſubditos ligat, niſi excipiantur.l.princeps.ff.de legi.omnis anima.de cenſib. Accedit ad hoc,quia verba generalia in conſtitutionibus, ad hoc ponuntur, vt per illa comprehendãtur illi, qui aliàs ſimpliciter non cõprehenderentur,vt probat Dyn.in rub.de reg. iur.lib.vj.& gl.in cle.j.de re iud.lib.vj.in verbo,quauis.& in cle.j.in verbo,quibuſcunque.de iud. cum concor. vt notabiliter ſcribit Gemin.in cõſ.lxv.incip.diſcutiam.in.iij.c ol.Sed in præſenti regula ſunt poſita iſta verba vniuerſalia & prægnãtia,perſonis quibuſuis. Ergo dato, quòd aliàs cõſtitutio ſimpliciter

Verba generalia.

pliciter prolata Cardinales non cõprehenderet. vbi verò profertur cum clauſulis prægnãtibus & generalibus, apparet voluiſſe illos comprehendere: quia aliàs illa verba eſſent ſuperflua, quod non eſt dicendum, iuxta. l. primã. ff. quod met. cauſa. & cap. ſi Romanorum. xix. diſtin. Et ideo non ab re Felynus in capitul. cum in iureperitus. de offic. deleg. & in rub. de ma. & obed. & hic in quibuſdam ſuis breuibus & corruptiſsimis apoſtillis dixit, ꝙ de ſtricto iure defendi non poteſt illa opinio, ꝙ Cardinales non comprehendantur in diſpoſitione generali habente clauſulas prægnantes.

Clauſulæ prægnãtes

Poſtremo hæc opinio poteſt alio motiuo adiuuari, quia ſi propter dignitatis prærogatiuam dicimus, Cardinales ſub regula non comprehendi, idem dicendũ eſſet de epiſcopis, quorum dignitas maior eſt Cardinalatu, ſaltem reſpectu ordinis. Nam epiſcopi dicuntur habere culmen dignitatis, vt dicit gl. in cap. ij. de præbend. lib. vj. & in cap. quàm periculoſum. de ſen. excom. lib. vj. Cardinales verò non dicũtur habere dignitatem, ſed officium, & tamen dignitas maior eſt officio, vt dicunt Doct. in. c. cum acceſsiſſent. & ibi declarat Abb. de conſtit. & in. c. de multa. de præbend. Hinc eſt, ꝙ de iure antiquo epiſcopus debebat poſtulari ad Cardinalatum: quia dicebatur deſcẽdere, & non aſcendere, vt latius dixi in prooemio regularum in. j. q. quod non alia ratione prouenit, niſi quia epiſcopatus reputabatur maior Cardinalatu, vt notatur in cap. quanquam. ij. q. vij. Et ideo, vt dixi, epiſcopus dicebatur per aſſumptionem ad Cardinalatum deſcendere, & non aſcendere, vt tradit etiam. d. Gundiſal. de Villadiego in tract. Cardi. quinta. q. principali. & dixi poſt Abb. in capitulo, eccle. el. ij. de electio. & in capitulo, bonæ. de poſtul. præla. Et tamen attenta ratione prædicta, idem dicendum eſſet de epiſcopis, ꝙ ſub iſta regula non comprehenduntur. hoc autem eſt abſurdum dicere. Igitur idem dicendum erit de Cardinalibus.

Epiſcopi dignitatis culmẽ habere dicũtur.

Epiſcopus de iure antiquo ad Cardinalatum poſtulari debebat.

Rurſus pro iſta parte facit, quia ſub conſtitutione concernente commodum animæ, Cardinales & omnes comprehendũtur, vt dicit Domi. & alij in. c. nemo. &. c. ſciant cũcti poſt gl. ibi, de elect. lib. vj. Sed iſta regula cõtinet in ſe commodũ animæ. Nam per expreſsionem veri valoris, nec camera apoſtolica, nec officiales curiæ, qui ſummi pontificis fidẽ ſequuti ſua officia ex cauſa onerofa emerũt, defraudãtur: hanc enim

fraudis

Defraudare aliquẽ ſine peccato.

fraudis prohibitionem ad commodum animæ pertinere nemini dubium eſt. Nam aliquẽ defraudare ſine peccato, & periculo animę non poſſumus, vt in ſpecie dicit doctor ille practicus, & antiquus Cancellariæ apoſtolicæ corrector in libr. nuncupato, practica Cancellariæ. fol. xlvij. Sicut etiam dicunt omnes Summiſtæ in verbo, gabella. quòd licet gabellæ grauent ſubditos, tamẽ ſine peccato nõ poſſunt fraudari, ex quo ſunt impoſitæ ab habente poteſtatẽ. Cum igitur taxæ beneficiorum ſint impoſitæ de mãdato pontificum, ad effectum, vt per expreſsionem veri valoris, iura cameræ & officialium ſecundum taxam ordinatam ſoluantur, meritò illas defraudantes per expreſsionem falſi valoris peccant. Et licet iſta ratio non cõcludat ad Cardinales, quia liberi & exempti ſunt à taxis, ſed cõprehendant alios: militat tamen in eis ſecũda ratio finalis iſtius regulæ, quæ fuit, ne ex taciturnitate veri valoris vnus ſtipendia plurimorum caperet, & plus fortaſsis q̃ mereatur, & ita pauperes clerici, quib. de reliquo prouideri debet, defraudentur. Nam cum aliquæ conſtitutiones ſint, ꝙ Cardinales non poſsint impetrare, niſi vſque ad certam ſummam, vt hodie eſt cautum in conſilio Laterano, ſeſsione nona. Certe ſi illi non ſunt ſubiecti huic regulæ, pauperes poterunt defraudari. Præſertim cum lege etiam caueatur, quòd ſi aliquis habeat neceſſaria ex vno beneficio, nõ debet aliud beneficiũ impetrare, niſi hoc dicat, quod multis rationibus probat Ioã. de Lignano in tract. de pluribus benefic. Nam vt dictum eſt, taliter impetrantes vſurparent ſtipendia plurimorum, quod tendit in graue animæ periculum, vt dicit textus in cap. quia nonnulli. de cler. non reſiden. & in. c. quia in tantum. de præbend. Quæ mala & abſurda, ſicut ex taciturnitate vel mala expreſsione valoris facile ſequi poſſunt: ita per eius expreſsionem veram omnino tolluntur. Nam per veram valoris expreſsionem Rom. pontifex redditur certus quantitatis cõcedendæ, & aliquando iuſtis de cauſis concedet vni plus, quã cognoſcit capacem ac vtilem eccleſiæ, & benemeritum tanti valoris, quod alteri denegabit, propter incapacitatem petentis. Et iſto modo ſciens diſpenſabit redditus eccleſiarum ſecundum merita & exigentiam perſonarum. arg. eorum, quæ notantur in. c. de multa. de præb. Et iſtam rationem ponit in terminis. Abb. i. c. ad aures. de reſcrip. & ad prædicta facit cũ adeò

Gabellæ impoſitæ.

Cardinales niſi ad certã ſummam impetrare nõ poſſunt.

Beneficiũ aliud non debet impetrare, &c.

Valorẽ verum in benef. exprimi debere, quare Ro. pontifices voluerunt.

adeò eod.tit.& cap.de monachis.de pręb.&.c.j.xxj.quæſt.j. Sancta igitur & rationabilis fuit ad hoc iſtius regulæ cõſtitutio,quæ ſummum pontificem concedẽtem,certiorem reddit de valore,per quem ſeruatur iuſtitia diſtributionis , quæ ad ipſum Papam noſcitur pertinere,qui non debet vni tantum tribuere,vt alter eſuriat,contra Apoſtoli verbũ,in ſcandalum plurimorũ.c.j.xvj.q.vij.facit cap.Vulteranæ.xij.q.ij.Conueniẽs inquã,& honeſta fuit talis regula,quę iſtis omnibus medetur,quę deniq; has fraudes amouet,ac ambitionis & auaritiæ ſemina tollit:quæ omnia cum animæ cõmodũ cõcernãt, dicendum eſt regulam in Cardinalibus locum habere . Poſſent tamen prædictæ opiniones contrariæ,fœdere diſtinctionis concordari,faciendo differentiam inter Cardinales pręſentes in curia,& abſentes.Nam in præſentibus poteſt procedere prima opinio , vt videlicet propter prærogatiuam præſentialitatis gaudeant hoc priuilegio , ne ſub iſta regula cõprehendantur.In abſentibus verò procedat ſecũda opinio. Et iſta diſtinctio poteſt bene cõprobari ex iis quæ dixi in regula de impetr.benefic.per obit.famil.Cardi.q.xvij.Et vltra ibi dicta pro iſta diſtinctione faciunt,quæ dicũt Moder. Hiſpani repet.l.imperium.num.55.ff.de iur.om.iud. vbi dicunt, ꝙ Cardinales æquiparantur præfecto prætorio:& ideo illuſtres appellantur,ſecũdum omnes ibi, & habent merum imperiũ,vt in cap.per venerabilem. qui fil. ſint legit.quem no. Abb.in.c.ex geſtis.de cler.nõ reſid.Et tamẽ ſi fuerint abſentes à curia ſine cauſa,quòd facere non debẽt,iuxta glo. in.c. nobiliſsimus,xcvij.diſt.tunc deſinũt eſſe illuſtres,nec habent merũ imperiũ.Imò ſi Cardinalis abeſt cauſa legationis,nõ dicitur.illuſtris,ſed ſpectabilis,quia æquiparatur proconſuli. c. ij.de offic.leg.& tamen ſi manet in curia,dicitur illuſtris:magnũ igitur eſt priuilegium præſentialitatis curiæ.Pro quo facit vnum ſimile. Nam conſules ſunt ſuperilluſtres , vt tenent cõmuniter Doct.in.l.j.ff.de offic.eius cui mand.eſt iur. Tamen ſi recedebant à latere principis in legatione,efficiebãtur ſpectabiles,vt.ff.de offic.proconſ.& declarat ibi gloſſ.

Cardinalis præſens illuſtris dicitur.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO,an regula iſta habeat locum extra curiam in impetrationibus factis à legatis?

Impetrationes.

SOLVTIO. In legatis dicendum videtur ꝙ ſic:

ſic:quia ratio mouens conditorem aſtringentem impetrantē ad exprimendum valorem,eſt illa quam ponit Abb.in.d. ca. ad aures.in.iij.col.verſ.puto tamen.de reſcript.videlicet, ne cuilibet permittatur temporalium diſpenſatio, niſi ſecūdum qualitatem perſonæ.Nam talis eſt aptus ad habendum beneficium tenue,qui eſt omnino ineptus ad habendum beneficiū pingue.Proinde quantitas expreſſa redituum principem ſubtrahere,aut inducerē poſſet ad conceſsionem,vel denegationem gratiæ.Ideo vtile & neceſſarium videtur valoris expreſſionem fieri. Hæc eſt ratio quam aſsignat Abb. ad regulam Vrbani,quæ(vt dixi) concordat cum iſta,ampliando eam, vt in.q.ſuperiori.Sed iſta ratio militat in legato,ergo & in eo habebit locū diſpoſitio.Suadetur hoc,quia videmus omnes ſubreptiones,quæ vitiant gratiam Papæ,vitiare etiam legati gratiā.vt not.voluit domin.Anton.Card.& Imol.in clem.ij. in.ij. notab.de off.ordin.&.Domin.in.capit.fin.in.ij.not.de offic.leg.libro. vj.Et Marian. conſil. xiiij.quæritur. Et ante ipſum hoc tenet N.Milis auditor in verbo,gratiam īpetrās.

Et iſta æquiparatio facta eſt de iure antiquo,vt in.d.c.fin. &dicta cle.ij.Diſpoſitio iſta igitur nouiter ꝓcedēs,loquēs de Papa,debet etiam habere locum in legato:quia quando duo ſunt æquiparata de iure antiquo,diſpoſitio poſtea loquens in vno debet habere locū in alio.vulg.l.ſi quis ſeruo.C.de furt.

Legati iuriſdictio odioſa, & extraordinaria.

Accedit quia magis militare debet diſpoſitio iſtius regulæ in legato,quā in Papa,cui iuriſdictio legati ſit odioſa extraordinaria,& ſuperinducta:quia venit in diminutionē iuriſdictionis ordinarij,vt dicit gl.in.d.cle.ij.Ergo de facili reſtringibilis.cap.mandatum.& cap.Abbatem.& cap.literis de reſcrip.

Diſpenſandi facultas.

Et patet hoc exemplo, de quo Paul. & Imol.in.d.cle.ij.meminerunt,dum dicunt,ꝙ in facultate diſpenſandi,legato conceſſa ſubintelligitur, dummodo diſpenſati in diſpenſatione mentionem valoris beneficiorum faciant,aliàs diſpēſatio nō valebit,volentes in hoc extendere iura,de collatione tantum loquentia ad iſtum caſum diſpenſationis,ex quo in eo eſt eadem ratio,quæ in Papa conſideratur.Pro quo facit gl.in cle. literas. de reſcript.quæ extendit illam diſpoſitionem de literis Papæ,ad legatum per eandem rationem:quia diſpoſitiones legati facilius reſtrinctionem recipiunt, propter minorē potentiam,quàm Papæ.Itaque idem dicendum eſt in reſtri-

ctione

ſtione facta per iſtam regulam, cum ſit maior ratio propter minorem facultatem. Et ꝙ per identitatem rationis debeat fieri extenſio in caſu noſtro vbi tractatur de reſtringenda ampliatione beneficiorum, tenet expreſsè Imol. in. d. clem. literas. reddens rationem extenſionis, quæ ibi à gl. conceditur in caſu exorbitante, vt illud procedat propter æquitatem, quæ ineſt diſpoſitioni refrænanti ambitionem acquirendi beneficia, quæ quidem ratio militat in literis legati, vt dicamus iudicandum eſſe in regula iſta, cum ibi diſpoſitio militet, vbi illius ratio militare videtur. cap. inter. de translat. epiſcop. Et iſta opinio iuſtificatur etiam ex verbis iſtius regulæ, quæ adaptantur etiam legatis. Nam illa verba (in gratiis de beneficiis vacantibus, ſeu certo modo vacaturis) hîc poſita verificari poſſunt in legato, qui dat gratias de vacantibus. cap. j. & fin. de off. leg. libr. vj. tenet Imol. in. d. clem. literas. Et dat etiam gratias reſeruationis ad beneficia vacatura. cap. penult. de offic. leg. eod. lib. & notatur in cap. hi qui authoritate. de pręb. lib. vj. tenet Imol. in. d. clem. literas. & latius Gaſpar de Peruſio. in tract. reſeruat. fol. xix. Et exceptio quæ hîc ponitur de gratiis factis motu proprio, etiam in legato militat, qui etiã gratias motu proprio concedit ſecundum communem opi. glo. & Doct. in cap. fin. de offic. leg. libr. vj. & in clem. fin. de off. ord. tenet Gloſſator ſuprà in regula. xv. Et dixi latè in rub. de reſcript. lib. vj. & in regula de annali. in. ix. vel. x. quæſt. Cũ igitur mens, ratio, & verba regulæ verificantur in prouiſionibus legati, merito ſub illa comprehendi debent. arg. l. ab omnibus. ff. de leg. j. Et ita cum iſta opinione videtur dominus Gulielm. in collectaneis deciſ. ſuper regula de infirmis reſignantibus. Vbi dicit, ꝙ regula iſta ideo non procedit in ordinario, ſed in Papa, & legato, ex eo, quia ordinarij intendũt prouidere eccleſiæ: Papa verò & legati, perſonis, vt dicit Gardin. poſt Lauren. in. d. clem. ij. Et hoc videtur ſentire Felyn. licet aliquantulum ſe inuoluat, in cap. ad aures. in. xiiij. concluſione. de reſcrip. Et ſequuntur Moderni in tract. beneficiorũ, in tertia parte. q. xij. ver. xiij. qualitas. Et finaliter ſecundũ opinionem iſtam iudicauit Rota in vna Burgen. beneficiorũ, coram domin. Camillo de Ballionibus. xvj. Decembris, me tunc præſente, & primo reſponſali. Et inter alias mouebatur Rota his motiuis. Primo, quia literę legatorum dicuntur apoſtolicę.

Legatus quas gratias dare ſoleat.

Ordinarii, Papa & legati quib⁹ prouidere dicantur.

Legatorũ literæ apoſtolicæ.

ſtolicæ.cap.ſi apoſtolicæ.& cap.hi qui.de præb.lib.vj.& notatur in cap.ſi abbatem.de elect.lib.vj. quia in prouincia ſibi decreta repræſentat Papam, vt notat Bonifacius in cle. j.nu.12.de off.leg. Et latius Gundiſal.in tract.de leg.q.ix.primæ partis.Cum igitur regula iſta loquatur de literis apoſtolicis,habebit locum in legato.

Præterea mens regulæ in eo verificatur, quia ſiue regula edita ſit propter annatas,ſiue ex eo,quia Papa non habet notitiam perſonarum,vtroque modo rationes iſtę militant in legato:quia de eius prouiſionibus annatæ ſoluuntur,& eodem modo legatus non cenſetur habere notitiam perſonarum,ſicut Papa.Hinc eſt,quòd Papa & legatus dicuntur prouidere perſonis.Epiſcopi verò ordinarij,quia præſumuntur habere notitiam perſonarum ſuæ diœceſis,dicuntur prouidere eccleſiis,vt dicunt omnes in clemen.ij.de off.ord.& tradit Felyn. in cap.ad aures.in.xiiij.q.de reſcript.

Præterea,quia videmus ꝙ legatus qui iuriſdictionem ſuã reaſſumit à Curia Romana,præſumitur ſcire ea quæ verſantur in ea,& per conſequens regulas iſtas Cancellariæ,quæ in ea publicantur.Vnde quando perſona trahit originẽ ſuæ poteſtatis,'& dependentiam à curia ligatur regulis Cancellariæ,vbiq;,tam in curia,quàm extra curiã.Ita dicit Fely.in.c. ij.in penult.col.verſ.regulæ Cancell.de reſcript.

Perſona trahens originẽ ſuæ poteſtatis.

Præterea,quia legati dicuntur omnia ſeruare,& ſeruari facere,quæ ſolent à delegantibus obſeruari.Et id quod mouet delegãtẽ,mouere etiam debet delegatum.notat Gemin. poſt Archid.Ioan.And.& alios in cap.iij.poſt tertiam gl.de prę̃b. lib.vj.Et in æquiparatis diſpoſitum in vno,habet locũ in alio vulg.l.ſi quis ſeruo.C.de furt.Ex iſtis,& pluribus aliis motiuis,quæ breuitatis cauſa omittũtur,mota fuit Rota ad ſic tenendum.Et ita etiam tentum fuit tempore Sixti,prout reperio adnotatum in memorialibus antiquis.

Monaſteria monialium.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO,an regula iſta habeat locum in monaſteriis monialium,vel aliis quibuſcunque,ſiue illa ſint cõſiſtorialia,ſiue non?

SOLVTIO.Videtur prima facie dicẽdum ꝙ nõ, ex eo, quia in illis ceſſare videtur ratio iſtius regulæ,quæ fuit propter euitandas fraudes annatarum,cum de monaſteriis monialium

nialiũ ex conſuetudine curiæ non ſoleat ſolui annata, ſed vnũ Rochetum, vt eſt etiã cautũ in cõcilio Baſilien. fol. iiij. in. iiij. col. Igitur videtur, ꝙ non ſit neceſſaria mentio valoris, præſertim, quia diſpoſitio generaliter loquens, non habet locum in monaſteriis, de quibus conſiſtorialiter prouidetur, vt dicit Lap. alleg. lxxxiiij. vt dixi in regula, de infirmis reſignãtibus. & idem tenet Archid. in cap. ij. de præb. libr. vj.

Quibus tamen non obſtantibus contrariũ fuit interloquẽdo dictũ in vna Virdunen. monaſterij ſancti Mauri, corã domino Nicolao Picolomineo. Ratio fuit, quia expreſsio valoris non ſolum fuit inducta per iſtam regulam, propter fraudẽ annatarum, ſed vt Papa per valoris expreſsionem diſtribuere ac diſpenſare beneficia ſecundum merita & habilitatem impetrantium valeat. Nam ex quo Papa dicitur perſonis, & non eccleſiis prouidere, vt dixi in prima quæſtione per expreſſionem valoris iudicabit, ſi impetrans idoneus & dignus erit ad tantum pondus, vel ad tot redditus ſuſtinendos. Et ita Papa ſecundum idoneitatem, vel meritum impetrantis, vel cõcedet, vel denegabit. Iſta ratio militat in monaſteriis. Igitur, &c.

Præterea, quia mens iſtius regulæ fuit ambitione petentiũ coercere, quæ ratio militat in monaſteriis. Et quia regula loquitur indiſtinctè de beneficiis, habet locum in monaſteriis, quę appellatione beneficiorum comprehenduntur. *Regulæ de valore mẽs, & intentio.*

Tamen quicquid ſit, hodie de ſtylo cõtrarium ſeruatur, ea ratione: quia de illis monaſteriis non ſoluitur annata, & ideo nulla fit expreſsio fructuum. Nam iſta eſt firma propoſitio apud curiales practicos, ꝙ expreſsio valorum, ſemper reſpectum habet ad annatam: adeò, quòd à communiter accedentibus, vbi non ſoluitur annata, ibi valor non exprimitur: ſecus vbi annata ſoluitur. Crederem tamen quòd in caſibus, in quibus annata non ſoluitur, ſi exprimeretur valor, & male, ꝙ locus eſſet iſti regulæ propter generalitatem eius, & rationes ſuperius allegatas: & quia multa expreſſa nocent, quæ non expreſſa non nocent, vt in capitulo, ſignificaſti. de elect. Et in ſumma pono hic vnam doctrinam generalem pro firmo, ꝙ monaſteria monialium hodie non ſubiiciuntur regulæ, quia non ſoluunt niſi Rochetum Papæ pro annata. Alia verò monaſteria, aut non ſunt conſiſtorialia, & ſubiiciuntur regulæ *Expreſsio valorum.*

propter

Liber taxæ beneſ. pro regula habetur.

propter prædictas rationes: aut ſunt conſiſtorialia, & tunc regulantur iuxta librum taxæ beneficiorum conſiſtorialium: qui liber hodie habetur pro regula, & iſta regula in illis non ſeruatur. Ratio eſt, quia attenditur valor monaſterij expreſſus in libro taxæ. Siue igitur quis exprimat plus, ſiue minus, expreſsio impetrantis nõ attenditur, ſed libri taxa, iuxta quã fit compoſitio annatæ. Et iſta ratio procedit non ſolum monaſteriis, ſed etiam in aliis beneficiis conſiſtorialibus, in quibus non attenditur iſta regula: quia in cedula conſiſtoriali, quæ habetur pro ſupplicatione, non exprimitur valor dictorum beneficiorum, ſecundum veram æſtimationem: ſed attenditur, vt dixi, taxa expreſſa in libro, quæ firma manet, nec variari poteſt per aſſertionem partis, vt dicit deciſ. xlv. tit. de conceſ. præb. in antiquis. Et hoc eſt quod voluit Archi. in. d. ca. ij. de præbend. libro. vj. Et ita hodie in curia practicatur, propterea non inſiſto. Itaque rationes factę in contrarium, procedũt de iure, nõ de ſtylo, cui ſtandum eſt, vt legitur in. c. ex literis. de conſtit. & cap. quàm graui. de crimine falſ.

QVAESTIO QVARTA.

Hoſpitalia.

QVAERO, an militet regula in hoſpitalibus?

SOLVTIO. Ioan. Baptiſta Cacialupis, quondam aduocatus celeberrimus, in tract. pẽſionis. q. xxvj. dicit, ꝙ ſi hoſpitale datur in adminiſtrationem, & non in titulum, non requiritur mentio valoris: ſecus ſi datur in titulũ, per ea quæ notant omnes in clem. fin. de offi. ordi. Aduertendum tamen eſt, quia Felyn. in. c. ad aures. col. fi. dicit ꝙ ipſe audiuit, quando fuit Romæ, ꝙ ſi hoſpitale excedat ſummam centum ducatorum, tunc requiritur mentio valoris quia ſoluit annatam: ſecus ſi non excedat ſummam prædictam. Sed talis obſeruatio hodie non apparet, quia videmus ex ſtylo, ꝙ quando hoſpitalia dantur in adminiſtrationẽ, vt fructus eius diſtribuãtur in pauperes, nulla fit expreſsio valoris. Secus vero, vbi dantur in titulũ beneficij. Potuit eſſe, ꝙ tempore quo audiuit Felyn. erat aliqua conſtitutio, ꝙ fructus hoſpitalis dati in adminiſtrationem exprimerentur, & tunc fieret illa diſtinctio. Satis eſt, ꝙ hodie non eſt in vſu, & ideo vera eſt opinio Io. Bap. per ea quæ dixi in regula de infirmis reſignantibus. Et quod dictum eſt de hoſpitalibus, idem dicendum eſt de omnibus redditibus, qui non dantur in titulum, vt altaria,

capellæ, oratoria, & mortuaria, & alia, quæ particularius exemplificat Fely. in. c. in noſtra. in primo correllario. de reſcr. & in. d. c ad aures. in. ix. col. de reſcrip. Quæ verba, tacito authore, accepit à Belenzino in tract. de char. ſubſi. q. lxxvj. Declarando tamẽ, vt per eundẽ Felyn. in. d. c. in noſtra. in. xxiij. correllario. poſt And. Sicul. in. c. ex literis. de conſuet. & Bar. Belenzinũ in tracta, de char. ſubſi. q. lxv iij. & dixi in tract. expect. in. ix. formula. nu. 93. Et ea. quæ dicta ſunt de hoſpitalibus, dici poſſunt de præſtimoniis, de quibus vidẽda ſunt quæ ſcripſi in. d. trac. expectatiuarũ. in prima forma. nu. 39. cũ ſeq.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, nunquid regula iſta habeat locum in gratiis de beneficis vacaturis? *Beneficia vacatura.*

SOLVTIO. Iſtud dubium fuit propoſitum per D. Nicolaũ Arogania in vna Zamoren. Theſaurariæ, de anno M. D. xxxiij. Et tunc pro vna parte dicebatur, quòd regula tali caſu nõ procedit: ex eo, quia regula iſta loquitur in impetratione beneficiorũ vacantiũ & vacaturorũ, quorũ poteſt haberi certitudo valoris. Et hoc indicant illa verba poſita hic in textu, ibi (Seu certo modo vacaturis, &c.) vt ſit ſenſus, ꝙ quando impetratur aliquod beneficium vacaturum per illos modos in iure expreſſos, qui ſunt modi certi, vt per contractum matrimonij, ingreſſus religionis, & ſimiles. De quibus in regula. lxiiij. tali caſu requiritur expreſsio valoris, & procedit iſta regula: ſecus verò in gratiis ad vacatura, in quibus non datur de præſenti aliquis certus modus vacandi.

Ex diuerſo dicebatur contrarium, & ita pro iſta parte iudicauit Rota. corã eodẽ D. Nicolao, de menſe Nouemb. M. D. xxxiij. Et ſecundum eandẽ opinionẽ ita etiam obſeruatũ fuerat tempore Sixti, vt in quibuſdã memorialibus inuenio adnotatũ. Et pro iſta deciſione facit in primis textus iſtius regulæ, ibi, (& idem ſeruetur in expectatiuis, &c.) Facit etiam ratio euidens, de qua ſuperius in aliis quæſtionibus feci mentionem. Nam ad hoc requirit expreſsio valoris, vt Papa ſciat diſpenſare patrimonium Ieſu Chriſti, ſecundum meritũ perſonarum petẽtiũ, vt ſic poſsit vnicuique de redditibus eccleſiaſticis ſecundum meritum, induſtriam, vel habilitatem perſonæ prouidere, vt dicit Abb. Fely. & alij in repetit. cap. ad aures. de reſcrip. Sed iſta ratio militat in gratiis de vacaturo. Igitur *Valoris expreſſio.*

tur militabit etiam diſpoſitio. Et iſta opinio ſuadetur, etiã ex generalitate verborũ iſtius tex. qui indefinitè loquitur. Ergo debet intelligi tam de beneficiis vacantibus, quàm vacaturis, certis & incertis. arg. tex. no. in. c. quia circa. de priui. Nec obſtant illa verba (certo modo) quia non indicant modum vacationis, ſeu formã impetrandi, vt patet in regula de annali, & in aliis regulis, quæ vtuntur ſimili modo loquendi: & tamen abſurdum eſſet, & contra communem, & receptũ ſenſum, illas regulas ad illos tres, vel quatuor modos vacandi ſuperius nominatos reſtringere. Quod vlterius demonſtratur: quia regula iſta continet duas partes alternatiuè. Prima eſt circa beneficia vacantia. Et iſta pars intelligitur generaliter de quacunque vacatione. Quia quando fit mentio vacationis ſimpliciter, & nullus modus exprimitur, venit omnis modus vacandi, vt dicit Lapus alleg. vj. in ſecunda col. cum concord. vt ſcribit Fely. in. c. in noſtra. in. xxxvij. correll. de reſcri. Et eſt text. in cap. ex parte. el. j. de offic. deleg. Si igitur prima pars alternatiuè, de beneficiis vacantibus debet intelligi generaliter, eodem modo ſecunda pars alternatiuè, de beneficiis vacaturis: debet etiam intelligi generaliter de omni ſpecie vacationum, ſiue ſit per illos quatuor modos certos in cãcellaria vſitatos, ſiue alio quocunque modo etiam incerto: quia vna pars alternatiuè debet intelligi, & declarari ſecundum aliam, iuxta vulg. doctr. Bart. in. l. j. ff. de reb. dub.

Regula duas partes alternatiuè cõtinet.

QVAESTIO SEXTA.

Regreſſui obſtare.

QVAERO, an regula iſta obſtet regreſſui, in quo nõ eſt expreſſus valor ſecundum communem æſtimationem, prout hic requiritur, ex eo, quia in prima gratia fuerat expreſſus?

SOLVTIO. Breuiter iſtum caſum ponit D. Gulielmus hic, in quibuſdam annotationibus, & dicit Rotã tenuiſſe in vna Burg. beneficij, regulam non obſtare: quia ſufficit, in prima gratia valorẽ expreſsiſſe. Nã ad illã tanquã ad originalẽ matricẽ habetur recurſus, vt etiã tunc adnotauerat R. P. D. Simonetta primari⁹ auditor. Si verò in prima valor nõ exprimeretẽ, regula obſtaret, & ita iudicauit Rot. de quo lati⁹ ꝑ eũ.

Beneficia commendata.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an regula iſta procedat in beneficiis commendatis?

SOLV-

SOLVTIO. Rota in vna Taurinen. de mẽſe Decembri, coram R.D.Ioan. Clerici tenuit, quòd non, ex eo, quia regula iſta eſt odioſa, & loquitur de beneficiis vacantibus, & vocaturis, quæ vacatio non verificatur in commenda, vt tradunt omnes in.c.nemo.de elect.lib.vj. Et quia in commenda de beneficio non prouidetur, tanquam de vacanti, ſed deponitur beneficium ad effectum prouidendi, & ideo manet antiqua vacatio, vt tradit Aret. poſt gloſ. & alios in cap. ſi conſtiterit de accuſ. & Rom.conſil.cl. Verum quia ſuper iſta deciſione poſſet moueri ſcrupulus ex eo, quia eſt magnũ diſcrimen inter commendam perpetuam & temporalem, videnda ſunt ea, quæ latiſsimè dixi in regula de triennali. quæſtio. v. & in aliis præcedentibus regulis.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, quare Papa hic expreſsit tot varietates monetarum, & an expreſsio iſtarum monetarũ debeat fieri ſecundum æſtimationem loci, vbi vacat beneficium, an verò ſecundum valorem Curiæ Romanæ? *Monetarum varietates.*

SOLVTIO. Videtur dicendũ diuerſitatẽ iſtarũ expreſſionis monetarũ poſitam eſſe ad denotandum diuerſitatem nationũ & gentium, tũc ad Vrbem Romã accurrentiũ. Quã quidem monetã vnuſquiſq; ſecundũ qualitatem & quantitatẽ intrinſecam loci beneficij, nõ loci impetrationis exprimere tenebatur, vt dicit deciſ lxiiij. titulo de reſcrip. in antiquis. & ante illam hoc expreſsius tenuit Oldr. in conſil.clxviij. incip. ad primã. in tertia quæſt. Sequitur Pet. de Anchar. in cle. vnica. col. fi. de conceſſ. præb. & Ioan. And. in addi. ad Specu. eo. titu. in fi. Et hoc conſonat iſti regulæ non ſine miniſterio tot monetarũ ſpecies numerantis. quod aliunde non euenit, niſi quia Papa voluit morẽ gerere viſitantibus vrbẽ. Nam illis tẽporibus omnia ferè regna Chriſtianorũ ſedi Apoſtolicæ obediebãt, & ad eã, tanquam ad Aſylum Romuli confugiebãt omnes. Et ita vnuſquiſque in impetrationibus & literis apoſtolicis exprimebat valorem per monetam ſuæ gentis. *Monetarum ſpecies.*

Tamen conſiderandũ eſt, ſi poteſt teneri contrarium: quia text. hic nõ diſponit expreſsionẽ valoris in gratiis apoſtolicis debere fieri ſecundũ æſtimationem locorum venientium ad vrbẽ, ſed ſecundum communẽ æſtimationem curiæ. Itaque ſecundum hoc locus impetrationis attendetur, & ad illius *Moneta valor eſt æſtimatio.*

loci æſtimationem genus illud monetæ reduci debet, quod voluit expreſſe Egidius deciſione ſecũda. Vbi dicit, hoc ideo factum fuiſſe, ne Papa deciperetur, qui de facili ignorare poteſt locorum conſuetudines circa æſtimationes, iuxta capitulum primum. de conſtit. lib. vj. Et ideo licet nomen monetæ in ſupplicationibus exprimatur per libras Turonẽſes, vel Marchas ſterlingorum : valor tamen beneficiorum debet conſiderari, ſecundũ quod valet in portatis in vrbe, vt refert Gloſſator in regula. xxiij. in fine. vbi dicit ita ſeruare Rotã, & hoc ſentit Oldr. in conſil. cxviij. incip. ex virtute. & dixi in tract. expectatiu. numero. 104. Et iſta opinio mihi videtur verior, quam videtur tenere Panor. in. c. quanto. in vltima colũ. verſ. quid autem in mandato. & c. de iureiur. vbi dicit, quòd æſtimatio & valor monetæ debet intelligi ſecundum æſtimationem loci concedentis, allegat. hoc tenere Guliel. de Monte Lauduno in cle. ij. de deciſ. qui allegat rationem Egidij. Et videtur ad hoc text. cum gloſſ. in. d. clem. ſecunda vbi notant omnes, & ſequitur Felyn. in cap. ad aures. in. xj. concluſ. de reſcrip. & illam deciſ. Egid. ſequitur etiam Rochus Curtius in repet. c. fin. in. vij. q. de conſuet. & ita hodie ſeruatur.

Valor beneficiorũ in reſeruationib. fructuum.

Et iſta omnia de plano procedunt in gratiis principalib. vt ſatisfiat regulæ, & taxis beneficiorum, ne decipiãtur officiales. Secus autem eſt in reſeruationibus fructuum pro penſione: quia tali caſu non habetur reſpectus ad valorem, ſecundum quem fit expreſſio in bulla, ſed ſecundum quod valent in partibus: vt concluſit Rota. xvj. Nouembris M.D.xxxvij. coram me in vna Calaguritan. canonicatus & præbẽdæ. Iuxta quam determinationem Rotæ ita iudicauit Domi. Ioãnes de Anguiano arbiter inter partes electus. Et caſus ille talis erat: quia Rodericus de Auila reſignauerat canonicatum & præbendam prædictos, quorum valor vigintiquatuor Duc. aur. de cam. ſec. com. æſtim. val. an. non exced. in fauorem Ioan. Lupi, reſeruata ſibi medietate omnium, & ſingulorum fructuum prędictorum propria authoritate percipiendorum, leuandorum, & colligendorum, & cæte. Adueniente tempore ſolutionis Rodericus partem vini, grani, & pecuniarum vſque ad medietatem fructuũ capere voluit. Ioan. verò hoc prohibuit, dicens, non teneri ei, niſi ad duodecim ducatos, quæ erat medietas valoris canonicatus prædicti expreſſi in

gratia.

gratia. Et quia in ea dicebatur fructuum prædictorum, dubitatum fuit, quid iuris. Domini omnes dixerunt, medietatẽ illam fructuum debere intelligi, prout in partibus æſtimatur, & valet, non prout in curia: quia illa verba propria authoritate percipiendorum & colligendorum, &c. hoc innuunt. Si enim Rodericus capere pecuniam cogeretur, & ad hoc Ioã. eum cogere poſſet, fruſtra in literis reſignationis dictũ fuiſſet, quòd Rodericus fructus propria authoritate capere poſſet. Nam pecuniam capiendo non poſſet dici fructus percipere, ſed valorem fructuum, quæ ſunt inter ſe diuerſa. Vnde ex quo Rodericus non reſeruauit ſibi dimidietatem valoris expreſſi, ſed fructuum, intelligetur de illis, qui propria authoritate colligi poſſunt. Nec obſtat verbum prædictorũ: quia nõ refertur ad valorem expreſſum, ſed ad canonicatum & præb. prædictorum. Et ita intelligi debent ſecundum mentem reſignantis, qui agit de damno euitãdo. Reſignatarius verò agit de lucro captando. arg. l. fi. §. in computatione. C. de iure delib. Et ita dicitur, quòd actus agentium ſecundum eorum intentionem intelligi debent. vulg. l. obligationum ſubſtantia. ff. de act. & oblig. Nec obſtat, quòd fructus canonicatus ſint expreſsi ad vigintiquatuor. Quia illud potius ex ſtylo Curiæ, ne gratia ſit nulla, propter iſtã regulam, ſi nullus valor exprimeretur, quàm de iure ſit, ſecũdum gl. in cle. j. de præb. Quia clarum eſt, quòd ferè omnes canonicatus Hiſpaniæ nihil valẽt in portatis. Et quia requiritur in literis expreſsio alicuius valoris, ponuntur omnes ad vigintiquatuor, etiã ſi fuerit canonicatus Tolletanus, qui inibi reſidendo ad mille ducatos aſcendit. Apparet igitur, quòd illa expreſsio valoris magis ſit, vt ſatisfiat regulæ, quàm propter alium effectum, præſertim quia illa expreſsio valoris, quæ ſit in reſignatiõe prędicta magis ſit reſpectu reſignatarij, cui prouideri debet, & cuius prouiſio fuiſſet nulla, niſi eſſet expreſſus valor, quàm reſpectu reſignantis, qui iſto caſu non indiget valore expreſſo, cum ſine illo poſſet expedire bullam ſuæ reſeruationis, medietatis fructuum, & illam in partibus exigere: quia regula iſta non habet locum in tali reſeruatione fructuum. Et iſta interpretatio eſt æqua, veriſimilis, & rationalis, ſecundum quam iudicauit d. Io. de Anguiano, prout dixerat Rota. Et eſt notandum vlterius, ꝙ licet valor fructuum pro ſoluenda penſione debeat *Fructus canonicatus.*

fieri, prout conſideratur in partibus. Hoc autem non haberet locum, quando fit ſolutio penſionis in curia: quia ſolet ſolui in ducatis auri de Camera, prout ſonant literæ Apoſtolicæ, licet in partibus ſufficeret ſoluere in moneta, dummodo illa tátum valeat, nec cogitur debitor ſoluere penſioné in auro. Vt tenuit Rota in vna Elnen. penſionis corá me, inter Dominos Hieronymű de Requeſens epiſcopű Elnen. debitoré penſionis. cccc. ducat. ſuper epiſcopatu Elnen. & Ferdinandű Loazes inquiſitoré Cataloniæ penſionariű, de menſe Nouemb. M.D.xxxix. mota per ea, quæ notantur per omnes in. l. Paulus. ff. de ſolut. & in. l. ij. ff. ſi cer. pet. Tamé aliquibus videbatur dura hæc deciſ. ex eo, quia in literis apoſtolicis dicitur, ꝙ ſolutio fiat in ducátis auri de Camera, & non dicitur in valorem eorum. Vnde propter illá qualitaté auri, ſolutio fieri deberet in auro, iuxta deciſ. Parlamenti Guido. Papæ. ccccxcij. & Maria. ſoci. cóſ. vj. circa fi. Tamen tenendo opinioné Rotæ ad illa dicta patet reſponſio ex iis, quæ ipſe idé Guido dicit in. d. deciſ. ſe Fráciæ practicaſſe, vt ibi per eum. Et opi. Rotæ eſt cómunis, vt patet per omnes Moder. in tract. moneta.

QVAESTIO NONA.

Marcha argenti. QVAERO, Pro intelligentia iſtius text. ſecundum ordinem literæ, quid intelligat iſta regula, (per machá argenti) quid rurſus per librá, & quid per alias monetarum ſpecies hic deſignatas?

SOLVTIO. Vt ſingula monetarű vocabula hic expreſſa, ac earum origines & valores, hactenus per aliquem non ſcripta, ſecundum curſum noſtri temporis declarétur, ſequar ordinem literæ, & incipiendo à marcha, eſt ſciendum, quòd iſtud nomé, Marcha, apud peritos linguæ latinæ non inuenitur, ſed recens fuit, & vulgare nomen: de quo meminit tex. in c. conſtitutus. de procu. vbi, vná marchá ſterlingorű. & in. c. ij. de arbit. & .c. cum pridé. de pact. & in cap. ſignificauit. & .c. quáto. de céſi. Et fortaſsis de iſto nomine in Decretalibus alij tex. nó reperiuntur, quàm iſti. Et iſta marcha aliter capitur de iure, aliter ſecundű conſuetudiné particulariű prouinciarum, & locorű, vt inferius in ſpecie declarabitur. Nam æſtimatio *Marchæ æſtimatio.* marchæ legalis eſt vniformis, quo ad omnes, niſi in locis, vbi eſt ſpecialis conſuetudo circa valoré: quia in illis æſtimabitur marcha ſecundű communé vſum illius prouinciæ, niſi in

ſolutionibus

ſolutionibus à lege impoſitis. Quia tali caſu ſolutio alicui facienda per marchas, intelligetur de marcha tempore legis cõditæ, non autem vſuali alicuius loci, vt tradũt. d. Ant. & Abb. & alij in cap. conquerente. de offi. ord. Bald. in. l. quicunque. in vlt. col. C. de ſer. fug. Et ante ipſos Oldr. conſ. ccl. factũ tale eſt. Et idem tenet Abb. in. c. quanto. col. fi. de iureiur. & in cõſ. lvj. incip. quod ſolutio. lib. ij. Et Moder. in. l. fi. ff. de in ius voc. Quicquid dixerit Rom. in conſ. ccxxiij. circa primum. & Paul. de Caſt. in. l. ij. C. commu. de leg. faciens differentiã inter legem & ſtatutum. Et marcha legalis conſtituitur ex octo vnciis auri, vt tenet in ſpecie Ioã. Fab. in. §. nos autem. inſtit. de Attilia. tuto. Et quælibet vncia valet octo ducatos. vt dicit Bart. in. l. quotiens. C. de ſuſcep. & Arch. lib. x. & Abb. in. d. c. conquerente. Itaque marcha ſecundum diſpoſitionẽ iuris cõſtabit ex ducatis. lxiiij. Quod eſt vtile ad multa, vt dicũt Moderni Papien. in. l. ij. §. ex his. ff. de verb. oblig. cum concor. vt ſcribunt Moder. in. d. c. conquerente. Et de iſta marcha legali non loquitur reg. iſta, ſed de marcha vſuali cuiuſlibet prouinciæ. Ex quo infertur, quòd ſi clericus frãcigena impetrat gratiam duorum beneficiorum, quorum vnũ ſit in Francia, aliud in Alemania, in primo exprimet valorem librarum Turonen. paruorum, quæ eſt moneta Franciæ. vt apparet in cle. fina. de magiſtrat. in alio exprimet marchas, quæ eſt moneta Alemaniæ. Et ita in ſpecie tenent Abbreuiatores, vt refertur in illo libro, qui vulgo dicitur, Stylus, ſeu practica cancellariæ, fol. lxxiiij. Intelligentes tamen, monetam ſterlingorum eſſe monetam Alemaniæ per participationem, aliàs malè diceret ille liber: quia moneta ſterlingorũ, origine & inuentione, eſt moneta Angliæ, cuſſa ſub Henrico. xxiiij. vt ſtatim dicã. Et marcha argẽti, de qua loquitur iſta regula, valet ducatos quinque de Camera. Si vero fuerit de argento puro, valet ducatos ſex, vt inuenio in quodam peruetuſto lib. taxarũ ſedis Apoſtolicę adnotatum. Et iſta marcha argenti variatur ſecundũ cõſuetudinẽ diuerſorum locorũ. Quia in Anglia marcha ſterlingorũ valet ducatos quatuor. Et ita declaratur text. in. d. c. conſtitutus. de procurat. qui loquitur de marcha ſterlingorum.

Marcha legalis.

Vncia auri & argẽti valor.

Valor in quo beneficio exprimi debeat

Marcha argenti.

Vt ſcias originem iſtius monetæ ſterlingorum paucis antea notam, eſt ſciendum, ſub Henrico Rege Angliæ, illius nominis. iiij. celebratum fuiſſe conſiliũ Londini, annno Salutis M.ccxlix.

Marcha ſterlingorum & origo.

M.ccxlix.in quo inter alia ſalutaria decreta, illud quoq; pro commodo publico ſancitũ fuit,quòd groſsi argẽtei,qui tempore illo, permittente auaritia regis, iam tonſi, & à bonitate argenti deprauati,expendebantur, diſſoluerentur, & loco illorum moneta ſterlinguorum cuderetur, ab effigie ſturni auiculæ in altera parte nũmi impreſſa ita vacata,quæ quidẽ auis lingua Anglica ſterling appellatur. Et ita hodie omnis Anglica moneta ſterlinguorum nomine putatur. Et cur denarius ille nomine illius auiculæ ſterling fuerit ſignatus, cauſam tradunt,quòd ea auis,pars foret inſignium,quibus Reges id tẽporis multarum poſſeſsionum, vel extra marinarum domini, vſi ſunt. Quemadmodum Reges hac ætate ſolent inſignibus regiis,ſingula ſuorum regnorum inſignia adiungere,quo potentia exiſtat quàm maxima: ſiue ꝙ nummus in altera parte haberet notam ſtellæ,quam Angliſter vocant. Ita quòd hodie iſti denarij ſic ſignati reperiuntur,vt aliis omnibus author eſt Polydorus hiſtoriæ Anglicæ.lib.xvj. Vel fortaſsis iſta moneta ſterlingorum nomen accepit à caſtello quodam in Anglia ſterlingum nuncupatum. De quo idem author meminit lib. xiij.&.xiiij. Et de ſterlinguo agro etiam fit mẽtio ibidem lib. j. Sic etiam de ſterlingenſi ponte habetur in eadem hiſtoria. lib.xvij. Sed in Hybernia valet marcha ſterlingorum ducatos quatuor,marcha verò Renẽſis,argẽti puri,valet ducatos Renenſes.viij. cum dimidio. Ex quibus ducatis Renenſib. quatuor,tres ducati Vngarici conſtituuntur. Itaque marcha Renenſis valet aureos Renenſes.lxx.& parum plus. Marchus verò Pariſiẽſis eſt nouem vnciarum ex noſtris communibus, & tertia pars alterius vnciæ. Et ex eo fiunt ducati. lxx. Et inter iſtas monetas marcharum ſterlinguorum, Turonenſium, & Pariſienſium eſt magna differentia,vt not. Pet. de Bellapert. in.l.fina.C.de compenſat. Marchus verò ad vſum Mediolani facit aureos,ſiue ducatos ſex. Et continet marchus prædictus vncias nouem precioſi argenti, vt latius declarant Moder. Aſten.in tract.augmenti monetarum, in vltima concluſione. Et hæc de marcha.

Marcha ſterlinguorum ĩ Hybernia quantum valeat.

Marchus Pariſiẽſis.

Libra Turonen. valor & origo.

Sequitur in text.vel librarum Turonenſium,&c.

Libra turonenſium paruorum,de qua loquitur iſta regula, valet ducatum vnum de Camera. Et ſecundum hoc libra conſtat ex duodecim Turonenſibus,qui quidem duodecim Turonenſes

ronenſes conſtituunt vnum ducatum, vt expreſſe ordinauit Benedictus.xij.in extrauag.vas electionis.§.fin.poſita ſub titul.de cenſ.de qua meminit Fely.in cap.ij.in.viij.col.&.c.ad aures.col.ix.de reſcrip. Et ita in concernētibus literas & Cameram apoſtolicam, iſtum valorem voluerunt ſeruari facere ſummi Pontifices,vt patet in regula.xxiij.Et iuxta iſtam æſtimationem ſcriptæ fuerunt taxæ officialium cancellariæ,compoſitæ per Ioan.xxij.cum curia reſideret Auinioni.Et ſecundum eoſdem Turonen.Benedictus.xij.taxas ſacræ pœnitentiariæ compoſuit, vt habemus in originalibus formulariis illorum temporum,per eundem Benedictum ęditis. Quo factū eſt,vt cùm curia manſerit apud Gallias per.lxxiiij. annos. Et ſic à tempore Clementis.v.vſque ad Gregorium.xj.qui curiā in vrbem reduxit, vt hiſtorici referunt, vſus Turonenſium adeò inualuit, vt quodammodo callum obduxerit vſque in hodiernum diem,& hoc propter memoriam illius temporis.Tū etiam,quia illo tempore illa moneta vtebantur Franchi,quorum erat peculiaris curſus ad curiā,expeditionis cauſa,adeò, quòd ferè omnes cācellariæ Apoſtolicæ expeditiones à Gallis conficiebantur: & ideò bonū fuit,quòd monetæ illius nomen duraret,deuotione durante,quę modo omnino ceſſant. Et quamuis Gloſſator ſuper regula.xxiij. referat opin. quorumdā de origine iſtius monetæ Turonenſiū,quas poſtea deridet. Nihilominus ego exiſtimo monetæ huiuſmodi originem initiū habuiſſe à Turonibus: eſt enim ciuitas illa in Gallia Narbonenſi antiqua,& percelebris nomine Turon, cuius præſul Anulphus à Sancto Remigio baptizatus, inter Sāctos relatus eſt, hic primum moneta ab vrbe nomen accepit, quæ tunc in Gallia cōmuniter expendebatur,& fortè tēpore Clementis Quinti,dum Auinioni reſideret in vſum tradita,anno M.cccv.circa quem annum monetæ mutatio reperitur facta, & ob eam cauſam varij tumultus exorti,vt Robertus lib. vij. hiſtoriæ Gallorum meminit. Et tunc huiuſmodi monetā per Ioan. xxij.eius ſucceſſorem taxis Apoſtolicis appoſitam conſtat.Et cum valore prædictæ libræ Turonenſis,de qua loquitur iſta regula, concordant libræ monetæ ciuitatis Meten. Flandriæ,& Regnorum Valentiæ,Barchinonen.& Iacen.Nā in dictis regnis, ſeu prouinciis libra etiam valet ducatū vnū, vt experientia cognoui,& etiam atteſtatur Franciſcus Sancti

Libra Turonenſis cum quibus aliis monetis concordet.

Clementis

Clementis Barchinonen.in Arithmetica ſua. Exceptis iſtis omnes aliæ prouinciæ Chriſtianitatis differũt in valore libræ, prout etiam libræ legales differunt ab omnibus iſtis, vt ſtatim dicetur. Nã videmus Maiorien. libras tres, ducatos duos conficere. Et ſimiliter libræ tres Turonenſium in Francia reddũt ducatos duos. Et francus etiam in Francia eſt ſimilis libræ. Quorum tres franci reddunt ducatos duos. In Normãdia etiam tres libræ valent duo ſcuta auri. Ab his tamen differt libra monetæ Britanniæ, quæ valet minus ducato vno. Nã decem libræ Britãniæ valent octo ducatos de camera. Pariſienſium verò libra valet parum minus libra Britanniæ, & modicum plus libra monetæ Franciæ. In Scotia vero, libra monetæ ſterlingorum valet ducatos duos. Sed libra monetę vſualis ibidem valet ducatum vnum, & tres ſimiles libræ valent ducatos tres, quæ reddunt vnam libram ſterlingorum ex cõpoſitione antiqua, & duos ducatos cum dimidio ſecundum aliquos, ſed vt accepi à fide dignis, re vera valẽt ducatos tres. In Anglia libra ſterlingorũ valet ducatos ſex. Et promiſsio ſimpliciter ibi facta de libris monetæ Anglicæ, licet ſit ibi varia moneta, tamen ſecundum communem vſum, in dubio debet intelligi de libra ſterlingorum, vt refert ſe de facto habuiſſe Lanfr. in rep. c. quoniam contra falſam. in verſ. teſtium depoſitiones. in antepe. col. verſic. hinc eſt, &c. de proba. ſequitur Curt. in rep. cap. fi. in. vij. quæſt. de conſue. Libra verò monetæ Papien. valet ſolidos. xx. vt refert Brun. Aſten. in tract. de augmento. cõcluſione finali. Sed Parmæ aliter fit æſtimatio: quia ibi libræ quinque, & ſolidi. viij. faciunt ducatum vnum. Et centum, & quinquaginta ſolidi, reddunt ibi etiam ſcutum vnum, vt habui in facto ſuper quadam cauſa Parmen. ita taxata in Rota. Venetiis verò vna libra conſtat ex marcellis duobus. Quorum duodecim marcelli valent ducatum vnum. Itaque ducatus eſtimatur ibidem ſex libris. Sed libra groſſorum, quæ mercantilis appellatur, decem ducatis ibidem ęſtimatur, vt notiſsimum eſt. Bononiẽſes etiam libras ſuas habent, quarum cõmunis, ſiue vulgaris libra, quæ in vſu eſt, Bologninos xx. valet, qui reddunt Baiochos. xxx. Et per conſequens tertiam partem vnius ducati, plus minus.

Libræ cuiuſcunque regionis et ciuitatis valor.

Libra in Anglia de Turonenſi ĩ dubio ĩtelligitur.

Ab iſtis omnibus differt libra legalis, quæ ſecundum antiquos iuriſperitos valebat ſeptuaginta & duos ducatos. vt eſt text.

Libræ legalis valor quis ſit.

text. expreſſus in .l. quotiens. C. de ſuſcept. Præpoſitis, & Archa. lib. x. Et decem aurei, ſiue ducati valebant libram argenti, vt in .l. j. C. de argen. præb. lib. x. Poſtea verò introductum fuit, quòd libra non ex. lxxij. ſed. xcvj. aureis conſtitueretur, vt Bart. in. d. l. quotiens. Alberic. & alij in .l. fina. ff. de in ius vocand. meminerunt. Et ita ſe habet communis opinio, vt patet ex his, quæ Fely. cóngerit in cap. conquerente. de off. ord. & Iaſon in .l. ij. §. ex his in. viij. colum. ff. de verb. oblig. Sed illud fortè antiquo tempore introductum fuerat: quia erat minor argenti, vel maior auri copia, vel quia (vt dicunt quidam hiſtorici) auri bonitas non niſi à Iulio Cæſare, vſque ad Veſpaſianum perdurauit. Et ideò poſt illos, ducatus. xx. libras æris valuit, vt apparet in .l. j. C. de colla. æris. lib. x. Hodie vero calamitate temporum factum eſt, quòd ω reuolauit ad, α. id eſt extremitas ad principium. vt dicitur in cap. ab exordio. xxxv. diſt. Nam immutata auri bonitate cuduntur hoc tempore ducati, vt leuiores, ita & viliores: quorum ſex vnciam, & lxxij. libram implent, vt olim. Inter vtrunque tamen tempus, hoc eſt diſcrimen: quia aurum & argentum illis temporibus probatum fuerat, id eſt purum, putum, & defæcatum, quod diſtinguitur per. xij. gradus, grana vulgus appellat. Et illud eſt omni argento precioſius. Nam argentum purum, putum, id eſt, depuratum, quod indoctũ vulgus argentum de copella appellat, eſſe lig. æ. xij. denariorum, pro comperto habetur, licet hac ætate eius bonitas per admixtionem æris ſit deprauata: huius autẽ deprauationis taxati fuerãt olim inter cæteros Aragonenſes, & quidã alij, ſicut etiam ſeruare bonitatis auri Veneti & Anchonitani bene audiebant, vt refert Lucas de penna in .l. vnica. in fi. C. de argen. pretio. lib. x. Nam ſatis conſtat quot denarij æris argento puro immiſcentur, tot grana bonitatis argentũ amittere. Et illud argentum purum, putum, ſeu, vt vulgus appellat, copellatum, Odofr. in .l. ij. ff. ſi cert. pet. pugillatũ nominat. Sed Iuriſcõſultus in .l. in naue. ff. locati. puſillatum dicit, vt de iis meminit Gel. li. vj. Noctium Atticarum. c. v. & reaſſumunt Moderni quidã Galli in prædicta .l. in naue. qui, vt opinor, eorum dicta ab Antonio Nebriſſenſi Hiſpano viro eruditiſsimo in Lexicon Iuris acceperũt, niſi idẽ ſpiritus in duobus corporibus fuit. Latini vero, quod illi dixere puſillatũ, ipſi puſtulatum appellãt, quod eſt purum

Auri bonitas.

Argẽtum purum.

abſque

Puſtula quid ſignificet. abſque omni ſpurcitia. Nempe puſtula idē refert quod puri argenti maſſa, vt Martial. pluribus locis meminit. & Iuuenal. Satyr. x. Pauca licet partes argenti vaſcula puti. Et Suetonius Tranquillus in vita Neronis in hęc verba idem refert: Nummum aſperum, argētum puſtulatum, aurum obrizum exegit. Sed hęc de argento.

Aurū obrizum. Aurum etiam in. xxiiij. precioſitatis gradus diſtinguitur, vulgus characteres appellat, quale aſsimilatur hodie Vngaricum purum, ꝙ obrizum Græci, vt Tranquillus & Plinius atteſtantur. Latini verò, muliplicite excoctum dicunt, vel, vt vulgus cimentatum. De quo etiam loquitur text. in. l. fin. C. de vet. nup. pot. lib. xj. Hinc obrizati appellabantur nummi, qui ex optimo & puro auro confecti erant, vt in. l. vnica. C. de oblat. voto. lib. xij. Noſtra tamen ætate nullum aurum, quod. xxiiij. characteres attingat, reperitur. Quo fit, vt quidam dixerint, aurū ad. xxiiij. characteres decoqui minime poſſe. Nā *Aurū vngar. cum.* vngaricum, quod pretioſius cæteris æſtimatur. xxiij. characteres non tranſcendit, vt à peritiſsimis huius artis accepi, quod etiā atteſtatur Bilibaldus in libro æſtimationis numiſmatum. fol. iiij. Vtcunque ſit ætate noſtra libra auri legalis, conſtat ex. xcvj. ducatis, & eiuſdē æſtimationis fuit apud Romanos veteres, hoc patet: quia libra conſtabat, vt hodie, ex. xij. vnciis. Vncia verò conſtat ex drachmis octo. Itaque libra continet drachmas. xcvj. quæ conſtituunt totidem ducatos, & ſic apparet quemlibet ducatum eſſe drachmalem, id eſt pēdere drachmam vnam. Et in hoc hodie conuenimus cū antiquis Romanis: & verum eſt, vt in ducatis Vngaricis periculū fieri poteſt. Quorum quilibet vnius drachmæ pondus habet. Et idem de ducatis Venetis & Florētinis refert Bar. in. l. quotiens. C. de ſuſcepto. lib. x. Et hæc de libris ſufficiant.

Conſequenter textus hîc ponit aliam ſpeciem monetæ, quam Florenum appellat. Et habet hæc ſpecies monetæ, propter varias prouinciarum conſuetudines, incertam æſtimationem, vt dicit Salyc. in. l. fin. C. ſi cert. pet. Tamen de iure Florenus, ducatus, & ſolidus idem referunt ſecundum Modern. Aſten. in tract. monetarum. Et ita pro ducato ponit in taxis ſedis Apoſtolicæ beneficiorum conſiſtorialium: quæ per Florenos auri diſtribuuntur, ex quo datur intelligi, taxarum inuentionem ante cuſsionem ducati fuiſſe editam vt etiam in-

ferius

ſerius apparebit. Quorum quidem Florenorũ denominatio à Florentinis originem habuiſſe ſatis compertum eſt. Nam vt hac in re teſtis eſt Ioan. Villanus Florentinorum antiquus hiſtoricus lib. vj. cap. liiij. Hiſtoriarum. Cum ciuitas Florentina iam opibus, potentia, & dominatu in immẽſum creſceret, placuit mercatoribus & populo, vt moneta auri cuderetur. Nam vſque ad illa tempora ciuitas illa argenti moneta vſa fuerat valoris. xij. denariorum. Sic itaque de menſe Ianuario, anno à partu Virginis. M.CCLII. Florenus ex auro. xxiiij. characterum omnium purgatiſsimo valoris ſolidorum viginti cudi cœpit: quorum octo Floreni, auri vnciam pendebant. Florenus dictus à Florentia, cuius nomen per florem Lilij albi referebat ex vna parte, vt meminit idem hiſtoriograp. lib. j. cap. xl. Ab alia verò parte ſancti Ioã. Baptiſtæ effigies, ipſius Vrbis primi protectoris, regenerationem vrbis præſentabat. Nam cum antea ciuitas tota idolis ſeruiret, facta conuerſione placuit, primo ex templo Martis, eccleſiam cathedralem ſuo nomine ſancti Ioannis erigi: idque factum fuiſſe Conſtãtini & Silueſtri temporibus idem author lib. j. cap. lx. hiſtoriarum refert. Itaque ex præmiſsis apparet, Florenos non ſolum à ciuitate Florentia, ſed à flore Lilij impreſſa nomen accepiſſe. Inde paulatim Floreni nomen, & vſus ad alias prouincias emanauit, quem alij Domini viciniores in ſuis dominiis cudi fecerunt: vſque adeò, quòd puritas illa auri, ære contaminata fuit: quo crimine Marchiones montisferrati & apud Ianuenſes Spinolæ illo tẽpore taxabantur, donec Ioan. xxii. anathemate prohibuit, ne de cætero illa moneta cuderetur niſi à Florentinis, vt lib. ix. cap. cclxxix. eiuſdem hiſtoriæ cautum legimus. Huius tamen Floreni vſus paulatim ad vltramontanos ſerpſit, æſtimatione tamen variata. Nam floreni auri in Aragonia alterius valoris reperiuntur: quia tres ſimiles valent ferè ducatos duos: & in Camera quatuor floreni ſimiles pro ducatis tribus computantur. In Sabaudia vero florenus cum dimidio, & groſsi duo vnum ducatum referunt. Florenus antẽ in Sabaudia valet Baiochos. xxxij. Sed Renenſes floreni ad rationem. xl. goſſorum monetę Flandriæ, pro quolibet floreno, ex illis ſeptem reddunt ducatos quatuor. In regno verò Nauarię tres floreni ex illis pendent ſimiliter ducatum vnum de Camera. Et floreni monetæ prouinciæ tres faciunt vnum ducatum.

Florentia ciuitas quo tẽpore fuit cõuerſa.

Floreni quãdo, & à quibus fuerunt cõtaminati.

Florenorũ origo & æſtimatio

catum Venetiis verò floreni æſtimatio, ad. x. Marcellos illius monetæ argenteæ extenditur. Sed Romæ varius eſt vſus. Ná apud ſęculares Romanos, florenus ad Carlenos quinque taxatur. Sed in camera Apoſtolica in taxis, pro ducato de Camera capitur, quod credo factum fuiſſe potius ex abuſu exigentium taxas, quàm ex certa ſcientia principis, quod ex eo apparet: quia in quadam conſtitutione concilij Conſtantien. poſita inter extrauagantes antiquas, ſub titulo de exceſſ. pręlat. & de offic. ord. quæ incipit, ſanè prælati, &c. Florenus de Camera groſsis decem æſtimabatur. Quo factum eſt, vt cum poſtea ducati de Camera cuſſi fuerint, appellatio illa de Camera, impoſita floreno, errore quodam, aſsimilata fuit ducato de Camera. Itaque perinde florenum æſtimarunt, ac ducatum, cùm re vera plurimum differrent, vt ſuperius apparet: niſi dicamus Ioan. xxij. æſtimationem floreni & ducati æquaſſe. Ex eo, quia cum apud Florentinos ſola illa moneta auri puri cuderetur, ad æſtimationem ducati: placuit & ipſi Ioanni eandem monetam ſub eadem æſtimatione cudere: cæteris omnibus (exceptis Florentinis) ſub anathemate prohibitis, vt in dicta Florentinorum hiſtoria apparet, vt dixi in procemio iſtius regulæ. Itaque ab illo tempore taxæ ad valorem florenorum fuerunt æditæ. Et iſta de florenis ſufficiant.

Florenus in Camera apoſtolica in taxis, pro ducato, &c.

Sequitur in tex. (aut ducatos, &c.) hoc genus monetæ, ſeu eius nomen apud veteres nõ fuit. ſed circa annũ ſalutis quingenteſimum ſeptuageſimum, initium habuiſſe ſatis compertũ eſt. Nam huius monetæ author, vt Blondus, Platina, & recẽtiores hiſtorici meminerunt. Albinus quidam circunfertur, qui primus omnium in Italiam nomen regiminis Graiæ ſuperbiæ plenum tulit, videlicet vt Exarchus diceretur. Idem primus veterẽ adminiſtrationis formam tota Italia ſuſtulit: & ſingulis vrbibus, ſingulos, qui poteſtate pręirent, cõſtituit, quos duces voluit appellare. Quo contingit vt multis inde annis aureus numus, qui Romæ cudebatur, ab inde Romanus ducatus fuerit appellatus. Indéque eſt nomen adeptus cuius denominatio in hodiernũ vſque diem manet, & de iis etiam Polydorus li. ij. de inuentoribus rerum author eſt. Mirandum tamen, quòd cum apud varias gentes prædictæ omnes monetæ varietatem receperint, ſolius ducati apud omnes vniformis fuit denominatio, par etiam ſimilitudo valoris

Ducatus Rom.

loris. Nam ducati Vngari, Veneti, Hiſpani, Florentini, & ferè omnes alij ducati maiores, qui vulgo largi appellantur, idē pondus & parem valorē retinent. Ex quibus poſtea ſoli ſummi Pontifices aliam ducati ſpeciē cudi iuſſerunt, quam de Camera nūcuparunt, parum à ſuperius dicta differētem. Prodiit deinde alia monetæ ſpecies in Gallia, quam ſcutum appellāt, eamq; duplicem voluerunt. Hinc eſt, quòd inter ſcutos nouos & veteres in Camera fit diſcrimen. Quia antiquum ſcutum reddit idem, quod ducatus: nouum autem ſcutum in taxa, nouem Iuliis, & vno groſſo æſtimatur: quanuis tempore Clementis. VII. ad nouem Iulios fuerit redactum. Non tamen eſt omittendum, ꝙ modernis temporibus, inuenta eſt alia ducati vſualis moneta, quæ ſecundum diuerſas regiones variatur. Nam Papiæ ducatus non valet niſi libras quatuor. Itaque appellatione ducati, de communi vſu loquendi intelligetur de ducato quatuor librarum, non autem de ducato auri, qui plus valet. vt refert Rochus Curtius in repet. c. fi. in. vij. q. de conſuet. Et ita dicendum erit in quolibet loco. Nam Romæ ſimplex ducati appellatio inter Romanos intelligitur de. x. Carlenis, niſi auri mentio fiat.

Ducati apud prouincias idem pondus & parem valorem retinent.

Scutorum in Gallia duplex ſpecies.

Ducati appellatio.

Sequitur in text. vel vnciarum auri, &c. Notum eſt iam omnibus etiā tōſoribus, ꝙ vncia auri ex drachmis octo cōſtat, quarū quælibet vnū ducatum reddit. Ex quo apparet, ducatos omnes auri drachmales eſſe in pondere ſuo: ita quòd vncia auri, ducatos octo valebit, vt dicit Bart. in. d. l. quotiens. & Modern. Papien. in. d. l. ij. §. ex his. Ex quibus de primo ad vltimum infertur, libram, quę ex duodecim vnciis conſtat, ducatos. xcvj. reddere. Vncia verò argenti ſterlingorum. xxvj. denariis, qualis etiam hodie æſtimatur, vt refert Polydorus lib. xvj. hiſtoriæ Anglicanæ.

Rurſus dicitur in tex. ſeu alterius monetæ, &c. Sub iſtis verbis poſſunt comprehendi reliquæ omnes monetæ vſuales cuiuslibet prouinciæ, quæ hîc non exprimuntur, vt ſunt marabatini Hiſpaniæ ſuperioris, quæ Caſtella appellatur: & inferioris, quæ Valētia, ſeu Tarraconē. dicitur. Et licet hæc moneta in Caſtella hodie tantum vſitetur, olim tamen omnium regnorū vtriuſq; Hiſpaniæ, vſq; ad Luſitaniā cōmunis erat, diſsimili tamē æſtimatione. Nā in regnis Valentię vnus Marabatinus dimidio ſcuto auri æſtimabatur: de quo aduc hodie

Marabatinus moneta olim quàm fuit generalis.

in

in pœnis regalibus, in memoriam vetuſtatis, ac pro quadam ſolennitate ſolet fieri eius denominatio, quanuis eius forma ignoretur. Et talis moneta antiquis temporibus in Luſitania, etiam in vſu fuerat, vt apparet ex text. in. c. cum olim. de priuileg. vbi de illis Marabatinis fit mentio. Et ſecũdum hoc videtur dicendum, quòd illi Marabatini, de quibus in dicto. c. cum olim. fit mẽtio, non fuerint illius æſtimationis cum illis quibus hodie vtuntur Caſtellani, qui parui admodum valoris ſunt. ridiculum enim eſſet de tam parua quinque ducatorum ſumma, inter illos abbates ditiſsimos, tam longam tragœdię quæſtionem componere, ex qua meruit illa conſtitutio decretalis fieri. Vt igitur res videatur veriſimilis, & conueniens tam perſonis, de quibus ille text. loquitur, quàm Rom. Pontifici authori illius decretalis, eſt tenendum illos Marabatinos, de quibus ibi notatur, non de modernis, quibus nunc vtitur Caſtella, ſed de Marabatinis veteribus regni Valentiæ vel Luſitaniæ debere intelligi. Et ita intelligendo, ſumma illa Marabatinorum expreſſa in d. cap. olim. ſcuta mille continebit: quæ ſatis notabilis ſumma poſſet videri, quæ illos abbates ad litigandum moueret. Et hoc modo diſpoſitio illius textus bene quadrat quantitati expreſſæ.

Marabatini qui intelligãtur.

Ex iſtis igitur habes valorem Marabatinorum veterum Valentiæ & Luſitaniæ idem eſſe, Caſtellæ verò Marabatini, quibus hac ætate vtuntur Hiſpani Caſtellani, ſunt viliſsimi valoris. Nam vnus Marabatinus duas partes vnius denarij valet. Nam ibi denarius diuiditur in tres Blanchas æris ad ſimilitudinem cauallorum Neapolitanorum: quorum tres Caualli ærei reddunt denarium vnum. Ita & Blanchę tres faciũt vnũ denarium. Et denominatæ ſunt Blanchæ, à quadam Regina Blancha nomine, quæ prima monetam illam cudi iuſsit. Ex quibus Blanchis duæ Marabatinum vnum faciũt. Itaque trecenti ſeptuagintaquinque Marabatini, vnum Ducatum largum reddũt. Et tria milia Marabatini, valent Ducatos octo. Et ducatus in Hiſpania, valet Regales vndecim: & quilibet Regalium eſt valoris vnius Iulij. Tamen Romæ non valet vnum Regale Hiſpanicum, niſi Baiochos nouẽ ex reductione Clementis VII. Sunt etiam in regno Valentiæ denarij & ſolidi. Denarius enim eſt ad ſimilitudinem quaterni, niſi ꝙ argenti plus aliquid continet, & propterea pręualent quaternis

Denariorum blancarum cauallorum, ſolidorũ, & regalium valor.

nis. Adeò, quòd ex duodecim fit ſolidus. Cuius quidem ſolidi valor eſt dimidij regalis, & ſolidi duo faciunt vnum regale, & vndecim regalia faciunt Ducatum largum. De denariis autem Papien. & Lucen. quanti valeant, habes text. *in.c.* olim. de cẽſib. Et hæc dicta de monetis noſtri temporis, & eorũ valore hucvſque ſufficiãt. Quæ ideo hic placuit adnotare, quia nullus ſcribentiũ ſimul de iſtis tractauit. Licet Budæus, Leonardus de Portis, Alciatus, & Bilibaldus multa de antiquo Romanorum ſeſtertio: quædam etiã de talẽto, & ſimilib. monetis diſputauerint, quæ nõ faciũt ad propoſitũ iſtius regulę, cum illis hodie nõ vtantur. De quibus ego latius in eo libro, quẽ de cẽſu, redditu, & impẽſa antiquorũ, & recentiorũ principum cõpoſui, pertractabo: quo loco illud etiam tangã, quænam ſit ratio, ꝙ cum auri maior copia è terra fodiatur, quàm alterius cuiuſcunque metalli, vt Hadrianus Imperator dicere ſolebat: minor tamen illius copia inter hominũ manus verſetur, adeò, ꝙ moneta argenti copioſior, quàm auri videatur. *Auri copia maior quàm aliorum metallorum è terra foditur.*

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, an valor expreſſus in gratia, iuxta taxã Cameræ excuſet à pœna iſtius regulæ?

SOLVTIO. Pro parte negatiua videtur dicẽdum, quòd non excuſet. Nam ex quo regula iſta expreſsionẽ valoris ſecundum communem æſtimationem requirit, non ſufficiet valor ſecundum taxam, quæ eſt incerta, & non ponit valorẽ ſecundum communem æſtimationem. Præſertim, quia à verbis regulæ non eſt recedendum. vulgata. l. non aliter. ff. de legatis. iij. Et quia regula iſta dat formã, vt patet ex annulatione actus, iuxta ea quæ Doct. in. l. dubiũ. C. de leg. & in. l. j. ff. de lib. & poſthu. tradunt. *Valor expreſſus in gratia.*

Quibus tamẽ non obſtantibus, contrariũ fuit deciſum per Rotã in vna, corã D. Bartholomæo de Petra ſancta de menſe Ianuario M.D.xx. vt refert D. Gulielmus in collectaneis deciſionũ. Ratio fuit, quia ad euitandã pœnam regulæ, quilibet iuſta cauſa excuſat à dolo. l. igitur. § poteſt. ff. de liber. cauſ. l. plagij. C. ad leg. Iul. de plag. cum ſimilibus. Et iuſta cauſa excuſationis hoc caſu videtur, ſi quis exprimit valorem ſecundum taxam Cameræ. Quæ cõmuniter approbatur, & in vſu habetur ante oculos Papæ, ideo credere debuit impetrans, ſicut de taxis Cãcellariæ dicit deciſio Rotæ in antiq. dlxv. col. *Credens bono viro excuſatur.*

Na ſi. Et

ſi. Et ita videmus, quòd credens bono viro excuſatur, vt dicit glo. pen. circa finẽ in. l. Titio fundus. ff. de cond. & de. cũ cõcord. vt ſcribit Fely. poſt Bal. in. c. cum contingat. circa fi. de reſcrip. & in. c. præterea. col. j. & c. nuper. de teſtib. & Iaſ. in l. j. col. iij. ff. de eo per quem fac. erit. & in. l. certum. col. fi. ff. ſi cert. pet. cum ſexcentis aliis cõcord. alibi non ita congeſtis, quæ quidã moderni ſcribunt in tract. nuptiali. fol. lxxvij. Pari ergo modo excuſari debet, qui deſcriptioni Cameræ ſtetit, præſertim cum probatio valoris ſit valde difficilis, in qua plura præter communem vſum probationum requiruntur, vt tradunt Doctores in cap. cum cauſam. de teſtib. Bal. in. l. ſolum. C. eod. titu. Et hoc, ratione etiam ſuadetur, quia videmus, ꝙ ſoluens ſecundum taxam Cameræ non releuetur, etiã ſi probet beneficium minoris eſſe, vel etiã maioris, taxa enim ſemper attenditur. Cum igitur in tali expreſsione non ſit alicui fraus, non debet habere locum pœna regulæ, quæ facta fuit coram fraudulentos. Alia motiua ponit D. Guliel. quæ breuitatis cauſa non refero, cum ibi videri poſsint.

Sed aduertendum arbitror, quia iſta deciſio videtur facilem anſam fraudibus dare, in præiudicium officialium, ex taxis beneficiorũ viuentium. Nam clarum eſt, quòd liber taxæ antiquus eſt, & in eo cõſtat plura beneficia antiquo tempore taxata ad modicã ſummam fuiſſe, quæ hodie per ſuperexcreſcentiã fructuũ, in quadruplũ taxari poſſent. Et ecõtrà, quædam beneficia tũc ad magnũ valorem taxata reperiũtur, quæ poſtea calamitate temporũ diminuta poſſent ad longè minorem ſummã taxari. Ex qua varietate taxarum, impetrãtes hodierni de facili poſſent vti vna cautela ad fraudandos officiales. Nam quando beneficiũ erit magni valoris, non exprimẽt ſecundum quot valent, niſi ſecundam paruam taxam in libro poſitã. Quæ ſi forte erit maior, tunc non ſecundum librũ, ſed ſecundum communem æſtimationem valorem exprimẽt. Et ideo, vt prædicta deciſio defendi poſsit, ego putarem illã intelligendã in beneficiis conſiſtorialibus, pro quibus compoſitus fuit liber ille taxarum: ſed pro non conſiſtorialibus ſeruari debet iſta regula. Et hoc puto veriſsimum.

Cautela pro impetrantib.

Valoris expreſſio facta in literis.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, vtrum expreſsio valoris facta in literis ſecũdum arrendamenta facta per eum qui mortuus eſt, releuet

leuet impetrantem à pœna regulæ?

SOLVTIO. Videbatur dicendum, quòd talis expreſsio ſecundum arrendamenta, non excuſet, ex eo, quia arrendamenta non probãt dominium neque poſſeſsionem. l. ad probationem. C. loc. & in. c. inter dilectos. & ibi no. de fide instr. Sicut perceptio ſalarij non arguit quem decurionẽ. l. Herennius. ff. de decur. Et ſic talis valor inibi expreſſus non probatur concludente, & tamen regula aſtringit impetrantem ad expreſsionem veri valoris. Et ignorantia hoc caſu nõ videtur excuſabilis cum debuerit ſe informare. Quia ignorantia in gratioſis non excuſat à ſubreptione. c. conſtitutus. de reſcrip. Imò ſola ſimplicitas nocet, vt dicit Fely. in. c. ad aures. in. ij. col. eod. ti. Et quia valor eſt pars gratiæ, & debet plene probari, vt dicit quædam. deciſio, & tenet Fely. ibidem.

Arrendamenta nõ probãt dominium.

Ignorantia in gratioſis non excuſat à ſubreptione.

Quibus tamen non obſtantibus Rota pluries tenuit contrarium, non ſolum tempore meo, ſed etiam temporibus antiquis. Nam in vna Mediolanenſ. parochialis de Verdoila de menſe Martio M. D. xxij. coram D. Gulielmo iudicatũ fuit, vt ipſe idem refert in collectaneis deciſionum. Et idem adnotauit R. P. D. Iacobus Simonetta, in quadam cauſa iudicatum fuiſſe, quam ipſe, dum eſſet aduocatus contrarium ſentiens defendere non potuit. Et ita iudicauit D. Ioan. Anto. de Triuultiis. Et pro iſta deciſione faciunt in primis eadem ferè motiua, quæ in præcedenti quæſtione facta fuerunt. Quia ex quo agitur de nullitate gratiæ, & ſic de pœna quęlibet cauſa etiã iniuſta excuſat à dolo. Vnde ex quo præſumptio eſt, quòd prædeceſſor arrendauerit iuſto precio beneficium ſuũ, & quòd non præſumatur fructus eius voluiſſe iactare, iuxta cap. ſuper hoc. de renuntiatio. iſta præſumptio videtur præſtare iuſtam cauſam excuſationis à pœna regulæ.

Præterea, quia ex quod de iure cõmuni non requiritur aliqua expreſsio valoris, vt notatur in clem. prima. de præbend. Regula iſta quæ contrarium cum pœna ſtatuit tãquam odioſa, & ſtricti iuris mitius & ſtrictius interpretari debuit iuxta legem tertiam. §. hæc verba. cum vulga. ff. de nego. geſto. & capitulo, ſtatutum. de electio. lib. vj. Et ideo data aliqua iuſta cauſa, excuſatio ſufficere debet, præſertim in iſta materia expreſsionis veri valoris, quæ eſt difficilis probatiõis, in quo probãdo, plures etiã oriundi à loco deficiũt. Et iſta eſt ratio,

Expreſſio valoris.

Clauſula augendi, & minuẽdi fructus. quare in ſupplicationibus ponitur illa clauſula augendi, & minuendi vſque ad verum valorem propter magnam difficultatem purificandi, incontinenti verum valorem. Et ſic ne propter hanc cauſam gratia pereat, ſi expediretur de minori, debet tam auara interpretatio coarctari. iuxta.l. vnicam.§. fin. C.de cadu.toll.& in auth.de nup.§.primæ ſiquidem.circa fin. ibi, ne aliquo modo videamur talia corripientes fiſci prouidere vtilitati, &c. Et circa hoc plura congerit D. Guliel. quæ non curo referre, cum videri poſsint.

Sed conſiderandũ eſt, quòd meis temporibus illa deciſio D.Guliel.non ita ſimpliciter fuit ſeruata in Rota, prout ipſe loquitur, ſed concurrentibus pluribus aliis requiſitis. Nam in primis requiritur, ꝙ arrendamenta ſint plura, & non vnũ tantum arrendamentum. Item, quòd cũ hoc fama publica de valore concurrat. Item, quòd producãtur aliquæ bullæ prædeceſſorum expeditæ ſub illo valore, quibus concurrẽtibus Rota excuſat impetrantem ab expreſsione falſi valoris, & ſic à pœna iſtius regulæ. *Impetrãs ab expreſſione falſi valoris.* Nam quæ non proſunt ſingula multa iuuant. Vnde licet arrendamenta de per ſe non probant, vt dictũ eſt, neq; etiã fama de per ſe, tamen præſtãt excuſationẽ à pœna. Et ita in vna Arimenẽ. prioratus fuit cõcluſum per dominos, corã R.D. Raynaldo Petrutio, de mẽſe Nouemb. M. D.xxxvj. Nam de fama ponit Bart. in.l. Celſus.ff.de vſucap. & tradit Oldr.conſ. ccciiij. Et præſertim, quia Rota ſemper ſolet ad æquitatẽ inclinare, quæ in caſu propoſito militare videtur, vt gratiæ ſuſtineantur, nec pereãt quæ obtentæ fuerũt cum multis laboribus & grauibus impenſis.arg.c. commiſſa. de elect.lib.vj. Et ad prædicta facit deciſ.xix.in no.de præbẽ. & quæ notat.Card.in.c.fi.in.ii.&.iij.col.de præſump. *Rota ſolet ad æquitatem inclinare.*

QVAESTIO DVODECIMA.

Valor beneficiorum. QVAERO, quomodo probetur valor beneficiorum? SOLVTIO. Iſta. q.hodie trita eſt, & nota iam famulis ſolicitatorũ in vrbe, qui habẽt ſua formularia impreſſa, quibus articuli in formis ſcribuntur. Et ideo ſuper hac re breuiſsimus ero: valor igitur ſecundum cõmunem ſtylum Rotæ ita probari debet, videlicet, quòd beneficium de quo agitur tempore prouiſionis, & oneribus deductis valet in portatis centum, & quòd per quinque annos antè & pòſt, anno fertili cum ſterili computato, communi æſtimatione

matione tantum valuit,& ita teſtis de tali beneficio notitiam habens dicit ſe ſcire,& ſi plus vel minus valeret,ipſe nō ignoraret. Iſta practica colligitur ex pluribus dictis Doct.ſimul iū ctis,videlicet Bart.& Moder.in.l.precia rerum.§.fi. ff. ad. L. Falci.ex Abbate,& Fely.in.c.cū cauſa.de teſti.& Fely.in ca. ad aures.de reſcript. Alex.in conſ.lxxxv.lib.ij.Soci.cōſil. viij. viſis,&c.Moder.in repet.in.l.ij.in duabus vltimis chartis. C. de reſcin. vend. Et latius reaſſumunt duo doctores practici,videlicet Lanfran. de Oriano in repet.c.quoniam. in verb. teſtium depoſitiones.num.clvj.cū pluribus ſequētibus. de probat.& Angel.Aret.in.§.ſi quis agens.inſtit.de action.in quibus locis latiſsimè diuagantur circa iſtā materiā probandi valorem cuiuſcunque rei,quæ non curo recenſere,cum non faciant ad rem,niſi in hoc,quòd ex illis aſſumitur practica probandi eo modo,quo ſuperius dixi. Nā probatio valoris in beneficialibus vniformis eſt, ſed in profanis recipit diſtinctionē ſecundum varietatem rerum,temporū,& locorum,prout prædicti doctores ſcribunt: adeò,quòd in vna Bononien.emphyteuſis voluit Rota de hoc menſe Martio M.D.xl.corā R.D. Io.Mohedano,quòd valor terrarum poſſet probari per teſtes reddentes rationem, quia vicinus,per ea quæ dicūt Orianus & Aret.vbi ſuprà. Et licet multi tenuerint contrarium,tamen illa opinio tanquam æquior præualuit,tum etiam,quia adiuuabatur aliis coniecturis: ſed in materia beneficiali talis probatio non reciperetur, prout neque etiam arrēdamenta, licet geminata probant,ſed requiritur probatio modò,prout ſuperius articulatur.

REGVLA DE PVBLICANDIS RESIGNATIONIBVS.

ITem idem dominus noſter ſtatuit & ordinauit, quòd quæcunque beneficia eccleſiaſtica,ſiue in Rom. curia,ſiue extra eam reſignata,niſi de illis factæ reſignationes: ſi in Ro. curia, infra ſex menſes: ſi extra dictam curiam factæ, infra menſem,ex tunc ubi dicta beneficia conſiſtunt,publicatæ, & poſſeßio illorum ab eis, quos id contingit,petita fuerit. Si reſignantes iſta poſtmodum in eorūdem

reſignatorum poſſeſſione deceſſerint, non per reſignationẽ, ſed per obitũ huiuſmodi uacare cenſeatur. Collationes quoque de illis, tanquam per reſignationem uacantibus factæ, & inde ſecuta nullius ſint roboris uel momenti.

PRAEFATIO.

Vnde initium habuit hæc regula.

HABVIT originem iſta regula à regulis Innocentij & Sixti, quia in antiquioribus regulis non reperitur, & cõcordat in multis cum alia regula antiqua de publicandis acceptationibus, indultis, & facultatibus, &c. quæ habuit initium à Martiano. V. Et licet reg. iſtam Sixti & Innocen. poſteriores pontifices ſequuti ſint, ſolus tamen Hadrianus. VI. quædam ad eam addidit, ſicut & in pluribus aliis regulis fecit. Nã cum in regulis prædeceſſorum dicebatur, & poſſeſsio illorũ ab eis quos id cõtingit &c. ipſe Hadrianus addidit hęc verba, & cum hoc poſſeſsio illorũ &c. ad affectũ, ꝙ vbi Rota prius ſemper interpretata fuit, iſtã regulam requirere tria copulatiuè videlicet, quòd non fuerit facta publicatio, & quòd nõ fuerit petita poſſeſsio, & quòd reſignãs poſt ſex mẽſes deceſſerit in poſſeſsione, adeò ꝙ altero deficiente locus regulæ non eſſet, Hadrianus noluit ſolam publicationẽ ſufficere, ad impediendũ fictionẽ regulæ, ſed vt vnà cum ea poſſeſsiõis petitio concurrat. Ita quòd iſta duo copulatiuè & affirmatiuè requiruntur, vt vacet per reſignationẽ, videlicet, publicare & petere poſſeſsionẽ, & propterea dixit, & cum hoc poſſeſsio illorũ &c. Tamen hoc, ſcilicet cum publicatione facienda. Circa verò tertiũ requiſitũ, videlicet de obitu in poſſeſsione poſt ſex mẽſes nihil eſt immutatũ: adeò, quòd ſi reſignans obiret infra ſex menſes, vel non decederet in poſſeſsione, vacaret beneficiũ per reſignationẽ, & non per obitũ. Vt ſit concluſio, ꝙ ad effectum fictionis regulæ, vt fingatur vacare per obitum: requiruntur etiam illa tria copulatiue, quòd nõ fuerit facta publicatio, nec petita poſſeſsio, & quòd reſignans moriatur poſt ſex menſes in poſſeſsione. Sed nõ ſufficit ad impediendã fictionẽ prædictam, alterũ ipſorum deficere, vt erat ante Hadrianum, quia non ſola publicatio impedit, niſi etiam concurrat petitio poſſeſsionis. Et in hoc iſta regula per Hadrianum fuit immutata. Fuit etiam in fine eiuſdem regulæ vnũ aliud per Hadrianum additum, videlicet, quòd ſex menſes

ad publicãdum à die coronationis currerent. Quod factum fuit, ex eo, quia regulæ ligabant à. xxiiij. Ianuarij, & Papa in vrbem venit longè poſt: & tardè habita notitia regularũ, eſſent lapſi ſex menſes à dicta die, xxiiij. & ſic ſeruiret de vento, niſi à die coronationis illi ſex menſes currerent. Sed iſte omnes Hadriani additiones nullus ſucceſſorum eſt ſequutus, ſed regulam, prout prius confirmarunt.

QVAESTIO PRIMA.

QVAERO, an regula iſta procedat, vel obſtet ſecundo reſignatario? *Reſignatarius.*

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum quòd ſic, per illud dictum. l. lex vectigalis. ff. de pig. & ea quæ tradit Bald. in. l. ij. in. xiij. quæſt. C. de reſcin. vend. vbi ponitur regula, quòd reſolutio iure dantis, reſoluitur ius acceptantis. Sed clarũ eſt, quòd ius primi reſignantis per non publicationem reſolutum eſt. Igitur & reſignatarij reſoluetur per oppoſitionem iſtius regulæ.

Præterea, quia nemo plus iuris in alium transferre poteſt, quàm ipſe habeat, vulg. l. nemo de reg. iur. vnde ſi ius eſt reſolubile in perſona dantis, eodẽ modo erit in perſona recipientis. l. fi. §. ſed quia noſtra. C. comm. de leg. *Iuris plus nemo in aliũ transferre poteſt, quàm ipſe habeat.*

Iſtis tamen, & ſimilibus non obſtantibus, Rota determinauit contrarium. iiij. Februarij M. D. xxxiiij. coram. d. Nicol. de Aragonia, in cauſa Toletana præſtimoniorũ. Et idẽ prius fuerat concluſum per Dominos, coram. d. Camillo de Balionibus, in cauſa Leonẽ. canonicatus, de anno M. D. xxxiij. Ratio deciſionis fuit, quia iſta regula loquitur de reſignatario, cum ſit perſonalis, debet intelligi de primo, iuxta. l. Boues. §. hoc ſermone. ff. de verb. ſignifi. Et hoc idem dictum fuit in regula de annali, quòd non obſtet ſecundo reſignatario, vt ibi dixi. quæſt. lxij. & ſequent. ſicut etiam dicit Oldr. in conſ. cciij. de text. in cap. licet canon. de electio. libro. vj. & de aliis ſimilibus, vt ibi per eum.

Et iſta omnia de plano procederent, quando primus reſignãs ceſsit infra tempus publicationis, vel etiã mortuus fuit; quia tali caſu ſucceſſor non tenetur ad publicandum, & hoc idem habere locum in regula de publicãdis acceptationibus refert. d. Guliel. in quadam deciſione incip. tenuit palatium. Quod rationabile videtur, quia in beneficialib. creatur nouus

titulus in ſucceſſore,vt in dict.reg.de annali latè probo,& eſt deciſ.xiij.de procur.in no.

Nõ obſtat,quòd reſolutio iure dantis, reſoluitur in ius recipientis: qui reſpondetur illud procedere,niſi in illa tranſlatione cõſentiat ſuperior,qui ius irreſolubile dare poteſt: quia tali caſu.d.l.lex vectigalis.cum ſimilibus,non procedit,prout eſt de hoc text.notabilis in cap.primo.de contro.inter dom. & vaſſal.ſecundũ quem ita conſuluit Bal.in conſil. cccxxxiij. circa fin.lib.v.& tenet Guido Papæ.q.dlxxv. in deciſionibus Delphinatus.Et quia quando ius in primo prouenit ex voluntate ſua,aſſumptum prædictum doctorum non procedit, per ea quæ tradit Bart.in.l.ſi res.ff.quib.mod.pig.vel hipoth.ſol. cum igitur in caſu iſto primus reſignans habuit ius ex voluntate ſua,& non ex neceſsitate. Itẽ, illud tranſtulit in reſignatarium ex admiſsione Papæ, qui ius dat, meritò dictum ius, quod poterat reſolui in perſona reſignantis per exceptionem iſtius regulæ,attenta conceſsione principis fit irreſolubile,& ei regula non obſtat. Et ita per iſtam rationem Rota hodie xxiij.Ianuarij M.D. xxxvj.in ſimili caſu parochialis de Prados Redundos Saguntinen. dioce. pendente coram me concluſit,expectantem, quia acceptauerat prius vnam parochialem,potuiſſe ſecundam acceptatã ante adeptionem poſſeſsionis primæ,reſignare, licet ius ſecundæ fuiſſet reſolubile, per adeptionem primæ acceptatæ:quia in perſona reſignatarij fit irreſolubile. Et ita ego ex votis dominorum, cauſa prius ſæpius propoſita,& ferè per annũ diſputata,iudicaui. Quæ ſententia poſtea per R. P. D. Marcellum de menſe Iulio M. D. xxxvj. confirmata fuit.

Expectãs, qui prius acceptauerat vnam parochialem.

Sed aduerte, quia adhuc ineſſe hic videtur aliquis ſcrupulus. Nam clarum eſt,quòd ſi ſuperiori expoſitum fuiſſet,reſignantem non publicaſſe, fortè Papa reſignationem non admitteret, & ſic talis taciturnitas,quæ in cõcedente defectum intentionis inducere videtur,gratiam nullam redderet,iuxta tradita in capitulo ſuper literis.de reſcriptis.& per conſequẽs ius fragile & reſolubile in reſignatarium transfertur. Niſi Papa huiuſmodi defectum ſciẽs reſignationem admitteret,quia tali caſu textus in dicto capitulo primo.& prædictum conſil. Bald. cccxxxiij. procedere poſſent. Quibus ceſſantibus, hoc motiuum multum obſtare prędictis. Sed dícas,quòd licet hic

Taciturnitas.

iſta

iſta his, quę de regula de annali & de cõſ. prædicto Old. cciij. & de illa deciſ. in cauſa Saguntina dicta fuerunt, obſtare videantur, nihilominus quo ad iſtam regulam, fortè illa non quadrarent, cùm alia ratione ſuſtineri poſsit deciſio facta videlicet, propter perſonalitatem iſtius reg. quæ in prima perſona reſignantis verificatur, vt dictum eſt. Sicut in regula de duabus gratiis locum non habere in tertia gratia tenuit Rota, vt adnotauit. d. Iacob. Simonetta. Vnde quod ibi de duabus gratiis dicitur, idem eſt hic dicendum de vna, per regulã l. ſingularia. ff. ſi cert. pet. Multa plura hic dici poſſet, ſed propter magnam temporis penuriam, cogor difficultatem magnam ſub exiguo comprehendere. *Regula de duabus gratiis.*

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, an iſta regula procedat, quãdo reſignãs reſignauit ſibi omnes fructus, & denominationem tituli? *Reſeruare fructus.*

SOLVTIO. Iſte caſus ſæpius in Rota tempore antiquorum ventilatus fuit, & meis etiam temporibus bis etiã vel ter accidit. Nam de anno M. D. xxx. & ſequen. diſputata fuit hæc quæſtio in vna Placentina archidiaconatus de Trugillo, corã R. P. D. Marcello, & aliis. Et iterum de menſe Decembr. M. D. xxxv. coram R. P. D. Petro Vorſcio, epiſcopo Aquen. in cauſa Brechmen. canonicatus, & præben. inter Ioan. Hay, & Ioan. Corburin. eadem quæſtio ventilata & deciſa fuit. Tertio loco coram eodem. xxviij. Aprilis M. D. xxxvij. in cauſa Abulen. præſtimonij, pro magiſtro Hieronymo de Arce, ſuper hoc eodem puncto pronuntiatum fuit. Et nouiſsimè in vna Spoletana canonicatus & præbend. coram R. P. D. Ioan. Clerici, die. xix. Martij M. D. xl. idem dubium propoſitum & deciſum fuit in fauorem R. D. Archiepiſcopi Piſani, contra Bartholomæum Roſatum. Et vt video in iſta materia diſtinguũtur tres caſus. Primus eſt, quando reſignans in beneficio requirente reſidentiã, reſeruauit tantùm ſibi fructus. Secundus, quando fructus & denominationem. Tertius, quando beneficium non requirit reſidentiam, nec habet denominationem, & reſeruantur fructus.

Primus caſus non habet difficultatem, ex eo, quia in reſignatione nõ agitur principaliter de fructibus, ſed de transferendo titulo & denominatione. Quo caſu habet locum regula, quæ inducta fuit, ne ordinarij expectãtes, & ſubditi benefi- *Ad quod inducta ſit regula.*

ciati

ciati decipiantur. Et propterea intereſt reipub. eccleſiaſticæ & cultui diuino, quòd verus beneficiatus detegatur, vt illi de pertinentibus ad beneficiatum reſpondeatur. eſſet enim valde abſurdum, ſi qua obedientia, vel ablationes, aut decimæ, ratione alicuius iuriſdictionis vero beneficiato deberentur, illa reſignanti præſtarentur, qui cum per reſignationem ſuam ius & poſſeſsionem naturalē, & ciuilem amiſerit, intruſus dicitur. Vt igitur hęc tollantur, requiritur quòd publicatio fiat, ne ſic foueantur in peccato, ac ſub clypeo reſignationis, fideles in ſuſcipiendis à vero rectore ſacramenti, decipiantur. Hæc omnia per publicationē deteguntur. Ex qua etiā ſequitur, quòd quando moritur reſignans, vel reſignatarius poſt factam publicationem ſciunt ordinarij, vel expectātes per obitum cuius beneficium vacat. Et ſic ordinarius in ſuis menſibus prouidere, & expectantes acceptare poterunt, quæ omnia per clandeſtinas renuntiationes non publicatas circūueniuntur. Et ideo in prædicta cauſa Abulen. propter prædictas rationes, concluſum fuit locum eſſe regulæ, & per conſequēs beneficium per obitum reſignātis, & non per reſignationem vacaſſe.

Effectus attēdi debet.

Secundus caſus habuit maiorem difficultatem, ex eo, quia reſignās in effectu videtur beneficiatus, tam poſt reſignationem, ſicut antea, & effectus attendi debet, iuxta cap. relatum. de cler. nō reſiden. & in tali omnes rationes fraudis ſuperius conſideratæ ceſſant. Et ideo Domini tenuerunt ſæpe, & tam in illa Brechmen. quàm in dicta Spoletana, quòd iſto caſu nō eſſet locus regulæ: quia hic nulla eſt fraus, nulli errore aliquo decipiuntur, cum ille idem renuntians, qui olim beneficiatus, & in poſſeſsione erat, ſit idem etiā hodie nomine & re, propter retentionem denominationis, & reſeruationem fructuū, adeò quòd nihil viſus fuit reſignans in reſignatarium transferre, niſi nudum titulum ſine effectu, qui regreſſui, acceſſui, vel adiutoriæ æquipollet.

Præſtimonia non requirunt aliquam reſidētiam.

Tertius etiam caſus nullam habet dubitationem, quin in eo ſit locus regulæ, prout in prædicta cauſa Abulen. dictum fuit. Nam præſtimonia non requirunt aliquam reſidentiam, nec habent denominationem. Et ideò propter rationes poſitas in primo caſu reſignatarius publicare tenetur, aliàs locus erit huic regulæ.

Quæſtio

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, an iſta regula, quæ ſimpliciter de renuntiatione loquitur, locum habeat in ea, quæ ex cauſa permutationis fit? *Regula de renunciatione loquens.*

SOLVTIO. Quæſtio iſta ſemper in Rota viſa fuit ambigua & difficilis, ac propterea veterũ memoria nunquã deciſa. Nam tempore Sixti bis caſus iſte propoſitus reperitur, vt refert Ioachinus de Narnia, illius ætatis aduocatus celebris, in quibuſdam ſuis conſiliis. Quid tamen tunc deciſum fuerit, non inuenimus. Etiam ætate noſtra eadem quæſtio ſæpe repetita, ac variè in Rota diſputata fuit, nuſquam tamen reſoluta. Nam in cauſa Auinionen. vicariæ de anno M.D.xxxij. coram me pendente mota fuit hæc eadem quæſtio, & propter eius difficultatem cauſa ex alio capite finem habuit. Deinde apud R.P.D. Marcellũ, nunc epiſcopum Marſicanum, in cauſa Sogobien. archidiaconatus de Cuellar, hoc idem dubium factum fuit. Et quia res ipſa maiorem diſcuſsionem exigebat, quàm tẽpora tunc patiebantur (eramus enim in extremo audientiarum menſis Iulij) hoc negotium dilatum fuit ad Calend. Octobr. Rurſus & coram R. D. Silueſtro, in alia cauſa Dolen. prioratus de Dolis, contigit ſuper eadem quæſtione dubitari, nihil tamen fuerat concluſum. Poſtremo nũc coram eodem R.P.D. Marcello, longo tamen interuallo iſta eadem quæſtio iterum proponitur, & quaſi poſtliminio in dubiũ reuocatur, ac veluti horridus hiſtrix in modũ orbicularis, pilæ hinc atque inde per diſcurſus varios trahitur & voluitur, ille verò ſuis telis innixus immotus manet. Et ſic huiuſmodi quæſtio varios tractus, ac veluti Sileni Alcibiadis totidem receſſus habet. ſicut enim hinc atque hinc ingentes ſcopuli, multiplicesq; rationes, pro vtraque parte probabiles, propter quas quælibet eius pars, dum ſuis rationibus & argumentis munitur, in diſputationis congreſſu verior videtur, vt nõ ab re longo tempore hæc quæſtio indeciſa manſerit. Verùm, quia nihil eſt, quòd non labor aſsiduus, atque induſtria conficiat, decreui ſuper iſto dubio plura hinc inde diſputando dicere, vt poſteris facilior decidendi occaſio, & rationum eligendi poteſtas concedatur.

Pro parte igitur affirmatiua, videlicet, ꝙ regula iſta caſum permutationis complectatur, adduci poſſunt hæc motiua,

quæ

quæ ſequuntur.

Primum, quia regula iſta loquens de reſignatione, includit in ſe de neceſsitate reſignantem ex cauſa permutationis, ex eo, quia permutatio vera, pura, & ſimplex reſignatio eſt, vt dicit ad literam deciſ. xvj. de rer. permutat. in antiq. in. iij. col. tradunt Moder. Bononien. in repet. capit. j. in. xij. col. de rer. permut. libr. vj. Hinc eſt, ꝙ ſicut in reſignatione, ita etiam in permutatione eædem perſonæ interueniunt, videlicet, reſignans & reſignatarius. Ergo permutatio eodem iure cenſeri debet, quo ſimplex reſignatio. Nam permutatio à ſimplici reſignatione in alio non differt, niſi quia permutatio eſt duplex geminata, ſeu reciproca reſignatio. Ideò regula de vna reſignatione loquens in reſignatione geminata, ſeu reciproca, qualis eſt permutatio, locum habere debet: quia quod dicitur de vno actu, idem de pluribus geminatis dicendum eſt. arg. l. ſingularia. ff. ſi cert. pet. vt in notabili caſu tradit And. Sicul. in cap. j. in. viij. col. de lit. conteſt. Gemin. in. cap. qui ad agendum. §. j. de procurat. lib. vi. Petr. de Anch. in cap. quanuis. el. j. de præben. eod. lib. & in alio caſu tradit Bar. in. l. cum filio. circa fin. ff. de leg. j. Confirmatur hoc, quia per permutationē ita datur vera vacatio, ſicut per ſimplicem reſignationem, vt in cap. j. de rer. permut. libr. vj. tenet Rota deciſ. xxiij. in no. Nam per reſignationem perditur titulus, ius, ac poſſeſsio naturalis, & ciuilis, vt tenet Rota deciſ. lxvij. in antiq. aliàs ſecū da de renunt. Et hoc procedit, etiam ſi reſignatio admiſſa per ſuperiorem nō fuerit, vt in deciſ iiij. de renunt. in no. Sed hæc etiam in permutatione procedunt: quia per eam etiam titulus, ius, & vtraque poſſeſsio perditur, vt in deciſio. viij. de rer. permut. in antiq. Igitur idem de vtraque iudicari debet. Et licet inter permutationem & ſimplicem reſignationem aliqualis differentia detur: nihilominus diſpoſitio generaliter de reſignationibus loquens, omnes caſus ſimiles comprehendit, dato quòd in vno maior ratio ſit, quàm in alio. iuxta text. not. l. j. §. quod autem. ff. de vſu aleæ & aleat. Nā plus & minus ſpecie nondifferunt. l. ſi. ff. de fundo inſtruct. cū concord. quæ ſcripſi in cap. ſtatutum. num. 39. de reſcript. libr. vj. Accedunt ad hoc, quia permutatio ideò dicitur ſimplex reſignatio, ex quo tota à voluntate & poteſtate ſuperioris, in cuius manibus ſit, non autem ex partium voluntate dependet, vt

Permutatio.

Vacatio vera.

vt dicit Ioan. Monach. in cap. j. de rer. permut. lib. vi. ſequitur Rota deciſ. xvj. tit. de rer. permut. col. iij. in antiq. Quod in reſignationibus idem per omnia obſeruatur. Ergo diſpoſitio loquens de vna, locum habere debet in alia. Nam illud pro expreſſo haberi debet, de quo ſi Papa, huius regulæ cõditor, interrogatus fuiſſet, vtique idem reſpondiſſet, vt in. l. tale pactum. & ibi glo. ff. de pact. tradunt Moder. in. l. quanuis. C. de fideicommiſſ.

Secundo principaliter pro iſta opinione facit: quia regula iſta ad obuiandum fraudibus inuenta fuit, quæ in clandeſtinis reſignationibus committuntur, iuxta no. per Corneum in conſil. cxxxvij. col. ij. in fin. vol. iij. & ſecundũ hoc regula iſta publicam vtilitatem cõcernit. Sic etiam inſinuatio, quæ in effectu vicẽ publicationis obtinet, vt tradit Abb. in conſi. xcix. lib. j. & quæ in clandeſtinis donationibus etiam ad remouendũ fraudes adhibetur, vt dicit tex. in. l. data C. de donat. & tradit Anton. de Canario in tract. inſinuat. q. j. & Paulus de Caſtro, & alij in. l. illud. C. de ſacr. ſanct. eccl. cum cõcord. vt per Aret. in conſ. ij. & Alex. conſ. clvij. lib. ij. vtilitatem publicam reſpicit, ex eo, quia reipub. ĩtereſt, ne re ſua quis malè vtatur. §. penul. inſti. qui ſunt ſui, vel alien. iur. facit tex. in. l. j. in prĩc. ff. de curato. furio. Quia per eaſdem inſinuationes, ſiue publicationes, occaſio delinquendi tollitur, iuxta. l. cõuenire. ff. de pact. dot. & per eas animarum vtilitati conſulitur. Nam publicatio hîc requiſita facit, ne reſignantes, poſt reſignationẽ in beneficiis reſignãtis, ſine titulo ſe intrudãt, & vitioſum ingreſſum habeant, quòd prohibetur in cap. j. de reg. iur. lib. vj. Sed iſtæ rationes in permutationibus militant, igitur regula in vtroque caſu habebit locũ. Prçſertim, quia diſpoſitio iſtius regulæ, ob eam cauſam, quia vtilitatem animæ, & publicam concernit, fauorabilis reputari debet, & propterea latiſsimè extendenda, iuxta text. in cap. odia. de reg. iur. libr. vj. tradit gloſ. in authen. ſacraria puberũ. C. ſi aduer. vend. & Ant. But. in. c. ſi. in. j. fall. de conſuet. & gl. in cap. ſciant. de elect. lib. vj. Petr. de Anch. in conſil. ccciiij. & . cxij. & Gemin. in conſi. cvj. col. ij. cum concord. vt ſcribit Iaſ. in. l. ſi quis maior. in. ij. col. C. de tranſac. & Dec. in conſ. cccxcviij.

Inſinuatio vicẽ publicationis obtinet.

Diſpoſitio fauorabilis.

Tertio, quia diſpoſitio fauorabilis loquẽs in ſimplici caſu, trahitur ad caſum mixtum, iuxta not. Alex. Iaſ. & alios in. l. ij.

in

in prin.ff.de verb oblig. Sed ſi permutatio eſt reſignatio ſimplex, habemus intẽtum. Sed quatenus ſi mixta, regula iſta de ſimplici reſignatione loquẽs, ad reſignationem mixtam trahi debet, cum vtrobique eadẽ ratio fraudis militet per ſuperius dicta. Nam eo ipſo, ꝙ reſignans remãſit in poſſeſsione, fraus præſumitur, iuxta text.in.l.ſicut.§.ſuperuacuũ.ff.quib. mod. pignus.vel hipoth ſol.tradit Bart.in.l.poſt contractum. col. ij.verſ.iij.præſumitur.ff.de donat.& conſil. lxviij. Sic etiam ſi permutatio tanta ſecreta fuit vſque ad obitum reſignantis, fraus præſumitur, vt per Bald.in.l.fraus.ff.de legib. & Andr. Sicul.in conſil.liij.col.xij.vol.ij.

Reſignatiões fraudem in ſe cõtinent.

Quarto pro iſta opinione videtur deciſio ferè in terminis Ioã.de Ana.in.c.audiuimus.in.ij.col.in verſic.& prædicta faciunt.de coll.detegen.vbi Ioan.de Ana. dicit, ꝙ etiã ſi renũtians ex cauſa permutationis, poſt renuntiationem in poſſeſſione remaneat, ex hoc fraus præſumitur. Sed dicta fraus eadem ratione in iſta regula conſideratur, quando reſignans in poſſeſsione moritur, ob cuius cauſam publicatio ĩducta fuit. Igitur à paritate rationis dicere debemus, iſtam regulã, quæ in reſignãtibus loquitur, & diſpoſitionem iſtius regulæ, quę, vt dictum eſt, ad euitandas fraudes emanauit, renuntiationẽ ex cauſa permutationis comprehendere debere. Hinc eſt, ꝙ tex.in.c.ij.de renunt.lib.vj.iuncto.c.j.de rer.permut. eod.li. cum gl.in verbo, fraude. quæ de ſimplici reſignatione loquũtur, ratione fraudis, in permutatione quoque locum habent vt Gemin.in.d.c.ij.poſt gl.in verbo proximo, & Philip.Frãc. col.ij.poſt Imol.ibi ſequuntur.

Loqui de ſimplici reſignatione.

Quinto pro hac opinione facit: quia rationes fraudis in hac regula conſideratas, propter quas tollẽdas publicatio ab iſta regula introducta fuit, pariter in permutationibus militant. Prima ratio eſt: quia per publicationem tollitur occaſio, ne ipſi reſignantes poſt reſignationem ſuam in graue animarum periculum, in beneficiis ſic reſignatis ſe intrudãt, fructus de facto ſine aliquo titulo percipiẽdo. Secũda ratio fraudis, quæ per publicationem tollitur, eſt, ꝙ ſub tali prætextu reſignationis, occultè contrahentes ſecum, veluti cum veris prælatis, aut beneficiatis, ex quo eos vident in poſſeſsione exiſtere, grauiter decipiuntur & fraudantur. Nã ſi occaſione dictorum beneficiorum iam reſignatorum, aliquid illis ſoluunt,

Publicatio in reſignationibus.

Fraudes poſſunt cõmitti beneficiis occultè reſignatis.

ſunt, vt puta cẽſum, decimas, oblationes, vel aliquid ſimile, non liberantur: quia poſtea cogũtur vero prælato ſoluere, & ab illo intruſo & falſo beneficiato, cui ſoluerunt, repetere, vt tradit Bald. in. c. in literis. col. penult. de reſtit. ſpol. latè Moder. in. l. ſi vrbana. in penult. & fin. col. ff. de cond. indeb. cum pluribus concord. vt ſcribit Decius in conſil. ccccvij. incip. viſis, & diligenter, &c. col. j. Imò alienationes per huiuſmodi prælatos, ſeu beneficiatos ſic intruſos factæ, non valent, vt eſt text. clarus in cap. alienationes. xij. q. ij. Sic igitur huiuſmodi deceptiones & fraudes, quæ in permutationibus etiam committi poſſunt, per ſupplicationem hic introductam tollũtur. Ergo in eis regula locum habebit. Tertia ratio fraudis magis deteſtandæ, quæ in beneficiis occultè reſignatis vel permutatis cõmitti poteſt, quæ per publicationem tollitur, eſt, quia ſæpe contingit, ꝙ aliquis ratione alicuius dignitatis, vel beneficij ad aliqua ſpiritualia fidelibus miniſtranda tenetur: ſæpe etiam ratione prædictorum beneficiorum, collatio aliquorũ beneficiorum ad tales pertinet. Vnde ſi dicta beneficia, vel dignitates renuntiata, vel permutata fuerint, & renuntiantes vel permutantes in poſſeſsione prædictorum beneficiorum manſerint, non facta publicatione, & illi ſacramenta, vt veri prælati, vel beneficiati fidelib. miniſtrauerint, fortè ordines, vel beneficia conferendo, indulgentias dando, certè ex hoc magnum fidelibus præiudicium, & erroris ſcandalum generabitur, quia intruſus ſine titulo ſpiritualia miniſtrare non poteſt, vt notant omnes in cap. ex frequentibus de inſti. & Abb. poſt Inno. in. c. nihil. col. pen. de elect. ſequitur Iaſ. in. d. l. ſi vrbana. in pen. col. Et ꝙ indulgentiæ, & huiuſmodi ſpiritualia, per prælatos intruſos, & ſine ſuperioris authoritate beneficia poſsidentes, nõ valeant, tenet Petr. de Anchar. & Imol. in cle. ij. de pœnit. & remiſ. & idẽ Pet. in. c. ꝙ autẽ. in. iij. q. eod. tit. Nec in iſtis ſpiritualibus receptis à tali intruſo communis error recipientes iuuat, ex eo, quia diſpoſitio. l. barbarius. ff. de off. præto. nõ habet locum intruſo, vbi ſuperioris authoritas non adeſt, nec procedit in ſpiritualibus, vt dicunt Innocen. & Abb. in. d. c. nihil. & Angel. in. d. l. barbarius. & Soci. in tract. fallen. quæ mala abſurda & ſcandala, ſicut in ſimplicibus reſignationibus: ita quoque in permutationibus accidere poſſunt, quæ per publicationẽ tollũtur. Ideo regula iſta ſimplici-

Intruſus ſine titulo ſpiritualia miniſtrare non poteſt.

ter loquens,vtrunque caſum cõprehendere debet. Quarta ratio fraudis in iſta regula conſiderat,propter quam etiam publicatio introducta fuit,eſt deluſio ordinariorum vel expectãtium. Nam quando reſignationes,aut permutationes clandeſtinæ fiunt ad effectum,vt taliter reſignantes maneant in poſſeſsione vſque ad obitũ,ſi publicatio per iſtã regulã introducta nõ fuiſſet,ordinarij viſitantes ſub tegmine prioris tituli beneficiorũ reſignatorũ per permutatores in viſitationibus ſuis deluderẽtur. Nam putaret illos eſſe veros poſſeſſores,cũ ſint veri intruſi titulum non habentes. Ex quo aliud inconueniens ſequitur,ꝙ per obitum talium, ordinarij per obitũ cõferentes,tãquã ex vera vacatione.d.beneficia deciperẽtur, vnà cũ perſonis ab illis prouiſis,detecta renuntiatione clandeſtina expectãtes etiã deluderẽtur talia beneficia acceptãtes per obitũ,cum verè appareat per reſignationem antea vacaſſe,vt cõſiderat glo.in verbo fraude in.c.j.de re.permut.li.vj. Papa etiã ipſe de facili decipi poterat, cõcedẽdo qualificatis perſonis reſeruationes,vel mãdata de prouidendo ad beneficia per ceſſum vel deceſſum vacatura. Nã vt talia mandata euitentur fraudulenti poſſeſſores poſſent permutationes fingere ad effectũ excludẽdi reſeruatiuos. Vt igitur oĩa hæc mala de medio tollãtur,neq; detur anſa vel occaſio delinquẽdi, ſalutaris fuit diſpoſitio iſtius regulæ,in reſignationibus publicationẽ inducẽs,quæ propter eaſdem rationes,permutationibus comprehẽdere debet. Pro parte verò negatiua,videlicet,ꝙ regula iſta in permutationibus locũ nõ habeat, adduci poſſunt aliquæ rationes cõcludẽtes. Prima,quia iſta regula loquitur ſimpliciter de reſignationibus: ergo nõ habet locũ in permutationibus,quæ diuerſæ ſunt ab illis,nomine & re,vt dicit Bal.in.c.j.num.1.de vaſ.decret.ęta.& patet ex diuerſitate nominũ,ac etiã diueſitatẽ materiæ arguit,iuxta gloſ.j.in.c.tibi. qui & ibi Gemi.de reſcrip.li.vj.l.Imperator.ff.de in diẽ adiect. Nã titulus de renuntiat.poſitus in.j.lib.decretalium, diuerſus eſt à titulo de rerũ permutatione,poſito in tertio libr. Si igitur diuerſo ſunt nomine & effectu, diuerſo iure cenſeri debẽt.arg.l.ſi idem.C.de codicil. Regula igitur iſta de renuntiatione loquẽs,nõ habebit locũ in permutatione: quia ſi Papa hoc voluiſſet,expreſsiſſet,quemadmodum fecit in regula de infirmis reſignantibus.arg.cap.ad audientiam.de deciſ.

Titulorũ & nominũ diuerſitas.

Secundo,

Secũdo, quia ſub diſpoſitione de ſimplicibus loquẽte, non cõprehẽdit caſus qualificatus, vt ĩ.l.j.ff.de donatio. vbi tex. loquẽs de donatiõe ſimplici, nõ habet locũ ĩ donatiõe ſub cõditiõe, & ſic qualificata. ad idẽ facit. c. ſtatutũ. de ele. li. vj. vbi etiã eſt tex, ꝙ diſpoſitio. c. licet can. de parochialib⁹ loquẽs nõ habebit locũ ĩ parochiali qualificata: quia illa qualitas reponit ſubiectũ in diuerſã ſpeciẽ. prout in.l. quæſitũ. §. illud. ff. de leg. iij. Cũ igitur regula iſta de ſimplici reſignatiõe loquatur, locũ nõ habebit in renũtiatione qualificata, prout eſt permutatio, quæ eſt quędã renuntiatio reciproca, differẽs à ſimplici renuntiatione, q̃ eſt donatio pura, vt in. c. ſuper hoc de renũ. *Caſus qualificatus.*

Tertio, quia in qualibet diſpoſitione verba in dubio, in ſpecie capi debent, & not. in genere. l. hoc legatũ. vbi Barto. ff. de lega. iij. Sed permutatio habet ſe, vt genus. l. j. vbi Bart. & alij. de re. permuta. Ergo iſta regula de renuntiatione loquens, non habebit locum in permutatione. Hinc voluit Alexand. per plura motiua in conſi. lxxvj. col. ij. vol. v. quòd ſtatutũ correctorium iuris cõmunis, de venditione loquens, nõ habet locum in permutatione, licet ſint contractus ſimiles. Et hoc per viam regulæ tradit Bald. in. l. ij. colũ. ij. C. de rer. permut. ſequitur Fely. in prooem. decretal. col. iiij. Et iſta ratione etiam voluit Decius in cõſil. ccxxiiij. regulam de infirmis reſignantibus, ex eo, quia exorbitans à iure communi, non extendi etiam ex identitate rationis ad ſimiles caſus, prout eſt præſentatio vel inſtitutio. Et ob eam cauſam Rota voluit regulam iſtam de reſignatario loquente, non habere locum in ſecundo reſignatario, licet in eodem ratio fraudis ſubeſſe videatur, vt inferius in alia quæſt. dicam. *Verba in qualibet diſpo. in dubio.* *Statutum correctorium.*

Quarto, pro iſta opinione facit: quia videmus, quòd in donationibus puris & ſimplicibus, inſinuatio requiritur ad fraudes euitandas, vt dicit Paul: de Caſtr. & alij. in. l. illud. C. de ſacroſanct. eccle. Aret. in conſil. ij. & Alex. conſil. clvij. lib. ij. Sicut & eadem ratione hic in ſimplicibus reſignationibus publicatio requiritur ad euitandas fraudes, ſuperius in parte affirmatiua narratas. Nã publicatio nihil aliud eſt, quàm quædam inſinuatio, ſeu notificatio reſignationis per ipſum reſignatarium, in eccleſia, vbi ipſum beneficium conſiſtit. facienda, ad fraudes euitandas, vt dicit Abb. in conſilio. xcix. lib. j. Et tamen inſinuatio illa nõ requiritur in donationibus reci- *Publicatio quid ſit.*

procis,quibus ipſæ permutatiões æquiparấtur,vt tradit Alex. Iaſ.& alij in.l.licet.col.fi. C.de pact. tradit Decius in conſil. clxxvij.& cõſ.cxx.aliàs.xx.Stepha.Beltrãdi in conſ.lxxxviij. col.fi.lib.ij.cũ infinitis concord.quas more ſuo cumulat Nicolaus Tiraquellus in copioſa repet.l.ſi vnquam.in glo.donatione largitus.nu.94.cũ ſequen.C.de reuoc.dona.Ergo apparet,ꝙ diſpoſitio iſtius regulæ,de publicatione ſiue inſinuatione loquens,nõ cõprehendet caſum noſtrum.Nam in permutationibus non publicatis nõ fraudantur ordinarij,nec expectantes,ſicut in reſignationibus ſimplicibus,vt de ſe patet.

Publicatio in reſig.potius quàm in permutatione.

Quinto in ſimplici reſignatione maior ratio militat, vt publicatio fieri debeat,quàm in permutatione, ex eo,quia ſimpliciter reſignantes de facili inuenient, qui beneficia ſub hac occulta conditione recipiant, ne reſignationem publicẽt ad effectũ,vt reſignãtes eorum vita durante, fructibus beneficij fruấtur.Nã ex iſta permiſsione nihil reſignatarij de ſuo perdũt,& poſſunt lucrari.Sed iſta ratio in permutationibus non procedit: quia in permutatione nõ datur vera vacatio, ſicut in reſignatione ſimplici, vt tradit Federi. de Senis in conſil. lxij.cũ concor.vt ſcribit Gaſpar de Peruſio in tract.reſeruat. in.iij.parte principali.col.ij.fol.viij.nu.4. Ergo in beneficiis permutatis expectatiuè locũ habere nõ poterũt, vt etiam eſt tex.in.c.j.de rer.permu.lib.vj.Et ratio prędictorũ eſt,quia in permutatione quilibet agit de dãno euitando, ideo nihil eorũ intereſt occultas permutationes habere:quia nullấ ex hoc vtilitatẽ conſequuntur,ſicut ſimpliciter reſignãtes, quorũ intereſt occultas habere reſignationes, propter lucrũ fructuũ, propterea in eis publicatio neceſſaria fuit,nõ autẽ in permutationibus.Nã non eſt par,eademq; ratio lucrum perdere, & dãnũ ſentire,iuxta.l.fi.C.de codicil. Sexto,quia in ſimplici reſignatione,qui nõ publicat nullam excuſationem habet:in permutatione vero excuſari poteſt, expectando cõpermutãtis publicationẽ,& ſic implementũ ex parte ſua,iuxta.c. peruenit.de iureiur.&.l.Iulianus.§.offerri.ff.de act.empt.

Lucrum perdere nõ eſt par,eadémque ratio.

Septimo, quia ex quo regula iſta non loquitur expreſsè de permutatio nibus,& capit probabile dubiũ, nunquid ſub illa cõprehendantur,certè in dubio excuſari debent hoc caſu nõ publicantes,per ea,quæ notant Moder.in.l.cũ prolatis.ff.de ſen.& re iu.ſicut faciens cõtra legem,quæ habet plures intellectus,

lectus,non peccat,vt dixi latius in.c.j.nu.231. de conſtit. lib. vj. ſicut etiam de errore dubio iuris tradunt Docto. in. c.de quarta.& in cap.ſi diligenti.de præſcrip.& in cap.j.de re iudic.vt ibi per eos.Hæc ſunt,quæ ſuper iſta quæſt. occurrunt, pro vtraque opinione,non inclinans in alteram partem:quia cauſa pendet,& non eſt honeſtum ſic ſcribendo votum detegere,donec cauſa per Rotam ſuo marte decidatur.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO,an regula iſta ꝓcedat ī beneficiis cōmēdatis? SOLVTIO. Modernus Sabinen.Aeneas de Falconibus,doctor curialis, practicus, & eruditus, in quibuſdā apoſtillis ad iſtam regulā,aſſerit Rotam tenere,regulam locū habere in cōmēdis perpetuis, & nihil aliud dicit. Et hoc idem reperio in pluribus aliis regulis iſtius voluminis Rotā tenuiſſe,prout in illa de infir.reſig.& in illa. de impet. benefic.per obitum famil.Card.& quibuſdam aliis.Et quarū principalis ratio fuit : quia commendæ noſtri tēporis æquiparantur titulis,adeò,quòd ſicut titulares,ita & iſti cōmendatarij faciunt fructus ſuos,vt dicit Alexandrinus in cap.cū autem.xliiij.diſtinc.& in cap.ſi quis.lviij.diſtinct.& certè de rigore iuris,eius opinio verior apparet.

Beneficia commendata.

Commendæ noſtri temporis æquiparātur titulis.

Sed licet ita in dictis caſibus Rota tenuerit, Cancellaria tamen ſemper contrarium tenuit,pręſertim quo ad iſtam regu. cuius verba & mens commendæ repugnare videntur. In primis:quia verba iſtius regulæ de beneficiis collatiuis loquuntur,vt patet ibi,collationes quoque de illis &c.Et clarum eſt, quòd collatio à commēda diuerſiſsima eſt, vt probatur in. c. dudum.de electio.vbi duo beneficia curata conferri non poſſunt,poteſt tamen vnum conferri,& aliud cōmendari,ex quo manifeſtè datur intelligi,aliud eſſe commendare, aliud conferre.Nec mirum.quia collatio dat titulum,& ius in re.ca.ſi tibi abſenti.de præbend. libro ſexto : commenda vero ſecus. Cui igitur verba non conueniunt,neque mens conuenire clarū eſt,iuxta.l.furioſi.C.de nup.l.ſi quis ſeruū §.non dixit pręτor.ff.de acquir.hære.cū ſexcentis concord.vt congerit Alex. in conſilio. lij.colū. iij. libro quarto:& reaſſumunt latiſsimè Moderni,qui ad hoc duodecim textus allegant,in cap.quoniā vt lit.non conteſt.Verba enim nihil aliud ſunt,quàm quidā nuntij,ſiue præcurſores mentis:ſunt enim verba paſsionū

Verba nō conueniunt.

animi indicatiua, vt dicit tex.in.l.Labeo.de ſupelleɛt.leg.& tradit Bal.in traɛt.ſchiſma.col.x. quod etiam ſuadetur ex aliis verbis iſtius regulæ,ibi,vacare cẽſeatur &c.quæ verba cõmendæ non adaptantur:quia cõmenda per obitũ cõmendatarij vacare nõ dicitur,vt eſt tritũ diɛtũ Feder. in trac.de permut.benefi.quæſt.xv.& Rom.in conſil.cl.Præterea,quia penes commendatarium non eſt proprietas,poſſeſsio, vel quaſi ipſius beneficij cõmendati,ſed quædã nuda detentatio. Nam cõmendatarius nihil aliud eſt,quàm ſimplex depoſitarius, vt probatur in.l.cõmẽdare.ff.de verborũ ſignifi. & in.l. Lucius. ff.depoſit.& in.c.ne quis arbitretur.xxij.q.ij. Et quòd penes talem nõ ſit niſi ſola detentatio,eſt tex.in.l.licet.§. rei.ff. depoſiti.& in ſpecie notat glo.in.c.ſi cõſtiterit. de accuſat. Nã omnes glo.tam in.c.nemo.de eleɛtio.lib.vj.quàm in.c.ſi plures.xxj.q.j.& alibi ſæpe,commendatariũ non prælatũ,ſed nudum adminiſtratorem vocant,vt dicit etiã Archi. in.c.is cui. de eleɛtio.lib.vj.facit tex.in.c.cum nobis eo. tit. cùm igitur per obitum cõmendatarij noua beneficij vacatio non inducatur,cum eius vita durante, ſemper beneficium vacauerit, & vacabit,etiam ſi denuo cõmendetur,donec Papa eccleſiæ de prælato prouiderit,vt dicit Hoſtien.in.c. ne pro defeɛtu. de eleɛt.& gloſ.in clem.j. vt lite pend. Eſt concludendũ, in tali cõmenda regulam locum non habere, cum verba eius nullo paɛto cõmendæ adaptentur.Præterea,quia iſta regula loquitur de beneficiis per renuntiationẽ vacantibus de iure & de faɛto,& tam in curia,quàm extra curiam, & tamen in con-mendis hoc nõ procedit:quia ex quo cõmendæ conceſsio fit per Papã,ideo illi renũtiari nõ poteſt extra curiam, non ſolũ ea ratione:quia in eis non datur vacatio, donec Papa de illa prouiderit. & per conſequens in illa regula verba nõ verificãtur,vt diɛtũ eſt,ſed quia beneficiũ per cõmendã manet affeɛtũ,adeò,ꝙ inferior ſe de illo intromittere nõ poteſt,vt tradit Troillus de Maluitiis,in quodã ſuo conſilio poſito in fine traɛtatus illius de ſortibus, & tenẽt Ioãnes,Franc. Pauin.in traɛt.de ſede vacante.in.iij.q.ſecũdæ partis col.vj.& Roma. in. d.conſil.cccl.col.iij.Cum igitur regula iſta loquitur etiam de reſignationibus extra curiã faciendis. & cõmendæ ceſsio fieri nõ poſsit,niſi in manibus ipſius Papæ concedentis,iuxta cap.admonet.pro quo facit text.in.l.fi.C.de defen.ciuita. & in.§.

Beneficia commendata non conferuntur, neque vacare dicuntur.

in.§.interdum.&.§.ſiquá vero.in authen. de defen.ciuit. eſt concludendũ regulam iſtam in commendis non procedere.

Præterea,quia ſi diceremus cõmendatariũ ius in re,& verũ titulũ habere,ſequeretur, ꝙ ad nutũ cõmendãtis cõmenda aduocari non poſſet:cũ habentes verũ titulũ ius perpetuum, nec ad nutũ amouibile habere dicãtur,vt in.c.j.de ca. mona. lib.vj.& in.c.ſanctorũ.lxx.diſtin.& not.latè.glo. in capitulo paſtoralis. vij.q.v. Sed tamen videmus contrarium : quia commenda ad nutũ Papæ poteſt diſſolui , & beneficiũ alteri cõferri,vt prædicti Doctores dicunt.Igitur in ea, regula verificari non poterit.Plura alia motiua,& argumenta,pro hac parte fieri poſſent,quæ breuitati ſtudens omitto.

Et ideo,vt opiniones fœdere diſtinctionis concordari poſſint,eſt conſiderandum,quòd beneficia dupliciter cõmendari ſolent,aut ad vtilitatem eccleſiæ,aut ad vtilitatem cõmendatarij.Primo caſu procedunt omnia argumenta pro iſta. ij. parte fabricata:quia tali caſu,cõmendatarius poteſt ad libitũ remoueri, & beneficiũ cõmendatũ, tanquã vacans conferri. Quia cõmenda,in caſibus præmiſsis,nihil aliud eſt,quàm depoſitum,quod poteſt ad libitũ deponentis reuocari, etiã ſi dictũ fuiſſet, ꝙ depoſitũ vſque ad obitũ depoſitarij duraret, vt eſt caſus in.l.j.§.ſi depoſuero.ff.depoſi.& in cap.j.eo.titu.Et hoc idẽ in cõmenda probat tex.in ca.obitũ.& in.c.Cataniẽſis.lxj.diſtin.Vbi apparet,ꝙ non obſtante cõmenda facta in vtilitatem ipſius eccleſiæ,poteſt liberè procedi per ca.ad electionẽ veri prælati.Et ſic apparet,talem commendã per obitum commendatarij non vacare,niſi eo modo,quo prius. *Beneficia dupliciter commendari ſolent.*

Secũdo modo fit cõmẽda ratione perſonæ ipſius cõmẽdatarij, & tali caſu ꝓcedit opinio dominorũ Rotæ Alexãdrini, & ſequaciũ.Nã quãdiu durat ipſius cõmẽdarij vtilitas,nõ dicitur ipſa cõmenda vacare : ita vt alteri conferri poſsit licitè: quia tales cõmendatarij habentur vt titulares,& ideo diſpoſitio loquẽs de titularibus haberet locũ in illis , vt latius per exempla probaui in regula de triennali.q.v.& ita etiã habebit locum iſta reg.quæ magis generaliter loquitur. *Commẽdatarij vtilitas.*

Et iſta in ratione fundantur:quia commendatarius iſte de quo loquimur,ad cuius vtilitatem commenda facta fuit,dicitur procurator in rem ſuã , qui re non integra amoueri non poteſt,vt dicit glo.in.l.ſicut.§.ſi procurator.ff.quib.mo.pig.

vel hypothe.ſolu. & in.procuratore.ff. de procura. &.l.iij.C. de donat.tenet Bald.in.l.j.C.de actio.& obliga.

Ex quo infertur, quòd talis commendatarius facit fructus ſuos, ſicut titularis: ſecus eſt in commendatario, cuius commenda eſt facta ad vtilitatem eccleſię: quia deducto tantum victu omnes fructus futuro prælato reſeruare tenetur: omnia iſta probantur in.c.fi.lxi. diſtin. & in.c. quia frater. vij. quæſt.j.& in.c.charitatem.xij.q.ij.& tenet glo.in ca.nemo. de electio.lib.vj. Et licet talis cōmendatarius ad vtilitatē ſui dicatur etiam depoſitarius, tamē talis depoſitarius facit fructus ſuos, vt patet ī.l.die ſpōſaliorū.§.qui pecuniā.ff.depoſiti.

Commenda perpetua vel tēporalis.

Ex quibus (opinionibus omnibus ſic ad concordiam reductis) facilè iudicari poſſet, an regula iſta locū habeat, vel non, in commendis. Poſſet etiam diſtingui inter commendam perpetuam, vel ad tempus, vt latius dixi in.d. regula de triennal.q.v.ideò non repeto. Sed vnum vltra ibi dicta addo, quòd illa diſtinctio commendæ perpetuæ vel temporalis fit, quando conſtat eſſe tales, aliàs in dubio, quando non apparet, qualiter Papa commendauerit, in dubio interpretari debet commendam perpetuam conceſsiſſe. Vt concluſit Rota in vna Salamātina de palatios rubios, coram R.P.D.Marcello, epiſcopo Marſicano, die. xxviij. Iunij M.D. xxxviij. Ratio deciſionis fuit: quia actus, quia certo temporis ſpacio nō concluditur, perpetuus reputatur, vt in.l.iuriſperitos. in prin. & ibi Bar.ff.de excu.tut.& not.Bart.in.l.de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori.ff.de oper.not. facit glo.in cle.ij.in verb.electionem.de reſcript.& in.l.ſufficit.ff. de condi.indebit.& bonus text.in.l.ſeruus.C.de pœnis. Et hoc iuris fundamentum habet: quia qua ratione dicimus, diſpoſitionem generaliter de rebus, vel perſonis loquentem, generaliter debere intelligi, vulg.l.j.§.& generaliter.de legat.præſt.eadem ratione dicēdum eſt, reſpectu temporis, vt videlicet, diſpoſitio generaliter, id eſt, in perpetuum intelligatur, cum de perſonis, vel rebus ad tempus argumentum valeat. l. miles ita. §. & quia diximus. Vbi Bart.ff.de teſta.milit. Quæ omnia ſunt notanda: quia deſeruire poſſunt ad multa.

Actus quando reputatur perpetuū.

Beneficia conſiſtorialia.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regula iſta procedat in beneficiis conſiſtorialibus?

SOLV-

SOLVTIO. Concluſum fuit, ꝙ nõ, ex eo, quia cum talia beneficia renunciẽtur in cõſiſtorio, in præſentia principis, ſatis dicitur facta publicatio. arg. l. omniũ. C. de teſta. itaq; in talib. nõ habet locũ diſpoſitio iſtius regulæ, ſicut dicimus per eandem rationem, ꝙ noua prouiſio, ex quo ſignatur corã Papa, ſupplet diligẽtias publicationis, & inſinuationis requiſitas per aliã regulã, prout inferius per aliã quęſt. diceretur. de quo vidẽda ſunt etiam ea, quæ dixi in regula de infir. reſig. q. xiiij.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, an regula iſta obliget reſignatarium, ad publicandum temporis ſucceſſoris reſignationem factam in manibus prædeceſſoris pontificis, ſi prædeceſſor infra ſex menſes factæ reſignationis moriatur? *Obligare reſignatarium.*

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, reſignatariũ obligatũ fuiſſe vigore primæ regulæ, vigentis tẽpore reſignationis, ad publicandũ reſignationẽ. Et ratio eſt: quia renunciatio facta tẽpore, quo primus Papa, & eius regula viuebant, perfecta fuit, & habuit effectum. Igitur obitus Papæ ſuperueniẽs, nõ tollit effectũ iam cauſatũ, arg. l. fi. ff. vnde libe. cũ cõcor. vt notabiliter ſcribit Decius in cõſ xxiiij. col. fi. ſufficit enim quod lex ligare incipiat, vt tenet Bart. in. l. fina. ff. de falſis. Suadetur hoc, quia regula primi põtificis, & eius ſucceſſoris, ex quo ad eundem finem tendunt, pro eadem reputatur, & in vtraque par ratio iudicatur. l. j. §. idẽ quæritur. ff. de ope. no. nun. & in. c. conſuetudo. j. diſtinct. & de ſimo. c. querelã. &. c. j. de lit. conteſt. lib. vj. Si igitur vtriuſque regulæ ad eundem finem tendentiũ par eſt ratio, cõſonũ videtur, quòd tempora vtriuſque regulæ coniungantur, vt vna & eadẽ regula reputetur, arg. l. Pomponius. §. cũ quis. ff. de acquir. poſſ. &. §. penult. inſtit. de vſucap. Nã quando duo ſunt introducta propter vnũ finẽ, illa duo vnũ reputãtur, vt dicit Card. in cle. j. §. ſi quis in. ix. q. de reb. eccleſ. nõ alie. & not. gl. fi. in. c. latores. de clemen. excomm. mi. facit. l. ij. ff. de duo. re. & l. qui libertatis. ff. de euict. &. C. de ma. teſtamen. l. cum teſtam. &. c. paſtoralis. ſecũdo reſpon. de appellat. & cap. fi. de reſc. lib. vj. & quæ tradit Iaſ. in. l. ſingularia. in. iiij. nõtabili. ff. ſi cert. pet. *Duo introducta propter vnum finem.*

Præterea, quia quando principium habet relationem cõtinuam ad finem, attenditur finis. l. illud. in fi. ff. ad. l. Aquil. no. Bar. in. l. ꝙ ait. §. ꝙ ait. ff. de adulte. Sed in in caſu noſtro, re-

ſignatio facta tẽpore vnius põtificis, quo ad effectũ publicationis, reſpicit finẽ, id eſt, ſi reſignans morietur in poſſeſsione poſt ſex menſes, & iſte euentus, ſiue finis cõtingit tẽpore ſucceſſoris pontificis. igitur ille finis attendi debet, vt videlicet, iſte actus renunciationis publicandæ iudicetur ſecundũ regulã vltimi põtificis. Quod ſuadetur ex verbis regulæ, ibi, factæ reſignationes &c. quæ aut tempus præteritũ, aut præſens ſignificant. l. verbum erit. de verb. ſign. & facit doctri. Bar. in. l. illicitas. in princ. ff. de offi. præſid. vbi illa verba, vẽditiones factas &c. poſita in ſtatuto, interpretatur de præteritis & futuris. Et hoc regulare eſt, ꝙ licet verba poſita ĩ. l. in dubio, ad futura referantur, vbi tamẽ par eſt ratio de præteritis, illa etiam ſub lege cõprehenduntur, vt dicit Rom. in conſi. cccxxxiij. & Fely. in. c. fi. in. x. col. verſi. fallit tertio, & fallit quarto. de conſtit. Vel etiam dicamus, ꝙ vtraque regula ſimul iuncta attẽdi debeat, arg. eorum, quæ dicit. d. Anto. in. c. fi. de for. comp. de illo, qui ex vno territorio ſagittam in alterius territorium iecit, & ibi hominem interfecit. Nam iſte homicida ſtatutis vtriuſque territorij caſtigari debebit: ita dicit ibi Anto. & ſequitur Abb. in. c. j. in. ij. notabili, & ibi latius Moderni de præſump. & plura alia ad propoſitum Ang. Aret. cõgerit in tract. malefi. in verbo, in platea communi.

Verba poſita in lege, in dubio.

Sed iſtis nõ obſtantib. contrariũ olim, & etiam hoc tẽpore in pluribus cauſis Rota tenuit. Nam tẽpore Sixti, regulã hoc caſu nõ habere locum iudicauit Ant. de Graſsis. iij. Februarij M. cccclxj. vt refert Gloſſ. in prooemio iſtarũ regularum. fol. v. & hoc idem tẽpore Pauli. II. iudicaſſe Rotã, refert Nicol. de Vbaldis, tunc auditor, in tract. ſucce. ob inteſta. in. ij. parte, num. 12. & tẽporibus noſtris idem pluries iudicauit Rota, in primis in vna Dolẽ. corã R. P. D. Pet. Vorſcio, de anno M. D. xxxij. vt adnotauit. d. Hieronymus de Caſtello aduocatus. Deinde in alia Auinionen. Vicariæ de Bethleem coram me, de menſe Aprili, eo. anno M. D. xxxij. Tertio loco corã. d. Silueſtro Dario. vj. Iulij M. D. xxxvij. ĩ vna Toletana parochiali de Iunquera, pro. d. Hieronymo de Briuero, cõtra Didacũ de la Baria. in qua cauſa propter. d. Darij abſentiã. d. Nicol. Aragona ſententiã protulit, quæ in ſecũda per R. D. Raynaldum de menſe Aprili M. D. xxxviij. cõfirmata, & nunc in tertia coram me cõcordata fuit. Quarto loco idem caſus deciſus fuit,

coram eodem.d. Petro Vorſcio, in vna Gienen. beneficij de Pliego.xj.Decemb.M.D.xxxviij.& in. d. cauſa voluit vnum plus Rota,videlicet,deciſionē prædictā habere locū, etiam ſi plures reſignationes factæ fuiſſent tempore primi pontificis prædeceſſoris,propter conſ.Oldr.cciij.Ratio prædictarū deciſionū aſsignatur per prædictos,Gloſ.&.d.Nicolaū de Vbaldis,in dictis locis,quos breuitatis gratia non refero. Sed alia etiā ratio per Moder.dominos aſsignabatur : quia in caſibus præſuppoſitis renuntians tēpore Clementis prædeceſſoris nō obierat,& ſic illius regula locū habere non poterat: quia inter tria copulatiue requiſita in regula requiritur,ꝙ renūtians poſt tempus in poſſeſsione moriatur,ſi tamen vixit etiam per mille annos,non erit locus regulæ.Cū igitur eo viuente Clemens obierit,regula ſua obſtare non potuit:quia mortua fuit per eius obitum,neque rurſus regula.d.noſtri Pauli. III. eius ſucceſſoris potuit obeſſe:quia,vt idem dixit in prooemio ſuarum regularū, ſe rebus regendis normam & ordinē per regulas ſuas dare velle, & ſic tantū comprehendere voluit (prout eſt de natura legis)reſignationes futuras,nō præteritas.c.fin. de conſtit. & ſic huiuſmodi reſignatio exempta erit à vinculo vtriuſque regulę.Pro quibus faciunt rationes Oldr.in cōſ. cciij.quem in notabili caſu domin. Guliel.allegat in deciſionibus regularum deciſ.xvij.& per dictum conſ. Oldr. voluerunt etiā Domini in.d.cauſa Gienen. beneficij de Pliego coram domin.Aquē.dicto die.xj.Decembr.M.D.xxxviij.quòd etiam ſi tēpore vnius Pontificis factæ fuerunt plures reſignationes,& durante tempore ad publicandum Pontifex moriatur,& tempore ſucceſſoris,etiam alia reſignatio fiat, propter hoc non pręſumitur fraus ad effectum circumueniendi iſtam regulam,vt latius ſuper hoc aduocati ſcripſerunt, quæ nō repeto: quia huc pertinere non videntur.

Mādatum morte conſtituentis non expirans.

Tamen contra prædicta obſtat vnum:quia videbatur dicendum,regulam iſtam,quæ ſemel viſa eſt habere locū, facta reſignatione,expirare non debere morte conditoris,ſicut dicimus de mandato, ꝙ licet regulariter morte conſtituentis re integra expiret,tamen quando viuo conſtituente accepit aliquid agi,non expirat, vt late tradunt Alex. & Moder.in.l.eius verſi.dicebat.ff.ſi cert pet.Sic etiam videmus,reſeruationes ſemel per regulam inductas, licet odioſæ ſint, & iuriſdi-

Reſeruationes per regulam inductæ.

ctionem ordinarij abſorbere videantur: Tamen per obitum Papæ non expirant, vt per plures rationes & authoritates latè probat domin. Pet. Andr. Gammarus, vir ex ordine noſtro certè eruditus, in tract. lega. lib. iij. fol. lxvj. vbi refert Rotam illo ipſo die in reſeruationibus, de quibus in regulis, prima & tertia fit mentio. hoc tenuiſſe. Et licet idem domin. Petrus ibi contrarium teneat: nihilominus opinio Rotæ præualuit, quam tenuit Gemin. conſ. xciij. Pet. de Anch. conſ. lvij. Ro. conſ. cclx. & vir ille practicus, & doctus Barthol. Belenzinus, olim etiam auditor Rotæ, in tract. de charitatiuo ſubſidio. q. penult. & plures alij, quos breuitatis gratia omitto. Si igitur hoc in materia odioſa, quæ facilius extingui deberet, inductum eſt: à fortiori in caſu noſtro dicendum videtur, præſertim cum regula iſta, quæ ad tollendum fraudes ex clandeſtinis renuntiationibus reſultantibus conſtituta fuit.

Niſi tenendo primã opinionem, in reſeruationibus aliã differentiæ rationem arguamus, quæ fuit affectio ſemel per reſeruationem cauſata: qua inductum eſt, quòd ſemel affectum, ſemper duret affectum, vt dicunt plures deciſiones dominorũ curioſè cumulatæ per Fely. in. c. in noſtra. in. xxj. correllario. de reſcrip. Et fortè, ſi non eſſet extrauagãs Pauli, quæ hoc induxit, idem dicendum eſſet in reſeruatione, quòd de publicatione dictum fuit. In mandato verò diuerſa eſt ratio: quia poſtquàm res incœpit tractari, mãdatum habuit effectum in ſui ſubſtantia, & effectus ſemel cauſatus ſemper durat, vt tradunt Moder. Mediolanen. in. c. j. in notabilibus. de iud. quæ omnia hic ceſſãt: & quia in dictis caſibus lex ſuper hoc proceſsit, vlterius diſponendo, quod hic non fecit.

QVAESTIO SEPTIMA.

Mẽſes ad publicandum reſignatiões.

QVAERO, an ſex menſes, qui reſignationi factæ in curia: vel menſis, qui extra curiam dantur per iſtam regulam, ad publicandum reſignationes, computentur à die reſignationis, vel à die præſtiti conſenſus?

SOLVTIO. Videtur prima facie, quòd à die factæ reſignatiõis cõputari debeãt: quod indicare videtur illa dictio, ex tunc, in text. poſita, quæ extremũ à quo denotat, videlicet, tẽpus factæ reſignationis, vt in. l. iiij. ff. de cond. & demonſtr. Ab illa enim tanq̃ ab eo quod principaliter geritur, prout ab originali fundamento tempus initium capere debet: nõ autẽ

à conſenſu

à conſenſu, qui ex poſt præſtatur, & habet ſe, vt acceſſorium. Et eſt quædã executio, ſeu cõfirmatio reſignationis factæ: in qua quidẽ reſignatione, licet expreſſus cõſenſus nõ adhibitus ſit: nihilominus in ea quidã conſenſus tacitus includitur, qui per porrectionem eius principi factam colligitur, vt notãt omnes in .c. quidam de renunt. præſertim quia regula iſta non diſponit tẽpus ſex menſium à die conſenſus cõputari debere. Igitur nos dicere non debemus. Nã ſi Papa hoc voluiſſet, expreſsiſſet: prout expreſsit in regula de infirmis reſignantibus. *Conſenſus quid ſit.*

Confirmatur iſta opinio ratione concludendi: quia certum eſt, per renuntiationem, ius & poſſeſsionem in beneficio amitti, vt eſt deciſ. xxiij. in no. & abinde renuntians ſi in poſſeſsione manſerit, cõſtituitur in mala fide percipiendi fructus adeò ꝙ illos fructus non facit ſuos, ſed eos reſtituere tenetur vero beneficiato, vt latè, & in terminis probat Hieronymus Paulus, antiquus doctor, & ſtyli curię practicus, in illo vulgato libro, quem practicam Cancellariæ vocant. fol. xlvj. Vt igitur his animarum periculis occurratur, neceſſarium eſt dicere tẽpus publicationis à die datę ceſsionis currere debere, quia tali caſu ordinarius, qui per huiuſmodi publicationem ſtatim factam certior redditur, non patietur renuntiationem diu in beneficio ſine titulo permanere. Cuius oppoſitum ſequeretur, ſeu cõtingere poſſet, ſi tempus publicationis hîc deſignatum à die præſtiti cõſenſus inciperet, qui forte poſſet ex cauſa ad longum tempus differri, in graue animarum (præſertim ipſius renuntiãtis intruſi) præiudicium: quod quidem euitari conuenit. Et quòd magis expediat, tempora publicationis faciendæ à data potius ipſius reſignationis, quàm à die præſtandi conſenſum, cõputare, facit vnum: quia conſenſus ad effectum publicationis non eſt neceſſarius, cum ille adhibeatur in reſignationibus, ad effectum expediendi literas, ſine quibus publicatio per ſolam nudam ſupplicationem fieri poſſet, & illa ſine aliquo conſenſu extrinſeco valet: quia ſufficit, ꝙ vtriuſq; cõſenſu tacitè ſignetur, videlicet reſignantis & reſignatarij & gratia ſola ſupplicatione ſine literis facta dicitur vt not. oẽs in prooemio ſexti, & per illã verũ ius in beneficio acquiritur, vt eſt deciſio Rotæ vltima in antiq. tit. de reſcript. Cũ igitur per ſolam ſupplicationem fieri poſsit publicatio, cõueniens videtur, ꝙ à data eius, tempus datum ad publicandũ computetur,

computetur, ne de facili expectando conſenſum deludamur.
Sed predictis nõ obſtantibus, dũ iſte caſus in Rota per. R. D. Siluestrũ Dariũ, de mẽſe Ianuario. M.D.xxxiiij. in vna cauſa Saguntinẽ. ſãcti Egidij proponeretur, maior pars Dominorũ tenuit cõtrariũ. Pro qua opinione inter alia adducebatur vnũ motiuũ vrgẽs: videlicet, ꝙ ideò tẽpus ad publicãdũ à die cõſenſus incipere debet, & non à data reſignationis: quia reſignatio ante conſenſum præſtitũ per reſignantem, & reſignatariũ eſt informis, & ſine effectu, & ab ea, quilibet ante conſenſum prȩſtitũ recedere poteſt. Quia ſi cõtrariũ diceremus, infinitæ propemodũ fraudes fingi & argui poſſent. Nã quiuis ſupplicationẽ reſignationis nomine meo, & me ignorãte, confingere poſſet, & in ea à Papa reſignationẽ beneficiorum meorũ admitti petere: qua admiſſa, de facili poſſem beneficiis expoliari, quod eſt abſurdum. Requiſitus igitur fuit hoc caſu cõſenſus, tãquã cauſa formalis, per quem actus reſignationis perficeretur. arg. c. ſi tibi abſenti. de præb. lib. vj. Quia, vt dixi, ſola ſupplicatio, tanquã incerta & dubia de voluntate reſignãtis nõ ſufficit, nec robur habet. Hinc videmꝰ quotidie in Rota ſeruari, ꝙ dãs de iure tertij, per ſolã ſupplicationem nõ admittitur: quia ius per ſolã ſupplicationẽ, dicitur ius non clarũ, informe, & nõ liquidũ, & ideo nõ eſt actus ſufficiens ad publicandũ. Quod vlterius euidẽti ratione probatur: quia clarum eſt, ꝙ cõſenſus reſignantis poteſt prȩſtari per plures mẽſes poſt reſignationẽ, etiam poſt mortẽ reſignantis, iuxta extrauagantem Alex. Sixti. Et proculdubio ſuperfluũ videretur, & ſatis impertinenter factum, reſignationẽ in eccleſia publicare, ac beneficij reſignati poſſeſsionẽ petere ante cõſenſum præſtitũ, cũ poſſet, vt dixi, ante præſtitum cõſenſum reſignãs pœnitere vel forte mori, nõ conſtituto procuratore ad cõſenſum præſtandũ. Et ideo ob eã cauſam inductũ fuit, in reſignationibus cõſenſum expreſſum in manibus Notarij Cancellariæ, vel Cameræ præſtari debere, & ab illo tempore cõſenſus præſtiti, tempora hîc deſignata computari. Sola igitur ſupplicatio nõ eſt ſufficiens ad producendũ huiuſmodi publicationis effectũ. Sed iſto caſu literȩ expeditæ requirũtur, quæ ſine conſenſu expediri non poſſunt. Ergo de neceſsitate cõſenſus requiritur, à quo tempora publicationis currere incipiant. Et licet ſupplicatio reſignationis conſenſum à tergo contineret:

ret:nihilominus per illum publicatio firmiter fieri nõ poteſt, ex eo,quia hic requiritur,ꝙ titulus publicetur:& ſola ſupplicatio ſine expeditione nõ dicitur canonicũ titulũ continere, vt tradit Nicol.Milis in verbo,literæ.& Rota in ti.de præb. cõcluſione.xvij.in no.& reaſſumũt Moder.in rubr.de cõſtit. lib.vj.Et adeò hoc eſt verum,ꝙ vtens ſola ſupplicatione ſine literis,nõ eſt tutus in foro conſcientiæ,& ideo per eã publicatio fieri non poteſt,vt in terminis cõcludit practicus ille Hieronymus Paulus in eo lib.qui ſtylus,ſiue practica Cancellariæ inſcribitur fol.xlvj. Quæ cum ita ſint, reſignatarius ante præſtitũ cõſenſum poterit legitimè ſe excuſare,ſi nõ publicauit:quia legitimè impedito non currit tẽpus,vt dicit Rom.in terminis iſtius regulæ,loquens in conſ.ccccxxxiij.facit.l.j.in fi.C.de anna.exce.faciũt etiã ea,quæ de emphyteuta Specul. tradit in tit.de locat.ver.xlj.Stat igitur cõcluſio firma, ꝙ tẽpora requiſita hic ad publicandũ currere incipiẽt à die pręſtiti conſenſus. Quã opinionẽ etiã tenuit Rota tẽpore bo. me. Domin.Petr.Andreæ Gãmari,tũc Rotæ auditoris, de menſe Maio.M.D.xxij.vt ipſe idẽ refert in quibuſdam collectaneis deciſ.Nõ enim ante præſtitum cõſenſum ſumus certi de reſignatione vera & effectuali,propter prædictã rationẽ.Et ideo Papa,qui voluit reſignationes publicari debere,veriſimile eſt illum de valida, efficaci,& irreuocabili reſignatione ſenſiſſe, prout etiã illa ſuper qua præſtito conſenſu literæ expediũtur. vt ſic verba iſtius regulæ de reſignatione loquentis cum effectu intelligantur,arg.c.relatũ,de cle.nõ reſid.&.l.j.§.hoc interdictum.ff.de fonte.Nã ſi dicamus tempora hic aſsignata à tempore ſignatę ſupplicationis,& non potius præſtiti conſenſus incipere:ſequeretur vnũ incõueniens,quod ſuper ſupplicatione reſignationis hodie ſignata poſſet,elapſo ãno, etiã poſt mortem reſignantis,iuxta bullã Alex.cõſenſus præſtari. Quo caſu tẽpora ad publicandum hic aſsignata,iã penitus elapſa eſſent,& ſic hoc pacto regula deluderetur,quod videtur abſurdum.Nam nõ videtur expediẽs,ꝙ antea quis publicare reſignationẽ teneatur,quàm ſibi exploratũ ſit,eã effectũ habuiſſe:quod intelligi non poteſt,niſi poſt præſtitum conſenſum.Et licet iſte text.hoc non aperiat:nihilominus interpretatione iuris regulæ ſicut & quælibet alia diſpoſitio,ad tollẽdum abſurdũ ſuppleri debent,vt videmus in.l.lecta.ff.ſi cert.

Supplicatio ſola canonicũ titulũ continet.

Legitimè impedito non currit tempus.

Abſurdũ tollere.

per.

pet.& in ſexcẽtis aliis locis iuris. Et iſta opinio, quia videtur ęquior, ſecurior, & benignior, ampleƈtanda eſt.

QVAESTIO OCTAVA.

Tẽpus aſſignatũ ad publicãdũ reſignationem.

QVAERO, an tempus hîc aſsignatum ad publicandũm reſignationem, intelligatur etiam datum ad petendam poſſeſsionem?

SOLVTIO. Quòd iſte menſis pro vtroque datus intelligatur, innuunt verba regulæ copulatiuè loquentis, ibi publicatæ, & poſſeſsio illorum, &c. Nam ad veritatẽ copulatiuè, requiritur concurſus vtriuſque copulati. l. ſi quis ita ſtipulatus. ff. de verb. oblig. & l. ſi hæred. & ibi Bar. ff. de cõd. inſtit. cum concord. vt Moder. latè ſcribunt in. l. j. ff. de iuſti. & iure. Nã copula inducit ęqualitatem, vt dicit Bald. in. l. ij. C. de impub. & aliis ſubſtit. & in. l. teſtamẽto. in prima col. verſic. præterea. videtur. C. de teſtam. mili. Et ideo vna pars copulatiuè per aliam debet declarari, vt dicit Rom. in conſi. ccxxxj. Nã copulatorum natura perſuadet, vt qualitas vnius attribuatur alteri, vt tradit Signorolus in conſil. lxviij. Sed ſic eſt, ꝙ ad publicãdum reſignationem extra curiam datur menſis: & ad publicãdum reſignationes in curia, dantur ſex menſes. Ergo idem tẽpus ad petendam poſſeſsionem iniunƈtũ eſſe debet: quia vna determinatio reſpiciens duo determinabilia, debet pariformiter determinare, vulg. l. nam hoc iure de vulg. & pup. Et quia publicatio & petitio poſſeſsionis videntur ęquipollentia. Nã qui petit poſſeſsionem publicare videtur. Ergo in æquipollẽtibus, diſpoſitum in vno, cenſetur in alio eſſe diſpoſitum. l. ſi. ff. de pollicita. & l. fin. C. de indi. vj. tol.

Copulati vtriuſque concurſus.

Determinatio vna reſpiciens duo determinabilia.

Prædiƈtis tamen non obſtantibus, cõtrariũ cõcluſit Rota, die. xix. Februarij. M.D.xxxv. in vna cauſa Romana canonicatus ſanƈtæ Marię in via lata, pẽdẽte corã R.D.Io. Clerici. Ratio deciſ. fuit: quia publicatio & petitio poſſeſsionis, ſunt inter ſe multum diuerſa, & ad diuerſos effeƈtus induƈta, meritò copulatiua fuerunt huiuſmodi requiſita: quia alterũ nõ ſufficiebat, iuxta regulam cap. inter cæteras. de reſcri. & latè tradita per Felyn. in cap. ex parte. in verſ. copula. eod. tit. Et per hoc obiter reſpõdetur ad illud, ꝙ dicebatur petitionem poſſeſsionis publicationi æquipollere: quia vltra hoc, quod text. iſte ponit tanquã diuerſa, propter copulam &, quæ, vt dixi, diuerſitatem inducit, vt patet in rubr. de iur. & facti ignorant.

Publicatio poſſeſsionis.

iſtã

iſtã differentiam in terminis noſtris,multis rationibus, probat Abb.in conſil.xcix.in tertia & quarta col.lib.j.quem breuitatis cauſa non refero. Tempus igitur datum publicationi nõ cenſetur datum petitioni poſſeſsionis,tanquam res diuerſa penitus: & ex diuerſis non fit illatio.capit. in præſentia. de probat. Et quòd hoc ſit verum, apparet clarius: quia licet publicatio in curia infra ſex mẽſes fieri debeat,tẽpus tamẽ petẽdæ poſſeſsionis vſq; ad obitũ reſignãtis durat,vt colligitur ex verbis regulæ,ibi,ſi reſignãtes in poſſeſsione deceſſerint,&c. Nã ſi infra ſex menſes,infra quos debet fieri publicatio, poſſeſsio quoq; peti deberet,prædicta verba regulæ ſuperflua eſſent,quod dicendũ nõ eſt. Nã ſi poſſeſsio infra dictum tẽpus petita nõ fuiſſet,licet poſtea reſignãs in poſſeſsione nõ moreretur,nihil ad rẽ faceret. Stat igitur cõcluſio,ꝙ publicatio reſignationis factæ in curia,debet fieri infra ſex menſes: in partibus vero,per menſem. Petitio autem poſſeſsionis poteſt fieri vſque ad obitũ: & in hoc differt publicatio à petitione poſſeſsionis. Et ita retulerunt domini ſeniores prius hoc idem iudicaſſe Rotam de anno. D.M.xxvi. contra Cardinalẽ Iacobatium tunc auditorẽ Rotæ in vna canonicatus ſancti Petri. Et per prædicta patet reſpõſio ad illud,quòd vna determinatio,&c. quia procedit,vbi eſt eadẽ ratio,vt latè ſcribit Iaſ.in. d.l.nã hoc iure. & declarat Decius in.l.in teſtamẽto.in.ij. notabili.num.8.C.de teſtam.milit. *Publicatio reſignationis.*

Eſt tamen vlterius aduertendum,ꝙ licet per petionem poſſeſsionis publicatio reſignationis non inducatur per ea, quæ ſuperius dicta fuerunt: tamen ſi poſſeſsio petita infra tempus datum ad publicandum acquiratur,& in ea reſignatarius per menſem pacificè permaneat,talis poſſeſsio operatur publicationẽ,neque requiritur vlterior ſolẽnitas, & in hoc poſſeſsio & publicatio æquipollent: ita notabiliter dicit Dom. Guliel. ſuo tempore in Rota eſſe tentum in deciſ.xxvj.ſuper regulis. Et ita etiam tẽpore meo,pro abſoluto per ſeniores Rotæ dominos tenebatur,vt adnotauit D.Iacobus Simonetta: rationes ponit D.Guliel. quæ inibi videantur. Sed iſta eſt cæteris efficacior: quia ratio finalis,propter quam publicatio inducta fuit,quã ſcribit Rom.in cõſ.ccccxxxiij.in.j.dubio militat omnino iſto caſu. Sed quare potius dicimus ſufficere poſſeſſionẽ per menſem tenere, ꝗ per longius, vel minus tempus? *Poſſeſsionem tenere per mẽſem.*

Solutio

Solutio poteſt capi ex his, quæ dicit gl. in cap. commiſſa. in verſi. pacifica. cir. fi. & ibi Doct. de elect. lib. vj. qui voluerũt, ꝙ poſſeſsio dicatur pacifica, ſi aliquandiu teneatur, quod exponitur per menſem, vel duos.

QVAESTIO NONA.

Publicatio quomodo.

QVAERO, quomodo, & in quo loco ſit facienda publicatio?

SOLVTIO. Gloſſator hic ponit plures opiniones, Prima opinio eſt, ꝙ ſufficit publicationẽ fieri corã Notario, & teſtib⁹ ſi ſit ĩ curia reſignãs. Secũda opino eſt, ꝙ ſufficit fieri in Cãcellaria vel Camera Apoſtolica. Tertia opinio eſt, ſufficere reſignationẽ alta voce in audiẽtia cõtradictarũ, quãdo adeſt populi multitudo, publicare, vt tenuit D. Guliel. deciſ. xxij. ſuper regulis. Videmus quæ opinio iſtarũ ſit verior.

Publicatio ad triplicem.

Mihi videtur, ꝙ nulla ſatisfaciat mẽti iſti⁹ regulę. Ratio eſt, quia publicatio fit ad triplicẽ effectũ. Prim⁹, vt clerici, & ſubditi ſciant quẽ debent habere pro beneficiato & vero prælato. Nã aliquãdo reſignatur aliqua dignitas, quæ habet iuriſdictionem tẽporalẽ & ſpiritualẽ: cui ſubditi tenentur præſtare iuramentũ obedientiæ vel illi reſpõdere de certo cẽſu, vel aliquid elargiri ſingulis annis: prſertim, quãdo exiſtẽs in illa dignitate curã animarũ exercere tenetur. Nã iſto caſu intereſt ſubditorũ & parochianorũ, illũ pro prælato vel rectore habere, qui verè ſit talis. Nam facile cõtrariũ eueniret, ſi publicatio introducta non fuiſſet: quia ſæpe reſignãtes inuenirẽt homines, qui tectã & occultã reſignationẽ habere paterẽtur ad effectum, vt interim reſignãs fructibus gauderet: & reſignatarius poſt illius obitũ, beneficiũ cõſequeretur. Vt igitur hæ intruſiones & vſurpationes tollerentur, in graue animarũ periculũ publicatio introducta fuit, vt ſic per eã fraudes & doli detegerẽtur. Sed quãdo publicatio fit in Cãcellaria vel Camera, vel in Audiẽtia cõtradictarũ, huic abſurdo ſeu ſcãdalo nõ ſubuenit. Neq; etiã ſufficit, vt quidã volunt, ꝙ publicatio fiat ipſo reſignanti, cũ iã ſit certus, per reſignationẽ ſuã, ius, poſſeſſionẽ naturalẽ & ciuilẽ amiſiſſe, iuxta deciſ. cxxiiij. Et certus certificari nõ debet, vt dicit regula iuris. Nã per iſtos modos ſubditi, quorũ intereſt, non erunt certi de nouo beneficiato: ſed hoc ignorabunt, & habebunt iſtum reſignantẽ pro vero prælato, qui non eſt. Et ideo oportet aliter publicationẽ fieri.

ti. Petitio tamen poſſeſsionis, quam requirit iſta regula, bene poſſet fieri ipſo reſignanti: ſecus autem in publicatione, vt dicit Corneus loco inferius allegando.

Secũdus effectus, ad quẽ publicatio inducta fuit, eſt, ne expectantes deludantur, vt videlicet, per publicationẽ ſint certi quis melius ius habeat, & ſic per hunc modũ materia litigãdi inter expectantes & prouiſos tollatur, hanc rationẽ ponit Rom. in conſil. ccccxxxiij. ſequitur D. Guliel. in deciſ. xxij. ſuper regulis. Adde. quòd etiã, expectantiũ intereſt, propter aliũ finem, vt videlicet, per publicationem ſcire poſsint, per cuius obitum beneficia vacantia acceptare debeant.

Tertius effectus publicationis eſt, quẽ etiã refert Rom. in dicto conſi. propter ordinarios conferre debentes, vt ibi per eũ plura alia abſurpa ſequũtur, ſi publicatio prędicto modo fiat. Vnde non abs re, antiquis temporibus, tentũ fuerat in Rota, in quadã cauſa Nanneten. Beatæ Mariæ collegiatæ eccleſiæ. Quòd etiam ſi reſignatio populo notoria eſſet, nihilominus reſignatarius ab onere publicãdi eã non excuſaretur. Quia licet notoriũ releuet ab onere probandi, ex eo, quia demõſtratæ rei fruſtratoria eſt publicatio, ſeu demõſtratio. l. j. ff. de do. præleg. & l. j. ex quibus. cau. ma. Tamẽ illud dictũ non habet locũ, quãdo demõſtratio, ſiue publicatio fiẽda datur pro forma: quia tunc requiritur, quòd ad vnguem, & in ſpecie ſeruetur: ita notabiliter dicit Ant. de But. in cap. veſtra. in. xxxviij. col. verſi. ſecundũ eſt principiũ. de coha. cler. & mul.. per glo. in cle. appel. de appell. pro qua eſt bonus tex. quẽ ibi not. Bal. in l. ciues. C. de appell. & Bar. in. l. j. ff. de excep. Cũ igitur regula iſta publicationẽ requirit, pro forma, quod patet ex annullatione reſignatiõis, quæ formã indicat, iuxta tradita per Bal. & Moder. in. l ff. de libe. & poſth. & dixi in regula de annali. q. vj. Eſt d cendũ, iſti formæ ſatisfactũ nõ eſſe per æquipollẽs. itaq; licet fiat in cãcellaria, vel in cõtradictis, in quibus locis res publica fieri dicit: tamẽ quia ĩ loco beneficij poteſt ignorari per eos, ad quos pertinet hoc ſcire: ideo oportet, ꝙ ibi fiat, ſicut debet fieri illa publicatio, quæ requiritur in acceptationibus vigore gratiæ expectatiuæ, vt ibi dicitur. *Publicatio fruſtratoria.*

Et ideo iudicio meo, verior & ſanior erit opinio, quòd reſignatio publicetur in loco beneficij, præſente populi multitudine, vt ſic omnibus publica & manifeſta fiat. Quod videtur

tur aperte hic in iſto tex.probari,ibi. extũc vbi dicta beneficia cõſiſtũt,publicare,&c.Ex qua quidẽ publicatione,in loco beneficij facta,hoc vtilitatis reſultat,ꝙ parochiani,ſubditi,ordinarius,& expectãtes ſciãt quẽ pro vero beneficiato habere debeãt.Et ita iſtã opinionẽ pro veriori firmat Abb. Panor.in cõſi.xcix.in.j.volu.& Corn.in cõſi.cxxxvij.in.iij.volu.& Decius conſ.clx in tertio dubio.verſ.ſed tamẽ his,&c. Et ex dictis per Corneũ in dicto cõſilio tollitur cautela,ſiue fraus excogitata per gloſſatorẽ hic,per quã regula iſta circũueniri poterat,vt ibi latius per eũ.Et quòd publicatio ĩ loco beneficiorũ fieri debeat,tenet etiã Rom.cõſ.ccccxxxiij.& iſta videtur cõmunis opinio. Et ideo nõ abs re regula hic ad publicãdũ reſignationes factas in curia aſsignat ſex mẽſes:ꝙ videtur tẽpus ſufficiẽs admittendũ ad locũ beneficij,vbi publicatio fieri debet.Nõ igitur erit ſatisfactũ iſti regulæ, ſi publicatio alibi,vel alio modo fiat: adeo ꝙ antiqui patres voluerunt hoc eſſe de forma.ꝙ ſi publicatio in ciuitate, vel cœmiterio fieret,forma hic data impleta nõ cẽſeretur.Et idẽ dicebãt,quãdo per incertũ fieret publicatio.Eſt bene verũ, ꝙ apud antiquos dubitabatur,ſi publicatio facta in loco beneficij, deberet etiã in eccleſia fieri.Tamẽ ex quo text.hic tantũ de loco, vbi beneficia ipſa cõſiſtũt,loquitur,ſufficeret publicationẽ in loco beneficij facere,licet nõ in eccleſia.quòd videtur tenere Abb.in.d.conſi.xcix.Nã poſitio vnius ex diuerſis,eſt alterius excluſio.c.nõne.de præſump.Vnde ex quo locus beneficij, & eccleſia ponuntur, vt diuerſa in materia publicationis, prout eſt tex.notabilis in clem.j.§.fi.de cõceſ.præb.Ideo facta in loco beneficij ſufficeret,vel etiã facta in cœmiterio eccleſiæ,vel ante eã valeret.Et ita in terminis per illũ tex.& plura alia fundamenta,quæ nõ refero, reperio cõſuluiſſe Ludouicũ de Interamne,quõdã aduocatũ cõſiſtorialẽ eruditiſsimũ in quadã cauſa Colonienſ.præb.Sancti Seueri. cuius conſiliũ incip.dicendũ eſt.in.j.dubio.& latius hoc ꝓbat Io. Aloiſius Tuſcanus,etiã illorũ tẽporũ aduocatus,& poſtea auditor Cameræ,in quodã conſilio ſua in cauſa Trecoren. poſito in primo libro ſuorum cõſiliorũ fol.xcvj. & vltra ipſos hoc idẽ in ſpecie reperio tenere d.de ſancto Geminiano in conſil. lxxv. circa fi. Sed vt opiniones omnes concordentur, poſſũt diſtingui tres caſus,in quibus publicatio requiritur.

Publicatio in ciuitate.

Primus

Primus in dignitatibus habentibus iuriſdictionem ſpiritualem & temporalem,& in illis conueniens eſt, quòd nedũ in loco dignitatis,ſed etiam in eccleſia ſolennis fieret publicatio,propter rationes dictas in principio quæſtionis. Et hoc caſu dictum Abb.in.d.conſil.locum non habebit. *Publicatio in dignitatibus.*

Secundus caſus eſt in parochialibus, & iſta ſufficit in loco ipſius parochiæ,& procedunt ea,quæ hactenus dicta ſunt.

Tertius caſus eſt,in beneficiis ſimplicibus,præſtimoniis,& aliis non requirentibus curã animarũ. Et tũc,quia in loco beneficij fortè nullus adeſt:quia vbi diuina nõ miniſtrantur,vel quia locus eſt curialis,tunc putarẽ publicationẽ fieri poſſe in audientia contradictarũ Romæ,quàdo adeſt populi multitudo. Et iſto modo procedũt ea,quæ dicit d.Guliel.in dicta deciſ.xxij. Et iſto caſu etiam ſufficeret publicare reſignationem coram honeſtis perſonis,& notario,licet cõtrarium voluerit Abb.in.d.conſi. Nam ex quo in dictis beneficiis ſimplicibus diuina non celebrantur,tali caſu obſeruari non poſſet, quod dicit Abb. Nã licet illud publicũ dicatur,quod fit infra Miſſarũ ſolẽnia,vt dicit gl.in verſ.publice.in cle.j.de ſepultu. Illud tam ẽ intelligitur,quàdo fit publicatio ſolẽnis,vt dicit gl. in verſ.ſolenniter.in cle.cauſam.de elect.& gl.in verſ.diuina. in cle.j.de foro competen. Sed regula iſta non requirit ſolẽnem publicationẽ,ſed ſimplicẽ,ex quo diſponit illã fieri in loco beneficij,& non in eccleſia,vt etiã diſponit regula de publicandis acceptationibus. Ergo ſufficit, ꝙ fiat corã notario Cãcellariæ & teſtibus,vel audiẽtia contradictarũ,quando beneficiũ,vt dixi,eſt ſimplex,nullã habens curã. In quo ceſſant ea, quæ ſuperius dixi in princip.iſtius.q. quia iſta publicatio ſimplicis reſignationis hoc caſu ſufficit,ꝙ fiat eo modo, quo fit publicatio publici inſtrumenti, cui bullæ apoſtolicæ æquiparantur,vt dixi in tractatu breuium. Et tamen illa publicatio ſolet fieri corã notario & teſtibus,authoritate ſuperiori, vt tradit Abb.in cap.cũ P.tabellio.in.j.col.de fide inſtrumẽ. & Pau.de Caſt.in conſi.cccvij.incip.ad primum quæſitũ.lib. j. Et ita pro iſta parte conſuluit Ant.de Capharellis, quondã celebris aduocatus,conſilio.xlv.vt refert quidam doctor curioſus,nomine Iacobus de Nigris,in quibuſdam ſuis ſcholiis ad deciſ.ccxcvij.in no.circa fi.& facit pro iſta parte tex.in.l. Palam.ff.de verbo. ſigni.& in.l.hęredes.in princip.ff.de teſt. *Bullæ instrumento publico æquiparantur.*

Et ita fuit aliàs tentum in Rota, tempore Sixti, vt inuenio in quibuſdã memorabilib. Ioachini de Narnia. tunc aduocati.

Et ſecundũ iſta ego intelligerem quandam deciſionem Rotæ, quam ſcribit d. Guliel. in tit. de regulis, deciſ. xxij. & ſequẽ. videlicet, ꝙ noua prouiſio ſupplet publicationẽ. quia putarẽ verũ, in ſimilibus beneficiis: ſecus, in curatis, vel dignitatibus propter prædictã rationẽ. Tamen ego idem in parochialibus vidi illã deciſionem ſeruare, d. Simonetta, & me cõtradicentibus, ex eo, quia licet in formalibus aliquando actus impleri poſsit per æquipollẽs: nihilominus noua prouiſio in publicatione, quæ in parochialibus & dignitatibus requiritur, nullo pacto publicationi æquipollet, ſi cõſiderẽtur ratiões, propter quas in dictis caſib⁹ requiritur formalis publicatio. De quibus dixi in principio iſtius quæſtionis, & latius ſuprà. q. iij.

QVAESTIO DECIMA.

Publicatio quando fiat.

QVAERO, an ſicut quãdo renũtiatˉ beneficiũ, fieri debet publicatio: ita quoq; quãdo trãsferi pẽſio: vt videlicet ille, in quem transfertur, teneatur ad publicandũ?

SOLVTIO. do. Guliel. Caſsiodorus in quibuſdam memorialibus priuatis, interrogatus de iſta q. tenuit, quòd non, & nihil aliud dicit.

Mihi etiam videtur iſta opinio verior, hoc ſolo fundamento: quia hoc caſu ceſſat mens & intentio regulæ, quia, vt ſæpe dictum eſt, regula iſta condita fuit ad euitãdum fraudes, quæ per clãdeſtinas renũtiationes quotidie fiebant, & detegebantur in præiudiciũ expectãtium & ordinariorum, & in animarum iniuſtè beneficia renuntiata occupantium grauè detrimentum & periculum, vt etiam dicitur in illo antiquo opuſculo practicæ cancellariæ. fol. xlvj. & ſeq. Intereſt enim reipub. Chriſtianæ, ac ſubditorum vtilitati, vt qui veri prælati non ſunt, detegantur, iuxta text. notabilem: & quod ibi notat Bart. in. l. eum qui nocentem. ff. de iniuriis. tradit Old. in conſilio. liij. col. penul. Neceſſaria igitur fuit inuentio huiuſmodi publicationis, per quam omnibus iſtis malis ſubuenitur. Sed hæc omnia ceſſant in renuntiatione penſionis. Igitur quia per talem renuntiationem nõ transfertur titulus beneficij, neque aliqua adminiſtratio, vel iuriſdictio in eccleſia (nihil enim huiuſmodi tranſlatio ad ordinarium, vel expectantes pertinet) nullum per eam alicui præiudicium generatur.

Veri prælati.

ratur. Regula igitur iſta, quæ titulum concernit, in quo militant prædictæ rationes, non habebit locum in tranſlatione penſionis, in qua prædicta ceſſant.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, an adeptio poſſeſsionis, cum continuatione alicuius tẽporis equipolleat publicationi, ad effectũ iſtius regulæ? *Poſſeſſionis adeptio.*

SOLVTIO. Text. hic videtur iſta duo requirere, vt diuerſa publicare, & poſſeſsionẽ petere: ergo alterũ nõ ſufficiet: quia ad veritatẽ copulatiuè requiritur, ꝙ vtraque pars verificetur. l. qui ducenta. §. vtrũ. de rebus dub. & regula in alternatiuis. de reg. iur. lib. vj. Contrariũ tamẽ tenuit Rota, vt atteſtatur d. Guliel. in deciſ. xxvj. ſuper regulis. Nam qui adeptus eſt poſſeſsionẽ, & eam cõtinuat, videtur publicare: quia per illã ſatisfactum videtur mẽti regulæ, iuxta ea, quæ Rom. tradit in conſi. cccc xxxiij. & dixi ſuperius quæſt. viij. Et licet hic ſit data forma, quæ debet ſeruari ad vnguem, vt in. l. qui hæredi. & in. l. Meuius. ff. de condi. & demonſt. Nihilominus quãdo forma reſpicit certum effectũ, poteſt impleri per æquipollens, vt in. l. iubemus. C. de teſtamẽ. vt declarat Decius in l. ſi mater. in ſecundo notabili. per illum tenet. C. de inſtit. & ſubſti. & per hoc reſpondetur ad copulatiuam hic poſitã, inter publicationẽ & petitionẽ poſſeſsionis. Quia verum eſt, ꝙ publicatio, & petitio poſſeſsiõis ſunt diuerſa, ſed hoc nõ procedit in poſſeſsione iam quæſita, & per aliquot mẽſes continuatua: quia talis poſſeſsio publicationi æquipollet, nec tex. iſtius regulæ in hoc aduerſatur. Et iſta, quæ diximus, tãto magis firmantur, quando videmus, quod noua prouiſio, non ſolum bona, de qua iam non dubitat Rota propter deciſ. quas ſcribit dominus Guliel. titulo de regulis. deciſ. xxij. & . xxiij. Sed quod eſt fortius, noua prouiſio nulla, & inefficax ſupplet omnes diligentias, & æquipollet publicationi. Vt tẽporibus meis Rota tenuit coram R. P. D. Vortio, die. xiiij. Februar. M. D. xxx. in fauorem d. Ioan. de Anguiano procuratoris antiqui. Et iterũ idem iudicauit Rota in vna Tullen. Parochialis, coram d. Ioan. Clerici, die. xv. Nouembris M. D. xxxiiij. Et iſta deciſio fundabatur tribus rationibus, omiſsis aliis. Prima, quæ facit ad propoſitum noſtrũ erat: quia noua prouiſio ex qua ſignatur corã principe, cẽſebatur fieri corã omnibus:

Forma per æquipollens quando impleri poteſt.

Noua prouiſio etiã nulla ſupplet diligentias regulæ.

 ſicut

Publica & notoria præſumuntur.

ſicut ea, quæ in audientia contradictarum geruntur. Ná quæ fiunt in ſignatura Papæ, præſumuntur publica & notoria. l. omnium. & ibi notat Iaſon. C. de teſta. Quæ ratio militat in noua prouiſione nulla: quia nullitas non tollit quo minus factum ipſum reſignationis ibi narratum, non ſit publicũ. Vnde licet noua prouiſio, quo ad effectus iuris nõ proſit, ex quo eſt nulla: quoad ea verò, quæ ſunt facti, publicationẽ inducit, quæ in facto conſiſtit. Secunda, quia ratio, quare noua prouiſio ſupputet publicationem, quæ fuit, vt euitaretur pœna regulæ, militat in noua prouiſione nulla: quia ex actu nullo declaratur ita volũtas, ſicut ex valido, vulg. l. ſi. ff. de re. eo. & ita excuſat, ſicut valida, iuxta glo. in. c. cum venerabilis. de exceptio. quæ vult malam conſuetudinem excuſare à pœna. Tertia ratio fuit, quia videmus ꝙ diſpenſatio nulla excuſat à pœna extrauag. execrabilis, vt tradit Archi. Ioan. Andr. Domi. & cæteri in capitulo, non poteſt. de præb. libro ſexto. Ergo eodẽ modo debet excuſare noua prouiſio nulla, à pœna iſtius regulæ, eo maximè, quia noua prouiſio continet duo, prouiſionem & publicationem. Et licet prouiſio annulletur, non tamẽ poteſt tolli, quin ſit publicatio facta coram principe, quæ conſiſtit in facto, & illa ſufficit. Et ita pari ratione videtur cõcludendum in caſu noſtro.

Ex actu nullo declaratur voluntas.

Et quãuis iſta, quæ de poſſeſsione dicta ſunt, eo modo quo ſuprà dictum eſt, aures demulcere videantur: nihilominus cõtra iſtam deciſionem Rotæ modernæ conſuluit in terminis Domi. de Sancto Geminia. in cõſil. lxxv. in ſecundo dubio, de quo domin. Galiel. non facit mentionem. Vbi concludit Geminia. ꝙ adeptio poſſeſsionis, etiam corã Notario, & teſtibus, & populi multitudine nõ ſatisfacit publicationi requiſitæ per regulam, ex quo regula inducit formam, quæ debet præciſè adimpleri. Eſt bene verum, quòd Geminia. ibi fatetur iſtam opin. quam modo tenet Rota, æquiorem eſſe, licet ipſe eam non teneat, propter rationes ibi per eum poſitas. Et ideò Rotæ opin. tanquam æquior tenenda eſt, potius, quàm conſ. Gemi. qui licet fuerit multum practicus, ex eo, quia vt ipſe dicit in conſ. xciij. colum. penul. per. xvj. annos in Rota rotauit. Et fuit etiam Auditor Cameræ Apoſtolicæ, vt ipſe etiam refert in conſ. cxxviij. in fina. conſil. cxxxviij. in fin. Nihilominus in multis decipiebatur: nam pleraque eius conſilia in Rota

Geminiani conſi'ia quæ ſint ĩ Rota reprobata.

Rota reprobantur, prout ex multis tria ſufficient, videlicet, illum de prærogatiuis auditorum nu.cxiij,& aliud de ſequeſtro iudicis ſæcular.lxxviij.& conſ.lxxv.de quo hic agitur.Et memini me aliàs decem eius conſilia adnotaſſe, quæ in Rota non tenētur,quæ breuitatis cauſa non refero. Et tenēdo iſtā opinionem Rotæ, ꝙ cōtinuatio poſſeſsionis,ſaltem per vnũ, vel duos menſes æquipolleat publicationi. Ad dicta Gemin. reſponderi poteſt per ea,quæ dixi ſuperius in principio iſtius quæſtionis,dum allegatam Decium in.l.ſi mater.C.de inſtit. & ſubſtit. & etiam eius rationes reſolui poſſunt ex dictis per Fely.in.c.cũ dilecta.de reſcrip. & per Moder. Aſtē.in tract. formæ,in illo ca.quando forma per æquipollens poſsit adimpleri.Nam ſunt plura iura,in quibus probatur formam per æquipollens impleri poſſe,vt in.l.fi.§.fi.ff.de condi.& demon. in.l.mulier.ff.de condi.inſtit.& not.Bar.in.l.ab emptione.ff. de pact.& glo.in hac conſultiſsima.C.qui. teſta. fac. poſſ. Et maximè in caſu iſto: quia poſſeſsio non poteſt capi in eccleſia,neque continuari per mēſem,niſi omnibus ſcientibus.Data igitur ſciētia publicatio eſt fruſtratoria, vt videmus in cle. cauſam.de elect.vbi in ſimili idem diſponitur.Et ita etiam reperio Antiquos iſtam opinionem tenuiſſe.Nam pro iſta opinione Rotæ conſuluit Ant.de Capharellis,tunc celeberrimus aduocatus: & Petrus Tuſcanella,in cauſa Nāneten.parochialis. & idem in cauſa Aquilegien. conſuluit Paulus Pontanus in cōſilio,incip.vtrum per aſſertionem,&c.in.iij.dubio.& latius Ioachinus de Narnia doctiſsimus in cauſa Leonen.parochialis coram Gabriele Auditore tēpore Sixti. Et omnes illi antiqui tenebant iſtam opinionem pro firmo,vt patet in allegationibus eorum,quas,ne ſim prolixior,omittā. Imò diſputatiuè teneri poſſet, non ſolum poſſeſsionem ipſam aliquo tēpore continuatam,ſed etiam diligentiam capiendi poſſeſsionē,publicationi æquipollere deberet,per ea quæ in ſimili dicit Gloſſ.in reg xj.ſuper eo, qui in notabili caſu loquitur, de quo ego ſatis dubitarem. Poſſent tamen iſta declarari ex his, quæ ſuperius in nona quæſt.dixi.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO,an regula iſta comprehendat Cardinales? SOLVTIO.Iſta quæſtio ſæpius fuit ſuperius diſputata in aliis regulis, ideò breuius agendum erit.

Cōſiderandi igitur ſunt hic tres caſus. Primus eſt, effectus priuilegiorum cardinalis. Secundus, eorum dignitas. Tertius, ratio regulæ.

Officiales qui tenentur ad publicandū.

Circa primum, certum eſt, ꝙ attentis priuilegiis cardinaliū, quorum ſimilia plures alij prælati & officiales in curia habēt cardinales non tenentur ad publicandum. Nam & Auditores Rotæ, Referendarij, Scriptores Apoſtolici, milites ſancti Petri, & ſexcēti alij officiales, hac prærogatiua decorātur, à qua non puto cardinales exēptos eſſe, licet eorum priuilegia non viderim. Illud tamen in quibuſdam capitulis conclauis. Alexandri Sixti, Iulij, & Clementis cautum legitur: licet non ſint in forma probandi. Sed omiſsis priuilegiis ſecundo loco erit videndum nunquid ratione dignitatis ad publicandū teneātur? Et videtur, quòd non: ex eo, quia ex quo ſunt in ſuprema culminis dignitate poſiti, digni videntur vt ſpecialiter exprimantur. Cū igitur regula iſta de illis mentionē non faciat, videtur eos comprehendere voluiſſe, arg. c. quàm periculoſum. de ſenten. excom. lib. vj.

Cardinalis non differt à quolibet alio populari.

Tamen ad tenendum contrarium, ſuadet nos tertius caſus ſuperius deſignatus, videlicet, ratione iſtius regulæ, quæ fundata eſt in bono animæ, vt fraudes & doli euitentur. Sed iſta ratio magis in cardinalibus militat, quàm in aliis, arg. c. cum quidā. de iureiurand. Ergo ſub regula includi debent: quia in iis, quæ animā reſpiciūt, Cardinalis nō differt à quolibet alio populari, vt tradit Bartholomæus Belézinus poſt Rom. & alios, quos ibi adducit in tract. de charit. ſubſid. q. lxvj. & dixi ſatis ſuprà in proœmio regularum, & in aliis pluribus regulis. Et iſta ſit ſumma, ꝙ vbi agitur de euitanda fraude, conſtitutio omnes comprehendit, non ſolum Cardinales, ſed illis maiores, vt in. c. ſciant cuncti. & ibi Moder. de elect. lib. vj. Et in c. j. de ſchiſmat. eod. lib. Nā quāto perſona maior eſt qui peccat, tāto dignior eſt legis pœna, vt habetur in. l. presbyteros. C. de epiſcop. & cler. & c. principium. de pœnit. diſtinct. ij. & quia in eis militare videtur mens & ratio iſtius regulæ.

Eſt bene verum, ꝙ licet in aliis inferioribus, propter publicationē omiſſam fraus præſumatur: in Cardinalibus non ita, niſi aliquibus clarioribus indiciis de illa appareat. Nā ex quo ſunt illuſtres, & in ſuprema dignitate poſiti, & aſſumpti ſunt per ſummos Pontifices in coadiutores pontificis dignitatis. in du-

in dubio præſumere debemus,pro luce dignitatis eorum, omnia integrè,ac ſumma cũ iuſtitia facturos.l.j. & ibi expreſſè no.gl.ff.de off.præfect.prętor.Et ita intelligi poſſunt dicta Petr.de Anch.in conſ.ccxcv.pro clariori euidentia,&c.quib. conatur oſtendere, Cardinales ſub regulis Cancellariæ pœnalibus non debere comprehendi. Sed in caſu noſtro æquior videtur opinio, ꝙ Cardinales ſub iſta regula comprehẽdantur: quia hic non agitur de imponẽda pœna perſonaliter Cardinalium,ſed de nullitate actus: quo caſu Cardinales in conſtitutione generali cõprehendi ſolent,vt dicit Aarchi. & Gemin.in.c.nemo de elect.li.vj. & ĩ c.j.de ſchiſmat. & quia hic agitur de euitanda fraude,in qua tollenda, Cardinales cæteris debent eſſe propenſiores. Sed exiſtimo hanc quæſtionem ſuperuacuam eſſe propter Cardinalium priuilegia.

Dicta Petr.de Ancha. pro clariori euidentia.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

Impedimentũ publicare.

QVAERO,an legitimè impedito,propter peſtilẽtiam, aut bellum,vel aliud ſimile impedimentũ publicare obſtet iſta regula?

SOLVTIO. Quia iſte caſus pluries deciſus fuit,& ſunt plura dicta,& authoritates Doctorum antiquorum in terminis iſtius quæſt.ſcripta,non curabo materiã congerie inutiliũ onerare verborũ. Cõcludendum igitur eſt,his caſibus regulã nõ obſtare.Et hæc omnia intelliguntur,nõ ſolum in publicatione faciẽda reſpectu loci,ſed etiã reſpectu temporis. Reſpectu loci, vt ſi publicatio fieri deberet in loco beneficij, vel in eccl.& ibi vigeret peſtis,vel bellũ,vel aliquod aliud ſimile impedimẽtũ, propter quod ibi publicatio fieri non poſsit.Nam tali caſu toleratur,ꝙ publicatio fieri poſsit in alio loco æquipollenti,& ſatisfiet huic regulæ.Ita in ſpecie dicit,& latè probat. Ro.cõſ.ccccxxxiij.incip.quo ad primã. Sequitur Fely.in c.cũ dilect.in.xxj.col.verſ.limita.vij.de reſcrip.& in aliis pluribus locis citatis per eum.Et per illud cõſ.Rom.Rota etiam ſemper tenuit, ꝙ noua prouiſio ſuppleat huiuſmodi publicationẽ,vt dixi ſuperius in alia.q.Et in iſto caſu ſatisfactum etiã erit regulæ,ſi publicatio fiat per affixionem in acie Cãpi Floræ,vel in valuis Cancellariæ,prout etiam fieri poteſt ſede vacante: vt in vna Olomucen. canonicatus & præbend. coram domin.Guliel.Caſsiodoro,de menſe Iunio M.D.xxij.cõcluſit Rota,vt idem refert deciſio.xxviij.tit.de regulis.

Publicatio per affixionem.

Et

Et eſt aduertendum, ꝙ licet aliàs propter neceſsitatē quis excuſetur,ſi mandatū nō faciat,vt in.c.quæritur.§.fin.xxij.q.ij.Tamē fallit in prædictis caſibus,in quib.reſignatarius propter præmiſſa impedimēta nō liberatur abſolutè à publicatione faciēda.Sed ſi eā nō poteſt facere in loco deſtinato, tenetur eā facere in alio loco æquipollenti, propter impedimenta præfata.Et ita loquuntur prædicti Doct.& reaſſumunt latius Moder.Bonō.in tract.legali peſtis.fol.xxiiij.c.xij.Et Stephanus Maleretus in tractatu elect.fol.lxxx.in.iij.col.qui omnes præciſè in hoc puncto limitant iſtam regulā, modo quo dixi. Eſt bene verum, ꝙ ſi propter aliquod impedimentum contingeret,publicationē fieri non poſſe, in aliquo ex prædictis locis,fortè quia reſignatarius detentus fuit in carceribus,ſeu captus ab hoſtibus : propter quā cauſam tempora publicationi præfixa tranſierunt,tunc reſignatarius, vel etiam expectans, qui vigore alterius regulæ,etiam ad publicandū tenetur, excuſarentur à publicatione,dummodo coram iudice, notario, & teſtibu protestentur per eos non ſtetiſſe, quominus publicarent,vt tradit Moder.Auinionē.videlicet,Frāciſcus de ſancto Nazario,aliàs de Ripa in tract. legali peſtilentiæ.in tertia parte.in.vj.q.Et ita iſte caſus contigit tempore Sixti,in vna Nanneten. parochialis de Yſſeio, vt refert Ioachinus de Narnia,illius temporis doctiſsimus aduocatus.

Publicationem fieri propter impedimētum.

Sed vrget modo vnum contrarium, quod omnia prædicta turbare videtur.Nam concluſum eſt ſuperius publicationem requiſitam in iſta regula poſſe impleri per æquipollens,ex interpretatione Rotæ : & quòd ſede vacante poteſt etiam fieri in acie Campi Floræ. Nam contra hoc eſt in conſil. eiuſdem Rom.in terminis,in conſ.cccxxxvij.incipiē.quo ad primum, &c.in ſecundo dubio. vbi concludit, ꝙ licet publicatio fieri poſsit in audientia contradictarum Romanæ Curiæ: nihilominus ſi fiat per intereſſentes concilio generali in audientia contradictarum eiuſdem,non ſatisfacit regulæ, licet ſecundū eundem ſit caſus ſimilis habens eandem rationem,plura fundamenta & rationes,quas ibi cumulat. Sed poſſet dici, quòd dictum Rom.in dicto conſilio . cccxxxvij. procedat, quando legitima impedimenta non ſunt,de quibus idem Rom.loquitur in præallegato conſil. ccccxxxiij. cum concord.ſuperius alleg.Et ita concordari poſſunt iſta contraria.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, nunquid per citationẽ affixã in valuis eccle. vbi eſt beneficiũ tempore diuinorum factam ſuper dicto beneficio renũtiato, in qua narratur renũtiatio facta, dicatur inducta publicatio ad effectum iſtius regulæ? *Publicatio ad effectum.*

SOLVTIO. Si conſideramus ea quæ ſæpius dicta fuerunt, videlicet, formã hic in regula datam poſſe per æquipollens impleri, cõcludendũ erit per huiuſmodi citationẽ, in qua tenor reſignationis narratur, publicationẽ fuiſſe inductã. Sicut in ſimili videmus per poſſeſsionem per menſem cõtinuatum, vel per nouam prouiſionem, etiam publicationem induci, vt ſuperius dictum fuit in præcedentibus. q.

Sed prædictis non obſtan. contrariam opin. puto veriorẽ, ſuper qua olim in cauſa Gebenen. parochialis eccle. de aquaria in Rota pendente conſuluerunt excell. viri, vt adnotatũ legi, & licet eorũ motiua nõ viderim, nec habeã quid ſuper hoc Rota cõcluſerit: nihilominus ego etiã iſtã partẽ iudicio meo magis tutam defendendã aſſumpſi, iſtis breuiſsimis rationib. Prima, quia clarũ eſt citationem prædictam ad hũc effectũ faciendi fidem de renuntiatione nõ emanaſſe, ſed ſolũ ad finem citandi & euocandi poſſeſſorem ad curiam: ergo non debet aliũ diuerſum effectum inducere, quia iure cautum eſt, quòd inducta ad vnum finem non debent aliũ operari. l. qui hominũ. §. ſi. ff. de ſolut. Cum limitata cauſa, limitatum effectũ producere debeat iuxta l. in agris. ff. de acquir. rer. dom. concor. vt latè per Moder. in. l. age. cum Geminiano. per illum text. C. de tranſact. & in cap. cum ordin. de reſcript.

Præterea, quia renuntiatio quæ continetur in dicta citatione eſt narrata per ipſam partem, & verbis narratiuis partis non creditur. vulg. cap. ſi Papa. de priuileg. lib. vj. cum per hoc nõ dicatur cõſtare de renuntiatione, niſi ipſa renuntiatio originaliter producatur. arg. l. ſi quis in aliquo. C. de edẽ. cap. accepimus. & cap. porrò. de priuileg.

Præterea, quia publicatio debet fieri in loco beneficij, & tamen citatio poteſt fieri in alio loco vbi habitat citandus: cũ igitur iſta ſũt diuerſa, de vno ad aliud nõ debet fieri illatio. c. nõne. de præſump. & l. Papinianus. ff. de mino. Et iſto modo conſeruatur illa vulgaris regula iuris, quòd actus gentium non operatur vltra eorum intentionem, vt dicitur in cap. is qui *Actus agentis.*

qui.& cap.humanæ aures.xxij.q ij.&.iiij.& tradit in ſimili caſu Rota in no.deciſ.ccccxxxj.incip.ſi impetrás.circa ſi. & Egid.deciſ.dcxcix.ſuppoſito.Et quia ſi hęc via publicandi caperetur,fierent mill. fraudes,& de facili hæc regula eluderetur,quod permitti non debet.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO,quæ requiruntur quo ad hoc, vt regula iſta habeat locum?

SOLVTIO.Tria copulatiuè requiruntur ſecũdum antiquã & modernam interpretationem Rotæ. Primũ eſt,ꝙ non ſit facta publicatio.Secundum,ꝙ non fuerit petita poſſeſsio.Tertium,ꝙ reſignans poſt ſex menſes deceſſerit in poſſeſsione,adeò ꝙ ſi alterum iſtorum deficiat,regula non ꝓcedit:quia beneficiũ vacabit per reſignationẽ,& nõ per obitũ,vt hîc diſponitur,& ſic ſola poſſeſsionis petitio,ſola publicatio reſignatiõis,ſola mors infra ſex menſes, vel ꝙ reſignãs nõ decederet in poſſeſsione ĩpedit fictionẽ regulę,& vacãt beneficia per reſignationẽ,& nõ per obitũ.Eſt bene verũ,ꝙ regula Hadriani voluit,ꝙ cũ publicatione concurreret ſimul & petitio poſſeſsionis,& ſic non ſufficiebat publicare ad impediendum vacationem fictã per obitum, niſi etiã peteretur poſſeſsio, & hoc indicãt verba illius regulæ Hadriani,ibi: Et cũ hoc poſſeſsio illorũ.&c.& ita etiam adnotauit Melchior de Baldaſinis aduocatus illius temporis excellens in quibuſdam adnotationibus regularum Hadriani.Itaque ſit concluſio,ꝙ ad effectũ fictionis regulæ,vt fingatur vacatio per obitum,requirebantur etiã illa tria copulatiuè,ꝙ non fuerit facta publicatio,nec petita poſſeſsio,& ꝙ reſignans moriatur infra ſex menſes in poſſeſsione,ſed non ſufficiebat ad impediendam prædictã fictionem alterum ipſorum deficere, vt eſt in modernis& antiquis regulis:quia non ſola publicatio impediebat in regula Hadriani,niſi etiã cõcurreret petitio poſſeſsionis,&in hoc fuit immutata iſta regula,fuit etiam immutata circa curſum ſex menſium,vt patet in ea.

Vacatio per obitũ.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO,quid ſi reſignatarius,qui nõ publicauit, & perconſequens perdidit ius vigore reſignationis, velit capere beneficium reſignatum per iſtam fictam vacationem obitus inductam per iſtã regulã per clauſulam generales,

nerales, videlicet vel aliàs quouis modo vacet, &c. ſolitas apponi in ſupplicationibus, an poſsit, an vero ſicut annullatur reſignatio, ita & quælibet vacatio ex ea reſultans? *Clauſula quouis modo vacet.*

SOLVTIO. Gloſſator in regula de infir. reſign. videtur mouere hãc. q. licet inuolutè reſoluat, & ibi ego latè eam. q. xxxiij. examinaui, & latius ĩ regula, veriſimili notitia obit⁹. de quæſtione tertia, & ideo hîc minus erit dicendum. Cõcludo igitur, ꝙ reſignatarius vigore dictæ clauſulæ beneficium per vacationem obitus poſt datam reſignationis contingentem capere non poteſt. Quod ita probatur, quia illa clauſula quouis modo, ſecundum communes concluſiones & ſtylum curiæ, capit tantum vacationem tẽpore datæ prouiſionis cõtingentem, & ſic beneficium quod iam vacat de præſenti, nõ autem eam vacationem capit, quæ extrinſecus & in futurum contingere poteſt: quod ex eo ſuadetur, quia clauſula quouis modo, nõ extendit ſe ad vacationem alterius perſonæ, quam expreſſæ, vt tenent omnes in. c. ſuſceptum. de reſcript. libr. vj. & notat Rota in deciſ. cccclxxxiij. incip. no. ꝙ clauſula, &c. & deciſ. dccxliij. in antiquis. & deciſ. xxviij. in no. Ergo eadẽ ratione, neque capiet alio tempore vacationem contingentẽ, quia valet argumentum de perſona ad tempus, & econtrà. l. qui plures. in prin. ff. de vulg. & pup. l. videamus. §. penult. ff. de in lit. iu. & ita retulit mihi Gaſpar de Hiezio procurator antiquus tẽpore ſuo iudicatum fuiſſe, vt ipſe adnotauerat, de quo tamen aliquid dicã infrà. q. xviij. Limitãtur tamen iſta, niſi in prouiſione verba deſignãtia futurum apponantur, aliã perſonã, vel futurum tempus comprehẽdentia, quia tali caſu prouiſio capiet illam vacationẽ. Ita tenet deciſ. dcxiij. incip. ſi Papa. in antiquis. quę ita debet ĩtelligi. Secũdo limitatur. d. concluſio, niſi in gratia ſi neutri, illa clauſula quouis modo ap apponatur, quia tunc refertur etiã ad vacationem poſteriorẽ, vt aliàs tenuit Rota, & adnotauit Dom. Berengarius Saganta antiquus, & procurator practicus. Ratio eſt, quia gratia ſi neutri, ex ſui natura reſpicit futura, & tunc perficitur, vt patet ex eius verbis, videlicet, ſi per euentum litis conſtiterit neutri litigantium, &c. & ſic in ea non attenditur tẽpus datæ, prout in aliis, ſed tempus quo beneficium conferri poteſt, & no. Gemi. in cõſi. ſeptuageſimo nono. quod qualiter procedat dictum eſt in regula de annali.

Argumentũ de perſona ad tẽpus.

Gratia ſi neutri, &c.

QVAESTIO

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

Reſignata-rius.

QVAERO, an ante publicationem dicatur reſignatario adeò ius quæſitum, quòd ſi infra tempus ad publicandum fieret alteri prouiſio cum clauſula, niſi ſit alterius requiſitum, & poſtea nõ publicaret, diceretur gratia, ſiue prouiſio nulla?

SOLVTIO. Quæſtio iſta eſt difficilis, & propter varia motiua hinc inde vrgentia videtur quaſi brocardica, & ideo requireret longam librorũ reuolutionem. Tamen quia in iudicando non requirimus longum verborum apparatum, ſed effectum & medullam veritatis, & mihi etiam à negotiis publicis & neceſſariis meis actionibus, adeò breue tempus ſupereſt, ꝙ etiam iſta præſtare non poſſem, præſtringam igitur ſuccinctè, & in ſumma omnia quæ ſuper iſta.q.dici poterũt, concludendo breuiter eius deciſionem. Pro parte igitur affirmatiua, videlicet, ꝙ prouiſio facta infra tẽpus publicationis publicatione nõ facta valeat, facit primo, quia ius quod eſt in pendenti quale videtur eſſe illud, quod reſignatio competit pendente tempore ad publicandum nõ impedit prouiſionem medio tempore alteri factam, vt tradit notabiliter Roman. in conſil.cclvj.per text.in.c.ſi pro te.de reſcript.libr.vj.& in cle.j.de conceſſ.præb.lib.vj.faciunt ea quæ ſcribit Socin.in conſil.xliij.in ij.col.verſ.ij.& in.iij.col.ver.iij. etiã.& conſil. cxvij.per totum in.iij.vol.

Ius quod eſt in pẽdẽti qualevi detur eſſe.

Secundo pro iſta opin.facit, quia videmus, ꝙ habẽs gratiã ad primum beneficium vacaturum datis executoribus cum clauſula, ſi idoneus repertus fuerit, nõ poteſt cõqueri, ſi ordinarius etiã poſt factam ei per executores inhibitionem ne alteri cõferat, antequam executor cognoſcat, vel cognitionem perficiat de habilitatibus prouiſi conferat Titio, nõ obſtã.dicta gratia.collatio valet, & tenet, licet effectum nõ ſortiatur, niſi ex poſt.ita latè cõcludit per plura iura Oldr.ĩ cõſ.clxxiij. incip.thema tale eſt,&c. Ad idẽ pro iſta opin.facit quod tradũt Salic.Rom.& Alexã.in.l.fi.per illũ text.C.qui admit. vbi quærunt, quid ſi plures diuerſis temporibus impetrauerũt canonicatum vacaturum in certa eccleſia quem infra menſem duxerint acceptandũ? Deinde ſecundus impetrãs acceptauerit infra tempus datũ primo, & ſic nimiũ præpropere & feſtinanter concludunt prædicti Doct. ꝙ attenta veritate ſi primus

mus excluſus fuit, vel tempore, vel repudiatione, aut aliter, ꝙ valet acceptatio, & licet nimium feſtinantet & tempore incō gruo. Et hoc dictum approbat. & ſequitur Iaſ. in cōſ. ciiij. incip. circa quatuor. col. penult. lib. j. Sic in propoſito noſtro eſt dicendum, ꝙ collatio facta alteri infra tempus datum ad publicandū publicatione non facta valeat. pro qua opin. faciūt ea quæ in notabili caſu adducit Ang. in conſ. xxxvj. incip. pro deciſione quæſitorum. col. penult. vbi probat, ꝙ pendente additionis tempore tempus ad inſinuādum non currit: quia do nec ſubeſt poteſtas actum faciendi, non poteſt dici, ꝙ actus intermedius ſit nullus, niſi ſubſequatur implementum facti, vt ibi per eum. Et pro iſta parte faciunt ea quæ ſcribit Pet. de Anch. in conſil. clviij. incip. ex narratis, in penul. & fi. col. vbi quærit nunquid impetratio facta infra tēpus quo quis declaratur excommunicatus niſi ſatisfecerit valeat, & cōcludit ꝙ ſic, per plura iura, quæ ibi allegat. Ad idē facit, quia illud ius reſignatarij ante publicationem dicitur pendens, vt dicit expreſſe Pauinus excellēs practicus, & quōdā auditor Rotæ apprimè eruditus ī tract. de offi. & poteſtate. c. in ſec. præludio. verſ. ix. & ſentit Oldr. in conſil. cclxxxv. in penult. col. ſed ea quæ fiunt, & conceduntur pendente iure reſolubili, valent & tenent, vt per plura exempla probat Decius in conſ. ccxlvij. in cauſa, &c. col. penul. & ante ipſum in notabili caſu probat Gemin. in conſil. lxxix. in ſecundo dubio. ſic eodem modo in caſu noſtro dicendum videtur, quòd prouiſio pendente tempore ad publicandum valeat. Quibus accedunt ea quæ congerit Socin. in conſil. xlj. in prima colum. lib. iiij. Et quæ Alexand. conſil. xxv. in. ij. colum. verſicu. Præterea poſito etiam, & c. libr. iij. cum multis aliis, quæ breuitatis cauſa omittuntur. Non obſtat, quòd clauſula propoſita in prouiſione, dummodo non ſit alteri ius quæſitum, quia reſpondet Rom. in dicto conſil. quòd intelligitur de iure perpetuò duraturo, non autem de pēdēti reſolubili, vt ibi per eum, qui ad hoc allegat plura iura quæ per te videas, & aliter reſpondet Soci. in. d. cō ſil. xlj. lib. iij. col. fi. vt ibi per eū, & dixi in regula de non tollē do iure quæſito. q. iij.

Tēpus ad inſinuādū

Impetratio facta infra tempus.

Ius reſignatarii.

Quibus non obſtantib. contraria opin. eſt verior & iuſtior, quam Rotā in pluribus & diuerſis cauſis approbaſſe legimus, cuius deciſio, ac prīcipali motiuo ſiue ratiōe fūdatur.

Nam

Ius in re plenum. Nã clarũ eſt, ꝙ ius in re plenum, etſi poſſet reſolui, nõ tamen eſt alteri conferibile ante reſolutionẽ, vt eſt text. in. c. cõmiſſa. in princip. de electio. lib. vj. & in. c. ſi tibi abſenti de præb. eod. lib. cum infinitis motiuis & concordan. quæ ſatis curioſe pro iſta parte cumulat Egid. deciſ. dcclij. in parte negatiua dubij ibidem propoſiti & diſputati per eum. Accedũt ad hoc dicta per Alexan. in. l. ſi deceſſerit. col. fi. ff. qui ſa. cog. Et ita per iſtam rationem, alia plura motiua. iſtam opi. tenuit Rota in vna Palentina beneficij coram. D. Paulo Capiſucco de anno. M. D. xix. vt latè refert D. Guliel. in titul. de regul. deciſ. xxiiij. Et idem in alio caſu Rota tenuit in vna Pacen. parochiali. de Bodoual. de anno. M. D. xx. corã eodẽ D. Paulo, vt refert idẽ D. Guliel. in tit. de conceſ. præb. deciſ. v per rationes & argumenta, de quibus ibi per eum. Ad quæ accedunt *Prouiſio ordinarij.* quæ dicũt Domini in deciſ. dcccxxxiiij. in antiquis. & Biſiguetus eo. tit. in deciſ. xxiij. vbi volũt, prouiſionem ordinarij infra menſem ad acceptãdum cõceſſum expectantibus factã nõ valere, etiã illis poſtea acceptantibus. Et idẽ per illas deciſiones, & dicta Fely. in. d. cap. cũ ex officij. in prouiſione legati tenuit Rota tẽpore meo, & de tẽpore ſuo iudicaſſe Rotã refert. D. Petr. And. Gammarus in tract. legati lib. iij. q. iij. Et hodie. xix. Decẽb. M. D. xxxix. idem in ſimili caſu cõcluſit Rota in vna Vincẽtina archipresbyteratus corã D. Io. Paulo quę voluit, ꝙ collatio Papę facta ĩfra ſex mẽſes deuolutionis ad ſuperiorem propter negligentiam patronorum non præſentantium ſit nulla, etiã ſi Cardinalis, ad quem fuerat deuoluta infra ſex menſes collatio, non conferet, & hoc per rationes ſuperius allegatas. Nõ obſtan. deciſ. xxj. de cõceſ. pręben. cccexxij. &. ccccl. in antiquis. & tradita per Socin. cõſil. cclx. Non obſtant, quæ in contrariũ adducta fuerunt: quia ad illa reſponderi poteſt ex his, quæ latè præfati Doct. ſcribũt. Pręſertim Socin. in. d. conſil. cxvij. &. D. Gulielm. in. d. deciſ. quæ breuitatis cauſa non refero, cùm ibi videri poſſunt.

Reſignationes.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, quid ſi factæ ſint duę reſignationes eidem, & prima annullatur ex defectu publicationis, an poſſit adiuuari ex ſecunda, quam publicauit?

SOLVTIO. Ioan. Franciſcus Pauinus quondam auditor Rotæ practicus, & doctrinæ ſingularis in tract. de poteſtate

ca-

cap.ſede vacan.in ſecundo præludio.verſi.xij. innuere videtur ꝙ non,ex eo,quia ius per non publicationē ipſo iure vacat,ergo reuiuiſcere non poteſt,quia ſemel extinctũ nō reuiuiſcit.l.qui res.§.areã.ff.de ſolu.tradit Soc.in conſ.cclx. col. iiij.lib.ij. Eſt bene verũ, quòd idem in verſ.nono per lapſum &c.dicit,quòd licet non faciens diligentias requiſitas à regula cadat à iure,illud tamē ius eſt pēdens. Et ſecundũ hoc ego putarē,quòd ſecunda reſignatio caperet illud, ſaltē per clauſulas generales,niſi iam prius Papa prouidiſſet alteri:quia tali caſu nō eſſet locus,nec primæ, nec ſecũdæ reſignationi:nō primæ propter nō obſeruatã regulã:nō ſecundæ,quia ius ſemel renuntiatũ nō poteſt iterũ cedi:quia per primã reſignationē validã abdicatur titulus & poſſeſsio naturalis, & ciuilis à reſignante,vt in deciſ.j.de rer.permut. in no.& not. Innoc.in.c.ſuper hoc.de renunt.& eſt notiſsimũ.Itaq; nihil manet apud ipſum reſignantem:qui nihil igitur habet, nihil dare poteſt.cap.quòd autem.de iure patr.&.l.ſi vniuerſæ.quem text.Bart.verbis vulgaribus ſumat.C.de legat.ſi nihil dat ſecunda reſignatio,nullius eſt momenti. *Ius ſemel renuntiatum.*

Et ex prædictis decidi poteſt illa q.quã Io.Aloiſius Tuſcanus doctor Mediolanē.& quondã aduocatus primarius & auditor Cameræ refert accidiſſe tempore Sixti in Rota in eius conſi.incip.ad primũ,&c. poſitũ in primo volu.cõſ. ſuorũ,videlicet an beneficiũ primo acceptatũ per procuratorē ſuũ,cuius acceptatio fuit nulla propter nō publicationē factã ſecũdum formã regulæ poſsit illud ſecũdo loco acceptare. Et tũc fuit interloquendo dictũ,ꝙ ſic,ex eo,quia multiplicatio titulorũ nō eſt prohibita,vt not.Doct.in.c.poſt electionē.de cõceſ.præb.cũ concor.vt per Fely.in.c.in noſtra.ver.titulus.de reſcrip.facit.l.iij.§.ex pluribus.ff.de acq.poſ.& in regula nullus.de rer.iur.lib vj.& in.l.quotiens.§.j.ff.eod.& no. per gl. iniunctos.in c.cũ perſonæ.de priuileg.lib.vj. ſic videmus, ꝙ conceditur excõmunicationũ multiplicatio.cap. ita quorũdam.de Iudæis,cum concor.vt ibi in glo. ſic etiã interpoſita appellatione poteſt iterũ, atq; iterum appellari,vt in clem. ſi ante.de dol.& contu.Nec reperitur prohibitũ,quòd quis pluries idē beneficiũ acceptare poſsit, pro cõſeruando iure ſuo, vt tradit Cald.in conſil.vij.titulo de electio. Nō obſtat ſi dicatur,ꝙ ex quo per primã ius quæſitũ eſt,iuxta.c.ſi.de cõceſ. *Titulorũ multiplicatio.* *Acceptare pluries an quis poſſit.*

Qq præb.

præb.lib.vj.ſecũda acceptatio nihil poteſt operari,& erit fruſtratoria, iuxta ea,quæ arguendo dicit Rota deciſ. dccclviij in antiquis incipien.Dominus Papa.in.j.col.quia reſpondetur,ꝙ licet ſecunda acceptatio operari non poſsit quo ad cõcurſum,videlicet, prima acceptatione exiſtente valida, quia quod debetur ex prima,verũ eſt ex ſecunda non deberi,iuxta d.§.ex pluribus.& cle.j.§. ſi quæ not.de priuileg. Tamen nõ dato concurſu ſecũdo acceptatio poteſt operari effectũ ſuũ ſummota prima acceptatione per regulam de non publicandis acceptationibus,huic regu.ſimile. Et ideo illá remota remanet ſecunda,& operatur effectũ ſuũ,vt not.in cle.j.de cẽſi.& in.§.affinitatis.inſtit.de nup.ſic videmus, quòd ſecunda excõmunicatio quandiu cõcurrit cum prima , non operatur effectum ſuum : tamen ſi prima ſubmoueretur,tunc ſecunda operatur.iij.q.iiij.Engeltrudam cum concor. vt patet etiam in exemplo poſito per Ioan.And. in.c. cũ in cunctis ad ſi. de elect.& in cle.ſi.de magiſt.De ligato vna forti catena. Nam vinculum alterius catenę nihil operatur,donec illa remanet: tamen ea ſubmota , tunc ſecunda catena operatur : ſic etiam concurrente lumine lucernæ cum lumine ſolis , lucerna nihil operatur.c.ſi omnia. vj.q.j. tamen, remoto ſole, lucerna tunc operatur,quæ exempla poſita per Ioan.And.locis ſuperius allegatis , reaſſumit prædicta deciſio Rotę ferè in ſimili caſu.Ita igitur in propoſito noſtro eſt dicendum. Nã ex quo prima acceptatio eſt ſublata per exceptionem regulæ,remanet ſecunda,iuxta prædictas rationes.

Nec obſtat,quòd per primam beneficium eſt effectum plenum, & conſequenter ſecunda acceptatio nõ valet iuxta no. in clemen.j.de conceſ.præben.& ſic reualidari nõ poſſet per extinctionem primæ,per.c.non firmatur.de reg.iur.lib.vj.& ca.ſi eo tempore.de reſcrip.eo.lib.cũ vulg.quia reſpondetur, quòd ius non erat plenum,ſed erat imperfectum, & ſtabat in pendenti vſque ad tempus publicationis faciendæ,iuxta formam regulæ:quo elapſo,ſi non eſt facta publicatio, illud ius annihilatur,& ideò tale beneficium dici non poteſt plenum: quia ſi plenum eſſet diligentiis regulæ non indigeret : quia plenitudo additionem non admittit , vt dicit text. in. d.c. ſi omnia.Remãſit igitur adhuc vacãs,& ideò iteratio acceptari potuit.c.cum noſtris.de conceſſ.præb.

Beneficiũ plenum.

Nec

Nec etiam obſtat, ꝙ non reprobata prima acceptatione, ſecunda non debuit fieri, iuxta. c. poſt electionem. de conceſ. præbend. quia illud procedit vbi ſecunda prouiſio fuiſſet facta alteri, quàm illi cui fuit facta prima, vt patet in. d. tex. ibi. Archidiaconatus non vacans non poteſt, nec debuit in alium transferri, & c. ſic & in c. inter dilectos. de exceſ. præla. & in c. licet epiſcopus. de præbend. lib. vj. ſed in caſu noſtro vtraq; acceptatio refertur ad eundem, igitur, & c. Nec obſtat. c. ſi tibi abſenti. de præbend. in. vj. quia licet ius illud non eſſet perfectum, tamen agebatur de collatione alteri facienda, nõ autem eidem, vt ibi patet. Et probatur hæc ſolutio in. c. ſi quis duas. de electio. lib. vj. vbi electio per quem ius imperfectum quæritur multiplicari poteſt in eundem, & in electione electi erit, quæ vti velit, vt ibi patet. *Intellect.° ad. c. poſt electionẽ.*

Nec obſtat ſi tunc replicetur: ergo cum prima fuerit vſus, non audietur ad ſecundam, per illum text. quia reſpondetur, ꝙ ille tex, non procedit quando ſumus in titulo acquiſito, vt ibi not. per Doct. & plenè per Calde. & Domin. in conſi. viij. tit. de elect. per plures bonas & notabiles rationes ibi per eos poſitas, quas breuitatis cauſa nõ refero. Neque poteſt etiam dici, ꝙ inducat prima acceptatio gratiæ conſumptionẽ: quia requiretur ad hunc finem, quòd ſortita fuiſſet effectum. c. ſi clericus. de præb. lib. vj. c. ad audientiam. el. ij. de reſcrip. aliàs autem ſi aliquo caſu inualida exiſtit, poteſt fieri ſecundo loco actus, per quẽ acceptatio inducatur, vt colligitur ex deciſio. in nouis. ccccxxxj. incipient. ſi impetrans. in. ij. dubio, & ſequẽ. & alleg. Lapi. xcv.

Tamẽ licet prædicta ſint multum colorata, & mihi applaudant: nihilominus quo ad effectum iſtius regulæ contrarium tenuit Rota, hac ratione, quia tẽpora ad publicandum hic deſignata currunt à tempore primæ prouiſionis, nõ ſecundæ, & ideò ſi prima ex defectu publicationis annullatur, ſecũda reſignatio non ſubſtinebitur: ita in ſimili concluſit Rota ſuper regula de acceptationibus, vt latè refert domi. Guliel. in deciſ. ix. tit. de conceſſ. præbend. per alias rationes, de quibus per eum, ex quibus facilè conflari poteſt reſpõſio ad arg. ſuperius facta. an verò beneficium reſignatum poſsit deinde capi per clauſulas generales poſitas in ſupplicatione reſignationis: dixi ſuperius. q. xvj.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, ex eo, quia hic dicitur, quòd ſi renuntians moriatur in poſſeſsione, non facta publicatione, quòd beneficium nõ per reſignationem, ſed per obitum cenſeatur vacare: quid ſi renuntians moriatur ciuiliter, & nõ naturaliter, nunquid ſit locus regulæ?

Mori ciuiliter. SOLVTIO. Dicendum eſt ꝙ non, quia verba ſimpliciter prolata, naturaliter, non autem ciuiliter capi debent. l. fin. C. de his qui veni. æta. impe. l. qui habet. ff. de tutel. & ſic expreſsio mortis in iſta regula intelligetur de naturali, non autem ciuili, præſertim, quia regula iſta eſt odioſa, & cõtra ius commune. Et ita fuit in Rota iudicatum pro Reuerẽdiſsimo Cardinali Sanctæ Crucis, vt adnotauit Melchior de Baldaſsinis ſui temporis aduocatus inſignis, dicens ſe in vna Valẽtin. coram. d. Simonetta obtinuiſſe, de quibus meminit etiam Iacobus de Nigris doctor curioſus in quadam ſua apoſtilla ad iſtam regulam. De quo tamen dixi ſuprà in regula de impetrantibus benefi. per obitum fami. Card. q. v. & . vij.

QVAESTIO VIGESIMA.

Regula procedens in reſignatione iuris. QVAERO, an regula iſta ꝓcedat in reſignatione iuris? SOLVTIO. Iſtam quæſtionem examinaui ſuperius in regula de infir. reſig. quæſt. xviij. vbi propriè cadit, & ideò hic pauca dicam, non ſolum ea ratione, quia ibi hoc dubium plenius diſcutitur, ſed quia in caſu iſtius regulæ hæc dubitatio videtur impertinens, ex eo, quia in reſignatione iuris ratio iſtius regulæ ceſſat, quæ loquitur de beneficio poſſeſſo per reſignantẽ, in cuius publicatione regula tria copulatiuè requirit, quæ in reſignatione iuris nullo pacto verificari poſſunt.

Inſinuatio in donatione iuris quæſiti an requiratur. Sed iſtis obſtare videtur, quòd ſcribit Andr. Sicul. in conſil. xlj. in. xvj. & . xvij. colum. lib. j. vbi concludit, quòd ſicut in donatione reali exceden. ſummam. 500. duc. requiritur inſinuatio, quæ ſe habet ad inſtar publicationis, ita quoque in donatione iuris quæſiti inſinuatio requiritur, vt latè ibi per eum. Ad idem facit, quia videmus diſpoſitionem clem. fin. de procur. quæ loquitur in morte naturali procedere in morte ciuili, videlicet in reſignatiõe, vt tenet Rota in deciſio. cclxxvj. in no. ſequitur Ludoui. Roma. in conſil. cclxxiiij. incip. præſens eſt quæſt. Et tamen talis reſignatio procedit, non ſolum

quando

quando fuit facta de beneficio, ſed etiam ſi de iure quæſito tantum facta fuerit: vt concluſit Rota in vna Oxomen. Archidiaconatus coram me, die.xiiij. Decembris M.D.xxxvij. pro Roderico Lopez, contra Alphõſum Henriques. Ita videtur hic dicendum, quòd diſpoſitio iſtius regulæ, quæ de renunciatione beneficij loquitur, procedit in reſignatione iuris. Sed tenendo opinionem, quam dixi, ad prædicta patet ſolutio: quia in donatione iuris quæſiti, de qua Andr. Sicul. loquitur, militat eadem ratio, quæ in donatione reali, propter fraudem creditorum. Nam ita præiudicantur creditores per clandeſtinas donationes iurium, ſeu actionum, ſicut per donationes rerum: quia qui actionem habet vtique rem habere videtur, vt dicit text. in. l. qui actionẽ. ff. de regul. iur. quæ omnia ceſſant in caſu noſtro, & ideo nõ requiritur publicatio. Et eodem modo reſpondetur ad deciſionem factam circa. d. clemen. ſi. quòd idem effectus reſultat ibi per renũciationem iuris, ſicut per reſignationẽ beneficij. Nã ſicut per reſignationem beneficij cenſetur reuocatus procurator etiam quo ad incœpta, ita & per reſignationem iuris quia militat eadem ratio, quæ omnia in caſu noſtro ceſſant, propter rationes aſsignatas ſuperius in tertia quæſt.

Reſignatio quãdo facta.

Actionem qui habet, rem habere videtur.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, quare ad publicandum reſignationem in curia datur maius tempus, videlicet, & ſex menſes, & extra curiam datur menſis?

Publicationis tempus quo ad reſig.

SOLVTIO. Aliquis fortè diceret arbitrium eſſe, prout dicitur in gl. in ver. Ratus. in. l. j. ff. de poſtul. ſed verum non eſt, quia ſex menſes in reſignationibus factis in curia dantur ad effectum, vt reſignatarius competẽtem terminum habeat eundi ad locum beneficij, vbi publicatio fieri debet: fortè enim beneficium eſt in Anglia, vel Alemania, vel in aliis locis multum ab vrbe diſtantibus quæ ratio nõ militat, quãdo reſignatio fit in partibus, & ſic extra curiam, quia ex quo debet fieri, in loco minus tẽpus requiritur, & ideo vnus menſis aſsignatur. Et ſic cum laude Dei ſit expedita iſta regula de publicandis, circa quã longe plura excogitare poterit curioſus, quæ mihi iam vehementer occupato non occurrunt. Nã hic trahi poſſet tota materia regulæ de publicãdis acceptationibus in gratiis expectatiuis, quæ conſimilem, & quodammodo

affinem materiam continet. Sed quia ſuper illa regula plures deciſiones ſcripſit.d.Guliel. ac etiã,quia propter nouas prouiſiones, quæ quotidie ab acceptantibus faciliter procurantur,propter quas tollitur diligentia publicandi,& per conſequens prouiſio iſtius regulæ,ideò ſuper ea nihil dicam, præſertim,quia illa regula non ponitur inter iudiciales. Non tamen omittam pro complemento iſtius regulæ,ac etiam ne illa,quæ ſunt nota digna, penitus ignorentur,quòd circa illam regulam de publicandis acceptationibus temporibus dom. Iacobi Simonetta in Rota vnum notabile dubium deciſum fuit,de quo.d.Guliel.non facit mentionem.Sed ipſe idem Iacobus de illo meminit in tract.ſuo reſeruatiõis.fol.lxxij.Dubium igitur fuit,nunquid illi regulæ de publicandis acceptationibus,quæ expreſſe de expectatiuis loquitur, ſubiiciantur reſeruationes,quę habẽt beneficium acceptandi.Plura hincinde diſputationis gratia dicebantur, tandem Rota in iſtam ſententiam inclinauit,quòd ſic, ex eo, quia tales reſeruationes appellari poſſunt expectatiue pinguiores. Et quia ratio publicationis ne expectatiuus acceptans ſi non publicet,plura beneficia inuoluat,militat in tali reſeruatione.Ita concluſerunt Domini,vt latius ibi per eum. Et per iſta etiam tempore meo fuit in Rota concluſum,in vno Hiſpalen.canonicatus & præbend.coram.d.Paulo Capiſucco,die.xxv.Octobris M.D.xxix. Quòd quædam gratia per Leonem.x.conceſſa, cuidam Petro Xuarez ad canonicatũ & præben. & ad quæcunque beneficia etiam reſeruata,etiam ſeruitoria, & cum clauſula ſuſpenſiua omnium gratiarum expectatiuarum,& clauſulã anteferri,&c.diceretur expectatiua pinguis, licet in ea daretur poteſtas acceptandi beneficia ſeruitoria & reſeruata, & clauſula ſuſpẽſiua aliarũ expectatiuarũ, quæ non ſolent ſecundũ regulas cõcedi expectantibus,vt patet in regulis expectatiuarũ Leonis,Clementis & Pauli. Verũ, quia in dicta gratia dabatur facultas acceptãdi,iam creatio in canonicũ, & clauſula anteferri, quæ ſunt particularia expectantiũ, fuit concluſum dictam gratiam eſſe expectatiuam pinguem,& illam ſuiici regulis de expectatiuis loquentibus, quod eſt notandum ad regulam prælationum, & alias regulas de expectatiuis loquentes.Poſtremo quid importẽt illa verba in regula iſta poſita,videlicet,& inde ſequuta quæcunque, &c. dixi in regula

Regula de publicandis acceptationibus.

Reſeruationes quãdo ſolent appellari expectatiuæ pingues.

de an-

de annali.q.lxxiij.Iuxta prædicta poſſet hic etiam dubitari de vna quæſt.quæ ponenda erat ſuprà.q. ix. ſuper qua aliàs conſuluit Ioachinus de Narnia,in cauſa Colonien.prçb.S.Se uerini,videlicet,nunquid publicatio facta in domo,ſiue loco capitulari,quæ eſt infra obitum eccleſiæ,valeret:& conſuluit ꝙ ſic,quia licet regula requirat locũ beneficij,illud fit ad effe ctum,vt magis innoteſcat,& in tali publicatione finis ſeruatur illo modo:quia illud quod fit infra obitum,dicitur in loco fieri.cap.de fabrica.de conſec.diſt. j.l.ij.de verb.ſig.& ca. ſi ciuitas.de ſenten.excommunic.lib.vj.cum vulg.& quia videmus,quòd aliquãdo publicatio toleratur,ſi facta fuerit coram honeſtis perſonis & teſtibus.gl.in verbo, beneficium.in clemen.cauſam.de electionib.ſicut videmus in appellatione fieri, vt dicit gloſſ.in.l.cum quidam.ff.de appellationib.tanto fortius in caſu noſtro,quando fit coram canonicis in loco capitulari.

REGVLA, QVOD COMMISSIONI POST CONCLVSIONEM NON STETVR, NISI DEROGETVR CONCLVSIONI.

ITEM,ſtatuit & ordinauit,quòd in commiſsionibus,ſeu mandatis etiam conſiſtorialibus per eum,ſeu de eius mandato, vel authoritate in cauſis,in quibus concluſum exiſtat,in poſterum cõcedendis,etiam ſi in eis de concluſione huiuſmodi implicitè,uel explicitè mentio facta fuerit,nihil cenſeatur eſſe conceſſum,niſi per conceſsionem commiſsionis huiuſmodi,cõcluſioni derogetur expreſsé. *Non ſtare commiſsioni poſt concluſionẽ.*

ISTA regula quæ de concluſione loquitur, finem & concluſionem apponit regulis iudicialibus,& præſenti tractatui.Nam iſta regula etiam vltima eſt iudicialium , vt hic etiã Gloſſator aduertit,& ita in libro regularum Rotæ vltima ponitur.Circa quã omnino , niſi remiſsiuè ſcribam,ex eo,quia hodie propter facilem concluſionis derogationem , quæ per proceſſum ad vlteriora , & repoſitionem Dominorum auditorum fit,parum practicatur,& ob eam fortè cauſam de ea domi. Guliel. Caſsiodorus nihil in deciſionibus ſuis ſcripſit,

quanuis

quanuis per.xij. annos omnia quæ in Rota geſta fuere, circa regulas obſeruauerit. Et ego per.xj.annos, quibus in Rota verſor, nunquam vidi de ea excipi: propterea vanum erit tempora, quæ mihi non ſunt, reliqua in inutilibus conſumere. Quamobrem circa iſtam regulam remiſsiuè vidẽda ſunt, quę dicit Felyn. in cap. nõnulli. in. xj. col. verſ. tertia declaratio. & in cap. ſuper literis. in. ix. col. verſi. amplia adhuc. & in col. xj. verſic. & ad ſextam regulã, &c. de reſcrip. quibus locis de regula iſta mentionem facit. Et ante ipſum latius regulã diſcutit Rom. in conſil. clxxvj. incip. iſtæ ſunt. col. vltim. vbi pleniſſimè loquitur, & plures alij, qui breuitatis cauſa omittuntur. Et ideo iſta ſufficiant pro complemento præſentis tractatus. Et dum tempus dabitur, fortè ſecundam partem regularum, que in literis expediendis verſatur, quæ alium iuſtum tomum requirere videtur, aggrediar: quæ quidem regulæ ideo non dantur, quia in iudiciis non producuntur, & ob eam cauſam extraiudiciales appellantur.

FINIS.

i18937615

50

21

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm